Digitized by Google

A

Digitized by Google

Digitized by Google

1.4.36

SYLLOGES EPISTOLARUM

A

VIRIS ILLUSTRIBUS SCRIPTARUM

TOMUS III.

QUO

NICOLAI HEINSII, J. FR. GRONOVII, ISAACI VOSSII, JANI VLITII, ARNOLDI SLICHTENHORSTII, VINCENTII FABRICII, EZECHIELIS SPANHEMII, ET HADRIANI WALLII

EPISTOLAE

MAXIMAM PARTEM MUTUAE EXHIBENTUR.

Digitized by Google

Digitized by Google

JOHANNIS FREDERICI GRONOVII
E T
NICOLAI HEINSII
EPISTOLAE.
MUTUAE.

EPISTOLA I.
J. FREDERICUS GRONOVIUS

Nicolao Heinſio S. P. D.

Leidam.

Deſideratiſſimas literas tuas, o magnum maximo Parenti decus, heri tandem ab Elzeviriis accepi. His mandes licet, ſi quid recte curatum velis. Non traho reſponſum, nulla elegantia aut eruditione, haereditariis tibi, ſolo affectu commendabile. De Heſychio maximas ago gratias & ſimilem, immo omnem operam, tibi ſpondeo: Elzeviiris ſatis faciam. Palmaria Illuſtriſſimi viri emendatio probabilitate ſua me percuſſit, ſimul domum redii, melleos ſermones veſtros ruminans, & complicatas mentis notiones evolvi. Recordabar *ceſtroſphendonae* mentionem apud Livum exſtare, quaeque de ea & *ceſtro* (idem enim eſt,) annotavit Turnebus. Cui pulcherrime convenit illud *turbo*, pro rotatione, quae uſum habuit in miſſione iſtius teli. Sic *turbinem cataſtae* dixit [1] Statius noſter, pro circuitione ſervorum in cataſta, qua utebantur, dum ſpecularentur emptores corpora. De quo ritu ex Menandro & Luciano opportune notavit Caſaubonus ad Suetonium. Verba Statii ſunt in Epicedio in Glauciam:

Non te barbaricae verſabat turbo cataſtae,
Nec mixtus Phariis venalis mercibus infans,
Compoſitoſque ſales meditataque verba locutus,
Quaeſiſti laſcivus herum tardeque paraſti.

Ita ſine dubio ſcribendum conjectaveramus, & reperimus firmatum a MSo Senenſi. Romanus codex & traduces ejus Pariſienſes ed. *turba* habent. At cae-

 teri

1 Vid. Diatrib. Statianae Cap. XVI.

teri a Politiano *verna*. Quod ne ſenſum quidem habet. Et puto voluiſſe Politianum *verſabant, verna cataſtae.* Ut *verna ſit* ipſe Glaucia. Sed nihil opus tricari. *Ceſtus* ſemper putavi ſcribendum eſſe, nec dubito illud *caeſtus* ab imperitis magiſtris eſſe, qui ſuperioribus ſeculis in latinam linguam jure ſuo impotenter atque impudenter uſi ſunt. Etiam alibi in [2] Statianis noſtris cum reverentia reprehenderamus lapſum ſummi viri, qui primaevam τοῦ *Caſtigo* notionem eſſe putat loro vel ceſto caedere. Verum eſt, ἀπὸ τοῦ καστοῦ, quo utebantur Dores pro κεστοῦ, *Caſtigo* deduci, ſed ut natura prior lori uſus ad cingendum, quam ad puniendum; ita & ſignificatio τοῦ *Caſtigo* prior pro vincire, ſtringere, quam verberare. Retinuit proprietatem illam divinus Statius noſter, cum ait: *nodis & caſtigata jubarum Libertas.* Eidem *tori caſtigati* nihil aliud, quam Tacito, ni fallor, in Germania ſua, *ſtricti artus.* Unde egregium Martialis locum explicavimus, in quo fruſtra fuerunt interpretes. Sed non vacat nunc Diatriben noſtram deſcribere. Tu videbis aliquando publice, aut apud nos privatim, ſi honore viſitationis nos dignaberis. Heſychii locus omnino etiam ſuſpectus mihi; ſed dolui te hoc aſſerere, qui docere nos potueras, quae facile erat haurire ex tripode, quam domi habes. Illum locum: [3] *Et quas percoquit Eboſia cannas:* eodem modo, quo Scaliger, emendat Gevartius: ſed ſi tu vera videre vis, inſpice Plinianas excercitationes τοῦ πάνυ Salmaſii, qui feliciſſime in illum locum incidit. Gruteri notas ad Sylvas habeo omnes, & cum lubet, copiam tibi inſpiciendi faciam, ut ipſe judices. Nam nos nihil dignum illo viro ibi deprehendimus. Thomſoni non vidi, neque ſcio illum quicquam egiſſe in Papinio, niſi quod judicium ſuum de unico loco cum Cl. Scriverio communicavit, iſque cum Gevartio: ubi nos tamen in alia omnia imus. Verba ſunt in Kalendis Decembribus; *dum refero diem beatum Laeti Caeſaris ebriamque partem.* Inſpice Gevartium & vide, an invenias ibi, quod placeat. Alia ejus ſi habes, eſt tuae comitatis, nos eorum non habere ignaros, & ſimplicitatis noſtrae eſt agnoſcere & laudare beneficium tuum. Excerpta Codicis Florentini, cujus Wouwerius in epiſt. ad Scaligerum meminit, curioſiſſima habemus ab A. V. Lindenbrogio tranſmiſſa. Habes epiſtolam indignam elegantia tua Chariſinque, ſed dignam feſtinatione & jejunitate noſtra; a qua nihil placiturum tibi ſperabis. Ὀψιμαθεῖς enim ſumus, & fortunae iniquitate, furta potius ſunt, quae profecimus, ſi quid profecimus, quam legitimi otii ad horum ſtudiorum dignitatem amplitudinemque diligentes labores. Parentem tuum, incomparabilem virum, ſubmiſſe officioſeque ſaluto, & ne noſtri obliviſcatur aut promiſſi, te ἐπείκτην conſtituo. De Fabricio grata fuere, quae tu amanter. Si quod ad eum literarum daturus, ne time nobis committere, qui utrique haec & majora officia lubentes debemus. Scriverium, Boxhornium, Bodecherum, illa urbis & Academiae veſtrae primaria lumina, ſalvere jubeo. Tibi me totum devoveo, & oro obſecroque, ut identidem de tuo amore ſuaviſſimis literis tuis me commonefacias, exciteſque languorem noſtrum doctrina & nitore tuo. Vale; chariſſimum pectus &

2 Diatrib. Cap. XIV. 3 Vid. Diatrib. Cap. XIV.

& bene age. Ampliſſ. Graſwinkelius ſeceſſum ruſtrem petiit. Grotium ſimul videro, mandatum peragam. Iterum vale, decus noſtrum. Hagae Prid. Eid. Octobr. Anno cIↃIↃCXXXVI.

Ad Cl. Golium nuper literas miſi, quas crediderat mihi Caecil. Puteanus. Eae an curatae ſint, inquire, niſi moleſtum eſt, & praeſtantiſſimum virum a me ſaluta. Ambitioſis titulis abſtine, quaeſo, cum reſcripſeris. An non ſufficit amicum appellaſſe? Nomen cum ſcripſeris, omnia ſcripſeris. Certe vos Gallique ridere ſoletis Germanos, qui pinguedine linguae noſtrae & ambitione Latinam conſpurcant.

EPISTOLA II.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

STRAATENIUM, cujus doctrinam rariſſimaſque dotes Fama, quae iſtiuſmodi nihil in occulto eſſe patitur, jampridem mihi commendaverat, quod amicitiis noſtis adnexuiſti, immenſas tibi gratias ſcribo, mi Heinſi. Et ſi ſciviſſem ibi agere, occupaſſem eum, tibique ultro id muneris injunxiſſem, ut tantum ingenium mihi conciliares. Sunt enim majora, ob quae juvenum iſtum admiror, quam quae tu in eo laudas, ſtudium Criticum. Si enim Criticum eſſe (videor intelligere illud veſtrum tam ſubtile) eſt emendationes malle, quam lepores captare, pro eruditione morbum & inſaniam contrahere, male ſentis de amicis tuis, quos Criticos judicas, aut certe ego nolim hac mercede Criticus eſſe. Nec tibi, puto, amicis opus eſt, qui Anticyra indigent. De correctiuncularum captatoribus judico tecum; atque in conſenſu noſtro laetor. Ego a prima aetate in lectione veterum id potiſſimum habui, ut mei mores emendarentur, non ut apices & puncta librorum. Si interim frequenter legendo eo profecimus, ut genium capere Scriptoris, ipſumque ſua mente & ſtilo donare poſſem, in lucro deputavi. Barbari ſunt, qui non puram aquam atque ingenuam, quam turbidam ſordibuſque permixtam bibere malunt. Sed nihil infelicius magiſtris, qui in literis & ſyllabis conſenuerunt, pulicum ſaltus metiuntur, & ut punctum ve' lineam viſu comprehendant, quod negant fieri poſſe Mathematici, operam perdunt. Philoſophia eſt, illa antiqua & maſcula, quae Philoſophum virum bonum putabat, (quales ex hodiernis moribus ubi fient?) hiſtoria, civilis prudentia: quare veteres, & intelligere eos, & recte de illis judicare amamus: hae mihi literae ſunt, in quibus quam parum hactenus profecerimus, nemo modeſtius, quam ipſi agnoſcimus: neque enim eruditus ſum, neque ut habear, laboro, qui non didici primariam artem noſtrorum hominum, verba dare ſeculo & famae illudere. Sed illic omiſeram poene juris Caeſarei ſtudium, cui & olim initiati ſumus, & quod nunc toti repe-

Digitized by Google

timus, poſtquam deſtertuimus eſſe, quos vocas, Critici, & lepores (ita dicis quidem: ſed, pace tua, erras: cuniculi erant vel gallinagines) captare, quam emendationes maluimus. Haec patria tua, poſtquam in eam tot noſtrae naufragiis ejecti ſumus, mutare me rationem ſtudiorum coegit, dum inani ambitione doctos, quos colebam, devincire ſatago. Nunc aetas & dies me monent, uti, quam hactenus munivi viam, pleno gradu carpam. Haec poene graviora epiſtola: ſed duxit me eo filum tuum, quod ſequor & relego: tum cupio a te, adoleſcente mei amantiſſimo, quemque ex merito diligo, & quem cito praecipuis luminibus hujus aetatis per veſtigia paterna aemulum certis notis auguror, cum forte faſtidies, quem nunc, ut ſcribis, dicere amicum vereris (quod tamen abominor) propius noſci.. Ob catalogum bibliothecae valde te amo. Ne metue, ut aliquando ad vos excurramus, bruma imminente. Nec enim, ſive aeſtus, ſive rigor nos impedit, quo minus ſimus officioſi: & cum per ocium indicem illum perluſtraverimus (quod nunc nondum licuit) ita forte accendetur cupido noſtra, ut carere veſtra nequeamus. Riſi ſane, ut frontem ferirem, in illis, quae narras de nobiliſſima gente, quam ſic ſua facinora decent. Illud apud Statium: *& flexae Balearicus actor habenae*, miror te mirari. Virgilius, Silius, Lucanus ita loquuntur. Et ratio in manifeſto eſt. Ne dicam, *habenam* ſimpliciter pro loro apud Latinos legi. *Guntherus* poëta eſt primus, quos ſcimus Germanorum ex Helicone perenni fronde coronam retuliſſe. Editus eſt una cum Othone Friſingenſi & Radewico a P. Pithoeo Baſileae an MDLIXIX. Etiam inter Germanicarum rerum ſcriptores a I. Reubero Hanov. 1619. cum notis J. Spigelii. C. Rittershuſius cum notis Tubingae ante quadraginta fere annos eundem publicavit. Conſtitueram ego quoque aliquando in honorem noſtrae gentis, tum, quod etſi vitia ſui aevi non effugit, apparet tamen in eo & vis ingenii & imitatio optimorum Poëtarum: ne dicam de hiſtoria, in quam cum Othone Friſingenſi & Radewico ille unicus eſt: ne dicam, quod artes aulae Papalis prodit pulcherrime, Caeſariſque majeſtatem & jus aſſerit, ut non interſit boni publici iſtum ſcriptorem perire. Eſt autem corruptiſſimus adhuc, & plurima jam notaveramus, anno praecipue, cum Amſterodami ejus mihi copia eſſet. Sed bonum factum, quod conſilium illud abjeci: quae enim de hoc ſcriptore noſtraque opera judiciorum ludibria fuiſſent apud eos, quibus Silius Statiuſque, quoſtquam nos illis non male fecimus, eviluerunt. Iſthoc precio omnibus omnino manus abſtineamus, ne cum illos recenſuerimus, ut recenſeantur jure habeantur indigni. Decem autem libros ſcripſit Guntherus, ſub nomine *Ligurini*, quia res Frederici I. Imp. in Liguria geſtas canit. Bodecheri poëmata avide exſpecto. Ampliſſ. Graſwinkelius a vobis reverſus, & ſuis Gratiis plenus, & veſtris inebriatus, ingratiis me in Heliconem traxit, & non ſatis habens male tornatos verſiculos expreſſiſſe, abſente me & inſcio ad Bodecherum miſit. Ego hic me non jacto, nec poëta εὔχομαι εἶναι. Perinde ergo eſt mihi, ſive placuerint optimo amico noſtra propter affectum, ſive dedignetur purpurae ſuae centonem hunc adjungere. Metus eſt, ne contagione ipſius chartae, noſtras ad piper tuſque ſequantur, aut doctiſſimorum vatum.

Digitized by Google

cum dehoneſtentur cantus; quem belle praeveniet, ſi tardipedi deo illas delegabit. Ad Fabricium cum ſcripſeritis, tuto ad me mittite. De Caſauboni ad Polyandrum epiſtolis, etſi eas jam haberemus, exoſculor curam tuam. Mallem in iis ad Scriverium hoc faceres: quas quod ille dixit penes Elzeverium eſſe, negat Elzevirius ſe quicquam illarum rerum ſcire. Sed moror te, mi Heinſi. Vale & me ama. τὸν θεοείκελον Parentem tuum a me officioſiſſime ſaluta. Hagae a. d. XIV. Kal. Decembr. Anno CIↃIↃCXXXVI.

EPISTOLA III.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

NObiliſſime & elegantiſſime Heinſi, non conſtitueram prius ad te aliquid literarum dare, quam adjungere poſſem ad incomparabilem parentem tuum, quibus & habitum animi mei poſt incredibilem veſtram erga me comitatem & prothymiam conteſtarer, & de promiſſa ad Statium meum diſſertatiuncula modeſte eum monerem. Id quod non licebit, niſi cum deferbuerint paullum ſedaverintque negociola, quae me undique circumſtrepunt, quamquam adhuc uſque dum reverſus fui, totos dies nihil agendo, aut neſciendo potius quid egerim, comſumpſerim. Sed rupit deſtinationem meam faſciculus Fabricii noſtri, qui nudius tertius mihi redditus eſt, ille ipſe, quem epiſtola, quam apud vos reſignabam, minata fuerat. Deſcripſeram ipſi verba epiſtolae tuae, ubi de ipſo loquebaris, ut hoc velut condimento temperarem horribilem nuncium, quem ſui pertinacis ſilentii hic precium tulerat. En redhoſtimentum; has incluſas una cum poëmatio. Acceſſere dein tuae quoque humaniſſimae, una cum excerptis Claudiani MS. hem ſtrenuitatem! At ego ignavus adhuc ne cogitare quidem potui de ſolvendis promiſſis. Ita diſtineor. Et jam ad alterum illum operam tuam (ut jocatur Comicus) velocem, non corbitam promittis. Quid dicam, mi Heinſi, meus ocellus, meum corculum: amo te, amplector te, ſi recludere poſſes ſecreta pectoris mei, aut ſi tantiſper, ſpecularis materia ei obducta eſſet, ut intimas fibras introſpicere poſſes, videres immani incendio amoris erga te nos ardere: in quo equidem conflagrare & abſumi cupio. Sed quid attinet verbis uti, quae tanta reperire non poſſum, quantopere me uris. Spectemur itaque agendo. Epiſtolam Dn. Pontani avide deſidero. Mone itaque praeſtantiſſ. Boxhornium, & ſalvere jube. Comelinum rogo ut adeas, & ſermonem injicias de Poëmatibus, Satiraque in Poëtas Fabricii, & quid reſponderit, ad me perſcribas. Velim quoque ut in Suida quaeras, ſi faciat mentionem. Meleagri iſtius, cujus epigrammata Graeca exſtant, ut ſciri poſſit, qua aetate vixerit. Nam cum totam Anthologiam percurrerimnon inveni epigramma,

 inde

inde argumentum inſtituere poſſem ejus rei, Aut quaere potius ex Parente tuo, qui certior nobis autor ſexcentis Suidis. Invenio in ſcidis MS. duo epigrammata; in quibus eodem in argumento eorundem prorſus ſenſuum verbis cum Statio meo utitur, quae fortaſſe inſeram chartis meis De Claudiano cunctationi ignoſce, quam tot cauſſae cauſſantur. Propediem tamen faxo promiſſa appareant. Gevartii ad Rutgerſium epiſtolam, quam deſcribere conſtitueram, inter ſarcinulas meas inveni, quod neſciebam, an ſcires: volebam autem ut ſcires bene cuſtodiri, & ad te remiſſum iri, ſimul deſcripſero. Divinum Parentem tuum, verendam amitam, dulciſſimam ſororem officioſiſſ. ſaluto. Nobiliſſimos item Plooſium & Stratenium; tum Scriverium, Bodecherum, cujus poëmata videre geſtio. Omnium erga me, dum iſtic fui, humanitas manet alta mente repoſta. Vale & me ama, amor meus & ad

> Αἰὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων
>
> *Te pater Aeneas & avunculus excitet Hector.*

Scripſi ὡς τάχος, Hagae a. d. x. Kal. Febr. Anno CIↃIↃCXXXVII.

Manilio Suſii Scaliger jam uſus eſt. Vide in Comm. pag. 106. MS. liber non fuit alius, quam Gemblacenſis. Sed generoſus animus, qui tantum docebat nos, quae nemo poterat alius, multa minuta praetermiſit. Diſcrucior mihi proprium librum deeſſe: duplicatur enim, labor, ſi in aliam chartam & Manilii verba, & MS. lectionem, & Scaligeri notam conjicere debeam. Tibi tamen gratias ago, quod, ut petieram, licet fruſtra, apud illum librorum ſcrutarium (ignoſce καταχρήσει) inquirere voluiſti.

EPISTOLA IV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

AMantiſſime frater: Quae ad Martialem obſervaſti, ſane quam grata fuerunt. Profecto non eſt cujuſvis emendare veteres autores; minime vero omnium, qui haec ſtudia comtemnunt, aut pro levibus, & quae aliud agendo tractantur, habent: τέχνης γάρ ἐστιν, ὥσπερ καὶ ἄλλο τι, καὶ οὐκ ἐνδέχεται ὅταν τύχη ἐκ παρέργου μελετᾶσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον μηδὲν ἐκείνῳ πάρεργον ἄλλο γίνεσθαι, ut in alia re eleganter dixit Thucydides. Quare vides ex ſenſus infirmitate, aut imperitia, aut denique ſecuritate & nimia opinione ſui, quae plerumque elegantia ingenia corrumpit, hujuſcemodi judicia proficiſci. Quae ſerimus lubentes, & cenſemus maximum praemium noſtrorum laborum eſſe, quod aliter cenſemus. Tu vero perge, corculum noſtrum, cum haereditario tibi genii vigore diligentiam conjungere. exinde enim praeclarum illud & inſigne, quod in magnis viris admiramur, exiſtit. Lib. III. ep. pen. *ludere* procul dubio rectum eſt, ut vidiſti. Agnoſcis tamen in illo *laedere* indicem vetuſtae ſcripturae, quae *loedere* erat,

Digitized by Google

erat, ut *moerus* pro *murus*. Lib. IX. 71. *Res eſt magna cacare Mathon*, memini etiam me in optimo Pirkaimeri codice inveniſſe. Et putabam tunc ſcripſiſſe Martialem: *vacare*. Hoc eſt, quietum eſſe, nec ejuſmodi recitationis aut alius operis avocatione fugere ſenſum morbi. Alludit enim ad Tranquillitatem mentis, quam perpetuo in ore habent e porticu Philoſophi, qui dolorem eſſe malum ſummum negant: aut quietem, quam jactant magiſtri illius ex hortulo diſcipuli. Quare totam illam Philoſophiam *quietis magiſterium* appellat Tertullianus, quod imprudenter in *pecudis magiſterium*, quamvis docte, mutavit illuſtris Scaliger, uti legiſti in Rutgerſii variis. lib. V. cap. I. Lib. V. Ep. 20. *Flammaris togae* non dubito recte conjeciſſe Scriverium, ut *palmaris*, *pegmaris*. Nec ſemel obſervavi in vet. lib. τὰ L & R confuſa. Sic promiſcue *Latiaris* & *Latialis* invenies. Lib. V. Ep. 62. *Procuratorem vultu qui praeferat aequo*, vehementer movet ſalivam. *Aequo* eſt prorſus ſimili, reſpondenti. Non tam a procuratore requiritur, ut aequus ſit, quam ut diligens & acriter nitatur pro eo, cujus res agit. Lib. VI. Ep. 41. *Qui recitat lauro fauces & tempora vinctus*. erat etiam in cod. Pirkaimeri. Sed non capio τὸ *Lauro*. *Lana* ſiquidem manifeſtum eſt focale intelligi. Quaerendum. Lib. VI. Ep. 85. *Praemia quinta* haut dubie Martialis eſt. Quas ad Fabricium habes, ad me mitte: ſed per amicum, ut circumcidamus ſumptus. Notarem tibi, ubi Chriſtenius habitaret, ſed non eſt onerandus vir humaniſſimus hoc munere, qui nec Fabricium familiarem habuit, nec ſcit, quo deſtinare eas Hanſburgi debeat. Ego vero rationes cum ipſo habeo & eorum numulorum, quos expendit pro iis, quae ad me mittuntur, & pro iis, quae ego ad ipſum. Gaudeo, & ejus nomine maximas tibi gratias ago, quod Elzevirium permoviſtis, ut non negaret Fabricio operas ſuas: & curabo, quantum in me eſt, ne Fabricius ſibi deſit. Levium monebo de libris MSS. ubi videro. Sed jocone an ſerio dicam? non duco in hoc cenſu Thebaidem Statii, quam ego ſemper habui, & qua adhuc utor; is liber pro opera, quam nos publico impendimus, & pro liberalitate atque amicitia Bodecheri noſtri meus debebat eſſe. Sed tibi, chariſſime, nihil invidebo. Itaque ubi contulero, ſi voles, tibi tradam. Eſt autem liber non valde magni pretii: recens quippe & chartaceus, nec ex optimo deſcriptus. Apud Claudianum nihil mutandum, non bene judicas. Sed ea, quae defendendi ejus loci cauſſâ dicere poteramus, require in Bernartii notis ad lib. I. Thebaid ibi: *ſi me de matre cadentem Foviſti gremio*. Et adde L. Quod certatum eſt. 3. Cod. de poſthumis haered. inſtituen. ubi haec verba: *ſancimus, ſi vivus perfecte natus eſt, licet illico, poſtquam in terram cecidit, vel in manibus obſtetricis deceſſit* &c. Ritus vulgatiſſimus eſt, & obſervatus millies. Incomparabilem patrem tuum, Scriverium, Bodecherum, Boxhornium, Stratenium, Ploſium item, & totam domum veſtram officioſe ſaluto. Salve dimidium animae meae, locum Dionyſii Longini περὶ ὕψους, quem mutilum Scaliger allegat ad Propertium, integrum a te mihi deſcribi petieram. Fac quaeſo, quando eſt ocium. Vale. Hagae Prid. Non Februar. Anno CIƆIƆCXXXVII.

EPI-

EPISTOLA V.

J. FR. GRONOVIUS

Jano Bodechero Banningio.

Leidam.

ECce tibi, Cl. & amiciſſime Bodechere, epiſtolam ad Fabricium meam, illaſque, quas Heinſius ad me heri miſit. Boxhornii librum penes me retinui, donec per amicum mittere poſſim. Duplo erit majus vecturae pretium, ſi tabellario is liber commendetur, quam quo Hamburgi emitur. Quare ſic mittere eſſet magis cogere Fabricium, ut librum emat, quam gratificari ei librum. Interim in meis commendavi ipſi affectum Cl. Boxhornii, & indicavi penes me illud munus adſervari, donec commode & ſine immodico ejus ſumptu hinc mitti poſſit. Plura alias. Vale. Hagae VI. Id. Febr. Anno CIↃIↃCXXXVII.

Nic. Heinſio.

Propediem tuis reſpondebo diligenter. Nunc ſcito locum Dionyſii περὶ ὕψους citari a Scaligero p. 284. edit. Comelin. Ad Elegiam, quae incipit: *Diſce quid Exquilias*, ad verſum: *Nanus & ipſe ſuos breviter curvatus.* Mutilum citat Scaliger, integrum vellem cum praeced. & ſeq. periodo deſcribi.[1] Inſpice etiam ſodes Electa Gevartii poſtremis illis capitibus, in quibus Cruceum exagitat, an agat de loco in Epiced. Glauciae: *Et nunc heu! vittis & frontis honore ſoluto.* Ubi Cruceus ſcribit: *frondis.* Puto notare hoc Gevartium, nec tamen ſatis reminiſcor. Si facit, ſenſum verborum ejus quaeſo perſcribe. Vale cariſſimum caput, & propediem meas accuratas exſpecta. Saluto omnes noſtros.

EPISTOLA VI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

NObiliſſime juvenum, Tuas & Stratenii literas Amſterodamo redux domi meae reperi, utraſque gratiſſimas. De autore de Somniis & prodigiis, ſomnio viſa mihi ſimilia quae ſcribis: adeo miror, & quid judicem adhuc mecum diſputo. Tu accuratius me docebis, ubi evolveris, & invenies hominem doceri facilem. De meis quid dixerit aut finxerit Zuerius, neſcio. Certe unas perbreves Lamairio dederam tibi perferendas, atque is curatas mihi retulit: eaſque te hactenus deſideraſſe video. Sed jactura eſt levis, & quae ibi

per-

Digitized by Google

perſtrinxeram, tam parvi momenti ſunt, ut ipſe, quae fuerint, curare deſierim, itaque nec memoria revocem. Probaſſe me cenſuram tuam in poëmatio Fabricii recordor. Et τὸ *Thyrſida* ipſe quoque notaveram: alterum non animadverteram. Judicium Herculis tui Maguſani, & Pariſienſis magiſtri eodem loco haberi debere addideram, nempe inter eos, qui non debent inter ſeria nominari. *Luxus* tamen in Statio recte defendit alter contra Lipſium. De loco Dionyſii immenſas tibi gratias ſcribo. Et opportune tuas accepi, cum eopſe momento chartae, in quibus allegaveram eum, typographo repraeſentandae eſſent. Nec minus, quod de Statii loco in Electis inquiſiviſti, tibi debeo. Quod incidis ſpem meam de diſſertatione epiſtolica tui parentis, id dolori, an pudori mihi fuerit, neſcio. Ego, mi Heinſi, nunquam ita frontem perfricarem, ut peterem tantam noſtri rationem haberi. Hoc tu & ille optime noſtis, ſiquidem tanti ſum viſus vobis, ut mores meos inſpicere volueritis. Sed cum ille ultro id obtuliſſet, non tam in meum, quam ampliſſ. Graſwinkelii honorem, cupide accepi, atque poſtea per te, per amicos alios, qui propiore apud eum gradu, quam nos, merito ſunt, monere atque inſtare non deſii, ut eo magis me devinciri quoque oſtenderem. Sed numquam adeo fui inſipiens, ut non a graviſſimis ejus curis hujus promiſſi fidei male metuerem; aut Suffenus, ut me dignum arbitrarer, adverſum quem tantum affectus incomparabilis viri teſtimonium publice exſtaret. Nos, ſi quiſquam mortalium, ſemper pede noſtro nos menſi, ſatis habemus fructuum ex amicitia magnorum virorum, ſi diſcere ab ipſis poſſimus: id conſecuti gaudemus in ſinu, nec magnas cogitationes concipimus. Honorem & plauſum accipiant illi, qui veſtigia ipſorum de proximo adoraturi, locumque eorum apud jam naſcentem poſteritatem tuituri ſperantur. Quare & ultro peto, ne maximus pater tuis ullas leves curas graviſſimis iſtis occupationibus, quarum fructus non unus vaniloquus, & parum Latinus poëta, non ineptus, ineruditusque Gronovius, ſed totum Chriſtianum nomen maximos exſpectat, praevertat, aut interponat: neve doctiſſimas meditationes ſuas cum affaniis noſtris, quae velut ſolſtitialis herba decident, nec ad poſtumi aevi curam pertinebunt, perire velit. Ego is ſum, qui ſemper: qui de nemine ſentiat humilius, quam ſe ipſo: qui majora non affectet, quam meretur, aut conſequi dignus ſit: qui a ſimulatione, ambitioneque alieniſſimus: qui in ſola virtute decus quaerat: qui tui patris divina ſcripta, velut oraculorum volumen, cum horrore & religione ſemper legit; ipſum quod videre, quod amicitia complecti potuit, ob hoc unum in hoc exoſiſſimum alias ob calamitates & flagitia publica ſeculum incidiſſe teſtatus eſt: qui denique te magnis paſſibus ad arduam illam gloriam exilientem ſuſpicere & amare toto pectore coepit. Talem ſi redamare vel extrema linea poteſtis, abunde gloriae erit: aliis, qui majoribus dotibus affectum veſtrum pignerant, grandius praemium non invideo, nec vos diſtinguere amicos prohibeo. Pulcherrimum tuum epigramma ſic mihi mentem pertentavit, ut memoriae commendaverim. Omnia praeclara, arguta, erudita. Unum illud, *poſt Cypridis actum*, emendari a te velim, Etſi enim Latinum non negem: tamen triviale eſt, & in

ore omnibus etiam barbaris, inſtita pannuciâ potius, quam tam culta purpura digna. Vides quam ingenuus ſim, quam blandiri nolim: Et tamen, ſi tu aliter cenſebis, me quoque ita cenſuiſſe negabo. Quae ad Martialem notas, alias excutere ocium erit. Laudo interim diligentiam tuam: Operae in opuſculo noſtro gnaviter pergunt. Sed dum Amſterodami fui, tria folia, quae interea excuſa ſunt, tot ſunt conſpurcata mendis, ut totius editionis me immane quantum poeniteat. Sed nolo luctari contra fortunam meam. Donati verba ſunt in prologo Adelphorum, *In dividendis actibus fabulae identidem meminerimus: primo paginarum dinumerationem, neque Graecos, neque Latinos ſervaſſe, quum ejus diſtributio eſt.* Sic ea citantur ab autore quodam: Velim eam periodum cum ſequenti mihi deſcribas, ſi ſic ſatis intelligi poſſe videtur. Ignoſce autem, quod tantopere abutor comitate tua, ut ſemper novam aliam operam tibi imponam. Quoties hoc audeo, toties novo tibi chirographo me obſignaſſe illud jus puta, quod ſemel in me meaque tibi dedi omnia. Vale, dulciſſimum pectus, & me ſolito amore complectere. Nobiliſſimo Stratenio propediem reſpondebo. Salveant omnes noſtri. Hagae a. d. VII. Kal. Mart. Anno CIϽIϽCXXXVII.

EPISTOLA VII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Lidam.

CHariſſimum pectus, quamvis ultimus in ſcribendo fuerim, & ſic merito tuas exſpectem, tamen cum haec occaſio incideret, & pagellae quaedam ſuperfluae in manibus mihi eſſent nugarum mearum, quae eduntur, non potui omittere, quin tibi eas velut praecocem quendam fructum offerrem, atque ante omnes alios vel orexim earum concirem, vel faſtidium moverem. Quod poſterius nimio magis metuo, quam ſpero prius, qui applauſum ingenii mei non pejus, quam Eumolpus ille, cui pro carminis recitatione jactus lapidum rependebantur, novi. Quod in prioribus dixeram, tria folia abſente nobis foedum in morem, vel ſine more potius, mendis conſpurcata eſſe, ejus exemplum hic vides. Interim ut, qua poteram, tanto malo mederer, duas pagellas reſecandas curavi, quae caeteras turpitudine antiſtabant, ſic ut nec vola nec veſtigium ſani ſenſus appareret. Unum monere in ſumma feſtinatione debeo, nolle me, ut judicium Criticum in Ouidii locum, qui p. 81. citatur, exerceas. Neſcio, quid mihi in mente fuerit, quum eum adjeci. Etſi enim is ſenſus, qui in vulgata eſt, ab homine pertinaci poſſit defendi, ut ſubintelligatur ad primum verſum verbum ſubſtantivum; tamen τὸ *Gerebant* multo rotundiorem ſenſum reddit. Caetera quocumque loco habueris, ciccum haud interduim, dummodo me ames, & hanc feſtinationem affectus noſtri boni conſulas. Sive

enim

enim placebunt tibi, volui imprimis placere ei, quem ſine pari amo: ſive damnabuntur, facile patior mea redargui ab eo, qui me & multimodis errantem vel ideo ab affectu ſuo non excludet, ut tueatur judicium, quod de me habuit, antequam in conſcientiam imperitiae meae ruditatiſque veniret. Vale, mi Heinſi. Maximum parentem tuum, veſtroſque, & omnes, quos noſcis, ſine fuco & fallaciis amare, a me ſaluta. Raptiſſime, adſtante nobiliſſimo adoleſcente illo, qui has feret, atque ad vos jam proficiſcitur. Hagae v. Kal. Mart Anno CIϽIϽCXXXVII.

Nolim te has pagellas oſtendere Cl. Scriverio. Satis mature ille viderit, cum totus liber editus fuerit. Cum perlegeris, quod commodo tuo fiat, remitte. Poteris epiſtolam tradere in aedes Mairii, neque enim tanti ſunt hae chartae, ut propemodum duplicetur laturae pretium, ſi per tabellarium mittantur. Vides me diſcere Batavam parſimoniam.

EPISTOLA VIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

QUas nuper, praeſente Pavio, ſubito expedieram, ipſique commendaveram, pridem redditas tibi exiſtimo. Eo ipſo die tua ultima mihi tradebatur. Sed quia jam non modo veſpera erat, & ſerum diei, ſed plane ad concubiam, ipſeque prima luce poſteri ſe abiturum fuerat minatus, non potui repetere illas, & una fidelia duos parietes incruſtare. Me a vobis deſideratum eſſe laetor, tantum, quantum modo deſideratum eſſe doleo. Vellem autem, o voluptas mea, non hilaritati tantum veſtrae tum ſodalem me fuiſſe, ſed licere mihi omnes meas fortunas miſcere tecum, & aetatem una agere. Non mente poſſum concipere magnitudinem & menſuram fructuum, quos alter in alterum conferremus. Oſtenderemus ignavis illis, quid eſſet ſerio tractare ſtudia, quid ambitioni & lucro vota ſua donare. Sed hoc, quia difficilia nobis fata negant, jungamur tamen, qua poſſumus, mi Heinſi: & invicem noſtrarum vigiliarum rationes reddamus. Nec ſic deſperandum habebimus de amplis fructibus. Cum nuper Amſtelodami eſſem, accepi a Voſſio utendos MSC. Claudiani libros de raptu Proſerpinae, & Statii Achilleida. Non credis, quantum ibi bonarum rerum repererim. Et poſſet ſane plurimis locis Scriptor ille emendatior reddi: poſſet non contemnenda diatribe ad eum parari ex illis ſubſidiis, quae jam habemus, ſi otium nobis eſſet, aut alia ſtudia impetum noſtrum ad literas juvandas non inhiberent. Alias igitur de hiſce cogitabitur. Heri etiam ex ſchedis, quas tu tranſmiſiſti, egregium locum conſtitui, qui miſere affectus eſt. Eum proxime tuae cenſurae ſubjiciam. Satis acceptum habeo, ſi unicam talem obſervatiunculam excudere poſſent miſocritici, aut ho-

Digitized by Google

hoſtes potius literarum, Critici in coelum abirent, & illic quoque τὰ πάντα fierent. Nunc iſti οἷοι πέπνυνται, αἱ δὲ σκιαὶ ἀΐσσουσι. Autorem de ſomniis videre aveo, & ſimul accepero, totum vel in tuam gratiam devorabo. De conjecturis tui maximi Parentis, ὃς μόνος ᾔδη τά τ' ἐόντα, πρό τ' ἐόντα, vide ut promiſſa appareant. Poſſum interim differre votum meum de altera epiſtola ad illum temporis articulum, qui ei commodiſſimus. Hercules noſter, non τριέσπερος ille, ſed quem genuit, quoties voluit natura jocari, in binis, quas poſtremas ad me dedit, immania monſtra in Poëta meo confecit, aut fecit potius. Satis ipſi, puto, nugamur, (& credis hoc nobis, qui ſpecimen vidiſti) nec opus habemus, ut aliorum confeſſis nugis miſeram chartam commaculemus. Itaque, qua fieri potuit modeſtia, quid mihi de illis videretur, in reſponſione ſignificavi. Non ſpero me offenſurum hominem, quod nolim, vel ſaltim ob illud amicitiae nomen, quod toties inter nos iteratur. Itaque nec haec quiſquam per te, o corculum meum, ſciat. De Donati loco magnas ago gratias. Nunc caetera ad Martialem avide exſpecto. Jampridem locum deſignavi, ubi, quid tuo amori operae debeam, publice teſter. Si tu tamen hactenus te demittis, ut ſuſtineas, ſecus ac volebat Ennianus ille Hector, ab homine illaudato laudari. Utcunque ſit, noli deſinere meritis tuis nos tibi obligare, vel ea ſola cauſa, quod te amo, illa aeſtimo, nec tuum affectum auro ullo contra carum habeam. Sed o lepidum caput; profecto divinus fuiſti, cum petiiſti, ut ſimul aliquid a Fabricio literarum acciperem, tecum communicarem. Ecce enim, quas nudius tertius accepi. Ubi vides illum conſentire mecum largiter de praeſtantia ingenii tui. Illud, quod ſupponis, *poſt bella Diones*, magis placet, quam, *vulnus amoris*. Itaque hoc tantiſper probabo, dum aliud viſum tibi fuerit. Vale, decus meum, & amore tuo dignari me perge. Literas Fabricii cum aliis, quas promiſiſti, remittere poteris. Iterum vale & ſalve cum omnibus charitatibus tuis. Hagae Poſtrid. Kal. Mart. Anno CIƆIƆCXXXVII.

EPISTOLA IX.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

TUas, ὦ φίλτατον κάρα, ſimul legi, ſtatim reſponſum parabam. Sed verbis & ſenſibus defectus diu luctabar cum infantia mea, quam adaugebant ipſum tempus, cum nimirum ſumpta modo coena calor ſtomachi, in coquendis cibis occupatus, mentis ignem impediret, & deinde nimis beati nuncii epiſtolae tuae, qui ruina incidentis inopinati gaudii totum animum meum oppreſſerunt. Si unquam putaſti cadere in anguſtias mentis meae veram aeſtimationem tuorum erga me meritorum, nunc licet ampliſſimum mihi beneficium imputes. Ego poſtquam chartulas iſtas miſeram, vehementi eram in metu,

Digitized by Google

metu, & millies culpavi praecipitem confidentiam meam, quae ſic nuditatem jejunitatemque meam oculis tuis objiceret. Sed conſolabatur me amor tuus, & ſperabam, quoniam id non petiiſſem, non fore, ut parenti tuo eas monſtrares. Tu vero commendatione & gratia tua tantum illis gratiae apud τὸν πάνυ ἥρωα addidiſti, ut non placere modo ſibi verbis teſtaretur, ſed & ſplendidam hederam crucio illi (ut cum Lucilio loquar) vino adornaret. Et tu ſecutus exemplum imperaſti etiam dominis tuis, ut laudes noſtras, quae nullae ſunt, canerent, In quo, ſi unquam, vere certe Poëta fuiſti. Sed ſine joco, immenſas tibi pro his tantis meritis tuis gratias tibi ſcribo: nec tam vicem redditam tibi puto, quod noſtris chartis nomen tuum intexi gaudes, quam novo me vinculo obligari, ſive tu de meo, ſive ego de tuo affectu & ingenio publice teſtimonium perhibeam. Etiam utcunque intempeſtivus ſtudii, ut jam dixi, tamen hoc, quod vides, ad parentem tuum velut ex pumice expreſſi, quod hac ſola fiducia mitto, quia, quibus nos non valemus, iis te momentum apud illum fore ſcio. Autorem de ſomniis & excerpta ad Martialem primo quoque die percurram. Nunc enim ſomnum capere malo, & ſomnia videre, quam legere. Et certe jam intempeſta nox eſt. Quare non poſſum neque me, neque te diutius morari. De loco Claudiani proxime. Illud *Cypridis aeſtum* valde placet, cogitaveram: *Quid mirum, gratae ſi ſam eſt Cypridis uſu:* Sed tuum praeferatur. Quae caetera ſcribis, talia ſunt ut deliberem. Sed iterum admonent me cadentes pupillae. Vale, mi Heinſi. & cura, ut propediem Hippocrenen veſtram bibam. Hagae a. d. v. Non. Mart. civilem: nam naturalis jam ante quinque horas & dimidium mortuus eſt. Anno CIƆIƆCXXXVII.

EPISTOLA X.

J. FR. GRONOVIUS.

Nic. Heinſio.

Leidam.

MI Heinſi, Ecce hîc ad Scriverium literas. Petii ambitioſe, ut aut librum ad me mittat, aut ipſe excerpat, aut tibi excerpendum tradat. Vides, quam frontem perfricuerit mihi humanitas tua, quae fecit, ut omnia me apud te poſſe exiſtimem. Quòd tibi in me quoque jus eſſe volo. Sed ſi me intelligis, non tam te onerare, quam ſub nomine tuo & umbra, ſi minus forte Scriverius mihi factum velit, ab ipſo ignorante magnum beneficium accipere cupio. Hoc eſt, ut tu quidem id te muneris ſuſcepiſſe ſimules, clam autem librum ipſum ad me ocius mittas. Ego tunc poſthabitis omnibus illum percurram, & quae opus erit, enotabo. Biduum unum ea res, non ultra, me detinebit. Interim tu ſubducere te ejus oculis potes, uſque dum uſus fuero & remiſero, ne te interrogando cruciet. Haec ſecreta ſunt, non niſi intimorum. In quo cenſu te duco, & magnorum regum ſuperare me divitias

uno hoc exiſtimo. Vale, decus meum, & ne diu animum meum ſuſpenſum tene. Si fiducia nobis eſt laborum noſtrorum, ſi ſpes memoriae apud poſteritatem, non fruſtra noſtri curam geſſeris. Iterum Vale, & ſaluta tuos, hoc eſt, meos. Hagae VIII. Id. Mart. Anno CIↃIↃCXXXVII.

EPISTOLA XI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

MI Heinſi, habes hîc iterum promiſſas illas ad Scriverium, quas recta ad ipſum miſiſſem, niſi tu hoc ſumptu, hac meleſtia ultro te affici voluiſſes. Serius uno die, quam conſtitueramus: quam brevem moram facile ignoſceres mihi, ſi ſcires, quam imprudenti poene duo illi intermedii dies exiiſſent. Nunc poſt varias anhelationes & diſcurſus quietior iſtas raptim exaravi. Quibus quod deeſt elegantiae & ſuavitatis, hoc tu delenifico ore tuo ſupplebis. Cupio omnino ab omnibus, qui ad Statium notare aliquid volent, aut poterunt, vel potuerunt, quae comminicare mecum voluerint, accipere. Qualia enim cunque multorum erunt, ſervient mihi ad cogitandum. Sed praeſtantiſſ. Scriverius, non dubito, quin multa egregia jam olim obſervarit ad majora illa opera Poëtae mei, Thebaida dico & Achilleida. Conſtitutum autem mihi eſt, proferre & oſtendere ſcriptorem illum, in quo ſemel non infeliciter rudimenta meorum ad litteras juvandas conatuum poſuiſſe videor. At etſi minime id mihi nunc ocium: tamen ſuffurabor, quantum potero, ſubſicivarum horarum aliis ſtudiis, ut eandem operam expendam toti Statio. Nec profecto paucorum dierum ea res, & noſti, nihil unquam nos properaturos, nec cruda, ſed quantum quidem noſtri ingenii (quod quam exiguum ſit, agnoſco ſane) calore fieri poteſt, percocta daturos. Eximium Zuerium ſalvere jubeo. [1] Locus in Pietate Abaſcantii ὕπουλ☉ eſt, ſed & mendum, puto, & medicinam invenimus. Scribendum eſt:

Pandere, quis centum valeat frenare maniplis
Intermiſſus equos; quis praecepiſſe cohorti;
Quem deceat clari praeſtantior ordo tribuni,
Quiſnam frenigerae ſignum dare dignior alae.

Quatuor illuſtria militiae Romanae munera ponit: praefectum equitum legionariorum, praefectum cohortis, tribunum, & praefectum alariorum. Primus ille *frenare* dicitur *centum equos intermiſſus* (vel *intermixtus*) *maniplis*, id eſt, centuriis. Nam *manipulos* & *centurias* pro iiſdem ponit Vegetius Lib. II. c. XIV. Ac etſi vetuſtiores diſtinguere videantur, tamen hoc conſtat, & *manipulos* & *centurias* peditum eſſe, ut *turmas* & *alas* equitum. Ille praefectus intermiſſus maniplis *frenat*, id eſt, ducit, centum equos. Nam cohors equitum legionariorum

1 Vid. Diatrib. Cap. XLVII

riorum C & XXX non excedebat. Veget. lib. II. c. VI. Statius autem numerum rotundum poſuit. Hoc non tantum placebat τῷ πάνυ Salmaſio, ſed etiam in parte eidem in mentem venerat. Nam ea ipſa veſpera, qua vos diſcedebatis, cum domum reverterem, obvium eum ad hoſpitium ſuum deduxi, & de hoc loco ſermonem injeci. Et certum quidem erat utrique de equite legionario, ſeu qui legionibus immixtus erat, intelligendum eſſe locum, quod cum optimo amico noſtro, te praeſente, dicerem, fidem mihi abdicabat; de verbis autem comperendinabamus. Poſtero die, cum iterum ad eum viſiſſem, antequam conjecturam margini codicis mei adſcriptam ei oſtenderem, dixit mihi, omnino *Maniplis* ſcribendum eſſe. Nam τὸ *eques* retineri poſſe putabat. Cujus poſterioris emendatiunculae periculum ego in me recipio. Exquire, quaeſo, judicium amici noſtri, & una cum tuo mihi perſcribe. Ob hunc unum ſaltim locum non fruſtra me in Statio fuiſſe puto. Sed minusocioſe garrio. Vale chariſſimum caput, & ſaluta omnes veſtros. Hagae Prid. Id. Mart. Anno CIↃIↃCXXXVII.

EPISTOLA XII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

MI Heinſi, γλυκύπικρον illud, quod in Amore eſſe ajunt οἱ τῶν ἐρωτικῶν μύσται, abunde exhibuerunt mihi, ſic tamen gratiſſimae, literae tuae. Vehementer me angit error ille in recenſenda maximi Patris tui conjectura. Ego Deum teſtor & meam conſcientiam, me eam numquam accepiſſe aliter, & ſic jam tum, cum apud vos eſſem, margini codicis mei adſcripſiſſe. Vitium aurium mearum eſſe reor. Sed puto me ſatisfacturum vobis, ſi conſilium meum vobis aperiam de hoc errore emendando: deleri enim non poteſt, cum illa pagina die ſabbati perfecta ſit. In omiſſis ponam poſt verba illa: [1] *ideo corrigebat:* conjecturam veram, cum explicatione, quam in literis videro: hiſque ficta perſonâ adjiciam; *Erat ὁ δεῖνα, qui ſcriberet:* ut iſtius intelligatur illud, *Quod t. c. praeceps furat A. morum.* Utcunque enim non forte ſit Statii hoc, *praeceps morum*, tamen dictionem ejus valde reſipit, & eruditum eſt. Sed oeconomia Poëmatii aliud quid exigit. Sic puto commode ſubterfugere nos poſſe, ne erraſſe videamur, & conferre in operas, quaſi illi partem praetermiſiſſent. Quae praeterea ſcripſi de domeſtico Phoebo tuo, haud muto. Excuſo potius, quod cum ille ſit ſupra laudes & ingenium meum, nec ἐκ παρόδου magna nomina ſint ſalutanda, adeo intemperans affectus fuerit meus, ut praeconium ejus mea infantia deterere auſus ſim. Illud immenſum quantum me exhilaravit, quod ſerio nunc in Ovidium incumbere te

ſcribis.

1 Vid. Diatrib. cap. 29. & Omiſſa, pag. 409.

Digitized by Google

ſcribis. Euge, euge, mi Heinſi, incumbe ὅλος καὶ πᾶς in hanc curam, nec deſiſte, priuſquam μέγαϊτι καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι in lucem protuleris. Incitarem te multis, niſi ipſum te tibi optimum ἐπέκτην delegandum haberem. Et vides ſane quam pauci ſint tuae & meae aetatis, quibus literae vere aliquid debiturae ſunt. Ubi ſunt illi Heinſii, Grotii, Douſae, Meurſii, Scriverii, Putſchii, qui primaevi tempore fere eodem, heroibus tunc viventibus, ſubnaſcebantur? At nunc eo res rediit, ut omnes intelligere ſe, quae omnium minime, putent, cum revincuntur non intelligere, contemnant. Et fere ubique de compacto res agitur, ut in Velabro oleariis. Erigamus ergo capita ſupra plumbeas illas animas, & veram ſtudiis dignitatem aſſeramus. Quae non in mutatione literae aut ſyllabae, ut calumniantur, ſed in cognitione linguarum, antiquorum rituum, hiſtoriarum, praeceptorum Sapientiae conſiſtit. Haec cum conjuncta ſunt, & lectio diligenſque labor ingenio & judicio non deſtituitur, exiſtit inde praeclarum illud egregium, poſſe de unoquoque Scriptorum veterum, non quod audieris ab alio, ſed quod ſenſeris, judicium ferre, genium uniuſcujuſque penetrare, mentem & oeconomiam abditam ſaepe & in receſſu conditam eruere, phraſin agnoſcere, locos corruptos reſtituere. Quae verae Critices munera ſunt, & erant olim apex literarum. At vide, quo degeneraverimus imperitia & ignavia. Quod niſi diligentiſſimi & doctiſſimi faciebant, arrogat ſibi quiſque, & autorem, quem nunquam, niſi nunc, inſpexit, ſub cenſuram ſuam revocat, emendando corrumpit. Illos, qui hoc faciunt, mirum non eſt contemnere literas, cum quas numquam, niſi primis labris guſtarunt, ſe autem plene penetraſſe arbitrantur, ubi apud vere doctos venerint, neſcire ſe ſentiunt, & hic nunquam ſe niſi infeliciter ſe jactare experiuntur. Sed vides, quo me effundam, velut legitimo more tecum garrio. Magno Salmaſio cur te ego commendem, nulla cauſſa eſt, niſi juſſum tuum. cum tua gratia & ipſius humanitas facillime ſine ullo medio utrumque conciliare poſſint. Faciam tamen, quia juſſiſti, ſimul atque illum videro. Locum Ovidii optime intelligis, & memini quidem ſimile quid legiſſe: ſed locus nunc non incidit. Ubi memoria redierit, erunt ut ſemper κοινὰ τὰ τῶν φίλων. Vale, chariſſimum caput, & me ama. Hagae Poſtrid. Id. Mart Anno CIↃIↃCXXXVII.

EPISTOLA. XIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

MI Heinſi, Caſauboni Epiſtolam recte accepi, ut & proxime conjecturas humaniſſimi viri, quas ad me miſiſti. Utrique magnas ago gratias. De ipſis quid mihi videatur, alias otioſior ſcribam. Illud pervenuſtum & jucundum mihi

mihi accidit, quod ille meas emendationes, quas penes eum protuli, mihi pro ſuis redonat. Ut ecce in Hercule Surrentino correxeram: [1] *Seu tibi dulce manu Lybycas nodare palaeſtras.* Ubi vulgo, *nudare*, & ſimiliter locum in lib. II. Achilleidos. Utrumque jam ante menſem excuſum eſt, & videbis pag. 138. & 139. Scis autem p. 182. partem fuiſſe, quam nuper tranſmiſeram. Et teſtis mihi eſſe quoque poteſt Salmaſius, ad quem in Galliam anno eandem tranſſcripſi. Memini Amſterodami in aedibus fratris homini optimo, cum primum de Statio emendando neſcio quid mihi in mentem veniſſe narrarem, jactaſſe hanc correctiunculam, ut guſtum ei darem, & ſpem de conatu noſtro facerem. Nunc ille mihi eam remittit, ſed ut decebat mutatis anſis, nam pro *manu*, legit etiam *manum*. Hoc eſt frequentiſſimum dicendi genus apud Statium corrumpere. Sic Via Dom. *Hi ſiccant bibulas manu lacunas.* In Thebaid. *levare manu menſas.* Alibi, *manu componere ſuccos*, & denique; *vireſque modoſque Imperii tractare manu.* Sic etiam *nodare manu palaeſtras.* Quod videbis me monuiſſe p. 222. ad Comam Earini, ubi hoc modo elegantem locum correxi, Sed tranſeant haec. Bene feciſti, quod verba Chronici MS. ad me ſcripſiſti. Scito duos Statios fuiſſe: alterum ſub Nerone Statium Urſulum Tholoſatem (itaque pro *Toletanus* ſcribe in Chron. tuo: *Tholoſanus*,) & P. Papinium Statium ſub Domitiano. Ille Rhetor, hic Poëta noſter. Hos duos multi confuderunt, atque hinc cognomen SURCULI, quod in MS. Cod. Statio tribuitur. Idque monuerat ad Euſebium Scaliger.* Ex cujus nota, pluſculis additis, exſtruxit Diatriben ſuam de nomine Statii Gevartius. Quod tamen nos elegantiſſimo viro objicere nolumus. Dixeram, me ſimile quid legiſſe illi in Ep. Sapphus: *e noſtro creſcit moerore.* Ecce hoc eſt apud Statium lib. VIII. Theb. extremo de Tydeo: *laevaque receptum Spectat atrox hoſtile caput, gliſcitque tepentis Lumina torva videns. Gliſcere* enim, ut ſcis, *treſcere* eſt. Vide locum integrum, & placebit tibi. *Uſque metu micuere ſinus*, mutandum non puto. Metalepſis eſt. *Sinus* ponuntur pro pectoribus, pectora pro corde. Noſti autem paventibus & exterritis cor micare. Horatius: *Evoe recenti cor trepidat metu.* Sic apud Comicum; *cor meum coepit facere artem ludicram*, id eſt, micare, ſalire. Hoc ſi placet tibi, fac ſciam, quaeſo. Maximi enim facio judicium tuum, praeſertim in illo Scriptore, in quo non nego diligentia te nos ſuperaſſe: & nuſquam tamen Herculea ſupinitate in legendis veteribus uſi ſumus. Vale, decus noſtrum, & feſtinationi, quam totum hoc epiſtolium praefert, ignoſce. Sed ecce oblitus poene fueram, quod primo loco volebam poſitum, quae priore epiſtola ad Ovidium promittis, te communicaturum mecum, fac, quaeſo, quam primum. Non vivit, cui laetius videatur iſta maturi ingenii tui meſſis. Iterum Vale, & ſaluta veſtros. a. d. VII. Kal. April. Anno CIƆIƆCXXXVII.

Riſi cum legerem, quae de Commelino addis. Memento, quaeſo, Scaligeri Poet. In altero Catalogo auctionis Dordracenae invenio Scaligerum ad Feſtum

1 Diatrib. Cap. XXV.

ſtum. Eum, ſi copia tibi, emendum cures velim meo nomine. Hoc nuper fueram oblitus. Nam de utroque rogaverat me amicus, qui Catalogos illos in mea manu viderat. In pervigilio Veneris quid fit? edet Scriverius Epiſtolam ſuam? addeetne etiam, ut dixiſti, animadverſiones ſuas.

EPISTOLA XIV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

MI Chariſſime Heinſi, vix dimiſeram priores meas, cum poenitere me coepit feſtinationis meae, quae procul dubio valde impolitas & ludibrium tibi debituras effuderat. Nunc vero ad inſtar Horatiani illius, egomet mi ignoſco. Et quidem juſtiſſima cauſſa. Quid enim ſupererat mihi praeſidii adverſus tam atrocem accuſationem, qua coelum miſces & maria, ut homini amantiſſimo, immo mancipio tuo, crimen quaereres & gravem invidiam conflares? Ego vero vellem, tam eſſem otioſus, ut ad ſingula diſertae criminationis tuae capita, ſi non facundiae tuae elegantia, multis tamen verbis reſpondere mihi liceret. Sed profecto nec in poſterum ita de me judicabis, quaſi quicquam ex amuſſitato ingenio tuo proficiſci poſſit, quod ingratum ſit mihi, & ſilentio vindicandum, nec talem querelam, ſeu potius horrendum carmen occines mihi, cum diem diffidero, ſiquidem molem & ruinam occupationum cogitabis, quae in caput hoc deſidunt. Libellum meum corrigendi ſcis omnem moleſtiam totamque uni mihi incumbere. Acceſſerunt nuper Caſauboni epiſtolae, alterum munus. Nam cum amem id opus, & quam curatiſſime velim edi, aliis hominibus fidere non poſſum. Ecce enim, narrabat mihi Salmaſius, cum hîc eſſet, veniſſe ad ſe hominem, qui corrigendis illis pagellis praefuerat, quae ibi editae ſunt, & conqueſtum eſſe, in foliis quae miſiſſem, mnlta fuiſſe ſoloeca & non Latina. Vides qualem naſuti ejuſmodi & grammaticaliter (ignoſcat mihi genius tuus) modo docti mortales licentiam ſumant? quam poſtea ſumpturi eſſent in corrumpendis, quae non caperent? Ac hoc jam ille fecit, qui ex Codice parentis tui illas ad Scal. & ad τὸν πάνυ Parentem tuum deſcripſit. ſi autographis deſtitueremur, turpiſſimum opus futurum eſſet. Inter haec non poſſumus tamen omittere ſtudia noſtra, quae nunc ordinaria fecimus, Accinunt enim mihi quotidie Hamburgenſes mei. *Frange puer calamos:* &, *Quid tibi cum Phoebo, quid cum Permeſſide nuda.* Et, *nummos habet arca Minervae.* Sequuntur ſalutationes, quae poſt diſcurſus varios ita ſaepe laſſum veſpera domum remittunt, ut me laborum humanorum pigeat, & ſaepe his turbis exemptus eſſe malim. Itaque vix pagellis, quas domi adhuc habeo e Diatribe mea, ultimam imponere manum, & indices conficere ſuſtineo. Inter haec omnia, mi Heinſi, tum demum verum pretium me temporis habere mei puto, cum

vel

vel de te cogito, aut tuas lego, aut ad te ſcribo. Cave igitur putes, unquam ita me diſtringi poſſe, ut tuae mihi faſtidio ſint. Contrarium experiris, & ſi tibi non credis, at crede mihi atteſtanti per amicitiae noſtrae, per communium Divarum genium, nihil te aut tuis gratius mihi eſſe. Ovidium ecce hic mitto: unde cum excerpſeris, quae libuerit, ad me remittes. Si quid interdum explicavi, aut conatus ſum illuſtrare, hoc animo excuſandi leges. Sunt enim ipſi quinque anni, cum iſta contulimus. Itaque prodetur ubique jejunitas mea. Si quid putas me in literis profeciſſe, interea temporis factum eſt. Diatribae folia xv. perfecta ſunt; reſtant octo fere, quae poſt menſem, ſpero, abſoluta erunt. Neſciebam initio tantum me nugari potuiſſe. Sed cum primum inciperetur praelo libellus dari, omni ingenii contentione in eam curam incubui, egregiamque acceſſionem addidi. Habeo & nunc quae jam deſtinata erant ſuis locis, ſed marceo, & cum manu languet animus. Etiam ſic ſatis dedimus ineptiarum, certe Gevartium mole ſuperavimus. Divinationes ſummi Parentis tui (quem officioſiſſime ſaluto) e Scriverii charta deſcriptas habes. Urge, ſi me amas, epiſtolam, quam mihi promiſit. Nec enim dubito multa ibi fore, quae diſcere velim, antequam liber meus prodeat: Scriverio, quaeſo, amiciſſimam dicas ſalutem, eique meo nomine ſerias gratias agas. Nec decrimus nos, quaecunque exinde ſumemus, ea fateri candide, cujus ſtudio debeamus. Si quid ad Thebaida & Achilleida notavit, vide omnibus modis, ut ex unguibus ejus extorqueas. Vale, mi Heinſi, & me ama. Nobiliſſimum Statenium ſaluto peramanter, cujus omnia, quae nuperrime perſcripſit, vehementer mihi placuerunt. Et propediem reſpondebo. Salveant omnes amici. Hagae Proprid. Kal. Apriles Anno CIƆIƆCXXXVII.

Vide imprudentiam meam. Poene fueram oblitus, quod primum erat. Accepi a V. Fabricio noſtro reſponſum. Ibi haec leguntur: *Nic. Heinſius merum mel, merum nectar effundit. Dii boni! quanta ejus ingenii felicitas? Malim unum iſtum in Ollum Scazontem, quam ducentos* [1] *N. Quamquam ſtudium & conatum hominis amiciſſimi improbare non eſt meae verecundiae. Velim Nicolaum meum per te ſcire, jucundiſſimam mihi fuiſſe, quam ſcripſit, epiſtolam, Cui ego coram reſpondebo. Saltem interea ſperare me omnia de editione Poëmatum meorum ex voto conſore. Exemplar ipſe afferam. Stat enim ſententia ad vos in itinere excurrere. Id velim quoque Elzevirios ſciri. Conſtitui omnino non edere verſiculos meos, ſi ab Elzeviriis excudi nequeunt.* Haec tu tibi ſcito. Certe non oſtende N. quem putas a Vincentio noſtro deſignari. Ovidium, cum uſus fueris, quaeſo mox remittas. P. ſignificat codicem Pirckhaimeri, qui & Triſtia habebat & de Ponto. Nam ad libros Amorum, de arte, de remed. ad Epiſtolas Heroidum ſcelerata manus in charta ſingulari ſcripta jam olim mihi ſubduxit. MS. deſignat in lib. de Ponto meum codicem, chartaceum & non magni precii. Bodecheri epiſtolam curavi ea ipſa veſpera, qua accepi. Hoc ipſi ſignifica, & ad omnia officia me ei paratiſſimum. Dominum de Zuylichem quinquies adivi. Quinquies aut domo abſentem aut non vacantem inveni. Nec ipſius haec culpa eſt, ſed mea in-

1 Bodecheri.

Digitized by Google

felicitas. Itaque jamdudum piget me moleſtiſſimi ambitus. Video ſummos illos viros ita diſtrictos eſſe, ut literularum mearum curam habere ipſis impoſſibile ſit. Et neſcio quomodo non placent, qui admittunt ſalutatores, non quia amant, ſed quia eos illorum miſeret. Interim excuſationem habeo, ſi poſthac conquieſcam, nec officio meo, nec commendationi maximorum virorum defui. Sed haec te ſolum ſcire ſatis eſt.

EPISTOLA XV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

CHariſſime Heinſi, pervenimus in Epiſtolis Caſauboni ad illas binas, quibus admiratur ingenium & eruditionem *Munſteri Hypobolimaei*. Dubito, an velit maximus Parens tuus in ordine caeterarum cum inſcriptione EIDEM poni, an vero adhuc uti diſſimulatione: Quoniam enim omnibus notum eſt, etiam pueris, qui nondum aere lavantur, alium divini iſtius & incomparabilis ſcripti autorem eſſe non potuiſſe, non ultra video, cur induenda ſimulatio ſit. Interim voluntas ejus mihi κανὼν erit. Rogo itaque ut roges, quid fieri velit. Fieri enim commode poteſt, ut ſub finem ∓ ad D. H. jungantur hac inſcriptione; N. N. SATIRAE AUTORI. Sed neceſſe eſt, ut aut hodie, aut cras mane reſponſum habeamus, nec enim reſtabunt paginae, in quibus operae occupentur tantiſper, ſi praetereundae non ſunt. Meas in Ovidii partem accepiſſe te puto. Promiſeram Dn. Boxhornio aliquid nugarum mearum ad Taciti Agricolam. Et faciam large propediem, cum paululum reſpiravero ab iis, quae me nunc intendunt. Interim cum iſta pagella Diatribae nudius tertius abſolveretur, qua locum, in quo miſere omnes fere interpretes haerent, non infeliciter pertractaſſe per occaſionem viſi ſumus, ſervavi hanc portiunculam, ut inſpiciendam mitterem. Dabis ergo ei cum humaniſſima ſalutatione. Sive placuerit, ſive diſplicuerit, utatur arbitrio ſuo. Ego in tot nugis meis ſive hîc quoque mihi ſimilis fuerim, ſive σωφρονέστερόν τι ἐμαυτοῦ ſapuerim, ciccum haud interduim. Amet me, ut ego illum. Tu ante omnes, mi Heinſi, ita valeas. Salveant amici. Raptiſſime. Hagae III. Non. April. Anno 1637.

EPIS-

EPISTOLA XVI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

SAlve, dulce decus meum. Nobiliſſimum, quem narras, juvenem nullus vidi. Tuas autem gratiſſimas mihi neſcio quis e togatorum proſapia attulit. Nollem apud τὸν δεῖνα enunciaſſe te, quae familiarius garriveram. Non ea id factum fini, ut ille reſciſceret; ſed ut penes te conſtaret fides mea, quam ſemper teſtatiſſimam tibi cupio. Forte enim perluſtraveras oculo fugitivo ſchedam illam, & poteras mirari, ſi in Diatribe vidiſſes poſtea (ſi tamen horas tuas tam male collocare putes, ut vili ſcripto impendas) non eo loco nomen illud apparere. Nihil tamen a te peccatum, nec id magnopere curo. Tribuat ſibi quiſque, quod velit, per me non invideo. Qui jure, is conſcientia ſolus fruatur, cujus apud bonos abunde magnum pretium eſt. De φλυαρίαις δὲ τῷ κληθέντι μαθητεύοντος vere tu, opinor, ſenis. Ut ille ubique ſuus eſt! ut ubique jactat τὴν λεοντὴν τοῦ ἐν Κύμῃ θηρίου. Itaque & τὰ νῦν σταλθέντα judicium tuum confirmarunt. πάντα γὰρ πέριξ καὶ οὐδέν. Noſti caetera. Sed & iſtius pauca ſunt, quae ad partes vocare poſſim, ut non in alia omnia me ire ſubjiciam. Itaque majorem partem ſilebo. Privatim quidem interdum ego, quando hoc ſeculum jubet vim facere naturae noſtrae, palpum obtrudere illis, qui volunt, poſſum, & βύστινα ἔπη loqui: publice librum, cum Satirico, ſi malus eſt nequeo laudare & poſcere, aut ἄλογα τῶν ἀκριτομύθων conjectanea ſub εὐστοχίας nomine celebrare. Ibi enim non ambitionis aut ſermonis temporarii, ſed boni publici una cura atque poſteritatis unica ratio ducitur. Cujus quantam reverentiam habuerint omnes, qui aetatem ferre ſcripta ſua vellent, tu optime noſti, eruditiſſime juvenum, quare deſino tinnire nimium. Quae ad Ovidium notas, elegantia ſane viſa ſunt: & hortor, ut gravius hanc palaeſtram deluctere. Iis, quae meis identidem literis aſperſi, utaris ut tuis, ſi tamen quicquam ibi ingenio tuo dignum. Tenuia enim fuere pleraque omnia, & quae ut recte, nec me intercedente, judicas, quae, inquam, etiam puer videre poſſet. Illud ſerio te rogo, ne quicquam proferendum exiſtimes, quod improbes. Cui enim uſui umbram te fingere, contra quam humeros ejectes. In illis, quae publici juris facta ſunt, alia ratio eſt, nec hîc impedio, quo minus eadem libertate in nos graſſeris, qua ipſi alios caſtigavimus, quandoquidem aliter haec ſacra non conſtant. Et ab amico reprehendi monerique malim, quam ab iniquis indigne traduci. Fabricium ſcito, ſi Deus volet, propediem nobis adfore, ſed ut tranſeat, non ut maneat. Ipſe unas adhuc meas exſpectane ſe poſſe ſcribebat, ſi feſtinarem reſpondere, quod feci. Arnobium Elmenhorſtii & Gevartii Electa his diebus deſiderabam. Eos ſi ex τρισμεγίστου Parentis tui aut

praeſtantiſſ. Boxhornii (utrumque officioſe ſaluto) bibliotheca per amicum (nam per rhedarios aut nautas non cupio, nec tanti eſt) tranſmitteres mihi, gratiſſimum faceres. Vale, chariſſimum pectus, & me ama. Hagae a. d. IV. Id. April. Anno CIƆIƆCXXXVII.

Diatribae folia XIX. excuſa ſunt. Reſtant fere ſeptem aut octo. Apparet tela longior, quam initio credebam. Itaque facile II. adhuc menſes operae his nugis inſidebunt.

EPISTOLA XVII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

CHariſſime Heinſi, exſpectas forſan, ut reponam tibi exemplum illud, paene dixerim, male-tractationis, quod in me ſtatuiſti, poſtquam juſtiſſimis de cauſſis longius aliquanto ſilentium traxiſſem. Sed ego te mihi facile excuſo, quem tam aſſiduum accubium eſſe Naſoni puto, ut officii oblivifcaris. Unde aliquando magnum ad me quoque fructum rediturum ſpero, qui tot egregiis ſpeciminibus didici, qui docere ea opera nos poſſis. Accedit, quod nunc major in praecordiis deſaevit dolor, qui ut priorem iſtum refricat, ita tanti facere me non ſinit, quin in hoc omni affectu defigas. Hodie enim prope currum obvius mihi *Fr. Voſſius* nuntiat, *Fabricium* Leidae fuiſſe, juſſum ſibi, ut id mihi indicaret nudius tertius, ut ſi vellem eum ſalutare, propere Lugdunum excurrerem: non enim ibi, niſi unum diem manſurum: ſe quidem ante triduum ad aedes noſtras veniſſe, ſed neminem natum praeſto fuiſſe, quem compellaret. Quid quaeris? quaſi fulmine percuſſus obſtupui, nec verba reperire potui, quibus reſponderem. Quod hoc iter, vel potius, quae fuga eſt? Fabricium in Batavia fuiſſe, & me inſalutato diſceſſiſſe? At ſaltem cum Amſterodami octiduum haereret, verbulo ſignificaſſet mihi, ſe adeſſe, aut quando Leidae ſe reperturus eſſem, non peperciſſem negociis meis, neque ſumptui, ut chariſſimum caput viderem. At ſi nos tanti non fuiſſemus, aut Haga, ut huc veniret, ſaltem vidiſſet magnum illum [1] fautorem ſuum, cui poëmata inſcripſit. Si quicquam haberem, quo fraudarem cogitatione iſta animum, quodcunque eſſet, facile admitterem, nunc nihil habeo, quod dicam, niſi me angi & torqueri, & aegerrime hanc injuriam ferre. Nec volo, ut labores de iſto ſcrupulo mihi eximendo. Illud facito potius, ſcribe, quid dixerit, quod conſilium ejus fuerit, aut quae ratio in poſterum ſtudiorum. Nihil enim accipiam, quo hanc ſcabitudinem pectori detergeam, tempus ſolum ſufficit huic leniendo dolori. Libris, quos emi cupieram, quid factum eſt? quid reſpondes de illo, quem Lindenbrogius petierat: nam ego quidem humanitate ami-

1 Conſtantinum Hugenium.

Digitized by Google

ciſſimi abutor viri, cui tam longo tempore non reſpondeo. Item de aliis, quae in prioribus requiſiveram, quorum nunc non meminiſſe ſinit animus, in iſta ſola cogitatione defixus. Liber meus proxime umbilicum pervenit. Reſtat ſolus index, quem non perficere potuerunt operae, quia numeris deficiuntur, quos ſequente hebdomade accepturi ſunt. Nunc igitur praefatio & carmina in praelo ſunt. Tu ſalve, mi Heinſi, & me ama. VIII. Kal. Majas Anno CIƆIƆCXXXVII. Raptiſſime.

EPISTOLA XVIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

MI Heinſi, ante hebdomodas, puto, tres aut quatuor a te petieram, ut in auctionibus, quae inſtabant, emeres, vel emi curares meo nomine, Jul. Scaligerum de re Poëtica, & Joſephi in Feſtum caſtigationes. Ejus quid factum ſit, haveo ſcire. Urget enim amicus ille, cui hoc negocii receperam. Libellum meum nunc plane fidem faciunt mihi operae intra tertiam hebdomadem fore abſolutum. Duo enim modo folia ad indicem reſtant, quem neſcio an prius excudendum dabo, quam praefationem & εὐφημίας veſtras, cum perficere non poſſim, niſi omnia illa folia domi habeam. Salutabis itaque humaniſſimum *Bodecherum* meo nomine, & monebis eum, ſi ſuam quoque hederam ibi legi volet, ut opus maturet. Quod ideo addo, ut conteſter gratum fore mihi officium amiciſſimi viri, quod non ſemel obtulit, non quod ambitioſe prenſem iſtiuſmodi laudes, quas non mereri me fateor ſimpliciter, aut doctiſſimos homines importuna mea flagitatione ad eam neceſſitatem adigere velim, ut nomina ſua parietarias herbas faciant. MS. Cyprianum poſt pauculos dies ad Dn. *Boxhornium*, quem ſalutabis meo nomine, deſtinabo. Dixeram *Voſſio* filio in bibliotheca Leidenſi eſſe Vellejum *Fr. Nanſii* manu adnotatum. Eum ille inſpicere magnopere cupit, ſi per veſtram humanitatem liceat. Et, puto, cauſſam reperimus eo facilius, quae Ovidio tuo ſervire poſſent, ex bibliotheca eorum nanciſcendi, quam non ſpernes, credo. Si itaque ad me librum illum commoda occaſione per amicum mittes, curabo ut, quod faciet lubentiſſime, vicem reddat. Epiſtolae τοῦ πάνυ Patris tui de locis Statii controverſis ecquam ſpem nobis graviſſimae ejus curae relinquunt? Libris de Ponto & Triſtibus ubi uſus fueris, velim haut gravatim ad me remittas. Vides in incluſa ſcida libellorum indices, quos me ſibi hîc emere juſſit *Lindenbrogius* noſter. De tribus habeo, quid reſpondeam. Primum hîc invenire non poſſum: Gratum, ajo, facies, ſi in bibliopoliis veſtris explorabis, numquid ille ibi, & quo pretio venalis ſit. Vale, chariſſimum caput & me ama. Hagae a. d. IV. Kal Majas Anno CIƆIƆCXXXVII.

Fabri-

Fabricius noſter viae ſe jam commiſit, & credo, propediem hîc aderit. Morabitur ejus iter, quod Embdam, Groningam, & alias vicinas illis urbes viſere conſtituit. Scedulam Lindenbrogii, cum reſcribes, remitte.

EPISTOLA XIX.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Hagam.

Chariſſime Rerum, ad tuas jamdudum reſpondiſſem, niſi hactenus me ſuſpenſum tenuiſſet *Commelinus*, cui ſcedulam illam Lindenbrogii tradideram. Is nunc demum mihi dixit librum iſtum nuſquam apparere. Deinde conveni *Elzevirium*: ut videas, quam tua mihi curae ſint; Exemplar hîc nullum habet, ſed Francofurto expectat. Itaque hac in re utilis tibi eſſe non potui. Neſcio an ad riſum magis, quam iracundiam me compulerit ſcelus illud forenſe. Dignus eſt, qui Sileno ſtupidiſſimo Deorum a clunibus ſit. Non tamen inultus feret, ſi & tu & Cl. *Lindenbrogius*, cui etiam officia mea deferes, ita volunt. *Zuerius* & ego furore unius aut alterius Jambi vindicabimus *Morſium* ab iſtiuſmodi beſtiis. Nec Scriverius deerit. Si nomen nebulonis non latuerit, fortaſſe immortalitatem ab iis ſperare poterit, quos maxime contemnit. Miſeret me tamen miſerrimi *Morſii* & patriae tuae, quae poſt tot illuſtres animas, tam inſulſos porcos producit. Sed valeant haec. *Fabricius* hîc fuit, abiit, nobis inſalutatis. Quam aegre hoc feram, tecum cogita. Caeterum Ploſius totam rem narrabit tibi. Poëmata ſua hîc reliquit. *Bodecherus* heri Haga reverſus eſt. Illum hodie conveni. Si diem aut alterum expectare potes, carmen promittit, ſin minus, excuſari percupit. Quidquid erit, brevi fac, ſciam. Velim etiam ſcire, an Cyprianum totum contuleris. Hoc mandavit mihi *Zuerius*; Si partem tantum, fac item ſciam. Nam nos eadem in re ſudaremus. Tu feſtinationi meae ignoſces. Jam enim me expectat *Bodecherus*, cui me totum addixi. Vale, mi frater & omnibus me commenda. Raptiſſime. Lugd. Bat. May. CIƆIƆCXXXVII.

EPISTOLA XX.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

CHariſſime Heinſi, jampridem reſpondiſſem tuis, ſiquidem argumentum aliquod, quo capi te ſperaſſem, obveniſſet. Nam iram ſane tuam in Ibin probare

probare non poſſum. Ignoſce pro affectu mutuo quaedam liberius dicenti. Vides quam Camarinam moverit amicus noſter optimus, dum ſordidiſſimo atque viliſſimo vindicandi genere verba pauca nequiuſcula, non dicam ab eo profecta, qui adeo fibulam linguae imponere non novit, ut ſaepius ſtultitiam ſuam prodat, caſtigarit. Prorſus fecit inconſulte: nec meum hoc judicium eſt, ſed omnium honeſtorum & gravium virorum, qui quidem cunque eam rem cognoviſſe mihi auditi ſunt. Primum eſt ſapientis, hominum male feriatorum ſermonibus cauſſam non dare. Hoc ſi habere non poſſis, nihil dignius, quam bene agendo & rumuſculos iſtos ſubroſtranos ſtrenue contemnendo refutare. Sed haec melius procul dubio audies ex τῶ πάνυ Parente tuo: cui quantopere diſplicuerit amici noſtri temeritas, non neſcire te arbitror. Cura igitur, ne corrumpas ipſe famam, quam de te fecimus, qui amamus, & Pater tuus credit, te, cum conflictui proxime non adeſſes, ideo acceſſiſſe, ut pacis mediuſque belli athletas illos, alterum verberando, vapulando alterum ſtrenuum, inſtar Agonothetae,

Ὅς χείρεσσιν ἔχει εἰρήνης ὅπλον ἀμεμφὲς,

diſſolveres ac pacares. Hoc ſane omnibus, qui crediderunt, magis decorum viſum eſt, quam ipſa pugna. Hanc paginam, ſi diſplicet tibi, comburere potes. Quamquam quid mea? non enim hoc a me, opinor, petent amici mei, ut iras eorum ſemper ſecundem. Non amici hoc eſt, ſed ſtimuli, ſed Furiarum. Silium recte accepi, & mox, ubi uſus fuero, remitto. De illo, quod praeterea mandas, memor ero: tu modo telam, quam incepiſti, graviter detexe, & ſile. Miſeras aliquando epiſtolas aliquas *Caſauboni* ad Hoeſchelium. Eas, quia forte tum occupatior eram, ubi inter ſchedas meas repoſuerim, exputare nequeo. Nec tum eadem ex cauſſa inſpicere ocium erat, haberemuſne illas in numero noſtro, nec ne. Nunc imprudentibus nobis ſupervenit hora, qua edendae eſſent, ſi quidem aliae ſunt ab illis, quas habemus. Earum ergo principia & diem ponam hic tibi, uti videre & agnoſcere poſſis, ſintne inter noſtras: & ſi non ſint, ocius vel ipſa autographa huc mittere: niſi enim hodie allatae fuerint, in ordine non poterunt collocari, & operae ſufflaminari ſe non patientur. Ocyus, quaeſo, hoc perfice, mi Heinſi, & ſi quidem aliae ſunt, quas miſeras, cura, ut hodie eas habeamus. Si hodie nullas a te accepero, putabo in his illas contineri, & nihil mihi novi exſpectandum. Epiſtolam ad Scaligerum, praefixam poëmatis ejus e Martiali verſis, nactus ſum nuper apud *Stratenium*, eam ergo etiam curabo ſuo tempore addi. Diatribe adhuc propter indices haeret. Vale ſuaviſſime rerum, & me ama. VIII. Kal. Jun. Anno CIↃIↃCXXXVII.

Quid cenſes de Ovidii loco lib. VI. Faſtor. verſ. 435.

Autor in incerto eſt, res eſt Romana. tuetur
Veſta, quod aſſiduo lumine cuncta videt.

Vide in notis emendationem Scaligeri, quam ſi intelliges, eris mih magnus Apollo. Quid apertius, quam ſcribendum: *tuetur Veſta, quod aſſiduo lumine juncta videt*. In iiſdem enim penetralibus ignis Veſtalis & Palladium. τὸ *quod* non conjunctio, ſed

ſed pronomen eſt. Citamus alicubi locum illum, ſed non emendamus, quod tamen facile fuiſſet, ſi mens non laeva fuiſſet. Si tu tamen aliter ſentis, fac ſciam.

EPISTOLA XXI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

CHariſſime Heinſi. Abſit ut indigne tulerim liberam defenſionem tuam. Meum excuſare erat, qui prior libertatem in te auſus. Quicquid tamen ſcripſi, non tam cauſſae ipſi, quam naturae meae lenitati, ſive tu lentitudinem, aut ἀσεγησίαν interpretari mavis, dedi. Tum vero a te me amari puto, quum plurima tibi in me licere pateris. Quod vere experiar, ſimul atque foetus meus, vel potius abortus, oculos tuos ſubierit. Cave enim, ne ſimpliciter & aperte ad me perſcribas, quaecunque diſplicuerint tibi, aut non firmo talo ſtare videbuntur. Non eſt gratius mihi quicquam, quam liberrima de meis audire judicia, & ea ingenuitate tractari, qua ipſe alios excepi. Nihil enim dedi gratiae, ut non libere ubique ſententiam dicerem, & magnos etiam viros notarem. Si illis & mihi licet, cur non nobis reprehendere, quod ipſi noſtrae aetatis aut profectus cum eſſent, aliis fecerunt? Conſtent interim ipſis ſua merita, & noſter erga ea cultus. Nec enim, quia magni viri ſunt, deſinunt eſſe homines, ut errare neſciant: nec, qui magnos viros in levi errore deprehendit, propterea major eſt. Veritas & antiquitatis cura omnibus ſit major & vincat ubique. Interim in calumnias & ſycophantias iſtorum hominum, qui coram omnia laudant, poſt tergum frigidam ſuffundunt, & bonos vim inferre naturae ſuae, idemque ipſi facere cogant, noli, quaeſo, ita Heinſius, ita meus ſis, noli unquam conſentire. Multi enim multa reprehendunt: quorum cenſuras ſuſque deque faciemus, niſi ubi peccaſſe nos in bonos autores oſtenderint, aut iſtius reprehenſiones ſpeciem habuerint. Haec aut defendam, aut victus manus dabo. Scio enim & nobis plurima quotidie excidere, quae tutius latere poterant. Hac hebdomade, aut initio ſequentis, certam fidem faciunt operae abſolutum libellum fore. Potuiſſet citius: ſed decedentibus quatuordecim fere diebus, negociolorum tanta vis mihi incubuit, ut illam curam poſthaberem: & illi mea incuria ad ſuam abuſi ſunt ignaviam, & aut aliud egerunt, aut feriatos habuerunt dies. MS. codicem tibi mitto: qui tamen quanti pretii ſit, ipſe noſti. Ego tamen bellae curioſitati tuae deeſſe vel ſic nolui. De epiſtolis Caſauboni ignoſce memoriae meae. Inveni nunc ſchedam tuam: ecce tres ad Elmenhorſtium, quas ego ad Hoeſchelium ſcriptas credideram. In conjectatiuncula ad Naſonem vos dubitare, vellem ante ſciſſem. Jam enim excuſa eſt, & adjiciebam tribus vel quatuor verbis ad omiſſa

Digitized by Google

omiſſa eopſe momento, quo iſtas priores meas ad te exarabam. Videbo quid dicturus ſis, quum ea, quae in ipſo libello jam antea ad defenſionem ejus attuli, legeris. Nec enim tam ingenioſam (certe nihil in ea eſt ingenii) quam veram puto. Sentit tamen unuſquiſque quod vult, quodque animum ejus probabilitate ejus percuſſit, ut ajebat Tullius. Maximo Parenti tuo, totique domui veſtrae plurimam adſcribo ſalutem. Nec non Cel. Scriverio, Boxhornio, Bodechero. Vale, corculum meum, & me, ut feciſti hactenus, bona fide ama, Hagae a. d. III. Jun. CIↃIↃCXXVII.

Stratenius ſalutat te plurimum. Ipſe ajebat ſe aliquid ad te literarum laturum. Si ad me miſerit, una cum his accipies. Nondum enim miſerat, cum has ſcripſiſſem. Ampliſſ. Graſwinckelius, qui commodum claudenti epiſtolam interveniebat, vos ſalutat. De origine τῦ *Veſta* veriſſima magnus ille tuus Pater, noſter doctor. De loco ipſo, ut dixi, videbis poſtea. Iterum Vale, mi Heinſi. In Cypriano quid fit? pergitiſne? & hic quoque amicus noſter diligentiam tuam deſtituit? utinam tamdiu retineres illum, dum mihi aliquando ad vos excurrere elicebit, ut optio tibi eſſem.

EPISTOLA XXII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

CHariſſime Heinſi. Incluſas cum primo quoque tempore Ultrajecti oporteret eſſe, fiducia amoris noſtri auſus ſum hoc tibi negocii injungere, ut ſine mora ad nautas deferri eas juberes. Id rogo, ne accipias in malam partem. Si te velis ulciſci, cauſſam non dico, quin decuplo graviore onere me mactes, & habeas tibi ut aſinum clitellarium, vel potius ut mulum Marianum. Magna agitur res mea, quare diem lunae, ante quem nullae hinc naves Ultrajectum proficiſcuntur, exſpectare non potui. Diatribe (Deo ſit gratia) cum praeteritae hebdomadis fine abſoluta eſt. Sed exemplaria adhuc nulla ab homine meo extorquere potui, praeter quatuor, quae non compacta, cum occaſio forte ita ferret, ut ſine ſumptu poſſem, ad amicos nonnullos miſi. Poſt pauculos tamen dies habebitis. Ille ſcelus nunc incipit ſimilis eſſe ordini ſuo, hoc eſt, dum lucrum quaerat, omnem pudorem & honeſtatem exuere. XXV. exemplaria auſus eſt offerre mihi. Reſpondebam: Da potius nullum. Sic indicabo amicis meis, ut ſi velint, ipſi exemplaria emant, nunc ſi aliis dedero, & vix dimidiae parti eorum, quibus dare me oportet, ſatisfecero, omnes, quibus non dedero, inconciliabo. Videbo tamen quid futurum ſit. Si perſeverabit ſimilis ſibi eſſe, habeo paratam vindictae occaſionem in epiſtolis Caſauboni: quarum quidem ne paginam poſthac excudendam dabo, niſi facta ſyngrapha conſtiterit mihi, quid labori meo futurum ſit praemium. Interim etiam cum

Digitized by Google

damnó noſtro officio non deerimus. Vale, ſuaviſſime rerum, & me ama. Salutandos omnes ſaluto, in primis qui domi veſtrae. Raptiſſime a. d. xv. Kal. Jul. Anno CIↃIↃCXXXVII.

EPISTOLA XXIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

MI Heinſi, Quod tam prompte literas, quas mandaveram tibi, curaſti, gratias ago. Licet hoc in tuum expenſi codicem referas. Semper bonus ratiocinator officiorum tecum ero: & utcunque tarde aut nunquam ſolvere potero, quae comitati tuae debere coepi, libenter tamen debebo, & nexus iſtius nomen non defugiam. Rumor ille de libro meo certe vos feſellit. Teſtem advoco conſcientiam, nemini exemplum dediſſe, praeter tria, quae *Chriſtenius*, cum nudius quartus hîc eſſet, accepit, non compacta: quorum unum haberet ipſe, Voſſio traderet alterum, tertium Pontano mitteret. *Sixtinus* enim, neſciebam, an nunc Amſterodami eſſet, quia ipſe alio commigraturum ſe dixerat. Nec illud feciſſem, niſi tam commodam occaſionem eis pluſculos dies me habiturum ſine ſumptu tranſmittendi deſperaſſem. Compactum vero nec dum ipſe habeo, nec ampliſſ. *Graſwinckelio* adhuc obtuli. Interim ne querare ulterius, en tibi exemplar, ut ex typographia exiit. In quo agnoſces amorem noſtrum, errores notabis, meque monebis candide, quae jejune ac frigide dicta ſunt, ignoſces. Ad τὸ πᾶν Parentem & amicos caeteros proxima ſeptimana exemplaria curabo. Cum nuper apud Senatorem *Schottum*, virum doctrina & virtutibus prorſus incomparabilem, ac eo majorem, quo ſe magis tegit, eſſem, rogabam, ut Senatori *Honerdo* me commendaret: tum enim nondum allocutus ſum; ſuſcepit pro facilitate ſua atque amore, quo immerentem complectitur. Diſcedenti excidit epigramma, quod antequam cum ipſo libro ei tradam, tuae limae committo:

Praeſidium legum, caſti pars magna Senatus,
Quo ſurgunt Batavae fulcra ſecunda rei,
Cui ſua non humilis plectra aſſignavit Apollo,
Datque cothurnatis verba ligare modis,
Quo magni Proceres & fortis libera Belgi
Majeſtas gaudet Regibus ore loqui:
Accipe, quos viridi Cyrrhae bacchatus in umbra
Plurimus & Pindi nocte dieque jugis,
Ad tua, Parthenope, panxi ſacraria, thyrſos,
Quae tuus haud ſtruxit civis inerte lyra.
Grande loci meritum, non his Amphionis arces,

Nec

Digitized by Google

Nec victrix certet ſylva ſecuta Chelyn.
Atque o noſtra tuae placeat, Roche maxime, menti
Religio, o dignus Orgia tanta feram!
Et mea, quae trepido ſaliunt nunc pectora motu,
Laetior in voti gaudia pulſus agat!
Cum dextra has capies, heu vilia pignora! chartas,
Et facilis dices: tu quoque noſter eris.
Dum metuis, ſperare licet. placuiſſe putabo,
Si legis, & falſa credulitate fruar.

Recenſe, qua opus eſt, emenda. Vale, corculum meum. Hagae. a. d. XIV. Kal. Jul. Anno CIↃIↃCXXXVII.

EPISTOLA XXIV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

CHariſſime Heinſi, in exſpectatiſſimis literis unum ingratum fuit de te ipſo, aeque ut nuper in aureis ſermonibus τοῦ πάνυ *Granſwinckelii* noſtri. Ex eo enim cognovi primum, quid foret cauſae, cur tamdiu tuis carerem: cognovi, & ſentire mihi viſus ſum partem doloris tui, viſus ipſe querquero quati, diris ardoribus incendi, ventre moto inquietari. Sed bene, quod ſanavit me epiſtola tua, nec invaletudinis meminit aliter, quam ut nunciaret mutatam. Ita abunde compenſaſti moram ipſam: tanti fuit non accipere epiſtolam me, quamdiu aegrotares. Nunc vero ex animo Deum precor, ut priſtinum hoc bonum, quod recuperaſti, & brevi intercapedine didiciſti, quantum ſit, proprium eſſe velit tibi, & in Neſtoreos annos continuari, ut ab illis feliciſſimis ſtudiis tuis innumera in commune publicum profutura promanent, & perficias, quod ego ſum auguratus. Pro quo, ut gratias agas mihi, nihil eſt ſane: qui jamdudum non haec modo, tum ſummis virtutibus hujus aetatis tuae, tum meritis erga me (ut propria tua recenſeam, nec memorem, qui totius domus veſtrae in me ſit nexus) debebam. Caeterum hoc meum grati animi teſtimonium acceptum eſſe tibi, tamque benigne id te interpretari, id vero ego imitus laetor, & haut muto factum. Veniet, ſpero, dies, cum omen noſtrum in rem praeſentem converſum fuerit: nec erit tum quiſquam, qui magis hoc ad ſe pertinere credet, quam ille ipſe, qui dedit, & majore buccina ſonabit laudes tuas, ſi tamen & ipſe ſupra hanc imbecillitatem, quae nunc publicata eſt, aſpirabit. Ipſum opuſculum noſtrum νεοτευχὲς, ἔτι γλυφάνοιο ποτόσδον placere potuiſſe tibi, non miror, qui nos ames, ut de nobis judicare non poſſis, quia affectus judicium tuum ſupplantet. Ego vero hunc ipſum affectum judicium interpretor, & ſic fraudo diffidentem animum metu, quem pro foetu meo habe-

habebam, hactenus, ut non inutili negocio in noſtris manibus fuerit Statius. Nam ut aliquid ſupra caeteros egregium praeſtiterim, nunquam me ſic amabo, ut mihi id perſuadeatis. Noſco ingenioli mei vires, ſcio quam exigua doctrina, quam haec ipſa inter ſpinas quaſi & tribulos diverſarum occupationum aegerrime collecta mihi. Sed hoc ſtatim in ipſo exordio obſervabam, editores non nullos priores, qui iſtis rebus infinitis paraſangis me ſuperabant, induſtria caruiſſe. Ante duas hebdomades fere miſi exemplum ad *Gevartium*, non ligatum, ſed impactum, & acciſum tamen, ut minor eſſet moles faſciculi. Si tam magno erit animo, ut ſtricturas liturasque noſtras in lectiones ſuas concoquat, habebo certum amicum, quem poſthac ſumma obſervantia colam. Sed hoc vix ſpero. Non reſpondebit, credo, mihi, ſed poſt aliquot dies epiſtolam edet, ubi videbitis rejectiunculam interpretis Statiani. Hoc ſi faciet, & ego vivam, oſtendam illi me *Cruceum* non eſſe: & augebitur forte uno atque altero folio liber meus. Oportebit enim defenſionem exemplaribus, quae adhuc in taberna ſunt, adjici. Sed haec ſomnia ſunt. Ego ſaltim conſcius ſum mihi, me numquam injuria illum vellicaſſe, nec unquam ineptum, indoctum, inſcitum, male de Statio meritum appellaſſe. Conjecturas ejus reprehendi: ſed & aliorum, ſed & amicorum, quos alias obſervo, veneror: quod in ipſo limine ſine fraude me facturum praedixi. Interim meos quoque errores libens agnoſcam & emendari patiar. Quare te quoque, chariſſimum caput, oro, ut in quibus nos dormitaſſe offenderis, ne ſinas nos medio die impingere: ſed face ingenii tui diſpellas tenebras noſtras, & liberrime lapſus noſtros caſtiges. Et videbaris ſane innuere te hoc amici munus praeſtiturum, ſi exemplar ad manum haberes. Habebis nunc certe, quod ad τὸν [illegible] Parentem tuum miſi. De *Sauberto* gaudeo illum obſervantiam ſuam erga nomen veſtrum tandem protuliſſe. Ego ſcio, quos olim ſermones cum ipſo de ea re, & magno illo opere, quod nunc exercet Elzeviriorum operas, jam tunc ſperato, habuerim. Vir profecto eſt vere doctus, & pacis Eccleſiaſticae amantiſſimus: cujus ſi conſilia audirentur, plus pietatis, minus controverſiarum in Eccleſia haberemus. Sed & laetor, quod meminit mei: quamquam verba illa pudori noſtro gravia ſunt. Vellem citius hujus mihi rei notitia fuiſſet. Scripſi enim ante paucos dies Altorfium, ſive Noribergam, ad *Mich. Virdungum* pro impetrandis Caſauboni ad Rittershuſium epiſtolis, de ſententia maxime illuſtris & maximi viri Domini de Tienhooven, qui ut opus illud promoveret, me de curandis illis literis ſecurum eſſe juſſit. Itaque illas ei nuper tradidi. potuiſſem commode adjicere ad Saubertum unas. *Fabricium* non miror cum Sabinis ſomniare, quod libenter vellet. Non aliter loquitur in iis, quas ad me miſit: jubet etiam me mutare nonnulla in dedicationibus: quod ſatis fiet tempori, cum liber praelo ſubjicietur. Sed mihi ſenior Elzeverius, cum hîc eſſet, ſine circuitione loquebatur, eſſe ſibi adhuc permulta exemplaria prioris editionis, quae priuſquam divendita ſint, non poſſe ſe auſpicari aliam. Scribebas te una cum tuis mittere ad me Fabricii literas: id oblitum credo, cum obſignaſti tuas: neque enim illas vidi. Codices quod remittis, ago magnas

gnas tibi gratias. De illis Excerptis doleo me tibi non ſatisfacere. Crede mihi, meus amor, ab eo tempore, quo primum illa perſcrutatus ſum obiter, & incidi in locum illum, quem in omiſſis propoſitum vidiſti, non fuit ocium mihi vel ſemel de illis cogitandi. Niſi vir ille, quem merito vereri & revereri me ſcis, aperte mihi interminatus eſſet ſub amiſſione benevolentiae ſuae, ne cuiquam mortalium chartas illas (ſunt enim ex quodam adverſariorum libro abſciſſae) oſtenderem, ipſas jam dudum tibi tradidiſſem. Dabo operam, ut commodiſſime fieri poterit, ut neutri veſtrum injuriam faciam. Sed & Voſſianos exſpectabam dudum: videntur lentiores facti abnegatione Velleji: ſed palpabo, & ſerio annitar, ne hîc quoque ſpes noſtra deſtituatur. Folia de Somniis & Boethium hîc habes. Martialem addidiſſem, ſed reſtant paucula in ultimis libris enotanda, quod ne heri aut nudius tertius facerem, impeditus ſum. Propediem tamen eum recipies, & exonerabimus nos aliis quoque libris, quos nimis diu ex veſtra bibliotheca & publica detineo. Cura ut valeas, mi Heinſi, πᾶν ἐπ' ἀληθείᾳ πεπλασμένον ἐκ Διὸς ἔπος. Hagae a. d. VI. Jul. ſatis verboſe, cum ita conſtituerem, ſepoſitis omnibus hanc horam ocioſe tecum garrire. Anno CIƆIƆCXXXVII. Saluto Dn. Parentem tuum, Amitam, ſororem, nobiliſſimum Plooſium.

EPISTOLA XXV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

CHariſſimum pectus. Pudet toties allegare penes te nugales occupationes meas, cum praecipua occupatio ea eſſe debeat, & ſit, reſpondere humanitati tuae, atque officio ſtudioque erga te pleniſſime ſatisfacere omnibus. Sed ita fieri adſolet, abripimur a praeſentibus etiam inviti, & abſentium, quorum etiam non minor, immo vero major cura eſt, diem ingratis cogimur diffindere. Tibi vero, ſi quam bilem in naſum conciit mora mea, placabit eam, ſpero, adjunctus τριπόθητος liber, in quo tandem impetrabiles humaniſſimos illos homines habui. Eo uteris pro lubitu tuo, & quum ſatis fueris uſus, ad me remittes. Ἃς πάνυ Parentis tui χρυσοῦ ἀνταξίας recte accepi, & reſponſionem ad eas adjungerem, niſi graviſſimas ejus curas interpellare vererer. Meam igitur praeſtabis vicem, & officioſiſſime ſalutato narrabis laetitiam meam, quae intimas mihi fibras pertentavit, ſimul eas legi. Eram tum forte in procinctu, ut adirem heroa *Graſwinckelium*, cum eo pranſurus. Cui ut illas perrexi, cum ter perlegiſſet, quid ſenſerit, quid dixerit, vos ſoli aeſtimare aequi eſtis, qui noviſtis, quam magna illa anima divinum virum, Parentem tuum, intelligat, admiretur, obſervet, quam te amet, amplectatur, & per eadem veſtigia ad apicem gloriae graſſantem videre geſtiat. Epiſtolae Caſauboni lentiſſime magno

Digitized by Google

gno dolore meo procedunt. Nec adigere quibuſcumque admonitionibus hominem noſtrum poſſum, ut maturet. Semper adeſt aliquid cauſae, aut ſi multum boni, honeſtae promiſſiones, ſed quae rariſſime ad diem reſpondent. Miſi exemplum libri mei ad ampliſſ. *Cunaeum*, & eadem via affectum ipſius parare mihi per literas ſtudui. Velim captata occaſione judicium ejus explores, & mitiſſime admoneas, ſi permittent rationes occupationum ſummi viri, ut breviter ad meas reſpondeat. Saluta, quaeſo, nomine meo Scriverium, Boxhornium, Bodecherum, Ploſium, honeſtiſſ. amitam tuam & ſororem ſuaviſſimam. *Baudii* Amores quando apparebunt? quando Agricola Taciti? Nos in augendis Caſauboni epiſtolis quomodo laboremus, videbis ex adjectis, quas Dn. Parenti tuo, cum vacabit, oſtendes, & ad me remittes poſtea. Nolim pluribus, ne interpretentur iniqui vanam aliquam ambitionem, quaſi ideo eas oſtentem, quod optimi illi viri nimis me aeſtiment. Facerent hoc enim haud dubie iſti, quos dicis, aemuli: quos, quamvis paucos, neſcio quomodo comparaverim: qui nec quicquam aemulatione dignum in me agnoſcam, & ſi tale quid ſuſpicarentur alii, ita id abſcondam ac demittam, ut facile omnibus, quos odor aliquis eruditionis afflavit, qui me nunquam, loco cedam. Fabricii Poëmatis omnem bonam fortunam precor, ſed exiguam adhuc, immo nullam ſpem Elzevirii mihi dederunt. Niſi tua gratia aliquid effectum fuerit, jacebunt, credo, ad Kalendas Graecas, aut meae Diatribae fatum experientur, quae a nullo non Leidenſi, Amſterodamenſi, Hagienſi magnis auctoribus rejecta eſt: donec tandem bonus Mairius os ſibi ſublini pateretur. Si itaque, quod vix ſpero, aliquid aequi ab eis impetraveris, fac ſciam. Interim, quod fiat commodo tuo, partem operis inſpicere velim, propter nonnulla, quae ipſe Fabricius me perlegere juſſit. Erant his diebus mihi in manibus docti quidam Scriptores, quos in aliquot locis veterum ad Comitiorum rationem pertinentibus mire deprehendebam allucinatos. Ii etſi Gruchium allegabant, ut ſententiam ejus explicare magis viderentur, quam aliquid afferre novi, ipſum tamen Gruchium videre aveo. Si in veſtra bibliotheca eſt, mitte, quaeſo, ſed per amicum, non aurigas, non nautas. Nec enim feſtinamus. Cl. Boxhornio librum ſuum etiam remitto. Errat auctor p. 38. in loco Senecae lib. II. de Ira. Nihil verius Lipſiana ad illum locum nota, & poſſem eam ſexcentis exemplis probare. Vide illum, ſi operae eſt. Vale decus meum. Hagae VIII. Kal. Sextiles Anno CIƆIƆCXXXVII.

Noli, quaeſo, imitari ignaviam meam, ſed quoties vacat, & lubido eſt, ſcribe. Semper enim tuae mihi gratiſſimae veniunt. Ob cenſuram in epigrammatium valde te amo, & recte monenti ſtatim obtemperavimus. Scripſimus enim: *Quo ſurgunt Batavae.* Ante ſeptemdium valere nobis dicebat heros Ianus Grotius opiparo convivio apud patruum. Ibi ſaluti Heroum Leidenſium multae amyſtides in orbem iverunt. Hoc ſcire te volui.

EPI-

EPISTOLA. XXVI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

CHariſſimum pectus, etſi nihil mihi antiquius, quam tua juſſa capeſſere & exſequi, tamen a reditu ſic implicitus fui, ſic diſtractus, ut otium ad Voſſium ſcribendi mihi defuerit. Neque enim reſpondere poſſum, quin judicem de illis, quae ille in Diatribe notare voluit. Hodie tamen, aut certe cras, id faciam, & ſtatim ut accepero Ovidios, ad te mittam. Vide infelicitatem meam. Heri obvius factus mihi *Cl. Grotius* ſalutem dicit a fratre ſuo Legato, & gratias agit ejus nomine pro munuſculo libelli mei. Caeterum illum mirari, quod literas ſuas ſatis, ut ipſe ſcribit, prolixas, in quibus de plurimis Statii locis ſententiam ſuam rogatus a me expoſuerat, non acceperim. Vide, inquam, damnum meum. Dum haec ſcribo, redditur mihi epiſtolium ipſius incomparabilis viri ad me, in quo de opuſculo noſtro judicat, & gratias agit. Vix me contineo, quin ad te mittam, ut hujus gaudii mei ſis particeps. Sed ſufficit vane cogitaſſe, ne etiam opere ipſo vanus ſim. Non ita pridem etiam reddita mihi, quam vides, *Fabricii* epiſtola. Ea cauſa tum ſtatim aliquid ad *Scriverium* exaravi. Cum eo tu de re tota loquere, & epiſtolam poſtea remittes. Vale, Corculum meum, & me ama. Scripſi raptiſſime. a. d. IV. Kal. Auguſti. Hagae. Anno CIϽIϽCXXXVII.

Τὸν πάνυ Parentem tuum officioſiſſime ſaluto, item omnes domeſticos veſtros, quibus etiam nunc gratias ago maximas pro nupera comitate. Heri veſperi coenabam genialiter cum ampliſſ. *Graſwinckelio*, ſolus cum ſolo. Omnia lepide, jucunde, multa memoria amicorum, plurima veſtri. Iterum vale, effundo enim haec adſtante nobiliſſ. *Pavio*, qui hanc feret.

EPISTOLA. XXVII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

CHariſſimum pectus, noli putare, tantam in me cadere negligentiam, ut obliviſcerer promiſſi mei, abſque amiciſſimo vander Mairio fuiſſet, quem omnino conventum volebam, antequam ad te ſcriberem. Itaque quater captatis temporibus ad aedes ejus acceſſi: ſed hominem domi deprehendere non potui, niſi quinta vice, die Saturni praeterito, cum tamen pauciſſimis, quod diſtringeretur aliis negociis, verbis cum eo locutus intellexi, nihil cum vete-

rum Cod. Ovidii habere, praeter quod penes me fuiſſet, tuque antehac habuiſti. Interim non poſſum non laudare indefeſſum ſtudium tuum in conferendis MSS. & V. C. quos ad inſtitutum tuum profuturos putas. Nec profecto in hoc genere ſine iſtiuſmodi adminiculis quicquam feliciter tentatur. Ita omnes maximi viri eam viam ſunt ingreſſi, cum laborem, idque taedium devoraverunt: & habes exemplum domeſticum, quod in omnibus illuſtribus factis meritiſque penes te allegandum. Vide in Horatium notas, vide in Senecam, in Maximum Tyrium, in alios: ubique vides MSS. & Cod. uſum. Quique ſola ingenii aut quantaecunque doctrinae ope hoc tentant, quid agunt aliud, quam ſiquidem vere docti ſunt, ut plurimis in locis ingenioſas nugas oſtendant, ſin minus, omnium febrientium & mente emotorum ludibria ſomniaque ſuperent? Ipſe magnus *Scaliger*, quot in locis in priore Manilii editione pedem impeditiſſimum habuit, per quae in poſteriore, optimo illo Gemblacenſi codice adjutus, quaſi per planum pervagatus eſt. Et nos, quid veteres Statii codices nobis profuerint, allegare poſſumus: & tu, cum tua cum iſtorum hominum ἀνταγίτων commentis comparabis, tum vero demum luculentum fructum induſtriae tuae conſequeris. Quare ſic perge: nec dubito, quin exſpectationem noſtram, qui tantum ingenium, tantam eruditionem cum iſtis praeſidiis conjunxeris, infinitis paraſangis ſis ſuperaturus. Officium, quod mihi ſalutando τὸν πάνυ *Cunaeum* praeſtitiſti, ſcito non tantum digne me aeſtimare; ſed ejus fructum jam apparuiſſe. Eopſe die, quo tuae mihi redditae, vir ſummus epiſtolam χρυσοῦ ἀνταξίαν ad me miſit, pro qua praeſens, ſi Deus voluerit, gratias agam. Conſtitui enim omnino hac hebdomade ad vos excurrere, & comitate veſtra, qua toties me in ruborem dediſtis, uti. Luctus vero tuus vehementer me conturbavit, & feciſſet ambiguum conſilii, niſi tu tamen me venire juberes. Cogitabam enim, ubi optima feminarum rebus humanis valere dixiſſet, Leidaene an Dordrechti, unde genus eſſe credebam: ſi Leidae, an non multiplicia hinc vobis negocia? ſi Dordrechti, an non vos eo excurſuri? Si alterutrum, exſpecto adhuc a te unas, quibus me tantiſper domi manere jubeas, dum vos haec explicueritis. Sin eae non miſſae fuerint, die Jovis aut certe Veneris me cum bono Deo exſpectate. Ovidii Codicem mitto, quem petieras. Vale, anima mea, & veſtros ſaluta. Hagae v. Id. Sextil. CIƆIƆCXXXVII.

EPISTOLA XXVIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

CHariſſimum pectus, quod hactenus ſilui, facile cogitas, credo, nullam aliam fuiſſe cauſam, quam quod literas *Gerardi Voſſii* & Ovidios expectarem.

Unum

Unum librum, quem vides, ante quatriduum accepi, ſed ſine literis, quas cum tamen jam ante ſeptimanam dediſſe *Franciſcidion* nuper mihi confirmavit. Igitur neſcio, cur non Faſtos una miſerit. Illum ſtatim, ut redditus, ad te miſiſſem, niſi acutiſſimis dentium doloribus, quos uvas recenter nimium avide lurcando contraxeram, vexatus, omnem rerum mearum curam pluſculos jam dies inſuper habere fuiſſem coactus: Tu igitur hoc libro ſine mora utere, & una cum altero edito dein ad me remitte. Non dubito, quin ubi illi ad dominos fuerint reverſi, caeteros etiam facile ſimus extorſuri. Nec opus eſt, ut aut apud *Iſaacum*, aut eos, unde hic ſermo ad eum emanare poſſet, hos libros penes te eſſe fatearis. Ad *Scriverium* ante menſem ſcripſi: de ſuſpicionibus, de quibus commodum injeceras, me purgavi: rogavi, ut Fabricianorum poëmatum edendorum curam ſumeret. Ille nihil reſpondit, nec de libro meo judicium ſuum ſcripſit. Tu, ſi quid hujuſcemodi ex ſermonibus ejus cognoviſti, cave de quoquam me habeas celatum: quod te per amicitiae noſtrae ſinceriſſimae genium oro. Si ab hoc viro auſpicia editionis libri illius exſpectanda ſunt, miſeret me optimi *Fabricii*, qui ſub tam lentis maxillis erit. Velim etiam ſcire, an Palladium MS. ab eo impetrare potueris. Relegi non nulla obſervata per otium, & multa notavi mihi egregia, quae ſtatim in ipſa collatione aeſtimare non potuimus. Quae etſi per ſe ſatis ſint commendata, & vel uno libro veteri teſte nitantur: tamen velim ſcire, an & altero codice poſſint confirmari. Epiſtolam *Fabricii*, quam dudum eſt, quod ad te miſi, quin acceperis non dubito. Puto te tum cum Dom. Parente domo fuiſſe profectum, quum iſta vobis reddita eſt. Eum pridem rediiſſe Leidam ex ampliſſ. *Granſwinkelio* cognovi. Itaque illam, ubi commodum fuerit, remittes. In Epiſtolis *Caſauboni* nunc graviter pergitur. Accepi etiam ante paucos dies egregium augmentum a *Rittershuſii* filio. Scire cupio an redierit *Boxhornius*. Vale, amiciſſime mortalium, & me ama. Raptim a. d. XVII. Kal. Octobr. Anno CIƆIƆCXXXVII.

EPISTOLA XXIX.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

NObiliſſime & Chariſſime juvenum, indigne mecum agitur, quod de divino Scazonte Parentis tui ex aliorum potius ſermonibus hîc, quam tuo miſſu, mihi fuit cognoſcendum. Erubui ſane & exarſi, ubi ea fama ad aures accidit meas: quippe qui primus videre & ſcire debuiſſem, ultimus credo omnium, qui hîc ſunt, accepero. Haeccine eſt fides! haec memoria noſtri? qui toties pollicitus es, quidquid vel a te hujuſmodi ederetur, nunquam me ejus exſortem fore. Dispeream, niſi haec res me angit vehementer. Quid ſi

Digitized by Google

nunc poſcam ipſam elegiam, quam ante tot dies manu ſtipulata promiſiſti te ad me ſcripturum, ſimul atque Ovidium Voſſii accepiſſes! Haud dubie minus adhuc reperiam memorem. Et quaſi conjuraſſetis, ſilet etiam *Boxhornius* heros, quem non ita pridem literis ſcriptis ad eum rogavi, ut unum triduum concederet mihi uſuram MSS. Cypriani, quo nunquam ita ex certa cauſſa egere me ſenſi. Is tamen nec librum mittit, qui in pulpitis ejus jacet, & ut vetus parma vacat, nec reſpondet. Tu redimes noxam, quam contraxiſti, ſi non modo illius admirandi Scazontis exemplar mittes, ſed extorquebis etiam illi lento MS. Cyprianum: quem non deſidero, ſed διψῶ, & tamen paucarum horarum uſu exſtincta erit haec ſitis, illeque ad vos revertetur. Heros *Pilius* te officioſſime ſalutat, & jamdudum album ſuum exſpectat. Itaque rogare me juſſit, ut quod commodo fieret tuo, petitum melos feſtinares. Idemque ego rogo, & te veſtroſque omnes plurimum ſalvere jubeo. Vale, φίλτατον κάρα. Hagae Poſtrid. Kal. Octo. Anno CIↃIↃCXXXVII.

Si me amas, fac ut tria ad minimum exemplaria habeam Scazontis. Jam in eo ſum, ut ſcribam ad amicos quoſdam doctiſſimos & optimos in Germania viros. Iis nihil gratius praeſtare poſſum, quam hoc κειμήλιον mittere.

EPISTOLA XXX.

J. FR. GRONOVIUS.

Nic. Heinſio.

Leidam.

CHariſſimum pectus, cum cognati quidam & populares mei aliquot dies hic haererent, inde in caſtra profecti poſt octiduum reverterentur, rurſumque ſubſiſterent, fieri non potuit, quin multum temporis officia ipſis praeſtando comburerem. Ita interjecti dies, & qui poſt advenerunt, cumulum quendam negotiorum, turbato ſtudiorum ordine, in caput meum jecerunt, ut tardior eſſe cogerer in literis ad te ſcribendis. Quod facilis, ut ſaepe ſolitus, condonabis mihi, qui ubicunque eſſem, aut quicquid agerem, ad te tamen animo anhelarem, & debiti mihi ipſe eram exactor moroſiſſimus. Habe nunc pagellas duas, quas in nugatorio ſcripto noſtro feci recudi, & tot quidem, exempla, ſi recte pono calculum, ut duo ipſe retinere domi veſtrae, caetera *Cunaeo*, *Scriverio*, *Boxbornio*, *Bodechero*, ſingulis cum ſalutatione officioſiſſima offeras, atque hoc factum ſic apud eos excuſes, uti ego apud te facio. Primum igitur, cujus viri amicitiam lucrari poſſum, quid opus ejus cum prima notitia noſtri nominis odium quaerere? Nec tamen ipſum modo vereor, ſed & multos magnos & eruditiſſimos in Gallia viros, quibus illam ſcriptionem (vide & mirare ſuavitatem ſummi viri) commendaſſe ſe ſignificat *Grotius ὁ πάνυ*, quos ea libertate indelectatos ſuſpicabar. Denique videbam me quoque non in re quidem, quod ſciam, circa rem tamen erraſſe. Excerpſeram enim iſta ex adver-

adverſariis ſine ulteriore obruſſa, cum in ea ipſa prius negligenter conjeciſſem. Non ſum is profecto, qui magnorum nominum inſectatione famam parare unquam conſtituerit. Sed vitium hoc aetatis eſt: efferimur interdum impetu juvenili, qui tamen, ubi paulum ſe collegerit animus, frigeſcit, & repeto omni ſtudio quaeſitum morem, modeſtia potius & comitate, quam audacia & ſpiritu placere. Erat autem cauſſa, quod vir quidem doctiſſimus, ceu herbam parietariam, ubique traducit bonum *Wouwerium*, qui tamen nunquam eum laeſit, & aliquibus certe in rem literariam meritis, ſi qua fuit ſiniſtra de eo fama, apud aequos arbitros illam conſopivit. Audi etiam rem lepidam. Heri accepi tandem a *Gevartio* literas longe humaniſſinas. Is munus ſibi gratiſſimum fuiſſe Diatriben teſtatur, reprehenſiones noſtras magno animo fert, ingenium & eruditionem (ita loquitur: voluit dicere, diligentiam & conatum) aeſtimat, ad ſimilem telam in Thebaida & Achilleida contexendam amice hortatur. Equidem non poſſum ſatis admirari hanc virtutem eximii viri, & quamprimum reſcribam ei verbis plus quam byſſinis, quaeque vel coelo poſſint deducere lunam. Tu vero has nemini oſtende, ne aut invidiam laceſſere, aut νεανικὸν καυχᾶσθαι videar, dum apud te, chariſſimum mihi caput, apud quem omnia mihi, ut tibi in me, licere cupio, ſimpliciſſime loquor. *Fabricio* noſtro ut placeat moleſtiſſimorum mortalium, a quo genere pudendum eſt praeſtantium ingeniorum famam pendere, ſcelus, credo, ex his videbis. Ego quanto dolore conficiar, quod alia omnia acciderunt, quam ipſe ſperaverat, non ſane quam ego, dicere non poſſum. Tu ſi quid reſpondere ei voles, una cum iis, quas ad me ſcriptas dudum ad te miſi, remitte. Vale, mi Heinſi, καὶ μέμνησο αἰὲν ἀπιστεῖν. Incomparabilem Parentem tuum, Amitam, Sororem, Ploſium, ſi apud vos eſt, obſervante atque officioſiſſime ſaluto. Hagae. a. d. III. Non. Octobr. Anno CIↃIↃCXXXVII.

EPISTOLA XXXI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

NObiliſſime & chariſſime juvenum. Dum quotidie ad te ſcripturio & identidem interpellor, aliquot mihi dies non ſine dividia effluxerunt. Simul vero nunc paululum temporis ſuffurari potui, non ſuſtinui diutius videri omiſſior. Loci Auſonii, de quibus Freherum inſpicere petieram te, & recepi i, hi ſunt. verſ. 32. & *bivio refluit munimine pontus*. Quid *bivium munimen*? Si nihil, conſule, quaeſo, domeſticum oraculum: neque enim hic ſpero quicquam a meis viribus. Major fiducia me habet in illo corruptiſſimo loco verſu 35. *Non ſuperante vado rapidos reparare meatus*. Sed conjecturam meam, immo veritatem, habebis, ubi quid *Freherus* ibi dixerit, perſcripſeris. Minore

nore molimine opus eſt verſ. 241. ubi *defenſos* haud dubie pro *defenſus piſcis* ſcribendum. Item verſ. 256. ubi *Dexter in obliquum* lego, pro *dextera*. verſ. 297. *mediis concurrit fluctibus Echo.* Hiat ſententia, niſi legas, ut puto ſcripſiſſe Auſonium: *mediis quae occurrit fl.* verſ. 409. *Quique caput rerum.* Nihil hîc vidit Vinetus, qui longis logis neſcio de quibus regibus neſcio quid nugatur: cum ſit expeditiſſimus ſenſus & caetera in facili, ſi de ſe ipſo loquentem Auſonium intelligas. De his, ergo patieris hoc oneris imponi tibi, ὦ φίλτατον κάρα, ut ampliſſimi illius quondam & magni viri commentarium conſulas, & ipſius adnotata mecum communices. Cypriano facile nunc carerem: ſed non mittam, niſi per amicum, ne ſine cauſſa te gravem ſumptu. *Pilius* noſter te humaniſſime ſalutat. Ille, quo avidius exſpectat nectar Pierium tuum, eo majore in dies verſatur in metu, ne ſe (eſt enim homo optimus, & te tum ex merito tuo praecipue, tum etiam ex ſenſu meo, facit maximi, de ſe ſentit humiliter, cum doctrinam tuam, ingenium, & ſpem reſpicit) minus eo dignum putes, eaque de cauſſa moreris. Ego vero non unum juravi juramentum pro ſimplicitate & candore animi tui, & me ſtiti fidejuſſorem tui promiſſi, ut aeſtum ejus pacarem. Nunc, puto, Dordrechti eſt. Nam intra triduum non vidi eum, quod ipſe ad me non inviſit, nec mihi multum fuit ocii. Quod ergo commodo fiat tuo, etiam etiamque volentem te rogabo, ut et meam fidem liberes, & tantum tui miratorem ſpe certiſſima fraudari non patiaris, Vale, πατρὸς τρισμεγίστου magna gloria, & me ama; Patrem vero cum amita & ſorore a me humaniſſime officioſiſſimeque ſaluta. Raptim Hagae a. d. III. Id. Novemb. Martialibus Anno CIↃIↃCXXXVII.

EPISTOLA XXXII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

Non poſſum verbis eloqui, quantum appoſueris tuae apud me gratiae, ὦ φίλτατον ἦτορ, quod de locis Auſonii adeo accurate ſententiam ἐκ πάνυ *Freberi* inquirere, ſimul & mecum communicare voluiſti. Atque eo quidem magis debeo tibi, quo plus moleſtiae in libro inveniendo exhauſtum eſt tibi. Solum illud doleo, quod tantum temporis mea hominis infelicis cauſſa Themidi Palladique tuis periit. Hoc damnum puto maximum & vix excuſabile, abſque tua eſſet humanitate, quae tanti aeſtimat tot beneficia imputari mihi poſſe. Quod quidem lubentiſſimo me ſemper feceris, qui agnoſcendo meritum tuum bonum ero nomen, & ingenua confeſſione debiti faciam, ut te non poeniteat operum talium. Video doctum illum virum nihil minus curae habuiſſe, quam ut tot corrupta in egregio Poëmatio illo loca emendaret. Nempe Scaligeri nomen

men obſtitit illi, qui, quae reliquit ille, de his deſperavit. Sed audebone porro id tibi munus imponere? Si patieris, velim inſpicias, quid dixerit ad verſum 115. de Dinocharis opere:

Spirat enim tecta teſtudine Corus Achates
Afflictamque rapit ferrato crine puellam.

Neve tantum inquirendi, ſed & judicandi tibi dem materiam, cenſe quae mihi conjectura in mentem venerit. Hiſtoria eſt apud Plinium lib. XXX. c. XIV. ex qua diſcimus *magnetem* fuiſſe, unde ſuſpendit Arſinoen Dinochares. Nam *Achatem* ſubdititium eſſe vel inde patet, quod nemo unquam ſenſerit, *Achatis* eam vim fuiſſe, ut ferrum traheret. (Τὸ *Corus*) eſt ab ineptis hominibus, qui verbum *Spirare* non niſi vento convenire putarunt. Scribe: *teſtudine vera magnetis.* Illas vero literas *gn* ambiguam facere ſyllabam noſti. Ut in *Progne*, *Cygnum* priorem corripuerunt Naſo & Horatius. Nihil frequentius Graecis, & aliquid diximus in diatriba. Graecis non μάγνης modo dicebatur ſed & μαγνήτης, & μαγνῆτις, hoc fraudi bonis hominibus fuit. Eſt vero *magnetis* ambiguum vocabulum, & tum ſignificat lapidem Herculeum, qui ferrum trahit, tum alium, ſimillimum argento, λίθον λευκὸν, de quibus abunde Salmaſius ad Solinum. Hinc factum, ut *veram magnetida* dixerit, quaſi excludens ab hoc nomine alteram notiorem, quae ambiguum id vocabulum fecit, Ita apud *Martialem*, *vera Gentiana*, *veri Sardonyches*, & ſimilia. Dein leg. *Afflictam*, ut habent MS. Cod. quod eſt *affixam.* Ita Lucretius: *Ficta veſtigia:* pro *fixa.* Et Diomedes Grammaticus citat fragmen. Scauri; *Sagitta conſictus*, de quo Cujacius in Obſervationum libris. Hoc examina, quaeſo, nam mihi neſcio quo modo hoc commentum placet. vſ. 408. *Praefaecturarum titulo meruere ſecundo.* Hic una litera mutanda eſt. Quod cum non viderent boni Vinetus & Alciatus, mirifice hic ſe torſerunt. Quid Marquardus? verſ. 411: *Par fuerit primis.* Aveo ſcire quid ille hic. Liquet enim mihi ſcribendum: *Praefuerit primis*, & intelligendum de Auſonio, qui praeceptor Auguſti fuit. verſ. 412. pro *ſuum* ſcribendum, *Tuum.* Sed conſulatum cujus intelligit Freherus, Auſoniine an alterius cujuſdam? hoc enim praecipuum eſt. Si prius, vidit aliquid: nam in poſteriori ineptit vehementer Vinetus. Scribo haec Delphis redux, ubi identidem nunc contemplor exemplum humanae fragalitatis in optimo *Levio* noſtro, qui vivus videnſque moritur, niſi Deo (quod precor) viſum aliter, nam homines quidem deſperant. Eo excurreram quoque, cum Cl. *Boxbornius* hic eſſet. Eum ergo ſalutabis meo nomine peramanter, & magnas ages ei gratias pro lectiſſimis epigrammatis. Non intelligo, quod ſcribis de *Fabio cunctatore*, quem ais horrenda moliri. Rogo te per amicitiam noſtram, uti hoc aenigma ſolvas mihi. Nam mihi quidem ſphynx domi non eſt. Ignoſce, quaeſo, meae tarditati, qui ἑκὼν ἀέκοντι θυμῷ hucuſque reſponſum differre moleſtiſſimis curis ſum coactus: ignoſce etiam harum feſtinationi, quas laſſus languenſque effudi. Saluta vero meo nomine officioſiſſime maximum Parentem tuum, totam domum, Scriverium, Bodecherum. Vale, mi Heinſi, & graviter diſce ſtare ac noſſe civilia jura. Hagae a. d. III. Non. Decemb. Anno CIↃIↃCXXXVII.

De

De *Iſaaco Voſſio* gaudeo tuum conſpirare cum meo judicium, opto, ut ſuperſtes ſit ille Juvenis, qui profecto virum oſtendet, & nomen, quod veſtris adjungat poſteritas. Iraſcor furenter tardigradis illis, qui faciunt, quo minus legam divinos verſus tuos. Ne ignores felicitatem meam, emi heri in auctione Mairiana Xenophontem ex ed. Leunclavii V. Florenis. Arriani periplum ponti Euxini & Erythraei cum notis Stuckii 15 ſtuveris.

EPISTOLA XXXIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

NObiliſſime & Chariſſime juvenum. Quibus occupationibus diſtrictus fuerim, cum tuae mihi redderentur, vel hinc ſcias, quod totas viginti quatuor horas, hoc eſt, diem & noctem penes me fuerit deſideratiſſimus tuus faſciculus, antequam ſolvere eum quiverim. Acceſſit cumulo negociorum *Suffridus Sixtinus*, cui moroſiſſimo exactori officiorum adeſſe me oportuit, & duos vel tres dies, quos minime habebam vacuos, nihil fere agendo comburere. Hunc tamen fructum habui, quod cum recitarem ei divinum poëma, quo Parens tuus Diatribam meam ornavit, an oneravit potius nihil tale meritam (neque enim viderat) exclamantem audivi: Ille vir ſolus Poëta eſt. Ego vero proxime poſt illum te pono, poſtquam τριπόθητον illud γοῦμα tuum legere coepi. Nec enim refrixit admiratio mea, quam ſemel excitaveras, poſtquam ſub conſpectu & judicio poſitum illud diligentius expendi, ſed immenſum quantum crevit. Habeo tandem carmen, quale multos jam annos videre expetebam, ſobrium, caſtum, generoſum, excitatum, in quo ne Momus quicquam reprehendat, nam quae tu dicis, illa vero decent aetatem tuam, quae tum plurimum promittit, quando foecunda ſenſuum eſt. Ego vero quamvis, uti noſti, verſiculos rariſſime tento, & in hac parte plane ſum infans, non potui tamen me continere, quin juſſu tuo neſcio quod futile epigramma in illum, quem dicis inſulſum nudumque tuarum virtutum aeſtimatorem, effunderem. Accipe igitur Cluvieno dignum foetum, & te, hoc eſt, γονιμώτατον ποιητὴν, dum legis, oblivisſcere:

Te quoque, dum celeris tentas veſtigia famae
Nominibus magni non peritura Patris,
Degeneri livor jamdudum dente laceſſit,
Livor praeclaris umbra comeſque viris.
Felix, cui tenerae properavit flore juventae
Ingenium laudes, & decora alta ſenum.
Credimus & ſimilem patriis virtutibus iſto
Te genus, Heinſiade, poſſe negare minus.

At

At tibi, mens atra ſqualet cui tabe veneni,
Quoque cares, vati non finit eſſe decus,
Comprecor, ut maneat ſententia, nec ſit in illo
Pectore, cui quondam, quod facis, eveniet.

Heros *Pilius* coelum tenere ſe arbitratur tanto tuo dono. Album tradidit, credo, famulo veſtro. Illud magnopere te rogo, ut apud τὸν πάνυ Parentem me excuſes, quod dum hîc fuit, ſalutare eum non potuerim. Crede mihi, nihil me nunc magis cruciat. Duos habeo amicos, quibus nihil non debere volo, alterum vivum poene (ignoſcat mihi genius tuus) cadaver, alterum jam funus. Scito enim bonum *Levium* heri rebus humanis πολλὰ χαίρειν dixiſſe: jamque ſum in procinctu, ut eam Delphos, & triſtiſſimam haud dubie matrem mulceam. Horum vero iſta culpa eſt, hi me in pluribus jam pridem ſaepe remorantur. Sed ſpero praeſentem me ſubſerviturum orationi tuae; & quod tu nondum excuſaveris, coram expiaturum. Exiguum adhue penſum reſtat mihi in Graecis epigrammatis, quod ubi abſolvero, non regnum merear, ut iterum humanitatem hoſpitii veſtri non deguſtem. Cupio autem, quos ex bibliotheca habeo, libros comiter adferre. Et eo nunc ſum occupatior, quod aliquot dierum in dulciſſimo conſortio veſtro ocium lucrifacere laboro. Cl. *Grotius* te ſalutat, & magnas agit gratias, acturus majores, ubi illuſtre munus perlegerit & aeſtimaverit. Quid Bavius & Mevius judicaturi ſint, ciccum haud interduim. Explorabo tamen, quia jubes. Alter abeſt urbe: alterum nondum poſt illud tempus, quo videri id voluit, vidi. Die Mercurii, ſi Deo placuerit, aut Jovis ſequenti hebdomade me exſpecta. *H. Grotius* notas ſuas ad Statii Thebaida & Achilleida miſit, quas tamen nondum vidi, neque enim communicare eas vult optimus *Gulielmius*, priuſquam cum aliquo otio eas una expendere poterimus. Hunc fructum praecerpere ille geſtit. Vale, deliciae noſtrae, & ſaluta totam domum veſtram. Hagae III. Eid. Decemb. Anno CIↃIↃCXXXVII.

Clariſſ. Boxhornium ſalvere jubeo, & fortiter facere in expugnanda Breda, Tantum enim, quantum ille volet, credet Poſteritas.

EPISTOLA XXXIV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

NObiliſſime & Chariſſime juvenum. Quanta me adegerit neceſſitas, ut ἑκὼν ἀέκοντι θυμῷ abrumperem dulciſſimum conſortium veſtrum, & referrem me ad gurguſtiolum meum, ex eo licet argumentere, quod tot dies abierunt, & nihil poſt diſceſſum ad te ſcripſi. Nihil autem ſcripſi, quod ita eſſem diſtrictus, ut ne adhuc quidem libros illos, quos tua & *Boxhornii* gra-

tiâ mecum huc attuli, inſpicere potuerim. Quod vero meum utendi illis deſiderium ſit, ne tu quidem ignoras. Secus nihil mihi fuiſſet antiquius, quam repetere grates pro, non dico inaeſtimabili benevolentia, ſed vero meritis atque officiis in immeritum me veſtris. Equidem quicquid in Heinſianis aedibus eſt, ſingulari quadam εὐμοιρίᾳ ad gloriam, elegantiam, gratias, comitatem, μεγαλοθυμίαν natum & compoſitum eſt, ne Caniculam quidem excipio & admirabilem illum

Audaces morſu ſolitum conſumere mures.

Et ſane hoc ſacrarium patere iis, haec ἐλευσίνια corripere eos, qui aliquo raro mentis decore Diis viciniores eſſe merentur, ut multum eſt, ita non ſane mirum. Ego vero qui ſum? aut quid in me eſt, quod vos advertat? aut unde mihi haec ſomnia? Quare cum beneficia intueor veſtra, & vos, qui tribuiſtis, quantivis ſpatii campus orationi meae panditur: cum vero ad eum convertor, qui accepit, concluditur mihi animus & miratur & obſtupeſcit, verborum vero omnem copiam eripit, infans tum maxime ſum, cum facundiſſimum me fore credideram. Tu vero, mi Heinſi, anima mea atque unicae deliciae, ſubi vices meas, & primum quidem adi te ipſum, gaude ac laetare, quod hominem, caetera vilis pretii, ſed profecto non malum nec inficiaturum tam liberalia debita, amore tuo ſingulari ac emendatis moribus ὅλον καὶ πάντα peculio tuo adjunxeris: dein adverſus τὸ ἀντίθετον Parentem tuum, reverendam amitam, dulciſſimam & caſtiſſimam ſororem, ἔκφρασίν τινα καὶ τύπον animi exhibeto gratiſſimi: cum omnia dixeris, quae ſuada potes tuâ (quid autem apud tales non potes?) talem eſſe Gronovii dicito, nihil enim in hoc cenſu haberi poteſt, quod in me eſſe, & debere & fateri nolim. Salutationes, quas commendaſtis mihi erga τοὺς τὰ πάντα ἀρίστους, D. *Tienhovium*, *Hugenium*, *Graſwinckelium*, depoſui acceptiſſimas. *Graſwinckelius* in petitione ſua (quod Parenti tuo & tibi in aurem dictum ſit) optime ſperat; unum veretur: qui ſi vincet, ſatis tamen hac vice fore ſibi credit, ſi nomen ejus inter Candidatos referatur. Ipſe Kalendis Januariis, ut ex aliis accepi, in Eccleſia Gallica comparuit. *Gerbardus Voſſius* G. F. petiit a me Fabricii poëmata, qua re in ſpem inducor ſecuturae editionis. Accepi nuper literas a magno viro, quibus ad aliquot ζητησείδια mea, quae, dum ibi eſſem, ipſi propoſueram, reſpondet. Inter caetera haec habentur: *De loco Ovidii in Faſtis, ubi Gloſſa vet. lib. ſuper* MANU *habet*, CAPA, *ſcias erraſſe manum librarii*, *&* τὸ CAPA *gloſſam eſſe*, *qua lector explicabat*, *quid eſſet*, LACERNA, *nempe* CAPA, *vel* CAPPA, *Sic enim infimum aevum vocitavit*, *quae veteribus lacerna.* Vale, chariſſimum pectus, & me ama. Hagae Prid. Eid. Januar. Anno CIƆIƆCXXXVIII.

Quid audio de *Bodechero*? an ibit in alium orbem? Salveant Cl. *Scriverius* & *Boxhornius*.

EPIS-

EPISTOLA XXXV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Hagam.

AMiciſſime mortalium. Μάντις κακῶν fui, poſtquam enim a nobis diſceſſiſti, non contemnendo morbo operam dedimus, & ne omnino ociaremur, aegrotare vix tandem vacavit. Fauces vehementi tumore conſtrictae aegrum reſpirare vix permittebant, uſum deinde cibi recuſabant, ne jam dicam de Baccho, cui profecto bellum acerrimum indictum erat, & anginam rivalem experiebatur, miſerrimeque excluſus invito Heinſio tuo plorare cogebatur. Vides quam degeneri morbo laboraverim? Sed medicorum opera, purgatoriis, cataplaſmatis, & venae ſectione faucibus meis tandem proſpectum eſt. Nunc cum natibus meis res eſt, Negat enim medicus bona ſanitate me poſſe frui, niſi inferius guttur obſtructione liberetur. Quid agam, amice! egone nates meas, partem tam nobilem, tam illuſtrem, tonſori aut pharmacopaeo alicui infimo mortalium purgandas committam? quod nunquam futurum exiſtimaſſem, poſt manus ferulae ſubductas, Analyticis poſterioribus adhuc metuendum fore! in quas paedagorum turba numquam ſaeviit, nunc demum inſpectum iri? quis hoc poteſt videre, quis poteſt pati! Profecto parum abeſt, quin eum Theſeo praecepta juſtitiae dictent. Si tu adeſſes, amice, nuſquam effugeres, quin a natibus mihi eſſes conſiliarius, magni enim momenti res eſt. Ego interim, ut fortem & prudentem decet virum, neceſſitati conſulam. Negotium Fabricianum in cauſa eſt, cur tuis tam cito reſpondeam. Si poëmata ejus ad Voſſios nondum miſiſti, per dies aliquot tibi ſerva. Omnia enim experiri certum eſt, priuſquam rem deploratam penitus deponam. Hactenus qnantum in me fuit, id ſedulo operam dedi, ut editio adornari poſſet. Conveni Elzevirios, Comelinum, Scriverium, & poſtremo etiam Boxhornium, omnes fruſtra; cujus rei te teſtem advoco. Nunc ad extremum etiam parentis mei autoritas interponenda eſt. *Fabricius* enim ſemper Elzeviriorum typis maxime delectatus eſt. Quare ſi adhuc apud te ſunt, poſt diem aut alterum fac ſciam. Gratiarum actioni tuae nunc non reſpondeo, ſed in adventum tuum differam, malo enim candorem noſtrum re ipſa experiaris, quam verbis. An album *Pilio* heroi reddideris ſcire velim. De *Bodechero* vera ſunt. Ego vehementer gratulor vapulanti noſtro, dum enim Heros abeſt, maxillae ejus feriabuntur, id illi pro certo nuncies velim. Heti ex *Boxhornio* noſtro intellexi *Salmaſium* τὸ πάνυ typographis Egigrammata ſua Latina promiſiſſe, quod ſi verum eſt, excerptis nullis mihi opus eſt. Vale, meum delicium, mei amores, XVI. Jan. CIↃIↃCXXXVIII.

EPISTOLA XXXVI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

CHariſſimum pectus. Quemadmodum nihil triſtius fuit mihi, quam de invaletudine tua cognoſcere, ita non laetiorem unquam nuntium tulerunt Eurybates & Talthybius κήρυκε ϗ ὀτρηρὼ θεράποντε, quam veſter Andreas ad *Granſwinckelium* τοῦ πάνυ, coepiſſe te cum Hygeia bona fide in gratiam redire. Sed ut integrum & certum ſit gaudium meum, ex te ipſo id firmari literis aveo. Neſcio an jam aptus ſis redditus jocis audiendis, ſed ſi non periit pyga tibi, aut apud inferos Theſeiae aemula, praecepta bene ſedendi dictat, tantiſper, ſpero, te ſuffulciet, dum unas ad me exares. De munere, quo me cohoneſtaturum fuiſſe liberaliter pollicebaris, ſi adforem, gratiam feciſſem lubens. Periculoſum eſt enim, alienis intervenire ſecretis, & merito verebar, ne Iſis irato ſiſtro lumina mea feriret, ſi tam ſacram cryptam profano viſu turbare auderem. Oblitus ſum in prioribus gratias agere tibi *Pilii* nomine, qui profecto tam luculentis verſibus coelo ſe locatum credit, & infinita tibi debere fatetur. De *Fabricii* Poëmatis ignoro juxta tecum, quid ſit futurum. Poſtquam enim illa miſi Amſterodamum (miſi autem, ſimul *Gerhardus* ea popoſcerat) nihil literarum inde accepi. Neque appellare nunc eos ſuſtineo ob luctum, qui certe graviſſimus totam illam domum confudit. Quid mirum? cum ego alienus & externus vix lacrimas tenuerim audito tanto caſu. Homunculi quid ſumus? aut quam imparatos ſaepe fortuna nos invenit? Quem profecto haec talia non commovent ad recordationem humanae ſortis ſedulamque meditationem extremorum, is dignus eſt, ut ejus, quod ridet aut non curat, ipſe ſit exemplum. Sed & aliae debentur naeniae ampliſſimo & magno viro Dn. *Rocho Honerdio*, qui eodem die, quo iſte nos turbo percuſſit, animam Deo reddiditque, noſque reliquit. Laetor, breviſſimo licet tempore, tantum reipubl. decus familiariter me noviſſe: aut forte hoc doleo magis, quod totum inſpicere nondum quivi. Erat enim humaniſſimus, & qui nugis noſtris etiam pretium poneret, & libenter de literis fabularetur. Eſt adhuc penes ejus hominis exemplar paginarum *Caſauboni*, quas, ut excuſae ſunt e typograhia, accipere ſoleo, ipſeque videre petierat. Neſcio quam viam inire debeam, uti id recipiam: neque ita frequens in illa domo fui, ut praeter dominum me quis noſſet. Duos libros, quos emi feci ex auctione Elzevirianâ, puto accepiſti. Fallor, ſi in iis aliquid dignum exſpectatione tua invenies, inveniſſes multo minus in reliquis. Quare non auſus te ſum hoc impendio multare. Spero te hîc adfore propediem cum amita & ſorore. Si una attuleris tecum MSS. Plinii, poterimus multas bonas horas in

in muſaeo meo efficere : idque adeo rogo te, ut facias. *Boxhornium* heroem ſaluto amanter. Ad eum ſcribam propediem, & ſpecimen dabo ei elegantiſſimarum correctionum, quas ex variantibus hauſi, adſcriptis Libanii codici. Satis mihi conſtat eam Bonaventurae Vulcanii manum eſſe. Reperiſtine aliquas Caſauboni ad Vulcanium? Vale, o anima mea & ſaluta veſtros. Raptiſſime ad IV. Non. Febr. Anno CIↃIↃCXXXVIII.

EPISTOLA. XXXVII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

Nobiliſſime atque amiciſſime juvenum. Qui has fert, *Kernerus*, Germanus eſt, Graece & Latine bene doctus, probitatis admirandae, *Berneggeri* auditor, atque eidem eximio viro perfamiliaris olim. Cum igitur veſtram famam noſſet, magnis a me precibus contendit, ut ſe tibi traderem, atque ita etiam ad Dn. Parentem ipſi aditus pateret. Venit in has oras adjunctus Comiti cuidam, ut ei eſſet a ſtudiis: ſed ille improbus, quicunque ſit, ita tractavit bonum Praeceptorem ſuum, ut hic ſtationem illam deſerere mallet, aut ſi nondum deſeruit, malit. It ergo Lugdunum veſtrum, tum ut ſibi ſuiſque ſtudiis vacare rectius poſſit: tum ut ſi qua honeſta incidat conditio, qua operam dare civis cujuſdam erudiendis liberis, & ſic ſumptus domeſticos levare poſſit, poſtquam ſe tot praeſtantibus heroibus, quot veſtra Academia habet praeſtites, aut certe quibuſdam ex iis approbavit, horum ſuffragio in ejuſmodi loco nanciſcendo juvetur. Ego, etſi hujuſmodi onera imponere tibi pudori habeam, tamen rogatus & flagitatus tum, ab ipſo, tum aliis communibus amicis, per quos ille mihi innotuit, praemia tuli urbanae frontis, & coactus ſum, uti adverſum te eſſem ſubimpudens. Heri hora diei fere tertia erat mihi negocium apud nobiliſſ. Dn. te *Tienhooven*. Cognoſcebam ex ipſo, ſororem tuam pridie adveniſſe: caeterum quod eo die domi non pranſus eſſet, nec, puto, caenaſſet, nondum ſe vidiſſe illam. Miratus ſum, te non adeſſe una, nec omiſiſſem heri ſalutare & cauſſam quaerere, niſi operam dediſſem praeſtantiſſimo *Grotio* noſtro; cujus natali genio & fortunae libandum erat. Itaque cum ad prandium invitarer a Dn. *Tienhovio*, excuſari me oportuit, quod ante jam manum promiſiſſem ad Grotianum Sympoſium. Hodie haud dubie ibo: ſed profecto heſternum villum adhuc caput meum infeſtat. Quare ignoſces ſi multa inepte garrio. Te aut literas tuas exſpecto, ſic ut nihil magis. Vale, meum decus. Hagae, poſtridie natalem Gulielmi Grotii, Anno CIↃIↃCXXXVIII.

EPISTOLA XXXVIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

MI Heinſi. En tibi Ovidium, quem petiiſti. Libenter eum heri dediſſem Andreae veſtro, ſi ſuſpicatus eſſem, fore ut in diſcedentes veſtros adhuc inciderem. Noveraſne illum, qui in abitu veſtro me interpellans prohibebat, (quod aegre accidebat mihi, etſi homo ſane fuerit gratus) vobis ad currus uſque adambulare? Is erat *Cabeliavius*, ut poſtea ſe patefecit. Nam ego de facie nondum noveram virum. Cogitare facile potes, quibus de rebus ſermo fuerit nobis, nempe de interpunctionibus & epiſtolis ſcribendis. Plinium, quem conferre inceperimus, exſpecto. Spondeo tibi nullam praeterituram hebdomadem, in qua non aliquid, quod inde eruero, ſis habiturus. Idem a te exſpectabo. Plura nunc non poſſum, etſi velim. Salve & Vale, decus meum. Salveant veſtri. Hagae. a. d. III. Kal. Mart. Anno CIↃIↃCXXXVIII.

EPISTOLA XXXIX.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

SAlve corculum meum. Pro Plinio ingentes gratias tibi. Ac etſi initio alterum codicem maluiſſem, tamen nunc nihil intereſſe judico. Reddebatur mihi coenanti, inſpexi ſtatim (tanta erat ſitis) aliquot loca, quae paullo ante accumbendum forte cogitationes meas ſuſpenderant. Reperi eaſdem prorſus lectiones, quas notaveramus ex altero. Sic ut ultro etiam gratias debeam tibi, quod integriorem ſervare mihi volueris. Simul atque proxima vice aliquid ad te dedero, exſpecta egregium aliquem locum correctum. Magno animo ad literas ferimur: utinam noſtris auſpiciis arbitriiſque vitam diſponere poſſemus. *Petitus* accepit vocationem Dn. Curatorum Franeckeranae, & promiſit ſe menſe Auguſto adfore. *Pilius* noſter ſalutat te amanter, is emeruit gratiis ſuis & propitia Paphia, ut cum editurus Poëmata tua es, tuto pro Julia liceat tibi Douſiam reponere. Nunc rem magnam ad te adfero. Obteſtationibus ſanctiſſimis me aggreſſus eſt, ut cantarem ſibi Hymenaeum. Ego, qui nec ingenio, nec otio ita comparatus ſum, ut Heliconem pulſare audeam, diu repugnavi. Sed fruſtra, donec ita decidi cum eo: promiſi me daturum operam, ut optimum Poëtam peſſimo, hoc eſt, mihi te delegarem, & a tua uberrima vena Epithalamium ipſi impetrarem. Rogo ergo te, quamvis

Digitized by Google

vis & potes rogari maxime, ne hanc occaſionem augendi venuſtiſſimos luſus tuos praetermittas, & una opera duos amicos munereris. Et quia Suſannae nomen eſt ſponſae, libente ſe futurum dixit, *ſoo daer yet van Sint Anna ſal onder loopen.* Sed legem ponere non audemus tibi, ſatis habituri, ſi ingenium tuum quocunque modo (ſcimus enim non niſi optimum te ſervare ſemper) nobis indulgeas. Codicem Voſſii en tibi. Utere pro commodo tuo, nec dies tibi definiam, dummodo ne reddas eum illis, antequam ad me fuerit reverſus. Sunt enim nonnulla, quorum adhuc uſus mihi. De *Fabricii* Poëmatis laetor, quod denuo eam curam ſeriam ſuſceperis, & oro ne deſiſtas, priuſquam effeceris aliquid. Scito, mi Heinſi, minimo minus tam charum depoſitum, cum Amſterodamum miſſum eſſet, nobis periiſſe. Proviſum tamen poſtea cura magna & non parvo, ut ajunt, impendio Voſſiorum eſt, ut reciperaretur liber integrum jam menſem inter ignotas & alienas manus verſatus. Tu vero, age πάντα κάλων κίνει, ut tibi iſtud beneficium debeatur, quod quanto cum honore tuo conjungatur, utique noſti. Vale, charum caput, ac ſaluta ſalutandos. Hagae a. d. VI. Eid. Mart. Anno CIↃIↃCXXXVIII.

EPISTOLA XL.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

NObiliſſime & Chariſſime juvenum. Nudius quartus decimus Ovidium una cum literis meis Elzeviriorum actori commiſi, quem faſciculum tibi ut quam primum traderet, rogavi. Ab eo tempore tuas unaque promiſſi fidem, in Plinio puta, avidiſſime ſitimus. Tu vero, ὦ λήθαργε φιλούντων εὕδεις, & parum curam noſtri & verborum tuorum geris. Quid dicam? adeone immerſum te civilium legum arti, ut obliviſcare amiculorum & paulatim elegantiam dediſcas. Ἀνέχου & graſſare parcius: ſatis cito hi tibi mores venient, cum plus erit commercii tibi cum barbaris, qui loco Pandectarum, & ſimilium antiqui & ſani ſoni nominum, infortiata nobis & neſcio quae monſtra pepererunt. Aut ſi omnino nunc transfuga vis eſſe, ne nobis invide ſaltem, quod tardius ſub haec ſigna nos patimur e Muſarum caſtris traduci, hoc eſt, Plinii nobis fac copiam, aut qui juris praecepta meditaris, tribue nobis, quod ex ſtipulatione cum tua humanitate ut debitum poſcimus. Equidem nihil gratius nunc a te poſſumus exſpectare. In Lib. II. c. LXVIII. principio ſcis quantopere a vulgato diverſus abeat codex ille, quem conferre coepimus. Velim ſcire quomodo in altero codice legantur verba iſta: *Jam primum in dimidio mihi computari videtur, tanquam nulla portio ipſi decedat Oceano, qui toto circumdatus Oceano & omnes caeteras fundens recipienſque aquas, & quicquid exit in nubes, & ſidera ipſa tot & tantae magnitudinis paſcens. Quo tandem amplitudinis ſpatio terra creditur*

Digitized by Google

habitari? Si tantum ocii eſt tibi, fac me quaeſo hoc ut ſciam. Vidi libros, qui nuper ex muſeo Cl. *Boxhornii* prodierunt. Miror, *Juſtini* certe, quod promiſerat, nullum exemplar ad me mitti. Poteris per occaſionem humane, & quaſi non rogatus aurem ipſius vellere. Vale, chariſſimum pectus, & Parentem τ πάνυ, amitam, ſororem a me humaniſſime ſaluta. Scripſi haec irrigatus nectare herois *Graſwinckelii*, apud quem hodie prandebam, non ſine laeta memoria veſtri. Hagae. Prid. Eid. Mart. Anno CIↃIↃCXXXVIII.

EPISTOLA XLI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

CHariſſimum pectus. In ſumma feſtinatione audebo hoc tibi imponere muneris, ut incluſas ſtatim ubi acceperis, ad *Schragium* deferre cures. Scripturus cras aut perendie eſt ad *Berneggerum*. Ad eum unas hic incluſi, ut una cum ſuis tranſmitteret. Habitat, ni fallor, apud Jacobum Marci, aut ſi ibi non eſt, quia olim fuit, hoſpitium ejus ibi non ignorabitur. Ego ſi id ſciviſſem, tibi moleſtus eſſe religioni habuiſſem. *Pilius* heros cum deſiderio ſummo exſpectat, quid ad priores meas ſis reſponſurus. Spero autem facturum te, quod magnopere petiimus & petimus. Vale, decus meum, ac ſaluta ſalutandos. In primis Boxhornium Cl. quem nuper in abſentia mea acceſſiſſe ad conductum meum doleo, praeſertim cum ante ſeram veſperam id mihi noſtrae oblitae eſſem indicare. Iterum Vale. Scripſi Hagae a. d. prid. Eid. Mart. Anno CIↃIↃCXXXVIII. nocte concubia, ſomno languidas vexante palpebras.

EPISTOLA XLII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

CHariſſimum pectus. Appropinquat deſtinatus feſto Piliano dies, & nihil dum a vobis apparet. Quod ille miſere apud me quotidie bis aut ter tantum non lamentatur. Certe immenſum cumulum de gaudiis ejus, ſecus ac decet tam humanos, derueritis, ſi hanc ſpem ipſius feſelleritis. Non legem ponit, nec modum venae tuae: ſed quantum & quoties volueris: ſi duo diſticha miſeris, quibus ſubſcriptum Nomen Heinſianum, non modo erit contentus, ſed & gratias aget. Miror, quid hoc ſit morbi: cum epigramma rogaveris, longiſſimam ſcripſiſti elegiam, nunc cum epithalamium rogaris, ne quidem potes

potes epigramma. Si omnino ſtat vobis, illudere ſpei noſtrae & tot verba, promiſſa, juramenta in vanum ceciderunt, patiar utcunque: ſed confirmo tibi, futurum id me invitiſſimo, nihilque hactenus unquam a te factum, quo amicum amantiſſimum ita offenderis. Sed non cadit in tam elegantia pectora tanta barbaries. Quare ſupplico potius tibi, & ſupplicat Cl. *Boxhornio Pilius*, ut quod amicitiae jus ultro a vobis expoſcitet, id nunc precibus noſtris dare velitis. Cum quid confeceritis, poteſtis typographo dare Leidenſi, vel etiam, ſi lubet huc ſcriptum mittere: utrum voletis, libens ſatisfaciet operis Pilius. Mallet tamen hîc excudi, ut & autographa veſtra ſervaret, & aliquot exemplaria excuſa circum oras inaurari poſſent. Rogat etiam, ut *Bodecherum* ſenem adeas, requiraſque, num miſſum ad illum ſit epithalamium ſatis grande, & epicedium in Voſſium, quae utraque vidit apud filium Amſterodami, & legit Advocatus *Nieveltius:* & ſi miſſa ſint petere, uti prius ad ſponſum huc deſtinetur. Vale decus meum, & propediem alias de Studiis noſtris a me exſpecta. Hagae a. d. VIII. Kal. Majas. Anno CIↃIↃCXXXVIII.

Scripſi non domi meae, ſed apud amicum, ubi negocium fuit, cum Pilius in platea obvius mihi fuiſſet.

EPISTOLA. XLIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

MI Heinſi. Heſternum mane totum poſt aliquot dierum vacationem deſtinaveram ſcribendis literis, quarum ut minimum decem erant expediendae. Media fere pars perfecta erat, cum *Boxhornius* heros gratiſſima interpellatione id conſilium rupit. Poſt prandium quaſi quatuor horas exemit nobiliſſ. *Boſwelli* humanitas, quem ſuper negocio amici acceſſeram. Vix laſſus & defatigatus redieram domum, cum ecce adeſt *Franciscidion*, qui me uſque ad coenam tenuit. Ita dies ille mihi miſerrime periit, quem, dum tota Haga excita ſedibus ſuis tantum non fureret, quietem ad meam diſpoſueram. Hodie lator harum politiſſimus juvenis, a multiſque annis mihi cognitus, aderat, rogans ut aliquas ſive ad te, ſive τ̃ πάνυ Parentem tuum darem, quo ea occaſione honor ſibi contingeret ſalutandi utrumque & album ſuum veſtris illuſtrandi nominibus. Ego, abſque hoc fuiſſet, ad te ſcribere conſtitueram, & ideo libentius ei hoc officium ſum gratificatus, ſupplici cum prece, ne obſervantiſſimo veſtri eam gloriam denegetis. Pro emendatiſſimo poëmatio tuo gratias ne exſpecta ab illis, qui eo beneficio laetantur, ipſum aeſtimare neſciunt: ſed a me, ὦ φιλτάτη κεφαλὴ, qui aut ſolus, aut cum paucis vere intelligo genium uberrimae tuae venae, & judicium de ea poſteritatis mente praeſumere poſſum. Hic profectus eſt meus admirari in vobis, quae ipſe prae-

ſtare non poſſum. Quod & facio lubentiſſime, & cupio, vel impero potius, ſi id jus mihi eſſe amor tuus ſinit, ut me credas ex intimo pectoris ſenſu loqui. Atque eo ſum cupidior a te ipſo accipere id beneficium, quod toties mihi pollicitus es. Vivent enim carmina tua, aut nulla vivent. *A Berneggero* redditus mihi tandem eſt τρισπόθητος Statius MS. Thebais dicere volueram, in cujus margine comparet fere totus Lactantius, multis in locis corrigendus & augendus. Ex quo facile judicas, quanta acceſſio futura ſit Diatribis noſtris, ſiquidem continuare eas licuerit. O ſi unus ſcriptor totus ſe mihi debere poſſit! ſive tantum ſit ocii, ut abſolvam eum cito, ſive eouſque mihi vita producatur, dum ejus voti damner. Sed quod placuerit τῷ ἐπὶ πᾶσι, fiat. Et erunt alii, qui obſcuram diligentiam noſtram facile vincant. Cras fortaſſe me videbis, ideo nunc abrumpo, exhauſtus ac poene moriens, dum omnibus ſatisfacere nitor. Vale, decus noſtrum, ac omnes veſtros a me officioſiſſime atque amanter ſaluta. Hagae. poſtridie τὰ ἐγκαίνια. Anno CIↃIↃCXXXVIII.

EPISTOLA XLVI.

J. FR. GRONOVIUS.

Nic. Heinſio.

Leidam.

CHariſſimum pectus. Binas tuas recte accepi, quibuſcum, ſi me lepore & elegantia paria facere exiſtimas poſſe, nae tu falleris plus vice ſimplici. Si enim cum ſic ſcribis, de verborum inopia & epiſtolam non reſponſuram affectui quereris, quid me oportet facere, quem & ingenita balbuties & doctrina, ut ſic loquar, ἀπαίδευτος ſemper impedivit, & nunc maxime circumſtant mille curae, animum exedentes, divexantes, dilacerantes, eoque graviores, quo obſcuriores, minuſque ἀκοινώνητοι! Equidem conſcius ſum mihi, unum ſemper attuliſſe me ad amicitiam noſtram coagulum, amorem tui ingentem, ingenti admiratione mixtum: quem utcunque ſermone explicare ſatis quivi nunquam, tamen ſic hactenus intellectum a te exiſtimo, ut ampliorem ejus teſtem, quam interpretationem tuam producere neminem velim. Quare ne nunc quoque in tam grata materia diſertiorem me fore exiſtimes, pergam antiquo me includere ludo, quodque in me deficit, & parcius ego dicturus ſum de cultu, quo te mihi merito antepono, & tot raras dotes deamo, id a judicio tuo haud fruſtra, ut ſpero, exſpectabo, qui mentis meae penetralia toties introſpexiſti. Accuſatio tua grata eſt mihi: etſi mirer, unde ad vos rumor iſte de meo ad urbem acceſſu dimanarit. Accipe aequa mente, juſtiſſimae querelae tuae quod reſpondeo. Verum eſt, ſemel iterumque ſecreto fuiſſe me Leidae, nec viſiſſe quemquam praeter amicum unum, qui & neſcio qua de cauſſa ſe volebat ignorari, & totum id temporis, quod in urbe egi, ab unius ore pendentem eximere me grata vi coegit. Erat enim recens ejus

Digitized by Google

ejus a maternis laribus cognatorumque & urbe patria diſceſſus, ſic ut plurimarum rerum mearum auſpicia ex ipſius ſermone captanda mihi fuerint. Itaque etſi ſemper eſſemus una, tamen longe breviores fuerunt congreſſus noſtri, quam ut uterque, ego quod rogarem, ille quod narraret, exhaurire potuerimus. Atque adeo dies vel horas potius, quas illi dedi, quem toto ſeptennio non videram, brevi eram non viſurus, agenti mecum de ſtatu futurae omnis vitae meae, ſi recte augurari dedit ὁ ὑπὲρ ἡμᾶς, variis etiam occupationibus, quae hîc me diſtinebant, furtim ſubduxi. Haec omnis culpa mea, cum nulla injuria aut leviore cura amicorum Leidenſium conjuncta, quam niſi facile condonaturum te mihi crederem, profecto malus eſſem amoris tui arbiter. *Peiraredium* ubique quaeſitum hactenus reperire non potui, nam cum plurimis hîc notus ſit, in neminem, quod mirum, incidi, qui hoſpitium ejus noſſet. Ante aliquot dies me domo profectum quaeſivit, juſſi reverſus, ſi rediret ſimili caſu, rogarent diligenter, ubi locorum diverteret. *Rivetus*, qui quotidie ad ſe accedere ſolitum per aliquot dies non vidit, putabat Roterodamum profectum, ubi cuidam Gallo nobili de *Maiſonneuſve* filium ſuum commendaret. Non dubito, ſimulatque denuo hîc comparuerit, copiam fore mihi alloquendi eum, & mandata tua, quae fideliter faciam, exequendi. Quas vero gratias agam tibi de egregiis tuis ad Ovidii & Perſii loca obſervationibus? Sic ſunt profecto, ſi quid video, palmariae omnes, & quibus ſtupor ſit merus indubitare velle. Exſpectas nunc, ut aliquid hujus dapis viciſſim apponam tibi? Ego vero tuorum meorumque comparationem minime ſuſtinebo: nequaquam vero hoc tempore, quando dudum eſt, ut nihil oculis auribuſque tuis dignum, ſi tamen unquam, eruimus. Quia tamen ad Perſium me vocaſti; levem annotatiunculam veterem communicabo tecum, ut vel hoc argumento videas, quam longe a tua felicitate ſimus remoti. Fallitur nempe maximus ille vir in explicatione ſannae, quam ciconiam putabant, ubi Perſio Hieronymum & mox ſibi ipſi eundem doctiſſimum Patrem opponit. Quia enim dixerat Hieronymus, *ciconiarum deprehendes poſt te colla curvari*, putat exiſtimaſſe eum, Ciconiam colli motu exprimi, non digiti motitatione; ut Perſius vult, ipſeque Hieronymus alibi. Atqui non dicit Hieronymus, *collo Ciconiam facere:* ſed *curvare ciconiae collum.* ubi *Ciconiae collum* nihil aliud eſt, quam ipſa manus Ciconiam pinſentem, aut ad pinſendum collum inclinantem exprimens. Non enim abſque inclinatione colli & clementi totius corporis motu roſtrum poteſt pinſere. Finge autem tibi manum corpus ciconiae eſſe, finge in protenſo digito ejuſque articulis roſtrum, caput, collum, quod minimo negocio fieri poteſt: integra erit ciconiae forma. Digitus crebro inflexus imitabitur eam pinſentem roſtro, & dum roſtrum pinſit, una, ut dixi, neceſſe eſt incurvari collum: & ſic quia hi motus ſunt neceſſario connexi, ideo *roſtro pinſere*, *ciconiae collum curvare*, *manu ciconiam ſignificare*, *manum in ciconiam incurvare*, pro uno eodemque ponuntur. Sic ſane mihi videtur: aveoque ſcire, quid tu ſentias. De *Fabricio* vere nunciatum tibi, aut adeſſe eum jam Ultrajecti, aut adfuturum propediem, ſi omnia recte procedunt. De friguſculo ejus

Digitized by Google

erga te nihil ſenſi: aut ſi id exſtitit, teſtor fidem, a me nullam ei occaſionem datam, qui omnibus literis ad illum meis hanc legitimam acceſſionem & velut ſolenne carmen dedi, de tuo ſingulari affectu & ſtudio in Poëmatis ejus publicandis. Faſciculum *Richteri* Elzevirii mihi reddiderunt. Ille vir ampliſſimus dolet apud me (& merito) obitum viri ſane eruditiſſimi [1] *Mich. Virdungi*, in quo Academia Altorfina magnum columen, ego amicum ſummum amiſi. Laudationem ejus a ſucceſſore in Profeſſorio munere factam miſit ad me idem *Richterus*, & haec exemplaria, alterum τῷ πάνυ Parenti tuo, a quo reſponſum exſpectat, alterum Cl. *Latio* offerri juſſit, id muneris haud gravatim tu meo nomine in te recipies. Te valere veſtroſque omnes a me ſalutare officoſiſſime, tum Cl. *Boxhornium* convaleſcere jubeo & ex animo precor. Vale iterum, decus noſtrum, & perge Perſiana tua, ſeu quaecunque vis de literis mecum communicare. Hagae. Prid. Fer. Pentec. Anno CIↃIↃCXXXVIII.

Die Lunae, ſpero, veniet huc *Schragius*. Ei portandum ad me des, niſi grave eſt, Harpocrationem Mauſſaci. erat enim nuper, ubi eo indigerem.

1 Vide *Georgii Richteri* Epiſtolas ſelectiores ad Gronovium pag. 231. quibus reſpondet ſequentibus Gronovius.

EPISTOLA XLV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

TAndem remitto tibi ſchedas *Peiraredo* concreditas, qui in caſtra profecturus (& jam abiit) ſerio hoc mihi commendavit, ut promiſſis de carminibus vos monerem. *Fabricius* Ultrajecti eſt, unde heri ad me ſcripſit, rogavitque ſe viſerem. Ego vero propter cauſſas ſonticas alligatus nunc huic loco ſum. Spero tamen proxima hebdomade ocium videndi cariſſimi capitis fore mihi. De Perſii loco, Satir. VI. 6. *Egregios laudare ſenes*, quo magis cogito, eo craſſiores mihi tenebrae. Nec ad manum habeo Cornutum, qui niſi ὑποβολιμαῖος eſſet, ſolus docere nos hoc ſecretum poſſet. Quid dicemus? an ſcripſiſſe iſtum de ſtudiis majorum? aut explicuiſſe vitae officia & partes? Sane certum quid neſcio. In altero loco veriſſime caſtigas Caſauboni notam. Verbum *locat*, verſ. 47. quod interpretaris diſponit, vel poſtibus affigit, paullo aliter capiendum videtur mihi: nimirum ut apud Romanos ſcriptores Cenſores locaſſe dicuntur publica opera, aut ut Juriſconſulti eo verbo utuntur. Niſi fallor, habes egregie apud Cujacium in obſervationibus & paratitlis in Pandectas ad titulum locati. Hinc inter τὸ *locare* & *ponere* clare diſtinguit Suetonius in Claudio c. IX. *quod Neronis & Druſi ſtatuas ſegnius locandas ponendaſque curaſſet. Locat*, eſt, fieri curat conducentibus, qui certo pretio iſta apud artifices elaboran-

Digitized by Google

borandæ ſuſcepiſſent. *Locat arma*, quae affigantur poſtibus, *locat chlamydes* & gauſapa & eſſeda & Rhenos, qui ducantur in triumpho. Quod reddam tibi, nunc in promptu non habeo, & deeſt otium. Immo ultro imponam tibi hoc muneris, ut aut doceas me, aut roges ex Parente tuo τῷ πάνυ, quid ſit apud Iſocratem ad Nicoclem, ἱερωσύνη παντὸς ἀνδρός. Statim poſt principium: ταύτης δὲ τῆς ἀνωμαλίας καὶ τῆς ταραχῆς αἴτιόν ἐστιν, ὅτι τὴν βασιλείαν, ὥσπερ ἱερωσύνην, παντὸς ἀνδρὸς εἶναι νομίζουσιν. Saepe me iſte locus torſit, & cum nuper in oculos recidiſſet, conſtitui tandem, appellato hoc oraculo, ea difficultate me abſolvere. De Harpocratione magnas ago gratias, & propediem illum reddam. *Boxbornium* convaluiſſe ex animo laetor, Vale, deliciae noſtrae & Muſarum. Hagae. a. d. III. Non. Jun. Anno CIↃIↃCXXXVIII.

EPISTOLA XLVI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

Heri acceſſeram ad ſalutandum Illuſtrem Dn. *Thienhovium*, cujus inexſpectatum adventum forte cognoveram. Quaeſivit illico multa de vobis, & rogato an ad vos ſcribendum eſſet mihi, juſſit adderem, ſe permanſurum hîc ad diem ſabbati, ſi quid eſſet, de quo Parens tuus ὁ πάνυ conventum ſe vellet, interea eum ſe exſpectaturum. Reſpondi hoc ſatis ſcribendi cauſſae mihi eſſe, teque oro, ut indicare id confeſtim Parenti ne pigreris. Accepi tandem deſideratiſſimum *Berneggeri* Tacitum, notaſque *Freinshemii* raptim devoravi. Plurima viſa ſunt bona, & mea exſpectatione non inferiora. Habeo tamen, de quibus jam olim ſenſi aliter, nec nunc omnino ab eo perſuadeor. Imprimis illud, quod ad lib. II. c. 8. n. 2. obſervat; *Amiſiam* loci, non amnis, nomen eſſe. Id concoquere non poſſum, ſed differre cogor judicium, dum intellexero, quae ſit *Cluverii* ſententia, quem ille ceu fundum ſuum allegat. Si grave non eſt, eum inſpice, (nec enim mihi ad manum eſt) & quo argumento hoc probet, quidve tota de re judicet, perſcribe. Hoc mihi gratiſſimum futurum eſt, & ſi quid me velis juſſum, tuus exoptare labor, mihi juſſa capeſſere fas eſt. Quid inter nebulonem typographum, qui epiſtolas *Caſauboni* publicat, & me geſtum ſit, puto cognoviſti. Etſi ſceleſtus eſt, faxo tamen, ne improbitas ipſi profuerit, certe, mihi nimium damnoſa ſit. Dignum tamen pretium pro tanta opera, totque horis, quas melius collocare potuiſſem, exſpectare me obſtinatio pervicaciaque ejus non ſinit. Vale, φίλτατον κάρα, & me redama. Hagae. Raptim. a. d. IV. Eid. Jun. Anno CIↃIↃCXXXVIII.

Mandavit quoque Dn. de *Tienhooven*, uti rogarem, inquireres an Mytho-

logici Latini apud Comelinum excuſi venales ibi eſſent. Hunc quoque laborem non gravatim ſuſcipies.

EPISTOLA XLVII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

QUod poſt nuperum congreſſum noſtrum, quo liberalitas & benevolentia veſtra ſingularis me compotivit, nihil ad te literarum dedi, in cauſſa erat, quod nullum dignum argumentum contentioni tuae in ſtudiis interpellandae reperirem, niſi forte hoc quoque ad curam tuam pertinebat, ut ſcires, me totum nunc tricis atque apinis quaeſtionum juridicarum implicitum eſſe. Appropinquat enim dies, quem conſtituerunt nobis illi, quibus jus eſt operae noſtrae poſcere rationem, & illum apicem doctrinae aut diligentiae noſtrae putant. Atque ego, qvi ſemper acerbus mei temporis aeſtimator atque exactor fui, nunquam me vidi magis a tempore defici, quam nunc ipſum, etſi aliquandiu ſalutationes & τὰ ἐγκύκλια negocia hujus loci ſequeſtrarim. Quae etiam cauſſa eſt, ut decies praeſumptam ad vos profectionem decies differrem, dum identidem invenio aliquid, quod addiſcere velim, antequam curſum coeptum interrumpam. Secus adfuiſſem dudum, & retuliſſem MS. Cod. quos ex bibliotheca vel publica, vel veſtra, vel Boxhorniana habeo, quibus nec uti licet amplius, & tantum cruces mihi ſunt oculorum. Mera enim miſeria eſt obvium habere, quod ames, ſi potiri vetitum ſit. In epiſtolis *Caſauboni* nunc ultimum, quod proxime appendicem (in quam conjicientur, quae ſerius obvenerunt mihi, quam ut loco ſuo poni poſſent) exſtabit, folium componitur. Ideo nunc iterum moleſtias creare tibi & opem tuam implorare cogar. Habetis, credo, Pollucem cum verſione latina in Germania editum. Ei praefixa eſt ad autorem verſionis epiſtola, quam magnopere rogarem, uti deſcripta craſtini die ad me mitteres, die enim Lunae neceſſarium erit illam excudi. Aut ſi hoc nimium eſt, ut ſane fateor, me non raro amicitia noſtra abuti muneribus tibi injungendis, peto, ut ipſum Pollucem deſtines huc, unde deſcribam ipſe. Amabo te, curae habe hanc curam. *Fabricium* apud vos fuiſſe puto, aut certe ſcripſiſſe. Si ſcis, quid Poëmatis ejus fiat, communica: ego enim nondum ad eum aliquid dare potui, nec accepi quidquam. Vale, decus meum & me ama. Totam domum veſtram una cum Cl. *Boxhornio* ſaluto officioſiſſime. Hagae. a. d. VI. Eid. Jul. Anno CIƆIƆCXXXVIII.

EPI-

EPISTOLA XLVIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

SI aut de affectu tuo dubitarem, aut mei verum interpretem te eſſe ignorarem, grave onus incumberet mihi tot dierum ſilentii excuſandi, cujus ſane me taedet pigetque. Nunc ultro rogandum te habeo, ut doleas vicem ſodalis tui, cui tantum temporis infrugiferum, ſterile, injucundum, inter tricas & ſpinas ſine ulla meliorum literarum cura periit. Niſi forte in acceptum referas locum Diodori Siculi, in quem nuper plane aliud agens incidi, & correxiſſe viſus ſum, quamvis non erat res magni negocii. Nimirum lib. XIII. p. 188. in editione Rhodomanni. Οὗτος μὲν οὖν ἐκπλεύσας, ἢ διά τινας χειμῶνας οὐ δυνηθεὶς τὴν * Μαλέαν κάμψαι, ἀπέπλευσεν εἰς Ἀθήνας. Haec verba ſtigmate inſigniverunt, ſed uterque in notis praeterivit, Stephanus & Rhodomannus. Atqui notum eſt, Graecis curſum illum non vocari Μαλέαν, ſed ὑπὲρ Μαλέας, ut apud Plutarchum: ἀνήχθη μὲν οὖν ἀπὸ Μεθώνης ὑπὲρ Μαλέας, ὡς τῷ πλῷ τοῦ πέριξ δρόμου χρησάμενος &c. De tota re accurate *P. Victorius* ad lib. IV. Epiſtol. Cic. famil. p. 40. ſi eandem editionem habes, quam ego muneris tui poſſideo: Quem ſi legeris non dubitabis reliquiſſe Diodorum: οὐ δυνηθεὶς τὴν ὑπὲρ Μαλέας κάμψαι ſcilicet, πόρον, vel δρόμον. Tu vero quid nunc agis? quid muſinaris: quid agit Ovidius? Miratus ſum tam longo tempore neminem ex vobis Hagam veniſſe, & *Boxhornium* ſuſpicor in Selandia eſſe. Eo enim per ferias excurſurum neſcio, ex quo inaudiveram. De Epiſtola *Caſaubi* magnas ago gratias, & ſimilem aut quamcumque operam meam datâ occaſione me poſcere te volo. Opus noſtrum nunc iterum feriatur, ſcelere typographi, qui aliquid nugarum Belgicarum commiſit ei, qui iſti vacare ſolebat. Ego monere eum non poſſum, quia ne ut accedam quidem dignum habeo. *Fabricius* hîc fuit unum diem, ſed paucis horis me vidit. Eo ipſo enim die ſacram Caenam participaveram, ideoque ſine gravi cauſſa coetui exeſſe nolebam. Vale, & omnes veſtros, in primis τὸν ὑπέρμεγαν Parentem, a me ſaluta officioſſime. Ante hebdomadem praeterito die Veneris & Saturni junctim heros *Graſwinckelius* & ego non ſemel veſtro honori litavimus. Iterum vale. Hagae. a. d. Prid. Kal. Sextil. Anno CIƆIƆCXXXVIII.

EPI-

Digitized by Google

EPISTOLA XLIX.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

HEri inter licentia vina, cum *Pilius* diceret, ſe cras Leidam iturum, atque unas ad te expoſceret, perſuaſi ei, ut augeret bibliothecam ſuam Apollonio Rhodio pro novem flor. ita enim aut certe octo ajebat mortalis ille, qui venalem habet: quare oro te, vola, curre, cura, ne quis eum auferat, antequam tu cum Pilio advenias. Cras plura, cum ipſe venerit, nunc ignoſce mihi, o amor meus, & hanc rem cura. Habeat ille primum: de caetero videbimus: uſus certe meus erit. Nec tamen ipſi cras indicabis, hoc me mandaſſe. Iterum Vale, feſtino enim nimis. Hora Septima matutina, die Jovis.

EPISTOLA L.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

VEnit ecce ad vos negotii ſui cauſſa *Pilius* heros, quod ſi vel ei eſſet nullum, ſatis tamen foret magnum te videre & complecti. Atque ideo meis comitatus eſſe voluit. Meminiſti forſan, graviter illum & apud te & apud me conqueſtum eſſe de injuria facta ſibi a quibuſdam amicis, qui elegantiſſimum elegidion, quo nuptias ejus cohoneſtaras, dum per diverſorum manus tranſit, & cum plauſu a ſingulis inſpicitur, ſic penes ſe ipſos depoſuerunt, ut tamen, quod praecipuum in contractu Depoſiti eſſe dictant οἱ τῆς Νομικῆς διδάσκαλοι, repetendi rem eandem domino nullam unquam videantur poteſtatem facturi. Cum igitur ad ſolum te regreſſus pateret, ſupereſſetque unica ſpes, non illibenter te unum beneficium bis homini gratiſſimo tributurum, in ea acquievit ſemper amicus noſter, nec ſemel tentavit eandem, ubi neſcio qua μοίρᾳ factum eſt, ut in hunc uſque diem fructum iſtum tuae humanitatis ferre non potuerit. Nunc uterque te invadimus, ὦ φιλτάτη κεφαλή, & ille quidem praeſens rem ſuam geret; ego vero per ceram & linum literaſque interpretes precor, oro, obſecro, ne eum ab amabili vultu tuo triſtem, hoc eſt, vacuis manibus, aut clarius etiam, ſine iſtius carminis tui exemplo diſcedere patiare. Quin ſi mihi amicitiae jus eſt, quod eſſe ſolebat tecum, jubeo, impero, volo, ut has preces meas pondus aliquod habuiſſe ipſi teſtere. Et ipſe quoque

geſtio

Digitized by Google

geſtio illam Muſam tuam ſerio guſtare, nam narro tibi, me legere eam, cum acciperem, non potuiſſe, quod feſtinarem exhilarare oculos amici noſtri, & ſtatim, ut reſignaram epiſtolam, incluſas delicias ad eum mitterem. Dabis igitur impatientiſſimo utriuſque noſtrum deſiderio, dabis amori tuo, dabis genio, quem etiam inde denuo admirabimur, ut qui comitatus meo pedeſtri ſermone, ruris atque infecetiarum pleno, Leidam ivit, redeat circumſonans Muſis Heinſianis. Ab Elzevirio heri accepiſſe te puto Martialem, & MS. Codicem. Arrianum exſpecto. Movi ſalivam toties vocato vocandoque ad partes amico noſtro de Apollonio Rhodio apud τ *Coerantier*, is ergo ſuam bibliothecam hoc κειμηλίῳ vult augeri, ut ad me etiam uſus redeat. Nec hoc igitur gravatim recipies puto, ut adſis ementi, ne ut quondam, pro virgine Diana ſupponat Cervam. Vale, jucundiſſimum pectus, & me ama. Hagae. III. Eid. Sextil. Anno CIↃIↃCXXXVIII.

EPISTOLA. LI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

DE Arriano ago tibi gratias immenſas: etſi maluiſſem te pudori meo conſuluiſſe, rogoque uti in poſterum conſulas. Nec enim par amplius ſum referendis vel verbo, quas millies re debeo, gratiis. Plautum en tibi. Juvenalem meum MS. ſcis penes *Boxhornium* eſſe. Ovidium addidiſſem, ſi ullum aliud exemplar, quo uti poſſem, foret in mea poteſtate. Nullum autem integrum alias habeo. Nam Leidenſe, quod vidiſti, non meum erat, ſed *Heilerſichii*, qui nunc a menſa noſtra eque vicinia diſceſſit. Cum remittes alterum illud *Gebbardi*, ſtatim hoc recipies. Etſi enim magis aliorum nunc ſtudioſus ſim, tamen ſcis hujuſmodi homines, ſi vel maxime occupentur diverſis, bonis tamen autoribus carere non poſſe. Et plerumque quo maxime caremus, eo maxime in praeſentia indigemus. De carmine, quod toties pro Pilio rogavi, ſi nondum expugnavi pudorem tuum, ut in re tam levi nobis gratificeris, nihil ſupereſt. Ille triſtis ad me eſt reverſus, quod nullam ejus mentionem lecta epiſtola feciſſes. Nec ego verbum poſt hac ea de re, niſi ille me quotidie interpellaret, obtunderet, fatigaret. Aut mitte ergo, aut ſemel nega, & dic; facturus non ſum. Vellem plura, ſed feſtinantiſſime haec ſcribo adſtante *Vlitio*, affine *Thyſii*, qui libros redditurum te ſibi humane recepit. Vale igitur, chariſſimum pectus, & me ama. Hagae IV. Kal. Septem. Anno CIↃIↃCXXXVIII.

Scriverio τῷ πάνυ officioſiſſimam ſalutem adſcribo, & pro munere nupero gratias ingentes. MS. Cod. Graecum, quem ex bibliotheca habeo, eadem occaſione miſi.

Digitized by Google

EPISTOLA LII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

QUod pluſculos dies ſilui, ratio te fugit, ὦ φίλτατον κάρα, ſi aliam comminiſceris cauſſam, quam occupationes meas, quarum equidem a longo tempore oram nullam reperire queo. Super quaſdam ἀφύκτους, quas velut ſolitas clitellas mulus perpetuarius non amplius gravor nec ſentio, in Epiſtolis Caſauboni jam exſpectantibus umbilicum tandem gnavi eſſe caeperunt operae. Conficienda erat praefatio, totus liber relegendus, ut errata illuſtriora enotarem: & interea quotidie pagellae aliquot ter relegendae, quae praelo darentur. Atque adeo narro tibi, quod forte mireris in homine, cui alias verba non deeſſe noſti, perierunt dies aliquot, antequam reperirem, in quo ſatisfaceret ſibi animus ad praemuniendum tantum opus. Ita diſtractae erant cogitationes, ut unum in argumentum vix illas figere ac dirigere poſſem. Scis praeterea totam rationem ſtudiorum meorum me immutaſſe, ſic ut hoc tempore valde incommodum fuerit antiquo iterum me includere ludo, & urgentem occaſionem edendi aliquid [1] ex miſcellaneis meis amplecti. Feci tamen inſano incenſus amore: & coepi deſcribere, denuoque ſub incudem revocare tantum, quantum laborantibus, credo, operis ſufficiet. Neque enim omnia nunc poſſum dare, neque ſi poſſem, facerem: cujus conſilium eſt duos tantum ſelectos promere libellos, concluſos intra numerum x aut xi. foliorum. De quo dudum ad te ſcripſiſſem, abſque vagis illis & variis fuiſſet negociis, quibus ἔνθεν κἀκεῖθεν diſtrahor ac diſcerpor. Nam quod tu cogitas de carmine, nihil eſt: adeoque te eſſe quietum jubeo, ut ad illam excuſationem an accuſationem tuam ne reſpondere quidem velim. Tantum gratias ago tibi, quod exoratus precibus meis id optimo *Pilio* noſtro indulſiſti. Eram nuper Leidae, ſed duas non amplius horas, ut cum typographo, qui nebulo tamen neſcio quibus in ganeis latebat, loquerer. Itaque cum *Commelino* negotium tranſegi. Ad vos vero ne accederem, excludebar ſpatiis temporis iniquis, cui neceſſe erat, mature huc reverſum eſſe ea ipſa veſpera. Conſtitueram die craſtini intereſſe auctioni apud Commelinum, ſed ecce ſufflamen, quod nunc ipſum mihi injicitur. Itaque meam rem ſi agere ibi velis, magnopere rogem te, ut Herodianum ac Zozimum, inter lib. in Quarto, num. 3. item Anonymi Graeca Poëmata, inter τῆς in octavo. n. 138. ſi ullo tolerabili pretio vendentur, pro me praeſtines. Etiam, uti accedas interdum Typographum, & ἐργοδιώκτης ipſi meam vicem eſſe ſuſtineas. Quamquam, ubi primum inceptum fuerit opuſculum excudi, non prae-

[1] Intelligit libros ſuos tres Obſervationum, quos Typis Iſaaci Commelini primum edidit. 1639. qua occaſione tres libri exierint, vide mox Epiſt. LXVI.

praeteribit hebdomas, quin ſemel excurram ad vos, & tum meum illud negocium curem, tum vel praecipue te & veſtros videam. Epiſtolae *Caſauboni* cum fine, ſpero, hujus hebdomadis exibunt. Haec reſpondi ὡς τάχος, ut accepi tuas, ut ſuſpicionibus tuis in ipſo ſtatim principio nuntium remittas. Teſtor enim fidem, & ſi hoc amplius eſt, Deum immortalem, nihil ejuſmodi eſſe, quod aut mihi erga te friguſculum ſuffuderit, aut tibi ſuſpiciones movere debeat. *Boxbornium* noſtrum convaleſcere & gaudeo, & ex animo precor. Salve & vale, ἐμῷ κεχαρισμένε θυμῷ. Nihil potes vel dicere vel negare mihi, quod affectum meum mutet. ὑπέρμεγαν Parentem, amitam, ſororem reverentiſſime ſaluto. Hagae. a. d. XI. Kal. Octobr. Anno CIↃIↃCXXXVIII.

EPISTOLA LIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

Accepi tuas una cum pulcherrimo poëmatio. Speraveram hodie me venturum iſthuc, ſed cum totum hoc mane vagis diſcurſibus perdidiſſem, quae totam hanc hebdomadem feriatam egerunt operae, me appellarunt, ut hunc ſaltem diem ipſis in opere exigere per me liceret. Excuditur autem nunc ultima pars praefationis, quae cum Epiſtolis duûm Regum ad *Caſaubonum*, ſecundum folium facit. Eaque pura eſſe ac ſine ſphalmatis exiſtimationis meae intereſſe puto. Quid me nunc vis dicere de carmine tuo? Aut quid dicam aliud, quam te ſemper ſimilem tibi? nec quicquam in eo genere a te poſſe proficiſci, quod non admirer? Et tu me etiam ſeverum judicium poſcis, exſpectaſque, ut ad conſummatiſſimam veluti tabulam accedam Momus. Niſi mihi de amore tuo conſtaret, putarem materiam ridendi quaerere, utpote gnarum meae ſimplicitatis. Utcunque ſit, ex animi ſententia conteſtor tibi, omnia mihi exacta, egregia, digniſſima materia viſa, praeter illud unum, *fortiſſime rerum.* Nam laudari felicitatem infantis, dici exſpectatum eum a toto orbe, adſcribi auſpiciis ejus fortunam publicam (hoc poſtremum prorſus divinum eſt, & vellem omnes id ita caperent, ut ego mihi videor) haec inquam omnia belle fiunt: ſed fortitudo laus eſt manus & conſilii, quae dari non poteſt infanti, niſi Alcidi fabuloſo. Deinde noſti id hemiſtichion eſſe admodum vulgare, & ſaepe ab aliis opportunius uſurpatum. Interim, amiciſſimum caput, nolo praejudicare judicio tuo, & licet tibi aeque facile ſpongia hanc notam delere, quam ego eam fixi. A *Fabricio* nuper habui literas, quibus ſcribit operas ſtrenue in libro ſuo pergere, gloriatur etiam de tuo in natalem ipſius poëmate; rogavit me quoque, ut vellem legi in adoptivo ſuo libro. Ego qua fronte inter vos cenſeri potero? Dum haec ſcribo in aedibus *Graſwinckelii* ἐ πάνυ (ubi prandebo hodie) adeſt ecce veſter Andreas, quem

 mihi

Digitized by Google

mihi domum reverſo quaeſiviſſe me & petiiſſe literas indicaverat. Nihil pote opportunius. Itaque ne diutius te ipſum detineam, Vale, decus noſtrum, & me ama. Tuos omnes humaniſſime ſaluto. Hagae a. d. VII. Kal. Octobr. Anno CIƆIƆCXXXVIII.

EPISTOLA LIV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

UT paucis te alloquerer, ὦ φίλτατον κάρα, fecit nobliſſ. Dn. de Tienhoven, qui te rogat plurimum, ut libros infra deſignatos ex auctione Meeriana ſibi emas. Cognovi te dixiſſe ei, quod iterum nos invaſerit edendi cacoethes. Facile id patior: dum ſerves apud quoſcunque ſecretum illud de parocho meo, ſeu qui ſumptum facit. Pagellam, in quam conjeceras excerpta de Ponderibus, oblitus fueras in muſeo meo, eam hic incluſi. Tienhovius libros omnes valde cupit, nec pretio vult parci. Vale, Hagae. a. d. III. Non. Octob. Anno CIƆIƆCXXXVIII. Vult autem emi illos, & ſcribi in nomen meum.

EPISTOLA LV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Hagam.

AMiciſſime Virorum. Gratum mihi fuit Dn. Thienhovii mandatum, futurum gratius, ſi maturius ad me perveniſſet. Liber enim unus & alter jam divenditus erat, cum ad auctionem me contuliſſem, contuleram autem me, vix inſpectis tuis. Id an tua culpa, an vero nautarum factum ſit ignoro. Acceſſit alterum peccatum tuum, quod permoleſtum mihi fuit quam maxime. Catalogum enim mandati iſtius etiam ad Commelinum curaſti. Jam eo devenerat, ut publice unum uterque ambiret librum, &, niſi tandem neſcio quis monuiſſet me, Commelinum a tuis ſtare partibus, res ad internecionem propemodum ventura erat. Nunc velim D. *Thienhovium* de iſtis conſulas libris. Nempe Paſquillorum Tomis, & Sermonibus Lutheri convivalibus, qui a multis ambiuntur, nec dubium eſt, quin precium longe exceſſuri ſint. Quare ſcire libenter velim, quanti iſtos faciat. Valerius Probus, quem annotaſti, in corpore Grammatico extat, quod habere D. *Thienhovium* vix eſt ut dubitem. Apollodorum, quem in Catalogo meo non annotaſti, cariſſime vobis emit Commelinus.

Digitized by Google

linus. Quod mirari ſatis non poſſum, cum Latinus tantum ſit, quod etiam Graece apud Commelinos excuſus haberi adhuc poſſit. In diem craſtinum a te reſponſum expectabo. Tum enim ad literatores pergent, nunc cum Juriſconſultis nobis res eſt: Si interea aut Nob. D. *Graſwinckelio*, aut tibi vel cuicumque amico prodeſſe poſſum, fac ſciam. Vale, meum decus, & omnibus ſalve. Raptiſſ. VI. Octob. Lugd. Bat. CIↃIↃCXXXVIII.

Quod doles me D. *Thienhovium* de Obſervationibus tuis feciſſe certiorem, admodum miror. Cum res omnibus notiſſima ſit, etiam ſtudioſis hîc quibuſdam. Quare ignorantia juris a me peccatum eſt, quam non excuſare ſcio delictum apud Judices. Sed cum homine amico mihi res eſt. De caeteris ſecurus eſto, & Vale.

EPISTOLA LVI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

DE ſtudio tuo exſequendi mandatum illuſtris viri neuter dubitamus. Interim ſi quae fortuna intervenit, ut acciderent nonnulla ſecus, ac optaveramus, nec tibi nec mihi imputandum eſt. Ego ut juſſum ejus accepi, e veſtigio ad te ſcripſi. Quod vero alter indiculus miſſus eſt ad Vandermerium, factum non ſine ſecreto juſſu (nam apud te fatebor, ut me excuſes tibi) ejus, cui tu nunc officium praeſtas. Neſcio an intelligas cauſſam, prodam tibi illam, ſed ſic ut occultam habeas. Cum enim ſcirem inter illos libros eſſe nonnullos, quos pretio quovis ſibi ſe praeſtinaturum dixerat auctor, voluimus hoc modo humanitatem ejus aggredi, ut notis deſideriis viri potentis ac amici cederet. Mero errore evenit, ut Commelino ille provinciam daret emendi, quam tibi demandatam eſſe, rogatu dicti ſaepius Dn. de Tienhoven, ego expreſſis verbis ipſi per eundem vectorem, qui tibi meas reddidit, perſcripſeram. Nam ut de fraude ſuſpicer quippiam, non patitur ejus integritas. Ut haec eo certius credas, ecce alias tibi meas ad eundem ejuſdem juſſu, quas trades ei, & ſignificabis edictum tibi, uti in libris illis emendis nemini, niſi ipſi ſoli cedas. Si itaque ille ſolita comitate jure ſuo cedet, cupit Dn. de Tienhoven, ut quicquid urgeant alii, tu contra audentior inſtes. Allocutus ſum eum: vix data fuiſſet copia, niſi afferre me rem, quae moram non pateretur, per famulum ſignificaſſem. Aderant enim ei viri graves ac amici, juſſeratque, quicunque ſe conventum cuperet, negari eſſe domi. Ita factum ut de Paſquillorum tomis & Convivalibu Lutheri monerem, de Valerio Probo obliviſcerer. Si certo ſcis, corpus Grammaticorum in bibliotheca ejus exſtare, potes hac ſuperſedere cura. Sin, facies quod in caeteris. Quod enim cupit, cupit vehementer. Ego de quibuſdam libris Vandermerium mo-

nui, quos tibi ipſe oſtendet. Ampliſſ. *Graſwinckelius* aderat mihi, cum tuas acciperem, poſteaque redeunti in platea obviam factus, petiit, ut maximum Parentem tuum, teque ſuo nomine ſalvere juberem. Credo ocium non fuiſſe, ut catalogum percurreret. Vale, decus meum. Hagae Non. Octob. Anno CIↃIↃCXXXVIII.

Verba ſunt Suetonii Nerone, an Auguſto (nec inſpicere vacat, qui ſcribo haec ſtans pede in uno) vita Auguſto XCIV. *maculam e corpore eximi*. Torrentius notat in duob. MS. legi *exigi*. Inſpice, quaeſo, veſtrum, & ſignifica, quomodo ibi legatur. Num Caſaubonus ſilet de his. Si *Wilhelmum Chriſtianum* videris, appella quaeſo hominem, caſtiga, & multa probra ei ingere: qui nondum ſecundum folium nugarum ad me miſit.

EPISTOLA LVII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

SCripſeram ad te epiſtolam, plenam fermento. Nec enim pati poteram, quod juſtiſſimam defenſionem meam repeteres ceu carmen ſolenne, Inprudentiam tuam, acutum ingenium, & iis eſſe factum, ut Dn. de Tienhoven habeat libros male conciliatos, tuque ei non potueris inſervire. Mox eam combuſſi, ne indictam mihi a me ipſo legem ferendi amicos exuerem. Vide tamen, ne dum tu nimis te excuſes, invidiam mihi concilies apud magnatem virum. Nemo te accuſat, nemo tibi crimen aut maledictum facit. Quid opus rejicere in alium, quod tibi non imputatur. Vix me contineo, quin repetam priora. Dominus de *Tienhoven* te ſalutat, pro praeſtita opera gratias agit, jubet ne de ullo poſtea libro emendo ſollicitus ſis, nec enim ſe illos, quos notaſti, deſiderare, praeter literas Granvellii, & hac conditione, ſi vili vendentur. Miratus ſum σκληροκαρδίαν amici noſtri. I nunc, & dic iterum imprudentem me fuiſſe, quod non citius ad te ſcripſi. Tuas accepi heri hora nona veſpertina. Dn. de *Tienhovium* ante quintam alloqui non potui: haec ſcribo hora ſexta. Vale, & me ama, quamvis judicio tuo imprudentem.

Epiſtolarum Caſauboni nondum ullum exemplar a Mairio accepi. Uti nec Dn. *Rivetus*. Ubi accepero, memorem promiſſi videbis. Autographa etiam propediem remittam. Forte cras vobiſcum ero.

EPI-

Digitized by Google

EPISTOLA LVIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

CUm poſtremum ad te ſcriberem, ſperabam me poſtridie Leidam aditurum. Id propoſitum mox intervenientia negotia, quae differri non poterant, everterunt. Poſt dein aliquot diebus exſpectabam fratrem in cohorte Praetoria, quem hodie recepi, ut ex moleſtiſſima expeditione integrum ſatis (Deo ſit gratia) ac valentem, contra atque verebar. Nam cum maxima parte ſuae cohortis eum quoque acceſſione aliqua tentatum intellexeram. Interim credidi ſcripturum te, qui libri & quanti eſſent empti, tum ipſos quoque ad me miſſurum. Quod quia hactenus factum non eſt, rogo, uti ne differas ulterius. Cupio enim cognoſcere, quid fuerit cauſſae, cur binas illas μεμψιμοίρυς, alteras etiam poſt luculentam ſatisfactionem meam, ab amiciſſimo capite acceperim: quantum fuerit illud, quod ne tuam apud magnatem virum gratiam libaret, mea peccata invenire atque annumerare mihi te coegerit. Tu vero εἰς ἀμφότερον dormi. Citius ego mihi ſumptum imperabo, quam uti patiar propter rem adeo nihili ſive te, ſive me frigore tali aliquo feriri. De Epiſtolis Caſauboni, non erat cur optimum *Pilium* rubore perfunderes. Neque ille, neque nobiliſſ. Dn. *de Tienhoven*, neque quiſquam mortalium a me etiamnum illas habet, hoc ex animi ſententia juro tibi. Neque adeo vir ille magnus, quem ſolum efficere putabatis, ut aliquis dono meo Epiſtolas Caſauboni Leidae legeret. Ego vero affirmo tibi, ipſum ne quidem a me eas accepturum (*Riveti* ea cura erit) ut nec amicos alios, praeter quibus promiſi, aut qui ipſi cum Epiſtolas quaſdam mecum communicarent, id a me ſtipulati ſunt. Sic quoque unum alterumve meo pretio emendum erit mihi, ut donem. Die Lunae videbis quod tibi deſtinavi, ſi per nautas ordinarios id vis mitti. Iterum rogo, ut de libris emptis quamprimum mihi reſpondeas, ipſoſque mittas. Ego enim Illuſtrem illum virum ab aliquot diebus non viſum adire non audeo, antequam certa ei hac de re referam. Vale, mi Heinſi, & communes amicos a me ſaluta, imprimis Cl. *Scriverium*, quem dividiae fuit mihi bis me fruſtra domi meae quaeſiviſſe. Poſtrid. Eid. Octob. Anno CIƆIƆCXXXVIII.

Ad *Voſſium* ſcripſi, & injuriam illam cum eo expoſtulavi. Recepi reſponſum, raram avem, quippe qui ad triginta, puto, meas vix reſcripſit. Ille ſic ſtatim exorditur: *Non recordor tale quid ex ore ſive tuo, ſive meo profectum, quale ſcribis. Sed ſcio ex aliis, partim Leidae adhuc degentibus, partim in oras jam profectis exteras, audiſſe me, juvenem illum, qui tecum ſermones iſtos habuit, & bonae indolis videri & praeclarae exſpectationis: ſolum metui, ne corrumpatur a nonnemine, quo utitur familiariter. Ut te quoque ſic judicare dixerim, non ſit veriſimile,*

*le, nec verum arbitror ***. Tanto magis opinio haeret, adoleſcentem, unde iſtud habes, haec protuliſſe, ut expiſcaretur ea, quae neſciret: vel alterum illum tam ei familiarem impoſuiſſe illi, quo abalienaret a te.* &c. Sciat haec autor tuus. Cupio enim inimicum habere, qui meos inimicos mihi inconciliare cupit. Quod enim tandem pretium meum, ſi omnia patior & muſſo? Tu vale, nec ullum mendacium te ab amore mei avertat, quem ſimpliciſſimo animo te ac tuos ſcis & amare & colere. Cujus novum propediem argumentum videbis.

EPISTOLA LIX.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

EN tibi Epiſtolas *Caſauboni*, ut a compactore nunc ipſum eas accepi. Nolo, quicquam mihi poſt hac duarum rerum creduas, ni primus es, qui a me exemplar accepit, aut accepturus eſt. Nam nobliſſ. Dn. *de Tienhoven* ſuum poſt prandium demum aut concionem pomeridianam offeram. Accipies vero, ut non tam ex promiſſo, quam virtutibus tuis & amori debitum. Munus egregium, ſi ipſum ſpectes, parvum, ſi donantem: cujus improbum laborem modo & pietatem erga manes maximi & ſanctiſſimi viri commendabit. De exemplari, quod Parenti tuo debetur, videbit, puto, Rivetus, & tunc una autographa veſtra recipietis. Sunt illa quidem adhuc apud me, qui aliquot dies occupatior reverendum virum non vidi. Quod folia nugarum mearum miſiſti gratum fuit. Oroque porro, ut inſtes lento homini. De literis Veneris marito traditis, fallit te ratio mire. Non ego tuis id factum dixeram, nolui certe, ſi id forte feſtinanti exeidit: ſed meis ipſius profecto, quae, quamdiu non miſi eas, manui & poteſtati meae ſuppoſitae ſunt. Scripſeram ad te ſtatim, ut acceperam tuas, ſed iracundius. Poſtea paullo cum reſediſſent animi iſti, non chartam ſed iram meam combuſſi. Tuae vero ſunt penes me, & aſſervantur, & cum ad nos veneris, monſtrabuntur. Itaque in obſervatiuncula illa de meo judicio tuarum (ut ais) nugarum caetera felix Criticus, infeliciſſimus, quod credo ipſum males, fuiſti. Non ſuſtineo morari te diutius, qui delaſſatus lucubratiuncula matutina (cum enim inſomnia vexarer, a media quarta ad octavam mediam, quando haec ſcribo, ſtudui) animum colligo ad piam devotionem. Vale, mi Heinſi, & me ama. Hagae a. d. XVII. Kal. Nov. Anno CIƆIƆCXXXVIII.

EPIS-

EPISTOLA. LX.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

EN reſponſum ad brevem Parentis tui. Dn. *de Tienhoven* non eſt in urbe. Simul redierit, accipiet, quae miſiſti. Nec tu dubita, quin maximam ab eo gratiam inieris. Ita & res poſcit ipſa, & nos verbis augebimus operam tuam. Amicum noſtrum alibi quoque deprehendi ſuſpicacem, & qui ambigue dicta ſiniſterius ſaepe interpretetur. Acceperam ſane ante quatuordecim dies exemplar tradendum Maecenati noſtro, ſed jam conſutum, ut ſingula folia nec ego nec compactor inſpexerit. Compactum ergo & deauratum dum evolvo, ſeparoque paginas conglutinatas ad oram, deprehendi ſcelus typographi, qui ut ſumptu iſto me feriret, exemplar dedit mihi peſſime affectum, ſic ut offerre id Dn. *de Tienhoven* non auderem. Ipſum tu apud me videbis. Vix denique aliud poſtea ab eo extorſi, quod integram hebdomadem detrinuit bibliopegus, cum cauſſaretur frigidum & humidum aërem. Miratus ſum acutas nugas magiſtri illius. Quid enim ſubtilius? Quid porro ineptius? Omnino autem hortandus eſt, ut librum ſuum edat. Sic, ſi bene te novi, habebis inſperatam materiam uberius illuſtrandi Naſonem tuum. Nuntiabatur hîc diebus his urbem, ubi ille agit, ab Electore Palatino obſideri, teneri armis Caeſarianis. Itaque antequam diem datae epiſtolae viderem, ſubibat exemplum Eumolpi, cui vacabat verſus facere in praeſenti naufragio. Hominem tamen non novi: nec novit *Heilerſichius*, cujus patria altero lapide ab illa urbe diſtat. Caetera, quae mandaſti, recte a me curabuntur. Vale, amicum caput, & me ama. Hagae. a. d. x. Kal. Nov. Anno cIↄIↄcxxxviii.

A *Fabricio* diu eſt quod nullas accepi. Nudius tertius *Franciscίδιον* Amſterodamo redux nuntiabat poëmata ejus eſſe perfecta. Quaeſo te, abſtineas a titulo V. N. ſi vis epiſtolas tuas a me cuiquam oſtendi, nam ego id non confiteor.

EPISTOLA LXI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

CUm poſtremas ad te darem, mi Heinſi, incluſiſſe me putabam illis *Mulleri* epiſtolam, quam paucis poſt diebus inter ſchedas in menſa mea deprehendi. Nec adeo cum nuper Parens tuus ὁ πάνυ hîc eſſet, ejus rei in mentem mihi

 venit.

venit. Quod, rogo, ignoſcas multitudini occupationum, quae me enecant prorſus, & ejuſmodi peccata prorſus γεροντικά, minimeque hujus aetatis crebo mihi excidere faciunt. Narro tibi; acceperam a *Peiraredo* Juſtinum *Voſſio* reddendum, is liber admodum quaerenti videbatur mihi ex oculis evanuiſſe. Cum per quendam Amſterodamum euntem excuſaſſem me, promiſiſſemque, ſimul eum reperirem, promptiſſime remiſſurum, retulit ille, dudum me *Chriſtenio*, qui hîc fuerat, tradidiſſe illum, & hunc Voſſio. Pudore ſane confuſus ſum. Sed ſcito, ita me diſtractum eſſe, ut ſaepe quid agam neſciam, meaeque ipſius bibliotheculae ſim hoſpes. Meminiſti adagium vetus, *a laſſo rixam quaeri*. Itaque mirum quantum auxerit bilem mihi hos aliquot dies typographus, ingratiſſima ſua & teſtudinea tarditate. Plane intereſt ſtudiorum meorum, hoc a munere cito me abſolvi. Itaque minatus ſum ipſi, qualis ille in poſterum trico fuerit in paginis tranſmittendis, talem majoremque & veriorem me futurum in ſolvendo argento. Et faciam, ita me Muſae ament. Epiſtolam illam hîc habes. De re ipſa non dubito, quin dicis modo cauſſa judicium meum me popoſceris. *Vandermerius* pro catalogo bibliothecae magnas tibi gratias agit. Itemque nobiliſſ. Dn. *de Tienhoven* maximo parenti tuo pro Simplicio. Claudiani locus eſt in IV. Conſ. Honorii verſ. 510.

Quae ſub te vel cauſſa gravis, vel judicis error?
Nec legitur dubiis quis litibus.

MS. *cauſſa brevis* &c. *Negligitur*. Utrumque veriſſime. Sed poſterius fallor, an occupavit, ſive *Schottus* in Obſervat. Humanis, ſive *Rubenius* in Electis. Inſpice, quaeſo: Nam ſi non illi id habent, eſt locus in nugis noſtris, ubi id inſeram. Vale, meum decus. Hagae Kal. Novemb. Anno CIϽIϽCXXXVIII.

EPISTOLA LXII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

QUod ceſſavi hactenus, ne, per ego te fidem amicitiae noſtrae oro, obſecro, ne id imputes ulli incuriae aut negligentiae meae. Primum quidem moratus eſt me optimus *Vincentius* noſter, qui modeſtis ſuis ſalibus ac erudita comitate ita me tenuit, ut, quamdiu hîc eſſet, aſſidui accubui invicem omnium aliarum rerum cogitationem omitteremus. Vix illo digreſſo miſi ad amicum noſtrum, tum ut oſtenderem ei, quae conſtitueram praefari (finem enim proſpiciebam, geſtiebamque ab illo me immunem reddere munere) tum ut de promiſſo tibi *Galthero* aurem ei vellerem. Reſpondit ſe curaturum, ut eum haberes, ſimul in manus incidiſſet, morari enim in aedibus, an latrinae, ſoceri ſui. Hinc ſermonibus habitis, cum ille ex foliis editis conſpectum ſibi feciſſet operis, rogavit, ut aliquot capitibus librum producerem. Dixi facile

cile id quidem mihi, ſed nullam fore inter priorem & ſecundum librum ſymmetriam. Inſtitit ambire ultro, ut totum librum adderem. Nolui dimittere tam bellam occaſionem, cui neſcio an ſimilem ſim unquam habiturus: pollicitus ſum. Ea res prorſus mihi inopinanti accidit. Equidem (quod praefiſcini dixerim) materiae eſt ſatis, ſed rudis, indigeſtae, parum percoctae. Scis autem, anime mi, quam ſim obtrectator mei, quam mihi diffidam, & ad omne ſubitum expediendum ſim ineptus. Itaque ab eo momento, quantum per aliorum ſtudiorum ordinem & interpellationes licuit, perdius, pernox totus in hoc fui, ut ſeligerem, limarem, diſponerem, quae tertii voluminis paginas facerent. Heri per Dei gratiam colophonem impoſui. Ipſe velit, ſcripſiſſe nos, quae ad aliquem rudiorum uſum & literarum commodum faciant. Id an aſſequutus ſim, boni ac docti judicabunt, tuque inprimis, elegantiſſime Heinſi. Certe data opera cavi mihi, ne lubricis conjecturis & ingenioſis ineptiis chartas oblinerem. Diſſenſi interdum, ſine tamen cavillis aut cujuſquam injuria, a magnis viris: ab [1] illo ipſo, quem non ignoras lectitaſſe ſingula folia, antequam operis darentur. Habeo ejus cenſuras, quae interdum mihi profuerunt, interdum gaviſus magis ſum ſcire, quam ſequi. Quod nec ipſe aegre tulit. In unis haec habentur: *Jam dixi tibi, in his conjectaneis aliud alii, & noſtra nobis impenſe, aliena minus placere.* Item: *De omnibus ſi non poſſum tecum ſentire, neque id miraberis, qui hanc mihi libertatem dediſti. Pauca tamen ea admodum ſunt. Quid juvabit ea in medium proferre, tibique oſtendere, cum tua meliora ſint? Ne officio deſim, quoniam hoc a me exegiſti, tibi obſequar.* Ego reſcripſi, poſſe me pati, ut interdum ſentiam aliter, quando ipſe concedat: dummodo ne manifeſta delirem, aut contra lucem claudam oculos. Atque haec non apud te ſuperbus jacto: ſcis & ſcit Deus, quam longe a tam fatuo faſtu abſim, quamque quotidie id mediter, ne unquam animum meum tradam ambitioni: ſed in ſinum cariſſimi pectoris effundo gaudium ex bona ſpe praeceptum. Nec volo ſane, ut haec mea εὐήθεια judicium tuum circumſcribat: tu vero uteris illo, & ut oſtendas multa placuiſſe tibi, quando omnia legeris, quaedam reprehendes. Atque ut id eo facias citius, nunc te rogo, ne praetereas unquam officinam *Fabii* noſtri, rem comedentis potius, quam reſtituentis cunctando, quin urgeas, impellas, ſtimulo increpes pigrum pecus. Praefixi ipſi finem hujus anni. Itaque menſem adhuc integrum habet ad folia quatuor aut quinque perficienda. De Meuriſii auctione dederam mandata ad te *Fabricio*. Nihil ibi, quod tu magnopere deſideres. *Vandermaerius* & ego Latinos omnes ſoli excuſſimus. Ille complures non magnae rei, ego quinque libros emi, Theophraſtum veſtratem & veſtrum, Vorſtii Antibellarminum, Sulpitium Severum Druſii, Magiri Phyſicam, Lydii narrationem Conciliorum: hi mihi conſtant 4 fl. 5 ſtuff. [2] Popularis meus etiam te invitavit ad lectionem Variarum ſuarum. O miſeriam! Putabamus *Fabricius* & ego, illum illius obliquis ſermonibus edo-

I 2 ctum

1 *Salmaſium*, puto, intelligit.

2 Intelligit, puto, *Joachimum Hagmejerum* Hamburgenſem, qui hoc anno Roſtochii edidit Variarum lectionum librum unum. vid. & inf. Ep. 63. & 68. & alibi.

ctum potius obſcuraturum chartas illas, quam monſtraturum. Sed ſimiae omnes ſumus, amamus etiam deformes foetus. Interim, ut vere ais, ferendus eſt tamen & animandus, ſi poſſit fieri ſapientior. Nam & horum exiguus, immo nullus, apud nos nunc numerus. Fruſtra ſuſpicaris, Leidae me fuiſſe, nec vos ſalutaſſe. Juro tibi, non fuiſſe me ibi, ex quo te poſtremum vidi. Minatus ſum ſaepe, & minor etiam hac hebdomade: nondum tamen Haga pedem extuli. Nobliſſ. Dn. *de Tienhoven* allocutus ſum bis de catalogo bibl. *Canteri*. Reſpondit ſe mihi eum daturum: nondum tamen tradidit. Haec heri veſperi cogitabam ad te ſcribere, cum poſteriores tuae me oppreſſerunt, mihi longe gratiſſimae. Codex Puteani etiam caret epiſtola Cydippes & Sapphûs. Ne Acontii quidem habet integram. Nam ad verſum illum:

Promiſit pater hanc, haec adjuravit amanti.
Ille homines, haec eſt teſtificata Deam.

notatum erat: *hactenus codex Put.* Amicus Regis Sueciae, cum hic eſſet, quaerebat ex me, ſi ullum MS. Cod Inſtitutionum alicubi latitantem poſſem monſtrare ſibi. Ablegavi illum ad te. Bonum factum: Inſtitutiones accurate interpunctas propediem habebimus. Ne hoc mireris, narrabat homo, (in cujus nativitate non eſt Genetae Manae ſupplicatum: bonus enim natus eſt) neminem Theologorum ad hoc uſque ſciviſſe, quomodo Decem Praecepta eſſent interpungenda, ſe adeo primum id obſervaſſe, & in ingenti opere ſuo docuiſſe. A *Schragio* tandem accepi literas. Is eſt in familia legati veſtratis Dn. *Joachimi.* Accipe ἀποσπασμάτιον ex ejus epiſtola: *Oxoniam nondum adire licuit: ideoque nobiliſſ. Nic. Heinſio, exſcribendis epiſtolis Ovidianis, gratificari praeter votum non potui, quod ut commodiſſime apud eum excuſes, rogo. Nudius tertius Bohemus quidem ſpem mihi fecerat, eum primo vento poſt Natalitia huc iturum, idque patris ipſius literis, quas ad ampliſſ. Dn. Legatum dederat, contineri affirmabat. Non dubito, quin gratiſſimus venerando ſeni futurus ſit. Si quid certius hac de re cognoveris, moneas, ubi viſum fuerit, velim.* Quae me jubes nuntiare illuſtri Dn. *de Tienhoven*, hodie expedientur. Accepi ante paucos dies a *Nicolao Rittershuſio* ſex Epiſtolas magni Scaligeri, nec dum editas, ſed dignas profecto, quae in opere illo legerentur.[1] Partem unius hic ſubjeci. Si geſtis videre omnes, communicabo libens, hac tamen conditione, ut & tu promiſſum expleas de Epiſtolis *Wouwerii* contra *Elmenhorſtium* mecum communicandis. Ne verere, ut per me aliquando edantur. Zelotes ſum pro honore popularium meorum. Vale, Chariſſimum pectus, & ex hac longa epiſtola agnoſce, me libenter vacare tibi, quotieſcunque otium non deficiet. Saluto veſtros, veſtramque ſalutationem hodie apud ſuaviſſimam ſororem tuam, ſi domi erit, deponam. Hagae a. d. prid. Kal. Decemb. Anno CIƆIƆCXXXVIII. Valetudinem Cl. Cunaei invitiſſimus conovi.

Gevartius emendat alicubi apud Manilium in Electis: *peſtemque videnti:* pro *teſtemque.* Eſt alius locus, ubi eadem reſtituenda vox lib. II. *hoſtiſque duorum*

[1] Tota edita eſt a me poſt Gudianas in appendice. Epiſt. 26. p. 356. eſt vero *Scipioni Gentili* ſcripta.

ram Praedatorque leo. Ita Scaliger. Sed vet. ed. *poſituſque.* Gemblacenſis: *poſitique.* Non dubito veram ſcripturam eſſe: *peſtiſque duorum.* Vide quaeſo an ille hoc praeceperit. Si praecepit, fac, quaeſo. cras aut perendie ſciam. Nam feſtinato opus non eſt.

EPISTOLA LXIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

NOn pupugerunt, ſed exanimarunt me literae tuae, mi Heinſi, nulla ſua, ſed fatorum culpa. O calamitatem inſignem! Ergo [1] magnus ille vir fuit! illud praeclarum Academiae, unicum ſectae ſuae-ae, ut vocant, facultatis lumen exſtinctum eſt. Equidem prae dolore vix ſum apud me. Non enim tantum publicum luctum lugeo, ſed & meum privatum, qui ante paucos dies, ut ex Selandia rediiſſe eum cognoveram, ſcripſi ad illum, de valetudine gratulatus ſum, conſiliorum meorum viam munivi. o ſpes fallaces! o cogitationes meae inanes! Deum precor, ut Academiae ac ſtudiorum in haec ſenecta illorum miſereatur. Nunc ſcire cupiam, quis eum ſit laudaturus. Nam ſi parens tuus id munus ſuſceperit, nulla me vincula continebunt, quin tam illuſtri leſſo commodem lacrimas. Sed tamen quicunque erit (nam graviſſimae ejus occupationes vereor ut id ferant) fac ſciam quando: eſt enim alia de cauſſa propediem ad vos mihi excurrendum, ita anticipabo diem illum, & laudationi intererо. De epiſtola Cydippes affirmare nunc certe non poſſum: de Sapphûs poſſum, unde egregiam emendationem hauſi, quam lib. II. cap. XXI. propoſui. Sane eſſet operae pretium illius excerpta codicis te habere. Superat omnes Palatinos, nec dubito, quin multa tum me fugerint, qui mirer quod jejunitas mea tum tantum adhuc obſervare potuerit. De lib. IV. commoviſti me: ſed quomodo in hoc ocio, animo etiam tanto luctu percuſſo, poſſit? Habeo diſputationem non malam ad Cic. locum de Legibus, quem tentavit *Petitus* p. 116. ad L. Att. nam & locum illum (licet apud te) recte emendavimus, & deprehendimus, quaecunque vir praeſtantiſſimus ad legem iſtam XII. tabb. diſputat, nihil eſſe aliud, quam cumulum errorum. Habeo alia plurima pro mediocritate noſtra: ſed manum ultimam quomodo imponam. Sed terrent me ejuſmodi exempla, ut geſtiam feſtinare. Quantum detraxit ſummus ille vir famae ſuae, quod tot praeſtantia ingenii monumenta, quae promiſerat & edolare poterat, in extremum diem diſtulit. Utinam quidem fatis fuiſſet aliter libitum. Quibus fruſtra reluctemur. *Schragium* diligenter monebo. De loco Manilii gratias ago. *Meranus* Delphis eſt, cui promiſi, me

I 3 die

[1] *Petrum Cunaeum* intelligit, qui obiit 11. Decemb. & VI. ejuſdem menſis ipſi juſta perſolvit *Adolfus Vorſtius.*

Digitized by Google

die Solis adfuturum, tum tui, ne time, ero memor. [2] Popularem meum amo ſane: ſed συνήθειαν illam vellem eſſe cautiorem. Monuit illum oblique *Fabricius*, non eſſe iſta talia, quibus hic ſe poſſet commendare: ſed ille bonus non intellexit, μάταν εἰς ἄνδρας γενειῶν. Melius tamen, ſic eſſe: quam ut oſor literarum ſit. Vale, caritas mea. Hagae III. Non. Decemb. Anno CIƆIƆCXXXVIII.

Nobiliſſ. Dn. *de Tienhoven* gratiſſimum fuit, quae ſcripſeras, cognoſcere. Soror tua domo profecta erat, ipſi tamen ſalutationem tuam commendavi. Hodie aut cras iterum illum accedam. Habet enim tuum Longinum περὶ ὕψους, quo nunc ipſe indigeo.

2 Vid. Ep. praeced.

EPISTOLA LXIV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

Langueo nunc totus, optime Heinſi, itaque quae multa garrire habeo tecum, in alium cogor prae neſcio qua ignavia differre diem. Quas tamen hoc temporis ex Anglia accepi, mittere ad te feſtinavi. Tu fac, cito reſcribas quid velis factum, & epiſtolam remittas. Epicedia heri inter coenam accepi, & gratias ago. Laetor pietate veſtra erga ſummi viri Manes. Unum miror, quomodo ille [1] amiculus meus meruerit medius interponi duobus optimis meis ſodalibus, optimis Poëtarum. Piget me ruris & inficetiarum. Nec tamen utique video quid velit. Quid enim, malum, *praeoccidit*? quid *denunciare diem morbi*? Et fortaſſis ille his triumphat. De *Vincentio* noſtro judicas rectiſſime, niſi qua modeſtia imperet tibi. Gaudebo, ſi hoc protelum fuerit tibi, ad proferendum tuos quoque elegantiſſimos verus. Et ipſe ſtimulo te, inſtigo, hortor. Si mihi credis, eadem te laus manet, in tanta praeſertim ſanorum hominum raritate. Non enim ſimulant nunc furere plures Poëtae, ſed furunt. Autographa Caſauboni omnia recepit a me bona fide *Rivetus*. Quem appellabo equidem, quamprimum fuero allocutus. Epiſtolam ad fortiſſimi viri Thalaſſiarchae hoſpitium ipſe detuli. Nondum advenerat: hae tamen veſpera exſpectabatur. A *Seldeno* epiſtolam accepi, me indignam, digniſſimam incomparabili ſummi viri humanitate. In ea agnovi ſordes Elzeviriorum, qui auſi ſunt a me poſcere, & acceperunt 15. ſtuf. vecturae nomine, cum certo ſciam inter faſciculos alios ea miſſa. Erat enim ἔωλος, nec adſcriptum erat, ubi quaeri ego deberem: ut tabellario, ſi per eum allata fuiſſet, non potuerit in mentem venire, me apud illos inveniri poſſe. Hoc praemium habeo ſuſcepti laboris & curae maximae

1 *H. Alers*, cujus Epicedion in Cunaeum legitur poſt orationem Vorſtii, medium inter *Vinc. Fabricii*, & *Nic. Heinſii* carmina: ſed immenſum quantum diſtat ab illorum elegantia, & quae hic carpit Gronovius, ibi leguntur.

Digitized by Google

ximae in Seneca recenſendo.. Sed hoc ordinis vitium eſt, non hominum. Vidiſti ſcelera, quae commiſit in optimi noſtri *Frabricii* libro *Janſenius*. Jupiter, ut talium typographorum omne genus pereat. Tu vero vale, mi Heinſi, & me ama. Hagae a. d. III. Kal. Jan. Anno CIƆIƆCXXXIX. quem tibi, & toti domui veſtrae auſpicatiſſimum ex intimis animi ſenſibus precor.

Memini vidiſſe in [1] *Swartii* Anal. quaedam Heliodori loca explicata. Vide an ſit inter ea, ubi mentio fit ἐμβατηεῖν. Nam hoc optimus *Commelinus* & in verſione, & in notis non ſe intellixiſſe fatetur.

1 Agit de hac voce Swart. lib. II. cap. 3.

EPISTOLA LXV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Hagam.

OBſtupui heros amiciſſime, cum a *Schragio* noſtro literas vidi. Putaveram illum memoriam noſtri omnem jam depoſuiſſe. At vero cogor jam ego totam ejus rei ſuſpicionem differre, tam inexſpectato praeſertim munere beatus. Reſcripſi illi, ut vides, & quidem verboſe. De vetuſtiſſimi, quorum ſpem facit, codicis excerptis conditionem, ut par erat, accepi. Plura ab eo exſpectare auſus non fui. Tu, quae humanitas tua eſt, adhortare quaeſo illum, ſic in caeteris pergat. Non dubito enim, quin alios etiam Codices extruſurus ſit Nobiliſſimus *Junius*. Nec in Epiſtolis tantum laboramus, ut ſcis. In Metamorphoſi tamen nolim quicquam laboris ſumat. Ejus enim multos habuimus Codices, & labor immenſus eſt. Adde, quod diligentius iſtam jam excuſſerunt interpretes. De Metaphraſi nullam mentionem facies, ne videamur hominem obruere. Et ego jam ea de re aliquid ſcripſi, Caetera tibi mando, ita tamen ne profecta eſſe a me ſentiat. Meminiſti haut dubie queſtum me non ſemel de amiſſo Ovidii Codice, quem *Leuwio Bodecherus* commodarat. Miſit eum nuper ad me *Boeulius*, ea lege ut ſeniori *Bodechero* reſtituatur. Scis *Bodecherum* omnibus nugis ſuis me donaſſe, etiam hoc. Jure itaque videor iſtum mihi reſervaturus. Faſtorum ille codex eſt in charta deſcripus, manus recentiſſimae, partim etiam mutilus, ut parum referat, cujus poſſeſſoris ſit. Emendationem tamen, ut videtur mihi, palmariam hauſi, libro I. Faſtorum. Vale.

NIC.

NIC. HEINSIUS.

J. Adamo Scragio.

NUllum jucundius mihi tempus tranſit, Scragi doctiſſime, quam quod tui datur memoriae, datur autem quotidie. Videbaris enim mihi neſcio quomodo ſupra patriae tuae calamitatem eluctatus, & erecta illa indoles tua nihil non ſpirabat, ut genuinum viri magni praeceptoris tui diſcipulum in te agnoſcerem. Pluribus nunc non laudo te, quia coram. Teſtari certe poſſunt amici quidam mei, inter quos Gronovius noſter, quam effuſe amem ego te, atque adeo deperеam. Caeterum poſt diſceſſum in Angliam tuum, nihil prius tuarum expectatione mihi fuit. Ea ſpes cum fefellerit hactenus, ſaltem de officio meo volui tibi conſtaret, ut jam ignorare non poſſis, quo apud me loco amicitia tua ſit. ἔξεχε, ἔξεχε, φίλε ἥλιε. In eo cum totus eſſem, opportune exhibuit mihi tuas Gronovius noſter, quibus praeter amiciſſimam ſalutem pars παραφράσεως τοῦ Πλανούδου muneri incluſa, ut jam ingratiſſimus ſim, de affectu tuo ſi dubitem. Ego folia iſta inter κειμήλια mea reponenda ſtatim curavi; quanquam enim pauca eſſent, non poterant non eſſe gratiſſima, quia profecta a te. Totum opus quod promittis, noli quaeſo humanitatis tuae ac laboris eſſe prodigus. Si paucarum ea res horarum eſſet, ſperare aliquid auderem, nunc cum inexhauſti ſit laboris, abſit ut tale quid a te expectem. Scio ego, quam non tuus ſis. Nec amicorum propriis praeferri debent commoda. Quia tamen inhumanum eſſe me voluiſti, quin potius illa vetuſtiſſimi codicis, quorum facis fidem, excerpta mihi ſiſte. Utinam adeſſem ego vobis, aut ab hac moleſtia ſic poſſes liberari, aut in partem ſaltem laboris venirem. Pervagaremur omnes una Bibliotheeas, nec dubium, quin parvo tempore magnus excerptorum theſaurus conquiri nobis poſſit. Conſtat mihi de legibus iſtius regni, ſcio nullos ex locis publicis huc libros transferri poſſe, fruſtra itaque ſim, ſi hoc oneris in me conferre ſtudeam. Inſpexi ego quidem tres Epiſtolarum codices, ſed aut in charta deſcriptos omnes, aut recentiſſimae manus, & tamen hauſi inde quaedam, quorum ne nunc quidem me pudeat. Quicquid laboris mihi conſumpſeris, homini candidiſſimo conſumptum ſcias, & qui hoc ſaltem admiſſurus non eſt, ut ingratitudinis notam ſubeat. Teſtabor publice, ſi forte nugae meae quandoque lucem viſurae ſunt, quid quantumque tibi debeam. Quicquid excerptorum miſeris, tuum erit, tibi vindicabis. Non ſum ego is, qui amicorum parvi faciam labores, ſcio quam magno mei mihi conſtent, ut ſeria fere ſtudia neglexerim hactenus, dum in auctore noſtro quaedam obſervo, quae priores fugerunt interpretes, & tamen quam levia ea ſunt, quam nullius momenti! Abſit itaque occupationes tuas meis poſthabeas commodis. Si quid interdum temporis ſuperſit tibi, quod deſtinari poſſit amicis, cui melius id quam mihi, qui viciſſim tua de cauſſa nihil non velim? Inter autoris noſtri editiones, nullae Elzeviriana & Berſman-

Digitized by Google

Berſmannianis emendatiores. Mycillus etiam & Plantinus ſatis terſe textum edidere: omnes illae penes me ſunt; reliquae utcunque mendoſiſſimae. Berſmanni Codicem, ſi ad manus tibi eſt, omnibus praefero, diligentiſſime enim is varietates margini adjecit. Quicquid erit, conſtet mihi velim, qua fueris uſus editione, variant enim omnes mirifice inter ſe. Sed & MStorum aetatem, & poſſeſſores ne ignorem mea intereſt. Poſſem enim ego in eoſdem quandoque incidere, ſi Angliam perluſtraturus ſum. Hoc & addam: diligens imprimis cura adhiberi debet eorum, quae vulgo ſingulis interſeruntur verſibus; nam inter Gloſſas multae lectiones latere illic ſolent, non tamen in omnibus. Conferebant enim Codices olim ſuos ad invicem Monachi, & memini multa non contemnenda inde mihi notata. Totum hoc judicii tui eſto. Atque utinam alicunde Elegiae iſtius, quam Pedoni vulgo Albinovano tribuunt, in Druſi mortem exemplar erui mihi poſſet. Corruptiſſima enim ea eſt, atque aliquam meretur curam. Haec ex Nobiliſſimo *Junio* ſcire poteris. Cujus viri profuſa humanitas me oppreſſit. Cognoveram ego jampridem ex parente meo ſtupendam ejus eruditionem, quippe qui cum uno *Seldeno* verae ſcientiae reſtitutor audiat ac vindex. Nec de ſumma viri magni humanitate dubitare poteram, quam infinitis documentis jam praeceperat. Putaveram tamen nunquam futurum hoc, ut in tanti partem honoris admitterer. Cui enim melius de tenuitate mea conſtet, quam mihi? Totum itaque hoc benevolentiae tuae acceptum fero. Intereſt igitur nunc mea, inter viri ſummi infimos ponar clientes. Hoc ſi per te impetravero, Deus ſum. Habes hîc epiſtolam & verboſam & impudentem. Tu, ſi delicti iſtius veniam promeruero, viciſſim me utêris. Vale, juvenum doctiſſime, & me, quod facis, ama.

EPISTOLA LXVI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

BInas tuas accepi lubens. Quas ad Scragium dederas curavi, & tua ipſi vota ſollicite in meis commendavi. De loco Heliodori ago gratias. Veriſſime ſine dubio ***Swartius***, & eſt haec inter paucas gemmulas libri. ***Scaligeri*** epiſtolas en tibi. Utinam fieret, quod ſperas, dareturque auctior earum editio! Certus ſum plurimas adhuc latere, & poſſe unde unde erui. Narravit aliquando ***Lindenbrogius***, delatam ab ſe conſolatoriam bene longam ad ***H. Rantzovium***, ſe praeſente ſcriptam & accurate. Fortaſſis exemplum habet. Quanquam ſi habuiſſet, credibile eſt, cum ad ſe fratrem datas edendas miſit, hanc quoque communicaturum fuiſſe. Negat ſane ***Vandermaerius*** Gualtherum vobis periiſſe: ſed ſalvum reperiri adhuc potuiſſe quoque negat. Bonam igitur

Digitized by Google

fortunam jubet exſpectari, quae fortaſſis in manum ei librum reducet. Canteri Catalogus non fuit librorum ipſius, ſed filii cujuſdam. Monui quidem non ſemel, ſed in proximum ſemper diem ſum rejectus. Nondum tamen conquieſcam. Quae ad Ovidium notas, omnia mihi egregia viſa ſunt. Non eſt una tua διόρθωσις, cui indubitem. Paria nequeo reddere. Accipe tamen locum ex Catalectis Maronianis, quae non ita pridem diligentius evolvi. p. 40. in Aetna ſcribendum puto:

Ut cum denſa [1] *premunt inter ſe corpora, turba*
Eliſa in vacuum fugiunt, & proxima ſecum
[2] *Momine tota trahunt, tutaque in ſede reſiſtunt.*
Quod ſi forte mihi quaedam diſcordia tecum eſt,
Principiiſque aliis credas conſurgere ventos:
Non dubium rupes aliquas [3] *penitaſque cavernas*
Proruere ingenti ſonitu, caſuque propinquas
Diffugere impellique animas, hinc [4] *carcere ventos*
Aut humore etiam nebulas effundere largo.

Cremant in vulgato ſtare nequit, utcumque explicet divinus vir. Locus Senecae plane alienus eſt. Ille dat rationem chaſmatum ſive hiatuum terrae: Cornelius Severus rationem motus ventorum ex terra. Illi ſubſidunt: hi expelluntur. Nihil adhuc de igne. Dicit eam credi poſſe cauſſam impulſus ventorum ſub terra, quae corporum ſupra terram. Ut cum denſa corpora inter ſe premunt mutuo, quaedam ex his e turba eliſa evadunt in vacuum; quia vero & premunt & premuntur, ſuo momine trahunt proxima, quae perurgent, donec in vacuo, & tuto, ubi non premuntur, reſtiterunt. Sequitur alia ratio. *Principiis quod ab his*, ſine dubio erratum eſt librarii. Si, inquit, diſſentias, aliaque principia motuum quaeras, ſcio alia poſſe dari. Non dubium eſt enim ſub terra cava & fiſtuloſa fieri aliquas ruinas rupium aut cavernarum intimarum, & ruina impelli concluſas fiſtulis animas. Ut pag. 42.

Sive peregrinis igitur propriiſve potentes
Concurrant animae cauſſis.

Et paſſim in hoc poëmatio. Male vir ſummus *ruinas*. Hinc igitur diffugientes illas impulſaſque animas, aut carcere effundere ventos, aut humidas nebulas exhalare. Igitur quod ſequitur, *Ut campis agriſque ſolent*, non eſt mutandum, in *ſolet*. Reſpicit enim id verbum *impulſas animas*, uti ex ſequentibus apparet. Tu quid de his ſentis, docte Trebati? Vale, anime mi, meque ama. Hagae poſt diem III. Eid. Jan. Anno CIↃIↃCXXXIX, quem tibi quoque proſperrimum ex animo precor.

1 Cremant. 2 Nomina. 3 Penitus. 4 Cernere.

EPI-

EPISTOLA LXVII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

QUas poſtremum ad te dedi, recte redditas opinor. Nunc accipe aliud folium verſionis Planudicae, quod nondum acceptis tuis ad me miſit *Scragius.* Libellum obſervationum ab operis exiiſſe forte inaudiviſti. Dedi Commelino in mandatis, ut duo exemplaria in charta regia impreſſa vobis curaret compingi. Miſi etiam ad ipſum epiſtolam, quam Parenti tuo τῷ πάνυ una cum libro traderet. Si morabitur, tuum erit aurem ei vellere. Nunc reſtat, ut te orem, muneri noſtro gratiam apud maximum Parentem concilies: quod quanto eſt indignius, ut ipſius oculis offeratur, tanto major me offerendi, uti non ignoras, neceſſitas conſtringit. Dein ipſe accipias tibi dicatum, non ut te ornet, ſed ut lectione tua poliatur. *Fabricius*, qui nunc nobiſcum agit, atque agat diu! te ſalutat. Ille, *Pilius*, ego heri in curia Hollandica (non enim aula, ὡς σολοικίζει Κορνήλιος ὁ τȣ̃ Διονύσȣ φερώνυμος, τȣ̃τ' ἐϛὶ κερασφόρος) centum oſtrea condemnavimus altera tantum parte audita. Grati ſaporis actio miſeris intendebatur. Nihil liquidius. Ipſa conſcientiae metu pallida ac obmuteſcentia pro confeſſis judicabantur. Et quia aquam dicebantur non timere, in ventriculi culleum miſſos, ut poenae mora donaretur noxiis, vino Rhenano merſimus. Vale, deliciae noſtrae, & tu quoque fac ſimile. Hagae a. d. XI. Kal. Febr. Anno CIϽIϽCXXXIX.

Nollem *Scriverium* aut *Boxhornium* videre veſtra exemplaria, aut de iis reſciſcere, ne vobis invidiae, mihi odio ſint.

EPISTOLA. LXVIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

ITa literis utilem me praeſtet, qui praeſtat ſalvum magnus Deus, ut quod de judicio tuo admittere potui, ſeu quod in judicio tuo judicii, non amoris, fuit, me mirifice delectavit. Scio quam induſtria pariter & ſapiens ſit lectio tua, non enim perſalutas libros, aut ex indicibus noſcis: ſed perlegis vere, & ſubtiliter limas, & ut ille ait, quaſi ſpiculis rimaris. Talibus ſi lucubrationes noſtrae vel partem ſui approbent, rem teneo, & ſpernere facile poſſum eos, qui aut ex ignorantia laudant, atque ad quaevis alba ſunt linea, aut ex imperitia & ſtupore, quae non capiunt, detrectant. Nam quae tu porro aman-

amanter & ὑπερβολικῶς, diſtinguo ſane, nec agnoſco, non tamen propter fontem, unde emanant, rejicio. Puellas mediocriter pulcras & communium formarum, modo ne ſpinthurnicia ſint & nugae, non illibenter audire ſcimus, cum ab amatoribus belliſſimae rerum dicuntur, non quod credant (neque enim id credunt prudentiores) ſed quod ſciant pulchellum Veneris puerum, qualis ipſe eſt, tales τῶν ἐρωμένων ſpecies in amantium animis formare. Quod vero in Naſone tuo multa etiam a nobis tentata loca nitidiora a te reddi poſſint, non dubito, qui & animum ipſius traxiſti, & plures veteres codices conſuluiſti. Nos diligenter quidem illum, ſed ut caeteros, legimus, MS. autem vidimus perpaucos. Cum igitur idem finis utrique ſit noſtrum, ſtudia juvare & veteres puriores facilioreſque reddere, in quibus ego tetigi ſcopum, ea probari tibi & ſcio & gaudeo, in quibus defeci, tuque eris accuratior, iis merito & libenter laetari me oportet, ac applaudere. Apud *Scragium* ſcito me fuiſſe memorem eorum, quae mandas tum de Ovidio, tum de Saresberienſi. Quod vero ſuſpicaris me verba tua apud *Fabricium* ſiniſtre fuiſſe interpretatum, neſcio quid rei ſit. Cum vero Leidam iſſem, & toties praeteritum [1] popularem meum ſalutandum primo conſtituiſſem, ereptum mihi tempus eſt, quod vobis videndis lubens, ſi ſuperfuiſſet, impenderem. Idque ſine dolo & fraude factum, tu ipſe non ignoras, atque ideo vehementiae amoris tui, cui ego acrem accuſationem tuam condono, ipſe excuſabis. [2] *Cornelium* intellexeram illum, qui vetus Bavarorum nomen, quod *Bojorum* erat, habet. Locus in Pandectis nihil habet difficultatis, modo legatur: *praeter conventionem*. Neſcio an amicus ille tuus illuſerit potius nobis quaerendo, quam ſerio quaeſierit. Tamen ſi liceret per otium, paucis ſententiam (quae nemini obſura eſſe poteſt, qui praecedentia legerit, & ſcit, quid inter actionem & exceptionem, conventionem nudam & contractum interſit) explicarem. *Ploſius* noſter ὁ μακαρίτης ſi recte accepi a D. de Witter, erat Droſt van Sulenſtein & Leerſſom, vel Leſſom. Epicedion tuum videre geſtio. Vale, Chariſſimum pectus & me ama. Hagae. Prid. Kal. Febr. Anno CIↃIↃCXXXIX. Inſtat puer, qui literas ad nautam feret, adeo ut relegere non licuerit.

1 Credo *Hagmejerum* intelligi. vid. Epiſt. 62.

2 *Cornelium Boyum* intelligit, quem nomine *Cornelii Coſſi*, cum *Franciſco Santra*, id eſt, *Plante*, Saturnalibus luſibus Heinſius ſaepiſſime defricat. vid. Ep. 70. edidit is *Petri Stratени* Venerem Zelandam. 1641. in qua multa etiam Carmina *Boyi*.

EPISTOLA. LXIX.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

GRatias tibi ago ingentes, mi Heinſi, pro inſignibus exſequiis tuis, quas non ſine interiore animi motu legi. Equidem, beatis manibus optimi quon-

quondam amici gratulor: ille cum tuis Muſis perennabit, & quando per aetatem non potuit rerum geſtarum, animi certe & ſpei ſuae illuſtre exemplum tua opera ad juvenes ſui ordinis ſuperſtites & poſteros transmittet. Hoc multo eſt amplius, quam ſi ſplendido funere, Batava nobilitate deducente, a ſuis illatus tumulo majorum & compoſitus fuiſſet. quod multis accidit, qui per famam tam ſunt obſcuri, quam per ſanguinem nobiles, ac nil niſi Cecropidae. Gaudeo publicatum fuiſſe epitaphium meum, quod vidiſti puto, antequam tui libelli copiam habuimus. Secus non profecto inconditum iſtud carmen protuliſſem, ſed muto dolore cladem noſtram gemuiſſem. Nunc quando gratius illud eſſe ſcio illuſtri Parenti, non inofficioſum me eruditus tuus leſſus, ſed rubore tantum ſuffuſum reddidit. Quamquam cur pudeat me, qui ſcio alia a te, alia a nobis exſpectari? Ego lugentibus poëtatus ſum, tu etiam tibi: ego dolui, tu etiam laudaſti. In l. 7. D. de Pact. utique legendum, *praeter conventionem ea ſubeſt.* Res tota pendet ex differentia nudi pacti & contractus. Simplex conventio, ſive pactum nudum, actionem non parit: ſi transeat in contractum ſive nominatum, de quo §. 1. ſive innominatum, de quo §. 2. parit actionem. Ut ſupra dicitur: *ſi in alium contractum* (hoc eſt, nominatum,) *res non tranſeat, ſubſit tamen cauſſa*; ita hic: *ſed cum nulla ſubeſt* (puta rei, ei quod agitur) *cauſſa praeter conventionem*, id eſt, cum res, quae agitur, conventio nuda eſt, pactum nudum eſt, carens illa acceſſione, ſive cauſſa, per quam contractus fit innominatus. Si aliter vultis, fac ſciam, nam mihi, hoc ſi attendas, nihil difficultatis videtur eſſe. Epiſtolam *Scragii* cum duobus foliis μεταφράσεως Planudicae ad te mitto. Vide ut craſtina veſpera eam recipiam. Conſtitui enim die Lunae reſpondere. Excerptum ex literis Legati nolim tecum quoquam communicare, non quia res ſit ardua, ſed quia ipſe quid ſit, non intelligo. Vale, meum decus, & me ama. Divinum Parentem tuum, domeſticoſque veſtros officioſiſſime ſaluto. Hagae Prid. Id. Febr. Anno CIƆIƆCXXXIX.

Vides noſtras *Scragio* redditas nondum fuiſſe, cum iſtas ſcripſit. Aut ſerius ergo a nobiliſſ. Legato traditae ſunt latoribus, aut tardius ab ejus procuratoribus curatae, de quo ipſum monebo, nam ego nihil moratus ſum. *Fabricius* vos ſalutat plurimum, & propediem ad te ſcribet. Exemplaria, quae miſeras, poſtridie, quibus inſcripſeras, in curia tradidi, & gratiſſimum ſingulis fuit.

EPISTOLA LXX.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

NOn tam diu fuiſſes immunis garrulitatis meae, nobiliſſime juvenum, niſi me hos aliquot dies continuae occupationes diripuiſſent. Seneca in pri-

Digitized by Google

mis aſſiduum accubium habet, quem utinam recenſere poſſem totum. Multa obſervamus, quae accuratius ſint dicenda, quam in brevem illum notarum modulum, quem libri moles & typographi requirunt, poſſint arctari. Et tamen tumultuaria ac tranſlatitia haec opera eſt, plurimaque praeterire necesse habemus, in quibus exercendi ingenii locus, quia ſubito negant velle expediri. Utcunque ſit, ſpondeo editionem, quod ad textum attinet, caſtigatiſſimam omnium futuram, etiamſi feſtinemus. Quantum enim vides, haud longe abeſt decretoria hora, cum tam calidis olim votis optatae, poſtea adamatae magis, Bataviae multam dicemus ſalutem. Ita violenter inſtant, urgent, compellunt, quibus in nos arbitrium eſt. Sed de hoc ſat cito, ubi quid habuero exploratius. Nunc accipe epiſtolas optimi *Scragii*. Vides omnino ab hero ejus te exſpectari. Et profecto non dimitti mirer, quando ea res & ad civilium rerum tractationem parare te poſſet, & rempublicam capeſſenti commendationi foret, quod in illa domo vixiſſes. Nam quod ſtudiis quoque tuis illa peregrinatio profutura ſit, noſti ipſe. Sed conſilium maximi Parentis tui ſine dubio melius. De Saresberienſi, quae mandaveras, agnoſces etiam curae me habuiſſe. [1] *Bavarus* iterum Bavium aut Maevium egit in eodem argumento, in quo tu nuper optimum Poëtam. Faſſus eſt *D. Heinſium* eſſe heroum heroem, etſi Poëtam bonum non eſſe ſecreto ſentiat. Sed quid videtur tibi de illo (vidiſſe enim te puto miſſu *Dn, Tienhovii*) *parentantis ſpernens convitia Leidae?* Hoc ego non miror, qui decem minimum epigrammata in Cl. [2] laudatorem C. non ita pridem ſummo cum faſtidio ſingultientem aut vomentem audire coactus ſum. Vale, decus meum, & me ama. Hagae Non. Mart. Anno CIϽIϽCXXXIX. *Fabricius ὁ πάνυ* cum elegantiſſimo contubernali ſuo vos plurimum ſalutant.

1 Intelligit *Cornelium Boyum*, Poëtam non optimum, de quo Ep. LXVIII.
2 credo intelligi *Adolphum Vorſtum*, qui Cunaeum laudatione funebri celebravit.

EPISTOLA LXXI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

NObiliſſime & eruditiſſime juvenum. Equidem te puto ὅλον eſſe τῆς ἀνίας, nec mihi verba ſufficiunt, quibus deplorem obitum inſperatum magni noſtri Maecenatis. Hic primus nuntius me perturbavit, & de ſtatu dejecit heri primo mane. Simul hanc civitatem intravi, atque ex eo torpeo totus. Nec tamen laxare me frenum dolori acerbiſſimo hoc patitur tempus, quod me proſpicere mihi & iter adornare, non curare ulla alia, ſinit. Anguſtiſſimis terminis includor, atque intra hebdomadem unam me pranſum paratum, meas aptas ſarcinulas & expeditas oportet eſſe. Agnoſcis cauſſam, quare cum conſtituiſſem in reditu videre vos, atque iſthac tranſire, huc potius properare coactus

coactus ſum pernox. Avunculus & affinis, qui Amſterodamum venerant ſupra negocia, quae ipſe tractanda habui, eripuerunt mihi diem, quem libentius tibi dediſſem. Nunc vero ita varie agor, ac diſtrahor rebus tam brevi ſpatio expediundis, ut, τί πρῶτον τίδ' ἔπειτα, profecto neſciam. Itaque tumultuarie quod primum occurrit, id arripio, ut paullatim cumulum deruam. Habeo hic libros, quibus miſera mea & undique defecta ſtudia pro humanitate veſtrâ inſigni juviſtis. Ea retineas partim, partim reſtituas dominis cum gratiarum actione prolixiſſima. Si quid praeterea veſtrum mecum eſſe vos melius meminiſtis, (ego miſi omnia, quae ſum recordatus) in tempore poſcatis quaeſo. Hodie enim aut cras convaſare meam ſupellectilem conſtitui. Cum Amſterodamum ibo, vos videbo prius. Epiſtolam *Seragii* acceperam, antequam nuper hinc diſcederem; ſed per feſtinationem mittere ad te ſum oblitus. Vale, meum decus, me ama, & incomparabilem Parentem tuum totamque domum veſtram a me ſaluta quam officioſiſſime. Hagae a. d. IX. Kal. April. Anno CIƆIƆCXXXIX.

EPISTOLA LXXII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

NObiliſſime juvenum, nondum elapſus eſt ille dierum numerus, quem ſi hic exigeremus, me aliquid ad te literarum daturum promiſi. Ultimum reditus meus aut antevertet aut certe comitabitur. Jam enim feſtinari iter noſtrum incipit. Cras, puto, videbo vos, ſed aut illa veſpera, aut ſequente matutino Hagam perrecturus. Quare magnopere te rogo, jam nunc inſtes apud incomparabilem Dn. Parentem, ut, ubi paullum ſit otii, quas pollicitus mihi συστατικὰς ad illuſtrem Dn. Legatum & *Patritium Junium*, paret. Unica haec cauſſa eſt, cur Leidam tranſimus, quod vix effeci tamen. Quaſi enim curriculo in Selandiam mittimur, ibi exſpectaturi ventos ferentes. Vellem plura, ſed vetant negotia & diſcurſationes, quae jam nunc incipiunt, & hoc die prorſus mihi genua ſolvent. Vale, φίλτατον κάρα. Amſtelredami a. d. XVIII. Kal. Maj. Anno CIƆIƆCXXXIX.

EPISTOLA LXXIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

CHariſſimum pectus. Habeo ad te materiam epiſtolae ingentis, otium vix quantumvis breviſſimae. Et diſtuliſſem officium in proximam occaſionem, niſi nunc

nunc ipſum mitterem ad τὸν πάνυ *Boſwellum* ἀνέκδοτα Sareſberienſis, ipſius *Patritii Junii* manu deſcripta & emendata. Mirabor, ſi ea patienter legere poteris, qui aures non niſi nitidiſſimis ac elegantiſſimis poëmatis imbuiſti. Et neſcio an honeſte ſatis ſola edi poſſint. Debent tamen utique propter *Junium*, qui ſuccenſeret merito, ſi tantus labor noſtri cauſſa ſuſceptus, indigne ipſi periret. Tu igitur ex re praeſenti conſilium capies. Ovidium inſpexi: recentiſſimae, minutae admodum, & plane monachalis manus eſt, ſed integer, continenſque omnia, ni fallor, opera, etiam illa de Nuce & Medicamine faciei. Eſt etiam ipſius Junii, ſic ut mitti poſſit. Velim conſtituas, quid ſit tibi faciendum. Ego verbum injeci de mittendo, inſtare non audebam, quia ingentem Tacticorum numerum & Achillem Tatium, aliaque eadem hora petieram, & impetraram. Sed ſi aut ad ipſum aut ad me ſcribes luculentius, quae ipſi oſtendere de petitione tua poſſim, non dubito quin ſis impetraturus. Praeſertim ſi quid addas de certa ſpe edendi Sareſberienſis poëmatum. Galli librum adverſum Diatriben meam accepi Roterodami Leida miſſum, & forte jam vidiſti, ſic ut judicium meum de eo ſcribere non ſit opus. Tu exſpecta paullulum, & videbis quam feliciter ei ſua fatuitas, malignitas, imperitia ceſſerit. Hae enim omnes ſunt veſpertilionis virtutes, atque inde aeſtimabis libri meritum. *Caſaubonum*, *Seldenum*, *Fr. Junium* vidi. Habeo de Seldeno quaedam lectu tibi non injucunda. Falſa enim ſunt prorſus, quae ibi jactantur. Verbo, vir eſt ad humanitatem & politiem velut ungue factus, in quo nihil minus, quam paedagogica moroſitas. Ut mirer, quo aſtro uſi ſint, qui aliter deprehenderunt. Literae maximi Parentis tui Legato, *Patritio*, illi fuerunt gratiſſimae: quarum fructum ut ſenſi plurimum, ita fateor debere me pro iis immortales gratias. Exercitationes ſacrae ab omnibus exſpectantur impatientiſſime. Saluto Veſtros & amicos omnes officioſiſſime, in primis & Dn. *Latium*, cujus literas ad filium recte curavi. Vale, flos juvenum, & me ama. Londini. a. d. XVIII. Kal. Jul. Julian. Anno CIƆIƆCXXXIX.

Tuas mittere potes ad Nobiliſſ. Boſwellum. De itinere meo particulatim ad Schertlingium & fatrem ſcripſi.

EPISTOLA LXXIV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

Literae tuae, quo uberiores, eo gratiores mihi, redditae ſunt Oxoniae XV. Kal. Sextil. Jul. commodum reduci a Thermis, ſive Bathonia, loco totius Angliae, quam quidem vidi, delicatiſſimo. Scripſi illico ad *Patritium Junium*, quia epiſtola non erubeſcit, ſatis ambitioſe, & ſic ut negari mihi nollem: ſed quia poſt paucos dies Cantabrigiam iturus, indeque viſis aliquot regiis arcibus Londi-

Digitized by Google

Londinium reverſurus eram, reſponſum coram me poſtulaturum ipſi conſtitui. Quid verbis opus? habes rem peractam: cum redierit *Boſwellus* legatus, Ovidium MS. accipies. Ultroque id factum atque αὐτομάτως, quod tu machinis efficere me malebas: mihi namque credidit codicem ſuum, atque meam accepit fidem: quo, ſi ipſe ad eum ſcripſiſſes, quod ego te hortatus fueram, qui non quaerebam in muſtaceo laureolam, nec ambiebam quaſi per fidei commiſſum meaque opera pervenire ad te beneficium, quod directe ab autore conſequi poteras & merebare, non fuiſſet opus. De tempore tu ſtatues ex commodo tuo & decoro: ſed gratum erit ipſi, ſi circa feſtum Paſchatos ſequentis anni liber domino reſtituatur. Perreptavi plurimas hujus regni ſatis inſtructas & editis & MSS. Codd. bibliothecas: Oxoniae praecipua eſt Bodleiana publica: praeter hanc ſingulorum Collegiorum & Aularum (iſta vocant, quibus adjuncta ſacella & beneficia Eccleſiaſtica, ſuntque numero XVIII. has, quae iſtis carent, ſuntque VII.) non poenitendae: ſimiliter Cantabrigiae pro eorundem numero ad XVII. ſed omnes fere tam ſtrictis legibus adverſus peregrinos munitae, ut niſi poſt longum tempus, & multas indignitates, fidemque commendatitiis acquiſitam, aditus in eas pateat. *Patritius* ὁ τὰ πάντα καλὸς κἀγαθὸς mihi fuit τὰ πάντα, abſque quo fuiſſet, oleum & operam perdidiſſem. Multa in iſtis ſunt τῶν Ovidii, quibus tamen mihi per anguſtias temporis uti non licuit: diſcere potes ex Ecloga MSS. Oxonio-Cantabrigienſium a *Th. Jameſio* edita, ſi tamen librum poteris nanciſci. Nam mihi praeter exemplar, quod in bib. Bodlejana habetur, nullum videre contigit. *Frondatori* reſpondi ſaevis cum jocis, ut merebatur. Recte tu mones calumniis abſtinendum, ſed intempeſtive ſane, pace tua, chariſſimum pectus. Non enim ſumus nos ii, qui calumniando quamcunque cauſſam noſtram agere velimus, & profecto moroni ſimiles eſſemus, ſi putaremus malis artibus defenſionem noſtram indigere. Quis unquam fuit mortalium, qui adeo fatue inſcitiam ſuam, ſtuporem, barbariem, impudentiam, malignitatem prodidit? Indicis vice tantum ut fungeremur opus fuit, & tunicis quibuſdam, quibus nuditatem identidem involverat, nebulonem evolveremus. Singulis captitibus tot capita oppoſuimus, locum nullum reliquimus intactum. Saepe miſereri veſpertilionis volui, ſed cum malitiam & maledicendi intemperantiam, qua adverſus me graſſatus, cogito, nullus relinquitur miſericordiae locus. Tu ipſe cum noſtrum Elenchum videris, vehementiores fuiſſe nos non indignaberis. Ubi Lutetiam venero, fortaſſe edetur. A *Fabricio* habui unas Pariſiis paullo ante diſceſſum ex ea urbe datas: ait nullis praeconiis aequare ſe poſſe humanitatem illorum heroum aut honores ſibi habitos, Elyſios ſibi videri campos, & me ad gaudia mea (ita loquitur) ſe evocare. Therſiten meum non vidit (ſecus atque promiſerat) quod nollent *Grotius* & *Puteani* homini ſordido, & ne ipſis quidem de facie noto (ita ait, & adeo nec videri a quoquam nec admitti) eam gloriam contingere. *Hagmeierus* ubi terrarum ſit ignoro, a vobis diſceſſiſſe ex tuis primum argumentatus ſum. Paterni operis exſpectatio hîc apud doctos (praecipue literas, qui pauciſſimi & vix tot quot Thebarum portae) eſt deſiderium ingens. *Seldenum* nunquam vidi, quin id primum rogitaret.

taret. Is vir praeter caeteras laudes humanitatis eſt incredibilis, morum prorſus ad veneres & gratias factorum, Heinſiani nominis ſtudioſiſſimus. Adornat ingentem commentarium de Jure Civili Hebraeorum, cui multa interveniunt jus Naturae & Gentium illuſtrantia. *Riquartum*, ut juſſeras, allocutus ſum. Negat ab *Holſtenio* quicquam ſe habere vobis tradendum, & plurima de illo viro minime honeſta loquitur. *Leonem* vero *Allatium* dediſſe ſibi Salluſtium περὶ θεῶν καὶ κόσμου inſcriptum parenti tuo, quem habituros vos, ſimul atque redierit in patriam. Neque enim penes ſe eum eſſe, ſed inter librorum ſarcinas, quas neſcio utrum Maſſilia an Rothomago in Hollandiam miſit. Prima autem navi, qua tuto tranſvehi poſſe ſperet, ad vos advolaturum. Academiae luctum in Reverendo & Cl. *Walaeo* doleo. Exercitationes ſacras exſpectabo Pariſiis, atque inde ad patrem tuum τὸ τρισμέγιστον ſcribam. Propediem enim conſcendemus, & jam feciſſemus, niſi Regis adventum hic exſpectaſſemus. Elzevirii me jubent pergere in Seneca. Hic nec otium mihi, nec libri ad eam rem ſuppeditarunt. Et potuiſſem vetuſtiſſimum codicem primae editionis Epiſtolarum, quam MSS. deprehendi parem, hîc emere, ſi certus fuiſſem iſtos ſumptulum mihi reddituros. Nam bibliopola, quia me noverat, cariſſime librum indicabat. Si quid Pariſiis poſſim, videbo. Interim ſalvere eos jubeo. Veſtros quoque omnes CLL. W. *Scriverium*, *Boxbornium*, alioſque, quos noſtri curam gerere videbis. Vale, decus noſtrum & me ama. Londinii Non. Aug. Jul. Anno CIϽIϽCXXXIX. Salutat te *Jardinius*, quîcum heri pranſus ſum in aedibus Legati.

EPISTOLA LXXV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

HAe tradentur tibi, Chariſſimum pectus, una cum deſiderato Ovidio *Patritii Junii*, qui utinam exſpectationi tuae aliquatenus reſpondeat. Ut ut erit, petitioni tuae ſatisfactum eſt, & ſi nunc fefellerit, amplius ſpem tuam deludere vetabitur. Fidem meam, quando ita voluiſti, interpoſui lubens, nec vir optimus ante inſtantis anni ferias Paſchales eam impleri poſtulat. Interea ſpero uſui ſatis futurum tibi. Pirkheimeri codicem ſaepiuſcule a *Fr. Junio* popoſci, ſed negavit inveniri. Nec verbis ejus indubito propter ſummam comitatem, qua omnibus, quae vellem, Arondellianae bibliothecae uti me facillime permiſit. Crede neminem vivere, qui majori ſtudio nobilia incepta tua cupiat promota, me ipſo, ſi quid ad illa conferre poſſem. Et identidem obvenerunt in bibliothecis Academicorum collegiorum, quae tibi in promtu eſſe optabam. Sed conditionem meam vides. vix ipſe mihi ſufficio. Te oporteret ibi morari, & longo tempore emollire homines, qui theſauros iſtos pretiorum ignari poſſident.

Nos

Nos perendie hinc ſolvemus, & ad portum Riſenſem verſus Galliam contendemus. Sed deflectemus de via paucarum horarum iter Cantuariam, propter humaniſſimum *Caſaubonum*, qui me amice exſpectat. Elzevirii, ſi ſuſtinere poſſunt, editionis ſuae haud dubio augebunt praeſtantiam. Sin, notas certe e Gallia ad Epiſtolas & Naturales Quaeſtiones accipient. De M. Seneca tum videro. Parentis tui opus magnum prodiiſſe nuper ex ampliſſ. *Boſwello* intellexi. Tu nunc vide amiculi & promiſſi te memorem praeſtes. Certe ubi in Gallia me compoſuero, nulla mihi lectio ante illum ad guſtum erit. Et commode ab Elzevirio filio, qui Lutetiae eſt, id incomparabile munus acciperem. Nam quod tu me jubes procari ipſum, qui doni hujus occaſionem donavit tibi, nec promiſit ille, nec ego ita frontem perfricare audeo. Scribam vero, poſtquam Elenchus meus editus fuerit. Scis enim nebulonem meum nec illum praeteriiſſe in veneno ſuo jaculando. Quod & cum iſtius ſumma infamia & hujus merito a me repetitis laudibus, fixo, ſatis fuerit. *Boxhornius* (quem ſalvere plurimum jubeo) quid agat, quando habituri ſimus Bredam, quando Agricolam Taciti, ſcire cupio. De J. Saresberienſi nuper, ni fallor, oblitus eram aurem tibi vellere. Certe *Patritius* exſpectat rem per te effectum iri. Vale, mei amores & bene age. Londinii ante d. VI. Kal. Septembr. Anno CIƆIƆCXXXIX.

Quo tuas in Galliam deſtinare debeas, nondum adhuc ſcio. Fortaſſe docebit te Granſwinckelius ὁ πάνυ.

EPISTOLA LXXVI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

Literas tuas gratiſſimas non diu, poſtquam in hanc urbem adveni, reddidit mihi Elzevirius: quibus reſpondiſſem dudum, abſque negotiis fuiſſet illis, quae ſolennia ſunt in novum locum commigrantibus, puta diſcurſare & quaerere fixam habitationem, reddere συστατικάς, viſere doctos viros, & inſtrumenta commodae διαίτης in his hibernis parare. Primum quidem gratias tibi ago immenſas, quod Parentis tui opus incomparabile dono veſtro meum eſſe voluiſti. Accipiam & ſervabo Palladium illud διοπετὲς inter caetera monumenta affectus tui, quae penes me ſunt, ſine pari exſtans atque eminens, legam etiam cum veneratione atque diſcendi cupidine, quam praeſtare ſoleo omnibus ejus divinis ſcriptis. Quamquam autem nulla ſpe ſuperba praeſumam tempus, quo pariare tecum queam, tot obſtrictus beneficiis, paro tamen cum maxime munuſculum tibi, χάλκεα χρυσείων, quod ſpero non ingratum tibi futurum. Inter immenſas bibliothecarum divitias, quibus hic obruor, unum atque alterum Ovidianum opuſculum conferre coepi non ſine operae pretio. Fieri poteſt, ut potiora tu anticipaveris: ſed ut qui bona omina a Diis impetraverant, eadem

 dem

dem petebant alio ſigno firmari, ita ingratum nec erit puto tibi, eorum, quae ipſe notaſti, confirmationem accipere aliunde. Exemplum dabo ex epiſtola Sapphûs: *At vos erronem tellure remittite noſtrum.* Ita tot apicibus membrana ut putem leg. *Aut vos erronem tellure rem.* Nam ita cohaerent ſequentia. Nunc tibi Phaon Sicelides puellae nova praeda veniunt: Quid igitur cum Lesbo mihi? Ego quoque ero Sicelis, Aut certe vos Sicelides remittite cum tellure veſtra: nec decipiant vos fraudulentae ejus blanditiae &c. Pro *montes Sicanos* MS. *immites*, quod tu conſiderabis. Idem codex clare habet, *Arabo*. Inferius: *modeſtius iſſes. Si mihi dixiſſes:* MS. *Et modo dixiſſes.* Statim: *non oſcula ſumma tuliſti*, pro *noſtra*. Iterum inferius, *extendit aquatica lotos.* MS. *expandit.* Rurſus: *Conſtitit & dixit: Quoniam non ignibus. Quae nunc non ign.* Sequitur varia lectio, de qua quid dicam neſcio, tu videbis: *Nec mora: juſſus amor tetigit laetiſſima Pyrrhae Pectora, Deucalion* &c. *Nunc vellem facunda forem* MS. *forent*, ſc. pectora. Item: *Haec quid ego? an precibus tibi pectus agreſte movetur.* Ita MS. Non habeo aliam editionem praeter minutam Amſterod. ut ſcire non poſſim, ſi qui ex editoribus haec occuparint. Tu vide, quo loco habenda cenſeas, & an gratum futurum ſit, ſi omnia ex illo codice habeas. Continentur eo amatoria, & in alio volumine ab eadem manu (recentior eſt & elegantiſſima ſcriptura Italica, tamen in membranis) Faſtorum libri, in quibus etiam non pauca, ut videbatur raptim oculos eo conjicienti, obſervavi bonae notae. O ſi hîc eſſes, & nobis partiri curas liceret! *Puteani* omnia volunt, quae vis. Sunt viri honeſtiſſim, & juvandorum omnium praeclarorum conatuum cupidiſſimi. Et ſic maxima pars eruditorum hîc: nuſpiam adhuc fui, ubi plus comitatis, minus invidiae & ſimultatum deprehenderim. Centum annos ſic mihi agere dulce foret, ut nunc vivo. Codicem *Patrit. Junii* ſpero, Ampliſſ. *Boſwellus* jam ad te curavit, quoniam ipſum vix in Hollandiam rediturum non ita pridem hîc intellexi. *Elichmanni* & *Hortenſii* obitus lacrimas mihi conciverunt. Jactura haec profecto maxima, cum vix ſucceſſores habent eorum, quae feliciter heu moliebantur, infeliciter deſeruerunt. Elenchus Antidiatribes ſub praelo eſt, in eo videbis cum honore nominis veſtri defenſam divinam emendationem Parentis tui, [1] *Nubigenas clypeos.* Quae caetera, in epiſtola tua, non parum me commoverunt. Vale, decus noſtrum, & me ama, Parenti, *Scriverio*, *Vorſtio*, *Boxbornio*, aliiſque communibus amicis etiam commenda. Lutetiae Paris. Ipſis Martinalibus Anno CIↃIↃCXXXIX.

Hugenium, *Graſwinckelium* τὺς πάνυ, ubi Hagam veneris, ſi grave non eſt, a me obſervantiſſime ſalutabis. Conſtitueram Silvarum quoque textum edere; gravatur typographus: & nunc aliis implicitus libenter illum laborem ſubterfugio. Solus ergo Elenchus edetur eadem forma, qua Diatribe. Ut pereat tibi omnis miſericordia erga [2] nebulonem meum, ſcito patrem ejus fuiſſe ex ſedecim, qui ut cruentam ſuam ſeditionem illuſtriorem facerent parricidio, magno *Briſſonio* & quatuor inſuper Senatoribus manu carnificis gulam fregerunt

1 In Statii Protreptico Criſpinis. Vid. Diatrib. cap. 2.

2 *Emer. Cruceum.*

rent. Hoc veriſſimum & hîc publice omnibus notum eſt. Itaque furiis agitatur, ne deſinat eſſe κακοῦ κόρακος κακὸν ᾠόν.

EPISTOLA. LXXVII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

Literae tuae redditae mihi ſunt occupatiſſimo. Inſerviendum eſt editioni Elenchi. In Senecam poſcit aliquid Elzevirius. Urgent incepta plurima, vix perficienda ante abitum, qui maturius indictus mihi, quam ſperaveram, literae multae ſcribendae. Nolui tamen te meas exſpectare diu, vel quia de diſſidiis Academiae ſcribis, quîs me quoque λογοποιοὶ quidam fruſtra cupiunt immiſceri. Jurare poſſum liquido, me ultra ter non audiviſſe Parentem tuum de [1] S. loqui, & id minime pro inimicitiis, quae vulgo ferebantur: ad menſam, quod meminerim, nunquam. Quid referrem igitur ad illum, niſi deſperate & nequiſſime mentiri vellem? Utinam apud communes amicos tam tectus fuiſſet! Sed ille irarum prodigus neminem undecunque ortos dolores ſuos celabat. Ad quae ego ſilui & ſermonem quaeſtiunculis meis plerumque ad alia diverti. Interim ſaepe apologias ſcripſi, ne in partes conceſſiſſe me opinaretur, quod ego maxima cura ſemper cavi, & ideo a multis hîc laudor. Nam id, quod vos nunc facitis, ſaepe antehac fecit ille mihi, quem huic culpae affinem non eſſe tu haud ignoras. Objecit aliquando mihi per iratas literas, relatum ſibi eſſe, me omnia venena ex ſcriptis ejus colligere, ea propinare vobis, ut in invidiam ejus per vos proferantur: teque publice in circulo dixiſſe quodam, me primum oſtendiſſe locum tibi, ubi *Fr. Junius* ſub nomine *terrenae beſtiae* traduceretur. Verba ipſius ipſa haec ſunt. De iſtis ipſe me purgavi: illa quidem eſſe falſiſſima & fictitia; hoc ſi factum ſit, non animo calumniandi factum, ſed cum obiter in locum eum incidiſſemus, & ego quis deſignaretur rogatus eſſem, quamquam vix ejus temporis meminerim. Tibi ea de re verbum nunquam, quia non dubitabam aliter acceptum eſſe, quam excidiſſet tibi, ſi unquam excidit tibi: & nolui ſemel locum dare redituris ſaepe ſermonibus ac fabulis, quando ſemel admiſſae eſſent. Qualis apud vos de illo, talem apud illum de vobis fuiſſe me credas volo, κλειστότατον, & occluſiſſimum. Non vides praetendi exteros, ut inquirere deſinatis? Nec illi, qui prope ſunt, appareant? Tune veſtrum ſplendorem invidis ex popularibus tuis carere putas? Falleris profecto. Qui ſunt illi exteri, qui iſtarum rerum notitiam habuerunt? praeſertim ſi ab ſtirpe exquiratur auctoritas, & detegi debeant nomina autorum iſtius mali. Ego non feci, ſed inveni, cum in Hollandiam veni, ignariſſimus ad id uſque temporis talium. Quam facile eſt ſutoribus & ſartoribus mendaciorum fingere

[1] Salmaſio.

& rem & autorem, cum hic mentiantur, ibi forte in verum incidant? Etenim qui ſciant, quae ab inimicis culpari in S. ſoleant, ea tribuere poſſint vobis, ſed ſi ea emanaſſe per me addant, ſceleſtiſſime mentientur. Atque adeo eam rem praecido, & pariter curis meis & negotiis exceſſe jubeo. Ἱεροῤ-ῥάφοι male feriati, & ἴσως τινὲς τῶν μεσιτῶν comminiſcantur quicquid velint, ut dum ipſis res non ſuccedit, in alios culpam devolvant: ego poſt haec τὰ ἴδια πράξω, & ad iſta objecta ne reſpondebo quidem. Videant, dum perſuadent vobis autores requirendos, ne ipſi e latibulis extrahantur, aut conciliando acrius inconcilient. Amneſtiam oportet intercedere, ut pax fiat, non inquiſitionem. Quid enim? Non alter viciſſim a vobis autores poſcet? Iſti ubi utrimque editi ſunt (nam haud dubie multi ſunt, qui oleum camino infuderunt) an pro uno inimico decem habere uterque malent? nec tantum habere eos, qui inventi fuerint, ſed & propter ſermonem vaniſſimi cujuſque innocentes amicos veſtros in eaſdem copulas eſtis conjecturi? An potius, ſopire ac lenire ſine ulla ſcrutinio ulcera illa, ac praeteritorum oblivíſci potius, quam accurate & ſubtiliter eadem revolvere ac replicare? Sed hoc ad me non attinet. Ego ſanctitatem amicitiae, qua dignatus me Parens tuus eſt, nulla unquam re violaſſe conſcius ſum mihi: beneficiorum tot veſtrorum oblivíſci non poſſum, niſi ingratiſſimus ſim bipedum: ipſum ſemper pro viro maximo & rariſſimo aeſtimavi, & aeſtimo etiamnum: nec niſi rejectus plane & contemtus a vobis animum mutabo. Tum quoque abſit, ut doctrinam ejus virtuteſque abjurem: in me ſaevo more praeter morem veſtrum eſſe uſos querar. Atque te adeo hortor & oro, in candore illo ac ſimplicitate erga me, quam literae oſtendunt, tua perſiſtas. Videbis nunquam commiſſurum, ut a mea parte claudicet benevolentia. Nam quod Claudianum tradere tibi diſſimulavi, puto tradendo alios libros, quos aliquo jure vindicare poteram mihi, meruiſſe potius, ut contentus iis eſſes, quam hunc negatum tibi quererere. Adde, quod ſub ipſum tempus diſceſſus petens illum, utrum redditurus eſſes, haud ſatis exploratum habebam: & noſti illud, *frons occipitio prior eſt.* Cum tu interim ipſos codices in promtu haberes, ſi paullum moleſtum, at fructuoſius certe futurum erat, (quod feciſſes tamen, etiamſi excerpta habuiſſes,' ſi curam dignam adhibere eſſet animus) ipſos conferre edituro: mihi, qui utriſque caruiſſem, longum reſtaret οἰμώζειν. Sed haec tollamus. Gaudeo te recenſionem iſtius magni Poëtae meditari. Quicquid ipſe conferre potero, conferam libenter, & forte plura conferrem, niſi mearum nunc rerum tantopere ſatagerem. Proximis quid id erit ſcies. Sunt hic ſummi viri, quibus narravi de [1] carminibus *Rutgerſii* in *Grotium* ut & du-

1 Reperio haec inter *Rutgerſii* carmina, quae Nic. Heinſii addita leguntur pag. 339. *D. Heinſii* vero epigramma, in *Grotii* ex carcere liberationem per uxorem, legitur inter Poëmata extemporalia pag. 410. Edit Anno 1649. & Graecum in arcam libris onuſtam, qua ſervatus eſt *Grotius*, pag. 592. quae forte reſpexit Gronovius. Ceterum D. *Heinſium* aliquid temporibus dediſſe, & cum antea *Grotii* laudes & conjunctionem amicitiae (quippe olim amiciſſimi. Vid. Epiſtol. CXLVI. inter Gudianas) inſeruiſſet Hymno in Pandoram, quae poſt praefationem Heſiodi

duplici Parentis tui in liberationem ejus. Si vis apud me ullam gratiam inire, & me vis apud illos, fac ea deſcripta, Graeca & Latina, ad me quamprimum mittas. Spondeo, non fruſtra feceris. De valetudine tua εὐφήμει. Precor Deum immortalem, ut te delicium Patris & fulcrum paternae domus ipſi, quantumvis longaevo atque felici, una cum ornatiſſima omnibus virtutibus, quae in ſexum illum cadunt, ſorore ſuperſtitem relinquere liceat. Incomparabile illud ſacrae eruditionis ταμεῖον accepi lubens, & gratias ago infinitas: agamque porro, quoties hac charta interprete myſteria divina intelligere diſcam. Ipſi a me amiciſſimam & ſubmiſſiſſimam ſalutem. Nec minus τοῖς πάνυ *Hugenio* & *Graſwinckelio*. Vale, decus meum. Lutetiae a. d. XIV. Kal. Decembr. Anno CIƆIƆCXXXIX.

Heſiodi legitur, poſt Synodum Dordracenam tres ultimos verſus mutaſſe, ſublato nomine *Grotii*, conſtat ex editionibus poſterioribus, & ampliſſime narravit *Clericus* in Ephemeridibus Trevoltianis, a ſe interpolatis Tom. I. pag. 269.

EPISTOLA LXXVIII.

J. FR. GRONOVIUS.

Nic. Heinſio.

Leidam.

DE Claudiani epigrammatis, quae promiſit *Binetus*, ſpes nobis decollavit. Bibliotheca ejus diſtracta dudum, & bona ad tertios, puto, obſcuros jam haeredes pervenerunt. Ipſum quoque ajunt non tam doctum fuiſſe, ut de Poëtis Latinis judicio ipſius ſit ſtandum: atque adeo facile decipi potuiſſe, ut ἄνθρακας pro theſauro poſſidere ſe crediderit. Haec ex ore *Puteanorum* fratrum & *Caroli Labbaei*. Nam juniores, qui hîc ſunt inter doctos, vix nomen meminerunt viri. Ut haec citius ad te perſcriberem, aliam mihi praeterea cauſſam dedit vir magnus, & nominis veſtri ſtudioſiſſimus, *Chriſtophorus Juſtellus*, Reginae Bohemiae & Bullionaei ducis hîc agens in rebus. ait ſe vidiſſe in bibliotheca Palatina *Stephani Epheſini* collectionem Canonum: qui liber ad *Elmenhorſtium* ſit miſſus, atque inde aut ipſe, aut apographum ejus ad *Rutgerſium* τὸν πάνυ perveniſſe, atque, ut credit, ab eo ad vos. Cum autem Photii Nomocanonem publicaverit, & quoſdam alios ἀνεκδότους ejuſdem materiae nunc ſub manu habeat, valde iſtum autorem inſtitutum ſuum juvare poſſe, qui antiquiſſimus ſit omnium, & primum ordinem in volumine, quod parat, ſortiri mereatur. Tentare itaque voluit, ſi me parario illum a veſtra liberalitate queat nanciſci. Promittitque ſe honorificentiſſimam Parentis tui mentionem facturum & profeſſurum, cujus benignitas id munus publico imputet. Offertque ſe, ſiquidem in veſtra poteſtate ſit, & mittere huc velitis, ſe ſumtum itineris lubenter praeſtiturum, & ubi deſcribi curaverit autographum remiſſurum vobis: aut ſi ibi reperiatur, qui accurate deſcribat, nulli ſe impenſae parſurum. Ego pro

nota

Digitized by Google

nota mihi humanitate Parentis tui incomparabilis & ſtudio ad rem literariam juvandam, pene promiſi, ſi copiam ejus habeatis, futurum ne ipſe careat. Velim ad hoc reſpondeas mihi quam primum & diligenter, ut literas tuas ea parte oſtendere ipſi poſſim. Faciet enim id quoque ad tuam laudem, quam ille, me ex egregia indole tua & praeclaris profectibus decantantem multa rogans, cupide & gratulabundus audivit. Ego ita premor inceptis meis, quia non totam hiemem manendum erit, ut converſationi praeſtantium hominum, quae hic plane uberior, quam in ulla regione mundi, pauciſſima tempora magno cum dolore meo indulgere poſſim. Ea etiam cauſſa eſt, cur Elzeviriis in Senecam, quid notarum deſiderantibus, ſatisfacere nequeam. Nam ſubitas nugas effutire non poſſum: labore atque contentione mihi conſtant. De Epigrammatis Parentis tui & Rutgerſianis iterum aurem tibi vello. Vale, dulce decus meum, & amicos communes ſaluta. Lutetiae Pariſiorum a. d. VI. Kal. Decemb. Anno CIↃIↃCXXXIX.

EPISTOLA LXXIX.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

Fruſtra deſiderabas, Chariſſimum pectus, in poſtremis tuis (eae erant ante d. III. Kal. Decemb. anni praeteriti ſcriptae) ut crebriores poſtea a me acciperes. Ecce laneis pedibus poſt tot exactos menſes adrepit reſponſum meum, meae magis voluntati, quam exſpectationi tuae, ipſa credo mora jam exſtinctae, ſatisfacturum. Interea duabus forte aliis meis tu reſpondiſti, ut feceris, certe opto, quas quando tandem videbo ego? Narro tibi, brevis fuit felicitas mea, in ipſo principio fruendae ejus Nemeſis mihi finem fecit. Quid Nemeſis tamen? imperitia iſtorum hominum, qui Galliam extra Galliam, hoc eſt Pariſios, quaerunt, & magnis emunt ſumtibus lapides, caementa, aliaque vidiſſe, quae ad vitam & profectus nihil proſunt, ſermonibus hactenus, ut vidiſſe ea inter vanos jactare poſſis. Nec credas ullibi terrarum locum eſſe, qui cum una civitate illa queat comparari: ſi uſpiam omnia illa, quae ſapientem hominem ſeculum ibi ſine ullo faſtidio detinere poſſunt, reperies, non tanta erit copia ſingulorum. Quanto cum moerore meo ex iſtis Elyſiis campis me ejectum putas? tot candidas, doctas, humanas animas reliquiſſe, quae, quod nutu illo aut ſuſpirio gratum fore mihi teſtabar, id obſequiis ſuis, priuſquam repraeſentaſſent mihi, non ceſſabant, & deſideria praeveniebant mea: tot, tam raros atque inaeſtimabiles librorum theſauros, quibus frui adeo non invidebant mihi poſſeſſores, ut etiam cogerent, atque hoc unum dolerent, quod non ſufficerem ſingulorum officio accipiendo: tantam ſpem augendorum ſtudiorum meorum: tam liberales, & quovis etiam ſtudioſiſſimo homine dignas voluptates,

&

& poſt tetricas Muſas temporis fallendi occaſiones: alia infinita, quae ediſſerere non poſſem, etiamſi illa omitterem, quae & indoctos homines allicere poſſunt. Nunc in angulo hoc haereo, ubi quatuor hominibus, eruditis ſane & amantiſſimis mei, eorumque non inſtructiſſimis bibliothecis immenſarum illarum opum ac deliciarum jacturam conſolor: nam ne meos quidem libellos, quos mecum abſtuleram, & partim in Anglia comparaveram, reciſae noſtrae ſarcinae capere potuerunt. Enecas me nuntio titubantis tuae valitudinis, quam ut reſtituat firmetque in longam aetatem ille δῶτορ ἑάων ex animo precor. Tu quoque ne obſis tibi nimiis vigiliis & ſollicitudinibus, quantum potes, cave. Gaudeo ſerio in Naſone te pergere. Ne dubita, ſi ſalvi redierimus in Belgium, nos aliquid tenue ad excellentem tuam operam contributuros. Elenchum meum imperfectum Lutetiae relinquere coactus ſum. Quid eo fiat, ipſe cum ignariſſimo ſcio: nec dum enim literas inde ullas accepi, etſi bis terve eo dederim. Hoc quoque eſt in moleſtiis meis, quod illae male curantur. Nam de amicorum conſtantia nihil vereor. *Boxhornio* noſtro novo marito gratulor, & ut gaudiis ſuis ſine querela diutiſſime fruatur opto. Nos hîc in Aprilem manebimus: ver & bonam partem aeſtatis, vel totam, circumeundo nobiliores provincias & loca exigemus: Hibernabimus forte Pariſiis, quod niſi fiet, ego conſtitui, poſtquam reduxero cum Bono Deo comites, recurrere Lutetiam, & integrum ibi annum quietus morari. Id ſi placebit τῷ κρείττονι, puto vitae meae omni ſecuturae, ſi qua reſtat, profuturum. Vellem alia tecum, ſed inſtat hora tabellarii. Opto omnia ſecunda maximo & divino Parenti, optimis amitae ac ſorori, tibi denique & omnibus veſtris. Cura ut valeas, ſi me ſalvum vis. Juliomagi Andium a. d. prid. Non. Febr. Anno CIↃIↃCXL.

EPISTOLA. LXXX.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

COgnoſce infelicitatem meam, chariſſimum pectus; duos integros menſes & quod excurrit, hac in urbe poſui, antequam ullae Pariſienſium amicorum literae (via veredariis tridui eſt) ad me venirent. [1] Heri tandem redditus mihi eſt faſciculus, quintam jam hebdomadem hîc deliteſcens, unde primum cognovi Elenchum Antidiatribes abſolutum, & gratius in eodem pignus, tuas, quas prid. Eid. Decembr. dederas. Cum exſpectare eas Lutetiae feſtinatio profectionis me prohiberet, egeram cum Ampliſſ. quodam & doctiſſimo viro, ut

[1] Curatus ille faſciculus per *Sarravium*. Vide ejus Epiſt. XVI. & XX. & XXIII. unde diſces, quid ille de litibus inter *Salmaſium* & *Heinſium* ad *Gronovum* retulerit, fere incredibilia.

ut reſignaret eas, carmina eximeret, & *Juſtello* reſponſum ſignificaret. Id ubi factum eſt, tantum non oſtiatim totam illae urbem permearunt, certe nemo fuit elegantiorum, qui non legere eas, poëmatum exemplum ſumere deſiderarit. Plauſus & admirationem maximam concitaſſe narrant mihi amici, & cum omnes ingenium tuum ac eximios profectus aeſtiment, tamen ſcito & genus & aetatem praecipue favorem tibi & εὐφημίας collegiſſe. Quod ſi quando, ut ſpero, ipſe in Galliam excurreris, praeſens id ſenties magis, quam ego promittere tibi poſſum: nullum humanitatis genus excogitari poterit, quod in te colendo omiſſuri ſint. Mihi quidem nullus locus genialior Pariſiis: ibi eruditio, ibi polities, ibi candor & comitas habitant. Interim gratias tibi quoque pro mea parte ago maximas, quod promiſſa mea apud tam praeſtantes animas fruſtrari nolueris. Polliceor tibi, ſi me ſoſpitem Deus vobis reddiderit, & te ſalvum complecti ſiverit, quod equidem ardentibus cum ſuſpiriis opto & precor, gratum tibi apud me futurum beneficium tuum. Excruciat me vehementer pertinax valitudo tua. Ille δῶτορ ἐάων reſtituere velit tibi integras vires tuas, quaeque egregia in te contulit dona, non modo in maximi parentis ſolatium, qui in ingraveſcenti hac aetate tanto fulcro magnopere indiget, ſed & reipubl. literariae cauſſa ad maturitatem producere & longiſſime diurnare. Tu quoque, quantum potes, te ipſum ſubleva, nec aut ſtudiis nimiis aut curis macera infirmum corpuſculum: caetera dies faciet. Haud ignoro in animo eſſe tuo (& qui poteſt aliter tam obſequens filius?) nec negant literae tuae, quae cauſſam morbi adaugeant: quae quidem accidiſſe ipſa mihi morte acerbius eſt. Sed quando inani moerore aut indignatione nihil proficitur, cor autem ipſum adeditur, fraudare ad tempus iſta cogitatione te ipſum melius ac tibi parcere, ut quibus in futurum uſus erit, ea aliquando rectius providere poſſis. Ego quidem non ceſſabo meas preces cum tuis conjungere, ut eveniant omnia tibi vota tua, nec, quod abominor, tantam ſpem litteris fata tantum oſtenderint. Fui occupatiſſimus hos dies aliquantos. Conſtitui enim cum bono Deo finem imponere ſollicitationibus cognatorum ad honores in jure accipiendos. Ei rei dies conſtitutus ante diem prid. Kal. Martias. Et nunc neſcio quas nugas pro more hîc ſub praelo habeo. Amice, quod apud te dicam, premit nunc me quamvis tenuis fama mea, & συςατικαὶ, quas ad primarios aliquot praeſtanteſque hujus urbis & Academiae viros a Puteanis aliiſque huc attuli, pene odio ſunt. Nam illi cum multis officiis contenderint hanc mihi habitationem gratam reddere, falſa opinione imbuti aliquid eximium & ſupra vires a nobis exſpectant: quos ne plane fruſtratos habeam, admodum ſollicita mihi cautio eſt. Et in tota hac peregrinatione, antequam huc veni, nullum apicem Juris inſpexi. Sed confido divinae gratiae contentionem meam & ſtudium optime mihi ceſſurum. Eſt hîc vir ampliſſ. ex praetore hujus urbis [1] *Claudius Menar-*

[1] Hic *Claudius Menardus* fuit *Johannis Menardi* fratris filius; frater *Caroli*. Vide Praefationem Cl. Graevii in Orationes Ciceronis, ubi notas *Joh. Menardi* in ſex Orationes Ciceronis commendat. Hic Claudius Presbyter fuit, & Hiſtoriam Andegavenſem ſcripſit, ſed quam non pro-

nardus, qui ante hac aliquid Auguſtini ἀνέκδοτον primus luce donavit, jam ſenex, ſed ob ſingularem humanitatem mihi conjunctiſſimus. Is omnia pene Ovidii opera MS. in membranis, quamquam recenti manu, habet. Si otium mihi erit, conferam, aut certe quantum potero: ſi non poſſim, indicio tamen hoc ſerviet tibi. Maximi facit omnia ſcripta parentis tui, & cum maxime, quamvis addictior religioni ſuae & paullo etiam ſuperſtitioſius, ſumma cum voluptate, ut teſtatus eſt mihi, Exercitationes ſacras a me commodatas legit. Fine Aprilis nos hinc caſtra movebimus: aeſtas tota diſcurſando conteretur: ſi tam mature has accipies, ut reſponſum reddi poſſe mihi credas, unas adhuc a te exſpectabo. Saluto communes amicos officioſiſſime. Vale, dulciſſimum caput. Deus te totamque domum tuam ab omni malo, tum corporis, tum animi ſervet. Scribe quaeſo dum licet mihi adhuc tuas accipere. Ego morior, dum tu periclitaris. Iterum vale, Juliomagi Andium VIII. Kal. Mart. Anno CIƆIƆCXL. Reliqueram pene menſem Ex. Sac. Salmurii, rogatus magnopere ab *Amiraldo* & *Cappello*, qui humaniſſimis litteris gratias mihi egerunt, & remittere invitos tam cito dolebant. Sed repoſcebam, quoniam hic amici inſtabant. Vix praeter Corpus juris alium librum attuli. Sed illas ferre mecum ſuadebant recte Pariſienſes, quod magnam gratiam commodando monſtrando iſtum theſaurum inituros eſſem, quia tarde ejuſmodi libri in has urbes mittuntur. Nec falſus ſum.

prodiiſſe dolet le Long Biblioth. Hiſt. de Franc. lib. IV. p. 767. qui & alios ejus libros recenſet, ut ex indice videri poteſt. obiit Anno 1650. alium eſſe puto *Menardum*, qui Turonenſis fuit, & in Geſſium ſcripſiſſe, & Anthologiam Graecam vertiſſe, & auxiſſe, numiſmatum etiam magnam copiam reliquiſſe narratur in Ephemerid. Trevoltianis, Anni 1701. pag. 101. Ed. Amſt. cujus praenomen cum omittant (id enim nobilius & honoratius cenſent hodierni Galli, & unde auctor Morerianae appendicis ſine praenomine retulit in Lexicon) puto eſſe *Petrum Menardum*, qui vitam Martini edidit, teſte Longio Bibl. Franc. p. 198. n. 4196. ubi vitio operarum *Menander* vocatur.

EPISTOLA LXXXI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

GRatiſſimae fuerunt mihi, Amicorum cariſſime, quas XV. Kal. Apr. dederas. Sed reſpondere iis nunc, ut cuperem, non poſſum. Sextus jam dies eſt, cum me vetus meum invaſit malum, acutiſſima & rara dolorum intervalla admittens cephalalgia, ex eo tempore fere κλινήρης fui, certe cubiculo pedem non extuli, nihil quicquam juvantis cibi aut potus ſumſi, nihil omnino ſeriae rei aut egi aut meditari potui. Mitto tibi συλλογὴν aliam erratorum miſeri opuſculi mei hic impreſſam, miſſurus Lutetiam, ut per exemplaria, quae ſuperſunt, diſtribuatur. Nam Pariſienſis typographus vane promittendo in hunc diem me luſerat. Eſt autem ſine iis liber inutilis, ita diſcerptus & male ha-

bitus eſt. Placebunt tibi vel ob Valerii, qui egregie Senecam illuſtrat, locum (at neſcio an ullum aliud ejus notionis exemplum in ea voce exſtet) nec non Ovidii, quem non dubito reliquiſſe: *Tempus habent myſtae ſidera viſa cibi.* Et pudet, quod rem tantulam non ſtatim viderim. Simul convaluero, hinc diſcedemus, ut neſciam an adhuc unas a te exſpectare poſſim. Videbo tamen, ut ipſe adhuc ſemel ſcribam. Ingrediemur latum iter per omnes nobilis hujus regni provincias, quod quinto, credo, menſe expeditum erit. Tum Pariſiis, ſi Deo libuerit, reddemur. Interim ſi ullo modo quid ex inſcito genio meo extorquere potero, quod non dico mereatur laudem, ſed modo excuſari queat, faxo id ad te aut Rupella, aut Burdigala, aut Maſſilia, ubi naves Belgicae reperiuntur, ocius veniat. Non poteſt enim major mihi haberi honos, quam ut inter plauſores gloriae tuae adſciſcar. Accepi non ita pridem ex Anglia literas, unde nuntiatur, Exercitationes Sacras Cantabrigiae denuo impreſſas eſſe in forma minori, & vendi quatuor plus minus florenis. Etiam renovat nobiliſſ. *Boſwellus* ſpem Belgii reviſendi, & Naſonis Juniani ad te ferendi. *Menardi* exemplar inſpexi. Saepe de facultatibus ſuis amplius, quam in his eſt, ſperant homines. Credidi ipſi omnia opera Poëtae eo volumine contineri: non invenio praeter Metamorphoſin, & a manu admodum recenti. Contuli tamen nonnulla, quamvis non ſperem hîc inveniri, quod tu non ex alio codice notaveris, & impreſſum non habeo praeter minutum Amſterodamenſem. Lib. I. p. 13. *Viderat a patrio redeuntem Jupiter illam Flumine.* MS. *redeuntem Jupiter Io Flumine.* P. 14. *Venit & ad patrias, ubi ludere ſaepe ſolebat Inachides ripas.* MS. *Venit & ad ripas, ubi.* repetitione ſuaviſſima. P. 31. *Tu quoque, care pater, nunc immortalis: non jam mortalis.* P. 33. *ſub illis Montibus, inquit, eunt: & eunt ſub in illis.* MS. utrobique *erant.* Scribendum: *Montibus, inquit, erunt, & erant ſub.* Loquitur enim Battus ex conjectura, & aliquantulum proceſſerant, ex quo eos viderat abigi. Lib. III. p. 39. *Tegmina mox capitum picto nutantia collo.* Ineptiſſima lectio, quam miror tam diu potuiſſe tolerari. MS. *picto nutantia cono.* Nam in cono criſtae aut inſignia galearum. Non dubito, quin haec ex aliis melioribus codicibus tu jam notaveris. Adjicere tamen iſta volui, ut & mandato tuo ſatisfacerem, & curae mihi fuiſſe tuam curam oſtenderem. Caeterum quod olim notavi in Diatribe: *fulvis haerentia truncis:* ut meus habet cod. id perſuaſus nunc ſum veriſſimum eſſe, & varias, *virgis, lignis, linguis*, inde ortas, quod de vimine *truncum* dici immodica *καταχρήσει* putarent. Atqui habes locum Martialis, *opobalſama truncis*, de qua reſtitutione non poſſunt niſi fatui dubitare. Et de eodem opobalſamo ſcribit Juſtinus, arbuſculas eſſe admodum humiles, *& in vinearum morem excoli.* Rurſum habes de ture in loco Doſiadae & Herculis Furentis: *Sabaei trunci.* At meminiſti Virgilium dicere: *ſolis eſt turea virga Sabaeis.* Rurſum de vite Servius in II. Georg. *Validis ſtirpibus, ſolidioribus palmitibus, id eſt truncis.* Vides quam abſurdum non ſit de virgae aut viminis ſtipite truncum dicere. Sed longior ſum ac initio putaram. Et tamen uno ſpiritu continuare hanc epiſtolam non potui. Vehementer me affligit nuntius de magno, optimo, & publici egregii ſtudioſiſſimo *Berneggero.* O vanas

cogi-

cogitationes meas! Ego videre illum in hac peregrinatione non deſperaveram, & finxeram praeſumſeramque voluptatem mihi ex alloquio tam nivei pectoris. Quis nunc reſtat, qui in Germania fugientes literas detineat? Sed ne ſtimulemus dolorem noſtrum. Vale, προσφιλέστατε, & valetudinem tuam cura. Salveant humaniſſime communes amici. Andegavi a. d. VII. Kal. Maj. Anno CIƆIƆCXL.

EPISTOLA LXXXII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

ITer noſtrum ultra ſpem meam tempeſtate pluvia, quae vias mirifice hic ubique vaſtat, dilatum eſt. Interim cogitans te, chariſſimum pectus, cum omnium minime ad poëtandum aptus eſſem, imperavi mihi ut canerem ſed genio meo, qualibus ego vel Cluvienus. Tu videbis quanti ſint. [1] Habes deſcriptum ac amandatum ad te ea ipſa hora, qua ultimum diſtichon adjeci. Tibi libera poteſtas ſit, quid eo facere velis. Ego ſi quid commodius alicubi dici poſſe videbitur, per alias tempori te monebo. Nec te impedio, quo minus duriuſcula emollias. In poſtremo Pentametro vides quid velim. Et ſenſus ſatis eſt auguſtus: ſed nebulones & imperiti poſſent alium inde effingere, quaſi dicerem, te patris vitula araſſe: quod nobis omnibuſque, qui vos familiariter norunt, ſcis in mentem venire non poſſe. Si itaque mutari vis, ſuppone quod lubet. Mihi nunc ſubito nihil elegantius naſcitur. Simul autem atque has acceperis reſcribe, ut de eo & Elencho meo judicia veſtra cognoſcam, puto enim & hujus exemplaria vobis reddita. Vale, meum decus, & me ama. Salveat officioſiſſime tota domus veſtra, & amici communes. Cave a ſolita tua cura quicquam in ſcribendo remittas. Amplas volo, de omnibus, quae me libenter noſſe ſcis, utcunque ad ſingula tua non reſpondeam. De *Rutgerſianis* in Gallia requirendis vix ulla ſpes reliqua: promittunt tamen Pariſienſes, ſe veſtigaturos. Iterum vale, & valetudinem cura. Andegavi pridie ferias Pentecoſtes Anno CIƆIƆCXL.

1 Inſerta huic Epiſtolae erat Elegia ad Nic. Heinſium, cum Pöëmata ſua ederet, ſed quia ea in Adoptivorum carminum lib. 1. pag. 35. Nic. Heinſii legi poteſt, hic omittere viſum eſt.

EPISTOLA LXXXIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

NOli quaerere, mi Heinſi, ſi judicium tuum de elegidio noſtro melli mihi fuerit. Habeo hac in urbe amicos, viros ingenio & doctrina excellentes, quibuſcum & de literis ſermones ſerere, & monſtrare meos noſcitareque invicem ab illis proditos iſtiuſmodi muſicos foetus jucunde ſoleo. Iis cum totum approbaſſem, & gratias etiam agerent, quod meam in ipſorum patria moram publice, ita, ut ajebant, conſecrare voluiſſem, hactenus adſenſus ſum, ſi tua quoque tabella, UTI ROGAS pronuntiaret. Cum enim negotium hîc tuum verteretur, iſque tuus ſit candor & in me poteſtas, ut me ineptientem ac te ad eoſdem ludos vocantem deriſu liberare audeas, certus fui, ut ſententiam tuam honeſtioribus conciperet verbis amicitia, non tamen poſſe ſalſis: hoc eſt, ut ultra pretium aequum aeſtimares quod aliquam tamen Venerem haberet, non laudaturum te tamen quod nullam. Gratiae genio tuo & amori atque ἐπιεικείᾳ, quibus quod ſatisfacere potui, is vero talis nuntius ſuſpenſo atque anxio mihi, Quale ſopor feſſis in gramine. Nunquam gaudebo magis, feliciter aliquid conatus, cum tibi placendum eſt, nec ulla res ita curae mihi atque cordi, utpote in qua non ſolum ingenii aut quorumque profectuum meorum, ſed etiam grati animi verſetur experimentum. Quid enim eſt, quod tibi non debeam atque tuis, ſi ars mea efficere poſſit? Theſin noli deſiderare. Tridui labor eſt in materia juſſa, non ſelecta a nobis: nec liber fere ullus in promtu, praeter Corpus legum: itaque diximus de illa meo ordine & modo, quae alii ſuis, credo, millies. Scis enim ut haec talia ſcribantur, Actus fuit ſatis celebris in praeſentia multorum ex magiſtratu Advocatorum, aliorumque honoratorum civium, & omnium fere peregrinorum. Raro iſtam pompam in Gallia noſtrates, immo ipſi Galli, admittunt. Itaque manavit rumor per urbem, me cathedram profeſſoriam ambire. Nam ut ſcias, non eſt hic mos vocare doctos viros ad Profeſſionem, ſed qui in urbe ſunt, & fiduciam ſui habent, vacante loco lectionibus diſputationibuſque inter ſe certant: digniorem eligit, & in collegam adſciſcit Facultas. Venerunt adeo quidam ultro, qui mihi gratularentur de hoc incepto, hortarentur ac opes ſuas deferrent, conſtantiam etiam in religione tentarent. Ego ipſis gratias egi, & Prometheis vinculis in patria alligatum me teneri, nec qui hactenus de fide non dubitaſſem, minime omnium veniſſe in mentem mihi, eam alicujus emolumenti aut honoris reſpectu mutare. Auditorium tantum me habuiſſe non ullius petitionis gratia, ne quidem ex deſtinato, ſed per artem:

Digitized by Google

tem [1] *Sengeberi* ICti, qui vir longe doctiſſimus & mihi intimus, quia neſcio quid magnum ſibi de me promiſerat, oſtentatione popularis ſui (Germanus enim eſt, & quidem Brunſwicenſis) gloriam ſibi & nationi quaerebat. En fabulam aſſe dignam. Gaudeo ex animo valetudinem tuam eſſe confirmatam. Iter tuum ſane mihi ſalivam movit propter pinacothecam V. CL. *Jo. Smithi*. Sed autor ſim tibi, ut ſubinde motu aliquo tali ac mutatione amoena loci erigas atque exhilares animum, cujus faſtidia atque taedia haud dubie languorem corporis intendunt, opportuniuſque id cauſſis reddunt. *Fabritius* noſter, convicio ita poſtulantibus cognatis, in patriam rediit, poſtrid. Id. Julias Rothomagi navem conſcendit recta Hamburgum ituram. Adoleſcentis *Voſſii* ne nunc quidem ſine lacrimis meminiſſe poſſum. Nos proximo die lunae conſtituimus, ſi Deo placet, iter aggredi. Varia ex tranſverſo intervenientia nos hucuſque tardarunt a duobus jam menſibus & ultra quotidie iturientes. Novembri menſe ſpero me Pariſios reviſurum, & ibi tuas aliquas reperturum, forte & τριπόθητα tua poëmata. Vale, meum decus unicum, & me ama. Divinum Parentem tuum, amitam, ſororem, & communes amicos caeteros ſaluto officioſiſſime. Juliomagi Andium XI. Kal. Septembr. Anno CIƆIƆCXL.

1 Hic eſt, qui contra *Salmaſium* de mutuo ſcripſit; *Menagii* Praeceptor, qui in Menagianis ſuis ejus ſaepe meminit, unde *Morerius* & *Bayllius* Lexicon ſuum inſtruxerunt, ſed nihil praeterea de ejus vita nos docuerunt, niſi quod hic, ut ſaepe ſolet, in locum communem, de lite adulterii, uxori a marito intentata, excurrat.

EPISTOLA. LXXXIV.

J. FR. GRONÓVIUS

Nic. Heinſio.

Lèidam.

DIu eſt, chariſſimum pectus, cum & ſcribere ad vos deſii, & rerum veſtrarum juxta cum Indicis aut Aethiopicis peritus vivo. Et vobis me excuſet, oportet, & mihi tam aerumnoſae ignorantiae patientiam dictet deſultoriae hujus vitae ratio. Scis uſuvenire iter, praeſertim tam longo circuitu, facientibus, ut cum animus ad familiares illas ὁμιλίας vacet, loci temporiſve deficiunt opportunitas, cum haec adſint abunde, animus vacuus non ſit. Et quamvis providere ante ac deſtinatione figere liceat certas urbes, in quibus interjungamus, laſſaſque continuo motu vires reficiamus: tamen iſta conſilia fere e re nata & ſumuntur & mutantur, praecipue nobis, qui lunam ipſam vincimus. Pariſiis exigere hiemem integram conſtitueramus: vix ineuntem exegimus. Andegavi duos aut tres menſes decreveramus ponere: octo elapſi ſunt. Maſſilia iter flectere per Arauſionem & Genevam uſque propoſitum erat: in Italiam transfretavimus. Mitto alia infinita, in quibus providentia noſtra decoxit, mihique incuſſit pudorem, ut poſtea ſilere apud amicos mallem, quam

Digitized by Google

quam toties vaniſſimae levitatis culpam ſubire. Sed tu fortaſſe eventus meos cognoſcere mavis. Paucis antequam Juliomago diſcederem diebus, miſſus ad me eſt Lutetia libellus, in quo [1] frondator meus falce abjecta tenebat flabellum muſcarium aſinus tantus. Itaque etſi malus eſt, tamen miſeret me peponis, nec poſthac cerebrum ei amplius turbabo. Non dubito ad vos quoque ſtatim perveniſſe id quicquid eſt Elenchi. Engoliſmae *Balſacium*, Tholoſae *Mauſſacum* (quo venerat aegrotae matris cauſſa: nam Mompelii habitat.) & *Poſſinum* Jeſuitam (qui Archiepiſcopi bibliothecam humaniſſime obtulit mihi) Biterris *Job. Croyum* ſalutavi. Ex Foxienſi, quae Tholoſae eſt, quos volui libros, ſine praede aut vade ſumere potui: ſed parum ibi reſtat exquiſiti. Incredibilem ubique hominum doctorum & honoratorum civium in Gallia inveni comitatem, nec ulla terrarum eſt, quae ſtudio in peregrinos ei debeat comparari. Florentiae *Galilaeum Galilaei*, *P. Victorium P.* pronepotem, alioſque ibi forte non cognitos, praeſtantes tamen viros, Piſis *Paganinum Gaudentium*, Romae incomparabilem noſtrum *Holſtenium*, *L. Allatium*, *Gab. Naudaeum*, *Janum Nicium*, Eudemiae auctorem, Bononiae *Fortunium Licetum*, Patavii *G. Scioppium*, *J. Rhodium*, hîc *Philippum Thomaſinum* vidi, quibus multis nominibus devinctus maneo. Nam extra ordinem iſtum nominare debeo magnum Cardinalem *Franciſcum*, de quo jactantius quaedam ſcribere poſſem, vera tamen, ſi id moris eſſet mei. Scito, mi Heinſi, hîc longe abundantiores eſſe, quam uſpiam vidi, literarum theſauros, ſed homines difficillimos, quos niſi longo tempore & magno uſu delinire non poſſis. Ex uno diſce omnes: Florentiae duobus libellis ſupplicibus magno Duci oblatis, poſtquam tres integras hebdomades ad primi Secretarii januam (non enim admiſſionem ad illos fraterculos gigantum petere licet, ſed exſpectandum eſt, donec ipſi e thalamis ſtatis horis procedant) quotidie mane ac veſperi excubando, omne genus indignitatum pertuliſſem, non impetrare potui, ut in bibl. Medicaea ad D. Laurentii aedem ſcribere mihi aut notare liceret. Pro magno beneficio datum eſt, ut legere in ea poſſem, cum Clerico clavigero vacaret. At olim publice patuit cuivis. Niſi ego artificio quodam & Philippi Macedonis ἑλεπόλει (noſti dictum ejus de aſino onuſto) mihi ſubveniſſem, tantis opibus Tantalus interfuiſſem. Romae Farneſianae celeberrimae quondam aditus muro obſeptus eſt, ne cuiquam ejus uſus concedatur. Aliae duriſſimas ſemper, & adverſas praecipue feſtinantibus habent leges. Non tamen omnino vacuis manibus redimus: adeo improbitas laboris mei omnes difficultates vicit. Si mihi biennium his in oris meo arbitrio eſſe liceret, affirmo tibi, multorum magnorum in literis virorum copiis nullus inviderem. Sed pipulo flagitamur ab Amſtelodamenſibus, ab noſtris Hamburgenſibus. Miſit ad me Romam *Ludovicus de Gere* unas ad ſe Theologi veſtratis ȣ πάνυ *Conſtantini*, quibus hic, quia ἀτομόν τι mei nominis ad neſcio quam cathedram commendatum eſſet, quaerebat ex illo, ὡς, πόθεν; ubique nunc, & quando rediturus eſſet iſte *Gronovius*. Cognovi poſtea idem

1 *Emer. Cruceus* qui ſub titulo *Muſcarii* edidit libellum contra Gronovii Diatriben Statianam.

idem ex *Chriſtenii* literis, quae tamen ad anteriorum quorundam non redditorum mihi, ut cum Fulgentio loquar, continentiam digitum modo intendebant. Difficile foret mihi de tam bona fortuna nondum cognita diſcernere, niſi praefixum eſſet in illis tempus, quo me in Batavia eſſe oporteret. Quoniam vero tum maxime reginam urbium relinquere non poſſem, adhaec comiter meos non deſerere certum ſit, & hanc peregrinationem quanto poſſum belliſſimo κύκλῳ abſolvere, praetereaque reduci patria optimaque mater ſit inviſenda, quibus jam dimidium Vlyſſaei erroris tempus careo: malui gratias agere humaniſſimis viris fautoribus meis, quam exſpectationem eorum longa mora fruſtrari. Id quod *Chriſtenio* reſpondi, & per occaſionem a te Cl. [1] *Imperatori* cum ſalutatione officioſa referri velim. Hic ad feſtum Aſcenſionis forte manebimus, ut ſolennem illam maris deſponſationem ſpectemus. Poſtea Galliam repetentes urgebimus iter, ut eo citius ad vos revertamur. *Caſauboni* epiſtolae decimo fere, poſtquam veneram Romam, die pittacio publice ad ſtatuam Paſquini affixo, inter prohibitos libros ſunt relatae. Multa habeo garrienda tecum, ſed explicare multitudinem ad eligendum non poſſum. Praecipuum eſt, quod te optem valere, καὶ αἰὲν ἀριστεύειν. Commune: amicos in primis domeſticos tibi, & maximum Patrem ſalvere plurimum jubeo. Iterum Vale. Poſtrid. Eid. Apriles Anno CIↃIↃCXLI. Venetiis.

1 *Conſtantino l'Empereur*, hoc tempore Linguae Hebraeae, & deinde etiam Theologiae Profeſſori. *Imperatorem* eum etiam vocat Sarrav. Ep. XVI. & purum putum mancipium *Heinſii*, quia ei prae *Salmaſio* favebat. Intelligit hic Gronovius Daventrienſem Profeſſionem, ſibi Romae agenti oblatam, quam recuſavit tunc; ſed cum poſt octo menſes reverſo in Hollandiam iterum obtuliſſent, manus dedit *Gronovius*: ut ſcribit ad *Richterum* in Epiſtol. p. 244. & cauſſas, cur acceperit, addit.

EPISTOLA LXXXV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

CUi ego citius reditum in has terras nuntiem quam tibi, cariſſimum caput? qui abſentis mei tantam geſſiſti curam? cui ego, quoad licuit, omnem itineris mei fortunam ſecundum ſingulos pene ejus articulos notam reddere ſtudui. Scito igitur in hac me urbe eſſe, & reſtare nihil ad explicandum totum ordinem noſtrae peregrinationis hujus, quam ut Amſterodamum depoſitum reddam. Id quod cras σὺν θεῷ εἰπεῖν fiet. Lutetiae mihi *Iſaacus Voſſius* de tua in Angliam peregrinatione & ſtudiis laetiſſima nuntiavit. Ea cauſſa fuit, ut licet binis tuis ibi inventis, ſed ἑώλοις & annotinis nihil reſponderem: praeter quod ita me illic diſtrictum ſenſi, ut omnia promiſſa, quae tot praeſtantibus viris, quibuſcum per iter amicitiam inivera, de literis inde ſcribendis feceram, occupationum copia retentus fallerem; differremque in igna-

viſſimum illud tempus, quod bimeſtre partim Rothomagi, partim in portu Gratiae, ut vocant, exſpectandis claſſiariis ſummo cum taedio exegi. Interea Cadomum paucis diebus excurri, fallendae morae cauſſa. Ibi ex Selando quodam te ſalvum ſoſpitemque ad patrios lares rediiſſe didici: atque haec fiducia meae ſcriptionis. Ego Amſterodami, credo, ex literis Hamburgenſium meorum cognoſcam, quae mihi in poſterum vita inſtituenda ſit. Simul atque autem reglutinare me ab iis potero, quibus jam triennium mediocri cum voluptate, ſumma interdum cum moleſtia, compactus & ferruminatus haeſi, ad vos excurram, & dulciſſimum os tuum ſuaviabor. Interim ſalve, & meo nomine maximo parenti, totique domui veſtrae, & amicis communibus officioſſimam ſalutem dicito. Harlemi a. d. VII. Kal. Febr. Anno CIↃIↃCXLIII.

EPISTOLA LXXXVI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

NObiliſſime & praeſtantiſſime juvenum. Gravem apud te noxam commerui tam inficeto ſilentio, non diffiteor: ſed niſi ingens mihi fuiſſet fiducia, & tui adfectus & meae integritatis, nunquam in hoc peccatum incidiſſem. Malo igitur illas allegare mihi ad te deprecatrices, quam ſpecioſum occupationum praetextum obtendere. Fuerunt ſane & hae a principio: & qui non fuerint, ut de aliis externis taceam, poſt ſeculum, non enim triennium, ad libellos reverſo? ſed & ſaepe implicitum tenuit ingenua pigritia, quae aegre primum & ex laſſitudine admiſſa, poſtquam ſe placere ſenſit, altius ſupercilium ſuſtulit, nec niſi delibato etiam multo laboris tempore recedere voluit. Hoc argumento ſit tibi, quantopere me locus hic capiat, ubi ita ſolitarius ſum, ut ſaepe ne muſcae adſint quidem: ita immotus, & non dico compoſitus, ſed depoſitus, ut ſi adeſſent illae, comedere me potuiſſent citius, quam Octavium ex dolore artuum unguentis delibutum, hunc enim ipſe ille inteſtinus monitor aliquando moviſſet & excitaſſet. Addiſcebam igitur aliquantiſper, quantum habeat ἰλλυσικὴ ἡ ἀπραξία, quae ſit Minerviae Coronidis ſapientia, cum ſola in ſicca ſecum: quamque vitam faciat beatiorem quietis dogma, ſi cantus luſciniis & ranis convitia non invideamus ipſi ſilentes, niſi quando ridere liberet. Habes totum myſterium ſilentii mei per lectiones prolatas: neque enim in Eleuſiniis λαμπαδοῦχος cucurri, nec cum Amyclis me ivi perditum, minime autem omnium ὑπὲρ Μαλέας navigavi, ut praeteritorum obliviſcerer. VIII. tamen Kal. Apriles niſi verba in promtu fuiſſent, nequiter haec diſciplina nobis expetiiſſet. Tum primum publice auditus ſum conventu celeberrimo multorum illuſtrium, & reverendorum, & cujuſvis generis hominum. Erant enim Comitia Ordinum provinciae hujus, & rogaverant me Curatores noſtri, ut ad

illos

illos dies paratus eſſe vellem. Quid quaeris? fortunam narro, non meritum. Euge, & belle & feliciter, omnes a maximo ad minimum. Dices, eundem eſſe omnium hodie finem, qui ut ſemel accepti, quomodocunque dicant, probantur? Aſſentior tibi, & proinde minus glorior, nec permoveri adhuc potui, ut volentibus & in aëre evaneſcentibus ſonis vitam typicam, ſive mavis χαλκότυπον darem, mutoſque illos publicandae chartae illigari paterer. At vero ſi aliquandiu avide me ſopore & deſidia ingurgitavi, congitans illud, *brevis eſt hic fructus homullis, jam fuerit:* nunc dicere poſſum, *Jam fuit, & longum poſt non revocare licebit*, utique poſtquam interfectae ſunt & animam exhalarunt feriae noſtrae, non minus quam occiſa ſus. Auriculas igitur demitto, ut clitellis aſinus impar, & commeo quotidie ex hortulis meis (nam & habito in hortis) ad Peripatum, ſub ala faſciculum portans librorum, ut ruſticus agnum, & ibi frequentibus, aut infrequentibus, ſed ſatis adhuc frequentibus, declamo. Sed fortaſſis ego hilari injuriis meis, commodis triſti fortunam utramque narro, quandoquidem in fatis erat, non citius me ſcribere, quam otia illa & ſomniculoſi dies nobis periiſſent. Nunc, enimvero, Dave, nihil loci eſt ſegnitiae neque ſocordiae. In duplici profeſſione quinque recitationes publicae, privatae plures (miraris, & nihil mentior) ſingulis hebdomadibus faciundae: quia pauci ſumus, nemini ceſſare licet: ſtatim enim oculis digitiſque denotaremur omnium. Jam ego id quoque habeo vitii, ut nihil poſſim agere perfunctorie aut obiter, nec aut meae facultati ad expedienda ſubita, aut facilitati ϗ εὐηθείᾳ auditorum confidam. Itaque ſaepe in iis fatigor, in quibus minime erat opus, & ea, quae juſtius curarem, omittere cogor. Quo in genere cenſeas licet hoc literarium officium: nam ſi ego cuiquam amicorum ſive in Belgio, ſive alibi, dum hîc deſedi, diligentior fui, excuſari nolo tibi: ſed profecto quod ingenti meo cum moerore fateor, ſatisfeci nemini, qui hîc ita deripior, ut vacare alii cogitationi nequeam. Hanc ipſam, quam cum maxime ad te deſtino, bis in alia charta coeptam interpellatus deſtitui, & niſi interveniſſent hae intercalares feriae Pentecoſtes, dubito utrum imperare potuerim mihi, ut ἐγκυκλίοις illis ad caput & circa latus ſalientibus tantiſper ludum darem. Unum rogo, ne ſiniſterius interpretere, quod videlicet in itinere Hagienſi ad vos non devorterim. Scito autem omnino conſtitutum id mihi fuiſſe, cum eo pergerem, ut in reditu aliquot dies collocarem vobis. At ego, qui Hagam feriatum ire me putabam, inſperatum ibi opus inveni: cui perdius pernox eo uſque inhaeſi, donec vix tantum reſtaret ſpatii, ut iter feſtinus abſolvere poſſem ad eum diem, quo huc me rediiſſe oportebat. Dederam enim fidem nonnullis, me interfuturum ſecundae Coenae celebrationi: eam ſolvere eo impenſius laborabam, quod hîc rumor manaverat, ab [1] agyrta, cui ſucceſſi, ſparſus, ſentire me cum Lutheranis. De Hagienſi

autem

[1] *Martino Schoockio*: illi enim ſucceſſit. Vid. *Revli* Hiſtor. Daventriae lib. VI. pag. 712. ubi & vitam *Gronovii* ex ipſius ſchedis exhibet ad tempus illud uſque, quo Profeſſionem Hiſtoriarum & Eloquentiae eſt auſpicatus. Hunc *Schoockium* eleganter deſcribit *Iſ. Voſſius* in Epiſtola ad *Salmaſium*

autem opere, neſcio an inaudieris, & credo fere: inveni apud illuſt. V. *Cornelium Hagum* fragmentum Alexiados Commenae meae luculentum, tranſlatum in vulgarem Graecam, qualis erat paullo ante captam ab Turcis Conſtantinopolim. Primum quidem ingens verborum diverſitas in paribus ſententiis valde me turbabat: mox tota phraſis & plurimae voces, ut ἄλογα pro jumentis, ἁρματωθέντες pro armatis, ὁπλισμένοις, κατουνοτόπιον pro caſtris ſeu pellibus σκηνώσεις, ἐκατούνευσαν pro ἐσκήνησαν, item ϛράται, καβαλλαρικὸν, καβαλλικεύειν, κουρσεύειν ἀντὶ τοῦ λῃστεύειν, ut Itali *andar in corſo*, Galli *courir le pais*, ſimiliaque id quod res erat, ſuſpicari me fecerunt. Mea enim plane ἀττικίζει. Deſcripſi igitur totum, & doleo integrum non eſſe. Ab eo autem tempore vix in manibus habui. Tu quid agas, quid alii veſtri heroes, quid de literis aliunde audias ſcire haveo. De ſororis partu jam Hagae me intellexiſſe puto, ſi bene memini. Id ego gaudium tum Avo, tum parenti utrique, tibi quoque ex animo gratulor, utque perpetuum ſit, toto corde Deum precor. Rogo meo nomine quam officioſiſſime omnes ſalutes, ut & τὸν πάνυ *Boxhornium* cum uxore. Vale, chariſſimum caput, & me ama. Daventriae a. d. III. Jun. Anno Dionyſ. CIƆIƆCXLII.

maſium CCLX. inter Gudianas. *quod eſt impudentiſſima beſtia*, *qui Canina ſua mordacitate inviſus Ultraſtinis migravit in Daventrienſem Academiam* (*Gymnaſium* potius) *ut ibi apud alios canes eloquentiam illam & maledicentiam liberius exerceret*, *mirum*, addit, *non eſſe ibi fuſtes iis compeſcendis*. Plura poſſem de hoc cive meo, ſed parum ad ejus laudem, adtexere: quare potius ad vitam a ſe ipſo conſcriptam remittimus, & proditam *Revio* Hiſtor. Davent. lib. VI. p. 710. & quae de eo leguntur in vitis Profeſſorum Groningenſium pag. 133.

EPISTOLA LXXXVII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

VIdeo, mi Heinſi, mirifice dolere tibi, quod ſi quid eſt penes me excerptorum Ovidianorum, id non ſtatim ad te miſerim. Hinc tot aculei per totas literas: & poſſem forte τὸ δὴ τὸ λεγόμενον πρὸς Κρῆτα κρητίζειν, ſed non vacat, & habeatis, per me licet, εὐτραπελίας gloriam, qui cathedris adſidere, & choreas ducere, & ſciti convivatores eſſe gloriamini. Simpliciter igitur & breviter tecum agam. Quae promiſi tibi, ea conſtitueram ex ſchedis meis deſcripta ad te mittere, quod facile tantum otii hic mihi futurum eſſe perſuaderem. Id quia ſecus accidit, nec dum habes tu illa, nec tamen de habendis deſperare debueras. Quamquam potuiſſem ego aeque amare mea ad Ovidium excerpta, ac tu tua ad Statium, quae ſcienti jam olim in ſcriniis tuis eſſe, tam diligenter (non enim dicam tam callide & vafre) habere te ulla diſſimulaſti. Sed non ego illa ambio: gaudeas ſolus: & quae inde nos docebis, libenter

Digitized by Google

benter nomini tuo inſcribam. Quia autem ne meorum quidem propter occupationes ſtudiorum privatorum curam gerere mihi liceret, te dilatum queri non debebas. Nam ipſas ſchedas meas alii, quam mihi ipſi committere, non audeo: quod ſint plurima ibi, quorum nemo debet eſſe praeter auctorem judex. Scin quid mihi fecerit candidus ille [1] *Argentoratenſis*. Fidem meam ſugillavit publice ex illis ipſis variis lectionibus, quas *Scragio* deſcribendas dederam: ibidemque meo beneficio habere illas ſe dicit, ut tanto major eſſet fides falſi me appellanti. Et me quidem, fateor, memoria deceperat: quod ſi verbulo addidiſſet, non offenderer reprehenſione. Nunc ſatis eſt ipſi dicere, excerpta, quibus fidit Gronovius, confirmare contrarium. De te quidem hoc non metuo: ſed nec de illo metuebam. Cl. *Boxhornii* Commentarium in Agricolam editum fuiſſe, antequam ex chartulis illis, quibus rerum novarum rumores colliguntur, ubi neſcio quomodo ille quoque herba parietaria factus, & contra [2] *Dalogiſtum* pro eo commentario aliquid ſcripſiſſe narrabatur, & poſt ex tuis diſcerem plane ignoravi. De *Dialogiſto* illo quoque nihil inaudiveram: etſi libellus eſt famoſus, ut tu loqueris, miror cur & amiciſſimum mihi vos putaretis: neque enim ego amicos habeo libellorum famoſorum auctores, ſed honeſtos viros. Itaque minus curo, mihine parcat an non: & ſi illud dixit, quod narras, ſane perfacile eſt ipſi reſpondere. Feriae apud nos non erant, cum tuas accipiebam: & poſt duas demum hebdomades incipient. Per eas caram ego patriam reviſere conſtitui: itaque ſi quid vis *Vincentio* noſtro, aut cuiquam alii illic locorum, manda parato exſequi. Si id tempus in muſeo exigere liceret, potuiſſem forte lucubratiunculam inceptam ſaepe, & millies interruptam ad umbilicum adducere: nunc longam advocationem petere oportet. Novi habemus nihil: quia enim a ſcribendo ceſſamus nec literas accipimus. Eſt hic vir probus, ludi magiſter, qui magno labore Indicem omnium vocum Ovidii parat: nondum vidi: ajunt tamen jam aliquot annos in ea opera deſudare. Commentarium in Ibin hac ipſa denique hebdomade cum aliorum librorum faſciculo e Gallia acceptum hic habes. Ejus auctor magna dignitate apud ſuos fungitur, de opere tu judicabis. Vale, mi Heinſi, & me ama. Illuſtri Domino Parenti, Ampliſſimo affini, faecundaeque (quod ex animo vobis gratulor) ſorori, Cl. *Boxhornio*, ſalutem officioſiſſimam adſcribo. Daventriae Kal. Septembr. ſtilo veſtrate. Anno. CIↃIↃCXLII.

1 *Freinshemium* intelligi patet ex Epiſt. 101. & ex Praefatione *Freinshemii* ad *Joach. Vicofortium*, ante commentarium in Curtium, ubi varias lectiones ex Gruterianis codicibus enotatas Cl. *Gronovium* & *Scragium* ſibi ſubmiſiſſe fatetur: in praefatione ad varias lectiones, omiſſa *Gronovii* mentione, omnia accepta refert *Scragio*, ut & paſſim in ipſis variis lectionibus.

2 Quem *Dialogum* intelligat neſcio. ſed *Heinſius* ſuſpicatus Salmaſium auctorem fuiſſe, hinc & ſeq. ex Epiſtolis liquet. Ad *Sarravium* hanc ſuſpicionem detulit *Gronovius*, qui etiam tangebatur. Sed amovet hanc opinionem *Sarravius* Epiſt. XLIX. unde & apparet in *Boxhornium* fuiſſe ſcriptum.

EPISTOLA LXXXVIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

NObiliſſime & eruditiſſime juvenum. Serius accepi tuas, nempe poſt reditum. Itaque quas adjunxeras ad *Fabritium*, tradere non potui: miſiſſem jam, niſi reverſum ante decem dies ingens occupationem moles pene obruiſſet (dudum enim exierant feriae) ſic ut ne cognatis, niſi nudius tertius ſcribere potuerim, & tamen occaſionem perdidi. Jam enim diſceſſerat tabellarius. Mittam proxime. De Claudiano, teſtor fidem & fateor ingenue culpam, eram oblitus. Sed quod amicus ille ſcripſit, ſe eum commiſiſſe mihi, ut tibi traderem, tu audacter reſcribe, facere eum, quod ſolet nimis ſaepe, quodque tu eum feciſſe ais, cum mihi opplevit aures de collationibus tuis Statianis, hoc eſt, quod non audeo dicere. Merae ſuae negligentiae debet, quod apud me eum reliquit. Nam cum repoſcere deberet eum, & litteras, quas ad me ſcriptas *Sarravius* ipſi commiſerat, mihi tradere, non rediit, & nec literas reddidit, nec de Claudiano verbulo me monuit. Id nunc imputat pro beneficio tibi. Sed non eum me invidiſſe tibi vel inde argumentabere, quod nunc mitto inexcuſſum. [1] *Quas Parthaoniae* admiror & exoſculor: nihil divinius. De caetero amo te, atque amabo aeſtimaboque quamdiu vixero. Dicerem id me debere beneficiis, quae ab Ampliſſimo Parente tuo accepta teneo, idque adeo fateor animo lubentiſſimo, immo jacto & glorior: ſed peculiaris tibi eſt adfectus meus ob inſitas dotes, quarum, Deum ex animo precor, ut largiſſimus fructus ad literas & poſteritatem veniat. Iter ſatis fauſtum felixque fuit, τῷ κρείττονι χάρις. *Lindenbrogius* parentem tuum humaniſſime ſalutat, atque ipſum teque omneſque veſtros optimus *Fabricius*, qui valet & bene agit. Donavit mihi luculentiſſimum poëma & Fabritianum, ſcriptum in auſpiciis anni praeteriti Legato Gallico, [2] *Claudio Memmio*, Comiti d'Avaux, Henrici fratri, quod, ſi libido eſt videndi, ad te mittam. Atque utinam vel inſcio ipſo poſſet apud vos edi. Eſt enim digniſſimum auctore. Ego quoque meos reperi ſalvos ſoſpiteſque, & ſi induci potuiſſem, ut Belgarum obliviſcerer, crede mihi ſatis lautae paratae erant conditiones. Sed me jam Daventria duplici poene vindicat pignore. Audeon' apud te promere arcanas ſpes meas? audeon' petere, ut tu *Boxhorniusque* vos paretis ad accinendum propediem mihi epithalamium? Certe audeo, & ut ſpero, impetrabo. Puella eſt XXII. annorum, non deformis, bene nata, optimae indolis, optimis moribus, dote, ut in his locis, ſatis lauta, patrima, matrima, homines honeſtiſſimi parentes, qui mihi con-

1 Apud Ovid. VIII. Metam. 541.

2 Legitur haec ſtrena inter ejus Poëmata pag. 744. Edit. ultimae.

Digitized by Google

contra potentes rivales favere, quantum colligere valeo, potuerunt. Fratrem ejus cognoviſti forte: nam ante triennium ibi juri ſtuduit, & nunc in Galliis peregrinatur. Volo tamen rem habeatis ſecretam, uſque dum perfecta fuerit. Omnia certe auguria bona ſunt, & confido τῷ δοτῆρι ἐάων, ſtudiis meis vitaeque hoc inceptum utile futurum. Dialogiſtam nondum vidi, etſi petierim Amſterodamo: vide an tua opera fieri id poſſit, & habeo, ni fallor, adhuc rationis aliquid cum Elzeviriis, qui hoc debitum reliquo meo facile adſcribent. Literis noſtris ſecretioribus parum fuit hactenus otii. Paratos tamen habeo tres novos obſervationum libros, in quibus nonnulla, credo, probabis; certo diligentius ſcripti ſunt & uberius ac priores. Sed quis edet? nam hîc fieri id nequit, & neſcio, ſi excurrero Amſterodamum, an inventurus ſum, qui ſumptum facere velit. Canam ergo mihi meiſque muſis. Si iſta res, quam dixi, ut ſpero, confecta fuerit, rogabo ut aliquando ad nos inviſas & hoſpitio meo utare. Tum nihil in ſcriniis noſtris abſconditum erit tibi. Interim ſalve cum Parente maximo, ampliſſimo adfine, amita & ſorore caſtiſſimis, & me ut beneficiarium veſtrum porro amate. Scripſi Daventriae III. Id. Decemb. Anno C. CIƆIƆCXLII. Salveat plurimum Cl. amiciſſimuſque *Boxhornius*. *Scriverius* quid rerum agit? Eum quoque per occaſionem ſaluta velim. περὶ γάμου tene quaeſo in ſinu, & exſpecta meas proximas. Immo fatere licet, res enim convenit & certa eſt, quantum poteſt confirmari in rebus humanis. Nomen eſt ſponſae *Adelheidae Tennuliae*.

EPISTOLA LXXXIX.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

MI Heinſi. Poſt reditum ſtatim unas ad te dedi. Claudianum ab Iſaaco collatum miſi. Epithalamium teque & Cl. *Boxhornium* per te, ſi ocium eſſet, rogavi. Tu non reſpondes. Puellae nomen eſt *Adelheidae Tennuyl*. Ipſam ſi noſſe cupis, docebit te omnia de ipſa & parentibus uxor Couranterii, quae aliquot annos in aedibus ipſorum ſervivit, & inde, ni fallor, nupta eſt. Noſtrae nuptiae celebrabuntur σὺν θεῷ εἰπεῖν XXV. Januarii ſtilo veſtrate: Vides quam parum temporis reſtet. Atque utinam tu intereſſe poſſes, & alii ex Hollandia amici. Certe invito te, tu vide quid poſſis. Certe vota tua ſpero nobis praeſto fore. Vale, & me ama, tuoſque & alios amicos ſaluta. Daventriae III. Non. Jan. Anno C. CIƆIƆCXLIII. quem feliciſſime vobis decurrere opto.

EPISTOLA XC.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

NOn expectaram, Vir Clariſſime, ut poſt prolixiſſimas, quas nuper ad te dedi, meas, ſilentii me accuſares: quae quod redditae tibi non ſunt, non video quomodo mihi imputari poſſit, cum eâ illas ad te deſtinarim via, quam ipſe mihi praeſcripſeras: conveniendus itaque tabellarius Daventrienſis. Facilis quidem earum jactura eſt, niſi quod Orationem Boxhornianam & Dialogiſtae libellum haberent adjunctum, quo certe nomine periiſſe eas nolim. Epithalamium quod hactenus non miſi, tua potius, quam mea culpa eſt. In penultimis enim tuis ita de conjugio tuo mecum agebas, tanquam de re incerta, & quam ſilentio meo committebas, donec alias a te acciperem, quae totius rei certiorem me facerent. Haec ſecurum me reddiderunt de Epithalamio, donec aliae iſtae emergerent, quarum loco breviculae tuae tandem apparuerunt expoſtulatrices illae. Vides nunc immerito te mihi iraſci? [1] Epithalamium meum & Boxhornianum hîc habes. Ac de me quidem ut agam, merito culpam deprecari deberem, qui carmen tibi mittam tam ineptum, niſi pro excuſatione eſſet ſumma feſtinatio. Dies vix tres amico dediſti, quo tempore tum aliis rebus, tum amicorum interpellationibus adeo diſtrictus fui, ut vix horas tres meas habuerim. Tu, emendanda ſi quae erunt, ut certe erunt plurima, ipſe corriges, quo nomine devinctiſſimum me tibi habebis. Pro invitatione multum tibi debeo. Sed tempeſtas anni non videtur ferre, ut ad vos excurram, quod nec ipſe neſcis, quo facilior excuſationi locus erit. Vale, meum decus, ſcribebam raptim, ipſa ea, qua carmen meum abſolvi, hora, die XIX. Januar. Anno CIϽIϽCXLIII.

Cl. *Boxhornio* ante dies pauculos puella ſcitiſſima nata eſt.

1 *Heinſii* legitur inter ejus Juvenilia lib. II. pag. 282. *Boxhornii* Epigramma legitur inter ejus Poëmata p. 72.

EPISTOLA XCI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

NObiliſſime & eruditiſſime juvenum. Ecce relapſus ſum in veterem culpam, quam ſi non condonas huic tempori, quo (poſt quantos aeſtus) ſemel

mel cum votis omnibus decidi, & fluctuans vita mea aliquem ſtatum accepit, hoc ſolo miſer ſum: Caetera, τῷ κρείττονι χάρις, ſatis ferenda, nec aliud oro, quam ut haec nobis perpetuet. Dum tamen huc conor, quid ego narrem tibi damna temporis, conventus, pervigilia, diſcurſationes, comeſſationes, quibus tam patienter unquam indulturum me vel jurato non crediſſem vati: ſed ita eſt, τοῖος νόος ἀνθρώποις, οἷον ἐπ' ἦμαρ ἄγησι πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε. Jam aliquot ſunt menſes, quod tribus în domiciliis diverſor: veſcor & cubo aliquandiu apud ſocerum, libris in veteri conducto adſum, tertias aedes habitationi praeparo. Nec in tanta jactatione intermiſſio ordinariorum laborum, niſi ad pauculos dies, quia longe ultra conceſſam vacationem iter proceſſerat. Haud miraberis igitur, ſi ſerius grates ſcribo tibi pro diſerta & ſubtili epiſtola, utrique & pro Boxhorniano munere, cui tuum eſt adnexum, & pro officio, quo nuptias meas celebraviſtis, omnium gratiſſimo. Statim autem atque reſpiravi paullulum, aggredior, non quidem paria facere vobiſcum de ſingulis (non valeo enim) ſed tantummodo adfectum meum prodere. Quos narras praeſtantium virorum obitus, ſane triſtiſſimi ſunt viſi mihi, quippe perpetua vita digniſſimorum. Aequius fero tamen, cum video illos debitum naturae perſolviſſe eo tempore, quo tam ſerio, nonnulli etiam tam docte facundeque lugerentur. Quod ſine dubio ipſis quoque extremam neceſſitatem leviorem reddidit, gnaris relinquere ſe memoriam in exemplum ituram, non ipſorum modo merito, ſed & cura ſuperſtitum. Etiam bene de ſeculo auguror, cum qui tam bene hanc cladem intelligunt, ipſorum in locum ſucceſſuros mihi pollicear. In omnibus autem ſcriptis veſtris genium & elegantiam admiror, in iſtiuſmodi vero magis commendo pietatem. De tuo in primis luculento [1] epicedio non judicium poſcere debebas, ſed laudationem: adeo apparent ibi heroici ſpiritus, nitidiſſimus ſermo, numeri ſonori, ſenſus lugubres & convenientes materiae, eruditio rara, & ex ſecretiſſimis petita antiquorum theſauris. Ne livor quidem in eo, quod carpat, inveniat; nedum ego, qui tanto cum praejudicio ad legenda tua accedere ſoleo. Vide tamen περιεργίαν & temeritatem meam: unum illud, *Contudit afflatu*, fateri auſim diſplicuiſſe mihi. Habeo quo defendas: nam *adflatus* ille tempeſtati poteſt adſimulari, ſternenti, evertenti, comminuenti: tamen aliud verbum malo. De *Walliano* adſentior omnino tibi. Atque ego ne nomen hactenus auctoris infelix audiveram: eo magis plauſi primo auſu totam rapienti famam. Laetum fuit cognoſcere typographorum Anglorum diligentiam: ſed apud vos, an omnes inter-

1 Eſt Epicedion in Curatorem Academiae *Mylium*; quod legitur poſt Orationem Boxhornii in ejus exceſſum, & ibi leguntur illa verba

Rurſuſne profano
Contudit afflatu Cyrrhaea cacumina Python?

Vid. inf. Epiſt. 95. ubi *Heinſius* ſe obtrectatores nactum eſſe ſcribit. non reperi vero inter edita Heinſii Poëmata; longum ſatis eſt, & Hexametris verſibus contextum. *Hadriani vander Walſe* Delphenſis etiam legitur *Venus lugens* ibidem.

terquieſcunt? Epigrammata in [1] *Gornaeam* dubitare non potes quin exſpectem. Epithalamium accepi ipſo nuptiarum die hora illa pomeridiana, qua commodum poſt ſacra celebrata ex templo cum nupta redibam. Illico tamen ad typographum miſi, & inter coenandum nocte jam concubia (non enim hîc valde feſtinae operae) correxi. Legerunt igitur a tua manu Curatores noſtri, aliique hoſpites eruditi, & omnes magnopere probarunt: nec poſtero die, ſive repotiis dicere mavis, prius limen intrarunt, quam quiſque ſibi exemplum popoſcit. Tum quoque unus, Conſul hujus urbis, qui proximus adſidebat ſponſae, totum eſt ei & uxori ſuae interpretatus, adjungens pridie id ſe facere non auſum, ne ſcilicet illa inepte timeret. Tulit etiam Boxhornianum plauſus. Ego utrique veſtrum gratias ago infinitas, quod amores laetiſſimos & mihi reddideritis commendatiores, & memoriam eorum tradideritis poſteritati. Gratulor ex animo auctam domum Cl. *Boxhornio*, & hunc nuntium pro laetiſſimo omine pigneror accipioque oblatum conſcenſuro torum nuptialem. Dialogum percurri: nec dum remitto tamen, quia excerpam, quod de loco in Diatriba tentato. De auctore, nondum manus do tibi. Agnoſco curam in ſtilo, quae non eſt in ſcriptis illius, quem deſignas: eſt enim hac parte negligens admodum: deinde tot futiles & fatuas explicationes ab eo profectas in tam paucis paginis nullis perſuaſionibus adduci poſſum ut credam. Non eſt una, quae illum ſapiat: & ego ut hominem eſſe ſcio, & errare poſſe, ita tam inepte & continenter errare nuſpiam animadverti. Quamvis ſciam non cujuſvis eſſe, etiam caetera κριτικωτέρων, Tacitum ſive corrigere ſive interpretari. Vale, meum decus, & bene rem gere. Daventriae. a. d. IX. Kal. Mart. Anno CIƆIƆCXLIII. ſtilo noſtrate.

Jam quot dies hae literae penes me ſcriptae jacent, & incaſſum exſpectant hominem, qui Leidam iturum ſe dixerat. Quia video morari, ego te amplius nolo. Interea Livio coepi operam dare: & ne tempus illud tibi ſit fraudi, hoc pendam intertuſurium, ut nonnullas διορθώσεις faciam judicii tui. Lib. I. pag. 30. ed. Elz. *ea pietate omnium pectora imbuerat, ut fides ac jusjurandum, proximo legum ac poenarum metu, civitatem regerent.* Haec ſcriptio vett. libb. Alii ediderunt, *propulſo* ἀντὶ τοῦ *proximo*. Nannius conjicit, *pro ipſo*. Verum putamus: *pro ſummo legum ac poenarum metu*. Eſt enim τὸ *pro* interdum comparationis. P. 36. *tertium cauſam belli hujuſce, ut Romanus Albano imperet, dabo.* Nihil variant MSS. Quomodo autem tertius cauſa belli? Utique legendum: *cauſae*. Pag. 49. *Tanaquil, ſummo loco nata, & quae haud facile iis, in quibus nata erat, humiliora ſineret. Ea quum innupſiſſet, ſpernentibus Etruſcis Lucumonem.* P. Nannius conjectat: *humiliora ſentiret*. Nos, *quae haud facile iis, in quibus erat nata, humiliora ſineret ea, quae innupſiſſet. Spernentibus Etruſcis* &c. Lib. II. p. 157. *Volſci tum Aequique inter ſeditionem Romanam & bellum coortum vaſtaverant agros: ut ſi qua.* Audi Sigonium: Hic locus foede legebatur ante ita: *Volſcum Aequicumque inter ſed.* Subjicit deinde aliam lectionem inquinatiſſimam ex libro in-

quin-

1 *Maria Gornaea*, filia adoptiva fuit *Michaelis Montani* (*Montaigne*) ad quam *Lipſius* Epiſtolas ſcripſit, & de qua nos ibi plura. vide *Baylii* Lexicon Hiſtor. Criticum in *Gournay*.

Digitized by Google

quinatiſſimo. Quod eſt autem tempus inter ſeditionem & bellum coortum. aut quae iſta deſignatio! Vetus utique & vera lectio eſt: *Volſcum Aequicumque inter ſeditionem Romanam eſt bellum coortum. Vaſtaverant agros, ut ſi qua ſeceſſio plebis fieret, ad ſe receptum haberet.* Offendit homines illud *Aequicumque*, cum ſemper alias *Aequos* dicat Livius. Ideo eandem vocem exſtirparunt Lib. x. p. 659. *M. Lino Dentre & Aemilio Coſſ. redintegratum eſt Aequorum bellum.* Vides elegantiam. Nos reponemus ex MSS. Italicis & Gallicis: *redintegratum eſt Aequicum bellum.* Mirum eſt, quod reliquerunt tamen vocem lib. III. p. 169. *iſque miles per bellum Aequicum vel acerrimus fuit.* Sic *Nervicum* a Nerviis populis, *Albicum* ab Albii Ingauni aut Albii Intemelii, in Liguribus, incolis, Caeſar. *Heduicus* ab Heduis Auſonius. Lib. III. p. 184. *ut exſules injuria pulſos in patriam reduceret, & ſervitutis grave jugum demeret.* Nos ex MSS. *& ſervitiis grave*; Ut inferius: *qui ſervitia noſtra non commovit auctor.* Eod. p. 186. *jam tribunitiae poteſtatis ſacrarumque legum oblitum.* Immo cum MSS. *Sacratarumque legum.* Quid ſint ſacratae leges, non docendus es. Sed eſt elegans locus apud Dionyſ. Halicarnaſſ. lib. II. multo propius principium, quam finem, ubi de Patronorum & clientium jure ab Romulo conſtituto: *Et eum, qui ejus criminis fuiſſet convictus, cuivis ut Diti ſacrum, interficere licebat. Mos enim erat Romanis, ut, quos vellent impune occidi, eorum corpora alicui Deo, praecipue vero inferis, devoverent.* Quae velim a te mihi Dionyſii lingua & verbis reddi, nec enim in hac, puto, urbe Graece ille habetur. Eleganter oſtendit, cur *ſacer* toties in malam partem accipiatur. Riſimus hîc nuper hominem adoleſcentem, qui Theologis theſes dedicaverat, vocare eos *Viros ſacerrimos.* Sed non eſt numerus talium. Tu vero, ſi ocium eſt, inſpice, ſi quas in publica aut veſtra habetis bibliotheca veteres editiones, etiam noviſſimam Gruteri, ſi quid ex his ſit anticipatum. Minuta multa habemus alia, quibus diſtinere te non addecet. Iterum vale, corculum meum, & Veſtros omnes, communeſque amicos meo nomine ſaluta. Scripſi laſſus & ſomnolentus, appellante cubitus hora.

EPISTOLA XCII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

MI Heinſi, nudius tertius dedi ad te paullo anterius ſcriptas unas, diu debitas. Sed tarditatem meam excuſabis non ignarus, quantum interea laborem ſudaverim, quippe quem tu ipſe cenſueris Argonautam, non profecto ex illo genere Martialis, qui ceſſabant nihilque norant, ſed ex illis, qui feliciter Symplegades ſunt eluctati. Certe res geſta eſt, prout decebat: ipſae jam non repugnant ſuo vectori: & unde tantiſper eram excluſiſſimus, licet expoſitum

gen-

per limen aperto ire redire gradu. Qua in re cum magna ſit voluptas, atque eo purior, quia legibus fit, longe tamen exſuperat illam conſenſio animorum & mutuum obſequium, & amor tanquam non juſſus. Itaque non ſufficio agendis gratiis ſummo rerum arbitro, qui tam aequali & placito jugo me copulavit: nec ullae ſunt jacturae, vel temporis vel libertatis, quibus tantas delicias non jure emeris. Puta me omnia dixiſſe, ſi dicam, quod facio, optare me tibi (& nihil eſt boni, quod tibi non optem, nec eſt cui optem ſtudioſius) cum ejuſmodi conſilia iniveris, & tempus agetrem, ſimilem fortunam. Ut revertar ad illas meas, oblitus ſum mentionem facere Poëmatis *Fabritiani*. Non quidem conſtitueram illud una mittere, ne minus grandeſceret faſciculus, & ne quos adjunxi praeter veſtros, malorum verſuum te ſubiret faſtidium: promittere tamen occaſione proxima volebam. Quam nunc ſuppeditavit lator harum juvenis politiſſimus *Goeddaeus*, frater amici mei ſingularis, qui ultro petiit a me, ut hanc ei viam munirem ad tuam amicitiam. Illud etiam rogare te volo: deſcripſi Lutetiae ex libro bibliothecae regiae nonnulla de *Cygno*, quae auctorem nullum praeferebant. Verba haec ſunt: Κύκνος ὁ Σκαμανδροδίκης καὶ Ποσειδῶνος λαθραίως τεχθεὶς ἐῤῥίφη πλησίον τῆς θαλάσσης. Κύκνων δὲ περὶ αὐτὸν καταπτάντων, ἰδόντες τινὲς ἁλιεῖς ἀνείλοντο τοῦτον καὶ Κύκνον ὠνόμασαν. Ος ἀνδρωθεὶς ἔγημε Πρόκλειαν τὴν Λαομέδοντος καὶ γεννᾷ Τέννην καὶ Ημιθέαν. Αποθανούσης δὲ Προκλείας ἐπέγημεν ὁ Κύκνος τὴν Φυλονόμην τὴν Τραγάσου, ἥτις ἐρασθεῖσα τοῦ Τέννην, καὶ μὴ τυχοῦσα, κατηγόρησε πρὸς τὸν πατέρα ὡς βιασθεῖσα ὑπ αὐτοῦ, συμφωνοῦντος αὐτῇ καὶ αὐλητοῦ τινὸς Μόλπυ. Ο δὲ ὀργισθεὶς εἰς λάρνακα βαλὼν Τέννην καὶ Ημιθέαν ἀφῆκεν εἰς θάλασσαν. Τῆς δὲ λάρνακος προσενεχθείσης τῇ τότε καλουμένῃ Λευκοφρυῖ, νῦν δὲ ἀπὸ τοῦ Τέννυ Τενέδῳ καλουμένῃ, ἰδόντες οἱ τῆς νήσυ τὸ συμβὰν καὶ μαθόντες τὸ δρᾶμα, βασιλέα ἑαυτῶν τὸν Τέννην ἐποίησαν, καὶ τὴν νῆσον ἀπ' ἐκείνυ Τένεδον ἐκάλεσαν. Γνοὺς δὲ ὁ Κύκνος τὸ ἀληθὲς ἀνεῖλε μὲν Φυλονόμην, αὐτὸς δὲ ἐλθὼν συνῴκησε τοῖς παισὶν ἐν Τενέδῳ. Αχιλλεὺς δὲ ἐπιστρατεύσας τῇ Τροίᾳ ἀνεῖλε τὸν Κύκνον καὶ τὸν Τέννην, τὸν λόγῳ υἱὸν τοῦ Κύκνου, ἔργῳ δὲ Απόλλωνος παῖδα. Ειμαρμένη γὰρ ἦν ἀποθανεῖν Αχιλλέα, ὁπότε ἀνέλῃ τὸν παῖδα Απόλλωνος. Ο γὰρ Τέννης, ὡς ἔφην, υἱὸς ἦν Απόλλωνος. Παρὰ τοῦ Αχιλλέως οὖν πληγεὶς τῆς κεφαλῆς ὁ Κύκνος ἀνῃρέθη, φασὶ γὰρ ὅτι ἄτρωτος ἦν τὸ λοιπὸν σῶμα πλὴν τῆς κεφαλῆς, τοῦτο δὲ μῦθός ἐστι, περιδέξιος γὰρ ὢν στρατιώτης ὁ Κύκνος, καὶ κάλλιστα σκεπόμενος ἐν πολέμοις, ὡς μηδέποτε τρωθῆναι, ὑποπέπτωκε τοῖς μύθοις ὅτι ἄτρωτός ἐστιν. Επεὶ δὲ πληγεὶς ὑπ' Αχιλλέως περὶ τὴν κεφαλὴν ἀνῃρέθη, ἔφασαν ἄτρωτον εἶναι, πλὴν μόνην τὴν κεφαλήν. Haec diu ignoravi, cujus eſſent. Nunc vero ſuſpicio venit mihi, excerpta ex Tzetze, ſcholiaſte Lycophronis ad verſum 232. Καὶ δὴ διπλᾶ σὺν πατρὶ ῥαίεται τέκνα, Στέῤῥῳ τυπέντα κλεῖδας εὐάρχῳ μύλῳ &c. Velim igitur inſpicias, videaſque num in omnibus cum edito textu conſentiant. Cl. Boxhornio Senecam ſuum propediem remittam, nunc plurimam ſalutem dici velim. *Graſwinckelius* heros valetne & vivit? Dudum eſt, cum bis ad eum ſcripſi: reſponſum accepi nullus. Vale, chariſſimum pectus & me ama. Veſtris omnibus officioſiſſimam ſalutem. Daventriae a. d. IV. Kal. Mart. Anno C. CIↃIↃCXLIII. De ovo Hagienſi fabula eſt ne, ut credo?

EPI-

EPISTOLA XCIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

Conſtitueram perlectae tuae epiſtolae non quidem aeque doctum ac ſubtile, meditatum tamen, reſponſum dare, eamque ob rem in hunc illud diem diſtuli. Sed nihil remittunt occupationes, & diutius in mora eſſe tibi, ne fidem meam ſuſpectam habeas, non ſuſtineo. Correctiones tuae omnes ingentem mihi ſalivam, ut ſolent, moverunt: quod ſi quae eſt, cui indubitari poſſit, tamen omnes eruditae ſunt, & tuo Ovidiique ingenio dignae. De Plinii loco videbimus alias. Nam Elzeviriorum impatientia jam de alio cogitare, quam de Livio non ſinit. Vellem nunquam id oneris ſuſcepiſſem: video enim nec ipſam rem parem fore exſpectationi, nec ex ea quantum laboris, curae, meditationis ei impenderim, niſi pauciſſimos, aeſtimaturos. Sunt ſane non pauca antiquitatis Romanae capita, quibus & occaſione hiſtoriae, quam publice recito, & hujus muneris Liviani poſt doctiſſ. *Sigonium* (cujus merita non debent cenſeri ex emendatione textus Liviani, etſi hic quoque ſaepe praeclarus augur fuerit) aliquid addere poſſe viſus ſum mihi. Sed nec notularum anguſtiae illa capiunt, &non omnia maturuerunt. Videbis tamen inter primitias correctionum, *σὺν θεῷ εἰπεῖν*, permultas tum Liviani tum Latini ſermonis proprietates, a Grammaticis parum etiam obſervatas. Utinam verum eſſet, [1] *Cui ſua luminibus.* Hoc me angit & cruciat, quod tam elegantia, & ipſo praeceptore, tuo Naſone inquam, digna verba parum vera ſunt. Noſco autem mecum oblivionem meam, cujus pudet, duplici exemplo. Primum recordor in priori ſcheda fuiſſe jam aliqua notata ad Faſtos, ſed quo uſque, id vero reminiſci non potui: itaque totum, quale habeo, ne ipſo quidem Ovidio inſpecto per feſtinationem deſcripſi. Alterum eſt, quod oblitus eram, [2] *τὸ Tempus idem Stator aedis habet:* quod ex Cod. Sarrav. promiſeram primum, etiam a Politiano notatum; ſecus addidiſſem in prioribus tantum argumentum, quo reſtitutio illa firmatur. Proxima hebdomade *Chriſtenius* noſter in Hollandiam iter parat: is Ovidium collatum aut in manum tradet tibi, aut ſi Amſtelodami morabitur, quod in itu non puto facturum, mittet inde. Hotomannum, Scaligerum, & Schottum videbo lubentiſſime. Miror quomodo, qui de re nummaria aliquid ſcripſerit, potuerit libri primi Obſervat. Human. caput xv. condere, quod (ignoſce, publice nunquam ita loquar, & propterea tranſſilui nuper) ſtupidae ignorantiae plenum. Emi nuper in quadam auctione editum Baſileae in Octavo tomum

1 Reſpicit Elegiam, quae in Juvenilium lib. 1. tertia eſt, qua hortatus *Heinſius* eum, ut edat obſervationes antiquarias, ſecundo vero diſticho leguntur illa, ad quae hic reſpicit *Gronovius.*

Cui ſua, luminibus non inſpicienda profanis,
Pectora nudavit tota, Latina Venus.

2 Ovid. vi. Faſt. 793. ubi vide *Heinſii* notas.

ſecundum operum *Joviani Pontani*, in quo de Aſpiratione Dialogi, de Sermone, de bello Neapolitano. Si ea aut ex cimeliis veſtri Couranterii, aut alias per occaſionem tolerabili pretio integra reddere poſſis mihi, gratum faceres, & libentiſſime pretium refundam. Obſerva occaſiones. Vale, mel meum, & me ama 1/9 Mart. CIↃIↃCXLIII.

Deum precor, ut negotiatio optimi & ſummi *Spanhemii* feliciſſimum ſortiatur eventum: pax optima rerum: Amare & condonare & Socraticum & Chriſtianum.

EPISTOLA. XCIV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

NObiliſſime & Eruditiſſime juvenum, Quamquam ſpatiis temporis iniquis excludor, non potui tamen bella hac occaſione per optimum & elegantiſſimum *Richterum* noſtrum te non ſalutare. Remitto Dialogum Criticum, quem citius haberes, niſi ſumtui tuo parcere voluiſſem. Crede autem adfirmanti mihi, non eſt ejus nugaciſſimus liber, cujus vos putabatis. Hoc ego tam ſcio, quam ſcio me vivere. Et, ſi opus eſſet, jusjurandum darem. Binas meas recte accepiſſe te puto. De loco Scholiaſtis Lycophronis non eſt, quod ſollicitus ſis mea cauſa. Jam enim librum ipſum accepi, & locum inveni. Sed vicem ejus, velim tranſſcribas mihi, quae de *coemtionalibus* ſenibus *Marcilius* ad Leges XII. tabb. p. 61. (ut retuli in adverſaria mea olim) & *Gutherius* in libro de jure Manium (neſcio ubi, ſed ibi legiſſe memini) notarunt. Pretium operae habebis, quod tecum ſententiam meam de illis communicabo. Puto enim *Turnebum*, *Hotomannum*, *Manutium*, omneſque & Plauti & Ciceronis interpretes, hac in re hallucinatos. Cum nuper in Hollandia eſſem, ardebam ingenti deſiderio vos videndi. Sed nec diu abeſſe ab uxore recens maritus poteram, & ob ſolemnitatem, qua R. Magnifici nomen ſuſcepi, in qua duplex oratio mihi recitanda erat (quarum nec dum apicem chartae tradideram unum) properandum habebam, & Hagae ultra diſtinatum per negotia quaedam fueram detentus. Hoc ultimum ſi non fuiſſet, tamen unam noctem vobis dediſſem. Itaque iraſci nemini, niſi mihi & fato meo, poſſum, quod tanta voluptate me fraudare cogebar. Accepi literas Elzeviriorum una cum faſciculo, quem veniſſe Auguſta Vindelicorum ſuſpicor. Gratiſſima fuit in illis mihi tua ſalutatio. In Livio aliquid molior quotidie, ſed non poſſum pergere pro ſtudio meo & Elzeviorum per catenatas occupationes. Si paullum adhuc morari poſſunt, habebunt, cur ipſos tarditatis non poeniteat. Vale, decus meum, & ſalve una cum incomparabili Parente, omnibuſque veſtris, Boxhornio item & amicis communibus. Raptiſſime. Daventriae a. d. VII. Eid. Majas. Anno C. CIↃIↃCXLIII.

Velim

Digitized by Google

Velim per occaſionem ſalutes *Gooddarum*, & ex eo cognoſcas, an in auctione illa, cujus catalogum ad nos tranſmiſerat, aliquid librorum pro me emerit, quid illud & quanti. Faciam enim, ſimul libros acceperit frater, ut pretium reddam.

EPISTOLA XCV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

Nunquam gravius a me peccatum fateor, Vir Clariſſime, quam hoc tam pertinaci meo ſilentio. Dum ad te reſponſum differo quotidie, temporis aliquanto plus elapſum eſt, quam vellem. Serus nunc ad officium meum redeo: culpam, quod nec poſſum, neutiquam defenſurus; ſed humanitatis tuae genium implorare certus. Quam cum & alias prolixiſſimam expertus ſim, nihil cauſae mihi videtur eſſe, cur de venia deſperem. Si narrare tibi nunc incipiam, quam ἀμούσως & ineleganter aeſtatis hujus pars potiſſima mihi tranſacta ſit, vicem meam ſerio indignaberis, & ego quidem ejus temporis ſine ſummo pudore meo vix poſſum meminiſſe. Dum puellarum choreas ſubinde frequento, ita ſenſim illecebris iis irretirus ſum, ut parum abfuerit, quin ad iſtos Sirenum ſcopulos perpetuo mihi haerendum foret. Confidentius haec apud te depono, quia & tu, credo, expertus es, quam his lenociniis nec opini ſaepe circumveniamur. Haec dum fiunt, ecce filiam majorem natu juveni cuidam, tibi non noto, deſponſat Dominus *Latius*. Nova hîc nugandi mihi occaſio nata. Nam & puellae, quod hîc moris eſt, ad ſponſam fere indies deducendae erant, & inſuper etiam celebrandae nuptiae. Sic menſis ferme totus periit. Et ineptiarum jam taedere me coeperat, jam effugium meditabar, aliquo extra urbem abiturus, cum ecce febris, eaque continua, me invadit, quae quidem tam pertinaciter hactenus huic homini adhaeſit, ut ab hectica metuerent medici, praeſertim cum per aſſiduam catharrorum ex cerebro defluxionem corpus undequaque totum mirifice infeſtaretur. Meliuſcule tamen habere nunc incepi. Et vires utcumque ſe recolligunt. Per quas ubi licuerit, Ovidium meum denuo percurſurus ſum, ut extremam tandem ei manum imponam, quod hac hieme fieri non difficulter poterit. Interim non moleſte feres, ſi ſaepiuſcule in locis intricatis ad opem tuam confugero, ſcio enim quam ſubactus in autoris ejus lectione ſis. In Livio tuo pergere typographos vehementer gaudeo. Notas a te addi velim, nam & ſic editioni pretium accedet, & exiſtimationi tuae optime conſuletur. Sed tota hac de re quid decreveris, ex te quam primum ſcire pervelim. Editiones Livianae tres quatuorve penes me ſunt. Inter quas Pariſienſis, quae cum omnium commen-

mentariis prodiit, ſed quae mendis refertiſſima. Eſt & Manutiana Sigonii editio, & Pariſienſis altera a Vaſcoſano publicata, tum & Gryphiana in minori forma, quarum tamen nulla ad guſtum tuum, ſi quid judico. Aldi patris textus nuper hic vaenalis erat, ſed tam caro, ut quemvis etiam librorum ſtudioſiſſimum deterrere pretium poſſet, invenit tamen emptorem. Veterrimam in Leidenſi Bibliotheca Editionem ſervari memini, quam Mediolani Anno MCCCCLXXVIII. publicatam teſtatur Catalogus. Nam ad ipſum librum propter valetudinem aditus mihi nunc non eſt. Utinam inſtitutum tuum juvare poſſem! nam & tibi, ſi quiſquam, volo optime: & autorem illum, quem admiror unice, amem aliquando a mendis, quibus ſcatet, videre purgatum. Quod aut tua opera conſequemur, aut nullius. *Rhenanum* & *Sigonium* optime de illo meritos non negarim. Videntur tamen plus ſubinde, quam par erat, indulſiſſe ſibi in veteri lectione ſollicitanda. Qualia nonnulla nuper a me notata, cum autorem eum perlegerem. Inter quae & illum locum memini fuiſſe lib. V. C. XXXVII. *Galli flagrantes ira, cujus inpatiens eſt gens.* Sic ante Rhenanum legebatur, & recte meo judicio. Pro quo reſcripſit, *impotens eſt gens.* Temere, mehercules, niſi omnium MSStorum fidem ſecutus ſit. Quod tuum eſt arbitrari. Noviſti illum Ovidii locum de Ajace: *Utque erat inpatiens iræ.* Plura alibi de hoc loquendi genere notavi. Sed haec haud dubie jam a te obſervata. *Salvagnii* Commentarium in Ibin Ovidianam, & *Fabricii* verſus en remitto, pro quibus multum tibi debeo. Quanquam *Salvagnius* expectationi meae, ut verùm fatear, non reſponderit. Indignatus ſum ſerio, quod ex optimo illo Sanvictoriano Codice tam paucas diſcrepantes lectiones alleget: velimque ex te ſcire, quid cenſeas de loco ab illo tentato verſ. 146. ubi pro *oſſea forma* V. C. *oſſea larva.* Utramque lectionem queis muniam, non deſunt autorum loca. Sed de his alias. *Fabricii* carmen tanta cum admiratione perlegi, quanta perlegi par erat ſcriptum prorſus divinum. Eaque lectio ſaepius mihi repetita. Et nunquam non magis placuit. Dedi quoque amicis legendum, de iis loquor, quos aliquem verae poëſios guſtum conſecutos ſciebam. Quid quaeris? omnes uno ore commendare. Sed ut diverſa hominum judicia ſunt, ita quod in eo maxime mihi probabatur, id iis diſplicebat maxime. Scis amicum noſtrum id potiſſimum agere, ut ſedatum & ſibi ubique ſimile dicendi genus ſequatur, hoc illi languorem vocant. Quae opinio adeo dementavit praeclara alias ingenia quaedam noſtrae Bataviae, ut nihil aeſtiment, nihil commendent, niſi quod turgeat utris inſtar inflati, aut ranae illius Aeſopicae. Narro tibi, Epicedium meum, quod Illuſtri Mylio ſcripſi, tui pene unius applauſum meruiſſe. Adeo languere nonnullis viſum eſt. Sed, ut illorum judicia fortiter contemno, ita placuiſſe tibi, Clariſſime Gronovi, laudi mihi maximae. Quanquam abſit, ut eorum quicquam in verſibus meis agnoſcam, quae tu in iis tantopere commendas. Exoſculor tamen ſummum affectum illum, qui te, hominem incorrupti alias judicii, hic fefellit. Denique ne inpune tibi ſit, perperam me laudatum eſſe, ecce damno te rurſus lectioni aliorum verſuum, quos nuperrime conſcripſi, quibus & promiſſa in

Gornaeam

Digitized by Google

Gornaeam Epigrammata adieci. Miraberis forſan audaciam meam, quod lyrico cothurno nixus prodeam, nunquam ante hoc cultu conſpectus. Id quam feliciter mihi ſucceſſerit, tuum erit judicare. Mitto hîc inſuper librum patris mei de Tragoediae conſtitutione, denuo nuper excuſum, qui quod incompactus ad te venit, per ſummam feſtinationem fit, cum aliud exemplar non eſſet ad manus. Mitto etiam Cl. *Boxhornii* Notas in Tacitum, quas ad te curandas mihi dedit autor. De iis quid ſentias ſcire pervelim, nam mihi eas legendi nondum fuit otium; mirifice hîc placet ſibi amicus noſter. Judicium tuum, ſi quid ſequius de iis ſentis, à literis tuis ſeparatum ad me mitte; quas exhiberi ſibi ſubinde petit, quod & nunc faciet, hac praeſertim occaſione. Novi hîc praeterea nihil, niſi quod ab Elzeviriis ex Italia nuper allatus *Octavii Ferrarii* de Re Veſtiaria liber, cujus exemplar, quod ultimum illis reſtabat, mihi comparavi. Promittit autor brevi ſe daturum partem alteram, ut & Electa, ad exemplum, credo, *Lipſii*. Miratus ſum hominis eruditionem, quanquam in multis mihi non ſatisfacit. Sed jam nimia prolixitate te obtundo. Tuas brevi exſpectabo. Vale, meum decus, & uxori tuae plurimam meo nomine ſalutem. Lugd. Bat. Anno CIƆIƆCXLIII. IX. Septemb. Sed quid? nunquamne ad nos excurres? *Iſaacus* autem *Voſſius* ubi locorum nunc agit? nam ex Italia jam diſceſſiſſe illum auguror. Iterum Vale.

EPISTOLA XCVI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

ET laetatus ſum viſis tuis, Nobiliſſime & eruditiſſime juvenum, & nihilominus atrocem (quantum amor ſaevit) dicam proximo reſponſo tibi intentabam: ſed perlectae illae adeo me ſuis delinimentis mitigarunt, ut praeſentis gaudii ſenſum omnem quamvis moleſtiſſimae exſpectationis memoriam amitterem. Gaudeo valetudinem tuam iſſe in melius, idque Naſoni tuo proficere & cupio, & ipſe mihi polliceor: quod vero me in partem vocaturum te minaris, fortaſſis opus haud erit: quoties tamen facies, nec adfectus meus nec ſtudia deerunt tibi, hoc eſt, vel tecum ut erudiar, operam dabo, vel abs te me eruditum libens confitebor. Pro muneribus tuis & Cl. *Boxhornii* gratias ago maximas, quibus ut vos bibliothecam meam auxiſtis, ita in eo ſum, ut lectionem eorum, repetita unius & quidem praecipui, profectus meos augeam, ac tanto plus beneficiis veſtris me debere agnoſcam. De Livio gratum eſt, quod bene auguraris: nos certe operam non vulgarem & poſuimus in illo, & cum maxime ponimus. Notas adjicere ſane conſtitutum eſt mihi perbreves & ſelectas, jamque partem in mundum redegeram, ut primo tomo abſoluto ſubjungerentur. Sed poſcunt illi textum integrum, antequam notas incipiant

praelo dare: quae res etſi ex cognita hominum avaritia ſuſpecta mihi eſt, tamen diſſimulabo & mentem opperiar: ſibi certe magis defuerint illi, quam mihi, iſta hedera editionem ſuam fraudando. Nec enim tam gloriam ex hoc labore peto, quam ut rei literariae proſim. Animadverſio tua proba eſt, nec de ſenſu aut uſu τοῦ *impatiens* cum eum locum tractarem, dubitabam: tamen, quia in dubio relinquit *Rhenanus*, utrum ex ingenio, an ex ſcripto Codice, ut plurimum bono, *impotens*, ſuppoſuerit, & excerpta trium Pal. quae penes me habeo, nullam varietatem oſtendunt, hoc reliqui. Sic ſoleo fere in iis, quae arbitrii ſunt liberi, veterum Codd. auctoritatem ſequi. Commode autem ſubjeciſti Ovidii locum, & monebo in notulis. *Dionyſii* & *Marcilii*, quae excerpſiſti, grata ſunt: ſed in primis riſui fuit ſubtilitas magiſtri: nam non ſatis antehac conſideraveram. Plauſtrum eſt errorum. Illud commune habet cum viris magnis, *Turnebo*, *Hotomanno*, *Scaligero* ad Feſtum, fereque omnibus Ciceronis & Plauti commentatoribus, quod *coemtionales ſenes* eoſdem putat cum illis ſenibus, quos ad coemtiones faciendas interimendorum ſacrorum cauſſa repertos ab JCtis ait Cicero. Atqui nihil habent ſimile praeter vocabulorum notationem, quod, ſi bene memini, primi obſervavimus. *Gutherii* & liber & caput citata ſunt Grutero, ad Plauti Bacchides a. IV. ſc. IX. itaque nondum hoc munus inquirendi remitto tibi: ego autem erravi forte deſignando librum de jure Manium, cum de jure Pontificio deberem. De erroribus judiciorum veriſſime tu: ſed ſemper argumentum peſſimi fuit turba: atque hinc intelliges, quod ſcribit magnus genitor tuus p. 178. de C. T. *elocutionem*, *qua utuntur veteres*, *vix centeſimum obſervare*. Quod cum maxime in praeclaros illos ampullarum admiratores conveniat, de ſe tamen dictum illorum agnoſcet nemo. Mihi ad iſtiuſmodi acroamata jamdudum aures occalluerunt, & ne contradico quidem, ne moroſus videar, aut ſapientia ſeculi non contentus eſſe: interim arcana illa ſententia, quae nec circulis, nec theatris ſervit, quae dependet a nemine, & ſentit cum pauciſſimis, immota manet, ac tum demum gaudet ſinceritate ſua, cum plurimum a populari morbo ſe videt ſeparatam *Ferrarii* de re veſtiaria nimium quantum videre geſtio, & rogare audeo, ut ad paucos dies id mihi tuo beneficio conſtringat. Collega meus, ni fallor, Cl. *Criſtenius* nunc Leidae eſt, & ſine dubio ad vos inviſet: is haud gravatim recipiet hanc ſarcinam. Ego Patavii audivi *Ferrarium* diſertiſſime & noſtrate more de cathedra concionantem, atque ex hoc guſtu facile accedo judicio tuo. Jure ambigis, *oſſea forma*, an *larva* malis. Nec ego diſpicio ſatis, quamquam in poſterius fere inclinem ob auctoritatem ſcripti codicis, ex quo non plura protuliſſe *Salvagnium* merito indignaris. Sciat amicus noſter ὁ πάνυ in Flor. Tacito legi plane, *populus credulitate*: quod Pichena, quaſi ſcriberetur, *po. plus* male eſt interpretatus, ut non dubitem, quin vera ſit illa lectio: *populus credulitate*, *prudentes diverſa fama tulere*. Sed quare non auxit munus ſuum diſputationibus de Regno Romano, quae tantum plauſum concitarant, ut nos etiam hinc inaudiverimus? Et nos capimur cordatis Politicis, & ſi me notarum politicarum farcinatores irritaverint, oſtendam fortaſſis me aliquid illos docere

poſſe

Digitized by Google

poſſe. Fertè me ridentem, dum de ſplene me ulciſcar, a quo jam quatriduum male habitus, & publicum vitare coactus ſum. Vidiſtine ſubſecivas lectiones *Jacobi* illius *Lannii*, quas laudat alicubi Salvagnius, tamquam hominis purioris doctrinae lumine adflati, & in ipſo Muſarum ſinu educati? *Fabricium* noſtrum melior fortuna reſpexit: eſt enim in Conſiliariorum collegium ab Epiſcopo Lubecenſi, Holſatiae duce, adſcriptus. Uxor mea uterum fert: cis tres menſes ſpero me patrem fore. Vale, cariſſimum caput, & veſtros omnes a me humaniſſime ſaluta. Inſtat enim tabellarius. Iterum vale. Daventriae III. Kal. Octobr. CIↃIↃCXLIII..

Si occaſione commoda tutaque & ſine ſumtu mittere poteris Livium Mediolanenſem ex bibliotheca, feceris gratiſſimum. Si videre libet, quid nos praeſtemus, guſtum cape ex foliis ſecundi tomi, quae nunc ad Elzevirios mittimus.

EPISTOLA XCVII.

NIC. HEINSIUS.

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

ACceptiſſimae fuere mihi tuae literae, Vir Clariſſime. Etſi breviores illae, quam expectaram. Adeo ad multa, de quibus ſcripſeram, nihil reſpondent. Ut appareat, ab aliud agente ſcriptas eſſe, quod tamen libenter tibi dono. Non enim tam alienus ſum a Muſis, ut inter tot occupationes tuas moroſe ea a te velim exigere, quae non niſi ab otioſo ſperanda ſunt. Livium, quem petebas, mitto. Recepit eum ſine ſumptu tuo ad te perventurum Elzevirius. Utinam inſtitutum tuum juvet! eſt enim ſatis vetuſtus. Adieci ei & Ferrarium de re Veſtiaria, quem Cl. *Chriſtenio* tradidiſſem; ſed jam diſceſſerat, cum tuae mihi redderentur. Affirmabat ille quidem, injunctum ſibi a te aliquid de libro quodam, qui penes me eſſet, ſed cujus nomen in via ſibi excidiſſet. Ut non niſi difficulter, quem librum velles, conjectare poſſem. Spero ejus lectionem non injucundam tibi fore, vel eo potiſſimum nomine, quod jam dudum nihil humanioris literaturae ex Italia allatum. Non diſplicuiſſe tibi noſtram in Livio obſervatiunculam, eſt quod mihi gratuler. De Ovidiano in Ibin loco adhuc haereo. Pro Salvagnii lectione videtur ſtare Seneca Epiſt. XXIV. *Nemo tam puer eſt, ut Cerberum timeat & tenebras, & larvarum* (Lipſ. *Larvalem*) *habitum nudis oſſibus cohaerentium.* Pro vulgata lectione ſtat Apuleius, qui *Larvalem formam* alicubi dixit, quam noſter *formam oſſeam.* Sed locus non ſuccurrit. *Larvas & prodigia* conjunxit Prudentius. Sed locus mendoſus circumfertur lib. I. Adverſus Symmachum verſ. 499. *Ergo cave*, *egregium caput orbis*, *inania poſt hac Prodigia & larvas ſtolida*

Digitized by Google

lido tibi fingere cultu. Sic veriſſime optimus liber Bodleianus. Vulgo, *Prodigia eſſe deos.* Utinam clementiſſimus Deus ſanitatem mihi priſtinam largiatur, dum telam illam Ovidianam detexam, quae certe operoſius a me inchoata eſt, quam ut prope jam affectam ſalva exiſtimatione mea poſſem dimittere. Epiſtolas accurate nuper relegi, & multa non infeliciter expedire mihi viſus ſum, in quibus ante haeſitabam. Et quanquam tanti non eſſe ea probe ſciam, quae eruditis tuis auribus ſe probent, guſtum tamen unius atque alterius correctiunculae tibi dabo. In Epiſtola Deianirae: *Semivir occubuit vi lerniferoque veneno Neſſus, & infecit ſanguis equinus aquas.* Neminem melioris judicii fore confido, cui non ſuſpectus ſit prior verſus. Nam quam coactum illud *vi?* Praeterea quis unquam *Lerniferum venenum* pro *Lernaeo* dixit? Sed & MSS. variant, quorum duo, quos inſpexi, *Semivir occubuit Lernaei tabe veneni*, quam lectionem aliquando probavi. Nunc autem mihi conſtat eam ex libro IX. Metamorph. huc inculcatam ab imperito correctore, ubi in Fabula Neſſi totum hoc hemiſtichium invenies. Sed hîc ideo ferri non poteſt, quia *τὸ tabe* ſtatim infra ſequitur, *virum tunicae tabe perire meae.* Ut quidem illic legendum. MSS. meliores, & inter illos optimus Gallicanus, conſtanter habent, *occubuit in lethiferoque veneno*, quanquam & in quibuſdam *Lerniferoque*, pro *ut* certe *in* in omnibus legitur. Jam vide quantillo negotio locum mendoſiſſimum ſanarim. Pro *in lethiferoque veneno*, ſcribo, *in lethifero Eveno.* Fluvii alicujus nomen hîc deſiderari, ſequentia illa ſatis evincunt, *& infecit ſanguis equinus aquas.* In Eveno autem Neſſus interfectus ab Hercule. Docent noſter lib. IX. Metamorph. & Sophocles in Trachiniis, ubi Deianira totam rem diffuſe memorat. Scriptum prius erat *lethiferoque Eveno*, quomodo ſupra hac eadem Epiſtola in pleriſque MSS. *Cupreſſiferoque Erymantho*, pro *cupreſſifero Erymantho.* Hoc anſam verſui porro corrumpendo dedit. Habes jam, niſi fallor, locum ſanatum. Sed ne quid diſſimulem; non placet mihi *Evenum lethiferum* dici: quod epitheton hîc valde invidioſum eſt, non enim tam Evenus Neſſo lethifer, quam Hercules: aliud omnino foret, ſi in Eveno Neſſus eſſet ſubmerſus. Ita enim recte *lethifer* fluvius iſte dici poſſet, quanquam non ignorem, quomodo haec excuſari poſſint. Auget ſuſpicionem meam lectionum diverſitas, nam praeterquam quod codices nonnulli cum vulgatis *lernifero* agnoſcant, in membranis Petri Scriverii ſatis vetuſtis *lauriferoque veneno* legebatur, quare inſiſtens veſtigiis ejus lectionis, pro *occubuit in lauriferoque veneno*, putem reſcribi poſſe, *occubuit cintaurifero Eveno*, *cintaurifero* pro *centaurifero*, quomodo in MSS. ſaepe ſcribitur. *Centaurifer* autem ideo, quia Neſſus viatores per hunc fluvium tergo ſuo inſidentes ſolebat vehere: habes hiſtoriam in iiſdem Sophoclis Trachiniis. Noviſti autem eadem ratione hunc fluvium *Centaureum Lycorman* a tuo Statio dici ſub finem lib. IV. Thebaidos. Si quis propius lectioni codicis Scriveriani velit inſiſtere, legat per me licet, *occubuit in laurifero Eveno. Laurifer Evenus*, quomodo *Pomifer Anio* noſtro Amor. lib. III. El. VI. (ubi vulgo *Spumifer* male.) & *populifer Sperchius* Metam. lib. I. ſic & *olivifer Eurotas* Statio lib. IV. Theb. (quae lectio non video cur damnari debeat)

&

Digitized by Google

& *pinifer Simois* eidem lib. XII. Quanquam, ut verum fatear, nuſquam legerim Aetoliam, in qua Evenus, lauri feracem fuiſſe. Sed ludunt in his talibus poëtae. In Epiſtola Didûs alter locus eſt, qui mire me exercuit, ipſo ſtatim initio, *Sed meriti famam corpuſque animumque pudicum Cum male perdiderim, perdere verba leve eſt.* Mirum eſt, cur dicat ſe meriti famam perdidiſſe, cum poſtea queratur, nimis omnibus innotuiſſe beneficia ſua. Quo enim illa? *Mille procis placui, qui me coiere querentes Neſcio quem thalamis praepoſuiſſe ſuis.* Potuit ergo Dido ipſum perdidiſſe meritum ſeu beneficium, quod in ingratum contulerat, famam meriti non potuit, quia palam jam illud erat factum? Cogitavi aliquando, num pro *meriti famam* legendum eſſet *meritum famae.* quomodo in Epiſtola Sapphûs *meritum formae. Et formae meritis tu mihi Phoebus eris.* Sed & illum locum poſtea corruptum eſſe animadverti. In Gallicano codice ſcriptum eſt, *Sed merite famam.* Quem codicem cum ſciam ſaepe peccare in abbreviandis vocibus, non difficulter veram lectionem expiſcatus ſum. Scribe ergo, *Sed merita & famam corpuſque animumque pudicum Cum male perdiderim* optimo ſenſu. Quod autem ſpectat locum illum ex Sapphûs epiſtola. *Et formae meritis*, cum in veteri libro *& formae & meritis* ſcriptum offendiſſem, facile vidi, *Et forma & meritis* legendum eſſe: ſic & in Hypſipyles epiſtola locutus noſter, *Nec facie meritiſque placet, ſed carmine movit.* Sed jam te obtundo tot ineptiis, nondum tamen dimitto. Statianam Diatriben tuam nuper relegi, quid quaeris? unico hoc libello plus me docuiſti, quam immenſis ſuis illis commentariis reliqui interpretes omnes. Annotavi inter legendum quaedam, in quibus nondum mihi ſatisfactum, doceri itaque velim. Pag. 282. adducis iſtum Ovidii locum, *quid Danaen Danaeſque virum matremque Lyaei, Haemonaque & noctes quae coiere duas*, qui manifeſte corruptus eſt. Scribis ergo ex Pirckhaimeri MSS. *Quid Danaen Danaaſque nurus*, cui ego emendationi aſſenſum praebere non poſſum, niſi me doceas *Danai nurus* pro filiabus Danai dici latine: illae enim non Danai nurus, ſed Aegypti, quo modo alibi Ovidius, *Exulis Aegypti, barbara turba, nurus.* Mihi ſimpliciſſima lectio videtur, quam in Gryphii ac Mycilli Editionibus & tribus MSS. inveni. *Quid Danaen Danaeſque nurum. nurus Danaes*, Andromede, quae Perſeo nubſit. Pergis porro & ex eodem codice legis, *Alcmenam & noctes.* quae lectio & in noſtris MSS. extat, ſed non ideo probanda: ex Gloſſa enim nata eſt, licet & Berſmannus probet. Puto Ovidium ſcripſiſſe, *Haemonaque, & noctes cui coiere duae.* Jam vides unde illud *Alcmenam* natum ſit. *Haemon* autem Thebanus, qui ad Antigones occiſae tumulum ex nimio amore ſe interfecit. Propertius lib. II. El. VIII. *Quid non Antigones tumulo Boeotius Haemon Corruit ipſe ſuo ſaucius enſe latus?* De toto loco quid nunc ſtatuas ſcire velim. P. 14. adducis Claudiani locum, *Parent numinibus montes, ut legibus urbes*, qui mire corruptus eſt, quaenam enim illa comparatio inter *numina* & *leges?* ſi *ut regibus urbes* legeretur, aliquid dixiſſet. Deinde cur numinibus magis parent montes, quam totum hoc univerſum? Inſpice quaeſo, locum, & abſurditatem ſtatim deprehendes. Extat autem lib. III. De laudi-

Digitized by Google

bus Stilichonis verſ. 294. Omnem difficultatem tollit liber Oxonienſis, in quo divine legitur, *Pacet muneribus montes, qui legibus urbes. Pacare montes* eleganter dixit, quomodo Virgil. *aut Erymanthi Pacarit nemora.* & Statius lib. IV. Theh. *ſaltus tum forte remotos Pacabat cornu*: *Munera* autem vocatas feras illas, quae arenae deſtinabantur, quis neſcit? ſic Ovidius lib. I. Art. Amand. in ſpectaculorum deſcriptione. *Saucius ingemuit telumque volatile ſenſit, Et pars ſpectati muneris ipſe fuit.* Sic locus ille legendus; vulgo perperam, *ſpectati vulneris.* Plura erant, de quibus volebam te conſulere, ſed modum epiſtolae exceſſi, & jamdudum graviter in publica commoda peccare me ſcio, qui a rebus ſeriis te avocem. Cl. *Boxhornio*, quae volebas, indicavi. Theſes ſuas miſiſſet tibi, ſed negat ſibi exemplaria ad manum eſſe. Mea quoque, quae habui, amici abſtulere. De Uxore tua jam ex Cl. *Chriſtenio* intellexeram; qui libros Obſervationum tuarum novos tres Amſtelrodami ab Elzevirio excudi mihi indicavit. Quod quidem opus devorare unice geſtio. Quare an brevi ejus editio ſperanda ſit, fac ſciam. Prodiit nuper Octavius Minutii a *Rigaltio* editus, & Antoninus de vita ſua Graeco Latinus *Emer. Caſauboni. Fabricium* noſtrum dignam ſe ſtationem nactum eſſe ex animo certe laetor. Et jam pridem de meliori aliquid fortunà augurabar, poſtquam poſtremas meas reſponſione dignatus non eſt. Quanquam eam in mores ejus arrogantiam cadere, vix eſt ut mihi perſuadeam. *Jacobi* illius *Lannii* ne nomen quidem audieram ante lectum *Salvagnii* librum. Quare, quis ſit, docendus ſum. Laudat idem amici cujuſdam ſui Commentarium in Epiſtolas Ovidii, quem ego librum hactenus videre non potui. *Gutherius* de Jure Pontificio nec in noſtra, nec Boxhorniana Bibliotheca extat. Si apud alium amicum invenero, locum deſcribam. Vale, meum decus. A. d. XV. Octobr. Anno CIƆIƆCXLIII. Lugd. Bat.

EPISTOLA XCVIII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

Livium Mediolanenſem, quem Elzeviriis ad te curandum non ita nuper dedi, quin una cum adjunctis literis acceperis, vix eſt quod dubitem, Vir Clariſſime. Ad eas quidem reſponſum tuum impatienter hactenus expecto. Nunc cur ad te ſcribam, in cauſa ſenior eſt Elzevirius, qui id beneficii a me flagitavit ſerio. Expoſtularam cum illo, idque tuo nomine, de dilata Notarum tuarum ad primum Livii tomum editione. Affirmavit ille id ea de cauſa a ſe factum, quod notas arbitraretur nondum paratas eſſe. Hoc videlicet ſo metuiſſe, ne operis ceſſandum eſſet, dum illae a te conficiuntur. Nunc, cum ab-

abſolutas eſſe ſciat, nihil cauſae eſſe cur praelo non committantur. Immo ſe id unice velle, ut quam primum eas habeat, ita enim ad umbilicum perduci poſſe Tomum primum. Quare &, ut praefationem ad Lectorem adjiceres, obnixe petiit, in qua breviter, quid in hoc auctore praeſtitiſſes, expedires. Nam ipſam dedicationem ſibi videntur ſervare homines avari. Haec te ignorare nolui, Vir Clariſſime, ut, quod e re tua arbitraberis eſſe, tute nunc decernas. Valetudo mea in melius, ſed tarde admodum procedit. Interim cum Muſis meis in gratiam redeo. Quarum nunquam meminiſſe poſſum, quin & tui viciſſim meminerim. Ejus rei qualecunque documentum [1] Elegiam dudum promiſſam nunc tibi ſiſto. Cum recens eſſem a lectione ſcriptorum tuorum, & eorum veneratione plenus, hortatus te ſum, ut Obſervationum tuarum quod reliquum haberes, publico committeres. Argumentum, fateor, quod operoſius a me tractari debuerit. Sed cum omnium optime noviſſem ipſe ego, quam nihil a me dici poſſet, quod te dignum eſſet; uno impetu hunc campum decurrere malui, quam longa meditatione fatigari in palaeſtra, quam meorum virium non eſſe conſcientia mihi ultro ſuggerebat. Hoc nunc eo dico, ne mireris tibi non ſatisfactum, cum nec mihi ſatisfecerim. Affectum tamen ſi reſpexeris, nihil ultra deſideres. Quo proniorem in te ſi ab ullo mortalium expectes, fruſtra omnino ſis. Sed nec tu hoc ignoras. Atque ideo deſpectui tibi ſumus. Hagae nuper denuo te fuiſſe, narrant mihi, qui te allocuti ſunt. At quantillum erat, amicum invalidum obiter & in via ſalutaſſe. Video haec talia mihi poſthac ferenda eſſe. Vale. Lugd. Batav. Anno CIↃIↃCXLIII. XIII. Novembr.

1 Haec legitur inter Juvenilia Heinſii lib. 1. p. 228.

EPISTOLA XCIX.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

NObiliſſime & Praeſtantiſſime juvenum, recte accepi utramque tuam, theſaurum quendam doctrinae & elegantiae: caeterum in tanta copia argumenti ad ſcribendum, concluſus & obſtupefactus, nec unde incipiam, nec quid ordiar, nec ubi finiam, ullo modo rationem inire poſſum. Sive enim illa cogito, quae priore me docuiſti, θάμβος μ' ἔχει εἰσορόωντα, & quamvis omnia ſumma abs te exſpectaveram, ipſo tamen exemplo ſpem meam agnoſco ſuperari: ſive multiplicem illam & cumulatam humanitatem reſpicio, qua per utramque non me oneras, ſed plane peſſumdas, lacrimae profecto erumpunt mihi, ex laetitia, quippe tantis honoribus adfecto, & (verum fatebor) invidia quadam ac dedignatione meae conditionis, quod tot beneficiis nunquam reſpondere potero. Accedit negotiorum & ſtudiorum diverſitas, quae me cum maxime vexant,

Digitized by Google

vexant, trahunt, rapiunt in tot partes, vix ut mei ipſius meminerim. Pauca tamen de ſingulis, ut praeſens fert occaſio, ne tam indulgere tempori meo, quam detrahere tuis meritis, a quo abſum longiſſime, videar. Ad illa igitur, quae ad Ovidium Claudianumque notas, omnia alba ſum linea: nihil eſt, ex animi ſententia dico, quod non profundam eruditionem, igneum ingenium, ſubtiliſſimum judicium ſapiat. Papae! hoc eſt maſcule tractare literas, & penetrare intimos ſenſus veterum. Placet: *centaurifero Eveno*: ut quod maxime: placet, *Sed merita & famam:* in illis ex Diatribe diu cogitavi, an contradicere tibi poſſem: (neque enim noluiſſem, ſi poſſem:) ſed per fidem, non poſſum, & victus manum do veriſſimis tuis animadverſionibus. Certus ſum plura ejuſmodi occurriſſe tibi, quae juſtiſſimis obelis configeres (nam & mihi plurima diſplicent:) de quibus & abs quovis rectiora doceri opto, & a nemine, quam a te malo. Crede enim mihi, literarum ſtudium mei ipſius ſtudio ſemper fuiſſe mihi & fore antiquius, & magis laetari me errata mea corrigendo, ſive id per me ipſum contingat mihi, ſive amicorum admonitionibus, quam aliorum naevos annotando. Deum optimum maximum precor, ut & valetudinem tuam firmiorem reddat, & vitam plurimos in annos producat: nam neutri ſine graviſſima literarum jactura vel momentum poteſt deripi. Illud miror, quomodo, poſtquam acrioribus oculis nugas noſtras inſpexiſti, nec de me aliorum praejudiciis, ſed tibi ipſi credis, divina illa Elegia excidere tibi potuerit: quae me poene ad deſperationem adigit: adeo cupio ſic poſſe laudari, & adeo nihil iſtarum laudum me video mereri. Plane enim contrarium mihi accidit ejus, quod opinere: inflares alium & ſuperbum faceres, me vero nunc magis poenitet mei, quam unquam: ita enim ſentio, unicum illud poëmation praeſtantius eſſe, quam quicquid ego aut cornicatus adhuc ſum, aut in poſterum cornicabor. Quare non meae, ſed tuae gloriae intereſt illam edi, id quod curo cum maxime, quamvis alieniore loco. Nondum enim id agitur, ut obſervationes (heu quam indignae Palatino Apolline, nedum ut illum reſtituant) publicentur. Sub praelo eſt commentarius de Seſtertiis, in quo nonnulla rei nummariae veterum, aliter atque factum eſt a ſummis viris, explicare tentavimus. Id unum erat caput illarum: ſed cum per ferias proximas neſcio quo genio impulſus aliquamdiu totus ei materiae vacarem, ita ſuccrevit, ut libellus inde octo philyrarum (jam enim poene abſolutus eſt) exierit. Spero me aliquid lucis difficillimis & inter ſummos viros jactatis controverſiis attuliſſe: ſed metuo admodum, ne illi, qui toties ea de re promiſit, falcem in meſſem non meam, idque imperite, immiſiſſe videar: itaque dedi operam, ut placatum haberem: utcumque tamen cedat, vel pereant noſtra, modo ad meliora promenda, ut poteſt, ille incitetur. Impetravi a Curatoribus noſtris, ut quoniam theſibus edendis nullum iis ſumtum facio, quemadmodum Collegae, haec impenſa illarum rationibus adſcriberetur. Erunt igitur pauciora exemplaria, nec vendentur: niſi forte typographus aliqua ſuffuretur ſibi, quod tamen vetui. Tua elegia in fronte poſita & pretium libro faciet & minuet. De notis ad Livium recte factum, quod monuiſti Elzevirios:

Digitized by Google

rios: nondum ſunt pertextae: intermiſi enim, quia jubebant ad ſecundum tomum pergi: abſolvam, ſimul ab hac cura ero liber. *Ferrarium* vidiſſe nollem: ſed nondum ſatis potui: certe parem ei inter Italos hodie novi neminem. Iter meum, quia incidebat ſub exordium lectionum, & operae hinc atque illinc inſtabant, adhaec uxor ita ſe habebat habetque, ut toto illo feriato tempore urbe me exire prohibuerit, valde intempeſtivum fuit: tamen quia ſic jubebat, imperabat res familiaris, non potui me ipſum deſerere: caeterum cum nemine (niſi forte in quos propter viam incidi) collocutus ſum, praeterquam quibus negotium meum commendavi: ne *Voſſium* quidem Amſterodami adii, nec niſi unam noctem Hagae quievi: caeteros & dies & noctes aut in negotio, aut in itu & reditu egi. Florentiae in bibl. Dominicanorum ſervantur Amores, Faſti, de Ponto collati ab *Angelo Politiano*, unde excerpta penes me ſunt. Quamquam puto omnia eadem jam ex aliis te habere, tamen dabo Studioſo cuidam, cujus opera in deſcribendis, quae volo, utor, & polliceor, cis paucos habebis dies. Mittam etiam, ſi vis, Ovidium, quo in Gallia uſus ſum, in quo ſunt Faſti cum quatuor Codd. & alia diverſa opuſcula cum ſingulis collata: ſed ea conditione, ut ſi quid indoctum per feſtinationem margini adlevi, id quaſi non viſum praetereas, nec ſecretas ineptias noſtras (ſatis earum ultro publicavimus, in quam cenſuram ſtringere licet tibi) publices. In Obſervationibus pauca delibavi, ne tibi quid praeripere viderer: ſed & illa deſcribi curabo, ſi ut jubeas tanti eſt. Vide quam velim aliquid gratum facere tibi, quo agnoſcas ultimum tuum beneficium mihi gratum eſſe: ſed cum nihil par aut aequale habeam, rogo, ut illo, quod poſſum, & longe majore, quam poſſum, animo contentus ſis. Cum ſumebam calamum; ut ad te ſcriberem, paucas lineas exarare conſtitueram, ſed ecce inopinante me huc uſque epiſtola crevit, reclamantibus jamdudum & avocantibus me invitum aliis, quae cupiunt praeverti: & tempus eſt, ut me iis exoratum ſiſtam. Vale igitur, decus & deliciae noſtrae, & veſtros omnes officioſiſſime ſalvere jube, tum etiam Cl. *Boxhornium*, cui propediem reſpondebo. Daventriae a. d. IX. Kal. Decemb. veſtrate ſtylo CIƆIƆCXLIII.

Si libet aliquas bonas horas perdere in noſtro, poſtquam miſero, de Seſtertiis, jam nunc incipe legere *Scaligeri* a pag. 66. ad 84. ea enim praecipue excuſſimus: & incredibile eſt, quantum illae paginae paucae & veri & falſi continea̅t. De *Vincentio* noſtro noli quaeſo ſuſpicari. Tuas ad ipſum poſt reditum ex patria hîc inveni, miſi incluſas illis, quas de matrimonii tum conſilio primas ad illum ſcripſi: eae vero perierant tabellariorum culpa: certe ſe non accepiſſe poſtea conqueſtus eſt, atque haec cauſa, cur epithalamium mihi non cecinerit. Et ſane credo ipſius candori. Ride autem avaritiam iſtorum hominum, qui de faſciculo tibi receperant: quaſi non ſatis ſit tantum operae me illis praeſtare gratis, etiam quantulocunque ſumtu me mactant. Sed Aethiops non mutat colorem. Iterum vale, mi Heinſi.

EPISTOLA C.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

En tandem tibi, Chariſſimum pectus, de Seſtertiis undecim exemplaria, quae, quod commodo fiat tuo, ita diſtribues. Duo in charta majuſcula domi veſtrae manebunt, ut alterum Patri des cum literis, quas adjunxi, alterum tibi ſerves. Caetera ſingula ſingulis aut trades aut mittes meo nomine hiſce: Ampliſſ. Adfini tuo, *Scriverio*, *Boxhornio*, *Spanhemio*, *Golio*, *Vorſtio*, *Latio*, *Empereurio*, *Revio* Regenti. De ipſo opuſculo, quid tu cenſeas, ſimpliciter & ſincere, ut mos tuus eſt, & inter nos decet, exſpectabo. In fronte non dubito, quin offenſurus te ſit hiatus, poſt maximos viros, cujus me quoque piget poenitetque. Sed hoc illico fuerunt ſollicitandi, qui ſumtum editioni praebuerunt. Quos tamen vix habebo placatos, quod non adjeci *I. V. D. & Hiſt.* atque *Eloq. in Schola Daventr. Profeſſoris*. Sed hoc a me impetrare non potui, ut paterer. Quid cogitabis, ubi legeris epigramma illud, ut Philoxenus de Dionyſii Siculi verſibus dicebat, οἰκτρόν. Hanc poenam patimur verecundae frontis homines, ut parum liberi ſimus, & nos pariter amicoſque riſui exponamus, dum iratos eſſe illos nolumus. Tolerabilius eſſet, ſi primum diſtichon eſſet paullo Latinius. Satis aequus ſum verſificatorum cenſor: neque enim aut frigida & inepta prorſus probo, aut tantum exactiſſimis delector, quod fere vitium eſt vobis perfectis Poëtis. Amicus interim noſter, quamquam neminem aeſtimet praeter Bellerophontem noſtrum, qui tam feliciter Simonidis quaeſtuariam exercet, tuam tamen [1] Elegiam quoque non diſplicere ſibi oſtendit, quam ego praecipuam partem operis puto: adeo differimus judiciis. Te vero parerga illa amittere volo, & ad id, in quo opus habeo cura & eruditione tua, accingi. Res per ſe tantae molis forte non eſt, eo tamen conſpecta & inſignis, quod tantos viros fruſtra, ut arbitror, exercuit. Quibus ſi tu me quoque dignum, ut adjungar, facies, tuis oculis fueris uſus, & eris, quod fuiſti ſaepe ſumma cum voluptate mea, magiſter mihi. *Paſcaſius Groſippus* vel *Gaſpar Scioppius* meminit *Andr. Schotti* tabularum de re nummaria Antwerpiae excuſarum, & alius operis, neſcio quo titulo, a *Fulvio Urſino* confecti & editi: *Matthaeus Hoſtus* in lib. de numeratione emendata, quem allegavi, citat libros ſuos quinque de re nummaria Francfordiae ad Oderam publicatos, laudatque eoſdem alicubi *Ritterhuſius*, velut doctiſſimi viri. Hos nunquam vidi, & ſcire cupio, an eorum quid penes vos. Quae promiſi ad Ovidium, mittam cum haec perlegeris: quod volo minime diſtincto fa-

1. Haec omiſſa eſt in altera editione, eo majore cum diſpendio, quod nec inter Poëmata Heinſii reperiam: prima vero editio *de Seſtertiis* non eſt ad manum.

Digitized by Google

facias animo. Elzevirii proxima occaſione novam recipient textus Liviani partem, quod illis in tranſitu, ſi vacabit, indicatum velim. Si a patre breve reſponſum impetrabis mihi, erit id admodum gratum, nec ſine cauſſis certis id deſidero. Vale, decus meum & me ama. Daventriae a. d. IV. Eid. Decemb. CIƆIƆCXLIII.

Cum has feſtinarem, nullas alias ſcribere mihi propoſitum erat: nunc paullulum otii nactus, quas vides ad *Spanhemium* & *Boxhornium* τοῦς πάνυ exaravi, quas una cum libello illis haud gravatim trades. Non puto me amicorum communium quemquam oblitum illic, ſi quis eſt tamen, mone. Majori chartae impreſſa miſiſſem plura, niſi maxima pars hic in urbe maneret, hinc perpauca ablegandi mihi ſit facultas. Quare, qui apud te forte videbunt exemplar anguſtius, cura ne ſiniſtre interpretentur, quod par non acceperint.

EPISTOLA CI.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

QUae tempeſtates rem domeſticam nobis exagitarint, ab eo tempore, quo poſtremas meas ad te dedi, Vir Clariſſime, vix eſt ut tibi perſuadeam. Nunc inter gaudia ac incredibiles dolores, nunc ſpes metuſque verſati, in tranquilliora ne nunc quidem evaſimus. Animo tamen utcunque jam magis compoſito ſumus. Sive quod ſpes rebus noſtris melius affulget, ſive quod ipſe malorum uſus confidentiores nos facit. A puerperio ſororis auſpicabor, quae cum & filiolum denuo peperiſſet, & Lucinam experta eſſet ſatis, ut tum videbatur, benignam, mirum, domus noſtra quo in gaudio fuerit. Sic dies tres quatuorve abierunt. Interim puerperam febricula tentare coepit. Cujus cum primo nulla haberetur ratio, ſic tamen cruduit paulatim, ut in febrim acutiſſimam erumperet: eoque tandem deſperationis Medicos adegit, ut vitae ſpem omnem projicerent. Acceſſerat & frequens λειποθυμία. Unde rumor de morte ejus non per totam modo urbem ſparſus fuit, ſed & ad ipſos nos pervenit, tam funeſtum nuncium ipſa ejus famula nobis attulerat, ut jam dubitationi locus ſupereſſe nullus videretur. Accurrimus ergo propere. Invenimus, non quidem mortuam, morti tamen proximam: vicinos circumſtantes, nihil ſpei reliquum. Praeter expectationem tamen omnium poſt horas aliquot quaſi revixit. Sic & aliquoties poſtea, minus tamen vehementer, tentata eſt. Et jam deſaeviiſſe videbatur morbus, ſpeſque aliqua apparebat; cum ecce aphthae, praeſentiſſimum puerperis malum, nec levior aphthis diarrhoea viribus defectam certatim invaſere. Hic rurſus deſperare Medici. Vicere tamen preces noſtrae apud clementiſſimum Deum, ut utrumque ceſſaret malum, cum nihil minus expectaretur. Jam cum febre adhuc luctandum erat

Q 2 Medi-

Digitized by Google

Medicis, quae manus quoque tandem dedit. Haec nondum ita erant, cum Dordraco adferuntur Literae, quibus nunciatur amitam noſtram magnam *Mariam Muſiam ab Holy* e vivis exceſſiſſe, matronam integerrimam. Hic (quod omnium crudeliſſimum) a chariſſima ſorore diſcedendum erat, dubia adhuc & infirmae valetudinis, ut exequiis intereſſem. Quam tamen reverſus longe confirmatiorem offendi. Nunc e media quaſi morte renata ſenſim convaleſcit. Aegrotat tamen infans, idque ſatis periculoſe, quem eo magis ſoſpitem velim, quod aviti nominis haeredem agit. Uxori tuae, Vir Clariſſime, puerperium felicius precor, niſi vota noſtra jam praevenerit. Tale enim quid augurari videor, id quod proxime ex tuis intelligemus. Nunc ut ad te & lectiſſimum munus tuum veniamus, ſcias velim ac certo tibi perſuadeas, nihil eo acceptius mitti mihi potuiſſe. Sive quod autor inter amicos meos primus eſt, ſive quod libellum iſtum inter autoris ſcripta primum judicamus. Eum etſi avidiſſime animoque ſatis attento perlegerim, nondum tamen mihi ſatisfeci, quare iteranda erit lectio, cum turbae domeſticae tranquilliorem mentem indulſerint. Deus bone! qua dexteritate diſpuliſti fatales illas tenebras, quas longe intricatiſſimae in intricata re numaria quaeſtioni offuderant boni interpretes, dum facem ei ſe praeferre jactitant? Nunquam futurum credidiſſem, ut doctorum quiſquam hac in re ſe mihi probaret. Tu vero plus praeſtitiſti pagellis aliquot, quam vel ab ingenti volumine ſperare potuiſſem. A *Scaligero* quoties diſſentis, modeſtiam tuam exoſculor. Etſi enim vix exiſtimem, virum illum admirandum tantum unquam lucis huic quaeſtioni allaturum fuiſſe, quantum tu attuliſti; dubium tamen mihi non eſt, quin, qua erat ingenii ſagacitate, errores ſuos magna ex parte ipſe correcturus fuerit, ſi ad limam opus ſuum revocaſſet, quod morte praeventus non potuit. Nunc ſcriptum imperfectum habemus, ut pleraque herois illius poſthuma. Quo magis, Vir Clariſſime, te adhortor, ut de Re Numaria bene mereri porro pergas. Nam [1] τὸν δεῖνα quod metuis; ſcire mihi certo videor ab annis jam viginti, ne cogitaſſe quidem illum de hac materia. Polliceri autem montes aureos, neque novum ipſi eſt, & nos his artibus jam aſſuevimus. Finge voto majorem ſenectam illi contingere: non ignoras, quam ne ſic quidem vel minimam praeſtare partem poſſit eorum, quae jam toties promiſit. Sed haec tui arbitrii ſunto. Exemplaria, quae miſeras, curavi omnia, VV. CLL. *Spanhemius* & *Boxhornius* reſponſum addixerunt. *Scriverium* aegrotum offendi, *Revium* in luctu domeſtico, ob amiſſas nuper uxorem & filiam. Reliqui ab urbe aberant, *Golio* excepto, qui, qua eſt humanitate, multum tibi pro elegantiſſimo munere ſe debere profeſſus eſt. Quod porro quaeris de *Andreae Schotti* Tabulis Rei Numariae a *Paſcaſio Groſippo* citatis, extant eae in paterna bibliotheca, ut ex hoc Indice cognoſces, quem nuper in tuae ſpem gratiae confeci. *Fulvii Urſini* ſcripta pleraque aut omnia penes nos ſunt, nihil tamen illius vidiſſe me memini, quod rem pecuniariam ſpectaret, praeter *Ciaconii* libel-

bel-

1 *Salmaſium* intelligit: nam inter libros ejus promiſſos & poſt mortem edendos referuntur *de Re numaria* in catalogo poſt ejus vitam edito.

bellum ab ipſo, niſi fallor, publicatum. *Matthaei Hoſti* librum Francofurti editum, nec vidi, nec prodiiſſe ullibi ſcirem, niſi tu id nunc monuiſſes, quare diligenter inquiram, ſi fortaſſis apud aliquem ex amicis oſtendero. Tua non minus eſſe, quae poſſideo, omnia, quam mea ſunt, neſcire te nolo, Vir Clariſſime. Recte ergo, ac pro ea, quae jamdudum inter nos eſt, neceſſitudine feceris, ſi amici hujus tui opera, cum in hac, tum alia quacunque re audacter uſus fueris, quo quidem nomine vehementer mihi gratulabor. Geſtio enim unice affectum hunc meum tibi probare. Id quod hactenus non licuit. Nam quod Elegia iſta nupera ſatisfeciſſe tibi viſa eſt, metuo ne plus amori in me tuo, quam politiſſimo judicio dederis. Cujus ſi rationem habuiſſes, nihil profecto cauſae erat, cur hunc tam inficetum centonem purpurae tuae intexuiſſes. Rectius ſane judicabat amicus ille noſter, Ariſtarchus optimus, quem poſtremis tuis innuebas. Interim plurimum tibi debeo, qui exiſtimationem jam in tuto collocatam doctorum denuo cenſurae exponere maluiſti, quam jeiunos aliquot verſus amici capitis ſupprimere. Quod felicius tamen tibi ſucceſſit, quam ſucceſſurum arbitrabar. Inveni enim, qui laudarent Elegiam, nonnullos viros ſatis eruditos; non quod revera laudem mereretur illa, ſed quia diſſentire a te nollent. Nihil enim facilius, quam verſus illepidos pro bonis nunc orbi obtrudere. Tam pauci ſunt, qui aliquem verae poëſios guſtum vel oſtentare poſſint, etiam inter illos, quos poëtas eſſe, de ſe jam creditur ipſis. Ego horas illas, quas lectioni poëtarum veterum impendi ſane plurimas, vel hoc nomine non male collocatas cenſeo, quod verſificatorum noſtrorum ineptias ridere jam poſſum & contemnere. Ovidium in manus ſumere, de quo nuper ſcripſeram, propter turbas domeſticas hactenus vix licuit. Inceperam tamen obſervata & collationes meas colligere, ut ſub uno quaſi aſpectu haberem omnia, quo labore defunctus, notas ipſas facile deſcribere potuiſſem, dum in textu excudendo occuparentur operae. Et jam ad Artem Amatoriam perveneram, cujus liber primus Oxoniae olim a me cum longe optimo ac veterrimo codice collatus. Quae excerpta dum inter ſchedas meas quaero, ſive negligentia mea alicubi ſepoſita, ſive, quod potius exiſtimem, ab amicorum aliquo mihi ſublecta, certe hactenus non inventa, ecce ſororis ſupervenit morbus, qui omnem mihi de Ovidio meo cogitationem prorſus excuſſit. Idque eo magis, quod aegerrime jacturam excerptorum iſtorum ferrem, quae reliquorum omnium manuſcriptorum, quibus uſus ſum, inſtar mihi erat. Collationes tamen tuas, promiſſas mihi nuper, ubi miſeris, ad penſum meum denuo revertar. Utar autem iis ea fide, qua amiciſſimum tibi hominem par eſt. Nam quod exemplum [1] Curtiani Editoris te terret, qui pro beneficio, quod a te acceperat ſane luculentum, injuriam non minorem reddidit, vide, ne non ſimilis illi ſim. Si is eſſem ego, qui famam ex aliorum contemptu aut ignominia aucuparer, ejus auſpicium ab amicis capere nihil neceſſe erat. Habeo excerpta quaedam penes me, [2] illius viri, qui ſe capitalem hoſtem noſtrum profitetur, mirum, quam larga ibi materies illi inſultan-

 di,

1 Vid. ad Epiſt. LXXXVII. 2 *Salmaſii.*

di, quod nemo negaverit, jure a me fieri poſſe, cum idem ille jam egerit in Simplicio parentis mei. Non ſum tamen adeo vindictae cupidus, ut beneficio, quamvis, & parvo, & quod ipſo ignorante mihi obtigit, abuſus fuiſſe apud quenquam dici velim. Videbis ergo ſaepius eum laudatum, reprehenſum nunquam: niſi fortaſſis, ubi conjecturas ſuas publice propoſuit. Idque tam modeſte, ut ne erga amicum quidem clementior eſſe poſſim. Meditabar conjecturas in Ovidio aliquot meas hîc ſubjicere, ſed video jamdudum Epiſtolae me modum exceſſiſſe, quare in publica commoda non diutius peccabo. Vale, Vir Celeberrime, & amore ſolito me complecti porro dignare. Lugd. Batavorum Anno CIↃIↃCXLIV. XV. Januarii.

Ovidium a Politiano collatum Florentiae extare jam me monuerat *Iſaacus* noſter. Habeo penes me *Caroli Viviani* in Metamorphoſin emendationes Venetiis Anno MCCCCCXXXI. editas, quas eo pluris facio, quod nemini interpretum viſae ſint, nec ſane quiſquam melius illo de hac Operum Ovidianorum parte meritus eſt, ſi unum *Naugerium* excipias. Facit is frequentiſſimam Codicis iſtius Politianaei mentionem, multaſque viri ſummi emendationes in Metamorphoſin profert, quo facilior jactura illius tomi, qui quantum ex tuis colligo, nunc in Bibliotheca Dominicanorum Florentiae non extat, quia abunde eo uſus videtur Vivianus. Literas *Spanhemii* & *Boxhornii* promiſſas mittam proxime. Illum, fruſtra aliquoties quaeſitum, domi non offendi, nec audebam diutius reſponſum ad te meum differre. *Boxhornium* noſtrum, ut procraſtinator eſt inſignis, toties de eadem re monere jam taedebat. Iterum Vale.

EPISTOLA CII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

NObiliſſime & Ornatiſſime juvenum. Ne vivam, niſi gratiſſimae fuerunt mihi poſtremae tuae, ſed in exordio earum poene ſum exanimatus, dum diu, quod abominor, exſpecto, an potius vereor. Gratias Deo immortali, qui tam acerbo luctu tot praeſtantes, & ut defaecatae ſemper ac ſerenae ſint digniſſimas animas, ferire noluit. Eundem precor, ut hoc metu omnibus in multos dies adverſis defuncti ſitis. Mihi ex a. d. VII. Id. Decembr. quod augurabaris, aucta domus eſt: velit Deus vitale eſſe, quod natum eſt, ſexu matri, vultu patri, τὰ πάντα, ut ajunt, ἰμφερής. Etiam quod non mediocri gaudio fuit, quantum permiſerunt labores, ſana uſque & firma fuit puerpera, ac nunc alendi educandique operam fortiter ſuſtinet. Non poenituiſſe te praefigi commentario de Seſtertiis magnopere laetor, ut qui judicium tuum, quam-

vis

vis de noſtris id plerumque juſto benignius cadat, faciam maximi. Scio enim paucos eſſe, qui illis oculis, tam inſtructa mente, quam tibi datum eſt, & legant & cognoſcant. Mihi quidem ſcribenti, quod forſan edatur quandoque, ſemper obverſantur quidam ſecreto modeſtiam dictitantes, etiam ubi fiducia ſum maxima: de quibus identidem cogito: Quid autem de his videbitur illi & illi? Me decipiam licet: talibus fucum facere non potero. Adfirmo ſancte, te inter hos ſatis honeſtum tueri locum. Placet etiam, quod in diſputando contra magnos viros, & illum praecipue, quem deſignas, non excidiſſe me cenſes deſtinatione mea: quae profecto non eſt, non dico, heroibus, ſed vel mediocriter meritis detrahere. Ideo libenter bona eorum, quae ad inſtitutum pertinerent, commemoravi: quod contra vulgo etiam magni homines bonis utuntur, ſed in malis reprehendendis auctores nominant. Niſi feriae me defeciſſent, paululum etiam produxiſſem opuſculum: reſtant enim quaedam non omnino inepta: ſed quia moroſiſſimus ſum in iis, quae exponi patior, de illis ſatis otioſe inter diverſas curas expendendis deſperabam: itaque prodicere iis diem ſatius duxi. Ob indicem auctorum de re nummaria valde amo te: *Scotto* ex illis & *Hotomanno* aliquantulum uti velim: nam poſteriorem nuper, haud commode ſane, in promptu non habui, & excerptis, quae Cadomi (quo, dum in portu Gratiae ſive Franciſcopoli, ut *Thuanus* appellat, ventis impediti moramur, excurreram) ſubitaria opera feceram, contentum eſſe oportuit. Quid vis autem narrem tibi de *Octavio* tuo, cui interea familiaris factus ſum nimis? Equidem hos pluſculos dies ita inplicitus togae fui, ut exitum diu reperirem nullum, & Agamemnonis fatum timerem; quamvis Clytaemneſtram domi non habeam. Nunc tamen videor poene veſtire eam poſſe, & quidem convenientius, atque adhuc ab doctoribus noſtris eſt factum. De *ſinu* aut *ſinubus*, ut illi volunt, apud Fabium, de *umbone* apud Tertullianum, de *Gabino cinctu* aliiſque longe aliter ſtatuo: pauca denique totius libri primi ſunt capita, in quibus non aliquod deſiderem, multa, quae manifeſtorum errorum convincimus. Exſpectaſne? Sed non audeo promittere, tum conſcius tenuitatis meae, tum quod αἰδέομαι Τρῶας, atque ipſum in primis Polydamantem. Interim juva me in Plinii loco lib. VIII. cap. XLVIII. *Lanae & per ſe coactae veſtem faciunt, & ſi addatur acetum, etiam ferro reſiſtunt: imo vero etiam ignibus, noviſſimo ſui purgamento: quippe* AHENIS POLIENTIUM *extracta* IN TOMENTI USUM *veniunt, Galliarum, ut arbitror, invento.* De hoc doctus noſter Ferrarius plenum ineptiis caput exſtruxit. Ait autem ἀντὶ τοῦ *polientium* in MSS. eſſe *coquentium.* De quo ſilet, poſt quem ille certe hic ſilere potuiſſet ad Solinum. Nos ſcribimus: *Noviſſimo ſui purgamento quoque lanis polientium extracta.* Aut certe: *e lanis polientium extracta:* Nam pro *ahenis* olim legebatur *alienis.* Sed ſi *coquentium* eſt in MSS. ut ait Ferrarius, non explicandum eſt, ſed amplius corrigendum, in *cogentium.* De illis igitur verbis velim conſulas MSS. Codd. bibliothecae veſtratis. Accuſat *Ferrarius Bayſium*, quod χλαῖναν vel χλανίδα ſcripſerit eſſe veſtem, qua milites utebantur per aeſtatem:. Ego in meo plane contrarium invenio fine cap. XV. eſt autem ille Baſileae editus CIϽIϽXLI. ſi aliam edit. habe-

tis,

tis, inſpice quaeſo. Ne gratuito feceris, en tibi nonnullas ad Ovidium tuum variantes. De arte amandi:

Tu licet & Thamyran ſuperes atque Orphea cantu.

In diverſis Codd. partim repperi ipſe, partim repertum aliis ſcio, *ſuperes & amebea.* Scribendum eſt, *Amoebea.* Plutarchus περὶ ἠθικῆς ἀρετῆς· καίτοι καὶ Ζήνωνά φασιν εἰς θέατρον ἀνιόντα κιθαρῳδοῦντος Ἀμοιβέως, & meminit etiam Athenaeus. At AElianus vocat Ἀμοιβέαν lib. III. variae. Ἀμοιβέας Κιθαρῳδὸς σωφρονέστατος. Facile poſſet corrigi, ſed opus non eſt. Sic enim & βορεὺς dicunt & βορέας. *Stheneleus*, *Sthenelas*, *Sthenelus*, Ἀχιλλεὺς, Ἀχίλλης *AEoles*, *Achillas* & talia. In VI. Faſtorum: *Tempus idem Statoris erit*, *quod Romulus olim Ante Palatini condidit ora jugi.* Fefellit hoc omnes, quaſi primam contra rationem (deſcendit enim a *Stiti*, quicquid contra nugentur) & morem ſuum in *Stator* Poëta produxerit. Nam & corripuit lib. III. Triſt. Eleg. 1. *Inde petens dextram*, *porta eſt*, *ait*, *iſta Palati: Hic Stator: hoc primum condita Roma loco eſt.* Erat enim illic templum Jovis Statoris. Vide Livium. Ineptiſſime vulgo: *Sator:* quod tamen interpretatus Bersmannus: hic Romulus habitavit. Sed & in priore loco vide, quam coacte ad τὸ *quod* intelligatur ex praecedenti diſticho τὸ *delubrum.* Membranae Sarravii in margine, ubi pleraeque meliores lectiones: *Tempus idem ſator aedis habet*, *quam.* Quid certius hac lectione, modo reſcribas, *Stator?* Mihi quidem nihil. Et habes eandem phraſin, quam in illo: *Tempus habent myſtae ſidera viſa cibi.* In primo Faſtorum: *Ipſe Deus velox diſcurrere gaudet in altis Montibus*, *& ſubitas concipit ipſe fugas.* Ita MSS. & verum eſt. *Concipit* ipſe, nempe mente, φαντασιοῦται, imaginatur, & ſubito, nec quid nec quare, exſilit diſcurſatque. Ipſe ludit ἀφνιδίους φόβους καὶ ταραχὸς, quarum auctor eſt. Unde in hymno, qui Orpheo adſcribitur: Ἐλθὲ μάκαρ σκιρτητὰ, φιλίδρομε, σύνθρονε ὥραις, Lib. IV. Metamorp. non longe a fine: *largis ſatiantur odoribus ignes Sertaque dependent tectis; & ubique lyraeque*, *Tibiaque & cantus animi felicia laeti Argumenta ſonant.* Quis dubitet τὸ *& ubique* non eſſe Ovidii? Scribo: *tectis: lotique lyraeque*, *Tibiaque & cantus.* Scriptura ſemipriſca *lutique* facile genuit *& ubique*, item, *tubeque*, ut ſcis in noſtris memb. legi. Par corruptio in II. de Remedio amoris: ubi reſtituit ille, quem noſti. Scribit ad me *Philippus Pareus*, *Thomam Reineſium* Poliatrum Altenburgenſem in Saxonia dediſſe tres libros Variarum lectionum, & doctrinam tum viri, tum operis hujus mirifice praedicat. Vidiſtine? Vale anime mi, valetudinem cura, & Naſonem tuum, quod te nemo melius poteſt, urge. Communes amicos ſaluto officioſiſſime, in primis divinum Parentem, cujus humaniſſimae literae magno honori mihi fuerunt. Daventriae III. Non. Febr. Julian. CIↃIↃCXLIV.

Putabam, me, cum has mitterem, adjuncturum excerpta Politiana: ſed deſcribere nondum omnia potui. Partem habe, quam ter quater ſeponere coactus ſum intervenientibus negotiis: & aliquando ad manum habui textum, aliquando non. Itaque invenies plura forſan, quae monuiſſe non erat opus. Caetera proxime: nec de Gallicis excerptis promiſſum revoco. Tantum ne pigeat morae parvulae. Iterum vale, cariſſimum pectus.

EPI-

Digitized by Google

EPISTOLA CIII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

DIſſertationem tuam de Seſtertiis denuo relegi, Vir Clariſſime. Affirmare autem ſancte poſſum, iterata hac lectione non parum aceeſſiſſe venerationi, qua jam ante ſcriptum illud proſequebar. Spatioſa, mehercules, hic in laudes tuas area patebat, quam tamen praecluſiſſe mihi videris nimia comitate. Ita enim praeclaro operi tuo me intexuiſti, tum publicatâ Elegiâ, tum honorificentiſſima mei mentione facta, ut me partem ejus non immerito cenſere debeam, nec laudare jam te poſſim, niſi me ipſum quoque videar laudare. Utinam rem numariam pergas illuſtrare! utinam & veſtiariam! cujus ſpem videris in poſtremis tuis facere. Et quid tandem arduum tibi ſit, qui obſcuriſſimam de Seſtertiis controverſiam tam perſpicuam nobis reddidiſti? *Ferrarii* ſcriptum etſi non diſplicuit mihi, ita tamen nunquam placuit, ut te tuique ſimiles ab eadem materia retractanda deterrere poſſe videretur. Quare ſi preces, ſi obteſtationes hominis amici quicquam apud te poſſunt, ſuadeo ac hortor, nec hortari quoad vivam deſinam, ut in hoc penſo detexendo pergas. Quin, quod unum poſſum, operam in ſuppeditandis aliorum ſcriptis meam tibi polliceor ac addico. *Schottum* ac *Hotomannum* commoda occaſione mittam, ſumptu enim te onerare nolo. *Hotomanni* exemplar ex bibliotheca prompſi publica, manu Scaligeri paſſim notatum, quod acceptius tibi fore non dubito, quam ſi noſtrum Codicem mitterem. Tu modo vide, ne diutius Ovidii expectatione me maceres. Animus enim jampridem eſt, autorem totum percurrere; quod facturus tamen non ſum, niſi promiſſa tua compareant. Pro excerptis interim Politianaeis multum tibi debeo, quae in plurimis cum ſchedis noſtris Gallicanis conſentire video, ſed de his alias. Quod autem emendationum aliquot in autorem noſtrum tuarum munere beare me dignatus es, coelum tetigiſſe viſus ſum. Idque potiſſimum cum concurriſſe nos viderem in reſtitutione loci ex lib. IV. *Metam. lotique lyraeque.* Deum enim iratum habeam, niſi jam ante annum, credo, cum penultima vice Metamorphoſin percurrerem, ita legendum eſſe in exemplari meo notarim: *& ubique lyraeque* MS. Cioſani, *cytharaeque lyraeque.* forte, *lutique lyraeque* pro *lotique*, quibus Silii & Martialis loca aliquot addideram. Sed hujus emendationis ſolida laus penes te eſt, quia monendo me praeveniſti. Locus ille lib. III. de Arte Amandi: *Superes & Amoebea cantu* mire me exercuit. Ita enim in libris, quos inſpexi, omnibus ſcribitur: unde facile divinabam vulgatam lectionem commentum eſſe hominis imperiti. *Amoebeas* tamen notus mihi erat, non *Amoebeus*, nunc locus Plutarchi a te adductus omnem difficultatem ſuſtulit. Mirum quam ſaepe autor noſter

noſter in nominibus propriis corruptus ſit, quae tamen loca ut plurimum boni interpretes ſilendo praeterierunt, ſic lib. VIII. Met. verſ. 252.

Vota Jovi Minos taurorum ſanguine centum
Solvit, & egreſſus ratibus Creteida terram
Contigit.

Vulgo legitur, cum ex melioribus libris totus locus ita conſtituendus ſit:

Vota Jovi Minos taurorum corpora centum
Solvit, ut egreſſus ratibus Curetida terram
Contigit.

Cretam *Curetin* antiquis dictam, teſtes Plinius lib. IV. cap. XII. Apollodorus libro I. Bibliothecae, ϗ φυγὼν εἰς τ̀ Κουρητίδα χώραν. Hinc & *Curetea flumina* in Ciri Virgiliana, & *Curetica tecta* apud Silium lib. XV. qui tamen Acarnaniam intelligit, ubi & Curetes habitabant, teſte Strabone. Unde & Homerus *Curetas* pro Acarnanibus poſuit. Eodem libro VIII. vreſ. 528. Locus eſt corruptiſſimus,

Vulguſque proceresque gemunt, ſciſſaeque capillos
Plangunt ora ſimul matres Calydonides, Oeneus
Pulvere canitiem genitor &c.

Τὸ *Oeneus*, in fine verſus valde coactum eſt, quod quis non videt? Alio inſuper libri ſcripti tendunt, in quorum pleriſque, *matres Calydonides, heu heu*, vel, *eheu*. In Codice uno alioquin emendatiſſimo mutilus verſus legebatur hoc pacto:

Plangunt ſe matres Calydonides heu heu.

Carolus Vivianus monet in quibuſdam legi,

Plangunt hunc matres Calydionides Eveniaeque.

Contra verſum. In tuo Codice pro diverſa lectione annotatum erat, *Plangebant matres Calydonides Eueneive*, ſi modo recte deſcripſi, de quo monendus ſum. Scribo, *Plangebant* (vel, quod malo cum aliis, *Plangunt ſe*) *matres Calydonides Eveninae Evenine*, ut *Neptunine*; nec vitioſus habendus duorum patronymicorum concurſus, ſic alibi *Phaſias Aeetine*, quales loquendi modos poëtis in deliciis eſſe conſtat. Eodem libro paulo poſt. v. 542.

Quas poſt Oeneae tandem Latonia clade
Exſatiata domus natis in corpore pennis
Allevat.

Cum viderem olim in plurimis MSS. legi, *Quas poſt Aoniae*, ſuboluit emendandum eſſe, *Quas Parthaoniae*. Parthaon enim pater Oenei, quam conjecturam poſtea a tribus MSS. confirmatam vidi. *Parthaoniae* quoque *domus* meminit Statius tuus Thebaid. libro primo. *Quamquam Calydonius Oeneus, Et Parthaoniae (ſi dudum certus ad aures Clamor iit) tibi jura domus.* Tranſeo ad librum X. verſ. 425. Fabula Myrrhae,

---- *Turba Cinyreis in illa Regis adeſt coniux.*

Miratus ſubinde ſum, cur a marito Cinyra, *Cinyreis* illa diceretur, cum a patre, non viro nominanda fuerit. Hanc quoque difficultatem enodarunt libri ſcripti, in quorum nonnullis *turba Cenchreis in illa*, optime. Audi Hyginum Fab.

Digitized by Google

Fab. LVIII. *Smyrna, Cinyrae Aſſyriorum regis & Cenchreidis filia, cujus mater Cenchreis ſuperbius locuta, quod filiae ſuae formam Veneri antepoſuerat* &c. Unico tibi moleſtus ero, quem ſane mendi nunquam ſuſpectum habuiſſem, abſque libris antiquis fuiſſet. Extat is libro Artis Amatoriae ſecundo. verſ. 115.

Nec ſemper violae, nec ſemper lilia florent:
Et riget amiſſa ſpina relicta roſa.

Priore verſu codices plerique, *nec candida lilia florent*, vel *mollia lilia*. In uno Palatino, *nec biantia lilia*, quod ad veram lectionem indagandam utcunque nos juvit. Codex VC. Patricii Junii non quidem vetuſtus, emendate tamen ac fideliter deſcriptus, ita totum verſum conſtituebat,

Nec violae ſemper ne cintbia lilia florent

Nimirum ante τὸ *Cintbia* exciderunt duae literae *ja*, quarum veſtigia in Palatino Codice vox *biantia* ſervabat. Quare minima mutatione lego,

Nec violae ſemperve Hyacintbia lilia florent.

vel potius *Hyacinthina*. *Hyacinthina* autem *lilia* ipſi hyacinthi, qui colore tantum a liliis differunt, unde & *quaſi lilia* a Servio dicuntur Ecloga III. v. 107. Noſter lib. x. Met. v. 212. In hac Fabula

Flos oritur, formamque capit, quam lilia, ſi non
Purpureus color his, argenteus eſſet in illis.

Noſter autem hyacinthus mirum quam differat ab illo veterum: quod cum viderent Botanici, incredibili audicia hyacinthum illum verum ac genuinum *hyacinthum poëticum* vocarunt, ne mireris jam *ſeſtertia poëtica* a Criticis effecta. *Hyacinthina* autem quam *hyacinthia* malo, quod & Theocritus hyacinthi folia, ὑακίνθινα φύλλα, vocet Idyll. XI. Catullus Nuptiis Mallii, *Talis in vario ſolet Divitis domini hortulo Stare flos Hyacinthinus.* & Sidonius Apollinaris Propemptico ad Libellum. v. 62. *Sive inter violas, thymum, liguſtrum, Serpyllum, caſiam, crocum atque caltham, Narciſſos, Hyacinthinoſque flores.* &c. Hoc eſt, ipſos hyacinthos. Habes hic, vir Clariſſime, obſervationes aliquot incomptas ac inurbanas, planeque tuis diſſimiles; quas tamen eo audacius propoſui, ut tute videres ac agnoſceres, quid diſtent aera lupinis. *Thomae* iſtius *Reineſii* nomen nec antehac audivi, nec librum vidi, fortaſſis ejus exemplar a *Paraeo* non difficulter impetrabis: eſt enim vir, quantum audio, ſatis humanus. *Bayſium* Editionis Stephanicae conſului Anno MDXLIX. editum (vidi enim & aliam Stephani editionem, quae aliquot annis praeceſſit) in uno haec invenio, Ferrario forſan notata. *Jam vero laenam militarem fuiſſe Nonio placet, quam Graeci* χλαῖναν *vocitant. Plutarchus in Numa*, καὶ γὰρ ἃς ἐφόρουν οἱ βασιλεῖς λαίνας, Ἰόβας φησὶ χλαίνας εἶναι. *Hoc eſt, Etenim quas geſtabant reges laenas, Juba Chlaenas ait eſſe. Pallis ſuperinduebantur hyberno tempore, ſi Martiali credimus, Tempore brumali non multum laevia proſunt: Calfaciunt villi pallia veſtra mei. Quod & proverbio fit manifeſtum:* ἐν θέρει τὴν χλαῖναν κατατρίβεις. &c. Venio nunc ad Plinii locum, non quod ſperem me facem ei adferre poſſe, conclamato prorſus ac depoſito, ſed ne tibi quicquam videar negare. Primo hoc dictum velim nugas maximas eſſe vocem *ahenis*. Nihil enim tomentis cum aheno, quae

R 2 conſta-

conſtabant ex lana non fucata. *Coquentium* agnoſcit Gelenius, ſed monet *Polientium* ex libris ſcriptis legendum. Cum Ferrarium legerem, veſtigia priſcae lectionis *abenis*, vel *alienis* ſecutus conjiciebam legendum, *qua limis*. Duabus prioribus literis in τῷ *qua* repetitis ex voce *quippe*. *Noviſſimo ſui purgamento*, *quippe qua limis polientium extractae*, *in tomenti uſum veniunt*. Limam autem veriſimile eſt inſtrumentum quoque lanificum fuiſſe, non abſimile ab eo, quod raſorium aut pectinem vocant alii. Nec abludit illud Ovidii lib. II. de Ponto Eleg. IV. *Utque meus lima raſus liber eſſet amica*. Quamquam & limam fabrilem reſpexiſſe potuit. Claudianus in Eutropium lib. II. verſ. 378. *doctiſſimus artis Quondam lanificae*, *moderator pectinis unci*. *Non alius lanam purgatis ſordibus aeque Praebuerit calathis*, *ſimilis nec pinguia quiſquam Vellera per tenues ferri producere limas*. Ita diſerte codex Bodleianus, & forſan ita legendum. Vulgo, *rimas*. Sed haec pro veris tibi non obtrudo. Et ſane aliud quid poſtea commentus ſum. Nimirum antiquitus ſcriptum fuiſſe, *lallis* corrupte vel *larnis*, ut infra in loco Iſidori a me emendato. Inde factum ab imperito aliquo *lanis*, quod cum alii paulo doctiores putarent ferri non poſſe, *aenis* ſcripſere. Nihil autem tritius in libris vetuſtioribus, quam *r* & *l*. confundi. Sic pro *lallis*, *rallis* habebis. Gloſſae Stephani, *Ralla*, ξυϛὴρ. Aliae ejuſdem, Ξυϛὴρ. *Ralla*, *Rallum*, *Rallus*, *Raſorium*. Hinc nullo negotio emendari poſſunt Iſidori Gloſſae: *Larna Raſorium*. Lege, *Ralla*, *raſorium*. Mire hic locus exercuit viros doctos, *Barthium* praecipue Adverſ. lib. VIII. c. V. qui *Larva*, *raſorium* legit, frigidiſſime. Reddenda & ea vox ipſi Plinio lib. XVIII. c. XIX. *Purget vomerem ſubinde ſtimulus cuſpidatus ralla*. Vulgo *rulla* legitur. Sed ne hìc quidem mihi ſatisfeci, quare ad Bibliothecam publicam me contuli, inſpecturus Codicem MStum, qui illic adhuc ſupereſt, alterum enim melioris illum notae, nondum mihi reddidit *Iſaacus* noſter. Hoc pretium nimii erga amicos officii fero. In eo ergo codice ſic locum ſcriptum offendi: *imo etiam ignibus noviſſimo ſui purgamento*, *quippe ejus* (vel *enis*) *pollencium extracta indumentis uſu veniunt*. Sed Gelenius recte correxit, *in tomenti uſum*, quod ſequentia ſatis confirmant. De caeteris plane haereo. Venit tamen mihi in mentem nimio abbreviandi ſtudio a librariis hìc peccatum, atque adeo literas tres quatuorve omiſſas. Deinde poſteriorem ſyllabam in voce *quippe* repetendam, ut pro *quippe enis*, ſcribatur, *quippe pectenibus* id eſt, *pectinibus*. Tuas tamen emendationes magis probo. Et jam ſatis eſt nugarum. Prolixior aliquando fui, non quod operae aliquid facturum me confiderem, ſed ut ad veram lectionem indagandam te incitarem. Vale, Vir Clariſſime, & tuis quamprimum me bea. Lugduni Bat. Anno CIϽIϽCXLIV. Kal. Martiis.

Paternum nomen ex animo tibi gratulor: voveoque felicius tibi ceſſurum, quam affini meo, cujus infantulus ante dies aliquot elatus eſt, magno cum familiae noſtrae moerore. Juſſu ac mandato Curatorum, agi tandem coeptum de controverſiis inter patrem meum ac *Salmaſium* ſopiendis, quae res Cl. *Spanhemio*, viro ſane integerrimo, penes quem & ſolida ejus laus erit, credita ac commiſſa eſt, multum jam is profecit, nec dubito quin feliciori cum ſucceſſu

rem

rem daturus ſit effectam, quam alii tentarunt ante. Iterum vale, meum decus.

EPISTOLA CIV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

ECce tandem Ovidium collatum tibi, ut promiſeram, Nobiliſſime & eruditiſſime juvenum. Epiſtolae Heroïdum & Ibis cum libro membranaceo elegantiſſimae manus, ſed non valde antiquo Cl. *Sarravii* collatae ſunt: Metamorphoſis cum Andino *Claudii Menardi:* Faſti cum illis, qui ſunt adſcripti. Utinam exſpectationem tuam res non fallat! Utcunque erit, noles tamen non vidiſſe vel ideo, ne putes magno theſauro te fraudatum fuiſſe. Ego nunc magis diſtringor publicis privatiſque recitationibus, quia ad finem ſpectant. Poſt paullum otii erit, quamquam ne tum quidem, adeo urgent Elzevirii, & me angit expectatio operis, quae re longe major eſt. Cl. *Chriſtenio*, qui has tradet tibi, ut ſpero, reddere Hotmannum potes. Velim etiam, ſi habetis in bibliotheca veſtra editionem primam fragmenti Liviani lib. XXXIII. a *Querengo* factam, nam eam nunquam vidi. Tamen erunt non pauca emendatiora, quam exſtant in Janſoniana & Elzeviriana priore. In tertia & quarta Decade plus negotii eſt, quia illam cum MSS. non valde bonis contuli, hujus nullos reperi, & tota erit ingenii alea. Nihilominus eluctandum eſt. Et ideo commode accidit, quod magnae noſtrae feriae inſtant. Illis ego nihil minus, quam feriabor, & tandem aliquando tempora mea ex arbitrio diſpenſabo. Vale, cariſſimum caput, & me ama. Daventriae a. d. v. Kal. April. CIƆIƆCXLIV.

EPISTOLA CV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

GEmino nuper beneficio ita obaeratum me tibi reddidiſti, Vir Clariſſime, ut ſolvendo nunquam futurus ſim. Vix Ovidiana Politiani excerpta acceperam, cum ecce Codicem tuum ad aedes noſtras defert *Cl. Chriſtenius*, quem etſi vix inſpicere hactenus mihi licuerit; praeclari tamen aliquid inde mihi promitto. Utar ego illo, tum remittam proxime. Redhoſtimenti loco Schottum & Hotomannum de re numaria hîc habes. Alter, ut vides, manu *Sca-*

 ligeri

Digitized by Google

ligeri paſſim notatus eſt, eoque nomine non ingratus tibi futurus, alter quoque placebit, ſat ſcio, vel ob fragmenta veterum, quae primus vulgavit. Utere iis ad ſatietatem uſque. Alia quoque ubi ad manum venerint hujus argumenti, non deſinam tui meminiſſe. Ovidio meo manum ultimam brevi imponere animus erat, ſed has cogitationes nunc interrumpet iter meum Brabanticum. Intra dies enim plus minus quatuordecim fontes Spadanos in agro Leodienſi aditurus ſum, curandae valetudinis gratia, in reditu potiſſimas Brabantiae urbes perluſtrabo, maxime Lovanium, forſan & Gemblacum, ſi eo commode perveniri poſſit. Spero me reperturum alicubi codices Ovidii vetuſtiores, quam quibus uſus ſum. Quae ſpes ſi non vana fuerit, vel hoc nomine grande itineris hujus pretium me tuliſſe putavero. Tu quoque ſi quid illic curatum a me volueris, quamprimum indica. Habes en amicum ad omnia promptum tibi ac paratum. Illud quoque nunc a te petam, ut in hac ſolitudine mea literis ſubinde tuis adeſſe mihi digneris, quae magni mihi theſauri inſtar erunt. Eas non aliò quam ad aedes noſtras curabis. Unde recte ad me pervenient. Diutius, quam velim, domo abſuturum me puto; & ſi quid augurari licet, vix eſt ut ante hyemem revertar. Tam mihi placent, quae de locorum iſtorum deliciis audivi. Niſi fontes Spadanos ſummopere mihi commendaſſent Medici, ob nimiam humorum abundantiam, quibus corpus repletum eſt, in urbe veſtra maximam aeſtatis partem tranſigere decreveram, a clementiori aëre aliquod valetudini meae auxilium haud dubie impetraturus. Ubi reverſus fuero, Livium, uti ſpero, tuum abſolutum ac confectum inveniam. Quae res reditum non parum mihi urgebit. Fragmentum autoris ejus a *Querengo* editum nullus vidi. In paterna Bibliotheca Pariſienſem Fragmenti ejus editionem vidi in Octava (uti vocant) forma editam, ad cujus margines nonnullae *Querengi* conjecturae legebantur. Editio tamen ipſa ab alio neſcio quo procurata erat. De *Pontani* operibus meminero, etſi vix quartam tomus iſte partem continet eorum, quae vir ille ſummus ſcripſit. Quid quod illâ editiones longe meliores extant. Qualis Aldina & Florentina Juntarum. Vale, meum decus, & me conſtanter ama. Raptim. Lugd. Batav. Anno CIↃIↃCXLIV. die XXI. Aprilis ſtylo noſtro.

Non omnino bene me habuit, quod, ad correctiones meas Ovidianas, quas in ultimis meis tibi propoſueram, cenſuram tuam mihi invideris. Sed hoc occupationibus tuis dono.

EPISTOLA CVI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

TUas cum Hotmanno & Schotti tabulis recte ad me curavit *Chriſtenius* noſter: hoc inſigne beneficium eſt, & parata erit tibi apud me, quandocumque

Digitized by Google

que velis, gratia. Iter tuum Brabanticum valde probo, tum quia firmiore valetudine, tum quia Muſis comitatiorem inde te reverſurum confido: atque uti ſic eveniat, ſemperque ſucceſſibus utare, Deum immortalem precor. Quod autem me mandata poſcis; gratias habeo magnas: ſed tempus tibi, dum iter facis, dum valetudinem curas, dum ſalutationes, in gente cum omnibus aliis de humanitate certanti, & obis & excipis, dum denique ingenti tuae, ſed laudatiſſimae, cupiditati incepta tua praeclara in literis promovendi indulges, ſpatiis admodum iniquis incluſum iri proſpicio. Itaque poene religioni eſt partem inde ullam, praeterquam quam literulis ſcribundis dabis (illud enim promiſſum accipio, imo ultro ſtipulor) ad me vindicare. Si quid tamen ſupererit, Livii exemplaria, in quae incideris, te contemplari velim: & puto Lovanii Buslidianum codicem, ex quo multa egregia hauſit *Lipſius*, etiamnum exſtare. Ad tertiam decadem, quae eſt de bello Annibalico, ut quidquam ſumas horarum, opus non eſt: neque enim poſſunt reperiri meliores Puteanaeo, Petaviano, & Florentinis, quibus uſi ſumus. Sed primae & caeterae, in primis hae poſteriores multum adhuc curae deſiderant: itaque qui in illis juvare me poſſit, magnum operae pretium fecerit: neque enim, ſi vivam & permittet ὁ κρείττων, hac editione cum ſummo ſcriptore tranſigam. Ampliſſ. *Gevartium* meo nomine officioſe ſalutabis, & ſilentium ejus ad binas meas amanter accuſabis. Praeterea gratiſſimum erit, ſi me in gratiam pones apud literatos viros, quibus ea loca ornantur plurimis, inprimis *Ericium Puteanum* τὸν πάνυ, cui etiam ſi mundum habes, aut nanciſci potes de Seſtertiis exemplar, donare te velim, ita ut poſt reditum aliud a me repoſcas: neque enim offenſum iri ſpero optimum virum iis, in quibus modeſte ab eo diſſenſi. Scripſi ad eum ante plures annos hortatu filii, quem in itinere Haga Delphos forte fortuna comitabar: eaſque literas, ut juſſerat ille, Dordrechtum ad *Beverovicium* miſi: redditae fuerint nec ne, ignoro: ſed ſi tu monueris, non cunctabor repetere officium. Ejus Pecuniae Romanae rationem, & *Schotti* tabulas, nec non Epiſtolicas *Rycquii* (habeo ejus de Capitolio) mihi, ſi nanciſci potes, praeſtines velim. Item *Gaſparis Sanctii* Minervam, cujus ſaepe meminit Paſcaſius Groſippus. Ipſiuſque Paſcaſii Grammaticum opus Mediolini editum. Interim, ut promiſiſti, ſcribere ſaepius ne pigrere, & certus eſto, nihil me moraturum, quin ſtatim ſemper reſpondeam. Iterum precor, ſalvum te ducat ac reducat Deus, Nobiliſſime & eruditiſſime juvenum, meique memoriam & amorem ſerves, qui te maximis inductus meritis tuis demorior. Vale, vale, φίλτατον ἦτορ. Daventriae III. Non. Majas CIↃIↃCXLIV.

EPI-

EPISTOLA CVII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

IPſo hoc momento commodùm tuae mihi redduntur, Vir Clariſſime. Eorum, quae mandas, diligenter meminero. *Puteanum* & *Gevartium* tuo nomine ſalutabo. Ovidium tuum nunc hîc habes, pro cujus uſura, plus, quam credas, tibi debeo. Eum *Goeddaeo* veſtro tradere deſtinaram. Sed opportune me nunc admonet Elzevirius, mittenda ſibi nonnulla ad te eſſe. Iis non incommode addi poſſe hunc libellum putavi. Craſtino mane, cum bono Deo, diſceſſurus hinc ſum. Iter meum hactenus diploma hoſtile moratum eſt, quod Bruxellis tandem accepi. Ut jam nihil ſit, quod propoſito noſtro obſtet. Vale, Vir Clariſſime, & ſummae feſtinationi ignoſce. Memoriam noſtri conſtantem tibi commendo. Lugd. Bat. CIↃIↃCXLIV. XVII. Maji.

EPISTOLA CVIII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

POſt Leodienſem tractum perluſtratum & excuſſam Brabantiam, domum nunc, ecce, reverſus ſum. Valetudo mea loco longe meliori eſt, quam ab annis aliquot fuit; nondum tamen optimo. Quare proxima fortaſſis aeſtate ad Spadanos fontes recurram, interim de ſucceſſu mihi gratulor, qui longe expectationem meam ſuperavit. Fructum alioquin ex hoc itinere non valde magnum percepi. Nam ſtudia noſtra quod ſpectat, vix credas, quanta veterum librorum ubique in bibliothecis penuria ſit. Leodii & in agro Leodienſi latere multa non dubito, quantum ex uno alteroque ſpecimine colligere potui. Deſtitutus tamen amicis, cum eo veniſſem, qui aditum ad monaſteria mihi pararent, unam non niſi alteramque bibliothecam inſpexi. Si aliquando eo revertar, melius ab amicis mihi proſpiciam, & jam proſpexi. Aquiſgrani veterum librorum nihil prorſus erat, quod ipſe ſummo cum ſtupore animadverti, in urbe praeſertim tam antiqua, cum bibliothecas excuterem. In Brabantia menſes plus minus tres haeſi, Lovanii potiſſimum, idque propter aëris clementiam, & Antverpiae. Lovanii, praeter reliquias Muſaei *Torrentiani* Jeſuitis legatas, quibus ad ſatietatem uſus ſum, nihil etiam erat magno opere commendandum. Nam ad *Buſlidianam* bibliothecam propter Prae-

ſidis

Digitized by Google

ſidis abſentiam admiſus ſum, non niſi ſerius, & cum jam abiturirem. Claudiani exemplar inde habui, ſed temporis anguſtiis excluſus, totum conferre non potui, & erat etiam recentius. Statianae Thebaidos codicem vidi longe vetuſtiſſimum. Alioquin ne ibi quidem quicquam alicujus rei. Nam plerique codices praefectorum negligentia amiſſi ſunt. Ante annos aliquot duo ibi Claudiani exemplaria ſervabantur, ut me monuit *Gevartius*, nunc unicum tantum, ut jam dixi, idque recentius. Livius an adhuc ſuperſit, non dixerim: eum certe non vidi. Viri ibi docti etiam pauciſſimi ſunt, inter quos principatum ducunt *Puteanus*, quem & tuo nomine ſalutavi, *Tuldenus*, *Plempius*, *Valerius*, *Vernulaeus*, a quibus ſumma comitate exceptus ſum. Inde Bruxellam me converti, unicus ibi, praeter *Nicolaum Burgundum* Regium conſiliarium, *Albertus Rubenius*, celeberrimi illius pictoris filius, Secretiori Concilio a Secretis, in literis humanioribus ad miraculum uſque ſubactus. Adornat ille commentarium de Lato clavo, & quaedam alia, rem veſtiariam ſpectantia. Hinc Mechliniam diſceſſi, ubi neminem etiam noſtrorum ſtudiorum inveni, praeter ſolum *Joh. Franciſcum Slingelandum*, propinquum meum, qui Romae toto ſexennio vixit, amicitia *Naudaei* & *Allatii* ſatis clarus, & monumentis eorum non ſemel inſertus. Vir ad omnem humanitatem factus, & verum Belgii noſtri delicium. Diebus ergo uno alteroque ibi conſumptis, & nimia viri comitate abactus, Antverpiam me recepi. Bibliothecam ibi a MStis utcumque inſtructam ſoli Jeſuitae habent, & *Balthaſar Moretus*, Typagraphorum hujus aevi facile anteſignanus. Is Codices Ovidii quoſdam mihi ſuppeditavit. Libros tamen Metamorphoſeos quatuor, Epiſtolarum & Triſtium duos conferre non potui, quod ipſa hyems domum me revocaret. In Claudiano aliquanto felicior fui, ad cujus editionem multis precibus me excitavit *Gevartius* noſter, ſummus autoris illius aeſtimator. Excutiam brevi, quae ad illum notata habeo, & videbo ſi lucem mereantur. Sed de his proxime. Antverpiae viri docti itidem pauciſſimi ſunt, atque inter illos, *Lud. Nonius*, *Hemelarius*, & *Gevartius*, qui ſalvere te juſſit. Multa ſunt, quae in ſinum tuum effundere geſtio, ſed filum hoc abrumpere cogor, cum ad multorum literas mihi reſpondendum ſit. Proxime plura. Vale, Princeps amicorum meorum, & quid moliaris, fac, quaeſo, ſciam. Lugd. Bat. Anno CIϽIϽCXLIV. VI. Non. Decemb.

Ex iis, quos emendos mihi injunxeras, libris, nullum praeter unicam *Sanctii* Minervam comparare potui, eam commodiori occaſione mittam. Lovanii Caeſarem cum antiquiſſimo libro contuli, vix tamen credas, quam pauca bonae notae inde depromſerim. Ipſum exemplar, ſi fortaſſis ad Livium tuum conferre quicquam poſſit, tibi offero, ut & quaevis alia. Nam & ad Statium tuum quaedam habeo a *Livineo* collata, ad Achilleidem potiſſimum. Ante diſceſſum meum egiſſe me tecum memini de verſu illo Ovidino, *Semivir occubuit vi lerniferoque veneno*, & conjecturam meam tibi tum probavi, quam tamen ipſe nunc damno. *Eveno* pro *veneno* legendum recte vidi. *Centaurifero* non placet, praeſertim ex veſtigiis unius codicis, & quidem ubique interpo-

lati. Libros pleroſque habere *in lethiferoque veneno*, jam ante, niſi fallor, monui. Et miror oſcitantiam meam, qui non viderim una litera minus legendum eſſe, *iletifero eveno*, ab iletis ſive ilicibus. Sic *populifer Sperchius*, *pomifer Tibris*, & infinita talia, quae paſſim apud Poëtas occurrunt. Iterum vale, & ſummae feſtinationi ignoſce...

EPISTOLA CIX.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

NObiliſſime & eruditiſſime juvenum. Plurimis rebus gratae fuerunt mihi tam diu exſpectatae literae tuae: ſed omnium gratiſſimum ipſum principium de valetudine tua in melius provecta. Nihil perdidiſti, o carum caput, aut operae aut temporis, quando tantum hoc itinere effeciſti: ſupereſt integra aetas, & ad rem literariam gerendam tali ingenio, doctrinae, induſtriae multum patens. Illud unum periculum metuebamus, quo te defunctum eſſe hactenus, & tibi gratulor, & mihi gaudeo, & Deo grates ago. Non dubito, qui glorioſus non ſis, & honeſtiſſima avaritia conquirendi, quos veros cenſemus theſauros, nemini cedas, quin multis praeclaris inventis, pluribuſque, quam jactas, auctior ad lares patrios fueris reverſus. Eam copiam tibi laudi & honori, publice magno emolumento futuram & ſpero, & ut ſit opto. Quantum eſt autem, quod tot indicibus inſignium virtutum tuarum non approbaſti te ſolum, ſed, quod ſcio quidem, non ſuſpicor, admirationi fuiſti, & exſpectationem dignam inceptis tuis concitaſti? Quod ſuperſtite patre (& diu ſit!) vetuſtiſſimarum & candidiſſimarum ejus amicitiarum velut haereditatem creviſti? Quod magnae & communis patriae ſitum, genium, rempublicam multis partibus acuratius cognoviſti? Taceo alia, & nonnulla ἐνδόμυχα tibi, nec mihi occurrentia, propter quae molliſſimam hanc, & propinquam peregrinationem ſuavem & utilem fuiſſe tibi exiſtimo: atque eam tam prudenter te feciſſe, tam jucundum & ſalvum abſolviſſe iterum iterumque laetor. De Minerva Sanctiana εὐαγγέλια, quae quidem, quando quando mittes, gratiſſima erit mihi, nec pretium quin recipias, quidquam erit morae. Grata eſt & ſalutatio [1] ὁ δεῖνα, quem de Claudiano tantopere auctorem tibi fuiſſe memoras. Dic tamen, quaeſo, clanculum: verumne eſt, quod neſcio unde cognovi, in ſermonibus de me alium illum, quam in literis ad me, eſſe, Depone fidis auribus: non te prodam, neque etiamſi verbis in me velitetur, cum poſthac laceſſam: taedet enim litium. Verumne eſt etiam, adhuc in Manilium aliquid eum cogitare? Tu mallem de Naſone prius fidem liberares: ſed quia in illo paratior eſſe videris, γένοιτο, γένοιτο, perge, quo te genius ducit: nihil enim tentare potes, quod non ſit cum laude tua & fructu publico conjunctum. Habeo nonnulla non magnae rei ex cod. *Patri-*

cii

1 *Caſp. Gevartii.*

cii Junii excerpta: ſi illum non vidiſti, & deſideras meo libro uti, poſce. Caeſaris de bello Gallico cum optimis membranis in Andibus contuli: quare nequaquam ſperno, quae offers, ut & Statiana, & quod commodo tuo fiat, illis utar. Livius me mirum in modum exercet: ad librum xxx. uſque perfectas & poene in mundum relatas habeo Notas: ſpero bonae critices non ineptum exemplum futurum. Neſcio quid morentur Elzevirii, & an contextum habeant jam necne: etenim ſi poſcerent Notas, jam incipere poſſent. Erit libellus circiter viginti quinque foliorum. *Eveno* probo utique, de altero cogita, an latine dicatur *iletum*, pro *Ilicetum*: ſi autem *ilicifero* voles, an non ſyllabae modulus obſtet. Quamquam de his forte jam praecogitatum tibi. Vale, anime mi, & bene age. Illuſtrem in primis Parentem & communes amicos per occaſionem meo nomine officioſiſſime ſalutabis. Daventriae poſt diem tertium Idus Decemb. CIↃIↃCXLIV.

Plautus Cl. *Boxhornii* noſtri ut procedit? Si tibi videtur, da ei cum ſalute plurima incluſam ſchedulam, quam non relegi. Vale.

EPISTOLA CX.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

RAptim ac feſtinanter admodum nuper ad te ſcribebam. Quo nomine veniam peto. Quanquam qui aliter poſſem? mole literarum oppreſſus, quae ad amicos maximam partem Brabantos, ſcribendae erant quamplurimae. [1] Virum illum doctum Antverpienſem non bene de te loqui, quicunque tibi ſuggeſſit, functus profecto parum ingenue ac liberaliter officio ſuo eſt. Sed nimirum eo ſaeculo nunc vivitur, quo homines ignavi ſatis emolumenti atque fructus ex amicitia praeſtantium virorum ſe percepiſſe arbitrantur, ſi eos inter ſeſe committant. Apud alios quomodo de te loquatur ac judicet, non ſcio: apud me certe locutus eſt, non niſi honorifice & bene. Virum doctiſſimum & plurimae lectionis non ſemel nominabat. Videbatur tamen nondum ſatis concoxiſſe Diatriben tuam Statianam, in qua minus amice, neque ex ſententia ſua nonnunquam exceptus eſſet. Ita Lovanii intellexi. Ipſe non niſi obiter ejus rei apud me meminit. Hoc autem ſcire te velim, eſſe illum famae ſuae ſupra modum ſtudioſum: gentis potius, in qua natus eſt, vitio, quam ſuo. Plerique enim illic τῆς φιλαυτίας morbo laborant. Ad quam cum ingenio ſuo proclives ſint, convictu tamen Hiſpanorum ac quotidiano uſu magis impelluntur. Quorum mores, licet exoſis ac multum deteſtantibus, ſenſim obrepſere. Scripſit non ita nuper commentarium ſatis craſſum Gallice [2] *Triſtanus*

S 2 qui-

1 *Caſp. Gevartium.*

2 In Commentariis Hiſtoricis tom. 1. pag. 113. refutat *Gevartii* ſententiam, quam ille Papinia-

quidam, ſi nomen recte memini. Is amici noſtri ſententiam ſuper quaeſtione de Manilii aetateobiter perſtringit. Hoc ille factum tam inique tulit, ut Vindiciarum librum integrum confecerit: ipſum etiam Manilium, de cujus editione curam omnem jam ante annos hos viginti abjecerat, in manus denuo reſumpſerit, atque adeo, ſi quid ipſi credimus, quamprimum editurus ſit. Oſtendit mihi veterrimum illum Gemblacenſem codicem, & excerpta quaedam Gallicana. Si placatum omnino habere volueris, autor tibi ſim, ut illi offeras, quae in Italia olim ex codice Veneto tibi notaſti. Ea illi acceptiſſima fore ſat ſcio. Et promiſi eo nomine me acturum tecum. Neque eſt, quod jacturam laboris tui magnopere metuas. Eſt enim cunctator ſummus. Sic ut editionem illam (quod inter nos dictum ſit) [1] nunquam prodituram exiſtimem. Meditatur etiam integrum in Antoninum de Vita ſua commentarium, quo abſoluto, Maniliana demum pertexet. Fuit mihi ſubinde controverſia cum illo de locis Claudiani nonnullis, quem autorem parum abeſt, quin totum memoriae mandarit. In quibuſdam tamen inter nos convenit. Ut illo loco Libro II. de laudibus Stiliconis, verſ. 450. *Eximia regione domus. Contingere terris Difficiles, ſtabant rutili, grex aureus, anni.* Domum demum reverſus vidi totidem apicibus in codice meo jam ante biennium emendatum. Quod tamen non memineram, cum apud illum eſſem. Suggerebam tamen emendationem alteram in eodem Panegyrico verſ. 408. ubi, cum ineptiſſime vulgo legatur, *jam Fama loquacibus alis Pervolat Oceanum, linguis* &c. Scribendum aſſerebam, *Fama loquacibus ales Pervolat Oceanum linguis.* Id ille probabat. De uno tamen, inter caeteros, loco diu multumque diſceptavimus. Is eſt libro in Rufinum primo, non longe ab initio, verſ. 151. qui ita ſe habet, *funeſtarumque poteſtas Herbarum: quicquid lethali germine pollens Caucaſus & Scythicae vernant in gramine rupes.* Sic vulgo legitur. At priori verſu in omnibus MStis *lethali gramine* ſcriptum eſt. Pro quo viri docti, cum viderent inoportunam eſſe repetitionem illam vocis *gramine*, *germine* repoſuerunt. Hoc ille laudabat. Ego, cum *germinis* mentionem in rebus magicis non meminiſſem ab ullo poëtarum fieri, alia medicina locum indigere contendebam, ſcribique poſteriori verſu non incommode poſſe, *Scythicae vernant in carmina rupes.* Hoc eſt, in uſum

piniarum Lect. lib. III. cap. 8. prodiderat. Cujus ſententiam & amplexus erat *Voſſius* lib. II. de Art. Gram. 26. & III. de Anal. 20. nec alienus ab hac opinione videtur Il. *Spanhemius* diſſert. XIII. de Praeſt. & Uſu Num. cap. III. §. 3. ſed refutavit hanc opinionem *Albertus Rubenius*, diſſertatione de Vita Fl. Mallii Theodori, cura Cl. *Graevii* edita 1694. vid. & *Daumii* Epiſt. ad *Boſium* XV. qui ejus ſententiam exquirit.

1 Verus fuit Vates Heinſius. *Boxhornius* in Epiſtolis ad Gronov. pag. 213. ſcribit, *Gevartium* meditari uberrimos in Manilium commentarios: immo ipſe *Gevartius* in Epiſtola ad *Meurſium* Pariſiis data A. 1628. quae prodiit in Faſciculo III. Collectionis novae librorum rariorum Halis 1708. pag. 574. ſcribit. *Excuditur & Manilius cum notulis meis, quibus omnibus poſtquam erunt adfecta, te participabimus.* In qua epiſtola forte nota temporis eſt corrupta, & ſcribenda 1618. nam eo anno Pariſiis erat, & *Electa*, quae etiam ſub praelo eſſe dicit, prodierunt Anno ſeq. 1619. & Anno 1621. Duaci juris doctor creatus fuit. quare diſtuliſſe videtur, ſed reſumſiſſe conſilium poſt Triſtani commentarios, quorum primum, credo, volumen prodiit 1635.

Digitized by Google

uſum carminum, in uſum magicum. Scis quam frequentes noſter & tuus Statius ſint in hoc loquendi genere. Sic libro III. de Raptu Proſerpinae, *& totae fremerent in pocula ripae*. Hoc eſt, vino fremerent ſeu ſpumarent. Poſſem infinitos alios locos proferre, & tum nonnullos protuli. Negabat tamen ille pertinaciter hanc conjecturam meam Latinam eſſe, aut poſſe ferri: Quamvis autem rationes ejus meo judicio eſſent valde frigidae ac jejunae, ne tamen nimium mea viderer aeſtimare, alio ſermonem converti. Certe priori verſu in antiquiſſimo libro, quo Iſingrinus typographus Baſileenſis uſus eſt, *carmine* legitur, cum poſteriori verſu legi debuerit, quod operarum peccatum eſſe arbitror. Pro *carmine* autem *carmina* reponi quam proclive! Conjecturam hanc (neque veram eam praeſto) an tam ridiculam judices, quam amicus noſter volebat, fac, quaeſo, ſciam. Si damnas, confodiam illam ac jugulabo. Sed jam nimis multa, & praeter morem meum, de viro illo praeſtantiſſimo, quem inter praecipua ſaeculi noſtri ingenia certe non immerito reponas. Quia tamen id flagitabas, mos gerendus tibi fuit, cui quod negare nihil potui, cum diis immortalibus commune mihi eſſe gaudeo. Habes hic ingenue de illo quid ſentiam, quod inter nos periturum ſpero. Ad Claudiani editionem multis me hortabatur, quem poſt reditum ex Brabantia meum hactenus vix inſpexi, quod alia agenda habuerim. Excutiam brevi, quae ad illum notata habeo, & in ordinem redacta arbitrii tui faciam. In Anglia jam olim Juniano Codice uſus ſum, qui & Cambdeni fuerat, ac duobus Oxonienſibus. Lovanii exemplar a Patribus Societatis Jeſu habui, duo itidem Antverpiae a Moreto. Sed nihil haec ſubſidia ad Aldinam editionem, quam penes me habeo, a *Lilio Gyraldo* cum libro veterrimo (ſic ipſe vocat) & Vaticano, itidem antiquiſſimo, a *Johanne Livineio* collatam. Eorum codicum bonitatem ſpeciminibus aliquot proxime, ut ſpero, tibi probabo. Vidi aliquando excerpta quaedam *Andreae Schotti* apud te. Eorum uſum neſcio an auſim mihi polliceri. Sed moneo te in tempore. *Pulmannum* aliquo loco hactenus habui inter viros de republica literaria bene meritos, idque propter ſolam diligentiam, cujus ſummam apud me opinionem ſibi comparaverat. Nunc vero ajo & affirmo, nihil illo homine ſordidius aut negligentius cogitari poſſe. Altero eorum codicum, quos a Moreto habui, jam olim ille uſus eſt, quem Plantinianum vocat. Sed mirum quam in optimo libro nihil viderit. Mirareris mecum, ſat ſcio, hominis oſcitantiam, ſi emendationes nunc vacaret proferre, quas ille praeteriit ſatis multas. De Livio tuo cum Elzeviriis egi. Textus jam abſolutus eſt, &, quantum audio, publice diſtrahitur. Notas ſeorſim edituri ſunt: eas, ut quam primum mittas, autor tibi ſum. Metuo enim ne illarum editionem, ſi diutius cunctere, negligant. Suaſiſſe me olim tibi memini, ne tomum ultimum a te emendatum illis mitteres, niſi notis ad priores tomos praelo jam commiſſis. Hoc conſilium meum ſi ſecutus eſſes, nihil tibi jam metuendum foret. Sed nimirum in magnam nimis molem excreviſſent volumina, ſi notae acceſſiſſent. Id, credo, te deterruit. Tu, ſi quid porro hac in re a me curatum volueris, audacter impera. Sanctium & Caeſarem hic vides. Alterum dono tibi

 habe,

habe, alterum, ubi uſus fueris, remitte. Statiana habebis, ubi deſcripſero. Quamquam nihil in iis eſſe putem te dignum. Ad Achilleidem & IV. priores Thebaidos libros excerpta ſunt, quibus haec ſubſcripta a *Livineio* vidi, unde quid theſauri in iis lateat judicare facile poſſis: *Haſtenus Langiani, & haec ipſa admodum jejuna, quae ex iis afferuntur.* Buslidiano codice valde illo antiquo quod non uſus ſim, nunc moleſtum mihi eſt, qui Thebaidem & Achilleidem ſimul continebat. Si aeſtate proxima Lovanium recurram, faxo voti compotes uterque ſimus. Dicebatur illo jam uſus *Vlitius* noſter, itaque actum a me agi credidi. Ille vero nunc affirmat, obiter tantum librum illum ſibi inſpectum. *Bernartius* jam olim quoque viderat, ſed negligenter admodum, ut ex Cl. *Gevartio* intellexi. Langiana illa, ſi codex meus eſſet, una nunc miſiſſem, qui intra dies paucos reddendus eſt cum aliis, quos Antverpia mecum advexi. Ipſa interim excerpta praeſto tibi ſemper apud me erunt. De conjectura mea ad Ovidium quod tam candide me monuiſti, ingenuitatem tuam exoſculatus ſum. Ut a *frutice fruticetum* & *frutetum*, ita & ab *ilice ilicetum* & *iletum* derivari credidi. Fateor tamen exemplum in promptu nullum mihi eſſe, & oſcitantiae hujus meae ex animo me pudet. Ad Plautum quae notaſti, *Boxbornio* dedi. Tardius in illo pergunt operae, quam vellem. Sex priores Comoediae demum abſolutae ſunt. Salmaſianus de militia Romana commentarius praelo jam commiſſus eſt. Soror mea, ſi & hoc ſcire deſideres, tertium nepotem ante quatriduum mihi peperit. Vale, meum decus, & affectum tuum conſtanter mihi ſerva. Amſtelodami. Anno CIↃIↃCXLV. IV. Eid. Januar.

Inter ea, quae Cl. Juvenis *Iſaacus Voſſius* advexit ſecum praeclara antiquitatis monumenta, ad Martialem illuſtrandum plurima faciunt. Poterit autorem illum locis infinitis emendatiorem dare. Recte & pro officio tuo feceris, ſi adhorteris illum, ut de editione ſcriptoris optimi votis noſtris reſpondeat. Multa mihi dixit de Critico quodam in Germania nuper edito, & valde tibi probato, *Boxbornius* noſter. Quis ille ſit, fac, quaeſo, ſciam. Iterum Vale.

EPISTOLA CXI.

J. FR. GRONOVIUS.

Nic. Heinſio.

Leidam.

NObiliſſime & ſumme juvenis. Et gaviſus ſum felici congreſſu amplexuque noſtro poſt tantum intervallum, & feſtinato diſcidio noſtro graviſſime dolui. Sed non fieri aliter patiebantur me utramque ad aurem monentes, repoſcentes, flagitantes Daventrienſes noſtri. Itaque cogitatione iſta fraudare animum ſatius duxi, & ſolari me potius illo tamen jucundiſſimo praeſentiae tuae fructu, quamvis breviſſimum tempus durante, quod nempe longum pudori

meo

meo ingens humanitas veſtra faciebat. Quare repeto gratias, qui merito finis ſemper cum benefacientibus, & majores quidem mente & ago & debeo, quam verbis exprimere valeo. Reditus domum mihi fuit ſatis commodus, ſed inveni cumulum negotiolorum, eoque primum tabellarium ſine meis diſcedere pati coactus ſum. Nunc ſcire cupio, bonane an ſua fide coeperint ſub abitum meum Notis in Livium operas dare Elzeviri, & quid tibi videatur de ſucceſſu operis. Ego labori non parco, ut ſufficiam illis, etiam graviter pergentibus. In ſchedula incluſa vides notata quaedam, quae adjecta cuperem. Sed quod maxime placebat, quum vobiſcum eram; *quod longius receſſiſſet*: de eo nunc ſecus ſentio. Judica ipſe & inſpice locum, qui eſt lib. 22. c. 43. pag. 135. prioris Elzevirianae: *Simul ut quo longius ab hoſte receſſiſſet, transfugia impeditiora levioribus ingeniis eſſent.* Notavi ego quoque in tribus Gall. MSS. eſſe: *ſimul quod longius.* Sed video me id olim ſpreviſſe, & nunc quoque ſine damno ſententiae vulgatum mutari non poſſe videtur. Caeterum ne ſolus querare de tardo amico noſtro in praeſtandis promiſſis, Polybium, quem Leidae emeram, ut ſcis, jam ſextum diem domi meae habeo. *Sanctii* Minervam cum excerptis Caeſareis vidi nondum. Ipſe dudum ſe nautis dediſſe ajebat, quibus, credo, cantandum eſt illud Martialis, *Ceſſatis pueri nihilque noſtis Vaterno Ratinaque pigriores*, ſi tamen ita ſcripſit. Nimis geſtio cognoſcere de operis typographicis Elzevirianis. Vale, decus meum, & communes amicos ſaluta, in primis Ampliſſ. adfinem tuum, cui quaeſitiſſimis coloribus me excuſes, rogo, quod non coram ei gratulatus ſim ore, quum animo millies facerem. Iterum vale, Daventriae a. d. III. Idus Februar. CIↃIↃCXLV.

EPISTOLA CXII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

Vir Clariſſime. Nimium nuper properabas, cum apud nos eſſes: nunc & ego propero. Cauſa, cur te compellem, haec eſt. Aſſiduae ſunt in Notis ad Livium tuis operae Elzevirianae. Folia pene quatuor jam abſolvere. Si ſic pergunt, intra duos menſes orbis eruditus habebit quod legat & miretur. Ex paginis illis manu tua ſcriptis, quas mihi reliqueras, vix reſtat, quod in dies ſeptem aut octo proximos operis ſufficiat. Quare te oro ac obteſtor, ut abſque cunctatione ulla reliqua mittas, quae in promptu habes. Promiſi enim Elzeviriis, fidemque meam obſtrinxi, in te moram nullam fore. Si fefellero, vix eſt, ut impoſterum quicquam mihi credituri ſint. Neque tua minus intereſt, quam mea, editionem maturari. Nam ſi te needum paratum intelligant, jam ſatis cauſſae invenerint, cur a proelo librum revocent, & labores tuos fruſtrentur. Haec ingenue, &, ut amicum amico par eſt, tibi ſcribo. Sed

&

& hoc peto, quod monere nuper oblitus ſum, ut libri, praeſertim ſi quos ex publica Bibliotheca habes, ad me redeant in finem Aprilis proximi, quando pedem hinc moturus ſum. Volo autem res meas plane compoſitas eſſe, antequam diſceſſero. Quanquam mea me non ſic tangant, quam quidem ea, quae aut ipſe ex Academia habeo, aut amicis credidi, quae ut publica eſſe ſcis, ita nec in mea poteſtate ſunt. Vetus Editio Liviana, Hotomannus ac Schottus de Re Numaria, & Oct. Ferrarius nunc mihi ſuccurrunt. Nam liber, in quo haec talia notare ſoleo, nunc ad manum non eſt. Tua quoque tibi, quamprimum fieri poterit, reſtituam. Vale, Vir & Amice ſumme, & haec boni conſule. VIII. Kal. Martii. Anno CIϽIϽCXLV.

EPISTOLA CXIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

NObiliſſime & magne juvenis. Heri ad te dedi unas, quibus adjunxi decem philyras Notarum Livianarum. Spero te jam accepiſſe eas, ſed ſubvereor, ne etiam tardius, quam deſideraſti: non tamen ceſſaſſe multum operas puto, aut ſi aliquantulum ceſſarint, difficulter ad opus revocatum iri. Non ego in mora fui, ſed hibernum & tabellarius. Nunc non tam argumentum mihi crevit ad te ſcribendi, quamquam id nunquam deeſſe amanti poteſt, quum officium praeſto ei, qui has tradidit tibi, nobili & magnae ſpei juveni, *Laurentio Langermanno.* Is proximum annum domi meae tranſegit, & in ſtudiis ſuis conſilio meo uſus eſt. Revocatus a parente, avunculo meo, conſpectiſſimae dignitatis viro, adire prius aliquot Hollandiae urbes celebriores conſtituit, & illuſtres ſtudiis viros, quorum nomina a me accepit, ſalutare. Itaque quum ignotum non ſit ei, qua reverentia Parentem tuum, Principem in omni eruditionis genere virum, ego ſummis etiam beneficiis devinctus colam, qua pietate tecum ſim conjunctus, quoque favore creſcentem merito famam tuam proſequar, voluit meas apud te preces interponi, ut & ipſe familiariter eum admittas, & conſpectum Parentis tui breveque alloquium ei compares. Haec ſummo honori, ut revera erunt, ſibi futura putat, & ego pro inſigni teſtimonio veſtrae erga me benevolentiae interpretabor. Vale, Decus meum, cum veſtris, & me amate. Daventriae VII. Id. Mart. CIϽIϽCXLV.

EPI-

Digitized by Google

EPISTOLA CXIV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

NObiliſſime Eruditiſſime & amiciſſime juvenum. Ego vero non modo boni conſulo, ſed & gaudeo, beneficiumque me accipere fateor, quod opuſculi noſtri tam ſtrenuum te praeſtas exactorem. Dabo operam, ut nec operarum diligentia, nec tua fides a me deſtituatur. Si ſtatim, ut tuas accepi, habuiſſem, cui traderem, quae nunc mitto, jam illac penes vos eſſent. Hic primus abit, ex quo tuae mihi ſunt redditae, & quidem diem unum ſolito ſerius, dum refugit ſumtuoſum terreſtre iter, & exſpectat, donec mare bona fide ſit regelatum. Prorſus nunc, quum diei magnam partem τὰ ἐγκύκλια eripiant mihi, lucubrationes meas nulla alia in re occupo, interdum, ut Horatianus ille venator, tenerae conjugis immemor. Si non id operae pretium fecero, quod tu nimis amice exſpectas, erit tamen, cur homines elegantes eam non ſumſiſſe me nolint. Puto te accepiſſe, quas pridem ad te dedi. Sanctius una cum Caeſare tandem mihi traditus eſt: videbo, detne occaſionem mihi tui iterum in nugis noſtris appellandi. Livium bibliothecae vellem jam haberes: neque enim indigeo amplius, qui tres veteres editiones, hujus Andreanae, ſive Mediolanenſis traduces, nactus ſum, & ubi praecipue eo utebar in tertia parte Livii, id dudum contuli. Speculabor commodam occaſionem, qua mittatur: ſi deerit, meo ſumtu faxo ad vos redeat. Vale, anime mi, & me ama, veſtroſque omnes & Cl. Boxhornium ſaluta. Daventriae Prid. Idus Martias ſtylo veſtrate CIↃIↃCXLV.

EPISTOLA CXV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

DUrum, ſed levius fit patientia. Cujus tamen culpa mihi imputari nequit: nam qui a receptis tuis primus diſceſſit hinc tabellarius, ei faſciculum dederam. Caeterum non ob aliam cauſſam tam parvula interpoſita mora me offendit, quam quod optarem te in toto opuſculo hanc mihi operam praeſtare poſſe, quam in primis praeſtitiſti foliis, & praeſtiturum te, dum aderis, offers. Quod quidem pro magno beneficio aeſtimo. Parte iſta abſoluta non ceſſabunt: nam jam aliam aeque magnam redactam in purum habeo, quam

proxima hebdomade mittam, & mitterem nunc, ſi relegiſſem. In foliis tomi tertii, quae ad me miſerunt per te ultimum Elzevirii, neſcio qua incuria collector omiſit G g. id igitur quoque petes. Quae in ſcheda incluſa notata ſunt, quatenus res integra eſt, ſuis locis inſeres. Ubi cave, ne omittas ſubductis lineis monſtrare alio charactere auctorum verba eſſe imprimenda: in quo quia ſemel iterumque neſcio quomodo ego negligentior fui, admiſſus eſt error, cum alibi, tum inſignis pag. 43. ad cap. 36. ubi verba Gellii ſunt communi charactere ſcripta. Monebis etiam Elzevirios, ut particulas mutatae praefationis exemplaribus omnibus inſerant, in primis illis, quae in Galliam vel miſere, vel ſunt miſſuri. Conſobrinus meus tuam erga ſe humanitatem patriſque maximi in ſuis ad me magnifice praedicavit, & gratias vobis apud me egit. Id quod fuit gratiſſimum mihi, & eo nomine tibi quoque debeo. De Silio gratulor tibi. Quam multa ſunt, in quibus haereo! eorum forte non pauca tu jam inveſtigaſti. Utinamque de his agendi otium eſſet nunc. Sed teſtor fidem, non eſt. Tu vale, meum decus, & me ama. In ſecundo, quod proxime mittam, folio, invenies iterum mentionem tui dignam amicitia noſtra, ortam ex colloquio, quod habuimus, cum iſtic eſſem. Iterum vale, & ſalve cum veſtris. Daventriae a. d. XVI. Kal. April. noſtrate ſtilo CIↃIↃCXLV.

EPISTOLA CXVI.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

QUod eventurum metuebam, Clariſſime Gronovi, cum nuper ad te ſcriberem, id evenit. Cum videret is, qui curam typographiae Elzevirianae habet, non multum reſtare ex paginis illis notarum tuarum, quas hîc reliqueras, neque quicquam praeterea a te mitti, operis mandavit, ut alio labores ſuos dirigerent. Id multum me reluctante factum. Nihilominus, ſi in opere tuo aſſiduam, ut tum volebam, navaſſent operam, haud dubie ipſis ceſſandum fuiſſet. Serius enim altera notarum tuarum pars ad me perlata. Habent nunc ſub manu comoediam Gallicam *Cornelii*, quam *Mendacis* titulo inſignivit. Ea abſoluta, quod intra diem alterumque fiet; ad curas tuas Livianas revertentur. Folia quinque jam excuſa ſunt, quae hîc mitto cum caeteris, quae in Livio ipſo adhuc a te deſiderabantur. Jacturam viginti, aut plurium etiam, dierum fecimus. Non deſinam, quantum in me, hortari operas & impellere, ut ante diſceſſum meum, ſi non totum librum, potiſſimam ſaltem ejus partem confectam habeamus. Folia, quotquot hactenus excuſa, relegi omnia, idem porro & in caeteris facturus. Non ſum is, qui magnam mihi in arte ea, quam correctoriam vocant typographi, peritiam vindicare poſſim; id tamen affirmare jure mihi videor, plus quam centum errores ex paucis illis pagellis

Digitized by Google

pagellis a me ſublatos. Dies jam aliquot totus fui in excutiendo Silio Coloniensi. Non putaſſem *Modium* & *Carrionem* tam lautum ſpicilegium nobis reliquiſſe. Sed de his fortaſſis alias. Vale, meum & literati orbis magnum decus. Raptim. Lugd. Batav. CIƆIƆCXLV. XIII. Kal. April. Dum expecto ab Elzeviriis folia operis tui tibi mittenda, ecce ſupervenit egregius juvenis Conſobrinus tuus, qui alteras a te mihi tradidit. Exhibui illi ea, quae petebas. Iterum vale.

EPISTOLA CXVII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

NObiliſſime & Doctiſſime juvenum. En tibi, ut conſtet mea fides, alia pars texti Notarum Livianarum. Simul aliquot folia iterum impreſſa fuerint, ut juſtum faſciculum faciant, rogo ut mittere ne graveris. Illud quoque curare te velim, ſi poteſt fieri, ne pereant autographa mea, ſed colligantur, certe quae ſuperſunt, poſtquam illis ſatis uſae ſint operae. Multa inter deſcribendum adjeci, multa mutavi, ſecuſque reddidi, quam exſtant iis in adverſariis, quae apud me ſervo: ſic ut complura menda non poſſim, niſi illis reviſis, corrigere. A *Fabricio* tandem literas accepi, quae me poene in coelo locaverunt. Certe non ſine lacrimis eas legi: adeo exſultabat animus ad conſpectam tantam hominis optime, ſi quiſquam mortalium, meriti fortunam. Eſtis Iö ſuperi: nec ubique pretium virtuti periit. Ipſas ad te mitto, ut mecum gauderes, & admirabilem Dei providentiam venerareris: tum ut cognoſceres haud quaquam illum tui oblitum eſſe. Eae fac, quaeſo, ne ſine tuis ad illum ad me revertantur: nam ego reſponſum couſque differam, & hanc uſuram illius morae exſpectabo. Vide etiam ſatiſne ex ſententia ſint tua, quae ſcripſi ad lib. 27. cap. 47. Vale, meum decus &, ut facis, me ama. Daventriae a. d. v. Kal. April. Julian. CIƆIƆCXLV.

EPISTOLA CXVIII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

CLariſſime ac Amiciſſime Gronovi. Tardius in opere tuo pergunt, quam vellem, pergunt tamen, Elzevirii. Impetrare ab operis hactenus non potui, ut ſeptimanis ſingulis duo folia abſolverent, quod illis penſi injunxeram. Niſi feſtinant, expectandum non eſt, ut totius operis curae vacare poſſim.

 Opti-

Digitized by Google

Optimam enim aeſtatis partem elapſuram video. Adde, quod aquae Spadanae per totum annum, non niſi menſibus duobus, aut ad ſummum tribus commode bibuntur. Agam hodie cum Elzeviriis denuo, & , ſi fieri poteſt, ad editionem maturandam impellam. De erroribus nonnullis commiſſis in foliis notarum jam excuſis quod ſcribis, nolim ſane factum. Et, niſi fallor, inter excudendum notaveram Gellii locum aliis literis exprimendum eſſe. Sed operas, tam hîc, quam alibi, non ſatis morigeras expertus ſum, quo nomine cum ipſis controverſia mihi jam fuit. Sed & prima illa folia, quod non relegiſſes, ſubinde mendoſius deſcripta offendi, ſic ut tribus quatuorve locis, vocem unam alteramque de conjectura addiderim. Lineis etiam ſibducere nonnulla neglexeras, atque inter illa Gellianum locum. Mea quoque culpa errores quoſdam commiſſos non nego. Solebant veſpertino ut plurimum tempore folia relegenda ad me deſtinare operae. Scis autem quam non tuto lucernae talia committantur. Ipſe quoque animum alio nonnunquam diviſeram, ab amicorum, ut fit, aut puellarum colloquiis adhuc recens. Hoc ne imposterum fiat, matutinas horas operi tuo corrigendo impendam. Quicquid fiet, me abſente, ſoli typographiae Elzevirianae correctori operis tui curam non commiſerim, cujus negligentiâ parum abfuit, quin notas ad integrum Livii caput tuas nuper omiſiſſent operae. Deprehenſae enim a me, & hoc nomine caſtigatae in bonum correctorem culpam rejecerunt. Unice ſane vellem ad finem uſque operis laborem hunc meum tibi probari, tum quod famae tuae, ſi quis alius, ſtudeo in primis; tum quod meis quoque profectibus fructus inde ſperandus haud exiguus. Ex animo dico: ſummam eruditionem tuam, ſummumque judicium admirari ſatis non poſſum. Sed de te virtutibuſque tuis apud alios commodior dicendi locus eſt. Cum nuper inciderem in illum Ovidii locum a te reſtitutum, II. ex Pont. IV. 20. *junctis curva theatra locis*, valde mihi gratulatus ſum, cui eodem modo jam olim reſtitutus eſſet. Quanquam in eo neque tuae neque meae laudis ſumma vertitur, praeſertim cum libros ſcriptos duces ſequamur. In explicatione loci plus difficultatis eſſe, quae enim illa *juncta loca?* Ut, quod ſenſi hactenus, ac etiamnum ſentio, dicam: loca ea intelligi puto, quae duos ſimul capiebant, quaeque *lineas* alibi noſter vocat. Noſti illa, *Eſt bene, quae cogat, ſi nolis, linea jungi.* Haec pluribus ad ipſum Ovidium adſtruemus. Tu quid ſentias ſcire velim. Claudianum e manibus in tempus aliquod depoſui, Spadae fortaſſis illum abſoluturus. Expecto enim Bruxellis collationes quaſdam ex libris Vaticanis *Philippi Rubenii*. Exhibuit interim tum alias, tum hodie negotium in IV. Conſ. Honorii locus, quem a te excuti velim. Verſ. 500. *Munificus laudis, ſed non & prodigus auri*. Latet ironia, eaque ſatis aperta, in hoc verſu. Si enim ita ſcripſerit Claudianus, haud dubie tangat Stiliconis avaritiam, quod non feciſſe eum, tot Panegyrici ſatis evincunt, quos Stiliconis virtutibus decantandis conſecravit. Recurrendum igitur ad veteres libros fuit, ſi quid forte juvarent. Primum quidem ad manus Iſingrinianus, *Barthio* perperam ubique ſugillatus, in quo ſcribitur, *Munificus largis*, idque expreſſit Raphelengius. Sed ne ſic quidem aliquid acumi-

nis

Digitized by Google

nis hîc video. Suboluit tamen ſtatim legendum, *Munificus largi*, una litera minus, ut ad τὸ *auri* referatur. Atque ita legi in melioris notae Oxonienſi mox didici, nec aliter etiam in ora codicis ſui ex Iſingrinianae lectionis veſtigiis emendaſſe magnum *Scaligerum*, cujus manus operas Raphelengianas haud dubie fugerit. Sententiam tuam brevi expecto. Ex ſchedis illis Colonienſibus multa adhuc in Silio emendari poſſe verum eſt. Cujus rei fidem unico tantum ſpecimine nunc faciam, pluribus enim ſi agam, metuo ne largiter in occupationes tuas, quae latere me non poſſunt, peccem. Locus eſt apud illum lib. v. verſ. 395. *Ceu pater Oceanus, cum ſaevior aethere Calpen Herculeam ferit, atque exeſi in viſcera montis Contortum pelagus latrantibus ingerit undis.* Ita haec ex parte legenda. Sed *ſaeviorem aethere Oceanum* cur vocat? certe *aequore* legendum olim videbatur. *Aequore Calpen ferit Oceanus.* Nunc ut in alia omnia eam faciunt veterum librorum lectiones. Oxonienſis quidem, *cum ſaeve cetre.* Colonienſis, *cum ſaeva cethye.* Quantilli negotii Modio aut Carrioni erat ſcribere, *Ceu pater Oceanus cum ſaeva Tethye Calpen Herculeam ferit*? Neuter tamen vidit. Tethys & Oceanus infinitis, ut noſti, locis apud poëtas junguntur. Sed jam te obtundo. Folia operis tui reliqua hîc habes. Vale, decus eruditi orbis & meum. Raptim. Lugd. Bat. CIƆIƆCXLV. IV. Non. April. Haec ſcripſeram, cum tuae & Fabricianae ſimul mihi redduntur. Mirum, quo gaudio amici noſtri fortuna me perfuderit, etſi jam ante tale aliquid, partim ex te, partim ex *Lundii* literis intellexiſſem, qui Amſtelodami nunc agit. Res miraculo ſimilis mihi viſa hoc tam ingrato ſaeculo aliquod virtutibus pretium eſſe. Scribam illi, & dignitatem iſtam gratulabor proxime. Nunc enim feſtinare me vides. In foliis poſtremo tranſmiſſis, quod mei denuo meminiſſe dignatus es, quid ni honorificum mihi ducam? Satis tamen viſum in opere tam erudito nomen meum, nec ſemel, legi: ad laudes meas, quae faciebant, cum venia tua expunxi. Tertius, niſi fallor, locus reſtabat emendandus apud Val. Flaccum, qui tamen nunc non ſuccurrit. Certe Carrion paſſim notat etiam in veterrimo illo ſuo codice pro *Aea*, *Aeta* legi, & *Aeeta* Medea pro *Acaea*. Illuſtriſſimum *Grotium* Legati munere defunctum, ac in Sueciam revocatum numquid audiſti? *Raphelengius* noſter ex vivis nuper abiit. Iterum vale.

EPISTOLA CXIX.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

EGo vero, o princeps amicorum meorum, omnia ago, ut feſtinem, ſed omnia agentem feſtinantemque identidem aliquid inhibet, & in cauſſa eſt, ut morari vobis videar. Quid autem? Adeon inſcitum aut ingratum me putas, ut beneficium tuum non aeſtimare poſſim? ut neſciam eam mihi te operam

T 3 ſumere,

ſumere, quam hodie neminem novi mortalium, a quo exſpectare poſſim? Hanc ipſam cogitationem num dubitas ſatis acri mihi incitamento eſſe, ut ad umbilicum pervenire me ſtudeam, antequam te cura valetudinis mihi eripiat? Certe ſtultiſſimus atque inficetiſſimus hominum eſſem, ſi tali occaſione lentus dormirem. Ego vero a longo tempore condidi plane me in muſeo, nec video quemquam, nec alloquor, niſi coactus functione muneris mei: quae tamen nimis ſaepe me interpellat. Scis autem nulla in re me poſſe leviter defungi, ſed adhibere vel minutiſſimis eam curam, quam decet habere hominem ſollicitum, ut famam ſcripti ſui a tui judicii praerogativa auſpicetur. Quare ut ego caſtigationem tuam, quae tantum amorem non modo praefert, ſed & complectitur, libenter fero, ita te rogo miſerearis mei: & tarditatem non ceſſationi (profecto enim ceſſo nunquam) ſed & ſollicitudini & aliis occupationibus imputes. Nudius tertius ſcholaſticum magiſtratum ejuravi: ejus rei cauſſa verba facere in praeſentia magiſtratus noſtri neceſſe fuit: eo momento quae dicuntur, pluſculis diebus ante conſtiterunt. Quod ſi haberem, qui vel in deſcribendo me juvaret, minus vobis eſſet exſpectandum: nunc omnia incumbunt uni. Non audeo te rogare, ut tantam rem, in qua valetudo tua vertitur, diutius, quam par eſt, differas. Itaque ego quidem, quod potero, faciam: caeterum tu rationem inibis, quid res tuae ferant, nec mea cauſſa corpuſculo tuo injuriam facies. Malo ego quodcumque periculum ſubire, quam morae eſſe tuae ſaluti. Sic quoque beneficium tuum eſt ingens, & nunquam animo meo excidet. Ergo ipſe proſpice, quid ferre poſſis: ego quidem, ut quidque paratum erit, ſubmittere pergam, & ideo etſi minorem ſolito particulam nunc in mundo haberem, differre te nolui: nec proximus poſt tuas nuntius diſcedet ſine meis. Sed tu conſtitue ſemel, & indica quem longiſſimum tibi diem ad iter ordiendum putes reſtare: ſi intra eum abſolvere potero, ſcies; ſin, vel citius tibi potius, quam mihi indulgere te velim. Claudiani & Silii loca veriſſime abs te emendata cenſeo. De *linea* fateor me nihil adhuc ſatis explicati habere: nec licet nunc inquirere: abs te diſcam. Unum in tuis ingratum fuit mihi, quod juſtiſſimos meos erga te affectus modeſto admodum encomio exprimere me prohibuiſti. Tu quidem macte animo magno eſto: ſed mihi injuria facta eſt, quam alia occaſione, quum tuae poteſtatis res non erit, vindicabo. Ferrarium remitto, & gratias ago maximas. Cuperem te judicem eſſe eorum, quae adnotavi, dum illum lego: ſed ſchedae meae adeo ſunt negligenter conſcriptae, interpolatae, inculcatae, ut antequam aliam manum adhibeam, oſtendere eas non audeam. Spondeo ingens & pigerrimum otium mihi poſt Livium abſolutum: neque enim ita brevi inducar, ut aliquid edam: lente tantum & faſtidioſe in futurum parabo. Haec ita, ſi placebit τῷ κρέιττονι. Vale, nobiliſſime juvenum & animo meo cariſſime, quem infinitis pignoribus tibi devinctum habes. Daventriae Kalen. Maji Julianis CIↃIↃCXLV. raptiſſime & prolixius, quam cogitaram, cum calamum arriperem. Iterum vale, & amicos communes ſaluta.

EPI-

EPISTOLA CXX.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

IN poſtremis tuis ſanctè promittebas, quod & ante jam aliquoties promiſeras, operis Elzevirianis nullam per te moram fore. Eam adeo rem tibi credidi, imo & Elzeviriis, ut mecum crederent, longa oratione perſuaſi. Cras abſolutum erit, quicquid hactenus miſiſti notarum tuarum, quod nec dum abſolutum ſit, mihi, non operis imputandum. Per dies enim jam nonnullos variis cunctationibus rem, quantum potui, protraxi, dum reliqua a te expecto. Verum quidem eſt in poſtremis meis me conqueſtum eſſe de operarum tarditate. Sed paulo poſt ab Elzeviriis obtinui, ut unius loco duo poſtmodum in opere tuo exercerentur; ſic ut tria ſingulis ſeptimanis folia mihi exhibenda promitterent. Ejus rei te certiorem per cognatum feci, a quo etiam petii, ut indicaret tibi, reliqua quamprimum mittenda. Id feceritne nec ne non ſcio, mihi certe officii mei ratio conſtat. Spadam jam profectus eſſem, abſque opere tuo fuiſſet; quod ut abſolutum viderem, in initium menſis proximi iter meum rejeci. Cras Dordracum abeo; idque nulla alia ratione, quam ne jurgiis Elzeviriorum me exponam, quos aegerrime hanc rem laturos ſatis praevideo. Vale, Vir Clariſſime, & hanc liberam objurgationem boni conſule. Tuam enim rem, non meam agi ſcis. IV. Eid. Majas Anno CIƆIƆCXLV.

EPISTOLA CXXI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

EN tibi promiſſam nuper aliam particulam. Si habes Cornelii Nepotis Argentinenſem editionem Boecleri, velim inſpicias loco citato ad lib. 34. cap. 29. quod ibi monuimus: de gloſſemate, an quis obſervarit. Si aut ille aut alius praecepit, aut ſi in editione ejus legitur, ut voluit, delebis illa: Nam quod vulgo additur, *eſſent*, gloſſema eſt: & ſufficit allegari textum emendatiorem. Editio, qua ego utor, peſſima eſt, neque aliam nanciſci poſſum. Velim etiam conſideres Ovidii locum ad lib. 35. cap. 11. propoſitum. De conjecturâ ita reſpondi nuper amico conſulenti. Si quid verius habes, ſive ex ingenio, ſive ex ſcriptis, rogo noſtrum deleas. Ita omnino volo. In Cornelii Datame non longe a principio habetur in libello meo: *Is regis dicto audiens non*

erat. Certum habeo legendum eſſe, *regi*, quod vide an quis anticipaverit: ſi non, in addendis ad ſimilem locum Livii monebo. In Indice Boecleri etiam quaeres obſervaveritne, *pedeſtres* copias, ut Graecis πεζοὺς & πεζικὰς, pro terreſtribus, opponi claſſiariis. Eſt enim ubi id apud Livium reſtituimus, & mox cognoſces, & video aliquoties Cornelium Nepotem ita locutum. Scire cupio, an ille hoc ibidem annotaverit, & num aliis quibuſdem auctorum locis utatur. Scripſi feſtinanter, & jamjam celebraturus affinis nuptias. Daventriae. Prid. Majas Julian. CIƆIƆCXLV.

EPISTOLA. CXXII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

ITa fit, amiciſſime Heinſi, quo magis properes, eo citius obveniat, quod moretur. Ut ego proximam hebdomadem cauſſis plane nugatoriis, quas repetiſſe non attinet, invitiſſimus & poene interdum lacrimans, poene totam otioſus exegi. Quod ſcio te quoque non parum iraſci. Sed non ſemper noſtrae ſumus poteſtatis: officia & ingratae oblectationes amicorum quamvis nolentes ſaepe nos macerant. En igitur particulam, quam ante octiduum jam tibi deſtinaveram, & mittere facile potuiſſem, ni fures illi temporum manum nobis injeciſſent. Itaque de operis & itinere tuo conſtitue, quod commodum videbitur: video enim quo magis propello, eo minus identidem me praeſtare, quamquam omnia agam, ne carmen laboret in fine. Habeo, quod expoſtulem tecum, quod cum ſcires apud Ovidium de Ponto, *momenta ſaluti*, jam emendaſſe *Scaligerum*, id me tribuere mihi paſſus ſis. Ego vero ante paucos demum dies, cum veniret in manus meas patris tui editio, quam in urbe eſſe neſciebam, id didici. Nunc illud quoque cures, velim. Lib. 36. c. 14. locus Vegetii eſt adductus, ubi τὸ *millia*, quia virgulis circumſcriptum eſt in Scriveriana, delendum tamquam non comparens in MSS. judicavi. Nihil vero ille de hoc in correctionibus militaribus. Inſpice igitur, quaeſo, Stewechium, & ſi ab eo id notatum, muta ultima verba hoc aut ſimili modo deleta parentheſi: *ubi τὸ millia poſteriori loco in MSt. non eſſe notavit Stewechius.* Quod dixeram de copiis *pedeſtribus*, habes lib. 37, 53. Quod ſi Argentoratenſis editor loca in indice omnia notavit, non eſt opus hic omnia adduci, ne ille me a ſe deſcripſiſſe putet. Sufficit unum alterumque citari, & addi: *Et alibi.* Ego quidem illa editione uſus ſum aliquando, ſed non recordor an obſervaverit. Et de illo, *regis dicto audiens*, iterum aurem tibi vello. *Rubenii* ingenio mirifice delector: placet nimis, *miles ſtabuli:* nec profecto video, quid aut elegantius ad ſenſum ſtudiumque principis, libertatis imaginem, quantum poterat, ſervantis, aut propius ad veſtigia veteris ſcripturae in loco

loco Ammiani poſſit erui. Itaque multum tibi debeo, quod mecum ea communicare voluiſti. *Fabricio* tuas propediem curabo. Vale, nobiliſſime & ſumme juvenum, meque ama. Daventriae prid. Kal. Jun. CIↃIↃCXLV.

Rogo te, adeas quamprimum, quod commodo tuo fiat, τὸν σεβασμιώτατον *Spanhemium*, eique meo nomine dicas officioſiſſimam ſalutem, & fuiſſe apud me *Cumingium* ex agro Zutphanienſi, detuliſſe mihi ſalutationem ejus multo gratiſſimam; addidiſſe de libris duobus ad me miſſis: quos hactenus ego nullus accepi, nec niſi per illum quidquam de iis cognovi. Iterum vale, & communes amicos ſaluta.

EPISTOLA CXXIII.

NIC. HEINSIUS.

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

VIrorum & amicorum ſumme. Speraveram expoſtulationes meas aliquid apud te effecturas, ſed fruſtra fui. Denuo ceſſant operae, quia tu ceſſas. Pollicebar mihi, quicquid notarum tuarum reſtaret, ante diſceſſum meum abſolutum fore, quam ego rem nunc prorſus conclamatam video. Nec tamen eo nunc te increpo, quaſi rerum tuarum parum ſatagas, ſed quod nimis operoſe ſatagas. Jacta ſemel alea eſt, ubi praelo opus tuum commiſſum fuit. Si quae emendanda aut addenda putas, ea in alteram editionem ſervari poſſunt, aut etiam huic editioni ſubjici. Notis enim abſolutis non deerunt tibi rationes, cur in tempus aliquod illudas Elzeviriorum feſtinationi. Dum contexitur index, dum errata annotantur, dum alia fiunt, nam praefatio quoque conſcribenda reſtat, vides quam multa cunctationi tuae poſſis praetexere. Scripſeram proxime, exacto feſto quinquageſimali ſtatim Spadam me diſceſſurum, ſed eſt mihi Amſtelodami negotiolum aliquod, cui conficiendo triduum quatriduumve requiritur. Utinam illic te inveniam: nam die quinto ſextove menſis proximi eo diſceſſurus ſum. Ante abitum ex hac urbe meum mittam ad te, quod reſtat foliorum. Locum Ovidii non dubito recte a te emendatum eſſe. Cogitaveram aliquando: *Sive domi praeſume dapes, ſeu deſine citra Quam cupis, ac paulo quam potes eſſe minus.* Nam illius *Sive* veſtigia videntur ſupereſſe in τῷ *diu*, quod pro *domi* agnoſcunt libri plerique. *Quam cupis ac* propius accedit ad Vulgatam lectionem *Quam cupias*, tua conjecturâ, *quam cupis*, &c. Sed maxima pars codicum antiquorum, *Quam cupies*, quod tibi favet. Ita, inquam, cogitaveram olim, quod non viderem, cur domi praeſumendae non eſſent dapes, cum nimiam aviditatem in carpendis cibis tantopere damnet: tibi tamen facile accedo. In Cornelii Nepotis Datame, *Is regis dicto audiens non erat*, quod legi vis, *regi*, jam a *Lambino* praeoccupatum eſt. Sic enim ille: *Sic ſaepe loquitur Probus: ſupra in Lyſandro, princip.*

qui quod dicto audientes imperatoribus ſuis non erant. *Sed videtur hic legendum, regi dicto audiens non erat, quomodo & in exemplo proxime poſito Cornelius locutus eſt, & item M. Tullius caeterique boni ſcriptores loqui conſueverunt.* *Pedeſtres copias claſſiariis* opponi notavit *Boeclerus* in Indice, ex capite primo vitae Cononis, Dionis cap. VI. Alcibiadis, cap. VIII. Chabriae, cap. II. Hannibalis, cap. XI. Alia autorum loca, quibus hoc probaret, non adjecit. Vale, Vir ſumme, & ſummae feſtinationi ignoſce. Lugd. Bat. CIƆIƆCLXV. VI. Kal. Junias.

EPISTOLA CXXIV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

NObiliſſime & eruditiſſime juvenum. Tu quidem amice, quod flagitas, poſcis, accuſas: & ego quum non poſſim momento ſatisfacere deſiderio tuo, non ceſſo, ut quantum licet id aſſequar. Hac hebdomade, quae nobis feriata eſt ob Pentecoſten, ſpero in Livium me notas abſoluturum. Sequentur paucula in perditorum epitomas. Et ego cupiſſem te amplecti, antequam iter ingrediare, ſed non potui exeſſe muſeo, vel ob hanc telam. Et neſcio quomodo tuae poſtremae Amſterodami non fuerunt traditae ordinario tabellario, ſed foeminae, quae inde huc totum iter navi confecit, eoque tardius venit. Itaque non ante nonas Junias veſtrate computandi ratione (nam nos Julianum hic ſequimur) hoc eſt ante triduum mihi tuae ſunt redditae. Quod inſpexiſti Cornelium Nepotem, gratias ago. Si res integra eſt, ſufficit de *pedeſtri* poni primum exemplum, una cum illo ex vita Ageſilai, adjicique: *& alibi.* Valde autem velim apponi Ciceronis exemplum in Catone majori, *Nec tamen omnes poſſunt eſſe Scipiones aut Maximi, ut urbium expugnationes, ut pedeſtres navaleſque pugnas recordentur.* Vale, qui ſummo beneficio me denuo emiſti, olim tuum. Daventriae. VI. Id. Junias veſtrates, qui nobis poſt diem quintum Pentecoſtes CIƆIƆCXLV. Cupio ſcire an τὸν πάνυ *Spanhemium* videris.

EPISTOLA CXXV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

CLariſſime Virorum. Feſtinatione plus quam tumultuaria iter Aquiſgranenſe a me ſuſceptum eſt, ſic ut promiſſi mei rationem habere non potuerim.

Digitized by Google

tuerim. Scriptúrum enim me tibi & miſſurum, quod reliquum foliorum in Notis tuis abſolviſſent operae, promiſeram. Hoc quia fieri non potuit, in via ſubinde me ipſum incuſavi. Fidem tamen meam ne omnino damnare poſſis, ecce, famulo paterno injunxi, ut cum hiſce meis folia illa ad te deſtinaret. Eo certe faciliorem a te veniam mihi polliceor, quod, quemadmodum in hac re peccaſſe me non diffiteor, ita in aliis rebus, quas penultimae ultimaeque tuae curatas volebant, ſatis diligentem me praeſtiterim. Nam & addenda notis tuis curavi, quae addi per typographos adhuc poterânt, & Cl. *Spanhemium* conveni, qui etiamnum aſſeverat, ſe ſtudioſo cuidam, niſi fallor, veſtrati, nomen enim nunc mihi excidit, duos libros commiſiſſe tibi deferendos. Eos non eſſe redditos ſatis mirari non poteſt. Recte feceris, ſi ad illum ſcripſeris, ut nomen tam boni latoris ſcire poſſis. In hanc urbem ſalvus atque ſoſpes ante triduum perveni, ſic ut meliorem itineris ſatis moleſti eventum ſperare ne quidem potuerim. Menſes duos valetudini percurandae dabo, de qua ut optima quaeque praeſagiam ſuperioris anni facit auſpicatus ille ſucceſſus. Vale, princeps amicorum, & in hac ſolitudine literis tuis ſubinde me bea, quas aut Leidam ad aedes noſtras deſtinare potes, aut per tabellarium Antverpienſem recta ad me. Raptim. Aquiſgrani. Anno CIↃIↃCXLV. IV. Kal. Julias.

EPISTOLA CXXVI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Aquas Grani.

NObiliſſime & Eruditiſſime juvenum. Quam aegre tuli feſtinatum abitum tuum non permiſiſſe, ut promiſſo de poſtremis ad me ſcribendis ſatisfaceres, tam laetus lubenſque tuas heri tantum accepi. Non dubitabam autem & ante, ipſam feſtinationem & cumulum negotiorum in illud diſceſſus momentum, ut adſolet, coeuntium, ſine ulla fidei tuae labe hanc mihi moleſtiam creaſſe. Gratias ago, quod mandatorum ad τὸν πάνυ *Spanhemium* memor fueris, & tuo conſilio utar. In primis gaudeo & felicibus orſis deſtinati itineris & ſpe, quam habes valetudinis illis in locis confirmandae: illam ratam & propriam eſſe tibi velit Deus. Ad Livium ipſum abſolvi: reſtant paucula in epitomas amiſſorum librorum, & dein addenda ſatis copioſa. Nam index ut fiat, addaturque, nec moram nec ſumtum ſuſtinere amplius velle videntur Lucumones typographi: adeo querulas de excreſcente mole libelli ad me dederunt. Et poſtquam tu abes, neminem habeo, qui illos in ordinem cogat. Meminiſti me conqueri ad tertium tomum de multis, in quibus a primis editionibus fuit diſceſſum, cum nemo Commentatorum, unde aut qua fiducia id factum ſit, mentionem faciat? Id nuper adeo didici: venit enim quaſi virgula divina in manus meas editio Moguntina, quae poſteriores libri XXXIII. & XL. partes

 prima

Digitized by Google

prima publice ex MS. exhibuit: ei ſunt adjectae variae lectiones ex eodem ſcripto a libro XXXIV. uſque ad quadrageſimum, quas omnes fere cum pulviſculo Aldus, dehinc caeteri, in textum receperunt. Eam ſi prius nactus fuiſſem, & contextus fuiſſet emendatior, & Notae illa parte accuratiores. Cupio praefationi ad lectorem intexere hiſtoriam veterum editionum, quae aut juverunt, aut deformarunt auctorem noſtrum, ſed ſatis paratus nondum ſum: alioquin vides quantum ea res uſum haberet, non modo ad pleraque noſtra confirmanda, ſed etiam ad ſublevandos, qui poſt me aliquid ſunt in eo praeſtituri. Facta eſt quaedam editio *Io. Antonii Campani* paullo poſt primam Jo. *Andreae* Romae curatam, & Paullo II. P. inſcriptam, ex qua Mediolanenſis expreſſa eſt. Praefationem *Campani* inter opera ejus in bibliotheca noſtri Gymnaſii invenio, ſed ſine die, anno, & loco: floruit ſub Pontificibus Pio II, Paullo II, Sexto IV. inſcripſit Cardinali Papienſi: meminerunt ejus *Gruterus* & *Gebhardus* in excerptis. Vide, quaeſo, an alicubi eam reperire poſſis, & enota mihi, quando & ubi prodierit. Sunt & Baſileenſes, quae aliquid ſuum textui attulerunt, quarum praeter unam, & id momento, nullam vidi, ſed ea quae prima quinque ultimos dedit, in Helvetia nata eſt: eam ſicubi nanciſci poſſes, etiam excedenti aliquantum pretio, ut mihi comparares, rogarem, ſi mittere aut ferre inter ſarcinulas eo, unde mitteretur, poſſes. Videbis quid commodum tuum patiatur, ejus enim ſemper potiorem te rationem habere volo. Cum ſciero, quando in Galliam moturus ſis, ſchedula tranſmittam enotata paucula loca, de quibus per occaſionem MSS. codices in meam gratiam conſulas, & jam nunc feciſſem, ſi otium fuiſſet excerpendi. Interea expectabo unas de conſilio peregrinationis tuae, non tantum ſi eam poſſim meo conſilio juvare, id ut ne tibi deſit, ſed etiam, ſi ea mihi poſſit in quo prodeſſe, ut tibi occaſionem me demerendi ſuggeram. Tanta eſt mihi fiducia de affectu tuo, ut hoc quoque non ingratum tibi fore exiſtimem. Vale ὦ ἀντάδελφε, & me ama. Deus te ſalvum ducat ac reducat. Daventriae. III. Id. Sextil. CIƆIƆCXLV.

EPISTOLA CXXVII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

CLariſſime Virorum. Heſterno die tuae mihi redditae, quae cum ſuo pretio acceptae & gratae imprimis fuerint, neſcio tamen quomodo ſolito acceptiores reddidit ipſa haec ſolitudo, cum qua indies conflictor. Cave enim exiſtimes in orbe toto Europaeo locum eſſe hac urbe magis illiteratum. Quae tamen & ingenio, & aëris temperie, & vicini ruris cultu atque elegantia ad Muſarum patrocinium comparata videtur. Neque quicquam facile, quod ad oblecta-

oblectamenta vitae faciat, in ea deſideres. Ut non immerito Carolus ille Magnus, quemadmodum tota vita, ſic ipſa quoque morte quieti ſuae eam deſtinarit. Bajas ſubinde perluſtrare mihi videor. Sordet tamen, inquam, locus, quia Muſae abſunt. Unicum ſolatium ſunt amicorum literae, inter quos jam olim principem a me locum tibi deferri non neſcis. Nihil ergo neceſſe eſt, ut verbis multis teſtatum tibi faciam, quo gaudio ad aſpectum manus tam amicae exſultarim. Vel hoc ipſum ſatis argumenti, ut opinor, erit, quod e veſtigio nunc ad illas reſpondeo. Notas Livianas ad finem perductas eſſe vehementer laetor; neque quicquam mihi magis in votis eſt, quam limatiſſimum opus publico donatum intueri. Index ut accedat neceſſarium puto, quicquid obloquantur Elzevirii. Et jam ſcripſi ad patrem, ut, ſi fieri poſſit, iis hoc perſuadeat. Ipſe vix dubito, quin perſuaſurus ſim, ſi in reditum meum trahatur editio: quem ad ſummum ultra diem menſis proximi vigeſimum propter rationes multas differre non poſſum. Mox ad Gallicanum iter me accingam. De editionibus Livii nonnullis emendis doleo, quod operam hîc meam probare tibi non poſſim; vix enim putem tria aut quatuor exemplaria maximi auctoris in hac civitate, ſi tota excutiatur, inveniri poſſe. In Galliam ubi venero, omnibus occaſionibus invigilabo, ut voti compos evadas. Sed audi, quaeſo, fortunam meam. Meminiſti, ut opinor, anno quoque proximo me conqueſtum eſſe de barbarie hujus civitatis. Cum enim primo in eam adveniſſem, nihil antiquius habui, quam monaſteria omnia excutere, ſi quid fortaſſe lateret alicubi veterum bibliothecarum; ſed nihil prorſus inveni, quod ad guſtum meum faceret, quare ab irrito labore deſtiti. Nunc autem, cum audiviſſem latere hîc alicubi biliothecam in privati hominis aedibus, libris rarioribus inſtructiſſimam, ipſum autem poſſeſſorem presbyterum eſſe, virum in Graecis literis valde ſubactum, &, quod rei caput eſt, comem ac affabilem, ipſum hominem acceſſi. Poſt varia colloquia petii, ut copiam mihi faceret perluſtrandae bibliothecae ſuae. Cum haud difficulter id impetraſſem, denuo petii, ſi quid haberet codicum manu exaratorum. Affirmavit ſe habere nonnullos, ſed magnam partem Graecos, & ſimul oſtendit. Perluſtratis iis, offendi Mathematicos potiſſimum ac Muſicos eſſe, omnes tamen mutilos, quoſdam etiam maxima ſui parte truncatos, ut non libri, ſed fragmenta librorum apparerent. Ariſtophanis tamen duae comoediae erant integrae. Exhibuit etiam ſchedas quaſdam juridicas, atque inter illas fragmentum Legis Rhodiae illius vexatiſſimae, in veterrima membrana ſcriptum. Inter libros Latinos, magnam partem poëtas, nihil erat alicujus rei, praeter codicem Ciceronis de Divinatione & Natura Deorum, literis Saxonicis exaratum. Nunc in eo ſum, ut hos libros, vel ſaltem partem eorum mei juris faciam. Cujus rei ſpem non parvam ipſe poſſeſſor mihi jam fecit: modo eorum loco libros quoſdam typis editos rarioribus illi reddam. Trajecti ad Moſam cum nuper eſſem, in tranſitu ſalutavi *Kuchlinum* noſtrum, qui rectoratu ſcholae ibi fungitur. Is affirmavit mihi, ſe nuperrime inveniſſe in bibliopolio quodam optimum ac veterrimum epiſtolarum Symmachi exemplar, ipſumque codicem dono ſe miſſurum mihi promiſit.

miſit. Alteras tuas, dum hîc ſum, expectabo. De itinere Gallico prolixe brevi tecum agam. Vale. Aquiſgrani. Ipſis Kal. Auguſt.

EPISTOLA CXXVIII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

CLariſſime Virorum. Unicas, dum Aquiſgrani eſſem, a te accepi: ad quas ilico tum, ni fallor, reſpondi. Poſtmodum opinione mea citius inde a parente revocatus ſum. Triduo vix domi peracto, cum & claſſis in procinctu eſſet, & ventus urgeret, in Galliam transfretandum fuit. Relegi tamen, quantum per ſummam feſtinationem licuit, antequam abirem, folium operis tui unicum, quod ſub praelo Elzeviriano tum erat, in eoque nonnulla correxi. Quod ſupererat Notarum jam abſolutum credo, totumque adeo librum publici juris factum. Exemplaria haud dubie ſecum adferet Elzeviriusjunior, qui quotdie hîc expectatur. Dies jam quartus eſt, ex quo in hanc urbem veni. Cujus quidem temporis pars potiſſima nihil agendo periit. Dum farcinas quaero per civitatem longe vaſtiſſimam, quas aurigae cuidam Diepenſi commiſeram, dum de hoſpitio commodo honeſtoque mihi proſpicio, dum amicos quoſdam paternos meoſque ſalutatum eo, nec domi invenio, tranſiviſſe dies aliquot ſummo cum dolore meo deprehendi. Hoſpite utor eodem, quo & tu aliquando uſus es. Tempus nunc eſt, Vir Clariſſime, ut cogites, quod quantumque ab opella mea polliceri tibi poſſis. Totum me tuum eſſe ſi neſcis, ut quamprimum agnoſcas ac intelligas, quantum quidem in me erit, curabo omni diligentia. Tuarum tantum partium eſt, homine amiciſſimo uti: cujus rei ſpem in poſtremis tuis videbaris facere. Exemplaria operis tui ſi amicis nonnullis per me hîc offerri cupis, ecce promptum ac paratum. De editionibus quibuſdam Livianis tibi comparandis, quod proxime petebas, denuo monendus ſum: literas enim illas, dum tumultuarie ac feſtinanter vaſa colligo, cum aliis ſchedis adferre mecum oblitus ſum; neque nunc ſuccurrit, quas potiſſimum editiones emptas velles. Vale, meum ac literati orbis eximium decus, & plura brevi expecta, ubi ad me, laſſus etiamnum ex difficili itinere, rediero. Lutetiae. Kal. ipſis Octobribus. Anno CIↃIↃCXLV.

Si quid unquam mea cauſa voluiſti, Amiciſſime Virorum, ut Illuſtri *Sarravio* quamprimum me commendes, unice rogo, cujus autoritate ad Petavianam aliaſque Bibliothecas admitti poſſim. Quod facile ſcio obtinebis apud virum tui (ſi quis alius) ſtudioſiſſimum. Veni in hanc urbem ſine commendatitiis ullis, quia domo ventus praeter expectationem ſecundus opinione citius me avocavit. Notum autem hîc neminem habeo, praeter *Puteanos* fratres, quos creberrimis amicorum ſalutationibus ut plurimum diſtractos noſti. Hunc

ergo

Digitized by Google

ergo laborem mihi concede, ut verbis paucis Illuſtri illi viro de meliori nota me inſinues, qui viciſſim in tui gratiam quidvis velim. Literae impoſterum ad te quomodo recta via curari debeant, quaeſo, indica. Iterum Vale.

EPISTOLA CXXIX.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Lutetiam.

NObiliſſime & Ornatiſſime juvenum. Heri accepi tuas ingenti cum laetitia, nunc, qua prima occaſione licet hinc mittere, reſpondeo. Uti dolui praeproperum tuum ex patria diſceſſum & aſpectum tuum & literas, antequam ſolveres, mihi invidiſſe (nam poſtridie, quam abieras Leida, ego illuc veni) ita molliſſimum & ſecundiſſimum iter maritimum tibi fuiſſe gaviſus ſum. Adventum autem in regiam urbem, nutriculam eruditionis & humanitatis tibi magnopere gratulor. Ad illuſtrem *Sarravium* ecce tibi. Quamquam nomen tuum, & illa divina virtus ampliſſimae ſint tibi συςατικαὶ, & has quoque congreſſum cum illo tuum anticipaſſe exiſtimabam, tamen juſſui tuo parere volui. Adjunxi unas ad ampliſſ. *Petavium*, ſi forte ducere te *Sarravius* ad illum non poſſet; nam ſolent interdum friguſcula illis intercedere. Sed & ſi neutris indigebis, erunt tamen illis teſtimonio, me abs te amari, te a me fieri pro meritis tuis maximi. De veteribus editionibus, quod te rogaveram, gratiam facio. Nactus enim ſum Amſterodami, quas prae caeteris deſiderabam, duas Baſileenſes, priorem, quae primaſ exhibuit *Symonis Grynaei* additamentum, alteram *Caelii Curionis* maximam, ex qua puto multas liberas correctiones in vulgatas fluxiſſe. Sed quia aliam operam tuam amice offers, en ſchedulam, in qua deſignavi loca, de quibus ſcriptos codices, Petavianum inprimis & Regium, ſcriptum quidem recenti manu, ſed ex antiquo probae notae, ſecunda certe decade, quam contuli, deſcriptum, conſulere te velim. Erit id mihi magni beneficii loco, & non ſine laude tua, cum annotatis tuis utar. De exemplaribus offerendis, quod offers, peream, niſi doleo & pudet, quod ſpem tuam & aliorum deſtituere cogor. Tanta fuit illiberalitas eorum, qui ex opera noſtra lucrantur, ut me quoque, niſi maximo meo cum ſumtu, illiberalem faciat. Denique quae tuo Patri & *Salmaſio* ſingula totius operis, textus puta & notarum, exemplaria tradi juſſi, ita me Deus amet, argento meo ab illis redimere me oportuit. Itaque per occaſionem apud *Sarravium*, *Puteanos*, *Heraldum*, *Valleſium*, viros mihi, quoad vivam, venerandos, me excuſabis. Tu vero a juniore Elzevirio tibi exemplar meis rationibus adſcribendum pete, quo utaris in locis illis conferendis, quodque & abſque hoc foret, ante omnes meritus es. Rupellae, quando eo accedes, apud *Philippum Vincentium* Theologum, virum praeſtantiſſimum, aliquid ſcripti Livii reperies,

ries, ut & A. Gellium, ſi bene memini, cujus videndi haud gravatim tibi copiam faciet: an ſit tanti, ut horas in iis conſumere velis, tu judicabis. *Valeſius* aditum facere tibi poterit in Memmianam bibliotheam, quam ego per anguſtias otii, quod ibi ponere mihi licuit, videre non potui. Puto te hanc hiemem ad minimum illic exacturum, & ne diſcedere properes, auctor tibi ſum: nam prae Lutetia reliqua Gallia tibi ſordebit. Quando Andegavum ibis, ad *Claudium Menardum* facile accipies commendatitias a Puteanis: neque indigebis tamen, nam ille te ex meis crebris ſermonibus dudum novit & aeſtimat. Neſcio unde rumor ad me pervenit, *Peiraredum* illic adornare novam editionem Statii. Cognoſce, quaeſo, an ita ſit. Non invideo, neque ſi poſſim opus novum nuntiare ei, velim: precor immo, ut ſuccedat feliciter. Fac tamen ut ſciam. Vale chariſſimum pectus, & bene rem gere. Daventriae a. d. III. Non. Novemb. CIƆIƆCXLV.

Breviorem viam mittendi literas haud ſcio, quam ut tuas recte Amſterodamum ad Lud. Elzevirium mittas: ſumtulum illum facile feram. Tuae integrum menſem in itinere fuere, nec ſcio a quo ad me miſſae. Plurimam ſalutem adſcribo experientiſſimo hoſpiti tuo. Iterum vale.

EPISTOLA CXXX.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

Clariſſime ac ſumme Vir. Poſt longam expectationem quod literis tandem tuis beatus ſum, multum ſane gaudeo. Quid quod commendatitias, plures etiam quam petieram, addidiſti? qua quidem in re hominis amiciſſimi officio tam prolixe tamque diligenter functus es, ut nullum querimoniae meae locum reliqueres. Subiratior enim, fateor, nonnihil eram; & iniquius pertinax illud ſilentium tuum ferebam, binis meis provocati, neque quicquam reponentis. Scis autem praecipitem me valde eſſe in exigendis amicorum officiis. Tum quoque videbaris mihi neſcio quomodo in mores tuos ac amicitiam noſtram peccare, adeo moroſum atque delicatum continua illa diligentia me reddiderat. Nunc vero video ac laetor, totam hanc culpam non tibi imputandam, ſed iis, qui meas ad te negligentius curarunt. Tuas ad Ampl. *Sarravium* ante dies ſex ſeptemve jam curavi. *Petavium* quaeſivi heri, tum ut tuas offerrem, tum etiam ut libros redderem, quos ex Bibliotheca ejus utendos habebam, ſed rus abiiſſe dicebatur. Tuas ergo famulo ejus committendas duxi, cum non ante dies quindecim reverſurus ſit. Inde ad *Sarravium* me contuli, quem etiam ſine commendatitiis ullis (frontem meam vide) ſalutare auſus fui ſub adventum in hanc urbem meum. Poſtea humaniſſimi *Riveti* ac *Salmaſii* (ut credi vult) literae propius me illi inſinuarunt. Tertius tu ordine

ordine fuiſti, ſed ſic quoque primus. Tanto enim ſtudio tantoque affectu, quod obiter ab ipſis factum erat, praeſtitiſti, ut pro commendatione, quam petieram, totum panegyricum viro ſummo miſeris. Ingratiſſimus ergo ſim; niſi pro hoc tam luculento officio plurimum me debere tibi profitear. A laudibus tamen prorſus invidioſe in immerentem collatis abſtinuiſſes vellem: metuo enim vehementer, quemadmodum pro maximo erga me amore tuo feciſti (cui tamen nimium indulgendum non fuit) ita accuratiſſimo judicio tuo (quam tibi gloriam hîc omnes deferebant) male conſuluiſſe ne poſſis argui. Scis quam exacto illi ingeniorum ac eruditionis arbitro imponi non poſſit. Praelegit mihi maximam partem epiſtolae tuae. A candore quod me commendas (quid enim diſſimulem?) gratum certe fuit, cujus ego virtutis ſtudioſum ac candidatum profiteor, ad caeteras laudes profecto erubui. Multus inde nobis de te ſermo fuit, ad quem ſummo utrimque ſtudio ac ardore ferebamur. Nihil illo viro doctius candidiuſque. Ut de humanitate ejus jam non dicam, cujus tantum non prodigus eſt. Nemo in hac urbe, cui plus debeam: nemo, cui libentius debeam: parcus enim ac jejunus beneficiorum ſuorum aeſtimator eſt, & qui de iis praeſtandis cogitare malit, quam de praeſtitis. Certe bene de me merendi finem hactenus non facit. Denunciavi jam illi horrendi carminis legem, ut & *Puteanis*, ne Livii tui exemplaria fruſtra expectarent, neque videntur expectaſſe, nam & ille & hi ab Elzevirio ſibi jam comparaverant. Apud caeteros quoque, quos volebas, prima occaſione te excuſabo. Mandavi jam Elzevirio, ut exemplar mihi quoque quamprimum pararet notarum, quod debere typographos contendo, propter laborem in corrigendis operarum ſphalmatis a me exantlatum. Si tamen pater patruuſque ejus tam impudentes ſint, ut debitum hoc ſuum in dubium vocare auſint, rationibus meis ut adſcriberent juſſi. Petavianum Regiumque codicem quod petis ut conſulam, per otium ante diſceſſum ex hac urbe meum facturus ſum. Nam nunc ut maxime velim, vix poſſim, quod *Petavius* abſit. Neque periculum in mora eſſe reor, poſt abſolutam jam a te Livii editionem. Sub adventum veris proximi pedem hinc movebo: aut reliquam perluſtraturus Galliam, aut in Italiam ſtatim abiturus: cujus orae deſiderio immane quantum flagro: idque vel eo magis, quod hujus urbis bibliothecae ad editionem Ovidianam pertexendam expectationi meae non reſpondeant. Certe praeter primum tomum partim cum Regio, partim Puteanaeo codice collatum, quorum excerpta jam ante me habuiſſe ſcis, & Faſtos Petavianos, nihil hactenus magnae rei indagare potui. Memmiana fortaſſis bibliotheca ſubminiſtrare aliquid poſſet; ſed ejus uſum me impetraturum non puto: hactenus certe ne videre quidem potui. Solus ad eam aditus *Valeſio* patet, iſque ſic ſatis difficilis. Deducturum ſe aliquando me eo (petente id meo nomine *Sarravio*) promiſit: de uſu nihil polliceri auſus eſt. Narro tibi, non potuiſſe me tempore magis inopportuno magiſque incommodo in hanc urbem venire, quam nunc veni. Bibliothecarum plerarumque ordo miſere turbatus ac inverſus eſt, curam quoque earum qui habent, magnam partem abſunt. *Bullialdus* ac *Naudaeus* in Italia haerent.

 Thua-

Thuanaeam obiter tantum vidi, idque beneficio *Menagii*. Petii jam aliquoties a *Puteanis* libros nonnullos ex ea utendos; ſed neſcio quomodo lentiores ſunt, fortaſſe propter ſenium. Quid quod creberrimis amicorum ſalutationibus fere ſemper obnoxii ſunt, ex quo in bibliothecam Regiam commigrarunt, cujus etiam catalogum hactenus videre non potui; quod in eo deſcribendo illi occupentur. In Petaviana per horas fere duas integras nuper cum Ampl. *Sarravio* me exercui, neque tamen Ovidianis ac Claudianaeis codicibus, quos catalogus indicabat, ullos, niſi duos treſve, invenimus, adeo turbatus eſt librorum ordo. In itinere Italico (cujus tamen certum conſilium necdum cepi) ne plurimum moleſtiae devorandum mihi ſit valde metuo, quod difficillime illic aditum ad bibliothecas obtineri intelligam: quae ſola fortaſſis cauſa propoſitum meum interrumpet. *Bullialdus* Venetiis nuper per Legatum Regis Chriſtianiſſimi ex Beſſarionis bibliotheca *Didymum de Plantis* hactenus non editum utendum petierat: ſed repulſam paſſus eſt. Interim doceas me velim, quibus potiſſimum artificiis homines moroſiſſimi circumveniri ac expugnari poſſint. Tum & quas bibliothecas a libris antiquis maxime inſtructas arbitreris. *Peiraredum* moliri editionem Statianam neſcio unde intellexeris, ego quidem hactenus hoc ſcire non potui. Et ſi quid judico, non magnopere rivalis ille tibi metuendus eſt. Cum enim contemptim ac abjecte paſſim loquatur de libris ſcriptis, vel inde colligas licet, quid ab hoc homine in re literaria polliceri tibi debeas. Plurimi certe auctoris illius codices, iique antiquiſſimi, in hac urbe ſunt: quorum nonnullos in tuam gratiam fortaſſis aliquando cum vulgatis committam, ſi me monueris, quibus ipſe uſus ſis. Nam actum ut agam conſultum non puto. Advectum eſt ante annos paucos huc exemplar ſatis antiquum ex ruinis Corbeienſibus, quod in bibliotheca Sti. Germani cum aliis multis nunc ſervatur. Extat & ibidem exemplar longe optimum *Columellae* ante annos octingentos ſcriptum, ut volunt, qui viderunt: nam mihi aliquoties ejus libri tam venerandi aſpectum petenti reſponſum eſt, Monachum neſcio quem eo nunc uti, ac auctoris latiniſſimi editionem ſcilicet adornare. *Zinziberus* profeſſor Andegavenſis in hac urbe eſt, & edit de mutuo diſſertationem adverſus *Salmaſium*, idem & *Fabrotus* minatur (qui librum ſuum praelo jam paratum mihi oſtendit) ſed typographum invenire non poteſt, adeo ad crambem illam toties repetitam homines delicati hîc nauſeant. Lectionem codicis Leidenſis in illo verſu Claudianaeo, *trabibuſque ſmaragdis*, jam in obſervationibus a te prolatam, confirmatam a Petaviano quodam inveni. De mea quoque conjectura ad Ovidianum verſum, *letifero Eveno*, non dubito. Puteanaeus enim ille codex optimus, ſed a ſciolo paſſim interpolatus, in manu prima una ſyllaba plus, *in letifero eveneno*, manifeſte praefert. Vale, meum decus, & literis impoſterum tuis me ſaepe bea: quas ad aedes *Petri le Petit* Librarii in via Jaccobaea deſtinabis, ſub inſigni velleris aurei. Habes & hîc Sarravianas. Lutet. Pariſ. CIϽIϽCXLV. XXVI. Novemb.

EPI-

Digitized by Google

EPISTOLA CXXXI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Lutetiam.

NObiliſſime & Ornatiſſime Juvenum. Satis praeſagiebat animus tum demum meas tibi praeſto fore, quum iis non indigeres: poteſt tamen officium meum gratum tibi fuiſſe, non quia utile erat, ſed quia imperatum, quam licuit promte, exhibui tibi. Neque ea menſura, quam tua virtus cognita a me poſcebat, aut animus meus libentiſſime tibi debebat, ſed quam feſtinatio & otium, quale tunc erat, implere me patiebantur. Amor tuus tamen omnia prolixe interpretatur: gaudeo, dum ſcias me ea in re nunquam mihi ſatisfacere. Neque tu me ficto diſcrimine neſcio cujus opinionis de me ſummorum virorum terrueris: ſi unquam poſſem, tam ſano & ſincero judicio eam me comparaviſſe exiſtimarem. De locis Livii omnia fiant ex commodo tuo, dummodo impetrare poſſim, ut aliquando fiant. Statio nullo Lutetiae ſum uſus: neque mea cauſſa, niſi forte aliquid eximium & ſupra expectationem obtigerit, fatigari te velim. Si tamen lubet & vacat, videre oportet, quos *Lindenbrogius* & *Bebotius* adhibuerint. Ad Italicum iter an conſilium meum te paratiorem reddere poſſit, ignoro; quae ſuccurrunt, libenter ſcribam. Mediceam ante omnia ex viſu & uſu tibi commendo: ex narratione *Iſaaci* etiam Ambroſianam Mediolani. Neutrubi ſcribere licet: poſterior, ni fallor, & gratis patet, ſed ad ſcribendum furtim minor illic copia: in priorem, non niſi pretio aditus, quo tamen & poteris a cuſtode impetrare ut enotes. Modo reperias illum, quem ego expugnavi. Ei praenomen *Angelo*, Clericus eſt ad D. Laurentii, ubi ipſa eſt bibliotheca, claves ejus ſervans. Majorum gentium homines fruſtra adibis, ut ego ſtultus & operi & tempore ſine fructu mihi decolante. Habebat cognatum adoleſcentem: eum mecum includebat, poſtquam multis ſacramentis ei confirmaſſem, nihil a me violatum iri: ſi quis interim ſpectator interveniret, oportebat pugillares & pileum amoveri, ne quis animadverteret me plus quam legere. Primum ſingulas horas Julio (quaſi ſolidus eſt Belgicus aut ſexſtuf.) redimebam, deinde quod feſtinarem, binis. *Paganinum Gaudentium* Piſis alloquere: is forte & nonnihil conſilii dabit: & Florentiae in primis *J. Baptiſtam Donium*, qui & bono iſti Angelo te commendabit. Habitat *nella ſtrada de' tinctori.* Ad utrumque, ſi vis, literas mittam. Romae quum omnia ſint mutata, neſcio, quo te allegem. Si quid tamen poterint, *Holſtenius* & *Allatius* non nolent. Quod in aurem tibi, plus indulgebunt Latinos auctores, quam Graecos perſequenti, & proderit nonnihil apud illos tibi invidia, quam ſibi contraxit opere περὶ τῶν πρυτάνων ὁ δεῖνα. Credo te intelligere, quid velim. Farneſiana in palatio Ducis Parmen-

ſis ibidem celebratiſſima, ſed eadem, cum omnibus illic, occluſiſſima. Eſt & Florentiae alia bibliotheca apud Dominicanos ad aedem D. Marci, ubi Ovidius ille Politiani manu notatus: faciliſque acceſſus per ejus collegii Monachos. Venetiis ex D. Marci, quae eadem Beſſarionis, nihil ſpera. Attuli ego commendatitias a *Contareno*, legato tum Romae, ad Procuratorem *Nani*: id enim Cyclopi nomen: porrigebat eas mecum *Thomaſinus*, magnae Eccleſiaſticae dignitatis vir: homo vix dicto, poſſe bibliothecam videri, cum pateret, ſe avertit, abſque ulla vice vel tralatieiae humanitatis. Eſt alia in coenobio D. Antonii non valde copioſa, tamen illic ſervatur Manilius ille Gemblacenſis ſimillimus. Satis ſunt humani. Ducet te eo *J. Angelicus Aproſius Vintimiglia* ad D. Stephani religioſus, ut vocant, vir & noſtratium & literarum perſtudioſus, qui te quoque jamdudum commendatiſſimum habet. Patavii quicquid erit (cognoſces ex libro Thomaſini, qui omnium illic & publicarum & privatarum catalogum edidit) facile impetrabis per *Rhodium* Danum, ſi illic erit, & *Veſlingium* Germanum *Sobierumque* Amſterodamenſem. *Ferrarium*, quia uxorem (immo concubinam, ſi memini recte) domi habet, non adiri ajebant: poſt lectionem in Academia ſalutandus eſt. Ajunt in monte Caſſino Benedictinos habere admodum inſtructam. Eſt & Urbini, cujus catalogum vidi apud *Naudaeum*. Sed Florentia ſola moram & ſumtum tibi penſabit. Atque utinam illum optimum Senecam repetere poſſem, vereor enim ne per feſtinationem multa omiſerim, & apex ibi nullus annotatione indignus. Utinam pariter in meam gratiam primae Decadis Livianae antiquiſſimum volumen, certe iis, quae deſignavi, locis inſpicias: ſed vix poteris mihi vacare: ita tibi ipſi negotium reperies. Commendo etiam tibi Curtium unum & alterum illic vetuſtiſſimum, & Appulejum, licet a *Lindenbrogio* praefloratum. Caeterum editorum librorum bibliotheculam tecum portes oportet: adeo ne vulgariſſimi quidem illic venales. Haec nunc ſuccurrebant. Vale, & feliciter omnia vota tua exſequere. Apud Helvetios Baſileenſis copiam tibi faciet *Buxtorfius*: ſcias etiam Bernae ſupereſſe Bongarſianam, luculentam, ut e multis audivi; in eadem natione eſt Sangallenſis, quam *Goldaſtus* celebrem fecit. Satin tibi Tantalo poma porrexi? Incomparabilis *Sarravii* literae mihi mel merum fuerunt: ei propediem ſcribam, nunc per te ſalutationem deferri cupio. Ut per occaſionem & caeteris communibus noſtris. *Menagius* nihil dum edit? Scripſi VIII. Id. Decemb. poſtridie quam tuas accepi. CIϽIϽCXLV.

EPISTOLA CXXXII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

CLariſſime Gronovi. Quod tam luculente deſideriis meis ſuper itinere Italico ſatisfeciſti, plurimum te amo. Abeundum brevi mihi video, & opinione quidem citius. Eſt in hac urbe mercator quidam noſtras, cui *Reinſtio* no-

nomen; vir honeſtus. Is Venetiis annos aliquot vixit, ac etiamnum familiam illic habet. Haeſit hîc aliquamdiu nomine mercatorum Amſtelodamenſium, quorum aliquot naves fiſcus Gallicanus ſibi addixit, idque perperam & ſine ratione, ut ipſi volunt. Hoc negotio perfecto (& jam ad finem propemodum pervenit) denuo Venetias abit. Officia ſua ante dies paucos humaniſſime mihi obtulit, ſi ſe comitari vellem, quam quidem occaſionem valde oportunam nequaquam negligendam reor. Praeſertim cum & alii nonnulli ex noſtratibus illi ſe adjuncturi ſint. Iter ipſum quomodo ac qua via facturi ſimus, necdum conſtat. Si per Helvetios; Mediolani menſes duos treſve morabor, propter Ambroſianam, de cujus bonitate ſalivam mihi movit *Erycius Puteanus*, cum anno proximo Lovanii eſſem, qui ſuo potiſſimum conſilio a Cardinali Borromaeo eam inſtructam volebat. Servantur & illic inter alia Aldinae bibliothecae reliquiae. Si Maſſilia Genuam iter facturi ſumus, Venetiis aut Patavii aliquamdiu haerebo, donec notitiam aliquam linguae Italicae adeptus fuero. Nam Genuam a bibliothecis ullis antiquis commendari non puto. Romam ubi venero, ad Farneſianam aditus fortaſſis erit. Fratrem enim Ducis in collegium Cardinalium adſcitum, literae, quae ex Italia proxime in hanc urbem venere, docent. Ad *Rhodium* & *Vintimigliam* literas commendatitias ſi mittes, valde me beaveris. Apud *Rhodium* tamen nomen meum diſſimulari poterit. Quod Patavii latere, quam notus eſſe malim, propter [1] carcinoma illud generis humani, culinae, inquam, Baronianae expraefectum. In Italia quam non tuto inimicitiae exerceantur, optime noſti. Ille autem furcifer, quam non cedat ipſis Italis, fraude, dolo, veneficiis, & hoc noſti. Noverat hoc immortale gentis veſtrae opprobrium familiariter olim Romae Vir Illuſtris *Hadrianus Manmakerus ὁ μακαρίτης*, quod & peſſime illi ſucceſſit, vix ac ne vix quidem e manibus Inquiſitionis elapſo. Adeo ne beneficiorum quidem rationem habet, aut amicis ipſis parcit *Criſpinus* ille; monſtrum nulla virtute a vitiis redemptum. Literae tuae ſi poſt diſceſſum meum huc venient, mittet eas ad me Elzevirii filius, qui apud Petitum librarium hîc vivit. Doleo non potuiſſe me ante abitum ex hac urbe meum, quod promiſeram, de locis Livianis conſulendis, fidem liberare. Nam *Petavius* etiamnum ruri haeret, neque ita brevi, ut opinor, reverſurus eſt. Fieri tamen id poterit, ubi ex Italia rediero. Notas tuas mecum veham, & captabo occaſiones quaſvis affectum meum tibi probandi. De libris manuſcriptis, ſi quae illic ſpes ſit, pretio redimendis, & hoc me doceas velim. Scripſi jam proxime tempore valde inoportuno huc me veniſſe, quod Bibliothecarii plerique abſint, ipſaeque bibliothecae negligenter habitae. Quae potiſſima cauſa eſt, cur diſceſſum maturem. Ad Thuanaeam ante dies demum paucos aditum impetravi, cum jam de itinere Italico conſilium cepiſſem. Habes hîc [2] Epicedium in *Piſanium* meum, quod ut ſcriberem rogavit me Marchiò *Montozerius* affinis ejus, miles & Poëta ſummus. Lutet. Pariſ. Pridie Kal. Januar. CIↃIↃCXLVI.

1 Credo eſſe *Scioppium*, contra quem Dan. Heinſius ſcripſerat ſatyram.

2 Legitur inter Heinſii Juvenilia lib. II. p. 253.

EPISTOLA CXXXIII.

NIC. HEINSIUS

J. F. Gronovio.

Daventriam.

LUtetiā etiamnum ad te ſcribo, unde jam ante menſem alterumque me abiiſſe oportuit. Mercator ille, cum quo in Italiam abiturus ſum, vir inſignis & forſan non ignotus tibi, *Reinſtius* nomine, hactenus hîc detinetur, propter lites, quas cum Thalaſſiarcha Gallico de navibus quibuſdam Hollandis, in mari Mediterraneo raptis, exercuit. Quae cum ad finem nunc perductae ſint, ab Ordinibus, ut abire liceret, petiit. Non ultra dies quatuordecim in hac urbe moraturos nos puto. Interim rure huc advenit Ampl. *Petavius*, cum quo de Livio tuo agere decreveram. Sed ecce inopini aliquid negotii intervenit. Compellavit me ante abitum ex hac urbe ſuum Junior Elzevirius, idque nomine cujuſdam ex Proceribus Gallicanis, ut verſus meos ederem. Negavi tertiam vix eorum partem ad manus eſſe. Pleroſque enim domi reliqui, dum nihil minus cogito, quam in Gallia eos edendos eſſe. At ille, quos adduxiſſem mecum, quoſque in hac urbe ſcripſiſſem, nihilominus ut ederem rogavit. Mos gerendus fuit importuno flagitatori. Proſpexit ſtatim mihi de typographo. Et jam in decimo folio occupantur operae typographicae, ita ut pauca admodum reſtent excudenda. Exemplar, ut ad te veniat, quamprimum curabo. Scripſi, Vir Clariſſime, ante menſes duos ad te, & commendatitias ad amicos tuos in Italia petii. Idem bis ab *Iſaaco Voſſio* rogavi, cui & meas illas tibi mittendas commiſeram. Neſcio quid factum ſit. Neuter certe reſpondet. Quod moleſtiſſime me ferre velim ſcias. Nam ut maxime credatis me abiiſſe (abiturum enim brevi me credebam ipſe cum ſcriberem) certe ad parentem meum veſtras mittere poteratis. Niſi diligentiam tuam in reliqua peregrinatione magis mihi probas, quam hactenus feciſti, metuo, ne frigeſcat amicitia noſtra. Sane nec ego nunc ſcripſiſſem, niſi id a me petiiſſet Ampl. *Sarravius*, qui eas, quas hîc vides, mihi commiſit. *Peyraredus* in hac urbe eſt. Neque quicquam tam certum, quam de Statio edendo cogitare illum. Quod jam factum foret, ut ipſe ait, niſi ſuas conjecturas additurum ſe promiſiſſet ὁ μακαρίτης *Grotius*, & vana ſpe per longum tempus virum bonum lactaſſet. Multas ingenioſas conjecturas mihi oſtendit. Quare maturandum tibi erit, ſi eum praevenire velis. Vale. Lutet. Pariſ. CIƆIƆCXLVI. die tertio menſis Martii.

Mediolani agenda quaedam negotia ſunt D. *Reinſtio*. Quo recta, ut puto, ibimus, atque ibi dies aliquot ceſſabimus. Commoda haec occaſio erit Ambroſianae bibliothecae excutiendae. Iterum vale, meum decus.

EPI-

Digitized by Google

EPISTOLA CXXXIV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Lutetiam.

PRioribus tuis ideo non reſpondi, quod quocunque mitterem meas, ſero venturas exiſtimabam, dum in itinere eſſes. Miror autem te tantopere ſuccenſere mihi ob intermiſſum literarum officium, cum conſcius ſis tibi, quam parum mihi in te per hoc tempus praeſidii fuerit ad loca Liviana, qui tam benigne initio promittebas. Mirum eſt *Petavium* nunquam fuiſſe domi, quando tu de nobis cogitaſti, idque hibernis menſibus: ſed abſuiſſet, an regiam videre non licebat apud *Puteanos?* Sed haec nolo urgere: ſcio enim, quomodo Lutetiae etiam otioſis tempus in poteſtate non ſit: tantum id ſignifico, ſi rixandum habeam tecum, juſtiorem mihi cauſſam fore. Nunc amoto joco, quod commendatitias petis, nihil illis indiges, niſi vexare vis amicos. Meis certe omnibus notus es olim: neque enim vel unus eſt, apud quem virtutibus tuis narrandis non longas condiderim Iliades. Dabo tamen aliquid, quo eos in memoriam revoces noſtri. Patavio nuper a *Veſlingio*, *Ferrario*, *Rhodio* literas accepi jucundiſſimas, quod optimis praeſtantiſſimiſque viris meo nomine nuntiabis. Nondum reſpondere poſſum, tum quia otio non abundo, exeuntibus cum maxime lectionibus publicis & privatis, dum quae potuere hactenus differri, ſimul ſunt finienda: tum quia mandata quaedam *Rhodii* nondum exſequi potui. *Vintimigliae* librum ad me miſſum accepi per *Bartholinum* Danum, pergratum quoque; etſi mallem affectui ſuo in me peperciſſet. Binas omnino ab illo accepi, cum plus decies ego ad ipſum, ſed etiam ad Illuſtriſſ. *Loredanum*, ſcripſerim: in prioribus additum erat: *Se mi verrà favorir di reſpoſta con darmi qualche novella di coteſti literati d'Hollando, in particolare de Signori Daniele Heinſio & Nicolo ſuo figliacolo* &c. Quas, ni fallor, ipſe oſtendi tibi. Ad *Paganinum Gaudentium* Piſas, ad Jo. *Baptiſtam Donium*, Florentiam etiam dedi non unas, ſed reſponſum nunquam habui. Sunt omnes viri humaniſſimi, apud quos non alia commendatione opus eſt tibi, quam prolato nomine tuo. Sed hoc ſum auctor tibi, ſi fieri poteſt, ut Lutetiae interventu alicujus Procerum commendatitias impetres a Legato Magni Ducis, ſive ad ipſum Sereniſſ. Principem, ſive ad aliquem in aula potentem, nulla ut tibi cura ſit antiquior. Nam abſque hoc aditus ad Mediceam, ut ante hac ſcripſi, per eſt difficilis. Propemptici, quem vidiſti apud *Sarravium*, ſi tanti eſt, miſi exemplaria Monaſterium ad Illuſtriſſ. *Contarenum*, quae Venetias curarentur. Epicedium in *Piſanium* legi libentiſſime, ſed multo magis idem legere geſtio impreſſum. Euge bonum factum, *Peyraredo* non invideo: gaudeo magis oriri plures, qui Statii curam gerant. Et ille bene faciet, credo, & mihi

Digitized by Google

mihi ſupererit, quod agam. Itaque nihil propterea feſtinabo magis: nam & opto ut ille me antevertat. Miſit ad me nuper amicus pervetuſtam editionem Livii: certe Aldinâ fuit prior, nec quicquam habet amplius quam Andreana: forma eſt in octavo, ut vocant: ſed de aetate ejus nihil conſtituere poſſum: non annum, non locum, non auctorem habet adſcriptum: unum eſt κριτήριον harum rerum, quod perbrevem ei praefationem (quae tamen tota Quintiliani & Plinii teſtimonio conſtat) ad ſtudioſos praefixit *Auguſtinus Becharius* ſacerdos. Hunc ut noſcerem, totam bibliothecam Geſneri percurri, nuſpiam inveni: vide quaeſo an explorare alicunde, forte facilius in Italiâ, poſſis; quid hominis fuerit, quando, ubi vixerit. Narravit multa mihi *Iſaacus* de antiquiſſimo codice Tragoediarum Senecae in Ambroſiana, qui & doctiſſima ſingularum habeat argumenta. Si pateris mandari tibi, ut hoc diligentius cures, quam collationem locorum Livii, tu ipſe ſtatue, quid ego deſiderem. Nunquam tamen patietur amor meus, ut indigner, ſi mea tuis poſthabeas. Miſerunt ad me homines Illuſtriſſ. Nuncii, qui Monaſterii eſt, ſchedulam ab *Holſtenio*, in qua de Alexiade Annae Comnenae quaerebat. Remiſi literas ad ipſum curandas, quarum haec fuit ſumma, habere quidem me eam ex illius exemplari deſcriptam: ſed eam me reverentiam habere amicitiae noſtrae & virtutum ac beneficiorum erga me ejus, ut quamdiu ſperare poſſim ab illo prodituram, nihil ſim conaturus: ſin, ut promittebat, eundem codicem infinitis locis emendatiorem communicare mecum velit, audacter me manum promittere. Hoc ei nuntiabis, ſi in eum incideris. Ego toto ſemeſtri nihil egi, aliis ſervivi. Poëmata tua exſpecto, non paullo acrius, quam quae nuper duobus tomis [1] Amſterodami prodierunt. Vale, & feliciter & peracta jucunde peregrinatione ad nos redi. Daventriae raptiſſime, a. d. prid. Non. Martias CIƆIƆCXLVI.

Accepi etiam *Leonis Allatii* excerpta varia Graecorum Sophiſtarum, longe gratiſſimum mihi munus, poſtquam annum ipſum & ultra in itinere fuiſſet. Potes ergo & apud illum meo officio fungi. Iterum vale.

1 Intelligit, puto, *Caſparis Barlaei*, quae A. 1645. prodierunt.

EPISTOLA CXXXV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio

Daventriam.

CLariſſime Virorum. Tuas heſterno die ad aedes meas tulit Illuſtris *Sarravii* puer, quibus nunc confeſtim reſpondeo. Quod ſuccenſes, Livianos a me codices necdum collatos eſſe, nolim fieri. Nam *Petavius* non niſi poſt annum novum rure reverſus eſt, tum videlicet, cum de itinere Italico, quam de libris ſcriptis conferendis, magis cogitarem. Id ſi ſancte mihi affirmanti non credis, ex Illuſtri *Sarravio* quaeras licet, quem idem quoque affirmaturum certus ſum. Ab illo tempore nullos ex Petaviana bibliotheca libros utendos

Digitized by Google

dos habui, praeter Claudianum, Virgilii Catalecta, & Lucani exemplar, qui in manus meas praeter expectationem tum inciderunt. Nam Ovidianorum codicum, qui illic extant, tertiam vix partem vidi, adeo miſere diſperſus ac turbatus eſt bibliothecae ordo, quod mecum vidit & miratus eſt heros *Sarravius*. Eos quoque ipſos codices non alio animo utendos accepi, quam ut in locis quibuſdam corruptis a me conſulerentur, nihil minus exiſtimans, quam otium mihi futurum integros conferendi. Interea, dum D. *Reinſtii* (id mercatori nomen) negotia quotidie in hac aula traherentur, convenit me nomine quorundam, ut ajebat ipſe, procerum junior Elzevirius, petiitque ut verſus meos praelo mandarem, ſi omnes edendi animus ac otium mihi non eſſent, partem ſaltem poſſe publicari. Dies tantum ſeptem aut octo opuſculo abſolvendo requiri. Noſſe ſe typographum, qui operam ſuam obtulerit, quique duo quotidie folia mihi exhibiturus eſſet. Vix tandem perſuaſus cum eſſem, raptim verſus aliquot, qui ad manum erant, collegi, & praelo credidi. At vero nequiſſimus typographus adeo promiſſa ſua non praeſtitit, ut per menſem pene integrum in exiguo libello me exerceri paſſus ſit. Caeterum a menſibus jam tribus itineri accinctum me fuiſſe teſtari amici hîc poſſunt, quibus jam aliquoties vale dixeram. De Petaviana bibliotheca quod affirmavi, vix ullum ejus uſum mihi fuiſſe, etiam de Regia affirmare poſſum. Cum enim ex Thuanis aedibus in eam migrarint non ita nuper *Puteani*, omnia etiamnum turbata illic offendi. Catalogum ipſum ut excutere liceret hactenus impetrare non potui, quamvis *Puteanos* fratres aliis in rebus addictiſſimos mihi offenderim. Sed nec Ovidianos omnes codices, quibus uti voluiſſem, obtinui, cum illi interim ſuam mihi bibliothecam ad ſatietatem uſque fruendam indulſerint. Quid quod nec illi, nec Ampliſſimus Petavius ſatis aequo videtur animo tuliſſe, nullum ſe Notarum ad Livium tuarum exemplar a te accepiſſe. Ut auſus non fuerim apud illos pro te intercedere, niſi vulnus hoc coaluiſſet, & oblivione preſſa eſſet haec qualiſcunque ignominia. *Puteani* quidem, poſt allatas in hanc urbem Notas tuas, falſe ſubridentes ex Elzevirio quaerebant, me praeſente, nunquid exemplaria aliquot amicis ſuis juſſiſſet mitti auctor. Cum negaret ille, regeſſerunt illi, rem nihilominus indignam fore, ſi emenda ſibi eſſent exemplaria ejus libri, qui magnam partem ex bibliothecae ſuae optimo illo codice adornatus eſſet. Ibi ego meas interpellandi partes eſſe credidi, ac Elzevirios accuſare coepi, quorum avaritia factum eſſet, ne Auctor liberalis eſſe poſſet. Erubuit Elzevirius, & dono ſe miſſurum exemplar Puteanis promiſit. Ex hac, ut puto, hiſtoria facile deprehendes, Puteanis non valde acceptum fuiſſe, ſibi miſſum librum tuum a te haud fuiſſe. Quid quod codicem utrumque, tam Regium, quam Petavianum manu ſcriptum recentiori intelligam: ut in Italia longe vetuſtiores, ac magis tibi profuturos inveniri poſſe crederem. Quid? quod Notae tuae jam prodierunt, nec ſpem opinor eſſe ſecundae editionis, antequam in hanc urbem reverſus ſim, ut cauſae nihil videam, cur magnopere feſtinandum mihi fuerit. Poëmatum meorum editio ſatis feleciter mihi ſucceſſit, adeo benigne a viris doctis ea hic excepta ſunt.

Digitized by Google

Gaulminum prae caeteris praeconem nacta eſſe miror, qui cum aliena raro commendare ſoleat, ut noſti, in libello tamen meo commendando prodigus plane eſt, quantum ex amicis intelligo. Epithalamium, quod tibi ſcripſi, etiam accedit, id bonos patres Loiolitas offendit plurimum, adeo ſpurcum ac obſcaenum ipſis viſum fuit.

Nimirum patres facere hoc, quam ſcribere, malunt;
Quod malunt vates ſcribere, quam facere.

Cum quidam ex ipſis, vir paedagogici ingenii, litem hoc nomine mihi moviſſet, reſpondi me neque Jeſuitis neque Monachis ſcripſiſſe. Idem bonus pater praefationem ut haereticam traducebat, quod vitam maritalem in ea caelibi vitae praetuliſſem. Reprehendebat & multa alia, quae riſum, ſat ſcio, tibi moverent, mihi certe moverunt. Exemplaria brevi in Hollandiam mittam, de judicio tuo imprimis ſollicitus: quod tamen ante diſceſſum ex hac urbe meum fieri vix poterit. Intra triduum enim Lugdunum, atque inde porro in Italiam abituri ſumus. Neque eſt, quod palpum ab aulicis Pariſienſibus obtrudi ſibi denuo patiatur D. *Reinſtius*, ac iter in dies aliquot differat, cum equi jam conducti ſint. Mediolani negotia nonnulla illi ſunt, ubi per dies ſex aut octo, aut fortaſſe plures haerebimus. Senecae Tragoedias ut conferam, operam ſedulo dabo, idque eo magis, quia ejus editionem curae nunc tibi eſſe intelligo. De vetuſtate tamen codicis illius valde dubito, adeo frequens ac uſitatum *Iſaaco* noſtro eſt amicis imponere. Petiit nuper a me, ut libros Martialis octo poſteriores cum codice Puteanorum in gratiam ſuam conferrem. Dedi id hominis amici precibus. Ille vero neque gratias mihi hoc nomine egit, neque ad tres meas, quas illi poſtea ſcripſi, vel verbo reſpondet hactenus, quae res fecit, ut moroſior paulo eſſem, cum proxime ad te ſcriberem. Cave vero exiſtimes, mi Gronovi, commoda mea potiora mihi eſſe tuis. Non enim tam ſtipes tamque fungus ſum, ut neſciam, quid aera lupinis diſtent, quantumque inter curas tuas ac meas interſit. Ubi reverſus aliquando domum & ad meos ero, faxo fatearis ipſe non minus tui, quam mei rationem mihi fuiſſe. In Italia diu victurum me non puto. Ignotus etiam ut eam regionem, ſi fieri poſſit, perluſtrem conſultum videtur, idque *Puteani* fratres aliique hîc amici unice ſuadent. Neſcio enim quo malo fato meo homines quidam maligni auctorem me fecerint verſuum neſcio quorum, in Pontificem Romanum ſcriptorum, qui ſane virulentiſſimi ſunt. Etſi autem nihil non egerim per amicos, qui innocentiam meam ſatis hac in re noverunt, ut opinionem eam ex animis procerum evellerem, metuo tamen ne moleſtiam ea res aliquam in Aula Romana exhibere mihi poſſit. *Gaulminum* verſuum eorum eſſe auctorem ſatis hîc conſtat. Sunt & alii, qui verſus inſulſiſſimos ſub nomine meo per hanc urbem circumferant. Adeo de corio meo nunc ludunt homines male feriati. Apud amicos Italos ſalutationes tuas deponam. *Peyraredum* in Statio aſſiduum eſſe verum eſt. Nihil tamen ab eo homine expectandum puto, cum vita non minus quam moribus deſultorius ſit. Dixit aliquando mihi, libenter ſe communicaturum tecum, quae ad auctorem illum obſervaſſet, ſi certus eſ-

ſet,

ſet, de editione ejus brevi procuranda te cogitare. A tempore aliquo hominem non vidi, & fortaſſis in Aquitaniam jam abierit. Abiturum enim ſe circa feſtum Paſchatis ante menſem affirmabat. Reverſus ante dies nonnullos ex Italia Cl. *Naudaeus* eſt. Librorum fere ſecum trahit milia quindecim, codices etiam nonnullos manu exaratos, qui tamen nondum huc allati ſunt. Intra ſeptimanas ad ſummum quinque Venetiis erimus. Tuas ita ut inſcribas rogo. A *Meſſieurs Meſſieurs Strycker & De Willem, Marchands Hollandois pour addreſſer a N. Heinſius, A Veniſe.* Ita, ubicunque locorum in Italia vixero, optime ad me curabuntur. Vale, meum decus, & frequenter ad me ſcribe. Lutet. Pariſ. CIƆIƆCXLVI. Pridie Kal. April.

EPISTOLA CXXXVI.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

CLariſſime Virorum, de gemino morbo meo, partim Lugduni, partim & Maſſiliae contracto, intellexiſſe te jam nonnihil opinor. Uterque ex lienis obſtructione (cum quo malo jam annos aliquot me conflictantem vidiſti) natus eſt. Uterque vitae ſedentariae, quam Lutetiae proxime elapſa hyeme ſatis pertinacem egi, adſcribendus. Poſterior quidem ea violentia me adortus eſt, ut pro conclamato aliquamdiu habitus ſim. Ita tres ferme menſes in itinere Italico miſerrime mihi perierunt. Poteram quidem penitus convaluiſſe, niſi cum imperito medico Maſſiliae mihi res fuiſſet. Ut mirum plane ſit ex morbo illo periculoſiſſimo me emerſiſſe. Heri & hodie dolores in liene nonnullos denuo ſentire coepi. A febricula quoque tentatus ſum. His accedit calor aeſtivus, qui vires ex morbis proximis valde etiamnum dejectas non patitur reſurgere. Qua in re infelicitatem meam ſatis deplorare non poſſum: cum inter tot praeclaros libros vivendum mihi videam abſque profectu ullo. In Marcianam bibliothecam heri me contuleram (nam ad Medicaeam nondum admiſſus ſum, quam obiter tantum vidi) ut optimum Ovidianarum Metamorphoſeôn exemplar, & quo vetuſtius hactenus non vidi, excuterem. Sed intra horas paucas adeo me fatigatum ſenſi, ut domum me conferre coactus ſim. Dum Lutetiae haererem, conjecturam meam ad illum Ovidii locum, *in letifero Eveno*, a codice Puteanaeo comprobatam noſti. Parem nunc felicitatem expertus ſum, dum Marcianum illum codicem evolvo. Locus eſt lib. VIII. Metam. Fabula Meleagri. *Plangunt ora ſimul matres Calydonides; Oeneus* &c. Scripſi aliquando (ſi forte meminiſti) ad te, non placere mihi novum illum in fine verſus ſenſum. Praeſertim cum libri plerique veteres *Calydonides Eheu*, vel *heu heu* habeant. In ora codicis tui legebatur pro diverſa lectione notatum, *Calydonides Eveniaeque*, unde ſtatim ſuboluit legendum, *Calydonides Eveninae*, quod Patronymicum & poſtea apud Homerum offendi. Sane in optimo

Digitized by Google

illo Marciano aperte legebatur, *Plangunt hunc matres Calydonides Eveninae*. Probe, niſi quod illud *Plangunt hunc* non placet. Inſiſtens ergo veſtigiis vulgatae lectionis *Plangunt ora*, lego totum verſum, *Planguntur matres Calydonides Eveninae*. *Plangi* idem eſſe Ovidio, quod *Plangere* non neſcis. Sic alibi, *Plangitur & trepido conſtringit vincula motu*. Et lib. v. ſub finem: *Dumque volunt plangi*. Ita enim meliores libri, cum vulgo legatur, *Plangere dumque volunt*. In Medicea bibliotheca codices Ovidianos ab aliqua vetuſtate commendandos non offendi. Dies nunc agitur octavus, quod in hac urbe haereo. Si valetudo in pejus abit, remittente nonnihil hoc calore, Patavium me conferam, ut conſulam illic Medicum aliquem ex peritioribus, poſtea fortaſſis huc reverſurus. Cl. V. *Joh. Baptiſtam Donium* proxime ſalutavi, a quo humaniſſime habitus ſum. Libellum tuum de Seſtertio recte accepit, & gratias pro munuſculo ſe acturum tibi promiſit. Piſis horas tantum paucas moratus ſum, ubi parem *Paganini Gaudentii* humanitatem expertus ſum. Convivio ſatis lauto me excepit, in quo poculum ſanitati tuae rite libavimus. De literis non unis a te ad illum ſcriptis neſcio quomodo monere neglexi. Intra dies paucos huc venturus eſt. Tum aurem ipſi vellam, ut reſpondeat. Habet ſub praelo animadverſiones cenſorias in Hiſtoriam *Famiani Stradae*, quas abſolutas ſecum huc feret. Quid rerum apud vos geratur, fac quamprimum ut ſciam. Menſes pene jam quatuor ſunt, quod nullas ex patria accipio. Dubium non eſt, quin multae Venetiis apud Mercatorem haereant. Scripſi jam ad illum hoc nomine, & faſciculum brevi expecto. Vale. Florentiae. CIϽIϽCXLVI. die xxv. Julii.

EPISTOLA CXXXVII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Venetias.

Nobiliſſime & Clariſſime Juvenum. Poſt longam & ſollicitam exſpectationem tandem redditae mihi gratiſſimae tuae, quas menſe Julio Florentia dederas. Medio omni tempore nihil de te: ſed gratias Deo immortali, qui & ab aliis itinerum tam difficilium caſibus, & a duplici morbo te ſalvum praeſtitit. Velit idem, ut, ſi qua tibi pericula impendere poſſint, in longum hoc metu fuerimus defuncti. Tum vero etiam, o vita mea, quantum in te eſt, valetudinis tuae incolumitatiſque omnium primam curam habe, & vide, ne dum nimis avide optima tua vota conſectaris, omnia perdas. Scis quantum in tuo capite literae periclitentur, quae in hac ſolitudine ſanorum ingeniorum non magnum modo, ſed neceſſarium unicumque praeſidium a te exſpectant. Poëmata tua necdum vidimus, nec quid eis factum, quidquam habemus explorati. Quas Lutetia dederas in procinctu, illis ante menſes ali-

quot

Digitized by Google

quot reſpondi, & meas Venetias, quo juſſeras, deſtinavi. Erant in eodem faſciculo aliae ad *Rhodium*, *Veſlingium*, *Ferrarium*, quas nunc ad te miſſas puto. De amicitiis CLL. Virorum *Gaudentii* & *Donii* magnopere tibi gratulor, & ſpero, eos faciliorem tibi, quam mihi fuit, uſum bibliothecae Medicaeae reddituros. Tu vero ea fruere, quantum potes, nec parem copiam uſpiam in Italia exſpecta. Scripſi ante menſem fere ad *Angelicum Aproſium Intemelium*, virum praeſtantiſſimum & tui amantem: iis incluſi unas ad te *Kinſchotii*, qui & ipſe gravi morbo Monaſterii defunctus, pariter mecum ſitit Poëmata tua. Habitat in conventu D. Stephani Venetiis, juſſitque me literas meas deſtinare tantummodo ſic, *San Stephano*. Etiam *Boxbornius* tantum non ab Orci cancris valetudine nobis redux. Nos, χάρις τῷ κρείττονι, valemus, ſed nihil agimus magni, dum ſtudemus juventuti ſervire, & a nugis ineptiiſque ad lectionem veterum ei viam praeire. Fuit hîc nuper *Petrus Lambecius*, municeps meus, *Holſtenii* ſororis filius, juvenis praeclarus, & quem ſperamus egregia multa praeſtiturum. Parat in Galliam iter, inde in Italiam, & forte Romae apud avunculum ejus invicem videbitis. Vixit etiam menſes aliquot in contubernio meo *Tobias Schobingerus* Helvetius, quem etiam ſacris noſtris ultra vulgarem modum imbui. Is quoque te requiret (nam diſceſſit hac potiſſimum de cauſſa, ut in Italiam iret) & ſi poteritis aliquamdiu una eſſe, omnibus in rebus praeſto tibi eſſe optabit. Audeon' tibi rurſus ingerere de optimo illo codice primae decadis Livianae? videbis, ſed ita, ut ſemper habeas potiora tua, & in primis valetudinem. Nobiliſſ. *Donio*, Cl. *Paganino*, & ſi quos in alios incides, noſtri memores, plurimam ſalutem adſcribo. Vale, carum caput, & te meque ama. Deus te ſervet, ac ſalvum ſalvis tuis reducat. Daventriae xv. Kal. Septemb. Gregor. CIƆIƆCXLVI.

EPISTOLA. CXXXVIII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

CLariſſime Vir. An pro jure amicitiae noſtrae facias, qui tanto tempore nihil ad me literarum dederis, non ſcio, permoleſtum id quidem mihi eſt. Pariſiis paulo ante diſceſſum meum, etiam ex hac urbe ad te ſcripſi, tu vero diligenter taces. *Kinſchotius* etiam fidei tuae ſuas ad me mittendas commiſerat, quas non accepi. Ego interim & valetudine neglecta, quae ſub adventum in hanc urbem meum valde nutabat, poſt recentem videlicet morbum; & ſpretis maximis illis caloribus, tum & rebus meis poſthabitis; & in Senecae Tragoediis conferendis & Curtio ſedulam tibi operam navavi. Ad Livium quoque tranſiturus eram, ſed taedebat illius negotia meis praeferre, qui oblitus mei videbatur. Credebam etiam in reditu ex Romana urbe meo commo-

Digitized by Google

de id fieri poſſe; cum tandem ante biduum *Vlitius* noſter me monet, de ſecunda Livii editione te cogitare. Differre iter Romanum decreveram, ut gratificarer tibi, ſed ecce commodum ſupervenit *Donius* noſter, qui ab *Holſteinio* literas mihi oſtendit, quibus & loca aliquot Livii cum Medicaeo conferenda tranſmiſit. Holſteinianis precibus meas addidi, ne gravaretur in tuae ſpem gratiae hunc qualemcumque laborem ſuſcipere, quod facturum ſe recepit. Romam ubi venero (cras autem hinc diſceſſurus ſum) non deſinam virum optimum denuo hortari ac impellere, ut fidem liberet. Tu, ſi quid me voles, aut ad Parentem meum, aut Vlitium noſtrum mitte. Potes & ad *Kinſchotium* Monaſterium. Ego quidem hyemem proximam Romae moraturus ſum. Volebam plura, ſed convaſandae ſunt ſarcinae. Salutat te Cl. *Donius*, *Gaddiuſque* ac *Bullialdus* noſter, qui aliquo tempore hîc haeſit, nunc vero de Conſtantinopolitano itinere cogitat. Vale. die v. Kal. Novemb. CIↃIↃCXLVI. Florentiae.

EPISTOLA CXXXIX.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Romam.

EGo vero, cariſſimum caput, non diligenter ſilui, ſed omnibus tuis ſtatim reſponſum reddidi, & nunc tertium, ex quo in Italia &, ad te ſcribo. Primas miſi ad *Aproſium Intemelium* noſtrum, & mandavi, ſi nondum adeſſes, eas ut mercatoribus illis, quos poſtremis tuis Lutetia mihi deſignaveras, traderet. Curatas recte ad illum ſcio: nam in eodem faſciculo erant ad *Rhodium*, *Veſlingium*, *Ferrarium*, quorum partim jam reſponderunt. Alteras etiam Venetias per amicum Amſterodamo recta ad mercatores illos deſtinavi, iiſque Kinſchotianae, quarum meminiſti, incluſae erant. Nullum eſt igitur peccatum meum, ſi illis uſque caruiſti, & hac ſuſpicione me liberes velim. Quas autem ego gratias rependam tibi pro opera, ut ſcribis, in Seneca & Curtio Mediceis mihi praeſtita? O det Deus iſto me tuo beneficio ad plenum frui! non erit certe, qui majus ullum referat acceptum tibi. Praeſertim, ſi & locorum Livii varias a nobiliſſimo *Donio* impetraveris. Nec enim rem praeſentem quidem, ſed nec non cogitatam perſcripſit ad te *Vlitius* noſter. Is nuper comparavit typographum ex Leidenſibus mihi, induxitque ut ultro rogaret ſibi ut aliquid edendum darem. Ea occaſione extorſit mihi ſingularem librum obſervationum, in quem promiſſam quorumdam ad Livium uberiorem tractationem conjecimus cum aliis nonnullis, ut textum variaretur. Jam miſi ad eum & exſpecto, quam mox praela ferveant. Tarde tandem poſt acrem exſpectationem reddita mihi ſunt divina Poëmata tua: quorum genium, ſenſus, verba, numeros, quorum abſolutam cum doctrina & ingenio elegantiam, quid ego depraedicem? Scis, ut ſingulis capi ſim ſolitus. Quid ergo in iſto cumu-

Digitized by Google

cumulo? Scripſerant ad me amici nonnulli; ſe iraſci tibi, cum bona tam multa poſſes, tam pauca quod dediſſes. Reſpondi poſtea me voluiſſe idem illis iraſci, & aeque ſeverum tibi venire judicem, cum ſubito ſim gratia corruptus: quod agnoſcerem dici mihi poſſe, in paucis me tamen ſatis multum eſſe. Vale, vale, carum pectus, & te ipſum ſerva. Salutem officioſiſſimam reſcribo amicis, qui noſtri memores fuere. Nobiliſſimis *Donio*, *Gaddioque* per literas, coram CLL. *Leoni Allatio*, *Petro Servio*, *Car. Morono*, & in primis magno *Holſtenio* reddes, teſtaberiſque mihi comitatem illorum ſemper recentem eſſe. Habes hic ab optimo Fabricio noſtro. Iterum vale, amor noſter. Deus te cuſtodiat, & ſalvum ad ſalvos tuos reducat. Daventriae. poſtrid. Eid. Decemb. CIƆIƆCXLVI.

EPISTOLA CXL.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

DOluiſſe me fateor, & quidem vehementer, Clariſſime Gronovi, quod nullas toto illo, quo in Italia vixi, tempore a te acceperim, cum ipſe aliquoties jam ſcripſerim. Tandem ante dies paucos *Vintimigliae* noſtri humanitate illae ad me miſſae ſunt, quas ante menſes totos quatuor, xv. videlicet Kal. Sept. ad me dediſti. Nam quod de aliis ſcribis, quibus tres ad *Rhodium*, *Ferrarium*, *Veſlingiumque* inſerueris, eas non accepi. Multis jam documentis expertus ſum, negligenter ſatis mecum agere mercatores illos Venetos, quare auctor tibi ſim, ut ad Patrem tuas impoſterum recta cures. Quid quod affinis meus Majo proximo Amſtelodamum Leida commigraturus eſt, ut juſſu magiſtratus Leidenſis rerum maritimarum Senatui triennio proximo interſit. Longe tum commodior ſcribendi occaſio ultro citroque futura eſt. Scribam interim ad optimum *Vintimigliam*, ut tentet, ſi fugitivae illae tuae alicunde Venetiis in lucem proferri poſint. Senecam & Curtium in tuae ſpem gratiae me contuliſſe, dum Florentiae viverem, jam aliquoties indicavi. Livium quoque conferre animus erat, ſi per temporis anguſtias, & valetudinem minus tum confirmatam licuiſſet. Operam ſuam obtulerat *Donius* noſter, aut certe amanuenſis ſui. Monui ipſum ea de re denuo in iis, quas hodie ad ipſum dedi. Si cunctatur (eſt autem minime praeceps, noſti Italorum ingenia) a Cl. *Holſtenio* hoc impetrari, ut opinor, poterit, qui proxima aeſtate Florentiae aliquo tempore ſe moraturum affirmat. Egi cum eodem de Alexiade tecum communicanda, & rem, ni fallor, confectam habeo. Reſtat tantum, ut meis precibus tuae accedant literae, eaeque comes ac officioſae, quibus hominem tui ſtudioſum porro demulceas. Sed nae ineptiſſimus ego ſum, qui tantum artificem coner inſtruere? Ego quidem nunc in eo ſum, ut auctorem quendam

dam Graecum *Joannem Lydum* ab eo impetrem, qui de faſtis Romanis commentarium ſcripſit, plurimi enim uſus in Ovidio illuſtrando is mihi futurus, cum Faſtos divini auctoris & ſequatur, & nonnunquam alleget. Nactus ſum Faſtorum praeſtantiſſimum exemplar in Vaticana bibliotheca, literis Longobardicis ſcriptum, quo *Politianus* uſus aliquando videtur, ſed adeo non omnia in codicis ſui margine vir ille ſummus notarat, quae notanda fuerant, ut uberrimum mihi ſpicilegium reliquerit. Dum ruinas antiquae urbis perluſtro, dum amicos ſaluto, pomeridiani ac veſpertini temporis potiſſima pars nihil agendo mihi perit. Matutinis horis Vaticanam accedo: Sed nihil in illa bonae frugis praeter Faſtos inveni. *Cl. Holſtenio* omnia fere hîc debeo, cujus incredibilis erga me humanitas. Novi & Equitem *Caſſianum a Puteo*, virum longe humaniſſimum, & *Petrum Servium*, tui perquam ſtudioſum. Novi & ex grege Jeſuitarum nonnullos. Illuſtris prae caeteris *Anaſtaſius Kircherus*, vir ſane optimus. Inter me & *Allatium* non ſatis convenit, certe raro hominem accedo, quod aſſiduus fere *Scaligeris* oblatret, qua re adeo bilem mihi movit, etſi id apud ipſum ſedulo diſſimularim, ut magnum aliquando malum ipſi jam nunc parem. *Holſtenius* quoque odit hominem propter petulantis linguae intemperiem. Sed haec apud te confidenter. Nolo enim cum quoquam ſimultates exercere, quamdiu hîc vixero. Volebam garrire tecum: ſed mors amitae unicae chariſſimaeque, cujus nuncius recens etiamnum, tum parentis optimi morbus, adeo me conſternarunt, ut aliquo tempore nec ſtudiis, nec amicis vacaverim. Neapolim poſt menſem alterumque me conferam, niſi excludar ab Hiſpanis, qui peregrinos aegerrime nunc illic admittunt. Poëmatia mea jampridem accepiſſe te puto: amici ſane caeteri jam acceperunt, etiam mellitiſſimus *Kinſchotius*, cui ut me commendes rogo. Eſt enim poſt te eo apud me loco, ut meliori non poſſit. *Salmaſium* denuo turbare omnia, ac fas nefaſque confundere ad me ſcribunt. *Heraldus* librum grandem in folio contra ipſum praelo commiſit, quantum ex eminentiſſimi *Barberini* literis intelligo. Nam, quas amici Pariſienſes ad me dederant, in via perierunt. Vale, decus meum unicum. Romae. XXV. Jan. CIↃIↃCXLVII.

EPISTOLA CXLI.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

Meum decus. Sacramento quovis auſim confirmare, nihil tuis Fabricianiſque in hac ſolitudine Italica pergratius ad me ferri potuiſſe. Nam ut de tuis nunc nihil dicam, Fabricianis adeo captus ſum ac delinitus, ut omnia hîc ſordere mihi coeperint, poſtquam oris diſertiſſimi alloquio beatus ſum. Stupendum equidem & admiratione praecipue dignum mihi videtur, hominem negotiis

gotiis reipublicae, iiſque quotidianis, tantum non immerſum, adeo cultiſſimi illius ingenii ſui etiamnum meminiſſe. Certus ſum in hac urbe non eſſe, quem illi componas, ſi genus ſcribendi terſum, minimeque affectatum velis aeſtimare. Tum facilitas illa prorſus admiranda. Nihil diſtortum aut coactum. Fluunt omnia. Accedit tanto lepori ſummus erga me affectus, quem ubique produnt literae, ut, ſi maxime ab omni elegantia alienus ſim, trahi tamen prolixiſſimo illo amore poſſim, cujus documenta non nunc primum habere glorior: utinam & mererer. Quando ad politiſſimum amiciſſimumque hominem ſcribes, luculente teſteris illi velim, quo apud me loco ſint virtutes tam conſpicuae, quas ut admirer maxime, ita nunquam hic a me mihi ſatisfieri. In patriam ubi reverſus ero, ut ex me ipſo id intelligat, operam dabo. Literas illas, quas ad *Intimelium* dederas, periiſſe miror; cum ſuas eidem faſciculo inſertas *Veſlingius* caeterique acceperint. Scripſi ad amicum illum noſtrum, & quid literis illis factum eſſet ſollicite quaeſivi. Suſpectam jam pridem habeo mercatorum Venetorum Stryckeri & Gulielmii negligentiam, ad quorum aedes literae haud dubie delatae ſunt. Quod ſi eſt, malae fidei notam a ſe amoliri non poſſunt. Cum enim plurimae amicorum meorum literae perierint ad ipſos directae, id tamen hactenus agunt, ut perſuadeant mihi eas ad aedes ſuas non eſſe perlatas, & in via periiſſe. Loca illa, quae in Livio Medicaeo conferri voluiſti, ut conferantur aut a *Donio*, qui id promiſit, aut ab *Holſtenio*, operam dabo. *Holſtenius* quidem aeſtate proxima Florentiae per tempus aliquod ſe moraturum affirmat. Cum ex urbe illa diſcederem, denuo in eam reverſurum me certo opinabar. Nunc cum parens meus, poſt amiſſam ſororem unicam, cum ſumma ſolitudine conflictetur, ac brevi magis etiamnum conflictaturus ſit, ubi Amſtelodamum affinis meus habitatum conceſſerit; de reditu in patriam maturando cogitandum mihi video. Florentiae dum viverem, optimam temporis rationem habui, nam praeter Ovidianos ac Claudianaeos codices ſatis multos diligenter collatos, Virgilio quoque, & Senecae, & Curtio, & Plinii epiſtolis manum admovi. Cum tamen menſibus tantum tribus in urbe illa vixerim, & quidem ex recenti morbo debilis; tum immane quantum ſaeviente canicula. In hac autem urbe adeo nihil egi, ut me mei prorſus pudeat, ſive id ſocordiae meae adſcribendum, ſive quod opinor verius, Romani aëris genio, nihil enim hac urbe otioſius inertiuſque noſti. Totum fere in deambulationibus tempus mihi tritum eſt & exactum. Cl. *Holſtenius* mirum qua me benevolentia complectatur, cui omnia fere hic debeo: adeo nullum officii genus intermittit, quo me demereri ſibi poſſit. Praeter alia, quae dono dedit, etiam *Johannis Lydi* de menſibus Romanis librum hactenus ineditum promiſit, qui plurimi uſus erit in Ovidianis Faſtis illuſtrandis. Si quandoque ad illum ſcribes, velim ex te ſciat, magnum me praeconem eſſe beneficiorum illorum, quae tam cumulatim in me contulit. Scribes autem, ut proximè monui, ſi Alexiadem obtinere velis: quam jam, ni fallor, impetravi. Miſſurus enim eam eſt terreſtri itinere in Galliam ad *Puteanos*, unde porro ad te perferatur. Mari enim ut hunc theſaurum committat, perſuaderi non poteſt.

Sarcinis alioquin meis eum inſeruiſſem. Tu tantum hoc age, ut precibus meis tuae quoque accedant. Faſciculus nuper ex Gallia perlatus eſt ad me, in quo illuſtriſſimi *Montauzerii*, *Puteani* junioris, *Menagii*, *Fabroti*, aliorumque epiſtolae. *Fabrotus* poſt Baſilica abſoluta Cedrenum edidit. Nunc autem juſſu, ut ſcribit, Cancellarii, de Mutuo contra *Salmaſium* apologiam edit. *Heraldi* quoque ingens ac horribilis liber, ni fallor, jam excuditur. *Salmaſius* interim, poſtquam affinem meum defricaſſet, & ab illo probe defricatus eſſet, parenti meo bellum denuo denunciaſſe dicitur. S. Cyprianum a *Rigaltio* multis locis emendatum brevi quoque videbimus. *Sarravius* in colligendis Grotianis epiſtolis totus eſt, a quo tamen literas proxime non habui. Poſt abſolutum obſervationum tuarum libellum, exemplar ad me Venetias ut mittatur mari rogo, quod affini meo poteris committere, ut & literas impoſterum tuas, ſi quidem Majo proximo Amſtelodamum concedit, ut in ultimis meis monui. Cl. *Holſtenius*, *Servius*, *Allatius* viciſſim te ſalutant. Nam *Moronum* ab aliquo tempore non vidi. Vale, mi Gronovi, & medullitus te amantem ama. Romae. CIↃIↃCXLVII. die XVI. Febr.

Clariſſime & Chariſſime virorum, has jam ſcripſeram cum Cl. Holſtenium conveni & rogavi, ſi quid ad te vellet. Scripturum ſe promiſit. Accedam cum denuo, ut videam, ſi fidem liberarit. Iterum Vale, & ut ſciam meas tibi redditas, quam primum reſponde.

EPISTOLA. CXLII.

J. FR. GRONOVIUS S.

Nic. Heinſio.

Romam.

Nobiliſſime & Maxime juvenis. Male ſit illis quibuſcumque fraudatoribus, quorum culpa accidit, ut mei apud te officii ratio non conſtet. Nam ego diligenter, nec ulla mora interpoſita, tuis omnibus reſpondi. Etiam accepto volumine Poëmatum tuorum gratias egi tibi, etſi me verba deficerent. Scis nempe, mi Heinſi, quid ſaepenumero viſis ſingulis ad te ſcripſerim, ſcis quid de omni genere ſtili tui judicem, quomodo eo tenear, ut nihil purius, doctius, elegantius putem, quodque propius ad ſanam illam antiquitatem accedat. Unum reprehendebant amici tui, quod tam cito ἰχατονκέλλον ſpectaviſſes, cumque tam multa, tam bona poſſes, tam pauca dediſſes, in te unum malignus, homo in quoſvis alioqui benigniſſimus. Quibus poene acceſſiſſem, niſi ſuccurriſſet in procinctu tibi reſponſionem adverſus me fore, ſcilicet in tam paucis me multum eſſe. Niſi illud tecum queri velim, hoc ipſo me abs te invidiae magis objectum eſſe. Sed malo illam ferre, quam beneficio tuo carere, ne me hujus extenuandi cauſſa & ingrato animo illius metum obtendere autumes. Itaque hoc nomine infinitum me tibi devinctum profiteor, & quam-

quamvis imbecillus, quamvis abjectus iis me adſcribo, qui vehuntur Maeonii carminis alite. Quae autem tu εὐαγγέλια de Seneca & Curtio? O det Deus, hoc mihi munus ſalvum tecum perveniat. Facile gratiam tibi facio eorum, quae de Tito petieram, ſi hunc theſaurum per te nanciſcar. Et ſic quoque excuſandum habeo, quod opera, quam tam belle tibi ipſi impendere potes, abuſus fuerim. Haec mihi ſerva: & ultra abjice omnem de me curam, tibi ſervi: tibi ipſi cum ludum & veniam dabis, corpus & valetudinem cura: habes jam, quo cum omnibus deſideriis meis tranſigere poſſis. Fabricianis tantopere te delectatum eſſe gaudeo, nec deero, cum ad eum ſcribam, quin iſti foculo aut arulae potius amoris, quam tibi paſcit, oleum adfundam. Praeſtiti idem tibi apud ampliſſ. *Holſtenium* in iis, quas ipſi trades: quamquam nec opus eſt, & omnia, quae honoris tui cauſſa hujuſmodi ago, tenuia ac diluta ſint prae meritis tuis. Pergit Alexiadem polliceri, nec rogare te audeo ut urgeas, ne ipſius liberalitati diffidere videar. In hoc vertitur omne meum de illa conſilium, cui deliberatum eſt nihil tentare, niſi auſpicio ejus admittente. Tu tua prudentia utere. Sed vide in primis, ut quem narras Lydum impetrem, de quo neſcio quomodo antea monere te oblitus fui. Nam & ipſe eum vidi, una cum illis, quae jam vertere coeperat, & ſermones mihi cum τῷ πάνυ fuerunt de eo, cujus tu nunc ſpem habeas. Ego impellente *Vlitio* noſtro paravi quidem Obſervationum librum & ad eum miſi, ſed quid eo futurum ſit, etiam neſcio. Si edetur, dum abes, noli quidquam citius exſpectare: conſtitutum eſt mihi prima quacunque editione redimere & abolere notam malignitatis, cujus apud amicos me ſuſpectum fecit in Livio τοῦ δεῖνα illiberalitas. Nunc quod vacabat ab illis diurnis, in Senecis eramus: ubi etſi ſolius ingenii remigio rem gerimus (quod genus tu merito non magni facis) ſunt tamen quaedam, quae, ſpero, tibi probabimus. Serviunt enim nobis accuratae illae Gruteri annotationes pro MSS.: nam Tragoedias, etſi inceperam, differo in adventum tuum, quem etſi ex animo felicem & exoptatum tibi opto, tamen, ut nimis properes, non deſidero: ſcio enim quae lucra, dum abes, facias, quibus tamen etiam ne adeo inhies, ut domus patriae obliviſcare. Et obitu amitae ob ſolitudinem patris tui dolui, & proceſſu affinis ex animo gaudeo. Quod ſcribes iterum turbari, teſtor ante ſemeſtre, me ſerio dehortatum & petiiſſe, ne quem factum alienum praeſtare vellet. Non vidi: nam ad me non miſit, praetexto nulla accepiſſe a typographis exemplaria. Tu iſta contemne, nemo facit, quae non ab aliis viciſſim patiatur. *Kinſchotius* noſter valet & lepidus eſt Monaſterii: ut primum ad eum ſcribam, admonebo tui. Vale anime mi, & te ipſum cura. Deus te nobis cum omnibus tuis ſoſpitem reddat. Daventriae a. d. VI. Kal. April. CIↃIↃCXLVII.

Viros Clariſſ. & multis nominibus mihi ſuſpiciendos, *Leonem Allatium*, *Servium*, *Moronum* plurimum ſaluto.

Digitized by Google

EPISTOLA CXLIII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

NEſcio an eas acceperis, quas una cum Holſtenianis Roma non ita nuper ad te dedi. Venetias enim eas ad amicum miſeram, quem paulo poſt e vivis exceſſiſſe intellexi. Ego vero nunc poſt Romanas illas antiquitates perluſtratas funeſtiſſimi ſpectaculi pertaeſus Neapolim admiror, in qua nihil requiras merito praeter eruditionem & elegantiorum literarum cultum, ad quas tamen civitatem hanc a natura factam credas. Si mei juris ſim, aeſtivos menſes hîc velim tranſigere. Sentio enim & experior aërem hunc Romano longe ſalubriorem. Huc accedit, quod numis antiquis conquirendis coepi incumbere: quarum copiam haec ora ſubminiſtrare mihi poſſit. Bibliothecas paucas hactenus vidi. Commendatione Cl. *Holſtenii* ad eam admiſſus ſum, quam *Jani Parrhaſii* legato Auguſtiniani poſſident. Inveni illic Ovidii Metamorphoſin Longobardicis literis ſcriptam, ſed & illud exemplar eodem fato uſum eſt, quo Florentinum S. Marci, ut vetuſtae lectiones pleriſque in locis a ſciolo eraſae ſint. Suppeditavit quaedam tamen non poenitenda, & ſi non aliud, monuit certe docuitque, quae ſuſpecta loca ſint habenda. Paulo ante meum ex Romana urbe diſceſſum *Fabricio* noſtro Elegiam inſcripſi, quam hîc mitto, ut, ſi tanti ſit, ad amicum noſtrum porro mittas. Miſi & aliam ad *Kinſchotium* hac paulo meliorem, quam *Pauſilypum* inſcripſi. Velim eam videas; ut autem videas, exemplar a gratiarum illo corculo pete. Revocabit tibi illa in memoriam delicias pulcherrimi tractus. Habes hîc a *Paganino Gaudentio*, qui ſe ſtudioſe tibi commendat. In patria quid tu, quid caeteri amici agatis cum ignariſſimis ignoro, adeo rarae ad me literae ſcribuntur. Intellexi tamen hîc valetudine minus commoda te uti: quod permoleſtum mihi accidit. Annos interim diuturnos vel de meis tibi voveo. Vale, virorum ac amicorum ſumme, & frequenter ſcribe. Obſervationes tuas jam prodiiſſe ſpero, niſi *Vlitii* abſentia moram huic negotio injecit: quem inter & uxorem neſcio quid ſimultatum ortum audio, & vehementer diſplicet. Neapoli IV. die Maji. CIↃIↃCXLVII.

EPISTOLA CXLIV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

NOlim profecto affectum meum ex literis a te aeſtimari, quas rariores, quam oportebat, ad te miſi, dum domo abſum. Habeo tamen cauſae meae patronum ipſum te, mi Gronovi: cujus exemplo impune hactenus hoc

lice-

licere mihi gaudeo. In poſtremis quidem, quas per *Vlitium* noſtrum curaſti, meis omnibus te reſpondiſſe affirmas & quidem accurate. Quo tibi nomine multum ſane debeo. Si tamen ſeverus officiorum exactor eſſem, quae utrimque inter amicos praeſtanda ſunt, provocatorias non minus, quam reſponſorias a te flagitarem. Nunc vero abunde mihi ſatisfactum reor, quod reſpondere meis dignatus ſis. Quidvis enim ferre certum eſt, dum in affectu tuo is mihi conſtanter locus patet, quem nullo meo merito, ſed benignitate ac indulgentia tua fretus jam olim occupavi. Reſponſorias quidem tuas omnes ad me perveniſſe prorſus opinor, iis tamen exceptis, quas ad *Vintimiliam* miſeras. Monui virum optimum, ac diligenter quaeſivi, quid iis factum eſſet. Sed obiter reſpondit, illis omiſſis, de quibus potiſſimum a me conſultus erat: cum affirmaret, eodem ſibi die Venetiis in Illyricum aut Dalmatiam proficiſcendum, ut quadrageſimali feſto per oras illas concionaretur. Ubi reverſum intellexero, denuo interpellabo. Omnes enim tuas ſalvas mihi volo. Scripſi nuperrime, ſed breves; & affinem rogavi ut ad te curaret, una cum Elegia *Fabricio* noſtró inſcripta, eas jam tibi redditas confido. Poſtea ſupervenerunt tuae, quas miſerrimus, & uxorius ille *Vlitius* noſter, ut jam dixi, ad me curavit. Quas ad Cl. *Holſtenium* dederas, eodem, quo accepi, die Romam miſi. *Allatium*, *Servium*, *Moronum* aut per literas, aut coram in urbem reverſus, tuo nomine ſalutabo. Futurum video, ut aeſtas proxima hîc mihi tranſigatur. Inveni enim Grammaticorum nonnullorum opuſcula, hactenus ni fallor inedita, magno mihi uſui futura, quae omnino velim deſcribere. Inter quos *Voluſianus Meſſus*, quem alii *Cornelium Frontonem* volunt. Is fragmenta Ciceronis ac Salluſtii multa citat, quae in eorum operibus fruſtra quaerantur. In phraſibus minus uſitatis annotandis potiſſimum occupatur, quas ex quatuor auctoribus ſelegit, Virgilio, Terentio, ac iis, quos jam nominavi. Ubi Macrobii Saturnalia abſolvero, (quorum veterrimus codex, ſed non multum a vulgatis editionibus diverſus ad manum nunc eſt) ad Voluſianum deſcribendum tranſibo. Propertium & Ovidii Amatoria jam excuſſi, ut & Metamorphoſin, literis Longobardicis ſcriptam, nec Florentino codice multo recentiorem; minus tamen bonum. Quod in iis omnibus locis, in quibus aqua mihi haeret, quaeque corrupta eſſe conſtat, vetus lectio penitus eraſa ſit, adeo quidem, ut ne veſtigia quidem literarum ſuperſint. Incipio profecto deſperare, inventurum me codices auctoris illius, quales neceſſarii forent, bonam editionem procuraturo. Juvat tamen me conferendi labor ille, quod conjecturae inter legendum ſubinde novae naſcantur, nec infelices; de quibus ante non cogitaveram. Specimen earum, quae nuper natae ſunt, en tibi: eas ut perpendas accurate rogo, nam veras omnes praeſtare nolo. Lib. VII. Met. Fab. Medeae. *Ter ſumptis flumine crinem Irroravit aquis, ternis & hiatibus ora Solvit.* Codices plerique, *terniſque & hiatibus.* Florentinus: *terniſque . . . . iatibus*, eraſis aliquot literis. Lege, *terniſque ululatibus.* Lib. XIV. p. 372. Ed. Elz. *magicis Hecaten ululatibus orat.* Paulo poſt: *currus quoque carmine noſtro Pallent, & pallet noſtris aurora Venenis.* Libri veteres nonnulli, inter quos Neapolit. & Barberin. *Pallent aut pallet.* Verſus

ſus minus eſt rotundus, quam Ovidianum deceat. Lege minima mutatione, *currus quoque carmine noſtro Pallet avi: pallet noſtris Aurora venenis.* Avum Medeae Solem fuiſſe quis neſcit? conjunxit, Lunam, Solem, Auroram. Scriptum antiquitus fuit *Pallet aut*, una litera peccante. Deinde ut conſtaret verſus, *Pallet* in *pallent* mutarunt. Tranſeo ad lib. xv. p. 396. oratione Pythagorae. *Fletque Milon ſenior cum ſpectat inanes Illos, qui fuerant ſolidarum morte ferarum Herculeis ſimiles, fluidos pendere lacertos.* Inepte *ſolidas feras* vocat. Libri nonnulli, *ſolidorum more ferorum.* Puto veram lectionem me inveniſſe, etſi conjectura paulo audaciori. Pro *more mole* legendum, & ita, ſi recte memini, excerpta, quae domi habeo. Sed hoc leve. Pro *ferorum*, mutatis prioribus duabus literis, *tororum* ſcribo. *Similes Herculeis lacerti Milonis ſolidorum mole tororum* ab aliis quoque laudati. Noſti id Valerii Flacci lib. I. *Conſpiciuuſque toris Tyrynthius.* Et de Meleagro ibid. *Oſtenditque humeros fortes ſpatiumque ſuperbi Pectoris, Herculeis aequum Meleagre lacertis.* Romae in Vaticana Martialem in Voſſii noſtri gratiam contuleram. Proponam inde conjecturam, quam neſcio an alii occupaverint. Tu me doce. Locus eſt lib. IX. Ep. XLVIII. *Sic quaſi Pythagorae loqueris ſucceſſor & haeres; Praependet mento nec tibi barba minor:* Veterrimus liber, *Praependetque minor nec t. b. tamen:* qui tamen non optimae fidei. Alius, *Praependetque tamen n. t. b. minor.* Et in margine, *Dependet ſane.* Lege, *Dependet Samiâ nec tibi barba minor.* Comam Pythagorae in proverbium abiiſſe apud Graecos non neſcis. Sed jam ſatis eſt. Monitus eram a Cl. *Holſtenio* veterrimum inter libros *Parrhaſii* codicem T. Livii extare, quem in tuae ſpem gratiae conferre decreveram, ut idem V. C. teſtari poteſt. Atque adeo Macrobio praetuliſſem, ſed inveni non niſi Decadis primae tomum, annos vix quadringentos referentem. In Seneca conjecturas aliquot tibi proponere poſſem, ſed omnes obſervatas tibi credo, qualis eſt illa in Agamemnone Act. II. *Spartamne repetes ſpreta & a tanto viro?* V. C. *& Euro tantum.* Lege, *& Eurotan tuum.* Ubi hinc diſceſſero, caeteras urbes in tranſcurſu tantum luſtrabo, & ſpero hyeme aut vere proximo domi me futurum. Omnino enim ſeni optimo parenti meo ſolitudinis, cum qua nunc conflictatur, taedia ſublevata volo. Ex Poëmatiis meis tam pauca a me publicata, quod queruntur amici, amice quidem illi. At ego multa etiam ex iis, quae extant, magno a me retrahi ac premi poſſe cupiam. Adeo perquam pauca ad guſtum meum ex iis ſunt. Spero me allaturum mecum novum Elegiarum libellum, etſi non bonum, meliorem tamen illo, quem Pariſiis publicavi: quod tute fateberis, ſat ſcio. Nam Elegia illa ad *Fabricium* non admodum feliciter mihi ſucceſſit. Alias duas poſtea in hac urbe ſcripſi (totos enim dies hîc poëtor) quas magis probo. De Alexiade *Holſtenio* noſtro aurem vellicare non deſinam. Obſervationes tuas quamprimum prodire velim. Scripſi jam ea de re ad *Vlitium*, oravique, ut quantum in ſe, editionem maturaret. Cl. *Donius*, a quo literas habui, de re ruſtica commentarium parat. Alium de Muſica veterum ſub praelo habet. *Gaddius* ingens volumen parat, in quo de omnibus auctoribus, qui hactenus prodierunt, judicaturus eſt, etiam de iis, quos nunquam legit. Plato-

tonem ait nimis affectate ſcripſiſſe. Riſumne tenes? Talia infinita ſunt. Conatus ſum diſſuadere, ſed nihil profeci. Vale, literati orbis delicium. Neapoli CIϽIϽCXLVII. die XX. Maji.

Ὁ δεῖνα ad ingenium rediit, &, ut audio, maligniſſime denuo Parentem in poſtremis ſcriptis excepit. *Vorſtium* denique ac ipſum *Bartholinum*, juvenem candidiſſimum ſane & Pariſiis mihi notum, omnes denique probos. Qua malignitate amicos in Gallia ſuos in ruborem prorſus dedit. *Sarravius*, qui omnia in ipſo excuſare ſolebat, obmutuit. At ego gaudebam, quod Militiam ejus vacare intellexeram. Nunquam profecto minus ille otioſus eſt, quam cum otioſus: nunquam minus pace fruitur, quam cum militiam intermittit. Interim apud populares ſuos ſtrenue vapulat, *Heraldo* potiſſimum. Nam *Fabrotus* (quem ego ob candorem morum & prolixam comitatem magni facio) modeſte reſpondet, & quidem me auctore. Ab *Heraldo*, ut idem faceret, impetrare non potui, qui ut omnium bonorum obtrectatorem illum exagitat. Cum Pariſiis eſſem, circumferebantur virulentae ejus literae, in quibus & te & alios profeſſores, quos credebam illi valde amicos, viros certe doctiſſimos, petulanter exagitabat. Unde rumor per urbem ſparſus erat, maximas inter te & ipſum ſimultates eſſe ortas. Negavi ea de re quicquam mihi conſtare: compertum tamen mihi eſſe, eo illum eſſe ingenio, ut nec amicis parceret. Potuit ipſarum literarum copia mihi fieri: niſi quod in iis, quibus nocere poſſim, negligens eſſe malo, quam accuratus. Nec ſane haec eo nunc a me dicuntur, ut honorifice minus de illo ſentias, quam hactenus facis (pro viro enim doctiſſimo ſi tibi habebitur, mecum ſenties) tantum ne de affectu & candore ejus nimium tibi pollicearis. Premere hanc admonitionem poteram, niſi & amiciſſimus mihi eſſes, & literae illae publice tum temporis per urbem circumlatae ſint. Titulus ille ὦ *Maxime Juvenis* in poſtremis tuis vehementer mihi diſplicuit. Rogo ut ingenue & ſine titulis (iis praeſertim, qui non debentur) imposterum mecum agas.

EPISTOLA CXLV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

SUmme & amiciſſime vir. Bis nuper ad te ſcripſi. Tertium nunc ſcribo: breviter tamen & abrupte. Tuae ad Cl. *Holſtenium* recte curatae ſunt. Ac de Comnenâ rem confectam habemus. Ita enim ille in ultimis ad me, quas hodierno die accepi. Miſſum eſt exemplar ad *Puteanos* Lutetiam, ut inde ad te perveniat. Decreverunt regii typographi ſcriptum illud typis ſuis committere. Suadeo igitur ut feſtines, quantum in te, verſionem: ac *Puteanis* fratribus gratias agas, qui preces ſuas meis conjunxerunt, ut amicum noſtrum

ad

ad promiſſa praeſtanda faciliorem redderent. Habui ab iis hodie literas, ut & a *Sarravio*, & *Menagio*. Sed nihil aut parum novi. Nunc ſum in deſcribendo *Aruſiani Meſſi* de elocutionibus libello, in quo fragmenta Ciceronis & Salluſtii multa. Adſunt & alii Grammatici non editi ad manum. Sed ingruunt calores: qui, ut opinor, diligentiam meam praeverſuri ſunt. Tu, me ama, & vale. Neap. Junii CIↃIↃCXLVII.

Cl. *Holſtenii* Nepos A. Gellium Pariſiis edidit. Prodiit & *Fabroti* Apologia. *Heraldi* liber ingens praelo brevi committendus eſt, nec dum tamen commiſſus. Cedrenum & Curopalatam luculentiores non ita nuper prodituri ſunt. *Intimelius* a multo tempore nullas ad me dedit. Genuam eum habitatum conceſſiſſe intelligo. Raptiſſime ſcribebam.

EPISTOLA CXLVI.

J. FR. GRONOVIUS.

Nic. Heinſio.

Neapolim.

NObiliſſime & Maxime juvenis. Binas tuas ex juvenili Parthenope, ſive mavis otioſa Neapoli, datas uno tempore accepi: Gaudeo te unicis Europae deliciis tam ſane tamque caſte perfrui. Itaque non vereor, ne tibi Neapolis, quod Hannibali Capua. De Elegia ad *Fabricium* bene caviſti, ne tuae manus exemplum ſervarem, ipſum a me facto contentum eſſe juberem. Feciſſem enim ne periret ille verſus, *Literaque auctorem*. Et charta neſcio unde madefacta aliquid vitii fecerat. De valetudine mea minus commoda falſus rumor fuit, quem tamen in hanc partem peccare malo. Si nihil aliud, ut tu me votis tuis bees, quae tamen tuo ipſius tam pretioſo capiti damno eſſe nolim. Ad *Holſtenium* V. CL. ſcripſi, quae res poſtulabat & tu intelligis, non mei tantum, ſed vel maxime tui negotii cauſſa. Si unquam de te cum cura, ut me ſemper decet, locutus ſum, hîc ut loquerer mihi cura fuit. Itaque magnopere voluiſſem, etiam te Romae fuiſſe, cum illas tradendas acceperam, ſi forte fructus inde aliquis apparuiſſet. Quod ſi illis opus non fuit, & tamen omnia tuae virtuti impetrabilia fuerunt, ita ut debebant, melius eſt, nec poenitet, quod ampliſſimus popularis meus ultro atque ante meam adhortationem recte ſe feciſſe gaviſus fuerit. Quae vero tu evangelia de *Voluſiano Meſſio* & fragmentis quatuor ſummorum & caſtiſſimorum auctorum? O perge deſcribere fideliter, & tibi primum illo theſauro fruere, deinde & publico fruendum trade, vel ſi mavis, opere cenſorio loca. Erunt qui digitum tollant, & ſatis animoſe tuae laudis benigno pretio conducant, noſque inter illos primi. Sed & quae ad Ovidium, Martialem, Senecam notas, extra aleam mihi videntur. *Eurotan tuum*, videbis mihi obſervatum in primis meae collationis ſchedis, cum, quod ſpero, ad nos fueris reverſus. De poëmatis tuis noli queri. Cave ne faſtidias, & nimia lima

in

Digitized by Google

in vitium incidas. A *Kinſchotio* prima occaſione elegiam petam, & tuo ingenio pariter fruar. De Obſervationibus edendis ſpes, quam fecerat *Vlitius*, decolavit, haud ipſius, ut reor, culpa: quamquam illius triſtiſſimi, & nunquam ſatis ei dolendi caſus, nos quoque aliquod ſupplicium luere putare poſſis. Cenſorem illum parum cognitorum auctorum amare poſſum ob honorem, quem literatis habet, quo ſi ſolo cenſeri vellent ipſe ejuſque ſimiles, praeclare conſulerent: nunc alia conando etiam laudes ſuas detrectant. φιλολοιδόροιο γλώττης βέλεμνα κοῦφα magno animo contemne. Et ab eo, propter quem juſtiſſime doles, meritis jamdudum exſtincta & obruta ſunt, & quam partem ad te pertinere putabis, ſatius eſt te quoque, quod potes, meritis exſtinguere, quam vicem reddere. Ego in Senecis pergo, atque etſi ſolius ingenii remigio rem geram, ſpicilegium tamen habeo non contemnendum. Vis pro praeclaris tuis obſervationibus noſtras aliquot nihili tibi reponi? Epiſt. XXIV. refertur verſus Lucilii, quem *Muretus* & *Lipſius* non intellexerunt, ſola diſtinctione impediti. *Mors non ultima venit; quae rapit, ultima mors eſt.* Ita nempe faciendum, hoc ſenſu. Mors non eſt ultima eorum, quae patimur: per totam vitam morimur & mortibus carpimur; ſed illa, quae nos rapit, ultima eſt mortium, non ſola, ut vulgus putat. Et hunc locum tractaſſe ibi Lucilium dixit ante Seneca. Epiſt. LII. *Quoſdam ait Epicurus ad veritatem ſine ullius adjutorio contendere, ex iis ſe feciſſe ſibi ipſum viam.* Verbum *contendere* non eſt in MSS. bonae notae, ex uno *Pinciani* inſertum, & uno Pall. atque eo corruptiſſimo firmatum: dein omnes alii *ſibi ipſos.* Scribendum eſt. *Quoſdam ait Epicurus ad veritatem ſine ullius adjutorio, ex iis ſe, feciſſe ſibi ipſos viam.* Vides quam ſcita brevitate. Epiſt. LXXXVI *In qua* (villa) *didici ab Aegialo, diligentiſſimo patrefamiliae, quamvis vetus arbuſtum poſſe transferri. Hoc nobis ſenibus diſcere neceſſarium eſt, quorum nemo non olivetum alteri ponit. Quod vidi, hoc dico: illud arboretum trimum aut quadrimum faſtidienti fructus autumno deponere.* Rogo te intelligis, quid ſit *deponere fructus*, & potes hoc conciliare prioribus, quae volunt dicendum fuiſſe, ipſas arbores tantulae aetatis alio loco depoſitas fuiſſe utiliter. Et tamen eſt haec *Lipſii* correctio, ex Electis ipſius in omnes editiones recepta. Sed libri omnes *arborum*, non *arboretum*: & fatetur ipſe hoc eſſe ab conjectura ſua. Sed unam rem non curavit, maxime notandam, τὰ *hoc dico* in quinque Pall. nullum veſtigium ſui habere. Ita ergo recide, & dein pro *illud* ſcribe *illum*: habebis, ni fallor, quod Senecae fuit: *Quod* (nempe olivetum) *vidi illum arborum trimûm aut quadrimûm* (i. e. trimarum aut quadrimarum) *faſtidienti fructus autumno deponere.* Lege ſequentia, & in primis: *Ad olivetum revertor, quod vidi duobus modis depoſitum.* Ita enim hic quoque ſcribendum, non *diſpoſitum*. Epiſt. XCI. extrema: *Numquid detrimenti faceret vir bonus, iniquis rumoribus adſperſus? nec morti quidem hoc apud nos noceat: & haec malam molitionem habet.* Lipſius *molitionem* vel *amolitionem*. Nos, *malam opinionem*. i. e. famam, exiſtimationem. Ut ſcis vocabulum *opinionis* interdum capi, & ex utroque Seneca exempla in promtu habemus. In Patre, Suaſoria VI. *Scipio cum gladium ponere juſſus foret, dicitur abdidiſſe ſe.*

Loquitur de ſocero Pompeji, qui, ut ſcis, in Africano mari ſibi manus attulit. Itaque Nic. Faber: *occidiſſe*. Sed verum eſt: *abdidiſſe in ſe*. Noſti, *capulo tenus abdidit enſem*. Ibidem: *Injuſta bella albo Pharſalica ac Mundenſis Mutinenſiſque ruina vincitur*. Scribo, *Vnius tabellae albo:* & intelligo tabulam proſcriptionis. Controverſia xxxiv. *Non minus ſtulte Aemilianus quidem Graecus rhetor, quod genus ſtultorum amabiliſſimum eſt. Hexarida fatuus dixit:* ἀποκτείνατε Παῤῥάσιον &c. Bonus Schottus in Declamatorum indiculo nobis *Hexaridam* poſuit. Sed ſcribendum: *amabiliſſimum eſt, ex arido fatuus*. Ut eadem Contro. ſuperius, *ex captivo coccus, ex coco lecticarius*. Sed & alios paſſim *aridos declamatores* traducit. Totum vero illud M. Senecae elegantiſſimum opus, ut miſere affectum eſt? Certe prae hoc nullum Augiae ſtabulum eſt. Habui quidem ab *Iſaaco* noſtro MS. codicem chartaceum, ſed, ut recens, & aeque corruptus, parum profuit. Tamen iſtis & paucis iſtiuſmodi mimum noſtrum implebimus. Scis [1] amicum noſtrum Leidae portenta moliri? ex Scythica, quam vocat, lingua Graecam & Romanam, (nam de Hebraea Theologos veretur) deducere? Et hoc adeo ſerio, ut diſſuadentes, etiam Patrem tuum, nullos audiat. Specimen jam dedit Belgica lingua ſcriptum, & dedicatum Auriacae Principi matri, in quo eam docet, foeminas, atque adeo ipſam, honeſte appellari, *Teve*. Jamque alterum ſub manu, ſi non ſub praelo eſt. Hardervici Ordines Geldriae Academiam inſtituunt. *Voſſii* de re poetica propediem exibit. *Swartii* commentarios in Curtium grandes, in quarto ajunt Vltrajecti prodire. Vereor ne *Raderiani* & *Freinshemiani* fraterculum germanum futurum putes. Quibus placuit προπεμπτικὸς, hortati ſunt, ut ad Celſi patris τοῦ μακαρίτου [2] Celſum filium in hoc aditu haereditatis tum juſtae, tum gratioſae idem molirer. Conatus ſum: ſi prodibit, ſcies: nam etiam delibero. Vale, vale, corculum meum, & re bene geſta ſalvus ad nos revertere. Daventriae a d. iv. Non. Sextil. Gregori cIↃIↃCXLVII. poſtridie quam tuas accepi.

Dum exſpecto tabellarium, qui has ferat, tertiae tuae ſupervenerunt, jucunda de Comnena nuntiantes. Gratias tibi ago pro illo ſtudio, quod mihi apud Cl. *Holſtenium* praeſtitiſti, facturus idem *Puteanis* fratribus, & in primis ipſi, cum accepero. Neque in me quidquam poſtea morae erit. Suetonius cum notis variorum Leidae prodiit: ſi tu domi fuiſſes, doctiores nos feciſſet. Nunc Sulpitium Severum ſub praelo habent. *Pareus* de particulis Latinae linguae his nundinis ſe daturum per literas mihi promiſit: an praeſtiterit, adhuc neſcio. Iterum vale. Nonis poſt acceptas tuas. Si Decadis primae bonum codicem alicubi reperires, & conferendi otium eſſet, gratum faceres: nam eam totam cum nullo inſigni libro ſcripto contuli. Sed hoc, ut lubebit, & res tunc patientur.

1 *Boxhornium*. 2 *Guilielmum* II. Arauſionenſem.

EPI-

EPISTOLA CXLVII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio

Daventriam.

CLariſſime & amiciſſime virorum. Quibuſcum nuper turbis Neapolitani conflictati ſint, atque etiamnum conflictentur, non ignorare te paſſus eſt, ut opinor, rumor publicus. Plebi gliſcit & accreſcit indies effrenis petulantia, quae ne in exteros praeter expectationem aliquando graſſetur, poſt nobilitatem ejectam, vehementer metuo. Sontes juxta ac inſontes crudeliter indies ad ſupplicia trahuntur, nec cauſſae dicendae locus eſt, adeo inauditi paſſim jugulantur, carnificis nomen quilibet ex plebe ſibi vindicat, cultris oblongis armati hoc nomine circumambulant, lanios eſſe dicas, nec finem horum motuum proſpicio: adeo delectantur guſtato ſemel ſanguine atroces iſtae belluae. Quae quidem omnia cum mecum expendiſſem, advocato etiam amicorum conſilio, nihil praeter rem meam facturus videbar, ſi in pedes me conicerem, & Laeſtrigonum infandorum manibus elaberer: mari iter faciendum fuit, ne quid noxae ex aëre Romano attraherem, aut in latronum poteſtatem venirem, qui vias circumquaque nunc obſident, nec inſtituti poenitet, cum omnia hactenus ex voto ſucceſſerint. Per hanc urbem tranſeunti tuae mihi occurrerunt, longe quidem gratiſſimae illae & peramanter ſcriptae, ad quas accuratius reſponſurus ſum, ubi Venetias venero, eo enim intra biduum contendo. Bononiae fortaſſis dies aliquot morabor, ſi aditus patebit ad S. Salvatoris bibliothecam. Tuas ad *Gaudentium* noſtrum miſi, & reſponſum die craſtino expecto. Maximi vir optimus te facit, ut & *Donius Gaddiuſque*, qui amice te ſalutant. *Donius* quidem dialogos ſuos de veteri Muſica, ſcriptum elegans & terſum, abſolvit, exemplar ut ad te mitterem rogavit, quod occaſione prima volo expectes. In Seneca, quae notas, digna te ſunt. Placuit imprimis conjectura illa, *Unius tabellae albo*. Doleo auctorem illum ad manus mihi non eſſe, ut accuratius omnia excutere poſſim. Sed hoc Venetiis fiet. Vale, decus meum unicum, vale, Florentiae CIϽIϽCXLVII. die XXI. Aug.

Tempeſtatem illam in domo Vlitiana exortam, in cauſa eſſe doleo, quo minus Obſervationes tuae lucem videant. Incidi hîc in juvenem praeclarum, qui peſſime de amici noſtri facinore ſentiebat. Bis ad illum ſcripſi, cum ſolatia mea imploraret. Literas eas Hagam recta deſtinavit affinis meus, quod ignoraret eum Bredam commigraſſe, metuo itaque vehementer ne perierint. Hoc ut ex te ſciat rogo, ne fortaſſis in hac calamitate ſe deſertum a me ſuſpicari poſſit. Venetiis hanc jacturam ipſi reſarciam. Neapoli antequam abirem [1] Elegiam ad te ſcripſi, in qua mirificam diligentiam tuam & fidem in ſcribendis

 ad

1 Legitur ea libro 1. Elegia 7. vid. mox Epiſt. 149.

ad me epiſtoliis commendo. Tu hoc age, ne perperam laudatus videri poſſis. Prodiit hîc *Nardii* Medici in Lucretium commentarius. Peream male, ſi quicquam in auctore illo intelligit. Initio praefationis, audax facinus vocat, quod carmine Philoſophiam attingere auſus eſt. Sed ſatis jam ineptiarum.

EPISTOLA CXLVIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Venetias.

NObiliſſime & amiciſſime juvenum. Ad communem & perpetuam voluptatem, quam mihi literae tuae praebent, in poſtremis acceſſit haec extraordinaria, quod maximo de te metu ob furores Neapolitanos liberatus ſum. Igitur Soteria libens tuo nomine perſolvam Deo immortali, & eum veneror, ut poſthac quoque aut nihil, dum abes, aut fruſtra pro te timeamus. Tu quoque, ut adhuc, prudens eſto, neque ullo caſu fortitudinis laudem ſequere, & *tantum vivere pugna*, *Inque pios Patris poſſe redire ſinus*. Amici noſtri domeſticam ſeditionem quantopere doluerim, verbis vix poſſum adſequi. Quantum ad ſuſtinenda conjugii onera in concordia & lenitate animi ſitum ſit, exemplo meo experior. Atque ut utrimque peccatum eſſe non iverim inficias, ita magnus fuit error generoſi hominis, quod oblitus eſt ſe vivere in Batavia, ubi ſi frigufcula ejuſmodi publicentur, ſemper fama potiores ſunt ſequioris ſexus partes. Sed deteſtabilis prorſus fuit ſequeſtrorum inſania, qui, quae vulnera parcente manu & mitibus remediis placare, dein omnibus integumentis obnubere ac luci ſubtrahere deberent, ea poſtquam furialibus facibus exulceratiſſima reddidiſſent, tantum non in theatro, cum ſua & ſuorum aeternum poenitenda traductione, proſtituerunt. De literis tuis eum monebo, quae ſi in manus iſtorum inciderunt, vix ad illum pervenerint, niſi nuper admodum mentes ad ſanitatem ſint revocatae. Unas ab eo, poſtquam Bredae vivit, habui, in quibus erat, inſtar diſcidii & familia erciſcunda & liberis partiendis eſſe factum, propeque fuiſſe, ut judices id confirmarent, niſi, qui rem maxime urſiſſet, praeſtantis amici noſtri parens in ipſo apparatu deceſſiſſet. Ego Principi Auriaco acceſſum ad imperium & patrimonium ſum gratulatus. Dices, non hoc meum fuiſſe? Vero, ſed meum erat, amici nonnihil in aula valentis auctoritati parere. Res tamen non omnino male ceſſit: certe & Proceres plerique plauſu, & ipſe princeps congiario ſedecim millium aeris, ſive mavis quadringentorum flor. ſtudium noſtrum proſequutus eſt. Exemplar in formam epiſtolarem complicatum miſi ad affinem tuum, ut ſi poſſit, ad te mittat, quod ſi Venetiis accipies, potes illic alicui amicorum, & in primis *Loredano*, cui gratiſſima erit tua ſalutatio, relinquere: apud me aliud tibi ſervabitur. Proceres Geldriae Hardervici in vicinia noſtra Academiam inſtituunt:

eo,

Digitized by Google

eo me arceſſiverunt: ſed tenuit conſpiratio ſenatus & civium, & ſoceri uxoriſque. Annua tamen quatuor millibus aeris (100. flor.) mihi aucta: quod cum ſperaret etiam collega Philoſophus eodem vocatus, comiter dimiſſus eſt. Ego in Senecis pergo. Quid tibi videtur de illo Controv. VII. *Hic, qui unde vivat non habet, quam care tyrannicidae veſtro ſe mancipat?* Controverſia eſt de eo, qui fratre tyranno occiſo incidit in piratas, ſcripſit ad hos pater: ſi manus ei praecideritis, duplam pecuniam, quam pro redemtione poſcitis, dabo. Legerim itaque, *tyrannicidam veſtrum emancat*. Niſi mavis, *tyrannicidas veſtros*. Nam & ſic de uno poteſt intelligi. Verbo autem *emancare*, pro mancum ſeu mutilum facere, utitur & Controv. 33. extrema: *gaudeo me non omnes emancaſſe*. De Poëtica re *Voſſii*, credo, prodiit, & indies exſpecto. Ejuſdem de Philologia exercet operas. [1] Ὁ κριοκερατώνυμος pergit ad Tanaim ſedere: jam alter liber proceſſit, nihil, ut audio, novarum rerum ſterilior. [2] *Swartius*, nunc Rector Bredanus, ſed quem expectant quidam Harderviei mihi ſuffectum iri, grandes commentarios in Curtium edere dicitur. Nobiliſſ. & Ampliſſ. *Domi Gaddiique* mihi vivit vigetque memoria: oroque ut officioſiſſime eos a me reſalutes. Faxo, ſi ullo modo fieri poteſt, aliquid noſtrorum ad eos perveniat. Vale, meum & aevi eximium decus, & cum fuerit commodum, ſalvus cum ſalvis tuis rebus ad nos redi. Daventriae VI. Non. Octob. CIↃIↃCXLVII. qua hora poſtremas tuas accepi, ut videas cordi mihi eſſe, ut Elegiam tuam merear. Nihil mihi erit longius, quam dum illam videam. Iterum iterumque vale.

1 *Boxhornius*, quod nomen *cornua arietis* notare indicat.

2 *Euſtathius Swartius*, *Barthio* familiaris, apud quem diu habitavit, & a manu fuit, & cui etiam plurima ſublegit. Vid. *Barth.* XVII. Ad. 9. ad Stat. V. Silv. I. 170. & ad Claudian. IV. Conſ. Honor. 650. Rector Scholae Sylvaeducenſis in Epiſtolis *Voſſii* ſelectis 118. dicitur, Ultrajectinae etiam Scholae praefuit. Ambiiſſe munus agentis Principum Megalopolenſium apud Ordines Belgii, patet ex Epiſtola *Rutgerſii* inter Gudianas CXL. Omiſit eum Valer. Andreas.

EPISTOLA CXLIX.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

AMicorum eruditorum princeps. Si prolixiſſimo erga te affectui meo ſatisfactum vellem, quotidie profecto literis meis compellandus eſſes. Quod quia non licet, amiciſſimis ac tui plenis cogitationibus mihi conor ſatisfacere. Venetias ſalvus adveni, quam urbem expectationi meae non reſpondere fateor, adſunt enim viri literati oppido quam pauci. Unde futurum video, ut Mediolanum poſt dies quadraginta forſan diſceſſurus ſim, ac inde porro in Gallias. Monendum itaque ea de re te duxi; ut ſi quid hîc curatum a me velles, tempeſtive id fieri poſſet. Taedet jam profecto me longae peregrinationis: & ve-

 lim

Digitized by Google

lim unice quamprimum vobis adeſſe. Videor jam videre mihi gratulationes illas amicorum, & laetos circumquaque vultus.

[1] *Me meus Aoniis Gronovius induet ulnis.*
Ah pereat! ſi quem non manus illa trahit;
Digna vel Auſoniae Suadâ cultrice vetuſtae.
(Quam procul [2] *heu Latio nunc Venus iſta ſuo:)*
De me, Dii, facile eſt, ſi rumpit ſtamina Clotho:
Hanc modo [3] *detexat Parca benigna colum.*

Sed deſino ineptiarum, piget enim caetera deſcribere. *Vintimilia* noſter Genuam ex hac urbe diſceſſit nuper habitatum. Queritur in poſtremis ad me ſuis vir bonus, nullam hactenus ſui mentionem publice a te factam. Audi ipſum. „ *Godo che il noſtro gent^mo Gronovio ſtia di continovo affaticando. Ma ſtupiſco,* „ *che nelle ſue opere non ſi ricordi de gli amici. Io non iſtamparei un foglio, che* „ *non li nominaſſi, ed egli ha ſtampate piu opere, e s'e ſcordato di tutti. Ma io* „ *burlo. Non voglio da gli amici, ſe non quello, che piace loro.* „ Sed haec in aurem tibi. Vides ambitionem monachorum! Prodiit hîc nuper horribilis liber, *Academicorum Incognitorum* vitis ac elogiis inſignitus. Sunt autem amicorum in eo plerorumque, ac imprimis tua, & adeo inepte expreſſae effigies, ut *Incognitos* recte appellari non negarim, etiam eos, qui maxime mihi noti eſſent. Tu quid rerum nunc agas ſcire imprimis velim. Vale, meum decus. Habes hic a *Donio*, viro eleganti, & qui nihil inepte molitur. Exemplar libri ejus ab affine meo accipies, ubi in Bataviam advenerit. Venetiis. CIↃIↃCXLVII. die XXV. Sept. Raptim. multa nocte.

1 Pars eſt elegiae VII. Lib. I. Nic Heinſ. ad J. F. Gronov. p. 18. vid. ſupr. Epiſt. 147.
2 *A Latio*, legitur in edita.
3 *Continuet* editum. vid. Epiſt. CLXI.

EPISTOLA CL.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

VIr Celeberrime, amicorum optime, maxime. Multo tempore nullas a te accepi, cum ipſe jam aliquoties ſcripſerim. Venetiis diligenter S. Antonii bibliothecam excuſſi, totus pulvere tineiſque conſperſus, ſi antiquiſſimus ille Manilius compareret. Sed tantum abeſt, eum a me inventum, ut nullum prorſus antiquioris illic notae codicem offenderim, qui uſui mihi poſſet eſſe, ſi graecos aliquot excipias. Aut raptum igitur oportet, aut in aliâ eum bibliothecâ tibi viſum. Diligentius inquiram, ubi proxime Venetias ſum reverſurus. Illuſtriſſimus *Lauredanus* affirmavit, ſe miſiſſe tibi ante menſes aliquot duo exemplaria libri illius, qui *Gloria Incognitorum* inſcribitur: & miratur

Digitized by Google

tur nullum ſe reſponſum hactenus a te habuiſſe. Bonâ mihi fide faſſus eſt, unice ſe velle, libros a te ſuos in Latinum ſermonem transferri. Quaſi vero aliud non ſit quod agas. Metuo ne & idem a me petat, auſus propterea non ſum familiarius illo uti. Alius ejuſdem ordinis me convênit, rogavitque; ut amores ſuos, faeminam neſcio quam nobilem, & ſterilem, ſibi dilectiſſimam, (quam adeo vivis coloribus depingebat, ut nihil praeter ſolum nomen diſſimularet) Elegiâ prolixâ celebrarem. Praeſcribebat praeterea tanquam dictator, carminis leges, a quibus deflectendum nequaquam foret. Alui hominem ſtolidiſſimum vanâ ſpe, & promiſi per otium ea de re me cogitaturum. Quid agas? ita nunc hic vivitur. Dux quoque *Vindocinenſis* famoſi libelli, in Gallos ſcripti apud nos, Latine vertendi neceſſitatem mihi impoſuit. Quae res toto biduo jam me exercet. Feci tamen id libenter in optimi principis gratiam, quoque nihil fingi humanius poteſt. Habent hic ſub praelo *Fortunii Liceti* de Lucernis veterum ex ſecunda editione commentarium, cui multa acceſſura ſunt. Rogavit me *Rhodius* noſter, ut ad Cl. *Smithium* ſcriberem hoc nomine, eumque de editione monerem. Si quae ex ſuis addi vellet, integrum id illi fore. Scripſi hodie, & epiſtolium ad affinem meum miſi. Metuo tamen ne aut pereat, aut diutius certe in via haereat, quam par eſt. Velit enim typographus quamprimum ſcire, quid ſibi expectandum ſit, alioquin intra duos menſes librum vulgaturus. Rogo ut hic opera tuâ nobis adſis, & ad amiciſſimum virum ea de re ſcribas: ut tanto celerius reſponſum habeamus. Quas proxime tibi ſcripſi, cum Donianis, ut & has, ad *Voſſium* noſtrum miſi. Vale. Patavii. die XVI. Octob. CIϽIϽCXLVII. Raptim.

EPISTOLA CLI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Venetias.

NObiliſſime & Summe juvenis. Binas poſtremas tuas recte per *Voſſium* accepi, plenas ſuaviſſimi & ſinceriſſimi amoris. Quo quidem ſupra quam verbis exponi poteſt afficior, & coelum tenere me arbitror. Primum, quid honeſtius cuiquam, quam abs te ſic amari? Neque enim haec amicitiae tantum fides eſt, ſed etiam perſonae indicatura: atque ea eſt tui judicii auctoritas, ut non tam quid facias, demonſtres, quam quid faciendum ſit, praeſcribas. Praeſertim cum plurimi ingentes viri in illis locis, quae tranſiiſti proxime, & cum maxime tranſis, multo majoribus officiis, quam qualia poſſunt a me proficiſci, hoc a te contendant & redemtum cupiant; ego autem longo illo noſtro diſcidio, non niſi inanibus incultiſque literis te mei admoneam. Deinde proprie jucundius nihil eſt, tum mea cauſſa, quem voti omnium maximi compotem reddis, tum etiam tua, in quo agnoſco priſtinam illam ſolidam virtu-

tutem, animumque firmum, neque prae tot novis neceſſitudinibus veteres faſtidientem. Quare & gaudeo te tandem domum reſpicere, & immani faſtu efferor, meam inter eas manus eſſe, quae te huc potentius retrahunt, quam illic aliae tenent, & complexu tuo, ut ſic dicam, livent. Unum mihi mellitiſſimis in verſibus tuis diſplicuit, quod tam paratum te ad decidendum cum Parcis de tuo capite oſtendis, dum meo caveas. Ego vero, ne ſirint fata, ut turbato etiam mortalitatis ordine ſequar illum, quem omnes, qui literas, ut decet, florentes cupiunt, ſibi optant ſuperſtitem. Quis enim vivit hodie, cui Latinae Muſae tantum, quantum tibi, debiturae ſint, ſive reſtitutis antiquis, ſive puriſſimi & cultiſſimi ſtili tui genio expreſſis? Itaque non princeps ille magis apud Naſonem tuum templorum, quam tu Auſoniarum Camaenarum, & Poſitor & ſanctus Repoſtor. Vive igitur, mi Heinſi, ac te primum ama: nos in poſterioribus ſatis habebimus loci, quo ſuperbiamus. Nobiliſſimi *Donii* literae mihi gratiſſimae fuerunt, cui, cum librum accepero, aut etiam citius aliquid reponam. *Intemelii* affectum & deſiderium amo, & cogitabo, quemadmodum illi ſatisfacere poſſim. Diſcrucior non comparuiſſe tibi Manilium MSt. quem tamen profecto non alibi vidi. Liber erat in maxima forma. Teſtes mihi Reverendiſſ. *Thomaſſinus* & *Fredericus Maripetrus* N. V. & ex Regularium Sanctorum Salvatoris coetu Canonicus. Ita enim ſe appellat in titulo, quem in albo amicorum mihi reliquit. Requires, ubi ſit iſte coetus, & an forte ſit error meus: ego certe non aliter, quam in D. Antonii conventu audiſſe me memini. De libro Gallico vide quaeſo, quid facias: illud certe cura, ut res ſecretiſſima ſit, nec tibi apud illos, quos forte in reditu tranſiturus es, periculum creet. Illuſtriſſimum *Lauredanum* mentionem mei apud te feciſſe laetor, eique velim ſalutationem meo nomine & officia mea paratiſſima deferas. Quas vides, ad eum ſcripſeram acceptis prioribus tuis, &, ni grave eſt, ipſi reddes. [1] Pariſienſes involarunt mihi Alexiadem: nam, ut habuerunt Holſtenianum exemplar, invenerunt hominem, ut audio, Jeſuitam *Poſſinum*, qui raptim operam transferendi promitteret & impleret. Jamque ajunt ſub praelo eſſe. Scilicet homini peregrino hanc laureolam concedere non potuerunt. Cujus potiſſimum culpa ſit ignoro. *Cramoyſius* literis ad me datis in *Seguerium* Cancellarium confert. Ego poſcenti Elzevirio nuper partem animadverſionum ad Senecam tranſmiſi: ad Naturales quaeſtiones, & Ludum, (ubi tu mihi occurriſti per occaſionem loci, quem aliquando in ſchedis Rutgerſianis apud te correctum vidi) hoc eſt, ad ultima proſa Lucii, his diebus abſolvi. Reſtant ſola Marci: quibus abſolutis Tragoedias aggrediar. Sed in has non habebunt typographi ante tuum adventum. Qui nobis & tibi tuiſque ut optatus contingat, Deum optimum maximum oro. Vale, vale, mihi & Muſis cariſſimum caput. Ad Cl. *Smithium* hoc ipſo die ſcribam. Iterum vale. Daventriae a. d. IX. Kal. Nov. Jul. quo die tuos poſteriores accepi CIↃIↃCXLVII.

1 De hac injuria multis agunt Gronovius & Heinſius in ſequentibus Epiſtolis, quas ſi vidiſſet Cl. *Fabricius*, potuiſſet inde augere ſua, quae habet lib. V. Biblioth. Graec. cap. 5. pag. 392.

Plu-

Plurimum ſaluto Viros Clariſſimos & Nobiliſſ. *Veſlingium*, *Vezzanum*, *Ferrarium*, *Rhodium*: *Vezzani* Ocellum Lucanum, promiſſum mihi, adhuc exſpecto.

EPISTOLA CLII.

NIC. HEINSIUS

J. F. Gronovio.

Daventriam.

CUrae leves loquuntur, ingentes ſtupent. Heu funeſtum literatis in Italia viris hunc autumnum! Ut omittam, *Johannem Victorium Roſſium*, qui ſe *Janum Nicium Erytraeum* appellabat, Romae e vivis ſublatum, Florentiae *Evangeliſtam Toricellum*, *Galilaei* diſcipulum, & Magno Duci unice charum, Piſis *Vincentium Rinierium*, *Cavalierium* Bononiae, & hos quidem tres poſtremos Mathematicos praeſtantiſſimos, & ſcriptis ſatis claros. Ut, inquam, hos omittam, tibi fortaſſe vix notos; *Petrum Servium*, optimum amiciſſimumque mihi hominem, & in flore aetatis raptum, vix defleram; cum ecce vulnus novum, & caeteris longe atrocius, de *Donio* noſtro funeſtum nuncium. Fuit nobis vir ille ſummus. Fuit, amiciſſime Gronovi, pridie Kal. hujus menſis vita defunctus. At ego calamitatis hujus ignarus ipſo illo die, & eadem ferme, qua exceſſit, hora, literas ad illum exarabam, affectus erga ipſum tui indices. Nihil profecto reſtat miſerae Italiae praeter ſordes, tanto viro ſublato, ſi unum alterumque ex eruditioribus excipiamus. Primas tamen *Donius* noſter tenebat. De morbo ejus nihil intellexeram, niſi quod nobiliſſimus *Cavalcantius* literis ſuis mentionem de febricula, qua laboraret, inſeruiſſet, quae literae diebus quinque aut ſex ante mortem amici noſtri exaratae, & fatali die mihi redditae ſunt. Proximo ſeptiduo a *Valerio Chimentellio* ecce literas alias, quibus magno in periculo eum eſſe moneret: poſtero die tertias, a *Carolo Datio*, quae me prorſus perdiderunt, funeſtas plane, & magnae calamitatis nuncias. *Datium* illum, amiciſſimum mihi juvenem, impenſe diligebat; cui & potiſſimam curam ſcriptorum ſuorum edendorum moriens mandavit. Curabo ut apud nos ea prodeant, ſi inter Italos typographi non inveniantur. *Gaddius* etiam graviter aegrotavit: melius tamen nunc habet. Ignoſce, quaeſo, ſi breviter nunc tecum ago: totus enim in dolore etiamnum verſor. Ex *Voſſii* noſtri literis intelligo Alexiadem non tibi, ſed Jeſuitae cuidam Tholoſati ceſſiſſe, quod certe contra mentem Cl. *Holſtenii* factum eſt, & mihi ſummam indignationem expreſſit. Non auſus tamen ſum ea de re ipſum monere, quod dubitarem, eum ipſe rei indigniſſimae non memineris in tuis. *Puteanum* tamen Carthuſianorum Generalem ſcitatus ſum, & reſponſum brevi expecto. Si vera nunciavit amicus noſter, auctor tibi ſim, ut in inſtituto pergas: & Alexiadem typis minoribus apud nos cures excudendam. Potes e-

nim obſervaſſe multa, quae Jeſuitam fugerint. Principis Auriaci liberalitatem tibi gratulor, quanquam meritis tuis longe inferiorem illam ſat ſciam. Orationem ipſam libenter videbo, & ſi accepero, cum *Lauredano* communicabo. Quaerit ille omni ſtudio, virum literatum, cui ſcripta ſua in ſermonem Latinum convertenda obtrudat. Haec ratio eſt, cur ipſum vix accedam. Perduntur ingenia nobilitatis in urbe illa continuis adulationibus, quas admittere non debebant, ſi ſaperent. Sed non videmus manticas. Vix credas, quanta cum patientia viros magni nominis inter ſuos interdum differentes audiam. Talis & [1] Florentinus iſte Elogiorum ſcriptor, caetera mihi admodum amicus, niſi quod adulari ipſi non poſſum. Emendatio tua in Seneca elegans eſt, &, ſi quid video, vera. Elegias meas praelo hîc brevi commiſſurus ſum. Accedet illis tibi inſcripta. Plura de rebus meis proxime. Salutat te *Rhodius* noſter. *Ferrarius* cum morbo multos menſes conflictatur: melius tamen nunc habet. Vale, meum decus. Patavii. CIↃIↃCXLVII. v. Eid. Decembr.

[1] *Jac. Gaddius*, qui ſcripſit Elogia, Exemplaria, Hiſtorica, & varia, quae A. 1636. 1637. & 1638. prodierunt Florentiae.

EPISTOLA. CLIII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

VIr & amice ſumme. Si quicquam me invito evenit, id certe de Alexiade teſtari poſſum, quam ſubreptam tibi indigniſſime fero. Scripſi atroces literas ad P. *Puteanum* Romam eo nomine, ita tamen ut rei nefandae ſuſpicionem, quantum in me, ab ejus fratribus amolirer. Nihil aliud reſpondit, quam ignarum ſe eſſe facti hujus. Scripſi & ad Cl. *Holſtenium*, qui quo animo tam inſignem injuriam, ſibi non minus quam tibi factam, ſit laturus non ſcio. Hactenus quidem nil reſpondit, noſti quam lentus ſit. Ego interim non video, quo pacto Alexias ex iſtarum harpyiarum manibus evelli poſſit. Si me audias, perges in inſtituto tuo, & editioni Alexiaden parabis, ac minori forma typis committes; ne inpune ferant iſtam petulantiam. Non dubito, quin multa loca reſtitueris, multa obſervaris, quae *Poſſinum* fugerint. *Holſtenii* nepos Romae eſt: & quantum ex P. *Puteani* literis intelligo, a vita monachali non abhorret. Sed reluctatur hactenus huic deſiderio avunculus. De *Donii* morte jam intellexiſti, incomparabilem profecto jacturam res literaria feciſſe mihi viſa eſt, erat enim ille Italorum omnium doctiſſimus. *Intimelius* ubi terrarum ſit cum ignariſſimis ignoro. A menſibus quidem quatuor aut quinque nihil ſcripſit. Puto eum per Italiam oberrare, & vitam deſultoriam agere. Ita enim in ultimis minabatur. Venetias brevi cogito. Excutiam denuo Sti Antonii bibliothecam, ſi Manilius appareat. *Maripetrus*, qui eo te dedu-

Digitized by Google

deduxerat, jam a biennio diem ſuum obiit, violenta morte ſublatus. Cum enim melancholiae obnoxius eſſet, neſcio quam ob cauſam, in mare ſe praecipitavit, atque ita ſubmerſus eſt. Ab Illuſtriſſ. *Lauredano* reſponſum hic habes. Eſt profecto tui perquam ſtudioſus, caetera ex ejus epiſtola abunde cognoſces, ſi quid repones, ad me mitte. In Senecis expurgandis totum te eſſe vehementer gaudeo. Domum reverſus Tragoedias cum cura denuo percurram, & videbo, ſi quid conjecturarum poſſim corradere. Etſi hac ope nihil indiges; qui tripodem domi habes. Elegiae meae lucem tandem vident, poſtquam menſes fere duos cum typographi ſocordia conflictatus ſum. Haec nunc cauſa eſt, cur raptim breviterque ad te ſcribam. Mittenda enim ſunt ad varios amicos exemplaria, & epiſtolae exemplaribus, ut fit, addendae. Ad parentem quoque exemplar nunc per Tabellarium mitto. Vobis caeteris amicis expectandum erit, dum navis ex his oris ad vos veniat, quam brevi diſceſſuram opinor. Faxo tum in meliori charta verſus illos accipias editos. Inſcripti ſunt *Caſſiano a Puteo*, quo ego viro, peream, ſi quicquam amabilius, omnique virtutum genere cumulatius, in tota hac peregrinatione mea offendi. Quo magis miror, eum, cum Romae eſſes, non ſalutatum a te. Incredibili enim affectu flagrat rei literariae pro virili promovendae. Uret aemulos noſtros, ſat ſcio, quod auſus ſim homini in urbe Romana viventi verſus meos inſcribere. Sed illos non moror: cum ita de me meritus ſit, ac indies etiamnum mereatur, ut ſine piaculo praeterire hoc non potuerim. Illuſtris *Veſlingius*, cum *Ferrario Rhodioque* te ſalutat plurimum. Vale, mi Gronovi, meum decus. Patavii. Eid. Jan. CIↃIↃCXLVIII.

EPISTOLA CLIV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

DE Alexiade quod evenit, non potuit tibi magis invito evenire, quam mihi. Scripſi aliquoties ad *Holſtenium* noſtrum de hac re, nec reſponſi quicquam obtinere potui. Quidvis tamen ſuſpicari malui, quam ejus culpa haſce turbas excitatas. Literas tandem ab eo habui, quibus excuſat diuturnam ab urbe abſentiam, eamque cauſſam ait, cur ſcriptione ſua me non beaverit. Ut videas qua fide, quaque diligentia me geſſerim in hoc negotio, quidque de ipſo Holſtenio exiſtimandum tibi ſit, verba epiſtolae ſubjungam. *De Alexiade*, inquit, *factum nollem, quod tibi nuncianti non credidiſſem, niſi me paulo poſt ſuimiſſum a regio typographo protrepticon confirmaſſet. Id fidem meam noſtramque amicitiam teſtor, me non alio animo codicem meum Lutetiam miſiſſe, quam ut Puteanorum fratrum opera porro ad Gronovium noſtrum perferretur: idque tuo me feciſſe conſilio haud dubie recordaris. Nunc, manu veluti praedae injecta, & mihi beneficium periiſſe,*

& amiciſſimo homini editionis ſpem laudemque interceptam video: miror que plurimum, qua fronte in protreptico Cardinalis Barberini juſſu codicem ſubmiſſum ſcripſerint, quem Gronovio deſtinatum, injecta, ut dixi, manu interverterunt: neque enim ex Barberina, ſed ex Medicaea bibliotheca deſcribendum curavi: eique rei hominem Graecum Roma Florentiam meo ſumptu perduxeram: neque vero concoquere potui, quin acriter ea de re conquererer apud regii typographi praefectos; quod ipſorum culpa fides mea vacillet apud eum, cui ſtudia & obſequia mea probare inpenſe cupio. Haec ille. Caetera epiſtolae pars in Elegiarum mearum libello commendando occupatur. *Lambecius* Romae ipſi adeſt, & ad cucullum aſpirare videtur, quantum ex optimi Patris *Puteani* literis deprehendo. Obſtat tamen avunculus, & ſapit. De Alexiade quid tibi nunc ſtatuendum vide. Deum teſtor, in mea cauſa nihil amplius a me fieri potuiſſe. Ita totus te demereri velim. Tu vero, mi Gronovi, tam raro ſcribis, etiam provocatus, ut, quo magis tui recordor, eo magis oblitus mei videaris: ac parum abſit, quin mendacii me ipſum convincam, qui publice nuper haec de te, aut ad te potius ſcripſerim,

Saepe ſalutatis tua venit epiſtola nobis,
Redditaque in profugas crebra tabella manus.

Cur enim, cum Amſtelodami nuper eſſes, ſcripturienti *Voſſio* noſtro nihil literarum tradidiſti ad me curandum? Sed omitto querelas. Intra dies octo aut decem Mediolanum me convertam, Italiae tandem vale dicturus. Vale & tu, Vir Clariſſime, meque, ſi moleſta ſcriptio eſt, ſilendo ſaltem ama. Venetiis, Anno CIƆIƆCXLVIII. XV. Kal. Mart.

EPISTOLA CLV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Patavium.

PRinceps juvenum. Gratiſſimas tuas gratiores fecit optata manus illuſtriſſimi *Lauretani*. De Alexiade Τέτλαθι δὴ, κραδίη, ϗ κύντερον ἄλλο ποτ' ἔτλης. Videbimus an tinniturus ſit aliquid ſufferti, quem jejuni laudis captatores nobis praeverterunt. Et ſi quidem, bene erit: nos tamen vivemus, nos tamen pro opibus noſtra muniemus moenia: ſin, quoniam occuparit alter, ne primus forem; ne ſolus ſit, ſtudebo, quod ſupererit. *Maripetri* caſum doleo. Tuas vero Elegias & editas gaudeo, & ſic deſidero, ut nihil magis. Jamque in anteceſſum deleo ex animo omnes formas quotidianorum ſcriptorum tuae unius venuſtatis exſpectatione, nec mihi dulce erit quicquam, donec illas guſtavero. Feliciter illi navi, quae tantas delicias vehet. Tu vero nihil verere ab iis, quos invidere poſſis exiſtimare viro, cujus virtutem digniſſimo munere honoraſti. Gratia ſeculo, in quo nati ſumus, quo experimur indies magis illa μορμολύκεια in deriſum & ludibrium abire. Caeterum quando tu ad nos? Siles enim

enim. At cave refrigeſcat illud deſiderium, quod prae te tuliſti, venerandi ſenis parentis tui, tamdiu deſolati, recreandi & amplexum ineundi tot veterum amicorum, qui metu pro tam caro capite propemodum emoriuntur? Veni, dum adhuc ſupereſt memoria morum patriae, ne prorſus peregrinus redeas. Nos conquieſcimus, niſi quod exſpectamus, quam mox Senecas ordiantur Elzevirii (nam hi quoque ſe hîc miſcuerunt) & Hackius. Interim lento gradu in Tragoediis pergimus. Et ſubnaſcuntur indies quaedam praeterea tot praeclara, quae ſcis ſuppeditare Medicaeum. Velut, ſi vacas, illud in Oedipo p. 32. *Inter ruinas urbis & ſemper novis Deflenda lacrimis funera ac populi ſtruem, Incolumis adſto, ſcilicet Phoebi reus.* Verſus ultimus ſic concipitur in Voſſiano & Mog. apud Delrium: *Incolumis ergo tu Phoebi reus.* Neque aliter videtur fuiſſe in pluribus Gruteri. Scribo: *Incolumis unus. Ergo tu Phoebi reus Sperare poteras ſceleribus tantis dari Regnum ſalubre?* Alloquitur ſe ipſum. Hippolyto p. 85. *Luctus & lacrimae & dolor, Et limine ipſo miſta lamentatio, Hoſpitia digna prorſus inferno hoſpite.* Redux Theſeus loquitur. Ergo, *Auſpicia*, pro ominibus. Ut Troad. *Nec abominandae mortis auſpicium patet.* Agamemnone verſ. 56. *Phoebum moramur, redde jam mundo diem.* Umbra Thyeſtis loquitur. Quanto ergo melius: *reddo.* Hoc ait diſcedens. Abeo, & ei locum do. Thebaide, vel potius Phoeniſſis verſ. 49. *quid ſegnis traho? Quid vivo?* Immo: *quid ſegnis traho quod vivo?* hoc eſt, illam partem qua vivo, qua nondum recepi mortem. Nam verſ. 114. *in cineres dabo Hoc quidquid in me vivit,* Sic & vexato loco verſ. 181. *Hac parte mortem perage, quae coepit mori*, legendum puto. Habebam forte heri in manu Auſonii Caeſares. Quid eſt in Veſpaſiano:

Olim qui dubiam privato in tempore formam
Par aliis princeps transſtulit in melius.

Quid hoc vel laudis vel probri, *Par aliis?* Annon fuit: (*Rarum aliis*) plerique enim licentia ſumus deteriores. Tum in Marco: *qui ſcita Platonis Fecit ad imperium.* Annon *Vexit.* Scio *vehere* antiquis ſaepe eſſe ferre, portare. Sic nondum deſinimus nugarum. *Mericus Caſaubonus* Londini recudi fecit patris in Perſium commentarium cum ſua praefatione, in qua impudentiam & petulantiam *Leonis Allatii* in ſuum patrem egregie perſtringit. Vale, & me ama, de reditu cogita. Daventriae. a. d. XII. Kal. Mart. CIƆIƆCXLVIII.

EPISTOLA CLVI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Mediolanum.

Sine cauſſa iraſceris & invidiam mihi facis. Affirmo ſancte, nullas me tuas accepiſſe, quibus non diligenter reſponderim, meaſque aut ad affinem tuum,

Digitized by Google

aut ad *Iſaacum* noſtrum miſſitarim. Si tardius curantur, ne mihi vitio vertas. Nam Amſterodami quidem quoties ſum, tam iniquis excludor ſpatiis temporis, ut ne ad matrem quidem vacet ſcribere. Vix credes, ſed verum eſt: bis aut ter accidit mihi, ut hinc profectus mecum ferrem literas, quibus conſtitueram illic reſpondere: fruſtra fui, & faſciculum, in quo eas compoſueram, ne ſolutum quidem huc retuli. Sed & cum proxime illic eſſem, tuas jam huc miſerat optimus *Voſſius*, priuſquam eum, priore tranſitu non viſum, Haga redux compellarem. Quibus tamen, ut domi fui, moram non feci, ſed & addidi alias ad Illuſtr. *Lauretanum*: quas nunc tibi dudum redditas ſpero. De Alexiade ſcripſi proxime. Amo nihilominus curam tuam, & imperavi mihi, ut crederem, quae ad te ſcribit popularis meus. Gaudeo te tandem ſerio de reditu cogitare. Deum precor, ut bene ambules, beneque tuos & nos reviſas. Me nuper tertiana obſederat cum duobus ſatellitibus morbis; quorum alter caput, alter ſtomachum perpetuo, etiam per illius intervalla, vexabat. Quaſi tres hebdomades cubiculo & ſaepius lecto me clauſerunt. Nunc Dei benignitate convalui, ita tamen, ut pauca ſuperſint priſcae veſtigia fraudis. Interim diſceſſu collegae Juriſconſulti Harderwicum, Geldrorum Academiam novam vocati magiſterium collegii noſtri, quod Rectoris Magnifici vocant, ut ſcis, mihi accipiendum eſt perendini die oratione, vereor ne febriculoſa: ita breve interfuit tempus inter aegrotationem & actionem. Etiam propemptico illum dimiſi. Scis quam malus poëta ſim & poene illuſtribus viris [1] B. & P. addendus. Si tamen placet hic guſtus, ſervabitur tibi exemplar.

Nunc tua, Chriſteni, te quo vocat inclita virtus,
Fauſtum perge (nihil fata moramur) iter.
Magnaque miratus Pindi ornamenta Sicambri,
Sunt etiam ad Salam, dic, loca Pieriſin:
Parva calet, ſed thure frequens & odoribus ara,
Haud quamvis magnis relligione minor.
Et, bene vos etiam, cohibet quos Sala relictus,
Ad tua dic laetus pocula, noſco meos.
Cumque tibi claudet latus Iſendornius: unus,
Unus abeſt. Cur non, hei mihi, triga ſumus?
Certe ego, quem poſthac mihi garrula praecinet auris,
Hardebones credam mittere ſaepe ſonum.

Vale, decus & deliciae noſtrae. Daventriae, ſtatim ut tuas accepi. ad. d. XIV. Kal. April. Jul. CIↃIↃCXLVIII.

1 *Boyo* & *Plantas*.

EPI-

EPISTOLA CLVII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

AMicorum decus. Quas ego ultimas ad te dedi, iis particulam *Holſtenianae* epiſtolae inſerueram, qua negaret ille, ſua culpa ſuove conſenſu eveniſſe, quod Galli Jeſuitae Alexiadem tibi involaſſent. Si redditae ſunt, eſt quod vehementer gaudeam. Unice enim volo, perſpectam habeas curam, quam rebus tuis promovendis tantum non aſſiduam impendo. Tuae quidem A. D. XII. Kal. Mart. exaratae recte ad me pervenerunt, tardius tamen quam oportuit, credo, quod abfuerit domo aliquamdiu *Voſſius* noſter. Emendationes in Tragoedias Senecae ac Auſonium quid mirum optimas eſſe? Tuae ſunt. Habeo hîc penes me fragmentum ſcriptum Declamationum Senecae, quod inſpectum a te velim, etſi antiquum non ſit. In Ambroſiana bibliotheca magnus eſt Ovidianorum codicum numerus. Meliores ſeligam, cum vulgatis editionibus conferendos. Duos Faſtorum libros jam evolvi, quorum altero vix vidi meliorem, ſi duos treſve excipias: ut dolendum ſit, integrum non eſſe. Poſſeſſorem olim habuit magnum illum *Vincentium Pinellum*, cujus libri omnes ex naufragio reliqui a Cardinali *Borromaeo* redempti ſunt. Inter caeteros Ovidianos libros ſpero & alios bonae notae non defuturos. Ante diſceſſum, quem menſe proximo ex his oris auſpicabor, catalogum librorum MStorum (& ſunt ſupra XV. milia) exhiberi mihi ab humaniſſimo *Ferrario*, bibliothecae ejus praefecto, curabo, diligenterque inveſtigabo, ſintne Liviani codices nonnulli, a vetuſtate commendandi. De Tragoediis etiam illis Senecae meminero, etſi nihil ſperandum puto. Vidi enim multa exemplaria nullius pretii, quibus argumenta illa accederent, quorum *Voſſius* noſter te monuit. Ad *Lauredanum* tuas recte curavi. Habes hîc reſponſum, nec citius a me mitti potuit, quod diu ſatis in itinere verſatus ſim, dum Mantuae, Veronae, Brixiae, aliiſque civitatibus perluſtrandis occupor. Elegiarum mearum exemplaria brevi ad vos perventura ſpero. Abiit enim Venetiis jam ante menſem navis, cui ſarcinas meas credidi. Italiam niſi amem ac obſervem, ingratiſſimus profecto ſim: quae eo cum applauſu verſus illos exceperit, ut non expectationem tantum meam, ſed ipſa vota, ſuperarit. At inter aures Batavas, vix unam alteramque futuram video, quibus nugas meas probaturus ſim. Adeo Midarum plena illic ſunt omnia. Genevae menſibus forſan duobus moraturus ſum, ut deeſſe ſcribendi occaſio tibi non poſſit. Vale, mi Gronovi, meum decus. Mediolani A. D. III. Kal. Majas. CIↃIↃCXLVIII.

EPI-

EPISTOLA CLVIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Mediolanum aut *Genevam*.

NObiliſſime & maxime juvenum. Quibus *Holſtenium* ex ipſius literis purgas, & recte accepi, & dudum illis repondi. Tua autem mei mearumque rerum, quae a te deſiderari poteſt, cura adeo mihi perſpecta eſt, ut me citius ipſi mihi, quam tibi excidere poſſe certum habeam. Declamationum Marci Senecae veterem librum & ego vidiſſe vellem. Forſan etiam videbo tempori: nam qui dudum aliis ſuper alias miſſis literis me urgebant, ut iſtam telam detexerem, nunc neſcio cur contantur, & ne inceperunt quidem. A *Voſſio* habui in charta ſcriptum, ſed ita depravatum, ut magis plura loca ſuſpecta facere quam illa, quae jam ſuſpecta ſunt, juvare poſſet. Juvit tamen nonnihil. De Tragoediis Senecae non eſt quod amplius te fatiges, ſi argumenta illa non ſunt alia, quam quae Luctatio Grammatico tribuuntur in Franciſci Raphelingii editione, aut ſi ſunt ſequioris aevi. Sed in Livii primam decadem, ſi quid excerptorum ex aliquo meliori codice mihi comparare poſſes, quod tamen commodo tuo fiat, non ingratum mihi accideret. Haud ſcio an has accepturus ſis, antequam Italia decedas. Ubicumque tamen, cum Genevae duos menſes facere conſtitueris, vide an non velis etiam Bernam Helvetiorum inviſere, ubi Bongarſiana bibliotheca ſupereſt. Etiam Fanum Galli inſignes, ut audio, habet tum publicam, ſive monaſterii Sangallenſis eſt, tum privatam *Schobingerorum*, nobilis ibidem familiae: ex qua *Tobias Schobingerus* ante biennium menſes aliquot domi meae egit, ſeque totum Graecis & Latinis literis dedidit. Genevae ſi videris *Gothofredum*, explora quaeſo, quid ejus animum a me alienarit. Nam cum humaniter me exceperit, dum illic eſſem, poſtquam regreſſus in has oras ad ipſum & *Morum* (noſti declamatorem, qui ut audio nunc Middelburgum vocatus eſt ad profeſſionem Theologicam & conciones Gallicas habendas, mire in id laborante *Salmaſio*) literas dedi, ab neutro accepi reſponſum; ſed per *Sarravium* ſignificavit *Morus* antiquius eſſe, ut *Gothofredo* ſatisfacerem. Ego quid peccarim, cur homini ſatisfacere debeam, juxta tecum ſcio. *Barthius* vivit, & in *Vlitium* noſtrum, quem *bliteum* appellat, blitea facit epigrammata. Mihi quoque viſa Diatribe iratus eſt. Neſcio quem habet Panegyriſten, quem jactat *Reineſio*, *Vlitio*, & omnibus, qui ipſum heroa & deum negant, graves dicturum contumelias. Ego his diebus relegi commentariolum de Seſtertiis: multa feci meliora: plurima quae addam habeo. Vidiſtine *Pigafettae* de eadem materia? *Pignorius* alicubi mentionem facit tanquam editi. Sed & *Matthaei Hoſti* de re nummaria grandem & copioſum, ut colligo ex illis, qui allegant, librum fruſtra hactenus quae-

Digitized by Google

quaero. Si in eos incideris, vel mihi vel tibi emes: tua enim uſu ſcio mea. Vale, o carum & ſanctum caput, & ſalvus revertere. Daventriae. poſtrid. Eid. Junias Gregorianas CIƆIƆCXLVIII.

Lauredanus hactenus abſtinuit ſe ab eo, quod minabaris. In poſtremis oſtendit optare ſe, ut Hiſtoria Cypria hîc in Belgio edatur, qualem paratam habeat, correctior. Itaque antequam illi reſpondeam, tentabo typographos, etſi parum me effecturum ſperem. Iterum vale, Tuas ad *Smithum* miſi ſtatim, quando hîc aderat conſul Noviomagenſis, affinis affinis mei, & per hoc meus.

EPISTOLA CLIX.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

CLariſſime & Amiciſſime Virorum. Cum feliciter poſt triennem in peregrinis regionibus moram ad meos ſim reverſus, nihil alienum a neceſſitudine tam arcta facere me credidi, ſi confecti auſpicato itineris nuncius ipſe ad te venirem. Brevior nunc ſum, quia variis diſtractus negotiis, quae ingerunt ſe hinc inde recens advenienti. Libri, quos Venetiis huc miſeram, jampridem advenerunt, quos tamen excutere needum licuit, eos inter Seneca Tragoedus eſt, ad Florentinum exemplar a me collatus. Aliam Genua arcam miſi libris itidem repletam, cui quid factum ſit ſcire hactenus non poſſum. Ubi ad manus meas pervenerit, depromam inde Controverſiarum Senecae fragmentum, & Tragoediarum exemplar, etſi recentiſſimum, quod meum *Vintimilia* eſſe voluit, ac proinde etiam tuum: ab eo literas hic habes, quas tempeſtivius ad te mittere non potui, quod deſultorio Gallias more pervagatus ſim, nec fixam ullibi ſedem poſuerim. Conſpectu tuo beari vehementer velim, nihil tamen hîc mihi polliceor, quia hyems imminet. Amſtelodamum ſi tibi ob negotia excurrendum, illic & me ſiſtam. Tempus tantum certum aliquod praeſcribe; nunc Vale. Brevi plura. Amſtelodami. CIƆIƆCXLVIII. Octob.

EPISTOLA CLX.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Amſtelodamum.

ERgo reverſus es ſalvus ad ſalvos tuos? O laetum nuncium! Eſt Deus & piorum preces exaudit; cui quidem, cum tu, o ſacrum & pretioſum ca-

Digitized by Google

put; tam longinqua peregrinatione feliciter confecta, tot periculis defunctus, tot theſauris literariis potitus, nominis ac virtutum tuarum monumentis paſſim fixis ac relictis immortalibus, ad lares patrios redux es incolumis, laudes grateſque toto pectore ago, & hoc deliciis noſtris, Muſis dico & Gratiis, bene evenire cupio. Unum mihi nunc ad ſummam felicitatem deeſt, quod ad exoptatiſſimum amplexum tuum occurrere etiamnum prohibeor. Jam quidem dudum res privata me in Hollandiam vocat, ſed moratur materfamilias, quae jam quatuor & ultra hebdomades minatur quotidie ſe puerperam futuram, & cum maxime gravibus doloribus, non ſine cruciatu animi mei, futura gaudia (quae praeſumo ſpe & votis & eventu priorum, tribus enim ante foetibus minimo labore defuncta eſt) expiat. Non poteſt res diu pendere, atque ideo ante initam hiemem confido vel Amſtelodami apud affinem, vel Lugduni apud parentem mihi copiam fore ſalutandi tui. De collatione Florentini exemplaris in tempore mones. Adorno enim jam notas meas rogatu Hackii veſtratis, & aliquantulum proceſſi; nec dubito in feſtinatione illa me multa praeteriiſſe, quae curioſos oculos tuos & diligentem manum fallere non potuerunt. Itaque nihil eſt mihi longius, quam dum codicem tuum nanciſcar. Ubi venero, videbis ſpecimen, quod incepi, & in anteceſſum relinquam Hackio. Alterum ut juvabit videre, ita tenue ſubſidium eſt poſt illum, quo nihil majus meliuſve in eo genere. Sed controverſiarum qualiſcumque liber utilis erit, cum optimis deſtituamur. *Pareus* obiit. Scripſit mihi legatum, in quo ſunt Metamorphoſis & Epiſtolae Heroidum in membranis. Cum mercibus Francofurtenſibus eas exſpecto: & tu quoque exſpectabis, ſi tanti judicas. Vale, vale, decus noſtrum, & collationem Florentinam, quam primum fieri poteſt, ad me mitte. Saluto veſtros quam officioſiſſime & reverentiſſime. Daventriae III. Eid. Octobr. Jul. CIϽIϽCXLVIII. *Loredanus* bis ſcripſit ſe mittere ad me ſuorum Academicorum vitas, juſſitque, ſi forte prius, quod perditum rebatur, exemplar reciperem, id amico darem: ſed de neutro quicquam aliud inaudivi. Iterum vale.

EPISTOLA CLXI.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

Amice comiterque mecum agis, Vir Clariſſime, ſicut nihil ſupra, qui tam luculente teſteris gaudium ſuper felici ad meos reditu. Non ſinit me profecto hoc epiſtolium dubitare de tuo erga me affectu, nec temporis tam longi ſpatiis, nec interſtitiis locorum remotiſſimorum concuſſo. Audeo igitur denuo meis veſtigiis inſiſtere, & aditum affectare ad amicitiam tuam, qua nihil pretioſius inter *κειμήλια* mea recenſere poſſum. Praeſentem te comple-

cti

cti vehementer aveo. Veni ergo, veni: ne diutius tam chari capitis aſpectu fraudemur. Senecae Florentini excerpta te hîc expectant. Ea jam miſiſſem, niſi deprehenderem multas conjecturas nugatorias codicis illius margini a me adſcriptas, dum feſtino. Velim igitur curis ſecundis auctorem illum percurrere, antequam ad te veniat, & mutare, ſi quae praeter rem a me annotata ſunt. Hoc ut facerem, propter domeſticas occupationes a me impetrare hactenus non potui. Italiam meam ad te veniſſe Sororius affirmat. Novam fortaſſis editionem dabo, emendatiorem longe ac auctiorem. Dum enim ipſe Venetiis vivo, & amicis operas typographicas corrigendas permitto, multa irrepſiſſe video, quae non commiſſa magno velim. Habeo & cur expoſtulem tecum, qui me non monueris de errore in Elegia ad *Fabricium* commiſſo, ubi ſecunda in *Saluberrima* producenda fuit. Dubitabam ipſe, dum hoc ſcriberem. Sed errorem negabat *Rhodius* noſter. Cui ut accederem, tua auctoritate factum. Ita enim mecum argutabar, moniturum te fuiſſe, ſi quae diſplicerent, qui Elegiam illam vidiſſes. Alibi quoque vox *Strepera* occurrit, quam Latinam vix puto. Sed hoc inter errores typographicos deprehendes oportune. Neſcio etiam an Latinum ſatis ſit in Elegia tibi inſcripta, *detexere colum. Tela detexitur.* De colo non conſtat. Emendavi igitur, [1] *Hanc precor abſolvat Parca benigna colum.* Sed talia multa ſunt, de quibus ut nunc agam non permittit *Voſſius* noſter itineri accinctus. Illi enim has committo. Ovidios *Parei* avide expecto: ſed te magis. Scribe ergo, quando expectandus ſis. Academicorum incognitorum vitae penes me ſunt, quas *Lauredani* nomine tibi tradam. Adventum in has oras tuum vel eo magis neceſſarium puto, quod Eloquentiae profeſſio in aliquem brevi ſit conferenda. Ego te aliis praelatum velim [2] ὁ δεῖνα tamen neſcio quos tenebriones commendat, cujus gratiâ, quantum audio, excidiſti. Sed de his coram. Vale, meum decus. Lugd. Bat. CIↃIↃCXLVIII. Nonis Novembr.

1 In ultima editione correxit, *Hanc modo continuet P. b. c.* meliori, ut puto, omine.
2 *Salmaſius.*

EPISTOLA CLXII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

NObiliſſime & Clariſſime Heinſi. Quantopere ſalvo ac reduce te gaudeam, non ex verbis meis, quae animum aequare nunquam poterunt, tam cognoris, quam ex perpetuo tenore amicitiae noſtrae judicabis. De qua nihil jam in poſterum vereor: ita enim & tuos mihi perdidiciſſe mores videor, & meos teneo facioque, ut ab invidentia & ſuſpicionibus, ſed & aemulatione, quae, utcumque bona, faciliſſime in pravum detorquetur, praecipuis ne-

ceſſitudinum peſtibus ambos eſſe nos alienos exiſtimem. Officia autem ſumma quidem, ſed ea tamen aequitate, alter ab altero exſpectamus, ut ſi quod datur majus & antiquius, id alterum in alterius gratiam migrare neuter velimus. Quae & ipſa res dum non cogitatur, dum ſolis nobis obnoxios noſtros volumus, atque immoderata & poſcimus & ſperamus, multas amicitias dilui atque interire deprehendi. Ceſſo adjungere alia, quae homo natura ad amandum, concedendum atque indulgendum factus, minimeque longinqui odii aut plumbearum irarum, ea etiam fortuna ingruente, ut gratiis hominum indigerem, ſaepe apud me collegi, ut propoſita animo vitarem, nec mea culpa aut ſtudioſis mei carerem, aut quos paraveram, effunderem ac perderem. Poſſum igitur aliquid conſtantius aliis rebus humanis in amicitia noſtra mihi promittere, nec te facere minus multis experimentis demonſtraſti. Ego, quo nunc propius eſt ut videamus, eo magis ad te aſpiro, totuſque promineo, nec gratum eſt quidquam auribus, dum locare ſe tibi geſtiunt totum diem, atque utinam annum, nobile illud tuum triennium narranti. Uxor poſtrid. Eid. Octobr. Jul. quarto foetu, altero virili me beavit, ſed poſt graviſſimos atque etiam inſolitos labores infirma eſt & viribus fractis, neque officio adſidendi & hortandi deeſſe poſſum: omnia tamen ad ſalutem ſigna ſunt, & proxima hebdomade ſpero mihi commeatum fore. De Florentini Senecae exemplari, ut conſtituiſti, etſi vereri non debebas, ne, ſi quid conjecturarum tuarum non probarem, id nihilominus publicarem, atque ad illud diſputarem. Afferam mecum pertextas meas notas uſque ad Herculem Oetaeum, ut eas videas agnoſcaſque, nihil me cupere tibi ſubripere eorum, quae forte ipſus praeterii. Vereor autem, ne, cum omnia feci, typographus antiquum obtineat, & quod jam non ſemel accidit mihi, in vanum laboraſſe jubeat. Nam quid de illo ſperes, qui cum ultro me ad hanc operam invitarit, paullo poſt ſcriptis literis rogaverit, a criticis abſtinerem, explicationibus potius obſcurorum locorum immorarer, hoc eſt iſto novo more centones farcirem, quod a me nec peti debebat, nec exſpectari. Suſtineo tamen & tentabo, an ſanius ſentientem facere poſſim. Italiam illam tuam, ipſa Italia elegantiorem, bis accepi, ab ampliſſimo affine tuo, & a *Kinſchotio* noſtro, & utrique reſpondi. In qua ſi tot luminibus perſtrictus, obſtupefactus, occoecatus unum naevulum non deprehendi, non eſt quod mihi iraſcare. Jam dudum eo me redegiſti, ut ad legenda tua magis ex intelligentia voluptatem capturus & profectum accedam, quam judicio accingar. Et quid emendatorem deſideres, qui ſic ipſe tua emendare noris? Si ὁ θεῖος factus eſt a me alienior, & ſuos habet candidatos, ſcito nulla id mea culpa accidiſſe, ne me negligentiorem in colendis amicis, quam dudum putes. Quod autem tu optas, agnoſco benignum animum tuum, & narro tibi ſimpliciter, ſi videro mei rationem haberi, poſſum induci, ut fatear fautoribus meis, gratum ipſis fore, & me ingentis beneficii numero habiturum. Ut ambiam contra competitores, hoc vero eſt, quod ab amico tuo non impetrabitur, ut eum magis ames. Nunquam feci, vel longe incertior rerum mearum, & cum in diem viverem propemodum, & quot nuntios accipe-

rem.

Digitized by Google

rem domo, totidem plagas, totidem patrimonii ruinas. Ne tu id nunc me facturum putes, poſtquam ſtatum nactus ſum, quem Dei virtute & mea diligentia ac frugalitate ſatis tuebor: ad haec homo modeſtiſſimorum votorum, & jamdudum ita compoſito animo, ut cujuſcumque a fortuna adſignati loci tolerantiſſimus eſſem. Is nunc ſcilicet, poſt quam deferbuit illa eminendi & aemulandi omnis libido, prenſare, hoc eſt, ineptus eſſe, idque in oculis tuis ſuſtineam? Non ita degeneres ſumus, ὦ θαυμάσιε, & opes vanaque nomina contemnere didicimus. Quod ſi ille, quem deſignas, ſerio agit, quod eum dicis agere, tum vero me actum non agere melius erit: nunquam enim tam vehementer pro me ipſo nitar, quam pro aliis ille ſolet. Sed haec differamus in congreſſum noſtrum. MS. Ovidii in itinere ſunt, & jam, ut audio, Colonia Agrippina deceſſere. Itaque cis paucos dies, ſpero, praeſto erunt. Vale, Cariſſimum caput, & ſaluta veſtros. Daventriae III. Non. Novembr. Jul. CIƆIƆCXLVIII. Cupio videre Senecam tibi ab *Intemelio* datum, ne ſolus mihi omnibus literis mentionem mei factam imputes: Volo quamcumque tantopere deſideranti vicem reddere.

EPISTOLA CLXIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

NObiliſſime & Clariſſime Heinſi. Video te hoc habere cum Bruto commune, ut quod cupis, cupias vehementer: ſimul autem video cupere te, ut me quotidianum congerronem habere poſſis. Quod quidem ut ego quoque exopto, ita nunc flagrantius deſidero, quia tu vis, quam quia illum locum hoc mihi honeſtiorem & fructuoſiorem judico. Itaque quae & Dordraci & domi in meam gratiam egiſti, ſcito mihi eſſe gratiſſima, & quicunque fuerit eventus, ea me in memoria habiturum. Ne me accuſares, quaſi deeſſem tibi, in reditu praeſtiti, quod tibi promiſeram: locutus ſum Harlemi & Amſterodami cum duobus quondam diſcipulis meis, ut materterarum maritis rem commendarent: quod quidem uterque ſummo ſtudio ſe facturos receperunt. Quem ſcribis accuſaſſe te, ego vero non dubito, quin honorifice de me loquatur, praeſertim abſente, & maribus terriſque diviſo: ſed haud ſcio an me vicinum velit, ignoratione meorum morum, & metu aemulationis. Hunc igitur vide, ut illi eximas, & quantam jubeat, fidem des illi, eo me ingenio non eſſe, quo fortaſſe ſuſpicatur, neque ullum inventum iri, qui magis in ejus ſit futurus poteſtate. Quamcumque illi fidem dederis, ego praeſtabo, aut tuam, quam ſcis vitam contra mihi caram eſſe, amicitiam perdam. Sed etiam, ſi ſperat adhuc ſe impetraturum, ut utramque provinciam conjungat, ne joco quidem vel ipſe te meo nomine prenſare velim. Ad *Pilium* juſſu tuo ſcripſi,

Digitized by Google

& mitto aliquid ſcholaſticarum nugarum, & quia certiorem viam ignoro, tibi curandum committo. In Seneca ſum ſane, & ſatis ſaepe mihi occurres. Faciam ut agnoſcant omnes te a me coli, etiamſi non inepti ſimus. Declamationum codicem utinam brevi nanciſcerere! certe ubi nactus fueris, noli quaeſo me morari, ſi forte in iſto Augiae ſtabulo nonnihil nos iuvaret. Vale, decus & praeſidium meum, & me ama. Citius ſcripſiſſem, ſed ſegniorem me facit tum frigus, tum dolor dextri humeri, quem, poſtquam huc redii, demum ſenſi graviorem; & ne nunc quidem omnem ſentire deſii. Iterum vale. Daventriae Prid. Idus Decemb. CIƆIƆCXLVIII.

EPISTOLA. CLXIV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

TAndem de rebus tuis datum nonnihil intelligere, Virorum Amiciſſime. Ad *Pylum* quae volebas mitti, mittam brevi. Hactenus enim nautarum opera non licet uti, ob fluvios gelu paſſim concretos hac hyberna tempeſtate. Scribam denuo ad *Blyenburgium*, ut hominem officii admoneat, tuique apud avunculum ſuum rationem ut habeat. Hagam proxime excurram, ut *Graſwinkelium* caeteroſque, quos illic habes, amicos impellam ad negotium hoc, quantum in ipſis, promovendum. Si quid praeterea a nobis fieri velis impera. Parens meus ſua commendatione nobis aderit: ea de re certus eſto. Tu interim hoc age, ut *Bouckhorſtio* de meliori nota commenderis. Multum ille hîc poteſt. Nihil reſtat, niſi ut velit. Ut autem velit, per cognatos inſtigandus eſt. Puto haſce reddendas tibi a *Voſſio* noſtro fore. Convenimus nuper ſimul *Boxhornium*. Tui mentionem ita illic fecit *Voſſius*, ut qui addictiſſimum tibi ſe profiteretur. Promittit heros noſter affectum erga te luculentum. Ego ſatisfactum tibi fore arbitror, ut nuper ſcripſi, ſi nihil contra te moliatur. *Spanhemium* pro *Hornio* ſtare affirmat. Sed cum illi proximum adeſſem, tibi non minus favere videbatur. Reliqua ex *Voſſio* intelliges: cui & Curtium ad te ferendum tradidi, ſi fortaſſis notarum aliquid Blanckianae editioni adjectum velles. Sed feſtinandum: cum librum ille, Curatoribus Academiae noſtrae inſcribendum, ante Nonas Februarias proditurum affirmet. Rogo ut codicem hunc, & ſi quos praeterea utendos a me accepiſti, occaſione commoda remittas. Volo enim bibliothecam in ordinem accuratum redigere, cum vere proximo in Flandriam profecturus ſim. De libris, quos ex Liguria expecto, nihil hactenus intelligo; niſi quod adfuturos brevi auguror. Quod ſi fit, Senecam utrumque tibi ſiſtam, ut promiſi. Nunc quod addam non habeo. Sarravianae litterae, quas hic turbas dederint vix credas. Earum auctoritate permotus Salmaſius, mendacii reum apud multos me fecit. Ego vero cum quid-

vis

vis ferre malim, quam hanc ignominiam, litteras querelarum plenas ad *Sarravium* ſcripſi, ad quas reſponſum quotidie exſpecto. *Salmaſio* autem *Holſtenianae* ad *Lambecium* epiſtolae apographum miſi, in quo mentiri jubeatur, rogavique, ut de hoc crimine primum ſe purgaret, deinde alios accuſaret ſe longe honeſtiores. Excandeſcet, ſat ſcio: ſed ego ad hunc ignem jam frigeo. De *Sarravio* tamen aegerrime fero. Sed & tu fidem Gallicam expertus es. Vale. Lugd. Bat. CIƆIƆCXLVIII. a. d. IV. Kal. Jan.

EPISTOLA CLXV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

DE rebus tuis nihil a menſe alteroque jam intelligo. Per *Voſſium*, ni fallor, ſcripſi proxime. Hagae fui poſtea, negotiumque tuum *Heylderſichio*, *Graſwinckelio*, caeteris amicis, commendavi. *Kinſchotius* praecipue ac *Petrus*, *Hugonis* puer, *Grotius* tibi favent, & me abſente rem urgebunt. *Ruſius* putabat *Bouckhorſtium Jannigio* ſtudere, in *Salmaſii* gratiam. Etiam atque etiam igitur vide, ut ſpes tuas apud illum in tuto loces. Dordraci quoque, quantum potui, cauſam tuam egi. *Blyenburgio* autem denuo velli, ut omnia apud avunculum tentaret, cum Hagae mihi nuper occurreret. Spero facturum. *Baersdorpium* conveni ſemel hoc nomine. Sed alii tum aderant, ut cum illo libere agere non potuerim. Revertar eo brevi. Interim *Goeſium* noſtrum rogavi, ut cum eo ageret. Et jam egit. Parens meus pedibus laborat multo tempore. Inde fit, ut Hagam non poſſit excurrere. Operam tamen dabo, ut Curatores, qui poſt octiduum venturi ſunt, hîc conveniat. Jam enim convaleſcit. Elzevirius me monuit operas typographicas ad N. litteram jam perveniſſe in Senecae primo tomo. Neceſſe igitur eſſe, ut reliqua mittas, aut operis ceſſandum fore: cum duo jam ſe exerceant in editione illa. Ejus nomine nunc ad te ſcribo. Tu hoc age, ne illis hic deſis. De ſarcinis Genuenſibus ne γρῦ quidem hactenus. Miror inſignem oſcitantiam mercatoris. A *Vitio* hîc habes, quae aliquamdiu penes me haeſerunt, quod *Voſſio* abſente neminem Amſtelodami haberem, ad quem mitti poſſent: cum *Goeſius* noſter toto fere menſe jam nobis adſit. De carminibus in *Boyum* ac *Plantam* ſcriptis vide ne arcanum tibi creditum cuiquam retegas. Volo enim omnino ignorari me auctorem: nec quiſquam rei conſcius eſt praeter te, *Kinſchotium*, *Valliumque*, qui & ſuas operas contulerunt. Puto libellum brevi edendum fore. Vale. Lugd. Bat. pridie Kal. Febr. A. CIƆIƆCXLIX. Raptim.

 EPI-

Digitized by Google

& mitto aliquid ſcholaſticarum nugarum, & quia certiorem viam ignoro, tibi curandum committo. In Seneca ſum ſane, & ſatis ſaepe mihi occurres. Faciam ut agnoſcant omnes te a me coli, etiamſi non inepti ſimus. Declamationum codicem utinam brevi nanciſcerere! certe ubi nactus fueris, noli quaeſo me morari, ſi forte in iſto Augiae ſtabulo nonnihil nos iuvaret. Vale, decus & praeſidium meum, & me ama. Citius ſcripſiſſem, ſed ſegniorem me facit tum frigus, tum dolor dextri humeri, quem, poſtquam huc redii, demum ſenſi graviorem; & ne nunc quidem omnem ſentire deſii. Iterum vale. Daventriae Prid. Idus Decemb. CIƆIƆCXLVIII.

EPISTOLA. CLXIV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

TAndem de rebus tuis datum nonnihil intelligere, Virorum Amiciſſime. Ad *Pylium* quae volebas mitti, mittam brevi. Hactenus enim nautarum opera non licet uti, ob fluvios gelu paſſim concretos hac hyberna tempeſtate. Scribam denuo ad *Blyenburgium*, ut hominem officii admoneat, tuique apud avunculum ſuum rationem ut habeat. Hagam proxime excurram, ut *Graſwinckelium* caeteroſque, quos illic habes, amicos impellam ad negotium hoc, quantum in ipſis, promovendum. Si quid praeterea a nobis fieri velis impera. Parens meus ſua commendatione nobis aderit: ea de re certus eſto. Tu interim hoc age, ut *Bouckborſtio* de meliori nota commenderis. Multum ille hic poteſt. Nihil reſtat, niſi ut velit. Ut autem velit, per cognatos inſtigandus eſt. Puto haſce reddendas tibi a *Voſſio* noſtro fore. Convenimus nuper ſimul *Boxhornium*. Tui mentionem ita illic fecit *Voſſius*, ut qui addictiſſimum tibi ſe profiteretur. Promittit heros noſter affectum erga te luculentum. Ego ſatisfactum tibi fore arbitror, ut nuper ſcripſi, ſi nihil contra te moliatur. *Spanhemium* pro *Hornio* ſtare affirmat. Sed cum illi proximum adeſſem, tibi non minus favere videbatur. Reliqua ex *Voſſio* intelliges: cui & Curtium ad te ferendum tradidi, ſi fortaſſis notarum aliquid Blanckianae editioni adjectum velles. Sed feſtinandum: cum librum ille, Curatoribus Academiae noſtrae inſcribendum, ante Nonas Februarias proditurum affirmet. Rogo ut codicem hunc, & ſi quos praeterea utendos a me accepiſti, occaſione commoda remittas. Volo enim bibliothecam in ordinem accuratum redigere, cum vere proximo in Flandriam profecturus ſim. De libris, quos ex Liguria expecto, nihil hactenus intelligo; niſi quod adfuturos brevi auguror. Quod ſi fit, Senecam utrumque tibi ſiſtam, ut promiſi. Nunc quod addam non habeo. Sarravianae litterae, quas hic turbas dederint vix credas. Earum auctoritate permotus Salmaſius, mendacii reum apud multos me fecit. Ego vero cum quid-

vis

vis ferre malim, quam hanc ignominiam, litteras querelarum plenas ad *Sarravium* ſcripſi, ad quas reſponſum quotidie exſpecto. *Salmaſio* autem *Holſtenianae* ad *Lambecium* epiſtolae apographum miſi, in quo mentiri jubeatur, rogavique, ut de hoc crimine primum ſe purgaret, deinde alios accuſaret ſe longe honeſtiores. Excandeſcet, ſat ſcio: ſed ego ad hunc ignem jam frigeo. De *Sarravio* tamen aegerrime fero. Sed & tu fidem Gallicam expertus es. Vale. Lugd. Bat. CIƆIƆCXLVIII. a. d. IV. Kal. Jan.

EPISTOLA CLXV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

DE rebus tuis nihil a menſe alteroque jam intelligo. Per *Voſſium*, ni fallor, ſcripſi proxime. Hagae fui poſtea, negotiumque tuum *Heylderſichio*, *Graſwinckelio*, caeteris amicis, commendavi. *Kinſchotius* praecipue ac *Petrus*, *Hugonis* puer, *Grotius* tibi favent, & me abſente rem urgebunt. *Ruſius* putabat *Bouckhorſtium Jannigio* ſtudere, in *Salmaſii* gratiam. Etiam atque etiam igitur vide, ut ſpes tuas apud illum in tuto loces. Dordraci quoque, quantum potui, cauſam tuam egi. *Blyenburgio* autem denuo velli, ut omnia apud avunculum tentaret, cum Hagae mihi nuper occurreret. Spero facturum. *Baersdorpium* conveni ſemel hoc nomine. Sed alii tum aderant, ut cum illo libere agere non potuerim. Revertar eo brevi. Interim *Goeſium* noſtrum rogavi, ut cum eo ageret. Et jam egit. Parens meus pedibus laborat multo tempore. Inde fit, ut Hagam non poſſit excurrere. Operam tamen dabo, ut Curatores, qui poſt octiduum venturi ſunt, hic conveniat. Jam enim convaleſcit. Elzevirius me monuit operas typographicas ad N. litteram jam perveniſſe in Senecae primo tomo. Neceſſe igitur eſſe, ut reliqua mittas, aut operis ceſſandum fore: cum duo jam ſe exerceant in editione illa. Ejus nomine nunc ad te ſcribo. Tu hoc age, ne illis hic deſis. De ſarcinis Genuenſibus ne γρῦ quidem hactenus. Miror inſignem oſcitantiam mercatoris. A *Vlitio* hic habes, quae aliquamdiu penes me haeſerunt, quod *Voſſio* abſente neminem Amſtelodami haberem, ad quem mitti poſſent: cum *Goeſius* noſter toto fere menſe jam nobis adſit. De carminibus in *Boyum* ac *Plantam* ſcriptis vide ne arcanum tibi creditum cuiquam retegas. Volo enim omnino ignorari me auctorem: nec quiſquam rei conſcius eſt praeter te, *Kinſchotium*, *Valliumque*, qui & ſuas operas contulerunt. Puto libellum brevi edendum fore. Vale. Lugd. Bat. pridie Kal. Febr. A. CIƆIƆCXLIX. Raptim.

Google

EPISTOLA CLXVI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

TU quidem omnibus vere amici juſtis cumulatiſſime perfunctus es: reliqua, quae caſus feret, feremus. Etſi, ſi dies recte puto, jam oportet factum eſſe, quod vel ſperari vel metui poteſt. Niſi forte iſtis quoque rebus indixerint juſtitium ferales illi ex Caſſiteride nuntii. Heu conſolationem abominandam! ſed tamen, quicquid de nobis conſtituat fortuna, non poteſt eſſe tam inopinatum, quam illa ſecuris. Secundum Senecae tomum petent Elzevirii ab Hackio, a quo & primum acceperunt. Illi utrumque olim dedi, cum ipſe & Lud. Elzevirius operis ejus conſilium cepiſſent. Tertius quoque jam paratus eſt. Sarcinas tuas & tua ipſius cauſſa in portum pervenire velim, & citius mea, ut Aproſiani Senecae meminiſſe poſſim. A *Vlitio* poſt annuam intercapedinem tandem vidiſſe aliquid gaviſus ſum, & en, quod ei remittes. De carminibus elegantiſſimis tuis in [1] *Pedem* & *Compedem* apud neminem verbum feci, praeterquam *Schelium* noſtrum, cujus conſcientiam, credo, non refugis, quod nec faciunt facetiſſimi illi tui ſocienni. Fuit hîc nuper dies aliquot, quos geniales una egimus, non ſine honeſta ſuaviſſimaque tui memoria. *Voſſius*, ex quo hinc diſceſſit, etſi valde rogatus, ut, priuſquam Monaſterio abiret, certiorem me faceret, ne verbum quidem ad nos. Et, quo magis doleo, tradideram illi exemplum praefationis, ad quam ſcribendam ſcis mihi legatos auctores fuiſſe. Rogaveram magnopere, ut quid viſum illis fuiſſet, clanculum & ſincere me edoceret. Rumor fert neſcio quid in illa quoque aula turbari, utinam falſus! Vale, nobiliſſime & chariſſime Heinſi, & me ama. Magis gaudeo te velle, quod agitatum quocunque eventu fuit, quam qui poſſunt effectum reddere. Iterum vale, & veſtros ſaluta. Idibus Februar. Jul. CIƆIƆCXLIX.

1 *Plantam*, a planta pedis, & *Boyum*, a vinculis, quae *Bojas* dictae, & noſtratibus *Boejen*. Vide Cangii Lexicon, & Altaſer, ad Anaſtaſii Theodorum pag. 64. & nuper Eccard. ad Leges Salicas pag. 175. hi vero Planta & Boyus in *Saturnalibus*, quae Heinſius, Kinſchotius & Wallius, collatis operis ediderunt, miſere vapulant. inſerta ſunt ex illis, Poëmatis *Heinſii*, quae illum auctorem habebant.

EPI-

EPISTOLA CLXVII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

PArtim ab urbe abſens, partim etiam diſtractus occupationibus domeſticis litterarium per tempus aliquod officium in me deſiderari paſſus ſum, vir amiciſſime. Accedebat huc, de rebus tuis quod adderem vix fuiſſe. Curatores enim negotio infecto, quantum audio, diſceſſerunt. Id quod profuturum tibi exiſtimo. Tempore enim ac mora fervor ille adverſariorum & primus impetus deferbeat neceſſe eſt. Metus erat, ne dum toti ſumus in amicis tibi conciliandis, imparatos adhuc quodammodo, nec munitos ſatis praeceps Curatorum opprimeret conſilium. Tibi vero ea in virtutibus tuis fiducia debet eſſe, ut dubitare non poſſis, quin qui multos rebis tuis promovendis jam addictos expertus es, plures proxime ſis experturus. Quicquid candidati caeteri a Curatorum benevolentia ac favore polliceri ſibi poſſint, tu tuis meritis appone; cum nullus ex competitoribus ſit, qui vel umbram lucis tuae ac famae queat ſuſtinere. *Thyſios*, *Blanckardos*, *Janigios* ne time. Inter illos tui ratio habita eſt, qui cum cauſâ excident, ſatis gloriae ſe conſecutos exiſtimabunt, quod tecum commiſſi fuerint. De profeſſione interim in quenquam conferenda nihil decretum. Conſuli Dordraceno parens meus litteris te commendavit, idem & ego praeſens feci, & rogatu meo *Blyenburgius*, ut nuperrime ad me ſcripſit. *Pylius* quoque partibus ſuis non defuit, Kinſchotianis inſtigatus epiſtolis. *Heylderſichius* quid egerit non ſcio: multa certe liberaliter promiſit. Salutaturus eum proxime, & in negotium tuum inquiſiturus, hoc reſponſum a famulo tuli, herum conveniri non poſſe, quod in luctu eſſet ob ereptum ſibi filium. *Wimmenomius* multum hîc poteſt, ſed metuo ne a *Salmaſio* delinitus ſit. *Graſwinckelium*, alioſque ſplendidiſſimis tamen promiſſis lactare non deſinit, quam ille liberalitatem haereditariam habet. *Kinſchotius* apud propinquos ſuos caeteroſque amicos magna cura ac fide cauſam tuam egit. Et haec quidem de rebus tuis. Elzevirii in Seneca diligenter pergunt. Tomum itaque tertium ut brevi mittas neceſſe eſt. Horrendus ille magni regis caſus mirum quam conſternarit omnium hîc animos. Mitto tibi hîc verſus [1] meos & Boxhornianos. Auctores ut diſſimulentur rogo. Diſtichis praeterea aliquot mortem regiam celebravit amicus ille noſter, quae tanti ipſe facit, ut *Scriverio* praeſente affirmarit nuper, cum Catonianis ea ſe non permutaturum. E caelo quartus cecidit Cato. Sed non vacat jam jocari. De ſarcinis Genuenſibus nihil hactenus. Mira mercatoris illius eſt ſupinitas. Nec averſor tamen hanc moram, modo

1 Leguntur lib. III. Sylvarum pag. 192. Boxhornianos non reperi.

Google

modo ad me perveniant. Ad *Vlitium* curabo cras aut perendie. *Boxii* negligentiâ fit, ut tergo poëtarum [a] Theologi ac Juriſconſulti conſultum hactenus ſit. Trahit enim libelli editionem, cum totus ſit in Epicediis ac libellis, res Anglicanas ſpectantibus. Nobiliſſimo *Schelio*, quaeſo, me commendes. *Kinſchotius*, *Ruſius*, *Grotius*, caeteri amici, quoties convenimus, ſaluti ejus litamus non uno poculo. De *Voſſio* miror & indignor. Libris aliquot inſignibus me emunxit diſceſſurus. Interpretem Ariſtotelis Graecum a me habuit, quem unum inter omnes deſiderabat; habuit Aëtii opera; Graecum codicem manuſc. de portibus maris, aliosque libellos, ea conditione, ut mihi nonnullos ex ſuis, quos ultro offerebat, refunderet. Sed nihil horum ille: ne ſcribit quidem. Caninii grammaticam ſibi petebat: & abſtulit, tradidiſſe tamen non puto. Curtium cum Florentino codice collatum ſi tradidit, bene habet, nolim enim illum perire. Notas in Claudianum meas brevi deſcribam, & editioni parabo, de editione tamen ipſa conſilium adhuc incertum, velim tuae cenſurae eas committi, antequam juris fiant publici. In locis tribus quatuorve, qui in mentem nunc veniunt, expedias me rogo. *Ancipites habeant arces* recte contra Barthium olim defendiſti. Sed cur *ancipites* vocat? An quia ne arces quidem tyrannorum fortunam in tuto locant? Haereo. lib. I. in Eutrop. verſ. 331. *Naſcitur ad fructum mulier*. Non videtur Latinum ſatis eſſe. Forſan *foetum* ſcripſerit Claudianus, & τὸ *fructum* ex Gloſſa irrepſerit. Conſ. Olybrii. verſ. 50. Cur *Sollicitis collibus*? an quia auri foſſores pallent? longe quaeſitum hoc videtur. Conſ. Manlii 324. quid ſibi volunt *Spargentes flammae?* an pro *Sparſae*? Durum eſt. Exemplaria ſi in promptu habes, ſuggere. Conſul. IV. Honor. 636. 637. pro duobus illis verſibus primae editiones & ſcripti omnes habent,

Iſter ſanguineos egit te conſule montes.

Quaero hactenus cujus liberalitati duos debeamus. Alterum e textu ejicias, ſi tibi ſic videtur. Τὸ *Alpinos montes* quam frigidum! Cur enim *Alpinas rupes* non dixit, cum poſſet? *Sanguinei montes*, ut *praeruptus aquae mons* apud Virgilium. Et intelligit *cumulos ſtragum:* ſic lib. II. in Eutrop. *cumulis immanibus aggerat undas*. Haec nunc. Plura brevi. Vale, meum decus. Lugd. Bat. IV. Eid. Mart. CIƆIƆCXLIX. Raptim. Apud Lucanum lib. II. 120.

Vix te ſparſum per viſcera Baebi
Innumeras inter carpentis membra coronae
Diſceſſiſſe manus.

ſic legit vir magnus, at ſcripti, quos vidi, omnes, *Diſcerpſiſſe?* ſine ſenſu. Videtur ſcriptum primo, *Diſperſiſſe*, idque pro *Diſperiiſſe*. Claudian. lib. II. in Rufin. verſ. 517.

---- *Conſumpto funere vix tum*
Deſeritur, ſparſumque perit per tela cadaver.

Juvenal.

Obtritum vulgi perit omne cadaver.

In

a. Intelligit, credo, *Bojum* & *Plantam*, in quos Saturnalia edebantur cum maxime.

Digitized by Google

In Claudiani tamen loco pro *vix tum*, Legebam, *vixdum*. Sed tres antiquiſſimi ſcripti *victor*, quod non eſt de nihilo. Victorem Rufinum facit; quod conſumpto ejus corpore furor plebis necdum ſatiatus eſſet. Lucani locus huic lectioni obſtare videtur. Scribe quid ſentias. Sed quid hoc, *Sparſum per viſcera?* an *per vulnera?*

EPISTOLA CLXVIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

SCis Veſpaſianum triumphi die fatigatum tarditate & taedio pompae dixiſſe, merito ſe plecti, qui triumphum, quaſi aut debitum majoribus ſuis, aut ſperatum unquam ſibi tam inepte ſenex concupiſſet. Ego in nupera exſpectatione literarum tuarum, idem, quatenus res mea patitur, & paſſus & faſſus fuiſſem, ſi unquam avide illi ſpei indulſiſſem. Nunc me facile & continui, & contineo: veſtris autem officiis, eoque quod vobis eſt ſpei reliquum, laetor: quae ſi in irritum ceciderint, feremus fortiter. Monaſterio literas & exemplum praefationis recepi. Placuit legatis, & ſcribunt, jubere Reginam, ut opus perficiatur, videndique ejus deſiderio teneri. Spero intra quatuordecim dies me tibi adfore, tertiumque tomum, qui pridem paratus jacet, una cum praefatione in manus tibi traditurum. Carmine Latino, quod miſiſti, magnopere ſum delectatus, ejus omnia nitida & praeclara, niſi quod ſcio auctorem poſthac vitaturum vocem *ſubditorum*, non enim haec ea ſignificatione, ut nunc in ore vulgo eſt, veteribus accepta legitur. In altero quid mirer, non video, in quo nihil praeter ſonum ſecutus eſt auctor. Homo faſtidioſus & impatiens illud ablegaret ad ultimum vocabulum ſuum. Credo horribilem illum ex Inſula nuntium etiam praecipitaſſe annos optimi & maximi [1] ſenis, quem magno literarum luctu ſcis nuper occidiſſe. Heu quam pauci nunc reſtant ex uberrimo illo eruditorum proventu, quo ſub *Lipſio* & *Scaligero* floruit Belgium. Quam nulli ſubnaſcuntur? Itaque tu & ego mox velut in ſolitudine erimus. *Iſaacus* ſane narravit mihi penes te duo exemplaria Caninii eſſe, ſeque rogaviſſe, ut alterum mecum communicares: ſe abſtuliſſe, ut traderet, id enimvero diſſimulavit. Curtium tradidit, &, ſi fieri poteſt, cum venero, mecum tibi reportabo. Plane nova editione opus eſt. Non quod in Modiana non fere omnia jam recepta ſint, ſed quia ille audacula quaedam de ſuo intermiſcuit, etiam quae ex vett. libris ipſe mutavit, poſtea in ſequentibus ſpreta ſunt. *Ancipites arces* puto, quae obtinentibus tantum dant timoris, quantum fiduciae. *Ad foetum* ſane placet magis, quam *ad fructum:* & hominem in fructu eſſe, licet paullo alio ſenſu, noluerunt JC. noſtri. *Spargentes* pro *Sparſas* non memini legiſſe. An ſcripſit Claudianus, *parcentes?* nam & *impune vagus ignis*, & *fida incendia* mox. Vide. Bene, *ſanguineos montes*. Nec repugno

[1] *Voſſii* Patris.

τῷ diſperiiſſe in Lucano. *Sparſum per viſcera* ſuſpectum eſſe non debet, eſt enim diviſum. Senecae, Plinius, & ejus aetatis ſaepe ſic uſurpant de ſolidis & cohaerentibus, cum proprie ad liquida & non uno ſpiritu cohaerentia pertinent. Vale, Divine Heinſi, decus noſtrum, & me ama. Daventriae Idib. Mart. Jul. CIƆIƆCXLIX. Haud ſcio an quid eorum, quae ad Claudianum molitus ſum, probes: ob unum certe ne vapulem, ipſe deprecor. Locus de Eutropii domino. Diſtinguendum enim eſt: *Candida pollutos comitatur curia faſces, Forſitan & dominus. Praebet miracula lictor* &c. Vet. *domini*, nempe comitantur. Hoc & ego dudum in libello Obſerv. correxeram, & vidi poſtea anticipaſſe *Valeſium* ad Ammianum. Itaque, ſi cui vis, huic inſcribas licet, de me taceas. Iterum vale. Sed & fruſtra gloriatus ſum in illo, *Quae levat:* Habet enim Delrius.

EPISTOLA CLXIX.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

NObiliſſime & Clariſſime Heinſi. Nuper ita me morata eſt Haga, ut quod in ſuaviſſima conſuetudine tua ponerem, nullum mihi vacuum tempus ſupereſſet. Sic & Amſterodamum & Geldricam Academiam, nemine ſalutato, ſoli *Schelio* meo affixus, tranſii. Quod & contra deſtinationem fuit meam, & pleroſque amicorum non parum offendit. Sed illi quidem, cognita cauſſa, facile placabuntur. Nunc ſcire aveo, quam perſtent Elzevirii in conſilio duobus utendi praelis, & tertium quartumque tomum operis noſtri uno tempore ſubjiciendi; legeriſne & exegeris praefationem ad Principem, apud quam impune non licebit mihi eſſe negligenti: num quae, ſive in illa, ſive in Notis, mutanda cenſeas. Pro ſimplicitate illa, qua inter nos agere ſolemus, nihil ſenſuum tuorum in his rebus me debes habere celatum. Schedas Ovidianas *Boecleri* vix tandem inveni, & hîc habes. Mirifice diripior in hoc lectionum exordio: tamen in exſcribendo Curtio tuo quotidie lineam duco: ubi abſolvero, una cum Caeſare ad te redibit. Parvulas res ſatis multas quamvis in hac feſtinatione adverto, inter quas illud nuper lib. v. c. x. prope finem: *Nabarzanes cum Bactrianis militibus in veſtibulo praetorii aderat, titulum ſolennis officii occulto ſceleri praeferens.* Scriptus, ut & Bongarſianus Danieliſque, *praeferentes.* Nempe ſcribendum praeterea, *aderant.* Et uſus eſt hoc genere loquendi, quo Livius lib. XXI. ex noſtra reſtitutione: *Dux cum principibus capiuntur.* Et Naſo tuus v. Faſtor: *Conſul cum conſule ludos Poſtumio Laenas perſolüere mibi.* Scriptos Seneeas e Liguribus ſi nactus, noli quaeſo me morari. Vale, meum decus, & exiſtimationem meam in Annaeano opere tibi commendatam habe. Daventriae VII. Kal. Majas Jul. CIƆIƆCXLIX.

EPI-

Digitized by Google

EPISTOLA CLXX.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio

Daventriam.

QUam juſta Dei Opt. Max. judicia ſunt! *Doriſlaus*, ludi litterarii olim in hac urbe magiſter, qui fracta re deinde in Angliam conceſſerat, atque illic proſpera fortuna uſus, cauſſiſque dicundis ac litibus exercitatus, mox inter judices Regi morituro datos electus, &, ut nonnulli volunt, carnificis munere defunctus (Regem enim manu ejus obtruncatum ſunt qui ferant) Legatione tandem publica functurus ad Ordines reipublicae noſtrae Hagam proximis diebus advenit. Non tulerunt Angli praeſentiam tam inviſi capitis, quorum ſex nudius tertius in hoſpitium publicum, in quo diverterat, irruperunt, caenantemque plurimis vulneribus confoderunt perſonati. Haec in tranſcurſu. Elzevirii in Senecis tuis lente pergunt. Tomus ſecundus ubi abſolutus erit, tertium ſimul ac quartum edituros ſe promittunt: nec deerunt illis adhortationes meae. Dedicatio operis elegans eſt omnino, & te digna, gratiſſimamque Reginae fore confido. *Boecleri* ſchedas ad Metamorphoſin pertinere video, nec magnae rei eſſe. Ad epiſtolas ſpectare ipſe perſuaſerat. Obſervatio tua ad Curtium valde mihi probatur. Utinam plura hujus generis codex tibi meus ſuggerat. Saturnalia tandem hîc vides. Si tanti tibi videbuntur, ad *Schelium* mitti poſſint. Aliud exemplar tibi apud me paratum erit: nam nunc non niſi unicum hoc ad manus eſt. Brevi plura: haec enim amico praeſente exarabam, pede ſtans in uno. Vale. Lugd. Bat. CIↃIↃCXLIX. Idib. Majis.

EPISTOLA CLXXI.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

NEſcio quo modo evenit, ut cum nuper ad te ſcriberem, de morbo *Spanhemii* noſtri nihil addiderim, qui lethalis demum illi fuit. Cauſa morbi non longe quaerenda. Noſti ſimultates viro pacis amantiſſimo non unas exercendas fuiſſe, noſti ultimas cum[1] *Alaſtore*, quas multo minus, quam caeteras, concoxiſſe videtur. Gaudet iſta bellua & laetatur in tacito ſinu, bonis omnibus plorantibus, ſed illum dirae ſuae aliquando manent. Ego quidem caſum Academiae noſtrae & calamitatem ex animo miſeror. Nam ne quidem ſperandum

 rear,

1 Ita *Salmaſium* ſemper Heinſius, in epiſtolis & carminibus vocare ſolet.

Digitized by Google

reor, ut parem *Spanhemio* Theologum Curatores ſint inventuri, eſt enim plerumque id genus hominum factioſi admodum ſeditioſique ingenii: nihil noſtro illo pacatius, ut brutis, plane ac belluinis moribus fuiſſe oporteat, quibus cum illo non convenerit. Utinam de *Boucharto* invitando cogitetur. Sed hîc quoque turbabit *Alaſtor*, adeo ille nihil jam ferre poteſt, quod famam aut eruditionem prae ſe ferat. Viderint Curatores. A *Voſſio* noſtro litteras tandem habui Kalendis Majis Stockholmii ſcriptas, id jubente ſereniſſima, ut ait ipſe, Regina, quae verſus meos, Pariſiis ac Patavii editos, videre velit, ut quae poëſin unice in deliciis habeat. Caeterum quia tam inexpectata magnae illius principis curioſitas votorum meorum modeſtiam longe excedit, & quia amici noſtri ingenium uterque novimus, dubitavi aliquamdiu, an quamvis prolixe ſerioque id adfirmanti aſſenſum praebiturus eſſem. Manum tandem dedi, idque eo magis, quod ejus periculo, non meo, rem agi viderem. Audiamus ipſum, praefatus pauca de morte patris ſui, ita tandem de rebus meis ille; *Redeo igitur ad veterem ſcribendi conſuetudinem, idque non tantum ſponte mea, ſed & jubente ſereniſſima Regina, quae ut miro omnium ſtudiorum deſiderio tenetur, ita imprimis poeſi delectatur. Quantum ea in arte valeas jam ex aliis cognovit, vult tamen etiam ipſa tua videre poëmata, exiſtimatque ſeſe in illis dignum tanto patre filium eſſe reperturam. Mittas ea ergo prima, quae ſeſe offerat, occaſione, & conſequeris gratiam Sereniſſimae Regiae Majeſtatis. Non autem vult, ut carmen aliquod in laudem ſuam mittas, ſed ea poëmata, quae jam olim Pariſiis & Patavii edideris. In quo quidem an parendum ſit Majeſtati ejus, tuo relinquo arbitrio. Id tantum tibi adſirmo, ſi Principem hanc noſſes, habiturum te ampliorem carminibus materiam, quam tibi unquam contigerit, vel contingere poſſit, nam neque majus neque amabilius, neque divinius quidquam toto orbe reperiri poſſe exiſtimo. Animus erat etiam ad* Gronovium *noſtrum ſcribere, ſed tempus non patitur, ut id nunc faciam, rogo itaque, ut & ſignifices illum commendatiſſimum eſſe Sereniſſimae Reginae, eamque ſummopere expectare ejus Senecam. Sed & hoc quoque, mi Heinſi, pene exciderat, deſiderari quoque ab ea editionem Ovidii tui & Claudiani, magis tamen Ovidii, quem unice deperit.* Haec & plura ille. Elzevirios conveni jam, ſeduloque adhortatus ſum, ut diligenter in Seneca pergerent, nam lente hactenus procedunt operae, ajunt chartam ſe Francofurto expectare, hanc morae cauſam eſſe. Claudianum meum, poſtquam hinc diſceſſiſti, non inſpexi. Lib. II. Eutrop. verſ. 97. verſus ille aliquamdiu me exercuit, *Jamque iter in gremio pacis ſolcune parabant.* Offendit enim me hoc, *in pacis gremio*, idque eo magis, quod libri duo antiquiſſimi *paucis* agnoſcunt. Vide, quaeſo, an expedire te poſſis. Saturnalia jam accepiſti, puto: quae cum venia legenda ſunt, ex tempore enim & aliud agentibus exciderunt mihi & *Kinſchotio:* nam nihil cauſae erat, cur in adverſariis tam ignavis dedolandis omnes ingenii vires experiremur. Et ſane noſtrum me magis miſeret, quam illorum, qui vapulant, quod otio tam turpiter abuſi ſimus. Ecce jam tibi [1] carmen, quod cum verſibus meis editis ad ſereniſſimam

[1] Adſcriptum erat huic Epiſtolae, ſed quia legi poteſt inter Poemata Nic. Heinſii. lib I. Silvarum pag. 139. omiſi hic.

mam Reginam miſi, ſumma feſtinatione exaratum: cum non cunctandum videretur. Cave tuae cenſurae quicquam mihi diſſimules. Haec raptim. Vale, meum decus, & nobiliſſimum *Schelium* a me ſaluta. *Voſſio* negotium tuum commendavi. Lugd. Bat. IV. Kal Junias. Anno CIↃIↃCXLIX. Salutat te *Aproſius* noſter. [1] *Petrus Bapt. Burgus*, belli Suecici Scriptor, vir optimus, mihique amiciſſimus, Genuae nuper e vivis ſublatus eſt.

1 Prodiere ejus *Commentarii de Bello Suecico* Leodici Anno CIↃIↃCXXXIX. in 12° edidit praeterea libros II. de *Dominio feren. Republ. Genuenſis in mari Liguſtico* Romae CIↃIↃCXLI. in quarto. Scriptor ubique ſtudia partium prodit, & Papae & Auſtriacae domus obnoxius in Suecos & omnes, qui a Romano Pontifice diſceſſionem fecerunt, debacchatur, & ſtilum atrocem exercet. An Cl. *Struvius* in Biblioth Hiſtorica Cap. XVII. §. 10. erraverit, qui *Joannem Bapiſtam Burgum Martem Sueco-Germanicum* edidiſſe libris III. Colon. 1644. in 12° ſcribit, neſcio, cum editionem illam non viderim, ſed Leodicenſem, quae libris tribus commentarios *Petri Bapt. Burgi* deſcriptos exhibet. Video etiam *Chriſt. Gryphium* capit. II. §. 6. de Scriptoribus Hiſtoricis ſeculi XVII. editionem alteram Anni 1643. memorare, quae imagines additas, ſed invenuſtas habet. Tribuit ille huic *Burgo* rarum animi candorem, quia in fine libri III. magnificum elogium *Guſtavi* contexuit; ſed in quo tamen culpat haereſin & alieni regni uſurpationem, & implacabilem Caeſaris & Catholicae religionis hoſtem vocat. Cap. VIII: §. 8. hujus auctoris librum de *dignitate Reipub. Genuenſis* memorat in Fol., quem etiam ignoro, & dubito an non idem ſit, qui de dominio maris agit.

EPISTOLA CLXXII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Lidam.

NObiliſſime & Clariſſime Heinſi. Binas tuas accepi longe gratiſſimas. De [1] quadruplatore, ſemper ita exiſtimavi, neminem ex omnibus, qui vel conſilium vel operam, vel nimium favorem in re tam dira triſtique commodarunt, evadere poſſe, ſi pedem extra feralem inſulam ponat. Itaque non tam caſum, quam hominis ſtultitiam ac temeritatem miratus ſum. At vero mors [2] illa immatura, & propemodum letalis Academiae veſtrae, cum primum de illa cognoſcerem (cognovi autem ex Ampliſſ. Viri affinis tui literis) ita me commovit, ut prae magnitudine mali & doloris diu non eſſem apud me. Non neceſſe eſt, ut exponam tibi cauſſas, ſed tu ipſe ſcis, neque publice neque privatim, ipſius dico optimi viri τοῦ μακαρίτου domuſque ejus, tempore magis alieno potuiſſe hanc cladem contingere. Sed a cothurno ad ſoccum. Admirando Poëtarum pari acclamo ſane: *Io Saturnalia.* Nihil feſtivius neque elegantius dici potuit aut ſcribi. Et quia hoc quoque imperas, ponam quaeſtionem tibi: tu videbis, in quam partem vergere velis. Nimirum an non habeat ſpeciem νεωτερισμοῦ, *comitia ad Apollinis*, dein *comitia frequentiſſimo Senatu.* Neque enim iſte locus comitiorum, neque comitiis ratio Senatus habetur-

1. *Doriſlario.* 2. *Spanhemii.*

EPISTOLA CLXXIII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

SPanhemium vix extuleramus, cum raptus nobis *Walaeus*. Nunc in gemino luctu verſatur Academia. Videtur profecto, Vir Clariſſime, neſcio quod aſtrum eruditis inimicum nunc regnare. Adeo Europam univerſam perrepunt haec contagia. De *Gaudentio* ac *Petro Bapt. Burgo* jam intellexiſti. *Scioppium* e vivis exceſſiſſe nunc nuncio. Ita ad me eques *Puteanus*, qui & alios addit tibi, ut exiſtimo, non notos, viros tamen praeſtantes, quique magnam inter Italos de ſe ſpem excitarant. *Spanhemio* ac *Walaeo* ſucceſſores, ſine dubio indigni dabuntur. Nam id agi hactenus videtur, ut evertatur occultis machinis haec Academia. Nullus honor virtutibus, nullus meritis locus, qui ſi ullus eſſet, de te certe invitando jam tranſactum foret. Sed hi patriae meae mores ſunt. Favori gratiaeque dantur omnia, meritis nihil. Si arrogare quicquam mihi poſſem, viderer & jure de fortunae meae malignitate queſturus, cujus pertinaciam in ultima forſan barbaria expugnaturus ſim, in patria nequicquam id pollicear mihi:

Nullas habet ſpes Troja, ſi tales habet.

Quibus tamen calamitatibus fortem animum habeo, quem opponam. Ea indole ſum, ut dignitates divitiaſque poſſim contemnere, ſi magno ſtudio magnaque contentione ac ambitu ſint petendae.

Non talem Heinſiadae patri Rutgerſia mater
Edidit, ignavamve adeo ſtat amare repulſam:
Nec tanti licitamur opes. Eſt ſpretor honorum,
Eſt ſupra fortunam animus.

Nec Dii ſirint, ut cujuſquam benevolentiam hujus mercedis ſpe captem. Aliis hae curae ſomnos rumpant. Mihi χρήματα θεόσδοτα πολλὸν ἀμείνω. Habeo, quod ſatis ſit, ſi modico contentus ſum, & ſum profecto. Nec adeo abjectae ſunt fortunae meae, ut lauto matrimonio eas non poſſim erigere: ſed inter tot dotatas neminem vidi hactenus, quae me traheret hoc lenocinio. Diſcant poſteri mei ex me virtutem, fortunam ex aliis. Haec nimia forſan, & praeter rem, quae eo ſpectant tamen, ut exemplo tuo me oſtendam ſapere. Scio enim, tuum te eſſe malle, quam fortunae tuae. *Saturnalia* non diſplicere tibi, eſt quod gaudeam. Idque eo magis, quod extemporaneum ſcriptum ſit, & ab aliud agentibus effuſum. Nae profecto otio noſtro abutimur, qui tam ignavos hoſtes invaſerimus! Corio enim elephantino tam probe tecti ac muniti ſunt inſcitiſſimi tenebriones iſti, ut vel acutiſſimos ictus impune ſuſtinere poſſint ac retundere. Tam alto ignorantiae veterno ſopitos nemo excitare poſſit, niſi qui ſimillimus illis ſit. De *comitiis* recte mones. Utinam plura carpi non mereantur! Mihi certe multa diſplicent, quae hactenus non vacat emendare. Ne quid diſſimulem, ſecurum ac negligentem reddidit adverſariorum ſupinitas. Hinc peccandi fiducia. Reginae verſus meos mi-

miſi: parendum enim fuit. De ſucceſſu ne quid promittam mihi, tenuitatis meae facit conſcientia. Obſequium meum optimae principi ſi probabitur, ſatis eſt: caeterorum nihil ambio. De *clientibus* ſic habe. Communis generis eam vult Chariſius vocem, ut & *hoſpitis* & *antiſtitis*. *Clientam* tamen dici ab Afranio Horatioque non negat, quomodo & *hoſpitam* dicimus & *antiſtitam*. Ego quia *de Superis*, hoc eſt Diis Deabuſque loquor, ut ſequens verſus ſatis evincit, minus bene me expreſſiſſem, ſi faeminini generis vocem verſui inſeruiſſem. Nec dubito quin Horatius Afranium imitatus *ἀρχαικῶς clientas* dixerit. Verſu XIV. pro *plectra diſerta* rogo corrigas, *plectra ſonora*. E Claudiani loco ſic me expedio: τὸ *in gremio* videtur corruptum, cum duplex *ss* degenerarit in *m*. quod non raro fieri in veterrimis libris noſti. Tollendum deinde *o*, ultima vocis littera. Sic pro *in gremio*, habebis *in greſſi*. pro *pacis*, *paucis* eſſe in duobus codicibus omnium antiquiſſimis jam monui. Legendus igitur totus verſus hoc modo,

Jamque iter ingreſſi paucis ſolenne parabant

Terreſtri via iter ab Eutropio confectum innuit, cum via maritima ſoleret confici. Vide an manum dare conjecturae huic poſſis. Elzevirios hortari non deſino. Intra triduum tomum tertium auſpicaturi ſunt. Notis ut eadem opera manus admoveantur, quantum in me curabo. Codices Genuenſes necdum ad me perlati. Audio de novo Amſtelodamum naves aliquot ex Italia adveniſſe: forte & illam, quae ſarcinas iſtas vehat. Sed cum *Goeſius* nobis adſit, in Zelandiam mecum abiturus, non potui in rem inquirere. Revertemur intra decem dies. Faxo tum intelligas, quid expectandum ſit. Praefationem tuam denuo perlegi. Ita bene mihi ſit, ut ejus lectione ſatis expleri non poſſum! Compta, venuſta, elegans, erudita tota eſt; plurimum reconditae antiquitatis habet; quare & futurum eſt, ut a paucis capiatur ille lepor. Amicum quidem noſtrum, qui ſe veteris eloquentiae reſtitutorem credi velit, nihil in ea videre aut intelligere exiſtimo. Idem ille, nuper magno ſupercilio me accuſabat, quod obſcurus ut plurimum in verſibus meis eſſem. *Laeſtrygonas* enim & *Antiphaten* ſibi inauditos hactenus, quos epicedio in Regem Carolum meo inſeruiſſem. Et hoc quidem praeſente *Scriverio*. Dignus ipſe, qui ad Laeſtrygonas ablegetur, atque illos eloquentiam doceat. *Mallincrotium Rottendorfiumque* Hagae nuper ſalutavi: mox cum iis in hac urbe pranſus ſum. Viri profecto doctiſſimi ſunt, & quorum ſimiles multos patriae noſtrae velim adeſſe. *Rottendorfius* de libris aliquot Ovidii MStis ſpem fecit. Haec ſumma cum feſtinatione. Diem menſemque ut addas dedicationi nihil neceſſe. Vale, meum decus, & tuos omnes a me ſaluta. Lugd. Bat. a. d. XV. Kal. Jul. ſtil. Gregor. CIↃIↃCXLV. [1]

1 Adjunctum erat epigramma in obitum *Frederici Spanhemii*, quod legitur lib. III. Silvar. pag. 191. & ad ultimum diſtichon, ubi de *amicorum lacrimis* agit Heinſius, ita clauſerat carmen: *Momus* (*Livor* in edito) *& ipſe dolet*. Et haec adſcripſerat: *ſibi hoc dictum interpretetur Alaſtor Claudius, quem moriente Spanhemio lacrimaſſe conſtat. Adeo atroces etiam illas animas ſcelerum ſuorum conſcientia quandoque torquentur:* De his lacrimis alterum eſt epigramma editum eadem pagina.

EPI-

EPISTOLA CLXXIV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

FAlſus opinionis meae ſi fui unquam, nunc certe fui, idque duplici nomine, tum quod in Zelandia Flandriaque ac Brabantia haeſerim diutius, quam exiſtimaram, tum quod domum reverſus nullas a te litteras invenerim. Fore enim arbitrabar, ut, ſi meae gratiae nihil epiſtolii dare velles, Senecae ſaltem tui a te extorquerent, quod fruſtra mihi vindicaturus eſſem. Tu vero, mi Gronovi, quem fraternum hactenus in modum diligo, quemque Caſtorem meum appellare ſoleo, id nomen convenire tibi non exiſtimas, niſi Amyclis te natum mihi perſuadeas. Male ſit Harpocrati tuo, qui tam conſtantis ſilentii myſtam ſibi legit. Sed ut ſerio rem agamus, tomus Senecae tertius finem ſpectat. Notae tuae reſtant, quae tomum quartum ſunt confecturae: ad eas praelo committendas mox ſe convertent Elzevirii. Rogarunt igitur me, ut exigerem quod reliquum penes te eſt notarum. Nam de Controverſiarum fragmento, quod a Clariſſimo *Ferrario* acceperam, ſpes decolavit. Tam indignis modis Genuenſis mercator me luſit, qui cum libros Genuae comparatos huc miſerit, illorum oblitus eſt, quos Mediolano advexeram. Quae tam inſignis oſcitantia bilem mihi vehementer commovit. Scripſi quidem ad illum, ſed ſperandum non eſt, ut faſciculus in tempore poſſit huc deferri, quem in Doganâ reliquiſſe videtur: quod ſi factum, metuo, ne ſarcinae illae mihi perierint, & ego fraudatus ſim optimorum ac rariſſimorum librorum non parva copiâ. Perſpexiſti & tu, credo, mercatorum ingenia, qui dum ſuis rebus promovendis unice incumbunt, alienas ſuſque deque habent, & ut plurimum negligunt. Sic ab altero Neapolitano nummos veteres & libros, qui ſexcentis circiter florenis conſtiterunt, quoſque toto biennio jam domi ſuae ſervat, nullis precibus extorquere poſſum. Senecam Tragicum, quem dono mihi *Aproſius* dedit, in manus tibi tradam. Nam feſtinatione nulla hîc opus. De *Scioppii* morte falſus rumor fuit. Nunciarat id mihi tamquam rem certam Eques *Puteanus*. Sed cum deceptus is fuerit a *Forſtnero* quodam Germano, qui Patavio recens Romam advenerat, & jam ad *Rhodium* de libris τ. μακαρίτου poſtumis emendis ſcripſiſſet, hominem & vivere & valere pro reſponſo accepit, meque erroris hujus, quanquam ſero, admonuit. *Alaſtor* totis Furiis in me inſurgit ob epitaphium Spanhemio ſcriptum, maximumque malum in primo, quem editurus eſt, libro minatur. Reſponderi illi per amicos curavi, etiam atque etiam videret, ne praeveniretur. Mihi enim certum eſſe, homini inſano maledico nihil impoſterum indulgere. Sed, quod omnium facetiſſimum eſt, in *Heidanum*, qui cum *Latio* fere ſolus ei amiciſſimus fuit, apud quoſvis

quotidie debacchatur. Orationem ejus funebrem, ut ſoloecam, barbaram, ineptam, ex Cunaei Orationibus ſublectam paſſim traducit. Rationem hujus facti nullam ſcire poſſum, niſi quod *Spanhemium* ipſum, & *Rivetum*, in illa nimis laudarit *Heidanus*. Tum quod *Alaſtori* noſtro, poſt invidioſas laudes, *motus heroicos* adſcribat, quos *inſaniam* interpretatur acutiſſimus *Alaſtor*. Vides quam periculoſum ſit hominem arrogantiſſimum laudare, qui eo ſuperbiae ab adulatoribus ſuis redactus eſt, ut digne ſe laudari non poſſe arbitretur. *Stevartus* libellum ei nuper inſcripſit, in cujus praefatione τ θεῖα, *heroem auguſtiſſimum*, *& ipſo Auguſto auguſtiorem* vocat: nihil ab eo neſciri contendit. Unum illum tantum ſcire, quantum omnes, quotquot hactenus vixerunt, eruditos. *Juſtellus* ad plures abiit. Ita *Puteani* ad me. Tu vale, & rem bene age. *Voſſium* noſtrum in Suecia manſurum, eoque nomine bibliothecam ſuam ad ſe deferri curaſſe conſtans rumor eſt. Elzevirii Baudianas epiſtolas auctiores luci parant. Si quid ad rem habes, communica, quaeſo. Lugd. Bat. CIↃIↃCXLIX. Nonis Aug.

Bullialdus in locum *Paganini* a Magno Hetruriae Duce invitatus eſt: qui oblatam conditionem non videtur accepturus.

EPISTOLA CLXXV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

Jam minuerunt, puto, querelas tuas meae, quae in via atque adeo propiores tibi, quam mihi erant, cum tu illas deſiderabas. Nam quod ſerius demiſſae, ſane pigriorem me fecit iter tuum, quod facile cogitabam ultra promiſſum reditus diem prorogatum iri. Habes igitur, & habebis, quando voles, ſine Amyclis Caſtorem. De Senecis ad umbilicum adductis, mihi nuntii beati. Utinam nunc perſuadere hominibus poſſes, ut ſtatim adderent frontem cum dedicatione! Hoc deſidero, non tantum, quia praeſente te fortaſſe maculis libera prodiret, ſed etiam quia fidum hominem habeo, qui cis paucas tempeſtates, menſem forte, minatur iter in Sueciam, & poſſet iſtos tres tomos portare in anteceſſum. Amabo te, incumbe in hanc curam. Poteris apud eos hoc praetexto uti, quod magnopere deſideremus uterque, tu atque ego, ut Praefatio mendis careat: de illo autem nihil poſſe certi ſperari, niſi nunc praeſente te perficiatur. Nam ut ipſam tibi porro commendem, non puto opus eſt: ita & meo honori & majeſtati illius, cui inſcripta eſt, faves. In Marcum hîc habes. Alloquium ad lectorem quarto illi tomo praefigendum habebis proxime: jam enim profligatum eſt, ſed nondum redegi in mundum. Quod ſcribis & λόγον & carmen ἐπιτάφιον motuum laudatorum eſſe novam cauſſam, nihil levius exſpectabam, ex quo utrumque cognovi. *Is.*

Voſ-

Digitized by Google

Voſſius non tantum manebit in Suecia, bibliothecamque ſuam eo tranſtulit, ſed & patriam Reginae viginti millibus florenis vendidit: haec ſub ipſius adminiſtratione erit. Caeterum locus ei in palatio conſtitutus, ſtipendium quinque millium florenorum annuorum adſignatum, victus praeterea in aula. Sic mihi nuper hîc retulit *Tollius*, cujus frater etiamnum domi Voſſianae Amſterodami agit. Epiſtolas *Baudii* nulla parte augere poſſum. Tres fuere penes *Guilielmum Grotium*, quas ab eo acceptas, cùm Jo. Janſonius eandem editionem repeteret, *Boxhornio* tradidi, ut adjungerentur: ſed neſcio cujus negligentia tamen ſunt omiſſae. Eas ſi non habes, a G. *Grotio* petes. *Juſtellum* deceſſiſſe doleo, quemadmodum laetor rumorem de *Schioppio* falſos nos habuiſſe. *Heraldi* commentario grandi quid fit? Vale, mi Heinſi, & de praefatione memento curare. Daventriae. VII. Id. Sextil. CIƆIƆCXLIX.

EPISTOLAE CLXXVI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

PRoximas meas una cum notis in Marcum Senecam accepiſti, credo. Nunc en praefationem ad Lectorem, quam Notarum tomo praefigi velim, una cum carmine *Rottendorfii*, quod ab eo ad me miſſum putavi non incommodo hic poni, inſtar alius ad Reginam praefationis. Audieram ab *Iſaaco* noſtro Graeca, quae apud M. Senecam reſtituta ſunt, *Scaligero* deberi: cum communicaſſe ea cum *Vulcanio*, codice MS. ejus in primis adjutum; hunc cum [1] *Schotto*, qui diſſimulata laude *Scaligeri* ſub ſuo nomine ediderit. Si vera eſt haec hiſtoriola, vos eam noſſe oportet. In fine hujus, quam vides, praefationis aliquid ea de re poſueram, ſed delevi poſtea, partim incertus, an verum ſit, partim ne dicerent in cauda praefationis venenum eſſe. Ad librum de vita Beata cap. XIII. *Virtus ſalva eſt:* an *veritas*, an *virilitas?* totam eam obſervationem velim abs te, ſi res integra eſt, deleri. Epiſt. XCV. locus eſt: *Habeamus in commune, quod nati ſumus.* Ibi non ſatis me expreſſi. Τὸ *Quod* volo eſſe pronomen, non conjunctionem. *Quod nati ſumus*, volo eſſe, quod cum nativitate accepimus: ut noſti illa: *homo natus*, *vir natus*. Hoc alibi explicabo latius: nunc ad illa verba in notis: efficiamus, ut ad commune bonum vel commodum creati ſimus: ad illa appinge quaeſo: *tales vel tale animal*, *quale creati ſumus*. De Praefatione ad Reginam, quae te proxime oravi, credo tibi curae fuiſſe. Hanc quoque fas perlegas & emendes, aut ſi quid diſpliceat tibi, me in tempore mo-

 neas

1 Ex Epiſtola *Schotti* ad Lipſium XCII. patet, Schottum Graecas lacunas ex Covarruviano codice ſuppleviſſe, & optaſſe, ut in *Lipſii* aut *Scaligeri* manus perveniant, quia poſt mortem *Jac. Dalechampii*, ad quem miſerat notas ſuas, apud heredes haerebant, & quas recepiſſe Epiſt. XCV. & XCVII. Lipſio ſe juſſiſſe mitti, ſcribit.

Digitized by Google

neas. Vale, Decus meum, & meam famam tibi commendatam habe. Daventriae poſtrid. Id. Sextiles CIↃIↃCXLIX.

EPISTOLA LXXVII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

QUod queſtus nuper apud te ſum, amiciſſime clariſſimeque virorum, aut nullum aut parvum ab hominibus noſtris pretium virtutibus poni, ut te ſolarer id potius factum, quam quod meritis meis plus deberi arbitratus ſim, quam hactenus defertur. Indignor aliorum rationem non haberi, de me gaudeo. Quid enim honorificum magis, quam negligi aut contemni ab iſtis mortalibus, qui litteris ac eruditioni bellum indixerunt? Ad magiſtratum hujus civitatis nemo poſt *Goeſium Swanenburgium*que, hoc eſt toto decennio, promotus, qui praeter vernaculam linguae alicujus peritus eſſet. Nuper etiam tres Scabini ex infima plebis faece lecti, quorum unus piſtoris famulus olim fuerit, ac piſtor etiamnum ſit, caeteri non melioris illo notae. Quod facinus ſibilis ac carminibus famoſis jure meritoque exceptum. Vides, quam non fruſtra Fornacem inter Deas olim retulerint Romani. *At nos litterulas ſtulti docuere parentes.* Sed per me licet, male ſibi conſulant ſuiſque civibus, dum Academiam noſtram inſcitia non inquinant ac peſſum dant. *Veſlingium* ut invitarent ad profeſſionem Medicam auctor nonullis fui, illi vero virum nullius pretii homini doctiſſimo elegantiſſimoque praelaturi ſunt, niſi me fallunt praepoſtera illorum conſilia. *Bouchartum* ad miniſterium eccleſiae Gallicanae nuper evocarunt, cum ad profeſſionem Theologicam debuiſſent; quaſi vero homo opulentus, optimoque loco natus, ac magnae inter ſuos exiſtimationis, Miniſterium eccleſiae patriae ſit deſerturus, ut eandem peregre dignitatem, qua domi fungitur, amplectatur. Jure ergo ludi ſe queſtus eſt, oblatam conditionem aſpernatus. Non tu ſolus es, mi Gronovi, in quem injurii ſint Vatinii noſtri. *Boxhornianam* de Jure ſucceſſionis diſſertationem vendi nuper vetuerunt, ejuſque ſcripti exemplaria a lictoribus direpta: cum *Salmaſianus* tamen liber, contumeliis in hoſtes Regios atrociſſimis plenus, apud Elzevirios impune nunc edatur, magiſtratu conſcio. Sed miſſa haec faciamus. In Virgilii loco, *animos tollent ſata*, ſenſus videtur conſtare, animos tollent, propter aquam interlabentem, & halitum ſubeuntem. Libelli mei in Sueciam perveniſſe nondum videntur, quos *Appelbomio* commiſeram, ille, ut ſumptibus, credo, parceret, nobili cuidam perferendos dedit; cui quid factum ſit ſciri hactenus non poteſt. Queritur interim de hac mora *Voſſius*, ob quam ne ſuccenſeat mihi ſereniſſima Regina vereor. Purgavi itaque me litteris apud *Voſſium*, factique culpam in *Appelbomium* converti. Dedicationis tuae par-

tem

rem potiſſimam hîc habes; ut ſine mendis ederetur operam omnem adhibui, ſi quid peccatum apographo a te miſſo liœt adſcribas: aqua enim in uno alteroque loco mihi haeſit: ſed fortaſſis fruſtra. Habes & primum notarum folium, ſecundum etiam emendavi. Negligenter ſic ſatis operae ſe gerunt, & graviter nonnunquam impingunt, quod jam aliquoties tempeſtive a me praeventum. Quo magis doleo Amſtelodamum me nunc evocari, trahunt me eo neceſſaria quaedam negotia; quod intellexerim Neapolitanum mercatorem, cui nummos veteres libroſque in Hollandiam mittendos commiſeram, ex ea urbe diſceſſurus, re fracta foro ceſſiſſe. Quod ſupereſt, tentandum mihi, ſi quid forte tabularum ex iſto naufragio colligi poſſit. Intra dies paucos revertar. Elzeviriis interim in mandatis datum, etiam atque etiam viderent, ne quid errorum obreperet me abſente Notis tuis. De Claudiano edendo inter illos & me convenit: quem intra viginti dies praelo commiſſuri ſunt. Mitto hîc obſervationum initium; caetera miſſurus, ubi deſcripſero. Rogo accurate ac attente pagellas iſtas perlegas, perlectaſque mihi remittas, de erroribus etiam libere moneas, nihilque, quod carpi poſſit, intactum relinquas. Caetera ipſe emendabo adhuc perpolienda, quae ad ornatum verborum pertinent: tumultuaria enim opera pagellas illas effudi, nec perlegi ipſe. Quae notata vides in margine, ut ſuperflua delebuntur. In Statii loco, *fulgorque reciſus*, nihil mutandum videtur, & muto ſententiam. *Interciſam diem* ſic Claudianus dixit. *Heraldi* ingens liber ſub finem anni hujus prodibit, ſic ipſe nuper ad me. Quibus *Salmaſio* reſpondet jam edita ſunt: reſtant Rerum quotidianarum libri tres. Voſſianam bibliothecam quadraginta florenorum millibus a Regina emptam idem *Salmaſius* credi vult, tibi potius accedo, qui de viginti millibus ſcribas. De *Schotti* ingrato in *Scaligerum* animo nihil memini. Extat in bibliotheca publica ȣ πάνυ exemplar ex editione *Mureti*, in quo lacunas Graecas ſupplevit, quod neſcio quomodo exhibere tibi neglexi. Puto illum Graeca iſta a *Vulcanio* habuiſſe, nam inter ſchedas ejus nonnulla ad rem hanc facientia vidi: *Vulcanium* ex *Schotti* libro deſcripſiſſe exiſtimo. Certe codex ille venerandae vetuſtatis, cum altero, Antverpiae apud Jeſuitas etiamnum ſervatur, ut ex *Rubenio* intellexi: nec arduum fuiſſet eum impetraſſe tibi, ſi ſic voluiſſes. Pariſiis etiam apud *Mantellum* quendam Medicum Naturales quaeſtiones vidi editionis Aldinae, a viro quodam docto ad libros veteres caſtigatas: quas mihi tum offerebat tecum communicandas. Haec nunc, ſumma cum feſtinatione, itineri accinctus: plura proxime. Vale meum decus. Lugd. Bat. pridie Kal. Septembr. CIƆIƆCXLIX.

Titulum Senecae praefigent Elzevirii, quem ante praefixerunt, mutanda tantum inſcriptio, quam pro libitu concinnabis, quantum tamen fieri poterit, breviſſime. Ut hîc feſtines tua intereſt. Iterum vale.

EPI-

EPISTOLA CLXXVIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Daventriam.

TAntum quod acceperam tuas hodie, cum mihi cathedra fuit conſcendenda. Idemque faciendum poſt meridiem, & duas praeterea horas privatim docendum, niſi auctio librorum, &, cui has portandas dabo, mihi diem exemiſſent. Nomen illi *Joachimo Borgheſio*, pater Rector ſcholae Groningenſis, ſtudia ſatis elegantia, & ſingulari impetu ad literas noſtras fertur, mores, ut audio ex iis, qui a puero hominem norunt, & ipſe paucorum dierum adſidua conſuetudine percepi, probiſſimi ac ſimpliciſſimi. Quare cum in Academiam veſtram migret, audeo tibi eum tradere digniſſimum, qui te familiarius colat, & bonitate tua congreſſibuſque tecum crebris & proficiat, & tibi devinciatur. Agnoſco autem fidem tuam & curam in illis, quae tibi commendavi, & vidi lubens ſpecimina operis Annaeani. In praefatione ſtatim averſo latere primae paginae grande vitium eſt admiſſum : *quam eandem caſtis immortalium:* cum debuiſſet : *quam deabus*, *eandem caſtis.* Duo leviora, *bonorum artium*, & *quales in ipſis riguerunt*, pro *viguerunt*. Diſtinctiones alicubi quoque omiſſae nonnihil obſcurant. Quae etſi mallem vitata, tamen pro fato librorum, & operarum tum ſtupore tum negligentia, ut ille Plautinus dicebat Ballio, *Minus malum eſſe illum*, *quem conduxerit*, *quam cenſuerat*, *coquum*, *qui nihil etiam dum praeter cyathum & cantharum harpagaverit*, ſic ego illas minus malas ducam, quae caetera reliquerunt, ut intelligi poſſint. Tu videbis, quid illis ſit faciendum, & an alicubi de illis poſſit lector moneri. Schedas tuas ad Claudianum cras percurram, & prima occaſione remittam. De Saturnalibus magnas gratias. Nunc dormiturio. Vale, mi Heinſi, & me ama. Daventriae, quo die tuas accepi, a. d. x. Kal. Septemb. CIƆIƆCXLIX.

Diſcrucior nuntio, qui te Amſterodamum evocavit, nec mea potius, quam tua cauſſa. Utinam effugerint res tuae illud hominis fortunarum incendium. Puto te accepiſſe notas ad Marcum una cum praefatione generali, quarto tomo praefigenda.

Digitized by Google

EPISTOLA CLXXIX.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

ITa me Muſae ament, ut juvit legiſſe ſpecimen, quod miſiſti, tuarum in Claudianum annotationum, doctum, elegans, accuratum, ut nihil magis. Tu tamen non credes me legiſſe, niſi aliquid reprehendam. Quid ſi tam diligens fuiſti, ut nihil reprehenſione dignum excidere tibi paterere? Et certe nihil admodum occurrit, quod mihi ipſi non facile excuſarem. Unum tamen alterumque ſubjiciam monentis, non caſtigantis, vice: tu videbis quam bene. Conſ. Olyb. Verſ. 6. *faſtigia* valde probarem, ſi adjungeretur aliud verbum, quam *τὸ torqueat*. Nunc videtur dicere, *novo torqueat veſtigia*, novo & inuſitato more, ſuperbius & inſolentius incedat, rotetur progrediendo. I. In Ruffinum verſ. 297. *ſed motibus impar*, neſcio quomodo non poteſt placere. Lib. II. verſ. 69. *dolor afficit unus*, optimum & Tullianum: haud quaquam tam bene, *officit*. Illa in ſcriptura, *refluvis Boſphorus*. De *fuco*, praeclaram & utilem multis locis obſervationem mihi praeripuiſti: dudum enim miratus fueram, non potuiſſe doctos viros inter *fuccum* & *fucum*, praeſertim tot locis, diſtinguere, & congeſſeram quaedam in eam rem, quae nunc tibi cedent, me libentiſſimo ſecundiſſimoque. Quod ut certius ſcias, mitto etiam hîc, quae dudum oblita nuper neſcio quid quaerens inter ſchedas meas reperi, foliolum collationis Ovidianae, quod miſerat *Boeclerus*, & Claudianum a me in Anglia cum MS. codice *Patricii Junii* collatum. Videbis an uſui eſſe tibi poſſit. Ignoſces, quod in proximis dubitaveram, an accepiſſes praefationem meam, quaſi potuiſſes mihi reſpondere de *Schotto*, ſi illam non accepiſſes. Hoc per feſtinationem mihi exciderat. De codicibus illis Antwerpianis utinam citius noviſſem. Nunc ſerum eſt, niſi forte in futuram novam editionem aliquid parem.* Cogor abrumpere, quia inſtat, cui tradam has portandas, egregius juvenis καὶ οὐκ ἀπαίδευτος, diſcipulus aliquamdiu meus, & civis primarii filius, *Nilandius*. Eum, cum te adibit, ſolita tua humanitate excipies. Non audeo tibi amplius meas Notas in Senecam commendare: ita impudenter tua opera utor: facies tamen quod poteris. Heri apud Reverendiſſ. *Mallincrotium* & nobiliſſ. *Rottendorfium* facta eſt tui mentio, digna eruditione ac moribus tuis. Etiam ſaluti tuae propinavimus, ac dimiſſus ſum bene madidus. Videbis ipſos, credo, aut Hagae aut in urbe veſtra. Vale, vale. Daventriae a. d. IV. Kal. Septem. Julian

EPISTOLA CLXXX.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

ULtimis litteris ſpecimen notarum miſi ad Claudianum, Vir Clariſſime. Cenſuras tuas avide expecto. Nullus enim dubito, quin inveneris nonnulla in ſchedis iſtis, quibus aſſentiri non poſſis. Lib. II. in Rufin. 438. *viroſque imitata retentus* non videtur mutandum in *receptus*. Muto igitur ſententiam: quanquam non multum refert. *Retentus* a retinendo. Reliqua deſcribere uno impetu decreveram, ſed propoſitum hoc interrupit caſus inopinatus, quem velim audias. Poëmatia mea Sereniſſima Regina & legit, & laudavit lecta, addiditque gratum ſibi fore, ſi in Sueciam excurram. Promiſeram me id facturum ſub coronationis ſolemne feſtum: ſed cum id dilatum ſit in annum proximum, acceptum magis ſibi fore ſignificavit, ſi moram non traxero. Conſultum igitur viſum, ut invitationi tam comi manus praebeam, meque itineri accingam. Inſtat enim hyems, ante cujus exortum in patriam redire geſtio. Oſculo victricis dexterae me expediam, ubi Rutgerſianum negotium Majeſtati ejus commendaro. Si quid praeterea in rem tuam poſſum, impera. Sub finem hebdomadis proximae diſceſſurus ſum, ſi occaſio commoda offeretur. Die Martis igitur ſequenti Amſtelodamum me conferam, ut amicos conſulam de itinere quamprimum ſuſcipiendo. Senecarum exemplar ſi interim parari poteſt, mecum id feram. Sin minus, ut brevi mittas auctor tibi ſum. Id enim te facturum jam promiſi. Atque utinam ſtato tempore Amſtelodami te poſſis ſiſtere! ſed tu videris. *Voſſius* noſter valet, teque plurimum ſalvere jubet. Hodie me venturum ſcripſi, miſique [1] carmen, quod hic vides, Sereniſſimae Reginae; quod inſtar gratiarum actionis eſt. Vide, an delicatis magnae principis auribus reſpondeat: quibus ut prober, mea intereſt. Securum me quodammodo priorum ſucceſſus facit; ſpemque dat, non minus gratas haſce Muſas fore. Tu vero, mi Gronovi, quin patronam talem homini amiciſſimo gratularis: in qua votorum ſummam conſecutus videor; occinoque mihi ipſi frequenter iſta,

Jam dominas aures, jam regia tecta meremur,
Et Chelys Auguſtâ judice noſtra ſonat.

Quid reſtat ergo, niſi ut *Boyos Plantaſque* ad Zulychemiana & Catziana praetoria plorare jubeam, aut, ſi mavis, in ſpem eſuritionis cantare, magnos, ſi Diis placet, admirandoſque poëtas. Sed jocari jam non vacat. Habes hic, quae in notis tuis abſoluta ſunt: folium ſecundum & quarti partem non potui emendare, quod domo abfuerim. Haec multa nocte ſemiſomnis: Lugd. Bat. A. CIↃIↃCXLIX. IX. Sept. ſtil. Gregor.

[1] Et hoc legi poteſt lib. I. Silvarum pag. 140.

EPI-

EPISTOLA CLXXXI.*

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Amſtelodamum.

Quidni gratuler tibi Sereniſſ. Reginam tam propitiam? Ego vero non tibi modo, ſed & mihi ipſi gratulor, qui ſemper tuam felicitatem meae, & majorem quidem, partem duxi. Immo etiam omnibus, qui ſerio literas colunt; quibus in extrema deſperatione haec repente inexſpectata lux eſt exorta. Quod enim hoc exemplum dicam? aut quam benignitatem numinis terras reſpicientis? Nihil profecto ſimile videre majores jam inde a temporibus M. Antonini. Nam utcumque forent principes, qui faverent ſtudiis; qui tamen ea ſic intelligeret, qui ſic diſtingueret ingenia (unicum ſi Julianum excipias, quem propter odium Chriſtiani nominis ſciens praetereo) exſtitit nemo. O nos igitur beatos, qui quod regia gratia potimur, nullius nil niſi aulici gratiae debemus: nec adulatione, pecuniave aut mille indignitatibus ſumus conſecuti, ſed honeſtiſſimis artibus, quibus geſtimus poſteritati probari. Juvat, juvat vixiſſe in hunc diem, & hactenus injurias, contemtum, invidiam pertuliſſe, ut hoc praemium conſtantiae noſtrae eſſet, noſci & aliquo loco poni ab incomparabili Regina, cui ſoli conceſſum eſt a fatis, juſtum dilectum agere ingeniorum. I ergo fauſtis avibus, & diſce, quam nobis referas, quam tradas poſteris hiſtoriam de magnitudine & gloria tantae Principis, quam tot ſecula ſuſpirarunt, quot ſeculis docti Principibus barbari & ignorati vixere. De me, ſi tam ſplendida materia ſermonum, quibus eam adorabis, aliquem locum memoriae noſtri dabit, hoc ejus Majeſtati adfirmabis, me, ſi quemquam mortalium, fideliſſima devotione illi dicatum, juratum, conſecratum eſſe: uno hoc gaudere vitae fructu, quod in tempora, quae nomen ejus nobilitabit, inciderim: omnes mihi horas eſſe longas, dum hunc ſenſum (quod ejus Majeſtati clementiſſime placuit) publice patefaciam: interim precari, ut, quod commodum illi videatur, deminuat de ſpe, quam de Senecis noſtris nimiam concepit: video majorem viribus meis eſſe, & periculum, ne decepta exſpectatio tranſeat in indignationem, quae me profecto ad neceſſitatem ultimam deduceret: ſed omnem habere ſpem in ejus clementia poſitam; & quotidie pro Majeſtatis ejus regnorumque illius ſalute non tantum omnibus precicibus venerari Deum, ſed & vitam meam caputque devovere. Haec per ego te communes deos oro, ut quam ampliſſime exponas, & omni fide Majeſtati ejus confirmes. De Scazonte nolo praejudicare, ut omne judicium exſpectes ab illa, cui ante omnes placere debet: ſuſtine paullulum, mox tanti potens ſuffragii, noſtra puncta faſtidies. Vale, vale, Nobiliſſime & Clariſſime Heinſi, & vive noſtri memor. Daventriae a. d. IV. Eid. Septembr. Julian. CIↃIↃCXLIX.

Digitized by Google

Voſſium noſtrum, *Freinshemium*, *Boeclerum*, & ſi dabitur, *Loccenium*, vv. cll. a me peramanter ſalutabis. Ad *Voſſium* ante octo dies ſcripſi, & cras iterum ſcribam, miſſo ſimul Euripide cum MS. collato ad matrem ejus. Iſtas ſcripſi, ut, ſi fors fuat, ipſi oſtenderes Reginae. Idque ut facias, te oro & hortor. Utinam vero praeſens tibi mandare potuiſſem, quae vellem! Sed prohibeor, & ſummam hîc habes. De tuis ad Claudianum ſollicitus ſum. Ea cum ego bis, ter, perlegiſſem accurate, & mirifice probaſſem, nec niſi de minutiis quibuſdam te monendum haberem monuiſſemque, dedi ad te cum literis referenda juveni cuidam hinc Lugdunum contendenti. *Nilandio* nomen eſt, ipſe, ut & parentes, mihi amici; ſed confirmabat mihi, ſe praeterito die Lunae, hoc eſt, ante octo dies ſperare, Leidae fore. Nam jam quatuordecim dies ſunt, quod ei faſciculum dedi. Erat in eodem Claudianus, quem ego in Anglia contuli cum MSS. membranis *Patricii Junii*, quem diu oblitum nuper admodum inter libellos quoſdam, quibus raro utor, abjectum inveneram. Erat & pagina collationis Ovidianae cum codice *Boecleri*, quae etiam in manus venerat. Haec omnia vereor nunc, ut ante feſtinatum hunc tuum diſceſſum accipias. Nihil tamen interibit. De exemplari, quod feras Reginae, vides propter brevitatem temporis id parari non poſſe. Debet enim decore religatum, & auro cultum eſſe. Sed ſi ſolutum exemplar tecum ferre velis, & quaſi non meo juſſu tradere interea, dum, quod ego deſtinabo, paratur, non vetabo. Et id mea fide ab Elzeviriis ſumas, vel a Ludovico Elzevirio, ſi habet, & hoc commodius eſt. De caetero ſpero tibi fortunas meas ſatis commendatas eſſe & fore. Itaque Deum immortalem enixe oro & orabo porro, ut ſalvus eas, optata perficias, ſalvus ad nos redeas. Vale & vive. Agitur hîc conventus nobilitatis noſtrae, ad eum venit heri *Schelius*, & me ſecum coenare voluit. Jucundiſſime meminimus tui, literas & carmen miro plauſu relegimus. Laetabatur honore tuo. Jocabatur bellum indicendum eſſe Sereniſſ. Reginae, quod omnia pulchra Belgis eriperet. Tibi quoque felix iter precabatur. Vale denuo.

EPISTOLA CLXXXII.

NIC. HEINSIUS

J. F. Gronovio.

Daventriam.

EXemplar Senecae tui Sereniſſimae Reginae offerendum ante abitum meum parari poterat, ſi Ludovicum Elzevirium tempeſtive ea de re monuiſſes. Id quia factum non eſt, auctor tibi ſum, clariſſime & amiciſſime virorum, non niſi notis abſolutis de munere iſto in Sueciam mittendo ut cogites. Exemplar interim mecum feram non adornatum, quod Reginae exhiberi poſſit: alterum penes Elzevirium reliqui, e quo praefationis naevi ſublati ſunt. Quod me-

memineris velim: nam a caeteris exemplaribus fruſtra id expectes. Notae ubi abſolutae erunt, faſciculum illum ad me mittas rogo, quem Heroinae noſtrae traditurus ſim. Sed feſtinatione opus: mihi enim certum moram in illis oris non trahere. Monendi igitur a te Elzevirii hortandique, ut maturent editionem. Claudiano quid futurum ſit neſcio. Si triduo etiamnum hîc moraturus ſum, textum emendabo. Notas in ipſo itinere abſolvam: mea enim intereſt hac hyeme Claudianum prodire. Notas perlegendas tibi mittam, antequam praelo committantur, ut in iis mutes deleaſque pro libitu, non tantum ea, quae diſplicebunt, ſed de quibus dubitabis. Nam abſit, ut nugas ingenioſas lectori venditare velim. Alios etiam, ut vidiſti, auctores in notis emendavi: qua in re nimium fortaſſis mihi indulſi. Studio tamen id factum, ne perirent labores iſti, cum certum mihi ſit, ſtudio critico poſt Ovidium luci datum, non ultra vacare. Quae delenda cenſebas, delevi. Τὸ *faſtigia* nondum prorſus improbare poſſum. *Torqueat faſtigia*, pro torqueat conſulatus. Conſulatus autem pro conſulatus tempore ponitur. Sic alibi, *anni bis ſenas torquent byemes*. Hac ratione ſi tibi non ſatisfactum, nihil obluctor, & licet obſervationem illam deleas, ubi notarum copia tibi rurſus fiet. *Veſlingium* noſtrum Patavii obiiſſe nudius tertius hîc intellexi. Male ſit latoribus ultimae tuae, elegantiſſimae profecto terſiſſimaeque, per quos non licet illam Sereniſſ. Reginae exhiberi. Nam adeo lutulentam caenoque reſperſam Elzevirio tradiderunt, ut nihil ſordidius inquinatiusque viſum mihi meminerim. Vide ergo, aliamne ſcribendam exiſtimes, quae tutius monſtrari poſſit. Litteras certe tuas ſubinde expectabo. Vale, meum decus, nobiliſſimoque *Schelio* ſalutem plurimam meo nomine dicas rogo. Argute quidem ille, qui exiſtimet bellum Suecis indicendum, ne pergant praeclara omnia Batavis eripere. Arbitror tamen majori jure Batavos facturos, ſi bellum ſibi ipſis indicant, qui bona ſua non capiant, ac eripi ſibi patiantur. De me interim ſecuros eſſe vos jubeo. Per Suecos enim non ſtaturum certus ſum, quo minus fideliter vobis adhaeream. Sapiunt illi, mi Gronovi, nec ad quamvis mercem excitantur. Vale. Lugd. Bat. CIↃIↃCXLIX. pridie Kal. Octobr. ſummâ cum feſtinatione. Claudiano *Patricii Junii* in Angliâ uſus ſum. Voſſiana quoque excerpta videram, quae uſui proinde eſſe non poſſunt. *Andreae Schotti* excerpta utinam videre potuiſſem, quae penes *Sixtinum* fuerunt olim.

EPISTOLA CLXXXIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Amſtelodamum.

NOs vero jam in medio mari te navigare putabamus, & ventos ferentes ſerenoſque dies tibi optabamus, ego, inquam, & *Schelius*, mirati reſponſum

ſum nullum abs te venire. Ille quidem jam, ſoluto conventu nobilium, diſceſſit. Et agnoſco potuiſſe exemplar parari, quod Reginae traderes: ſed ſperare non poteram, tantum etiam morae te illic facturum: ita paratum diſceſſum tuum ſignificaveras. Differemus igitur, & ſpero facile interea finitum iri opus, dum te Sancta ille & Piiſſima Siren detinet, ut officio tuo, quod tam benevole offers, uti poſſim. Placuit etiam conſilium de alio exemplo faciendo literarum, quas, ſi tibi videbitur, per occaſionem Reginae legendas dari velim. Itaque accipe, &, cum opportunum erit, monſtrato (ita voveo) utriuſque noſtrum gratiam auge. Claudiano tuo ut ſummo ſtudio faveo, ita, quod a me exſpectas, tam debitum promeritumque tibi operae, id optima fide praeſtabo. *Veſlingii* obitu diſcrucior. Vale, mi Heinſi. Deus tibi proſperet iter, & feliciſſime te ducat ac reducat. Tu quoque in omnibus curam habe tui, & ne quid temere. Iterum vale, lux mea, & optatis omnibus fruere. Daventriae a. d. VII. Kal. Octob. Jul. CIↃIↃCXLIX.

EPISTOLA CLXXXIV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

VIr Clariſſime. Tandem poſt longam moram ventus favere coepit: craſtino igitur mane aequor arandum: quod ut feliciter ſuccedat, Deum veneror. Nam valetudo plane nutat, & neſcio quid adverſi minatur. De *Veſlingio* ſcripſi proxime. *Kinſchotius* noſter peſſime habet, febricula correptus: ne tabes ſubſit iſti morbo vehementer metuo, & ut dicam quod ſentio, actum eſſe de elegantiſſimo amiciſſimoque juvene, prorſus credo. Quod ſi fit, parte mei carere incipiam, & mihi ipſi ſupereſſe. Affligit ea res me mirifice. Sed divinae benignitati haec permittamus neceſſe eſt. Claudianum a me caſtigatum hic habes, paucis pagellis exceptis, quas proxima occaſione mittam, una cum Graecis verſibus hactenus ineditis, quos ad manum nunc non habeo, inter ſchedas meas diſperſos. Notas inter navigandum abſolvam, quae & cenſurae tuae ſeſe ſiſtent, antequam edantur in publicum. Ad Elzevirium cum ſcribes, monendus eſt, Claudianum penes te eſſe: notas mox ſecuturas: ne ille ad alios libellos edendos ſe convertat. Vale, meum decus, &, ſi me amas, frequenter ſcribe. Amſt. MDCXLIX. Nonis Octobr. ſcribebam multa nocte.

Senecae exemplar mecum feram: nullo tegumento tamen comptum. In Claudiano ordo ſervandus eſt, qualem in indiculo hoc, qui praefigendus, expreſſi.

EPI-

Digitized by Google

EPISTOLA CLXXXV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

AMſtelodamo antequam diſcederem, Claudiani editionem Raphelengianam, manu mea emendatam, ad te miſi. Eam tibi redditam exiſtimo. Habes hîc Graeca, quae deſiderabantur: ea, quia feſtinandum, non vacat deſcribere. *Allatii* manum agnoſcis. Epigrammata εἰς Μιμάδα Γηρείκαταν, καὶ εἰς δῦλον τυπτηθέντα ſubjice, quaeſo, duobus epigrammatis εἰς κρύσταλλον, quae in Raphelengiana editione leguntur. Carmina duo εἰς τὸν Σωτῆρα (nam caetera Claudiani non ſunt) ſequi debent carmen illud, *Chriſte potens rerum:* duo enim alia, quae in vulgatis editionibus leguntur, in ſcriptis codicibus non extant, nec Claudiani eſſe perſuadeor. Fragmentum τῆς γιγαντομαχίας Gigantomachiam Latinam ſequi debet. *Allatii* manum diligenter ſerva, quae utilis eſſe poſſit ob gloſſas marginales. In Claudiano nihil mutavi, niſi quod aut ratione aut ſcriptorum meliorum auctoritate niteretur: ſi quae tamen perperam mutaſſe videbor, aut ſi quae dubia occurrent, vulgatam lectionem ut revoces, tutiſſimum exiſtimo. Notas magna ex parte deſcripſi, caetera abſolvam, ubi Holmiam venero. Tu interim Elzevirio mitte, quae penes te habes, aut, quod malim, *Goeſio*. Is enim Leidam evocatur ſub feſtum S. Martini, ut novo magiſtratui creando interſit. Editionem ipſam hac hyeme omnino abſolvi velim, quicquid de reditu meo tandem fiat: quem tamen non protrahendum exiſtimo. Illud monere neglexeram, Indici Graeca illa, quae hîc habes, ſuo loco inſerenda eſſe: quod a me factum non eſt. Pagellam unam alteramque carminis in Herculem mittam proxime: nec eſt, quod editionem haec morentur, cum ex vulgatis exemplaribus ſuppleri poſſint. Praeſta, quaeſo, mihi hîc Gronovium illum, quem rebus meis addictiſſimum hactenus expertus ſum. Holmiam cras contendemus, ſi ventus favere pergat. Vale, Virorum amiciſſime, & ſummae feſtinationi ignoſce: modo enim huc adveni: etiam abitum parat tabellarius. In Claudiano edendo is ordo omnino ſervandus, quem in indice expreſſi, rogo ut in ipſo textu id accurate notes, ne hîc impingant operae typographicae. Holmiam ubi venero, *Erpenium*, aut alium quemcunque, per litteras rogabo, ut curam editionis habeat. Vale iterum. Elſenorae CIↃIↃCXLIX. Octobr. ſtilo novo. Editionem ut apud Elzevirios, quantum in ſe, promoveat, *Goeſio* mandavi.

Digitized by Google

EPISTOLA CLXXXVI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

PErveniſti ſalvus? & benigne exceptus es &? frueris ſpectaculo, quo nullum majus hodie laetiuſque in terris? Quando mihi nuntios tam beatos? Spero equidem, & confido: ita, niſi fallor, poſt tuas Elſenorae datas commodior tibi tempeſtas fuit: quae ſi defuiſſet, vel terra reliquum potuiſti iter conficere. Fac igitur, quamprimum caſus tuos, vel proventus potius, ne quid ominer dubii, cognoſcamus. Claudianum tuum fere totum perlegi: ſed, ita me Muſae, quocumque oculi inciderunt, tam eleganter & diligenter abs te habitum vidi, ut meam tam diſparem limam applicare religioni ducerem. Epigrammata Graeca inſerui ſuis locis, ne in his quidem auſus ſum mutare quicquam, etſi quibuſdam in rebus dubitarem, &, ut videbatur, corrigere pronum eſſet. Quia primum e MSS. edebantur, credebam religioſe te ſervare illas, quas inveniſſes, literas: ſi quid mutandum cenſeres, Notis reſervare. Simul cum his libellum ad fratrem adfinem tuum mittam. Elzevirios quoque, quod juſſeras, praeſens monui, penes me eſſe, & cupere te, ut ſtatim praelo darent. Meae in Senecas notae ſunt abſolutae: jam vidi ultima: in indicibus nunc laborant, ſi non jam laboravere. Te autem jam deſideravi: Ecce enim, neſcio quis audaculus praefationi ad lectorem, inſcio & invito me, integram ſententiam, παρενθέσει incluſam, ineptiſſime inſeruit. Et quamquam de eo monuerim in erratis, idem haud dubie curabit, ut hoc lector neſciat, admonitiunculamque meam delebit. Quas poſtremas ad te dedi, ſerius advenerunt, quam ut in Hollandia videres, ſed jam tamen ab affine tranſmiſſas puto, aut ſi non ſint, te tamen officio functum. Nihil enim aliud in illis commendaveram tibi, quam ut Sereniſſimae Reginae devotionem meam, cum commodo fieret, deferres ac teſtarere; *Voſſium* & *Freinshemium* meo nomine quam humaniſſime ſalutares. Idem nunc quoque te oro. Vale, Nobiliſſime Heinſi, & me ama. Dii te maximae Principi probabilem praeſtent. Iterum vale. Daventriae a. d. IV. Non. Novembr. Jul. CIↃIↃCXLIX.

EPISTOLA CLXXXVII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

QUia aſportaſti tecum imperfectum opus Annaeanum, & poſtremam partem, ſimulatque perfecta foret, mitti juſſiſti, en eam tibi. Quod mutari in

Digitized by Google

in praefatione vobis viſum eſt, mutatum eſt hoc modo: *nec diſputo, utrius ſit majus meritum: neutrius enim quod praecipuum eſt, ſolum eſt, ſed ubi ille crepidinem &c.* ut ſtatim perſcripſi tibi. Certe per eundem, qui reſponſionem ad tuas Amſterodamum portabat, tabellarium ad Elzevirios literas dedi, quia mutandum hoc omnino eſſet, & jam in parte iſtius folii alia, paſſimque in diſtinctionibus peccatum eſſet, totum primum folium, meo ſumptu, recuderent. Hoc me moratur, quo minus Sereniſſimae Reginae nondum etiam exemplar meo nomine mittam. *Jarrigius* Mopſus Niſam tenet, ut validus narrat rumor. Hilara Saturnalia. Vale, nobiliſſime Heinſi, & me ama. Hoc malo, quam Niſam tenere. nec Galataeam relinquam. Iterum vale. Daventriae Nonis Decembr. CIↃIↃCXLIX.

EPISTOLA CLXXXVIII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

Claudianum meum tantae tibi curae eſſe, Vir Clariſſime, & laetor, & pro affectu tam luculento quidvis debere me tibi profiteor. Notas necdum abſolvi, cum denſiſſimis premar hactenus negotiis, quae rebus meis ut vacem non permittunt; reſtant tamen pauca, quibus ſequenti hebdomade finis imponendus, niſi Magna Princeps Upſaliam perendie profectura me ſecum trahat. Ad Epigrammata perventum vides, ut magnae rei non ſit caetera pertexere. Quae hic habes operâ tumultuariâ, & nocturnis, ut plurimum, horis exaravi. Ne perlegere quidem licuit, quae properanti & aliud agenti exciderunt; adeo meus non ſum. Exigebat, fateor, haec res majorem curam, niſi quod urgent Elzevirii, qui, niſi ſolito more fallunt, ipſum Claudianum praelo jam commiſere. Nolui itaque ullam in me moram eſſe, caetera, ut jam dixi, cum praefatione proxime, aut ſaltem intra dies quatuordecim miſſurus. Interim ut haec perlegas, & quicquid aut feſtinando, aut ex inſcitia peccatum, mutes corrigaſque, vehementer atque anxie rogo, cum de exiſtimatione mea agatur, quam commendat tibi abunde, ſat ſcio, neceſſitudo noſtra. Spero quidem tempeſtive me adfuturum vobis, ut editioni ipſe interſim, ſed hoc incertum, nec in mea poteſtate ſitum, quo magis danda tibi opera, ne mihi hîc deſis. Editionis curam *Johannes Erpenius*, doctiſſimus juvenis, in ſe recepit, a cujus diligentia multum mihi promitto. De caeleſti heroina noſtra proxime nonnihil ſcripſi, cujus veneratione ſatiari non poſſum, adeo fidem omnem ſuperant tot ac tantae certantes in uno pectore virtutes. Poëſi praeſertim ita capitur, ut hactenus non viderim, qui caperetur magis. Itaque frequenter, velim nolim, cantandum mihi, ſed ſine rivali: adeo nullus eſt in hoc regno, praeter Reginam, qui pretii multum huic ſtudio ponat. Advenit tamen Legatus nuper ex Gallia, quem mirificum in ſcribendis verſibus artificem fe-

Digitized by Google

ferunt. Et crediderim, quod regina ſic arbitretur ipſa. Senecas tuos quando tandem videbimus? In dedicatione mutata a te exiſtimo, de quibus monebaris proxime. Tragicum ut addas auctor tibi ac Elzeviriis ſum. Id enim gratum imprimis futurum incomparabili heroinae. *Voſſius* noſter amanter te ſalutat, ſcripturum ſe pollicitus occaſione proxima, quae jam non ſemel elapſa. Noſti procraſtinationes amiciſſimi hominis. *Freinshemius* valet & *Boeclerus*. Nobiliſſimus *Schelius* noſter quid molitur? Salveat ille plurimum meo nomine. Et ſi tanti eſt, ferat hoc a te [1] epigramma, quod ſtrenae loco ſereniſſimae Reginae intra dies paucos deſtinavi. Vale. A. CIↃIↃCXLIX. a. d. IX. Kal. Jan. ſtilo Gregor.

1 Legitur lib. 1. Silvar. pag. 147.

EPISTOLA CLXXXIX.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

Tertiis, en, ad unas reſpondeo tuas, mi Heinſi. Primis promiſeram me emendaturum, quod Sereniſſima Regina praecipere dignata eſt. Alteris, quod tu juſſeras, quarti tomi, ſimul perfectus fuit, exemplar ad te miſi. Hic habes recuſum illud primum folium meo ſumtu integrum, & in primis ſublatum illud, quod diſplicebat. Nihil in me fuit morae. Heri demum mihi redditum eſt. Et tamen aliquot dies abibunt, antequam exemplar, quod Suae Majeſtati ipſe deſtino, comtum nonnihil & deauratum (non pro ipſius magnitudine, ne quidem pro animo meo, ſed pro loci hujus captu) dimittere a me poſſim. Nam mutato illo primo folio, aliud exemplar totius primi tomi (jam enim paratum erat, antequam acciperem tuas) parandum eſt. Interim has, quas incluſi literas, differre ultra commodum non eſt viſum. Si nihil aliud; ut tu (quid minus animo quam frater meus?) eas mollibus fandi temporibus captatis traderes. Nec ſcio, quamdiu manſurus illic ſis. Dubito interdum an aliud exemplum earundem literarum velim alia via mittere, ſi fortaſſis hae perierint. Sed ſpero fortunam nobis propitiam fore. Utinam ſit & in tradendo! de quo conſtitues cum *Voſſio* noſtro. Vale, mi Heinſi, & rem tuam noſtramque bene gere. Daventriae a. d. IV. Kal. Jan. CIↃIↃCL. quae tibi felices exoriantur.

EPI-

Digitized by Google

EPISTOLA. CXC.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

IN penultimis tuis recte monebas, Graeca illa codicis Vaticani parum emendata eſſe, qua de re ob ſummam feſtinationem non cogitaram: tui igitur arbitrii eſto illa emendare, aut in textu ipſo, aut, ſi hoc ſerum eſt, in erratis typographicis. Legitur alicubi εἰς μιμάδα, ubi legendum videtur; μαινάδα: tu videris. Lib. I. in Eutrop. v. 291. *Thebas ac funera Trojae.* Nihil mutandum. Dele igitur in notis, quicquid tentavi in illo loco, & mone, τὸ *labes*, quod inſcriptis pleriſque eſt, non eſſe admittendum. Sic *Thebas* & *Trojam* Lucretius quoque conjunxit. lib. V.

Cur ſupera bellum Thebanum & funera Trojae,
Non alias alii quoque res cecinere poëtae?

Vale. Raptim CIƆIƆCL. XII. Kal. Febr. Jul.

EPISTOLA CXCI.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

VIr Clariſſime. Quanquam febriculâ tentatus debiliſque, ab incomparabili noſtra heroina revertor hoc ipſo temporis momento: quam non alio convenio nomine, niſi ut epiſtolam tuam; hodie demum mihi redditam, offerrem. Dedit eam mihi legendam, ut quam elegantiſſime ſcriptam affirmaret, gratiſſimamque ſibi teſtata eſt. Reſtat, ut exemplar ſibi a te deſtinatum aliquando accipiat. Id omnium commodiſſime tutiſſimeque *Appelbomio* commendabis. De caeteris tum viderimus. Reditum in patriam meum, quando vobis ſperandus is ſit, neſcio. De eo certe cogitare nunc non vacat. Neque quicquam hic impetraturus ſum, niſi ut amicis valedicam, & in has oras recurram. Vides me captum? Quid? quod luculentis humaniſſimiſque litteris a patre nuper me petierit, tanquam munus alicujus pretii, & quod acceptiſſimum ſibi fore profiteatur. Addit & multa in laudes meas, quae jugulabunt homines illos, quotquot iter Suecicum improbarunt. Senex noſter quid ad haec reſponſurus ſit, ignoro. Credo tamen manus daturum. Vale. Claudianum iterum tibi commendo. Ex arce Holmiana. CIƆIƆCL. V. Kal. Febr. Jul.

EPISTOLA CXCII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

IN patriam reverſus, & itineris longi moleſtique difficultatibus expeditus, vix tandem ad te ſcribo, Clariſſime Gronovi. Nudius tertius huc appuli, ejus rei ut inter primos certiorem te facerem & vetus neceſſitudo noſtra requirebat, & divina Princeps, quae diſcedenti inter ultima mandata juſſit, indicarem tibi, Senecas tuos ſibi acceptiſſimos fuiſſe, pluribus id ſe teſtaturam, ubi exemplar deſtinatum ſibi acceperit, nec commiſſuram, ut de illiberalitate ſua poſſis conqueri. Adveniſſet exemplar illud me in illis oris haerente maluiſſem. Sed quia lentius proceſſit negotium, *Voſſius* noſter ut hic tibi adſit neceſſe eſt. Oblatam tibi a collegis Hamburgenſibus ad ſe legationem Regina intellexit, & non admiſſam miratur. Ea in re ut uxori tuae non male, ita an tibi bene conſulueris ignoro. Habes hic duas a cognato tuo. Si quid in negotio veſtro effectum cupitis tu ac collegae tui, auctor omnino vobis ſim, ut manuſcriptos, quos cathedralis eccleſia poſſidet, codices, quique & pauci, nec magno illic in pretio ſunt, Reginae offeratus: certus enim ſum, gratius illi nihil donari poſſe, cum in eo tota ſit, ut bibliothecam ſuam tali ſupellectile inſtructam reddat, certa nullis ſumptibus parcere. Suos jam dedit *Voſſius*, ego meos daturus ſum. Age, quaeſo, ea de re cum cognato tuo, ſed ita ut diſſimules meo inſtinctu id fieri. Ex eventu negotii veſtri apparebit, opinor, conſilium non futile a me vobis datum. [1] Filius ejus Tubingae ſtudio Juridico nunc operam dat, juvenis, ut audio, ſummae expectationis ſummaeque ſpei in re litteraria: moleſta mihi fuit ejus abſentia, dum tranſirem per civitatem Hamburgenſem, unice enim cupiebam illum mihi conciliatum, quo affectu erga litteratos omnes eſſe me noſti. Poteram etiam ejus opera certe aliquid de *Barthii* Claudiano intellexiſſe, nunc nemo illic inventus, qui deſiderio ſatisfecerit. Audio illum Argentinam & Baſileam nunc cogitare. Quapropter rogo te ac obteſtor, mi Gronovi, ut ad illum ſcribas, ſi quid aut Ovidii, cujus editionem brevi paraturus ſum, aut Claudiani in bibliothecis illis invenerit, quod notae alicujus ſit, id communicare mecum ne gravetur. Argentinae quidem in bibliotheca publica praeſtantiſſimum exemplar Ovidianarum epiſtolarum, Conſtantinopoli allatum, ſervari *Boeclerus* monuit. Nam metamorphoſis, ex qua excerpta vidiſti, non eſt magnae rei. Bernae inter Bongarſianos codices auctoris utriuſque codices extare ex catalogo didici. Sed & in id inquiras, cum illi ſcribes, velim, an venales adhuc libros ullos ſcriptos habeat *Barthius*, omnes eum vendidiſſe

[1] *Lucas Langermannus.*

didiſſe intellexeram, praeter unicum Claudiani exemplar, praeſtantiſſimum illud, & quod magno apud eum ſit in pretio. Si ſuperſunt illi membranae adhuc aliquae, emptores facile invenerit me aut *Voſſium*. Haec nunc. De caeteris confabulabimur, ubi ad nos veneris: adventum enim brevi tuum ſperare me jubet collega tuus, harum lator. Illud tamen te rogo, ut praemoneas me, quando ſis expectandus, ne domo ipſe abſim, cum veneris. Famulum quaero Latinarum litterarum peritum, talem ſi noſti, mone, ſed velim, qui ingenii non ſit admodum obtuſi, quique ſpem de ſe concitet fore, ne perpetuam ſervitutem ſerviat ad majora natus. Vale, meum decus & ſummae feſtinationi ignoſce. Libros, quos utendos a me accepiſti, ut tecum feras rogo, mihi enim vaſa colligenda, feras & Claudianea ἀνέκδοτα, manu *Allatii* deſcripta. Lugd. Bat. CIƆIƆCL. XII. Kal. Maj. ſtilo Gregor.

EPISTOLA CXCIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

ET adventu tuo mirifice ſum laetatus, & pro opera, quam mihi dediſti in portandis avunculorum literis, maximas tibi gratias ago. De exemplari Senecae quid fuerit factum, Dii norunt: ſed tamen ante menſem a *Rottendorfio* literas habui, id miſſum in Succiam cura Domini de *Greigerſon*, Commiſſarii Generalis exercituum Suecicorum, nec ſe dubitare, quin jam tum regiis manibus exceptum eſſet. Sed de his, ut & de legatione (de qua ſemper hactenus ita mecum eſt actum, ut aliquid reſtaret agendum, ne meam iſtam culpam putes) & caeteris, de quibus meminiſti, coram. Has enim effundo tantum ea de cauſſa, ut me ſub initium ſequentis hebdomadis exſpectes, de quo voluiſti praemoneri. Quae mandaſti, mihi curae erunt. Vale, decus meum. Daventriae. v. Kal. Majas CIƆIƆCL.

EPISTOLA CXCIV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

EN tibi, Nobiliſſime Heinſi, famulum, qui, ut ſpero, omnibus rebus tibi ſe probabit. Nomen *Johanni Mauricio Veſlingio* eſt, quo ipſo tibi gratior erit, cum tanti viri & amici, nuper defuncti, vocabulo te ſuo admonebit. Propoſui ipſi, quae facienda & ferenda habiturus eſſet, ad omnia manus promiſit,

Digitized by Google

miſit, alacrem & paratum ſe affirmavit. Tradet Euripidem tibi, quem deſideraſti. Amſterodamo diſceſſi, quo die appuli, invitatus tempeſtate & vento. *Voſſiam* tamen ſalutavi, & literas illic ab *Iſaaco* ad me inveni. Scribit eadem, quae tu nuntiaras, Senecas tandem redditos & Sereniſſ. Reginae ab ſe oblatos & libenter viſos: ſuum ſilentium excuſat: valetudinem divinae Principis ire in melius. De adventu ſuo nihil, quem tamen & mater exſpectat. Adfinem tuum quaeſitum, cum oſtiatim regionem mihi indicatam oberraſſem aliquandiu, & a nemine reſponſum, quod vellem, acciperem, jamque omnium (quippe ut feſto die omnes ad januas) vultibus notarer, pudore confuſus quaerere deſii, & me inde ſubduxi. Video in *Sixtini* librorum catalogo volumen, in quo Senecae nonnulla, de beneficiis, de clementia, epiſtolae, Quaeſtiones naturales; item aliud, in quo Senecae declamationes. Utinam vel tu, vel *Voſſius* emeretis, ut mihi quantumvis brevis eorum uſus contingeret! nam tertium epiſtolarum volumen, permittente *Sixtino*, aliquando vidi & contuli. Video ibidem quatuor vel quinque Arnobios, etiam Elmenhorſtianum, quem te quaerere ajebas. Tentabo, an unum ex iis nanciſci poſſim, vel Romanum, vel Heraldi. Vale, mi Heinſi, & me ama. Daventriae. IV. Non. Maj. Julian. CIↃIↃCL.

EPISTOLA CXCV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

Euripidem tuum, Vir Clariſſime, tradidit mihi, quem miſiſti, famulus. Ego & pro hoc & pro illo multum tibi debeo. Puer enim modeſtus eſt, quantum video, & de quo bene ſpero. Euripides magno mihi uſui erit apud optimam principem, cujus tamen pertinax valetudo de futuris gaudiis cogitare me vix ſinit. Non aegrotat tantum illa, ſed decumbit, idque ex tertiana febri. Quod genus morbi, quanquam letale raro ſit, lecto tamen affixam haerere dominam non placet. Quod haud faceret, ſat ſcio, niſi vires miris modis debilitatae eſſent. Nos huc praeter vota nihil conferre poſſumus. Spero clementiſſimum Deum tam ſacri capitis fructum diu nobis indulturum. Elzevirio Victorium in poëticen Ariſtotelis & Mythologos veteres tradidi, quibus Senecae Tragoediae, manu exaratae, adjectae ſunt, ut iis ante diſceſſum meum utaris, ſi tanti eſſe videbuntur. Scis enim codices meos ſcriptos Reginae offerendos. Ait Elzevirius jam eos ad te miſſos, nec dubium eſt, quin recte curati ſint. De Senecis *Sixtini* ut deſideriis tuis ſatisfiat curabitur. Puto enim in mandatis a *Voſſio* habere *Junium*, ne ullo pretio deterreri ſe patiatur, quominus juris ſui faciat quicquid eſt inter Sixtinianos libros exaratorum codicum. *Elmenhorſtii* Arnobium, ſi aequo pretio haberi poſſit, meum eſſe

Digitized by Google

eſſe velim. Sin minus, feram. *Le Mairius* enim, poſtquam annos totos octodecim a Salmaſio luſus eſt, id nunc agit, ut Arnobium luci det, non *Elmenhorſtianis* tantum commentariis illuſtratum, ſed *Heraldi* etiam, & *Stewechii*, & *Canteri* & caeterorum, qui aliquid operae in illum contulerunt, obſervationibus ornandum. Accedent Octavius Minucii & Firmicus. *Salmaſius* ipſe in Zelandia aegrotat. Vale, mi Gronovi, cum tuis, meque, ut facis, amare perge. Lugd. Bat. A. CIↃIↃCL. a. d. XIV. Kal. Jan. Gregor.

Menagius opuſcula Balzacii Latina edidit, ac Reginae noſtrae inſcripſit. Vides ad illam certatim omnes concurrere. Literas ad mercatorem Amſtelodamenſem recte a te curatas ſpero. Quo magis miror, nihil reſponſi me hactenus ab illo accepiſſe.

EPISTOLA CXCVI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Lidam.

SEnecam membranaceum tuum, Nobiliſſime Heinſi, conferre coepi, non quod magnum inde adjumentum ſperarem, (ſcis enim poſt Florentinum omnes codices ſordere) ſed ut magis multiplex tuum in hoc opere erga me beneficium dicere & praedicare poſſem. Quam etiam paruerim literis tuis, feſtinare jubentibus, ex eo cognoſcas licet, quod jam ad Agamemnonis quintum actum perveni. Si nihil aliud, ſubnata ſunt quaedam hac iterata lectione, quibus nollem carere. Ut in Troadibus: verſ. 192.

non parvo luit
Iras Achillis Graecia: at magno luet
Deſponſa noſtris cineribus Polyxene;
Pyrrhi manu mactetur & tumulum riget.

Omnino enim, niſi tu nevis, ſcribendum puto: *& magno luet, Ni ſponſa noſtris cineribus Polyxene Pyrrhi manu mactetur.* Minae enim univerſae ſunt, in Graecos ipſos. Et ſtatim ante:

Ite, ite inertes, debitos manibus meis
Auferte honores.

Hoc mecum ſentis, ubique metri ſtudioſiſſimum Senecam fuiſſe. Ergo non poteſt haec lectio tolerari. Liber optimus: *manibus debitos meis.* Eodem vitio, ſed facilius, ut ſpero, corrigendo. Annon enim probabile eſt Senecam ſcripſiſſe: *manibus juſtos meis Auferte honores.* Ut Medea verſ. 997. *juſta jam functis habent.* Nec difficilis conjectura de corruptione. Ex *uiſtos*, *uitos*, aliquis *debitos* fecit. Sed quo haec? quo omnia mihi, niſi offeram & probem Sanctiſſimae Dominae noſtrae, cujus morbo durae literae tuae iterum me vulnerant. Nec tamen ſperabo, nos adeo ſtirpem inviſam ſuperis eſſe, ut tanto prae-

Digitized by Google

praeſidio, poſtquam vix exortum eſt, ſtatim privemur. O' μὴ γένοιτο, οὐδ' ἔςαι. De MSS. *Sixtini* libenter audivi, quod nuntias. Sed & de *Heraldo* Mairii. Literas tuas mercatoris domeſticis ea hora, qua Amſterodamum veni, ipſe manu mea tradidi. Quos libros emi velim mihi, mandabo *Junio* noſtro, qui ſuam operam mihi obtulit. Ita cavebimus, ne forte *Voſſius* & ego in licitando certemus, nam quos ille voluerit, iis ego ultro cedam. Sunt autem perpauci. quos deſignatos apud ipſum videre poteris. Vale, mi Heinſi, & ſaluta veſtros, meque ama. Daventriae VI. Kal. Jun. Gregor. CIϽIϽCL.

EPISTOLA CXCVII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

COdicem Tragoediarum Senecae remitto en tibi, poſtquam eum integrum contuli, quatenus ſcilicet integrum paſſa eſt puerilis ſtultitia hominum, nimiam voluptatem animi in pictis imagunculis habentium. Facile tuebitur locum in copiis noſtris, ſi non inter triarios, at inter velites, aut haſtatos. Octaviam in conferendo diligentius conſideravi, & nonnulla de conjectura correxi. Quid quaeris? Senecae non eſt, ſed tamen proxime poſt illud aevum ſcripta: nec tam inepte, ut quondam putavi: ſed nihilo minus corruptam cenſeo, quam poſtremam Thebaidem, ſive Phoeniſſas, aut Oetaeum Herculem. Huic tamen ſuccurrit Mediceus: illas quis juvabit? Quam locupletem te Sixtiniana fecerit auctio, quid factum MS. & an factum, quod opinabare, ſcire aveo. Diſcrucior in primis, nondum quicquam me ex *Junio* intellexiſſe, quem offerentem officium ſuum libens procuratorem meum feceram. Narrarunt adventores nobis pleraque librorum addicta vili. Dicitur alius ſcripſiſſe magnam pecuniam factam. Illud laetatus ſum nuper videre me in novis, Sereniſſ. Reginam convaluiſſe. Sperabimus igitur citius adventurum *Voſſium*. Tu quid de itinere tuo conſtitueris, ſcire cupio. Vale, nobiliſſime & clariſſime Heinſi, & veſtros ſaluta. Daventriae VIII. Eid. Jun. Jul. CIϽIϽCL.

Ante diſceſſum tuum fac mihi deſignes vicum & domum affinis tui Amſterodami, ut ſciam, quo mittere debeam, quas ad te deſtino. O' δεῖνα quando ibit? aut quid conſtituiſſe dicitur?

EPISTOLA CXCVIII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

VIr Amiciſſime. Speraveram Sixtinianae bibliothecae auctioni te interfuturum, haec cauſa eſt, quod tuis nihil hactenus reponam. Senecam quia

quia non miſiſti, mitte quaeſo: navis enim intra dies octo aut novem Holmiam abitura, cui ſarcinas meas credam. Ipſe diſceſſurus hodie, ut in portu Vlienſi *Canterſtenium* offendam, quem illic etiamnum ventis adverſis detineri conſtans rumor eſt, ac cum illo porro in Sueciam contendam. *Voſſius* quotidie hîc expectatur, qui jam ante menſem Holmiâ diſceſſit. Ejus tamen adventum expectare non poſſum, quanquam maxime vellem, quod effluxerit jampridem tempus, quod rebus meis componendis a Regina impetraveram. In Seneca quae curis ultimis emendaſti, mirifice placuerunt. Utinam auctorem illum brevi dares publico! ſcis hoc illam flagitare, cui nec Dii quicquam hactenus negarunt. Prodiit vaſtus *Barthii* commentarius tandem in Claudianum, quem a librario heri accepi. Codices ſeptemdecim jactat, ad quorum fidem poëtam illum caſtigarit. Video tamen in multis illum haerere, e quibus feliciter ſatis me expedivi: poteram & ego triginta codices jactaſſe. Notas meas, etſi limam requirebant, non inſpexi, poſtquam e Suecia reverſus ſum, ne ille quereretur, aliquid ſibi ſublectum, ejus rei teſtes mihi typographi. Tu vale, & ſi me amas, frequenter ſcribe. Famulus ſatis gnavum ſedulumque ſe praebet hactenus. Amſt. CIↃIↃCL. XVIII. Junii.

EPISTOLA CXCIX.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

Dies decem & octo circiter jam ſunt, quod Holmiam adveni: ubi omnia ſic ſatis ſalva, praecipue Regina, quae una inſtar omnium. De inauguratione nihil hactenus certi, adeo aliis negotiis conficiendis, quae praemitti oportet, comitia protrahuntur: quantum ego quidem auguror, intra menſes duos nihil ſperandum. *Voſſius* noſter jam in Galliis eſt, ni fallor, inde reverſus te, ut arbitror, compellabit. Si biduo diſtuliſſem iter Suecicum, conveniſſemus Amſtelodami: quando ad nos rediturus ſit, non conſtat, promiſit tamen ſolemni feſto ſe interfuturum. Ὁ δεῖνα bona tandem fide in Sueciam videtur cogitare, & puto viae jam ſe commiſit, duo quidem ex famulis ejus, quos praemiſit, ante dies aliquot huc advenerunt. Ex Sixtinianis libris paucos comparavi, plures pro me *Junius*, cum auctioni ipſe, non niſi tribus diebus, intereſſe poſſem, quod in proinctu itineris ſtarem: iis libris quid factum ſit non ſcio. Rogaveram quidem *Junium*, ut eos ad *Goeſii* aedes deferendos curaret, quo ſarcinis meis infererentur, quod & ille futurum in ſe recipiebat. Haerent jam in hoc portu ſarcinae, negat tamen *Goeſius* Sixtinianos libros iis additos, quod *Junius*, quanquam per famulum identidem compellatus, promiſſum non praeſtitiſſet. Metuo ne manum iis injecerit *Voſſius*; cujus tamen gratiae hoc dedi, ut libros omnes manu exaratos

aut cum manu exaratis collatos, elabi mihi paſſus ſim, quos omnes ſibi vindicavit. Bibliotheca immenſo pretio diſtracta eſt; quod mirari ſatis non poſſum, cum potior librorum pars negligentiſſime a *Sixtino* habita computruiſſet. Ciceronem *Gulielmii* venditam puto ſeptuaginta florenis, & *Voſſio* addictam: emit is & duo aut tria Senecae exemplaria, *Gruteri* manu paſſim notata. De Octavia recte judicas, ſcriptum eſt non magni pretii, ſed quod Herculc Oetaeo tamen praeſtet, quam ego Tragoediam ſine indignatione non lego, tam inſulſa apparet. *Freinshemius* novam partem ſupplementi Liviani praelo paratam habet. Ajebat nuper *Rottendorfium* ſcripſiſſe neſcio quid de inventa magni auctoris decade aliqua prope Coloniam, in monaſterio hactenus mihi ignoto. Metuo itaque ne praeveniatur *Croyus*, niſi feſtinet ſuum nobis Livium dare. Aderat mihi heſterno die clariſſimus *Boeclerus*, qui promittebat ſe aliquid faſciculi hodie tibi miſſurum. Neſcio quid inter illum & profeſſores caeteros Upſaliae turbatur: queſtus eſt, ut audio, de injuriis ſibi illatis apud Sereniſſimam Reginam, & abitum aperte minatus eſt, quod negavit illa ſe permiſſuram, nihilque non egit, quo exacerbatum ejus animum placaret. Sed fruſtra, ut nonnulli volunt, puto illum vitae Academicae pertaeſum ad aulam aſpirare: hoc uno modo exorandum, ut in Suecia maneat. Haec in aurem tibi, nolim enim hominis non male de me meriti res turbatas meâ operâ propalari: cum non deſint illi in patria hoſtes, quibus acceptus ſit futurus iſte nuncius. Occurrebat mihi etiam nuperrime in hac urbe *Loccenius*, vir omnino bonus, cujus filiam duxit *Schefferus*. librum hujus de re veterum navali Janſonius edendum in ſe recepit. Haec de rebus noſtris; apud vos quid fiat fac ſciam. *Conringium* adduxit illuſtriſſimus *Salvius*, & puto hîc manſurum, quanquam neget ipſe id hactenus. Vivit & hic *Chriſtianus Ravius*, qui Arabicas apud nos litteras profeſſus eſt, nunquam niſi magna locutus. Summis Reginae occupationibus fit, ut ſtudia in tempus valere jubeat. Claudianus meus parum abeſt, quin ad inſaniam me redegerit, adeo nihil in illo promovent Elzevirii. Vale. Holmiae. Eid. Jul. Julian. CIϽIϽCL.

EPISTOLA CC.

J. FR. GRONOVIUS.

Nic. Heinſio.

Holmiam.

Literas tuas admodum exſpectatas heri accepi, & laetor, te ſalvum, quodque plus eſt, ad ſalvam Dominam perveniſſe. *Voſſius*, me per *Junium* tantum quod ſalutato, & rogato ſi quid vellem Lutetiam, tranſiit. Nam & tam brevem diem reſponſo meo definierat, ut facile appareret, nec me, nec literas meas moraturum. Ex auctione vix tres accepi libellos, quibus hoc adeſt boni, quod eos teneo ſine invidia: nam ſi quiſquam oculos adjeciſſet, ſatis ſcio, caruiſſem.

ſem. Illi, cui mandata te dediſſe ſcribis diſceſſu tuo, & bonus apparuit cognatus, & malus mandatarius. Corrogaverat binis ad me diligenter ſcriptis a me, aliis a *Tollio*, *Altingio*, mandata: deſtituit omnes. Jure cui ſtuduit. Sed quid opus erat ultro deferre aliis officium, quod ſtudio ſuo ſciret contrarium fore? Nos altum in utramque aurem dormientes poene domeſticum bellum ſubito excitavit: ſed magnum caſum fortuna reipubl. diſcuſſit. Miſeram *Gevartio* exemplar Notarum, quod meo nomine traderet *Alberto Rubenio*, & iſthoc exemplo ad pulchram aemulationem, & ſua obſervata e compluribus MSS. publicanda inſtigaret. Dedit ad me ipſe literas poſtea humaniſſimas, & pleraque illorum ſex chartis, ſeu foliis vel quaternionibus, conſcripta tranſmiſit. Pauculis locis noſtra corrigit, interdum vere, ubique ingenioſe: ſed longe plurima aut conſentiunt cum noſtris, aut talia, ut ipſe noſtra praeferat. Rides me quaſi καυχώμετον. Non facio: & tamen dum audis laudari doctrinam, & maxime candorem ac praeclarum animum amici noſtri, quem tu primus indicaſti mihi (nam meminiſti, credo) non feres aegre, ſi clanculum ego quoque & in ſinu gaudeam nonnullo laborum fructu. Libellum Obſervationum hoc tantum moratur, quod animoſus typographus, dedignatus informes typos hujus oppidi, curavit fundi novos Batavicorum aemulos. Idem, quia intellexit perpauca exemplaria priorum Obſervationum diſtracta, egit mecum, ut eas redderem incudi ſuae: quo nihil mihi contigit magis optatum: itaque illas quoque σὺν θεῷ mire videbis interpolatas. Senecae Tragoedias apud Hackium, qui me tamdiu lactavit, prodire tandem audio cum ſcoriis illis uſitatis pannucearum annotationum per eundem, qui Salluſtii margines conſcribillavit. Vellem, aliquo laboris nos levaret: ſed noſti hominem. Ampliſſ. *Freinshemio*, ubi commodum erit, meo nomine officioſam ſalutem dicas, eique gratias agas pro ſupplemento Liviano, quod ad me miſſum a *Voſſio* noſtro libenter ſane vidi & legi. Gratiſſimum erit etiam, quicquid a Cl. *Boeclero* veniet. Vale, decus noſtrum, & me ama, & crebro ſalutemus inter nos. Daventriae. Nonis Sextilib. Julian CIↃIↃCL.

EPISTOLA CCI.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio

Daventriam.

SI ad manus tuas pervenerunt, quas non ita nuper exararam, Gronovi amiciſſime, itineris mei ſucceſſum ignorare nequaquam potes. Claudiano meo manum a typographis ultimam tandem impoſitam confido. *Goeſium* itaque noſtrum rogavi, exemplar ejus ut ad te mitteret: quod aut factum jam ab illo, aut faciendum brevi arbitror, rogavi etiam, ut alterum *Schelio* tradendum ad te mitteret, ſi is Hagâ in Tranſiſulaniam profectus eſſet, ſin Hagae etiamnum

Digitized by Google

haereret, curae *Erpenio* fore, ut exemplar ſibi deſtinatum accipiat. Senecae manu exaratas tragoedias nuper cum aliis libris accepi, pro quo gratias immenſas ago. *Voſſium* quotidie hic expectamus: emit ille Pariſiis, quod notum jam tibi exiſtimo, Petavianam bibliothecam. Sixtinianos quoque codices pleroſque nactum exiſtimo. Bremenſes Goldaſtianos etiam meliores jam miſerunt. Ego meos, ſuos *Voſſius*, Reginae donavimus, quibus libris in unum congeſtis futurum eſt, ut regia bibliotheca codicibus ſcriptis egregie inſtruatur. De Claudiani & Ovidii exaratis exemplaribus excutiendis ut cognatum tuum moneres, quem Germaniae bibliothecas diligenter pervolvere intellexi, rogaram, curae id fuiſſe tibi confido. Claudiano enim manus brevi denuo admovebo, ut emendem, quae ab operis typographicis ſatis multa errata occurſura praevideo, eadem cura & Barthii commentarios evolvam. Mox Ovidio manum admoturus. Cum ad reverendiſſimum *Mallinckrotium* ſcribes, aut *Rottendorfium*, rogo quaeras, quid factum ſit luſibus illis in Macrinum, quos a *Kinſchotio* mutuos acceperant, meus enim is liber eſt. *Salmaſius* ante dies octo huc advenit. Reginam tamen non vidit hactenus, quod defluctio lectulo illum teneat affixum: melius tamen nunc habere ſunt qui dicant. Inaugurale feſtum differtur indies: intra dies tamen viginti quinque celebrandum fore plerique exiſtimant. Habeo prae manibus denuo carmen, cujus partem tibi olim recitavi, cum apud nos eſſes, cui finem jam impoſitum oportebat, niſi continuis amicorum interpellationibus turbiſque aulicis fieret, ut de nugis hiſce cogitare vix poſſem. Vale, meum decus, & ſi me amas, frequenter ſcribe. Holmiae CIↃIↃCL. Non. Sept. Gregor.

Cum frequentius a ſcriptione me avocarint ante dies ſeptem haſce exarantem amici, factum eſt, ut praeter expectationem tabellarius elaberetur. *Voſſius* noſter interea reverſus eſt, qui plurimam tibi ſalutem dici voluit. *Salmaſius* paulo melius nunc habet: in lucem tamen nec prodiit. Iterum vale.

EPISTOLA CCII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

Vir Clariſſime. Claudiani mei exemplar jam oblatum tibi nullus dubito. De eo quid apud vos ſentiant ut indices, neſcio an debeam exigere: tam pauci illic ſunt, qui rerum talium guſtum habent. Ὁ δεῖνα magnum mihi malum minatur, nec ſcio quo id nomine. Sed bene habet, quod ab illa parte nihil metuam, adeo ad morſus ejus jam occallui. Conflictatur modo cum podagra ſua, modo cum colicis doloribus, unde fit, ut dominam non niſi bis compellarit hactenus. Carmen meum, cujus tibi partem exiguam recitabam, cum in paternis aedibus vere praeterito congrederemur, Reginae oblatum eſt, placuit-

cuitque, ut ferunt, ſic ſatis. Voluit illa, ut typis Janſonianis in lucem prodiret, id itaque nunc mihi curae eſt, ut morem geram, ſpero intra dies paucos proditurum, hoc eſt ante ipſa inauguralis feſti ſolemnia, quibus celebrandis omnia jam parata, cum Princeps Palatinus poſt longam expectationem ex Germania ſalvus advenerit. Exemplar carminis ut ad te veniat curabitur. De Seneca tragico piget toties monere. Hackium in eo edendo jam verſari non refert. Ait enim Elzevirius, qui hîc nobis adeſt, non obſtituram editionem illam, quominus notis tuis auctorem eundem illuſtratum praelo committant, ut plane non videam, cur tantopere tergiverſeris. Me quidem ſi audias, non procraſtinabis amplius, nec eripi tibi e manibus patieris occaſionem optimam, qua aurem dominae vellas ſuper dedicatione philoſophi, id enim ni feceris, metus eſt, ne obliviſcatur muneris accepti, tot praeſertim negotiis nunc oppreſſa. *Heraldi* librum atrociſſimum prodiiſſe non neſcis cura filii, & fortaſſe jam videris, ego illum avide videre expeto. Quaeris quid *Scribonius* hîc *Largus?* aeſtuat ac rumpitur, patremque una ac filium ſe perditurum minatur. De *Junio* jure conqueri viſus es. Pari profecto more mecum egit. Libros enim cum omnes, quos mihi emerat, non paſſus ſit haectenus ſibi extorqueri, pro omnibus tamen ſatisfaciendum fuit. Scripſi hodie ad illum epiſtolam paulo moroſiorem, inſtigante *Voſſio*, qui negligentiam ejus nec tuetur nec excuſat. Cum *Rubenio* tam bene tibi convenire laetor. Obſervationum tuarum novam brevi nobis editionem ſperandam, id quoque. Ampl. *Freinshemius* in *Boecleri* locum Upſaliam evocatus eſt, & accepit conditionem: Cura bibliothecae cui deferenda ſit, niſi amico noſtro, poſt rem in Galliis ex ſententia Reginae confectam, emptiſque Petavianis codicibus? Negat tamen hoc futurum ipſe, longeque recuſat. De conjectura tamen non fruſtra me fore exiſtimo. *Boeclero* quid futurum ſit neſcio: niſi quod conſtat non paſſuram dominam, ut ex Suecia ſe recipiat. *Salmaſius* aedes Freinshemianas in aulâ, ut ferunt, incolet. Sed audeon' aliquid tibi in aurem? Eſt negotioli nonnihil dominae in Italia, cui expediendo operam meam non ita nuper obtuli: quam illa vultu ſatis laeto oblatam accepit, omnia tamen incerte. Si proceſſerit iter, hac hyeme proceſſurum vix dubito. Voluiſſem itaque curam a te habitam precum mearum, quibus petebam in codices per Germaniam Ovidianos ut inquireres. Per Germaniam enim iter erit faciendum. Videbo, ut nanciſcar juvenem aliquem, Graecae ac latinae litteraturae peritum, qui in bibliothecis excutiendis uſui mihi poſſit eſſe. Sed haec uni tibi. Plura poſt inaugurale feſtum, cui nunc vacandum. Vale, meum decus cum tuis omnibus, & ſi me amas, frequentius ſcribe. Holmiae. Nonis Octobr. Julian. CIƆIƆCL.

EPISTOLA CCIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

CLaudianum tuum cum gratulatione & plauſibus omnium acceptum eſſe, noli dubitare: ſed quid tu in illo praeſtiteris, quantus labor fuerit tuus, quantum virum egeris, qui aſſequantur, hic quidem ſunt peroppido pauci. Fui nuper in Hollandia, quo tanquam ex rure meo in Heliconem proficiſci antehac videbar: nunc vix inveni unum aut alterum, quîcum tralaticium de ſtudiis ſermonem ſererem. Itaque de illa re non debes turbam in ſuffragium mittere, ſed contentus eſſe conſcientia tua, & judiciis perpaucorum, quos non livor aut ſtupor impedit. Hi enim fatentur & ſciunt, talem abs te datum, qualis ab nemine alio dari poſſit hodie quidem; ſummum poëtam & ſcriptorem doctiſſimum a ſummo poëta & ſcriptore doctiſſimo. Carmen tuum exſpecto vehementer. Quod ſcribis de metu oblivionis & aure vellenda, exoſculor animum tuum: ſed nec etiam metu illo afficior, nec ſi quando eo afficiar, id remedium, ſed potius ſtrenuum ſilentium, applicabo. Aut erit illa meliore memoria erga eum, quem ſemel noſſe profeſſa eſt, nec ad quam exornandam, Natura, Virtus, & Fortuna foedus aeternum junxere, tam communi parte deſtitutum reliquere; aut ſi tam ignave rem geſſit iſte, ut poſſit in oblivionem venire, veniat eo ſane, & praeceps jaciatur in Lethen. De illo ipſo autem, quod in appellandi velut lenti nominis ſuſpicionem poſſet venire, etſi conſtitutum erat antea, nunc valde deliberandum cenſeo, & cenſebo, quamdiu poterit videri potius eſſe flagitatoris, quam officioſi. Cujus enim frontis, vel obtrudere invitis quicquam, vel exigere ingratiis a quoquam, quod ille ultro deberi non putet? Non ea profecto frons homini, cui tu tam bene vis. Quod geſtum eſt non poteſt poenitere illum, qui geſſit: non enim ipſius conſilio aut temeritate, ſed magnis auctoribus factum eſt, nec quicquam utriuſque perſona factum eſt indignum. Si defuerint, quae fortuna ſaepius abjicere & perdere ſolet, quam donare, fortem hoc animum tolerare jubebit, & gratias aget genio ſuo, qui non eſt tam indulgenter habitus, ut ſine illis pati non poſſit. Itaque, o niveum, o carum pectus, quod ad iſtam rem attinet, tu in utramvis aurem dormias licet, neque propterea tuae infrequentiores huc veniant. Non enim appetuntur, tanquam ſymbolum aut ſyngraphum laturae: ſed ſi modo nuntiaverint, nec te quoque apud majores, neque iſtum tuum apud te frigore feriri, ſatis hilarem lectorem habebunt. Ad *Junium* fruſtra literas dediſti: agit enim Groningae, & videtur non tam cito Amſterodamum rediturus, ſatis id indignante vidua *Voſſia*. Libellus meus procedit; & brevi videbis. Elzevirii Livium reddent praelo, atque in eo totus ſum: non pauca etiam in Notis meis re-

reformabo. De MSS. Ovidiis ſane aliquoties cognatum meum monui: ſed adeo tarde meae ad illum, & ipſius ad me, quaedam omnino non curantur, ut curae hujus meae rationem tibi reddere non poſſim. De *Loccenio* fuitne aliquid veri? indigne habitum & tractatum ab improbis, qui etiam capite ſcelus expiarint, aufugiſſe, ut diu neſciretur ubi eſſet terrarum. Sic neſcio quis narravit *Chriſtenio*; ille mihi: & ambo pro affectu erga praeſtantiſſimum & doctiſſimum virum aegerrime tulimus; ſed ego nondum credere poſſum, quod abominor. Vale, nobiliſſime & divine Heinſi, & me ama. Daventriae III. Kal. Nov. CIↃIↃCL. Salutabis meo nomine ampliſſ. *Voſſium* noſtrum, cujus matrem nuper Amſtelodami ſalutavi.

EPISTOLA CCIV.

NIC. HEINSIUS.

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

INſolens plane mihi viſum, quod tanto tempore litterarum nihil a te acceperim, vir clariſſime. Claudianum quidem, quem tibi *Schelioque* offerri juſſeram, oblatum confido. Miſi & ad *Goeſium* itinere maritimo Chriſtinae meae Auguſtae exemplaria aliquot non ita nuper, quorum unum ut ad te curaret rogaram. Spero impetraſſe me quod volebam. Miraberis audaciam meam, an imprudentiam potius, qui victricibus Anglorum armis inſultem in iſto carmine, & partes victas tueri non ſubterfugiam. Sed ita voluit Auguſta, quae verſus iſtos expungere paranti obluctata eſt, addiditque in toto panegyrico nihil illis ſibi viſum pulchrius. Injuriam itaque & ſibi & mihi me facturum, ſi illos tollerem. Suo periculo poſſe legi. Parendum fuit, mi Gronovi, optimae principi: cujus ego favorem pluris facio, quam parricidarum omnium. De caeteris judicium tuum avide expectabo, ſed ea conditione, ut nihil me illorum celes, quae carpenda cenſebis. Id enim felicius in tanta meſſe errorum praeſtabis, quam ὁ δεῖνα, cujus cenſura riſum in plerisque mihi expreſſit. Per illum enim non licuit ſine ſoloeciſmi nota mihi *omnem heroida* ipſo carminis initio, quanquam Statio tuo auctore, dicere: *Librare ſceptrum* non licuit, & *dotare diem ſereno*, & *trahere in ſpectacula mundum*. Quem ille Gallicismum vocat, quaeſi dicas *tout le monde*. Ut Ovidium etiam Gallice locutum nunc diſcam, cum auſus dicere, *Ingens orbis in urbe fuit*, de advenis ad ſpectacula Auguſti concurrentibus. Sed finis ineptiarum non eſſet. Vides quid ſit ab odio & invidia tranſverſum rapi. Adeo nihil intactum reliquit in libello iſto Latiniſſimum & Ciceronianum caput. Debet, ut exiſtimo, hanc inſaniam morbo ſuo. Eſt enim ejus valetudo iſto loco, ut parum abſit, quin mihi quoque maerorem exprimat. Nunc colicis doloribus, nunc podagra ſua ita obſidetur, ut e lectulo vix emergat. Quid porro futurum ſit neſcio. Vidi qui-

Digitized by Google

qui non optime ominarentur. Corpus illi ſanius ex animo precor, magis tamen mentem ſaniorem. Auguſtam rarius accedo, quod negotiis infinitis opprimatur. Unde fit, ut Senecarum meminiſſe non potuerim. Quanquam amici potius noſtri foret rem promovere, qui me abſente exemplar obtulit, ut non neſcis. Sed non te latet, quam in ſuis etiam ſit negligens. De itinere meo Germanico Italicoque, quanquam nihil urgeat Domina, cogitationes necdum abjeci: praeſertim cum SConſulto heri legatio ad Imperatorem ſplendidiſſima ſit decreta, cujus onus comiti *Magno Gabrieli de la Gardie* impoſitum, viro, ut ex fama noſti, elegantis ingenii, moribuſque ad aulam factis, quemque prae caeteris unum Auguſta in pretio habet. Poſſem occaſione illa Germaniae partem praecipuam perluſtrare; niſi quod mei juris eſſe malim. De libris manu exaratis, qui illic terrarum etiamnum ſuperſint, nuper aurem vellebam. Ut mirer deſideriis meis hactenus te deeſſe. Mirus ille fuit profecto nuncius, qui aures noſtras inopinato ante dies octo perculit de morte Principis Auriaci. Rebus novandis commodiſſimam occaſionem affulſiſſe arbitror: quod proximus tabellarius indicarit; quem fruſtra toto biduo, & quidem impatienter, expectamus. Metus eſt, ne quid illi acciderit ſiniſtri in tranſitu freti Balthici. Inter alia ſpectacula nuper hîc exhibita, leonem in arena commiſſum vidimus cum urſo ingentis molis, atque uro, ſed pugnae ſe ſubducentem. Equis etiam atque apris vulpibuſque non pepercit modo, ſed & ovibus. Quod mirum omnibus viſum, praeſertim cum famelicus toto biduo jejunaſſet. Habes hîc [1] epigramma ejus argumenti. De MSS. Germanicis aurem rurſus vello. Ovidii optimos codices Erfurti eſſe in collegio portae Coeli *Zingerlingus* me docuit. Superſintne etiamnum illic curaturum ſe ut brevi intelligam amicus promiſit. Vix puto fore, ut ante vernum tempus viae me committam. Quanquam de ipſo itinere omnia adhuc incerta. Vale, meum decus. Holmiae. CIƆIƆCL. XXII. Novembr.

Has jam exararam, cum a *Goeſio* litteras accipio, quibus tuae III. Kal. Novembr. exaratae erant additae. De Seneca Tragico quod toties monui, non mea feci ſponte, ſed juſſu magnae Principis. Vide igitur quid tibi faciendum. Ego quidem ſententiam non muto. Negotium matris quod commendas, rem gratam facis, ſed quid velis non ſatis intelligo. Litterae enim illae, quas luculentas ante de ea re ad me dediſſe viſus es, huc perlatae non ſunt. Qua eas viâ curaris, tute videris. Id moneo, *Ludovicii Elzevirii* opera ut hîc parce utaris: nihil enim iſto homine negligentius: quod magno meo malo non ſemel ſum expertus. *Schelius* ubi terrarum agit? nihil quidem de illo tu?

De *Loccenio* nihil prorſus mihi conſtat, quem nuperrime hîc vidi. Errorem in nomine eſſe exiſtimo, & *Boeclerum* voluiſſe, qui hoc narrarint. Is hîc obambulat in Germaniam, ut ferunt, abiturus. *Freinshemius* in locum ejus Upſaliam abiit, cui in cura bibliothecae ſucceſſor *Voſſius* datus. Iterum vale.

1 Legitur inter Poëmata Heinſii lib. 1. Sylvar. p. 147.

EPI-

EPISTOLA CCV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

QUum *Schelius* noſter in tranſitu & brevi complexu, ſe aliquid ad te gratiarum pro Claudiano tuo mihi mandaturum diceret, (quod quidem ut faceret, non deſii inſtare) utrique veſtrum me debere putavi, ut conjungerem meas illis, etſi jam binas ad te poſterior dedi. Valeſne ergo & vivis? & cur tam diu deſidero tuas? an aureus ille dies, non lutei principis barbarum Teridaten extorto diademate induentis, ſed Succiae felicis ei, per quam beata eſt, aureae Principi coronam imponentis, ita te admiratione defixit, ut necdum manus officium faciat ſuum? Nobis certe & auditus animum percuſſit. Quis percenſeat omnia? Sed in primis placuerunt illae imagines ducum (quantus ſtimulus recte in poſterum quoque gerendi!) Babylonicis, veluti Peplo Minervae Chriſtinae intextae. Literas a *Fabricio* nuper habui, Italiae tuae lectione, ut videtur, paullo antequam ſcriberet, delectato, & ſe, quae in Gallia edidiſti, nondum vidiſſe conqueſto. Libellus, quem hîc praelo commiſi, intra menſem, ut ſpero, abſolvetur. Potuiſſet citius: ſed non nimis urgeo operas, quando Elzevirii rurſus Livio me alligarunt. Et accidit res peropportuna: adoleſcentes frequentes oraverunt, ut privatis ſcholis Livium ipſis praelegerem. Sic enim adſueſeci meos, ut pro politicis & ejuſmodi nugarum collegiis aliquem veterum auctorum ſibi recitari petant. Sane labor eſt haud exiguus, dum contendo, ut etiam rudiuſculi ſimul hiſtoriam, ſimul verba Romana diſcant: ſed ingenti cum fructu & meo & illorum procedere me video. Subnaſcuntur interdum in ipſa diatriba, quae in muſeo multa meditantem fugere: Ut lib. I. cap. LV. *Eo magis Fabio, praeterquam quod antiquior eſt, crediderim, quadringenta ea ſola talenta fuiſſe, quam Piſoni, qui quadraginta millia P. A. ſepoſita in eam rem ſcribit: quam ſummam pecuniae, neque ex unius tum urbis praeda ſperandam* &c. Hoc poſtremum membrum eſt refutatio Piſonis, itaque non potuit ita concipi oratio, quae neceſſario vult ſubaudiri aliquod, & quidem ex praecedenti, *ſcribit*, Rhenanus igitur: *quia ſummam pecuniae.* Sigonius, *quia ſumma pecuniae*, & caetera in recto caſu. Sed vide, an non τὸ *QUAM* ſit exſtirpandum, utpote ab imperito homine adjectum. Nam ipſa illa quadraginta M. P. A. vocat ſummam talem &c. Lib. IV. cap. XIII. *Tela in domum Maelii conferri, eumque conciones domi habere.* Sermone Livii non habentur conciones domi, ſed *coitiones* ſaepe. Hoc paullo poſt: *quod eas largitiones coetuſque in privata domo paſſi eſſent fieri.* Et plura talia. Sed heu mihi! cui maxime haec probaturum me ſperabam, magnus ille *Memmius* interea deceſſit. Quem illi ſubſtituam, aut potius cui Livium meum, *Memmio* orbatum,

commendabo? nam quae ad illum ſcripſi, nunquam profecto abolebo: ſed, ſi dignum reperero, ei ſic comparatum cum praefationibus ad *Memmium* inſcribam: ſin minus, hae ſolae in limine comparebunt. Habui ab τῷ μακαρίτῃ literas humaniſſimas, ante paucos menſes, quibus ad illas, quas domi veſtrae ſcribebam, & tu, ſi meminiſti, manibus tuis complicabas, reſponderat. Alii Pariſienſes noſtri immemores ſunt, & quod maxime miror, *Sarravius*. Si nulla foret alia cauſa, cur *Voſſium* tranſeuntem Belgium alloqui cuperem, ea erat, ut ſcirem, quis mihi locus apud illum ſupereſſet gratiae. Vale, nobiliſſime Heinſi, & cum τῷ πάνυ *Voſſio* perge me amare. Prid. Kal. Decemb. CIↃIↃCL.

Hamburgenſis res interdum nunciatur mihi in periculo eſſe, interdum expedita & ſine periculo. Tu id melius, credo, ſcies, ſiquidem legati collegii etiamnum, ut puto, iſthic ſunt. Quod ego non veni, culpa eſt hominis, qui me deluſit, cum alios jamdudum ad id iter deſtinaſſet. Si quid increpabit periculi, memor illorum eris, quae antea ſcripſi: ſin, non eſt opus mentionem illam facere, ne videar aliquid petere in praejudicium illorum, qui etiamnum poſſident.

Dum hae jacent, exſpectantque Schelianas, iterum hîc adfuit ipſe, & tandem incluſas Zwolla miſit. Sed res major apparuit interea quoque non illic ex memoria Dominae deceſſiſſe. O quam te memorem, Virgo. Video jam domi ſacratum vultum, video de coelo datam Avitam & Auctam. Quid nunc? An cum Livio orbo, interea dum conſit de Seneca Tragico, gratias agam? diſpice & conſidera.

EPISTOLA CCVI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

PUto jam conſtare tibi, Heinſi nobiliſſime, non eſſe, quod queraris de raritate aut tarditate mearum literarum. Omnibus enim tuis ſtatim reſpondi: poſtremas etiam miſi, cum nihil abs te, cui reſponderem, haberem. Chriſtinam Auguſtam avidiſſime exſpecto. Quod tibi negotium matris meae commendaram, res ita ſe habet. Eſt mihi Hamburgi ſacerdotium: Canonicatum vocant. Ejus nulli mihi ſunt fructus praeter penſiones aedium, quas *Curias* dicunt. Alioquin reditus ſunt ejuſmodi, ut ad domum familiamque non modo ἀρκοῦντως, ſed laute etiam & beate ſplendideque ſuſtinendam ſufficiant. Ego cur non amplius inde redigam, in cauſſa eſt, quod nunquam illic, tanquam Canonicus, annum ſolidum egi. Annum reſidentiae vocant. Penſio aedium eſt praeterpropter 500. florenorum. Hos ſaltem annuos capere potui etiam abſens, ab anno aetatis xxv. nunquam tamen in hunc diem cepi, ſed adſignavi matri, poſt-

Digitized by Google

poſtquam quicquid erat ipſi relicti a patre Wiſmariae & in Archiepiſcopatu Bremenſi, per bella Germaniae & continuas calamitates, partim urgentibus importune creditoribus cognatis noſtris, quo aes alienum inter exilia & fugas contractum diſſolveret, alienatum, partim decoquentibus & pereuntibus alio alia clade, qui nobis debebant, ſubtractum interiit. Quicquid autem hoc eſt, quod illic mihi reſtat ſpei, jam in periculo eſt. Plerique enim ex regiis in Archiepiſcopatu Bremenſi miniſtris his Canonicatibus inhiant, & quamquam in pacificatione Monaſterienſi excepti ſint diſerte, cautumque, ut maneant omnia quo in ſtatu tunc erant, inveniunt tamen clauſulas, quas cavillando maligneque interpretando volunt ſibi eadem licere in noſtros Canonicatus, quod uſurpant in Bremenſes. Jure puto vix poſſe: ſed ſi fraus ac vis praeponderet, putem beneficio optimae Principis poſſe me ſervare. Per libellos ſupplices aut allegando merita ſua impetrant alius hanc, alius illam curiam ſacerdotalem, (cui rei jam etiam nova phraſis inventa eſt: appellant enim *einen hooff ausbitten*, ſive *uytbidden*) dein poſſeſſores pellunt, aut ſaltem ubicumque poſſunt, omnibus manum injiciunt, tanquam ſine vindice praedae. Spero, ut dixi, non eventurum hoc in noſtris: ſed id te ſpeculari oportet, facileque poteris cognoſcere, cum ſint illic a collegio noſtro legati: & quidem, ſi eveniat, certus ſum, Dominam noſtram ſcientem nunquam quemquam ita ditaturam, ut me, vel potius quod me magis angat, matrem meam plectat. Eſt & Bremae ſacerdotium minus, ſeu Vicariatus ad altare D. Caeciliae, perpaucorum ex haerediolis fructuum, quos etiam mater percipit: jamque mihi periiſſe putabam: ſed nuper cognovi adhuc ſalvum eſſe. His omnibus ſi quid immineat periculi, verbulo uno apud optimam Principem, & non invitam, abs te impetrari poſſe puto, ut extra damnum ſim. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταύτῃ. Lepide nuntias de Leone in ſpectaculis, idque lepidiſſimo epigrammate celebraſti. Cur tamen *inexplendum* maluiſti, quam *inexpletum?* Si Germanicum iter aggrederis, invenies Viennae in bibliotheca Caeſarea, quod te delectet: ei praeerat, cum ego illac tranſirem, *Michael Mezlerus*, vir ſatis humanus. Nec poenitebit excurrere Monacium, aut Auguſtam Vindelicorum. Alibi num quid ſuperſit, parum compertum habeo. Liberalitatem Dominae me percepiſſe noſti ex illis, quas poſtremas ad te dedi, quibus inerant Schelianae. Literas, quibus gratias egi, miſi ad *Appelbomium* curandas, ſi placuerint, haud dubie mentionem illarum faciet Auguſta. Senecam Tragicum jam ſolum tractarem, niſi Livius intercederet: adeo quotidie multa offeruntur ad me in eo occupandum. Nuper adeo quod natum ſit, vide. Lib v. cap. XXVI. de obſidio Faliſcorum: *Videbaturque aeque diuturnus futurus labor, ac Vejis fuiſſet, ni fortuna imperatori Romano, ſimul & cognitae* Rebus bellicis *virtutis ſpecimen*, Et *maturam victoriam dediſſet.* Poſterius & inſeruit Rhenanus. Legimus: *ni fortuna imperatoris Romani ſimul, & cognitae re non bellica virtutis ſpecimen, maturam*, vel *ei maturam* &c. Non enim acie, non operibus, non inſidiis, non oppugnando, quae proprie res bellicae, ſed juſtitiae & fidei exemplo Faliſcos ſubegit Camillus. Simul cum his literis primi tomi dimidium ad Elzevirios jam pipulo po-

Digitized by Google

ſcentes innumeris mendis, etiam operarum, ſublatis mitto. Gellium etiam paſſim correctum L. Elzevirio precanti dedi: ſed nihil accedet notarum, nec nomen meum praeponetur. Vale, decus meum, & me ama. Daventriae a. d. III. Kal. Januar. quae erunt Anni CIϽIϽCLI. qui tibi feliciſſimus decurrat: ſed & τῷ πάνυ *Voſſio* noſtro, cui novum munus Deos fortunare volo.

EPISTOLA CCVII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

NOn multis nunc te morabor, Gronovi amiciſſime, cum futurum exiſtimem, ut, ſi non conſpectu tuo brevi fruar, commodiora ſaltem ſint haec mihi tecum commercia. Poſt dies enim ſex ſeptemve in patriam iter paro, ut ante Germaniam Italiamque perluſtrandas menſem alterumque amicis indulgeam. Chriſtinam meam Auguſtam jam accepiſti credo. Ego tuas omnes, exceptis iis, quibus matris negotium commendabas. Doleo itaque vehementer ante abitum non poſſe me gratificari tibi hac in re. Sed & hoc per commendatitias me abſente fieri poterit, niſi periculum in mora. *Schelio* noſtro pro humaniſſimo epiſtolio plurimum debeo. Livium tuum ſub Elzeviriano rurſus praelo exerceri laetor. Quae in illo obſervaſti valde placent. Utinam peregrinatio iſthaec mea aliquid hic commodi adferre tibi poſſit. Famulum meum an ducturus ſim mecum ambigo. Quanquam enim non eſt, quod magnopere de illo conquerar, tamen & linguarum imperitus eſt, & equitationi adeo non adſuevit, ut miſerum prorſus ſpectaculum fuerit videre nuper, dum huc contendebam, hominem equuleorum iſta tortura ita exercitum, ut in vitae diſcrimen febri contracta adduceretur. Quid? quod, ut intelligo, ab iſta peregrinatione animo prorſus alieno eſt. Certe me ignaro per mercatorem *Voſſio* noſtro operam ſuam offerri nuper curavit, qui & oblatam recuſavit, & rei totius certiorem me fecit. Litteris etiam Latinis tam leviter imbutus eſt, ut ne deſcribendi quidem provincia tuto illi demandari poſſit. Vide igitur, an nanciſci alium queas, qui & mihi ſit utilior in hac via illo, & qui ipſe ex hoc itinere fructum aliquem percipiat. Sed hac de re aut coram aut per litteras pluribus. Fac quaeſo Amſtelodami aliquid a te epiſtolii apud *Goeſium* adveniens offendam. O' δεῖνα pergit cum adverſa valetudine conflictari. Vidi qui non bene de iſto morbo ſperent. Caetera ſui ſimilis eſt, & minarum in Claudianum meum plenus. In Chriſtinam etiam meam cenſuras exercet, ſed ineptas & ridiculas magna ex parte. Haec pede ſtans in uno. Vale, meum decus. Holmiae. Anno CIϽIϽCLI. pridie Nonas Januarias Julianas.

EPI-

Digitized by Google

EPISTOLA CCVIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Amſtelodamum.

SI vota mea valuerunt, aut ſalvus jam adveniſti, aut propediem advenies Amſterodamum. De itinere Germanico Italicoque multum gratulor tibi, quod, praeter alia & valetudini tuae & ſtudiis ſpero profuturum. Spero quoque, antequam accingas te viae, fore ut amplexu mutuo nos exhilaremus. Quas videris accepiſſe ultimas, cum, quas prid. Non. Jan. dediſti, ſcriberes, non ſunt ultimae, quas ego ante has ad te dedi. Sed iſtas, opinor, ante diſceſſum tuum perlatas etiam habueris. De famulo, ſi abhorret ab itinere, nec ſatis eſt uſui tibi, praeſto ſane eſt multo doctior adoleſcens, qui velit hanc ſubire provinciam, ſed haud ſcio an permiſſuri ſint parentes. Tamen ſi juſſeris, iturum ſe in Hollandiam dixit, & ipſum tecum collocuturum. Chriſtinam Auguſtam tuam nondum vidi. Tu vero vide, qualia nos vel Cluvienus. Deſtino exemplar Sereniſſimae Reginae, ſed nondum paratum eſt: deſtino *Voſſio*, *Freinshemio*, *Boeclero*, *Loccenio*, *Scheffero:* eum faſciculum viſne tibi commendari? nam, ſi grave eſt, matri *Voſſiae*, aut *Appelbomio* delegare poſſum. Libere igitur mecum ages. Feriae noſtrae non incipiunt, niſi adulto jam Martio: interea difficulter abeſſe domo potero, ne, quae exorſus ſum cum auditoribus meis, non poſſim abſolvere. Sed etiam longus taediique plenus labor in Livio recenſendo muſeo me alligat. Valde tamen deſidero coram tecum. Significabis igitur quam primum, ut certum habebis, quo uſque in Hollandia futurus ſis. Debeo & exemplar Patri tuo & Leidenſibus caeteris, ſed compactum nullum in promptu erat, erit proxime: nam has properavi, ne ſine meis inventis tranſires illuc. Vale, decus & praeſidium meum, meque ama. Daventriae. VI. Fid. Februar CIƆIƆCLI.

Nobiliſſ. ſororem tuam affinemque ampliſſimum ſaluto cum obſervantia ſumma. Ad *Vlitium* cures, quaeſo, tradi naviculatori Bredano, ſunt enim, ni fallor, certi. *Schelium* Hagae invenies.

EPISTOLA CCIX.

NIC. HEINSIUS.

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

TRanſeunti per hanc civitatem & Leidam contendenti, Vir Clariſſime, geminas a te mihi tradidit *Goeſius* noſter. Multas verborum ambages non

Digitized by Google

eſt quod nunc a me expectes, cum ad patrem feſtinem. Adventus mei nuncium latere te nolui, hoc nunc ſcriptionis argumentum. In Suecia omnia ſatis ſalva. Si ad nos excurras, de Seneca aut Livio dedicandis Reginae pluribus agemus. Tum de famulo quod ſcribis. Obſervationum novarum libellum accepi. Cum cura eum excutiam, ut omnia tua ſoleo, ubi majus otium affulſerit, quod affulgebit brevi. Suum *Vlitio* exemplar mittetur. Habes hîc a *Boeclero*, cujus res nunc meliori loco ſunt, adeo quidem, ut de reditu in patriam cogitationes omnes videatur depoſuiſſe. Ad nos ſi excurſum paras, litteris tuis ut me praemoneas neceſſe eſt, ne alio profectum domi non deprehendas. Vale, meum decus. Negotium matris tuae *Voſſio* commendabitur: confido illum tibi hîc non defuturum. Amſtelodami.

EPISTOLA CCX.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

SAlvum te adveniſſe in patriam, mi Heinſi, gaudeo, tantoque magis, quanto miſerius metui, ne injuria temporis, & illae nobis quoque & moleſtae & periculoſae & damnoſae inundationes, iter tuum impeditius redderent. Nunc nihil habeo quod optem majus, quam ut te quamprimum videam, amplecter, exoſculer, & aures meas dulciſſimis ſermonibus tuis permulceam. Id quod futurum ſpero Deo volente, proximo, poſtquam has videris, die vel ſolis vel lunae, ſeu quarto nonas Apriles vel tertio, veſtrate computandi ratione. Conterreor tot navium prope Hardervicum nocturna illa navigatione aut pereuntium, aut vix evadentium fama. Semel autem quot hebdomadibus, die videlicet ſolis matutinis horis, naves inde Amſterodamum ambulant. Eam occaſionem obſervabo. Interim ſalve, & me exſpecta. Salutem quoque meo nomine dices omnibus veſtris. Daventriae raptim IX. Kal. April. Gregor. CIƆIƆCLI.

EPISTOLA CCXI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

DUm comitatem hoſpitii veſtri animo grato ac memori retracto, atque inter haec Hardervici *Cornelio Tollio* praedico humanitatem tuam, qua oblatam per me amicitiam ejus exceperis, excidit mihi dicere, quaeri abs te puerum,

Digitized by Google

rum, qui cum ad alia miniſteria per iter, tum in primis ad Graecos & Latinos libros volvendos ac deſcribendos uterere. Cum ille, ſe talem unum in omni ipſorum Academia non noſſe dixiſſet, ſimulque aliquandiu ſolitudinem verorum ſtudiorum deploraſſemus, injecit aliquid de fratre ſuo, qui quondam in aedibus *Voſſianis*, nunc ni fallor, agit Ultrajecti, atque id tum quidem per alios ſermones, qui ſe ingerebant, abruptum & leviter tranſmiſſum eſt. Poſtea datis ad me literis ſcripſit, ſe cum Patre de illa re egiſſe, quem paratum eſſe, filium ad hos uſus tibi tradere, modo paullo liberalius & honeſtius habeatur, rogavitque ut ſuam commendationem mea aliqua juvarem. Quod quamquam neceſſarium non putarem, tamen & tua & illorum cauſa, quam libenter, tam ſecure facio, cenſeoque neminem magis idoneum, hoc eſt, tam bene educatum, tam Graece & Latine peritum, tam ſtudiorum & capacem & amantem, tam fidum obnoxiumque tibi, tam laborum, itineris & equorum patientem, obvenire tibi poſſe. Nam & quem unum (licet cum iſto non comparandum) hinc deſtinabam tibi, non dimittit hoſpes conſul hujus urbis, ſpe facta, poſt biennium aut circiter cum diſcipulo ſuo in Galliam iturum. Vale, mi Heinſi, & etiam atque etiam conſidera, an non optimum ſit te facere, quo & tibi ipſi praeclare conſulas, & totam familiam, nihil humile in literis promittentem, obliges. Saluto officioſiſſime divinum patrem tuum, Ampliſſ. affinem, & ſanctiſſimam matronam ſororem tuam, ſiquidem etiamnum vobiſcum ſunt, nec non optimam *Stenoviciam*. Iterum vale, Heinſi nobiliſſime. Daventriae Idib. April. Jul. CIϽIϽCLI.

EPISTOLA CCXII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

TRadidit mihi tuas heſterno die *Cornelius Tollius*, virorum amiciſſime: cujus egregii juvenis & praeclari benevolentiam quod conciliaris mihi, plurimum te amo. Ex ejus partim ore, partim etiam ex tuis illis intellexi, actum inter vos de famulo, quem in comitatum peregrinationis Italicae adſciſcere decrevi, litterarum humaniorum non omnino rudem, quo & mihi majori eſſe poſſit uſui, & ſuis etiam ſtudiis prodeſſe. Fratrem ſuum, quem tu prolixe commendas, obtulit mihi. Neque quicquam difficultatis occurrit (aperte tecum ago) quominus oblatam conditionem admittam: niſi quod expertus ſum illorum pleroſque, qui liberalium artium ſtudio tenentur ac incumbunt, aliis litterarum imperitis arrogantiores eſſe, minuſque ad obſequium promptos. Hunc quoque metus eſt, ne fortuna fratris inflatum nonnihil reddiderit. Quanquam, ſi ſapit, cogitationes iſtas procul habere debet. Majus incommodum praevideo ab iis, apud quos habitavit olim. Non enim ignoras,

Digitized by Google

ras, cum ex me intellexeris, quid de illo ſpargant. Quibus ego etſi fidem hactenus non praeſto, illorum tamen odium ac invidiam quî poſſim ſubterfugere vix video, *Iſaacii* imprimis, quem jam nunc non valde aequum ac propitium experior, quod monui bene multa fideliter. Purgavit illum quidem ab hac nota exiſtimationi ejus inuſtâ frater: ſed & *Iſaacii* favor mihi neceſſarius, quamdiu negotii aliquid in Sueciâ peragendum ſupereſt. *Cornelio* igitur verbis humaniſſimis gratias egi, promiſique me cogitaturum de iſta re. Curabo interim tentari *Iſaacii* matrem, quae in *Cornelium* ipſum potius, quam *Cornelii* fratrem, facti culpam derivare viſa. Vale, meum decus. Haec ſummo mane feſtinans, dum Hagam cogito. Salutant te pater, ſoror ac affinis, cum caeteris domeſticis. *Schelium* tuo ſalutabo nomine. Famulus urget abitum quotidie, quo magis in hoc negotio feſtinandum. Nec ego invitum detinere velim. a. d. IV. Kal. Majas Greg. CIƆIƆCLI.

EPISTOLA CCXIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

ET haec, quae ſcribis, vaticinatus eram *Tollio* noſtro, cum praeſens, tum per literas, & abs te ſapienter cogitari agnoſco. Volenti tamen ei atque imperanti quamvis vanum officium negare non poteram. Et alia via per literas ſubmonuiſſem, quid in ea re difficultatis foret, niſi ultro id in mentem venturum tibi nihil dubitaſſem. Tu igitur prudentia tua utere, interim & apud matrem ejus diſſimulabis, me huic commendationi fuiſſe interpoſitum. Scimus enim uterque, nihil tale ambos mediocriter laturos. Habui nuper literas a *Rottendorfio*. Scribit ex Decano ſe audiiſſe, Claudianum abs te cum fuſo commentario vel editum, vel editum iri: qua de re ſi conſtitiſſet ſibi, geminas membranas potuiſſe tibi ſuppeditare, velleque etiam nunc, ſi deſideres: Ovidii etiam habere quaedam manu ſcripta. Videbis & imperabis, quod e re ſit tua. Addit P. S. *I. Horrionem* ante aliquot annos ſeſquidecadem Livii edidiſſe: vereri autem ſe, ne & illa ſit ſuppoſiticia. Amabo te, ſandone unquam audiviſti de pulchra illa ſeſquidecade? Si quid ſcis, participa: ſin, exquire quantum poteſt. Habui & ab *Reineſio*: inibi, *Barthium* latere Lipſiae & muſſare, ferre familiares ejus oculorum quodam malo teneri, ſeponere ſtudia iſta, & refrixiſſe paene totum: ſibi natum adverſarium, *Andream Rivinum*, Medicum & Profeſſorem Lipſienſem, editorem Κυegνίδων ex verſione Latina, ſi librum vidiſti, & ſermonum quorundam Hildeberti Cenomannorum epiſcopi: qui partim ſui (nam perſtrictus ab *Reineſio* in V. L. erat) partim *Barthii* ulciſcendi cauſa, theſibus editis in *Reineſium* invehitur, multa ejus reprehendit, *Barthii* quaedam excuſat: (folium enim literis unum alterumve inclu-

Digitized by Google

cluſum miſit) ſuam depulſionem ſub praelo eſſe. Habere ſub manu Inſcriptiones ineditas, quas cum commentario adornet: ſperare ſe ab *Iſaaco Voſſio* impetraturum, quas penes ipſum eſſe ſciat: interprete ac parario eam in rem uti cognato meo *Luca Langermanno*. *Scaligeri* in Caeſarem notae an prodierint, & ſit aliquid titulo dignum, ſcire haveo. Omnino melius eſt te apud *Voſſiam* ne verbum quidem facere. Μὴ τὸ πῦρ τῇ μαχαίρᾳ σκαλεύειν, ex praecepto Pythagorae. Tu tamen conſules, quod optimum tibi videbitur. Ego in tranſitu eam videre non potui: itaque nec narrabis illi, me vobiſcum fuiſſe. Vale, dulciſſimum pectus, & me ama. Daventriae VIII. Kal. Maj. Jul. CIƆIƆCLI.

Quando habebo CHRISTINAM AUGUSTAM? &, ſi quod ſupereſt, Italiae tuae exemplar? Divinum parentem tuum & domeſticos veſtros hoſpites, ſi quidem adhuc adſunt, ſaluto officioſiſſime.

EPISTOLA CCXIV.

NIC. HEINSIUS

J. F. Gronovio.

Daventriam.

PRobari tibi conſilium meum de *Tollii* petitione non admiſſâ laetor. Quanquam ita a me diſceſſit, ut nec de repulſâ queri poſſit, nec de facilitate mea multum ſibi gratulari. Curae mihi rem fore promiſi, idque verbis, quantum potui, humaniſſimis. De famulo me cogitaſſe ſemper non ignoras in hoc iter admittendo, qui ingenio ac eruditione, ſi non polleret maxime, ſpem tamen bonam de ſe daret. Ut non tam mihi, quam fortunis ſuis iſta peregrinatione promovendis aliquid emolumenti adferret. Nec negarim talem mihi in *Tollii* fratre offerri, qualem votis deſtinaram. Unus ille de *Iſacio* & *Iſacii* matre ſcrupulus ſupereſt, quem caute praevidiſti. Tentavi jam illum ſuper ea re, tentabo & illam, cum Amſtelodamum hodie vocer. Quanquam obniſuros nullus dubito. Curabo tamen, ut ſententiam utriuſque intelligas. De te ſecurus eſto; nomen tuum huic fabulae non immiſcebitur. *Tollium* interim conciliare mihi perge, cui optime volo. Fateor quidem, *Iſacium* noſtrum deprehenſum ſubinde a me, cum ad exactam amicitiae legem non omnino ſe compoſuiſſet. Sed cum is non tam ex malignitate, quam imprudentia a ſe peccatum credi vellet, mihi in id incumbendum, ne eundem cum illo errorem errem. Habui ab illo epiſtolam nuperrime, quâ Memmianam bibliothecam juris regii factam nunciat, eamque propediem in Sueciâ expectari. An Petaviana jam appulerit non addit. Juſſus ille Miltonianum ſcriptum, ſimul ac allatum in aulam eſſet, *Salmaſio* ſiſtere, quod invitus, credo, fecerit. Qua fronte exceptum ſit, vellem ſimul monuiſſet amiciſſimus *Wullenius*, qui ejus rei certiorem me facit. De Rottorfianis Ovidii & Claudiani codicibus ſalivam moviſti. Quid ni oblatos amplectar? Da igitur operam, ut ad

Digitized by Google

me ocyus perferantur. Egit heri mecum Johannes Elzevirius, Abrahami filius, de Naſonis editione; quam in octava, ut vocant, forma notis variorum illuſtratam, pro more nunc recepto, velit adornari, quod non perſuaſit. Idem Hackiuſque Horatium cum veteri Scholiaſte variiſque notis majori forma dabunt. Addam fortaſſis Venuſinas *Rutgerſii* lectiones. Aulus ille Gellius Ludovici Elzevirii ſub tuo nomine proſtat in catalogo nundinarum Francofurtenſium. Caeſar prodibit brevi. De *Scaligeri* notis nihil certi conſtat. Conſcriptas eas in gratiam *Pauli Merulae* olim, cum is Coſmographiam ſuam luci pararet, *Backerus* monuit; qui eas poſſedit, donavitque poſtea juveni cuidam, humaniores in hac Academia litteras docto, quem *Paulum ter Haer* nominant, Amſtelodamenſem patria. Notae iſtae jam ſub praelo ſudant, colophonem operi impoſiturae. Seſquidecadem Livianam ab *Horrione* editam ignorabam, niſi tu monuiſſes. Nugas maximas puto. Doctiſſimum *Reineſium* valere gaudeo. Inſcriptiones illas ineditas, quas memoras, in lucem proferret mallem, quam aut cum *Barthio* luctaretur, aut *Rivino*, *Barthii* patrono, quem in rerum natura eſſe neſciebam, tantum abeſt, ut libellos ab illo editos viderim ullos. Inſcriptionibus iſtis quod acceſſionem a *Voſſio* ſperat ſe impetraturum *Langermanni* opera *Reineſius*, utinam fruſtra non ſit. Tam enim familiares *Voſſium* ac *Langermannum* non puto. Vos videritis. Quas habet amicus ille noſter, ex ſchedis Holſtenianis, quibus & ego uſus, potiſſimum, niſi fallor, collectae ſunt, inſcriptiones. Excerpſerat iſtas maximam partem ex tribus quatuorve tomis operis immenſi *Holſtenius*, quo *Pyrrhus Ligorius* omnem antiquitatem ex marmoribus antiquis illuſtrare aggreſſus erat. Tomi iſti in Farneſiana Romae bibliotheca ſervantur. Autographum in Taurinenſi extat, & quidem integrum, triginta circiter voluminum opus. Ex eo *Caſſianus Puteus* vir nobiliſſimus, & ad promovendas litteras natus, deſcribi nuper mihi diſſertationem curavit de re veterum navali, cum *Scheffero*, Upſalienſi profeſſore, communicandam; qui ejus argumenti commentarium molitur. Curavit idem *Puteus* ex eo opere excerpi inſcriptiones omnes hactenus ineditas, quae nunc penes Holſtenium ſunt, ut ejus curâ prodeant, certe corrigantur. Plurimas collegerat *Joh. Baptiſta Donius* noſter, ut noſti. Eas apud illum, dum viveret, non ſemel vidi. Nunc apud haeredes ſervantur Florentiae. Plurimas etiam *Gruterus*, quae ad *Sixtinum* poſtea pervenerunt. *Sixtini* ſchedas magna ex parte vindicavit ſibi per *Junium Voſſius*. An inter illas compareant inſcriptiones, brevi ſciam. Meas cum ſcriniis in Suecia reliqui. Italiae meae exemplaria hîc habes ſex, tria Chriſtinae. Plura ad manum non ſunt. Unum, quaeſo, *Malincrodio* mitte. Caetera tui juris ſunto. Accepi ex Italia nuperrime per tabellarios, & jam in Sueciam miſi, pulcherrimum & elegantiſſimum *Octavii Ferrarii* Panegyricum, Auguſtae noſtrae inſcriptum. Doleo ſic feſtinandum fuiſſe. Dignus enim erat, qui typis denuo deſcriberetur. Parat idem *Ferrarius* de re veſtiaria novum commentarium. *Rhodii Scribonius* necdum prodiit. Is ſalvere te jubet. Habui & a *Rubenio*, qui locum Ovidii, in quo aqua mihi ſemper haeſit, proponit. Lib. II. Art. *Effugere hinc non eſt*, *qua-*

quare tibi poſſit amica Dicere; non ompi tempore ſenſus adeſt. In quo me non expedio. Vide, an poſſis. Alii codices habent, *ſenſus abeſt*, vel, *obeſt*. Ego etiam cogitabo. *Bouchartum* brevi hîc expectari audio. Vale meum decus. Lugd. Bat. prid. Eid. Majas Gregor. CIƆIƆCLI.

Exararam jam has ad te litteras, cum alium ex Suecia faſciculum accipio. Ex [1] Voſſiana Epiſtola excerptum hîc habes. Quod communicandum tecum exiſtimavi, non ut te cum tuis committerem, ſed ut rebus tuis oportune ac tempeſtive conſuleres. Deprehendes hinc fortaſſe; quid cognati tui molian- tur. Ego certe partium mearum putavi, rei totius certiorem te facere. Tu affectum boni conſule, & ſi quid praeterea factum vis, impera. Agnoſcis credo Auguſtae ſummam benignitatem. *Salmaſius* poſt acceptum *Miltoni* ſcriptum fremit ac frendet, auctoremque ejus ſe cum toto Parlamento perditurum palam minatur. Sed illos primos impetus ſufflaminabit, credo, nonnihil reſpondendi moleſtia ac labor. Habui e Lutetia a *Puteanis*. Mittunt *Rigaltii* diſſertatiunculam ſuper loco quodam Ciceronianae Orationis pro Balbo *de fundis populis*, libellum communicatum tecum volebam, qui paucarum eſt pagellarum, niſi quod die Lunae proximo in Succiam mittendus eſt. Petavianam jam ſolviſſe e portu Gallico adfirmant, de Memmiana nihil. Dubium igitur adhuc an empta ſit. *Boucha tum* in procinctu eſſe nunciant. Adverſam *Valeſii* natu majoris valetudinem in cauſſa eſſe, ne una proficiſci poſſit. Ovidium a me flagitant. *Barthii* Claudianum negant hactenus in Galliam perlatum. *Miltoni* apologiam jam viderunt. *Salmaſium* cum adverſa conflictari putant valetudine, quod de eo nec ipſi, nec *Sarravius* quicquam litterarum a multo tempore acceperint. Valet tamen is, & bene habet. Haec illi. Quantum ad Inſcriptiones, meminiſti credo illarum, quae Domburgi in Zelandia non ita nuper repertae de *Dea Nebalemiâ*, & mirificis [2] amici noſtri commentariis illuſtratae. Effoſſae ſunt duae treſve aliae poſt illud tempus, quas ego *Goeſiuſque* noſter, cum ante biennium Domburgi eſſemus, deſcripſimus, petam eas ab illo, ſi tanti videbuntur. Multae depromi etiam poſſunt, quae in Gruteriano opere non extant, ex *Gualtheri* Inſcriptionibus Siculis, Aedium Barberinarum editione ſecunda, quae priori auctior nuper prodiit, ex Antiquitaitbus Neapolitanis *Capacii*, aliiſque libris, in Italia non ita pridem editis. Iterum vale, meum decus. Amſtelodami. Eidibus Maijs.

1 Data XII. April. hujus anni, quam integram poſtea edemus.
2 *Boxhornii.*

EPISTOLA CCXV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

SCis, Heinſi nobiliſſime, nihil mihi fuiſſe gratius diſerta illa epiſtola, quam poſtremam ad me dediſti. Tardius tamen reſpondeo, laboribus ἐγκυκλίοις, interpellationibus, diſcurſitationibus, ſcribundis etiam literis interdum, quas praeſentes & ſine ſpe veniae inſtantes poſcebant, impeditus, ita ut vix tandem hoc otioli per dies τῇ πεντηκοστῇ ſubſervientes & feriatos nactus ſim. De comite nihil habeo quod addam: Videtur ſane nemo magis illo tibi uſui futurus, ſi poſſit eſſe: ſed plumbeas matronae iras deleniſſe te vix ſpero, &, ut ſpeciem praebuerit concedentis, an imperatura ſibi tantum ſit, filium ut ne ſtimulet, vehementer dubito. Fratrem ſatis agnoſcentem, quae illi praedixi, ſcito, quicquid ſtatues nihil mutaturum illius animi, quem tibi devovit. Pars epiſtolae Voſſianae ita me affecit, ut vix temperare gaudio poſſim. De re quidem ipſa omnia ſecunda in ſpe habebam; ſed tanta clementia divinae Principis ſollicitum me habet, ne quid committam, cur abuſus illa videar. Magis enim mihi curae eſt, quid illa de meis moribus judicet, quam ut nanciſcar, quod, cum illa liberaliſſime dederit, a me poſtea avare injuſteque deſideratum exſtimet. Ego vero nulla commoda opto, quae cum cujuſquam mortalium vel vera vel credita injuria ſint conjuncta. Itaque ante omnia id orem, ut ſi fieri poſſit, omnes poſſideamus uti poſſedimus: Sufficit mihi ſcire clementiſſimam Reginam, etiam meam illic non minimam rem agi, & quidquid, ſive pro tempore, ſive pro prudentia ſua divina ſtatuet, id mihi nocere non poſſe. Eoque nomine velim amicum noſtrum S. M. pro me ſubmiſſiſſimas grates agere, &, ſi quid praeterea me petiturum pro magnitudine regalis animi ſui exſpectavit, id unum orare, hanc uti erga me indulgentiam ſervet differatque, donec petere poſſim, quod nec ipſi dare, nec mihi accipere ſit invidioſum. Chriſtinae Auguſtae tuae (nam non poteram ferre, tam praeclarum ſpecimen non intelligi) ego jam per aliquot dies juſtum interpretem hic egi, & quoſdam ita commovi, ut totum deſcripſerint. *Mallincrodius* ſuum exemplar habebit: tertium *Tollio* deſtinavi, ni tu illi quoque dediſti: nam quod apud illum una legimus, commodatum erat. De Italia tua jam liberalis fui & ero. Codices Rottendorfianos faxo ne quid moretur, ubi ad me venerint. De Naſone, laudo conſtantiam tuam. Ne, quaeſo, tam viles nos ducamus, ut iſti plebi miſceamur. Horatio ſi addes Venuſinas lectiones avunculi, & utili in publicum & pio munere fungere, idque magnopere hortor. In Gellio me avaritia typographi prodidit. Tamen deſtinaveram dudum Reginae exemplar, quod ad te mitto cum epiſtola, cujus exemplum hîc addidi. *Voſſio* mittam alia via, & fortaſſe ſcribam etiam: interim ex te, quae ſupra ſcripſi, prae-

praeſciſcat. In Caeſarem exſpectabimus quid ſit: ſed miror hominum confidentiam, qui in re, ubi fama eorum vertitur, veſtro paucorum ſane, qui ſoli poteſtis judicare, conſilio non utuntur, ſi tamen, quid ſit fama, ſciunt. Quae de Inſcriptionibus ſubmones, illis quoque ſum delectatus, & mea ad *Reineſium* reſponſio inſtructa eſt, itaque & illas de *Nehalennia* omnino deſcribi & mihi mitti velim. Quae ex Italia & Gallia accepiſſe te ſcribis, ſane quam dolui videre me non potuiſſe: ſed eſt tanti illis caruiſſe, ut citius habeat, cui, quidquid habere poſſumus dulce, transſcribere & debemus & parati ſumus. *Ferrarium* & *Rhodium* ſalvos eſſe gaudeo, & cum reſcribes, a me humaniſſime ſalutari velim. Jamdudum ad eos aliquid deſtinaſſem, niſi mittendi via me defeciſſet. Terruerunt & typographos ac bibliopolas piratae. Dedi tamen Elzevirio faſciculum ſatis grandem ad Illuſtriſſ. *Loredanum*, in quo Notarum ad Senecas & Obſervatorum addidi *Ferrario* tradenda ſingula exemplaria. Iis, ſi volet, & *Rhodius* utetur. Quando futurum ſit, ut faſciculus iſte in viam detur, haud ſcio. Ovidii locum, quia jam credo perſanavit *Rubenius*, aegre aggredior: quis enim tanto ingenio velit certare? & neſcio quomodo iſta facilius reſpondent incidentibus in ea aut ultro tentantibus, quam ex imperato. Quia tamen apud te mihi licet peccare, cogitabam: *Effugere* Haec *non eſt*. nempe taedia. Nunquam tam beatus eris, ut non aliquando puellae taedioſis, quantumcumque amatus. Cauſam porro hujus rei a me non exſpecta: ſed ſi quam habes fidam, & arcana ſua apud te non diſſimulantem amicam, illa te docebit, ipſas quoque illas delicias Veneris tantopere cupientibus quandoque in faſtidium venire, & ſenſum non omni tempore adeſſe: ſive propter juſta foeminarum, quae menſtrua vocant, ſive vitio generis humani, quos poenitet interdum, quorum cupiunt maxime, ſive denique vitio proprio ſexus, & habent intervalla, cum torpet hebes locus ille. Dum exſpectas codices Rottendorfianos, interim ne nihil agas, inſpice, quem hîc ego necopinato paravi, & tanto animoſius, ut tibi utendum darem. Quid boni ſit, ex te diſcam: nam mihi nondum conferendi otium fuit. Quem Elzevirio mandaram, ut tibi Gellium traderet, puto redditum eſſe. Vale, decus & praeſidium meum, & me ama. Divinum quoque Parentem, et, ſi te Amſterodami hae deprehendent, Ampliſſimum Affinem & ſororem nobiliſſimam a me quam obſervantiſſime ſaluta. Daventriae. XIV. Kal. Non. Jul. CIↃIↃCLI.

Putavi me facturum elegantius, ſi in literis ad Reginam nihil ipſe de mea re adderem, ſed id totum relinquerem beneficio *Voſſii* noſtri: volui tamen id te quoque ſcire, ut conſilium meum tibi probarem. Dum has moratur tabellarius (tota enim hac hebdomade ante diem Veneris nemo hinc profectus eſt) interea mihi redditae ſunt tuae poſteriores cum Inſcriptionibus. Etſi videam tibi vix otium fore conferendi codicem meum, nolui tamen exſpectationem tuam lactare, ſed eum nihilominus miſi. Tu vide, ut ante abitum mihi eum remittas. Ante omnia ut *Voſſium*, quae ſupra ſcripſi, moneas, rogo, & ut pauculos dies pueri ſtultitiam feras, dum per pacem & bona verba illum demittas: aut dimittas ſtatim, ſed amice & clementer. Iterum vale.

EPISTOLA CCXVI.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

VIr Clariſſime. Dies jam ſunt quindecim, & quod excurrit, cum luculentas ad te dedi, quibus tum alia nunciabam multa, tum praecipue quam bono loco res tuae eſſent apud Reginam. Iis cum nihil hactenus reſpondeas, quod tamen ut fieret tua maxime intererat, negligentius curatas ſuſpicor. Miſi & per nautam eodem tempore exemplaria Italiae meae & carminis panegyrici. Ab eo tempore Holmiâ litteras accepi, quibus ſignificatur, Reginam velle, ut iter Italicum per Gallias, quanta fieri poſſit feſtinatione, promoveam. Scis obſequii gloriam mihi relictam. Intra dies igitur ad ſummum vicenos ita componi negotia privata poſſe confido, ut morae ac procraſtinationi locus non relinquatur. De famulo, litteris humanioribus imbuto, minime jam ſollicitus. Jubet enim Auguſta, ut alumnum quendam ſuum, qui Pariſiis a multo haeret tempore, mecum feram, Graecis codicibus deſcribendis jam operatum. Meus abitum urgere pergit, & tantum non importunus eſt, quo nomine heſterna veſpera bilem mihi non leviter commovit. Mitiſſimis ab illo verbis petieram, ut expectaret, dum de alio mihi proſpexiſſem. Eam moram quia moleſte fert, ut quam primum ſe ex aedibus proriperet noſtris dixi. Malo enim carere ſervo, quam fovere invitum. Apud *Boxhornium* noſtrum locus illi eſſe poterat, ſed tam ſtolidum animal non auſim amico obtrudere. Videbo quid conſilii capturus. Si diſcedit, ut minatur, intempeſtive, non id a me praemii feret, quod ſibi fortaſſis pollicetur. Illiteratum facile invenero. Habeo inſcriptiones aliquot ineditas *Deae Nebalenniae* ſacras, eas ecce, ut a *Goeſio* deſcriptae ſunt. Ut remittantur ad me poſtea rogo. Vale meum decus. Lugd. Bat. Prid. Kal. Jun. CIↃIↃCLI.

EPISTOLA CCXVII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

EPiſtolam tuam, clariſſime atque amiciſſime virorum, non modo non recte ad me curatam, verum etiam de iis, quae te ſpectabant, certiorem jam factum *Voſſium*, ecce nuncio. Curae illi fore confido, ne quid a collegis tuis turbetur. Ad Auguſtam heſterno die ſcripſi, tuaſque illi litteras miſi: quae quin

quin gratiſſimae ſint futurae, non eſt quod dubites. Gellium opportuniori occaſione mittam, quam brevi non defuturam auguror. In litteris tuis ad Dominam quod negotii tui mentionem nullam facis, laudo conſilium. Commodior enim beneficio exigendo locus videtur futurus, ubi Livius prodierit, cui manum ut admovere pergas, auctor ſum. Ultimis Holmiâ ſcribebant, in procinctu eſſe Auguſtam, ut Gothlandiam aliaſque ex vicinioribus inſulas perluſtraret. Jubebar ego expectare pleniora mandata de itinere Italico; ea ubi accepiſſem, integrum mihi fore, ut abitum ex his oris feſtinarem. Mandata illa die craſtino apparitura exiſtimo. Occupationes tamen domeſticae non ferunt, ut ante initium menſis proximi diſcedam. Fieri etiam poſſit, ut conſilium interea mutet Regina, nam negotium quod a me fieri cupit in Galliis, alio longe loco eſt, ac arbitratur ipſa, ut de eo conficiendo nihil prorſus ſit ſperandum. Hoc ſi tempeſtive reſcierit, iter meum minus fervide perget urgere, ſin minus, obſequium illi meum probare nitar, meque viae ſtato tempore committam. Ovidium tuum *Goeſio* diſceſſurus tradam, utar eo interim, ſi poſſim. Codices Rottorphianos ſi accepiſti, illos etiam ut Amſtelodamum mittas rogo, ero illic poſt dies ſex ſeptemve, forſan & citius, ſi Trajecti amicum non invenero, qui mihi iſta in urbe compellandus. Convenire te ante diſceſſum meum velim: vide igitur an res tuae ferant, ut ad nos poſſis excurrere, ſin; per litteras quaeſo impera, quid fieri in Italia Galliaque velis, promptiſſimi obſequii animum faxo exoſculeris. Faſciculos etiam, ſi quos paras, ut curentur recte opera dabitur. *Schelius* nudius tertius cum Hagae eſſem, abiiſſe ad plures *Claudium Sarravium* nunciabat: ita ſe ex Gallo quodam militum tribuno intellexiſſe. Veruſne ſit hic rumor, haud dixero: qui nullas a diebus quatuordecim e Gallia accepi litteras: negant etiam ſe accepiſſe Elzevirii. Chriſtinam meam Auguſtam qui eruditae juventuti ſic commendes, amanter quidem facis, praeter ordinem tamen; cum longe infra praeconii tui benignitatem carmen id cenſeri debeat. Succenſere mihi ſerio *Gevartium* intelligo, quod in Auſtriacos aſperius nonnulla dixerim. Sed ſi *Ferrarii* orationem legiſſet, Romam a Carolo Quinto crudeliſſime direptam, cum direptione Alarici Gothica odioſe comparantis, ſi expugnationem Magdeburgicam invidioſe ab eodem deſcriptam atque exaggeratam, ignoſceret ſat ſcio mihi, cum videret hominem pontificium, Mediolani ſub imperio Auſtriacorum natum, oratorem denique, non poëtam, ſic Auſtriacis inſultantem, ut hoſtium nemo acerbius mordaciuſque poſſit. *Tollius* ſecum exemplar tulit, cum adeſſet nuper: de illo igitur ſecurus eſto. In Cinnamo quam diligenter operae pergant, doceri cupio. De fratre ejus omnes cogitationes cogor deponere. Cum adeſſem ultimo *Juniae*, quanquam in alio ſermone toti eſſemus, invecta eſt illa ultro tanto impetu tantaque animi commotione in furem, ut vocat, domeſticum; ut arduum mihi eſſet, ab intempeſtiva digreſſione exulceratum ejus animum avellere. Lites, carcerem (& quae non?) illi minabatur. Minime igitur conſultum putavi communicare cum illâ, quid inter nos actum eſſet: quod, per me quidem, ignorat hactenus. Puerum meum dimittam die craſti-

Digitized by Google

craſtino, ne moleſtus eſſe pergat. Viatici nomine florenos viginti quinque illi deſtinavi, cum praeter victum & veſtitum nihil, ut ſcis, promiſerim. Liberalitatem meam plenius experiri poterat, ſi voluiſſet. Alius mihi oblatus eſt, quem frugi herus praedicat, natione Scotum, cum illo hodierno die tranſigam. *Holſtenio* parum abſuit, quin cura Vaticanae bibliothecae demandata fuiſſet. Italum non eſſe adverſarii argutabantur. Bononienſis igitur quidam illi praelatus. Tacitum videtur denuo editurus Elzevirius: gratum ſibi fore dixit, ſi & textum recenſeres, & breves notas adderes, rogavitque ut per litteras ea de re tecum agerem. De Ovidii loco amplius cogitabo, dum *Rubenii* litterae compareant. Gellium ab Elzevirio nullum accepi. Salutant te parens meus, & qui nunc nobis adeſt, Goeſius. Vale, meum decus, & frequenter ſcribe, alias etiam a me ante abitum expecta. Lugd. Batav. CIϽIϽCLI. Nonis Juniis Gregor.

EPISTOLA CCXVIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Amſtelodamum.

Optem & ego, amiciſſimum caput, congreſſum noſtrum, priusquam diſcedas: ſed excurrendi mihi copiam non facit medius curſus laborum noſtrorum, qui ſine magno & meo & illorum, qui me audiunt privatim, incommodo non poteſt interrumpi. Mandata vero, quae habeam potiſſimum, niſi ut juxta negotium Dominae te ipſum quammaxime cures, & ſerves incolume Muſis & amicis hoc ſacrum caput? nam ut memoriam mei excites apud eos, a quibus mihi cordi eſt amari, id ego te ultro facturum ſcio, etiamſi nihil mandavero. Cuperem quidem nonnulla eſſe libelli, quem poſtremum edidi, exemplaria: ſed tot faſciculis vix audeo reciſas tuas ſarcinas onerare, etſi humaniſſime promittas. *Sarravius* ſi obiit, eſt illa profecto ingens literarum clades. Mihi quidem ille jamdudum obiit, qui tot meis ſollicitatus ne tralaticia quidem ſalute me dignum cenſuit: opto tamen, quia dubitas, ut nos iſte rumor falſos habuerit. Illum, quem dicis indigne accepiſſe perfectiſſimum foetum tuum, vellem majore animo eſſe. Si quid tentabit pro titulo, quem gerit, verum iterum faciet illud. *Nec malus eſt ſervus, nec bonus hiſtoricus.* De puero laudo magnopere: effeciſti, ut ille ubique & tuum & meum, qui tibi commendavi, beneficium agnoſcat, brevique acturus ſit poenitentiam, quod ſua commoda parum intellexerit. De Tacito poſſem aliquid, ſi ocium eſſet: ſed nec eſt, & nolo me fieri herbam parietariam. Satis erit, ſi Livii & Senecae bene habitorum ſuſtinere famam potero. In Livio & pergo ſtrenue, & tu σπεύδοντα καὶ αὐτὸν ὀτρύνεις. Quicquid de illo promiſeris, praeſtabo. Non eſt enim liber unus, quos quidem relegi, in quo non tantum notaverim, ut vel

Digitized by Google

vel hoc ad modicam laudem ſufficeret, ut taceam, quae in editis meliora feci. Pagellas Claudiani, quia primae aut vetuſtiſſimae editionis videbantur, ab homine, qui miſere illis abutebatur, retraxi: videbis an quid boni ſit: nam mihi ne inſpicere quidem licuit. *Rottendorfium* iterum monui, ut MSS. mitteret: ſed ille raro domi eſt, & identidem a vicinis Principibus evocatur: ita fit, ut tardius fere reſpondeat. Dionyſius Halicarnaſſenſis Lib. VIII. ſaepius affirmat lege Caſſia Latinos populos civitate donatos. Id ego credere illi non poſſum, & ſuſpicor liberaliorem fuiſſe, quam ipſe Caſſius, cui hanc largitionem adſcribit. Ubi de ipſo foedere loquitur lib. VI. nulla mentio civitatis. Altero, quem dixi, libro Sp. Caſſium, ait, partem agri voluiſſe dare Latinis & Hernicis, *recens civitate donatis*: quos Hernicos accepiſſe, ait, idem foedus quod Latinos. Mox Caſſium inducit jactantem, *aequum civitatis jus Latinis impertitum*: idemque in ſequentibus ter ſuper haec affirmatur. Velim videas, an hoc ita ſit in Graeco, quem non habeo. Occaſio quaeſtionis eſt locus Livii lib. XXV. cap. III. *Teſtibus datis, tribuni populum ſummoverunt, ſitellaque allata eſt, ut ſortirentur, ubi Latini ſuffragium ferrent.* Hoc placet *Sigonio*: mihi haudquaquam, partim quod illo tempore Latinos omnes habuiſſe civitatem credere non poſſum, partim quod etiamſi habuiſſent, non erat id tempus ſortiendi, qua in tribu eſſent, ſed nec puto populos aut privatos civitate donatos tribum accepiſſe ſorte. Itaque conjicio: *ſitellaque allata eſt*, [1] *ubi ſortirentur tribus, ac dein ſuffragium ferrent.* Sortitionem intelligo de tribu praerogativâ. Digna tamen & illa res eſt, quae excutiatur: nec auctorem alium, quam iſtis locis Dionyſium habet *Sigonius.* Apud Livium in illa hiſtoria ſilentium altum civitatis. Tu, ſi quid habes, & quid tibi videatur de iſta conjectura, communica, & verba ipſa Dionyſii, ni grave eſt, mihi deſcribe. De Gellio graviter expoſtulavi factam nobis injuriam cum Elzevirio, & ſpero in officio fuiſſe vel fore. Vale, anime mi, & me ama. Daventriae. Non Jun. Jul. CIↃIↃCLI.

Rubenio noſtro jam, ex quo huc ex Hollandia redii, literas debeo, & ſcripturientem decies alia interpellarunt. Faciam tamen quam primum potero: interim, ſi ad eum ſcribes, roga, quaeſo, ne mihi iraſcatur, neu quae ſuſpicetur: fuerunt enim omnia ejus mihi gratiſſima, ut propediem & ex meis ipſius cognoſcet literis. Videbo an proxime aliquid in Galliam curandum ad te mittere poſſim.

1 In editis notis legitur, *ut ſortirentur tribus.*

EPISTOLA CCXIX.

NIC. HEINSIUS.

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

TRajecto redux, quo proximis diebus profectus eram, tuas hic offendi, vir clariſſime, nudius tertius, quibus Claudiani vetuſtam editionem mittis, mihi hactenus non viſam. De Rottendorphianis codicibus ſi quid ſperandum, novi diligentiam tuam. *Sarravium* ad plures abiiſſe verus rumor fuit. Febre correptus, quae illi mentem turbabat, intra paucos dies fati neceſſitatem expertus eſt, prid. feſti Pentecoſt. e vivis ſublatus. Hoc *Menagius* ac *Jacobus Puteanus* ad me, qui tenerrime illum amabant; ut dubitari jam non poſſit. Inique profecto tecum egit, qui accepti beneficii memoriam tam cito obliterari apud ſe paſſus ſit: nec mecum benignius, noſti hiſtoriam: de me tamen poenituiſſe illum ferunt, ſaepiuſque perfidiam καὶ δεινὰ incuſaſſe, apud quem tuto nihil non deponi poſſe arbitratus erat. Multum in iſto capite amiſerunt reformatae in Gallia eccleſiae. De itinere meo omnia adhuc incerta. Mandata enim regia, quae jam ter expectare atque opperiri juſſus ſum, non comparent, videbimus quid hodiernus tabellarius ferat. Si quid faſciculi ad *Holſtenium* aut alios curari vis, ſatis ſupereſſe temporis exiſtimo, quo id commode fiat. *Bouchartus* cogitationes ſuas de itinere Suecico in autumnum proximum rejecit, quando ſperat librum, quem de animalibus S. Scripturae ingentem praelo commiſit, Reginae inſcribendum, abſolvi poſſe. *Henricus Valeſius*, qui una cum illo profecturus erat, nunc ſententiam mutavit, Galliam certus non deſerere. *Bullialdum* brevi hic expectamus. Novus *Balzacii* liber, Gallico idiomate ſcriptus, ac varios ſermones complexus, brevi prodibit. *Menagius* amanter te ſalutat. Livium tuum majori, quam hactenus, forma procudi velint *Puteani:* qui communem eſſe in urbe ſua doctorum omnium querelam de exiguis illis typis ſignificant. *Barthii* Claudianum tandem acceperunt, ſed indignum judicant, cui locum in bibliotheca ſua indulgeant. [1] Amici noſtri mater quam infenſa ſit *Tolliis*, jam, credo, nunciavi ante: non igitur video quid in negotio iſto fieri a me poſſit, niſi atrociſſimam illorum indignationem velim incurrere, quos amicos ac faventes mihi maxime volo. Commendant certatim omnes juvenem boni omnes, inter quos *Antonius Aemilius*, Trajectenſis humaniorum litterarum profeſſor, qui Dominam *Thienhoviam* alioſque hoc nomine compellarat, meque ipſum non ſemel convenit. Convenit & ipſe *Tollius*, fratremque denuo commendavit. Adfuit & ipſe juvenis, tradiditque carmen propempticum, non inelegans. Amicus autem noſter, cum quo rem a me communicatam fuiſſe jam ante indicavi, quod eo ignaro nihil tentan-

[1] *Iſaaci Voſſii.*

tandum ducerem, vide quam callidum conſilium commentus ſit. Ad rem quidem ipſam nihil reſpondet: caeterum ſignificat gratum Sereniſſimae Reginae fore, ſi *Reſandrum* quendam Suecum, ſumptibus ac impenſis regiis educatum, mecum feram, qui amanuenſis operam mihi navet. Haeret ille Pariſiis jam anno toto, & quod excurrit, libris Graecis deſcribendis occupatus; quo nomine illum eo ablegavit noſter, atque ita apud me ſubinde deſcripſit, ut hominem morbo melancholico prorſus furentem. Parendum tamen erit, quanquam integrum mihi Domina reliquerit, ut cui vellem eam demandarem provinciam. *Salmaſius* in Miltono defricando totus eſt: quem a me ſubornatum inſtigatumque palam praedicat, magnumque mihi ac patri malum hoc nomine minatur in apologia, quam parat, nobis tribus ſimul inſultaturus. Mira profecto eſt haec hominis inſania: quam impune tamen non feret: vidi freneticam ejus epiſtolam, qua exiſtimationi noſtrae dira quaevis portendit. A *Gevartio* tandem litterarum aliquid habui, de carmine hoc tantum: *Panegyricum tuum cum adjunctis poëmatiis a D. Wallio nuper recepi, ingentis ſpiritus opus, & quod recentem te a Claudiano iſta luſiſſe evincit.* Haec ille. Cenſuras tuas mecum communicatas velim. De illo verſu quod monebas, *quanta gravi vis judicio felixque facultas*; *judicium* vix eo ſenſu apud bonos auctores ſumi, vide an non pro me faciant iſta Ovidii Triſt. v, El. ult.

Et petere Aoniae ſuadebant tuta ſorores
Otia, judicio ſemper amata meo

Et art. Amatoria:

Sunt qui praecipiant herbas ſaturea nocentes
Sumere; judiciis iſta venena meis.

Tacito breves notae addi poſſent. Vidi hîc apud *Johannem Sixium*, juvenem omnino bonum, partem MStorum *Sixtinianorum*, inter quos Commentariorum Caeſaris antiquiſſimum exemplar, Lucani etiam egregium, & Senecae nonnulla, Inſcriptiones etiam multas non viſas. Amico noſtro quid in mentem venerit, ut haec eripi ſibi paſſus ſit, miror. De Halicarnaſſaei loco videro, ubi Leidam revertar. Gellium ab Elzevirio tandem accepi: notas ei quaſdam videtur additurus cognatus ille *Boxhornii*. Ad *Rubenium* quae vis, curae erunt, ut & caetera. Queritur *Vlitius* de rebus tuis nihil ſe a multo tempore intelligere. Vale, amiciſſimum pectus, & ſummae feſtinationi ignoſce, cum Leidam hodie cogitem. Amſtelodami CIƆIƆCLI. xx. Junii Gregor.

A *Voſſio* epiſtolam modo accipio, qua nunciat Petavianam tandem bibliothecam in Holmienſem portum appuliſſe, una cum quadringentis codicibus, magna ex parte Arabicis Hebraicisque, quos Ampliſſimus *Gaulminus* Reginae donavit. *Reineſio* inſcriptiones ſuas communicatas velit, ſed eas inter ſcrinia Salmaſiana Leidae haerere adfirmat. Iterum vale.

De mandatis nihil; ea *Spiringium* allaturum puto, qui priſtinae dignitati reſtituendus in procinctu ſtabat, ut in Bataviam proficiſceretur.

Digitized by Google

EPISTOLA CCXX.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

PRimum ignoſcas, oro, animo variis cogitationibus diſtracto, quod cum proxime ad te ſcriberem, nullam feci mentionem elegantiſſimae Elegiae, qua ſimul [1] *Graſwinckelium* ornaſti, & meam imprudentiam, qui victus ipſius inſtantia neſcio quid etiam nugarum in illam rem effudi, merito coarguiſti. Eam vero, ut omnia tua, & vidi ego libentiſſime, & cum illis, quos admirari ſcripta tua docui, communicavi. *Rottendorfium* per cives hujus urbis, affines meos, per quos ei Senecas & alios libros remiſi, tertio monui de illis, quae tibi promiſit. Triduum egerunt Monaſterii, videre ipſum, quippe, ut eram ſuſpicatus, domo profectum, non potuerunt, literas tamen meas & mandata familiae reliquerunt. De *Sarravio* ergo ſine dubio palam factum eſt? Certe & Eccleſiae reformatae, ut ais, & literae magnam jacturam fecerunt. *Menagium* gaudeo mei meminiſſe. Habeo parata exemplaria libelli, quae ipſi, quae *Puteano*, quae *Rigaltio*, quae *Holſtenio* vel tradas vel mittas. Livium quidni & ego cuperem majore forma edi? Ex Germania idem ſum monitus, & quidem ex ore Principis alicujus. Sed quis illos homines inducet, qui omnia ex ſuo conſilio & ſpe lucri agunt, nobis, non ut advocatis, ſed ut vilibus operis, utuntur? Hiſtoriolam de amico noſtro, qui tibi provinciam tam bello comite ornat, riſi, & illius acumine dignam judicavi. Miror ſuſpiciones τοῦ δεῖνα, qui Anglos contra ſe excitatos & ſubornatos putat. Scilicet non ſatis ipſe crabrones ſtimulavit, ut lenti ac ſtupidi non ſe commoverent, niſi veſtro flabello inflammati. De voce *judicium* hoc eſt quod volebam. Nos vulgo eam uſurpamus de vi illa animi & ingenii, per quam facere poſſumus delectum rerum & dijudicare illas: ut cum dicimus, *hominem magni*, aut *nullius judicii*: nunc animadverti hanc ſignificationem ſapere Galliſmum aut Belgiſmum: certe exemplum ejus apud veteres requiro, quos video *judicium* dicere, non pro facultate mentis judicatrice, ſed pro effectu ejus, ſeu pro ſententia & re, quae judicatur, ut etiam Ovidius in illis, quae allegas. *Vlitius* quod de me queratur, non habet, qui libellum, quem ei per te dono miſi, acceperit necne, juxta cum ignariſſimo ſcire me ſinat. Ego certe poſt illas ad eum datas nihil ab eo accepi, quod monere potes, ſi forte quas dedit, male ſint curatae. Proxima hebdomade σὺν θεῷ εἰπεῖν, praelo dabitur primum folium novi libri Obſervationum, quas expreſſerat idem ille optimus *Vlitius* mihi, ut Livio Leidenſi daret. Sed haereo in titulo, quartumne an quintum dicam, an partem ſecundam aut neſcio quid. Fortaſſis inſcribam Senatui noſtro.

1 Legitur illa lib. III, Elegiarum, pag. 66. inter Heinſii poëmata.

Digitized by Google

ſtro. An igitur diſcedam a mea priſtina ſimplicitate, & *Noctes Tubantas*, vel *Tubantes*, aut ejuſmodi quid phalerarum vocabo? Da conſilium. Quid habes de *Heilerſiebio?* nam hîc nuntiantur φοβερά, & quae vera nolim. Vale, praeſidium & decus meum, & incomparabilem virum Patrem tuum a me quam officioſiſſime ſaluta. Daventriae poſtrid. Id. Junias Jul. CIↃIↃCLI.

EPISTOLA CCXXI.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio

Daventriam.

TUas heſterno die, Vir Clariſſime atque amiciſſime, lubens excepi, quibus reſponſionem debitam tanto minus differendam duxi, quod proximis diebus domo abfuturus vix occaſionem te compellandi commodam tum invenero. Elegidii mei mentionem nullam penultimis tuis factam non eſt quod tam operoſe excuſes, neque enim iſtam in ſpem miſeram, qui cenſorem nugarum mearum te potius deſiderem, quam laudatorem. De ſenſu *Judicii* apud Latinos auctores manus tibi do. Videbar intellexiſſe, non alia ſignificatione in veterum monumentis occurrere, quam ſi pro loco, in quem judices conveniebant, ſumeretur. Hoc me decepit. Poterit igitur in carmine meo reponi, *Quanta gravi vis arbitrio!* quod te non obnitente fiet, arbitror. De *Sarravii* morte cum communicarim tecum nuncios, cur *Smithii* noſtri, viri optimi integerrimique e vivis nuperrime ſublati, ignarum eſſe me paſſus es? Metuo ne & de *Holſtenio* funeſti aliquid mox intelligamus. Valetudine enim illum valde adfecta eſſe proxime monuit Eques *Puteanus*, adeo quidem, ut deſint vires, ne in Hetruriam ſe conferre poſſit, ad captandum coeli temperatioris frigus benigniſſimum, ut quotannis plerumque ſolebat. Recepit itaque ſe in monaſterium Sti. Onuphrii, quod baſilicae Vaticanae vicinum noſti, & ab aëris ſalubritate multum commendari. Memini in iſtam quoque urbis partem politiſſimum virum *Petrum Servium* habitatum conceſſiſſe, cum lento morbo, quem & fatalem expertus eſt, obnoxius eſſet. Spero amico noſtro felicius iſtam habitationem ceſſuram. *Menagio* ſcribam die craſtino: faxo tum intelligat de exemplaribus libelli tui, quod mones. Equiti *Puteano* ſi unum miſeris, praeter ordinem nihil facies. De *Tollio* adeo ſollicitus amicus noſter videtur, ut non modo Suecum illum mihi obtruſerit, ſed alium etiam poſtea Germanum ultimis litteris, quem ego Holmiae noram, juvenem elegantis ingenii, & cujus [1] elegiam mihi inſcriptam ſatis venuſtam, tibi, credo, exhibui, cum hîc eſſes. Is ex aedibus heri, cujus liberos erudibat, ejectus eſt, inſtigante *Boeclero*, cum quo atroces inimicitias exercebat, Freinshemianis partibus

 addi-

[1] *Johannis Chriſtiani Keckii* Argentoratenſis elegia ad *N. Heinſium*, legitur in libro. I. Adoptiv. Carm. pag. 44.

addictior. Ego autem *Boeclerum* non magis, admiſſo *Keckio*, offenſum habere mihi volo, quam, *Tollio* in comitatum meum adſcito, *Voſſium*. In eo etiam facetus eſt amicus ille noſter, quod comitatu tam amplo me inſtructum cupiat, de commeatu & viatico nihil addat. Apage tam bonum patrem familias! Atque hae illius partes eſſe debuerant: de comitatu ipſe mihi abunde proſpexiſſem. Circueat igitur quantum volet, & amanuenſes undique e latebris protrudat, hero tamen illos fatuo non venditabit. *Keckius* interim, illa plenus fiducia, jam in itinere, credo, haeret, ut me comitetur. [1] *Scribonii Largi* atrox contra rempublicam Anglicanam ſcriptum, praelo Holmienſi jam commiſſum ferunt. Miſer iſte ſenecio prorſus delirat ac inſanit. Miſit duas in hanc urbem nuper epiſtolas, rabiei Sycophanticae non inanes, quibus omne ſe virus in me converſurum minatur, quod *Miltoni* ſcriptum probari a me intelligat. Ego vero & dixi & dicam porro, malam a *Miltono* cauſam tam bene actam, quam Regis infeliciſſimi cauſam peſſime egit *Scribonius*. Hanc meam libertatem ſi ferre non poteſt, rumpatur. Adulatoris a me partes non eſt quod exigat; cum neſcire non debeat, quam me ſervilis obſequii clientem hactenus non ſit expertus. Hoc etiam maligne & Salmaſiane, quod regibus non minus ac *Miltonum* me infenſum fingit, cum publice jam bis teſtatus ſim, quid de parricidio Anglicano ſenſerim. Inter regicidas ſi locum mihi dat, ut omni procul dubio daturus, videbis brevi pro meritis ornatum & depexum. Nihil neque ſenectuti ejus, neque valetudini adverſae parcam. Ita illum excipiam, ut parentem meum ille jamdridem excepit, pejus etiam, ſi potero. Comitatem & benignitatem omnem jam nunc valere jubeo & faceſſere. *Commercia Turnus Suſtulit illa prior.* Interim ne nihil agat, ex febricula decumbit, quam illi vindictae ſtudium illud ardens conciliaſſe viſum, ſic ultimi ferebant nuncii. *Vlitium* hic expecto, itaque nihil litterarum illi paro. Ubi venerit, officii admonebitur. Scribit & *Rubenius* ſe menſe forſan proximo nobis adfuturum. Te videre & complecti deſiderat, ſi tantum otii mihi indulgebunt domeſticae occupationes & mandata regia, una fortaſſis ad te excurram. De literis tuis interim ſpem illi, quam volebas, feci. Obſervationes tuas praelo committendas laetor. De inſcriptione libelli, quanquam mei conſilii non indiges, placet ut ſimplex ſit nec longe quaeſita, ita os obſtruxeris & *Scribonio*, & alteri illi amico noſtro, qui invidiam Germanis paſſim maximam conflare nituntur, ut noſti, tanquam phaleratos iſtos titulos immane quantum admirantibus. De *Heilderſichio* & *Zulichemio* triſtia narrantur, an vera neſcio. Sciam cras aut perendie, quando Hagam cogito, & ſi fieri poterit, faciam ut intelligas. Locum Ovidii Arte Amatoria accuratius perpendi, omnino legendum, *non omni tempore ſenſus adeſt*, cum libris ſcriptis, quod tamen fruſtra ſic interpretatur magnus *Scaliger*, ac ſi velit, neminem omnibus horis ſapere. Scribe minima mutatione,

Effu-

1 Ita puto appellari ab Heinſio *Salmaſium*, quia ſcribat erat, & plurima in lucem protudebat volumina.

Digitized by Google

Effugere hunc non eſt, quare tibi poſſit amica
Dicere, non omni tempore ſenſus adeſt.

Non omni tempore ſenſus Venetiarum deliciarum dominae tuae adfuturus, quare fieri quandoque poſſit, ut tibi dicat, *Effugere hunc non eſt*. Quod importunis & odioſis convitium dici ſolitum. Noſti illa, *Effugere non eſt*, *Baſte*, *baſiatores*. *Senſum* interpretor voluptatem, quae ex Venere aut amoribus percipitur, ut lib. II. *Tu quoque cui Veneris ſenſum natura negavit*, *Dulcia mendaci gaudia finge ſono*. Si poſtrema illa, *non omni tempore ſenſus adeſt*, a puella etiam vis dici, nihil repugno. Vale, meum mel. Lugd. Bat. CIƆIƆCLI. a. d. IV. Kal. Jul. Gregor.

Initio lib. V. Metamorph. pro eo quod eſt in vulgatis, *fremitu regalia turbae Atria complentur*, libri vetuſtiſſimi, *fremida turba* agnoſcunt, atque ita etiam pro diverſa lectione tuus, qui nunc penes me, codex. Id an Latinum exiſtimes ſcire velim. Haereo enim, nec ex illorum numero ſum, qui ſexcentis vocabulis Romanum ſermonem ditare geſtiant.

Haeſerunt hae diebus aliquot penes me. Interim a *Voſſio* literas accipio, quibus videtur arbitrari, me jam in Gallias profectum, cum ante ſex hebdomadas indicaret, expectanda pleniora Reginae mandata, quae ego nulla accepi. Puto igitur Lutetiam miſſa. Scribam itaque mox ad Mercatorem, qui res Auguſtae ea in urbe agit, quaeramque an mandata ulla acceperit. Si accepiſſe ſe adfirmabit, in pedes ſtatim me conjiciam. Amicus noſter adeo totus eſt in manuſcriptis ſuis, & bibliotheca excutienda, ut aliarum rerum minime ſatagat. *Salmaſii* in *Miltonum* invectivae jam eduntur. *Graſwinckelius* noſter etiam Regum cauſam ſuſcepit defendendam contra eundem *Miltonum*: quem librum Elzevirianis typis velit edi. Ego poëmatia mea coepi colligere, praelo mox committenda. Si intelligam a *Salmaſio* me tangi, nec eſt cur dubitem, habeo quod illi iſta occaſione reponam. Quia enim calumniarum non deſinit,

Maledictaque culpae
Adiicit, & non eſt patientia libera nobis,
Ibimus in poenas, &, quo vocat ira, ſequemur.

Faſciculos, quos promiſiſti, ſi pares quamprimum recte feceris, ne quid in te morae ſit. *Boeclero* ſcribam ante abitum, ſi quid una vis, mitte. Ad equitem etiam *Puteanum* ſi epiſtolium exares, probabo inſtitutum; ſed hoc tempeſtive ſatis fiet poſt menſes duos. Valde vir ille optimus Inſcriptiones antiquas videre deſiderat, in Germania edendas. Elzevirii edunt librum Hiſpani cujuſdam mirum, de *duplici terra*. Nomen ſcriptori *Joſepho Antonio Gonſales de Sala*. Scripſit adoleſcens in Petronium olim commentarios. Vidi epiſtolas ejus aliquot, ſatis humanas ad Elzevirios ſcriptas. Ad *Smithium* τ̃ μακαρίτην nuperrime Catalogum manuſcriptum ſatis ingentem miſeram nummorum veterum, qui in Italia venales ſunt: eum ut mecum feram oportet, nec video, quo pacto ab haeredibus impetrari poſſit, qui nullum ex iis notum habeo. Elegia, quam *Graſwinckelio* inſcripſiſti, elegans eſt & erudita, ut ejus te pudere

re

Digitized by Google

re nequaquam debeat. *Heilderſichii* & *Zulichemii* res tam malo loco non videntur eſſe, quam *Arſenii Somelsdyckii*, in quem faba nunc cuditur. Certiora mox intelligemus: mihi enim Hagam nondum licuit excurrere. Ovidium tuum jam abſolvi, cum apud *Goeſium* relinquam, aut, ſi occaſio erit in promptu, tibi reddam. Vale, virorum amiciſſime. Kal. Juliis. Gregor. Amſtelodami, ubi adhuc per triduum morabor.

EPISTOLA CCXXII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Amſtelodamum.

SAne ita eſt, uti ſcribis, in optimo quoque *Smithio* fautorem noſtrorum ſtudiorum & vetuſtae φιλοκαλίας amiſimus. Vtinam modo ne nuntii aeque graves de *Holſtenio* ſequantur, & reſtituat illum nobis habitatio mutata! Catalogum nummorum venalium puto te recepturum optime per generum Rev. & Cl. *Heidani*, cui, ni fallor, [1] *Colvio* nomen, & magnum, ut audio, illic pondus & pretium eſt. Amicus noſter, ut video, ſatis regie inimicitias & amicitias exercet. Porro Quirites! Timagenes Auguſto Caeſari tantum non indixerat odium, lingua intemperanter utebatur, hiſtorias rerum ejus geſtarum ab ſe ſcriptas combuſſerat: cum tamen Pollionis domi eſſe optimus princeps patiebatur, hactenus ſe ultus, ut Pollionem θηριοτροφεῖν diceret. Favorinum oderat Hadrianus: tamen in urbe eſſe, & coli atque adiri non indigne ferebat. Sed haec ſi ſcriberem noſtro, Vulcano eſcam pararem. Te tam ſubito accuſari, quaſi non ex animo dixeris, *Unica abeſt abſitque* profecto miror. Sed nec poſſum laudare delatores illos & emiſſarios, per quos reſcivit laudari adverſarium ſuum, non propter cauſſam, ſed quod qualemcumque cauſam ex argumento egit. Oportet hodieque illic ſubſidere, qui omnes rumuſculos ſermunculoſque captent, praecipue de illis, quos merito ſibi ſcit eſſe inimicos, & perſcribant. Senſus & lectio, quam das Ovidio, valde placent, praeſertim ſi addatur interrogatio: *Dedecet ingenuos taedia ferre ſui. Effugere hunc non eſt, quare tibi poſſit amica Dicere? non o. t. ſ. ad.* Non decet hominem ingenuum & pudentem ferre ſui taedia & ingratiis obverſari. Quare igitur velis committere, ut amica tua poſſit de te dicere dicatque: *effugere hunc non eſt?* Crede mihi, non omni tempore placent puellis Veneriae deliciae. *Fremida* certe annotatione dignum: ut ab *algeo algidus*, *ningueo ninguidus*, *uveo uvidus*: ut *uvidus* uvens, vel qui uvet, ita *fremidus* fremens. Exemplum tamen exſpectabimus. Ad *Rubenium* hîc habes, quem ſi tecum hîc mihi complecti, & quidem domi meae hoſpites, licebit, in coelo me eſſe putabo. Ad *Caſſianum Puteanum* faciam quod jubes:

1 Fallitur. Fuit *Dionyſius Crucius* dictus, qui *Mariam* majorem *Heidani* filiam duxit; quae poſt viduitatem iterum in Patris mei *Franciſci Burmanni* thalamos conceſſit.

Digitized by Google

jubes: immo ingens beneficium a te accepiſſe me putabo, ſi tantum virum mihi fautorem effeceris. Mittam vel ad ipſum, ſi vis, *Gonſalium* exemplar: ſed haud ſcio, an gratum ſit futurum, cum illic ἄνευ ἐπιθέτου appellatus ſit: ergo contineamus nos, nec per ambitionem ludibrium debeamus. De Poëmatis tuis colligendis laudo conſilium. Vive, dum vivis. Meus libellus retinebit, quando ita ſuades, ſimplicitatem priſtinam. Feſti Avieni in Arateis de Argo ita lego: *neque enim ſe Theſſala cymba Solenni in faciem roſtro movet, extima puppis Surgunt oceano: velut alto a gurgite nautae, Cum portum tenuere avidi, volitantia raptim Sipara convertunt, tergoque incurva remulco Litora certatim ſubeunt.* an *convellunt*, aut *convolvunt*. An qua parte melius aut aliter Grotius? Poſt novem paginas: *Argo, qua curvis puppim ſuperattrabit oris, Tingitur, & duro cingit vada coerula dorſo.* Sic lego, & aliter intelligo atque *Scaliger* ad Manilium p. 387. Quid *Grotius*? Ego editionem Avieni non habeo aliam, quam Pariſienſem Morelli in quarto 1559. Adoleſcens quidam nudius tertius me poſcebat ſenſum obſcurum quorundam verſuum in epiſtola Cydippes: quos poſt paullulum meditationis ita reſpondi legendos:

Hei mihi, quod gaudes, & te juvat iſta voluptas!
Hei mihi, quod ſenſus ſum tibi faſſa meos?
Si me digna forem, tu noſtra juſtius ira &c.

Credo idem jam a te obſervatum eſſe. An quid aliud habes?

Fuit hîc nuper, qui ſe Baronem *Riſenburgium* appellaret, & *Racoccii* diceret legatum: datumque ſibi in mandatis in Hollandia, ut *Biſterfeldium* arceſſeret Lugdunum, ad duplicem profeſſionem Theologiae & Philoſophiae, ſtipen lio duûm millium fl. proferebat etiam literas commeatus, Ordinum ſigillo ſubſignatas, & binas a Curatoribus Academiae ad *Racoccium* & *Biſterfeldium*: dein querebatur ſervum ſibi cum XL. ducatis aufugiſſe, & petebat pecuniam mutuam in ſumtum viae Bremam uſque, depoſitis pro pignore illis literis. Ego diffiſus homini negavi mihi nummos in promptu eſſe, ſed conſilium dedi, ut hîc potius exſpectaret, & ex Hollandia pecuniam peteret. Invenit alium, qui illi credidit. Scire velim, an noveritis hominem, & datas illis literas bona fide eſſe. Ad Boeclerum mittam ad te proxime. Quaeſo reſpondeas de loco Avieni, & Barone iſto quam primum. Homo dicitur remiſiſſe pecuniam, & literas iſtas repetiiſſe, nos tamen dubitamus & fraudem ſuſpicamur.

Quae ab Rottendorfio heri accepi, deſcripta ad te mitto.

EPISTOLA CCXXIII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

Fruſtra hactenus ſperavi, Vir Clariſſime, aliquid reſponſi adfuturum ad illas, quas ante dies jam decem ad te perlatas oportet. Interim abitum

 meum

meum urgere *Voſſius* non deſinit, ita petente, ut fert, Regina: cum ego omnem jam cunctandi materiem conſumpſerim, cras Dordracum cogito, amicis valedicturus. Roterodami in tranſitu de navi mihi proſpiciam, qua in Gallias tuto deferri poſſim. Spero me poſt decimum abhinc diem pranſum paratum fore. Tu itaque ne cuncteris oro, ſi quid faſciculorum paras. *Freinſhemium* in extremis eſſe *Voſſius* noſter proxime nunciabat, ejus etiam conjugem graviſſime aegrotare, quem morbus iſte exitum ſit habiturus, non niſi Lutetia nunciare potero, quo ſuas omnes amicus noſter impoſterum miſſurus. *Wullenius* etiam ab aliquo jam tempore nec ſcripſit, nec ſcribet, ut arbitror, cum & is uxorem optimam, cum adverſa diu conflictatam valetudine, nuperrime extulerit. *Holſtenii* valetudo meliori nunc paulo loco eſt. *Salmaſius Miltonum* ſuum defricare pergit, in edendo horribili iſto ſcripto graviter deſudant operae typographicae in Sueciâ. Me & patrem immortalitate etiam illâ, ut gloriatur, occaſione donaturus. Agat ſane quod agit, ego viciſſim meis partibus non deero.

--- Si quid mea carmina poſſunt,
Gallus & Heſperiis & Gallus notus Eois,
Et ſua cum Gallo nota Lycoris erit.

Miror intemperiem profecto hominis furioſi, & quietis impatientem animum. Tot praeſtantium animarum ultrices ſcilicet illum

Exagitant Furiae; & Furiarum maxima conjux.

In Galliis avide expector, habui literas nuper aliquot hujus argumenti, humaniſſimas imprimis a Marchione *Montoſerio*. A *Rubenio* modo accepi, qui de itinere ad nos ſuo conſilia in annum proximum rejecit. Affirmat nihil ſe literarum ad te dare, ne occupationibus tuis moleſtus ſit, interim haec Liviana communicari tecum voluit, quae a te perlecta ut ad me revertantur rogo. Vale, meum decus, & ſummae feſtinationi ignoſce. Probat *Rubenius* correctionem meam, *Effugere hunc non eſt*. Tu quid cenſes? Ovidiano tuo codice jam ſum uſus, quem aut *Goeſio* tradam, aut Elzeviriis tibi reddendum. Salutat te parens meus. Lugd. Bat. CIↃIↃCLI. ad. III. Eid. Jul. Gregor.

Graſwinckelio noſtro, qui neſcio quid in *Miltonum* parabat, typis Elzevirianis edendum, publica auctoritate ſilentium impoſitum, ſic ipſe mihi nudius tertius, cum Hagae eſſem.

EPISTOLA CCXXIV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

CUm Lugdunum Batavorum commorandi aliquamdiu gratia iret cognatus meus, *Ludovicus Pincier*, Lubecenſis LL. Studioſus (nam & alioqui te ſalutatu-

taturus erat gnarus & nominis tui & amicitiae noſtrae: vixit enim hîc antehac una cum conſobrinis *Langermannis*, & poſt cum altero eorum *Luca* Helmaeſtadii: cui nihil aliud peto, quam ut humanum praebeas vultum) nolui diutius exſpectare te promiſſa mea. Habes igitur hîc exemplaria ad *Rigaltium*, *Puteanum*, *Bochartum*, *Valeſium*, *Menagium*, *Caſſianum a Puteo*, *Holſtenium*. Habes etiam literas ad eundem *Puteanum* Equitem (quas potes claudere meo ſigno illaeſo, &, ſi vis, vel citius mittere, quam librum) & *Boeclerum*. Haec tibi tanta negotia ipſe imponi voluiſti: de caetero nihil tibi mando, quem ſatis ſcio fideliter annifurum, ut ex hac re gratiam mihi, non odia, aut contemptionem, compares. Proximas meas, quibus incluſae erant ad *Rubenium* & exemplum Rottendorfianarum, recte tibi redditas puto. Fac quaeſo cognoſcam, quod rogaveram, de Barone *Riſenborgio*, & an fuerint illae ſincerae literae de vocatione *Biſterfeldii*. Non poteram inducere animum, ut crederem hominem legatione tanta fungentem, & res pecuniamque omnem credere incertae fidei famulo, nec pecunia facile deſtitui, nec ſi deſtitueretur, vel ab Ordinibus vel Academia, cujus negotium procurandum ſuſceperat, vel non potius ab ipſis hujus urbis magiſtratibus, quam a privatis ſub tali pignore mutuum petiturum. Secus illi mea non defuiſſet quantumcumque brevis arca. Explora, quaeſo, per famulum tuum, vivatne illic etiam *Chriſtophorus Arnoldus* Noribergenſis, & an acceperit faſciculum, quem per nautam jamdudum eſt quod ad eum miſi: cui inter alia inerant exemplaria libelli mei, *Revio* & *Scriverio* deſtinata una cum literis: vel ab his potius cognoſce, an haec acceperint. Vale, decus & praeſidium meum. Daventriae. a. d. III. Kal. Quinctil. CIↃIↃCLI.

EPISTOLA CCXXV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

QUas ego nuperrime ad te dedi, virorum amiciſſime, una cum Rubenianis in Livium tuum emendationibus, eas recte tibi redditas confido. Heſterna veſpera Dordraco reverſus domum tuas offendi, quibus catalogum ſcriptorum *Rottendorfii* codicum, & alias *Rubenio* inſcriptas addidiſti. Pro catalogo gratias ingentes ago. Ovidii quidem & Claudiani nonnulla illic extare animadverto, ſed quorum uſus vix ſperandus, cum in procinctu Italici itineris ſim, atque eas propterea cogitationes in annum proximum differre cogar. Ad *Rubenium*, ne quid in me morae ſit, die craſtino tuas curabo. Nunc hîc a *Vlitio* habes, qui librarii incuria factum queritur, ut obſervationum tuarum lectione hactenus fraudetur, rem ex ipſo, ut arbitror, plenius cognoſces. Catalogus nummorum veterum, quem Smithio miſeram, per *Heidani* generum

Digitized by Google

Crucium jam mihi reſtitutus: omitte igitur curam. *Scribonius* quid in me moliatur neſcio. Sibi quidem magnum malum creaverit. Ludimagiſtrum vocat paſſim *Miltonum*: qui tamen & nobili loco natus, ut ferunt, qui hominem norunt, & in re lauta conſtitutus, variis peregrinationibus, aſſiduiſque ſtudiis privatus aetatem, quam quadraginta annis grandiorem vix numerat, exegiſſe narratur: donec a conſilio ſtatus Anglici ad ſcribae provinciam in iſto collegio ſuſcipiendam invitatus eſt. Virum eſſe miti comique ingenio ajunt, quique aliam non habuiſſe ſe cauſam profitetur *Scribonium* acerbe inſectandi, quam quod ille & viros e maximis celeberrimiſque multos nihil benignius exceperit, & quod in univerſam Anglorum gentem convitiis atrociſſimis injurius valde fuerit. Si quis Anglorum verſibus illis meis, quos tu noſti, aliquid reponeret, nunquid ridiculus tibi viderer, ſi illum a *Scribonio* inſtigatum aſſeverarem? Sed illius ineptias, quarum finis non eſſet, miſſas faciamus. Poëmatia mea limam curatiorem exigebant: manum iis ultimam ne potuerim admovere, variis in urbes vicinas excurſibus factum, nunc qualiacunque ſunt, publice ut legantur oportet. Unici id mihi ſolatii, meliora ab adverſario non eſſe expectanda. Exemplaria Obſervationum tuarum, amicis Italis Galliſque deſtinata, quia hactenus non comparent, ne ſero huc mittantur, metuo. Naves enim in portu Roterodamenſi Gallias aditurae paratae jam adſunt, quibus ego, quamprimum ventus faverit, me ſim commiſſurus. Quantum igitur in mora ſit periculum tute vides. De *Freinshemio* nihil in ultimis *Voſſius*, meliori itaque, quam ante, valetudinem ejus loco eſſe auguror. *Rubenium* hoc anno non eſſe nobis expectandum jam monui. De *Puteano* recte feceris, ſi cogitare pergas, eſt enim vir ille praeſtantiſſimus, doctorum omnium amore digniſſimus. In Avieno legit ſecundum verſum Grotius, *Solenni in faciem monſtrat more: extima puppis* &c. reliqua fere, ut tu: niſi quod *tergo remulco* Latinum vix putat, cum *remulcum* ſit ſubſtantivum: velit itaque cum antiquis libris, *tergumque in curva remulco*, ut ſit ſenſus, *Litora ſubeunt certatim tergum navis remulco*, quod vix aſſequor. Altero loco, nihil Grotius, niſi *tangit* pro *tingit*, quid ſi *findit vada* legas? Epiſtola Cydippes inquinatiſſima eſt. *Hei* pro *ſi* ſcribendum utroque loco memini jam olim me vidiſſe, idque arbitror notatum mihi ad oram codicis in Suecia relicti. In caeteris aqua haeſit: neque video quid tua correctione aptius excogitari poſſit. De Barone *Ritenborgio* riſi. Impoſtorem enim puto. Ab *Heidano* viginti quinque florenos mutuos credo ſumpſit, quos poſt biduum ſe redditurum promiſerat, ſed eo inſalutato abiit, hoc ipſe mihi *Heidanus*. Metuo ne & Curatoribus Academiae noſtrae verba dederit: cum indicarit illis *Biſterfeldium* ſibi familiarem valde eſſe, obtuleritque operam ſuam, ſi quid ad *Biſterfeldium* vellent; ad quem literas puto impetravit, quibus aurem denuo vellerent de profeſſione theologica jam ante oblata, an conditionem admitteret. Ille enim ad *Biſterfeldium* recta ſe cogitare adfirmabat. Diligentius in rem inquiram. Vale, meum decus. Literis tuis ut in itinere me convenias ſubinde rogo, ac perſcribas fideliter, ſi quae nova ad te ab amicis perſcribentur, rem literariam ſpectantia, e Germania praeſertim, unde rariſ-

Digitized by Google

rariſſimae ad me perferuntur. Lugd. Bat. Anno CIƆIƆCLI. a. d. XIV. Kal. Aug. Gregor.

Valeſius junior panegyricum Dominae inſcripſit nihil Ferrariana deteriorem, ſic ad me *Voſſius*, qui & addit negotium tuum reginae commendatiſſimum eſſe. Literas illi tuas meaſque exhibuerat. Gellium nondum acceperat.

EPISTOLA CCXXVI.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

TRadidit mihi proximis diebus cognatus tuus Obſervationum exemplaria, quae in Galliis Italiaque volebas curari. Literas ad Illuſtriſſimum *Puteanum*, quas addideras, jam Romam miſi. Poſtea nihil de te audire mihi contigit. Puto tamen geminas meas poſtremas tibi exhibitas. Reſponſionem tuam ſi Amſtelodamum ad Goeſianas aedes miſiſti, male factum: ille enim cum tota familia nunc Leidae eſt, & vereor, ne in alienas incidat manus, ſi quid literarum domum ejus perferendum volueris. De barone *Riſenbergio* lepida omnino fabella eſt. Egi ea de re cum Syndico noſtro. Rogavit is me, ut ex te quaererem, quo pretio literas Curatorum hujus Academiae oppignoraſſet. Si exigua eſſet ſumma, poſſe creditoribus ſatisfieri. Caeterum cum ego in procinctu Gallici itineris tum ſtarem, atque etiamnum ſtem (cum ventis adverſis hactenus conflictatus indignum in modum) cognato tuo negotium ſervide commendavi, ut ille, literis, quantum in ſe, proſpiceret illis, Syndicumque voti compotem reddere conaretur. Livii hic nonnulla habes, quae jam olim apud me inſpexiſti, ut ſi uſui tibi eſſe poſſint, iis pro libitu utaris. Typographus quidam Salmurienſis non ſemel jam Elzevirium monuit, eſſe in urbe ſua virum doctum, qui multa in Livium obſervarit: ea illum tibi communicata velle, aut ipſi Elzevirio. Errata aliquot in prioribus editionibus commiſſa in hanc ſchedulam, ut vides, conjecit, quae Elzevirius ut tibi mitterem voluit. A *Rhodio*, *Ferrario*, *Liceto*, aliis amicis Italis nuper habui. *Ferrarius* Panegyricum denuo mittit, manu ſua caſtigatum, quem ego in Gallias mecum feram, ubi necdum viſum arbitror. Idem ſcribit Proluſiones ſe nuper edidiſſe, in quibus parenti meo verbis admodum honorificis parentarit, quem ad plures abiiſſe ex falſis rumoribus tum percepiſſet. Idem nunc eſt in parte Rei Veſtiariae ſecunda adornanda. Regina pro panegyrico torquem illi aureum magni ponderis decrevit: quo nomine gratias mihi agit. *Licetus*, qui operas typographicas toto jam anno exercet, commentario de Lucernis veterum edendo, mox & alium de Gemmis Annularibus magnae molis editurus Sereniſſimae Reginae inſcribendum: nunc morae hujus impatiens, multa

de typographorum oſcitantia praequeſtus, ait, ne tanta cunctatione malum nomen apud optimam Principem videatur, ſe commentarium etiam de Lucernis mox proditurum, tanquam prodromum, Reginae deſtinare. Dedicationem literis addit valde operoſam. Salivam credo illi movit munus *Ferrario* deſtinatum. *Rhodius* in Scribonio ſuo Largo adhuc deſudat, mox Celſo manum admoturus. Ad *Boeclerum* etiam hodie curavi. Vale, meum decus, & ſi quid in Galliis curatum vis praeterea, fac ſciam. Ex Germano quodam intellexi hodie, *Bochartum* hîc mox expectari, ita ſe ex *Blondello* ferebat audiviſſe. Lugd. Bat. CIↃIↃCLI. a. d. XXIV. Julii Gregor. Feſtinationi tumultuariae rogo ignoſcas.

Locus eſt apud Ovidium intricatus Pont. II. El. V.

Dumque ſilent, adſtat; ſtatus eſt vultuſque diſerti;
Spemque docens doctae vocis amicus habet.

Nihil hîc intelligo. Primo bene editiones quaedam & ſcripti, *Dumque ſilens adſtat*. Sequenti verſu pro *docens*, membranae nonnullae, etiam veterrimae Sarravianae, ſi memini, *decens*. Puto ſcribendum minima mutatione, *decens amictus*, hinc *togam componere* & ſimilia: ſic & eleganter habitum Phoebi cytharam pulſantis deſcribit lib. XI. Met.

Ille caput flavum lauro Parnaſſide vinctus
Verrit humum Tyrio ſaturata murice palla. &c.
Artificis ſtatus ipſe fuit.

Sententiam tuam de hoc loco ſcire velim.

EPISTOLA CCXXVII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Daventriam.

Binis tuis reſponſum debeo: prioribus, quibus nuntiabas te accepiſſe *Rottendorfii* catalogum, & mittebas (quod mihi opportunum fuit, gratiaſque eo nomine ago) quae petieram ex Feſto Avieno & Dionyſio: poſterioribus, quas receptis meis a cognato meo ſcripſiſti. Si quas dediſti alias, ut videbantur hae poſtremae ſignificare, redditae nullae ſunt. *Riſenborgius* quicumque ſit ille, noſtrati creditori fidem praeſtitit: nam miſſis Suolla literis cum argento publicas, quas depoſuerat, repetiit recepitque. Credo non fuiſſe tanti, & ad majus opus eas ſervare. Petierat a me ſex Ducatos, Brema reſcribendos: ab illo quatuor imperiales abſtulerat. Quae de *Valleſio*, *Ferrario*, *Liceto* nuntias, gratiſſima fuerunt, & laetor virtuti maximae Principis noſtrae reſpondere ſeculum foecunditate ingeniorum, quae merito illam praedicent. Sed ſumne ego infelix, qui nihil eorum legere poſſum? Si fieri poteſt, cura, quaeſo, ut ex Gallia vel Valleſianum nanciſcar. Locum ex Ponticis praeclare abs te re-

reſtitutum puto, & per eum licere nobis in utramque aurem dormire. De Poëmatis tuis non intellexi ſatis: abſente igitur te uno corpore publicabuntur? ἔξεχε ὦ φίλε ἥλιε: qualiacumque ſunt, bona & egregia ſunt. Caeterum, ut ſcias, *Langermannus* meus nunc eſt Pariſiis, quem immortali beneficio obſtrinxeris, ſi, quod a me petit, notorem illi te commendatoremque apud illuſtres literis viros praeſtiteris. Atque ut id fiat commodius, literas ad illum his incluſi, quas per ſervulum mittere ad illum potes, & ad te arceſſere. Quamquam peccarit in eo, quod ſolum mihi nomen mercatoris, apud quem inquirendus eſſet, deſignavit ignarus, opinor, moris & magnitudinis urbis. Itaque difficile tibi erit hominem invenire: ſed ταὐτόματον, ſpero, κάλλιον βουλεύσεται. Quae Salmurienſis notavit, omnia, & multa alia ejus generis, jam correxi in parte illum, quam dudum habent Elzevirii. Si quae ab ingenio obſervata habet, non ingratus recipiam. Et de eo monebo ipſe Elzevirios per literas, quando haud ſcio, Lugdunine an Pariſiis has viſurus ſis. Sed ubicumque videbis, Deum veneror, ut feliciſſime tibi omne iter cedat. Meas quidem, quando ita vis, nuſquam deſiderabis, ſed vellem ex deſolata noſtra etiam literis Germania ſaepius aliquid ſcribere tibi poſſem: nunc ſemeſtribus ſingulis vix unas a Reineſio accipio. Quod hoc ipſo die ab operis ſpecimen opuſculi mei accipiebam, hic incluſi. Vale, magnum decus meum, & ſemper eſto felix, nec ceſſa meo officio apud fautores noſtro, quacumque tranſieris, fungi. *Philippum Vincentium* Rupellarum miniſtrum deceſſiſſe audio. Vidi penes illum partem Livii & duos, ni fallor, Gellios in membranis non contemnendis, ut primo aſpectu videbatur. Vide an ea ſervare poſſes. Iterum Vale. Daventriae. XVI. Kal. Sextil. CIƆIƆCLI.

EPISTOLA CCXXVIII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

NOnum diem Pariſiis jam ago, virorum amiciſſime, ita diſtractus compellandis ac excipiendis amicis, ut vix reſpirare liceat. Mira eſt procerum & doctorum erga me benevolentia, quam quo minus promereor, eo magis jactare ac commemorare audeo. Apud illuſtriſſ. *Coadiutorem Pariſienſem*, ac Marchionem *Montozerium* mecum pranſus eſt diebus proximis *Menagius* noſter, uterque tenerrim s arctiſſimiſque complexibus me excepit. Cras *Fabroto* diem diximus. *Naudaeus*, *Patinus*, alii ſequentur, quibuſcum rus erit adeundum. Ita aeſtivos fallo calores, qui de itinere Italico cogitare me non ſinunt. Frequens tui inter nos mentio. Quantum video, manuſcriptis libris excutiendis vix licebit invigilare: ſub initium enim menſis proximi fore auguror, ut coelo magis temperato viae committi tuto poſſim. Libelli tui exemplaria, *Putea-*

Puteanis fratribus (quorum major natu peſſime habet, morti, ut metuendum, vicinus) *Menagio* etiam *Valeſioque* tradidi. Omnes gratias immortales tibi agunt. *Bocharto* ſuum etiam miſi, quid reſponſi laturus ſim, avide expecto. *Rigaltio* quod debeatur, cum ab urbe abſit, *Puteanis* tradidi. Tuas heſterna veſpera accepi; ex quibus ſummo cum dolore meo deprehendo, periiſſe illas, quas Vlitianae epiſtolae addideram, ac Rubenianis in Livium correctionibus. Puto hanc Ludovici Elzevirii negligentiam, quam & alias ſaepe expertus ſum: ad illum enim curandas Bonavontura miſerat. Valeſianam orationem, quam nec ipſe vidi hactenus, ut conſequaris curae mihi erit. Habet is nunc a me Ferrarianam, de qua quid cenſeat, mox intellexero. Inveni hîc geminam a *Petro Poſſino* epiſtolam, (una cum Theophylacto de inſtitutione Principis recens a ſe edito) qua narrat Alexiadem jam fere abſolutam, eam ſibi in animo eſſe ut Chriſtinae Auguſtae inſcribat, niſi ego diſſentiam, mox ſecuturum Cinnamum. Reſpondi illi humaniſſime, vir enim bonus eſt, recte facturum, ſi & Cinnamum eidem Reginae inſcribat. Alii alios parant. *Fabrotus* Balſamonis Paratitla, aliaque juridica Graeca hactenus inedita. De poëmatis meis edendis *Goeſius* viderit: illi enim ea cura demandata. Sed puto obſervabit primo, quid moliatur *ὁ δῖνα*, quem ex amoris impotentia ſic inſaniviſſe olim ex amicis fide dignis hîc intelligo, ut vinculis conſtrigendus fuerit: expecto totam hiſtoriam accurate deſcriptam. Serviet & hoc telum mihi aliquando. *Langermannum* tuum cum in hac urbe eſſe ac vicinum habitare mihi intelligerem, conventus a me eſt domi ſuae. Juvenis modeſtus eſt, & eruditus, quantum apparet. Deduxi illum ad *Puteanos* fratres, alioſque viros literatos, etiam ad praeſidem *Thuanum* heſterno die, quem una ſalutavimus, ejuſque e bibliotheca ſcriptos aliquot codices deprompſimus, ut Macrobii Saturnalia, Prudentium, Catalecta veterum poëtarum, Martialis aliorumque, ac Ovidii nonulla. Senecae multa ibi extant, geminum epiſtolarum ejus exemplar illic & vidi ſatis antiquum. Sed excutiendi otium non erit. *Langermanno* tuas tradidi, videtur non abhorrere ab itinere Italico, ego vero velim expenſis regiis id fieri poſſit, nam *Reſander* ille homo eſt, ut hîc intelligo, non modo morbo melancholico ad inſaniam uſque correptus, quod jam ante cognoveram, ſed potator etiam ſtrenuus, & venerius nepotulus, ut amicus noſter deridendum me Italis propinare voluerit, quo ſe ulciſceretur, credo, de *Tollio*; ſed & ego illum viciſſim luſero. Cum enim mercator Sereniſſimae Reginae, qui res ejus privatas agit, plane diſſuaſerit de *Reſandro* in comitatum meum admittendo, literas hodie ad dominam dedi, quibus moneo conſultum magis de *Langermanno* videri, & facile, arbitror, impetravero, niſi quid turbet amicus noſter, quare ſi quid illi impoſterum voles, mihi mitte: habes hîc ab illo. Vale, meum decus, & literarum. Plura volebam, ſed laſſus admodum ſum ſcribendis in Sueciam atque Italiam literis: rogo igitur feſtinationi ignoſcas, & frequenter impoſterum ſcribas. Pariſ. CIƆIƆCLI. Prid. Eid. Aug. Gregor.

EPI-

EPISTOLA CCXXIX.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Pariſios.

PErveniſſe te ſalvum Lutetiam & illuſtrium virorum incredibili humanitate excipi gaudeo, & ſuperis habeo gratiam. Mei quoque cum dicis meminiſſe nonnullos, amo te & fruor credulitate. De literis nihil eſt, quod vereare: omnes accepi, & omnibus, puto, reſpondi. Quod ut agnoſcas, eae, quas Rubenianis addideras, nuntiabant de gravi *Freinshemii* morbo, & *Holſtenium* convaleſcere: alteris loca Avieni & Dionyſii adjeceras. *Langermanno* meo quae praeſtitiſti, quaeque de illo cogitas, ob ea gratias & debeo, & habeo tibi immenſas. Crede mihi, dum apud me fuit, non modo ſtudiorum elegantium rudimentis eum feliciter imbui, ſed vel in primis, ut veteres avias ei de pulmone revellerem, & animum ejus plenum officii redderem, mihi cordi fuit. Ni bonus, fidus, gratus eſt, quanticumque ſpondere velim. Certe ſi non eſt, magis me, quam quiſquam unquam mortalium, decipit: ſed ad fallendum natus minime videtur. Itaque perſta, & totum tui beneficii redde. Ego oppreſſus illis, non gravibus, ſed minutis multis meis occupationibus nunc ad illum non ſcribo: faciam proxime: omnia tamen poſthabui, ut *Voſſium* de veſtro utriuſque deſiderio alloquerer, ne ille me ob cauſſas, quas ſuſpicari poteſt, hac de re parum laborare putaret. Scripſi igitur accurate, & ita, ut ſciat, me non tantum favere illi, ſed vehementer etiam hoc deſiderare: cum his literae illae Amſterodamum ad matrem ejus mittentur. Ego in Livio quotidie aliquid. Nuperrime lib. XXXIII. cap. XXXVIII. me exercebant illa: *Smyrna & Lampſacus libertatem uſurpabant, periculumque erat, ne ſi conceſſum his foret, quos metuebat, Smyrnam in Aeolide Joniaque, Lampſacum in Helleſponto aliae urbes ſequerentur.* Baſileenſium correctorum eſt, *quas metuebat*, quod vides ſenſu eſſe nullo. Moguntimus codex, unde pars iſta libri hujus edita eſt: *quo. in Theba*, ſic etiam ediderunt Moguntini, Aldus Junta, Cervicornus. Videtur ſcribendum: *ne ſi conceſſum his foret, quaſi tabe, Smyrnam in Aoelide:* ne peſtilentia illa velut rebellionis & importuni libertatis deſiderii & aliae urbes afflarentur & corriperentur. Dixit lib. II. *poſtremo velut tabem perveniſſe ad corpus.* Obſervationum plus parte tertia jam impreſſum. *Schelius* noſter aderat hîc, cum tuas acciperem, Haga redux, ubi rempublicam fortiter feliciterque geſſit. Magna res confecta eſt, concilio tanta cum concordia dimiſſo: magna res, mi Heinſi, & quam nos ſocii, nec hoſtes noſtri ſperaverunt. Haec publica gratulatio cum nos poene in lacrimas prae gaudio ſolverat, acceſſit & privatum gaudium ex tuis, quas non ego libentius, quam ille legit, teque plurimum ſalvere juſſit, deſiderantiſſimus ſeceſsûs, & prae-

dioru ſuorum & bibliothecae, quibus bono publico, privato incommodo dudum abfuerat. Vale, & tot aevi decora, tot amicitiarum a me officioſiſſime ſaluta. Daventriae. xv. Kal. Septembr. CIↃIↃCLI.

EPISTOLA CCXXX.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

VAlde me commovit, Vir clariſſime, quod ultimis tuis nunciabas, non perlatas ad te literas illas, quibus & Rubenianas ad Livium obſervationes mittebam, & in ejuſdem auctoris librum, niſi fallor, trigeſimum primum *Claudii Puteani* notata ex Cujaciano deprompta codice, quae olim apud me vidiſti. Cujus hoc negligentiae ſit imputandum neſcio, id ſcio, Bonavonturae Elzevirio faſciculum a me commiſſum, qui ſine dubio Amſtelodamum cognato ſuo miſerit illum Daventriam curandum. *Rubenium* hujus jacturae certiorem facere potes; ut ſi apographum ejus ſervavit forte inter ſchedas ſuas epiſtolae, id tecum communicet, nolim enim te fraudari iſtis animadverſionibus. Erat & eidem faſciculo, ſi memini, luculenta epiſtola Vlitii noſtri inſerta. Multis ipſe jocabar in τῇ ξένᾳ, quo magis indignor in alienas manus faſciculum delatum. Puto curioſos homines nonnullos literis intercipiendis invigilare. Ad *Bochartum* ter ſcripſi, ex quo in Galliis haereo. Semel Rotomago, cum & tuum illi libellum mitterem, quas cognato ejus *Langlaeo* commiſi. Iterum poſtea, quibus incitabam illum Reginae nomine, ut itineri ſe Suecico ante hyemem accingeret. Poſtea brevioribus literis in Italiam abiturus valedixi. Heſterno vix tandem die ad ultimam reſponſi aliquid epiſtolam tuli: quo geminas priores ad ſe perlatas negat. Monui tamen hodie, ut apud *Langlaeum* diligentius inquiri curet, quid faſciculo ſit factum. Menſe Martio proximo ille *Valeſiuſque* Suecicum iter auſpicabuntur. Libellum tuum omnibus, quibus oblatum voluiſti, obtuli. Quoſdam etiam de reſponſo conveni, ſed promittunt, non praeſtant. *Naudaeus* neſcio quid libellorum ſe ſepoſuiſſe ait, ad te mittendorum: tradet, ut opinor, faſciculum *Langermanno*: epiſtolis ſcribendis invitum ſe vacare adfirmat. *Valeſius* ſcripturum ſe tibi pollicitus erat, mox neſcio quas occupationes ſibi oblatas praeter expectationem miſſa ad me ſchedula cauſatus eſt. Unus *Mareſius* haſce, quas vides, tradidit. *Salmaſium* ex Sueciâ abiiſſe rumor hîc eſt conſtans. Nam amicus noſter ne γρῦ quidem hac de re ſuis ultimis; cum breviſſimus ſit, & a Luſitanis neſcio quibus interpellatum, ne plura potuerit, argutetur, quo ſe converſurus ſit neſcio. Nam literis ad amicos ſuos in hac urbe datis, Batavos ſe praeteriturum minatur. Batavis de adventu ſuo ſpem facit. Puto rerum regiarum eventum operitur, quae loco eſſe peſſimo dicuntur. Defenſio illa plurimos etiam illi in Gallia ini-

Digitized by Google

inimicos peperit, ut *Blondellianum* nunc oraculum agnoſcam: is monebat olim, neminem in his oris doctum ſimul & probum eſſe, qui defenſionem iſtam probaret. Aliquid de fortunis ſuis clam ſtabiliendis apud Condaeum agit: ſed illam rem turbabit, ut exiſtimo, *Gaulminus*, quantum poterit, ut auctoritate apud illum poteſt plurimum. Donarat is Reginae noſtrae quingentos circiter codices, tam Hebraicos, quam Arabicos Perſicoſque ac Turcicos, omnes ineditos, quod munus luculentiſſimum ὁ δεῖνα multum malignis verbis attenuaſſe apud Auguſtam Principem dicitur. Nemo certe fuit hactenus, qui Dominae nomine gratias illi vel tralaticias paucis ageret verbis, quae res ſtuporem mihi ipſi incuſſit. Metuo ne amicus etiam noſter, *Gaulmino* non ſatis aequus, hîc aliquid turbarit. Mittit hîc ad te *Langermannus* excerpta Liviana, quae deſideras, ex Puteanco codice. Aliud auctoris illius exemplar antiquum ſatis in Navarraeo hîc extare collegio *Puteanus* idem monuit, curabo ut id ante abitum inſpiciam, non enim viae me accincturus ſum, niſi poſt dies ſex ſeptemve. Spes erat facta de Ovidianis codicibus, qui in Richeliana extent bibliotheca, ſed cuſtodem nullis precibus expugnare hactenus poſſum, ut eorum mihi copiam faciat. Quatuor aut quinque amici exemplaria alia donarunt, plurium ſpes eſt facta. Obiit Tholoſae illuſtriſſimus Archiepiſcopus, ordinis ſui vir longe doctiſſimus, quam jacturam boni omnes aegre hic ferunt: mei ſtudioſiſſimus erat, ut non poſſim non in partem doloris publici venire. *Holſtenius* melius nunc habet. *Freinshemius* in Germaniam revertitur, valetudini minus commodae ſic proſpecturus. Aeſtate proxima in Sueciam reverſurum ſcribit *Voſſius*: alii negant, quibus & ego acceſſerim. Vale, meum decus, & ſi me amas, frequenter ſcribe. Pariſ. CIↃIↃCLI. a. d. x. Sept.

Langermannum & ſuo nomine, & tuo etiam, multum amo. Spero impetraturum me a Domina, ut ſine expenſis ſuis peregrinari impoſterum poſſit, eaſque me inventurum literas, quibus annuat, Venetiis. Emit tibi *Langermannus* Gruchium de Comitiis ex editione Vaſcoſani in folio, ſed cum neſciat viam, qua ad te perferri poſſit, id exemplar mihi vindicavi, ea lege, ut tu meum ferres, & jam famulo parentis mandavi, ut id aut praeſenti tibi tradat, aut per Elzevirios mittendum curet. Monet *Voſſius* inventas a ſe pagellas duas in bibliotheca regia membraneas perantiquas, quas poſtquam diu conſiderarit, deprehendiſſe fragmenta eſſe hiſtoriarum Salluſtii perditarum. Nuper incidit in manus meas *Claverii* libellus, quem Florida inſcripſit, in illo inſcriptiones ſatis multas alibi non editas extare animadverti, qua de re moneas licet amicum tuum in Germania. *Langermannus* in Columella veterrimo conferendo cum vulgatis libris nunc occupatur. Statium etiam vetuſtiſſimum contulit, cujus ego illi uſum ex monaſterio S. Galli impetravi. Dedi & N. Fabri excerpta, quae Valeſius communicarat. *Freinshemius* in Germaniam diſcedit, valetudinem adverſam cauſatus: anno proximo in Sueciam rediturum ſcribit *Voſſius*, alii negant. *Langermannus* puto agit tecum de Naturalibus Senecae quaeſtionibus ad fidem exemplarium veterum caſtigatis, quas cum illo communicavi. Adeſt modo Cl. *Menagius*, qui te peramanter ſalutat, gratiaſque

Digitized by Google

maximas agit pro obſervationibus ad ſe miſſis, quas *P. Sirmondo* commodavit, gratias etiam uberiores epiſtola acturus. *Petavius* languet, puto hunc morbum illi fatalem fore.

EPISTOLA. CCXXXI.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

M*Areſii* epiſtolam proxime miſi, Vir Clariſſime, poſtea tuae ad me perlatae. Iis brevius, quam vellem reſpondere nunc cogor, quod in procinctu viae ſim Italicae. Nullas ex meis periiſſe quod nuncias magna ſollicitudine liberatus ſum. Poëmatis quid fiat neſcio, puto tamen praelo commiſſa. *Holſtenius* pergit convaleſcere. *Freinsheimum* de diſceſſu cogitare jam indicavi puto. Favorem regium *Langermanno* ut conciliem nihil non agam, & tuo nomini & ejus meritis hoc daturus: eſt enim juvenis praeclarae omnino indolis, & in quem incidiſſe me laetor. operam ejus Dominae utiliſſimam fore confido. Habes hîc ab illo, cum nuper, neſcio quomodo excerpta ex pagellis Livianis mittere oblitus ſit. Habes hîc & ab Illuſtriſſimo *Puteano*, miſit non obſignatas, ne fraudem hanc meam putes. Ad me haec inter caetera: *E troppo lo ſtudio che VS. ha di favorirmi, quando, oltre il continuarmi il proprio, e ſtimatiſſimo ſuo affetto, m'ha procurato quello dell' eruditiſſimo Sigr. Gio: Frederico Gronovio, il cui nome, reſoſi tra li ſcrittori hodierni illuſtre per le ſue nobili fatiche attorno a autori antichi, etiandio freſcamente col libro delle ſue varie oſſervationi, & le note, che va facendo ſopra Livio, obliga ognuno a ſtima particolare d'eſſo, metteva me in deſiderio di potergli divenir Servitore, ma apertamiſi di queſto la ſtrada con l'humaniſſima lettera, che dé eſſo per mezzo di VS. ricerò, non poſſo dire a baſtanza, quant' jo mi ricoſca tenuto, e me gli dedichi di cuore; pregandola a offerirgli l'opera mia per tutte l'occorrenze, che gli poteſſe in queſte parti ſervire. Qui alligata viene la riſpoſta, nell' invio della quale degniſi VS. di ſupplir per me, che vorrei habilta a far creder a quello, quant' jo apprezzi la pregiabiliſſima ſua gratia. &c.* In codice variorum epigrammatum Thuaneo chori duo aut tres Senecae extant. Varias lectiones, quamquam non magnae rei, mittam occaſione magis oportuna. *Salmaſius* ex Suecia jam diſceſſit, mox vobis adfuturus. Res regis magnae Britanniae loco peſſimo dicuntur eſſe: Cujus partes ſi ſuccumbant, quis noſtro in Batavia locus eſſe poſſit non video, nec ſuis acceptior futurus. Bellum civile Galliae mox incubiturum video, id enim utrimque jam agitatur. En quo diſcordia cives. *Condaeus* Burdigalam ſe recepit. Sed de his alii certiora poterunt. *Schelium* noſtrum totus depereo, nihil enim illo homine amabilius, elegantius, candidius. Totum me poſſidet, operam illi meam ſi offeras, multum te amavero, nam nunc ipſe non poſſum. Vale. Pariſ. XVIII. Sept. CIƆIƆCLI. multa nocte.

EPI-

EPISTOLA CCXXXII.

NIC. HEINSIUS

J. F. Gronovio.

Daventriam.

OPinor tibi redditas, meum decus, quas una cum Puteaneis Roma ad me perlatis nuper miſi. Haec Lugduno feſtinans nunc ſcribo, cum in proeinctu ſim Italici itineris. Expecto mox adfuturum *Argenſonium* regis Chriſtianiſſimi Legatum, cum quo Venetias ſum abiturus. Poëmatiis meis ſupremam mox a typographo manum imponendam confido. Duo ad te libelli ejus exemplaria ut mittantur *Goeſium* noſtrum rogavi, quorum alterum nobiliſſimo *Schelio* per te oblatum volo. Scriberem & illi, meaque ſiſterem obſequia, niſi alio mentem mihi diviſiſſet itineris ſuſcipiendi cura. Obſervationibus tuis quid fiat, velim me doceas. Si ad finem jam perductae ſunt, aut mox perducendae, auctor tibi ſim, ut exemplaria, quae amicis Italis oblata vis, *Goeſio* tradenda cures, cum is poëmatum meorum exemplaria triginta Liburnum proxime ſit miſſurus, eidem faſciculo libellus tuus inſeri poſſit. In hoc regno ad bellum civile omnia parata ſunt, quo magis de fuga tempeſtiva cogito. *Graſwinckelium* noſtrum luci dediſſe Vindicias contra Miltonum ſuas audio, qua in re viſus mihi eſt non ſatis prudenter egiſſe, rebus regiis ad inſtitas redactis. *Langermannus* noſter officioſe te ſalutat. Pluribus ex Italia tecum agam: tu viciſſim fac ne diligentiam in te deſideremus. Lutetiae *Mentelius* quatuor codices Ovidianos mihi donavit. Totidem Senator Tholoſanus quidam ex amicis meis offert, quos ut Liburnum mittendos curaret rogavi. Haec ſubſidia facient, ut manum denuo auctori optimo admoturus ſim. Vale. Lugduni CIↃIↃCLI. a. d. III. Eid. Octobr.

EPISTOLA CCXXXIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Venetias.

QUod libellis fideliter curandis memoriam mei Pariſienſibus amicis refricaſti, gratias ago tibi immortales. Literae, ſi quis ut ſcriberet, animum inducere potuiſſet, veniſſent ſane deſideratae: nunc quando nemini libuit, tuum mihi de illorum benevolentia ſufficit teſtimonium. Pigritia tamen aliorum aliquid gratiae Mareſianis addit. Nam illuſtriſſimi *Puteani* Roma datas poene oſculis contrivi, & inter res pretioſiſſimas habeo. Inde licet aeſtimes,

mes, quantum parario illarum tibi acceptum feram. Reſcribam, ubi libellum, qui nunc ſub praelo eſt, jam duabus partibus perfectus (intra menſem, credo iterum abſolventur reliqua) paratum habuero. Te vaniſſimi homines (quod illorum capiti ſit) & Hardervici, & Amſtelodami, & Hagae diſſiparant dominae gratia excidiſſe, & nunquam in Sueciam rediturum: quin etiam, quod maxime ridiculum eſt, ſimulato itinere Italico Lugduni in aedibus paternis deliteſcere. Adventus τοῦ δεῖνα cum ingentibus famis. Quadrigae dono datae dicuntur, & ea gratia foenum comportatur in aedes. Trium millium Vallenſium annua decreta penſio, millium uxori; ſi ſuper vivere illam contigerit; eidem bacca praeſens donata binûm millium florenorum. De defenſione defenſionis incerta omnia: alii cum inſpecta eſſet a Domina, & tradi operis juſſa, audita Caledonia clade ſuppreſſam & inhibitam, miſſam inde Lutetiam & edi: alii nihil ejus etiamnum ſcriptum eſſe. *Miltoni* liber Londini auctior & auguſta forma iteratur. Ingens rumorum materia diſceſſus eodem tempore τοῦ δεῖνα, *Freinshemii*, *Boecleri*, *Moucheronis*: exhauſtas arcas alii, alii gentis ferunt invidiam; *Franc. Junium* majorem Amſtelodami nuper conveni: habet paratum Lexicon originum linguae patriae, in quo multa praeclara ex Angloſaxonum veteribus monumentis: an tamen ita omnia noſtra poſſint, debeantque ad Graecos reduci, ut illi viſum, tu judicabis: malo ſaltem noſtra eſſe Graeca, quam Graeca & Latina eſſe Scythica. Alteram editionem operis de picturâ adornat. *Voſſii* etiam patris quaedam ἀνέκδοτα promittit, eaque de cauſa apud ſororem hiemabit. Attulit ex Anglia a *Patricio Junio* ad te miſſa quaedam Ovidii vel ſcripta, vel excerpta ſcriptorum: ea accepta ab illo *Verbarius* iſte dixit ſe tibi Lugduni B. traditurum, cum jam inde diſceſſiſſes. *Langermannum* tibi, magis tractatum, magis placere mirifice laetor, tecumque eſſe velim vel ea praecipue de cauſa, ut quae a me accepit bonae mentis ſemina, ingentique deinde ſua induſtria aluit ac nutrivit, tua conſuetudine in perpetuum confirmet & corroboret. Cave putes quemquam eſſe ex omni conſanguinitate mea, quem magis amem, & de quo melius ſperem. Itaque ſi quid eſt, quod his omnibus deferre velis mea cauſa, hoc in uno conſumas licet, modo & ille, uti ſpero & certum habeo, partam apud te gratiam obſequio & obſervantia foveat, neque vitiis effundat.

Et quando Venetiis has accepturus es, illuſtriſ. *Loredanum*, *Ferrarium*, *Rhodium*, quaeſo, ut a me plurimum & officioſe ſalutes. Ante omnia & P. *Intemelium*, ſi quidem ibi moratur, aut ubicumque in eum incideris. Dudum eſt cum miſi faſciculum ſatis magnum ad *Loredanum*, in quo erant Seneca P. & F. integer cum notis meis, Obſervata ad Scriptores Eccl. A. Gellius; item altera exemplaria notarum & Obſervatorum *Ferrario* tradenda: an pervenerit, ſcies. *Iſm. Ballialdum* inveni Amſterodami: dixit ſe fundos populos *Rigaltii* confutaſſe, ſcripto ad Fr. *Puteanos*: item *Lambecium* multa queri de avunculo, quae reſciſcere potes. *Lambecius* agit Hamburgi, & nuper ad me miſit Gellium cum regio codice collatum. Vale, decus meum & laetus age. Daventriae XVII. Kal. Nov. CIƆIƆCLI.

EPI-

EPISTOLA CCXXXIV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

QUanquam temporis anguſtiis nunc premar, Vir Clariſſime, vixque de ſcribendis ad amicos literis cogitare liceat, tamen cum Parens ac *Goeſius* eſſent compellandi, deque meo in has oras adventu certiores faciendi, peccaturum me in amicitiam noſtram arbitratus ſum, ſi eadem opera te non convenirem, verbis id facturus luculentioribus, ubi ſedem Venetiis fixam poſuero, majuſque nactus ero otium. Alpium praeruptas cautes ſalvos evaſiſſe nos tempore minime oportuno ſi nunc nunciem, ſufficiat. De ſtudiis communibus differendi commodior mox locus erit. Poëmatis meis quid fiat neſcio, totis enim duobus jam menſibus nullos ex patria, nullos aliunde nuncios accipio. Venetiis omnia intelligam. *Sirmondus* ad plures abiit, ex quo Lutetia diſceſſi. *Langermannus* noſter, quem tenerrime amo, ſalutem tibi plurimam dicit. Ambroſianam modo bibliothecam adiit, in qua excutienda aſſiduus eſt. *Voſſius* ultimis indicabat de itinere Hiſpanico ſe cogitare: forſan propoſitum mutavit. *Holſtenium* valetudine necdum ſatis uti commoda intelligo. Vale, meum decus. Mediolani. A. CIϽIϽCLI. a. d. XVI. Kal. Decembr. Gregor.

EPISTOLA CCXXXV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

ULtimis tuis, Vir Clariſſime, quas in hanc urbem adveniens e Batavia miſſas apud mercatorem offendi, oportune profecto Senecae tui & obſervationum *Lauredano* offerendarum facta a te mentio eſt. *Lauredanum* enim poſtquam tuo ſalutaſſem nomine, deque libellis illis percunctatus eſſem, eos ſibi viſos negavit. Librarium itaque Johannem La Noviom popularem meum, ad quem libellos a Ludovico Elzevirio ſuſpicabar miſſos, ſine mora hanc ob cauſam conveni, qui faſciculum cum epiſtola *Lauredano* inſcriptum ex arca quadam confeſtim deprompſit, in qua jampridem latuiſſe videbatur. Quam acceptum viro nobiliſſimo id munus fuerit haec ejus epiſtola teſtabitur, brevis quidem, ſed quam inter graviſſimas occupationes luculentiorem parare nequaquam potuit. Aliâ occaſione pluribus ſe acturum tecum pollicetur: hanc quoque vix extorſi. Auguſtus Venetae reipublicae Senatus Advocatoris provinciam illi

Digitized by Google

illi commiſit. Advocatorem illos ſcis vocare litium judicandarum triumvirum, quae dignitas ut maxima eſt, ita etiam longe moleſtiſſima, cum totos dies ſibi vindicet ſine intermiſſione ulla. Ἀντίδωρον mihi tradidit libellos aliquot ſuos ad te mittendos, quos eidem Johanni La Novio committam, cum ego proximis diebus Florentiam ſim abiturus. Excellentiae titulo impoſterum a te compellandus *Lauredanus*. *Petrus Michaelius*, quem olim etiam hic noſti, opinor, ante menſes tres quatuorve ſublatus eſt e vivis. *Vintimilia* Italiam pervagatur, nec ſedem ullibi certam fixit, habui ab illo epiſtolium diebus proximis. *Langermannus* noſter Mediolano tandem huc advenit, excuſſis diligenter Ambroſianae bibliothecae loculis. Epiſtolam illi tuam miſi ante menſem, quam tamen redditam ſibi negat. Sed plura ipſe de rebus ad te ſuis. Obſervationes tuas per curſores Romanos Equiti *Puteano Holſtenioque* offerendas curavi, quem faſciculum ſibi redditum idem *Puteanus* jam bis teſtatus eſt, gratiaſque tibi pro dono ſe acturum promiſit. Id tamen ne fervidius auſim flagitare, valetudini viri optimi non ſatis confirmatae acceptum refer. *Octavius Ferrarius* exemplar ſibi deſtinatum negat ſe accepiſſe. Nec inter ſarcinas La Novii comparuit. Tu igitur vide, per quem curaris. Mediolano ſemel ad te ſcripſi, ex hac urbe nunc ſecundum ſcribo. *Voſſium* noſtrum adeſſe vobis confido. *Alaſtorem*, ut audio, febris bene habet Gottorpii. Ego valeo. Tu quid rerum moliaris fac ſciam. Obſervationum volumen alterum jam prodiiſſe auguror, ejus libelli exemplaria cum poëmatis meis in Italiam a *Goeſio* mitti poſſint. Vale. Venetiis CIↃIↃCLII.

Gellium tuum negat ſe accepiſſe *Voſſius*: haec Ludovici Elzevirii culpa eſt, cui eum cum multis aliis libris Holmiam mittendis tradidi. Salveat nobiliſſimus quaeſo *Schelius*, de cujus rebus fac nonnihil interdum intelligam.

EPISTOLA CCXXXVI.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

PRaeter ſolitam diligentiam, Vir Clariſſime, ut verum fatear, feciſſe mihi viſus es, qui tanto tempore nihil ad me literarum dederis. Jamque ſilentium iſtud tuum mirari inceperam, timebamque ne cum adverſa valetudine conflictareris; cum ecce tuae heſterno die tandem ſuperveniunt aliud agenti: quibus breviter nunc (eam enim legem temporis anguſtia praeſcribit) reſpondebo. Gratum imprimis eſt, quod nuncias libellum Obſervationum tuarum mox prodíturum: de quo ſpem jam feci illuſtriſſimo *Puteano*, is enim modo a me diſcedit, vir praeſtantiſſimus. Gratias ſe denuo acturum per literas non ſemel promiſit pro nupero munuſculo: ſed cum & aetate ſit tam provectâ, & multis occupationibus diſtrahatur, non audeo promiſſum urgere. *Lauredani* epiſto-

epiſtolam, quam Venetiis miſeram, accepiſti, puto, quanquam nullam omnino ejus mentionem in tuis facis. Idem tradidit faſciculum tibi offerendum, in quo ſcripta ſua varia congeſſit. Illum accipies, ubi libri mei, quos Venetiis comparavi, in Bataviam pervenerint. Pervenient autem ſatis tarde, cum arcam necdum navi creditam opiner. Negotium tuum, quod commendas mihi, ſpero curae fore *Voſſio*, aut ipſi potius Auguſtae, quo erga res tuas affectu eſt. Amicum noſtrum excidiſſe gratia Dominae conſtans in Batavia rumor eſt, ut intelligo, quem quin porro foturus ſit ὁ δεῖνα nullus dubito: friget enim valde vetus inter utrumque amicitia. Quis commentus ſit hanc fabulam non ſcio, ſplendidum eſſe mendacium mihi certe ſatis conſtat. *Alaſtor* meus an lucem ſit viſurus tandem, avide nuncium expecto, audio illum multa in me parata habere, ut cauſae nihil ſit; cur illi parcatur. In Suecia inter proceres turbatur magis, quam velim. De *Meſſenio* regio hiſtoriographo jam audiviſti. Indignum profecto literarum nomen eſt, quod ab optima principe tanto ſtudio foveatur, ſi inde quoque monſtra tam immania prodeunt, qui male illi velint. Sed viderit hoc carnifex, cui praeda jam, ut auguror, *Meſſenius* ceſſit. Ego matutinas horas & *Langermannus* Vaticanae damus. Me Ovidius, illum Theocritus exercet: illi enim auctori, quem unice in deliciis habet Auguſta, ut manus admoveret, auctor fui. De Callimacho etiam cogitat. Si quid Palatina mihi ſuppeditabit bibliotheca, uni Ovidio totum me dabo. De Farneſiana, Sfortiana & Altempſiana inſpiciendis ſpes quoque facta. Nam Barberina, quam ipſe Cardinalis, Princeps humaniſſimus, mihi obtulit, vix quicquam habet, quod meis uſibus poſſit inſervire. *Holſtenium* non niſi bis aut ter conveni, etſi menſem fere totum hîc jam agimus, quod ab urbe Peruſiam ſit profectus, reverſum tamen heſterno die intelligo. De libris, quos petis, ut tui ratio habeatur, curae mihi erit. Vale, amicorum optime maxime, & frequentius impoſterum de rebus tuis certiorem me fac. Romae. Anno CIƆIƆCLII. III. Febr. Greogr.

EPISTOLA CCXXXVII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Romam.

Quid ordiar, mi Heinſi, niſi antiquam adeo te venuſtatem tuam obtinere, ut voluptati obitus, ſermo, adventus tuus, quocumque adveneris, ſemper ſiet? Vel nuper, quam opportunum fuit te Venetias adire, ne Illuſtriſſimus *Lauretanus* perpetuo ignarus obſervantiae meae, ego incolumitatis, honorum, amoris ejus erga me agitaremus. Itaque & illi laetiſſimum id fuiſſe cum literis ejus, tum tibi adfirmanti, facile credo, & apud me longe gratiſſimum tibi hoc officium collocatum ſemper praeſtabo. De noſtro, quem in pa-

patria fore putabas, audimus nihil, etſi ter ad eum a paucis menſibus ſcripſerim, alii ex reduce, quem noviſſe debes, ajunt audiſſe non bella, vel potius indignabunda, ſed haec nobis tacere licet, & te certe velim, haud dubie enim ab aliis ad eum deferentur. De Gellio quod ſcribis, ita interpretor, ut quod ad dominam Pallada miſſum eſt, perveniſſe non dubitem; ſed quod ipſi meo nomine tradi debuit, avarum typographum reglutinare a manibus non potuiſſe, itaque alia via exemplar ad illum miſi. Cl. *Ferrario* & Notarum in Senecas & Obſervationum deſtinata exemplaria eundem in faſciculum addideram, ut cujuſcumque tandem fraude illa inde exempta eſſe oporteat. Habes hîc alia ſingula, & recens editas obſervationes, in quibus iterum officium tuum apud amicos exſpecto. Habes *Caſſiano a Puteo*, *Lauretano* (quibus paullo otioſior ſcribam) *Holſtenio*, *Ferrario*, *Rhodio*, tibi. Tuum, ſi quis eſt, qui uti velit, ubi uſus ipſe fueris, relinquere illi potes. Aliud elegantius hic, ut & *Langermanno* ſervabo. Quem quidem αἰὲν ἀριστεύειν, mire laetor, ſed & te, cum tantam ei copiam praebes bibliothecarum, non ipſum ſolum, ſed & me beneficio aeterno devinxiſſe judico: ſed ὁ πάνυ, quod non dico illius, ſed tuam, ſed meam gratiam tanto faſtu contemnit, quale exemplum eſt? Habui tandem ab *Reineſio*, ſed non ad illas, quibus ex tuis excerptum inerat de auctario Inſcriptionum. Spem facit (nam ultro meam illi obtuleram operam) miſſurum quas habet, cum notis brevibus, ut hîc edantur, ſed neſcio quid de contractu loquitur, & ſcis horum librariorum non eſſe, ut ab auctoribus quidquam redimant. Dolet tuum Claudianum iſthic non videri, nominatque cui Francofurto bonum numerum exemplarium Elzevirius vendere poſſit, quem ego monere non intermiſi. *Langermannum* oraveram in literis, quas vereris ne perierint, ut ſi vacaret primam illam decadem Livii Florentinam, quae antiquiſſima videtur, aut certo partem ejus conferret, ut guſtum haberemus. Tu quoque, quando aut es iſthic, aut eris, memineris requirere locum in Hercule Fur. verſ. 277. *Cadmaea proles cinis atque Ophionius*. Exſtetne illic, *civitaſque Amphionis*, an mens obſtiterit oculis meis. De Livio tandem aurem vellunt Elzevirii, dum illi ceſſarunt, toto hoc ſemeſtri jacuit, & Plauto, Caeſari, quibuſdam Ciceronis & Senecae, Tacito, juventuti noſtrae praelegendis ſtrenuam ſane operam privatis ſcholis dedi. Poëmata tua deſideramus vehementer ego & *Schelius*, qui nuper hîc fuit, teque amantiſſime ſalutat. Ad *Fabrotum* & *Gothofredum*, quod juſſerat *Langermannus*, exemplaria Obſervationum Eccleſiaſticarum miſi. Valete. Deus vos ſalvos praeſtet, omniaque det ſecunda. Daventriae a. d. XIII. Kal. Mart. CIↃIↃCLII.

Miſit mihi *Rottendorfius* aliquot libros MSS. inſpiciendos, in his gloſſulas ſuper complura Ovidii, ſed, quo maxime delector, duos priores Gellii libros, quorum in fronte habetur illa praefatio, perinde ut in codice Regio.

EPI-

EPISTOLA CCXXXVIII.

NIC. HEINSIUS.

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

QUas ad me a. d. XIII. Kal. Mart. dederas, Clariſſime ac Amiciſſime Virorum, hodie accepi, nec trahendam reſponſionem arbitratus ſum, etſi jam ante ex hac urbe ad te ſcripſi. De obſervationum tuarum exemplaribus, ut recte curentur operam dabo, ubi huc pervenerint. De poëmatis meis lentum nimis eſt negotium, moram editioni injecit parens, quantum video, is conſultum non arbitratur edi illa in *Alaſtorem*, quod periculum eſſe credat ab illa furia, ne fortunis meis in Succia inſidietur, qui metus quanquam vaniſſimus eſt, morem tamen geram ſeni noſtro ſic petenti. Eludere poteſt jambos meos *Alaſtor* in tempus, at non effugiet. Si quid in me viri eſt & ingenii, frontem iſtam praefrictam iis ſtigmatis notabo, quae delere fruſtra moliatur inuſta. Sed ad rem: *Voſſium* jam adeſſe vobis confido. Hamburgo enim ad nos ſcripſit. De noſtris in Vaticana lucubrationibus *Langermannus* tuus meuſque. Patet nobis ad ſatietatem uſque praeſtantiſſima illa bibliotheca, & nimii in eâ ſumus, fateor, adeo uterque noſtrum non optime habemus. Exercuit me menſem totum Ovidius: Claudianum mox curis ſecundis aggrediar illuſtrare: in quem finem exemplaria quinque aut ſex ejus auctoris proba jam ſepoſui, unum praecipue vetuſtum, cujus excerpta a Jeſuitis Antverpienſibus habui. Excutiam id de novo: nam fugiſſe multa *Livineum*, cujus excerpta illa erant, ſuſpicor. Inter Palatinos libros Metamorphoſin inveni omnium, quotquot vidi, veterrimam. Excerpſerat diverſas ex illo codice *Gebbardus* lectiones, ut & ex aliis, quas apud me vidiſti, inveni tamen nonnulla ſatis bona. lib. I. verſ. 226. Fab. Lycaonis. *Nec contentus eo eſt, miſſi de gente Moloſſa Obſidis unius jugulum mucrone reſolvit:* pro *miſſi* codex ille ſatis emendatus habet, *amici*. Ego *Amyci*, quod obſidis ſit nomen, vix dubito legendum. Expende quaeſo locum. De Livio & Senecae tragoediis curae mihi erit, ubi Florentiam venerimus. Inſcriptiones multas collegit *Langermannus* in via, quibus Cl. *Reineſii* inſtitutum juvetur. Prodiit tandem Alexias, quam apud *Holſtenium* vidi, qui ſalvere plurimum & te jubet, ut & virorum optimus *Caſſianus Puteus*. Vale, & ſummae feſtinationi ignoſce, exarabam enim has multa nocte, jam literarum plurium ſcriptione fatigatus, ne inanis ad vos tabellarius diſcederet. Nob. *Schelium* ſaluta quaeſo. CIↃIↃCLII. Romae prid. Kal. April.

Neſcio an monuerim te inſcriptiones illas Zelandicas, quas tecum communicaram, Reineſio mittendas, eſſe jam in lucem prolatas ab *Olivario Vredio*, in ultimo tomo antiquitatum Flandricarum: accedunt & plures, niſi fallor.

EPISTOLA CCXXXIX.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Romam.

QUas una cum faſciculo exemplarium libelli recens deproperati ad adfinem tuum miſi, jam opinor redditae tibi erunt. Ipſum videbis, ubi Deus & tempeſtates volent. Grandiuſculus eſt, & pluſcula officia tibi apud fautores meos meo nomine imperabit. Poëmata tua etiam exſpectamus. Addictus ille tibi Hipponacteo praeconio, cui proſcriptionem minaris, quid agat, neſcio. Scripſi, miſi: nihil reſpondit; non credo, tam ſilebit *Alaſtori.* Ad illuſtriſſ. *Puteanum* differo in diem, immo in horas ſcribere: promitto tamen te proxime habiturum: nam feſtino ſtans pede in uno, & paratus ad iter in Geldriam & propinqua divortiis Rheni, inde in Hollandiam, ubi ante omnia ſalutabo *Voſſium* noſtrum, & intelligam, quo numine laeſo exciderit gratia dominae non Reginae, ſed Gallinae. *Lauretani* epiſtolam accepi, & gratiſſimam habui, jamque eo nomine tibi gratias egi. Beatos autem vos, te & *Langermannum* dico, qui in divitiis deliciiſque tantis agitis. Ego nunc Livio operas reddam, ſi modo licebit per adoleſcentes noſtros, apud quos ſtudium audiendi veteres creſcit indies, neque id mea ceſſatione velim refrigerari. Sed Elzevirii videntur nunc demum ſerio abrumpere moram. Itaque quantum potero, tempora partiar. In Ovidio tuo concediſne mihi, ut malim lib I. *Ingentes animos dignâ Jove concipit ira.* Et dein: *per flumina juro* &c. *Cuncta prius tentata.* Alterum videtur ortum ab iis, qui gnomen ſeu ſententiam deſiderabant. Mox: *Canicies eadem eſt, eadem violentia vultu.* Et paulo ante: *Quo tamen admiſſo quae ſit vindicta.* Iterum, *& deplorata coloni Vota jacent.* Denique, *Et ducit remos illic, ubi nuper aratra.* Quantum nugarum! ſed tu videbis. *Tollius* noſter in Cinnamo ſtrenue pergit: ſed morbo, propemodum fatali, aliquot hebdomades, pauſam facere coactus eſt. *Hornii* de origine Americanarum gentium prodiit, apparet plagae iſtius barbaricae valde peritum eſſe. *Mallingrodium* noſtrum peſſima fama accidit bulla iſtinc miſſa ſacerdotio exſutum eſſe. Et ſane nimis acerbum ſe & pervicacem Pontifici recens electo praeſtitit, quod vitium fatali quodam caſu videtur hodie & Principibus magnis & nobilibus familiis triſtia minari. Sed omittamus cothurnum. Studioſi quidam hujus Gymnaſiii veniam impetrarunt a magiſtratu Herodem Infanticidam repraeſentandi. Inde furere ſacrificuli, homiliae integrae invectivae in fabulas & fabularum ſcriptores, quicquid uſpiam eſt vel fuit. Ego laetor, qui abero ter has proximas hebdomades, dum res maxime fervet. Quamvis alioqui extra culpam illic ſim, nam [1] curio noſter maximus, qui fratrem habet, aulae Brandeburgicae & gratia

1 Puto fuiſſe *Henricum a Dieſt*, Theologiae Profeſſorem, de quo vide Revii Daventriam libr. xi. pag. 714.

gratia & frigore notum, omnem invidiam praeter ſpem in ſeſe recepit, auctorque magiſtratui fuit. Vrit omne genus mordetque exemplum nuper Hagae in facundum illum adulatorem ſtatutum. Itaque pene redii ad cothurnum, & tum mei, tum tui temporis obliviſcor. Vale, amicorum princeps, & *Langermannum* meum, ſi meretur, fovere perge. Daventriae XI. Kal. Apriles. CIↃIↃCLII. ſtatim acceptis tuis, quas III. Non. Feb. dederas.

EPISTOLA CCXL.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

Incredibili ſane gaudio ac voluptate perfundor, Vir Clariſſime, quoties compellationes tuae inter peregrinandum occurrunt mihi: ut vel nudius tertius, quando beatus ſum ſuaviſſimis tuis, quas in procinctu Geldrici itineris exararas. Ad Illuſtriſſ. *Puteanum* ſi quid literarum dederis, feceris omnino recte: eſt enim tui ſtudioſiſſimus, ſi quis procerum alius. Inventos a ſe codices tres aut quatuor Livianos, editos quidem, ſed cum MStis collatos, partim in Vaticana, apud Jeſuitas partim, *Langermannum* noſtrum jam nunciaſſe tibi nullus dubito. Ego Claudianum cum ſex exemplaribus Vaticanis contuli, nec pauca deprehendi poſt primas curas, quibus nova adornari poſſit editio, ex optimo praeſertim illo, cujus excerpta *Livinei* manu ad oram Aldini libri notata Jeſuitae Antverpiani mecum communicarant. Sed mira fuit ejus oſcitantia in excutiendis membranis iis, qua de re multis tecum agam proxime, quando majus otium nactus ero. De Ovidio etiam garrire tecum libebat, ſed exarandis in Sueciam ac patriam literis adeo ſum fatigatus, ut nihil me ſit languidius. Illo loco, *Ingentes animo dignas Jove concipit iras*, non improbo conjecturam tuam, ſed tamen cum in optimo vaticano poſt *τὸ animo* aliquid eraſum ſit, nec ſatis agnoſcatur, an a prima manu, *animo &*, an *animos* ſcriptum exhibuerit, unuſque praeterea atque alter non ex peſſimis *Ingenteſque* praeferat, erigi poſſe verſum nonnihil arbitrabar, ſi legeres, *Ingenteſque animo ac dignas Jove concipit iras*, vel *&*. *Cuncta prius tentata* legendum jam ante decennium vidi, cum recens eſſem ab itinere Britannico, idque notatum in illo, quo tum utebar, codice invenies, addita etiam exempla plura locorum hoc modo corruptorum apud noſtrum, ut gratuler nos concuriſſe. Omnia in ſententias convertebant inſulſo illo & ſemibarbaro ſeculo, quo quiſque ſibi Cato videbatur. *violentia vultu* optimus Palatinus habet & fortaſſis alii. *Coloni vota* & *ducit aratra*, etiam in MSS. inveniſſe videor: quod cunctanter tamen adfirmo. Ego magis magiſque, mi Gronovi, deprehendo nihil inquinatius eſſe optimo illo ſcriptore. Atque illo praeſertim nomine perluſtratam mihi Germaniam unice velim, ut bibliothecas iis in oris veteres liceret excutere, nec dubito quin & Claudiano iſta peregrinatione ſim conſulturus optime. Utinam

Digitized by Google

Andreae Schotti excerpta aliquando mecum communices, quae olim apud te vidi! In Gallia ſpes eſt facta Cujaciani codicis. His praeſidiis fretus novam editionem auſpicarer. *Malincrodii* fortunam aegre fero. Scribit ad me *Datus* Florentia in Mediceo codice diſertim exaratum extare, *Cadmaea proles atque Ophionius cinis*, ut ſomniaſſe me oporteat, cum illum excuterem. Inſpiciam ipſe hac aeſtate, ut confido. Aderam nudius tertius Cardinali *Barberino* per duas fere horas. Excepit certe me humaniſſime. Erat nobis ſermo de rebus variis. Inter alia adfirmabat, ſe curaturum omni ſtudio, ut inſcriptiones antiquae poſt *Gruterum*, quas ipſe partim plurimas ac praeſtantiſſimas poſſidebat, partim ad aliis repertae, mox in publicum prodirent. Habet faſtos triumphales luculentiſſimos in veteri marmore, quos communicaturum ſe mecum eſt pollicitus. Habeo ipſe inſcriptiones duas, quas a ruſticis redemi, [1] quarum altera,

HIC. EST. SEPULTA
PACILIA. SOSPITA. PIA.
PROBA. BONIS. PROBATA. SUMMA. QUAE.
VIXIT. FIDE. QUI. BENE. COGNORUNT. COGNITAM
BENE. EXISTUMANT. HAVE. ET. VALE. QUAE
OPTAS. EVENIANT. TIBI. ET. TUIS.
L. AQUILLIUS. FAUSTUS. DE. SUO. FECIT

Altera ſic ſe habet literis grandioribus, ab una parte

DIS. MANIBUS
SEX. TERENTIO. POTENTI
CLAUDIA PHARESIA
CONIUGI. B. M. P.

Ab altera parte marmoris,

M. SESTIDIUS. ZOSIMUS
FECIT. M. SESTIDIO
PRIMI GENIO. PATRONO BENE
MERENTI. ET. SIBI. ET. SUIS.
POSTERISQUE. SUORUM.

Plures hujus notae inſcriptiones *Langermannus* noſter collegit. Vale, decus noſtrum praecipuum, cum tuis omnibus. Romae. CIƆIƆCLII. XXVII. April.

1 A Gronovio acceptam edidit Reines. XVI. 33. & alteram XIV. 142. Sed ultimo verſu edidit, POSTERIS EORUM.

EPI-

EPISTOLA CCXLI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Romam.

ITer meum Coloniam Agrippinenſem uſque produxi. Multa occurrerunt, quae oculos & aures praeſentis meos, praeſertim reficere me a laboribus & fallere tempus cupientis; nihil quod ſermones noſtros poſſit morari. Amſterodami demum in reditu reperi amicum noſtrum, nihil immutatum, itaque omnem ſcribendi pigritiam bona fide ei condonavi. Inimicitiae inter ipſum & Heduicum publicae & ſatis jam nobiles ſunt. Praetenditur pecunia, ſatis magna quidem, & quae poſſit disjungere animos (nam & ipſe ob multo minorem omnia inſtrumenta reliqui ad litem intendendam triconi meo, invitiſſimus quidem & nunquam facturus, ſi conſorti & haeredibus aliter ſatisfacere poſſem) ſed vera origo altior. Ille non ſerit obſcure, ſed palam affirmat communem noſtrum ignominioſa miſſione juſſum, quemque nunc deducit, facere ipſum privato conſilio, ut ſub ejus umbra in veterem locum irrepat. Literas accepit flagitatrices & acriores Amſterodamo, earum exemplum cum longa accuſatione miſit ad Dominam, nec quicquam omiſſurus eſt, quo, ſi poſſit, efficiat, quod jam factum eſſe criminatur. Denique de te jam mitius loqui ajunt, qui frequenter hominem vident. Ergo non niſi diem unum illic manſi, brevi alloquio hominem tenui, praeſente [1] illo, quem ex Allobrogibus arceſſivit hac ſolum de cauſſa, ut male faceret, quem poſtea mortuum [2] *Momus & ipſe*, noſti caetera. Is, lapſo cum factione Thibaltica Athenaeo Medioburgenſi, *Blondello* neſcio quorum ſuffragationibus collega adjungitur; ſolitus antehac declamare in illos, quorum nunc ſtipendio conductus eſt, tanquam foederis Belgici ruptores, & in principalem domum ingratos. Adeo ignorant homines, quibus faviſſe volunt videri. *Schotti* excerpta Claudianica quod me poſcis, fruſtra es, quicquid ejus eſt, jamdudum habes: nihil eſt enim, praeterquam quod inter verſus ad marginem edit. Barthianae, quam tecum olim communicavi, adſcriptum ex exemplari, quod a *Schotto* Francofurtum miſſum ad typographum, neſcio quomodo, ſive *Gruterus*, ſive *Sixtinus* poſſederant. Ego vero fidem amicitiae noſtrae teſtor, me ſcientem nihil habere iſtiuſmodi, quod oculis tuis ſubduxerim. De Inſcriptionibus & faſtis Eminentiſſimi Cardinalis *Barbarini*, beaſti me tam felici nuntio. *Reineſio* jam binis obtuli curam meam in edendis, ſi ſua huc mittere velit, nihil ab eo his nundinis accepi. Quas ad eum curandas miſit *Langermannus*, quod in me eſt, curatas dabo. Amicus noſter, cui ſe ille commendatum cupiebat, videbatur ei non male velle. Sive perget cogitare de Statio, ſive quid aliud volet, affirma ei nihil, quod in

mea

1 *Alexandro Moro.* 2 Vid. ad Epiſt. CLXXVII.

mea ſit poteſtate, fruſtra a me petiturum. Literae hae hucuſque ſcriptae dies decem & amplius hîc jacuerunt, dum nolo eas mittere ſine incluſis ad Illuſtriſſ. *Caſſianum a Puteo*, & identidem impedior. Habes hîc tandem, utinam & faſciculum libelli mei: Ovidium interea tuum miſit ad me affinis tuus, donum gratiſſimum: diſcrucior mihi vel differendum uſum, dum religetur. Mox faxo ſit in omnis noſtrae juventutis manibus. Inter exercitia privata nunc tracto, quod mirere, divinam Aeneida, ſed quoties nunc deſidero Pirium Valerianum! fruſtra, cum & tu & *Voſſius* longe. Manda *Langermanno*, ſi in eum incidat, ut mihi emat, quando id ſemper ſibi petit negotii dari. Vale, nobiliſſime & optime Heinſi, & me ama. Daventriae III. Kal. Maij. CIƆIƆCLII.

EPISTOLA CCXLII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

CUm literae non compareant, Vir Clariſſime, quas ad *Caſſianum Puteum* pollicitus es jam dudum te daturum, facile perſuaderi mihi patior, in via eas interceptas. Auget ſuſpicionem, quod Goeſianas nonnullas periiſſe deprehendam: quibus tuas illas additas fuiſſe ſit veriſimile. Nunc etſi nihil occurrebat ad te ſcribendum, Langermannianas tamen, quas vides, paucis verbis ſi comitarer, nihil praeter affectum videbar facturus, quo ſane luculento ac tenerrimo te complector. *Voſſium* noſtrum cum Clariſſimo *Bochario* in Sueciam profectum intelligo. Quid dicturus ὁ δεῖνα? qui ad amicos in Galliis ſuos ſcripſerat, (unde rumor late poſt ſparſus atque huc etiam delatus,) ſua illum opera privatum favore Dominae, nec unquam in Sueciam rediturum. De me id ipſum credi voluit Nycticorax; adeo petulantiae modum non ponit, poſtquam tranſiit in clientelam Palladis Arctoae. Sed nulla aegis praeſtabit unquam, ne promeritus vapulet ac defricetur loris poëticis, ſi prurire pergent lumbi ſcabioſae huic aviculae. Sed de his ſatis. Inſcriptiones quatuor communicavi tecum nuper: nunc tres addo, quas emi poſtea.

I.

MENESTRATO ANTONIAE
DRUSI. QUI. VIXIT. ANNOS. XXI.
COCCEIAE. PYRAMIDI. Q. V. A. XX
POSUIT. PUBLIUS. CORNELIUS. STRATO
FRATRI. SUO. ET. UXORI.

II.

1 Exhibet primam Reines xv. 11. licet nomina in indicem non ſint relata. Secundam xi. 31. Neque hic *Elaphio* in indice conſpicitur, tertiam habet xix. 9.

II.

ELAPHIO. FECIT. SIBI. ET. PRIM O
CONSERVO. SUO. PISTORI. MARCELLAE.

III.

L. CALPURNIUS
L. ET BESTIAE L. HERMES.
V. AN. XX.

Multa hujus notae quotidie ad me deferuntur, ſed delectum habeo: nactus ſum & teſſeram eburneam pulcherrimam quadrilaterem, cujus notae in Gruterianis inſcriptionibus nonnullae extant, ejus ab uno latere M. VAL. CN. DO. ac ſecundo. PILODAMUS, a tertio IVLI. a quarto SP. A. D. III. K. FEB. illud *Sp. Sportulam* interpretantur, ſed cum in alia apud *Franciſcum Gottefredum*, antiquarium Romanum, tres Literas expreſſas viderim *SPE. Spectaculum* potius videtur interpretandum. Gemmas etiam multas, multos nummos nactus ſum. Smithianis antiquitatibus quid fit? curam ut haberes in auctione bibliothecae Occonis Numiſmatum, jam ante te rogavi, multa enim in eo libro manu ſua notarat ὁ μακαρίτης. Vale, decus noſtrum. Romae. CIↃIↃCLII. XV. Junii Gregor. Salutant te amanter *Puteanus*, *Holſtenius*, *Allatius*. De Ovidio tecum alias confabulabor.

EPISTOLA CCXLIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Romam.

ITA ut accepi tuas, ad reſpondendum me pono. Ad illuſtriſſimum *Puteanum* miſi jamdudum, & periiſſe aegerrime ferrem. Nimis vere de ſua [1] ille potentia gloriatus eſt. Non enim ſe praeſtat illa mediam, ſed tota in partes. Narrabo ſimpliciter, quae ad me alii, nam noſter diſſimulat. Scriptum eſt, ad fines praeſto fuiſſe, qui pedem eum in terra Suecia ponere vetarent. Additum poſtea conditionem ei latam unicam, ut ſatisfaceret debitori ſuo, prius nihil clementiae exſpectaret. Fuit poſtea apud auctorem tanti mali, qui vidit exemplum (vides nihil medii aut liberi ſibi reliquiſſe) epiſtolae, quam ad [2] *Alopecium* Gallice ipſa dederat. mirari ſe ſtoliditatem ejus (*brutalité*, & saepius ea vox fuit repetita) qui male tractaſſet tantum virum, quem vel in ſuam gratiam colere & ſuſpicere debuiſſet: ideo monere, ne iter ad ſe promove-

1 *Salmaſius* 2 *Iſ. Voſſium*, quo nomine, dum eſſet juvenis, *Gerardus Joannes* pater. ſe etiam appellari voluit.

movere, neve in conſpectum venire ſuſtineret: juſtitia enim ſe adigi, ut munus illi datum abroget, & redire in patriam, ibique ſatisfacere, quem offendiſſet, jubeat; ſi pergeret, habiturum ſe infenſiorem, & experturum talem, qualem jam nunc ſe fore minaretur. Dedi ad eum literas, ſubjeci aliquid conſilii: ſed non reſpondet, & apud communem amicum finxit ſe exſpectare literas, quibus in Hiſpaniam aut Angliam ire jubeatur. Sed haec diſſimulatio vana eſt, poſtquam res omnibus innotuit. Suaſi, ut nullas ſubterfugeret indignitates, & vel argenti vehiculum projiceret, dummodo deliniret hominem & mandatis fungeretur, (nec enim haereditarias inimicitias, ut tu, exercet, nec rem familiarem videtur habere tutam, niſi ipſam exoraverit) nullum damnum, nullam indignitatem tanti eſſe, ut momento carere conſpectu iratae velit, quam haud dubie inſtigaturos, quos ibi quoque habet, invidos, ut hoc frigus in odium perpetuum convertatur. Ille ſilet, nec audivi quicquam poſtea. Videtur qui nunc palmam poſſidet, ſpem dediſſe reditus; certe habet literas, quibus admonetur promiſſi, ſcriptas incredibili verborum humanitate, nunc tempus eſſe, nunc coelum valetudini & labori itineris minus inimicum, veniret, ac tanti voti ſe compotiret, omnia ſe illi futurum. Quam ſi non fallit opinionem (ſed opinor fallet, ſaltim prae ſe fert in Galliam prius iter ſibi faciendum) ego non dubito, teque & nos omnes inde excluſiſſimos fore. Hae ſunt viciſſitudines rerum, & adeo parum cuicumque eſt aulae fidendum. Velim ad me viciſſim libere ſcribas, quaecumque de negotio illo inaudieris & ſenſeris, nam hic jam τραγικὰ jactantur, & neſcio quantae pecuniae rationes a te poſci. Omen avertat Deus. De auctione Smetiana nihil accepi. Sed nec ullas abs te literas, quod meminerim, in quibus Occonis numiſmata in illa ut curae haberem, mandaris. Faciam tamen ſedulo, ubi intellexero celebratum iri. Vale, Heinſi nobiliſſime & amiciſſime, & quicquid eveniet, τήρησον τὴν καρδίαν ἐν πείσῃ, multa enim praeter opinionem. Daventriae. XII. Id. Jul. CIϽIϽCLII.

EPISTOLA CCXLIV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

POſt menſes quatuor aut quinque urbi aeternae datas, Florentiam diebus proximis cum *Langermanno* noſtro adveni, Vir Clariſſime, ubi tuae, quas III. Kal. Majas exararas, mihi ſunt redditae. Quas ad *Caſſianum Puteanum*, nobiliſſimum & longe optimum virum addideras, recte curatae ſunt, reſponſorias ejus ubi accepero, ad te mox venient. Amicum noſtrum conventum tibi lictor. Quod addis nihil mutatum, facile credo: qui pigritiam ejus in ſcribendis literis quotidie experior, adeo quinque aut ſex meis vix unas ſolet reponere, & eas quidem plerumque breviſſimas. Miſere itaque alium illa in aula quaero, quocum literarium commercium poſſim exercere, nam amicorum

rum caeteri noſtro nihil ſunt alacriores in adminiſtranda hac provincia. Fortunis ejus inſidiatum [1] *Marruccinum* ſatis novi: idque futurum vaticinatus ſum non ſemel. Succeſſum tamen adfuiſſe nefariis impuri nebulonis machinationibus ut credam non perſuadeor. Regio quidem favore excidiſſe prorſus noſtrum ſua opera, nec unquam in Sueciam rediturum, gloriatus eſt ſcripta ad *Jacobum Puteanum* epiſtola: qui fratri porro ſuo Carthuſiano id Romam nunciavit, ut ex *Holſtenio* intellexi. Sed cum mendacii nunc manifeſte ſit convictus, ad argutatiunculas Sycophanticas confugere illum non miror. Non poſſum diffiteri, eam eſſe amici noſtri multis in rebus ſupinitatem, ut peſſum dare fortunas ſuas ipſe facili negotio poſſit ſine adverſariorum opera: ſed & ſcio non inexorabilem eſſe Dominae clementiam, obviamque ſemper veniae, & ignoſcere nunquam non paratam. *Marruccinum* in Sueciam rediturum nunciari illa mihi juſſit, cum Romae adhuc eſſem: Danos hic contubernales habeo, qui adfirment per patriam illum ſuam iter jam feciſſe: quanquam de diſceſſu ejus nihil hactenus nunciarunt amici ex Batavia. De me quod mitius jam loquitur, hoc uno ſapit homo ſtolidiſſimus, poſtquam videt & cantare parem & reſpondere paratum. Nec eo tamen minus defricabitur. Maledictis in me congerendis parum hactenus, imo nihil profecit, apud Dominam, quin optem aſſiduum illum dies totos eſſe poſthac, ut fuit hactenus, in proſcindenda exiſtimatione mea, ſic aperte tandem mores ejus invidos perſpicaciſſima Princeps rimari poterit. Ut omnem tibi de me metum evellam, audi quid amicus ad me ſcribat, vir integerrimus & intimus Auguſtae. *Unum ſi addidero*, inquit inter alia, *omnem meam penum effudi: & ſine fuco id a me dici ut credas non contendam, qui animum hunc noſti & pectus tibi devotum. Quoties Regina in mentionem tui incidit, tanto affectu de te loquitur, & dotes tuas laudibus in coelum tollit, ut majores ipſe deſiderare non poſſis, quod ſcribere ad te neceſſe duxi, ut habeas, quo te contra inimici tui furorem & contumelias, quas ſpargere non deſinit, tueri ac ſolari poſſis.* Alias poſt habui literas a regii cubiculi praefecto *Holmio*, quibus ter ad me ſcripſiſſe Dominam nuntiat, quam ego jacturam ſupinitati amici noſtri debeo, qui toto anno precibus aſſiduis rogandus fuit, ut me doceret, ad quem meas curare literas in Germaniam deberem Reginae mittendas, cujuſque opera reſponſum mihi eſſet expectandum. Unas tamen ex regiis accepi Kalendis Maijs ſcriptas, quas licet luculentas, manu ſua exararat totas Princeps optima. Illarum principium en tibi: *J'ay receu pluſieurs de vos lettres, les quels m'ont fait entendre le ſoin & l'application que vous avez a mon Service. Je ſuis obligé de vous en remercier, & je ne manqueray pas aus occaſions, dans les quels je vous pouray faire reſentir les effets de ma reconnoiſſence. ils ſeront tels, que vous n'aurez jamais ſujet de regretter vos peines & noies, les enfruits & recompenſes ſeront dignes de moy & de ma gratitude.* Deinde ubi mandata multa, quae curari a me velit, expoſuit, ita concludit epiſtolam. *Je renovelleray avant que de finir encore un fois la proteſtation, que je vous ay faite de le commancement de ma lettre, vous aſſeurant, que j'auray le ſoin de recompenſer dignement vos peines: que vous n'obligerez jamais une ingrate.*

[1] Ita Salmaſium, credo vocat, ex Catull. carm. XII. ubi *Aſinius Marruccinus* perſtringitur.

grate. Haec quam non conveniant cum iis, quae *Alaſtor* ſpargit, vides. Ea tamen tibi ſoli habeto, non enim ad oſtentationem proferuntur. Rideamus igitur odioſas Sycophantarum ineptias, rumoreſque ſenum ſeveriorum omnes unius aeſtimemus aſſis. Ovidius meus ne parum emendate ſit editus valde metuo: quare ſi quae inter legendum tibi occurrent, ea ne invideas mihi rogo. Totum de novo cum octo aut decem codicibus contuli, nec pauca deprehendi curis prioribus addenda. Medicei codices excutiendi reſtant, quorum paucos evolvi olim. Vaticani ita me exercuerunt, ut non potuerim tria Virgilii exemplaria literis majuſculis Romanis exarata pervolvere, quorum duobus etſi *Pierius* ſit uſus *Valerianus*, tertium Palatinae olim bibliothecae ſecutus ſit in editione ſua *Hieronymus Comelinus*, tamen poſt illorum meſſem relictum mihi ſpicilegium non diffido. Excutiam igitur in urbem reverſus. In Siciliam enim excurrere me velit Auguſta. Quartum ejuſdem notae Mediceum jam olim contuli. His praeſidiis inſtructus dare poſſim editionem divini auctoris non peſſimam. Vale. Florentiae. CIↃIↃCLII. XVIII. Jul.

EPISTOLA CCXLV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

REdditae mihi ſunt ſuaviſſimae tuae heſterno die, mi Gronovi: ad quas paucis nunc reſpondebo, tum quod ſolito ſim diſtractior epiſtolis exarandis, tum quod pleraque, in quibus illae ſe potiſſimum exercent, ultimis tuis jam praeoccapavi. Iis enim regiarum excerptum literarum addidi, ut quo loco res meae eſſent intelligeres. Amici noſtri caſum aegerrime fero. Quanquam negari non poteſt, ſuis illum auſpiciis periiſſe. Quid enim opus erat, tanto ſtudio belluam iſtam fovere? Meminiſti, credo, quid praedixerim tibi olim. Haec eadem cum amico noſtro identidem occentarem, nunquam auditus fui. De commodandâ pecuniâ, ne tam prodigus eſſet, quoties rogavi? Ille tamen ſollicitudinem iſtam referebat ad ſimultates eas, quas cum *Alaſtore* & exercui ſemper, & exercebo impoſterum, dum ſpiritus hos reget artus. Rem occultam apud me habuit hactenus: proxime tandem ab illo accepi, quibus aperte meeum agit, ac calamitatem ſuam, quam ex amicorum Pariſienſium epiſtolis jam praeceperam, bona fide narrat. Cum habeat in patriâ, quo poſſit vivere, miror tam abjecto illum eſſe animo, ut injurias iſtas ferat. Non ferrem certe ego. Et tamen meâ magis intereſſe exiſtimo, quam illius, ut bono loco ſim in aula iſtâ. Nam quod tu exiſtimas deliniri adverſarium poſſe: fugit te ratio, mi Gronovi. Non talem tu expertus es, non talem alii, qui poſt offenſas in gratiam cum illo reverti ſtuduerunt. Fecit hoc quidem amicus noſter, & epiſtolam illi ſupplicem ſcripſit, qua precaretur, ut inimicitiarum miſ-

ſam

ſam faceret memoriam: ſed ſycophanta multis illam praeſentibus vix inſpectam in ignem projecit. Nihil tale de me audies unquam. Pereant potius & in malam rem eant fortunae omnes, quam facinus me indignum committam. In aulam rediturum *Alaſtorem* juſſit ad me ſcribi Domina, mox ſubjunxit literas, de quibus nuper tecum egi, credo, ut omnem mihi metum excuteret. Rationes a me poſci ullas atrox mendacium eſt, & *Alaſtore* dignum. Vix enim mille ſcutatos hactenus accepi ad iter faciendum: cum vana ſpes aſſidue detur, majorem pecuniae ſummam mox adfuturam. Ita factum, ut plus quam mille florenos ex meo aere jam expenderim, praeter mille alios, quos libris aliiſque rebus emendis in privatos uſus converti. Ne mihi credas, audi ipſam Dominam. *Mandez moy les Catalogues des livres, que vous avez achetes, & des ceus que vous avez fait copier, e le contes del' argent, que vous avez depencè, & pour voſtre perſonne & pour voſtre achet. Je vous feray tout paier, & mandè moy auſſi combien vous aurez beſoin, affin que je envoie les changes pour voſtre vojage. Je ne vous puy rien dire, ſi non que je remette tout en voſtre diſcretion.* Et haec quidem ad os calumniae obſtruendum. Novit etiam omnium optime amicus noſter, quam male mihi de omnibus proſpectum fuerit in hoc itinere, quem graviſſime propterea increpavi, ſimul ac Lutetiam adveniſſem, idemque facere non deſtiti omnibus pene, quas ex Italia ad illum dedi, literis. Inquire, quaeſo, in auctorem hujus mendacii. Hoc mihi credas velim, Gronovi, ſi amici noſtri loco fuiſſem, nunquam de aula accedenda cogitaſſem. Neceſſitas ad illam vitam me compulit, cui magis magiſque ineptum me eſſe indies experior. Diſſerui ſaepe cum amico noſtro ea de re ante in Sueciâ. Sed alium ejus rei fructum non ferebam, quam ut ille melancholiam meam (ſic enim vocabat) rideret, omniaque mox ad Dominam deferret, quae nonnunquam exprobrabat, ſatis ſe videre animum mihi eſſe ab obſequiis ſibi praeſtandis alienum. Calamitatem de morbo patris jam intellexiſti: quae reverti me domum, ut opinor, coget. Hoc certe ut liceret mihi, a Domina multis precibus proxime flagitavi. Vale, & ſcribe. Florent. CIↃIↃCLII, 12. Aug.

EPISTOLA CCXLVI.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

GEminas nuper ad te dedi, Vir Clariſſime, quibus rerum mearum ſtatum abunde te docui. Nunc cur ad te ſcribam, optimus virorum *Caſſianus Puteus* eſt in cauſâ: a quo reſponſum hîc habes. Mediceam hactenus non inſpexi, propter calores aeſtivos. In regiâ, de qua tecum egi, epiſtola multa intricate ſcripta legi vix potuerunt, corrige in excerpto, quod miſi, illa: *quo vous*

Digitized by Google

vous n'aurez jamais ſuſiet de regretter vos peines, & *nojez. les enfruits*, &c. quae etſi ipſe non aſſequerer, melius tamen legere non potui. Nunc diligentius excutienti, quaedam deleta leviter apparent. Caetera ſic ſe habent. *que vous n'aurez jamais ſusjet de regretter vos peines: les bienfaits* &c. Amici noſtri calamitas jam publica eſt & omnibus innotuit, poſtquam palam oſtentare Reginae coepit epiſtolam *Alaſtor*. Scis quid olim vaticinatus ſim tibi, idem & amico noſtro praedixi non ſemel, utinam tempeſtive fuiſſem creditus. Si Juvenalis nunc viveret, novae Satyrae eſſet locus, in quâ tamen repetenda omnino eſſent iſta: *Stoicus occidit Baream*, *delator amicum*, *Diſcipulumque Senex.* Spero tamen in integrum reſtituendas ejus fortunas. Cum nihil ſuccurrat, quod nunciare poſſim, literarum loco habe hoc elegidion, quod rogatus [1] nuperrime ſcripſi. Vale. Florent. CIƆIƆCLII. Kal. Sept.

De rationibus, quas a me petat regina, quam ſplendidum ſit mendacium, agnoſcere ex ipſius Dominae epiſtolâ potuiſti, petit enim, ut ſignificem, quid de meâ pecuniâ expenderim: quod & indicavi. Inquire quaeſo in mendacii auctorem.

1 Additum erat carmen in Sereniſſimi Coſmi Medicis, magni Hetruriae Principis, natalem decimum, quod legitur inter Heinſii Poëmata lib. II. Eleg. 4. pag. 38.

EPISTOLA CCXLVII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

TOtis tribus menſibus nihil a te literarum vidi, Vir Clariſſime. Ultimae tuae res amici noſtri in aulâ turbatas nunciabant, & ſiniſtros, qui *Alaſtoris* operâ de me ſpargebantur apud vos, rumores. Ab illo tempore ter ad te ſcripſi. Nunc quartum ſcribo. Sed paucis. De me, quae ſpargi narrabas, quam ſint falſa *Voſſius* noſter te docere poſſit. Non enim ignorat, quam parum viatici Lutetiae mihi a negotiatore regio ſit datum, quaſque de meo expenſas fecerim. Sed hanc jacturam nihil moror. Nam ingratam ſe non fore pollicetur Domina, & ſi non promitteret, mores ejus ultro id ſperare me juberent. *Alaſtor* impotenter nimis victoriâ ſuâ uſus eſt, qua re, quod inter nos dictum, offendit illam non leviter, cujus a nutu pendemus. Certe niſi quid frigusculi interveniſſet, jam rediiſſe in Sueciam debebat. Quod quare factum non ſit, ipſe omnium novit optime. *Bochartus* amici noſtri res lapſas magno ſtudio fovit, atque etiam in integrum reſtituit, ut confido. Ego inter Italos hibernabo. Quas ad te dedi ultimas, *Voſſio* miſi. Additae iis erant Illuſtriſſimi *Caſſiani Puteani* literae, *Langermannianae* etiam, ſi recte memini. Inceperat ille Livio Mediceo manus admovere, jamque primae decadis libros duos abſolverat. Mox intermiſit laborem, totus in Manethonis poëtae Graeci Apote-

poteleſmatis deſcribendis occupatus. In Batavia quid rerum geratur, cum ignariſſimis ignoro. Raras enim & breves a *Goëſio* accipio, quod domo plerumque abſit. [1] Genevenſem illum in aedibus Alaſtoris magnas excitaſſe turbas audio. Mirum ni id juſſu fecerit Jovis illius ſui. Hic ſecundus erit Claudii Auguſti triumphus de ſubactis Britannis. Poëmata mea non prodire indignor. Habeo elegias quatuor aut quinque, quae addi poſſint, nuper a me conſcriptas. Ultima *Balzacium* compello, luculento carmine ab illo provocatus, quo Galliae calamitatem deplorabat. Ego Britannos depecto, ex occaſione belli, quod inter illos ac noſtros nunc fervet. Pariſiis prodiit Sidonius Apollinaris curis *Sirmondi* ſecundis illuſtratus. Vitam quoque *Petri Puteani* a *Nicolao Rigaltio* deſcriptam jam videre lucem arbitror. *Gothofredus* Genevae obiit. *Voſſium* in Batavia hibernaturum exiſtimo. Ego Mediceos Ovidii codices, quos olim neglexeram, nunc evolvo, nec ſine fructu. Velim literarium commercium minus inter nos frigeret. *Schelius* quid agit? quid alii amici? Excita quaeſo apud illos mei memoriam frequenter. Salutat te *Langermannus* noſter mellitiſſimus. Vale. *Florentiae*. manu praecipiti. A. CIↃIↃCLII. XXVIII. Octobr. Greg.

1 *Alex. Morum*, qui dicebatur ſubagitaſſe Salmaſii ancillam vel contubernalem, genere Britannam.

EPISTOLA CCXLVIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Florentiam.

JAmdudum tuum ad poſtremas meas reſponſum exſpecto. Interea redditae mihi, quibuſcum *Caſſiani* gratiſſimas, nec minus gratum Natalem x. Coſmi miſiſti. Interea ex Hollandia tantumdem literarum, quam a te habui. Si apud alios ſic ſilet a Stoico, ut ludis, occiſus, quemadmodum cum olim libertas, ſic nunc una cum Amyclis perdet ſilentium. Ego rogatus a Ludovico Elzevirio perpaucos dies impendi P. Papinio Statio: correxi nonnulla in contextu: & reliqua in Silvis, guſtumque Notarum ad Thebaida & Achilleida addidi. Libellus eſt ea forma, qua Ovidius tuus. Nihil exſpectabis magni, praeſertim ab homine ſic diſtricto & direpto. Jam ſunt aliquot menſes, cum quotidie ſex horas occupo dictatis dandis ſaltem; quid dein putas effluere conquirendis & meditandis. [1] Centonem varium & inaequalem Hiſtoriae univerſalis tandem accepimus. Ubi videbis, jurabis eſſe ſui patris foetum. Palam profitetur ſe compilaſſe libellos iſtos, quos deprehenſos aliquando in menſa, ſi meminiſti, ridebamus. Qui non legent tamen, immo & multi qui legent, magnifacient. Prodiit & *clamor Regii ſanguinis*, ſine auctoris nomine, quem tamen intelligo facile eſſe *Morum*, qui etſi vult videri ſe cauſae id de-

1 Credo reſpici *Boxhornii* Hiſtoriam univerſalem, quae hoc anno prodiit Leidae.

dediſſe, ſatis prodit ſe potius id dediſſe patrono hoſpiti, ut *Miltono* frigidam ſuffunderet in anteceſſum, dum alter lacum aut mare criminum undique conductum parat. Ligurrit etiam adverſarii ſui τοῦ μακαρίτη locum, &c., ſi quid adhoc valebit patronus, obtinebit: nec deſperat interim, ſi minus hoc procedat, & mulcere aures aulae Friſicae facundia patria, & tenere locum *Cloppenburgii* defuncti in Academia. Et ego putabam Amſterodami Graecaturum; jam vocatum, jam accepiſſe conditionem ajebant. Praefixi Statio breve alloquium ad Chriſtinam Reginam, quod vellem recitaſſe tibi. Non tamen, ſpero, diſplicebit. Miſi exemplum *Bocharto*: ſed illi morantur, & operae praecipitant, ut rem videam eſſe commendandam fortunae. In Ovidio tuo lib. IV. met. de Clytie: *& ſub Jove nocte dieque Sedit humo nuda.* An non malis: *& ſub Jove nocte dieque Sedit humi nudo.* Illud haud dubie probabis lib. VII. de regia Creontis Corinthii Medeae venenis accenſa: *Flagrantemque domum regis male vidit: utroque Sanguine natorum perfunditur impius enſis.* Tu dediſti: *male vidit: utrumque.* Nimirum legendum: *Flagrantemque domum regis mare vidit utrumque Sanguine* &c. Eſt enim, ut noſti, bimaris Corinthus. Pulcherrimos & caſtigatiſſimos verſus tuos ad Sereniſſ. Etruriae Principem ſcis nemini magis ad guſtum eſſe. Illuſtriſſ. Equiti *Puteano* ſcribam, ubi Statium mittam. Quid conſilii ceperit *Langermannus* ſcire haveo. Si de ſententia patris Germaniam petet, magnae commendationi erit illi in patria tempore Comitiorum vidiſſe Ratisbonam. Et inveniet ibi *Rottendorfium* noſtrum Monaſterienſem, Epiſcoporum aliquot vicinorum valetudines regentem, & meo & ipſius nomine ſibi faventiſſimum. Vale, nobiliſſime & amiciſſime Heinſi, & me ama. Daventriae XIII. Kal. Decemb. CIƆIƆCLII.

EPISTOLA CCXLIX.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

PErtinaciam ſilentii tui ſatis mirari non poſſum, Vir Clariſſime. Totis certe quinis menſibus, quos in hac civitate jam ago, non niſi unas a te accepi, cum ego ſextum ſeptimumve nunc ſcribam. *Goeſius* frequenter domo abeſt. Quare metuo, ne tuae interim, quas ad illum ſoles mittere mihi reddendas, aberrent. Rectius igitur facias, ſi *Voſſio* noſtro tuarum curandarum demandes provinciam. Obſervationes quoque tuas nec vidi hactenus, nec miſſas ad me ſcirem, niſi monuiſſes jam olim ipſe. Immane quantum ſupinus eſt his in rebus *Goeſius.* Totis fere tribus menſibus nihil ad me literarum dedit. Faſciculus, quem oblatum tibi *Lauretanus* voluit, in Bataviam jampridem advenit. Haeret inter ſarcinas meas, quas Venetiis ad *Goeſium* miſi, a quo petendus eſt. *Langermannus* Romam diſceſſit, ut abſolvat, quae agenda reſtabant in

in Vaticana. Abiturus tradidit mihi excerpta trium primorum librorum Livii Medicei, quae ad te volebat mitti. Ego vero conſultius exiſtimavi me facturum, ſi tibi ipſi ea traderem in manus, quod viderem itinera non eſſe ſatis tuta, literaſque minus diligenter curari. Ante menſes tres Illuſtriſſimi *Puteani* epiſtolam ad te dedi, nec ſcire poſſum hactenus, an curata ſit. Interim vir ille eximius diebus proxime elapſis anulos duos miſit mihi veteres, quorum alteri Titi Imp. caput eſt inſculptum, alter leonem exhibet. Iis te donatum cupit, quos a me accipies. Poſt duos enim menſes, aut tres ad ſummum, Italiae limites excedam. Moratur diſceſſum meum munus, quod Hetruriae Princeps Leopoldus Reginae parat. Curavit colligi carmina Hetruſcorum Poëtarum praeſtantiora, quae lucem non viderunt hactenus. Tomi erunt tres aut quatuor. Ut autem commendet hoc munus, invitavit praecipua Italiae ingenia ad laudandam Auguſtam. Ipſe praeivit aliis. Carmina ſunt ſatis multa, quae operis veſtibulum occupabunt. *Langermannum* Venetiis aut Mediolani expectabo. Unde Genevam cogito, atque inde Bernam & Baſileam, ut Bongarſianos codices excutiam. Velim & Auguſtam excurrere. Sed dubito, feſtinandum enim erit. Illa mihi via probabitur prae aliis, quae maximam de Ovidianis codicibus ſpem faciet. Mediceos fere omnes, quos olim neglexeram, jam evolvi. Tu ſi quid in adventum meum potes corradere, hoc, quaeſo, age. Rottendorfianos praecipue. Codex Metamorphoſeôn, quem ultimum mihi ſuppeditaſti anno proxime elapſo, ſatis bonus eſt. Inter alias unam in illo lectionem inveni, quam minime contemnendam puto, etſi a nullis confirmetur membranis lib. XI. in fabula Ceycis. *Conſulat ut ſacras, hominum oblectamina, ſortes.* Sortes quandoque metum incutiebant conſulentibus, ergo non ſemper oblectabant. At tuus ille codex habet *homini lactamina.* quae vana ſpe plerumque lactabant homines. Quid dici poterat elegantius? Sed de his jam ſatis. Ubi ſalvus rediero, obtundam te aſſiduis quaeſtionibus: haeret enim mihi aqua in plurimis. Quo enim diligentius attentiuſque evolvo praeſtantiſſimum auctorem, eo mihi videtur inquinatior. Tu, qui Germaniae bibliothecas praeſtantiores luſtraſti, mone, quaeſo, ubi locorum tempus aliquod videar cum fructu magno exacturus. *Schelius* noſter quid agit? Amicis omnibus ut me commendes rogo. Salutem illis, *Alaſtori* furcam & reſtim, de cujus corio comitia habebuntur, ubi rediero. [1] *Aethiops* ſociennus ejus triumphum egit, ut audio, in amici ſui aedibus de ſubactis Britannis. Gazettae certe Londinenſes fabellam narrant lepidiſſimam: palmam eam praereptam ſibi dolet *Alaſtor:* quare ſimultates cum Aethiope nunc ſtrenuas exercet, ſi quid famae creditur. Vale, decus noſtrum. *Florentiae.* CIↃIↃCLII. X. Decembr.

1 *Alex. Morus.*

EPISTOLA CCL.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

QUid meis factum ſit literis, quas ex hac urbe ad te dedi, non ſcio, Vir Clariſſime, hoc ſcio, dediſſe me frequentiſſimas: quarum ultimae ante dies viginti, ſi recte memini, *Voſſii* noſtri curae ſint commiſſae. Ego vero, poſtquam totis quatuor aut quinque menſibus nullas a te accepiſſem, Goeſiana tandem opera diebus proxime elapſis nactus ſum, quas XIII. Kal. Decembr. exaratas. In iis autem quod ad alias neſcio quas reſponſum flagitas, jam tenes fruſtra te eſſe, cum eas non viderim. Quare ſi apographum earum ſervaſti, id ad me mitte, aut ſaltem indica, quid illae continerent rerum novarum, quidve exigerent officiorum, ſi quid exegerunt. Suas tibi redditas heſterno die monui Equitem *Caſſianum*, cum illi forte ſcriberem. Ultimis meis jam credo intellexiſti, penes me eſſe anulos duos antiquos, quos ille tibi oblatos cupiat. Accipies illos, ubi domum reverſus ero. Obſervationum tuarum exemplaria nec vidi, nec quando viſurus ſim, ſcio. Mirum ni in Goeſianis aedibus etiamnum morentur. Quod ſi ita res ſe habet, adde, quaeſo, illis Statios, quot inter Italos amicos voles dividi, & faſciculum *Puteano* inſcribe, Romamque per Elzevirium mitti cura. Operam vir ille nobiliſſimus dabit, ut comitatis exemplum eſt & lex unica, ne alii liberalitate tuâ fraudentur. Venetias tamen aut Patavium ſi quid mitti cupis, feceris conſultius, ſi recta illic id omne perferatur, non Romam. *Carolum Datum* nolim a te negligi, tui meique in hac civitate ſtudioſiſſimum; qui jampridem geſtit tibi innoteſcere. Obſervationum & Statii exemplar mihi deſtinatum, apud te in adventum meum fac ſervetur. Equitem *Puteanum* non fruſtra a me diligi ac praedicari *Langermannus* te docebit: qui nunc Romae eſt, ejuſque comitatem experitur quotidie. Obiit illa in urbe ante menſes paucos Vaticanae bibliothecae cuſtos, vir longe humaniſſimus, & cujus operâ factum eſt, ut omnia nobis paterent fere, nihilque negaretur, dum illam frequentavimus. Succeſſorem nactus eſt, inſignis inſcitiae ac ruſticitatis hominem, quique *Langermanni* noſtri patientiam indignis modis nunc exercet. Unde fit, ut nec amicus noſter fructum magnum iſto ex itinere ſit laturus, nec ego etiam. In ſe enim receperat collationem gemini exemplaris Virgiliani, literis Romanis majuſculis exarati, meae in ſpem gratiae. Quibus ego ſubſidiis inſtructus divinum vatem plurimis locis emendatiorem dare poteram. Nam tertii codicis ejuſdem notae, qui in Medicea exſtat, excerpta penes me ſunt, quarti Palatini penes Reginam. Doleo laborem hunc non ſuſceptum a me, cum Romae eſſem. Sed dum *Goeſio* gratificari ſtudeo, dies quatuordecim perierunt

Digitized by Google

runt in Agrimenſoribus conferendis, idque ſine utilitate ullâ. Amicus noſter Amſtelodamenſis, civiliter mortuus, & a Stoico magiſtro occiſus, quid rerum gerat, ſi neſcis, ego te docebo. Mutuum alienationem eſſe non poteſt concoquere, cum omnia contraria a praeceptore doctus ſit iis, quae nunc magno ſuo malo experitur. Fortuna ejus quoque alienationem paſſa eſt, cum regiae bibliothecae curam occuparit *Naudaeus*. Non defuerunt illi admonitiones meae, quas ſi tempeſtive amplexus eſſet, melius nunc ſecum agi videret. Sed innata quadam ſibi ſecuritate neglexit ac contempſit, quae fideliter ſuggerebam. Gaudebat iter Italicum a me magno ſtudio urgeri, ac perſuaſum habebat, me abſente turbas fore omnes facile ſedandas. Ego contra, quod omnem *Alaſtoris* iram ac rabiem ſolus ſuſtinerem, augurabar fore, ut, poſt diſceſſum meum, faba iſta in ejus caput cuderetur. Nunc vatem verum me fuiſſe agnoſcit. De pecuniâ, praeſertim *Alaſtoris* filio, praeſtanda temerarium conſilium ſaepe interpellare ſum conatus. Meminiſſet ſe malo jam apud *Alaſtorem* eſſe loco, meminiſſet ſimultates nunquam poni ab *Alaſtore*, beneficia illi pro injuriis eſſe, aulam Gallis circulatoribus opplendam fore. Ad haec omnia ridere ille, & me melancholicum appellare. In mandatis praeterea regiis exequendis mira fuit ſupinitate. Mecum ita egit, ut oſcitantius non potuerit. Vicies ad minimum ab illo petii, poſtquam Holmia profectus eſſem, ut ex miniſtris aliquem regiis per Germaniam conciliaret mihi, cui literas meas, quas Reginae ſcripturus eſſem, curandas committerem. Id enim Domina fieri juſſerat, ſuâque, ut fieret, intereſſe arbitrabatur. Romae demum doctus ſum, Noribergam literas ad *Georgium Furſtenheuſen* eſſe mittendas. Ita factum eſt, ut nec ego *Furſtenheuſium* monere potuerim, ubi locorum degerem, & ille mei ignarus ex quatuor regiis epiſtolis mihi inſcriptis, unam tantum curarit. Cujus rei tota invidia noſtro illi incumbit. Sed ut hinc digrediar; quantum intelligo (ſcribit enim ad me ſubinde) totus eſt in depectendo adverſario, cui malum maximum minatur. Petit a me ut Solinos, Plinios, Hiſtorias Auguſtas, Tertullianos, conferam: omnium denique auctorum rationem habeam, quibus manum admoverit *Alaſtor*, oſtenſurum ſe brevi, nihil in ullis ſcientiis illum vidiſſe, in Geographiâ eſſe aſinum, in Graecis infantem. Nilum ab illo frequenter in Solininis exercitationibus appellari μεγάλον ποταμὸν, & in nominativo μέγαλος ποταμός, hujus notae infinita alia ſe obſervaſſe. Haec in aurem tibi. Ego vapulanti favebo. *Clamorem regii Sanguinis* ab Anglo ſcriptam neſcio quo, ſed a *Moro* editam intellexeram. *Morum* tamen parricidae pro auctore ejus libri habent, ac egregie in Gazettis, ut vocant, Londinenſibus defricarunt, tanquam compreſſa ſit ab illo *Alaſtoris* pediſequa, addito hoc epigrammate, *Galli ex concubitu gravidam te, Bontia, Mori, Quis bene moratam morigeramque neget?* Agnoſcis in illo Ouweniani acuminis ineptias, quod *Vlitius* heros mecum communicavit. *Alaſtoris* ſcriptum contra Anglos avide expecto, de meo enim tergo quin illic comitia ſint habenda nullus dubito. Sic promiſit certe, cum *Miltonum* a me armatum perſuaderi ſibi paſſus ſit. Haerent in inſidiis Scazontes mei, mox provolaturi, ubi intellexero, locum mihi in cacatis iſtis chartis

 dari,

dari. *Voſſio* amoto nihil itineri ſuo Suecico obſtare credi vult, praeter meas fortunas: ab iis metum ſibi eſſe. Quapropter literas a populari ejus, regio archiatro, non ita nuper accepi, quibus ad concordiam me hortatur, paciſque conditiones valde ridiculas proponit. Excepi hominem, ut merebatur, ſalſe ſatis. Audio valde nunc infenſum mihi eſſe. Sed ego fortunas perire potius patiar, quam exiſtimationem. Quanquam periculum non eſt, niſi regia promiſſa deſtituant. Semper enim eſt pollicita Domina*, ad concordiam iſtam non fore adigendum me invitum: nec ego de pace unquam ſpem feci, quod hominis mores & ingenium probe noſſem. Verum de his ſatis jam ac ſuper garrivi. Venio nunc ad Ovidium, & tuas in eo emendationes. Libro IV. Met. *ſedit humo nuda*. Nihil mutandum videtur, quod pace tua liceat dixiſſe: ſimilis eſt locus Epiſt. Hypermneſtrae, *Quaeque modo, ut poſſes etiam Jove digna videri, Dives eras: nuda nuda recumbis humo*. Triſt. lib. I. Ep. V. *Aut ut edax vultur corpus circumſpicit, & quod Sub nuda poſitum cernere poſſit humo*, ex membranis, vulgo, *Sub nulla*. Met. IV. Fab. Perſei. *Anguiferumque caput nuda ne laedat arena, Mollit humum foliis*, etiam ex MSS. vulgati, *dura*. Plura exempla collegi alibi. Altera correctio, *Flagrantemque domum regis mare vidit utrumque*, quantivis pretii eſt, nec dubitandum. Miror ſtuporem meum, qui non viderim, *utrumque* pro *utroque* edendum curavi, vetuſtiores membranas ſecutus. Epiſt. Phaedrae, *Et tenuis tellus audit utrumque mare* de Iſthmo Corinthiaco. Ita eſt, mi *Gronovi*, nihil miſero Ovidio inquinatius. Parum reſtat quin XVIII. Metamorphoſeos codices Mediceos abſolverim. Utinam iſtud tempus licuiſſet terere in Germanicis bibliothecis, ubi vetuſtiora reperiri exemplaria nullus dubito. Sed hoc fortaſſis dabitur aliquando. Una nonnunquam litera quantas turbas dedit! Sic ult. Amor. Elegia. *Traditur haec Elegis ultima meta meis*, ut editi & ſcripti omnes, cum *Raditur* omnino ſit legendum, ut puto jam olim me monuiſſe, apud Propertium quoque alicubi *Poma Tantalea tradere manu* legitur, pro *radere*. Medic. faciei, etiam non juvant MSS. illo verſu, *Faeminea veſtri potiuntur lege mariti*, at ſcripſerat Ovidius, *poliuntur* Triſt. lib. II. *Nec male commiſſa eſt nobis fortuna reorum Uſque decem decies inſpicienda viris*, τὸ *uſque* friget, quare vel invitis membranis repone, *Liſque*. lib. IV. El. I. *Sic ſi quem nondum portarum ſede receptum Barbarus in campis repperit hoſtis, agit*. *portarum ſede* non placet. Scribe *ſepe*, pro ſepto. Met. XII. Fab. IX. *Arce locus ſumma, feſſis loca grata carinis*, repetitio illa *locus loca* inſulſa eſt. Lege, *Arce focus ſumma*. Pharon intelligit, ſed duas ultimas emendationes a MSto confirmatas offendi. Ut & illam lib. VII. fab. Cephali, *Dat mihi praeterea, tanquam ſe parva dediſſet Dona, canem munus*, cum perperam lectum ſic hactenus *tanquam ſi*. Poſſem plurimas hujuſmodi conjecturas proferre, quas in MStis poſtea offendi, ſed ne mendax aut vanus videar, in notis ad Ovidium illas meis imputabo membranis. Ne in hiſce levioribus pergam haerere, unum proferam locum ſatis difficilem Met. XIV. Fab. Pici. *Par animus formae: nec adhuc ſpectaſſe tot annos Quinquennem poterat Grajam quater edere pugnam*. Haec ſunt inquinatiſſima, nec juvant MSti multum, niſi quod pro *poterat*, agnoſcant quidam, *pote-*

Digitized by Google

poteram, *poteras*, *poterant*, & *Graia pugna*. Ero aliquanto audacior. Certum eſt haerere mendum in τῷ *edere*, pro quo ſuſpicor legendum *Elide*, ſed nec dum ſanus eſt locus, quare pro *tot annos* velim reponi *per annos*, ut totus locus ſic ſe habeat. *Par animus formae, nec adhuc ſpectaſſe per annos Quinquennem poterat Graia quater Elide pugnam.* Vide an quid melius excogitare poſſis. de Rottendorfianis Ovidiis aurem jam velli tibi: eos inſpectos mihi cupiam. Amanuenſi etiam opus mihi erit, ubi ab vos rediero, rediero autem menſe Aprili aut Majo ad ſummum, nam famulum hîc ſum relicturus. Vide an probum aliquem invenire poſſis. A Fabricio habui mellitiſſimas. Vale. Florent. CIƆIƆCLIII. VII. Jan.

Quia nugas meas non faſtidis, addam [1] Epigramma, quo nuper *Carolum Datum* compellavi, cum donarem pugillares illi eburneos. Ultimis meis falſus fui, cum affirmavi tuo codici deberi lectionem iſtam, *ſacras homini lactamina ſortes*. Extat enim in exemplari, quod eodem tempore ad manum erat, in Sixtiniae bibliothecae auctione empto. Illud lib. I. Met. *Cuncta prius tentata* confirmat Mediceus unus. Notavi plura loca, in quibus eodem modo ſic peccarunt librarii, quorum duo nunc ſuccurrunt. Faſt. lib. I. ubi feſtum Bacchi deſcribit, *Faſtus ineſt pulchris: ſequiturque ſuperbia formam.* leg. *pulchrae*, vel ſine MStorum ope. Agit enim de Lotide. Amor. lib. III. Epiced. Tibulli; *Durat opus vatum, Trojani fama laboris.* imo, *vatis*. Cum de Homero adhuc ſermo ſit. & hoc ſine MStis. Alia vellem. Sed finis ſit nugarum.

[1] Editum lib. III. Silv. p. 200.

EPISTOLA CCLI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Florentiam.

EGo vero ne unas quidem tuas mihi conſcius ſum ſilentio tranſmiſiſſe, quicquid tandem factum fuerit meis. Illuſtr. *Lauretani* faſciculum ab affine tuo petam. Exemplaria mei libelli diſcrucior nondum ad te perveniſſe: nimis vereor, ne fruſtra ea in Italiam miſerim. Excerpta Liviana, credo, recepero tempori cum adventu tuo: nam poſt Elzeviriorum mortes nondum intellexi filios id munus maturare. Ego tamen, quantum licet, progredior, ne, ubi volent, in mora illis ſim. Annulos antiquos, quos mihi muneri deſtinavit illuſtriſſimus *Puteanus*, nullo auro, quantumvis excocto, commutaverim: itaque diligenter adſerves, rogo. Literas ejus mihi recte redditas jam ter aut quater, opinor, ſcripſi. Reſpondebo illis, cum Statium adjungere illis potero: quem ſcis rogatu Lud. Elz. dudum me percurriſſe, & reliqua ad Silvas, guſtum ad Theb. & Achill. addidiſſe. In fronte adoravi Dominam praefatiuncula, quam accommodatiorem auribus principum, quam ſint aliae meae, judicat amicus noſter,

ſter, qui has ad te curabit. Principis Hetruriae nobilitati in commendanda Reginae pariter & ſuo erga literas & ingenia ſtudio mirifice faveo & applaudo. Erit haud dubie illud tam illuſtre monumentum, ut ex nullo alio probatura magis ſit noſtrum ſeculum poſteritas. Itaque fac, quaeſo, ſi potes, ut, ubi redieris, & ego ad lectionem ejus admittar, mitius feram, quod nec Ferrarii nec Valeſii Panegyricos adhuc videre mihi contigit. A *Reineſio* tandem ſenas uno tempore accepi, quas ille diverſis temporibus dimiſſas, & cum diu ſubſediſſent apud indiligentes amicos, ad ſe relatas, in unum concluſit faſciculum, & officii ſui teſtandi cauſa, ut erant, venire ad me voluit. In illis tu quoque partes habes. XXVIII. Octob. Anno 51. *Judicium, quod de Inſcriptionibus fecit Ampliſſ. Heinſius, gratiſſimum eſt: utinam Voſſianas videam quoque. A Donio Equite Flor. accepi plurimas per amicos: quaſdam ejuſdem inſeruit libro de Don. & tabellis Thomaſinus* &c. Et in ſcheda addita: *Cum ſignatas iſtas tabellario tradidiſſem, ſupervenerunt* &c. *Id ſaltem ingenti laetitia me adfecit, quod Ampliſſ. Heinſium ejuſque propenſiſſimam voluntatem in iis conſpicere mihi licuit. Gratiſſimae ſunt Weſttappellanae Inſcriptiones* &c. IV. Septemb. Anno 1652. *Heinſium juniorem tuo, Gronovi cariſſime, monſtratu cognovi optime: certat in Elegia cum veteribus, in Lyricis etiam novos ſuperat. Critica vero ejus quam modeſta mitiſque: cum pro patre pugnat, ejuſque filio, pietas fecit acriuſculam: quam accurata & erudita! Luculenter de Claudiano meritum eſſe muſſat etiam Lipſienſis momus: de Ovidio pariter nos ſperamus.* In reditu ſi Auguſtam accedes, forte & excurres Reginoburgum vel Ratisbonam: invenies ibi *Rottendorſium* in comitatu Epiſcopi Monaſterienſis, non ceſſantem, ut ipſe ad me ſcripſit, colligere ſi quid poſſit veterum librorum. Salisburgi in palatio Archiepiſcopi parvum ſcrinium eſt MSS. ubi Plautum, Caeſarem, Celſum, Nepotem, Tibullum, Petronium, Statii ſilvas, & alios vidi: vix Silvas contuli. Monacii etiam Bavarica Septemviralis bibliotheca MSS. non caret: ut nec Caeſarea Viennae. *Schelius* noſter Hagae magnum virum praeſtat, &, quantum in ipſo eſt, arcet dominatum, quem ſane non pauci vix reſpiranti libertati obducere conantur. Vale, Heinſi nobiliſſime & optime, & feliciter ad nos redi. Daventriae. Non. Januar. CIↃIↃCLIII. quem omnem tibi ſecundiſſimum precor.

Ex literis hominis nequaquam male volentis tibi: *Le ne voy aucune apparente de reconciliation entre Monſ. de Saumaiſe & Meſſieurs Voſſius & Heinſius, vouz ſcavez juſques ou portent les reſſentiments du premier, & qu'il a bonne memoire. Ces Meſſieurs peuvent a mon advis faire eſtat de ne plus retourner en Suede, ou le credit de leur partie eſt auſſi grand que jamais, principalement depuis la venue d Mons Bourdelot, qui le ſouſtient puiſſamment &c.*

EPI-

EPISTOLA CCLII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

REcte accepi tuas per affinem: tu interim, opinor, meas per *Voſſium*. Profecto omnibus reſpondi tuis, meae ſi male ſunt curatae, plane perierunt, nec enim exempla ſervare mihi, niſi rariſſimarum, ſi quibus magnopere meditatis opus fuit, hae occupationes permittunt. De Statii exemplaribus, quae heri demum accepi, faciam quae praecipis. Nec obliviſcar Nobliſſ. *Dati*, quem quod ſtudii amoriſque erga me complevisti, gratiſſimum eſt mihi. De [1] fulgurito vaticinia tua haud ſcio utrum magis doleam, cum tam vera, an cum minime credita fuere. Sed putas ſectam, quam induit, Epicurei aut Stoici dei paſſuram, ne jaceat inultus? Ego quidem praeclara illa, quae minatur, vereor ne eundem habeant exitum, quem τὰ τοῦ Δάσοντος [2] Romani, popularis mei. Quin nec placet mihi jactari iſta in literis, quae ad oculos Hypſimedusae perveniunt. Illa enim ipſa illa admiratione τοῦ δεῖνα, quam *Barea* noſter fecit, attonita imperavit ſibi, ne quicquam in iſto norit faſtidiendum, ne in Gorgone quidem, quam comitem habuit, & ut omnia patiatur, dum recipiat hominem, itaque ut nunc eſt, maledici illi non poteſt pati, utique a *Barea*, quem ipſa vetuit has ſimultates exercere, & hunc praetextum fulminis ſumit, quod hoc tantum edictum curae cordique non habuerit. Dixi hoc quoque ei jamdudum, ſed, ut eſt ſui conſilii, flocci faciebat. Nihil exſpecto, niſi a tempore & fortuna, cum poenitebit eam nugarum, quas evexit. [3] *Nigritam* auctorem iſtius vociferationis eſſe agnovi ſtatim e ſtylo. Frigidus iſte rumor de Morata & inimicitiis inter clientem & patronum, qui ut duceret voluiſſet, manabat ante ſex menſes & Hagae & Amſterodami. Sitne quid veri, reſciſcere in hunc diem a *Barea* non potui, etſi omni eo tempore, non literas, ſed bina involucra, unum *Borbarti*, alterum tuis, ad me dederit. Mire placet epigramma, placent & Ovidianae emendationes: maxime *Graja Elide*, cum etiam paucis ante diebus locus ille me incaſſum cruciaſſet. Meas facies tanti, quanti vis, ſunt enim omnes ſubitae & fortuitae, dum aliud agens locum aliquem inquiro. Lib. 1. *Quaeque diu ſteterant in montibus altis, Fluctibus ignotis exſultavere carinae.* O quam vellem, ſi quo invenires in codice: *ſteterant in montibus alni.* Sed forte ſuperfluum eſt ingenium. Eodem: *adeunt pariter Cephiſidas undas, Et nondum liquidas, ſed jam vada nota ſecantes*, lego: *Ut nondum liquidas, ſic jam.*

1 *Iſaaco Voſſio*, ut credo.

2 *Holſtenii* puto, qui fuit Hamburgenſis. *Hypſimeduſa* eſt Regina. quis vero ſub nomine *Bareae* lateat neſcio, niſi ſit ipſe Voſſius. *Gorgonem* eſſe putem uxorem Salmaſii.

3 *Alexandrum Morum*. Vid. Epiſt. 250.

jam. Quid in concione Pythagorae: *I quoque delectos mactatos?* Nunquam hoc eſſe Ovidii credam, ſed quid ſubſtituam, nihil conſtituere poſſum. Notas ad Livium repetitas perduxi ad Lib. XXIII. In decem primos de integro reſcripſi: ita & mutavi & auxi: qui reſtat, levior labor, in quem nunc, quod vacabo, totus incumbam, nec interjungam, donec Θεῷ διδόντος abſolvero, inde omnia poſteriora tragoediis Senecae. Vale, decus meum & me ama cum Langermanno, quem plurimum ſalvere jubeo. Daventriae. Prid. Kal. Febr. CIƆIƆCLIII.

EPISTOLA CCLIII.

NIC. HEINSIUS

J. F. Gronovio.

Daventriam.

INdigne peſſimeque mecum agitur, Virorum Clariſſime, cui tot tuae literae ſint interceptae ac perierint. Quas Voſſianâ operâ curaſti, Nonis Januariis exaratas recte accepi. Alias a te multo tempore non vidi. *Langermannus* Neapolim ſe contulit, quam civitatem geſtiebat perluſtrare. Mediolani a me expectabitur, ut una in Germaniam excurramus. Ego Venetias nudius tertius adveni, poſt dies paucos Patavium abiturus. De Ovidio meo aliiſque rebus proxime garrivi tecum verboſiſſime: quare Laconicum nunc me praeſtabo, idque eo magis, quod ſcriptionis deſit argumentum. De *Reineſio* quae nuncias longe ſunt gratiſſima. Velim profecto inſtitutum viri optimi doctiſſimique ſingulari alioque officio fovere, ſi detur. Inſcriptiones multas *Langermannus* noſter collegit. Potero & ego non paucas ſuppeditare. Quae apud *Donii* haeredes, & *Holſtenium* fere infinitae ſervantur, vix ſperandum eſt, ut ex illorum manibus avelli poſſint. Cardinalis *Barberinus* ſuas omnes publici juris ſe facturum mihi eſt pollicitus. Sed cum totus ſit in amoliendis inſidiis, quas Barberinae familiae aſſiduas molitur hic Pontifex, per curas domeſticas vix licet illi de re literariâ promovendâ cogitare. *Barthio* meas in Claudianum lucubrationes non improbari miror. Solebat enim gloriari, quantum ex *Langermanno* noſtro intellexi, nihil alienae ſe diligentiae feciſſe reliquum in iſto auctore. Si Lipſiam excurremus, videndus nobis erit & compellandus. Ratisbonam ut videamus vix tanti eſt, mihi enim ob afflictam genitoris valetudinem ad vos feſtinandum. Si revertar in Italiam, ut futurum opinor, civitatem illam, Monachium, Auguſtam, Noribergum, Salisburgum aliaſque perluſtrabo. Nunc Helvetiam potiſſimum inſpiciendam duco. Bononiae nactus ſum Appiani Alexandrini Hannibalica & Iberica, quorum poſterius ſcriptum ab *Hoeſchelio* opinor editum. Hannibalica vix eſt ut credam prodiiſſe. Dux *Salviatus* ut MStos ſuos Graecos (centum ſunt & triginta circiter) Reginae donaret effeci. De rebus Suecicis ita habe. Fortunas noſtras aſſidue oppugnas

Digitized by Google

pugnat Burgundus [1] hiſtrio, *Alaſtoris* ſociennus, ſtrenue tuetur noſter *Bochartus*. Somnum mihi machinationes iſtae non rumpunt: cum & innocentia mea fretus ſim & regiâ benignitate. Agyrtae tamen iſti per literas luculentas ſummam exprobravi perfidiam, qui cum olim in Galliis tanto apparatu ambierit ac captarit meam amicitiam, ut majori nemo: nunc nulla de causâ virus maligni ingenii in me convertat. Miſſis igitur aliis, quas ante ſtruebat, inſidiis, indigniſſimis modis ſe exceptum a me nunc quiritatur apud Dominam. Sed praeſens optimae principi oſtendam, quam in me fuerit injurius. Interim frendentibus ac invitis Sycophantis omnibus in aulam revertar. Non quod hoc cupiam vehementer, ſed ut augures iſti & aruſpices omnes, qui male de me ominati ſunt, rumpantur. *Alaſtor* magis friget illic terrarum, quam credas. Sed ea de re melius coram inter nos inſtituetur confabulatio. Ne tamen neſcias non eſſe me apud Dominam tam malo loco, en excerptum ex epiſtolâ regii Cubicularii. Scripta eſt epiſtola pridie Eid. Januarias. *Jay' monſtré vos lettres a ſa Majeſté meſme, la quelle m'a temoigné grand affection pour voſtre perſonne, auſi bien que pour Mr. Langerman. Elle ſouhaitte, que vous fuſſiez deſia icy, & eſt fort aiſe que Mr. Langerman vienne avec vous. Il part avec cette ordinaire une lettre pour Mr. Bidal a Paris, par la quelle ſa Majeſté l'a commandé de vous fournir de l'argent pour voſtre voyage, tant que vous an aurez beſoin.* &c. Et haec hactenus. Literas tuas ſi in poſterum ad *Voſſium* miſeris; recte ad me perferentur. Vale, amicorum flos. Venetiis CIↃIↃCLIII. Prid. Kal. Martias. *Lauretanum* necdum vidi, videbo tamen hodie, aut die craſtino.

[1] *Bourdelotius*, ut puto.

EPISTOLA CCLIV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

MOdo tuas accipio, Vir Clariſſime, Florentiâ ad me miſſas, dum totus ſum in exarandis ad amicos literis. Quapropter aegre ne feras rogo, ſi & breviter nunc & negligenter tecum agam, cum ipſae temporis anguſtiae hanc mihi neceſſitatem imponant. Jactura tuarum mihi permoleſta eſt. Rogavi *Voſſium*, ut apud tabellarium Daventrienſem circumſpiceret ac inquireret, ſi quid tuarum forſan iſtic literarum haereret, ſed nihil unquam ad preces iſtas meas reſponſi dedit, etſi rogatus ſit non ſemel. In caeteris diligentiorem ſe praeſtitit multo mihi jam tempore, quam ſolebat. Scribit enim frequenter, nec Laconiſſat amplius. Si quid illi credimus, res *Alaſtoris* magis in Sueciâ magiſque frigent: quem inter & Aeſculapium Gallum neſcio quid occultarum ſimultatum nuper ſubortum. Nam de *Moro* dubitari non poteſt, cum lis Hagano foro jam ſit credita. Noſtras ille partes miro ſtudio conciliare ſibi nunc ſtudet.

ſtudet. Utinam in vivis eſſet *Spanhemius!* Eſſet profecto, quo laetaretur maxime. *Bareae* ſuccenſuiſſe Dominam non dubito, quod ex amico inimicus *Alaſtori* ſit factus. Ego miram odiorum conſtantiam ſemper prae me tuli illâ praeſente, nec unquam aut promiſſis aut minis impelli potui, ut amicum me Sycophantae perditiſſimo fore pollicerer. Quod cum videret illa, meque valedicturum aulae citius animadverteret, quam admiſſurum aliquid indignum iis injuriis, quibus affectus eram graviſſimis, nunquam ad concordiam adigendum fore me invitum multis praeſentibus promiſit. In contraria illam cum conaretur Aeſculapius rapere, officii illum admonui per literas, ſin perſiſteret, amicitiam, quam ambiviſſet ultro, meam ne propitiam impoſterum ſperaret ſibi, addidi. Male ſe exceptum a me nunc argutatur unice, & apud Dominam jactat. Sed habeo ejus literas, quibus flagitii non temere a me inſimulatum liquido appareat, quas ipſi Dominae aliquando oſtendam. Interim diſſimulandum, dum praeſens omnes ejus machinationes poſſim retundere. Iis, quas ex hac urbe ultimas ad te dedi, accepiſſe me regio nomine mandatum ſignificavi, ut in Sueciam contenderem, ac *Langermannum* mecum ferrem. Is Urbinum ſe adveniſſe ſalvum, ac brevi ad me cogitare ante tres hebdomadas nunciabat. Miror quid cunctetur in viâ ac moram trahat. Iter ſolitarium, quod ſine ullo comite ſuſceperit, probari mihi non poteſt. Spero tamen mox adfuturum: quando conſilium capiemus de itinere noſtro. In Helvetiâ aliquo tempore haerendum erit, ut bibliothecas illo in tractu praeſtantiores pervolvamus. Tu ſi quid ad me voles, aut *Voſſio*, aut *Goeſio* mitte. τὸ *montibus alni*, pro *altis*, ingenioſum eſt & vero ſimile. Illud certum, paulo poſt *auras*, non *aurae*, legendum ex uno Vaticano, & uno Mediceo, quod neſcio an in textum receperim. In eodem Mediceo, *ſic jam vada nota ſecantes*, non *ſed*. Quod conjecturam tuam valde juvat, quam & a me in ora codicis cujuſdam olim notatam videor meminiſſe. Sed hoc timide adfirmo. lib. xv. locus ille, *I quoque delectos mactatos obrue tauros*, valde me exercuit. Optimus Vaticanus, jam ante a me citatus, qui & Palatinae bibliothecae fuit, *I quoque dilecto* habet, alter Palatinus, *In quoque dilectos*, vel, *Dis*, tuus codex a manu prima, *Hic quoque dejectos*, quidam, *Hos quoque*, *Hinc quoque*, *Dis quoque*, & *dilectos*. Unus Mediceus, *I quoque delecto*. Puto legendum, *I ſcrobe in egeſta mactatos obrue tauros*, vel, *Inque ſcrobe egeſtâ*. Aliquid certe ſimile latet. lib. vii. *Haud procul egeſtâ ſcrobibus tellure duabus*, in Fab. Medeae. Sed de his melius coram, ut & de rebus Suecicis. Senecae Tragoediarum geminum exemplar Mediolani emi: tertium ibidem venale ut mihi addiceret, patrem *Sfondratum* rogaveram, ſed quid de illo promittendum mihi ſit vix ſcio: adeo nutat ac vacillat. Quartum habeo dono equitis *Puteani*. *Datus* ut te ſui ſtudioſum intelligat, operam dabo. Praelium atrox inter noſtros & Anglos commiſſum proximis diebus in Hetruſco Mari. Naves hoſtium captae tres bellicae, duae incenſae: reliquae novem in fugam actae, quas noſtrae inſequuntur, ſed ut puto fruſtra. *Johannes van Gale*, ductor Claſſis noſtrae, pede uno mutilatus in praelio, incredibili animi conſtantiâ ſummam ſui admiratio-

rationem. Italis extorſit. Poſt acceptum enim vulnus, loco ſe non movit, ſed cum oſſa tali omnia attrita eſſent, abſcindi, vocato chirurgo, pedem juſſit, pugnae nihilominus intentus, & cum ſtando non poſſet vincere, ſedendo vicit. *Langermannus* MStos aliquot codices Neapoli nactus eſt, quos inter duos Martiales: ego tertium in hac urbe, quartum Bononiae, ubi & Appiani Alexandrini Hannibalica inveni, quae lucem hactenus non viderunt, ut exiſtimo. Vale, decus noſtrum. Venetiis. CIↃIↃCLIII. XXI. Martii.

EPISTOLA CCLV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Venetias.

AGyrtas nondum omnia poſſe, id vero ego laetor ita, ut qui pote maxime. Utinam tamen eo veniatis, priuſquam optimus ille defenſor decedat. Non oportet nimium cauſae credere, quia ſuam habet fortuna rationem. Ἰβηρικὴ & Ἀννιβαϊκὴ Appiani jam bis a Stephano editae, ſi quidem eaedem ſunt, poſterius cum verſione. In excerptis Reineſianis hoc, ni fallor, oblitus ſum: *Ampl. Heinſi Claudianum tandem nactus ſum, eoque impenſe delector. Verum eſſe quod ſcribebas, mille locis meliorem eum feciſſe prae Aſiatico commentatore, reapſe experior. Utinam Ovidium ejus pariter videremus & Venuſinas lectiones Rutgerſii, quarum ſpem facit. Extremo elegantiſſ. Notarum meminit epigrammatis nondum editi, quod in Leidenſi bibliotheca exſtet. Eſt vero id hexaſtichon particula carminis in nativitatem ſeu conceptionem* ȣ̃ Θεανθρώπȣ, *vel de Maria Virgine ad Ruſticianam ſcripti ab Andrea Oratore & Poeta Chriſtiano, & publicati cum Paulini & Proſperi poëmatibus a Th. Pulmanno Antv. Anno 1566. Integrum etiam legitur inter epigr. Chriſtiana e membranaceo libr Bibl. Elect. Heidel. edita a Grutero Inſcript f. 1174. ſine auctoris & tituli mentione* &c. Sic. 9. Novemb. 1651. Faſciculum Illuſtriſſ. *Lauretani* accepi tandem. Mandarem tibi quaedam ad illum, ut & *Ferrarium*, a quo nuper habui gratiſſimas: ſed jam inde abfueris longe opinor, cum has acceperis. Meus faſciculus, quem te ſperabram illic partiturum, jacet, ut ſcribit affinis tuus, etiamnum Amſterodami. Vale, nobiliſſime Heinſi, & bene ambula cum *Langermanno* noſtro. Daventriae. x. Kal. April. CIↃIↃCLIII.

Digitized by Google

EPISTOLA. CCLVI.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

LAconicas tuas, amicorum decus, x. Kal. Aprilium exaratas modo accipio: ad quas pari oratione nunc reſpondebo. Sum enim in procinctu, ut cum *Langermanno* noſtro Helvetios adeam, vobis mox adſuturus. Fortuna quod minari non deſinit, aequiori, quam credas, mente fero. Quae ſi deſtituet, tanto arctius virtutem amplectar, ac omni opera cavebo, ne & illa partes deſerat, aut a me deſeratur. De Ibericis & Annibalicis ſero errorem agnovi. Poſſideo enim utrumque Appiani libellum ab Henrico Stephano editum minori forma. Epigramma poëtae Chriſtiani, quod ſub finem edidi notarum ad Claudianum, eſſe ab aliis jam in lucem prolatum neſciebam. Idque me ab eruditiſſimo *Reineſio* edoctum laetor. Non ſum is, qui profitear Chriſtianos poëtas diligenter a me lectos eſſe, facile igitur labi hac in re potui. Tu, cum viro ſummo ſcribes, gratias meo nomine age, quod non gravatus ſit, hujus rei me admonere. Conquiſivi per omnem Italiam auctores diligenter, ex quibus inſcriptiones antiquae depromi poſſint: horum opera inſtitutum ejus ornari ac promoveri poſſe non leviter confido. Vale. Mediolani. Anno CIↃIↃCLIII. Prid. Kal. Majas. Salutat te *Langermannus* noſter.

EPISTOLA CCLVII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

VEllem quidem ego, Cariſſimum caput, quotidie tecum multis: ſed nec materia ſuppetit, &, ut nunc eſt, ad literas ſcribendas non niſi animo feſſo feſſaque manu accedo. Quid enim ſcribam homo minime garrulus, & inanibus effluens ſonis ad ſimilem hac parte mei? qui nec accipiam quicquam literarum, nec in ſermones incidam, unde quod communicem tecum, gratum habeas. Meus autem dies omnis abit, dum excipio τοὺς φοιτητάς, labore magno ſed jucundo, quia nihil audiunt, niſi ex quo ipſe tractando proficiam. Quod ſupereſt ſoli mihi, cum Livio partior: nam quae ad ipſum rurſus deſcribo, correpta & circumciſa, quia vilis, quae adornaveram, cauſati ſunt Elzevirii, longe exceſſura unius tomi molem, & rogarunt, ut differrem in editionem, quam, ſi quando, promittunt maximam cum omnium obſervatis. Eſt & alius, qui eandem ſpem facit. Sic obſident tempora mea, & Senecam

eam prioreſque obſervationes, quas vehementer ardeo, & multo auctiores, & demptis aetatis feſtinationiſque priſtinae notis reddere, dum volentem hîc typographum habeo, rejicere in ſerius cogunt. Reditum in Aquilonem nunc credo laetiorem fore, poſt caſum Phaethontis Aſclepiadae, de quo jam certiora, quam ego nuntiare poſſem, te accepiſſe opinor. Utinam cum ipſo refrigeſcant ſcenae & pulpita, quibus introductis, ut veras Muſas pelleret, peſſimam famam, cui minime vellemus, hîc locorum circumdedit. In Ovidio tuo praelegenti nuper in lib. VII. *Quodque ſuum ſecurus arat Cromyona colonus:* venit in mentem ſcribendum eſſe: *Quodque ſuis ſecurus.* Sus enim celebratur Cromyonia: & noſti illud: *ſecurus amorum Germanae.* Eodem libro in legatione Cephali ad Aeacum: *Poſtquam congreſſi, primi ſua verba tulerunt Cecropidae.* Tu dediſti, *congreſſu primo.* Nondum ſatisfacis. Vide an ſit: *Poſtquam congreſſus primi ſua verba tulerunt, Cecropides Cephalus peragit mandata.* Congreſſus primi tulerunt ſua verba, dum legitima ſalutationum utrimque explicantur. Nec placere poteſt: *omnis erat rerum ſtatus iſte mearum:* ut nec: *ſuperat mihi miles & hoſti.* Cognoſce temeritatem meam: *Nec dubie vires, quas haec habet inſula, veſtras Ducite, & (o maneat rerum ſtatus iſte mearum) Robora non deſunt: ſuperat mihi miles: & hoc eſt, Gratia diis, felix & inexcuſabile tempus.* Ejuſmodi tempus eſt meum, ut ejus praetextu ſine auxiliis remittere vos non poſſim. Quamquam agnoſcam illud, *Omnis eat*, modo ita diſtinctum, poſſe ferri. *Eat* pro ſit. Sic procedant mihi omnes res, ut in promptu ſunt robora juvenum, quae petitis. Haec ante tres propemodum hebdomades hucuſque ſcripſi. Interea caſus inopinatus ita domum meam turbavit, ut nec de his pertexendis, nec de aliis doctis literis ſcribendis cogitare potuerim. Juvenis e provincia Bremenſi (*Roſentagio* nomen eſt, notum forte Lucae noſtro: certe parentes inter ſe familiares ſatis) magno animo literis incumbens, mentis morbum paſſus & phreneticus, haud ſcio unde, factus, & noctes & dies anxios ſollicitoſque nobis habuit, donec tandem adveniens cognitus eum ad ſuos reduxit. *Reineſius* Inſcriptiones accepit, tibique apud me grates agit, & pro his, & pro indicio de collectione Card. *Barberini*, ſeque eas ait jam contuliſſe in volumen ſuum, & notulas addidiſſe. A Langermanno unas Roma idibus Decembris datas heri demum accepi, Hamburgo miſſas una cum his ad illum, quas credo illi gratas fore. Vale, & me ama, Heinſi nobiliſſime. Daventriae IV. Kal. Quinctil. CIↃIↃCLIII.

EPISTOLA CCLVIII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

CUm literarum nonnihil ad meos hodie in Bataviam pararem, paucis te compellandum duxi, Virorum Amiciſſime, quo itineris noſtri ſucceſſum

Digitized by Google

intelligas. Relictis a tergo Alpibus ſum opinatus fore, ut ſine mora ulla ad vos contenderem, ſed res in Helvetiâ adeo turbatas offendi, ut ſine praeſentiſſimo diſcrimine viae committi non poſſem. Ita factum, ut menſem totum Geneva nos tenuerit. Per Gallias iter inſtituere animus non deerat, ſi per regios milites licuiſſet, qui Belligardae obſidendae deſtinati, non Burgundiam tantum univerſam, ſed provincias etiam vicinas depraedationibus continuis valde infeſtant. Jacta tandem alea eſt. Baſileam ſalvi advenimus ego ac *Langermannus*, per viarum ambages tamen & inacceſſa montium, non ſine magna difficultate. Bernates quod non licuerit adire, moleſtum omnino eſt. Si tamen poſt dies quinque aut ſex hi motus componantur, eo excurremus. Certe jam captus ille, qui tumultuantes ruſticos ducebat, unde magis indies magiſque animos illis frangi videas. In Bibliotheca hujus Academiae codices Ovidii nonnullos inveni haud contemnendae notae, quorum primus conjecturam meam ex parte confirmavit illius loci; *nec adhuc ſpectaſſe per annos quinquennem poterat Graiae quater Elide pugnam.* Audacior viſus eram mihi ipſi, qui pro *tot annos*, emendaſſem *per annos.* At codex ille hanc gloſſam habet adſcriptam: *Alia ſcilicet litera habet ſic, nec adhuc ſp. per annos Quinqu. poteram Grajam quater edere pugnam.* Plures in eodem libro conjecturas confirmatas offendi, qualis & illa lib. XII. ſub finem, *ego ſum ſceleratior illo, Qui tibi morte mea mortis ſolatia mittam*, cum legendum ſit, *ego ſim ſceleratior illo, Ni tibi morte meâ mortis ſolatia mittam.* Codex ille τὸ *Ni* pro diverſa lectione adſcriptum habet in margine. Similis locus occurrit lib. XI. in fab. Alcyones. *Crudelior ipſo Sit mihi mens pelago, ſi vitam ducere nitar Amplius.* Sed de his coram fortaſſis confabulabimur. In Batavia enim poſt dies ad ſummum viginti me futurum confido, ſecundo Rheno illuc properaturus. *Alaſtoris* ſociennum, Archiatrum dico, periiſſe in aulâ jam credo intellexeris, calumniarum convictum inſignium, quas de viro quodam Illuſtriſſimo, & regiâ affinitate conſpicuo, ſparſerat, quare res ſuas habere ſibi juſſus eſt. Sic nos ſervavit Apollo. Ego Aeſculapio Gallum, qui ab illo morbo nos liberavit. Vale. Baſileae. Anno CIↃIↃCLIII.

[1] Si vales bene eſt, mi Gronovi, ego valeo. De me ut crebro ad te literas darem conſultum non fuit, tum quod novi vix habebam quod te juvaret, tum ut otio tuo non nocerem, quod tu tam ſancte collocas: adde quod reſponſi vix aliquid a te poſſim ſperare. Interim te ſaluto, & cum omni domo tua valere te jubeo, propediem etiam coram te amplexurum promitto: ſive Hagae velis, ſive Amſtelrodami, ſive domi tuae: Vale, mi Cognate & me ama, tibi ἀνυποκρίτως dovotiſſimum.

1 Haec ſcripta erant *Langermanni* manu.

EPI-

EPISTOLA CCLIX.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

CLariſſime & Amiciſſime Virorum. Francofurto nunc a me compellaris, & quidem paucis, Baſileâ compellatus jam ante. Moram in via diuturniorem traxi, quam fore putaram. Nam Baſileae partim, partim Argentorati in Ovidianos incidi codices ſatis multos, quibus inſpectis opus habebam: haec cunctandi fuit cauſa. Unus prae caeteris *Berneggeri*anus magno uſui fuit. Inveni in eo confirmatas tres aut quatuor conjecturas meas quantivis pretii, de quibus coram. Nunc enim feſtino. Si Rottendorfianos Ovidii codices etiamnum ſervas, eos quaeſo aut Leidam aut Amſtelodamum prima occaſione mitte Non enim diu in Hollandiâ ſum cunctaturus. Tui tamen conveniendi facultas, ut ſpero, dabitur. Argentorati in bibliotheca publica veterrimum Senecae Epiſtolarum exemplar ſervatur, quo uti non licuit propter temporis anguſtias. Id inſpexiſſes ipſe vellem. Ante Kal. Auguſtas domi ſum futurus. Vale. Salutat te *Langermannus*, qui parentem ſuum in acidulis Swalbacchianis heri convenit. Francofurti. cIɔIɔcLIII. xxx. A Julii.

EPISTOLA CCLX.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio

Daventriam.

DE ſucceſſu itineris noſtri, Virorum amiciſſime, deque meo in has oras adventu, ut multis nunc tecum agam, nihil neceſſe, cum ex *Langermanni* mellitiſſimo ore omnia doceri poſſis. Te complecti praeſentem vehementer velim: non enim deſunt, quae tibi tradam. Argentorato multas attuli epiſtolas *Caſauboni* & πάνυ ineditas. Craſtino mane Amſtelodamum cogito; tum ut videam, an ſarcinae advenerint Auguſtâ Vindelicorum, quos inter anuli duo veteres, tibi ab Equite *Puteano* deſtinati, tum ob aliud curandum negotium, quod familiam noſtram ſpectat. *Goeſius* hîc decumbit ex tertiana febri, ſatis periculoſe, niſi quod bene ſperare nunc jubent medicorum filii. Ni melius proceſſerit ejus valetudo, iter Suecicum promoveri a me vix poterit. Perendie Amſtelodamo huc revertar, ut adſim aegrotanti. Arcas quatuor libris rariſſimis onuſtas mihi periiſſe nuncio. Captae illae a pirata Anglo, mox a noſtris recuperatae. Sed fama fert, praedam omnem Liburni publice divenditam.

tam. Ultimae tuae IV. Kal. Quinctiles exaratae Coloniam a *Voſſio* miſſae, ea in urbe mihi ſunt traditae. Alias tuas Heidelbergam ſe miſiſſe adfirmat, quas necdum vidi. Non enim tranſire per illam civitatem mihi contigit: *Franciſci Junii* opera ad me perventuras ſpes eſt. In Ovidio jampridem totus ſum, ejus Metamorphoſes nunc me exercent, ex occaſione quatuor codicum ſcriptorum, quorum uſum *Balthaſar Moretus* mihi conceſſit. Locus ille, *Quodque ſuis ſecurus arat*, jam a Dionyſio Salvagnio notis in Ibin eſt occupatus, qui monuit ſic eſſe reſtituendum. Idque mihi etiam probatur. Τὸ *congreſſu primo* in nonnullis membranis inveneram, & veram lectionem credidi, poſtea animadverti vetuſtiores libros exhibere *congreſſus primi*, ut tu coniicis: unde ego tamen fingebam,

> *Poſtquam congreſſus primi ſua verba tulerunt;*
> *Cecropidum Cephalus peragit mandata.*

Cecropidum mandata, mandata Reipub. Athenienſis. Illud, *omnis eat rerum ſtatus iſte mearum*, corruptum eſt omni procul dubio. Scripti quidam ex antiquioribus habent, *& omnis ait.* Ego tuam conjecturam non improbo, dum deeſt melior: paulo poſt, *ſuperat mihi miles & hoſti*, cum ſcripti quidam exhiberent *ſupereſt*, tentabam olim, *ſupereſt mihi miles, & o ſit*, pro *o ſuperſit*. quia Cephalus mox reponit, *Imo ita ſit.* Tua conjectura, *& hoc eſt* ab excerptis Vaticanis confirmatur. Ego adhuc haereo. Libro XV. *I quoque dilectos mactatos obrue tauros.* Pro *quoque*, legendum *Scrobe*, adhuc perſuaſum habeo. Sed cum veterrimus agnoſcat *dilecto*, alii quidam *delecto* vel, *delectos*, ſimpliciſſima mimi lectio videtur, *I ſcrobe detecta mactatos obrue tauros.* Scrobe detecta, pro effoſſa. Sed modus non eſſet. Si ad nos excurrere non potes, ego ita iter fortaſſis inſtituam, ut per civitatem veſtram tranſeam. Vale. Lugd. Batav. IV. Eid. Sextil. Gregor. CIƆIƆCLIII. Multa nocte.

EPISTOLA CCLXI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Amſtelodamum.

NOn erat, quod nunc ad te ſcriberem, niſi forte illud (quod dubito num in mentem fuerit Aſclepiadae, quippe cui gaudendum potius fuerit, quod cum ſpoliis opimis evaderet, quam dolendum, quod non ampliora exſpectaret:) *Invitus Regina tuo*, cum ſub ipſum tabellarii diſceſſum literae ex Germania allatae me compulerunt de te εὐαγγέλια mereri. Prodierunt enim (is titulus) *Caſp. Barthii* Adverſariorum Commentariorum tomi reliqui duo: ſecundus nempe & tertius: complectentes centum & viginti libros reſiduos, quibus auctor huic operi, ſenio & imbecillitate adactus, colophonem impoſuit. Emendantur, illuſtrantur, conſtituuntur, univerſo hoc opere, centum octoginta commen-

tariis

Digitized by Google

tariis conſtante amplius duobus millibus Scriptorum eccleſiaſticorum, aliorumque puſquam ducentis locorum millibus, quorum pleraque pars intacta fuit hactenus, vel ſic tentata, ut melior hac opera exeat: praecipue Chriſtiana antiquitas curatur. Lipſiae edente auctore. Et corollarium, [1] *Aeneae Gazaei* & *Zachariae Mitylenaei*, Philoſophorum Platonicorum Chriſtianorum, de reſurrectione mortuorum & interitu mundi dialogi plus quam aurei. Caſpar Barthius Eques interpretatus eſt, emendavit, & animadverſionibus illuſtravit. Lipſiae edente auctore. Habes propter quae vadimonium deſerere velis. Julianum an paraverint mihi *Langermannus* & *Bulſius*, quos ſalvere plurimum jubeo, ſcire haveo. *Cecropidum Cephalus* magis placet, quam *Cecropides*. Vale, & feliciter ambulate. Daventriae prid. Id. Sext. CIƆIƆCLIII.

1 Hi auctores prodiere Anno 1655. poſt ejus mortem, cura *Daumii*, ut ex ejus epiſtolis ad *Boſium* III. & ſeqq. diſcimus; ſed volumina illa adverſariorum Adhuc premuntur, & forte ſtrangulata jam ſunt.

EPISTOLA CCLXII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

DE diſceſſu in Sueciam meo vellem adfirmari a me certi nonnihil poſſet, Virorum amiciſſime. Nam nec conſultum videtur ſine ſarcinis illis, quas Venetiis expecto, in viam me conjicere, nec illae tantopere expectatae comparent. Quid quod ne doceri quidem a mercatoribus poſſum, quando ſint adfuturae. Adfuturas tamen brevi ſpem faciunt. Interim curae mihi erit, ne hoc otio abutar. Jam poëmatis meis manum admoverunt typographi, & ſupremam imponent, ut auguror, ante profectionem. Eſt enim pagellarum res paucarum. De *Naudaei* noſtri morte jam ex Langermannianis intellexeris credo nonnihil. Ad Abbatis Villam (quod Picardiae oppidum) exceſſit, dum Pariſios contendit verſus. Novam Alexiadis adornari editionem a *Poſſino*, & hoc, puto, docuit te *Langermannus*. De Adverſariis Barthianis gratus eſt nuncius. Τὸ *Cecropidum Cephalus peragit mandata* probari tibi gaudeo. Paulo ante dixerat, *Quae Cephalum patriaeque ſimul mandata ferebat*, de navi Athenienſi. Statii tui ſex exemplaria ab Elzevirio tuli, quorum primum mihi vindicavi: ſecundum accepit *Langermannus*, tertium Eques *Puteanus*, quartum *Datus* habebit, de quinto & ſexto, quibus mittenda ſint, videro poſt. *Valerio* forſan *Chimentellio*, eloquentiae Piſis profeſſori, & Comiti *Ferdinando del Maeſtro* Florentino. Paucas pagellas percurri feſtinans, quae plurimum placuerunt. pag. 183. *Mittor & ſenibus cygnis & pectore Phoebi Vox*. Videtur *pectine Phoebi* legendum, quale mendum etiam Ovidio abſtuli. Lactantius de Phoenicis cantu,

Quod nec olor moriens imitari poſſe putatur,
Nec Cyllenaeae fila canora Lyrae.

P. 177. *Sic erecta genas, aciemque effuſa, trementi Sanguine.* Puto, *aciemque offuſa trementi Sanguine.* Virgiliana imitatio eſt ex quarto Aeneidos. P. 178. *nec numina deſunt*, malo *deerunt*, quod notis ad lib. II. de raptu Proſerp. non tantum Claudiano, ſed Virgilio quoque & Lucano ex MStis reddidi. Vale, decus noſtrum immortale. Amſtelodami. Anno CIƆIƆCLIII. a. d. VII. Kal. Septembr.

EPISTOLA CCLXIII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

VEnerunt nuper ex aulâ Suecicâ Juvenes hi duo nobiliſſimi, quorum majorem natu ex fama jampridem noveram, probis omnibus probatum, & eruditione non levi tinctum. Alterius mores penitius licuit inſpicere. Inſerviit ille multis annis Auguſtae Principi, inter nobiles pueros adſcitus, uniceque illi charus ac acceptus ob obſequia fidiliſſime ſemper praeſtita, quo in certamine reliquis ſui ordinis omnibus palmam facile praeripuit. Major natu ſerius ad aulam acceſſit, cum ego jam inde diſceſſiſſem. Haec cum ita ſe habeant, te per amicitiam noſtram obteſtor, Virorum Clariſſime, per ſacrum *Chriſtinae Auguſtae* nomen, quod pari cultu uterque veneramur, ne illis ſtudiorum cauſa ad te contendentibus deſis. Miſſi ſunt a Domina in Bataviam, ut inchoatis, quae dixi, feliciter ſtudiis manum ſupremam imponant. Caeterum cum res Academiae hujus non ſint eo, quo velim, loco, ac humaniores literae ob *Boxhornii* noſtri diuturnum & pertinacem morbum valde inter nos frigeant, auctor illis fui, ut tuae diſciplinae ſe traderent. Hoc igitur age, ac perſuaſum certo habe, non tam me, cujus cauſa omnia te velle ſcio, hoc officio forte demerendum, quam Dominam, quae collatorum in ſuos beneficiorum oblivisci nunquam ſolet. Vale. Dabam Lugd. Bat. CIƆIƆCLIII. Prid. Kal. Septembres. Feſtinanti ignoſce.

EPISTOLA CCLXIV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Amſtelodamum.

DE Poëmatis tuis euge, nec poteſt illa, quam hic interim pones, mora melius collocari. De exemplaribus Statii, quicquid ſtatues, mihi placebit. Sed.

Sed cur omittis *Lauredanum* & *Ferrarium*? Alia igitur quoque duo ſume, ne hi nobis praetereantur inhonorati, non enim ſex tantum, ſed quot velles, tradere tibi Elzevirium & adſcribere meis rationibus juſſi. Libenter vidi, quae animadvertiſti in Statio; ſed *pectinem* abſtulerunt Apollini, & *pectus*, quod ab illis accipere dedignarentur, dederunt homines ſine pectore, operae: nam omnes ſcripti & editi alii, *pectine*. Ego tamen fateor pectus me non habuiſſe, cum errorem tam craſſum tranſii. A *Fabricio* accepi poſt longum utrimque ſilentium. Cogito illi reſpondere cum faſciculo, quem credo recte tibi, aut *Langermanno* commiſero, qui in itinere undecumque curare illi poteſtis, nam qua alia ratione mittam, nullam ſcio. Nobiles juvenes fratres, quos mihi commendaſti, excepi libentiſſime, & faxo, ne veniſſe illos huc poeniteat. Jam in conducto commodo illos collocavi, jam horam attribui, jam ſemel audiendum me illis praebui. Non dubito te Leidae fore, cum auctio fiet librorum *Sm-tii*. Video in ea familias Romanas Vrſini, Miſcell. in fol. n. 3. quem librum, ſi non plane conturbatorem mihi fore putas, ſi pretium ejus arcam meam poſſe ferre, ne dimiſeris, te oro. Higinum ibidem num. 37. non mihi peto, ſed amico, qui valde deſiderat. In quarto optarem unum de Occonibus num. 17 & 22. In octavo num. 80: Roberti Cenalis de vera ponderum e menſurarum ratione. In Medicis in Octavo. num. 10. video Penotum de denario medico. Neſcio quid ſit, & numquid faciat ad rem nummariam veterum aut antiquitatem quamcumque. Plures movent ſalivam, ſed pauciores deſignavi, ut tanto fidentius ſcires in his me pecuniam contemnere. Recipies in aſpero, ſimul ſignificaveris, quid expoſueris. Si tibi non vacat, do tibi optionem delicias noſtras Langermannum. Χαῖρε ἐμὰ ψυχά. Daventriae VII. Kal. Septemb. Jul. CIϽIϽCLIII.

EPISTOLA CCLXV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

MAgnus ille [1] *Pan*, qui ſecundam *Voſſio* ex Suecia fugam minabatur, mihi quoque mala multa, ac ipſi Dominae exitium, niſi nos a ſe abigeret, ut ex *Moro* intelligebas nuper, nunc ad plures abiit. Alii Spadae, alii Aquiſgrani in balneo mortuum ferunt. Trajecti ad Moſam ſepultum certe conſtat. Nimirum, qui armis tantopere delectabatur, inter arma ſepeliri voluit. Hunc caſum accidiſſe mihi non valde lugubrem fateor: non quod minas hominis edentulas timerem, ſed quod tranquillitatem animi unice amem, quam ille mihi propriam ac perpetuam haud quaquam reliquiſſet. Erat etiam eâ aetate, ut nihil ſolidi aut eruditi ab eo amplius ſperari poſſet. Ut ne literae quidem mag-

[1] *Cl. Salmaſius.* Vide vitam ejus ante Epiſtolas. p. 54.

nam ejus morte jacturam feciſſe ſint exiſtimandae. Sed de his ſatis. Nolo enim *Mori* exemplum imitari, quem exultantem hoc nuncio modo vidimus. Cauſam is ſuam tenuerat contra Xantippen in Synodo Ultrajectinâ, atque hoc nuncio perculſum adverſarium ſuum putat occubuiſſe. *Voſſius* in Sueciam meus appulit, priſtinae dignitati reſtituendus. Ego cras aut perendie eo etiam cogito. Te videre in via deſideraram, ſed per haſce pluvias vix licebit. Quare ſi *Schelius* noſter etiamnum Swollae eſt, eo mitte, ſi quid voles: ſin minus, Hamburgum. Exemplaria Obſervationum tuarum ſex cum libellis in faſciculos diviſi, ad amicos Italos mittenda. Aliud exemplar, quod mihi ſervem, a tua liberalitate expecto. Poëmatis meis ſuprema tandem manus impoſita. Rutgerſianis quoque hac hebdomade imponetur. Ubi omnia erunt parata, *Goeſio* curae erit, ut cum tuis libellis in Italiam mittantur. Tu ab Elzeviriis tot pete exemplaria, quot voles. Si moram apud vos trahet *Schelius*, illius etiam ratio a te habenda eſt. Hodie mercator ſpem fecit fore, ut Swollae inveniam ſarcinas meas tantopere expectatas, quas inter & duos annulos, quos Eques *Caſſianus* oblatos tibi volebat. Iis quid velis factum, fac ſciam. Statii tui duo adhuc exemplaria ab Elzevirio petam, quae *Ferrarius* ac *Lauredanus* ferant. τὸ *pectine* gaudeo tuo ſuffragio probari. Erant plura hujus notae, quae differo in majus otium. Sum enim nunc occupatiſſimus, unde fit, ut doctiſſimo *Grevaeo* ne quidem reſpondere poſſim. Habui nuper a *Valeſio*: is totus eſt in hiſtoriâ Euſebii eccleſiaſticâ edendâ. Nobiles illos Suecos tuâ conſuetudine non indignos fore ſpero. De libris in auctione Smethianae bibliothecae emendis utinam tempeſtivius me monuiſſes! Urſinus de familiis Romanis 20 Florenis eſt venditus. Puto illum tanti a te non fieri. Huc accedit, quod ex Elzevirio intelligam novam ejus editionem Antverpiae prodiiſſe. Caeteri quoque libri nimis caro venditi. Penoti de denario medico ſcriptum nugatorium eſt, agit de decem methodis morbos curandi. Vale, virorum amiciſſime. Amſtelodami CIƆIƆCLIII. 16. Sept.

EPISTOLA CCLXVI.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

Swollam cum adveniſſemus ego ac *Langermannus* noſter, oportune illic deprehendimus allatam ex Italiâ arcam, quae ſarcinas pretioſiores continebat. Depromſi inde confeſtim duos anulos, quos tibi deſtinarat Eques *Puteanus*: quamvis eâ ab illo ad me venerint conditione, ut mihi integrum eſſet, ſi placerent, mei illos juris facere, ut teſtis eſt *Langermannus*, qui viri humaniſſimi inſpexit literas. Ego autem, etſi antiquariâ hac ſupellectile multum capiar, eos nequaquam invidendos tibi duxi. Reliquum eſt ut gratias viro optimo agas. Eas enim

enim differre, dum libri tui Romam perferantur, nimiae ſit cunctationis. Nam nec naves Italiam aditurae ſunt in promtu; & ſi maxime eſſent, tamen iter maritimum tardius plerumque noſti procedere. Anulum utrumque Anglo cuidam negotiatori, qui vicinum ſeſe tuum adfimabat, tradidi, praeſentibus *Langermanno* & Juriſconſulto alio, hoſpitae noſtrae cognato. Anglum ipſum etiam ſibi notum eſſe teſtabatur hoſpita. Si fefellit fidem, fac ut id intelligam, ſin minus, paucis verbis hunc mihi ſcrupulum atque ſollicitudinem exime. Rogavi te ultimis literis, ut duo poëmatum meorum exemplaria ab Elzeviriis peteres, quorum unum haberes tibi, alterum donares Schelio. Plura ſi deſideras in Germaniam fortaſſis aut alio mittenda, non negabunt ea tibi Elzevirii. Ego certe tam malam mercem ultro tibi nolim obtrudere. Ultimum Elegiarum libellum ſi properanti oculo percurres, multum me demereberis; ſed eâ lege, ut errorum libere me admoneas. Caetera, quae jam olim legiſti, non ſunt tanti, ut bonas horas in iis ſinas tibi excutiendis perire. Si Hagam jam profectus eſt *Schelius*, aliud exemplar feret ab Elzeviriis. Id enim habent in mandatis. Trompio in viâ coepi parentare. Non potui eam mihi legem indicere, ut ab Anglis defricandis continerem manus, tam opportuna occaſione. Intereſt enim bonorum omnium, ut flagitia gentis perditiſſimae innoteſcant poſteritati. In ipſis poëmatis me nec illis peperciſſe, facile deprehendes. Volebam in viâ te ſalutare: ſed feſtinandum fuit. Plurimum me obſtringes, ſi quocunque pretio in auctione Brinckianae bibliothecae Meurſium de funere & puerperio emendum mihi cures, is enim unicus libellus mihi deeſt ex ſcriptis Meurſianis omnibus. Volebam & Horum Apollinem Hoeſchelii; ſed eo carere poſſum. De pretio ſecurus eſto: nihil illius tibi peribit. De Smithianis libris doleo me gratificari tibi non potuiſſe. Serius enim ad me portatae ſunt tuae literae. Quanquam eo omnes pretio ſunt venditi, quo tuos eſſe nolles. Urſinum de familiis Romanis edi rurſus Antverpiae monuit Elzevirius. Occonem etiam auctiorem Patavini parant. Amicus noſter ſalvus in Sueciam advenit. Hoſpitio Legati noſtri excipitur, donec priſtinam in aulâ ſedem invadat, quae ab aliis videtur occupatâ. Gratiſſimus Reginae adventus ejus fuit. Nam nec voluit revocare Princeps optima, quem ejecerat, ne poenitentiam facti prae ſe ferret: & laetata eſt ſummopere rediiſſe ſponte, quem adeſſe ſibi vehementer optabat. Beatum morte ſuâ *Alaſtorem*, qui haec ferre non cogatur. Ferenda enim fuiſſent. Plura erant, de quibus tecum confabularer: ſed urgent comites. Hamburgo fortaſſis iterum ſcribam. Vale, decus amicorum praecipuum. *Grevaeus* ad Ovidium quae obſervavit, ſatis ſunt jejuna. Reſpondebo tamen illi, ubi per occupationes licebit. Vale iterum. Bremae. Anno CIϽIϽCLIII. XXIII. Septembr.

Langermannus Amſtelodamo ante abitum ad te miſit *Gevartii* Electa, & Lexicon *Henrici Stephani* Medicum. Faſciculus *Grevaeo* fuit inſcriptus.

EPISTOLA CCLXVII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

IMperaveram mihi, ne prius ad te literas darem, quam, quod vides, alloquium ad divinam Principem una mitti poſſet: ea res me in officio tardiorem fecit. Cruciavi enim me multos dies (quid dico dies, quaſi de ſolido die praeter unam alteramve horam reliquam faciant οἱ φοιτῶντες) ſed tamen aliquot dies abierunt, antequam incipere potui, & tot occurrentibus obtrectantibuſque invicem exordiis in uno certo mentem omnem figere & collocare, dum in vulgari argumento omnium vulgarium taedet. Non diffiteor me multum aeſtuaſſe: quin parum obſervare mihi majeſtatem tantam & fortunae & ingenii videatur, ſi qui audent ſecuri projicere, quod ad illam allegent. Nunc tuum eſt non minus acrimoniae in cenſendo, ſimplicitatis in monendo, ſi quid improbes ipſe, aut jure ab aliis improbari intelligas, fidei atque amoris in commendando, quae probes, ut intelligantur, adhibere, quam ego adhibui contentionis in ſcribendo. *Voſſii* quoque noſtri humanitatem & ſubtiles aures tibi non defuturas exiſtimo. Mortes hominum inſignium vellem paullo aegrius ferri: vereor enim, ne alterum dicant *rabere*, alterum *morari* prima producta deſiiſſe. Sed prior ille quantus foret luctus (poene inſerui: quae de Priamo Juvenalis) ſi paullo moderatius egiſſet. Nunc vix extra domum, forſan ne ibi quidem pie ſatis lugebitur. Quin & adfertur nuntius horribilis de ſpectro viſo, quod mandaverit omnia ſcripta exuri, praeter Antimiltonum, & de majoribus monſtris, qui huic ludibrio paruerint. Sed eas fabulas cenſeo. Suollae inveniſſes exemplar Obſervationum, ſi tuae fuiſſent citius curatae. Sed quas die Lunae dederas, die Jovis demum in prandio mihi reddebantur, ut illo die nihil mitti poſſet. Servabitur hic integrum tibi, donec accipere poſſis. Poëmata tua exſpectamus ego & *Stkelius*, qui in conventu Nobilium & civitatum nuper hîc occurrit, & aliquoties ſuaviter egimus. Anglus melior omni gente ſua, certe quae imperat, recte curavit annulos, eoque nomine maximas tibi grates ago. Laudo pietatem erga *Trompium*. Digniſſima ingenio tuo virtus viri, & geſtio videre atque oſtentare. *Meurſius* de funere emptus eſt tibi. Juſſeram & Orum, ſed videtur deterritus pretio procurator meus, etſi juſtum non parvo excedendi poteſtatem ei feciſſem: venierunt ſatis care. Ant. Auguſtini dialogos habeo quinque florenis, tantidem Vegetium Scriverii majorem, Thomam magiſtrum & Phrynichum tribus. Nunc Euſebium Scaligeri & Gymnaſticam Mercurialis apud Trajectum venor, qui neſcio quomodo in immenſam Sophiſtarum turbam venerunt. Vale, decus & praeſidium noſtrum, & quamprimum me tuis bea. Daventriae. IV. Eid. Octobr. Jul. CIↃIↃCLIII.

EPI-

Digitized by Google

EPISTOLA CCLXVIII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

ALterum fere menſem jam ago Holmiae partim, partim Upſaliae, Amicorum decus. Upſalia reliquam hyemem, ſi quis conjecturae non vanae locus, nos habebit; quod Holmiam peſtilentia adflare pergat. Ea res, ut multis aliis, ita mihi permoleſta accidit. Vitae enim deſultoriae pertaeſus poſt tantas itinerum moleſtias feliciter devoratas, de ſtatione aliquâ certâ anxie circumſpiciebam, cujus ope in gratiam cum Muſis redirem. Oppleta hîc omnia hoſpitia aulicorum confluxu. Tres aut quatuor ſimul in uno cubiculo, eoque anguſto, vivimus. Meditationes omnes procul habendae. Vix ſcribendis literis locus, niſi inter continuas interpellationes hominum otioſorum. Felices vos, qui aetatem agitis tranquille, & procul a tam operoſis ineptiis. Ex patria nuncios jampridem nullos accipio. Unde fit, ut ignorem hactenus, annuloſne veteres acceperis, Illuſtriſſimi *Puteani* munus, & meorum Poëmatum exemplaria. Scripſiſſe certe te, nec oblitum mei, ex iis, quas ad *Voſſium* dediſti, audius quartus mihi innotuit. Tradidit amicus noſter dedicationem tuam Dominae, & placuiſſe teſtatus eſt. Si in meas manus ejus exemplar perveniſſet (quod nullum hactenus pervenit, credo, *Goeſii* ſupinitate aut abſentiâ) pro eâ, quae mihi tecum intercedit, neceſſitudine, deleviſſem τὰ, *D. Guſtavi filiae*, *D. Caroli Nepti* &c. Non enim ignoro, ſuis, quam ſuorum, laudibus cenſeri Dominam malle. Addebat *Voſſius*, ne hoc quidem ſatis illi probatum fuiſſe, *frontis imbecillitas*, credo, quod dicti elegantiam non perceperit. In Verſione Graeci carminis vide an metrum ſatis ferat, τὸ *Propitiant*. *Johannes Schefferus* Argentinenſis *Salmaſio* parentavit heſterno in hac Academiâ die, idque juſſu ac mandato regio. Multis & ſuperfluis laudibus onerabat defunctum, ut audio, (nam nugis iſtis non vacabat mihi intereſſe) nec ab adverſariis ejus vellicandis ſibi temperabat, quos veſpertilionum decorabat elogio. *Voſſio* bilem movit haec dicacitas, mihi riſum. Vide quid libido poſſit ſuppamaſitandi. Mihi enim certum eſt homini non malo haec dicenda fuiſſe nolenti. Edidit is nuper ſuos de Re veterum Navali commentarios: opus elaboratum quidem, quod tamen omnium expectationi reſponſurum non ſit. In aulâ non id eſt literis nunc pretium, quod fuit olim. Studiis ſe denuo invigilaturam quotidie minatur Domina, & faciet fortaſſis. Ego praemium non vile pro confecto feliciter itinere Italico jubeor ſperare. *Langermannus* in Hiſpaniam deſtinatur. Sed de rebus noſtris plura proxime: quae tibi uni dicta ſunto. *Voſſius* hac hyeme in Gallias forſan excurret. Quod ſi fit, ex ejus ore omnia plenius, quae hîc aguntur, cognoſces. Scis enim quam

non

non tuto chartae iſta committantur. Vale CIↃIↃCLIII. Nonis Decembribus Gregorian. Upſaliae. *Meibomius* Sueciam deſeruit. Ferunt non placuiſſe illi titulum ſubbibliothecarii, nec *τὸ ſub* hominem delicatum potuiſſe concoquere. A Rege Daniae plenum bibliothecarii titulum obtinuit, ſi rumori credendum. Has jam exararam, cum *Schefferus* me convenit. Multus fuit in excuſatione panegyrici funebris. Reſpondi, gaudere me, quod laudaſſet mortuum. Vale iterum, & ſcribe frequenter.

EPISTOLA CCLXIX.

NIC. HEINSIUS.

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

Sero quidem, non inoportune tamen, tuae mihi fuerunt redditae diebus proxime elapſis, Virorum amiciſſime, quas a. d. IV. Eid. Octobr. exaraſti. Dedicationem Livio praefigendam amicus noſter Dominae jam exhibuerat, ut ultimis meis ſignificavi: ſed arreptâ occaſione nequaquam commodâ, adeo, ut, vix paucis verſibus perlectis, propoſitum abrumperet illa, & confeſtim quicquid chartarum erat, redderet, credo quod arbitraretur ſchedas illas a te expectari typographo committendas. Aderat tum Legatus Hiſpanicus, vir non malus, ſed literarum rudis, cujus interventum intempeſtivum accidiſſe facile intelliges. Praeterea turbatum valde in aula fuit per menſes duos continuos, & ipſa Domina praeter ſolitum difficilis ac moroſa. Detumuiſſe tandem, aut ſaltem detumeſcere haec videtur procella nunc paulatim, poſtquam impetum convertit omnem in caput illius, qui quondam unicus erat in palatio. De Archiatri ſycophantae adverſario puta me loqui & ſubverſore. Is nunc & ipſe cecidit, non tam dignitatibus, quam auctoritate omni exutus, & aulam juſſus deſerere ac ruri latere. Funeſtum profecto ſpectaculum. Cauſae proferuntur variae, & fortaſſis juſtae. Sed hac de re aliquando confabulabimur, nunc non vacat. Ego patronum perdidi, ſed nec praecipuum. Extat penes me atrox & plena fulminis epiſtola herilis, quâ culpam deprecanti & reditum in aulam captanti reſpondetur valde contumelioſe. Sed de his non eſt hujus loci inſtituere narrationem. Ut igitur ad dedicationem tuam revertar, cum deprehenſa eſſet a me Domina nudius tertius & ſola & otioſa, tui mentionem injeci, quaeſivique, an dedicationem legiſſet Livio deſtinatam. Cum negaret ſe legiſſe, obtuli legendam: quam illa avide arripuit, & attentâ lectione, quantum obſervare licuit, examinavit, & abſolvit me praeſente fere totam. Cum interpellaretur ab aulicis ſupervenientibus, complicatas chartas in ſacculo recondidit majori, ut apparebat, cum otio legendas, nec hactenus reddidit. Locuta eſt de te valde honorifice: multa ſuper te rogabat. An uxorem haberes? an liberos? an prolem maſculam? an illa bonis artibus incumbe-

beret ? Cum annuiſſem, laudabat inſtitutum. Inſcriptionem dedicationis ſolam non probabat, qua de re proxime tecum egi. Inter legendum ſemel iterumque interrumpens negabat, tot ſuas laudes ſe vidiſſe unquam in unâ pagellâ. Atque haec de dedicatione tuâ. Venio nunc ad epiſtolam, ex qua maxima percepi cum voluptate, redditos tibi anulos ab Anglo vicino tuo. Officii memorem te fore confido, & gratias aut acturum brevi, aut jam egiſſe *Puteano* noſtro. De Scythomaniae [1] candidato facilis jactura eſt, poſtquam ingenio ſuo coeperat abuti indignum in modum. *Alaſtorem* diutius vixiſſe forſan praeſtitiſſet, niſi & ille omnem eruditionem neſcio quibus ineptiis decreviſſet imposterum dedicare, aut potius horrendis impietatibus, quas cum ſtupore aliquando ex me intelliges. Animam mortalem eſſe, mundum aeternum palam hic non tantum profeſſus eſt, ſed minabatur quoque ingentes pro more ſuo commentarios illa de re ſe conſcripturum. Sintne illae ſchedae, quas combuſſit uxor, non dixerim. De ſpectro res faceta eſt. Conjux vivum exagitarat, nunc ille conjugem mortuus. Appoſitum apud nos proverbium ſcis, *Elcke Duyvel heeft ſyn maent.* Amicus noſter pergit in propoſito de Solinianis exercitationibus confutandis, praeſertim cum intelligat Gallos Apotheoſin mortuo parare. Tu inimicum perdidiſti majorem, quam ſciebas. Poëmata mea necdum vidiſſe te miror, cum ante menſes tres quatuorve jam prodierint. Si necdum vidiſti, pete ab Elzevirio exemplar, vel plura, ſi voles. Judicium de iis tuum invidere mihi noli. Muſteum inprimis illum Elegiarum libellum, qui novus acceſſit, cum cura lege, & quicquid a te in illo improbabitur, ad me perſcribe, ut mutetur in ſecunda editione & corrigatur. Trompiani manes vellem acceſſiſſent. Luculenta eſt elegia, quam apud me videbis. Nunc enim deſcribendi ejus otium mihi non eſt. Exemplar *Vlitio* miſeram, necdum perlimatum: hoc illum cum aliis communicaſſe exiſtimo. Vidi enim hîc literas, quibus Hagâ ſcribant, non placuiſſe. *Boyis* puta & *Plantis*, quorum magnus illic numerus. Peream, ſi noſtri homines intelligunt, quid ſit bene ſcribere. Meurſium de funere a te emptum mihi gaudeo. Serva illum diligenter, dum adſim. Adfuturum enim me auguror ante aeſtatem proximam. Libellum ſupplicem paravi Dominae, non ſine cura conſcriptum aut meditatione, in quo magnâ verborum libertate cauſam meam ago, & officia a nobis in domum Regiam collata per annos fere quadraginta continuos, cum ingenti facultatum noſtrarum detrimento & jactura, recenſeo. Libellus ipſe huc ſpectat, ut Rutgerſianae rationes tandem expungantur, mihique confecto negotio recurſus ad meos concedatur. Nolle enim me diutius cum inſcitiâ mea conflictari, & ſtudia negligere, quibus vitam ipſam longe viliorem duco. Invita, ſat ſcio, perleget libellum: quod adeſſe me ſibi malit, ut quem fidum rebus ſuis experta ſit ſemper. Sed jacta alea eſt. Rationes non improbabis, quae me huc compellunt. Salutat te Langermannus. Vale, flos amicorum. Upſaliae. Anno CIↃIↃCLIII. Prid. Feſt. Natalit. Tumultuariae ſcriptioni ignoſce, quae properanda fuit inter continuos interpellantium aulicorum ſtrepitus.

[1] *Boxhornio.*

EPISTOLA CCLXX.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

COmmercii literarii ſtudia inter nos jampridem frigere, Amiciſſime Gronovi, longe moleſtiſſimum eſt. Nullas a te accepi, ex quo in has regiones ſum reverſus, praeter unicas. *Goeſius* rarus eſt Amſtelodami: cujus aedes nemo inhabitat, hero ut plurimum abſente. Unde fit, ut quae illuc feruntur literae, majori ex parte in manus meas non perveniant. Hoc fatum cum & tuas ſubiiſſe exiſtimem, recte poſthac feceris, ſi eas Leidam ad paternos lares perferendas cures. Conſilium, quod Regina cepit nuper, non potes ignorare ex publicis rumoribus, ſi literae, quibus rem totam nunciaram, aberrarunt. Poſt menſem, regiis inſignibus depoſitis, privatae vitae addictam videbimus. Diadema ſucceſſoris capiti imponet ipſa: quibus ſolemnibus peractis, in Pomeraniam confeſtim diſcedet, atque inde, quod minime forſan expectes, ad Spadanos fontes in Leodicenſem agrum. Ab acidulis redeunti etſi perluſtrandam fore noſtram Bataviam nonnulli exiſtiment, incertus tamen eſt is rumor, quem proinde a te divulgatum illic terrarum nolim. Si occurras illi in vià alicubi, recte rebus tuis conſulas: praeſertim ſi Livio tuo manum ſupremam typographi impoſuerunt. Nihil non egit univerſus regni Senatus, ut ab hoc propoſito Dominam avellerent: ſed nimis alte ejus animo haeret impreſſa ſententia vitae privatae inſtituendae, quam ut tolli aut mutari ulla ratione poſſit. Me quod ſpectat: nihil prius habui poſt iter Italicum, quam amicos ſubornare, qui reditum in patriam meum a Regina impetrarent. Videbam enim ipſam Dominam parcius jam capi & delectari ſtudiis, videbam trahi Rutgerſianum negotium, videbam quoque non eam mei in itinere habitam rationem, quam diſcedens ſperare juſſus eram. Sed diſſimulatis hiſce cauſis, ad alias confugiebam, quibus domum revocarer, ſenectutem & adverſam parentis valetudinem praecipue prae me ferens. Per amicos cum nihil proficerem, ipſe cauſam meam libello ſupplici Reginae tradito agendam duxi: in quo ampliſſimis verbis, quae dicenda videbantur, exaggerabam: de Rutgerſiano potiſſimum negotio tamdiu contra datam fidem protracto queſtus liberrime. Paucis poſt diebus cum in Dominam incidiſſem, verbis humaniſſimis teſtata eſt lectum ſibi libellum ſupplicem, meque adhortari coepit, ut conſilium de patria repetenda projicerem. Ad quae ſatis frigide reſpondebam. Mox ejus nomine me convenit *Joannes Holmius*, qui de ſtipendio & dignitate ſeu munere aulico in me conferendis coepit diſſerere, animum meum exploraturus. Sed cum adfirmarem fixam mihi eſſe de diſceſſu ſententiam: honores & ſtipendia inter meos mihi non defutura: interjectis poſt nonnullis diebus denuo reverſus

obtulit diploma juſſu Dominae, in quo praeter expenſas in Itinere Italico a me factas quatuor aureorum ſeu thalerorum Imperialium millibus donabar, brevi perſolvendis pro officiis Auguſtae praeſtitis: adjecto etiam titulo Regii conclavis Secretarii ab epiſtolis Latinis. Egi gratias luculentas pro hac munificentiâ, ut debebam, Reginae: de Secretarii dignitate tamen admittendâ deprecatus ſum onus, niſi Rutgerſiano negotio finis imponeretur. Reſpondit illa, agrum jam ſe deſtinaſſe mihi in Pomeraniâ, qui aequaret ſummam debitae pecuniae, & fortaſſis excederet. Eo ſi ſatisfieri ſibi pateretur parens meus, nullam in ſe moram fore. Annui oblatae conditioni, petiique effectum daret, ut rationes Rutgerſianae quantocyus a Senatu excuterentur approbarenturque, ſi aequae eſſent. Aequas autem eſſe, jam intellectum ſibi a Cancellario. Id autem me cupere, ne de agro controverſia aut a Senatu aut a ſucceſſore ſuo moveri mihi meiſve poſſet, poſtquam regno ſeſe abdicaſſet. Promiſit & hoc & longe plura, ſed ea conditione, ne clientelae ſuae me ſubducerem. Expecto anxie promiſſorum ſucceſſum: quae ſi votis meis reſpondeant, cum Dominâ Spadam ſum profecturus, id enim ut ego ac *Voſſius* faceremus ſe velle jam ſignificavit. Si deſtituent promiſſa, haerendum aliquo etiamnum tempore hic mihi erit. Auctor enim eſt Illuſtriſſimus Cancellarius, ne cauſae aequiſſimae partes deſeram, trahi poſſe negotium rebus regni atque aerarii turbatis: non eſſe tamen de eventu proſpero deſperandum. Nec defuerunt ex proceribus, qui polliciti ſint non contemnendos mihi in ipſo regno honores, ſi e re mea putarem fore, ut ſedem in Succiâ figerem, & venturo Regi, quem bene mihi velle non neſcirent, operam meam addicerem. Sed priores Dominae partes apud me erunt, ſi & promiſſa compareant, & ad intermiſſa ſtudia curas denuo convertat: quibus vitam totam ſe deſtinaſſe reliquam ipſa vult credi. Habes hic luculentam rerum mearum hiſtoriam, de caeteris aut coram, aut per literas: vides enim perplexa adhuc eſſe omnia. *Langermannum* quoque comitatui ſuo adſciturum ſe Regina mihi adfirmavit jam non ſemel. Sed cum in omnibus paterna is magis conſilia ſequatur, quam mea, parens autem auctor illi ſit, ut domum ſe conferat, non video, quid de illo credi certo poſſit. Totus enim fluctuat, & impelli ſe modo paternis monitis, modo Reginae juſſu, nunc huc nunc illuc patitur. Haec in aurem tibi omnia. *Balzacius* ad plures abiit nuper in Galliis, & alter epiſtolarum ſcriptor, cui *Mareſio* nomen. Vale, decus noſtrum, cum tuis omnibus. Holmiae a. d. III. Kal. Majas. CIↃIↃCLIV.

Poëmata mea an videris non ſcio. Malum nomen fuit Elzevirius, ſi eorum tibi copiam non fecit. Habes hic reſponſorias ad *Graevium*, quas cures quamprimum velim. Salutat te peramanter *Voſſius*, qui mihi hic nunc adeſt, cras uterque Upſaliam ſumus redituri.

EPISTOLA CCLXXI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Upſaliam.

EGo quoque mirabar ſedulitatem in ſcribendo tuam mihi exaruiſſe. Nam poſt illas, quas anno praeterito pridie feſti Natalicii dederas, nullum de te nuntium habui, etſi bis interea ſcripſerim. Itaque avidiſſime arripui tuas venientes, reſque & honores tuos (qui Deos oro ut proprii ſint) libentiſſime, ſi quid unquam, cognovi. Etſi jamdudum me angit, ſollicitat, cruciat tranſitus iſte temporum, neque ullius ſolatii, nedum gaudii, compotem eſſe patitur. Quidquid admirer, quidquid voveam, quidquid ominer, nihil occurrit, aliud quam *Mea Glycerium, quid agis? cur te is perditum?* Itaque aeger animus omnia faſtidit, & mentionem etiam iſtius rei horreſcit. Contextus Livii abſolutus eſt ab operis. Praefatio quoque jam impreſſa eſt, ut erat initio concepta, niſi quod delevi C. N. G. R. quando ita voluerunt, qui perſuaſerant S. M. Germaniſmum eſſe, qui erat Romaniſmus puriſſimus, ut Faſti conſulares loquuntur totis paginis, ut Caeſarum quoque tituli & Inſcriptiones. Immo Germani, ſaltem quos ego adii, omnes iſtam rationem ignorant. *Theodori Johannis* filii Delphenſes ſunt. Notas, ſi libebit, aggredientur propediem, quas nunc quoque nimium creviſſe queruntur. At me ita jamdudum longi laboris taedet, ut ſive minuendi, ſive augendi, ſive adeo abſolvendi, quod parvum in fine reſtat, cauſa manum illis, etſi mihi aliquoties imperaverim, admovere nequeam. Exſpecto, ut pro libidine ſua ipſi ſceleſte truncent. Ne tamen nihil agam, ſubinde me revocat res nummaria veterum, cujus poene nullam partem non attigi in tribus jam affectis libellis de Seſtertiis, quos indies exſpectat typographus. Nihil magis vereor, quam ne illi, qui ſolus haec ſcire videri volebat, obtrectaſſe videar: adeo mihi ſaepe occurrit. Videbis tamen quam nihil quaeſitum, quam mollis ad omnia, & utſic dicam, in ſolum veniens occaſio. Erunt & alia, ſpero, quae ubi videris, tibi placebunt. Non enim parum contendimus viriculas noſtras. Etſi nunc totus langueam, torpeamque, nihil aſtute profecto cogitans; ſed tantum dolens vicem gloriae, cui (non enim virtutis tantum, ut tu canis, hic exitus) in malum ſuum pronae diiſque aemulae propediem ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἔαρ ἐξαιρεθήσεται. De occurſu, ſi eatis ad aquas, recte ſuades, & ego equis, velis. Poëmatum tuorum ad me duo exemplaria miſit Elzevirius, quorum alterum *Schelio* tradidi, etſi jam emerat. Non ignoras & tunc & aliquot poſtea congreſſibus certamen nobis fuiſſe, uter magis admiraretur genium tuum, uter plura, quamquam omnia ſint, bene dicta annotaſſet. Vale, Heinſi nobiliſſime, & me ama. *Voſſii* τοῦ πάνυ fuit mihi ſalutatio gratiſſima, & quam non levioris animi officio remuneror. Daventriae. IV. Non. Jun. Jul. CIƆIƆCLIV.

EPI-

EPISTOLA CCLXXII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

LAetatus ſum, ut qui maxime, acceptis literis tuis, Virorum Clariſſime, quibus intermiſſum multo tempore ſcribendi officium inſtauras denuo & auſpicaris. Sedulitatem iſtam ut probare mihi pergas, etiam atque etiam te adhortor. Rerum mearum ſtatu nihil eſt turbatius. Inſtabat Domina diſcedens, ut ſeſe comitarer in viâ. Sed cum nec Rutgerſiano negotio finis imponeretur, nec expenſis iſtis, quas in Italiâ nuper feciſſem, perperam conſulturus mihi videbar, ſi profectioni accingerer. Non enim exploratum habebam ſatis, quam diu domo abſutura eſſet Domina, aut quo haec ejus conſilia ſpectarent, in quibus nihil obſervabam praeter meras fluctuationes. Itaque amolitus a me ſum itineris ineundi moleſtiam verbis, ut potui, molliſſimis. Poſt diſceſſum ejus optime de rebus meis incipiebam ſperare. Nam animadvertebam curas procerum potiſſimas occupari in aere alieno, quod conflaſſet Domina, expungendo; nec neſciebam eſſe me haud malo apud τῆς αὐτοκράτορος loco: cum ecce funeſtus advolavit nuncius de bello apud Bremenſes, exorto praeter expectationem. Quo impulſore faba haec ſit cuſa neſcitur. Rege certe & Senatu invitis ad arma veniendum conſtat ſatis, qui nunc toti ſunt in cogendo exercitu. Si gliſcit haec tempeſtas, de qua componenda ſpem vix ullam opinor ſupereſſe, ego caeterique creditores jubebimur plorare. Facile enim intelligis, ſumtus ad bellum maximos eſſe faciendos, qui in noſtros uſus converti potuiſſent. Quicquid ſit, aeſtatem reliquam hîc exigendam mihi propoſui, ut rebus meis invigilem, quo tempore ſi literis tuis frequenter me conveneris, multum cepero ſolatii ex amicâ compellatione. De aulae hujus ſtatu plura ex amico noſtro intelliges, qui jam ante menſem alterumque ad vos rediiſſe debuit. Opima is ſpolia & ampliſſimam praedam, ſed valde invidioſam, ex regia bibliothecâ ſecum in Bataviam reportavit. Fremunt enim hîc omnes, & illi uni imputant direptam bibliothecam, quanquam ultimus acceſſerit ad depopulandum agrum tam fertilem, cum reliqui praedando jam fatigati eſſent; nec quicquam abſtulerit praeter ſpicilegia, poſt diligentiſſimam Gallorum meſſem. *Langermannus* toto, quo hîc haeſit, tempore, ſubiratior mihi fuit: quod & ſe & alios literatos non eo eſſe loco in aula videret, quo futuros ſibi promiſerat. Qua in re nullam tamen culpam meam agnoſco. Dominam certe nuſquam conveni, quin fervide illum & accurate commendarim, neglectis meis fortunis. In eo peccavit, quod rogatus, ut in Hiſpaniam excurreret ſub adventum in has oras ſuum, ad perluſtrandas regni illius bibliothecas, demandatam provinciam non ſolum deprecatus ſit, quo nihil deliquiſſet,

 ſed

ſed recuſaverit ſatis praefracte & ruſtice. Nuper etiam abeunti Dominae & petenti, ut ſibi operam ſuam porro addiceret, addicturum ſe negavit. Interim canonicatum Hamburgenſem pro ſororis marito obtinuit, & pro ſe locum, qui primus eſſet vacaturus, inter Aſſeſſores Viſmarienſes, etſi de Hamburgenſi canonicatu rem dubiam eſſe adfirmet. Mihi autem cum non neſciat prorſus periiſſe longioris ſervitii tempora, tamen querelis ſuis moleſtus eſſe non deſinit. Sed haec in aurem tibi. Amo enim juvenem egregium ex animo, & amabo ſemper. Tum ſuſpicor haec parentis impulſu fieri, qui ad rem eſt aliquanto attentior. De Germaniſmo res eſt ridicula. Libere aliquando cum in gentem illam eſſet jocata, ut eſt dicax admodum, Domina amico illo noſtro praeſente, nec ille dicteria haec ejus concoqueret, monui ipſam & rogavi, ne id fieret impoſterum. Illa vero poſt tanto fecit liberius, credo ut male eſſet auditori ſuo. Putat enim omnes eo debere eſſe animo erga patriam ſuam, quo eſt ipſa. De Germaniſmo tamen in dedicatione tua nihil illa apud me, ſed apud Voſſium. Nec ignoravi, qua auctoritate faceres. In tanto otio Ovidium ſecundae editioni adornabo hac aeſtate. De locis apud illum corruptis, qui ſunt plurimi, velim ſubinde mecum agas. Vale.

EPISTOLA CCLXXIII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

PLuribus non ita nuper tecum egi, nunc paucis tantum licet. Inſtat enim atque abiturit, qui haſce ad te feret nugas. iis fraudandum te non duxi, Virorum amiciſſime, quo es erga me meaque affectu. De rerum mearum ſtatu nihil ex *Voſſio* noſtro intellexiſti, intelliges ubi Amſtelodamum veneris. Opinor enim non neglecturum te oportunam Auguſtae conveniendae occaſionem. Mihi haerendum hîc etiam, dum negotio paterno finis imponatur. Lento ſunt ingenio plerique, quibus cum mihi res eſt. Multi in Senatu Fabii, Maximi pauci. Eſt tamen Heros [1] *Bucephalus* unus inſtar omnium, quem honoris cauſa nomino. Miros, ut audio, ludos in itinere noſtro illa Herois dedit. Doleo tam inconſulte rem geri. Sed quid agas? Suo relinquenda eſt ingenio. Sapiet aliquando, & ad ſe redibit, ut ſpero, utinam ne ſero ſapiat. Sed haec non ſunt hujus loci. *Langermannus* jam in patriam reverſus eſt, Duci Meklenburgico, Principi eximio, quem & tu noſti, operam addicturus creditur. Invitatus ab illo certe fuit ſic ſatis benigniter: commendatitiis abeuntem proſecutus ſum. Nos interim avidi expectamus, quid errabundae Iſidi ſit futurum; quo conſilia ejus ſpectent. Etſi arduum non ſit conjectare, divinos honores vitâ iſta deſultoria mirum ſi conſequatur. Livius tuus quo-

1 Credo innui *Oxenſtiernam*.

quomodo exceptus ſit a patrona ſua cupio doceri. Frigebant apud illam hîc literae. Incaleſcet forſan rurſus pulcherrimo ardore promovendae eruditionis. Ubi literas a te accepero, copioſius agam. Vale. Holmiae. CIↃIↃCLIV. a. d. XIV. Auguſti Gregor.

Tomum Ovidii primum editioni novae paravi. Multa obſervavi de novo, quae primam fugere diligentiam. Epiſtolas Sabini tres multis locis reſtitui, ut & Elegiam in Druſi mortem. Probabis ſat ſcio ſollertiam. Epiſtola Paridis ad Oenonem locus hic crucem figit, *Viſaque poſt latam jacuit ulta deam.* Nam MSt. deſunt, ad quos confugiamus. Ultimum in eadem epiſtola diſtichon ita reſtituendum. *Nunc locus Oenonae eſt: nunc illam oſtende; parabis Sive meos ignes pellere, ſive tuos.* Multa ſunt hujus notae: de quibus alibi.

EPISTOLA CCLXXIV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

IGnoſce quaeſo oblivioni meae; accepi epithalamium tuum, & cum ipſe mecum, tum poſtea una cum *Schelio* noſtro, pari utriuſque admiratione & applauſu, legi. Pro loco Gloſſarii gratias ago. Habui interea eundem, & plura in eandem rem ex Anglia, de quibus, quid ſentiam leges in *Addendis.* Nam ille foetus propediem clamari coget Ilithyiam. Invenies pag. 636. *Caeterum Torrentiani codicis varietates communicavit mecum Nic. Heinſius, non hac occaſione modo, non admonitione perpetua conſociatiſſimae voluntatis cum maxime animo praeſens meo, ſed etiam quia juſtiſſimum dolorem partimur, quando, dum ille in Sueonibus eſt publice, ego haec meditor, accipimus ambo juxta amaros nuncios, deceſſiſſe illi patrem, mihi hoſpitem incomparabilem, nomen ingens & ſanctum, qua patet eruditio; ſuavitate carminis, facundia in utroque ſermone, rerum divinarum & humanarum ſcientia, genio & indole ſcriptorum, elegantia vitae, neminem infra ſuorum temporum, paucis aequatum: quamvis maturum annis, & omnibus qua munerum, qua honorum, quae ingenio procedunt, emeritis ſtipendis, felicem in primis, quia claram ſucceſſionem inclitorum ſtudiorum ſervavit abeunti domus, lugens inteſtinum funus pietate: nam orbitas literarum eſt, niſi tamen heic quoque triſtis ei acceſſit gloria, quod ubi illas, perque illas ſeſe, ſideribus intulit, cum ſequiore ſui parte ſepulcro conditas invitus & hoc unum (ſi qua relictorum Manibus cura) moerens abſtulit.* Eſt, opinor, tanti, ut haec otioſus legas, priuſquam te copia illorum, quae cognoſcere de noſtris avebis, obruam. Rempublicam te egregie geſſiſſe gaudeo profecto, & hunc animum tibi gratulor. Sed quid prodeſt te facere ſtrenue, quum alii tanta peccent. Puduit nos nuper ſententiae, cui vir praeſtantiſſimus, tibi non alienus, una ſubſcripſit. Nunc multo magis pudet foediſſimarum pactionum, quae de praefecturis &

Digitized by Google

& imperiis inſtituuntur. Quid juvat nos in ſympulo compeſcere ambitum, cum vos ultro tantos ei fluctus excitetis in Aegaeo mari? O Veneti, ſoli ſcitis ſacram eſſe rempublicam. Sed mihi jam Cynthius aurem vellit & monet deductius canere. Itaque haec ſoli tibi. Senecam tuum recipies propediem. Abſit enim ut morer Ovidium tuum: nullum meum incommodum mihi tanti eſt. Ipſe num illum dare poſſim, dubito. Ita tempus eſt, & inſtare videntur labores mihi per ipſas ferias. Quod teque meque tantorum mendaciorum reos agit, quid dicam? Quis erit finis? Interim nemo tibi plus debet, quam ſucceſſor, quippe quae manibus pedibuſque laboret, ne quem poeniteat mutationis rerum. Vicofortium ut mea cauſa alloquare jam tibi remitto. Aliunde reſcivi, quod ſcire deſiderabam. De veſtra auctione quid conſtituiſtis? Valetudo tua me cruciat. Amabo, da operam, ut eam in ſolido colloces. Vale, mi Heinſi, & ampliſſimum Affinem tuum cum candidiſſima ſorore meo nomine obſervantiſſime ſaluta. Daventriae xv. Cal. Januarias A. C. CIↃIↃCLV.

Lipſi libellum, ſi diverſus eſt quam Leidae aliquoties ediderunt cum tr. de Magiſtratibus Ro. & neſcio quibus aliis, non vidi.

EPISTOLA CCLXXV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

DEum teſtor, Heinſi cariſſime, in ſumma laetitia & gratulatione fuiſſe me & Schelium, ubi intelleximus (& ego quidem ab illo primo) tam honeſtam legationem tibi eſſe decretam, & quae proxime peccaverat urbs natalis tibi, ei omnia bona fide condonaſſe. Sed tardiorem ad ſcribendum, non amicis modo, verum & mihi ipſi, faciunt me aſſiduae recitationes, officia, domeſticae curae. Te tamen, vel dum omnibus aliis ceſſo, eximium habuiſſem, ſi poſt *Voſſii* diſceſſum fuiſſet, cui ad te darem. Omnibus enim reſpondi tuis praeter binas: priores erant vetulae, Sextili datae, cum praecipiti Novembri mihi redderentur: poſteriores nuper ad me miſit *Romerus*. Livium noſtrum emiſerunt Elzevirii tribus tomis, cauſati Notas nimium creviſſe: vendideruntque & diſtraxerunt (adeo contemnor ab illis, poſtquam nacti ſunt, qui illis comparet Commentarios Reales (vidi hominis ipſius chirographo conceptum titulum iſtum) ad Herodotum, cujus ne unam quidem periodum intelligit *Lipſii* & *Heinſii* ſucceſſor) totis tribus menſibus, priuſquam ad me verbum de illo: tum quoque acribus literis admoniti, pro xxx. quae popoſci, tria mihi exemplaria miſere, quae ſtatim Antverpiam ego. Quae illis fortuna fuerit, juxta tecum ignoro: faxo tamen, ne me ſpes decipiat. Quicquid autem mihi vacui temporis proxime fuit, id occupavit pecunia vetus: quam ubi videbis, ſpero, non mirabere, dum iſta inveſtigamus, non aliorum eſſe nos potuiſſe. Vix quar-

Digitized by Google

quarta pars eſt, quod dedimus antehac, & id omnibus partibus clarius, ornatius, auctius. Jam prima folia habet Lud. Elzevirius, qui ſuſcepit editionem. Reſpublica noſtra ſane quam turbata eſt. Homines, qui gratia unius dudum fuere potentes, poſtquam regnum ſuum ceſſare vident, laborant manibus pedibuſque, ut rurſus imponant nobis unum, per quem ipſi poſſint omnia. Eo ut pervenirent, improbiſſimo ambitu, largitionibus manifeſtis, & coitione cum duabus civitatibus facta, invadere voluerunt duo honoratiſſima, & lautiſſima munera, alterum etiam, priuſquam vacuum eſſet, in ſortem mittendo. Reſtitit pars melior nobilium & haec civitas. Itaque per tumultum diſſolutis comitiis, concilio ipſi per ſe, neque loco, neque tempore juſto habito, omnia illa improbe facta confirmaverunt, tanquam plures, & inſuper creaverunt Praefectum provinciae Auriacum, & dum ille pupillus eſt, amitae illius virum. Nos haec pro irritis habemus, & ſic diſcidio prope inſanabili ſeparamur. Utinam mittere tibi poſſem libellum, qui pro hac cauſa cum maxime prodit! quem quidem eo libentius legeres, quia auctor ejus eſt amicus noſter, quo nemo vivit reipubl. amantior. Tabellarii ordinarii operam ſumere non audeo propter ſumptum. Servabitur tamen tibi exemplar. In Ovidio gaudeo te pergere. Noli quaeſo imitari amicum noſtrum, qui poſtquam malis verſibus decuriam comparavit, & ſcriptum facere coepit, curavit mihi nuper nuntiari, ſe in barbarorum caſtra tranſiſſe. At ego illum nunquam illis recte exceſſiſſe puto. *Hanc tua conſtituit genitrix.* Apoſtrophe eſt ad Tiberium, ut videtur. *Rebus*, quia ipſi Liviae concors cum Auguſto matrimonium fuit, quod fruſtra tentatum fuerat in Scribonia, in aliis. Scis illud, *Ergo ego vos rebus duplices pro nomine ſenſi.* Quae tu notas, omnia mihi valde placent. In epiſtola Sabini & mihi pro deſperato: *Viſaque poſt latam.* Si pro *jacuit* reperire verbum aliud potes, ſenſum reperi. Scribo autem alia: *Ipſaque poſt latum ... alta deum.* Martem nempe viro Anchiſae poſthabitum. Fabulam habet Servius ad II. Aeneid. verſ. 650. *Cum inter aequales exultaret Anchiſes, gloriatus traditur de concubitu Veneris: quod cum Jovi Venus queſta eſſet, emeruit, ut in Anchiſem fulmina mitterentur, ſed Venus eum cum fulmine poſſe videret interimi, miſerata juvenem, in aliam partem detorſit. Anchiſes tamen afflatus igne coeleſti, ſemper debilis vixit.* Vide an hinc poſſis aliquid exſculpere. In eadem lego: *Si levat hoc iras*, Item, *Nondum tantus eram. Quo me genitore ſuperbum Arguis, hos domino tunc. r. e.* Priamo ſcil. Nec placet: *Nec cecinit.* Et fortaſſis etiam: *Hanc cecinit Grajos illa tenere toros.* Illa, Caſſandra. Sub finem temeraria forſan eſt conjectura noſtra: *Ipſe pater, curam natae male doctus habere.* Tu videbis. Vale, & rempubl. privatamque bene gere. Daventriae. a. d. IX. Kal. Janu. anni venturi CIↃIↃCLV. quem tibi feliciſſimum voveo.

EPISTOLA CCLXXVI.

NIC. HEINSIUS

J. F. Gronovio.

Daventriam.

EX meis, quas anno proxime elapſo ad te dedi, Ornatiſſime & Eximie Vir, quanquam omnes non ſunt redditae, apparuiſſe reor liquido, quae cauſae me potiſſimum permoverint, cur poſt quinquennium commodis Auguſtae datum, de aliis mihi dominis circumſpexerim. Mirum quam illa ab antiquis moribus & indole praeclara defecerit. Stoicam in aula laudari paſſim Philoſophiam, Epicuream in uſu eſſe videres. Theologiae nullum pretium, niſi unius Mezentianae. Cui perditiſſimae ſectae quod aperte obloquerer & adverſarer, id herili favore me fraudavit quidem, (ut *Bochartum* paulo ante) Regi tamen Senatuique reddidit ac bono cuique gratiſſimum. Adeo ut res meae nunquam magis floruiſſe viderentur, quam poſt diſceſſum ejus. Accedebat favor obvius ſummi Viri *Axelii Oxenſtiernae*, in integrum a Rege reſtituti; qui quod difficillimis temporibus addictum me ſibi magnâ conſtantiâ eſſet expertus, cum primae etiam neceſſitudines domum ejus vitarent, vix credas quibus laudibus hanc fidem apud me alioſque proſecutus ſit, ac praedicarit paulo ante quam in fatalem morbum incideret. Eo e vivis ſublato in ſucceſſore dignitatis paternae filio natu minore, quo familiariter jampridem ſum uſus, plurimum mihi praeſidii erat, ſed contemplatus magnas compilati indignis modis aerarii anguſtias, & neſcio quomodo alieniores a gente noſtra nuper factos Suecorum animos, melius me mihi conſulturum ſum arbitratus, ſi invitantes ultro ad id munus, quo nunc fungor, cognatos ac amicos audirem. Qui, quod ex meo didiciſſent reſponſo, non fore ut recuſarem Prolegati in hac aula provinciam, ſi a Patribus demandaretur, re in Senatu Hollandico propoſita, effecerunt non modo, ut ſuffragiis omnium conſpirantibus voto illic potirer, verum etiam ut Senatus ipſe reliquis ſex provinciis me fervide commendaret. Denique tanto impetu res confecta eſt, eaque celeritate, ut pene citius ſim conſecutus quod volebam, quam candidatum eſſe me ſcirem. Soli Zelandi & Friſones nonnihil obluctati ſunt, idque pro more ſuo, ut ſibi ſolis ſapiant. Ita factum eſt, ut pro tempore delata ſit dignitas, quam perennem ac perpetuam quinque provinciae mihi deſtinarant: addita tamen ſpe prorogandi ad vitam muneris. Hera autem, poſtquam animadvertit dominos non longe mihi quaerendos fuiſſe, (nam quod in aere meo eſſet, ſalutem a ſe ſolâ meam pendere habuerat perperam perſuaſum) nunc & honorifice de me loquitur, & ſuum eſſe vellet, ut ex aula ejus amici duo nunciant. Sed hoc fruſtra. Spem praeterea facit mox fore, ut debitum expungatur. Quare iidem amici hortantur, ut illi blandiar per literas, & frequentius ſcribam impoſterum, quod

ſemel

ſemel tantum a me factum eſt, ex quo hinc diſceſſit, & quidem libere ac contumelioſe ſatis, cum exprobarim pluris cytharoedos ac hiſtriones ab illa fieri, quam homines literatos, in iis locupletandis dum exercetur, hos inopiae objectos eſſe & plorare juſſos. Etſi autem tredecim florenorum noſtratium millia mihi etiamnum debeantur, eos tamen ut conſequar, nulla contendam paraſitandi arte. Amicus noſter floret apud illum gratia, hîc pleriſque inviſus eſt, quod illius, *Alaſtoriſque* & Archiatri operâ heram periiſſe conſtans ſit opinio. Nec de reliquis duobus diſſentio. Tertium propugno ac defendo quantum poſſum, nullo tamen aut tenui admodum cum ſucceſſu. Mezentiis tamen vellem paulo liberius ſe oppoſuiſſet. Sed de his omnibus coram aliquando confabulabimur. Audio enim ſenem noſtrum in extremis eſſe, qui ſi ſupremum claudet diem, erit mihi ad meos excurrendum. Apud vos turbari doleo. Scriptum, quod polliceris, videbo. Sum enim & ego factus animal politicum: & quoties de publicis rebus in aula diſſertandum eſt (quas tamen ſi dixero parum a me intelligi, facile mihi accedes, ſat ſcio) magna audior attentione, tanquam Solon aliquis aut Lycurgus. Nec quicquam mihi deeſt praeter confidentiam, quo minus πολιτικώτατος credar, & artes omnes patricias in numerato habere. Ovidianos ex Reginaê bibliotheca codices amicus noſter ſperare jubet, eos ubi nactus ero, & ſimul otium, ſupremam lucubrationibus imponam manum. [1] Epithalamium Duci Mecklenburgico ſcripſi nuper trecentorum verſuum, fuit enim arcta mihi apud Italos cum illo neceſſitudo, & ſtudiis poëticis non delectatur ſolummodo, ſed ipſe verſus linguâ vernacula ſcribit elegantes. Ipſum carmen ut videas operam dabo. Agnoſces tenues reliquias veterum elegantiarum. Ad epiſtolas Sabini habes hîc nonnulla, de quibus ſententiam tuam anxie imploro. Conjecturas ad minimum viginti te probaturum auguror, quas ipſe minus aeſtimo, hoc ſigno in margine notavi. Mirus fuit ſtupor meus, qui non viderim, quid ſibi vellet, *τὸ Conſtituit rebus*. Vale, & ſi me amas, ſcribe frequentius. Schelio ſalutem. Holmiae. Nonis Febr. CIϽIϽCLV.

Has jam exararam, cum Schelii noſtri libellum accipio Herois Beuningii operâ. De ipſo ſcripto plura proxime.

1 Legitur lib. 11. Silvarum pag. 156.

EPISTOLA CCLXXVII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

Vide quam ſim factus barbarus, ex quo negotioſus eſſe coepi. Parum abeſt, quin precer peſſime elegantiſſimis tuis ſtudiis; quibus tam pertinaciter tamque mordicus adhaeres dies totos, ut mei tuique ac officiorum paene

Digitized by Google

omnium obliviſcaris. Patrem optimum ſcis amiſiſſe me, mi Gronovi. Juſtiſſimo huic dolori adhibenda erant a te ſolatia, ſi a quoquam adhibenda: cum iſthic terrarum ſit nemo, quem prae te amandum ac colendum mihi proponam. Tu vero, amicorum jucundiſſime, cum blattis tineiſque ſtrenuus fortaſſe rem geris, & cum larvis effoetae vetuſtatis luctaris, dum alii, quos modicae neceſſitudinis uſus mihi conjungit, officia tua tuaſque partes in congerendis ſolatiis non expectati occupant. Quantillae foret moleſtiae curas iſtas ad breve tempus abrumpi, & haberi procul, ne amicus amico deeſſes! Invitus, ſi te novi, audies, quod ſubjungam, cum tamen ſit veriſſimum. Quae ultro citroque quondam commeabant non frequentes tantum, ſed propemodum aſſiduae epiſtolae, adeo lente nunc procedunt, ut anno toto vix duae aut tres a te mihi exhibeantur. Illas quoque ſine jurgiis convitiiſque vix impetro. Pleraeque certe ex iis, quas poſtremas a te accepi, diuturnum iſtud ſilentium aut excuſant aut deprecantur; & cum agnoſcant culpam, nihilominus haud corrigunt. Cur enim frequentiâ & aſſiduitate literarum officium explere non mavis, quam frivolis ac longe quaerendis excuſationibus? Si locorum intervalla, quîs ſejungimur, frigus affundunt priſtinae conſuetudini, da quaeſo ex antiquis illis ſapientibus (quorum omnium praecepta in numerato habes, quoſque penitus concoctos in ſuccum ac ſanguinem, quod ajunt, vertiſti tantus vetuſtatis helluo) da, inquam, ex illis nonneminem, a quo edoctus ſis abſentes amicos eſſe negligendos. Fateor parum utilem minimeque fructuoſam jure optimo tibi habendam meam amicitiam: nec aſpernareris tamen, ſi antiquam meminiſſes. Patere enim, ut veteratorie me tibi commendem, quando digne non poſſum homo veterum urbanitatum transfuga ac deſertor. An plus lucelli ad te redundat ex ſupputatâ per lucubrationes continuas priſcae monetae ratione? Laudem, inquis, & gloriam iſtis conatibus conſequor, praeclaram omnino mercedem. Non nego. Recorderis tamen velim amicitiis conſtantibus & ſua praeſto eſſe ac fuiſſe ſemper praemia. Ago tecum ex lege ac privilegio temporis, cum nulla in te merita mea armare poſſim, quibus amorem debeas. Puerum olim dilexiſti, mox & adoleſcentem & juvenem. Nunc virum ferme factum cur faſtidis? Si neceſſitudini te ſubtrahis, neceſſitati non potes, quam continuatus tanto tempore benevolentiae alternae uſus tibi praeſcribit, utcunque detrectes jugum. Sed dum in hanc aream liberius excurro, parum abeſt, quin exciderit injecta modo mortis paternae mentio, cui potiſſimum hanc epiſtolam deſtinaram. Illi parentandum eſſe ſi non intelligis, haud profecto capis quid te deceat. Quod ſponte praeſtiterunt alii, etiam ignoti, tu familiaris & convictor noſter, quo tandem colore denegabis rogatus? Latus profecto ampliſſimuſque aperitur campus, quo ingenium exeras ac oſtentes, ſeu ligata malis oratione, ſeu ſoluta. Abſit enim ut fibulam imponam, aut praeſcribam terminum tuae facundiae: dum ne obliviſcaris, quid pietati dandum ſit. Nec mea magis intereſt, ut vir, in vita laudatiſſimus, laudetur mortuus, quam tuâ, tuique ſimilium, ne Galli ac Itali & gentes reliquae falſo perſuadeantur, cum illo litteras atque eruditionem apud nos interiſſe. Mox quippe colligam,

ſed.

ſed magno cum delectu, & publicabo quicquid ejus exequiis erit datum. Audio Leidenſes non defuiſſe officio; ſed ne operoſe ſint nugati metus eſt. Si per Patres licebit, ad vos Julio aut Auguſto menſe excurram: ut res familiares curentur. Rex enim expeditionem in Polonos parat, Boruſſiam, ut ferunt, invaſurus. Quam oportunitatem elabi mihi non patiar. Si *Malingkrodium* aut *Rottendorfium* conveniendos Monaſterii a me fore ſpes eſſet, per Weſtfaliam iter inſtituerem, bibliothecam utriuſque excuſſurus, tum Helmſtadienſem quoque ac Ducis Lunaeburgici illam celeberrimam. *Langermanno* noſtro nuper impetravi a Rege, ut emolumentis Canonicalibus poſthac fruatur non minus ac Capitulares reliqui, qui praefracte illum hactenus excludunt hiſce reditibus. Ad Ovidium rarus deverto. Loca tamen tria vel quatuor ecce, quanquam levioris illa momenti, quae nuper ſanabam. Vale, mi Gronovi. Dabam Holmiae. Anno CIↃIↃCLV. a. d. xx. April. Julian. *Graevius* ubi quaeſo eſt? Scripſi ad illum copioſe ante menſes tres quatuorve: nec reſpondet. [1] Saltuatim quaedam delibabam nuper in tuo Statio, nec ſine fructu, ſed quae corrigebam pleraque typographi errata eſſe ſuſpicor, non enim ulla mihi ad manum editio, praeter tuam illam, in quam operis typographicis non parum licuiſſe animadverto. Mari hinc nonnemo ad vos proficiſcitur: jam que in procinctu eſt. Illi epithalamium tradidi nuptiis ducis Mecklenburgici a me datum, ut ad te perveniret. Judicium de eo tuum, aut potius cenſuram, expecto. Humile dicendi genus ſelegi, quod Hymenaeum inter cothurnatos Deos non eſſe numerandum ſcirem. Ducem ipſum poëſeos ſtudioſum eſſe & literatum noſti, ſed & uxor literas latinas eſt docta. Hoc neſcire te nolui, ne mentitum me crederes aut adulatum. Vale. pag. x. Epithalamii bis *Uranie* pro *Calliope* reponendum, qui lapſus eſt memoriae.

1 Addita erant huic & praecedenti epiſtolae, quaedam in Ovidium, ſed cum omnia in notas ſint relata, hic omittere viſum.

EPISTOLA CCLXXVIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

JUsjurandum arbitratu tuo dabo, Heinſi cariſſime, non eſſe illam ſilentii mei cauſam, quam diſerta, ſed invidioſa oratione fingis. Ego ne faſtidiam, cui neminem mortalem ingenio, eruditione, virtute, moribus, comparem? neminem, cujus gratiam minus neglectam, aut velim pro animo meo, aut pro meritis vel tuis vel tuorum debeam? Legitima immo eximunt mihi totos dies: quod ſubſecivi eſt, non falſo conjeciſti ſubſecivorum (hunc indicem feci) pecuniae veteris vindicare curam. Non quod lucellum, quid enim ſperem, poſtquam mihi Livius decoxit? ſed nec gloriam, qui numerare poſſim, immo

 annu-

annulo inſcribere, qui chartas iſtas lecturi & intellecturi ſunt. Quid ergo eſt? tantum ut culpa caream, nec vanus in eum campum prodierim. Et creſcit haec anxietas, quo propius eſt, cum nec bonis addere, nec ambigua corrigere licebit, quin deriſorem naſum habeam teſtem. Quid ego tibi narrem, quanto ſit opus tempore, dum de ſingulis quaeſtionibus omnes & omnium auctores conſulo & expendo? dum in tumultum tantum tamque varium mentem mitto, meditor, concipio, enitor quid verius, potius? dum ſaepe multorum dierum tranſacta una ſuborta dubitatio retexit & irrita reddit? dum quod placuit, ita ſcribitur, ut ſpes ſit poſſe & a mediocribus intelligi, & doctis placere? dum tot infinitae ſupputationes vel fiunt vel diſpunguntur? in quibus quanto gravius offendiſſe *Scaligerum*, *Salmaſium*, *Snellium*, alios, deprehendi, tanto mihi magis ipſe diffido, & omnem feſtinationem excludo. Quid cum revocor ad illa, quae pro conclamatis extra curam poſueram. Ter aut quater depoſui, quaſi exhauſta omni materia, cui aliquid in me opis. Mox tenui principio, & oboriente ſcintilla lucis, ubi ſpiſſas antea tenebras acie nulla perſtringere potueram, illectus, renovato impetu quaſi novam exorſus telam, integra capita adjeci, alia tota retractavi, quaedam magnis ſupplementis firmavi. Nuper in Hollandiam excurreram ſyngraphae gratia, & quia cum novis ſpoliis redierat Franciſci nepos. In eo itinere incidi in Onuphrii & Gaſſendi abacos veterem nummum cum vernaculo comparantes, quos adhuc nunquam videram, nec ſciebam exſtare. Aggreſſus autem ſum rem forte invidioſam, ſed utilem, nec invidioſam, quia modeſte & ratione ago: quia tot diverſae exſtant doctorum hominum aeſtimationes, oſtendi quid in *Aldo*, *Sardo*, *Ciacconio*, *Agricola*, *Savilio*, *Snellio*, *Meurſio*, *Salmaſio*, aliis deſiderem. Tanta nomina commode praetermitti non videbantur, & de poſteriore urgebat *Chanutus*, apud quem primum librum vidi, qui etiam commodabat excerpendum. Haec contentio totos quatuordecim dies domum reducem attinuit, & conjecit in eas diſputationes, quas adhuc tanquam inexplicabiles vitaveram. Vix hos dimiſi, cum, quia medio tempore aliud agenti apparuerat via enodandi loci difficillimi apud Heronem Alexandrinum, citati & depoſiti a *Scaligero*, is me totum ad ſe traxit, nec integra hebdomada, quamvis ſemper ante oculos tuae verſarentur literae, aliam cogitationem me admittere ſivit. Erant enim haec circa illam partem, quam quotidie praela exſpectant, ut nullus eſſet differendi locus. Jam in iſtis me operae pretium puto conſecutum; at interea decem aliis obſervationibus mens gravida laborat, quam aegre ſuſtineo, ut hanc tibi operam dem diu debitam. Et quot aliis me lentius etiam nomen eſſe cenſes? Sed haec paullo longius etiam eo, ut videas quam parum nunc ſufficiam argumento illi, quod mihi juſtiſſime imperas: Scis querelam Ciceronis, interpretationem juris dicendi cogitationem auferre. Multo magis iſtae tot moleſtae minutiae. Fateor tamen me debere, ſi cuiquam mortalium, & faciam quod potero, ut primum his curis, quibus nunc turgeo & urgeor, me exoneravero. Haec me verior cauſa incitabit, quam illa, ne Galli ac Itali &c. Quid enim illi falſo perſuadeantur, quo nullum eſt evidentius verum. Ἔῤῥω τὰ καλά,

καλά, mihi Heinſi: literae ab ſtirpe interierunt: nec duo vel tres ſuperſunt, qui mediocriter de doctrina eleganti judicent: nec id quiſquam magis, quam tu atque ego experimur. Cur tua poëmata, qui ſolus hodie verſus facis, illic, ubi tota theatra aſſurgere tibi & plaudere debebant, frigus ſentiunt, ut nuper ipſe querebare? Nam ego in ſolitudine relictus mihi viderer, niſi identidem ad me deferretur, ut rideam, quaſi ſtudiis & quocumque ingenio male uſus, & criticus, ut ſtolide amans veteres, & obtrectator hodiernorum ingeniorum, quia in iſtis facilius correctiunculas inveniam, ut moleſte ſcribens (quod utrumque ſcis communem noſtrum & debitrici tuae & deceſſori, ubi nunc es, inculcaſſe, & illi ad omnem mentionem mei iterant) ut ſcribere neſcius, quae verba meminiſti inimico ſuo de me tribuere Pontiae illuſorem: ſed ipſius hic erat ſenſus, ut ex certis poſtea auctoribus didici. Cui non inter haec omnes ſubſidant pennae? Profecto quod ſcribo, more potius vel morbo facio, quod non poſſim nihil agere, quam ſpe ulla commodorum aut honorum. Et poſteris forte in melius mutatis profuerimus. Nunc ſolus me *Schelius* novit hic, ſed pejus, quod & ſolus ego illum. Haec res ſanctiſſimum funus tuum maxime facit lugubre, & in lugendo praecipue commemorari debet: tantum abeſt, ut diſſimulanda ſit. Caeterum tibi cum ipſi omnia conſolationum genera in promptu ſint, unum (quod forte modeſtia tua tibi occurrere non permiſit) adhibebo, ut cogites te talem ab illo factum & relictum eſſe. Hoc & ipſi naturae neceſſitatem feciſſe leviorem certum habeo, & tuae pietati moderatiorem praecipere luctum exiſtimo. Uterque ex altero percepiſtis humano voto majora gaudia: uterque officiis & patres & filios omnes noſtrae aetatis ſuperaſtis, inter vos paria feciſtis. Ille magnitudinis ſuae unicam imaginem in te transfudit: tu, qualia nemo, θρεπτήρια ei perſolviſti. Cur doleas in breve tempus (breve voco, quamvis longiſſimum vitae mortalis ſpatium, quod tibi & ominor & precor) te disjungi ab illo, cui ſemper laetitiae fuiſti? cur manes illius inquietes? Quae ad Ovidium & Statium notas, quantum conſiderare potui, omnia mihi vehementer placent. Niſi quod in tertia ep. Sabini non muto: *Omnia vera vides: ſuperant mea vulnera tantum, Utque tuam ſupplex*. Intelligit enim, vulnus, quo Paris periit, dum moratur Oenone, quae ſola id poterat ſanare: de eo etiam ceciniſſe ſignificat Caſſandram. Scis fabulam. Nec *dubium Oeton* concoquere poſſum, ſi vel omnes MSti. haberent. At non habent. Graecis ſemper Οἴτη, non Οἴτης. Vellem, hanc poſſes opinionem mutare. *Rottendorfium* invenies Monaſterii, non item *Mallingrodium*, cui aqua & igni Epiſcopus interdixit. Epithalamium tuum videbo libens, ut vidi etiam, quo Regi gratulatus es. Elzevirii tandem mihi conceſſerunt exemplaria Livii, ex quibus unum tibi ſervatur, & tradetur, ſi ea via uteris, ut ſpero, hoſpiti. *Schelius* noſter eſt in ſuis praediis: quoties adeſt, vix ullus noſter ſine te, & te dignus, ſermo. *Graevium* monui, ut ad te ſcriberet. Bonam mihi operam praeſtat in corrigendo libro meo, cujus tredecim folia excuſa habeo: ad XL. fient. Vale, decus meum. Daventriae. XIII. Kal. Apr. Jul. CIↃIↃCLV.

Licet-

Licetne ridere. Scribis alicubi nunc virum ferme factum. Omitte *ferme*. Audiimus & fama fuit. Novimus & quae te.

EPISTOLA CCLXXIX.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

MIrabar quid tam pertinaciter, Mi Gronovi, & quidem tanto tempore, qui Pythagoream ſectam nunquam antea apud me profeſſus eſſes; cum ecce heſterno tandem die elegantes ac luculentae a te comparuerunt, quibus motos fluctus indignationis meae facile ſedaſti. Nam quod veteris pecuniae ſupputationes te exercent, ſuda quantum voles in hac palaeſtra, dum nos etiam aliquo apud te numero ſimus, quorum explorato erga te tuoſque adfectui non potes derogare pretium atque auctoritatem, tanquam annoſae rei. Multa interim erudita ac hactenus ignorata a te expectamus in hoc argumento. Si adeſſem, poteram fortaſſis auctores nonnullos ſuppeditaſſe, quos necdum videris. *Savotum* tamen ſcriptorem Gallum eſſe tibi ad manus opinor. Tu quaeſo verbis vel tribus doce, quando lucubrationes iſtae ſint nobis expectandae, de meo enim ad vos excurſu pergunt eſſe incerta omnia, quod nihil poſſim ſine conſenſu Patrum, atque illi preces meas hactenus excludunt. Narro enim tibi incidiſſe me in tempeſtatem ac procellam nupera illâ Bremenſi longe atrociorem. Nam per Polonorum latus Balthici maris imperium non clandeſtinis artibus, ſed palam atque aperte petitur a Suecis. Noſtri homines id expedire nequaquam rebus ſuis exiſtimant, nec imprudenter id ſane aut praeter ordinem. Jamque rumor per aulam differtur, opem laturos Dantiſcanis noſtros, eoque nomine claſſem conſcribi validiſſimam. Tu nunc cogita, quibus ego hîc jurgiis ac ſimultatibus ſim objectus, quas tamen non minus fortiter concoquo, quam alapas ſolent paraſiti. Quod unum enim poteram, partes boni civis mihi ipſi demandavi, animuſque ut ad preces, pretiumque ac minas invictus & inconcuſſus eſſet, operam diligenter dedi, caetera Fortunae crediturus. Utrique parti ut ſatisfaciam, ac prober, non eſt mearum virium. Proxime praeterea me ſpectant eorum commoda, qui me ſuum eſſe voluerunt nuper, quibuſque ſervio. Hoc inſtitutum cum ſine laude Senatus univerſi publicâ ac gratiarum honorifica actione non abierit, me totum ſibi poſthac vindicabit, ſtimuloſque addet, ne a me ipſo degenerem. Fremunt tempeſtive patuiſſe conſilia ſua, ejuſque rei invidiam in meum praecipue caput convertunt, ut male mihi omnino ſit ſperandum de tot aureorum millibus, quae deberi etiamnum nobis haud ignoras. Vide quantus artifex perierim. Sed de his tutius coram tecum confabulabor aliquando. Rex poſt dies paucos in Germaniam diſcedet. Ego ſecuturus ſim caſtra, an, quod malim, reditu-

rus

rus domum, non liquet. Nihil certe non agam, ut adſim ſub id tempus, quo parentis bibliotheca diſtrahetur. Quod placere tibi ſcribis omnia, quae ad Statium & Ovidium notavi, id vero mihi non placet. Nam ſi curate ea perpendiſſes, inveniſſes haud dubie nonnulla, quae jure optimo poſſent carpi. Minus liberaliter poſthac proponam meas tibi emendationes. Nunc unam habe in tuo Statio, ſed minime certam. Pag. 368. Guſtuum tuorum ais, illum verſum Epithalamio Stellae, *Prendiſti portus*, *tumidae ſic transfuga Piſcae*, videri corruptum, & recte quidem: quid enim ſibi vult *Piſa* illa *tumida?* Teſtaris praeterea in Veterum uno pro *tumidae* legi, *miadae*, in altero *intiade*, prima ſyllaba in *tumidae* repetita eſt ex ſuperioris vocis ultima, ſcriptum enim fuit, *Prendiſti portum tum liado ſic transfuga*, prima quoque litera in *miadae* perperam ex ſuperiori voce adhaeſit, nam in *intiade*, *m* in *in* degeneravit, ex *tiade* fac *liado*, vel *liadi* & apparebit primam literam propter eliſionem excidiſſe, poſtremam propter vocis ſequentis primam. Scripſit igitur, niſi fallor, Statius,

Prendiſti portum. Eliados (vel *Eliadis*) *ſic transfuga Piſae* &c. *Eliadas equas* dixit pari modo Virgilius. Rogavi amicum per literas, ut Vaticanos codices hoc loco conſulat. Illuſtrandus enim eſt locus Ovidianis in Notis. Sylvas quidem Statianas cum tribus quatuorve Vaticanis libris *Langermannus* noſter contulerat, ſed ſchedae illae naufragio perierunt, cum meis illiuſque aliis lucubrationibus. Pluribus garrirem nunc tecum, niſi eſſem longe occupatiſſimus. Orationem funebrem, qua parenti meo eſt parentatum, accepi heſterno die. Tu illic *Franciſcus* nominaris. Sed & alii ſunt errores. Laudo interim adfectum [1] hominis minime mali. Nobiliſſ. *Schelium* in oculis fero aſſidue. Nihil enim eo viro amabilius, conſummatiuſque. Tu Vale, mi Gronovi, & inconditae huic ſcriptioni ignoſce. Dabam Holmiae. CIƆIƆCLV. a. d. IV. Eid. Quinctil.

Epithalamium meum jam pridem tibi redditum eſt, ut ſpero. Jam enim intellexi eum, cui id ferendum dederam, adveniſſe ſoſpitem in Hollandiam.

1 *Ant. Thyſii.*

EPISTOLA CCLXXX.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

ULyſſes ille, poſt captum Ilium non erravit, credo, magis quam ego, ex quo ante hos tres menſes e Sueciâ ſum profectus. Daniam petebam navi; atrociſſimâ diu exagitatus tempeſtate in portum vix tandem Dantiſcanum ſum conjectus, & quidem aeger, Vir Clariſſime; cum nihil praeter naufragium, & mortem certiſſimam mihi propoſuiſſem. Nihil enim ſaevius, nihil pertinacius iſtis procellis, quae per dies octo con-

Digitized by Google

tinuos nos exercuerunt. Jam quaſſa & rimarum plena navis fatiſcebat violento commotorum fluctuum impulſu. Jam navales ſocii aquae egerendae detrectabant onus diuturnum, quos & potus defecerat, vaſis doliiſque omnibus, quae cereviſiam & aquam victui deſtinatam continebant, inquietâ navis agitatione colliſis ac confractis. Accedebat & aliud incommodum febris, quae navarchum primo, mox me, deinde complures alios ex vectoribus invaſerat. Nunc littus Danicum nobis ante oculos, nunc Livonicum, Suecicum nunc denuo, aut Pomeranicum, ita crebro noſtra relegebamus veſtigia, donec Dantiſcanus, ut dixi, portus omni periculo nos exemit. Hic per dies triginta & ſex decubui, nec ſolus tamen, ſed quinque mecum alii ex vectorum numero. Officia *Fabricii* noſtri ſingularia prorſus fuerunt. Nam & quotidianus me acceſſit, & illi deberi exiſtimo, quod civitatis magiſtratus inuſitata comitate me ſit proſecutus. Confirmatis utcunque viribus denuo in navem me conjeci, qua Lubecam Dantiſco deferrer, nec felicius id, quam ante. Tractum enim fuit iter in undecimum diem per procellas & ventos adverſos. Ita factum, ut invalidus domum ſim reverſus, nec celſiſſimo hactenus Senatui me ſiſtere potuerim, a quo in aulam Brandenburgicam deſtinari dicor, aucto & ſtipendio & titulo nuperae dignitatis. Sed haec etiamnum incerta, de quibus coram melius agetur. *Voſſius* enim atque ego conſpectum tuum valde deſideramus. Quapropter vide, an res tuae ferant, ut huc excurras. Mihi quidem hiſce in terris mora longa vix concedetur, niſi valetudo intercedat, quod nolim. Senecam Tragicum cum Mediceo codice a me collatum, ſi tecum tuleris, valde me demereberis. Opinor enim jam uſum te eo ſatis. Epithalamium meum nuptiis Mecklenburgicis dedicatum an acceperis neſcio. Nobiliſſimus *Schelius* quid agit? quid Seſtertiis tuis fit? Romae ad ſepulchrale C. Ceſtii monumentum columna nuper eſt eruta cum egregia inſcriptione, quae penes me deſcripta extat. Vale, Vir eximie. Dabam Hagae Com. Anno CIↃIↃCLV. a. d. XXVIII. Octobr. Gregorian. Meurſium de . unere& puerperio mihi a te emtum expecto.

EPISTOLA CCLXXXI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

FElices & rei votorum ſumus Heinſi dulciſſime, quum te tot periculis & naufragii & valetudinis perfunctum patria incolumem recepit. Itaque ardeo ingenti deſiderio te videndi, tenendi, audiendi narrantem per partes, quae compendio pertulitat tua gratiſſima epiſtola. Praeſertim cum adſit illic auris tertia non timenda, illius dico, qui poſt deos ſpretos deaſque, poſt homines ſanos ſenoſque pulſos, ultimus piorum, credo, iſti cubiculo exceſſit, ne quid cum-

Scy-

Scythide niſi barbarum & mimicum vagaretur. Sed ſumus in medio curſu recitationum, quas interrumpere & mihi & adventoribus valde foret incommodum: &, quod maximum eſt, puerperam domi habeo ſeptimo foetu ſoluto ante paucos dies ſalvam quidem, ſed etiam languentem, quae me tam ſuſpecto tempore nuſquam ex oculis amittit. Meurſii de F. & P. hîc habes. Senecam tuum coepi quidem cum annotatis meis conferre: ſed poſt occurrentibus aliis negotiis, & quod brevi ſperabam indies me iſtius operae totum fore, intermiſi. Itaque paullum etiam ſuſtinebis. De Seſtertiis quod me appellas, bonum nomen ſum. Nec illos tibi, ſed & denarios & flavos dominos, & aeris varietatem, ſed & ſiclos & obolos & drachmas cum minis & talentis, ſed & ſolidos milliarenſes, folles ita tibi aeſtimatos dabo, ut ſi quid iſtis exigendum habeas, in poſterum ad Quaeſtores tibi recurrendum non ſit. Quin & ſolidum habebis aureum argenteumque cum ſui denariis Clodovaei & veterum Francorum, nemini quod ſciam, etiam intellectum: non certe *Scaligero*, non *Frebero*, *Lindenbrogio*, *Rualdo*, *Gaſſendo*: ubi ſimul noſces deſcriptionem librae ſecundum Francos, & originem pecuniae, qua hodie tum nos, tum vicini utuntur: quid ſterlingus, quid libra eſterlingorum, quid marca medii aevi, unde viginti ſtuferi librae nomen acceperint: non pauca alia (haec ita apud te) quae tu nec a me, nec a quoquam, οἷοι νῦν βροτοί εἰσιν, exſpectaris. Senecam Ph. Elzevirii coeperunt praelis reddere. Videbis notas, & meo non parvo & Rubenii egregio additamento auctiores. *Schelius* in hac urbe eſt, & una cum noſtris proceribus rempubl. egregie ſuffulcit, quam mali cives peſſum dare pugnant, te vero fert in oculis. Habes hîc & alia, quae debebam tibi, mea perſona, quam tua digniora, quae boni conſulas velim. Vale, decus noſtrum, & me ama. Davent. III. Kal. Novemb. CIↃIↃCLV.

Ampliſſ. Affinem tuum cum uxore lectiſſ. & omni domo ſaluto. Si incides in D. *Vicofortium*, rogo, admoneas illum mearum, quibus incluſae fuerunt aliae meae ad D. *Chanutum*. Incluſas rogo, ut diligenter cures, agitur enim res magna mea. G. *Voſſius* de Vit. Serm. in *Sterlingus*, jubet adiri eruditos *Watſii* labores, ſeu Gloſſarium ad Matt. Pariſienſem. Eum librum ſi habes, ut puto, vel in tua, vel Affinis, vel hereditaria bibliotheca, cura mihi quaeſo deſcribi, quicquid illic habetur de *Sterlingo*. Etſi enim ſero ſit, & jam mea impreſſa, cupio tamen ſcire, quid ille notaverit.

EPISTOLA CCLXXXII.

NIC. HEINSIUS.

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

EX quo poſtremas ad te dedi, quae reditum in patriam meum nunciabant, Amiciſſime Vir, in recidivam incidi. Febris ipſa, poſtquam per dies com-

 ple-

Digitized by Google

plures gnaviter me exercuit, nunc continuam mentita, nunc tertianam duplicem, in quartanam degeneravit tandem. Vides lentum valetudinis reſtituendae fore negotium. Haec cauſa eſt, cur miſſas faciam cogitationes de legatione Brandenburgicâ, cui me nihil minus expectantem deſtinarant Ordines Hollandiae. Eorum enim nomine unus in aulam illam brevi contendet Orator, alter alterius provinciae nomine: duo nimirum ſunt mittendi. Tres praeterea ad Suecorum Regem, in Daniam totidem. Etiam in Hiſpaniam legatio paratur. Mihi interim ignaviſſimus morbus aut lecto corpuſculum adfigit, aut cubiculo. Pro ſolatio tamen eſt, adeo placuiſſe patribus noſtris meas in Suecia molitiones (ubi provinciam duram omnino ac difficilem feliciter ſuſtinui contentioſis hiſce temporibus, homo negotiorum publicorum rudis atque inexpertus) adeo, inquam, placuiſſe Patribus molitiones meas nuperas eſt pro ſolatio, ut omni procul ambitu ultro dignum me nunc judicent, cui majora credantur. Sed de his coram. Spero enim te feriis proximis nobis adfuturum. Feceris certe rem mihi longe gratiſſimam, etiam *Voſſio* noſtro. Comitem ſi adducas Senecam Tragicum, quem utendum olim a me accepiſti, multum te amavero. Eo enim mihi nunc eſt opus: quod in Italiâ ſatis diligenter editione iſtâ ſim uſus, plurimoſque inde locos in margine Ovidii mei annotarim, adſcriptâ tantum paginâ, quam conſultam vellem ad illuſtrandum ipſum Ovidium, ut fieri a me ſolet. Quod ſi mihi Notas in Ovidium meas mox adornaturo deſit iſta Senecae editio, valde aeſtuandum erit ac ſudandum, ut alibi inveniam, quod hîc ſine moleſtia offeretur. Pro Meurſii libello ſatisfaciam, ubi veneris. *Viquefortium* videre non poſſum, cum domo haud procedam. *Chanutus* jam diſceſſit hinc in Gallias. Ad *Graſwinckelium* quas commiſiſti curandas, recte curatae ſunt. Quaerebam nuper an Epithalamium meum accepiſſes, hunc nodum non ſolvis. Pro Livio & Obſervationibus plurimum tibi debeo. De Seſtertiis commentarium quando videbimus? Hoc enim Itali certatim ac Galli ex me ſciſcitantur fruſtra. Heroina noſtra, quam ſuaviter nugata ſit Oeniponti, jam intellexiſti. Sed nihil praeter ineptias illa jampridem machinata eſt. Vale. Dabam Hagae Comitum die. xxx. Novemb. CIϽIϽCLV.

Neſcio an videris poſtumum Lipſii Libellum de Re numariâ, editum in Italiâ.

EPISTOLA CCLXXXIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

PAnde ſinum, ut accipias divitias, non illas tranſlaticias & vagas, quas tibi mihique abjuravit, [1] quae debebat; ſed perpetuas & innoxias, quarum & tu, ... ſi

[1] *Chriſtina Auguſta*, Sueciae Regina.

ſi velis, avidus, & ego, modo poſſim, prodigus erimus ſine crimine. Quae tractantur dextra, non aere, ſed chartis gravi, digitis non collybo, ſed forte ſepia decoloratis, non in avaritiae ſolatium, ſed ad ingenii cultum. Veniunt autem ad te magnam partem rudes & indigeſtae, quod neceſſe fuit accidere magis hauriendae venae, quam repurgandae balucis ſtudioſo, & copia aciem intentionis in ſingula abrumpente. Cur tamen non hoc quoque nomine tibi ſint gratiores, quum non tantum ſpectaculo & voluptati erunt, ſed etiam ſolertiam tuam invocabunt, dabuntque quod purges & polias, quod callidius & ſubtilius diſtinguas, quod peritiori manu adminiſtres. Vale, vir nobiliſſime & me ama. Daventriae. Idib. Febr. CIƆIƆCLVI.

EPISTOLA CCLXXXIV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

VIde quo me ſocordiae redegerit adverſa valetudo, clariſſime ac ſumme Vir. Iraſcebar tibi jampridem, ſed quatenus amantes iraſcuntur, quod literarum tuarum jucundiſſimo conſpectu me fraudares in ultimo Septentrione viventem. Hoc, inquam, homini curis aſſiduis graviſſimiſque occupationibus diſtracto indulgere vix poteram. Nunc vero pari culpae coepi eſſe obnoxius, ex quo geminis tuis nihil repono praeter ſilentium. Tu autem hoc mihi credas unice velim, occupationes partim, partim morbum in cauſſa eſſe, quominus reſponſionis officio apud te ſim functus. Nam quas ultimas ad me dediſti, eae mihi ſunt redditae, dum rebus domeſticis componendis apud Leidenſes incumbo, idque ante paucos demum dies, una cum praeclaro Veteris Pecuniae munere. Caeterum cum ſpem certam *Graevius* faciat mox fore, ut nobis adſis, quae in ſinum tuum effundenda habeo non pauca, in congreſſum noſtrum differam. De libro vero tuo quid ſentiam non poſſum, quin paucis tecum communicem. Cum enim tua omnia magni fecerim ſemper, ac vehementer ſim admiratus, hoc tamen ſcripto quid poſſis in re antiquariâ liquido mihi viſus es oſtendiſſe. Tantum quippe reconditae ac diffuſae eruditionis hoc in argumento illuſtrando contuliſti, ut os quorundam calumniis obſtruxeris, qui nihil poſſe te procudere praeter jejunas ac breves obſervatiunculas argutabantur. Nunc illi ipſi eruditionis tuae campum ſpatiis latiſſimis patere ſtupent & fatentur. Librum, quantus eſt, integrum jam perlegi ſemel, mox perlegendum denuo, idque majori cum attentione. Parentis mei mentionem illic fieri honorificam, ut vidi, valde ſum laetatus. Ignoſce, quaeſo, honeſtae ambitioni. Pro hac pietate quantum tibi debeam aliquando intelliges, ut auguror. In auctione paternae bibliothecae non potui tuis commodis ſtudere ſic, ut volebam, quod libri plerique immenſo pretio venierint. Ita factum, ut vix duos treſve tibi ac

amico tuo ſim licitatus. Omnibus, quos deſiderabatis, pretium adſcripſi, ut intelligatis ipſi, e re veſtrâ fuiſſe, ne quid temere hic molirer. A *Langermanno* proxime literas accipiebam, quibus moneret, ſanctiſſimam matronam, genetricem tuam e vivis exceſſiſſe, quo ſane nuncio vehementer ſum conſternatus, cum & ipſam Hamburgi nec ſemel convenerim, & jactura tua non poſſit eſſe a me aliena. Sed nolo vulnus reſcindere. Vale, mi Gronovi, & ſi venturus es, fac ego ac *Voſſius* id tempeſtive ſciamus, ne abſimus forſan ab hac civitate, cum venies. Vale. Dabam Hagae Com. CIƆIƆCLVI. a. d. IV. April. Gregor.

EPISTOLA CCLXXXV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

Literas a *Langermanno* noſtro accepi, Vir Clariſſime, eaſque paucos ante dies, quibus nunciat, applicuiſſe ſe animum novis amoribus. Habes hic ipſam ejus epiſtolam, qua, niſi fallor, ad nuptias vocaris. Me certe jam vocavit, & quidem multâ cum prece. Nec obniterer, ni certus eſſem, ſine noſtra opera confici atque abſolvi poſſe, quicquid ibi occurret agendum. *Holſtenium* addit Archiepiſcopatu Ravennati donatum a Papa. Auguſtam noſtram graviter Romae aegrotare, ejuſque valetudinem eſſe conclamatam fert rumor. Addunt alii conatam Romanis elabi, ſed nullo cum ſucceſſu. Quicquid ſit, periit illa jam pridem ſibi & nobis. De regis etiam morte nil certi hactenus ad nos perfertur. Res Suecorum proſperas damnare Fortuna incepit. Inde factum, ut Oratores noſtri ſint dimiſſi, quibus manum injecerant contra jus gentium Phrenetici Septentrionis filii. Sed haec jam ignorare non potes. Ego poſt paucos dies Amſtelodamum rurſus cogito, quando curae mihi erit, ut tuus de Pecuniâ veteri commentarius in Italiam mox mittatur. Nobiliſſimum *Schelium* ſalvere plurimum jubeo. Vale, flos & ocelle amicorum. Dabam Hagae Comit. CIƆIƆCLVI. a. d. XVI. May. Gregor.

EPISTOLA CCLXXXVI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Amſtelodamum.

Veteri meae culpae cauſa acceſſit nova: fui enim hos dies, ſumque etiamnum diſtrictior, dum quae inſtitui cum auditoribus meis, abſolvere feſtino,

no, priuſquam eos diſiiciat abigatque peſtilentia, quae ingraveſcere indies incipit. De nobis quae ſtatuerit Deus, patienter exſpectabimus. Neque enim effugium datur: cum nec ipſe domum in tanto periculo relinquere poſſim, neque etſi nonnulli in agrum invitent, numeroſa cum familia quemquam onerare audeam. Jam proximus ardet Ucalegon, non quidem loco, ſed gente: extulimus nudius tertius affinis mei uxorem, ſingulari probitate foeminam: cui aegrae quum ſoceri, affines alii, ipſa uxor mea, ſumma fide, contempto periculo adſederint, magnum erit, ſi ea ſola defuncti fuerimus. Itaque vide, ne tibi propediem amico tuo ſit condendum epicedion. Mihi animus ſatis aequus & fortis ad quemcumque caſum ſubeundum: etſi frangit eum nonnunquam conſpectus ſeptem liberorum, intra teneros annos omnium. Sed fiat quod vult, qui nil niſi bene vult. Friſiorum ἐπαινῶν ἢ κλήσει coëgerunt me noſtri, & extraordinario congiario, & auctis annuis ad mille centum florenos, cum nongentos haberem, & promiſſis aliis centum annuis, ſi quid contigerit illi, qui nunc eos opera ſenio & morbis otioſa detinet. Detur modo frui. Quae nuntias poſtremis tuis, omnia mihi grata fuerunt. Seceſſionem noſtram ſanatum iri magna ſpes, poſtquam praeſentibus nobilibus nihil profligabatur, ſine his ter coierunt legati trium civitatum: licet enim, & ſemper habent hi conventus ſingulares. Quid actum ſit, celatur: niſi quod magis magiſque animos conciliari prae ſe ferunt. Tentabam his diebus in Ovidio tuo lib. x. verſ. CCCLXX. *& blandis induct se cornibus aurum.* Quid *blandis?* Omnino *pandis.* Lib. XI. verſ. DCLXXIX. *Ingemit Alcyone: lacrimas movet atque lacertos Per ſomnum.* Quidam legunt *lacrimans.* Forte: *Alcyone lacrimans, motatque lacertos Per ſomnum.* Lib. XII. verſ. CCCXXII. *In tanto fremitu cunctis ſine fine jacebat Sopitus venis & inexperrectus Aphidas.* Lego: *junctis ſine fine jacebat Sopitus vinis.* Ut Statio, *Junge puer cyathos.* Auctionis Voſſianae quando catalogum videbimus? Ipſum & omnem domum, nec non affinem tuum meo nomine fac quam officioſiſſime ſalutes. *Schelius* in praediis ſuis eſt, legit tamen tuas mecum, & illis laetatus eſt, priuſquam diſcederet. Vale, cariſſimum caput. Daventriae a. d. XII. Jul. Quintil. CIↃIↃCLVI.

EPISTOLA CCLXXXVII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

VOcatus Amſtelodamum nuper a Conſulibus per literas, Vir Clariſſime, cum neſcirem primo quid iſthaec ſibi vellet invitatio, intellexi illuc adveniens deſtinatam mihi eſſe provinciam ab iis ſatis opimam. Significabat enim Conſul primarius, qui epiſtolam, quam dixi, exararat, patere mihi aditum ea in urbe ad occupandum Scribae munus, Secretarium nunc vocant, id obla-

Digitized by Google

oblaturos collegas mihi ſuos ſeque, niſi diſſentiam. Quid multis? Accepi conditionem; ſed eâ lege, ut integrum mihi eſſet, nihil inconſultis foederatorum Belgarum Ordinibus, quibus ſervirem hactenus, de me decernere. Hagam igitur confeſtim advolavi, &, quod fore praeviderам, Senatu foederato annuente, atque approbante hoc conſilium, facile impetravi, ut Scribae cum munere dignitatem Reſidentis permutarem. Mireris forſan id inſtitutum, nec primâ ſtatim fronte perſpicias, quo ſpectet. Rerum tamen gerendarum gnaris ac peritis caute omnino & circumſpecte feciſſe videor. Eram Sueciae pertaeſus, ut qui maxime. De Daniâ adeundâ eventus apparebat incertus: nec, ſi mei ea res foret arbitrii, (nihil quippe a Proceribus adhuc ſtatutum eſt) debebam tamen iſtam praeferre Spartam huic provinciae, quam nunc ſuſcepi, etſi honorata magis videatur, & fortaſſe ſit. Deerat mihi plena rei publicae cognitio, quam, ut verum fatear, vix primis labris delibaram. Eam nunc ut explorem ac rimer prorſus, neque otium defuturum eſt, nec occaſio. Nam cum plures ſint Amſtelodami ſcribae, variaſque rei publicae partes adminiſtrent, mihi τῆς πολιτείας negotia erunt curanda. Solis enim Conſulibus ſum vacaturus. Sed coram de rebus meis confabulari tecum malim. Nihil me moratur in hac urbe, praeter ſtipendii cauſam, quod debere quidem ſe mihi non diffitentur Ordines, ſed unde ſolvant vix occurrit, niſi Dii adſint e machinâ Amſtelodamenſes, debitumque in ſe recipiant, uti recepturos ſeſe jam quodammodo ſunt polliciti. Cum plures eſſent in ampliſſimâ civitate, qui cum laude eam, quam occupavi, provinciam adornare poſſent, foris fuiſſe quaerendum, idque ſine exemplo (ſatis quippe civibus ſuis patere locum Conſules hactenus voluere) non tam glorior, quam miror. Poſt longos itaque peregrinationum fluctus compono me, & recolligo ad pedem in patriâ figendum. Atque haec quidem hactenus. Seſtertios tuos non ſine foenore ex Galliis ad te rediiſſe laetor, primus id mihi ſignificavit *Viquefortius*. Quanquam nihil ad ſortem haec uſura. Eſt enim is commentarius tantâ eruditione refertus, ut te aeſtimare jam incipiant ipſi leguleii & tenebriones ſcioli, qui, quis eſſes, minime hactenus intelligebant. Auguſta noſtra ex Italiâ in Galliam dicitur contendere, cauſata peſtem, quae, Neapoli jam attritâ, Romam, proximaſque civitates adflavit. Mirum ni ad nos excurrat. Non enim opinor fortunas ejus ferre iſtos ſumtus, qui faciendi ſint in aula Gallica, regio ſplendori pares, ſi moram illic diuturnam traxerit. Pontificem nonnihil offendiſſe dicitur dicacitate ſuâ, cum alias ob cauſas, tum quod Inſignibus ſeu armis ejus, quae tres montes prae ſe ferunt, ſubſcripſerit, PARTURIUNT. Noſti caetera. Leidenſes de te invitando ad profeſſionem Graecae Linguae, quae *Lamberti Barlaei* morte vacat, denuo videntur cogitare. Sed cum conſtituti ſint in re anguſtâ, tecum autem non male nunc agatur, potes invitantes negligere, quos neceſſitas ad te trahat, non tua merita, ſi te invitent. Venio nunc ad tuas, quae ſerius, quam par erat, mihi ſunt redditae ante paucos demum dies, nec ſatis ſcio cujus culpa. Veſtram quoque civitatem peſtis contagio obnoxiam eſſe, id primum invitus ex iis intellexi, quare ſi ſalvas cupis artes, ſerva literis, quaeſo, eru-

eruditiſſimum caput ac ſcientiis, quarum ſalus a tua pendet incolumitate. Hoc mihi credas, ac certo tibi perſuadeas velim. Si de aedibus jam mihi proſpexiſſem Amſtelodami, eas ut invaderes cum tota familiâ non tam rogarem, quam pro imperio juberem, & faceres profecto, niſi me iratum atque averſum malles experiri. In Ovidio, quae notaſti, placuerunt. Illud *pandis cornibus* animadverti jam olim adoleſcens. Nec dubitandum. *Tò junctis vinis* non videram, & placet. *Ingemit Alcyone lacrymans, movitque lacertos* conieceram olim ex illo Ariadnes,

Nullus erat: referoque manus, iterumque retento;
Perque thorum moveo brachia: nullus erat.

Tu *motatque* maluiſti. Sed jampridem totus mihi locus eſt ſuſpectus, quod ex vetuſtioribus libri quidam mox exhibeant, *Voce ſui ſpecieque viri*, non *ſua*. Quare metuo ne tres hi verſus, quorum initium, *Ingemit Alcyone*, ab interpolatoribus ſint. Nam & in Alcyones oratione nihil dignum Ovidio, praeter brevitatem. Tu perpende locum, & quid ſentias mone. Illuſtri *Schelio* plurimam ſalutem dico. Vale. Dabam Hagae Comit. Anno CIↃIↃCLVI. a. d. XXIV. Junii Gregor.

EPISTOLA CCLXXXVIII.

NIC. HEINSIUS.

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

VIr clariſſime. Tuas nuper accepi cum libris Hamburgo allatis, in quibus nihil deſideravi praeter Lucanum, cum ſcriptis codicibus a me commiſſum. Simultates, quae mihi intercedunt cum illa, quam ex fama noſti, aegre me habent, ex quibus ut me quamprimum expediam nihil non ago. Tu etiam juvare me poſſis. Notiſſima noſtra illa fuit Crouſiae cuidam virgini Trajectenſi, quae poſtmodum nupſit Coſmanno cuidam collegae tuo in tribunatu plebis. Ea quid ſentiat de noſtrâ velim me doceas, ſed ingenue, & tua fide. Altera enim alteram habuit exploratiſſimam. Crouſia autem impudicitiae ſuſpectam poſtea cum haberet, omnem cum ea familiaritatem abrupit. Tu vide, quid ex ea poſſis indagare rei arcanae. Sed feſtinatione eſt opus. Sancte promitto, nihil tibi moleſtiae haſce turbas exhibituras. Vale. Dabam Amſtelodami. CIↃIↃCLVII. a. d. VII. Febr.

EPISTOLA CCLXXXIX.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

Diebus proxime elapſis non ſine voluptate ſummâ ex Elzevirio intellexi ſoſpitem atque incolumem Hamburgo te reverſum ad tuos. Spero itaque literariam inter nos conſuetudinem diu intermiſſam integrandam denuo fore. Niſi tu praeſentem nobis, quod malim, te ſliteris. A *Rubenio*, quas vides, in Livium tuum animadverſiones non ita nuper accepi. Filium is unicum, canis rabidi morſu necatum, inconſolabiliter luget. Habes etiam hîc a *Langermanno*. [1] *Voſſius* noſter Ruremundae etiamnum ſuper agello neſcio quo litigat. Mihi etiam, quod mireris & rideas, litem minatur puella longe quidem ſcitiſſima, & incomparabili praedita ingenio, quaeque pudicitiam ſuam Lucretiis antiquis illis aequare non dubitet: niſi quod ſint, qui eam magno ſuo malo incidiſſe in Tarquinium non unum argutentur. Id illa prudenter pernegat, ego adfirmantibus facile accedo. Sed hac de re alias. Interim valetudo adfecta me hybernam hanc tempeſtatem aſſidue exercet. Nunc ad me paulatim redeo, uſus Jeſuitâ Medico, qui artem invenit atque excogitavit novam, qua lieni obſtructo medeatur. Vale, vir & amice ſumme. Nobiliſſimus *Schelius* ſi apud vos eſt, is, quaeſo, meis verbis plurimum ſalveat. Dabam Amſtelodami. CIƆIƆCLVII. a. d. IX. Febr. *Jacobum Puteanum*, dum abſuiſti, amiſimus.

1 Vid. inf. Ep. 297. & 302.

EPISTOLA CCXC.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Amſtelodamum.

Jamdudum exſpecto, ſi qua commodiore, quam per tabellarium, occaſione hoc quicquid eſt farcinularum ad te mittere poſſim; quam tandem nactus poene amiſeram, priuſquam intelligerem. Me Hamburgi quid egerim quaeris. Sane recreavi me poſt primi adventus lacrimas, & laetum fuit reviſere incunabula, atque amplecti tot tanto tempore non viſas, alias interea adjunctas & nunc demum viſas neceſſitudines. Genio quoque curando potius omnia ſuperfuerunt, quam defuerunt: ita ſunt illic eſcae maximae, ſed & electilis, vino veteri, & ſive Grajae, ſive Ibericae, ſive Rhenanae ſalivae, non niſi optimae. At inter haec litigavi apud Stadenſe forum, & multa concur-

Digitized by Google

ſatione multoque labore poene pereuntes, hoc eſt, litigaturos, in concordiam redegi, & auctionatus ſum tempore alieno, & magnas partes mihi debitas, ut gravior auctor eſſem, remiſi & donavi, & (ne quid deeſſet damnoſum) aedificavi, & mille curis animum lacerantibus ſaepe inter fictam laetitiam & regificum luxum diſtractus fui. Ad noſtras Muſas quis me revocaret, cum & ille, cui nos ambo, tu inquam & ego, dubium uter majore cum fide & majore profectu, eas tradidimus, frigidas habeat faſtidiatque, in tantis opibus nil niſi lucra caninae eloquentiae ſomnians? Itaque abrupi tandem Phaeacum delicias, & ſperatis, ſi praeſens forem, commodis fraudari malui, quam non ocius reverti in hanc aridam meam moeſtamque, & tot luctuum admonitricem, ſolitudinem, ſed dearum plenam. Reſponſum tamen paravi ad bellam illam de Seſtertiis epiſtolam, quod mitterem, niſi *Schelius*, qui jam ultra octiduum detinet, me nondum recipere pateretur. Opto, ut duobus magnis malis, medico & tali lite, propediem libereris. Vale, praeſidium & decus meum. Daventriae. a. d. prid. Id. Februar. CIↃIↃCLVII.

Schelius te plurimum ſalutat.

EPISTOLA CCXCI.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

CODices, quos *Langermannus* noſter ad me perferendos tibi tradidit, recte accepi, vir clariſſime: gratiaſque tibi ingentes pro officioſa hac ſedulitate ago. Miratus tamen ſum Lucanum inter illos meum, quem *Langermannus* nominat, non comparuiſſe. Claudiani & Ovidii exemplaria manu exarata *Rottendorphius* nuper mihi ſuppeditavit. Idem ſcriptum A. Gellii codicem recens a ſe inventum tibi offert utendum. Ego totus ſum in nugaciſſimâ lite. Mira profecto fuit apud magiſtratum noſtrum ſcorti putidiſſimi auctoritas, mira de ejus caſtitate concertatio. Sed poſtquam primus ille impetus deferbuit nonnihil, ad caſtra mea multi quotidie tranſeunt, qui certiſſimis argumentis impudicitiae illam convicturus mihi videor. Ferenda interim ac concoquenda impurae faeminae mihi contumelia eſt. Quid agas? Magnis ſe teſtibus illa tuetur. Procerum certe nonnullos ſibi devotiſſimos & tantum non obnoxios habet. Quod niſi rerum adverſarum exitum quemcumque forti animo mihi ferendum propoſuiſſem, omnemque potius fortunam ſtatuiſſem projiciendam, quam pudendas ac obſcaenas nuptias admittere, jam Meſſalina illa me poſſideret. Sed de totâ re praeſtat coram confabulemur. Vix credas quantam pecuniae vim in lite moleſtiſſima prodegerim, cujus tamen eventus nunc a me ſperatur optimus, cum flagitia & libidines occultae paulatim e latebris eruantur, quas illa (ut eſt mire vafra) clandeſtinis artibus diligenter hactenus celarat.

Digitized by Google

rat. Petii nuper, ut ingenue ad me & ſine fuco perſcriberes, quid collegae tui uxor Crouſia de hoc monſtro ſentiat. Fuit enim inter utramque ſumma neceſſitudo ac familiaritas. Vale. Dabam Amſtelodami. CIϽIϽCLVII. a. d. XVII. Martii Gregoriani.

EPISTOLA CCXCII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Amſtelodamum.

DE Lucano non intelligo quid velis. Certe enim in faſciculo erat Lucanus, & eum miſi, neque hîc reperio. Numquid duo exemplaria exſpectabas? Non intelligo etiam, quod ſcribas te a me petiſſe, ut perſcriberem, quid collegae mei uxor Crouſia ſentiat de litigante tecum foemina. Neque enim collegam habeo, cui ſit ejus nominis uxor (*Dieſtio* eſt Lennepia, *Loenio* Philoſopho Holtia Swollana, *Tichlerus* Ic. caelebs) neque ejuſmodi literas tuas vidi, qui poſt reditum non habui abs te, niſi unas IX. Febr. datas, in quibus mentionem quidem litis facis, ſed nihil tale adjungis. Dederat mihi *Langermannus* & expreſſos in cera Hiſpanica nummorum typos, quos ad te curarem. Eos oblitus ſum antehac mittere, & his incluſi. Vale & vince. Daventriae. Raptim. XIX. Martii CIϽIϽCLVII.

Ab Ampliſſ. *Rottendorfio* ſi mihi Gellium MS. impetraveris, gratiſſimum feceris. Ego ex quo librum de re nummaria cum meis ad illum miſi, literas ab eo nullas habui, ne quidem, quibus ſignificavit ſe accepiſſe librum, quod quidem valde miror. Solebat enim in ſcribendo impiger eſſe. Iterum vale.

EPISTOLA CCXCIII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

Faſciculus ille, quem Hamburgo redux ad me dediſti nuper, nihil continebat praeter Stephanum de urbibus, excerpta Ovidiana cum membranarum veterum fragmento, & Claudianum in minori forma. Lucanus nuſquam ibi comparuit, quem ego cum variis collatum MStis *Langermanno* ante triennium utendum dederam, a Raphelengio in Octava forma editum cum notis Grotianis. Eum excidiſſe faſciculo, vir clariſſime, vix perſuadeor ut credam, cum ne nummi quidem argentei exciderint, quanquam minutiſſimae chartae involuti. Librum ipſum ſi *Langermannus* tibi tradidit, ut tradidiſſe ſe ſcribit, inter

ter

ter ſarcinas tuas neglectus etiamnum haud dubie haeret. Tu, quaeſo, eas excute diligenter. Trajecto literas ad te dederam, quibus petebam, ut collegae tui uxorem Croeſiam percunctareris ſuper Margaretâ Wullenia, quod ei intime familiaris & arctiſſimâ neceſſitudine fuiſſet conjuncta. Ais te neſcire, quem collegam deſignem. Opinaris nempe de Profeſſore quodam bonarum artium a me agi. Sed heus! Adeone parum memineras Tribunum plebis te eſſe? Si literae Trajecto ad te datae fuiſſent probe curatae, jam de Koſmanni, hominis mihi ignoti, uxore me locutum ſcires, cui nomen eſt Crouſiae, domo Trajectinae. Si hominis ejus mores non ſatis exploratos habes, noli te meâ cauſâ fatigare. Spero enim fore, ut mox defungar omni litis ingratae moleſtiâ. Jam enim Thaidi noſtrae larvam Lucretiae detraxi, multis procerum frendentibus, qui eam ſibi mecum communem, credo, fore optaſſent. Sed hoc in aurem tibi. Habuit certe fautores plurimos, quos partim morum urbanitate, partim eloquio ſibi conciliarat. Quanquam quid eloquium ejus tibi commemoro, cum inceſta facies abunde pro ſe peroret? Ad *Rottendorphium* ſi quas mox literas dedero, de Gellio ſaxo ſim memor. Typos nummorum cerae Hiſpanicae impreſſos, quos mittere te narras, non accepi. Vale, mi Gronovi. Dabam Amſtelodami. CIↃIↃCLVII. a. d. XXIII. Martii. Gregor.

EPISTOLA CCXCIV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Amſtelodamum.

DE Lucano, ὦ φιλότης, nihil aliud tibi dicere habeo, quam tractaſſe manibus meis, & ſemper voluiſſe includere primo, quem ad te mitterem, faſciculo, & credere in hunc diem incluſiſſe me illi, quem miſi. Haec ſine fraude me agere Deus ſit teſtis. In meis quoque ſarcinulis & forulis, quia jam quaeſitum non repperio uſquam, eſſe puto nuſquam, ut canit Naſo tuus, quicquid etiam illo factum ſit. Si tamen quandoque aliter eſſe apparebit, nihil fiet citius, quam ut te & conſcium rei & poſſeſſorem libri tui reddam. Trajectenſes, quas dicis, tandem accepi, poſtquam hoc oppido tranſito Zutphaniae oberraſſent, & intellexi quem diceres, collegam meum. Sane jamdudum ille εὔχεται εἶναι, ex certâ, credo, ſpe ipſe rumores diſtulit, ſe jam eſſe. Hactenus tamen ea bona ſpes hominem deſtituit. Si haberet tantum ingenii, quantum illa, quae aſtutia ſua eum irretiſſe dicitur, eſſet. Non ſunt mihi familiares valde: nec tamen multum effecero: praedicant illam calidiſſimam, certe non tam ſtultam, ut neſcierit uti ludo aetatis. Eventum, quem promittis, ſperabo tecum & precabor. Dura enim eſt provincia, quam ſuſcepiſti. Iſta, etſi omnibus de illis conſtet, difficillimae ſunt probationis. Plerumque malunt privilegio amantum uti, hoc eſt, pejerare. Sed fortaſſe hic ſaltus obſeptus tibi. Bene erit, quacumque evades. Vale, & vince. Daventriae. XXVI. Martii CIↃIↃCLVII.

EPISTOLA CCXCV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio

Daventriam.

A Doleſcens temerarius & incautus, qui Salmaſianas nuper epiſtolas in lucem emiſit, *Goeſium* noſtrum praefatione ſuâ offendit, ut video. Is itaque Vindicias haſce offerri tibi voluit. Lis mea foro necdum eſt credita. Primus itaque adverſariorum inſultus feliciter retuſus eſt & fractus. Qui toti in eo hactenus fuerunt, ut me non adorirentur tantummodo imparatum, ſed inermem quoque expugnarent. De litis eventu jam ſpero optime. Vale. Dabam Amſtelodami. CIϽIϽCLVII. a. d. XIII. Aprilis.

EPISTOLA CCXCVI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Amſtelodamum.

PRo munere ampliſſimi viri, affinis tui, & illi & tibi grates ago. Satis monui hominem incedere per ignes ſuppoſitos cineri doloſo. Sed quod poteſt illis utiliter conſilium dari, qui, quod omnium erat optimum & veriſſimum, ut ſcilicet brachium etiam intra togam continerent, & multum legerent, priuſquam ſcriberent, id prae famae ſiti capere non poſſunt? De Lucano autem mihi vellit *Langermannus*; jubet ſi forte aſtute agam, & adhuc velim perluſtrare, indicem ſaltem hoc tibi. Ego vero Deum immortalem juro, me nihil aliud de illo ſcire & credere, quam quod antehac ad te ſcripſi: fuiſſe in faſciculo, quem apertum mihi dederat cognatus, habuiſſe me in manibus hîc, non ut conferrem (neque enim hoc tunc otium) ſed ut obiter inſpicerem, miſiſſe ad te cum Stephano & Claudiano & caeteris. Si quid aliud eo, me volente & ſciente, factum, tum me ſalva urbe & arce Juppiter, ut ego quemcumque juſſeris lapidem. Quare autem ad te non pervenit, ſi ſcio cauſam, fiat mihi quod poteſt atrociſſimum perjuris. Non poſſum interim, quin accuſem fortunam, quae me cariſſimis duobus amicis ſuſpectum reddit. Obſervationum veteres tres libros mirifice mutatos & auctos habeo, jamque ita paratos ut, ſi fors fuat, praelo dare poſſim. Haec fuit una mea ſubſeciva opera, ex quo redii. Nunc Notas ad Senecam ſecundae editioni, quam Elzevirii moliuntur, parare aggredior. Tu quando Ovidium? Numquid, ut ajunt, altera editio minoris formae ſub praelo eſt? Vale, mi Heinſi, & incluſas Elzeviriis vel *Curcellaeo*

ellaeo curandas trade, niſi forte tibi propior occaſio eſt. *Sebelius* abeſt, & abſtulit ſecum muſteum libellum affinis tui, vix ut eum ſaltuatim ac vellicatim percurrerim. Iterum vale. Daventriae a. d. XI. Kal. Majas CIƆIƆCLVII.

EPISTOLA CCXCVII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

QUod unice cupiebam, praeſtare in rem meam non potui, vir clariſſime, ut ſuaviſſimis tuis literis tempeſtivus reſponderem, dum domo frequenter avocor. Cave autem exiſtimes, parum a me intelligi, qui fructus, quae utilitas ad me redundet ex tuis alloquiis. Iis enim etſi dignum fortaſſe pretium non pono, pono tamen maximum. Exercuit me aliquamdiu negotium, quod noſti, domeſticum: nec pro voto aut expectatione hactenus ſucceſſit. Puta cum Sphinge rem mihi eſſe, aut cum Circe aliqua, quae miris modis Judicum animos excantet, & per ambages aenigmatum neſcio quorum abſtruſas aſſidue circumveniat. Cauſâ igitur cecidi, ſed ſic ut ad forum Haganum certiſſimâ victoriae cum ſpe provocarim. Poſt judicatam enim litem nonnulla ad aures meas ſunt perlata, quae ſi tempeſtivius ſciviſſem, profligare partes adverſas etiam in Amſtelodamenſium tribunali, quanquam nonnihil iniquo, poterant. Impegere judices ad Sirenis hujus ſcopulos, quod illis mecum eſt commune. Nunquam crediſiſſem tam durum telum eſſe mulierem venuſtam & ingenioſam. Sed vel ſic de rebus meis optime à te velim ſperari. *Bullialdum* Hagae bis ſalutavi, qui Legationi Gallicae eſt a ſecretioribus conſiliis, & convictor Illuſtriſſimi *Thuani*. Timide tamen & parce conveni, quod aedes iſtae nunc noſtratibus ſint ſuſpectae, cum Orator Hiſpanicus tuto conveniatur ab omnibus. Vide rerum viciſſitudines. *Voſſius* etiam ex Geldria eſt reverſus tandem, ſed ſic, ut eo rurſus videatur cogitare. Nam ne is quidem litem ex voto confecit. Interim oblatus mihi eſt Terentius *Boecleri* & *Guyeti* commentariis illuſtratus, liber ſane muſteus, & fruge refertiſſimus. *Boecleri* annotationes necdum vacavit percurrere. Neque enim is eſt vir ille, a quo mira ſint expectanda in hoc ſtudii genere: *Guyetus* multa habet praeclara: quanquam ſuccinctus nimis in pleriſque, ad *Faerni* exemplum, & totus in emendationibus. In iis autem nimius etſi videri poſſit noſtris philoſophis & politicis, fatendum nihilominus eſt plurimum acuminis ac perſpicaciae ab eo collatum ad illuſtrationem auctoris terſiſſimi, in quo tam multa fuiſſe depravata nunquam crediſiſſem. Sed de his alio tempore. Mox enim ad ſtudia revertar, nimis diu intermiſſa. Auguror etiam fore, ut mox nobis adſis. Sin minus, Auguſto menſe feriantem expectabo. Non poteris non venire optatiſſimus, quandocunque veneris. Totus enim ardeo & flagro tui ex-

excipiendi deſiderio. Salmaſianae epiſtolae non eo cum applauſu ſunt exceptae, quem ſperarat bonus editor. Quare vix eſt, ut tomum ſecundum hoc anno ſimus viſuri. Xantippe ἡ μακαρῖτις abiit ad plures, ut audio. Nimis diu profecto vixit, quae ſupervixit marito. Lucanum meum mallem non periiſſe, fateor. De te tamen aut de tua fide ſaepius mihi perſpecta ut ſequius quid ſuſpicer abſit. Mitte igitur obteſtationes iſtas. Ovidio mox manus admovebo. Fruſtratus eſt ſpem meam noſter *Voſſius*, qui nunciarat codices Auctoris ejus nonnullos manu exaratos a ſe inventos fuiſſe Ruraemundae. Sed ſolens ille luſit & impoſuit. Haec nunc. Plura vellem, ſed urget tabellarius. Vale, amicorum flos. Quando ſis venturus, quaeſo, tribus verbis me doce: ne inexpectatus adſis. Ego enim Hagam identidem excurro propter litem. Dabam Amſtelod. CIↃIↃCLVII. a. d. XII. Junii Gregor.

EPISTOLA CCXCVIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Amſtelodamum.

Aquam adſperſit mihi epiſtola tua, non illis modo quae nuntias, ſed ipſo etiam genere ſermonis & imagine animi tui, qualem univerſa exprimit. Scito enim, mi Heinſi, ex quo huc attulit rumor, contra te pronuntiatum, nihil mihi ſuave fuiſſe, anxio & ſollicito de ſummis & fortunis & Muſis tuis? Quae foret, obſecro, tua vita aut in iſtam copulam conjecti, aut ne conjicereris, exſulis? & ubi tutum exilium acturi? neque enim Teucris addita Juno uſquam abfutura videbatur. Haec, & quorum meminiſſe horreo, agitanti ſupervenit epiſtola tua longe gratiſſima, & hujus rei meliores eventus plane promittens, & omnis te praeferens εὔθυμον & hilariculum. Age, exoriatur illa dies, qua iſtorum Areopagitarum ludibrium (nolo enim dicere perfidiam) religioſiores emendent. Quid ſi tamen illam occupares decidendo? Neſcio quis retulit mihi prius te voluiſſe, tuliſſe bonam conditionem annuorum praeſtandorum, illam uti ea noluiſſe; nunc velle, ſed te tergiverſari ſatis in cauſa fidentem. Vide tamen, an non tutius ſit crimine ab uno diſcere omnes, & habere illud argumentum ſemper in promtu ſitum, quo docemur,

Ne quid exſpectes amicos, quod tute agere poſſes,

vel aliquot millibus nummûm objurgatus. *Bullialdum* & *Voſſium* Hagae me viſurum, ſi dii volent, gaudeo. Recte enim praeſagis, ante illum anno mihi tam feralem Julium non poſſe me domo abeſſe. Satis iſta paucitas, quam reliquit nobis peſtilentia, exercitum me habet. Indulſi omnia omnibus, ut occupato animo non vacaret attendere admonitionibus luctus & jacturarum rei familiaris, quae mihi reduci & multae & amarae occurrebant. Sic praeter publicas recitationes, & illa privata, quae ſingulis prope ſemeſtribus vel annis redeunt, Xenophontis Κύρου Παιδείας tres, Plinii epiſtolarum octo libros

au-

Digitized by Google

auditorio domeſtico commiſſos jam abſolvi. Interim & ita retractavi tres priores Obſervationum libros, ut poene reſcripti videantur: nullum caput ſine acceſſione notabili, quibuſdam integra ſurrogata, ſingulis libris nova adjecta. Reſponſo etiam ad epiſtolam *Salmaſii* Hamburgi deproperato ſecundam manum admovi: egi fortaſſis acriter, & vitiis hominis haud quaquam parcens; doctum tamen & magnum fuiſſe nec negavi nec negare poſſum. Nunc ipſum cum *Scaligero* & *Petito* de anno Numae & intercalandi ratione, ob Livii lib. I. cap. xx. locum litigabam. Vide vero, amice, ne magnum malum arceſſas tibi, quum me deſideras. Veniam enim comitatus tot meis Caeſiis, Aquinis, ut tibi *Guidetus*, quem laudas (etſi multa ſummae & Palmerianae temeritatis atque audaciae ab homine tam ἰδιογνώμονι exſpecto) modeſtus fuiſſe videatur. At iſta εὐαγγέλια, Ovidio te mox operas redditurum. Redde vero, quas ſolus potes, & ut animo vacuo poſſis, Diique homineſque ad liberandum te illa, qua nunc coqueris, cura conſentiant. Vale, unicum literarum, unicum meum decus. Daventriae a. d. VIII. Eid. Jun. CIↃIↃCLVII.

EPISTOLA CCXCIX.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

DE moleſtiis, quae me nunc exercent, libero te omni curâ. Non enim ſpero tantum, mi Gronovi, ſed confido etiam & prorſus habeo perſuaſum, eum liti finem fore, qui ſi mihi non ſit laudi, cum adverſae partis maximo certe opprobrio ac dedecore conjungatur. Nam ex quo judices noſtri a duabus faeminis conſularibus impelli ſe ſunt paſſi, ut contra me pronunciarent, quamquam diu multumque reñitentibus ſententiis; multa ad aures meas pervenerunt, quae victricem cauſam non oppugnent ſolummodo, ſed profligent plane ac evertant. Reliquum eſt, ut Judicum Haganorum nonnemo huc excurrat, qui teſtes quoſdam per praeſcriptam jurisjurandi formulam compellat ad veritatis ingenuam profeſſionem, quam meis precibus hactenus non indulgent. Judices noſtri ſi hac in parte mihi non defuiſſent, triumphaſſe nullo negotio poteram. De duabus conſulum uxoribus quod dixi eſt veriſſimum: quae cum ipſae olim male audierint, crediderunt etiam hanc noſtram immerito accuſari impudicitiae. Sed utramque ajunt jam paenitere ſui conſilii. Tertius acceſſit cauſae meae oppreſſor Vir Conſularis, qui noſtram in deliciis habere aut habuiſſe ſaltem creditur. Sed cenſeſne, mi Gronovi, tam abjecto me eſſe animo, ut Conſules aut Conſulum filios rivales feram, qui ne Jovem quidem tulerim? Haec in aurem tibi. Nemo adverſariorum meorum opinatus eſt, tantum fore mihi confidentiae, ut ad tribunal Haganum provocare ſuſtinerem, ipſe pars magiſtratus ejus, a quo eſſem damnatus. Non deſunt

quidem, qui ereptam propterea mihi velint eam, quâ hic fungor, dignitatem: ſed ita res eſt acta in judicio, totque & tam validis argumentis, ut illi ipſi, qui me damnarunt, facile praevideant longe alium fore huic negotio apud Haganos exitum, quam quem ipſi praeſtiterunt. Multum praeterea fiduciae mihi addit ea ipſa, quae litem hanc mihi concitavit, quae quanquam victrix, cum ultro obnitentem me in jus primo rapuerit, nunc ita aeſtuat ac cunctatur, poſtquam ad forum Haganum confugi, ut nil movere litium audeat, ne alimentum quidem pro pueris petere, quod judices largituros illi vix dubitem. Sed quando ipſa ceſſat ac ſibi deeſt, ego res ejus quamprimum urgebo. Expectandus tantum *Goeſii* reditus, qui in Zelandia jamdudum haeret, eo miſſus ad componendam ſeditionem male feriatae plebis. Propinqui noſtrae illius componi litem miſere jam velint, ſed non componam ego, niſi victor. Hoc enim exiſtimatio mea vehementer requirit, ut quam impudicitiae palam accuſarim, etiam convincam. Sed de totâ re fuſius confabulabimur, ubi veneris. Conſtans eſt inter multos rumor, eam ex alio neſcio quo non concepiſſe tantum, ſed peperiſſe etiam jam ante: ejuſque rei probe conſciam eſſe Daventrienſem illam, quam noſti. Quo magis vellem, rei ejus explorandae negotium a curâ tuâ ne putaſſes alienum. Judices Amſtelodamenſes a formâ ac ingenio ſic commendant noſtram, ut benignius ſplendidiuſque non poſſint. Sed praeſtent mihi pudorem in eâ, ego formam & ingenium facile iis remiſerim. De moribus mihi lis eſt, quos aequo liberiores noſtrae eſſe, boni etiam judices non inficiantur. Atque haec hactenus. Videbis apud me teſtimoniorum magnam copiam, quibus illa graphicè, quae ſit, deſcribitur. Quanquam ne multis quidem teſtimoniis opus, cum illa de nuptiis nihil a me petierit, niſi ſi liqueret, nullam ſiniſtro rumori cauſam a ſe datam eſſe; nec aliâ ego conditione quicquam ſim pollicitus, ut ex ejus epiſtolis penes me extantibus liquidò apparet. Id tamen judices non viderunt noſtri, aut quod eſt verius, videre noluerunt. Caeterum ut intelligas abſterſum utcunque animo meo dolorem eſſe, quo exagitabar modis primo indigniſſimis, cenſurae tuae ſubjicio verſus elegiacos, quos ſcripſi in gratiam [1] *Gulielmi Piſonis*. Is, Principi Mauricio Naſſavio in expeditione Braſiliana a Conſiliis & Medicinâ cum eſſet, hiſtoriam ejus tractus naturalem confecit, quam ſecundae editioni nunc parat. Non potui homini Muſas meas ſatis intempeſtive imploranti obluctari. Quanquam in negotio hoc peſſime de me meritus ſit. Nam cum gratioſus ſit imprimis apud Urbis hujus Magiſtratum, & Penelopes noſtrae inter Alcinoos ſit unus, valde cauſam ejus publice promovit & commendavit. Sed cum exprobrarim compreſſam ab eo Penelopes ſororem, faeminam nuptam, id enim certiſſimis argumentis habeo compertum, ſuſceptam imprudenter cauſam prudenter nunc deſeruit. Caetera Vir mihi perquam amicus eſt, & moribus elegantiſſimis ornatus. Verſus ubi legeris, quaeſo, ad me remitte, ſed ſic, ut cum lima & cenſura tua revertantur. Nobiliſſimo *Schelio* plurimam ſalutem adſcribo. Dabam Amſtelodami. A. CIↃIↃCLVII. a. d. XXVI. Julii Gregor.

1 Vide Poëmat. Heinſii lib. III. Eleg. 5.

EPI-

Digitized by Google

EPISTOLA CCC.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Amſtelodamum.

Bene habet: modo ne Sabini, aut qui amant. Interim, utcumque ſit, tutiſſimum contemnere nummos & decidere. Quae eſt enim illa ſiniſtra exiſtimationis interpretatio, aut potius crudelitas, vindictam ad ultimum perſequi, & quod ei reliquum eſt pudoris, ſi tamen reliquum eſt quicquam, id etiam per judicem eripere? Cogita dicentem:

Si bene quid de te merui, fuit aut tibi quicquam
Dulce meum.

Dein ſuavis eſſet fortaſſe qualiſcumque vindicta, niſi tanto eſſet tuo cum periculo conjuncta. Scis te juxta bene ſperaſſe de veſtris Areopagitis, & tamen deſtitutum. Ego non plus committerem iis, quos nunc habes, quam illis, quos habuiſti Recordor quam fuerint inepte miſericordes in cauſa proditorum. Credo etiam honeſtius gratiuſque id fore illis, a quibus provocaſti, tranſigi potius inter vos, quam ſuam ſententiam reſcindi. Sed haec ego non niſi eminus, & per caliginem contemplans cauſam tuam: tu ipſe propius inſpiciens cum propioribus videbis, quid maxime ſit e re tua. Ego cur minus adeam familiarem illius, quae te malo petit laſciva puella, cauſa oborta eſt nova. Habet ſororem aetatis integrae, nec deformem: quae quum huc venerit ſalutandae, ut ajunt, germanae gratia, de induſtria detinetur a quibuſdam, ut mecum illam conglutinent. Jam ad me verba fecerunt de conditione iſtius, & mirifice mores & ingenium commendarunt. Nam pecuniam non niſi modicam ultro fatentur. Mihi vero animus nondum, nec cordi fixa voluntas, de iſtis rebus cogitare, nec producere iſtam ac lactare, aut etiam hominum ſermonibus occaſionem dare libet. Me proxima hebdomade vel media vel ultima, ſi tibi videbitur, exſpectabis. Carmen tuum haud quaquam prae ſe fert hominem, de capite & fortunis contendentem. Id *Schelius* (qui te plurimum ſalutat,) & ego libentiſſime legimus. Unum illud, *Nerea claſſe fugat*, aut nimium eſt, aut non intelligo. Sed & ſubmoneo, ſatin' tibi audaciae ſit ſcribendi *Mauricius*, quum Martialis dixerit, *Probitate Marcos, aequitate Mauricos.* Vale, decus meum, & me ama. Daventriae VI. Non. Jul. CIƆIƆCLVII.

EPISTOLA CCCI.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

NOvi optime virtutes magnas commendationis non egere, apud te praeſertim, mi Gronovi, qui in aliis multâ cum ingenuitate ſuſpicis ac miraris, quod ipſe domi poſſides: quia tamen Vir hic & natalium & provinciae, quam apud ſuos luculentam eſt nactus adminiſtrandam, ſplendore illuſtris, non ingratum ſibi fore eſt teſtatus, ſi aditum ad te liberiorem ſibi conciliarem, injuriam meis moribus videbar facturus, ſi promtiſſimi obſequii gloriam ac laudem mihi ipſi interciperem modeſta nimis operae demandatae deprecatione. Glorior enim, ne me neſcias, & ſuperbio imprimis tua neceſſitudine. Metuo interim ne contumelioſe videar egiſſe cum obvia illa & exporrecta comitate tua, qui tibi, tanquam difficillimi aditus atque acceſſus viro, virum talem commendem, qui plurimis ſe nominibus commendet ipſe. Natales primum ſunt nobiliſſimi. Ipſe dignitati ampliſſimae jam nunc deſtinatus & tantum non admotus, Praeſidis ſpartam adornandam Aquis Sextiis eſt nactus. In Germaniam cogitat comitiis imperii proximis ſpectator interfuturus. E re tamen ſua nequaquam fore eſt arbitratus, ſi pedem hinc moveret te non convento, cujus eruditionem ex ſcriptis & fama publica jampridem deprehendit. Habet in comitatu ſuo virum variis ſcientiis excultum, & quem noviſſe gaudeas. Sed quid ego tibi perſpicaciſſimo ingeniorum atque exactiſſimo cognitori commendationem ſupervacuam obtrudo? Fore enim praevideo, ut neque te compellatum neque illos compellantes officii paeniteat. Acriter mecum expoſtulavit *Alexander Morus*, quod convivam ſuum ſibi paſſus eſſem nuper elabi. Sed tu videris. *Voſſium* hodierno die dimiſi. *Graevius* in patriam advenit. Erfurdiae codices omnes ſalvos invenit, quibus *Zinzerlingum* ſcis uſum. Ovidii inter illos varii. Sed & praeſtantiſſimum exemplar Senecae Epiſtolarum. Quid theſauri reconditi ſit allaturus ſecum mox videbimus. *Barthium* vivum ſoſpitemque Lipſiae offendit: ad *Reineſium* cogitabat. Vale. Dabam manu praepropera. Amſtelodami CIↃIↃCLVII. a. d. XVII. Sextil. Gregorian.

EPISTOLA CCCII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Amſtelodamum.

REcte intelligebas nec nobiliſſimi iſtius honeſtiſſimique juvenis perſonam, nec meam perpetuam conſuetudinem, ad nos tales conciliandos medio aut interprete egere. Sed fruſtra vereris, ne male mecum agere putem interpoſitas literas tuas, quae ſi nihil aliud haberent argumenti, tamen nec ſupervacua nocent, ut IC noſtri loquuntur, & tui ingenii nihil eſt, quod ſupervacuum, quod non magnae rei ſit. Itaque cum multas ob cauſas gaviſus tam honorifica ſalutatione, tum maxime, quod eadem & tibi facta eſt, idque per te, qui fecerunt, me doceri voluere. Sic enim cognoſco, non forte me placuiſſe, ſed eo judicio, quod tu merebaris, ego participavi, quia tu neſcio quid viribus meis amplius illis de me promiſiſti. *Morum* noſtrum expoſtulaſſe tecum puta, ut ſerio deſideraſſe nos, non verbis tantum inire gratiam voluiſſe videretur. [1] Alter amicus noſter quid illic negotii habuerit, demiror: niſi forte hoc tranſitu uſus, dum redit in avitam patriam, & ei defert, quod adhuc debet, inanium impendiorum ludibrium. *Graevium* macte virtute eſſe jubeo, tantis theſauris inventis: modo ſit otium fruendi. Haec ad tuas. De me quaeris, nihil habeo, quod magnopere tibi venditem: praeter illud fortaſſe primum juſtumque, ut repetam tibi grates gratiſſimas pro benigno hoſpitio xeniiſque tuis, & jugem memoriam tantae humanitatis promittam. Nam (ne quid aliud exſpectes) omne tempus, ex quo redii, cum oleo operaque perdidi in MS. illo Tulliano, ſtultus ego atque immemor, nullas domino ejus res ſuas, utcumque exiles, parvas videri. Jam dimidium voluminis abſolveram, quum venit in mentem nudius quartus ſubducere rationes cum prioribus iſtius muneris curatoribus, ut ſcirem, quid mei collegiſſem, quid ab illis praecerptum ac delibatum. Quid quaeris? omnia cum pulviſculo converſa & occupata deprehendi, illa ipſa, quae pro illecebris ille oſtentabat, *temperaret tollere* (quo delectabar valde, quod idem genus loquendi reſtitui Tacito lib. XIV. annal. cap. LXIII. *temperaret dolorem aeternum ſuſcipere:* vide apud *Pichenam* ſcripturam Florentini codicis, nec dubitabis de hac correctione) & *Dinonis in Perſicis*, non a *Grutero* tantum, ſed jam a *Victorio.* Nec aliter prius illud in Tragicis ſuis dedit *Scriverius* p. 162. Nihil mihi reſtat praeter varietates literarum libris antiquis ſuetas, *obtumus*, *proxumus*, *filoſofia*, *inploro*, *conprehendo*, *Hermione*, *Boetia*. Niſi ipſe Tullius ex intervallo repetitus haberet ἰλιγγικά ſua, nihil eſſet ſolatii pro tot tam opportunis horis tam nequiter exemptis. Harlemenſem Codicem accepi. In ludo de morte Claudii, cujus ergo maxime deſideraram, nihil juvit. Sed habet & Valerium Maximum. In eo duabus ho-

1 *Iſaacus Voſſius.* Vid. Ep. 228.

ris, quas ei impendi, plura reperi notatu digna quam in iſto, toto propemodum menſe. Inter alia lib. I. cap. I. ubi EXEMPLA EXTERNA: QUOD QUIDEM *ad Pleminii facinus pertimuit, bene a Patribus conſcriptis* VINDICATUM EST. *Quod ad violentas regis Pyrrhi ſordes attinuerat*, SEIPSAM *potenter atque efficaciter* DEA *defendit*. Sic vulgo. At MS. QUAE, QUOD *ad Pleminii facinus pertimuit*, *bene a Patribus conſcriptis* VINDICATA, *quod ad violentas regis Pyrrhi ſordes attinuerat*, SEIPSA *potenter atqae* EFFICACITER DEFENDIT. Vides quanto rotundius & elegantius. Nam τὸ *Dea*, quod inſeruerunt, ex praecedenti membro repetitur intellectu: *pecuniam dea* &c. *recuperavit*. Auctoribus ſectionum & capitum in hos auctore, ut plures ejuſmodi, haec corruptela debetur. Plura alias. Nunc vale & rem bene gere. Daventriae. XVI. Kal. Septemb. CIƆIƆCLVII.

EPISTOLA CCCIII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

Invito ſane, ſi quid unquam, mihi accidit, ut ſuaviſſimae tuae epiſtolae ſerus nunc, cum fieri id jampridem oportuiſſet, reſpondeam. Noſti animi minime defaecati praeſentes moleſtias, quae praeter votum efficiunt, ut nec amici jure optimo officiorum rationem curatam a me poſſint exigere, nec ego ea praeſtare poſſim, ſi moroſius exigantur. Hagam nuper evocatus ob turbas familiares, quas noſti, differre ad tempus ſum coactus, quas nunc mitto. Vir Illuſtriſſimus, quem tibi non ita nuper commendabam, *Marchionem de Bras* ſe vocat, Regi chriſtianiſſimo a conſiliis ſtatus, & Senatus Aquae Sextii Praeſidem. Literas Coloniâ Agrippinâ poſt congreſſum veſtrum ſatis officioſas ad me dedit. Ajunt neſcio quas ſimultates inter illum & uxorem eſſe ſubortas, per quas fiat, ut exilium ſibi ad tempus indixerit. Hoc *Morus* aſſeverabat: nec ſcio an vere. Epiſtolas Lutetia complures nuper accepi, ſed quae nihil nuncient, aut ſperari ex typographiis Gallicis jubeant, quo res literaria ornetur atque augeatur, praeter Euſebium *Henrici Valeſii*. Reliqua, quae nunc illic eduntur, ad illuſtrandum ſermonem Gallicum praecipue ſpectant. A *Graevio* literas jam te nactum opinor, ſcripturum enim ſe tibi in poſtremis ſuis minabatur, niſi jam in eo eſt, ut ad nos recurrat. Ego certe nihil poſtea de rebus ejus intellexi. *Crivitzius* non ſemel jam mecum egit, de filio ſuo tuae diſciplinae committendo, tuiſque aedibus. De aedibus dixi, quod res erat, vix fore, ut precibus ejus ſpeique conſentires. De diſciplina laudavi conſilium. Sed cum rumor publicus hominem ſordide avarum eſſe, & nimis ad rem attentum, vulgo diſſeminet, non video quid tibi ſperandum ſit pro labore moleſtiaque hac praemii, niſi ut pro bonâ mente, quam filius a te mutuetur,

men-

Digitized by Google

mentis bonae ſororem Pater, quantum in ſe, tibi reponat. Amicus noſter nuper hac tranſiit, non tamen eo animo, ut ad avitos Geldros excurreret. Peregrinatur quidem nunc, ſed, ut ſolet, in Pomponio ſuo; ex cujus atomis collectum meteororum opus mox procudat. Miſere profecto metuebam, ne pro aſello tibi diaria obtruderet, commodato Tulliano codice, atque ita rem ſeſe habere facile jam nunc intelligo. Codex, quem ego volebam, optimus quadrata erat formâ, & annorum octingentorum ſenium prae ſe ferebat. Alter ille, in quo tu fruſtra ſudaſti, annos ſexentos aut ſeptingentos ad ſummum aequabat, quem ego paucis ad vulgatas editiones pagellis examinatis, facile deprehendi altero longe inferiorem ac valde depravatum eſſe. Tertium praeterea habet, literis Longobardicis deſcriptum, qui meus olim fuit, Regiae bibliothecae poſtea donatus. In Valerio Maximo operam melius feliciuſque a te collocatam gaudeo. Extat penes me geminum ejus ſcriptoris exemplar manu exaratum, quod tuis uſibus, ſi juſſeris, libens ſuppeditabo, ut & fragmentum epiſtolarum Senecae, quamvis non valde antiquum. Aemilii Probi novam editionem Leidenſes parant. Si quid addendum operi huic habes, conferri poterit. Ejus ego quoque ſcriptum exemplar, ſed chartaceum, poſſideo. Velim me doceas, quid ſentias de Ovidiano illo loco lib. 1. Art. Amat.

Inde propinator nimium quoque multa propinat,
Et ſibi mandatis plura videnda putat.

Eſt enim corruptiſſimus. Ut & alter in Epicedio Druſi.

Quidque pudicitia tantum inviolata bonorum,
Ultima ſit laudes inter ut illa tuas.

Haec nunc. Vale, decus literarum certiſſimum, & me, quod facis, ama. Dabam Amſtelodami. CIƆIƆCLVII. a. d. XXII. Sept. Gregor.

Deſcribebam nuper notas ad Penelopen Ovidianam, ubi occaſio ſuborta eſt emendandi loci Propertiani, ejus quem noſti. *Tantine, ut lacrymes, Africa tota fuit?* Video ad iſtam correctionem praeiviſſe mihi Tibulliana iſta, *Non ego ſum tanti, ploret ut illa ſemel.* Si perſiſtis tamen in propoſito, facile tibi hic, ut in caeteris, concedo. Vale iterum. Salveat quaeſo perilluſtris *Schelius.*

EPISTOLA CCCIV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Amſtelodamum.

VEllem crebrae illae itiones Hagam aut ceſſarent, aut aliam cauſam haberent, non tantopere, quod ut quereris, reliquatorem te amicis in ſcribendi officio reddant, quam quod animum inquietent tuum, & doctas curas impediant. Atque utinam vel nunc decideres, & jactura aliqua facta, quod tamen morae fori auferent, indigna & ſordida lite exſolverere! Sed tu noſti melius

lius ipſe cauſam tuam, & fortaſſe jam tantum profligatum eſt, ut de eventu ſatis confidas. A Marchione habui & ego Colonia perhumanas. Videtur ejus eſſe haec pulcra ambitio, ut gaudeat epiſtolis illorum, quos in ſtudiis operae pretium facere putat. Quae ſane alenda eſt in homine ejus loci atque ordinis, itaque ſtatim reſpondi. *Graevius* redux Senecam Erfurtenſem opportune mecum communicavit: ſum enim totus in Notis meis ad ſecundam editionem parandis. Inſpexi jam non ſine fructu libros de beneficiis & de clementia illis locis, ad quae aliquid notatum habeo, nam ad literam omnia conferre non eſt otii mei. Epiſtolae non tam bonae notae videntur, quam iſti libri, & hiatu ingenti laborant. Tuum fragmentum ſi prodeſſe mihi putas poſſe, non repudio humanitatem tuam: fac ad me commeat. *Crivitzius* filium ſuum ſi mittere huc in diſciplinam vult, non deerit illi labor meus. De convictu, recte negaſti, non domus mea fert, non rationes familiares, dum ſine uxore ſum, & ſi unquam aliam duxero, ne illa quidem, opinor, patietur. In Ovidii loco tentas, credo, me, & lepus pulpamentum quaeris. Dicam tamen, & ludibrium tibi debebo, ut meliora & tua me doceas. Subſcribo libris, qui *procurator* & *procurat*, habent. Non tamen, ut *Berſmannus*, accipio de illo, cui uxor, ſed cui quaecumque aut quotacumque res abſentis domini mandata eſt. Ex eo, ex ea tuta frequentique, ſed ſcelesta, via per amici nomen fallendi, eſt etiam inquit, quod procuratores amplius, quam debent & poſſunt ſalva fide, procurant, & ipſi ſpecie amicorum fallaces, ſuoque lucro aut commodo, & plura ſibi providenda & curanda ſumunt, quam dominus mandavit. *Videnda*, ut Terentius: *aliud lenius, ſodes, vide*: ut Cicero, *mandavi ei, ut prandium nobis videret*: & ſaepe huic. In Elegia in mortem Druſi olim ad marginem libri mei notaſſe me video pro *inviolata* ex MS. cod. Berſmanni, *meruiſſe*. *Quidque pudicitia tantum meruiſſe bonorum &c.* Ut frugalitas ultima laus eſt in Scipione & Paullo aut rege aliquo, teſte Cicerone, ita pudicitia in foemina Principe, alios majores titulos nacta, & eos tamen merita ipſa illa pudicitia, quae ſcilicet prima Auguſto in Livia placuit. *Tantine ut lacrimes*, habet ſane Venerem ſuam, praeſertim ſi ſolum per ſe audiatur. Quin & forte fatebor tibi, ſi hoc accepiſſem, priuſquam aliud in mentem veniſſet mihi, de alio non cogitaſſem. Nunc corruptus ingenioli mei lenocinio neſcio quomodo has lacrimas minus huc convenire exiſtimo. Videtur enim id, cujus intuitu & comparatione non tanti ſit Africa, jam prior verſus pronunciaſſe, nempe ut mutaret puellam. Durus, qui lucro puellam mutare potuerit: tanti non erat tota Africa. Vides ſenſum plenum, cui illud, *ut lacrimes*, non poteſt inſeri, niſi ut, prope dixerim, inepte abundet. At *in lucris* commodiſſime: foret enim tum: tanti non erat totam Africam lucrari, vel in lucris habere. Tum illud, *At tum*, ſignificat proximo diſticho de alia prorſus perſona agi, a qua jam rurſus ad illam, quam prius allocutus fuerat, convertatur. Apud Tibullum quidem, *luctus renoventur acerbi*, & *Nec lacrimis*, reſpondent τῷ *plorare*. At in toto Propertii verbum nullum eſt, quod lacrimas iſtas adfirmet. Hae tamen non ſunt ἀπο-

δείξεις

Digitized by Google

δείξεις, & tam facile a te confutabuntur, quam nunc a me ponuntur. Quid igitur? hieran faciemus, ut cum Seneca loquar. Vale lux mea, & me ama. Daventriae. a. d. prid. Non. Octobr. CIϽIϽCLVII.

EPISTOLA CCCV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio,

Daventriam.

NIhil quidem nunc occurrebat, quod ſcriberem, Vir & Amice ſumme, ſcribo tamen, ut valere etiamnum me ſcias, quanquam id ex Illuſtr. *Schelio* noſtro jam nunc intellexiſſe te confido. Nam quod amici noſtri mors inexpectata juſtum ſcriptionis argumentum eſt, eſto. Malim hoc ex aliis, quam ex me cognoſcas. Me certe ex ore *Moreti* exceptus primo nuncius, mox & per *Gevartianas* literas confirmatus adeo perculit ac conſternavit, ut ne nunc quidem ſim meus. Incomparabilem ſane jacturam hoc tam funeſto caſu paſſae ſunt Romanae antiquitates, heu quantum

Praeſidium Auſoniae, & quantum tu perdis, Jüle.

Vivet tamen in Livio & Seneca tuis *Rubenius*, ſi alii ceſſabunt in ſcriptis ejus poſtumis luci committendis. *Graevium* jampridem ex Germaniâ Duisburgum rediiſſe ex *Criwitzio* heri intellexi. Nos totis ſeptem diebus *Thuanum* hîc habuimus, ſplendide a Magiſtratu exceptum. *Morus* diſcedentem oratione panegyrica proſecutus eſt, in qua adulationis multum, nec parum ſane elegantiae. Ego paucos [1] verſus adventui ejus dedi, etſi aliud agens, & totus in ſorore, ejuſque marito, hoſpitibus meis, excipiendis occuparer. In catalogo Nundinarum Francofurtenſium nihil video praeter Gulielmum Britonem Barthianis commentariis illuſtratum. Statium ejus proximis nundinis expectare jubemur. Vale. dabam Amſtelodami. CIϽIϽCLVII. a. d. XVII. Octobr.

1 Editi ſunt libr. III. Eleg. 9.

EPISTOLA CCCVI.

NIC. HEINSIUS.

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

POſtremae meae immaturam *Rubenii* mortem nunciabant, quas necdum videbaris accepiſſe, cum nuperrime me compellares, vir & amice ſumme. *Gevartius* tantum non imperioſe epicedium a me flagitat, quod exigi ac requiri contendit a ſingulari illo adfectu, quo me meaſque quiſquilias ὁ μακαρίτης

ſolebat complecti. Etſi autem eo loco non ſunt res meae, ut cantare mihi conveniat, niſi Eumolpi Petroniani exemplum mihi proponam imitandum, vix poſſum tamen deeſſe ſupremo officio: quod non tam amicitiae noſtrae, etſi huic quoque, quam egregiis viri praeclari in rem literariam meritis a me praeſtari omnino eſt aequum. Videbis itaque proxime forſan neſcio quid [1] Elegidii: ſi telam jam inceptam licuerit pertexere. In carmine ad *Thuanum*, puto, aures tuas delicatiſſimas offendit iſtud, *Tantaque quem virtus comeret*. *Morum* certe offendebat, nec mihi ipſi ſatis arriſit, cum properanti calamo excideret; ſed inter feſtinandum, curaſque ab eo argumento prorſus alienas, meditationi locus non fuit. Ex *Criwitzio* pauculos demum ante dies intellexi *Graevium* ex Saxonia rediiſſe. Nam noſter ipſe reditum ſuum diligenter hactenus neſcio qua de cauſa apud me occultum habuit. Ovidianos, quos erat pollicitus, codices confido illum advexiſſe: idque eo magis, quod & Senecae tibi factam eſſe copiam ſignificas. Utinam exemplar iſtud Epiſtolarum veterrimum evolviſſes, quod in Argentinenſi bibliotheca aſſervatur, hiſce a me manibus tractatum! Sed non omnia poſſumus omnes. Meum interim hic vides, de quo non auſim beneaugurari. Locus Ovidianus, quem optime interpretari viſus es, enodandus mihi erat propoſitus a *Peyraredo*, is audacter emendabat,

Propinato nimium, quo plura propinet.

Ego contendi vulgatam lectionem non eſſe ſollicitandam, quod ea veterrimorum codicum auctoritate nitatur. Niſi quod unus Oxonienſis literis Longobardicis ſcriptus ſecundo verſu *mandari* pro *mandatis* exhibet. Recentiores turbant mirifice. Tamen placuiſſe mihi non nego τὸ *plura jubenda*, quod eſt in nonnullis. Intelligebam autem de eo, qui procurabat convivium: quod meminiſſem Horatium Sermon. lib. I. Ep. VI. ni fallor, ubi de convivio agit, procurandi verbo quoque uſum,

Haec ego procurare & idoneus imperor &c.

Nunc tibi in omnibus accedo & acquieſco. Alter locus a Peyraredo propoſitus erat ex lib. II. verſ. 95.

Et tamen ulla viro mulier non expedit, inquit.

legebat ille,

Et tamen illa viro mulier non expedit, inquis.

Ego, etſi ſcriptis exemplaribus nil juvantibus,

Det tamen ulla viro mulier non expedit, inquis.

hoc eſt, ſui copiam faciat. Meminiſti illorum,

Quae dant, quaeque negant, gaudent tamen eſſe rogatae.

Plura exempla ſunt in promtu. Uter noſtrûm locum rectius emendarit, tu judica. Verſus proximus male intelligitur a *Berſmanno* de urina, nec verius ab alio interprete de ſemine genitali. Agit enim de aquâ, quam abluendis obſcaenis partibus poſt coitum ſumebant. Pluribus de eo ad ipſum Ovidium, quia video, *Scaligerum* quoque falſum fuiſſe in hujus loci explicatione ad Propertium. In

[1] Legitur. lib. III. Elegiar. 6.

Digitized by Google

In Elegia de morte Druſi, cave Berſmanno credas, vetuſtos codices jactanti, dum pro *inviolata* reponit, *meruiſſe*. Nam primo vetuſtos ejus poëmatii codices qui vidiſſet hactenus, inveni neminem. Recentiores tres quatuorve ipſe evolvi, tum ex primis editionibus totidem aut plures, Sed illo loco conſpirant pro vulgata lectione. Exiſtimo ego *Berſmannum* incidiſſe in exemplar typis deſcriptum, cujus margini conjecturas nonnullas illeverit aliquis ex turba literatorum, quod argumentis liquidioribus probari a me poſſet, ſi id nunc ageretur. Sed de hoc poëmatio alias plura. Locus Faſtor. III. nuper in mentem veniebat fabula Didûs.

Vincitur ars vento: nec jam moderator habenis
Utitur: at votis: bis quoque poſcit opem.

Turbant libri veteres, alii, *ſic quoque*, vel *is*, vel *hic*. Puto ego,

Utitur; at votis vix quoque poſcit opem.

Ut ſit, vix etiam votis locus eſt. Super loco Propertii nolim diutius luctari. Vale, Vir Clariſſime. Dabam Amſtelodami. CIↃIↃCLVII. a. d. XXIV. Octobr. praepropere.

EPISTOLA CCCVII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Amſtelodamum.

Lugeo, mi Heinſi, lugeo, & quidem graviſſime, immaturam *Rubenii* noſtri mortem. Sane, ut ſcribis, incomparabilis eſt haec jactura & literarum & omnium, quibuſcum illi aliquid fuit. Id meo exemplo ſum expertus, qui tam fidum in Seneca & Livio optionem habuerim. Ubi quod tu eum victurum auguraris, (& cur non primo ponis loco Claudianum tuum? ſed utcumque erit, nullum illi apud me meritum peribit, vivam modo) propemodum triſtius, quaſi de tot vigiliis nihil reliquerit exactum uſque ad ſua cornua. Nondum hoc credam: ſed inquire, quaeſo. Vehementer etiam me conterruit in tuis illa cum Eumolpo comparatio. Quid exſpectem? An & illic ſunt, qui noctibus ſententiam vendant? Quod ne ſirit Deus, nec patiatur Emporitanos tuos poenitere judicii ſui, quod ducentis annis non melius fecerunt. Carmen tuum vidi libenter, & non mihi tantum, ſed & multis amicis ingenium tuum probavi. *Tantaque quem virtus comeret*, & mihi & *Schelio* ſatis placebat. Recordabar quae ad Statii Silvas notavi cap. XXVII. *Graevius* non immemor vixit aut vivit tui: attulit codices Ovidianos, & nihil niſi occaſionem mittendi exſpectat. Codex MS. tuus haud dubie aliqua proderit. Nondum eo potui uti, qui domo abfuerim aliquot dies, dum conſobrino *Pinciero* honores Academicos in jure Hardervici ſumenti officium praeſto: dein totus fuerim immerſus tractando loco Plinii lib. XXXIII. cap. III. de aureo Romano, quem ante-

antehac tangere non audebam, praeſtrictus oculos undecim ſummorum virorum diverſis ſententiis. Puto me aliquid extricaſſe, & operae pretium habere. Videbis, quae in eam ſummam conſcripſi, ubi volueris, & habuero, qui deſcribat, quia te quoque & tuas antiquas divitias interpoſui. Locos Ovidianos ita continuas, ut non ſit quod addam. *Meruiſſe*, ſi non eſt e MS. miror unde ſit: haud facile aliquid aptius reperies. Inſpice quaeſo *Triſtanum* tuum, & Antverpienſes nummos, num quis occuparit explicationem illius TROBS & CONOB, quae in nummis aureis poſteriorum principum toties reperiuntur. Occo τῷ CONOB prorſus ridiculam e Cedreno apponit. Videor rem acu tetigiſſe, niſi illi aut idem aut melius praeceperint. Vale, & ſecunda mihi quam primum de te nuntia. Daventriae Cal. Novemb. CIϽIϽCLVII.

EPISTOLA CCCVIII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

CUm Hagae nuper eſſem, *Chriſtianus Hugenius*, Conſtantini filius, ſignificavit mihi in paternâ bibliothecâ extare codices nonnullos manu exaratos, qui *Juſti Lipſii* olim fuiſſent. Atque inter illos exemplar unum alterumque Ovidianum, quod mihi utendum offerebat. Succurrebat tum mihi, laudatum me praeſente a te exemplar Livii Lipſianum, quod ille in ſcriniis paternis una cum Senecae Suaſoriis extare etiamnum aſſeverabat. Offerebat praeterea, ſe id mihi exhibiturum, ſimul atque pater convaluiſſet, quem adverſa valetudo diu oppreſſit nunc paulo melius habentem. Hoc volebam neſcius ne eſſes. Hagam poſt dies pauculos denuo excurram, faxo tum mihi curae ſit ipſos codices inſpicere. *Rubenii* noſtri mortem merito luges. Erat enim vir ad ornandas literas unice natus. Vide, quaeſo, quid exequiis ejus carminis dederim, & lectum ad me remitte. Addo & alteram [1] Elegiam poëmatis Hugenianis dedicatam, eadem cum lege. Neutrius enim carminis exemplar mihi ſupereſt. Miraberis tam canorum me factum, ſat ſcio. Sed idem nunc facio, quod viatores vacui coram latrone. Ne quid erres enim, archivorum claves Conſulibus jampridem conſignavi, idque minime invitus. Videbam enim undique conſurgentes in me Maenadas Amſtelodamenſes, nec multo mitius, quam Orpheum olim Threſſae illae. Novi adfectus tuos, ut dubium mihi non ſit, quin adverſis meis ſis indoliturus; ſed noli quaeſo. Jam enim bene juſſus ſum ſperare; non defuturum meis fortunis patrocinium fautoris externi. Tentabo tamen prius, ſi quid in patriâ poſſim. Ego, mi Gronovi, in potiſſimâ voluptate hactenus duxi, ne quid cuiquam gravis eſſem: tum ab inimicitiis ſemper immane quantum abhorrui. Videbam autem non tam aemulos, quam invidos mihi hîc obtigiſſe plurimos: quos tamen poteram tuto

[1] Exhibetur inter *Heinſii* Poëmata lib. III. Eleg. 4.

con-

Digitized by Google

contemnere, ſi lupanar domi meae inſtruere voluiſſem. Sed tanti nova non fuit arbor. Hoc unum velim habeas perſuaſum, ſcelus ab ingenio meo abfuiſſe ſemper, & porro abſuturum. Maximam ſim expertus perfidiam in iis, quos non tam eſſe mihi amicos credidi, quam quos eſſe oportuit. Sed illi viderint. τὸ *Tantaque quem virtus comeret*, *Moro* parum viriliter dictum videbatur. Nec obniſus ſum. Soleo enim cenſoribus mearum ineptiarum plurimum deferre. Nunc gaudeo tibi *Schelioque* aliter eſſe viſum. Quod nuncias a *Graevio* allatos codices Ovidianos, plurimum me beaſti. Nam is ipſe nihil hactenus ea de re ad me. Plus dicam. *Criwitzii* famulus nuper inde redux in hanc civitatem, nihil ab illo mihi attulit praeter nudam ſalutem. τῷ CONOB. nihil memini ab antiquariis noſtris illuſtrando datum, praeter id, quod ex Cedreno parum congrue depromunt. Habes hic *Cenalem*, quem *Bigotius* tibi promiſerat. Triſt. lib. v. El. III. ad Bacchum.

Sic micet aeternum, vicinaque ſidera vincat
Conjugis in caelo clara corona tuae.

Zulichemianus liber, quod in aliis non inveni, exhibet, *Creſſa Corona*. Nec dubium, quin vere: meminiſti illorum in arte amatoria,

Saepe reges dubiam Creſſa corona ratem.

Vale, Vir ſumme, & praecipiti ſcriptioni ignoſce. Dabam Amſtelodami. CIↃIↃCLVII. a. d. XX. Novembr.

EPISTOLA CCCIX.

J. F R. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Amſtelodamum.

O Barbariem! o tyrannidem in medio ſinu libertatis graſſantem! o indignitatem foediorem priore! Quae enim ſi haec non contumelia eſt? honeſtam perſonam, de ſumma republica bene meritam, tanta nominis ac literarum fama, ſcorto condonari, quaſi ad lenocinium damnari poena eſſet, ut ad beſtias aut in metallum: dein, quia caſtior eſt judicibus, a republica removeri. Nimirum hi quoque, quod eleganter unum & raro exemplo fecerant, non judicio neque ex uſu diſciplinae & morum fecerunt, ſed brevi impetu commoti, qui animos ſordidos, humiles, anguſtos, nec tam bonorum ſenſuum capaces, cito deſeruit. Aut locum facere tantummodo voluerunt, cui digniorem obſtare credebant: inſtar illorum, qui fictis adoptionibus aut ſponſalibus, ut ad provinciarum ſortem admitterentur, ſubito patres aut mariti, poſt tranſacta comitia repudiis & emancipationibus Poppaeam legem eludebant. Quicquid ſpectarint, & illorum aeternum eſt opprobrium, & atrociſſima virtutis ac literarum injuria. Tu tamen bene, quum conſtas animo, nec cum invidioſis illis clavibus tranquillae mentis ordinem raptoribus doni ſui tra-

didiſti.. Vetus querela eſt tibi non ignota: *triſtis virtus Perverſa tulit praemia recti: caſtos ſequitur Mala paupertas: vitioque potens Regnat adulter.* Et, *de pulvino ſurgat equeſtri. . . ſedeant huc Lenonum pueri quocumque in fornice nati.* Sunt ſalvae tibi ſanctae artes ſanctique mores: eſt recti conſcientia: quiequid pateris, ſuſtines, quia ab errore juvenili mature te revocaſti, nec in barathrum impellentibus conceſſiſti. Eſt patrimonium, cujus fructus ſi minus impendes poſthac in nobiles delicias muſei, at tolerandae frugalitati, opinor, tuae ſufficiunt. Eſt gloria molita per omnes terras, nec egeres, etiamſi cum Simonide naufragus nuduſque in littus ejiceretere. Interim velim quam tardiſſime de patria deſperes, & quamvis longum ei des in poenitentiam ſpatium. Ubique maligni, libidinoſi, ingrati, barbari ſunt. Quod jam expertus apud Iſidem, & ipſa experitur in ſe cum maxime, ſtulte opinata exteris ſe magis placituram ingenio, quam ſuis potentia & quantacumque factione, nunc vaga, miſerabiles & illis, quos laeſit, poenas pendit, citius Epaphum, quam Aegyptum inventura. Nec tamen ἀπόβλητα, undecumque apparuerint, θεῶν ἐρικυδέα δῶρα. Sed non feſtinandum cenſeo, & his indulgendum aliquid temporis, ſi forte ſe colligant, & ſanius conſulant. Eſt denique Deus, qui caſtos reſpicit, & quantacumque mercede eſſe vult, ſeque etiam in ultimis caſibus propitium exſpectari jubet. Illi igitur commendemus fortunarum noſtrarum vias, in quo ego te libenter & religioſiſſime juvabo. De Livio & Suaſoriis Senecae mirifice mihi ſalivam moviſti. Fac impetres, quaeſo, mihi utendos, & beneficii memorem fore ſpondeas. Diu ante calamitatem domus meae & iter Germanicum juſſeram Elzevirios ad ſummum & illuſtrem virum Pecuniae veteris exemplum mittere, literaſque adjungendas miſeram, quae curata adhuc non niſi illis adſirmantibus credo. Piget non ſcripſiſſe me *Graevio*, ut codices Ovidianos vel huc deſtinaret: ſi tamen ea moles eſt, ut tabellarius pedes Groninga Dusburgum commeare ſuetus, portare poſſit. Eſt apud J. Janſonium ſeniorem negotium mihi. Tranſiit nuper hac ex inſtitoribus ejus Elias Ratelbant, & commonſtrato mihi mandato procuratorio, quo nomina domini exigere jubebatur, nummorum aliquid, quod ei debebam, apocha relicta, abſtulit. Juſſeram Antverpienſia Imperatorum Numiſmata, XII. florenis, & Quintilianum Parci, duobus ab ipſo taxatum, cum primo nuntio mihi mitteret. Undecim dies abierunt, & nihil comparet: itaque incipio male ſuſpicari. Quid ſit, ex Janſonio cognoſce obſecro: nec tamen hujus rei mentionem facias cum Elzeviriis, qui forte aegre laturi ſint, cum illo quoque mihi commercium eſſe. Haec ſcribebam ad lucernam ante lucem. At cum ipſa luce adſunt Numiſmata illa & Quintilianus cum literis. Itaque ſolutus hac cura ſum, & te ſolvo mandato officio. Carmen utrumque impenſe placuit, non modo mihi, ſed & *Schelio*, cui nudius tertius, (dies Dominicus erat) in prandio ea praelegi: etſi vellemus alterius materiam non incidiſſe. Incluſas rogo, ut jubeas ſervulum tuum curare. Cenalem vidi libenter: ſed ubi nunc *Bigotius?* Vale, & fortis eſto. Daventriae a. d. XVI. Kal. Decemb. CIɔIɔCLVII.

EPI-

Digitized by Google

EPISTOLA CCCX.

NIC. HEINSIUS

J. F. Gronovio.

Daventriam.

SI te colui & amavi unquam, quod omni mehercules ſtudio a me ſit hactenus, nunc certe eſt, cur in te obſervando modum poſthac mihi non ponam, qui res & fortunas meas adfectu longe tenerrimo ac vere fraterno proſequaris. Noli tamen, Vir eximie, nimium mihi indulgere in exagitandis iis, quos infenſos mihi in hac civitate ſum expertus. Si blandiri aut adulari voluiſſem, & fucum obtrudere uni alterique ex iis, quos ejuſdem reos criminis, eidemque mecum culpae obnoxios eſſe certò ſciebam, poteram imminens naufragium ſecurus eluſiſſe. Nunc illos id meritò exaſperavit, quod nullo unquam verbo, nullâ compellatione ſupplicem aut dejectum me ſunt experti. Diviſum fuit hoc anno regnum inter homines non uxorios tantum, ſed quod putidius eſt, inter ancillarios & meretricios. Sed fruantur illi ſuo ingenio. Unum in contentione moleſtiſſimâ probrum intimos mihi ſenſus, fateor, perculit & adflixit: immane enim quantum id cavi ſemper, ne quid ignominioſum admitterem. Fortunarum jactura minimum me movit. Ante exortum enim rixarum ſemper praedixi iſti foeminae, quam fundi mei calamitatem jure appello, ſi quid turbaret publice, aut ad forum confugeret, nuſquam ſe impetraturam, ut ego ſedem impoſterum hac in civitate figerem: hanc autem emigrationem fore conjungendam cum ultimâ liberûm ſuorum pernicie. Nec fore opinor, ut augurii hujus falſum me arguat. Exortis enim vix dum turbis jam tum e re meâ eſſe ſum arbitratus, ut foris circumſpicerem, ſi quis herus ſe offerret, qui diu quaerendus non fuit, ſed ultro ſe captandum dedit. Hic ſucceſſus animos mihi ſuffecit addiditque, fateor, ut ganeonis feroculi minas & inſultus inſuper haberem. Tentabo hac hyeme, ſi conditio hîc terrarum ſit in promtu. Non enim deſunt fautores, maxime inter Dordracenos. Sin minus, oblatam elabi non patiar, de quâ coram fortaſſis agendum, ſi huc excurras. Interim clam habere omnia ſum juſſus. Heſterno die Hagâ in hanc civitatem ſum reverſus. Dum illic eſſem, nihil prius habui, quam Lipſianos codices in Zulichemianâ bibliothecâ excutere. Eos filius *Chriſtianus* oſtendit, ipſo patre *Zulichemio* etiamnum aegrotante. Livianum exemplar geminum iſthic vidi, alterum in membranâ, in chartâ alterum deſcriptum, neutrum vetuſtum. Membraneum tamen exemplar duas, ni fallor, decadas continebat diverſâ manu exaratas. Suaſorias Senecae nullas inveni, ſed duos Declamationum codices ſexcentorum circiter annorum aetatem prae ſe ferentes, & duos treſve libros, qui Philoſophi opuſcula nonnulla continerent. Si vis, ut utendi ſibi concedantur, enitar. Extant ibidem varii auctores cum libris ſcriptis a *Lipſio* col-

collati. Multae etiam epiſtolae, Scaligeri, Caſauboni, aliorum ad Lipſium datae. Praeter Triſtium codicem, ex quo τὸ *Creſſa corona* nuper depromebam, Metamorphoſeôn etiam exemplar inde depromſi, caetera quidem non magnae rei, ſed quod emendationem ex meis non peſſimam confirmaret lib. VII. in deſcriptione magicâ Medeae,

Colligit exceptas lunae de nocte pruinas.

cum variare codices deprehenderem, atque ex iis tres quatuorve exhibere *luna de nocte*. Unum ex tuis, *per lunam nocte*. Alios aliter. Vetuſtiſſimum Florentinum S. Marci, *Lunae per nota*, facile ſubodoratus ſum legendum *Lunâ pernocte*. Quam lectionem interlinearem Zulichemianus oſtentat. Sed heus! inveni ibidem ante paucos dies faſtos Ovidianos cum veterrimo codice ſatis accurate collatos. Manum collatoris non cognoſco, nec enim eſt *Lipſii*. Ipſum codicem indignis modis fuiſſe interpolatum fidem facit collator, qui paſſim monet, ſuo loco veterem lectionem fuiſſe abraſam, non tamen id tam pertinaciter, ut non multae lectiones optimae ſuperſunt: quas tamen potiſſima ex parte jam occupavi, quantum primo conſpectu apparuit. Sed exultavi fateor ad unam emendationem, quam iſti codici debeo. lib. II. Faſt. meminiſti ſacra inferna deae Tacitae deſcribi. Ubi inter alios hi verſus occurrunt verſ. 578.

Quodque pice adſtrinxit, quod acu trajecit ahenâ,
Obſutum mentâ torret in igne caput.

Sic plerique codices. At vetuſtiores quatuor aut quinque, *Obſutum mentae*. Non expedivi me. Scio *Mentam* nympham a Perſephone in herbam ejus nominis mutatam. Sed quodnam *mentae caput?* Codex Zulichemianus, ne diu te teneam, *menae*. Legendum *maenae caput*. *Maena*, quae Graecis μαινὶς, piſcis minutus. Cujus & Perſius Satyrâ III. meminit. Et Arnobius lib. III. ubi Neptunum *piſtricum & maenarum dominum* vocat, & Cicero lib. II. de Finibus, ubi maenam acipenſeri opponit, piſciculum vilem piſci delicato & pretioſo. Meminit & Plinius paſſim. Nec quaerendum, cur piſcis, animalis muti, caput adhibeatur ſacris Deae Tacitae. Plus dicam. Euſtathius in Homerum ἀπὸ τοῦ μαίνεσθαι deducere videtur etymon τοῦ μαινίδος, quem audi, θύεται μαινὶς τῇ Ἑκάτῃ; ταῦτον δὲ εἰπεῖν τῇ σελήνῃ. Διὰ τὸ δοκεῖν ἴσιν οἷς μανιῶν αἰτίαν εἶναι. Habes igitur alteram cauſam, cur hoſtiles linguas hoc piſce incantarent. Caeterum quod ait Euſtathius ejus uſum in ſacris Hecates fuiſſe, etiam hîc ad rem facit. Idque ipſum confirmat Antiphanes Comicus ἐν Ἀγροίκῳ apud Athenaeum lib. VII. ubi μαινίδας καὶ τριγλίδας piſces Ἑκάτης βρώματα appellat. Capita maenarum pro medicinâ fuiſſe Plinius te docebit. Plura non addo. *Rubenii* noſtri uxor maritum eſt ſecuta. Diſtrahetur itaque bibliotheca τοῦ μακαρίτου. Habes hîc a *Gevartio:* quas mihi curandas commiſiſti, recte curabuntur. *Bigotius* an ad ſuos ſit reverſus haud ſcio, nuſquam enim ſcripſit, ex quo hinc ſe proripuit. Nobiliſſimo *Schelio* ſalutem adſcribo, cui me totum voveas velim. Vale, vir ſumme. Dabam Amſtelaedami. A. CIƆIƆCLVII. a. d. XXX. Novembr.

EPI-

EPISTOLA CCCXI.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

QUod poſtremae meae pollicebantur, Vir Eximie, curae mihi fore ſimul atque Hagam perveniſſem, quo excurſum tunc parabam, ut quos in Zulichemianâ bibliothecâ Senecae codices manu exaratos offenderam, tibi impetrarem utendos, id quantâ potui fide ac ſedulitate dedi effectum. Ac primo quidem ejus opuſcula Rhetorica ut ad te mitterentur petii, quod meminiſſem ac certò ſcirem non delibatos eſſe a *Lipſio* hos codices. Iis ubi eris uſus, reliquos ad philoſophiam pertinentes non denegabit *Zulichemius*. Nam omnes ſimul ſi flagitaſſem, ne expugnatu difficiliorem is ſe praeſtaret metuebam, ac praevidebam fore, ut aegre poſtulatis meis gratificaretur. Codices ſunt ante annos ferme ſexcentos ſcripti, uterque Senecae patris. Opinor tres ad minimum ſupereſſe alterius Senecae nihil recentiores. Aveo doceri, ecquid inſtituto tuo emolumenti ex hoc ſubſidio acceſſerit. Commentarios tuos de Seſtertio recte curatos ne dubita. Id ipſius *Zulichemii* literae tibi adfirmabunt pluribus, ni fallor. Ovidianos codices a *Graevio* noſtro quatuor accepi, duos Metamorphoſeôn, faſtorum unum, unum itidem Heroidum, ſed recentem. Faſti DC. annorum, nec tamen magnae rei, quantum primâ fronte apparet. Metamorphoſeôn codex alter Faſtis vetuſtior: ſed nec ejus praeſtantia antiquitati reſpondet. Alter enim plurimis in locis melior. Ait tres alios in eadem bibliothecâ aſſervari cum Claudiano, quorum uſus ſit ſperandus, ubi hos receperint Erfurtani. Lib. 11. Metamorph. in fabula Calliſtûs,

Neve preces animos & verba precantia flectant.

Multum fateor me exercuit hic verſus. Nam quid inter *preces* & *verba precantia* interſit non video. Barberinianus, ni fallor, *verba ſuperflua*. Sed ejus ſuſpecta eſt auctoritas. Puto ſcribendum, *Neve truces animos per verba precantia flectat. Truces animos*, ut epiſt. Phaedr. *Flecte truces animos*. Sic & alibi. Excerpta Faſtorum Zulichemiana ſunt ſane praeſtantiſſima, multaſque correctiones ex aliis libris depromptas confirmant. Eſt tamen & ubi ſuggerunt quid novi. Ut in illo de *maena*, quod proxime tibi communicabam. Nunc ecce & aliud: ſub finem libri v. Faſtorum recordaris deſcribi pugnam inter Apharei & Tyndarei filios commiſſam, ubi iſti verſus occurrunt,

Liber ab arboribus locus eſt, apta area pugnae:
Conſtiterant illo nomina fida loco.

Nihil, fateor, de mendo ſubodoratus ſum. At codex ille praeclare,

Conſtiterant illic. nomen Aphidna loco.

Intellige autem de Aphidna Laconicâ, non Atticâ. Ne dubites, vide Ste-

phanum in voce Ἄφιδνα, ubi hanc Leucippidum patriam facit. Quanquam Pindarus & Theocritus in Meſſenio tractu prope tumulum Apharei pugnam fuiſſe commiſſam teſtentur. Sed inter horologia citius conveniat, quam inter poëtas. Prodiit tandem exitiaturn opus hiſtoriae Grotianae: nec dubito ejus jam tibi copiam eſſe factam. In poëmatis Herois noſtri, quae hîc mitto, miraberis ſat ſcio nimiam verborum licentiam, obſcaenitatem fere dixeram: in epigrammatis potiſſimum & eo dramate, quod operis totius eſt poſtremum. Velim id a te & nobiliſſimo *Schelio* attente legi, ut ſit, quod rideatis. Mortualia enim non ſunt, ne tu nugas eſſe dixeris. Venio nunc ad illum nuncium, quem mihi funeſtiſſimum, tibi etiam flebilem, invitus, ſat ſcio, excipies. Vir omnium longe optimus & maxime officioſus, *Caſſianus a Puteo*, in vivis eſſe deſiit. Nec ille tantum, ſed & *Natalis Rondininius* Cardinalis *Rondininii* frater, juventutis Romanae doctiſſimus & cordatiſſimus. Dignus tuis lacrymis hic caſus, ſi virum noviſſes. Mitto ipſius *Furſtenbergii* literas cum verſibus nonnullis, politis ſane: ut videas in aulâ iſtâ non prorſus jacere literas. Eos cum additâ epiſtolâ, ubi commodum erit, ad me reverti velim. Ad *Zulichemium* ſi quid reſponſi paras, mitte quamprimum. Ego enim Hagam poſt dies ſex ſeptemve ſum recurſurus. Vale, Vir unice, & Heroi *Schelio*, cujus quotidianam conſuetudinem parum abeſt quin tibi invideam, me commenda. Dabam Amſtelaedami. A. CIϽIϽCLVII. a. d. XXIV. Decembr.

Audiviſti facinus atrox ab illa Principe perpetratum nuper, quam nos omnes in oculis olim tulimus. En quo crudelitatis recidit Mezentianae theologiae candidatus animus? Celtarum quidem publico odio haec laniena tantopere illam expoſuit, ut ei urbe Lutetiâ, quo properabat, regiâ auctoritate ſit interdictum, ne piacularis victima & ipſa indignabundae plebi mactaretur.

EPISTOLA CCCXII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Amſtelodamum.

EGo vero non ſuccenſeam? non querar? non convicier? Atqui polliceor tibi, niſi demetur injuria, & fueris in integrum reſtitutus, nunquam fore, ut reminiſcar tam foedi ac multiplicis facinoris ſine precibus Thyeſteis. Quid ſi nos taceamus, an etiam tacebit poſteritas, cui nihil tuorum neque proſperorum neque adverſorum poteſt ſubduci? Me miſerum, in tanta multidine neminem reperiri mentis tam ſanae, ut hoc cogitet? ut alios moneat terreatque? ne amicum quidem noſtrum, nigellum illum cathedralicium miniſtrum! aut ſi quis cogitat, ſi monet, adeo hebetes ac ſtupidos immaneſque eſſe caeteros, ut mordeant tantum frenum, & quid verecundia poſteritatis ſit, neſciant. Nimirum hoc nobiſcum inique agitur, inter ignotos ignoranteſque noſtri vivimus:

mus: qui per caliginem & e longinquo nos noſſe coeperunt, hoc eſt, animadverterunt paullo plus valere vulgo, invident, & ne ſe contemnere videantur, nos noſſe diſſimulant. Si omnibus vinculis tenerere, tamen aequum foret te liberari querela, & frangi potius venerandam legum poteſtatem, quam hominem in exemplum natum ſummo jure, quod ſumma injuria eſt, perdi, ob pauxillum & ſine malitia peccatum. Nunc innoxius damnaris, & ad injuriam obtinendam non contenti ſemel feciſſe, quia interceditur ſaevientibus in caput, ſaeviunt in fortunas tuas. Non poſſum exprimere verbis, quanta labes ſeculo, quanta florentiſſimae urbi inuratur, quam denique me pigeat temporum. Laudo tamen, cum ad hominum inſolentiſſimorum genua non jacuiſti, cum ipſum ſcelus clementer fers, ſolo probro te angi confeſſus. Id quoque jam callum obduxiſſe debet, & tamen eo nihil tibi crimini datur, quam quod deceptus ore & fronte aetati ludum dediſti in ea, quam tota laeva (ignoſcat mihi genius tuus) reſpicere non debueras. Tua probitas, & quod cum Creſſa cretiſſandum ſero vidiſti, te prodidit. Igitur conſiſte, ac mane in hac animi lenitate, & nos potius quam te indignari ſine, vel ideo, quod lenes in injuria ſe potius quam hoſtem cogitant, & tectiore latere diſcedunt, & tempora ſua commodius opperiuntur, quam impatientes. Et quamvis expertus quorundam, quos fidiſſimos putaſti, turpiſſimas proditiones, identidem dic tibi, παρ' ἔμοιγε ϗ ἄλλοι, Οἵ κ' ἐμὲ τιμήσουσι, μάλιστα δὲ μητίετα Ζεύς. Livios MSS. ſi communicare mecum dignabitur illuſtris *Hugenius*, habebo acceptiſſimos, & meritam ei laudem publice reſcribam. In Ovidii utroque loco applaudo tibi mirifice. *Maenam* memini & Plauto appellatam in Poenulo a. V. ſc. V. *Deglupta maena.* Ita enim MSS. quod cum probaſſet Turnebus, redit tamen ad *degluptam*, neſcio quomodo, *Maenadem*, pro viro molli & obſcoeno, quae & *Salmaſii* ſententia ad Tertull. de pallio pag. 34. *Deglupta*, inquit Turnebus, *verbum turpiſſimum.* Certe cum dicitur, *Glubit magnanimos Remi nepotes.* At non cum dicitur *pecus deglubere. Deglupta maena* ſimpliciter & ſine obſcaenitate eſt exuta pelle. Ut quem vocarem, *een afgeſtroopten ael.* Deglubuntur alii piſces, alii deſquamantur, cum parantur culinae. Ad *Gevartium* hic habes. Bibliotheca *Rubenii* ſi diſtrahetur, fac mature nanciſcamur catalogos. Ex auctione *Riveti* conſecutus ſum Juliani opera, & Lyſiae orationes, & *Sirmondi* Propempticon, Facundum, Auguſtini ſermones, Alcimum Avitum, Goffredum, Petrum Cellenſem, ne tu me putes deſiiſſe libros emere. A *Fabricio* accepi faſcem cum *Salmaſii* ad ipſum epiſtolis: in quarum una exagitatur *Boxbornii* carmen in exceſſum Cunaei, ſed fere, ut ſolet, cavillando. Vale, meum decus, & tempeſtatem illam, quae te premit, vince, non animo tantum, ſed & fortuna. Daventriae. a. d. xv. Cal. Jan. anni, quem tibi feliciorem hoc praeſenti ominor.

Eſt locus de bello Africano auctoris cap. XL. *capti conſervatique parem gratiam in fide partienda praeſtare voluerant.* Vide quaeſo num differat Torrentianus codex, nam ad illa, in *fide partienda*, aliquid notavit *Lipſius* in exemplari ſuo, & quidem praepoſita T litera, quod aſſequi nulla ratione poſſum.

 EPI-

EPISTOLA. CCCXIII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

ZUlichemianas Muſas meâ curatas operâ ad te jam perveniſſe confido. Interim ex tuis longe jucundiſſimis invitus percepi, ſtomachari te etiamnum, & ſuccenſere iis hominibus, quos de me non bene eſſe meritos recte judicas. At illi mirifice in eo ſibi placuerunt, mi Gronovi, & placere pergunt, ne tu ſperes fortaſſe meliora. Tecum hic ſentit Ampliſſimus *Beuningius*, & fremit ob indignitatem facti, ſed nil propterea promovetur. Neque ego ita ſum meus, aut tantum juris habeo in adfectus moderandos, ut concitatam haud raro mihi fuiſſe bilem inter tricas moleſtiſſimas verſanti auſim negare: inveni tamen, quo commotos animi fluctus componerem recordatus iſtorum, Patria eſt, Pamphile. Utinam boni iſti viri, quos potiſſimum cauſae meae adverſos ſum expertus & mihi inſidiantes, impuras atque illotas manus, quibus perditiſſimam mulierem contrectarunt, rei publicae caſtius & religioſius admoverent! Sed illi jampridem pro ſcorto ducunt, quicquid publicum eſt. In me uno ſi quid peccarent, facile id iis ignoſcerem atque indulgerem. At tu miraris nil praeſidii mihi fuiſſe in illa 1 arbore, ſub qua non unam Thisben fuiſſe jugulatam rumor fert conſtantiſſimus, quaſi colorem illa non mutarit jamdudum, & a candore degeneravit, ſi tamen unquam fuiſſe candidam ſit veriſimile. Eſt mihi in promtu querela multiplex de hominis iſtius nequiſſimi perfidiâ ac malis artibus, quas non tantum armavit ad me exponendum pollentis auctoritate faeminae inimicitiis, ſed nuper etiam exeruit intercipiendis literis non unis, quae ex Galliâ atque aliunde ad me mittebantur. Relinquamus igitur illum ſuae indoli & Diris Britannis exagitandum. Quid multis? Patriam ego novercam experiri malo, quam illa me privignum experiatur. Non invideo hoc gaudium adverſariis, ut laetentur me privatim peccaſſe, dum mihi integrum ſit dolere, quod illi peccent indies in rem publicam. Tua alloquia, Vir amiciſſime, tantum ſolatii mihi ferunt, ut adverſorum ſenſum magnâ ex parte ſi non tollant, mitigent certe ac obtuſiorem reddant. Tanti propemodum erat eſſe infelici, ut experirer poſt res turbatas amicos mihi non deeſſe certos ac conſtantes, & quidem tales, quorum virtus & merita non ſint obliteranda, niſi cum ipſis literis. Ad Ovidium quae notaram non improbari a te eſt quod exſultem. Multus ero impoſterum in locis poëtae difficilioribus tibi proponendis. In Faſtis nuper eram, qui turpiſſime ſunt depravati, etiam poſt meas lucubrationes. Ultimum libri v. diſtichon valde me torſit. Agit ibi de ortu Hyadum, quae heliace ſub id tempus emergant. Sed cur eas *Sidus Hyantis* vocat? an a fratre Hya aut matre? Non video quî poſſit. Zulichemii codex & alius, *Conti-*

nuum-

1 *Al. Morum* intelligit.

nuamque dies fidus Hyantis erit, & *Auferat* in ſuperiori verſu, quod poſtremum amplector. Expedi me hinc ſi potes: tum doceas velim, an legeris *tribunal* dici aes, quod Tribuni militum in bello merebantur. De *maena* loci Plautini oportune me admonuiſti, eſt ea vox etiamnum in Halieutico corrupta. Nobiliſſimo *Schelio* velim ſignifices *Criſpinum Paſſum* ſpem facere de conficiendis hac hebdomade tabulis militaribus. Vale, & me amare tui ſtudioſiſſimum perge. Dabam Amſtelaedami. Anno CIↃIↃCLVIII. a. d. IX. Januarii. Gregor.

Ludovicus Elzevirius Senecam Tragicum tuis illuſtratum notis velit edere majori formâ. Sed Leidae intellexi, te Moyardo cuidam eum reſervare edendum. Fac, quaeſo, ſciam quid decreveris. Vale iterum. Tuas tres recte curavi.

Rubenianae bibliothecae catalogum jam vidi, libris optimis inſtructiſſimum, ſed inſpiciendum tibi non poſſum impetrare a bibliopola, qui oſtendebat. Expecto eum a *Gevartio*: is certe promiſſit. Si non fruſtrabitur, acceptum communicabo tecum. Ad locum Caeſaris nihil notavi ex V. C. qui mutilus ſub finem erat.

Epiſtola Oenones Sabiniana ſub finem, *Ipſe pater ſeu rem natae male tutus haberet*, qui locus eſt mendoſiſſimus, & te quoque exercuit, ſcriptum fuit *ceu ren natae* (unde *ſeu rem* factum) & pro *haberet*, *habore*, vel *habere*. Lege igitur non magna mutatione, *Ipſe pater Cebren natae male tutus ab ore &c.* Omnia jam ſunt perſpicua. Cebrenis filiam faciunt Oenonen (vide Stephanum in Κεβρήνια) Parthenius Eroticis Cap. IV. Apollodorus, alii. Iterum vale, & lituris ignoſce.

Has jam exararam, cum ecce promiſſos a *Gevartio* Rubenianae bibliothecae catalogos, quorum unum ad te mitti voluit, per majus otium reſponſurus curate tuis literis. Auctio habebitur die IV. menſis ſequentis. Ego libros nonnullos per Pluymerum bibliopolam, hominem probum & officioſum emendos curabo. Tibi quoque idem hic gratificabitur, ſi voles, ſed adde ſingulis libris pretium, cujus intra terminos ſit ſubſiſtendum.

EPISTOLA CCCXIV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Amſtelodamum.

HUgenianos codices remitto. Alter ſane profuit: in altero ut tempus perderem, a me impetrare non potui. Si quid Lucii communicare dignatur, jam exſpectabo, dein Livianos. Adjeci tuum volumen epiſtolarum, quod miror ita cum Erfurtenſi & in ordine turbato & in defectu conſentire. In utroque poſt LXXXIV. *Itinera mihi*, ſequitur LXXXVI. *In ipſa Scipionis:* ſuc-

Digitized by Google

cedunt LXXXVII. & LXXXVIII. poſt hanc ponitur LXXXV. *Peperceram tibi:*] & inde alter, *Expliciunt* Epiſtolae, alter, *Explicit liber Epiſt.* Illuſtrium illorum etiam literis virorum ut exceſſus non parum me commovit, ita fuit aliquo ſolatio Romae doctos tam docte lugeri: & quidem ab illis, qui aula potiuntur. *Grotii* hiſtoriam majorem partem legi nondum editam, eoque patientius deſiderium fero. Nomen viri faciet, ut appetatur etiam a barbaris & amicis, quos noſti, noſtris, qui nolunt ſtilo ſollicitudinem adeſſe. Secus quid ibi, quod aut iſti intelligant, aut hi intelligere malint quam reprehendere? Facinus illud Amazonicum quis non deteſtetur? Sane & me jamdudum pudet tam falſa ominatum fuiſſe. Non poteram tamen excutere miſericordiam, & veniebat in mentem illius Tulliani: 2. ad Attic. ep. 21. *Ut Apelles ſi Venerem, aut ſi Protogenes Ialyſum illum ſuum caeno oblitum videret.* Scis caetera. Et flagitia utcumque excuſari poterant: in ſceleribus quid faciemus? Nimirum ſatis exſultavit & illuſit ſoccis: cothurnos indueret, oportebat, quorum exitus eo magis horreſco, quia inevitabiles videntur, & exempli intereſt, ut ſint. Noſter quoque exulceratur dolor, quo allevari debebat, quod non una illa nobis decoxit. Quod ego minore interdum, tu ingenti cummaxime mercede expertiris. Atque id eo indignius, quo nobilius & majore animo injuriam fers, quum & patriae ignoſcis, & ſtrenua ex literis ſolatia petis. Age, huc convertamur, & illi potius, ut Amyclae ſilentio noſtro pereant, quam perpetua ſint nobis querelarum cauſa. Non deerunt illis ſupplicia ſine noſtris diris. Et tibi citius melior hora veniet, ſi patientius eam, ut facis, opperiere. *Truces animos per verba precantia* rejicere nolo. Alioqui cogitaveram, & ita edideram in privatis auditoriis meis, *& verba rogantia.* Saepe apud Ciceronem, *oro & rogo*, quod non minus ταυτολέγον, ſi ταυτολόγον, quam *preces & rogantia verba*, *Aphidna* & *Cobren* extra aleam mihi videntur. In quinto Faſtorum lego:

Auferat ex oculis veniens aurora Booten,
Continuumque diem, ſidus Hyantis erit.

Ubi aurora amoverit occidentem Booten, ſi ſimul traxerit abſtuleritque poſt ſe proximum vel continuatum ſibi diem, illa nocte ſidus Hyantis erit, nempe ortum vel conſpicuum. Ut alibi, *Luna fuit.* Nec poſſum dubitare *ſidus Hyantis* ab Hyante fratre denominatum, cujus memoriam fatali ſibi luctu ſorores ſacrarunt. Si quid melius, ex te diſcam. Senecam Tragicum, in quo nunc omnis ſum, fateor me Moyardo promiſiſſe, mediis atque interpretibus diſcipulis meis, privatim a me enarratum exceperunt, & illius convictu Lugduni utuntur. Et maluiſſem quidem ſeparatim auctorem ipſum a Notis poni, ſed ille publica inſania abreptus, ut hoc quoque remitterem, extorſit. Si ſciſſem Elzevirium velle, haud dubie veterem amicum novo praetuliſſem. Et ſi ipſe cum Moyardo ea de re tranſigere ſuſtinet, praeda occupantis ero. *Schelius* noſter te ſalutat oratque, ut interdum lenti iſtius tabularum promiſſoris latus tundas ac fodias: caeterum ut injuria tua vehementiſſime angitur, teque (ne tu infamia aliqua, quam apud ſapientes habes nullam, niſi qua eſt infamia bonitatis, cruciere) omnibus partibus abſolvit, ita de magno

&

& honeſto pioque animo tuo tibi juxta mecum gratulatus. Libros notavimus *Scbelius* & ego emendos, quos vides, modo ne ſero. Pretium neſcimus: itaque apponere ceſſavimus. Juſtum utique & juſto aliquanto gravius, modo ne modum excedet, non recuſamus. Si negat ille, cui mandas, ſuſcipere, tu appone tuo arbitrio, noſtro periculo: ſatis enim callentem hujus rei te fecit uſus. Si incidimus in quos ipſe malis, libenter tibi cedemus. Vale, magnum decus, & dolor noſter, ſed non ſi male nunc, & olim. Daventriae Poſtrid. Id. Januar. CIƆIƆCLVIII.

EPISTOLA CCCXV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

HUgenianorum codicum alter ille, quem negas tibi profuiſſe, expectationem, quantum video, meam eſt fruſtratus. Alium enim, Vir eximie, & quidem vetuſtiorem tibi ſepoſueram, ſi quid memini, cum bibliothecam herois noſtri perluſtrarem. Erroris nuper admonui patrem liberoſque, qui in ſe receperunt, curae ſibi fore, ut fugitivus iſte cum reliquis Lucii exemplaribus tibi deſtinatis ad me quamprimum veniat. Sed opinor frigus intenſiſſimum hactenus obſtare, quominus promiſſis tibi codicibus inveſtigandis manum admorint. Paucis ab hinc diebus Hagam revertendum mihi erit; tum faxo, deſideriis tuis ne quid obnitantur. Tragoediarum exemplar nullum illic occurrit, ſive ſcriptum, ſive cum ſcriptis exemplaribus commiſſum. Si quid ejuſmodi ibi extaret, jam ſcires. Minime enim negligenter Lipſii omnia evolvi. De Hiſtoriâ Grotianâ recte judicas. Fortaſſis audebo aliquando in eadem palaeſtrâ deſudare: ſcis enim annos propemodum quinquaginta nobis per τ̀ μακαρείτην reliquos eſſe, quos annos ille intactos reliquerit, a tempore induciarum. Sed aditus pateat oportet ad arcaniora reipublicae ſcrinia hoc tentaturo, & patebit mihi fortaſſis. Narro enim tibi ex collegio Ordinum Generalium nonnullos eſſe, qui me monuerint, Patres in eo eſſe, ut ſibi addicant aliquem Romani ſermonis non ignarum, cujus operâ in literis Latinis ad Principes exteros exarandis utantur impoſterum. Urgent rem prae caeteris Legatus Gallicus & *Petrus Grotius*; ex Ordinibus autem *Gentius* & *Amerongius* heroes, quorum hic totus mihi militat, etiam in privatâ cauſa, oblato nuper teſtimonio, quo adfirmet virum nobilem ex cognatis ſuis ſe praeſente faſſum eſſe, pudicitiam Lucretiae noſtrae ſibi quoque ſubſtratam fuiſſe non ſemel. Sed haec in ſinum tuum. Certum enim mihi fixumque eſt nil ambire. *Slingelandus* ex legatione Suecicâ nuper rem quoque promovendam ſuſcepit apud Ordines Hollandiae, quibus idem debere curae eſſe contendit. Priapum illum Amſtelaeda-

Digitized by Google

laedamenſem, (qui aperte & impudenter nimis cauſam profligatiſſimae foeminae agit, ſubornatis nuper in me duobus juris conſultis Thaidi patrocinaturis) turbare omnia, omnemque lapidem movere certus ſum, ut hoc patrum propoſitum mihi intervertat. Sed vel ſic alias non defore fortunis meis inſtaurandis oportunitates idem *Amerongius* auguratur, cujus ego benevolentiam optimo *Beuningio* refero acceptam, ut plura alia. Hagâ ubi reverſus ero, plura forſan hujus argumenti nuncianda ſeſe offerent. Litem, quantum poſſum, urgeo. nam adverſaria mea an ex Fabiorum gente ſit, quae antiquam nobilitatem tantopere jactet, neſcio, cunctando certe rem gerit unice, nec perſuaderi ſibi patitur, ut ad accuſationes meas reſpondeat. Jam ter hoc nomine notata, & tantum non damnata eſt a judicibus. Itaque quicquid ad illam accuſandam facit, jam nunc in horum manus conſignavi, ut rem omnem menſe proximo confectam habiturus ſim, niſi illa Pythagoricae philoſophiae mittat nuncium. Me vero jampridem quaenam agant intemperiae haud ſcio; qui totos dies aut cantem aut poëtas tractem, fortunis interim meis plorare juſſis, de quibus quomodo ulciſci commodius me poſſim non video. In aula Danica confugium patebat mihi a Rege ultro oblatum, ſi cauſam non tenerem, ſed vide rerum humanarum viciſſitudines! Princeps optimus regno propemodum excuſſus in eo jam eſt, ut exulet ipſe, niſi Deus rebus ejus adflictis adſit e machinâ. De *Cebrene* & *Aphidna* correctiones meas arridere tibi laetor. De *ſidere Hyantis* oportune etiam mones, ſic a fratre dictas Hyadas, idque ipſum noſter alibi innuit iſtis, *nomina fecit Hyas*, ſed an *Continuumque diem* reſcribi poſſit dubito. Notant enim interpretes ortum Heliacum Hyadum ſub hoc tempus incidere, ſi auctoritatem habent in promtu, qua id tueantur, nil auſim mutare, ſed diligentius videbo. Alius eſt in Faſtis locus, *Dux mihi Caeſar erat, ſub quo meruiſſe tribunus Glorior*, ubi idem Hugenianus liber & alter Patavinus probae notae, *tribunal* exhibent, quod an eâ ſignificatione alibi occurrat tu docebis, aut nemo. In conſolatione ad Liviam, ſub finem,

Nec meritis quicquam illa juvant, magis adſuit iſtis
Mater, bonos. titulis nomina plena vides.

Non intelligo, ut nec illa lib. 1. Art. Amat. 428.

Si non eſſe domi, quos des, cauſabere nummos,
Littera poſcetur, nec didiciſſe juvat.

Libri veteres, *ne juvet.* Unde videbatur ſcribendum, *ne nihil eſſe juvet* ne proſit, quod cauſaberis nihil tibi eſſe numorum. Illa quoque non capio eodem libro, de ancilla,

Et ſecum tenui ſuſpirans murmure dicat,
Ut puto non poteris ipſa referre vicem.

Liber veterrimus *poteras ipſe*. Senecam Tragicum quod Moyardo promiſiſti, in eo nihil a te peccatum eſt. Ejus exemplar MS. hîc mitto ex mea bibliothecâ, ſi forte proſit, alterum praeſtantioris notae ab Equite *Puteano* donatum periit naufragio. Habui a *Langermanno*, is Conſiliarium ſe creatum eſſe nunciat Ducis Mecklenburgici. Caeterum a *Reineſio* ſe habuiſſe, quibus ſigni-

nificetur, *Barthium* apoplexiâ correptum & mente captum eſſe. In *Voſſii* Melâ jam totus eſt typographus. De libris, quos in Rubenianâ auctione emtos cupiebas, tempeſtivius vellem me monuiſſes. Scripſi tamen eodem die, quo tuas acceperam, ad *Gevartium*, idque illi negotium verbis ſeriis commendavi. Nihil hactenus reſponſi tuli, ne quidem de iis libris, quos per alium mihi emendos curaram. Hagae poſt pauculos dies auctio habebitur bibliothecae Nomſianae, ſive Arlanderveniaпae, in quo auctorum veterum, tam Graecorum, quam Latinorum editiones optimae ad unum omnes fere occurrunt, & pretio commodo hi libri vendentur. Catalogum manu deſcriptum vidi, cum Hagae eſſem, editum ſi haberem, mitterem, ſed non habeo. Auctionem fortaſſis diſtulerunt, quam habendam fore die undecimo menſis hujus Gregoriano typographus indicabat. Vale, decus literarum & noſtrum. Salveat illuſtris *Schelius*. *Criſpinum Plaſſium* urgebo, ut mones. Dabam Amſtelaedami. die. v. Martii. CIↃIↃCLVIII.

Criſpinus Paſſius ait tabulam aeneam jam paratam eſſe: nec mitti hactenus potuiſſe, fluviis hoc gelu adſtrictis. Doceas me velim, an *Dare exequias* uſquam legeris, praeterquam apud Ovidium in Faſtis.

Dat tamen exequias, nec jam ſuſpendere fletum
Suſtinet.

EPISTOLA CCCXVI.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

NUdius quartus puerum ad aedes meas mittebat Ill. *Thuanus*, qui & feſtinatum die altera prandium prolixe excuſaret, & te rogaret mecum denuo. Reſpondi, meam fuiſſe omnem culpam, qui intempeſtive te adduxiſſem. Promiſi etiam me adfuturum, de te polliceri non poſſe, qui Leidam jam profectus eſſes. Invitaverat & *Voſſium*, nullo praeterea vocato, credo ut de ſtudiis nemine interpellante nobiſcum diſſereret. In prandio rurſus petiit, ut ſe tibi excuſarem, poculumque ſaluti tuae dicari voluit. Elzevirium audio libros ex Galliis accepiſſe. Percunctare, quaeſo, quamprimum, an adſit cum iis faſciculus, quem *Bigotius* jampridem ad me miſit, & ſi adeſt, fac confeſtim ad me perferatur, ut homini longe officioſiſſimo die craſtino, quando tabellarius Lutetiam diſcedet, pro munere gratias agere poſſim. Librum *Fabri* protinus tecum communicabo. Vale, & hoc quaeſo age. Dabam Hagae Comit. CIↃIↃCLVIII. a. d. XIX. Martii.

Digitized by Google

EPISTOLA CCCXVII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio

Daventriam.

SEmel iterumque ante Haganam profectionem ad te ſcripſi, Vir Eruditiſſime: quas ego literas tuis oculis non fuiſſe fraudatas auguror. Addideram iis exemplar Tragoediarum Senecae manu exaratum, ſed recentioris illud, nec probae admodum, quantum ex primo inſpectu licuit obſervare, notae. *Zulichemio* multum negotii exhibui aſſiduâ interpellatione, ut Senecae codices omnes, quotquot in bibliothecâ ſua antiquos poſſidet, tuis uſibus ſeponeret. Nec ille obluctatus eſt, ſed demandata ab illo hac filiis provinciâ, veterum librorum minime peritis, eos obtinui codices, quos tibi minime profuturos ex charactere vitioſo & recenti facile colligebam. Controverſiarum Senecae duo alia exhibuerunt exemplaria, prorſus ejuſdem notae, cujus exemplar alterum, quod negabas tibi profuiſſe. Itaque reddidi poſſeſſoribus, ne te inani ac ſuperfluo ſumtu gravarem. Tandem ad me miſſum eſt exemplar Controverſiarum, quod vides. Id cum altero, quo jam uſus es non contemnendo, ſepoſueram ad bibliothecam inſpiciendam primo admiſſus. Hinc ſi quid lucubrationibus tuis augmenti atque ornatus acceſſerit, gaudebo mehercules atque exſultabo. Plures ſunt Philoſophicorum operum codices huic aetati nil cedentes in iſtâ bibliothecâ, quos poſtea conabor impetrare. Nam hactenus flagitationes meae parum proficiunt, ſive difficilius poſſeſſorum ita tulit ingenium, ſive ſupinitas & in conquirendis codicibus ſegnities. Ego jam in eo ſum, ut Amſtelaedamenſibus vale dicam, Hagam hinc emigraturus, ubi aeſtate proximâ, ut ſpero, te complectar. Partes adverſas hoc conſilium vehementer turbavit. In quibus profligandis multum proficere me exiſtimo, quia reſponſum iis ad accuſationes meas nullo hactenus conatu ac ſudore poſſum exprimere. Ridebis, ſat ſcio, ſi dixero ad *Morum* nunc a Thisbe confugi, cujus patrocinio ſe credat. Impendit vir ille bonus omnem facundiam iſti rei, ut mihi perſuaderet laudabilem eſſe clementiam. Pudicitiam ejus omnibus non ſolummodo ſuſpectam eſſe, ſed communi jam ſuffragio damnatam. Accedere cauſae peſſimae inopiam atque egeſtatem faeminae perditiſſimae. Liti eam ſuſtinendae non eſſe parem. Poſſe me defungi omni moleſtiâ, ſi ſumtus utrimque factos ego unus in me recipiam. De pueris alendis facile mihi cum illâ conventurum. Hoc & plura ille, ſed ſurdo omnia. Nuſquam enim efficiet, ut opere in medio aratra relinquam defixa, finem lite jam ſpectante. Nam ſive tacere perget noſtra, menſis unius reſtat negotium, ut conficiatur penitus, cum ſoli teſtes de novo ſint audiendi judicibus, a quorum confeſſione res pendet: ſive reſpondebit, teſtes in promtu ſunt alii, qui flagitiorum hactenus in-

tacto-

tactorum eam convincant, & quidem enormium ac minime ferendorum, atque hi numero non pauci. Vir ex collegio Ordinum Generalium non poſtremus nominavit mihi cognatorum ſuorum nonneminem, qui faſſus ſit ſe rem cum illa habuiſſe, ejuſque rei teſtimonium mihi obtulit. Circumfertur etiam ejus imago nuda per hanc civitatem. Neu figmentum credas, Apelles eſt in promtu, qui faſſus ſit coram teſte non uno, ſe nudam expreſſiſſe ad vivum hanc Venerem; & ne quid Paridi concederet, utramque ſororem addidit huic Gratiarum uni, egregius formarum arbiter. In eo tamen urbane feciſſe noſtra viſa eſt ſeveris Amſtelodamenſibus, non impudice. Sed plura ſunt, & forſan graviora. Atque haec hactenus. A *Rottendorphio* accepi nuper humaniſſimas. Proponit mihi loca nonnulla ſatis feliciter a ſe reſtituta in Ovidio. Ex iis tres emendationes meam editionem jam occuparunt, auctoritate librorum veterum nixae. Quarta nihil reliquis eſt deterior, nec a quoquam obſervata. Triſt. II. verſ. 433. ubi reſcribit probabili conjectura,

Quid referam Ticidae, quid Memmi carmen? apud quos
Rebus abeſt omnis nominibuſque pudor.

Vulgata certe lectio ſenſum commodum non habet. *Faber* Leidam non eſt venturus, ut profeſſionem linguae Graecae adornet. Jam denuo de te cogitatur, quod ego negotium fervide iis, a quibus pendet, commendo. Mirum, ſi bona ſua intelligant. Vale. Dabam Amſtelodami Anno CIↃIↃCLVIII. a. d. V. Aprilis.

Pomponius Mela amici noſtri jam fervet ſub praelo, etiam Ovidius meus.

EPISTOLA CCCXVIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

Binis tuis reſponſum debeo. Priores codicem Tragoediarum comitabantur, octavo decimo demum, poſtquam ſcriptae erant, die mihi redditae, clauſis viis per reſtagnantes aquas: ne omnem moram mihi adſignes. *Tribunal* videntur feciſſe, qui parum intelligebant τὸ *meruiſſe*, non memini certe me uſquam hac vi legiſſe. In conſolatione ad Liviam lego:

Nec meritis (quanquam illa juvant magis) abfuit iſtis,
Mater, honos. titulis nomina plena vides.

Inducit ipſum Druſum matri pro ſolatio ingerentem res ab ſe geſtas. Subjicit: etſi majus in his momentum, tamen & illud pro ſolatio valere poteſt, quod virtus mea illuſtri gratia excepta eſt, quod pro ea honores & praemia tributa ſunt. *Nec didiciſſe juvat*, non videtur mutandum: ſenſus, & damno eſt ſcire literas. Noſti dictum Neronis. *Nec juvat*, exponendum, & inutile vel noxium eſt, quod didiciſti ſcribere, ſi enim neſcires, non poterat cautio vel obligatio

ligatio a te poſci. Similis luſus Appuleji in Apologia: *Jam illa inter virum & uxorem nota colluſio: qui amplam ſtipem mulieri detulerunt, nemo eos obſervat: ſuo arbitratu diſcedunt, qui inaniores venere, ſigno dato pro adulteris deprehenduntur, & quaſi ad diſcendum venerint, non prius abeunt, quam aliquid ſcripſerint. Ut puto, nor poteris* ita ſemper accepi: verba ancillae ad dominam jurantis hujus amore mori amotorem, tam fidum, tam deditum obnoxiumque dominae, ut vix illa par ſit aequandae fidei ejus & affectui. *Dare exſequias* non ſuccurrit nunc alibi lectum. Mojardus ipſe fecit, ut peccarim facilitate. Renuntiavit enim conditionem mihi, quod intellexerit, Elzevirios brevi poſt edituros Senecam variorum, atque in eum addituros excerpta Notarum mearum, ita ſuum opus vendibile non fore. Hanc mihi reddit gratiam, poſtquam ipſos tres menſes omnes horas meas ſubſecivas occupatas habuit. *Gevartius* ſignificat *Vivianum* paraſſe quoſdam ex illis libris, quos deſideraveram, quaſi ſibi, ſed paratum mihi tranſdere, quanti coëmit. Illi nimio videtur, & bibliopolam (nam & illi mandarat) ſuum, non noſtrum, negotium egiſſe. Non invideo homini lucellum, dummodo accipiam libros. Praebui ei mercatorem Hamburgenſem, qui per nautam Amſterodamum miſſos (opinor enim hac illac ſine periculo commeare naves) reciperet, eidemque ſolveret & librorum pretium & vecturam. Maluiſſem tibi hoc delegare, ſed ſaepe aberas: maluiſſem Elzeviriis, ſed verebar, ne negotium inter illos eſſet, & abhorreret pro nummis rationes accipere. Tu ſi Antverpiam ſcribas, urge, quaeſo, *Gevartium*. Alteras Declamationum exemplar promittentes ſolas quidem, ſed paucis diebus poſt ipſum cum alio faſciculo ab Elzeviriis accepi. Nondum adhibui, ſed ſatis primo aſpectu ſe probat. De lite tua & ſpe, quae utraque epiſtola ſcribis, gratiſſima. Atque utinam tandem illa prorſus liberere, hac fruaris ex ſententia! Placet autem mirifice ille impudicae patronus. *Res agit uxoris? res agit ille ſuas.* Illa etiam εὐαγγέλια de Pomponio Voſſii & tuo Ovidio: ſed utrum veſtitum notis tuis, an iterum ſolum minore forma exſpectabimus? Lugdunenſes quid de me cogitent, videbo. Si prius cogitaſſent, minus mihi deliberandum reliquiſſent. Nunc vereor, ne fruſtra imputent locum: commodis vincant, oportet. Nomen autem profeſſionis privatis ſcholis ſterile, & quibus hîc maxime juventutem juvo, vetabunt qui profitentur illa quidem, ſed longe ſecus tractant. Sed nihil negotii eſt, ſi homines ſint boni, &, quae praeferunt, agant. In tempore autem oppriment coelibem: nam ſi ad ſecunda vota tranſiiſſem, difficilius forſan erant moturi. Cogitabam excurrere iſtuc his feriis, ſed rumor ille me domi tenuit. Et forſan evaneſcet, ut alias. *Schelius* abeſt: ſed aderat, quum priores tuas acciperem, & pollicebatur ſe gratiam ſuam apud illos, qui ex hac provincia Patribus aſſident, pro te interpoſiturum. De conjectura *Graevii* (hunc enim deſignas, opinor, quem *Rottendorphium* nominas) libens aſſentior tibi. Migrationem tibi bene evenire volo, Vale, Heinſi nobiliſſime & amiciſſime, & rem bene gere. Daventriae. Nonis Aprilibus CIↃIↃCLVIII.

EPI-

Digitized by Google

EPISTOLA CCCXIX.

NIC. HEINSIUS.

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

DUm rei familiaris cura me avocat, & transferenda in aliam civitatem ſedes, voluptatem coactus ſum mihi intercipere, quam ex te per literas convento cepi ſemper maximam. Nunc majorem partem defunctus hac moleſtiâ, redeo, Vir Clariſſime, ad officium, quod mea ſponte nequaquam intermiſi. Leidenſes noſtros tandem aliquando frugi factos eſſe, & cum bonâ mente ſi non penitus in gratiam rediiſſe, inducias ſaltem pepigiſſe, qui te ad ſe evocarint, gaudeo. Quo tamen loco res ſit, quid de admittendâ conditione oblatâ ſperare nos tui ſtudioſiſſimos jubeas, doceri vehementer velim. De ſtipendio ut tecum anxie velitentur, tam ſordidos fore non auguror. Quanquam ea ſunt tempora, ii mores, ut ultro munificos vix ſis experturus, niſi a te ipſo, quanti ſis, ſentiant intelligi. De collegiis privatis domi tuae inſtituendis, per quae juventutem erudias, ſi paciſcaris cum Academiae Curatoribus, ut id agi a te liceat, facile obtinebis, ut per ampliſſimos hiſtoriarum ac politices campos, ac univerſam antiquitatem, hoc eſt per regnum tuum, tibi inoffenſo pede, intra privatos parietes praeſertim, liceat ſpatiari. Opportune nuper e vivis illic exceſſit e grege conſultorum nonnemo, qui, quantum in ſe fuit, barbariae atque inſcitiae patrocinium minime negligenter ſuſcepit, ac pomoeria ejus latè extendit. Is erat *Jacobus Maeſtertius*. Sed de his coram aliquando confabulabimur. Nam dubium mihi non eſt, quin excurras mox ad nos, ſive proſpecturus tibi de aedibus, quas occupes apud Leidenſes, ſive etiam praeſens cum Curatoribus acturus. Expecto ſane adventum tuum fervide; ſed eâ lege, ut apud me devertaris. Idem contendet a te noſter *Voſſius*, ſed habet ille matrem & anum & aegram, cui religioſius ſit obſequendum, domi ſuae. Ego ſolus ſum, nec ad cujuſquam nutum me compono. In Conſolatoriâ Elegiâ ad Liviam, feliciter reponis, *quanquam illa juvant magis.* Quam ego caſtigationem loci turbatiſſimi veram eſſe cenſeo. *Nec didiciſſe juvat* quomodo capiendum eſſet, datis jam ad te literis, ſerus deprehendi. Sic Triſt. II.

Hei mihi! cur didici? cur me docuere parentes?
Litteraque eſt oculos ulla morata meos?

Dare exequias habes Faſt. IV. 849. Sed cum in optimo codice eraſa eſſet haec ſyllaba, ita tamen ut prima litera appareret *J*, *Jt* ſcribendum eſſe judicavi. In Elegia tamen ad Liviam habet, ſi locus eſt integer, *At pedes exequias reddit equeſque duci.* Ex illo ejuſdem Elegiae loco minime me expedio, verſ. 103.

Te queritur, caſuſque malos, irriſaque tales
Accuſatque annos ut diuturna ſuos

Ccc 3 Artis

Digitized by Google

Artis Amatoriae lib. II. verſ. 308.

Ipſos concubitus, ipſum venerere licebit,
Quod juvat, & quaedam gaudia voce notes.

Ita ſcripti quidam etiam, *quaedam gaudia vocis habe*. Senſu parum commodo. Vulgata lectio commentum eſt criticorum, cum de querulâ voce jam praeceſſerit. Vetuſtiores, *quaedam gaudia noctis habe*. Tu videris. Sed nec illum locum intelligo Amor. lib. II. El. XIII. *Qua cingit lauros Gallica turba tuas.* Hoc unum video, de Iſiacis Sacerdotibus, quos Gallos, ſeu Gallicam turbam vocet. Plura erant, de quibus proxime. Nunc enim me totum accingo ad editionem adornandam optimi poëtae. Accedent notae, ſed breviores. De *Graevii* conjectura quod augurabaris, fruſtra fuiſti. *Rottendorphius* erat. Is Martialem nuper ad me miſit MS. ſed non bonum. Declamationum Senecae exemplar inveni inter libros meos, quod mox accipies, cum Tragoediarum altero codice, ſed illo recentiori. Libros Bruxellenſes jam accepiſſe te opinor. De *Graevio* totos jam quinque menſes nihil audio. Non minus in uxore totus eſſe videtur, quam paraſitus ille apud Comicum in patinis. Vale meum decus. Dabam Hagae Comit. CIↃIↃCLVIII. a. d. XVI. Maji. Egeram cum Typographo Amſtelaedamenſi Plumerio de editione Scheliani commentarii, qui videbatur ab hac cura non alienus. Tu nobiliſſimum & optimum Virum meis verbis quaeſo ſaluta. Feſtinationi ignoſce: erat enim ad Lud. Elzevirum paranda epiſtola, cujus expectationem fruſtrari in diem craſtinum diu nimis cluſam, non audebam: ei addo, quam a me nunc accipies. Locus eſt Statii vexatiſſimus Epicedio in Patrem, qui cum ad partes eſſet vocandus in Notis Ovidianis, in tranſcurſu eum illic emendavi. Sed volo prius ſcire, quid tu de conjectura noſtra ſentias. *Si Theſſalicis Admetus in oris, Silva una retro Phylaccida rettulit umbram.* Sic vetuſti libri. Una litera mutata habebis veram, ni fallor, lectionem. Si pro *Silva* reponas *Si lux*. Unus enim dies indultus Proteſilao ad ſuperos redeundi. Vide dialogos Luciani mortuorum, ubi Proteſilaum cum Plutone inducit loquentem. Ibi bis terve ejus rei mentionem invenies. Iterum vale.

EPISTOLA CCCXX.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

QUod tranſtuliſti vaſa, & ex tumultu eo ac trepidatione ad ordinem vitae familiaris rediiſti, gaudeo, mi Heinſi, atque ut haec ſedes tibi propria ſit & auſpicatior, Deum veneror. Vellem, tu paria omina meis votis reddere poſſes. Quod quidem futurum brevi te vehementer tibi promittere intelligo: ego autem, quam mox futurum ſit, atque adeo an futurum ſit unquam, indies decerno minus. Vocarunt illi quidem, ſed ea formula, qua,

ſatis ſciebant ipſi, neminem fore tam ſtupidum, ut pellectus cum Aeſopeo cane corpus dimitteret, umbrae inhiaret. Nam quam poſſint orexin facere iſta frigida: *op de tractamenten en emolumenten daer toe ſtaende?* Exſpectabam, atque id aequum cenſebat fidiſſimum mihi conſilium *Schelius* (hinc noſcas, quod etſi me invitiſſimus hinc mittat, tamen ob ſpem reſtituendarum literarum vult migrare, modo honeſte fiat) nos igitur exſpectabamus, ut publicis illis litteris accederent aliquae privatae, puta unius Syndici, quibus iſtud aenigma explicaretur, & ſiquidem non placeret conditio, aliam juberer ferre. Nihil apparuit. Confirmant autem omnes mihi, qui volunt videri ſatis id certo ſcire, iſtum, cujus in locum nominatim vocer, non percepiſſe, niſi mille annuos. Quod ſi eſt, ſerione agunt, an derident? Reſpondi tamen publice caetera humane, ſed ut intelligerent fruſtra arceſſi me, ſi vectigalia mihi fierent deteriora. Addidi privatas ad Syndicum: oſtendi quanti hic docerem: id augeri oportere, & quidem pro ratione diverſae utriuſque loci annonae: Menſis eſt ſolidus, ex quo curſorem cum hoc reſponſo dimiſi. Nuntii interea prorſus nulli mihi, tanquam poenituiſſet. Et excurriſſem forte iſthuc ſine invidia poſt primam appellationem: nunc vero, praeſertim, cum ita reſcripſerim, id haudquaquam mihi decorum duco. Denique ſi nihil habent amplius ſummates viri ſignificandum nobis, nec ego quod rogem illos. Neque enim aut loci hujus, aut hominum aut morum taedet. Domum publicam colo, mihi & familiae ſatis ſufficientem & commodam. Salarium annuum mille centum floreni. De centum acceſſuris in certum & non longinquum caſum diploma habeo. Allegerunt in ſecundum ordinem, & deliberationibus voluptatibuſque publicis adhibere gaudent. Dicavi libellum: laute remunerarunt. Livium: Senecam, alios non dicatos obtuli tamen in viginti exemplaribus: (tot enim aſſident in Curia) receperunt, & edocti de pretio voluminum, id ita ronumerarunt, ut plerumque C. plus minus florenos donarent. Pecuniam veterem oblatam centum Philippis, eandem Delegati Ordinum (eo ipſo tempore hac in urbe congregati: novem erant exemplaria, quae diſtribui) cxxv. florenis proſequuti ſunt. Neque impudenter haec illis obtruſi, aut humili adulatione obrepſi, ſed ab ipſis ultro ſemper haec facere juſſus ſum, quaerentibus occaſionem teſtandi, quam grata voluntate labores meos excipiant. Hanc ego tantam gratiam temere effundam? & quaſi per viatorem vix ad imperandum, ut loquebantur veteres, accitus occurram ſollicite, & ad limina faſtidioſe admittentium excubabo? Non ea frons mihi, nec ſi auderem, probarem, opinor, mores meos tibi, ut adhuc probaſſe me puto. Friſii cum darent mille quingentos annuos, cenſebam conditionem meam meliorem non fieri, & cenſuiſſe laetor. Quotquot autem hîc plurimum in me poſſunt, & aequiſſime mecum agunt, ita ſentiunt, ſi videant notabilem fortunae meae acceſſionem fieri, ſe nihil me moraturos: ſin, cogent & vincent amare praeſentia. De collegiis ſpes honeſta, ſed incerta, nec minimi laboris hîc mihi fuit, ut adſuefacerem juventutem bona pati conſilia. Etiam inſuſurratum mihi, ne mentionem ejus rei facerem apud Curatores: facile adſenſuros illos quidem, ſed pro magno imputatu-

tatu-

taturos, nec citra invidiam collegarum, quum interim ſemel in ordinem receptum nemo impediturus ſit, partim ob commune jus Profeſſorum, quibus in quaque facultate, quicquid ad eam pertinet, privatim docere permittitur, partim ob ingenuam pigritiam illorum, qui aemulari poſſent. Haec in ſinum tuum effudi, ut ſcires, quam parum etiam de eventu polliceri poſſint ſibi tua *Voſſiique* & mea deſideria. Neque enim negare poſſum longe deſideratiſſimam eſſe mihi veſtram amborum viciniam. Cupio etiam eſſe, qui pro virili, ſi poſſim, nobiliſſimo conventui

Vindicet antiquam faciem vultuſque ferinos
Detrahat.

Sed paterfamilias ſum: ſed mutatio ſedis ſine magno emolumento gravis: & retinent hi omnibus viribus, illi petunt tanquam Caeſaris candidati. Igitur haec fatis relinquemus. Locum Elegiae video me olim ad marginem ita tentaſſe: *Dequeritur caſuſque malos injuſtaque fata.* Quod neſcio an poſſim tibi probare. *Dequeſtus* ſcis eſſe Statii. Ad Ovidii duo loca nunc quidem nihil eſt in promptu. Conjectura in Statio haud quaquam diſplicet. Libros accepi, idque illos jam reſciviſſe opinor pecunia ſoluta. *Schelius* abeſt. Feſſus ſum, & vix jin haec duravi, proximum triduum ita vexatus deſtillationibus, ut vix caput rectum gerere poſſem. Poſtquam reſpiravi, quod primum potui ſeriae cogitationi attendere, tibi dedi. Nobiliſſ. *Voſſium* plurimum ſalvere jubeo. Vale, meus amor. Daventriae a. d. v. Eid. Majas. CIↃIↃCLVIII.

EPISTOLA CCCXXI.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

Concitarunt mihi bilem, quae ſcribis de frigidâ iſtâ invitatione Leidenſium. Tu vero, Vir Clariſſime, quanquam mei conſilii nil eges, hoc tamen tibi mihique des rogo, ne hominibus tam tui ac literarum ignaris faſces ullâ ex parte ſubmittas, aut quicquam vel minimum indulgeas. Valeant potius, & eant in malam rem cum ſuâ illa bonarum artium pernicie, (eam enim in ſinu fovent) quàm ut tu in ſpem eſuritionis & praeſentiſſimi damni vaſa transferas in eam civitatem, quae nihil nunc oſtentat, praeter funus & cineres ſuae gloriae. Tanti non ſunt, quos tu cum fortunarum tuarum diſpendio vel leviſſimo eripias ex eâ tempeſtate, quam quia non ſatis aſſequuntur, aut capiunt ſibi imminentem, eo ſtupidiores, mihi crede, ſunt habendi. Aliter ſentit amicus noſter, ſed inconſulte prorſus. Qui ex collegiis domeſticis magnum tibi lucrum adfore auguratur. Sed recte tu atque ordine hoc, ut caetera, qui privati laboris emolumenta publico gravaris imputare. Mecum tecumque ſentit *Golius*, cum quo de rebus tuis heſterno die mihi erat ſermo. Volebam tum

&

& Syndicum juniorem hac de cauſâ convenire, ut ſanam, ſi poſſem, mentem ei inculcarem, ſed illum nuptiae inſtantes & ſponſa Delphos domo avocarant. Intelligo tamen proximis diebus conveniſſe Curatores, ac tum de tuo negotio nonnihil denuo inter illos eſſe deliberatum. Sed quid conſilii ceperint haud ſcio. Tu jam ſcis haud dubie. *Strevelsboeckius*, & gener ejus *Slingelandius*, literarum ſatis amans, jam compellati mihi fuiſſent hoc nomine, ſed uterque hinc ſe proripuit, ſoluto expectatione meâ citius nupero Ordinum conventu. Redituris menſe proximo non deſinam iis commendare ſalutem Academiae. Quanquam operoſus ſatis, nec ſemel, jam in hoc argumento fui. Joannes Elzevirius Senecam Tragicum Notis tuis illuſtratum eâ, quâ volebas, formâ ſeſe editurum minatur. Jamque operis ſpecimen mihi oſtendit. Si perſiſtet in propoſito, recte ſibi conſulet: nam ſolebat fluctuare, nec eſſe, cui tuto multum crederes. Optat tamen fore, ut ſedem Leidae figas. Nec detrectet ex ſuo dare tibi annuum ſtipendium Philipporum centum, ſi operâ conſilioque tuis poſſit uti in eâ, quam minatur, veterum auctorum editione. Utinam curatores noſtri, quid ſibi de te ſperandum ſit lucri, tam probe intelligant. *Voſſii* noſtri Mela ſatis jam promotus eſt. Ante proximam caniculam, ſi ſic pergat, omnia habebimus confecta. Quae ad primum Ovidii tomum pertinent, omnia hodie mitto ad Elzevirios. Notis tamen meis manum admovere different, dum ipſi Ovidio nihil amplius cum praelo ſit negotii. Multa ſub manum naſcuntur, quae ante non videram. Vellem de multis convenire te, ſed metuo gravis eſſe. Locum in Epicedio Druſi, de quo proxime egiſti, depono tanquam conclamatum. Poteram proferre conjecturas nonnullas: ſed non libet eſſe ingenioſo in alienis ſcriptis, quando lectionis priſtinae ductus abeunt longius a meis conjecturis. Ad reliqua loca tibi propoſita nollem ἀσύμβολος acceſſiſſes. Aliquid enim dicendum mihi erit, & quando meo ore loqui non poſſum, alieno libenter loquor. Vide igitur, an comminiſci aliquid appoſite poſſis. Et poteris, modo vim ingenii intendas ac nervos. Libro primo Metamorph. ipſo ſtatim initio locus eſt foede depravatus

Quaque erat & tellus illic & pontus & aer.

Nec conſtant ſibi codices vetuſti, Giſanius ex quatuor ſuis *Utque* legebat, quod & alii probarunt, & noſtri nonnulli exhibent. Alii ex noſtris, & quidem vetuſtiores, *Ut qua erat*, *Qua erat*, *Atque ubi erat*, *Quaque fuit*, *Utque erat tellus*, *Qua erat*, *Utque erat*, *Atque ubi erat*, *Aſt ubi erat*, *Quaque ubi erat*, *Quanquam erat*. Et quid non? *Quaque fuit* etiam Porphyrion agnoſcit ad Od. IV. lib. III. Horatii. Sed nihil eſt, ad quod τὸ *Sic* referatur in ſequenti verſu. Pudet initio pulcherrimi operis locum tam turbatum occurrere. Et erit tamen ex hiſce omnibus lectio ſeligenda, quam probemus. Tu videris. Eram proximis diebus in Phaedro, eram & in Martiali. Multa occurrebant in utroque auctore, quae viſus ſum non infeliciter reſtituiſſe, plura, quae intacta reliqui, quod otium non eſſet de ſingulis deliberandi. *Bullialdo* jam Mazarinianae Bibliothecae cura quodammodo erat demandata, ut ex ipſo *Thuano* intellexi. Nunc bonus Cardinalis videtur denuo tergiverſari. Romae novas in-

ſcriptiones curat edi *Barberinus*. Haec hactenus. In re tuâ, ſi operam meam opinaris tibi utilem fore, eâ unice velim utaris. Nobiliſſimum & nunquam ſatis laudatum *Schelium* velim ſalutes meis verbis. Vale. Dabam Hagae Comit. CIↃIↃCLVIII. a. d. XXVI. Maji Gregor.

EPISTOLA CCCXXII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

PEndebam animi exſpectatione judicii tui, & verebar, ut tua duorumque benevolentiſſimorum nobis, *Voſſii* & *Schelii* (hoc eſt, heu me! omnium, qui in libero Belgio literas norunt) vota pro eo ac debeo curae cordique habere viderer. Vultis enim, opinor, uno animo, ut illa mater ac nutrix ingeniorum, quantum per unum poteſt, in locum reſtituatur priſtinum. Nunc bene habet. Poſtquam probavi tibi ſententiam meam, nihil recuſo. Utantur ingenio atque inſtituto ſuo, dum mihi maneat non me prodere, nec nubem pro Junone aut Helena amplecti. Si nihil eſt illis ſubiti, ego vel Fabius: ſi ocquexerunt, cevebo ſimul: ſi dormiunt, nunquam a me excitabuntur. Tu quoque ne verba perdideris. Μάτην γὰρ, ἅ τ' ἄπας γε, πάντ' εἰρήσεται, & ſubornatum putabunt, ſi cenſent peccaſſe me, qui non ſine exceptione ad primam ſollicitationem me dederim. Sin conſuetudine & negotiorum mole contantur, ſponte reſipiſcent, & eandem meam ſimplicitatem experientur. Nec ſpem ullam facilius projiciam, immo magno aeſtu me liberatum credam, ſi de poenitentia hominum quicquam certi intellexero. Ἔστω τὸ μέλλον, quodcumque ſit, quod eo levius feremus, dum Ovidio tuo & *Voſſii* Mela animum avocabimus. Hos multo impatientius exſpecto, quam faſtidioſos Palladis vocatores. *Quaque erat & tellus*, mihi quoque ſuſpectum tanta reddit varietas. Nec tamen video, quod ei, non dico praeferam, ſed vel comparem. Niſi forte *Quaque fuit*. Nam τὸ *ſic* non indiget alia ſuperiori particula, ſenſus enim: ita fiebat, ut tellus eſſet inſtabilis, unda innabilis, aër caecus. Eadem prorſus in parte, ſerie, & congerie indiviſa indiſtinctaque erant terra, mare, coelum: ita eveniebat, ut &c. *Schelius* in praediis ſuis, ni fallor, aedificat. Vale, τερπνὸν οἶδα μέγιστον, & me ama. Daventriae Kal. Jun. Julianis CIↃIↃCLVIII.

EPI-

EPISTOLA CCCXXIII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

DE delato tibi a Leidenſibus noſtris honore lentum eſſe negotium & video & indignor. Sed raro illi conveniunt, nimirum vix ſemel toto trimeſtri ſpatio, idque aliud agentes plerumque, & feſtinanter, ut re infectâ ut plurimum diſcedant. Egi cum *Slingelandio* nuper reipubl. Dordracenae Syndico de iſta invitatione, apud quem ego & *Voſſius* noſter tum prandebamus. Eſt autem literarum gnarus ſupra vulgarem captum. Dixi omnia pendere a nutu ſoceri *Strevelshoeckii*, apud quem ſi rem urgeat, dubium non eſſe, quin egregie ſit conſulturus bono publico. Promiſit ſe facturum. Atque ita diſceſſimus. In *Voſſii* Melâ pars fere tertia typographis conficienda reſtat. In Ovidio meo parum promovent typographi. Adeo cogitationes meas avocat ac avertit lis moleſtiſſima. Eſt enim mihi pugna cum belluâ multorum capitum. Sed vel eo triumphum mihi ſpondeo ſolidiorem. In Ovidio *Quaque erat* ferri non poſſe, cum idem verbum proximo verſu denuo ſequatur, diu eſt, quod vidi. Quare aut *fuit*, aut *ierat tellus* reponendum exiſtimo. Caetera recte ſe habere tibi aſſentior. lib. III. Art. v. 61.

> *Dum licet & verai etiam nunc editis annos,*
> *Ludite.*

Quid ſibi volunt iſti *veri anni?* an juveniles ac proinde amoribus apti? Videtur id paulo durius. Nec juvant libri veteres. Ego tamen *vernos annos* reponi debere conjicio. Faſt. III. 216.

> *Jam ſteterant acies ferro mortique paratae,*
> *Jam lituus pugnae ſigna daturus erat.*

Libri duo ex vetuſtioribus, *Jam tubicen lituo ſigna* &c. Eleganter ſane. Niſi quod parum proprie videtur locutus, qui lituum det tubicini. Tu judica. Suſpicabar ego latere lectionem magis reconditam, quam non intelligentes mutaſſent librarii: eam ecce. *Jam liticen pugnae ſigna daturus erat.* lib. IV. 353.

> *Cur vicibus factis ineant convivia quaero,*
> *Tum magis indictas concelebrentque dapes*

Illud *Tum magis* (ſic enim veteres; non *tunc*) valde me offendit. Utinam & te! videtur enim otioſum. Quare ſuſpicabar vocem aliquam latere, qua convivia iſta deſignarentur, eamque vetuſtam ac obſoletam, quam ejeciſſet aliquis ſciolus. Inire hujuſcemodi convivia Megalenſibus *mutitare* dicebant veteres, aut *mutuitare*. Quod ex duobus Gellii locis diſcimus. Itaque ipſa etiam convivia *mutuita* fuiſſe dicta opinabar. Libri veteres habent ex parto *ineunt*, & *concelebrant*. Quare conjiciebam

> *Cur vicibus factis ineunt convivia, quaeſo,*
> *Mutuita; indictas concelebrantque dapes.*

 In

In ſequenti etiam verſu ad id nomen manifeſte alluditur. Apud Varronem teſte Nonio *mutuiter* pro *mutuo* poni ſcis, puto. Haec ſunt ſomnia mera, ne forte cenſeas pro oraculis a me venditari. De *maena* multis ſuo loco diſſerui. Sed plurimum negotii mihi exhibuit Plautinus locus ille

Deglubta maena, ſarrapis ſementium.

Ita vetuſti libri, in poſtremis nihil capio. Nam de *Sarapi* nugae ſunt. Latet nomen aut piſcis aut alterius rei ſpurcae foetidaeque. Ex illo *ſementium* exſculpebam *meientium.* Idque *Voſſius* noſter poſtea oſtendit in veteri codice extare, qui & ipſe haeret in hoc loco. Jam nimis ſum, fateor, nec tamen te dimitto. Apud Propertium lib. IV. Elegia occurrit, cujus initium,

Terra tuum ſpinis obducat, lena, ſepulcrum;
Et tua, quod non vis, ſentiat umbra ſitim.

Mihi verſus poſterior viſus eſt menda laborare. Aliter ſentiebat amicus noſter. Nam cum priori jam verſu dixerit, *tuum ſepulchrum*, illud *tua umbra* me offendit. Quam aio eſſe otioſam & ingratam repetitionem, nec cultiſſimo Propertii ingenio dignam. Tum illud, *quod non vis*, quam frigidum ac jejunum! Fuiſſe longe depravatiſſima ejus auctoris exemplaria jam ab aliquot ſaeculis vel non juranti facile, ſi te novi, credes. In iis ſcriptum fuiſſe puto *Et tua* (vel *tula*) *inviſam.* Tenebrionem poſtea aliquem, qui videret hiare verſum, repoſuiſſe, *quod non vis.* Quod apud Ovidium ac Martialem non minus inſulſe quoque inculcatum memini. At quantilli erat negotii refingere?

Et vetula inviſam ſentiat umbra ſitim.

Neglexerat nimirum geminare librarius τὸ *&* lapſu frequentiſſimo. Damnat amicus noſter, & pugnat pro vulgatâ: Tu utri accedis? Sed alio tempore proponam tibi conjecturas in illo auctore, quas magis probes. Vale. Nobiliſſimum *Schelium* nuper hîc vidimus, ſed in tranſcurſu.

Romae novum volumen inſcriptionum veterum auſpiciis Cardinalis *Barberini* editur. Urbinenſis bibliotheca in Vaticanam eſt tranſlata. Sed id jam ante a me monitum fuiſſe exiſtimo. Sub exortum caniculae hîc te expectamus.

EPISTOLA CCCXXIV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

QUiædituri ſunt has tibi, egregii Juvenes, *Henricus ter Borch* & *Goſuinus Hogerus*, Daventriae bono loco orti, & olim perpetui fuerunt auditores mei, eo profectu, ut te *Voſſiumque* noſtrum, non modo ex conſuetudine mea, ſed etiam ex ſcriptis veſtris intelligant atque admirentur. Itaque quum exacto hîc quoque, quod viſum eſt, biennii, opinor, & quod excurrit, tempore, in Galliam iter meditentur, non auſi ſunt communi patria excede-

re, niſi parata, qua ſciunt ſe una maxime magnis in peregrinatione viris conciliatum iri, teſſera, notitia veſtri. Jamque promiſeram, praeſentem me illis ad vos deductorem fore: ſed quia & nunc vehementer impedior, & alioqui aut fine hujus, aut initio proximae hebdomadis iſthuc mihi eundum eſt, impetravi, ut apud te literis meis, apud *Voſſium* tua commendatione contenti eſſent. Ne poeniteat illos noviſſe cauſam meam, in tua eſt manu, ſi quae me ſaepius de amicitia noſtra praedicantem audierunt, eorum fructum adventicium illis non invideas, & ſimul te, ſimul incomparabilem amicum noſtrum, paullo propius atque interius inſpiciendos praebeas. Feceris gratiſſimis, & mihi non minus quam illis beneficium expenſum feres. Vale, literarum & ſeculi decus unicum, & me ama. Lugduni Batavorum a. d. IV. Cal. Octob. CIƆIƆCLVIII.

EPISTOLA CCCXXV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

Burgius & *Hogerus* mirifice praedicarunt mihi ſingularem utriuſque veſtrum humanitatem, quo nomine & ego me plurimum vobis debere profiteor. Oden hanc me vobis recitaturum putavi, ſed quia profertur dies, nolui diutius vobis honorem & voluptatem, amico plauſum ingenii invidere. Compellunt me mandare typis, quod hîc primum publice dixi. Vix tria implebit folia. Quod ſi imperare poſſes tibi, ut accineres aliquid, quo augerentur chartae, & ſaltem hoc boni haberent, faceres mihi gratiſſimum. Nam, ne ambitionem putes, quamvis amplum eſt a te laudari, & ignoſcendum, ſi quis cupiat, ultro hoc unum precor, ne amori indulgeas, & quidvis potius interponas, ut Simonides apud Phaedrum gemina Ledae ſidera: nec enim quidquam nunc magis vito caveoque, quam invidiam. Debueram te & *Voſſium* invitare ad haec ſolennia: ſed primum majorem veſtri reverentiam habeo, quam ut poſſim vobis coram inepte facere: dein (fatebor vobis indigentiam meam) poſſum vos invitare ad prandium, aut ad coenam, invitoque quoties huc accedetis, conſtituoque vobiſcum, ne alio hoſpite utamini, ſed non eſt, ubi vos collocem noctu. Conſuevi enim habitare in aedibus, ubi dominus praebet lectos, quales jam faſtidit Batavus nitor, nec vult niſi mobiles, quos ipſi apportant auferuntque inquilini. Itaque vix in uſum ſufficit, & in quo ipſe cubo, a *Bornio* noſtro commodatum ſumſi. Hanc igitur culpam mihi condonabitis. Erit forſan, cum erimus lautiores. *Voſſii* Melam, opus tot linguis praedicandum, quot complectitur illud vaſtum, quod Mela deſcripſit, accepi libentiſſime, & nunquam inſpicio, quin recedam doctus. Valete, patroni mei indulgentiſſimi, & me amate. Leidae, pridie Liberatae urbis A. CIƆIƆCLVIII.

Digitized by Google

EPISTOLA CCCXXVI.

NIC. HEINSIUS

J. F. Gronovio.

Leidam.

VIr Clariſſime. Complures jam ſunt dies, quod aedes meae occupantur a nonnullis hoſpitibus, ex numero teſtium, quorum fide mihi nunc eſt utendum. Quae cauſa eſt, cur ad ſuaviſſimas tuas nihil hactenus reſpondeam. Ut intelligas interim, nihil eſſe quod aut velim aut poſſim tibi negare, ecce [1] verſus, tumultuariâ quidem operâ & aliud agendo effuſos, quos tamen ſpero meae erga te obſervantiae obſides qualeſcunque fore. Habebis eos fortaſſis aliquando magis limatos: nunc trahere te longa exſpectatione nolui. Rogo has Amſtelodamenſi nautae cures quam primum tradendas. Eſt enim periculum in morâ, & quidem grande. Craſtino die, ſi fieri poſſit, ut tradantur illi, ad quem deſtinantur, mea maxime intereſt. Vale. Plura proxime. Iterum commendo tibi negotium de curandis ſine mora literis. Hagae CIↃIↃCLVIII. IX. Octobr.

1 Quibus Gratulatur *Gronovio* in Academia Batava Graecas & Romanas antiquitates publice profeſſuro. Leguntur inter Poëmata lib. III. Eleg. ult.

EPISTOLA CCCXXVII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

QUi tradet has tibi, *Marquardus Gudius*, juvenis eximius, ingenii politiſſimi & rariſſimae eruditionis, & ſcriptis editis clarus & majora moliens, *Reineſii*, *Freinshemii*, *Boecleri* perfamiliaris, tantis nominibus te *Voſſiumque* adjungere geſtit. Mihi autem tantum honorem habuit, ut quod exquiſitiſſimis ejus ſtudiis obvia veſtra tribueret humanitas, ejus me quoque ponere voluerit in gratia. Admittite: reperietis digniſſimum, cui vos totos aperiatis, & quem de praeclaris ſuis inceptis facunde diſſerentem audiatis. Vos quidem ille non nunc primum diſcet, ſed quales dudum didicit & miratur, agnoſcet. Ne quid ei denegetur, non tam illius, quam literarum intereſt, quas non poteſtis non fovere, quum propemodum ſoli earum dignitatem ſuſtineatis. Valete ac ſalvete, Lugduni Batavorum a. d. VIII. Idus Decembres CIↃIↃCLVIII.

Digitized by Google

EPISTOLA CCCXXVIII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

INjectâ forte apud *Bigotium* noſtrum mentione veterum auctorum, theologorum imprimis, qui in bibliothecis hic antiquis hactenus inediti deliteſcunt, inter illos *Polycratem* recenſui, ſcriptorem Graecum, quem Amſtelodami me vidiſſe inter libros rarioris notae non paucos memineram apud Cl. *Junium.* Ejus autem filius, cum inſtitutione tuâ utatur, teque quotidie accedat, non opinor arduum tibi fore, ut certiora me de codice iſto doceas, quam quae petenti *Bigotio* poſſum ultro reſpondere. Ait ſalivam de ſcriptore hoc per meas literas ſibi motam eſſe, ac ſerio fervideque inſtat & urget non titulum ſolummodo, & initium voluminis deſcribi, verum etiam percupit doceri, uniuſne tantum *Polycratis*, an plurium auctorum ſcripta eo in exemplari habeantur, tum cujuſnam argumenti, & quam multa ea ſcripta ſint. Praeterea ulliſne argumentis poſſit colligi, hunc eſſe *Polycratem*, Epheſium illum, magni in antiqua eccleſia nominis ſcriptorem, cujus meminit *Euſebius*, prolato ex ejus epiſtolis fragmento. Ex ipſo praeſertim operis initio deſcribi nonnulla optet, quae ſpeciminis ſint loco, & ex quibus de praeſtantia auctoris ipſius conjectura fiat. Auguror hominis utrique noſtrûm amiciſſimi deſideriis non gravate te ſubſcripturum. Erit enim & illi & mihi hoc officium longe acceptiſſimum: praecipue ſi omni mora ac cunctatione poſthabitâ, quamprimum hîc nobis gratificeris. *Voſſius* noſter Apologiam ſuam praelo jam commiſit; quae adverſarium ejus & adverſarii plauſores non modice irritabit. Eſt enim aſperior, quam velim. Etſi ego & Illuſtris *Beuningius* auctores illi fuimus, ut rationibus potius, quam maledictis pugnaret. Dedit quidem manum noſtrae ſententiae ex parte, nec tamen per omnia, nunc jacta alea eſt. Speraram fore, ut diebus proxime elapſis praeſentem te nobis ſiſteres: ſed non comparuiſti. Triſt. v. El. v. in Natalem Uxoris occurrunt illa.

Omnia nunc credo: cum tu non ſtultus ab Arcto
Terga vapor dederis.

τὸ non ſtultus parum probatur. Tu videris. *Rhodius* abiit ad plures. Vale, Vir Eximie. Leſſenium quaeſo bibliopolam mone, aut moneri per tuos jube, ut, ſi quos mihi libros in auctione poſtremâ addixit, eos ad me perferri quamprimum curet. Maximè ſi inter Theologos in folio ſcripta *Theologorum Wittebergenſium* amoebea, & *Hieremiae* Patriarchae Conſtantinopolitani empta ſunt, quod negotium affinis tuus in ſe receperat. Eſt enim poſt dies pauculos liber ille in Gallias mittendus. Iterum vale.

Dabam Hagae Comit. CIↃIↃCLVIII. a. d. XII. Maji.

EPI-

Digitized by Google

EPISTOLA CCCXXIX.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

JUnio oſtendi, quod ſcribis de *Polycrate*. Promiſit curaturum, ut aut quae petis, notata, aut ipſum librum propediem hîc habeamus, quo ipſi notare poſſimus. Leſſenius pollicitus eſt te cras habiturum, & quos ipſe, & quos affinis meus emit. Sed *Witebergenſium* & *Hieremiae* ſcriptorum volumen elapſum eſt ipſi, dum *Golio* producenti horam operam dat. Habet Hackius, & haud dubie, non tam parvo dimittet, quam nactus eſt. Accepi hodie mane literas a *Mareſio*, in quibus haec erant: *Ante paucos dies mihi aderat amicus vetus Ampliſſ. Graswinckelius, qui referebat ſe audiſſe quaſi ex ore tuo, me calamum ſtringere in celeberrimum Voſſium. Miratus ſum, unde ille rumor: nam ut patrem habui, quoad vixit, inter amicos, ſic nihil minus cogitavi, quam filium laceſſere vel offendere. Ad haec ut jam ſeneſco, ita compono me paulatim ad quietem, tantum abeſt, ut velim extra meum chorum ſaltare.* &c. Fac quaeſo haec reſciſcat amicus noſter. Fac etiam credat pro certo inter illum, quem indigne fert, dixiſſe de bonis ſociis, & alterum, nihil prorſus intercedere familiaritatis, etiam propter factiones, adeo ut toto anno non videant ſe, niſi in ſenatu. Nec ſe immiſcebit alter, niſi laceſſatur. Vale, meum decus. Raptim III. Id. Majas CIↃIↃCLIX. Si fieri poterit, die Saturni adero.

EPISTOLA CCCXXX.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

MOdo tuas accepi, Vir amiciſſime, ex quibus lubens intelligo, de *Polycrate* negotium tibi curae fuiſſe. Reliquum eſt, ut alterum de *Hieremiâ* Patriarchâ, ſi fieri poſſit, conficiamus. Urget enim ſcriptorem illum & fervide flagitat *Bigotius*. Tenta igitur quaeſo, an Hackium expugnare poſſis, qua vales apud illum auctoritate, ut librum a ſe emtum, eo, quo diſtractus eſt, pretio, tibi concedat. Sin minus, adde aliquid pretio, ut amico gratificemur. Quas feceris hac in re expenſas, eae tibi apud me paratae jam nunc ſunt, & adventum tuum operiuntur. Quo minores tamen erunt, eo acceptiores amico noſtro futuras facile intelligis. Doleo affinem tuum auctioni non po-

potuiſſe vacare ſub id tempus, quo liber eſt diſtractus: hic enim unus mihi inſtar reliquorum erat omnium; quod non mihi poſceretur, ſed amiciſſimo capiti: cujus operam in officiis longe majoris rei utilem mihi & neceſſariam quotidie experior. Certus igitur eſto fore, ut duos una hac operâ demerearis, me, inquam, quem multis jam ante beneficiis tibi addixiſti, & illum, qui virtutes tuas ac eruditionem ſummam pro magnitudine ſuâ mecum metitur. Vale; &, ut polliceris, die Saturni proximo expectandus veni. *Voſſium* noſtrum monebo de iis, quae *Mareſium* ſpectant. Apologiam ejus, ſi ſtato die nobis aderis, typis deſcriptam haud dubie hîc offendes: in eâ enim ſe exercent operae. Dabam Hagae Comit. CIƆIƆCLIX. a. d. XIV. Maji.

EPISTOLA CCCXXXI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

POlycratem illum falſo creditum tractavi & inſpexi. Nec diu, quum clamavit ſe non *Polycratem*, ſed *Athanaſium* eſſe. De quo ne dubites, en tibi duplex principium & indicem operis. Eſt etiam credibile, hoc ipſo codice uſum eſſe *Comelinum*, quum Athanaſium ederet. Nam ex auctione *Sixtini* comparatum audio. Cras, Deo volente, aut perendie me videbis. VIII. Cal. Jun. CIƆIƆCLIX.

EPISTOLA CCCXXXII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

COmmendatitias, quas affinis tuus heſterno die a me petebat, Vir Clariſſime, ecce, mitto. Eram praeter ſolitum tum occupatus, unde factum, ut eas praeſens praeſenti non tradiderim. Si tempeſtivius paulo me monuiſſet, ad plures amicos ſcripſiſſe poteram. Nunc inſtar omnium ſit noſter *Bigotius*, qui, cum bibliothecas & viros urbis eruditos omnes in numerato habeat, & ubique ſit admiſſionis intimae, qua eſt benignitate, affini tuo facile in omnibus gratificabitur.* Plura in rem ejus ſi praeſtari a me poſſe opinaris, noli diſſimulanter mecum agere. *Voſſii* noſtri reſponſio, puto, jam prodiit in lucem, aut prodibit hodie. Apud Ovidium lib. VII. Met. in fabula Aeſonis,

Verba ſimul fundit, *terrenaque numina lenit.*

Non conſtant ſibi libri veteres, quorum plurimi, *numina poſcit.* Alii *mulcet,*

& ſimilia. Duûm veterrimorum alter *levit*, alter *livit*: & pro *fundit*, *fudit*. An *linere* pro *ungere cibo*, aut perfundere & aſpergere? Si exemplum ſimilis locutionis habes in promtu, juva me, quaeſo. Vale. Dabam Hagae Comit. CIↃIↃCLIX. a. d. IX. Julii.

Bigotium affinis tuus apud *Menagium* inveniet, cujus eſt convictor *au cloſtre noſtre damme*, niſi Rhotomagi etiamnum haeret apud patrem, qui illic praeſes eſt: eo enim menſe proxime elapſo eſt profectus, nec hactenus inde in urbem rediiſſe ſe nunciavit.

EPISTOLA CCCXXXIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

NArro tibi, Heinſi Nobiliſſime, fortunam heſternae diei. Venit ad me Criticus novus: *Johannem Guilhelmum Capoferreum* ſe vocat. Pollicebatur in Tragoediis Senecae nihil a ſe mendarum relictum, & petebat quod hujus rei cauſa ſcripſiſſet, typographis commendarem. Miranti & ambigue reſpondenti oſtendit jam editum Lipſiae [1] animadverſionum in Claſſicos Auctores lib. I. qui eſt in Ovidii Metamorphoſin: ſed multo ſplendidiora promiſſa, in reliqua Ovidii, in Corn. Nepotem, Petronium, Vellejum, Plinium, Curtium, Claudianum ſingulos libros: tum praeterea in varia loca omnium. Sunt quidem nonnulla tibi jam aliiſve obſervata, quaedam confidentiae ingentis: reperi tamen primo intuitu locum ſimiliter a me emendatum, quod etiam confeſtim in exemplari meo illi oſtendi. Scis in lib. XIV. Achaemenidae

Hac mihi ſi potior domus eſt Ithaceque carinâ.

Ille hanc e leviſſimis ſuis conjecturis ſe ducere ajebat, & longe nobiliores certioreſque in libro ſuo proditas. Monui omnino te illi ſalutandum eſſe: quicquid in Ovidio tibi probaret, in eo me quoque plauſorem habiturum. Et promiſit ſe facturum, ubi Amſtelaedamo rediiſſet, eo enim prius excurrendum ſibi. Volo, reſciſcas per famulum, an ille, quem ajebas vicinum affini tuo habitare, ſit *Adolphus Henricus de Raesfeld*, Dominus in Twickel, & gener Comitis de Flodorp: habet enim duos fratres, ex quibus alter, ni fallor, etiam jam rempublicam tractat, & legatione aliqua fungitur: dein, nunquid in praeſens ſit Hagae. Vale, decus meum. Lugduni a. d. VI. Cal. Quinctil. CIↃIↃCLIX.

[1] Hunc Ovidii editioni novae adjiciendum curavi.

EPI-

EPISTOLA CCCXXXIV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

BEavit me profecto tuus ille nuncius de novo e Germaniâ Critico. Vix tuas attentâ lectione hauſeram, cum is ipſe, quem tu ad Amſtelaedamenſes profectum eſſe narrabas, ſupervenit heſternâ veſperâ. Hodie, ad Ovidium quae notavit, perlegi omnia. Quid quaeris? Saepiſſime aberrat a ſcopo. In multis tamen verum mihi dixiſſe viſus eſt. Nec offendor ejus erroribus. Miror magis, hominem ludo literario innutritum, & rebus adverſis oppreſſum, tum, quod rei caput eſt, omni veterum exemplarium ope deſtitutum, adeo ſagacem fuiſſe in indagandis errorum fontibus. Frigidâ, ſat ſcio, hominem perfudi, qui tot ejus obſervationes jam aut a me, aut ab aliis deprehenſas invito, quod facile credas, oſtenderim. Sed vel ſic hortari non deſinam, modo me rurſus accedat, quod jam pro virili feci, ut telam, quam feliciter auſpicatus eſt, pertexat. Fraudatus fuit hactenus, quantum apparet, conſuetudine literatorum hominum. Quod cave credas vitio a me verti. Nam vel ſic cauſas mihi aequiſſimas eſſe agnoſco, cur hominis a fortunâ parum inſtructi ingenio adſurgam. Denique ne quid virtutis aut eruditionis in illo deſideres, etiam poëtam ſe profitetur. Vir eſt liberrimi ingenii, & qui hac potiſſimum de cauſa Saxoniae ſolum ſe vertiſſe prae ſe ferat. Tu hortare illum, ut pergat in auctoribus antiquis illuſtrandis eſſe diligens. Et de typographo, ſi potes, illi proſpice; cui ſpecimen aliquod lucubrationum ſuarum committat edendum. A Seneca tamen manus vellem abſtineret, ne poſt te Roſcium ſaltaturus deridendum ſe praebeat. Atque haec hactenus. *Raſveldius* ille, quem quaeris, non is eſt affini meo *Goeſio* vicinus, ſed alius neſcio quis, qui frequenter quidem ad nos ex Geldriâ excurrit, nunc tamen neque eſt in urbe, neque quando ſit huc venturus ſatis ſcitur. Ita ex iis modo intellexi, quorum hoſpitio ſolet uti. Nihil tamen impedit, quominus vel ſic nos te quamprimum hîc videamus. Es enim venturus & mihi & noſtro *Voſſio* optatiſſimus. Vale, decus noſtrum certiſſimum, & ſi *Capoferreus* te accedat, fac quaeſo intelligat, eſſe ſuas virtutes mihi commendatiſſimas. Dabam. Hagae Comit. CIƆIƆCLIX. a. d. XXVI. Junii.

Digitized by Google

EPISTOLA CCCXXXV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

QUid circuitione apud te utar, frater ſanctiſſime? Daventriae fui nuper, & manſi in ſextum diem, & redii ſponſus: neu dubites, *Schelius Graeviuſque* ſubſignarunt mecum tabulas. Nomen matronae eſt *Catharinae Glagoviae:* pater olim urbi ab archivis, & alterius filiae maritus in eodem munere ſucceſſor: junxerat priorem torum cum *Conrado Nilandio*, bono & primario cive, cujus frater *Aegidius* XXXVII. jam annum honoratum in curia, & nunc ipſum primum ſeptimo tenet locum. Hujus Aegidii filia major nupta eſt fratri meae defunctae conjugis, & horum utriuſque ſororem duxit uxorem ejuſdem filius major. Vides qui pro me abſente ſint procati. Maxime optimus ſenex auctor his nuptiis affinem (nam & alteram vel tertiam *Glagoviam* conjugem habuit, & in hujus haeredibus liberos ſuos fore ſperat) gaviſus eſt penes me deponere, & poſtquam veneram manifeſtus amator, ne differrer, conſiderans ille, quam parum hoc tempore anni nobis ab operis ordinariis otii ſit, inſtitit. Ipſa meae aetatis, forma ſufficiente in uxore, moribus laudatis & commodis, orba & teſtamento libero, cui haec accedit laus toti civitati cognita & teſtata, tres mariti prioris filios (jam cives locupletes, in his unum non modo cauſarum patronum, ſed & eleganter doctum, & per triennium auditorem meum) ab infantia ſic educaſſe, ut illi ſe novercam ſenſiſſe ſancte negent. Hoc quantum apud me potuerit, facile intelligis: neque enim tam mihi voluptatem & opes, quam praeſidium quaeſivi meis, quibus me mitem & tenerum eſſe fateor. Ergo quibus commodum dicere Hymenaeum *Gronovio* & *Glagoviae*, hem tempus eſt: nam ut ſpero, tertia hebdomade genialem lectulum calfaciemus. Vide an hoc ad te pertinere patiantur tempora tua. *Graevius*, ut audiit e ſoceris meis antehac me venturum, feſtinatis literis juſſit me poſcere *Voſſium* noſtrum duos libellos, per *Fr. Junium* ſibi dono miſſos a *Mer. Caſaubono*. Feci quatriduo ante diſceſſum, & quo magis mulcerem, Lexicon illud Angloſaxonicum, quod nomine avunculi a me repetierat, ſimul remiſi. Reſponſi accepi nihil. Dixit autem mihi coram *Graevius*, aliis ex *Gudio* literis intellexiſſe ſe, neſcio quomodo, libellos iſtos a *Voſſio* tibi curandos datos. Quod etſi uterque mirabamur, viſum eſt tamen operae pretium, quid ejus ſit, ex te reſciſcere. Ipſe & *Schelius* te peramanter ſalutant. Vale, meum decus & me ama. Lugduni III. Non. Decemb. Anno C. CIↃIↃCLIX.

EPI-

EPISTOLA CCCXXXVI.

NIC. HEINSIUS.

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

INcredibili gaudio perfuſus ſum, accepto de ſecundis nuptiis tuis nuncio, quas inſtare poſtremae tuae ſignificabant. Vellem equidem res meae ferrent, ut Epithalamion juſtum tam auſpicato feſto conſcriberetur. Tu vero, vir amiciſſime, cum abunde exploratum habeas rerum mearum ſtatum, cumque ſatis intelligas quantâ nunc verſer in charybdi, ignoſces facile laetitiam omnem averſanti, cui vix vacet aut integrum ſit plorare. Habes verſus paucos, ſi non expectationi tuae reſpondentes, at tenerrimo cum adfectu effuſos. Amicus noſter argutatur Epicteti Enchiridion & Caſaubonianam de Homero diſſertationem libellos *Graevio* deſtinatos mihi fuiſſe traditos, in eo injurius & falſus eſt. Obtuli operam in iis curandis meam avunculo ejus *Junio*, qui cum reſponderet, ſe poſt biduum Leidam cogitare, & tum fore, ut libelli tuas in manus traderentur, nolui pluribus rem urgere. Ne interim *Graevius* noſter fraudetur ſuo Caſaubonianae diſſertationis exemplari, meum en mitto. Ex Anglia Galliave ſi quid rerum novarum, quod ſtudia noſtra ſpectet, didiciſti, imperti quaeſo. *Holſtenius* convaluit, ita Roma ad me ſcribitur. De novo Inſcriptionum antiquarum volumine lentum omnino eſt negotium, quae praelum Romanum hactenus exercent, & tarde procedunt. Haec nunc. Vale, flos virorum. Dabam Hagae Comit. cIɔIɔcLIX. a. d. VIII. Decembr.

Lis mea etiamnum trahitur, & trahetur in menſes duos aut tres proximos.

IN SECUNDAS NUPTIAS

Eximii ac ſummi Viri

JOANNIS FREDERICI GRONOVII,

Et lectiſſimae Matronae

CATHERINAE GLAGOVIAE.

PErtaeſus vidui Gronovius otia lecti,
Frigidaque in vacuo regna peracta toro,
Conjugis abruptos per fata reſuſcitat ignes,
Et quam ſopierat Styx inimica facem.

Eee 3 *Offi-*

Digitized by Google

Officioſa paret thalamos Cytherea fecundos,
Progeniem dignam qui genitore ferant.
Diva, fave: veteres ſi te coluere Pelasgi,
In Latium quicquam ſi modo juris habes,
Aeneadumque lares, priſcum quibus ille nitorem
Pervigili felix ſedulitate dedit.
Hunc tua Roma tibi Phrygios ſortita nepotes,
Hunc tibi conciliat Graecia magna virum.
Divide cum Muſis ſocias & Pallade noctes,
Quas tetrico nimias voverat ante choro:
Ut, qui conſpicuis perrupit ſaecula chartis,
Non minus in docta prole ſuperſtes agat.

NICOLAUS HEINSIUS, D. F.

EPISTOLA CCCXXXVII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

TAndem ſolennibus peractis, victis matronalibus moris, circumciſis ſarcinis, per vias vix prae altis nivibus noſcendas, cum nova nupta domum evaſi. Ego, ne diutius abeſſem a ſacris, illa, ut familiam, quam intrat, interim cognoſcat. Supellex omnis relicta, quam, ubi primum navigabiles erunt aquae, ſi Dii favent, delectu habito arceſſemus. Officium nuptiale omne mirifice exhilaravit diſertiſſimum tuum carmen, quod cur excuſes cauſa nulla eſt: tam tuum eſt, quam quod jure optimo: hoc eſt perfectae omnibus numeris elegantiae, quae etiam barbaris meis Potitiis, ſane quam bonis hominibus, aurem ſcalpere potuit. Inveni redux hic literas a *Mer. Caſaubono*, in quibus haec: *De Gruteri Criticis errorem veſtrum ab aliis, opinor, intellexiſti. Verum eſt Criticos, ſeu Philologi potius dicendi, qui in SS. commentati ſunt, haud vulgari diligentia conquiſitos, multis tomis, magnis impenſis, excuſos, brevi in lucem prodituros. Sed ad* Gruteri *Criticos nihil illi, quod ſciam: de quibus altum hic ſilentium: nec adeo iſta ſtudia in honore ac pretio apud vulgus, qui docti aut doctores hic audiunt, ut cuiquam in mentem venire probabile ſit. De Aeſchylo quoque aliud agamus licet, quando Junius veſtras hinc abiens, ab illis rogatus, quorum intererat, partes illas in ſe ſuſcepit, & credo jam illum perfunctum eſſe. Caeterum idem quoque vir doctus & amicus, nobili viro & amico meo ſummo* D. Johanni Cottono *de Anacreonte, ſi quid illius hactenus ineditum, in publicis aut privatis apud vos bibliothecis reconditum, ſe procuraturum, ſaltem indicaturum recepit. Si quid tua cura hic poſſet, vel, ut ille memor ſit, vel quod in te ſitum ſit ipſe, rem mihi feceris gratiſſimam. Salutem ab* Heinſio, *viro doctiſſimo ad paternam famam feliciter adſpirante, gratiſſi-*

tiſſimam habui. Ei omnia fauſta & pacata precor, & ſi qui ſunt alii apud vos, qui rem literariam ornant ac tuentur. &c. Haec ille, quorum partem velim cum nobiliſſ. *Junio* communices, & meum illius reſponſum. Etiam Lutetia quaerit *Menagius*, ſintne penes Nobiliſſ. *Voſſium*, Porphyrii ſcholia in Homerum, rogatque ut libri titulus mittatur: paraſſe enim ſe aliquid in Homerum. Accepi etiam Pariſiis ſpecimen τῆς παλαιᾶς Λογαρικῆς, in qua promittenda toties oſtentavit ſe *Salmaſius*, quod ad te mitto ea conditione, ut bene cuſtoditum diligenter remittas. Primo res inexplicabilis mihi videbatur: dein ſaepe retractando penetravi. & pervici. Atque adeo en tibi duos primos verſus: Εἰς τὰ ἑπτακαίδεκα νομίσματα ἀπαίτει δικέρατον νόμισμα ἓν τρίτον δωδέκατον ἑξάφολλον νομίσματος τρίτον τεσσαρακοστὸν ὄγδοον· ὁμοῦ σὺν δικεράτῳ καὶ ἑξαφόλλῳ νομίσματα ὀκτὼ καὶ δέκα ἥμισυ τέταρτον τεσσαρακοστὸν ὄγδοον. Hoc eſt latine: *In ſeptendecim ſolidos exige dicerati nomine quincuncem*: (I. V. milliarenſes) *hexaphollon ſolidi triens* (IV. milliar) *ſicilicus* (ſex folles) *ſimul cum dicerato & hexaphollo ſolidi octodecim dodrans* (IX. milliar.) *ſicilicus* (VI. folles.) Sic & reliqua. Videtur, niſi aliud tibi, dignum, quod Pecuniae veteri addam: haud ſcio enim, ſimile an ullum monumentum exſtet. Vides me non ita immerſum fuiſſe amoribus, ut Muſas interim non reſpicerem. Vale, decus meum, & me ama. Lugduni prid. Cal. Flor. *Tan. Faber* Aeliani varias propedum praelo daturum ſe minatur. Si plura deſideras exemplaria, poſce, quotquot libet.

EPISTOLA CCCXXXVIII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

DUm reſponſionem protrahit quotidie & procraſtinat *Bontius*, multum temporis elapſum eſt; quam cunctationis meae cauſam & originem fuiſſe non falſus tibi perſuade. Nam ſi tempeſtivius reſponſum tuliſſem, jampridem nonnihil repoſuiſſem jucundiſſimae tuae epiſtolae, quae multâ profecto me perfudit voluptate, quod ſecundas nuptias ex voto tibi ceſſiſſe teſtata eſt. Epithalamion meum quod laudas, pro caetero facis affectu & ſummâ benignitate, qua mediocritatem ingenii mei foviſti hactenus & proſecutus es. In eo emendes haec tria velim, *Coniugis abruptos poſt fata*, pro *per fata*, deinde *Graecia cara* pro *Graecia magna*, & ſub finem, *ſuperſit amans* pro *ſuperſtes agat*, quanquam nullius pene ſunt momenti. Quae doctiſſimus *Caſaubonus* ad te perſcripſit de nova Criticorum operum farragine, *Junio* noſtro legenda exhibui. Is vero ex *Biaeo* typographo, neſcio an alio, ſe didiciſſe affirmat commendantibus rem *Miltono* & *Gattackero* de ſupplemento facis criticae Gruterianae edendo cogitatum eſſe. Nam quod primo affirmabat jam tomum unum alterumque eſſe editos, id nunc ex fama ſe audiviſſe ait, cum videretur ante ea de re loqui tanquam

Digitized by Google

quam teſtis oculatus. Quare Caſaubonianae epiſtolae dandam fidem eſſe cenſeo, falſos rumores de edendis Criticis jugulanti. Porro de Anacreonte quae *Joanni Cottono*, viro nobiliſſimo & literarum egregio fautori promiſerit, ea ſe jam praeſtitiſſe mihi ſignificavit, miſſis ad illum nonnullis ſuaviſſimi poetae verſibus, qui lucem necdum videre. Vale.

EPISTOLA CCCXXXIX.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

QUi has tibi tradet, coniugis meae ſororis filius eſt, & *Aſſueri Strockelii*, urbi Daventrienſi a ſecretis, olim diſcipulus meus, nec literarum ignarus. Cupit autem ediſcere quaedam de itinere legatorum, qui in Gallias ad gratulandum deſtinantur: quippe ſuo ſumtu ſe comitem iis adjuncturus. Vide an ipſe haec illum docere poſſis, an alium ei monſtrare magiſtrum, per quem diſcat. Et facies mihi gratiſſimum. Vale, vir nobiliſſime & humaniſſime, & me ama. Lugduni. XXVIII. Aprilis CIↃIↃCLX.

EPISTOLA CCCXL.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Daventriam.

VIr & amice ſumme. Epiſtolium hoc rogo ad Cl. *Fabricium*, a quo per literas heſterno die ſum compellatus, perferri cures. Agit mecum de Theologo, quem valde laudat, & credo ſane laudanti. Sed cum noſtri idiomatis uſus potiſſimum requiratur, apud noſtros homines, qui longe plures ſunt Holmiae, quam Galli, aeſtuo, & amplius deliberandum cenſeo. Quando te viſurus ſim ignoro: ſunt enim, quae me pedem ex hac civitate efferre non permittant. Regina Suecos ſuos denuo adiit, quo ſucceſſu mox intelligemus. Vale, & me ama. Dabam praepropere. XIII. Sept. CIↃIↃCLX. Hagae Comitis.

EPI-

EPISTOLA CCCXLI.

NIC. HEINSIUS.

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

NEgotium, quod proxime commendabas, curae mihi erit. Sed ne ſpei fallatur amicus tuus, Vir Clariſſime, jam nunc moneo, Legatos hinc non profecturos, niſi poſt factas nuptias, quarum videndarum deſiderio potiſſimum illorum comitatum is mihi viſus eſt ambire. Coram illi ſententiam meam de re tota ingenue & ſine fuco expoſui. Si propoſitum nihilominus premit tenetque, nil obnitar, aut obluctabor, paratus tibi illique in omnibus gratificari. Habes hîc [1] epithalamion, quod juſſus & coactus proximis diebus ſcribebam, cum ab ineptiis nugiſque hujuſmodi abſtinere maluiſſem. Addo & [2] verſus alios, ſed majoris rei, quia regiae imagini addendos. Quare rogo cenſuram tuam, & quidem ſeveram experiantur, ut tempeſtive mutetur, quicquid mutandum eſſe cenſebis. Extorſerunt eos mihi familiares regii, qui nefas fore argutabantur, ſi herilis imago ſine meo elogio prodiret in lucem. Librum Geometricum per curſores Florentia ad me perlatum, a praelo etiamnum recentem, diu eſt quod Cl. *Golio* legendum miſi, & *Schoteno*, ea lege, ut mox lectum ad me remitterent, cum ejus excutiendi deſiderio magno Ampliſſimus *Witthius* ac *Chriſtianus Hugenius* teneantur, quibus eum exhibere non minus, quam *Golio* & *Schoteno* ſum juſſus. Mone quaeſo *Golium*, ut libri examen maturet abſolvere, ne ſua cunctatione Italos ſuſpenſos tenere pergat, jampridem ſcire cupientes, quid noſtris mathematicis de iſto opere videatur. Vale. Dabam Hagae Comit. cIↃIↃCLX. a. d. xxx. April.

1 In nuptias *Suſannae Hugeniae*, quae nupſit *Philippo Doubletio*. Vid. lib. IV. Eleg. I.
2 Vid. lib. III. Silvar. pag. 204.

EPISTOLA CCCXLII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

COnſuetudinis tuae deſiderium impatientius, quam credis, fero. Sum praeterea in aere tuo, ut noſti, & uſuram praeſtari jampridem tempus eſt. Fac igitur tribus ex te verbis intelligam, an res tuae ferant, ut diebus proximis huc excurras. Sin minus, ego tibi mox adero. Volo enim confabulari ſuper re non una, quam in ſinu premo. Epithalamium Nuptiis *Suſan-*

nae Hugeniae a me nuper dictum jam miſi, una cum epigrammate, quo Regiam imaginem commendabam. Cenſuram tuam imploravi; ſed fruſtra. Nunc aliud quid [1] nugarum mearum accipies. Vale. Dabam Hagae Comit. CIↃIↃCLX. a. d. VIII. Junii.

1 Carmen in *Monckium*, quod legitur lib. III. Eleg. 10.

EPISTOLA CCCXLIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

CArmina tua diſertiſſima omnia recte accepi, & ſane quam illis delectatus ſum. Poſtremi etiam argumentum magnopere probavi. Euge, inter tot etiam corvos poëtas & poëtrias picas apparuit unus, qui ſacro ore honeſta canere, quam fortuita maluerit. Quare nihil commovere te debent, qui ajunt parum πολιτικῶς. Ita enim hodie loquuntur, ut πολιτικὸν dicant, quod Cicero ἐπικούρειον. Quiſquis non omnia facit, dicit, cogitat in rem ſuam quaeſtumque, is parum πολιτικός. Neceſſe igitur & parum πολιτικὸς ſibique inutilis fuerit, *Tempore ſuſtinuit.* Quod pulcerrime abs te dictum, nec ego hos quidquam πολιτικώτερον cenſeo. Neque enim hoc titulo dignor, quod non ſit cum ſalute & ſecuritate patriae & civium conjunctum. Immo jam & audio ita, ſive indita & juſſa, ſive quia blanda putant, loquentes, ut videantur velle verum reddere illud Cornelii, *beneficia euſque laeta ſunt.* Ita extenuant, quo nihil ego fortius, fidelius, ſapientius, felicius hoc ſeculo geſtum exiſtimo: & coactum poene feciſſe, neque aliter potuiſſe. Abſit, ut ita ſentiant, quo palpantur. Sed utcumque eſt, tu laudaſti meritam, & laudibus, quas agnoſcet poſteritas. Eadem judicio tuo pariter & ingenio gratiam rependet. Si venire voles, eris mihi hoſpes gratiſſimus. Ego, niſi aliquo Saturni die, veniam mihi nullam video ante ferias caniculares. Elzevirius tandem bona fide aggredi videtur Tragoedias Senecae. Vale. Idibus Jun. CIↃIↃCLX.

Caſaubonus iterum ex me quaerit, numquid *Fr. Junius* praeſtet de Anacreonte.

EPISTOLA CCCXLIV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam,

IN verſibus meis, Vir Clariſſime, quibus *Monckium* laudavi, ut mihi viſus ſum, merentem, nihil a te ſpectari volui, praeter animum res praeclare ge-

ſtas

Digitized by Google

ſtas mirantem. Quod ut ſucceſſiſſe mihi lubens agnoſco atque intelligo, ita voti ſummam exceſſit, quod non argumentum ſolummodo, ſed in ipſis quoque verſibus nitorem ac elegantiam commendaſti. De *Caſaubono* omitte ſollicitudinem. Adſuit enim *Cottonus* ipſe nobis, cui ego & gemina Euripidis exemplaria, manu magni *Scaligeri* paſſim emendata, tradidi utenda, & Anacreontem a parente meo locis non paucis caſtigatum. Si a *Voſſio* noſtro non impetravit, quae deſiderabat, Anacreontis ἀνέκδοτα, *Langermannus* ea mihi petenti facile conceſſerit. Hoc, quaeſo, doctiſſimus *Caſaubonus* ex te intelligat. Quanquam & tu deſiderio ejus potes reſpondere, qui Palatinum codicem deſcripſiſti. *Franciſcus* tamen *Junius* jam non ſemel mihi ſerio affirmavit, ſe nonnulla Anacreontis Londinum miſiſſe, & quidem inedita, quae qualia ſint haud ſcio. Nam amicus noſter ad hujuſmodi quaeſtiones raro, ut ſcis, accurate reſpondet. Cum tamen illo praeſente ſpem feciſſem nobiliſſimo *Cottono*, fore ut a *Langermanno* obtinerem Anacreontem auctiorem vulgatis editionibus, regerebat is, ſe longe plura Anacreontis habere, quam *Langermannum*. Sed & *Cottonum* ab edendo cultiſſimo poëta revocare eniſus eſt, dum praetendit, virum nobilem, & ad haec opibus affluentem fovere literas debere, & bibliothecam domi inſtruere, ipſas literas non eſſe tractandas, niſi a minorum gentium dis, aut, ut ejus utar voce, magiſtellis. Hacc quo conſilio ille *Cottono* perſuaſa voluerit haud ſcio, ſcio non perſuaſiſſe. Specimen Senecae tui oſtendit mihi Elzevirius, quo viſo haud modice ſum laetatus. In meo Naſone procedunt operae, ſed teſtudineo gradu. Videbis tamen, quando huc te conferes ſub proximas ferias, quae ad primum tomum notavi pleraque typis deſcripta. In Valerio Flacco ſum nunc totus, quantum per alias licet occupationes ac litem moleſtiſſimam, &, niſi mihi blandior, multa feliciter reſtitui. Initio operis velim me doceas, quid ſibi velit, quod agens de laboribus Herculis, addit, *olim Lernae defenſus ab angue Arcas.* Cum Arcadiam non vaſtarit Hydra, ſed agrum Laconicum? quid illa

Sceptra tui toto Pelias ſub nomine Phoebi
Maxima &c. tenens?

Nam reliqua tu egregie emendaſti? Quid ſibi vult ſub finem operis de *orbatis* ſive *Bacchis* ſive *vaccis*, quas cum jejunis comparat Leonibus? Hujuſmodi infinita ſunt. *Graevius* noſter *Martinii* libellum tibi feret, quem memini te deſiderare. Monente *Voſſio* noſtro rem militarem *Patricii* tibi emi duobus florenis totidemque aſſibus, quod affirmaret eo tibi libro opus eſſe. Si aliter res ſe habet, mone quaeſo quamprimum. Eſt enim *Wallius*, ſunt alii, qui eum vehementer exoptant. De codicibus Noricis Naſonis ſalivam mihi movit hinc diſcedens *Gudius*. Si opinaris eos impetrari poſſe, ſcribam vel ad *Arnoldum*, vel ad alium quemvis. Sed de his plura ex *Graevio* noſtro intelliges. Vale. Hagae Comit. CIƆIƆCLX. a. d. XXVI. Junii.

Fff 2 EPI-

Digitized by Google

EPISTOLA CCCXLV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

DE *Patricii* Re militari curaſti probe: ſed unde iſti amico noſtro tanta cura mei, tam bonum conſilium? Non tale certe, quod Britanno nobili dediſſe ſcribis. Tu vero mitte quamprimum, & meae arcae confidito. Nec ingratus ei comes erit *Ber. Martinius*, ſi quidem in promptu eſt. In Παιδικοῖς Στεφάνωνος num quid ſit Anacreontis, male memini, qui a multis annis non inſpexerim: ſed perſalutabo. In Valerii Flacci loco memini pro *nomine* me olim *limite* ſubjeciſſe: nec illud non interdum cogitavi pro *Arcas*, legendum *Argos*, ſed quid fiet τῷ *defenſus?* Hoc tu me docebis. Tertium locum nondum inſpicere potui. Nec nunc etiam ſcripſiſſem, niſi veritus eſſem, ne ſilentium meum *Patricio* alium faceret dominum. Mitte igitur. Audio Profeſſorem Franequeranum *Chriſtianum Scotanum*, in edito I. tomo Hiſtoriae Eccleſiaſticae late diſputaſſe contra aetatem mundi, & quidem prius, quam factum eſt a meo collega. *Arnoldum* ſalutabo tuo nomine: nam commodum adfuit, qui mihi ab illo literas. Quia brevior ſum, produeam hîc incluſis. Forſan docere me potes, quod illi reſpondeam. Vale, meum decus, & perge in Ovidio, in Virgilio, in Valerio Flacco, quo te fata vocant. Lugd. Bat. prid. Cal. Jul. CIƆIƆCLX.

EPISTOLA CCCXLVI.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

PArabam ad te literas, Vir Celeberrime, cum, ecce, a te adferuntur longe gratiſſimae. *Patricium* gaudeo acceptum tibi eſſe: eum hîc mitto. Utinam & *Martinium* poſſem! quem ex Galliis ad me nuper ab amico miſſum, & huc perlatum, tibi ſepoſueram in bibliotheca meâ. Nunc illo loco, quo reconditus erat, non comparet. Metuo ne quis furacem illi manum injecerit. Nam & Juſtini exemplar diligenter a me perlectum, ac frequenter verſatum nunc fruſtra quaero. *Martinius* tamen ille fugitivus ſicubi occurret, ad te mittetur, ne dubita. *Holſtenius* auctores aliquot antiquos edidit, ſed rem eccleſiaſticam ſpectantes, in quibus nihil tui guſtûs. *Capellanus* te aſſidua ſalute impertit in ſuis literis. Valde ſollicitum habent virum optimum & officioſiſſimum

ſimum fortunae affinis tui, quantum video. Narrabat non ita nuper legiſſe ſe partem poëmatis Latini ab illo Regiis Nuptiis dicati: & laudabat venam atque ingenium adoleſcentis. *Bigotius* Romae & Florentiae menſes nonnullos dedit, varioſque auctores tam in Vaticana, quam Medicea bibliothecis deſcripſit, annum proximum in Italiâ exacturus. Notae in Heroidas Naſonianas meae jam ad finem a typographo ſunt perductae, quas apud me, ubi voles, videbis. Amorum libro I. El. VI. locus eſt, qui non parum me torſit. *Excute: ſic nunquam dura religere catena.* Atqui religatus jam erat catena Janitor, ut ex ipſo elegiae initio ſatis apparet. Libri veteres praeſtantiores conſtanter, *ſic unquam longa relevere catena.* Quare corrigo, *ſic unco longae relevere catenae.* Neque tamen ſatis exploratum habeo, *uncoſne* vocet annulos illos ferreos, ex quibus catena erat contexta, quemadmodum hamos ferreos vocant in lorica, qui revera anuli ſunt in orbem coeuntes, an de *unco* capiendum ſit, qui catenam aut parieti aut vecti affixerat. Expedi haerentem, quaeſo, vel tribus verbis quamprimum. Urget enim typographus. Alter locus eſt eodem libro El. XIV. *Non anus Haemonia perfida lavit aqua.* De aqua hac magica ecquid obſervaſti? Sin minus, patere reponi, *laeſit acu.* Nam *laeſit* eſt in nonnullis libris ſcriptis. De acu, puto, intelligis quid velim. In Valerii loco *Arcas Lernae defenſus ab angue* gaudeat fortuna ſua. Habebam in promptu conjecturam ſatis ſpecioſam, quam valere nunc jubeo. Nam ejuſdem libri 108. *Arcadio armata veneno tela Herculis* vocat. Quod utique de Lernaeo veneno intelligendum, & habuit haud dubie Flaccus auctores ſuos, quos ſecutus eſt. *Defendere ab angue* ut lib. VII. *Audeat atque meum caſu defendere ab omni Aeſoniden.* Sed is loquendi modus ſatis obvius ac protritus. Alio loco, v. 484.

Sceptra tui toto Pelias ſub nomine Phoebi,

putabam τὸ *nomine* cognatam vocem *Haemoniae* abſorpſiſſe, quales ego mendas plures in Valerio obſervavi.

Sceptra tui Haemoniae Pelias ſub numine Phoebi.

ſub numine: ut alludat ad benevolentiam Phoebi erga domum Admeti univerſam, aut etiam quod greges in Theſſalia paverit. Tertio loco VIII. 457. apage *Bacchas* interpretum & Barthianas *hyenas: vaccae* etiam cum leonibus & *lupis* non bene comparantur. Ego ſcribendum ſuſpicabar *orbataeque trahant ſuſpiria tigres.* Quam vocem duae ſyllabae poſteriores in *ſuſpiria* non abſimiles abſtulerant. De orbatis tigribus comparatio obvia apud poëtas. Meminiſti illorum Juvenalis,

Tum gravis illa viro: tunc orba tigride pejor.

Acris mihi diſputatio erat cum amico noſtro hodie ſuper altero Flacci loco, qui ipſo operis initio occurrit. *Cum jam genitor lucebis ab omni Parte poli.* Negabam me probare τὸ *ab omni parte.* Quod *in omni turre* paulo ante praeceſſiſſet. Deinde *genitorem* hîc appellari Veſpaſianum, quem modo *ſanctum patrem* appellaſſet, otioſum mihi videri aſſeverabam. Ac proinde pro *genitore* forte ſcribendum *ſenior*, quomodo apud Naſonem Met. XV.

 Nec

Nec niſi cum ſenior ſimiles aequaverit annos,
Aethereas ſedes cognataque ſidera tanget.

Ille vero clamabat, hoc eſſe urere & ſecare. Quanquam & alios poëtarum locos adferebam id ipſum confirmantes. Magis vero efferbuit, audito alio loco ſub finem libri VIII.

Si Pagaſas vel Peliacas hinc denique nubes
Cerneret, & Tempe viridi lucentia fumo

Ego enim contendebam nihil eſſe *nubes Peliacas*, nec pluris a me fieri *viridem* illum *fumum*. Itaque pro *nubibus*, *rupes* a me reponi, & *viridem dumum*, pro *fumo*. Nihil potui excogitare convenientius, fateor, nam & *dumi* rupium proprie ſunt, & *Dumoſas rupes* Maro dixit Ecloga prima. Amicus tamen noſter omnia antiquitatis ſcrinia excutiebat, ut *fumum* illum *viridem* mihi venditaret. Nam & in ſummis montibus Tempe Theſſalicorum ſacrificia ſolere fieri, & hinc fumum illum viridem promanare. Cum omnia illi concederem de fumo, praeter viridem colorem, ad opticem confugit, in qua ait plurimum ſe videre, de Iride deinde multis diſſeruit, deque repercuſſo ſole a nubibus ac ſilvis. Poterat compendioſius nugari. Tandem, poſtremo apud Valerium verſu cum affirmarem legi oportere, *tempora quaerere dictis*, pro *currere*, ne hoc quidem impetravi, ſed amplius deliberandum eſſe reſpondit. De codicibus Naſonianis, quos in bibliotheca Norica aſſervari, atque unum in his veterrimum, *Gudius* mihi perſuaſit, velim negotium tibi curae eſſe. Tum de illo, quem *Nicolaus Rittershuſius*, vir doctiſſimus poſſidere dicitur. Totum huic rei Gronovium velim impendas: a clariſſimo *Arnoldo* hos, ut ſpero, facile impetrabis, quem ſi viciſſim demereri poſſum ſive communicatis iis, quae ad Diras Catonis fide veterum membranarum notavi, ſive alia quacunque in re, non hercle negligam ſperatam occaſionem. Sed feſtinatione opus. Hoc enim anno lucem Notae meae videbunt. De codicibus ipſis, ſi qui mittentur, curae mihi erit, ut quamprimum, & quidem tuto, meis impenſis Noribergam revertantur. Nec de fide mea erit periculum, quam noſti. Dabitur hîc oportunitas publice laudandi Cl. *Arnoldum*, cujus eruditas in Catonem notas nuper evolvi. Vale. Dabam Hagae Comit. CIↃIↃCLX. a. d. XXIX. Junii.

Dum loculos bibliothecae & ſcrinia diligentius excutio, ecce *Martinius* diu fruſtra quaeſitus ſeſe offert. Locum Naſonis in Arte Amatoria, *macie male viva ſua* ſuggerebas olim a *Douſa* ſic emendatum. In quo commentario Douſae reſtitutio illa loci Naſoniani exſtet, velim me doceas. Illa enim occaſione vapulabit *Faber* in Notis meis. Iterum Vale.

EPI-

Digitized by Google

EPISTOLA CCCXLVII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

LIbros accepi, & in altero ſtudium tuum, in altero liberalitatem agnoſco libens. *Capellani* humanitati cultum mutuum rependo, & unum illum jamdudum eſſe autumo, penes quem Gallici carminis hodie ſumma conſtet. Si regibus hymenaeum dici juſta licentia eſt, ipſe ſuam illam tum nobilem uberemque veniam fodicet ſtimuletque, cenſeo: adoleſcentem, quem ab illo amari ſcribis, rectius fecerit, ſi monuerit, ut ludibrium debere caveat. Sed ſcis prurientes verſificatores quam aegre addiſcant ſe poëtas non eſſe. *Sic unquam longa relevere catena*, haud video, cur conjecturis indigeat. *Haemonia acu* nihil neque elegantius neque acutius videtur. At Valerii, quorum meminiſti, pleraque talia ſunt, ut niſi urendo & ſecando ſanari nequeant, eoque pro deſperatis ſemper habuerim. Tamen *tempora quaerere dictis* perplacet. *Genitor* etiam apud Statium & in tragoediis, quae ſub manu habeo, ἀντὶ τοῦ *Senior* vulgo obtinuit. Quid ſi tamen, *cum jam meriti*. *Ab omni parte* vix videtur ſollicitandum: non enim Cynoſura nec Helice ab omni parte: & propterea his potius novum ſidus futurum. De *male viva* haud ſcio an mihi impoſuerit memoria. In Centurionatu & ad Horatium eſt aliquid de *male vivere:* ſed alio ſenſu. *Gevartius* autem in Electis *Douſae* tribuit *male niſa*. Nec tamen evadere tibi ille poteſt, ſi dignaberis meminiſſe Pallii Claudiani. Ei ego acceptum retuli ad Epiſt. 87. Senecae. Et ne nihil ſubjiciam eorum, quae iſte poſt alios, *ita flentibus adſient*, conjecit olim *Piccartus* Peric. Crit. cap. XXIII. Cum *Arnoldo* agam diligenter: ſed miror non ſtatim te mihi remiſiſſe epiſtolam. Velim etiam ſi quid reſciveris de Manaſſe. *Schefferus* abſolviſſe ſcribit librum Lectionum Academicarum, in quo Notae ad nonnullas Plinii epiſtolas, in Pacati Panegyricum, Matthiae Camariotae ſynopſin Rhetoricam, Senecae apocolocynthoſin: item commentarium in Taciti Agricolam. Tum Graphicen, ſeu de arte pingendi, qua ab ipſa pueritia in hunc diem ſe delectatum ait. Nunc Phaedrum ſub manibus habere in uſus ſcholaſticos. Promittit quoque ad officia Ciceronis, de re vehicularia, de philoſophia Pythagorea, de permutatione literarum. *Matthias von der Laghe*, juvenis, ut ibi creditur, eruditus jam ante biennium publicavit pro Barthio adverſus *Vlitium* Lipſiae forma, quam in 4to vocant. Idem in neſcio quem hymnum Prudentii aliquid edidit. Legavit ei *Barthius* tomum ſecundum Adverſariorum, quod cum aegre ferrent haeredes (quippe aeſtimatum tribus aut quatuor millibus florenorum) lite vincendi fuerunt. Statianus commentarius ſudat etiamnum ſub praelo, mole aequaturus bina volumina, quale occupat Claudianus ejus. Vitam

Bar-

Digitized by Google

Barthii parat *Chriſtianus Daumius*. *Hulſemanni* laudatio funebris in eundem lingua Germanica jam exſtat. Vale, & me ama. Lugduni prid. Id. Quinctil. CIↃIↃCLX.

EPISTOLA. CCCXLVIII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

INcuria, fateor, mea factum eſt, quod *Arnoldi* epiſtola necdum ad te rediit. Eam, Vir Clariſſime, nunc mitto, teque iterum ac iterum obteſtor obſecroque, ut negotium de ſcriptis codicibus Noricis omni cura urgeas. Bibliopolae noſtrates proximas nundinas Francofurtenſes adituri quicquid erit ſarcinarum nullo, ut ſcis, negotio perferre huc poſſint, ſi tempeſtivius occaſio libros mittendi non dabitur. Quod ſi ſubveretur forte doctiſſimus *Arnoldus*, ne periculum libris ſit a longiori viâ, quanquam nihil tale metuendum eſt, ſi tamen aberrent, nec ad poſſeſſores ſuos revertantur, fidem do, pro unoquoque codice duo me repoſiturum ſcripta exemplaria nihilo deterioris notae. Scis enim ex amicorum munificentia ac dono non paucos penes me extare codices Naſonis manu exaratos, qui nulli aut exiguo ſunt uſui, cum eos jam abunde ſim perſcrutatus. Hoc, quaeſo, officium praeſta non tam mihi, cui longe majora praeſtitiſti, quam Naſoni. Quid detrimenti paſſus ſit a [1] populari ſuo recordaris. Qui dum maximam vim codicum ſcriptorum vana crepat oſtentatione, omnes deterruit a medicina optimo vati admovenda. Idem ne & nunc eveniat metuo, cum tamen infinita propemodum ſuperſint in eo caſtiganda. Quare non gravabor ſubire laborem quemcunque in conferendis ſcriptis exemplaribus Sulmonenſis noſtri, dum illum paulo cultiorem, quam nunc circumfertur per eruditas manus, praeſtitero. Nolim enim *Cioſanis* annumerari, ut ambitionem meam ingenue tibi aperiam, quem nihil mearum ineptiarum ſoleo celare. De *unco catenae* nihil neceſſe eſſe oportune me mones. Vellem tamen paulo tempeſtivius monuiſſes, ſunt enim ea jam a typographo deſcriptà & praelo commiſſà. Sed cum ipſe demum dubitarem, timide conjecturam iſtam propoſui legentibus. Utinam in hoc uno peccaſſem! Sed alia erunt haud dubie majoris rei. Quare nolim de hac Naſonis editione praeclari aliquid tibi pollicearis. Animo enim defaecato haec ſtudia erant tractanda, qui nullus mihi adfuit. Itaque curas ſecundas feliciores fore auguror. In iſta de *unco* obſervatione alium Naſonis locum tentavi in Ibide verſ. 166. ubi pro *Infixuſque tuis oſſibus uncus erit*, contendo ſcribendum eſſe *faucibus*, quod uncus gutturi ſoleret infigi. Si hoc bonum habet iſta obſervatio. non prorſus eſt ſuperflua. In Valerio plurima caſtigavi, ſed cruda etiamnum & immatura,

1 Intelligit *Herculem Cioſanum*.

nec

nec ſatis percocta. Interim deſignavi locos mendoſos, ut aliorum quoque conjecturae ſit locus. Nec ſatis mirari poſſum bonorum interpretum ſive oſcitantiam, ſive ſecuritatem, qui tot loca peſſime a librariis affecta tranſiliant, nulla aut medicina admota, aut interpretatione, unde poſſit liquere ea illos intellexiſſe, quae ego non aſſequi me lubens agnoſco. *Ab omni parte poli* non eſſe ſollicitandum tibi prorſus aſſentior. Tamen inconcinnum τὸ *omni* bis occurrere tam ſibi conjunctum. Τὸ *genitor* otioſum eſſe videtur, cum jam dixerit, *ſancte pater*. Τὸ *ſenior* ſuam vim habet, ut in illo Horatiano, *Serus in caelum redeas*, ad Auguſtum, & plus dixit, quam ſi *ſenem* appellaſſet. Nec tamen *meriti* reſpuendum. Quae ſequuntur velim ſcire an ſatis Latina tibi videantur, *neque enim in Tyrias Cynoſura carinas Certior*. Habeo enim & in illis quod emendem. Caeterum ex eliſione literae unius, aut ſyllabae, praeſertim concurrentibus duabus vocalibus, ſaepe in illa peccatum eſt a librariis feſtinantibus: ut verſ 66. *juſſos ſic tandem quaerere colchos*. Libri ſcripti *ſectantem: ſic tandem* conjectura eſt Baptiſtae Pii, ut puto. Lege, *juſſos ſic tandem avertere Colchos*. . Jaſonem ſibi gravem amoliri & amovere cupiebat. verſ. 68. *Creditus ignaras*. Nullus eſt ſenſus, niſi reponas, *Creditae ut ignaras Cereris*. *Creditus* primo ſcriptum erat. *Credere Cererem terris* elegans & dignum Valerio. verſ. 89. *dabit auratis & cornibus igni*. Quid eſt dare *colla igni?* Scio quid velit. Sed durum eſt & inficetum. Tranſpoſitas opinor eſſe voces, & reponendum, *dabit aurato praeſignia cornu Colla pater*. Sic & Naſoni, *Vittis praeſignis & auro Victima*. mox pro *altaria cingent* libens caſtigarim, *tingent*. Sed hoc leve. verſ. 342. in pulcherrima Aeſonis oratione, *ut dent noſtro tot in aequore reges:* ſcribe, *video en noſtro tot in aequore reges*. Sed quod ſequitur, *tales, tales ego ducere ſuetus Atque ſequi*. *Tales ducere* honorificum Aeſoni, illud *atque ſequi*, ineptum eſt, cum creſcere potius oratio debuerit, quam tenuari. Repone meo periculo

— tales, tales ego ducere ſuetus,
Statque equidem nunc ille dies, (det Jupiter oro)
Ille ſuper: quo te &c.

Sed modus garrulitatis non eſſet. Mirabar ſtuporem Carrionis, qui libro V. pro *dedere labores* non vidiſſet corrigi debere *edêre*. Sed nunc video id te occupaſſe. Illud vero opinor mihi integrum relictum libro III. verſ. 693. pro *Fert dolor* etiam *eſt* reponendum eſſe. Addam aliud. Auroram ſcis Tithoni conjugem eſſe, tamen *Tithoniam* non poſſe dici autumo. Quomodo a Naſone, Statio tuo, hoc ipſo Valerio, aliis tamen non uno loco appellatur, niſi addatur *uxor* vel *conjunx*. Quomodo apud Maronem,

Te potuit lacrymis Tithonia flectere conjunx.

Quid ergo? Quoties τὸ *Tithonia* ſimpliciter poſitum pro Aurora apud poëtas occurrit, id in patronymicum *Titania* mutari debere contendo. Hoc ſi tibi perſuaſero, omne equidem tulero punctum. Sed pergamus de Aurora bene mereri. Apud Flaccum noſtrum libro II. 73.

Jamque ſub Eoae dubios Atlantidis ignes.

hoc eſt *Pleiadum* inquiunt interpretes. Credo quod Virgilius *Eoas* quoque dixerit *Atlantidas*. Sed aliter iſte locus Maronis eſt intelligendus, quam opinantur. Ego *Eoae Pallantidis* cenſeo corrigendum. Tu videris. In Italia, Romae praeſertim, quid fiat, haec *Bigotii* epiſtola te docebit: quam perlectam mox remittas velim, cum reſcribendum ſit proxime. De *Scheffero* quae nuncias fuerunt accepta. *Matthiae Lagii* nihil hactenus vidi. Amico tamen noſtro non poſſum non favere vapulanti, qui crabrones iſtos irritarit. Ad *Graevium* ſi ſcribes, rogo, commendes illi rem de codicibus Saxonicis Naſonis. Notas meas ad Heroidas *Medonio* inſcripſi, ad Amores *Mario* Senatoribus, huic Divionenſi illi Toloſano, ad Artem Amatoriam *Menagio*, quae Artem in primo tomo ſequuntur *Bigotio*, Tibi, *Langermanno*, *Graevio*, Notas ad tomum tertium deſtinavi, quorum cura ac officio haec ſtudia egregie ſunt ornata. Phaedrum *Schefferi* videre opto. Obſervavi nonnulla ad elegantiſſimum ſcriptorem, quorum nonnulla inſerui lucubrationibus ad Naſonem. Velim ſit, qui Rhemenſem codicem diligenter excutiat. Nam *Rigaltium* in multis ſupinum fuiſſe animadverto. Certe ſchedae Voſſianae paucarum pagellarum in multis a vulgato Phoedro diſcedunt. *Fabrum* tentabo ad bonam mentem revocare, ſi poſſim. Non poterat locus oportunior offerri illo in Arte Amatoria de *male viva macie*. Qui locus cum variis conjecturis ſit exagitatus, ſic ut nullus in toto Naſone magis, ille tamen audet negare locum cuiquam hactenus ſuſpectum fuiſſe. De *Menaſſe* agam cum *Voſſio* noſtro. *Sola enim ex fama is mihi notus eſt: quem in Zelandia ante biennium e vivis ſublatum videor intellexiſſe. Rem fregiſſe neſciebam. Amſtelodamo tamen emigrarat. Vale. Dabam manu propera. Hagae Comitum CIƆIƆCLX. x. Julii.

EPISTOLA CCCXLIX.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

SPero perlatas ad te eſſe, quas nuper dabam. Erant illae ſolito loquaciores: ita tum factum eſt, ut negligerem rem tibi commendare, ſuper qua amicus quidam non ſemel jam me convenit. Is literas mihi exhibuit a *Joanne Holmio*, homine apud Suecos, ut ſcis, opulento: qui filio ſuo praeceptorem circumſpicit, juvenem aliquem literatum, cui & ſtudia ejus committat, & mox in oras exteras abiturum credat. Si quem noſti apud vos, aut alibi morantem in vicinia, quaeſo, mone. *Graevio* noſtro haec ſparta vellem ornanda obtigiſſet. Opinor impetrari ab *Holmio* poſſe, ut praeceptori filii ſui praeter victum quingentos florenos annuos ſtipendii loco aſſignet. Praeſentem te videre geſtio, quando venturus ſis, nam venturum hiſce feriis te promiſiſti, fac ſciam: ne abſim domo, cum venies. Vale & me ama. Dabam Hagae Co-

Comit. CIↃIↃCLX. a. d. XIX. Julii Gregor. Paginas Senecae tui recentes a praelo velim tecum feras.

EPISTOLA CCCL.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

IGnoſce quaeſo, quod tam tarde remitto Bigotianas, quibus profecto immenſum quantum me oblectaſti. Plerumque ſub tempus exeuntium recitationum occupatiores ſumus, dum incepta utcumque finiri deſiderant auditores. Ad *Arnoldum* tamen, ut juſſeras, ſtatim dedi: & inſerui excerpta e tuis, ſi magis eum movere poſſet tam honeſta oratio. In Valerio infinita eſſe corrigenda fateor, ſed vide tamen ne laſcivias ac ſufflaminandus ſis. *Certus in me*, hoc eſt, erga me, pro fido fidelique, cur non dicam? Sic *certa Cynoſura in Tyrias carinas* eſt fida illarum dux. *Qua juſſos ſic tandem quaerere Colchos Arte queat.* Equidem ars erat Peliae Jaſonem amovere volentis. Sed nihilo mollius decurrit oratio: ſe odiis cogi immania in freta, qua arte poſſit ſe (Jaſonem) Pelias avertere Colchos. Nec *juſſos*, nec *queat* hic commode poni videtur. Potius dicere debuerat ſe averti Colchos, qua arte cogatur in freta, ut ibi pereat. At vulgatum ego ſemper ſic accepi. Mox intellexit Jaſon, dolum huic imperio ſubeſſe, nec velleris curam eſſe Peliae, ſed ut Jaſonem irato objiceret mari, rem quidem ſpe eſſe humana majorem. Qua enim arte, via, ratione, ſe inventurum dictos illos Colchos? Interdum optabat plantaria Perſei, aut Triptolemi currus: interdum cogitabat de ſeditione movenda: interdum, tentandum tamen, ſaepe unde periculum quaeſitum ſit, gloriam provenisse. Nam *quaerere* accipio cum effectu, pro invenire, nanciſci, parare, acquirere, ut ſaepe ſolet. Conjeci etiam aliquando: *qua juſſos ſectando quaerere Colchos Parte queat?* qua parte terrarum. *Aut curru ſaevos frenaſſe dracones*, *Creditae ut ignaros Cereris*, non audeo repudiare. Illud, *aurato praeſignia cornu*, prorſus Ἀλεξάνδρειον. Quid ni *Igni* ſit aris, vel ad aras. Scis Juſtini 22. *expoſitis ignibus Cereris tactiſque.* *Tingent* facile admiſerim, nec non, *Video en. Atque ſequi* non perſuades ineptum eſſe: nec illa incrementa, ut quibuſdam locis, ubique neceſſaria. *Sequi*, nempe ſeniores, & eſt ὕστερον πρότερον. Nec valde pulcrum, *Stat ſuper.* *Eſt dolor* non incommodum, ſed nec *Fert* ſpreverim, eſt enim fert in diverſas partes, differt, diſtrahit. De *Tithonia* non inanis eſt ſcrupulus, quem injicis, & valde blanditur *Titania.* De *Pallantide* quoque facile tibi ſubſcribo. Proximae hebdomadis initio ſpero me ad vos excurſurum. Hoc quod nunc eſt otii impendo notis Variorum ad Senecam recenſendis, hoc eſt, ſtabulo Augiae purgando. Rejeceram eam curam in bo-

num [1] *C. S.* ſed is adeo negligenter in primo ſtatim folio rem egit, ut viderem, niſi vellem turgeſcere opus nugis, & certis Flor. codicis dictatis tanquam paris fidei paſſim opponi caſſas conjecturas, aut librariorum errores, mihi ipſi id praeſtandum eſſe. *Bigotium* ſibi fidem dediſſe de variis Joſephi teſtatur *Coccejus*. De praeceptore, habeo quidem unum aut alterum, quem commendem: ſed abſunt, Groningae alter, alter Franequerae agentes. Sed haec coram. *Mallincrotius* ex obſidione ſua teque *Voſſium* amiciſſime & officioſe ſalvere jubet. Vale, πανάριστε, & me ama. Lugduni a. d. XI. Cal. Sextil. CIƆIƆCLX.

1 *Cornelium Schrevelium.*

EPISTOLA CCCLI.

NIC. HEINSIUS

J. F. Gronovio.

Leidam.

CUm exploratum habeam, Vir Amiciſſime, non ingratos tibi eſſe nuncios, qui de rebus literariis peregre nonnunquam ad me perferuntur, *Bullialdi* & *Menagii* epiſtolas nuper admodum mihi traditas hîc mitto, quas ubi perlegeris, ut ad me remittas enixe te rogo. In Naſone meo lentius, quam velim, feſtinant operae. *Tanaquillum Fabrum* pro meritis excepi: nec operam me perdidiſſe opinabor, ſi magis ingenuum ſe poſthac candidumque nobis praeſtabit. Injuriam ab editore epiſtolarum Sarravianarum nobis factam illa occaſione non tam ultus ſum, quam ulturum me praemonui. Longam enim digreſſionem de privatis ſimultatibus loco alieno inſtituere conſultum non videbatur. In Seneca tuo an pulchre negotium tibi ac ſtudia procedant, tum quando excurſum ad nos tuum ſperari jubeas, fac ſciam. De Horatio quoque ut memineris rogo. Ad nobiliſſimum *Schelium* die craſtino ſum ſcripturus, debitaſque acturus gratias pro praeclaro munere. Vale, & me, quod facis, ama. Dabam Hagae Comit. CIƆIƆCLX. a. d. V. Sextil. Gregor.

EPISTOLA CCCLII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

NOn fefellit te conjectura, quum lectionem tam literatarum epiſtolarum mihi gratam fore putaſti. Niſi quod vellem te parciorem in exſpectatione opuſculi, quod mihi in manu eſt, doctis facienda, ne & tuae exiſtimationis periculum adeas, & mihi laborem augeas. Praeſertim quum ego nihil afferre

ferre poſſim boni, quod non praeceptum animo, cognitumque habeas: nihil nugarum (quam majorem opinor partem fore) quod non tibi ante omnes alios puteſcat & ſordeat. *Guideti* Senecam excipiam libens, & quod juverit, quum ipſi, tum Cl. *Menagio* acceptum referam. Sed properato opus: neque enim ceſſant operae. Nec tamen poenitebit me, quae ſuis locis poni non potuerint, in appendicem conjicere. Ego quicquid mihi temporis praeſens cura donat, in Homero Voſſiano contero. Noto diligenter (mihi puta, ne tu cenſeas me manus ſancto codici afferre audere) quid habeat commune cum Euſtathio & Didymo, quid peculiare. Et utriuſque generis invenio non pauca. Non poſſum etiam pati, quin ex rubricis illis, quas verſiculis ſingulis interjectas habet, quaſdam exemplari meo allinam. Atque utinam id incepiſſem facere jamdudum, nec diſceſſus domini in Britanniam (hunc enim mihi terminum liberalitas ejus conſtituit) me occupet, maxime ardente ejus laboris ſiti. In Priapejo videtur legendum:

Ille vocat, quod nos pſolon, pſoloenta ceraunon.

Eſt enim ψωλὸς verpus. Atque etſi nos eam vocem in Latinis non reperiamus, non eſt tamen incredibile in ejus generis epigrammatibus alicui placuiſſe, ut inter Latinas adſciſceretur. Diſtuli has ad te dare, dum MS. Horatio inſidior, ſperabam enim me heſterno, dum patet bibliotheca ſtudioſis, eum ablaturum inſcio illo, qui ſummum in ea jus habet. Id fruſtra fuit, cum ſcripti omnes propriis armariis ſint incluſi. Itaque etſi valde invitus homini quicquam debeam, tamen in tuam gratiam vincam pudorem meum, ut hominem compellem. De meo adventu nihil etiamnum eſt certi. Vale, Decus meum. Lugduni VI. Id. Sextil. CIƆIƆCLX.

In Hercule Oetaeo verſ. 1821. Lipſius notat ex libro: *Ubi negata eſt*. Delrius ſcribit eum conjeciſſe: *Ubi ei negata eſt*. Et ſic editum in *Lipſii* notis a *Scriverio*. Ego ſuſpicor codicem habuiſſe, Lipſiique manum fuiſſe: *Uni negata* eſt. Diſſentio autem ab illo in adjecta vocula *Eſt*. Quanto enim rotundius: *Hic pax cruento rege proſtrato data eſt, Uni negata*. Vel, *data, Uni negata eſt*. Conſidera adhibita, ſi quam habes, vetuſtiore Lipſii notarum editione. In eodem verſ. 1792. *Totus uretur dolor*, conjicio *notus*. Nempe Junonis, hoc eſt, Ipſa Juno noto dolore uretur. Notavi ad marginem exemplaris mei, neſcio quid ad eum locum notare *Barthium* ad Claudian. p. 823. Vide quaeſo, quid illud ſit: & niſi nimium eſt, transſcribe. Quum haec ſcripſiſſem, nuntiatum eſt mihi legationem tibi eſſe decretam, quam ut tibi & reipubl. fortunet, Deum opt. max. veneror toto pectore.

Digitized by Google

EPISTOLA CCCLIII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

DE *Guideti* Seneca, recte te facturum opinor, cenſeoque ſcribas ad *Tennuylium* vel tribus verbis, jubeaſque ejus uſum a *Menagio* petat. Quem codicem, Vir Clariſſime, ut tempeſtive nanciſcaris, hodierno die rem *Tennuylio* commendes velim. Eſt enim in procinctu, excurſurus ad nos mox, *Bullialdus*, quo latore codex ad te curari poſſit & tuto & cito. Peterem hoc ipſe a *Menagio*, niſi ſcriptionis officio nuper admodum defunctus eſſem. Homerum Voſſianum pro ingenti theſauro habendum cenſeo. Atque utinam ex diſcipulis tuis aut familiaribus nonneminem ſubornare poſſis, qui vicariam in ejus editione procuranda operam tibi praeſtet? Niſi feceris, laudem, ut praevideo, divulgati hujus tam docti commentarii Britanni ſibi vindicabunt. Euſtathium multa inde in commentarios ſuos transtuliſſe ſum certus, cum fateatur ipſe: perſuaſum tamen habeo non pauca illic ſupereſſe, praeſertim μυθικὰ, quae Euſtathius vix delibarit. De diſceſſu amici noſtri in Britanniam neſcio an ante hyemem aliquid expectandum ſit. Locum in Priapeis recte a te emendatum judico, atque adeo confido omnia in illo epigrammate jam bene ſe habere. Nam verſ. 7. *niſi res non munda* vix ſatis explicat, quid velit, quare opinabar reponi debere, *merda huic non munda*. Dedecent enim ſalaciſſimum Deum, & cui craſſa erat Minerva, circumlocutionum ambages, adde quod ipſe apud Horatium dixerit, *merdis caput inquiner albis*. Lectioni Senecae tui necdum licuit incumbere, niſi quod heſterna nocte, dum ſomnum experior difficilem, nonnulla in Hercule Furente ſummis labris attigi, quae mire placuerunt. Choro actus primi diſputari & quaeri ab interpretibus video,, quid intelligatur per *baccas Cadmeas*; at mihi vix eſt dubium *Cadmeas Bacchas* a Seneca nobis hic loci datas eſſe, nec Thebanas intelligi debere, quanquam has quoque, ſed Cadmi filias Ino, Autonoen, & Agaven, quae Pentheum diſcerpſerint illo loco. Erat enim locus ille in agro Thebano notiſſimus, & peregrinis oſtendebatur, ut ex Statio tuo liquide apparet: ad caedem Penthei illum reſpicere ut credam, verſus ille facit, *Aſperſa die dumeta rubent*, ac ſi occulte vellet, *quae ante Penthei ſanguine aſperſa rubuerunt*. Fuit etiam, cum ſcribendum putarem, *incita Bacchis*, ut in illo verſu, *plauſuque pedum gemit incita tellus*. Sed hoc vix neceſſarium videtur. Dum has ſcribo, perferuntur ad me pagellae illae notarum ad Naſonem mearum, quibus *Fabrum* defricui. Vellem profecto vehementer hunc contentionis ſcopulum praeternavigare licuiſſet. Sed os homini ſemel obſtruendum fuit, ne pergat impoſterum ſui ſimilis eſſe. Illa occaſione curam adhibui toto diſticho lib. II. Art. 659. illuſtrando, cujus primam

Digitized by Google

primam partem nemo, quod ſciam, mendi hactenus ſuſpectam habuit.

Si paeta eſt, Veneri ſimilis: ſi flava, Minervae.

Sit gracilis, macie quae male viva ſua eſt.

Paeti oculi in Venere commendati, in Minerva flavi. Notus Priapejorum verſus, *Flavo Minerva lumine eſt, Venus paeto.* atqui Naſo vult vitia puellarum proximitate boni alicujus excuſanda eſſe. Si flavi igitur oculi in Minerva, in Venere paeti boni ac laudati ſunt, cur non & in puella? Sane Naſo exceſſum aliquem vitioſorum oculorum reſpexit, quod ex vulgata ſcriptura tamen non deprehendas: jam dixerat fuſcas vocandas, quibus ſanguis eſſet pice nigrior. Non multis te morabor. Scripti majori numero,

Si craſſa eſt Veneri ſimilis, ſi parva Minervae.

Quidam *Graſſa*, & *Groſſa*, & *laeſa*, ſed illi recentiores, & pro *parva*, unus *prava*. Conjeci igitur,

Si qua ſtraba eſt, Veneri ſimilis, ſi rava, Minervae.

Nam omnium veterrimus Regius, *Si craſia eſt.* Militat pro hac conjectura locus Horatii libro I. Sat. III.

At pater ut gnati, ſic nos debemus amici,
Si quod ſit, vitium non faſtidire, ſtrabonem
Appellat paetum pater.

Ravi quoque *oculi* peſſimi habiti, ut ex Feſto docemur, qui medii erant inter flavos caeſioſque, quales Palladis credebantur. Pluribus hanc conjecturam in notis aſſerere ſum conatus. De legatione conditionem nondum accepi. Habui a *Langermanno* nuper, quibus de adverſa valetudine queratur, ſeque exauctoratum a Principe Mecklenburgico poſt longas preces affirmet. *Lipſii* ad Senecam Notas habeo ex editione Raphelingiana CIↃIↃCLXXXIX. in iis quoque legitur, *ubi ei negata eſt.* De altero Senecae loco *Barthius* ad Claudianum cenſet, non eſſe eum culpandum cum Heinſio, eſſe enim eruditius dictum, quam ſonare vulgo audiatur. Sic *famem paſcere* Eucheriam dixiſſe Paraenetico ad Valerianum, *hoc interno ac ſalubri cibo diſce animae famen paſcere*, nihil praeterea. Mitterem nunc catalogum bibliothecae cujuſdam menſe proximo hîc divendendae; ſed interpellor, mittam igitur proxime. Vale, decus noſtrum. Dabam Hagae Comit. CIↃIↃCLX. a. d. XI. Auguſt.

EPISTOLA CCCLIV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

CUſtodem [1] Palatini noſtri Apollinis bis domi conveni. Ille contumeliam interpretatur, ſemper adiri abs te per allegatum, ſe etiam veterem familiarem

1 *Ant. Thyſium*, Bibliothecae praefectum.

facienda: cum munus legationis Suecicae necdum admiſerim, & fortaſſis admiſſurus non ſim. Si admiſero tamen, feſtinanda erit profectio ante hibernam tempeſtatem. Itaque in anteceſſum de theologo mihi proſpicere volui, ne ea res moram objiciat properaturo. Vale & veni. Dabam Hagae Comit. CIↃIↃCLX. a. d. XXVII. Auguſti.

EPISTOLA CCCLVI.

NIC. HEINSIUS.

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

FRaudare te nolui lectione hujus epiſtolae, quam mihi nudius tertius a *Gudio* tulit tabellarius Pariſienſis. Commendaram illi hinc diſcedenti Remenſem inter alias bibliothecam, quod eam codicibus manu exaratis inſtructiſſimam eſſe in Burgundia e Divionenſibus olim intellexiſſem, nec excuſſam eſſe ab hominibus literatis probe noſſem. Secutus ille conſilium meum, quos ſtudiorum profectus illic fecerit malo ex ejus epiſtola, quam ex me intelligas: ubi perlegeris epiſtolam, ea ut ad me mox revertatur, da quaeſo operam. *Bullialdum* die Lunae aut Martis proximo cum Illuſtriſſimi *Thuani* uxore hîc expectamus. An Senecam *Guyeti* ſecum ferat, ubi venerit, faxo ex me intelligas. Juveni Gallo, quem mihi commendas, gratificari multis nominibus optem. Unus de ſermonis noſtri vernaculi cognitione eſt ſcrupulus, qua ſi vel modice ſit inſtructus, cum alteri, quem *Scultingius* commendat, praetulerim. Tuum eſt hoc arbitrari. Si integrum tibi non eſt ad nos excurrere, vobis ego proximis diebus adero, quando pluribus de hac re agemus. Qui profectioni ad Suecos meae praefracte apud Amſtelodamenſes ac pertinaciter obnitebatur, victus eſt ſuffragiis univerſi Senatus, ac manum dedit. Poſtea Ordines Hollandiae me mittendum eo cenſuerunt, ac cum iis Zelandi conſpirarunt. Reliquas provincias quoque conſenſuras auguror. Sed an profectionem auſpicaturus ſim ante tempeſtatem hibernam dubito. De Naſone quoque meo lentum eſt negotium. Notas ad Faſtos meas jam deſcribere inceperunt operae typographicae. Elzevirium Leidenſem rogo moneas, famulo ſuo ad nundinas Francofurtenſes profecto quamprimum in mandatis det, ut ſi quid faſciculi aut ſarcinarum tibi mihive inſcriptarum ea in civitate acceperit, id ne caeteris adjungat ſarcinis, ſed ocius huc ſecum ferat. Nam ſi Norimbergenſes membranas Naſonianas meis uſibus conceſſerint, eas ante profectionem Suecicam a me pervolvi eſt neceſſe, ac propterea feſtinandum, ne cum reliquis libris huc miſſae, ac proinde tardius perferendae, meis uſibus ſubtrahantur. Vale, vir amiciſſime, & mihi bene velle impoſterum perge. *Voſſius* noſter graviter aegrotavit: ſed jam convaleſcit. Dabam feſtinus v. Octobr. Hagae Comit. CIↃIↃCLX. *Menagii* verſus, quorum *Gudius* memi-

nit ac copiam mihi fecit, miſiſſem una cum literis; ſed eos mox reddendos *Chriſtianus Hugenius* heri a me abſtulit: redditos, ſi jubebis, mittam: ut videas non immeritas nimiae libertatis poenas amicum noſtrum dediſſe.

EPISTOLA CCCLVII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

Quum *Limogius* noſter, (hic eſt, quem *Fabricius* egoque nihil profecto ſupra meritum tibi laudavimus) negotii cujuſdam cauſa Hagam excurreret, auctor illi fui, ut te ſalutaret. Nec renuit ille, & epiſtolam, quam alioqui debebam tibi, popoſcit. Videbis an tibi ſatisfaciat. Legationem tandem bona fide etiam ab obtrectatoribus tibi decretam ex animo gratulor. *Goedii* literas vidi libentiſſime, & cum gratiarum actione remitto. Elzevirium monebo hoc ipſo, opinor, die: nam proximum triduum domo egreſſus non ſum corpuſculi curandi ergo, quod horrores morbi minabatur. Cl. *Voſſium* convaleſcere gaudeo. Cl. *Bullialdus* ſi ſecum tulerit Senecam *Guideti*, ut quam primum mittat, rogo, cures. Ne nihil tibi reddam pro epiſtola *Gudii*, en conſpectum curarum *Mallingrodii* in Hieronymum. *Menagii* verſus exſpecto. Vale, meum & literarum unicum decus. Lugduni VI. Idus Octobr. CIƆIƆCLX.

EPISTOLA CCCLVIII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

Tardius ad tuas reſpondeo, vir ſumme, quam fieri oportuit. Sed dum *Bullialdi* noſtri adventum ac congreſſum operior, officium ſcriptionis differre ſum coactus. Is ergo, quod mirere, nihil mihi tibique a *Menagio* attulit, cum tamen tibi Senecam *Guyeti*, mihi Virgilium manu exaratum obtuliſſet. Credo hominem exiſtimationi contra inſultum Senatus tuendae intentum de promiſſo non potuiſſe cogitare. Accepi tamen poëmatum ejus novam editionem, pro quo munere cum gratias illi ſim acturus perendie, de Virgilio non miſſo obiter mentionem injiciam. Si quid de Seneca *Guyeti* vis additum, tempeſtive monendus ſum. *Limogius* me convenit, placuitque. Sed hominem ſermonis Belgici vix gnarum, qui commendare poſſim Proceribus haud video. Nos de re tota coram aliquando confabulabimur. Nam de profectione mea, quantum video, lentum erit negotium. Mea enim intereſt ne pedem hinc

Digitized by Google

hinc moveam, niſi lite judicata, quae ſola me moratur, quod cum proceres noſtri intellexiſſent, heroes *Wittius* ac *Bellimontius* inſtructi publica auctoritate Judices convenerunt, monueruntque intereſſe rei publicae, ut cauſae meae diſcutiendae ſuprema manus quam primum imponatur, idque ſe facturos judices ſunt polliciti. Interim ambitioſis, quaeſo, titulis abſtine impoſterum. *Menagii* verſus hîc habes, cum *Gudii* epigrammate apologetico, nimis certe bono in mala cauſſa. De codice Norico multa magnifice amicus ille noſter erat pollicitus, qua in re alienis potius oculis, quam ſuis, credidit. Eſt enim codex recentis notae; an caſtigatus ſit & fidus, necdum affirmare poſſum. Mox intelliges. De codicibus Remenſibus plus ſpero. Lucani tria exemplaria a *Rottendorphio* accepi, quatuor ab Illuſtriſſimo *Thuano*. *Spanhemius* interim, ea de re non ſemel per me monitus, praefracte tacet. Utar igitur illis codicibus mihi. Anacreontem *Fabri* habeo, ſed necdum perlegi. Meis in Faſtos animadverſionibus ſupremam manum poſt biduum triduumve typographi imponent. Vale, flos & ocelle elegantiorum literarum. Dabam feſtinus Hagae Comit. CIↃIↃCLX. a. d. xx. Octobr. Gregor.

Chriſtianus Hugenius Lutetiam profectus eſt, ante diſceſſum propoſuit mihi caſtigationem in Naſone ſuam, quam puto eſſe veriſſimam, libro XII. Met. initio fabulae de ſingulari Achillis & Cygni certamine,

----- *Hectorea primus fataliter haſta,*
Proteſilae, cadis: commiſſaque praelia magno
Stant Danais, forteſque animae, neque cognitus Hector.

Itane vero? non cognitus Danais Hector? qui virum fortiſſimum Proteſilaum interfeciſſet? Legit feliciter, ſi quid video, Hugenius, *fortiſque animae nece cognitus Hector*, ut per fortem animam Proteſilaum intelligat, cuius paulo ante meminerat. Pro ſpecimine editionis S. Hieronymi *Malincrotiano* multum tibi debeo: de *Capellani* noſtri ode judicium tuum fac ex te audiam. Nam & ad illum proxime ſum ſcripturus.

EPISTOLA CCCLIX.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

PRoxime praeteritis diebus uberius ad te ſcripſi, Vir Clariſſime. Haſce nunc paucis verbis, & quidem feſtinans, ſed magno cum affectu exaro, commendaturus tibi Nobiliſſimum hunc juvenem, cujus pater primis in republica Gedanenſi dignitatibus fungitur, uti ex *Fabricii* noſtri epiſtola plenius intelliges. Cum ante quinquennium in portum Gedanenſem tempeſtate atrociſſima compulſus in urbem aeger me recepiſſem, atque illic multo tempore decumberem, Pater fraterque generoſi hujus juvenis plurimis officiis me ſunt pro-

proſecuti, quibus paria facere cum non poſſim ipſe, ad te aliosque amicos eſt confugiendum, ut officio partibuſque meis ſuccedatis, & egregiam animam omni ope praeſidioque veſtro foveatis. Vale. Dabam Hagae Comit. CIↃIↃCLX. a. d. XXI. Octobr.

EPISTOLA CCCLX.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

ITa me circumſtrepunt diripiuntque adventores & auditores quotidiani, ut longinquis & abſentibus reſpondere parum poſſim. At te diutius carere minime decet, quae benigniſſime mecum communicaſti. Placuerunt autem omnia valde, in primis ode *Capellani* noſtri, quae & ipſius cum ingenio, tum fama & nobilitate digniſſima mihi viſa eſt. Vellem unum, non contemptos novos ſoceros. Sed in hanc partem apud ſuos peccare non poteſt. *Voſſius ὁ πάνυ* Homerum ſuum repetiit, cujus uſum certis verbis mihi conceſſerat uſque ad iter ſuum Britannicum. Si, quia ad inquirendum aliquid ipſe indigebat, facile patior: ſed ita ut quamprimum remittat, quod, ubi eum videris, te pro me oratorem eſſe velim. Conjectura in Ovidio non diſplicet: neſcio quid tamen retinet, ne extra aleam eam ponam. Gedanenſis mihi eſt eritque commendatiſſimus. Vale, mi Heinſi, & bene rem gere. Patribus cauſam tuam curae eſſe gaudeo. Iterum vale. VI. Kal. Novemb.

EPISTOLA CCCLXI.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

PRo *Bigotii* epiſtola ad me remiſſa multum tibi debeo. Habes hîc *Menagii*, quam poſtulabas, ea quoque cum commodo tuo mox ad me revertatur licet. Ad *Tennuylium* cum literarum non nihil dabis, memineris velim odes nuptialis a *Capellano* nuper editae, meaque opera tibi traditae, ut juſſus eram ab auctore ipſo. Poteris autem gratiarum actioni laudis nonnihil inſerere, ſi quod encomium verſus illos meruiſſe judicabis. Hoc officio hominem tui ſtudioſiſſimum demereberis, & ad res *Tennuylii* porro fovendas provehendaſque, quod multa cum ſedulitate fecit hactenus, de novo accendes. Si notum habes nomen bibliopolae Amſtelaedamenſis, apud quem vaenales exſtant *Reineſii* epiſtolae,

Digitized by Google

ſtolae, id, quaeſo, ut ſciam fac quamprimum. Vale, mi Gronovi. Dabam Hagae Comit. CIↃIↃCLXI. a. d. III. Februarii.

EPISTOLA CCCLXII.

NIC. HEINSIUS.

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

M*Enagii* epiſtolam vix ad te miſeram, cum ex proceribus noſtris maxima ſane cum voluptate intellexi, dignitatem illam, quam votis omnibus tibi deſtinabam, in te collatam eſſe. Serus tamen gratulator te accedo, quod mihi viſus ſim, longe majori jure hoc officio apud Academicos veſtros functurus, quam apud te. Ad quos, ſi bona ſua intelligunt, honoris tibi habiti pars potiſſima profecto ſpectat. Vnum doleo, integrum tibi per hunc magiſtratum vix fore, ut ad nos excurras, tuoque conſpectu, quo frui ante abitum in meis aedibus unice optabam, me quodammodo fraudari per demandatam tibi hanc de novo provinciam. Caeterum exactâ illâ ſedulitate tua atque accurata diligentiâ fit, ut nemini Leidenſium veſtrorum libentius moleſtus obſtrepam ac importunus, quam tibi. Duas accepi nuper epiſtolas, ex Galliis alteram, alteram ex Italia. Utramque ubi legeris, facile agnoſces, ut puto, nihil tibi cum iis negotii eſſe, ſed quicquid illic a me poſtulatur & contenditur, ad Cl. *Golium* majori ex parte pertinere. Atque hoc ipſo nomine nunc te compello, ut illi utramque harum, quas nunc mitto, epiſtolarum aut tradas ipſe aut tradendas cures, ſimulque effectum des, ut & de Indice operum *Vietae* ineditorum ſereniſſimo Etruriae Principi quamprimum gratificetur, & V. Ampl. *Bernardi Medonii* Senatoris Toloſani, de illuſtranda veteris Urnae inſcriptione, deſideriis ſatisfaciat. Character urnae inſcriptus eſt Arabicus, ni fallor, ſed antiquus. Nam quod eam ad Neronem trahunt, nugas maximas opinor eſſe. Sed vos videritis. Si aqua hîc haeret doctiſſimo *Golio*, alium eſſe apud vos linguarum Orientalium probe gnarum intelligo, cui *Niſſelio* ſit nomen. Vale, vir & amice ſumme, atque operam da, ut ambae mox epiſtolae cum reſponſione ad me revertantur, ne praeter fas & aequum preces hominum optime de me meritorum odioſa procraſtinatione ludam, aut fruſtari pergam. Senecam Tragicum quando videbimus? Dabam Hagae Comit. die x. Febr. CIↃIↃCLXI.

Digitized by Google

EPISTOLA CCCLXIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

QUod mihi gratularis hoc annuum collegii noſtri magiſterium, habeo gratiam. Sane ſi a multis annis hoc cuiquam nec cupido nec optanti obtigit inſperatum, is ego ſum: ſed non habuit omnem fortuna campum, in quo tu quoque ſuffragator fuiſti. Video umbram honoris, aliquid praeſidii ad rem familiarem, moleſtiae invidaeque ſatis, adverſum quas an ſemper hominibus, incertum eſt, animo certo meo & inſtituto, Deo benevolente, ſatisfecero. Ad *Golium*, quae juſſeras, ſtatim detuli, & tundere hominem non deſtiti, donec, quod vides, ab eo nanciſcerer. Tituli exemplum arbitratus eſt ſe jure ſuo retinere. De Pythagoricis non aufert omnem ſpem convertendi, ſed praecipuam difficultatem ait eſſe in nominibus propriis, quae ſic primum Arabes, deinde & librarii contorſerint ac depravarint, ut quid Graece ſonent, aegre poſt multam meditationem reperiatur. Senecam operae, vel earum dominus, morantur. De centeſimis uſuris & unciario foenore Αντεξήγησιν dedi alii typographo, & jam tria folia ſunt expreſſa. *Capellani* memor ero. Nomen bibliopolae, unde emptae epiſtolae *Reineſii* ſunt, eſt *Pieter van den Berg. Glandorpius* in Onomaſtico ſcribit *Rob. Titium* lib. I. controv. locorum cap. IV. legere apud Feſtum: *Raviliae a ravis oculis, quemadmodum a colore fuſco Sullae. Scaliger* ad Feſtum hoc *Turnebo* tribuit. Velim ſcire, utrius putes, & ut verba *Titii* in hanc rem deſcribi mihi cures. Vale, vir nobiliſſime, animo & genere, & me ama. Lugduni a. d. XIII. Cal. Mart. CIↃIↃCLXI.

Nobiliſſimum *Voſſium* plurimum ſalvere jubemus ego & *Junius*, qui grates illi agit ingentes, nec poteſt induci nunc quidem, ut delatam conditionem accipiat. Hoc coram illi vel ego vel ille renuntiaſſemus, ſi redux Amſtelaedamo domi nos heri inveniſſet.

EPISTOLA. CCCLXIV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

DE urnâ veteri rem diligenter a te curatam eſſe gaudeo apud Collegam tuum, Ampliſſime & Magnifice Vir: quo officio cum me, tum *Medonium* quoque, hominem tui ſtudioſum imprimis ac obſervantem, demeruiſti. De

De indice operum *Vietae* ineditorum vellem pari paſſu negotium proceſſiſſet: quem ſi a *Cl: Golio* fruſtra ſperamus, aut a *Schoteni* ȣ *μακαρίτȣ* fratre, aut a *Johanne Elzevirio* obtineri poſſe non deſpero, niſi is a civitate nunc abeſt. De Pythagoricis Arabum ſcriptis promiſſa *Golii* flagitare & convenire *Datus* non deſinit: cui praecipuae curae eſt, ut ipſos libellos Arabicos conſequatur, ſi ſermone Latino donatos impetrare non dabitur. Nec quicquam cauſae eſt, cur morae multum nectat *Cl. Golius* in depravatis nominibus propriis; quae in integrum reſtituenda & vindicanda a mendis ipſi *Dato* malim relinquat. Affinis tuus ad me ſcribit, ſe nunc in Porphyrii Pythagoricis occupari, quorum codicem vetuſtum ex Memmiana bibliotheca depromptum ſit nactus. De centeſimis uſuris quae commentatus es, avide expecto. Locum Feſti *Titius* libro I. cap. IV. locorum controverſorum adducit, ſic ut in epiſtola tua exhibetur, quo vulgatam in Plutarcho ſcripturam contra caſtigationem *Sigonii* tueatur. Sed nihil in Feſto ſe mutare aut corrigere monet, aut addit, ut veriſimile ſit *Turnebi* conjecturam eſſe, quod tamen ex indice adverſariorum haud liquet: diſputat autem *Titius* contra *Sigonium* ſuper nomine *Sullae*, quod is in vita Coriolani, ubi agitur de cognominibus Romanis, Σίλλας, ἀντὶ ȣ Σύλλας repoſuiſſet, contenditque nomen Sullae a colore corporis derivari. *Holſtenium* graviter aegrotare, & tantum non conclamatum eſſe narrat *Bigotius*. *Silvercronius* ex Suecia redux, aſſeverat Heram ſuam Aprili menſe nobis adfore. Quae *Voſſio* noſtro ſignificari jubes, ſignificabuntur. Vale, decus immortale literarum. Dabam Hagae Comit. CIϽIϽCLXI. a. d. XIX. Febr.

Sed heus! *Menagii* epiſtolam, quam nuper a me flagitabas, necdum ad me rediiſſe velim memineris.

EPISTOLA CCCLXV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

JUſſit noſter *Graevius*, ut hoc commentarii in Statium *Barthiani* ſpecimen ex Germania recens allatum ad te mitterem. De Adverſariorum tomo inedito necdum deciſa lis eſt. Quid ex Italia nunciet *Bigotius*, ex ipſo, quam ex me malo intelligas. Quare literas ipſas hîc mitto, ſed ea lege, ut ante diem Mercurii proximum ad me revertantur, cum reſponſum illis ſine mora ſit parandum a me, ne id Romam perferatur, poſt amici noſtri ex illa urbe profectionem, quam ante feſtum paſchale parabit. De Indice operum *Vietae* edendorum aurem rurſus tibi vello, aut ſi nihil expectandum eſt a *Schotenii* fratre & ab *Elzevirio*, fac id ſciam quamprimum. Bacchanalibus hiſce ſi diem alterumque poteris vacare mihi, & ad me excurres, multum me demereberis. Lectiſſimam quoque uxorem quominus hoſpitam mihi adducas, nihil, ut opinor,

Digitized by Google

opinor, obſtat. Commentarium tuum de centeſimis uſuris fac brevi videamus. Vale, Vir Magnifice, dabam Hagae Comit. CIↃIↃLXI.

De *Menagii* quoque epiſtola velim memineris. In *Schotenio* aut *Elzeviriis* compellandis operam vicariam doctiſſimus *Junius* non invitus tibi, ni fallor, praeſtabit.

EPISTOLA CCCLXVI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

DE Arabicis Pythagoreis diem profert, & ſpem convertendi redintegrat poſſeſſor. *Scoteni* fratrem percontatus ſum: negat putare *Vietae* alia habuiſſe aut noviſſe fratrem, quam quae ediderit: tamen ſchedas ejus ſe perluſtraturum. A *Golio* antehac accepit, *Spagnetum* fuiſſe Senatorem Burdigalenſem, qui complura inedita *Vietae* habuerit, & miſſurum huc, ut typis deſcriberentur, pollicitus fuerit: eum poſtea excidiſſe gratia regis, & Burdigala exſulare juſſum: inde neſcire, quid homini, quidve ſcriptis illis acciderit. De *Menagii* & *Bigoti* literis amo te plurimum. Priores quod accipis tardius, memoriae & feſtinationis meae vitium eſt. Auxit hoc triduo negotia nobis *Capuzellus*, qui fatuus, quum & capite cenſus eſſet & proletarius, putavit decoquere ſibi licere: quod jure ſuo primae centuriae faciunt. Hodie Deo volente primum praeſidebo in tribunali, & offendendum aut [1] dextrum aut ſiniſtrum cornu; medii nihil eſt. Non ſum avidus ſimultatum, nec modeſtiae, ut ſpero, fines egrediar: ſed quia evadere non poſſumus, ita potius agamus, ut ſi qui oderint, bonos tamen viros fuiſſe ſentiant. Tibi, puto, probabo rationem meam. Vale, mi Heinſi, Lugduni VI. Non. Mart. CIↃIↃCLXI.

Ad *Spanhemium* ſcribendum eſt. Puto me optime per te literas commendaturum *Grotio*. Iterum vale, decus meum.

1 Haec ut intelligant lectores, ſciant in Senatu Juridico Academico primum locum Rectori cedere, qui ad dextram habet quatuor ex Profeſſoribus Aſſeſſores, ad ſiniſtram quatuor urbis Conſules, & duos Scabinos. Quod vero ſe non poſſe utriuſque cornu gratiam tenere queratur Gronovius, idem nobis adhuc evenire ſolet, qui ſaepe memores inde iras ſentire cogimur, cum ſolius aequi & legum rationem habendam eſſe cenſeamus.

EPI-

EPISTOLA CCCLXVI.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

A *Spanhemio* has hoc ipſo temporis momento accepi, quibus cum perendie ſit reſpondendum, nihil tamen te ignaro atque inconſulto agendum mihi putavi. Quid reſponderi velis tute praeſcribe, de tuo enim capite comitia, ut vides, habentur, & de tuo corio luditur apud Heidelbergenſes. De indice operum *Vietae* ineditorum non poſſe me gratificari Etruriae Principibus vehementer doleo. Egi ea de re heſterno die cum ipſo Elzevirio, cum forte in hac civitate ſe mihi obvium dediſſet: ſed & ille perplexe dubieque reſpondet. De *Chapuzello* riſum moviſti. Fatuum tu appellas, & ſubſcriberem ego huic elogio, niſi homines longe magis ſe fatuos inveniſſet, de creditoribus me loqui facile intelligis, quamvis Sphingem domi non habes, quae hariolari te doceat. Vale. Dabam praecipiti calamo. Hagae Comitis. CIƆIƆCLXI. a. d. III. Martii.

EPISTOLA CCCLXVII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

IGnoſcendum viris bonis, quando, ut praeco Granius, non contemnunt ſe. Nec neceſſe eſt, ut nos contra faſtidiamus. Ego in fine epiſtolae adjeci poſt illam ſcriptam te egiſſe mecum, & me aegerrime ferre, quod non equis, velis. Sed cogitare ipſum juſſi, uxorem me habere, & ex priori conjugio quatuor liberos: illam haeredes, hos avitam haereditatem habere Daventriae. Hoc tantum, & his poene verbis. Tu adde, quae videbuntur, dum ne illos videamur ſpernere. Vale. Lugd. Batav. CIƆIƆCLXI. a. d. V. Martii.

1 Ex his diſcimus, actum fuiſſe a Palatino Electore de evocando *Gronovio* in Academiam Heidelbergenſem.

Digitized by Google

EPISTOLA CCCLXVIII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

NArro tibi, Magnifice & Celeberrime Vir, *Holſtenium* noſtrum e vivis exceſſiſſe, maxima ſane jactura rei literariae. De operibus ejus poſtumis in lucem proferendis cum cogitent Cardinalis *Barberinus* & *Bigotius* noſter, atque horum nonnulla typis noſtratibus deſcribi velint, tu quid cenſeas ante explorandum duxi. Jamblichum & Hieroclem non opinor multum vendibiles fore. Stephanum Byzantium & Geographos ineditos reor praeſtare ut ſeligamus. Sed tu videris, quid de te polliceri aut poſſis aut velis. Nam me in Sueciam avocari meminiſti. Certe ſi rei literariae commodis conſultum non cupis, quod te cupere, & quidem maxime, ſum certus, & aliquid gloriae popularis tui dandum eſſe haud ignoras, nec pietati erga illum tuae defuturum te auguror. Caetera *Bigotii* ipſius plenius te docebit epiſtola, quam hîc mitto. Mitto & alteram, quam a *Gudio* accepi heſterno die. Perendie ſummo mane *Bigotio* ſum reſponſurus, nec procraſtinationem res permittit, cum ille Roma ante exactum quadrageſimalis feſtum jejunii ſit diſceſſurus. Fac ergo, ut vel tribus verbis die craſtino intelligam, quid reſponderi velis. Vale, & me totum tuum ama. *Spanhemio* tuas jam miſi. Dabam manu praepropera Hagae Comit. CIƆIƆCLXI. a. d. IX. Martii Gregor.

EPISTOLA CCCLXIX.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

CUm pedem jam fixerim in Sueciâ, Vir ſumme, ejus rei ſi te ignarum eſſe paterer, nequaquam facturus videbar pro arctiſſima neceſſitudine, quae mihi tecum interceſſit hactenus. Occurri in ipſa via Reginae noſtrae, quae omni officiorum genere me proſecuta eſt, ſic ut invitum quodammodo ac nolentem compulerit ad relegendum leucarum quatuor Suecicarum iter; idque in Halandia provincia. Helmaeſtadii diem unum eſt morata, quod dolores dentium cauſaretur. Adfui illic ei aſſiduus, atque una pranſus ſum. In viâ multus nobis de te ſermo fuit, rheda enim ſua me exceptum interrogabat plurima cum cura, quid tu, quid caeteri homines apud nos literarum periti ageretis. Opuſcula *Holſtenii* poſtuma, Stephanum Byzantium imprimis ut ederes, officii tui

Digitized by Google

tui contendebat eſſe, ſeque per literas hac de re tecum velle agere aſſeverabat. Hamburgi in autumnum proximum eſt moratura, inde per Bataviam noſtram iter Romanum meditatur. Mores & ſermones ſatis compoſitos prae ſe ferebat, tum literarum quoque amorem. Mortem *Holſtenii* multum deplorabat, ac querebatur eo e vivis ſublato vix eſſe, cui bibliothecam ſuam poſſet committere. Commendavi illi *Meibomium*, quod is Hafniae paulo ante me conveniſſet, nonnihil jam mutatus ab illo Hectore, qui arroganter omnia ſolebat agere, orbatus enim *Gerſdorphio* patrono, alium circumſpicere ſe haud diſſimulabat, cujus in clientelam tranſiret, aulae Danicae pertaeſus, & egeſtatis, cum qua nunc ibi conflictandum eſt. Admiſit commendationem Regina: petiitque ut per literas cum *Meibomio* hac de re agerem. Sic poſt protractos in multas horas ſermones ab illa diſceſſi, quod Holmiam mihi eſſet contendendum; ipſa Danicum iter proſequeretur. Omnia ex ſententia apud illam cum mihi ceſſerint, illud unum parum pro expectatione contigit, quod in aere meo ſe eſſe non quidem inficiabatur, ſed diſſimulabat. De paterno negotio, cujus ipſe mentionem injiciebam apud proceres Suecicos a me urgendi, ſic diſſerebat, ut cum multo rubore culpam ſuam agnoſceret, ſeque male omnino de me meritam fuiſſe fateretur. Cum aſſeverabam, eo nomine me peccaſſe, quod rarius ſe curis gravioribus diſtractam de hoc negotio interpellaſſem, cum totos interim dies a praefrictae frontis hominibus obtunderetur, reponebat, modeſtiam meam non debuiſſe mihi nocere, ſeque pudere facti indigniſſimi, quod ſi revocari poſſet, libentiſſime ſe mihi gratificaturam. De ſucceſſore ſuo ſic loquebatur non ſemel, ut notis minime occultis ejus odium proderet. Praeſertim temeritatem ejus culpabat, ſtultitiam, ut verbis ejus utar, qui noſtros homines infenſos ſibi reddidiſſet, & cum illis navali certamine auſus eſſet congredi. De praelio Finonico laudabat fortitudinem & bellandi peritiam in milite noſtro, tum addebat, τὸν δεῖνα primum omnium orbi univerſo revelaſſe horribile arcanum, Suecos videlicet non eſſe invictos. Plura hujus generis commemorare poſſem, ſi eſſent ea hujus loci. De litis meae eventu cum ultro me compellaret, reſpondi victoriam adhuc ambiguam, ac in dubio palmam eſſe. Sed quid ſi ſuccumbas, inquit, herbamne porrecturus es adverſae parti, & in judicum ſententiam conceſſurus? Minime, inquam, cum pateant non quidam altae caligranteſque feneſtrae, quod ille ajebat, ſed amaeniſſima terrarum Italia, & tuum patrocinium, quo confugere poſſim. Subriſit illa, & accipiens omen, utinam hac lege vincaris, ait, hoſpitemque me ſibi fore longe gratiſſimum addidit. Ita frontem ultro citroque in via exporreximus. In laudibus meis ad nauſeam uſque apud Italos ſuos operoſa erat. Me ſcilicet unum eſſe, quem Latinae Muſae hac tempeſtate benigniter reſpexiſſent. Dum ſic nugabatur illa, vix a riſu temperare mihi poteram, cogitans ac mecum perpendens, quanti laudes illae mihi conſtarent. Mallem certe gratis negligi ac contemni, quam praeconiis tam pretioſis cumulari. Et haec hactenus. *Elzeviriis* Amſtelaedamenſibus in mandatis jampridem dedi, ut Naſonis mei exemplar quamprimum ad te mitterent, quod ab illis jam factum eſſe opinor. Scis

Iii 2 ipſe,

ipſe, quam non defaecato animo me accinxerim ad notas & caſtigationes in hunc poëtam meas chartae illinendas: quas curis ſecundis aliquanto limatiores dabo. Tuam interim cenſuram avide expecto. Non enim dubium mihi eſt, quin multa improbaturus ſis in iſtis obſervationibus. Lucani Amſtelaedamenſis cum editis codicibus conferendi ſi memor es, bonum factum eſt. Ego exemplaria ejus membranea quinque Hamburgi apud *Langermannum* noſtrum inveni, & diverſas lectiones ex totidem codicibus excerptas. Jamque multa reſtitui non infeliciter, ut mihi viſus ſum, in hoc ſcriptore, partim ingenii alis innixus, partim membranarum fretus auxilio, de quibus alias tecum agam. Regem & Reginam matrem ab hac civitate abſentes necdum ſalutavi. Senecam tuum impatienter expecto, illum, & ſi quid praeterea ad me voles, Elzeviriis Amſtelaedamenſibus crede. Codices nonnullos ex *Rhodianis* Hafniae apud haeredem ejus *Thomam Bangium*, Theologiae profeſſorem, vidi, atque in his Livianos tres quatuorve, & Senecae philoſophi unum, qui Cardinalis *Bembi* fuiſſe dicebantur, non tamen antiquos. Si quid ex Galliis aut aliunde rerum novarum didiciſti, imperti quaeſo. Vale, flos literarum. Dabam feſtinus Holmiae Suecorum CIↃIↃCLXI. a. d. XI. Junii Gregor.

VV. CLL. *Rufius*, *Vorſtius*, *Golius*, & *Bornius* ut exemplar Naſonis ferrent meo munere, Elzeviriis injunxi: officium ſi negligunt, ejus quaeſo admoneantur.

EPISTOLA CCCLXX.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

TEneo tandem & cum ſacro horrore tracto Ovidium, terſum, politum, & ut illi loquebantur, ſub aſcia dedicatum: qualem ante mille & quingentos annos ſi legerunt Romulidae, magnum eſt. In Notis vero quid prius mirer? laborem inaeſtimabilem? an divinandi in tam perplexis ambagibus ſagacitatem? an multiplicem reconditamque eruditionem? an tot lectorum locorum memoriam? an tot alios auctores feliciter reſtitutos, ut vel ſine Ovidio ſatis glorioſum tibi volumen facerent? Denique penu quoddam uberrimum omnis Latinae elegantiae nobis dediſti. Tanto in publicum merito addidiſti amplum mihi, ut & in parte operis aeterni titulum mihi poneres, & paſſim hoc nomen velut adjutoris celebrares.

Tunc & meas reſpexit Alcides manus.

Scis ubi dicat Theſeus: ſed ille neceſſitate, tu benevolentia: quam propemodum praefers nimiam, & quae mihi benigne tribuis, gratiae ſuſpecta reddis. Sed & hoc mihi proderit hactenus, ut placabiliorem invidiam experiar: ego interim & pro ipſa benevolentiâ ſatis tibi debeo. *Rufio*, *Vorſtio*, *Golio*, *Bornio*, quae juſſiſti, exemplaria tradidi: & illi grates magnas agunt, *Vorſtius* etiam ſe

ſe ſcripturum pollicitus eſt. Congreſſum tuum & colloquium cum Regina legi ſumma cum voluptate. Si Stephanus *Holſtenii* huc mittetur, ſatis confido nos inventuros typographum. Lucani lib. I. contuleram exiguo fructu, cum inſtiterunt repoſcere Amſtelaedamenſes. Tragoedias Senecae (in quibus cura noſtra tantum relinquitur a tua proxima, quantum ab Ovidio Seneca) nihil moratur, praeter picturatum inſtar Indicis. Fac proximis tuis nomines mihi, ut feciſti antehac, quem procuratorem ſuſcipiendis, quae ad te deſtinabuntur, Amſtelaedami conſtitueris: nam & apud *Voſſium* e Gallia eſt faſciculus, quem cui commendemus, ignoramus. *Tan. Fabrum* expleviſſe mortalitatem Cadomo ſcribit mihi *Mat. Beuningius.* Eſt hîc familiaris ejus, qui narrat hominem a convictoribus ac diſcipulis collegiſſe paucis annis 50000 flo. & non inopia, ſed lucri deſiderio, & illius pecuniae fiducia petiſſe locum inter mancipes: habuiſſe etiam emptum 12000 fl. ſuburbanum, quo ſaepe excurrere & mirifice delectari ſit ſolitus. Laboribus perpetuis eum ſuccubuiſſe putat. Evaſit ille quidem ſenſum poenae, quam ſibi pro tanta malignitate debebat: fatendum tamen eſt literas in eo haud mediocre damnum feciſſe. *Heribertus* quoque noſter, ſi hoc ad curam tuam pertinet, nuper deceſſit, poſtquam triduum ſiccus eſſe, & averſari vinum coepiſſet: jamque ab tuto bonis affinibus agnoſcitur. Rittershuſſani codicis ob moroſum dominum ſpem omnem tibi praecidit *Arnoldus.* Vale, ingens literarum incrementum, & Deo juvante effice, ut qui virtutem tuam & ſtudia reveriti non ſunt, revereantur in republ. gerenda felicitatem, Lugduni in Batavis a. d. XVI. Cal. Sextil. CIↃIↃCLXI.

EPISTOLA CCCLXXI.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

DE affectu erga res meas meaque ſtudia tuo nunquam dubitavi, Vir ſumme: non enim poteram niſi ingratiſſimus. Quod tamen tam profuſis laudibus meos in Naſone illuſtrando conatus ornas, non praeter expectationem ſolummodo meam eſt, ſed ſpem quoque omnem longe excedit. Fuit, fateor, non minimi laboris ac taedii in tanta veterum membranarum ſorde tanto tempore jactari ac volutari, ſed quis haec digne praeter te unum aeſtimabit? Ingenii ac eruditionis laudem aut nullam in hoc opere, aut admodum exiguam mihi vindico. Plurima etiam meliora fieri poſſe curis ſecundis & ſcio, & meliora, ſi Deus vitam concedet, praeſtabo. Caligavit mihi in denſiſſima quiſquiliarum nube frequenter animus, effecitque, dum minutiora nimis anxie conſector, ut quae majoris momenti erant nonnunquam minus feliciter ſim aſſecutus. Partem operis non minimam, & in qua omnium feliciſſime ſum verſatus, tibi inſcriptam dicatamque volui: quod curis ſecundis plenius apparebit,

Digitized by Google

quando praeliminari epiſtola mihi eris compellandus. Nunc inſtituti hujus vicem nomen tuum occupavit, ac palam facit in hoc majoris operis guſtu, quid poſtea ſim facturus. Inchoatus certe labor nunquam me fatigabit, quamdiu exemplaria probae notae in manus meas de novo venient, quorum ope terſior prodire poſſit hic auctor. Viris Clariſſimis, collegis tuis, *Rufio*, *Vorſtio*, *Golio*, *Bornio*, grata fuiſſe exemplaria gaudeo. Apud *Golium* utinam de impetrandis Arabicis Pythagoreorum ſcriptis aliquid proficias. A *Dato* totis jam ſex menſibus nullas accepi, cum ſoleret ante diligentiſſimus ac frequentiſſimus ſcribere; metuo miſere, ne hominem tot irritis pollicitationibus offenderim, qui in mea cauſa ſemper officioſum ac paratum ſe praeſtitit. A *Bornio*, cum occaſio feret, repetas velim *Nardii* in Lucretium commentarios, & *Septalium* de cura rei familiaris, quos ille libros jamdudum apud ſe ſervat, cum centies interea temporis eos perlegere potuerit. *Nardii* quoque commentarios a *Brunello* munus jampridem accepit, ut meo exemplari commodum carere poſſit. *Fabricium* noſtrum Hamburgi fuiſſe *Langermannus* me docuit, eum poſtea in latrones incidiſſe, atque amiſſis ſarcinis vix ſceleratas evaſiſſe manus, rumor neſcio quam verus ad nos tulit. Regina optime ſe mihi velle fingit, ſed non ego credulus. Claudianum ſecundae editioni adornare incipio. Si illa aeque negligenter res meas curat ac promovet, ut fecit hactenus, etiam hic novum patronum mihi fore quaerendum video. Aurem illi ſuper debito vellebam nuper. Hodie officioſas ad illam ſcripſi literas, ne me hirudinem argentariam appellet, etiam de Stephano Byzantio tuae curae credendo monui. Si nihil reſpondet, non patiar me diutius vanis promiſſis ludi, quae *Silvercronius* pleno ore jactare non deſinit. Senecam tuum impatienter expecto: quare fac, quaeſo, quamprimum is ad me perferatur. Quicquid ad me voles, nulli tutius, quam *Elzevirio Danieli* aut *Ludovico* commiſeris: cum illi frequenter ad me & ſcribant, & ſarcinulas mittant. Literas etiam tuas *Strykero* in eadem civitate degenti poſſunt tradere, cui munus incumbit, ſingulis ad me hebdomadis publico nomine ſcribendi. In Lucano Amſtelaedamenſi ſi perdebas operam, quod totum cum vulgatis libris non contuliſti, recte atque ordine a te factum eſt. Ejus codices viginti jam aut plures antiquos evolvi: nec multum inde frugis hauſi. Unus Voſſianus inſtar omnium eſt: in quo lectiones aliquot optimae exſtant, quas fruſtra alibi quaero. Ex ingenio nonnulla in melius mutare ſum conatus. Verſus multos adulterinos deprehendi, quos miror virum ſummum *Hugonem Grotium* fugiſſe, de quibuſdam tamen non miror, ut de illo loco ſub finem operis, ubi de Pothini morte, qui ſic legendus

----- non factum meriti poenaſque Pothini
Diſtulit ulterius, ſed non, qua debuit, ira;
Non cruce, non flammis, rabido non dente ferarum,
Magni morte perit.

Nam iſte verſus ante ultimum inſertus,

Heu facinus cervix gladio male caeſa pependit,

Ineptus eſt, & totum loci acumen atque elegantiam plane intervertit. Quaſi vero

vero nemo intellecturus eſſet, qua morte ceciderit Pothinus, cum Magni cum morte cecidiſſe dicat, niſi cervicem ei gladio abſciſſam eſſe addidiſſet: deinde quid hoc eſt, *gladio cervix male caeſa pependit? pendere* pro *nutare* alicubi dixit Lucanus, ſic *domus* illi *pendent*, quae ruinam minantur. Sed hoc hîc locum non habet. Illud elegans ex Voſſiano Codice, quod pag. 132. Notarum in Metamorphoſes protuli de *percutiendi* verbo textorio: illud etiam libro IX. Lucani verſ. 475. *Stat certior illic*

Jupiter, ut memorant: non *corniger*, cum *tortis cornibus Hammon* mox ſequatur, quae ταυτολογία prorſus inconcinna eſt. Erant plura, de quibus alibi. Nam illud quod conjeceram libro II. pro *Hinc & Sidoniae gentes* legendum eſſe, *Hinc Eſſedoniae gentes*, non *& Sithoniae*, ut alii voluere, plane confirmant excerpta veterrimi codicis S. Germani a *Langermanno* mecum communicata, in quibus, *hinc Iſadoniae gentes*, etſi reliqui omnes a me inſpecti pro vulgata ſtant lectione. *Fabrum* obiiſſe nollem, erat enim, ut tu recte cenſes, qui ornare literas poſſet. Interim ſpero cenſuram meam alios officii admonituros, ſi illum admonere non potuit intempeſtiva morte praereptum. Pluribus volebam garrire tecum, ſed urget abitum tabellarius. Vale, vir & amice ſumme, & frequentes fac in iſta, quîcum nunc luctor, ſolitudine, & a te & ab aliis amicis videam. Dabam manu praepropera. Holmiae Suecorum A. CIϽIϽCLXI. a. d. XX. Auguſti.

EPISTOLA CCCLXXII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

VIr magnifice & clariſſime. De Theologo, qui verbum divinum & myſteria religionis noſtrae in aedibus meis interpretetur, negotium mihi commendare non deſinunt, quotquot ritibus eccleſiae noſtrae in hac urbe initiati ſunt. Et quia proceres noſtri de ſtipendio rem ab aerario ſuo videntur velle amoliri, ut frugalitati impenſe nunc ſtudent, promittunt illi, qui Theologum deſiderant, ex ſuo cenſu annuum illi ſtipendium trecentorum ſcutatorum fore praeſtandum: praeterea de victu illi proſpiciendum fore ſuis impenſis, ſi ne eas quidem in ſe receperint proceres noſtri. Vides conditionem ſatis lautam, quae in ſcutatos quadringentos augeri atque excreſcere poſſit, ſi Gallici ſermonis etiam ſit peritus, ac duplici idiotiſmo ſeu ſermone, hoc eſt tam Gallico, quam vernaculo, ſacras ſcripturas commode interpretari poſſit. Erunt praeterea in promptu alia emolumenta, de quibus polliceri nihil nunc volo. Id dixiſſe ſufficerit. *Ludovici Gerii* Theologum Bernatem domo, qui poſt duodecennem moram nuper hinc diſceſſit, abiiſſe ditatum cenſu octies mille ad minimum ſcutatorum. Communica quaeſo rem cum amicis, & vide, an hominem idoneum inve-

invenire poſſis, ſed ita ut alienae commendationi parum, tuis auribus plurimum hic tribuas. Ex eorum numero, qui Curios ſimulant, neminem deſidero. Juvenem probum, pium, literatum & diſertum inveniri opto, qui ſine oſtentatione ac rigidâ ſeveritate divinis praeceptis inhaereat. Atque haec de Theologo. A *Scheffero* epiſtolam habui nudius tertius, qui & ſalutem tibi plurimam dicet, & Senecam tuum avide ac impatienter a ſe deſiderari teſtatur. Secundae Naſonis editioni manus jam nunc admoviſſem, niſi ab hoc inſtituto me publicae occupationes avocarent, quae ſolito nunc denſiores inſtant, ſub hybernam tamen tempeſtatem, mari videlicet clauſo, nonnihil, niſi fallit augurium, remiſſurae. Horis tamen ſubſecivis vix temperare mihi poſſum, quin ad hoc penſum identidem recurram. Iſtis cogitationibus ubi totum me dabo, fore praevideo, ut obſervem multa, de quibus primae curae non cogitaverant. Notis ad Epiſt. Heroid. IX. verſ. 78. *Aequaque formoſae penſa rependis herae*, multas diverſas lectiones ex codicibus antiquis congeſſi, qui locum de mendo ſuſpectum reddunt. In additis tamen, vulgatam lectionem ex illo Propertii tueri conor,

Et graviora rependit iniquis penſa quaſillis.

Nunc adducor ut credam Naſonem ſcripſiſſe,

Netaque famoſae penſa rependis herae.

Conſule diverſas lectiones a me prolatas, & ſcripturae hujus veſtigia in iis deprehendes. Eſt autem id verbum ſaepe corruptum, ut Notis ad Eutropium Claudiani, & Naſonianam Ibin jam docui. Ad Epiſt. XVII. verſ. 16. *Nec ſedeo duris torva ſuperciliis*, *Nec videor* in aliis ſcriptis legi jam monui. Utrumque otioſum videtur. Opinor autem ab oſcitante librario primum fuiſſe exaratum, *rideo* pro *rigeo*, atque inde *videor* & *ſedeo* fuiſſe conflata: verſu proximo non placet illud, *Fama tamen clara eſt*. Otioſum enim eſt, quod famae celebritatem hic jactat, cum de pudicitia ſua agit. Quare vide ne ſcripſerit Naſo, *Fama tamen cara eſt*. Caram habeo exiſtimationem meam. Famae ſtudeo. Sed haec levia. Not. ad Metamorph. XIV. verſ. 334. *Ancipiti Jano*, multi ex melioribus ſcriptis *Jonio Jano*. quod interpretari ſum conatus, nunc parum abeſt, quin *Inoo Jano* cenſeam ſcribendum eſſe. *Janus* enim Palaemon ſeu Portunus nonnullis dictus. Vide duas inſcriptiones apud Gruterum pag. XCV. & Feſtum in *Claudere*. Quid quod Venilia, quae uxor Jano hîc datur, nonnullis Salacia eſt dicta, ut Varro nos docet libro IV. de LL. & Servius ad verſ. 76. libri X. Aen. Quae omnia in Notis noſtris pluribus adſtruemus. Eſt enim tota Jani Hiſtoria valde etiamnum intricata, & quam non niſi obiter tangant, qui de diis Gentium ex profeſſo ſcripſere. Sed quid Marciano Capellae agemus, qui initio operis *Argionam Jano* dat *uxorem?* quod nomen alias mihi non eſt lectum, nec dubito mendoſum eſſe, ut alia infinita in ſcriptore doctiſſimo, ſed peſſime, ſi quis alius, habito: cui utinam manum aliquis admoveret! Caſtigavi certe plurima ex ingenio nuper illum percurrens, & ſi vacaret attente ſingula examinare, nulla eſſet pagella, in qua non errores multos poſſem exhibere commiſſos: quid pag. 8. ed. Grotii, ſibi volunt illa? *tertia liventis plumbi*

Digitized by Google

bi fuſili robore videbatur. Niſi me fallit conjectura, ſcribendum, *rodere* vel *rodo.* Nam *Rodus, raudus* & *rudus* dicebatur: *plumbi paxillum rodus* Lucilio apud Feſtum, quem vide in *Rodus*, atque illic Scaligerum. Simile mendum ſuſtulit ex libello Apulei de deo Socratis elegantiſſimus Mercerus p. 94. *non ſecus quam plumbi rodus, & lapis ſuopte niſu caducae terris illiderentur.* Apud eundem Marcianum pag. 336. quid illud?

Artes creagris vix amicas Atticis

Forte *theatris Atticis.* Sed verius *choragis*, oblique perſtringit Satyrico dente Athenienſes, tanquam ſcenae addictos. Sed in toto illo carmine nihil ſani eſt, quod alibi emendare conamur. Nunc ad Lucanum, in quo nunquam placere mihi potuit libro VI. verſ. 356. *Atque olim Lariſſa potens*, quare minimum abeſt, quin refingendum cenſeam, *Atque ſoli' Lariſſa potens*, nimirum, ut in ſuperioribus, ita etiam hîc Homericum epitheton eſt aemulatus, cui Λαρίσσα ἐριβώλαξ non ſemel dicta, quod & Horatius imitatur illo; *Lariſſae campus opimae.* Libro. VII. verſ. 607. *Jam Magni deſeris arma, Succeſſor Domiti?* Acuta ſunt & docta, quae vir maximus illo loco protulit, veriora tamen fortaſſis, quae nunc ego in medium fero. Scripti fere omnes *Succenſor.* Optimus Voſſianus *Succentor. Succentorem* belli civilis vocat, quo modo, *tubam belli* & ſimilia dicimus. *Succentores*, qui alteri praecinenti accinebant, ita oblique ſecundas Caeſari in bello civili facit Domitius, Pompejus primas. *Succentores* quinam dicti, docet Varro libro I. cap. II. de RR. *Incipit nempe hic philoſophiae magiſter ſive Stoicus, ſuccinit beatulus hic, ſive diſcipulus.* Papias, *Succentor eſt, qui ſubſequenter canendo reſpondet.* Horat. libro I. Epiſt. XVII.

Eſt fundus nec vendibilis, nec paſcere firmus,
Qui dicit; clamat, victum date ſuccinit alter,
Et mihi dividuo findetur munere quadra.

In *choris incentiva dextra, ſuccentiva ſiniſtra. Magni* igitur *Succentor* Domitius, qui Magno aſſentabatur. Plura ad rem in Adverſariis congeſſi.

Sed deſino ineptiarum, quarum me non omnino paenitebit, ſi tuarum viciſſim obſervationum aliquid elicuero. A *Bigotio* nuper habui Mediolano miſſas, quem jam ad ſuos reverſum eſſe arbitror. Ait literas *Octavii Ferrarii* apud *Bernandinum* ſibi viſas fuiſſe, quibus ſignificat adfuiſſe ſibi *Spanhemium* noſtrum. Addit praeterea quatuor poſtremos Polyaeni libros in gratiam *Graevii*, a ſe cum codice Vaticano collatos eſſe, unde multa praeclara eruerit. Themiſtii quoque Ambroſianum codicem ſe excuſſiſſe magno cum ſucceſſu, idque in gratiam *Coſſardi*, cujus Themiſtius Lutetiae jampridem ſub praelo ſudet. Vide ut ab *Boeclero* obtineas aliquando excerpta, aut diverſas lectiones, ex codice Epiſtolarum Senecae Argentinenſi, qui longe veterrimus in publica civitatis illius aſſervatur bibliothecâ, vocibus ut plurimum inter ſe cohaerentibus exaratus. Amicos omnes jubeo ſalvere. Cl. *Bornium* velim cogitare de Lucretio *Nardii* reſtituendo, & *Septalio* de cura rei familiaris. Scripſi etiam ad Syndicum juniorem Leidenſem, & libros duos treſve repetii, tibi tradendos, cujus opera ad me perferantur. A Clariſſ. *Golio* nihil expectandum video, de toties promiſſis

miſſis Arabicis Pythagoreorum ſcriptis. Metuo ne haec repulſa amiciſſimo *Dato* me inviſum fecerit. Totis enim octo menſibus nihil ad me ſcribit, qui ſolebat eſſe diligentiſſimus. Vale, noſtrum decus. Dabam feſtinans Holmiae Suecorum. Anno CIↃIↃCLXI. a. d. XVII. Sept.

De *Vlitio* noſtro miror tanto tempore me nihil intellexiſſe. Nam *Voſſius* quod nihil ſcribit, in eo antiquum obtinet, ac ſolens facit. Lis illa, quae Academiae veſtrae cum Leidenſibus interceſſit, quem eventum ſortita ſit doceri vel tribus verbis cupio.

EPISTOLA CCCLXXIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

Binis tuis cave putes mihi quidquam ſuavius fuiſſe, Heinſi maxime: ſed quod tardius reſpondeo, ignoſce, quaeſo, catenatis laboribus, qui me exercere ac propemodum enecare non deſinunt. De ſacrorum famulo egi cum *Coccejo*; & commendavit mihi quendam ex veteribus diſcipulis *Borsmannum*: cujus ea de re quae ſit ſententia, ex incluſa ſcheda cognoſces. *Golius* modo dat ſpem, modo aufert: poſtremum rogabat, numquid Porphyrium de vita Pythagorae ex editione *Rittershuſii* & *Holſtenii* haberem: & ſe illis ad hoc ipſum, quod deſideras, ubi vacuus foret, uſurum. *Bornius* ait, libellos tuos in fida eſſe cuſtodia, nec ſe adhuc *Nardium*, unde ſperabat, accepiſſe. De *Fabro* noli vereri: vivit & valet, ſed animo dejecto ob caſum *Fulqueti*. Nec tibi iratus eſt, ut ex *Graevio* aut cognoviſti aut cognoſces. Rumor de morte ortus eſt ex *Beuningii* literis, Cadomo ad *Voſſium* & me datis. In Lucano nondum perſuades verſum illum eſſe παρεμβεβλημένον. Quotidie contingit in ſuppliciis, ut non omni cervice diviſa haereat exigua male caput amputatum parte, ut etiam meminiſti apud Senecam eſſe. Et, abſque illo foret, obſcurum & ambiguum maneret illud, *Magni morte perit*: neſciremus enim, confoſſus, an capite truncatus eſſet: quod utrumque paſſus Pompejus. Nec poſſum probare illud inſolens, *Succentor*, de Domitio. Annon habes apud Suetonium, in Julio cap. 34. *L. Domitio, qui per tumultum ſucceſſor ei nominatus.* Appianus: ἐφ᾽ ᾧ δὴ σφόδρα πάντες ἀνέκραγον, ὡς ἐπὶ πολέμῳ καταγγελίᾳ, διάδοχον εἶναι Λεύκιον Δομίτιον. Et, opinor, alii. Sed nec *Creagris* moverim, ſic enim ſolet ille per oſtentationem doctrinae ad ineptias prolabi. *Pelasgos* vocat, quos *Barbaros Poticios* Plautus, *Romanos*. Hoc ex Cicerone habet: hos dicit ſe velle docere artes, quae vix ab Athenienſibus vel Graecis, ad ſtudia natis, comprehendantur. Caetera & in hoc, & in Lucano, & in Ovidio facile mihi probas, & applaudo ingenio tuo. Bredam rediit *Vlitius*, nec elegantiora loquitur de aula, quam reliquit, quam caeteri. Aemulationem ejus erga [1] *F. I.* in Angloſaxonicis hac pere-

[1] *Franciſcum Junium.*

regrinatione mirifice creviſſe non eſt quod dubitemus. Lis noſtra trahitur artibus, aliorum ſperantium, morae nos pertaeſum iri, aliorum, gaudentium ſe nactos, quo homines ſuae ſententiae, & ſemper in alia omnia euntes vincere conſilio poſſint. Congredimur tamen in conviviis, & hilare invicem Concordiae publicae propinamus. Meus ille [1] provocator edidit Vindicias ſerias ſuae opinionis de foenore unciario, ſatis contumelioſas, & gloriarum plenas, in re omnia σοφιστικὰ ϗ ἰδιωτικά. Contemnebam hominem, & me ſatis explicaſſe quaeſtionem illam arbitrabar. Pervicere amici (in his *Rufius*) ut ſecundum cum illo congrederer. Succeſſit res praeter exſpectationem: nata ſunt quaedam, quae non erueram prius: & erant ab illo nonnulla, non docte, ſed callide & obſcure dicta, quae decipere improvidos poſſent. Reſponſum jam eſt in mundo: ſed nondum emitto, ut poliam, & non illi modo grave atque acerbum, ſed & vobis ſuave ac jucundum faciam. [2] Amici noſtri περὶ τοῦ ο prodiit. Undique coeunt crabrones, hinc jam duo minantur, H. & V. Neſcio quis & Delphis aliquid moliri dicitur. Obſervationum mearum praelo reddi coeptarum Elzevirianis typis, ſumptibus Gasbequii, folium primum jam exſtat. Senecae duo exemplaria Elzevirio miſi tibi deſtinata, quorum alterum ſerves ipſe, alterum *Scheffero* cures. Vale, vir nobiliſſime, & me ama. Lugduni in Batavis IV. Cal. Novemb. CIↃIↃCLXI.

1 Eſt *Martinus Schoockius*, qui in Exercitationibus ſacris, Exer. XXVIII. n. 4. diſputat contra Gronovium; cui oppoſuit Gronovius *Antexegeſin de centeſimis uſuris & foenore unciario*, cui *vindicias* illas oppoſuit *Schookius*, & reſpondit iterum *Gronovius*. vide illas Antexegeſes ultimae editioni de Pecunia veteri additas.

2 *Iſaaci Voſſii.*

EPISTOLA CCCLXXIV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

Senecam tuum impatienter quidem, ſed fruſtra, quantum video, expectavi hactenus. Per hibernas quippe tempeſtates claudendo mox mari ut liber huc perferatur non eſt ſperandum. Rari etiam ſunt, qui ſub id anni tempus ex Batavia itinere terreſtri huc excurrant, ut ne ſic quidem ſpes affulgeat, voti compotem me fore, niſi ſub aeſtatem proximam fortaſſe, quando terrâ marique iter oportunius fiet. Duas non ita pridem longe verboſiſſimas epiſtolas ad te dedi, in quibus Lucani, Naſonis, ac Marciani Capellae loca nonnulla in vulgatis libris male affecta tentabam: quibus cum nihil a te reponatur, facile intelligo aut conjecturas ipſas ſe tibi non probaſſe, aut nimium me fuiſſe in venditandis hiſce ineptiis. Interim perlatus eſt huc rumor Hamburgo, qui ab Electore Palatino te evocatum eſſe, ac Freinshemio deſtinatum ſucceſſorem ſpargat. Hujus rei nil latere me debebat, Vir Eximie, ſi per occupationes

denſiſſimas liceret tibi priſtinae conſuetudinis noſtrae meminiſſe. Prandebat nuper hîc mecum clariſſimus *Schefferus*, & cum illo *Coyetus ac Figarelius*, Regi a ſtudiis ac moribus formandis, cujus de Statuis antiquis exſtat luculentus commentarius. Plurimus tum de te tuiſque virtutibus ſermo nobis fuit, libato etiam ſaluti tuae poculo. Sedem ex quo hîc terrarum fixi, de Muſis vix cogito, niſi in tranſcurſu, & aliud agens. Metamorphoſes Apulei nuper in manus ſumebam, elegantiſſimum mehercules ſcriptum, ſed peſſime a librariis habitum. Nullibi latiorem campum conjecturis & hariolationibus apertum fuiſſe affirmo. Quod ſi vetuſti codicis copia in promptu foret, auderem fortaſſe poſt tot viros inſignes in hac palaeſtra deſudare. Interim Claudiano recenſendo coepi incumbere. Libro II. de laudibus Stilichonis verſ. 141. *non tempora ſomnus agendi Fruſtratur*, rectius fore videatur, ſi reponamus, *Furatur*. Sed Claudianum nunc miſſum faciamus. Apud Naſonem Faſt. I. verſ. 451.

Ergo ſaepe ſuo conjunx abducta marito
Vritur in calidis alba columba focis.

Miror non vidiſſe me jamdudum, ſcribi oportere,

Vritur Idaliis alba columba focis.

vel *in Gnidiis focis*, cum optimus Mazarinianus *ignitis* praeferat. Nam cum anſerem Iſidi, gallum Deae Nocti immolari ſolere mox dicat, cur non & hoc loco aram exprimat, cui columba immolaretur? Plura hujus farinae in medium proferre nunc poteram, ſed deſino nugarum, ut tu aliquando incipias loqui. In Lucani tamen loco ut me expedias haerentem velim. Is eſt libro IX. verſ. 809.

Utque ſolet pariter totis ſe effundere ſignis
Corycii preſſura croci.

Neque enim ſatis percipio vim comparationis hujus, aut quid ſibi velit, *effundere ſignis*, quid *preſſura croci*. Tu videris. Ex Galliis Italiaque diu eſt, quod literarum nihil accipio. *Bigotium* tamen ad ſuos rediiſſe *Capellanus* nunciat. Vale, Vir ſumme, meque, quod facis, amare conſtanter perge. Dabam Holmiae Suecorum. CIↃIↃCLXI. a. d. XXVI. Novembr.

EPISTOLA CCCLXXV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

CUm proxime ad te ſcribebam, Vir ſumme, de ſilentio tuo nonnihil ſubquerebar, quantum memini, quod nullas a te multo jam tempore accepiſſem. Poſtea mihi traditae ſunt, quas a. d. IV. Kal. Novembr. ad me dederas, longe jucundiſſimas, & plurimarum rerum fruge refertas. Iis ne nihil repoſuiſſe videar, en *Schefferi* noſtri epiſtolam, quam per me curari voluit. De ſacrorum famu-

famulo, gratum fuit quod ſignificaſti, & multum te ob ſedulitatem hanc amo. Vide tamen ne clariſſimus *Coccejus* amori erga diſcipulum nimium indulgeat. Non ſum is ego, qui divinum eſſe me aut credam ipſe, aut aliis perſuaſum cupiam, ex ipſa tamen, quam tibi ſcripſit vir bonus, epiſtolâ facile conjicio, oratorem illum eſſe ſubfrigidum & minime vehementem; niſi tu conciones ejus audiviſti forte, atque iis auritus teſtis aliquid deferendum cenſes. Scribam proxime ad Patres noſtros de hoc negotio, & ubi deſideriis meis indulgentes habuero, de eligendo homine idoneo nec trivialis facundiae curatius cogitabo. *Golium* miror a te poſtulare Porphyrium de vita Pythagorae, quem a *Voſſio* jampridem me praeſente utendum accepit: quique paſſim apud bibliopolas invenitur facili negotio vaenalis. Sane vir ille, dum omnibus officioſum ſe praeſtare contendit, magno conatu neminem demeretur. *Bornio* aſſeveranti libellos meos eſſe in fida cuſtodia facile accedo: ſed ſic, ut tamen habeam perſuaſum, apud me tutiores fore. Nec ſane video, quid homini alie na quadra viventi, utilitatis adferre poſſit *Septalii* liber de cura rei familiaris, mihi certe lectionem ejus fore utiliorem non negabis ſat ſcio, cum familia ſatis numeroſa nunc ſit alenda. Naſonis mei exemplar tuto quoque apud illum deponi credebam, cum donavi. Expectabam tamen fateor ab homine, & aulico, & Ethicam publice profitenti, ut levem gratiarum munuſculo reponeret actionem. Quod quia non fecit, per me licet aulam Ethicenque ſuas ſibi habeat impoſterum: aliter profecto noſtri rure ſolebant. *Tanaquillum Fabrum* revixiſſe gaudeo. Dabit enim aemulus iſte uberrimam mihi materiam, ut auguror, de aliis apud Naſonem hactenus corruptis locis cogitandi, qui manum medicam fruſtra expectant; modo pergat fovere conſilium & propoſitum de caeteris epiſtolarum tomis, quos eſt pollicitus, in lucem proferendis: a *Graevio* hujus rei me admonitum cave opineris, nihil enim prorſus epiſtolarum ab illo ad me perlatum eſt, ex quo domo abſum; etſi hominem ad ſcribendum bis terve jam provocarim. Nunciavit tamen optimus *Schelius*, *Aemilio* illum ſucceſſorem a Trajectinis deſtinari. Itaque, quicquid id eſt, quod ad *Graevium* de me perſcripſit, & de meo Naſone *Faber*, fac cognoſcam. De Lucani verſu, quem ſpurium eſſe opinabar, manum tibi do, quia tamen pro *rapuit* in multis veterum, etiam in optimo Voſſiano legitur *avido non dente*, in aliis quibuſdam *rabido*, proxime ſequentem verſum ſuſpectum habui. Truncatum ſive Pompejo, ſive Pothino, caput morti eorum non videbatur accenſendum, cum uterque poſt mortem capite truncatus ſit, ſi tamen capite truncatus Pothinus: gladio occiſum Pothinum videtur deſignare. Nam ſi capite plexus eſt Pothinus, quod verſus ille, *gladio cervix male caeſa pependit*, videtur velle, non occubuit ille Magni morte, cui caput poſt mortem demum ſit ablatum. Si abſciſſum poſt mortem Pothino caput, verſus ille, quem ſuſpectum habui, mentem auctoris ſui non ſatis exprimit. Perpende quaeſo locum, & ſi perſiſtis in propoſito, ſcito me tibi cedere. Certe plures in Lucano hic illic verſus ſpurios offendi, de quibus, uti ſpero, mecum aliquando ſenties. De *incentoribus* & *ſuccentoribus* locus luculentus eſt apud Varronem li-

bro 1. de RR. c. 11. p. 57. Ed. Comel. ubi inter alia, *Et quidem paſtorum vitam eſſe incentivam, agricolarum ſuccentivam. Quocirca ſuccinit paſtorali, quod eſt inferior, ut tibia ſiniſtra a dextra foraminibus.* Avienus, ſcriptor doctiſſimus, Orbis maritimae deſcriptione. p. 272. ed. Pithoei,

Caucaſeas, arces & dumicolas Arienos
Incentore canam Phoebo.

Sed & *Succentores* in choro *praecentoribus* opponebantur, quorum meminit Apulejus & Columella, vide Indicem Elmenhorſtii Apuleianum in *Praecentor. Incentivum* apud Jul. Firmicum. libro. 1. cap. 111. *Hinc intelligi datur ſtellarum quidem eſſe quod patimur, & quod nos incentivis quibuſdam ſtimulat ignibus. Incentor* igitur pro ſtimulatore. *Succentor*, qui incentori vicariam operam praeſtat. Potiſſimum me movit ad locum ſollicitandum, quod in plurimis veterum codicum *Succenſor*, in nonnullis *Accenſor*. Gloſſa Petaviani, *Succenſor, qui eadem arma ſuccendebat ad bella civilia.* Voſſianus autem, qui aut raro aut nunquam imponit, *Succentor* diſertim. Vulgatam lectionem optimis auctoritatibus tueris, quod & vellem vir ſummus praeſtitiſſet, qui nimium brevitati hoc loco ſtuduit. Geminam igitur ſcripturam olim in veterrimis exemplaribus exſtitiſſe opinor, aliis, *Succeſſor*, aliis *Succentor* praeferentibus. Expectabam fateor, ut & tertio loco vulgatae ſcripturae cauſam agendam ſuſciperes, *Atque olim Lariſſa.* Sed *olim* & *quondam* uno eodemque verſu minus convenienter poni agnoſcas. Fuit cum conjicerem *ovium Lariſſa potens.* Sed alterum Homerico epitheto magis reſpondet. De variis Lucani & Apulei locis nunc vellem judicium tuum explorare, ſed in immenſum abirent quaeſtiones. Claudianum recenſere coepi. Naſcuntur ſub manum nonnulla, de quibus curae priores non cogitaverant. Libro 1. in Eutrop. verſ. 111. *Corruerat paſſa facies rugoſior uva.* Τὸ *Corruerat* offendit aures. Pricaeum *Aruerat* repoſuiſſe video. Mihi rectius videtur *Marcuerat*. Plinius libro xv. cap. xiv. *in rugas marceſcere* de pomis dixit, atque hinc *Marcentes uvae* apud Martialem libro v. Epigr. lxxix. intelligendae, pro paſſis aut ruga obſitis. Orientius commonitorio,

Pendula quae marcent rugis deformibus ora,
Protulerant quantum conſpicienda decus?

Ita ſcribantur verſus illi. priore loco male legitur *maerent* pro *marcent*, poſteriore *vanum* pro *quantum.* apud eundem Claudianum paulo poſt,

— tantone libet mortalia riſu Vertere?

Vertere riſu inconcinne dictum. Quaere *niſu* cenſeo reponendum eſſe, quo modo apud Lucanum, *tantus ne evertere, dixit, Me ſuperis labor eſt.* In Marciano Capella minus me pudet erraſſe, quam in Lucano. Eſt enim ſcriptor ille operoſe in multis ineptus. *Vlitium* rediiſſe ex Britannia tu primus me doces. Vindicias tuas avide expecto; ſed Senecam impatientius, quem, utinam paucis diebus citius, mari necdum clauſo, ad Elzevirium miſiſſes! Nunc vereor, ne hybernae noctes ſine hoc contubernali mihi ſint agendae. De amico noſtro Hebraicae veritatis oppugnatore quid dicam, niſi Catullianum forte illud? *Otium Catulle tibi moleſtum eſt.* *Scheffero* cras aut perendie de Seneca tuo

ſuo ſpem faciam. Vale, decus literarum immortale. Exarabam Holmiae Suecorum. Anno CIϽIϽCLXI. a. d. XIV. Dec. Gregor.

In Phaedro ſuo me nonnunquam exercet *Schefferus.* libro IV. Fab. LX. ed. Ritterſhuſii. *Sic valeas, inquit, ut farina es, quae jaces,* nihil video leporis aut acuminis, niſi ſcribas, *quae neces.* Sic tu, inquit, valeas, ut alii per te valent, quos ſub farinae ſpecie necaſti. Fab. LXIV. p. 57. *Quae ſaevum ingenium variis involvens modis.* Emendabam, *variis dolis*, hinc πολυμήδης Medea Apollonio Rhodio dicta. Apud Naſonem Met. VII.

Neve doli ceſſent, odium cum conjuge falſum
Phaſias aſſimulat, Peliaeque ad limina ſupplex
Confugit.

Appoſite ad hanc Phaedri narrationem.

Adjecta erant huic epiſtolae duo carmina in Delphinum Ludovico XIV. natum, quae leguntur in Poëmatibus Heinſii lib. IV. Eleg. 4. & lib. III. Silvar. pag. 105.

EPISTOLA CCCLXXVI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

Binas tuas recte accepi. Quia nondum videris decreviſſe de ſacrorum curatore. *Johannes* eſt *Hogerſius*, meus olim per triennium diſcipulus, & tantundem puto temporis *Heidani* atque *Cocceji*, cum maxime ex Gallia redux, juvenis Hebraice, Graece, Latine ſupra vulgum doctus, frater *Goſwini Hogerſii*, qui nuper *Graevio* Daventriae ſucceſſit: & prorſus ille, quem deſignavi in meis ad Senecae Nat. Q. notis pag. 305. Non audivi quidem publice verba facientem, teſtantur tamen mihi, qui Daventria veniunt, cum plauſu audiri. Nec ſcio, an conditionem accipere velit: eſt enim in re bona. Sed ſi velit, neminem nunc noſſe me puto, qui & ſtudiis tibi placere poſſit. Has autem properavi, ne decernas, priuſquam, ſi videbitur tibi, cum illo egero. Ex Epiſtola *Tan. Fabri* ad *Graevium*: *Legi nuper notas V. CL. Nicolai Heinſii, quae mirifice mihi placuerunt, in illis etiam ipſis, quae contra me dicuntur. Tu conjicito caetera. Si quid autem ſit, quod in illo egregio opere diſpliceat, hoc unice unicum eſt, quod putavit Vir clariſſimus, me Salmaſii notas ad lib. Tertulliani de Pallio legiſſe, cum tamen nihil Salmaſii unquam legerim, praeter neſcio quas Notas, quae una cum aliorum notis ad Plautum apud vos editae fuerunt. Sed uti dicebam modo, quae a V. Cl. ſcripta ſunt, adeo me non moverunt, ut contra, ſi quid unquam otii mihi fuerit ab aegritudine & moleſtiis, quae mihi animum exedunt, reliquas omnes meas conjecturas ad Ovidium deſcripturus ſum, & ad eum miſſurus. Harum certe nonnullae, ut ex perlectis Cl. V. notis, intelligo, maximo poëtae utiles eſſe poterunt. Sed quod Elzevirii veſtri ſplendorem chartae ac nitorem characterum in editione tanti operis neglexerunt, id vero eſt quod mihi* νεόθεν ἐκ κραδίης *dolet, ſi quid eſt, quod mihi nunc praeter illuſtris amici caſum doleat. Hic enim liber, ſi quid in eo genere*

ſapio,

Digitized by Google

ſapio, *vivax erit: neque enim minus emendatoribus debet Ovidius*, *quam Gronovio debet Livius* &c. Ad reliqua epiſtolarum tuarum, ut & ad Cl. *Schefferum* otioſior. Vale, dulciſſime rerum, & me ama. Lugd. Nonis Januar. CIƆIƆCLXII.

EPISTOLA. CCCLXXVII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

PErlatas eſſe ad te literas binas, Vir Celeberrime, quas ſub exitum anni proxime elapſi exararam, animo minime invito ex tuis tandem intelligo. De Theologo negotium, quod commendas, curae erit. Sed rei totius caput eſt, ut Patres hoc mihi poſtulanti indulgeant: quod difficiliores neſcio quam ob cauſam in aequiſſima petitione ſum expertus. Interventu tamen amicorum impetrari poſſe confido, ne ultra obnitantur. Quod ex *Fabri* epiſtola non es gravatus excerpere, quae ad me pertinebant, plurimum te amo. Poſt tantam malignitatem candorem hunc, fateor, non expectaram. Vidit nimirum vir ſagaciſſimus ſe teneri, & procacis linguae paenas jure dediſſe. Nihil ergo impedit, quominus cum illo redeam in gratiam. Certe, ſi promiſſum praeſtabit de ſuis ad Naſonem obſervatis huc mittendis, laude debita non fraudabitur. Ego vineta illa ſubinde caedo per otium, nunc addendo nonnulla obſervatis prioribus, nunc eradendo, in quibus lapſum me eſſe agnoſco, quale illud eſt ad verſ. 715. libri VI. Met. nam τὸ *ſubnixa* minime ſollicitandum fuit. Met. XII. verſ. 466.

Qui clypeo galeaque Macedoniaque ſariſſa
Conſpicuus.

Non patior mihi perſuaderi, ut ſecundam in Μακεδονία produxerit accuratiſſimus ſcriptor. Quid igitur? Opinor ab illius manu eſſe,

Qui clypeo, *&* *galea*, *Lacedaemoniaque ſariſſa.*

Sciolus interpolavit, qui ſariſſam Macedonum telum eſſe meminerat. Atqui ſariſſis aliae etiam gentes ſunt uſae. *Biſtonias ſariſſas* in Triſtibus habes. Lacedaemonios certe ſariſſis uſos fuiſſe vel unus Plutarchi locus evicerit, qui Cleomenem eas invexiſſe militiae Spartanae, cum haſtis antea uterentur, teſtis eſt. Poſſem & aliorum auctoritate conjecturam adſtruere, ſed feſtino. Triſt. I. El. II. verſ. 102. *Si fatis Auguſti publica juſſa mihi.* Nihili haec ſunt. Adi, ni moleſtum, ſcripturae diſcrepantias, quas illo loco congeſſi. Videbis in optimis membranis *viſa* exaratum exſtare, non *juſſa*, & *tuli* pro *mihi* in nonnullis. Opinor antiquitus ſcriptum fuiſſe ſolenni errore *viſalus* pro *viſa ſalus.* praeterea pro *fatis* repono *laris.*

Si laris Auguſti publica viſa ſalus.

Si ſalutem domus auguſtae non duxi alienam a rei publicae ſalute: ſi arbitratus

tus ſum ab ejus incolumitate publicam pendere. SALUTI DOMUS AUGUSTAE; ſcis quam frequenter ea formula in Inſcriptionibus antiquis occurrat. Si quid melius excogitare potes, communica, quaeſo. In Claudiani loco recepta ſcriptura *Fruſtratur* defendi nullo negotio poteſt. *Furatur* tamen magis appoſitum fore cenſeo. De Lucani verſu, in quo *preſſura croci* occurrit, quid arbitreris aveo doceri. Cui accedat Phaedri locus iſte Fabularum libri v. initio. *Detrito Myronem argento. Fabulae exaudiant Adeo fugatae:* nam neque numeri neque ſenſus conſtat verſibus. Tentavit locum Salmaſius Solinianis Exercitationibus pag. 406. ſed infeliciter, ſi quid video, dum reponit, *Trito Myronem argento. Fabulae exulant Ideo fugatae.* Egregia ſane ratio, cur exularent fabulae. *Faber* in editione ſua nodum Gordium ſecuit, omiſſis, quae non intelligebat. Fab. LXIII. ſub finem, *Quacunque ſumma tradet luxuriae domum*, opinor mendoſa eſſe, nam cur *luxuriae domum* appellat? ſcribebam,

Quacunque ſumma tradet licituris domum.

Obſervavi ſatis multa ad terſiſſimum ſcriptorem, quae *Scheffero* tradam. Is enim ejus editionem novam molitur. Ad Statii Sylvas amoeniſſimas otioſus nuper devertebar. Utinam ſecundis aliquando curis eas perpurges! Plurima in iis reſtituiſſe mihi non infeliciter ſum viſus, de quibus tecum acturus ſum, cum audire nugantem vacabit. Non poſſum tamen, quin pauca nunc ex iis delibem. Riſu Saturnalitio ad Plotium, verſ. 24. *Caeſis pilea ſuta de lacernis.* Scribo *Sciſſis*. Proximo verſu cur *luridas mappas* appellet, velim me doceas; fuit cum *ſordidas* reponi debere cenſerem: ſed ἐπέχω. verſ. 27. *Nuſquam turbine conditus ruenti*, cur *ruentem turbinem* dicat, nemo eſt qui ſit interpretatus, nec opinor eſſe, qui commode poſſit. Reor ſcriptum fuiſſe, *ruventi*, pro *rubenti*, atque hinc natum errorem. Coctana enim & pruna in vas teſtaceum rubrum recondebantur, & turbinatum. verſ. 29. *non replictae bulborum tunicae* vix opinor ſanam eſſe ſcripturam, tuum eſt me erudire. Proximo verſu, ne illud quidem placet, *ova tantum*: olim *tandem* legebam; nunc *ova matrum* emendo. verſ. 33. *lardum grave*, & verſu proximo *graves Faliſci* non quadrant. Quis enim credat elegantiſſimum poëtam bis eodem epitheto, nullo fere orationis interſtitio, fuiſſe uſum? verſ. 44. *Cumano patinas in orbe tortas*, malim, *vel orbe*. Rotam figulinam innuit, quanquam & vulgatum defendi poteſt. verſ. 45. cur *albos calices* dixit? verſ. 4. *Si poſt hoc aliquid mihi remittas.* Uſus Latini ſermonis videtur poſtulare *remittes*. verſ. 9. Τὸ *Praeter me* neſcio an ſatis ſanum ſit. verſ. 13. *Aut Byzantiacos colunt lacertos.* Τὸ *colunt* offendit aures meas. Vide ne ſcripſerit Statius *olent*, ſic verſ. 40. pro *cereos nitentes* vetus editio Parmenſis, quae penes me exſtat, *olentes* agnoſcit, nec male. Omnia enim deprimit Statius, niſi *olentes* pro odoratis interpretaris, quomodo Naſo: *ſolvit odoratas pennarum vincula ceras.* verſ. 47. eadem editio, *Nil mittis*, pro *Nil mutas* verſ. 49. pro *Illatam ſalutem* conjeceram *Illotam*, quod id optime τῷ *ſemicrudus* videretur reſpondere. Video id & aliis in mentem veniſſe, & a te damnari. Velim tamen exemplum ſuppeditari, quo *Inferre ſalutem* veteres dixiſſe li-

liqueat. Vides quaeſtiones ſat multas tibi ſolvendas proponi. Sed addam plures, libro II. Epicedio Pileti verſ. 53. cur *Haemonium Pyladen* appellat, quem *Phocenſem* fuiſſe conſtet? cur libro III. ad Claudiam Uxorem verſ. 48. *Aegialen* caſtis uxoribus accenſet, quam impudicam fuiſſe non eſt ignotum? Sed in duobus iſtis conjunctis verſibus nihil omnino eſt ſani. Nam & *Meliboeae* nomen inter praeclaras faeminas eſt obſcurum, & Ariadna nuptis perperam accenſetur: cur libro. v. Epicedio Patris verſ. 130. poſteriorem in *Maeon* corripuit? cum Μαίων Graecis ſit. Sed ea ſcriptura Domitii ſomnium eſt, nam in Parmenſi editione *Mater* ejus loco deprehendi occurrere, in alia *Major*. Hunc tamen ſcopulum ſecuri interpretes praeteriere. libro II. Epicedio Glauciae. verſ. 130.

----- brevibus conſtringere laenis
Pectora, & anguſta telas arctare lacerna.

Quid eſt *telas arctare lacerna?* Spero me habiturum te conjecturae meae obſequentem, qui corrigam, *talos arctare*. Ad talos enim lacerna deſcendebat: de inſtita Horatius, *ſubſuta talos tegit inſtita palla*. Libro v. Abaſcantii Pietate verſ. 215.

----- praereptaque templis
Tura, Palaeſtini ſimul Hebraeique liquores.

Recte tu *Palaeſtinis*, ſed nihil opus id τῷ *ſimul* conſtrui, *praerepta tura templis Palaeſtinis*, ut ad victoriam Veſpaſiani de Judaeis alludat: nam *Palaeſtini liquores* & *Hebraei* eidem: quanquam vix perſuadeor ut credam, τὸ *Hebraei* a Statiana manu eſſe, cum nullus, quod meminerim, poëta meliorum temporum hac voce ſit uſus. Coercuiſſem nonnihil hanc profuſam loquacitatem, niſi defunctum magiſtratu Academico jam ſcirem. *Carolus Datus* aurem pervellit denuo de Pythagoricis Scriptis. Sed jubebo virum optimum de hoc negotio deſperare. Vale, magnum literarum decus. Holmiae Suecorum. a. d. IV. Febr. Gregor. CIↃIↃCLXII.

EPISTOLA CCCLXXVIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

Rectoris tandem invidioſum nomen evaſi. Nondum tamen rediit ſperata vacuitas: adeo multa ex ſuperiori tempore dilata, & quaſi reliqua officiorum & curarum certatim ingruunt, & ſe quodque primum vult. Sed tuarum querelarum, Heinſi dulciſſime, juſtam invidiam diutius ferre non poſſum. 1 Genethliacon tuum quotquot viderunt, mecum admirati ſunt. Ingeſſa enim & alia erant, ſed quae vidiſſe ſtatim piguit, & jam ab amicis repoſci tuum illud

os

1 In Delphinum Franciae natum.

Digitized by Google

os magna ſonaturum, quum repente tua epiſtola non modo illis ſatisfecit, ſed & omnium exſpectationem vicit. Cum convivas habuiſti, quos commemoras, credo vobis fuiſſe frui votis uſque ad invidiam felicibus: niſi dum me, tanquam Ἀβυδηνὸν ἐπιφόρημα, interpoſuiſtis. Et credo veniſſe alicui in mentem: *Nulli homini perpetuum bonum. jam huic voluptati hoc adjunctum eſt odium.* Non indignor tamen me tanti eſſe fautoribus, ut tot Veneres & Gratias voluerint parum ſuavi mentione interpellare. Fac, quaeſo, omnes a me per occaſionem quam officioſiſſime ſalutes. Laetatus etiam ſum, quod cognovi primum ex tuis, Ampliſſ. *Figrelium* tenero Achilli Gothico datum Phyllyriden. Soli profecto reginas & reges pupillos recte educant Suecones. *Hogerſium* tentavi: ſed corpuſculi ſive imaginaria, ſive vera imbecillitas, tenet hominem inter ſuos: quemadmodum & vix viſam Galliam, *Fabrumque* & *Amyraldum* curriculo deſeruit. *Bornium* raro video: jam enim [1] diſcipulum ejus taedet hujus ſeceſſus, & cum ipſum, tum cohortem omnem percepit Lotos Comitatenſis. De loco [2] Apollinis Palatini ſupplendo nihil aliud ſcio, quam quod tu ipſe ad me olim detuliſti. Sic etiam ex Sicambris, Saliis, Friſiis mihi gratulati ſunt, tanquam ad magnum emporium ituro. Ego vero haec ſpargi ultimus reſciſco, nec ullo aut dicto aut facto rumores laceſſivi. Suſpicantur aliquid homines ex ſuperioris anni actis, dein id quaſi certo futurum narrant. Sed egerint, tulerint nos terriculis, minis, ſumptibus, tardato ſalario judicibus. At vivere & ſtare in frivolis noſtris, at medios & quoſdam ex ipſis bene ſentire de nobis patiuntur: frontes quoque, utcumque ſit animus, obviis exporrigere ſuſtinent. Itaque, ut nunc eſt, ut deſerendum cenſeamus τὴν Πολιοῦχον, quum praeſertim tu & pauci hoc homine vehementer illam indigere judicetis, nondum a nobis impetramus. Et quis eſt, a quo caveamus, ne vitantes [3] villae Trivici lacrimoſum fumum ad Beneventanum hoſpitem & macros turdos ardeamus? Praeterea ſi non ad ſummam illam Epicteti acceſſimus, ut accuſemus neminem, gradum tamen hunc tenemus, ut libentius nos, quam alios accuſemus. Itaque ſi quid fuit acidi, id ipſe me mihi miſcuiſſe debeo credere. Quid enim? non merito plectimur, qui magiſtratum, jusjurandum decreta Ordinum eſſe aliquid putavimus, & pro his tanquam rebus praeclaris pugnavimus, ubi jamdudum iſta omnia mera ludibria ſunt, & nil niſi nomina ſine corpore ac ſpecie? Poſthac igitur alio conferetur gratia: hoc eſt, opera dabitur, ne ſex, aut, ut mire beine ſe habeant res, ſeptem millibus nummum ſeſtertium tentemur ad ſerviendum & fidem prodendam. Sit ita: hoc fortem animum

1 Principem Arauſionenſem Gulielmum III. cujus ſtudia regere juſſus fuerat.

2 Intelligit Profeſſionem Heidelbergenſem, quam Gronovio oblatam fuiſſe rumor ſparſerat, natus forte, quia Senecam Tragicum Carolo Ludovico Electori dedicaverat. Frigus vero Magiſtratuum Leidenſium (quos, cum Rector eſſet, offenderat, dum jusjurandum & decreta Ordinum tueretur. Vid. ſupra Epiſt. CCCLXVI.) non effecturum tamen indicat, ut πολιοῦχον, id eſt, Pallada Leidenſem deſerat, aut minis &c. deterreatur a recti tramite. Quid dicemus? eamdem fabulam, mutatis actoribus, ſaepe in Academicam hanc ſcenam relatam videmus, & dolemus.

3 Reſpicit ad Horat. I. Sat. v. 79.

mum tolerare jubebimus, nec fugiemus quae effugere non eſt. Sed haec in aurem tibi. Quid eſt autem, cur te tantopere offendat illud: *Nec tempora ſomnus agendi Fruſtratur.* Immo perbelle dictum autumo, quod ſit, eximit, eludit, ut irrita & ſine actu elabantur. Scis *fallere*, *decipere diem.* Scis apud Plautum, *ſopor manus calvitur.* Sed nec diſplicet *Corruerat:* certe magis placet, quam *Aruerat*, aut *Marcuerat. Stantia pectora* cogita in puellis laudata. Sic *ſtat facies* plana & non rugoſa: rugoſa & pendula corruit. Facit huc & Statii: *totas duxere in lumina frontes.* Satis etiam fero: *tantone libet mortalia riſu Vertere.* Non utique jungendum *vertere viſu*, ſed vertere, tanto riſu hominum accidente, aut tam ridicula mutatione aut viciſſitudine. Nullus hic niſus, nullus labor: ultro volvitur fortunae rota: ſed ſaepe cum magnis ludibriis. Phaedri autem: *Sic valeas, inquit, ut farina es, quae jaces*, ſine magno peccato non poteſt ſollicitari. Eſt enim dictum, ut Antonii apud Suetonium Octav. cap. LXIX. *Ita valeas, uti tu, hanc epiſtolam cum leges, non inieris Tertullam, aut Terentillam aut Ruſillam.* Deos oro, inquit, ut non alia conditione tibi bene ſit, quam ſi es, quod eſſe te ſimulas. *Si ſatis Auguſti publica juſſa mihi*, non putavi antehac eſſe nihili: ſed ſi juſſa Auguſti mihi ſatis publica, intelligebam, ſi pro republica mihi ſatisfecerunt Auguſti juſſa: ſi non optavi vetera, contentus praeſentibus. Nam qui priora malebant, iis non *publica*, quae Caeſarea. Lucanus, *Uſque ad Theſſaliam Romana & publica ſigna.* Tacitus: *poſtquam nulla jam publica arma.* Obſecro te, ne lomento & nitro nimis utamur, & dum ſordes eluimus, venas ac viſcera auctorum aperiamus. De caeteris non habeo vel quod dicam, vel cur tibi adverſer: aut ſi quid erit, cognoſces proxime, quando nunc ſatis garrivi. Vale, unicum literarum & amicorum decus. Lugduni Non. Mart. CIↃIↃCLXII.

EPISTOLA CCCLXXIX.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

PUto mihi hoc apud te licere pro jure neceſſitudinis noſtrae ac priſtinae familiaritatis, ut quae in buccam ſubinde veniunt, ea ſine delectu ut chartis illinam, quoties per literas mihi compellaris. Nam quae ipſe pro certis habeo, nec in diſcrimen voco, tanquam indubitata, iis te obtundere quid attineret? cum is mihi propoſitus ſit ſcopus, non tam ut doctum doceam, quam ut proficiam ex tua inſtitutione, quo nihil neque jucundius neque honorificentius in vita mihi poteſt obtingere. In Claudiano quae annotaram diſplicuiſſe tibi haud miror, cum unam ex tribus conjecturis a me quoque ipſo minus fuiſſe probatam, cum poſtremas ad te exarabam, potueris agnoſcere. Somnus enim tam fruſtratur tempora, quam furatur, ut tu optime mones. *Corruere* quo-

quoque *facies* prae macie poteſt dici, quomodo & *labi*. In epiſtola Cydippes apud Naſonem habes, *Concidimus macie: color eſt ſine ſanguine.* Poſtremum illud, *tantone libet mortalia niſu vertere* pro evertere interpretabar, tu ad rotam Fortunae maluiſti referre. Conjecturam illam ne penitus damnem, facit auctoritas duum codicum Vaticanorum, quos inter unus omnium optimus, in quibus τὸ *niſu*, cum Claudianus novae nuper admodum editioni a me pararetur, eamque in rem diverſas veterum membranarum lectiones excuterem, ſcriptum exſtare deprehendi. Sed major tua apud me eſt auctoritas. In Phaedro elegantia τὸ *Sic valeas, inquit*, non me praeteribat, ad quam confirmandam Suetonianus locus oportune omnino & appoſite a te productus eſt, ſed concoquere vix poteram τὸ *jaces*, in iſtis, *ut farina es, quae jaces.* nam & farina ipſa jacebat per pavimentum diſperſa, & videbar autem jure meo requirere verbum aliquod, quo muſtela a farina diſcerneretur. Alterum, quod poſtremis literis ſuggerebam, ex eodem Phaedro *Quacunque ſumma tradet licituris domum*, vereor etiam ut ſe tibi probarit. *Luxuriae domum* ſi retineri placet, credatur dictum, quomodo *Victus luxuriae* in Petronio, *Luxuriae victu Martis marcent maenia.* Ita enim illic ſcribendum eſſe opinor, pro *rictu*. Quanquam domum ſplendide atque affatim ſupellectile lauta inſtructam, non propterea *luxuriae domum* dicendam eſſe contendo. Atque utinam eadem opera Lucani locum, quem tibi propoſueram, enodare voluiſſes! nam mihi plurimum negotii exhibuit. Quid enim eſt, *preſſura croci ſignis effuſa.* Non deſinam aurem tibi vellicare, donec mihi hic ſatisfeceris. Atque adeo, ne impune ſilentium id feras, ecce alium in Martiali nodum libro Epigr. v. 10.

Sic veterem ingrati Pompeji quaerimus umbram,
Et laudant Catuli vilia templa ſenes.

Quinam hi *Catuli ſenes?* quae *vilia templa?* nam prior verſus difficultatis habet aliquanto minus. Quae interpretes de Capitolio, quod Catulus refecerit, huc congeſſere, ea ἀπροσδιόνυσα mihi videntur. Cur idem Martialis libro x. 64. *Reginam* vocat *Pollam* Argentariam? Cur *viduam platanum* libro v. 104? nam ſi propterea viduam dicit, ut volunt interpretes, quod fructum non ferat, cur non & aliae arbores ſic dicantur, quae haud ſunt frugiferae? Quae *prima cervix* illi dicta, & quare, libro I. Ep. 52. Sed ohe jam ſatis eſt! In Statii tui Silvis proximae meae ſeſe occupabant, vereor ne & nimiae fuerint. Riſu Saturnalitio illud *Praeter me* ſubobſcurum eſt. Verſu quarto ſcribendum, *Si poſt hac aliquid mihi remittes*, nam *hoc* proxime praeceſſerat. De caeteris meis conjecturis agam uberius fortaſſe, cum intellexero, quas ex nuperis illis damnes, quas probes, aut veriſimiles arbitreris. Genethliacum placuiſſe tibi, gaudeo impenſe. Quis enim eſt ex numero mortalium, cui conatus meos aeque geſtiam probatos, quam tibi? Senecam tuum impatienter expecto: qui tamen ne perierit nobis, video ſubverendum eſſe. Negat nimirum ille, cui librum ſe tradidiſſe huc perferendum ſcripſerat Elzevirius, de re credita quicquam ſibi conſtare. Cujus tam inopinati reſponſi certiorem jam feci Elzevirium, quid ad haec ille ſit repoſiturus cupio

 quam-

quamprimum cognoſſe. *Figrelii* quia mentionem injicis, non poſſum quin narrem, ejus curae creditam eſſe bibliothecam regiam, cui ingens incrementum acceſſerit ex praeda Danica Polonicaque. Vidi illic *Meurſii* complura inedita. Praecipue magnam collectionem Antiquitatum Atticarum, tam editarum jam ante, quam edendarum. Tres praeterea peculiares commentarios de antiquitatibus Rhodi, Cretae, ac Cypri, praeter alia, quibus recenſendis nunc non eſt locus. Imprimis Regni Laconici, ſive legum Spartanarum librum ſingularem, quam Juſtus Pluymerus Miſcellaneis Laconicis debebat addidiſſe, & ut addat operam dabo. Confido enim proceres compelli poſſe ad permittendam editionem eorum, quae ex lucubrationibus Meurſianis illic ſuperſunt ἀνέκδοτα. Lutetiae eduntur familiae Romanae *Fulvii Urſini*, cum auctuario trecentorum & plurium numiſmatum ad id argumentum ſpectantium, quae lucem hactenus non viderant. Curat nummos etiam ſuos publicare Comes *Briennius* filius, Regi Chriſtianiſſimo ab Epiſtolis. *Spanhemius* Romae aetatem agit. Eodem quoque contendit nuper deſerta Gallia noſter *Gudius*. Expectari illum Florentiae ſub aeſtatem proximam ſcribit *Carolus Datus*. Ab Apolline Palatino miror nec gratiarum actionem, nec redhoſtimentum ullum hactenus ad te veniſſe pro donato Seneca. Noſtri homines quod merita tua parum intelligunt indignor. Sed quando eam inſtitiſti ſemitam, quae paucorum ſolo ſit trita, ferendum & concoquendum a paucis te capi & digne aeſtimari, quorum in numero me eſſe ac fore ſemper perſuaſum habe. [1] *Alopecius* noſter commentarios Chronologicos Reginae munus non ita pridem miſerat. Reſcripſit illa, hominemque tetigit paulo aſperius aculeatis verbis, ac ſerio hortata eſt, ut a vepribus & ſpinis theologicis contineret male feriatam manum. Mirari ſeſe vehementer, quo conſilio argumentum tam invidioſum ſuſcepiſſet pertractandum. Eſſe quippe mortalium pleroſque eo ingenio, ut juniores videri geſtiant, quam revera ſint. Illi hoc eſſe propoſitum, ut ſenium orbis ac mundi univerſi aggravet, oneretque bis mille annis. Facete quidem hoc illa; ſed amicus noſter, ſi quid video, mallet illam cogitare aliquando de ſolvendo debito. Virgilio manus admovere jam coepiſſem: ſed metuo ne mihi ſordeat omnino Claudianus & negligenter tractetur, ubi divina graviſſimi ſcriptoris majeſtas in venerationem ſuam me pertraxerit. Claudianus igitur praemittatur praeſtat. Quamquam jam nunc non ſine taedio huic cogitationi incumbo, praeſertim poſt decurſum Barthiani operis latum illum ac ſterilem campum, quem quamvis ſummis, quod ajunt, pedibus vix delibavi feſtinans, tamen temporis plurimum mihi abſumpſit. *Bornius* ne diſcipulum ſuum magno pretio nihil ſcire doceat valde metuo. Invaſit ſpartam ejus de Lucretio edendo *Tanaquillus Faber*. Idem commentarium de poëtis antiquis vernaculo ſermone conſcriptum divulgavit. Apollodori quoque bibliothecam, additis notis illuſtravit, ſed brevibus, ut ſolet, & opera perfunctoria.

1 *Iſaacus Voſſius*, qui de *aetate Mundi*, edidit A. 1659. librum, cui cum *Hornius*, *Colvius*, & *Schotanus* ſe oppoſuiſſent, ille A. 1661. iterum edidit, addito etiam libro de LXX. interpretibus, & de eorum Verſione & Chronologia diſſertationibus.

ctoria. *Dionyſius Salvaguius Boeſſius* ſuos in Ibin Naſonianam Commentarios longe auctiores publicavit. Libellum needum vidi, ſed ex Galliis expecto. *Graevium* ſic oblitum mei eſſe equidem miror, ut toto jam anno nullis literis ter quaterve compellatus me dignetur. Diverſas tamen Polyaeni MS. lectiones illi impetravi a *Bigotio*, quas Danielem Elzevirium ſecum e Galliis eſſe allaturum ſpes ſit. Hoc ex te intelligat velim. *Langermannus* Viennam Auſtriorum ad aulam Caeſaream ante menſes hoſce tres profectus eſt, promiſitque Hamburgo diſcedens bibliothecas veteres per illos terrarum tractus diligenter ſibi excutiendas fore. A *Vlitio* literarum nonnihil habui. Queritur ille panegyricum ſuum ſurdis Britannis cecinisse. Sed manum de tabula tolli jam tempus eſt. Vale, decus Muſarum. Holmiae Anno CIƆIƆCLXII. VIII. April.

Apologeticon tuum adverſus *Schoockium* an lucem videat cupio doceri. De Theologo impetrando nihildum promovi apud Patres, & ſane rem iſtam hactenus urgeo parum fervide, quod alia ſint, quae me exerceant, non minoris momenti, praeſertim cauſae jurgiorum de novo exortae in littore Africano inter utramque gentem. Velim me doceas, quid ſint *penaces* in veteri epigrammate Turcii Rufii Aſterii Apronii, quod Virgilio ſuo praefixit, qui in Medicea bibliotheca ſervatur longe vetuſtiſſimus. *Diſtinxi emendans gratum mibi munus amici: Suſcipiens operi ſedulus incubui. Tempore quo penaces circo ſubjunximus, atque ſcenam Euripo exſtulimus ſubitam*, &c. Vale, Vir ſumme. Exarabam Holmiae. CIƆIƆCLXII. X. April.

Juvenem aut adoleſcentem ſi quem noſti, qui amanuenſis ſpartam apud me adornet, Latini ac vernaculi ſermonis non ignarum, mei memineris rogo. Nam is, quem ex patria mecum abduxi, vix ullam literarum Latinarum cognitionem habet, ut quarum primis tantum elementis leviter imbutus ſit, & cum ſpem mihi fecerit fore, ut ſtudiis totum ſe daret, nihil minus cogitat, quam de promiſſis praeſtandis, Bacchi quam Muſarum ſtudioſior. Agam igitur cum Parentibus ejus, ut illum ad ſe revocent. Iterum vale.

EPISTOLA CCCLXXX.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

NAe tu odioſam in me loquacitatem, & ineptas quaeſtiones cordate & ſapienter vindicaſti, mi Gronovi, qui nodos hoſce Gordios non gladio, ut ille, ſed oportuno ſilentio perquam ſimpliciter, & tamen ingenioſe omnino, ſolvis! Pervenit interim ad manus meas Seneca tuus, exoptatiſſimum munus: pro quo & ego, & *Schefferus* tantum nos debere tibi agnoſcimus, quantum maxime obaeratos par eſt. Ei perlegendo jam me totum coepi accingere, atque in propoſito tenaciſſime perſiſtam, dum obſervationes tuae ad me perferan-

rantur, quas ſub praelo typographico ſudare *Graevius* jampridem ſignificavit. Ego Maroni manum mox admovebo, non quod huic telae inter publicas occupationes detexendae nunc par ſim; ſed quia flagitatores obſtrepant aſſiduum Elzevirii, quos toties repellere non eſt meae frontis. Circumſpicio igitur, ſi quid membranarum veterum indagare poſſim, quae conatibus meis nonnihil auctoritatis ac gratiae apud faſtidioſos lectores addant. Membranis Mediceis longe vetuſtiſſimis me uſum eſſe in Italia meminiſti, quem librum ſub Virgilii Carpenſis nomine *Aldus Manutius* in Orthographia, aliique homines eruditi frequenter laudarunt. Eſt praeterea nunc in manibus mihi Mentelianus liber ante annos DCCC. exaratus. Sunt & quinque alia exemplaria, ſed recentis notae. Voſſianae bibliothecae duo aut tria praeter haec expecto. Leidenſem codicem evolviſſe me recordaris, puto. Exſtat in iiſdem ſcriniis aliud Maronis exemplar, & quidem eo, quo jam uſus ſum, vetuſtius, niſi imponit memoria; ſed quod niſi obiter a me inſpectum eſt, cum Servii commentarios, quibus annectitur, perluſtrarem. *Boeclerus* ſuas in Maronem curas jampridem pollicetur, ſi quid certi de iis reſciſti, impertire, quaeſo. *Langermannus* Vienna nuper admodum rediit. Naſonis & Claudiani nonnulla in Caeſaris, ac Bavari Ducis bibliothecis, meae in ſpem gratiae, ſe commiſiſſe cum vulgatis editionibus narrat, eaque ſe miſſurum mihi pollicetur. Addit praeterea, quod rideas, *Lambecium* ducta uxore quinquagenaria, mox conjugii pertaeſum, tertio nuptiarum die, amicis & marita inſalutatis, ſe clam proripuiſſe ex aedibus, atque ex civitate, nec ſciri, quo ſe contulerit, ſed ſuſpicionem eſſe, legi ab illo veſtigia heroidis Chriſtinae, quae biduo triduove ante Hamburgo eſſet profecta. Haec in ſinum tuum, dum certiora nunciare poſſim. Spero enim fugitivum noſtrum poſt carecta alicubi latere, nec animum revertendi penitus amiſiſſe. *Carolus Morenus* de novo Inſcriptionum vetuſtarum opere, quod praelo commiſit, ſpes noſtras fovere pergit, idque Gruterianum volumen ipſa mole facile aequaturum eſſe minatur. Si verum dicit, toto decennio illi opus erit ad provinciam hanc adminiſtrandam, nam & ingenio admodum lento eſt, & *Holſtenii* ope conſiliiſque deſtitutus, valde metuendum, ne portum contingat inter tam vaſtos fluctus. *Ferdinandum Furſtenbergium*, mihi quondam amiciſſimum, perquam elegantis ingenii virum, Epiſcopatu Paderbonenſi auctum jam puto ſignificavi. *Dionyſius Salvagnius Boeſſius* ſecundam editionem Commentarii ſui in Ibin Ovidianam vulgavit. Librum ipſum ex Galliis expecto. Phaedrus *Schefferi* praelo mox committetur. Vale, decus immortale literarum. Exarabam Holmiae CIↃIↃCLXII. a. d. XXIX. May Gregoriani.

EPI-

Digitized by Google

EPISTOLA CCCLXXXI.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

A *Scheffero*, quas nuper admodum accepi, tibi inſcriptas, hîc mitto. Gratias, ni fallor, agit pro Senecae Tragoediis, a te recenſitis, praeclaro mehercules munere. Ego ſane maxima cum voluptate obſervationes tuas ad graviſſimum ſcriptorem jam perlegi.

Nec ſatis eſt legiſſe ſemel: juvat uſque morari.

Relegam igitur iterum iterumque, dum aliud quid muneris literarii a te adſit, quod de novo in eruditionis tuae admirationem me impellat. Mitte, quaeſo, quamprimum quicquid minaris. In Seneca mentionem mei honorificam non ſemel a te fieri agnoſco cum pudore meo. Nonnullas ex iis, quae videntur tibi non diſplicuiſſe, conjecturas retractavi ipſe. Quale quod mones ad Herculem Furentem verſ. 89. *Supernas ſedes*. Legendum enim,

I nunc ſuperbas caelitum ſedes pete.

Claudianus bello Gildonico de Roma, Jovem apud ſuperos conveniente --- *talique ſuperbas Irrupit clamore fores*, ubi perperam olim *Supernas* ex veteri libro placebat reponi. *ſuperbae fores* apud Virgilium non ſemel occurrunt, & *poſtes ſuperbi*. Sed de his ad ipſum Claudianum. Oedipo Actu II.

Incipit Lethaea vates ſpargere horrentes comas.

Lethaeae vati nullus hîc locus, non improbabas meum illud ejus loco *repleta vates*, ſed cum in vetuſto codice Mediceo ſit, *loeta vates*, literis tranſpoſitis emendo, *Letoa vates*, cujus gloſſema eſt, quod in nonnullis codicibus apparet, *Phoebea vates*. *Letous* pro *Latous* in vetuſtiſſimis membranis Naſonis, Horatii, Auſonii paſſim exarari ad ipſum Naſonem jam monui Triſt. III. El. II. ſed τὸ *Lethaea* ut hoc loco perperam inculcatum eſt, ita male Actu III. ejuſdem Tragoediae ejectum.

Et obſidentem clauſtra lethalis lacus.

Lethaei lacus opinor: apud inferos enim nihil lethale, & poſt mortem. Medeâ choro actus ſecundi, monere oblitus es, in membranis Florentinis legi, *Attica tardus plauſtra Bootes*, non *Arctica*. Ego quidem τὸ *Arctica* pro *Arctoa* apud nullum primi aut ſecundi ordinis poëtam legiſſe me recordor. *Attica plauſtra* hîc prorſus oportuna & tempeſtiva mihi viſa ſunt, quod meminerim Booten hunc a multis credi Jcarium Athenienſem, qua de cauſa Valerius quoque Flaccus *Actaeum Booten* dixerit. Sed de Seneca alias videbimus. In Lucano non potui concoquere illud, lib. v. verſ. 771.

Utque ſolet plenis ſe effundere ſignis Corycii preſſura croci.

Crocum in theatris per fiſtulas expreſſum fuiſſe, & in ſpectantes ſparſum haud ignoro,

ignoro, ſed tale nihil comparatio ipſa videtur admittere. Quid ſi legas, *plenis ſe effundere ſinis Corycii ſparſa aura croci*, vel *ſpiſſa aura*, vel denique *verſa aura*, a vergendo. E ſinis enim & caniſtris crocum quoque in theatris effuſum ac ſparſum fuiſſe quid prohibet? *preſſura*, pro *ſpiſſa aura* ex eliſione natum, vel pro *ſparſa aura*; certe in vetuſtis Naſonis aliorumque poëtarum exemplaribus pro *ſpiſſus* non ſemel, *preſſus & ſparſus* exaratum offendi: jam *aura croci* pro ipſo croco ſolemne Martiali non uno loco, & Statio in patrem Epicedio verſ. 41. Ipſi Statio quod manum poſt te admovere ſum auſus, ignoſce confidentiſſimis conatibus. τὸ *turbine rubenti* non improbabis omnino, ſi recordaris, quae de coctanorum vaſis prorſus ſimilia occurrunt apud Martialem, apud quem etiam *ova matram* non ſemel habes, ut & apud Juvenalem ac Naſonem, ita factum ut *ova tantum* minus placeret. *Albos* illos *calices* ſi mihi ſiſtere non potes ex antiquitate depromptos, lege meo periculo,

Obbarum, calicum, atque cacaborum.

Obbas & *calices* Varro quoque conjunxit apud Nonium in *Obba*. Occurrunt & *obbae* in Perſio. Plura volebam, ſed immenſus dolor ex repentina Sororis optimae morte conceptus totum me ſibi vindicat, & nondum excidit, jam me nimium fuiſſe in hiſce apud te nugis. Vale, Vir ſumme, & feliciter rem gere. In Virgilio, quantum per occupationes licet publicas, diligenter pergo, & video ex membranis antiquis plura depromi poſſe, quam olim habui perſuaſum. Suos codices ut ad me mitteret *Voſſium* rogavi, ſed tuli repulſam, cum minetur de Virgilii nova editione paranda ſibi quoque cogitandum mox fore. *Lambecius* vetulae ſuae elapſus Viennam Auſtriorum advenit, ad caſtra pontificia tranſiturum nullus dubito, modo conditiones ſatis lautae offerantur. *Vlitius* obtundere me cum non ceſſaret, Runicis, Gothicis, Iſlandicis libris flagitandis, ut ineptire deſineret, aut ſaltem ut minus operoſe nugaretur hominem ſum hortatus. At ille ſerio mihi ſuccenſet, magnumque malum minatur. Iterum vale. Holmiae. XXVIII. Junii. CIƆIƆCLXII.

EPISTOLA CCCLXXXII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

Nihil tuum mihi ſenio eſſe poteſt, Amicorum ſuaviſſime: nihil quod ulciſci debeam: ſed continua praeſentium occupatio me abſentibus pro voto ſervire non patitur, & ad hos adigit comperendinatus. Quod ſi de modo conjectandi verbum adſperſi, id non proprie dictum tibi putabis, ſed unum ex promiſcuis & tranſlaticiis, quibus vulgo in tali re uti ſolemus, quaeque ad mediocria ingenia pertinent. Tuos autem igneos impetus cave me ſufflaminandos exiſtimes putare, aut ita interpreteris, quaſi minus apud me tibi liceat poſtu-

poſtulem. An adeo me invenuſtum credere potes, ut impedire auſim progreſſus meos, qui tuas nunquam deponam niſi doctior? Nam & ſicubi te ſequi & capere altitudinem ſenſus tui non quimus, addiſcimus & admonemur multa, quae nemo alius ſuggeſſiſſet. Itaque hujus rei me vel maxime poenitet, quod non parata ſemper vice tuum illud promptum & exſertum excipere, ſaepiuſque ad me convertere poſſum. Tu ergo ſcribe quicquid & quoties libuerit, & fer indulgenter me reſpondere, quoties breve otium, & quod ingenii tarditas permittit. De *Meurſii* ineditis beata nuntias, & opto, gloria intret animos poſſidentium, ut tantum boni publico non invideant. Epiſtolam Heroidos non nimium placuiſſe olim ſuſpicabar. Profectus erat ad ſalutandum [1] brevis ſucceſſor meus, & quia non offenderat, reverſus huc narrabat accepiſſe ab ſeniculo exſultante, allatam e Gambriviis. Eopſe die hac tranſiens redierat ille domum. Recurrit ergo eadem Gr. ſed redux alto ſilentio acceptam diſſimulari ferebat. *Ant. Hulſii* pro Hebraica veritate ſcriptum acre prodiit, cum *Fr. Plantae* acerba magis, quam auctore indigna elegia, in qua jactat nunc Bavios & Maevios ſe vindicare. Ita excudendum eſt illi etiam, quod non intrivit. *Terbarius* me nuper allocutus mentionem habebat Virgilii, cui multa Scaligeri manu adſcripta fuiſſent, apud *Car. Labbaeum* viſi. Voſſianos MSS. paratos eſſe mihi dixerat Elzevirius, modo inveniretur, qui hîc locorum conferret. Itaque ego cum contubernali meo *Junio*, & is id facturum ſe recepit, ſi codices impetratos ſibi tradidiſſet Elzevirius. Quo magis miror eum, qui tantam Camerinam movit, cogitationi de Virgilio edendo vacare. Nec tamen hoc prae ſe ferenti fidem omnino abrogare audeo, quia videtur ea ſolum velle tentare, quae tentaturum nemo ſperaſſet. Nam & de aeſtu maris promittit. Interim & meus aemulus in illum prurit, jamque aliquid aut edidit, aut ſub praelo habet. Quae rogas, pleraque ſunt ejus generis, ut ego potius, quid tu de illis ſentias, cognoſcere, quam ipſe de illis ſentire velim. Ut tamen nonnulla, quae me intelligere putavi, acceperim, libenter tibi fatebor. Martiali dicuntur *ſenes*, non Catuli, ſed Romani, qui ſcilicet per aetatem videre potuerunt ſtans Capitolium Catuli curatione exſtructum, antequam bello Vitelliano conflagraret, tum quoque illud laudare, non ratione, ſed faſtidio praeſentium, quum vile fuerit, ſi cum eo, quod reſtituerat Domitianus, compararetur. *Reginam* Pollam vocari puto, quod Martialem ſalutatorem crebro ſportulis aut rectae coenae partibus proſequeretur: ut, quum canit,

Qui me reſpiciet, dominum regemque vocabo.

Viduam platanum, quae ſola umbram faceret, inter myrteta & tonſilia buxeta, quae non intelligimus, niſi pluribus arbuſculis conjunctis & in ſe flexis, maritata. *Cervicem primam*, quam habet primae formae fera aut pecus: etſi facile poſſis *opima:* quod tamen nolim. In Statio, *Praeter me*, eſt, praeter laborem ingenii & temporis, quem ei impendi. *Caeſas lacernas* dixit, ut Martialis *raſa ſagis vellera* de lanis, quae forcipe aut pectine demebantur ſagis vel lacernis novif-

1 An. *J. G. Graevius*,? qui in Daventrienſi profeſſione ſucceſſerat, ſed paulo poſt Ultrajectum vocatus erat.

Digitized by Google

noviſſimo purgamento, ut loquitur Plinius: nam ex illis tomenta pileique & olim, & hodieque fiunt. *Luridas mappas* accipiebam pallidas, paullo minus quam albas: etſi *lucidas* poſſis, & de purpureis interpretari: niſi hae nimis pretioſae. *Turbinem ruentem* interpretor metam inverſam, vas inverſae metae figura: videtur enim *ruere* dixiſſe pro deorſum faſtigari. Hîc ego, quum heri jam concubia nocte ſiſterem eo animo, ut hodie caetera perſequerer, inque his lugerem tecum ornatiſſimam matronam Sororem tuam, quam ſemper ſingulari reverentia dilexi, ecce ſubitum fulmen nuntii, incomparabilem *Schelium* noſtrum fuiſſe: quo quidem ita concidi, ut vix quidquam jucundum in vita ſentiam. Nec quomodo in tanta reipublicae ac literarum clade, inque tanto meo dolore aut taceam aut loquar, ſcio. Tua Melpomene lugubres cantus praecipiet. Vale, mi Heinſi, & ſalvus honeſtuſque diurna. A. d. XIII. Cal. Sextiles Gregor. CIↃIↃCLXII.

EPISTOLA CCCLXXXIII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

JAm contabueram prae deſiderio tuarum, Gronovi jucundiſſime, cum poſt longam expectationem epiſtolium a te accepi, in quo habenas omnes dilatae multo tempore confabulationis effuſurus eſſe videbaris, niſi telam inchoatam abrupiſſet ſuperveniens de morte *Schelii* noſtri intempeſtivâ funeſtus ille nuncius, qui me quoque plus quam credas afflixit. Poteram lamentis inanibus nec profuturis indulgere, niſi pulchrius laudabiliuſque noſtrûm utrique fore arbitrarer, ſi ad aeternitatis praeſidium hic confugeremus, & tam deſiderato capiti, quantum in nobis, vitam redderemus, huc collatis omnibus ingenii inſtrumentis. Quod ut felicius praeſtem, diem a publicis occupationibus feriatum unum alterumque jam nunc circumſpicio. Caetera ſuaviſſimis acceptiſſimiſque literis tuis unice id defuit, quod de Obſervationum tuarum nova editione, quam *Schelius ὁ μακαρίτης*, *Graeviuſque*, jampridem juſſerant ſperare, nullam omnino fecere mentionem, quaſi nihil ad me pertinerent curae tuae immortales, aut eas aeſtimarem pro illorum captu, qui nil admirantur, praeter tenebroſam Lucis ſuae obſcuritatem. Virgilium plurimis locis ex veterum membranarum fide caſtigatum jam miſi ad Elzevirios: quos editionem divini poëtae mox paraturos eſſe praeſagio, niſi promiſſa illorum me ludunt ac fruſtrantur. Notas & obſervationes etiamnum premo, dum plures membranae hinc inde ad me perferantur. Codices Hamburgo duos *Langermannus* ſe miſſurum eſſe pollicetur, totidem a *Rottendorphio* proximis diebus accepi: nonnullos e Gallia, praeter jam miſſos, jubeor ſperare. Nam ſuos amicus noſter ὁ φώσφορος mari ſe crediturum negat aut terreſtri viae, & preces meas non obli-

oblique reppulit. Si quid per hibernam tempeſtatem otii concedatur (& ſolent proceres ſub brumam Decembrem Januariamque ruſticari) Valerio Flacco & Silio Italico recenſendis ſupremam manum imponam, dum ad Maronem obſervata matureſcunt atque elimantur. Amici noſtri ἡ ἰδέα nuperum ſcriptum a Gallis Italiſque exſibilatur, me nolente. Ego, quo magis indies magiſque comperio, mortalitati hanc inhaerere labem, ut nimia ingenii noſtri indulgentia transverſi agamur, & in ſcopulos frequenter impingamus, eo conſtantius te amicum gratulari mihi ſoleo, qui luxuriantem laſcivientemque caſtigare poſſis, & erranti ſaniora ſuppeditare. Etſi parcius modeſtiuſque id facis, quam aut ſacroſancta ſincerae amicitiae lex, aut meus impetus, quem plus aequo ſibi interdum indulgere agnoſco, permittunt. Ad Statii tui Silvas non pauca annotavi, de quibus agetur a me aliquando, ſi Poëma illud curis ſecundis illuſtrandum tibi propones. Nunc eorum, quae una alteraque epiſtola apud te excutiebam vix ſatis memini. τὸ *Maeon* in Epicedio Patris non concoquo, & ſane libri veteres id non agnoſcunt, in quibus *Major*, ſi recte memini. Editio Parmenſis optima, *Mater*: tum *Phrygius qua puppe magiſter* in margine ejuſdem ex veteri libro annotatum, non *Graius*, pro quo tu *gratus*. ibidem notatum *Velie*, ex antiquo codice, pro *Selle*. Pro *adſcita colonis*, malebas *adſcripta*. Sed vide ne vulgata ſcriptura defendi poſſit ex illis Surrentino Pollii.

Inde Dicarchaeis multum venerande colonis,
Hinc adſcite meis.

Tentabam igitur totum locum ſic conſtituere ex veſtigiis veterum librorum,

Te de gente ſuum Latiis adſcita colonis
Graja refert Helie: (vel *Hyele*: nam utroque nomine *Velia* Graecis eſt dicta: quod pluribus, ſi neceſſe ſit, facile demonſtrarim) *Phrygius qua puppe magiſter* (Palinurum intellige, qui prope portus Velinos apud Maronem, ut ſcis, ſubmerſus interiit. Locum libro Aeneidos ſexto conſule)

Excidit, & mediis miſer evigilavit in undis.
Mater & inde (vel *unde*) *ſuum longo probat ordine vitae Maeoniden.* prius egerat de paterna origine, cui maternam ſubjungit, eam ab Homero deſcendere hoc argumento evinci contendit, quod poëtas complures dederit. Τὸ *ordine vitae* non ſatis capio, & ſane Velia cum ſecundum veteres colonia ſit Phocaica, nihil mirum fuiſſe illic familias, quae Homerum in majoribus ſuis numerarent: quae ſequuntur, *aliaeque aliis natalibus urbes Diripiunt cunctaeque probant,* etiam minus videntur ſana, pro *immanis gloria falſi*, Parmenſis & *inanis*, quod praetulerim. mox illud minime poteſt ferri,

Atque ibi dum profers annos, vitamque ſalutas.

Nam cum de infantia patris jam egerit, perverſo ordine ad nativitatem ejus primam recurrat, quare corrigebam, *vitamque ſolutam*, hoc eſt otioſam, privatam, ita Cicero aliique optimae Latinitatis ſcriptores frequenter. Male etiam paulo ante videtur circumferri,

Protinus exorto dextrum riſere ſorores:

Quis enim credat tam inepte loquacem Statium fuiſſe, ut nativitatis paternae ter meminerit, interrupto ordine & proceſſu orationis? Vide igitur ne ſcripſerit, *Protinus exſerto. exſerto*, quia deficiente cenſu equeſtri purpureos amictus poſuerat, uti paulo ante praeceſſit. Longe plura ex eodem epicedio poteram ſubtexere, ſed metuo ne jam nimius ſim. Iſtud Martialis

Et jactant Catuli vilia templa ſenes.

A Scriverio, ni fallor, mutatum eſt. Codices ſane veteres plerique *Julia templa*, unde ſuborta ſuſpicio τὸ *Catuli* mendoſum eſſe. Neque enim ſatis eſt veri ſimile, aedificia Domitiani cum Catuli capitolio, toties inſtaurato, noſtrum voluiſſe componi. Simiam Auguſti Caeſaris fuiſſe Domitianum in aedificiis publicis ſplendidiſſime ſtruendis, exhauſto hanc in rem & attrito aerario, potes meminiſſe. Huic adulatus, ut ſolet, noſter, hoc videtur egiſſe, ut ſtructuras Auguſti prae Domitiani ſui templis deprimeret. Quare ſuſpicabar illum reliquiſſe,

Et laudant fatui Julia templa ſenes.

Fatui ſenes, quomodo *deliri* apud Horatium. *Julia templa* ab Auguſto ſtructa, ut *leges Juliae* ab eodem conditae. *Julia templa* habes apud Statium quoque Equo Germanici. de *Pompeja umbra* (ſic enim malo, quam *Pompeji*, quod vix aliter locutos meminerim) recte addit; nam praeter inſtauratam ipſam porticum & ſplendidiorem factam a Domitiano, pro *uno nemore duplex* ei poſtea acceſſiſſe ex alio ejuſdem Martialis loco videor deprehendiſſe. *Viduam platanum* ingenioſe interpretaris. *Caelibem* eandem Horatio memineram dici, ſed ubi hanc cum ulmis, quae maritae, conjungit. Quare ſuſpicabar a Martiali relictum eſſe, *Udaque platano*. Meminiſti illorum noſtri de eodem, *Crevit & affuſo laetior umbra mero*, ubi minus bene *effuſo* circumfertur. Sed tu rem acu tetigiſti. In Statii loco *turbinem ruentem*, pro meta inverſa interpretaris. Metae formam ejuſmodi vaſa exhibuiſſe memini, de metae inverſae forma non recordor; neſcio an monuerim videri mihi ſcribendum *turbine rubenti*, nam ex teſta rubra fiebant, ut curis ſecundis ad Faſtos Naſonis pluribus monui. Pro *caeſa lacerna* vide ne *raſa* debeat refingi, quamquam *ſciſſa* placebat olim ex Sat. V. Juvenalis. Haec copioſius quam putaram. Vale. *Schefferi* Phaedrus praelo jam commiſſus eſt: ejus epiſtolam mittebam tibi nuperrime. Apud Phaedrum Fab. LXXXVII. haec leguntur in ed: Rigalt. *Chorus reducto tunc & notum canticum Impoſuit*. an chori erat imponere canticum? at ſupra dixit, divitem illum nobilemque virum, qui ludos erat facturus, cum tibicine pepigiſſe: ut tantum ſe oſtenderet in theatro, cur ergo hic canticum illi inponitur? deinde ſi notum fuit canticum, cur decepit id tibicinem, ut de ſe factum crederet? certe Pithoei editio *ignotum canticum*, verius omnino fuit, cum legendum putarem, *chori reducto tunc ignotum canticum Impoſuit*. Chori canticum ignotum tibicini in theatrum reducto impoſuit, i. e. verba dedit, deluſit hominem. Tu videris. Vale, CIƆIƆCLXII. a. d. XVIII. Oct. ſt. no.

EPI-

EPISTOLA CCCLXXXIV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

CUm Nobilis hic adoleſcens, *Johannes Leiencronius*, peregrinationis ſtudio incitatus, iter ad vos moliatur, rogatus ſum a parente ejus D. *Johanne Leientroon*, cum quo multos jam annos arcta neceſſitudo mihi intercedit, ut filio ſuo commendatitiis adeſſem, arbitranti, quod res eſt, ex conſuetudine praeſtantium virorum praecipuum ad peregrinantes fructum ac utilitatem potiſſimam redundare. Quapropter optime de adoleſcente ipſo, optime etiam de me meriturus es, ſi ſtudia ejus, quae rebus politicis hiſtoriciſque dedicavit, non tantum conſilio tuo moderari interdum digneris, ſed etiam ſi des operam, ut in contubernium viri cujuſcumque eruditi & honeſti admittatur, quo ſtudia ejus rectius procedant. Magni beneficii loco operam hîc tuam ſum accepturus. Vale, Vir Eximie. Exarabam Holmiae Suecorum. Anno CIↃIↃCLXII. XIV. Novem.

EPISTOLA CCCLXXXV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

NIſi Muſis atque rei literariae viveres, mi Gronovi, mortuum te mihi ducerem, qui tam rarus literis tuis me convenias. Scio in Livio recenſendo te eſſe nunc totum. Sed tamen amicos ne ſic quidem faſtidire debebas, aut inſuper habere. Miſi etiam jampridem [1] Epicedion Schelianis manibus dicatum, in quo te alloquebar; ſed tu ad mortuales ejuſcemodi naenias aurem delicatam jampridem obſtruxiſti. Obſervationes tuas nec vidi, nec quando ſim viſurus ſat ſcio, cum opportuniora navigationi tempora ſint exſpectanda, quae ante Majas Kalendas vix ſperantur. Utilem & laborioſam mihi operam tuus *Junius* praeſtitiſſe dicitur, commiſſis inter ſe compluribus Maronianis codicibus vetuſtis. Ego mehercules Juveni egregio ob ſingulare officium nihil non debere me & intelligo, & publice etiam profitebor. Interim dum haec aliaque ſubſidia exſpectantur, in ordinem jam nunc redegi ac deſcripſi, quae ad Valerium Flaccum olim annotaram. Praeter excerpta codicum trium quatuorve

[1] Legitur lib. IV. Eleg. 7. qua ſimul juſta perſolvit Sorori ſuae unicae, *Eliſabethae Heinſiae*.

Digitized by Google

ve Vaticanorum, & Oxonienſis, a te quoque inſpecti, alius mihi in Regia hujus civitatis bibliotheca ſeſe obtulit, ſed recens admodum. A Valerio ad Silium digreſſus ſum, cujus libros quinque priores jam caſtigavi, reliqua feriis Paſchalibus deſcripturus. Sed morantur impetum, quae deſunt ad ſeptem poſteriores libros excerpta codicis Oxonienſis & editionis Romanae ejus, quae in publica Academiae veſtrae bibliotheca aſſervatur: ea enim *Langermanno*, cui librum dederam utendum, ſubrepta ſunt. Tu ſi ex ſcriniis tuis id damnum potes reſarcire, plurimum me demereberis. Spero animadverſiones meas non tantum in ſcriptorem utrumque, ſed in Maronem quoque hoc anno abſolvi poſſe. Circa Maronem cura praecipua verſabitur. *Schefferi* & *Loccenii* literas, cum hujus opere hiſtorico jam te accepiſſe confido. *Schefferi* Phaedrum autumo jam prodiiſſe, ſed necdum vidi. De Mauricii Tacticis edendis nunc cogitare dicitur, quae luci parata jampridem habet. Nunc potiſſimum ſcriptionis hujus argumentum habe. Florentia *Gudius* ad me ſcribit, ſe vobis aeſtate proxima adfuturum, monetque ne Livianam editionem nimis urgeas. Habere enim ſeſe in promtu, quae tibi tradat, non pauca ſubſidia, editioni huic ornandae multum profutura. Exemplar Romae ſe nactum cum libris ſcriptis a *Mureto* collatum. *Pichenae* codicem a *Carolo Dato* ſe accepiſſe praeterea utendum, tum praeſtantiora Mediceae Bibliothecae exemplaria a ſe diligenter evoluta eſſe. Praeterea aere ſuo ſe ſibi addixiſſe duos aut tres ſcriptos codices probae ac vetuſtae notae. Haec ut ad te perſcriberem rogavit. Me ſperare jubet Naſonis codices manu exaratos quatuor aut quinque, quos vaenales neſcio ubi invenerit, praeter varia excerpta. Appulejanae etiam Metamorphoſeos exemplaria bina. Quid horum promiſſorum ſit praeſtiturus poſtea videbimus. Si reditus ejus nobis ante menſem Majum fuiſſet exſpectandus, jam proſpexeram illi de luculenta conditione. Magnus quippe regni hujuſce Cancellarius extulit nuper liberûm ſuorum praeceptorem, cujus in locum me commendante *Gudium* cupiebat ſuffectum. Sed cum de adventu ejus nil certi poſſem polliceri, alio cogitationes, ut opinor, convertit. In Epicedio Scheliano curis ſecundis nonnulla caſtigavi, quod moneo, ne tu id me inconſulto typis deſcribi patiare. Litem, quam noſti, denuo ceſſiſſe parum ex ſententia mea intelligo. Sed parum res haec me movet. Tu velim tunc demum me victum arbitreris, cum videbis huic judicio manus porrigentem. Sed hoc inter nos. Amicos omnes plurimum ſalvere jubeo. Vale, decus noſtrum immortale. In loco Statiano, quod *talos arctare* pro *telas* reponebam, nunc minus neceſſarium videtur. Nam & apud Lucanum recordor occurrere *telas laxare* contrarium *τῷ arctare*. Iterum Vale. Holmiae Suecorum. A. CIϽIϽCLXII. a. d. VII. Martii Gregor.

EPI-

EPISTOLA CCCLXXXVI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

IGnoſce amicorum prime: Maleum non navigavi, ſed natavi. Ita tertium additus me agitavit atque in ſuam unius ditionem redegit T. Livius, quaſi, quod tam diu dilatus eſſet, ulciſceretur. Notas ita paratas, ut in ſingularem tomum conjicerentur, dum refingo, ut commode, ac ſine ſupervacuis ipſi corpori auctoris quaque pagina ſubmittantur, propemodum omnes deſcripſi. Subortae ſunt interim complures δεύτεραι φροντίδες, ut neceſſe eſt: & ſcis vitium ſolenne, nihil ut meum recenſere poſſim, quin ſaepe ſtilum vertam, mutem, recidam, augeam. Lactarunt & tres codices Voſſiani, ſecundi quidem generis illi, tamen quibus caruiſſe nollem. Sed & ideo relictis rebus hoc unum egi, ut, quia tam longum opus tarde procedit, in anteceſſum mature omne detextum haberem, ne me poeniteret edendorum, ſi quid interea, dum in curſu ſumus, me fieret, & finem videre prohiberet. Ita enim me confudit hic necopinatus amici exceſſus, ut nullam horam meam putem, quam non rapui, & incerto caſuum ſubduxi. Et indulſit hoc quidem Deus immortalis: retractavi totum, & nunc, quia difficilius lectu chirographum eſt meum, ſtudioſa manu deſcribo, ut operarum labor levetur. Sic quoque tamen, dum partes ſingulas trado, dum ante praelum jam compoſitas & correctas relego, & plurimum me moratur, & nonnunquam creſcit, quo me jam perfunctum putabam. Verum eſt igitur, & tuae de hac cura ſpei, & poſterorum, ſi quae conſequentur, commodis te condonare peccatum meum: cui non minimam cauſam praebuit, quod te, tuos oculos & aures, revereor, nec nimis ſollicitam in eo diligentiam eſſe poſſe autumo, quod tibi vel primo approbandum eſt. Neque invides, opinor, juvenibus noſtris, quibus quo majorem ingenero cupiditatem tantopere antehac ſpretarum literarum, eo ſaepius ab illis interpellor, & adjutorium miniſteriumque conſilii mei me flagitant. Et tum tamen tu nobis non longe: vides enim, commiſi privato auditorio Metamorphoſes: quinque & viginti alacres nobis operam dant, qui omnes tua editione, me auctore, utuntur. Exemit praeterea hebdomadem unam & alteram languor quidam & incertus hic veris aër, movens quicquid eſt corporibus aegrum: quod ut ceſſavit incommodum, duplicavi laborem, ut tot dierum damnum compenſarem. Nunc venio ad tuas. In praefica tua Elegia legenda & recitanda non potui ſatiari, & identidem tam juſtas lacrimas repetivi. Satis apparet ingenium creſcere veritate doloris: & quamquam ſemper ita canis, nemo ut ſanus contra te coronam petat, triſtius tamen ſolito argumentum diſertiorem luctum tuum reddidit. Pietas & amicitia certare videntur, utri plus deferas: & utri-

que cumulate ſatisfeciſti. Ego vero ut crucior deſiderio, ita laudibus meritis mulceor ac delector, quas intellexi primus, quas, quod in me fuit, alui & produxi, cujus virtutum & morum & doctrinae pars mihi debetur; ſed multo major Deo datori & ipſius feliciſſimae indoli, & generoſiſſimo animo, & efficaciſſimae induſtriae. Itaque ingens ſolatium capio ex hac tanto viro digniſſima laudatione; non tantum ex honore, quo me mactaſti eximio, quum unum omnium ex tot lugentibus tam debiti officii participem invocaviſti. Nam quod & ſororius planctus huic continuatus eſt, pro fratre me habitum duco. Quod ſi jucundius eſt laetis adhiberi, tamen de illis, quibuſcum triſtia communicamus, honeſtius judicamus: nec vero minus animum ſauciavit ac laniavit meum crudelis ſententia, qua rurſus petierunt caput tuum, quibus ſummum jus eſt ſumma injuria. Videntur homines quidam dedita opera hoc moliri, ne ſatis in [1] Magno expellendo patria peccaverit. Tu vero τέτλαθι, ac fide Deo & virtuti tuae, & ſpera eſſe adhuc aliquid praeſidii in bonis; quod hic ſi deſtituat, non iſta, & alibi fore innocentiae atque ingenio locum. Ad Statii deſperata quid me revocas? An non ſatis eſt ſemel ineptiiſſe? Et vera forſan eſt conjectura tua: neque enim refuto: dicam tamen, quid jam pridem mihi in mentem venerit. *Adſciſci in civitatem*, cui civitas datur, ſatis memineram: ſed *colonis adſciſci* parum placebat. Sciſcendo, id eſt, ſuffragio ferundo, liberi populi peregrinis ſuae civitatis jus impertiebant. Coloni non ſciſcebant de eundo in coloniam, ſed in eam conſcripti domo mittebantur. *Adſcribi* autem *colonis* oppida, quae in album coloniarum referrentur (qualia fuiſſe docent Agrimenſores) multo commodius videbatur dici. Sed hoc remitto. *Adſcita* eſt adjecta vel addita aliis coloniis vel Latinis, vel civium: atque etſi coloni non dicerentur ſciſcere de eundo, tamen populus Romanus ſciſcebat de deducenda colonia. Deinde legebam: *Graja refert Siren*, hoc eſt, Parthenope, ſive Neapolis, illa Siren, origine Graja, nobilitata colonis Romanis, te ſuum refert. Tum, *Trous qua puppe:* nam Virgilius excidiſſe Palinurum oſtendit haud longe ab Sirenum ſcopulis. Ad Veliam non excidit, ſed delatus eſt poſtquam ipſum triduum ac trinoctium nataſſet. *Maeon* Domitius fecit ex *Major:* nec potuit quicquam propius. Dixerat duas eſſe terras, quae cive Papinio gloriarentur, quod majores ejus partirentur. Altera Neapolis eſt, altera Cumae, ut videtur. Refert te ſuum Siren Parthenope: refert & illa, unde Maeon poſt multa ſecula, te velut recidivo Homero dato, probat Maeoniden ſuum ortum fuiſſe: quaſi diceret: & Cumae deductae ab Aeolica Cyma, quam veram patriam Homeri fuiſſe vel tu ex oſſibus ejus exiſtens probas. Plutarchus teſtatur ex Ephoro Cymaeum fuiſſe Homerum; fratres Atellam, Maeonem, Dium; ex Maeone & Critheïde Atellae filia proveniſſe Homerum. Sequitur: *aliae quem aliis certantibus urbes Diripiunt*, per hypallagen, quem aliae aliis certantes ad ſe unaquaeque trahunt. Accipio autem *diripi* eleganti more illo, quo apud Senecam lib. III. de ira cap. XXIII. *Cunctaeque probant*, ex ipſarum opinione: certis argumentis id demonſtrare ſibi videntur & jactant. *Immanis gloria*, multo

1 Credo *H. Grotium* intelligi.

ma-

magis placet quam *& inanis*. Plerumque enim magis gloriantur, qui minus vere. *Vitamque ſalutas* non de recens nato infante accipio, ſed de adoleſcente, qui ſe vivere intelligit & incipit noſſe, quid ſit vita. Quod ſi tenes *ſolutam*, explica, non otioſam, privatam, ſed liberiorem, ſine paedagogo, toga pura accepta: quum, ſi Romae fuiſſet, *tota impune Subura* permiſiſſet ei *ſparſiſſe oculos jam candidus umbo. Exſerto*, vehementer abhorreo. An quia purpureos amictus non habuit (nec ſatis decrevi aut ſana eſſe verba, aut hoc ſenſu, quibus id dici cenſes) ideo nudus inceſſit, aut exſertus Cethegus. *Sic laudant Catuli vilia* ex tribus MSS. ante *Scriverium* dedit *Gruterus*. *Goedius* pollicetur egregia: utinam reſpondeat eventus, & brevi. Utrum fefellit illum, an te poenituit addere, fragmentum Petronii in Dalmatis repertum, atque in eo nunc, ſitne τοῦ ποιητῦ, an παρεμβεβλημένον, doctos diſputare? Mihi quidem ſic, & ſic tantum, Roma ſcribitur. De Silio mandavi *Jacobo* meo, qui & in Virgiliis conferendis *Junii* adjutor fuit. Sed audi aliud κώντερον. Quum nuper audiiſſet (nunc quidem ſecundum) lib. v. verſu CXXXI. *aut totidem tollebat farris acervos*, poſtero die, memor quae legiſſet in quarto Obſervationum περὶ τοῦ *cogere fructus*, rogabat, annon potius ſcripſiſſet, *cogebat farris acervos*. Item verſu DLXXII. *natae ſecura repertae*. Hanc tu laſciviam fac patruo convicio objurges, & jubeas eum redire aliquantiſper ad nuces. Ampliſſimi *Loccenii* hiſtoriam accepi, gratiſſimum munus, & ipſi, ut & elegantiſſimo genero ejus, propediem reſpondebo: nunc enim intelligis me defatigatum eſſe. Quidam, qui valde volunt amici noſtri videri, ſpecie dolentium vicem tuam, acerbe mihi exprobrant, neſcio quid iterum infuſcatum, & te laborantem in Charybdi etiam Scyllam adſciviſſe. Quid auctor es? Arguone mendaces, an demitto auriculas, ut iniquae mentis aſellus, cum gravius dorſo ſubiit onus. Vale, decus noſtrum & melioribus utere fatis. Lugduni a. d. IV. Non. Majas CIↃIↃCLXIII.

Quid ſi ſic legas: *Te de gente ſua* &c. *Graja refert Siren*, *Trous* &c. *Major & unde ſuam longo p. or. v. Maeonides*. Suam puta gentem. Sed ſatis difficilium nugarum. Vix enim reperiemus in quo uterque acquieſcat. Nobilis juvenis, quem mihi commendaſti, Patrem grates egiſſe tibi puto. Ita nulla in re, quam a me exſpectare poteſt, illi deſum. Iterum vale.

EPISTOLA CCCLXXXVII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

Macerabar jampridem expectatione literarum tuarum, meque excidiſſe tibi penitus habebam perſuaſum, cum oportune admodum uberes & copioſae a te exaratae mihi traduntur. Livio primas a te deferri longe eſt aequi-

 ſimum,

ſimum, quem ego ſcriptorem in paucis veneror ac admiror. Hunc tua cura ſic expolitum mox videbimus, ut ne ipſe quidem, ſi reviviſcat, melius de ſe mereri poſſit. Tu modo ſpartam hanc adornare conſtanter perge; &, ne nimio conſtet mihi ſilentium tuum, ſpem noſtram & deſiderium fruſtrari morâ diuturniore noli. Obdurabo interim animum adverſus ſolitudinem omnem, & ſi rarius a te compellor, poſteritati tempus in lucro eſſe arbitrabor, quod mihi apud te perit. Caute & prudenter, ut caetera, id a te fit, mi Gronovi, quod lucubrationes jam nunc in ſcriniis paratas & deſcriptas tenes, ne, ſi ſuprema dies ſuperveniat, nos tanto theſauro careamus, & tibi labores tui pereant. Idem conſilium & ego nuper ſum amplexus, dum quae ad Maronem, Silium, Flaccum Valerium hic illic annotaram, colligo & diſperſa compono, a prima manu opus omne jam detextum eſt, ſed quod limam ſecundae curae etiamnum deſideret ac requirat. In Silio multum jacturae feci, amiſſo codice, cujus marginem occupabant diverſae lectiones mea ſedulitate collectae, quas Colonienſis & Oxonius libri manu exarati, tum editiones tres quatuorve priſcae ſuppeditarant. Paſſus erat perire *Langermannus* id exemplar negligentius ſervatum: ſed & cujus loco obtulerit ſchedas inde excerptas non nimis accurate, dum feſtinat & aliud agit, & illas quidem haud integras, atque in libro decimo deſinentes. Colonienſi libro praeter *Modium* uſus fuit & *Carrion*, ut meminiſti, cujus exemplar eſſe opinor, quod utendum mihi conceſſere patres Societatis Jeſu Antverpiani, quam multae fugerint ex praecipuis praeſtantiſſimi hujus codicis lectiones bonum *Modium*, videbis aliquando. Sed & illud exemplar fuiſſe mutilum videtur, cum in libro Silii decimo ſexto deficiat, quo diligentius mihi ad libros duos poſtremos conſulendas eſſe duco vetuſtas editiones, & ſi quid Oxonius codex tuo beneficio nobis ſuggeret. Mediolanenſem tu laudas alicubi, mihi hactenus non viſam. In regia hujus civitatis bibliotheca nuper offendebam Parmenſem anno MCCCCLXXXI. editam, qua nec ipſa ob varias occupationes uti eſt datum. Poſt deſcriptas in ora Dauſqueiani codicis obſervationes meas, quae tu hic illic, quae *Barthius* in Adverſariis illuſtraſtis, percurri. Multa agnovi a vobis occupata, quale illud inter caetera, quo mihi placebam, *Maenia barbarico Nomadum ſociata tyranno*, & illud *vage chryſa* Barthianum. In libro decimo quarto uterque feliciter verſati eſtis. Illud tamen vos fugit ipſo propemodum libri initio:

Nec res dedecori fuit, aut mutaſſe pigebat
Sicanum Siculo nomen: mox accola Minos
Duxerat Etretum non fauſta ad bella cohortes.

Valde exercuerunt Dauſqueium *Etretum* illae *cohortes*, alii alia commenti ſunt. Monet idem Dauſqueius a Modio proferri ex Colonienſibus membranis

— mox duxerat actos Maenibus & centum non fauſta ad praelia Minos.

Ubi id produxerit Modius doceas me velim. Nam in Novantiquis ejus nil tale comparet, citat & alia ejuſdem Modii paſſim Dauſquejus, quae non recordor in ejus hoc ſcripto me legiſſe. Membranae Colonienſes pro tribus verſibus duos exhibent hoc modo:

Nec

Nec res dedecori fuit, accola duxerat actos
Maenibus e centum non fauſta ad praelia Minos.

Nec abludit Puteaneus codex, nam caetera ſubſidia hîc deficiunt me hactenus, niſi quod in eo, *accola duxerit actus Maenibus ereptum.* Scribo minima mutatione.

Nec Cres dedecori fuit accola: duxerat actos
Maenibus e centum non fauſta ad praelia Minos.

Κρήτην ἑκατόμπολιν noſti. Sed Livii tui modo injecta mentio alterum Silii locum peſſime affectum mihi revocat in mentem ex libro XIII. verſ. 30.

At contra Agrippa haud parvum decus, inclyta namque
Semina ab Oenei ductoris ſtirpe trahebat
(Aetolidas inter fuit haud ignobile nomen)
Laetus opum.

Et quae ſequuntur. Τὸ *Aetolidas* non eſt nauci, & peccat in legem metricam, nec ſaniora ſunt caetera. Sed videamus ſcriptos. Primo bene Colonenſis, *At contra Argyripae provum decus.* Puteaneus *Aggripe parvum decus*, pro *Oenei ductoris* uterque codex, *Oeneâ ductoris ſtirpe.* Verſum tertium ſic exhibet Colonienſis, *Autolidas id fuit ignobile nomen.* Puteaneus *Oetolidas fuit haud ignob. n.* pro *Autolidas id*, facio levi mutatione, *Aetoli Daſio.* Locum integritati priſtinae reſtitutum ecce:

At contra Argyripae pravum decus, inclyta namque
Semina ab Oenea ductoris ſtirpe trahebat
Aetoli, Daſio fuit haud ignobile nomen

Argyripam non Silio ſolum libro XVII. ubi *Argyripae campos* habes, pro Arpis poni; ſed Virgilio etiam haud ignoras. *Argyripae pravum* decus, quia ab ipſo Diomede Arporum conditore originem trahebat vir altae nobilitatis, ſed pravo ac perfido ingenio, hic Daſius Altinius, quem ad Hannibalem defeciſſe Livius teſtis: cum vide libro XXIV. cap. XLV. Injurius igitur eſt Hubertus Goltzius, qui in magna Graeciâ pro *Daſio Altinio* illic reponendum eſſe cenſet nomen *Caſſii Atinii*, neſcio qua auctoritate permotus. *Daſio fuit nomen* plane Silianum eſt, libro XI. verſ. 58. *Pacuvio fuit haud obſcurum crimine nomen.* libro XIV. verſ. 150. *Aſilo nomen erat*, & alibi, *Criſtae nomen erat.* Sed jam nimii ſumus. Naſonem noſtrum tua commendatione florere & ſtudioſae juventuti in manu eſſe gaudeo. Caſtigationum in Metamorphoſes mearum ſi quid eſt, quod ſe tibi probet, pulchre ſucceſſit opera. ſub finem libri VI, cum mutavi, *barbam rutilis ſubnixam capillis*, toto aberrabam caelo. Sed nec illud libro XII. quod nuper tibi proponebam, nunc placet, pro *Macedonia ſariſſa* reſcribi *Lacedaemoniam*, nam Μακηδονίην etiam poëtis dici obſervo, quomodo apud Periegeten,

Θεσσαλὶν δ' ἐπὶ τοῖσι Μακηδονίης πόληες.

Mimnermus apud Athenaeum libro XIII,

Ἀλλὰ Μακηδονίης πάσας κατενίσατο λαύρας.

Quae filius tuus caſtigavit, amplector, eumque famae paternae tam feliciter

 ſuc-

ſuccreſcere laetor. *natae ſecura repertae* elegans eſt, nec minus alterum *cogere acervos. Tollere* tamen pro auferre interpretabar, ut in illo Maroniano,

Tollite cuncta, inquit, coeptoſque auferte labores.

Poſt trituram farra tollebantur ex area in horreum recondenda: habes patruam cenſuram, cui tamen nec ipſe ſubſcribo niſi dubie & cunctanter. Funebrem elegiam variis locis correxi, deque iis, quae videbantur mutanda, *Graevium* jam monui. Tibi me hîc placuiſſe non poſtremae felicitatis eſt. Vellem & in caeteris. Flagitant Elzevirii novam poëmatum meorum editionem, quam ipſi mox parent. Quare proximis diebus feſtis redigam fortaſſis omnia in ordinem, & pro duobus Elegiarum libellis, praeter juvenilia, alios totidem dabo. Duos Silvarum, epigrammatum unum additurus, qui ſeptem libelli corpus integrum voluminis abſolvant, nam juvenilia auctarii accedent loco. Curas in Naſonem ſecundas ne hactenus detexam facit *Gudius*, qui huc properantis impetum nonnihil ſufflaminavit, promiſſis novis ſubſidiis, quae expectaſſe operae ſit. *Junio* & filio tuo *Jacobo* plurimum debeo, quod meos in Marone recenſendo conatus fovere non ſunt gravati, idque beneficium publice gratus agnoſcam. Codices *Moreti* minimum vetuſtatis prae ſe ferunt, Voſſianos antiquiores eſſe arbitror, exemplar in Leidenſi bibliotheca ſatis luculentum ſervatur, cui integra Servii commentaria praefiguntur, quodque doleo a me evolutum non eſſe, nam altero ejuſdem bibliothecae uſum eſſe me, puto, recordaris. In eo cum offendiſſem libro v. verſ. 620. *Fit Beroe Marii coniunx longaeva Dorycli*, quod & ipſum ex pleriſque ſuorum annotavit *Pierius*, non *Iſmarii*, ſcribendum eſſe *Tmarii Dorycli* ſuboluit; uti curis ad Claudianum ſecundis monebam bello Getico verſ. 18. nam & Eccloga VIII. veterrimus liber Mediceus *Aut Maros aut Rhodope*, hanc conjecturam tres ex Moretanis codices confirmant, quod in excerptis caetera accuratiſſimis non eſt annotatum, ut nec illud libro VI. verſ. 209. ex iiſdem Moreti codicibus, *crepitabant bractea vento*, adeo nulla diligentia poteſt nimia eſſe, & ſane dubito, an non id ipſum me quoque fugerit, cum Mediceum illum longe vetuſtiſſimum evolvebam: nam caeteri fere omnes probatioris notae ſic agnoſcunt: nam cum ramus eſſet aureus, ſingula rami folia ſingulas bracteas conficiebant, eo igitur, quod dicit, *crepitabant bractea*, plures fuiſſe bracteas deſignat. Voluit *Moreti* codices ad me venire Elzevirius, quos cum excerptis committam, ubi primum erit integrum, & fore proximis feriis opinor. In hac enim ſolitudine illud obvenit mihi perquam commodum, quod proceres frequenter ruſticantur, & ferias ſibi ac nobis indicunt, quas otiando perire mihi non ſino. Eas ſibi proxime vindicabit Maro, quem miror tam ſupine ac negligenter ab interpretibus tractatum eſſe. Vrget hunc herois *Chriſtina*, & ſibi lucubrationes noſtras inſcribi poſtulat. Promiſi morem poſtulato huic a me gerendum fore, ſed ea lege, ut ex aere meo ſeſe expediat tandem aliquando. Jamque verſus habeo paratos, per quos opus id illi dedicetur, ut ſerio rem a me agi intelligat. [1] horum epilogum ecce.

Poſt

[1] Vid. lib. IV. Eleg. VII.

Poſt palmas toties dextra victrice relatas,
Auctaque conſiliis, ſpretaque regna tuis; &c.

Phaedrum *Schefferi* jampridem accepiſſe te oportet, quem mari ante hos triginta dies & plures ad Elzevirias aedes Amſtelaedamum miſi. Conjecturas meas minima ex parte operi inſeruit amicus noſter; vereor tamen, ne vel ſic nimius hîc fuerit. libro I. fab. IX. male editum eſt *mortis en ſolatio*, pro *ſolatia*, quomodo legendum videbatur. Libro III. fab. XL. corrigebam, *quale te dicam bonum Antehac fuiſſe*, ut in illo, *Forma bonum fragile eſt*, ſed monendum non putavit: ut nec illud libro. V. LXXXVI. quod bis caſtigabam, *verrem ut ſubeſſe pallio contenderent*, & *pervellit aurem verri, quem celaverat*, non *verum*, *vero*. *verrem* pro porcello poſuit, quomodo & in fabulâ proxime antecedenti. Sed tu de his videris. Nunc Mauricii Tactica praelo ſubjecit. Ut veniam tandem ad Obſervationes tuas, munus longe gratiſſimum, jam eas percurri ea aviditate, qua tua ſoleo. *Nec ſatis eſt legiſſe ſemel, juvat uſque morari.* De iis quaecumque dixero, longe infra operis meritum erunt. Tentatur illic locus a te Statianus ex Tiburtino Vopiſci, ni fallor, quem ego jampridem ſic conſtituebam,

At nunc ignarae forſan vel lubrica Nais,
Vel non abruptos tibi debet Hamadryas annos.

Tibi debet, quia illis propter te & in te parcitur, nam, *fatum Naidos arbor erat*, ut in Faſtis inquiebat ille. Sed nae ego fatuus ſum, qui ſus Minervam, praeſertim in illo ſcriptore, qui nemini plus debet, quam tibi. Pro caeteris, quae in illo epiſtola tua me docuit, grates ago, quantas par eſt. Palinurum mediis in undis effuſum, & terrae adnatantem deſcribit Maro, nec deprehenſum ab Aenea hunc caſum, niſi cum jam ſcopulos Sirenum eſſet advectus. Sirenum ſcopuli e regione promontorii Minervae, & Caprearum. immenſum ſane itineris ſpatium conficiendum fuit Palinuro natanti, ſi Neapoli uſque Veliam ſit delatus. Nam Sirenum ſcopuli inter Neapolim & Veliam medio fere itinere, quo devecta navi jampridem excuſſus erat Palinurus. Nondum igitur diſplicet *Graia Hyele*. *Hyele* enim Graiis, Latinis *Velia* eſt dicta. In Velienſium nummis apud Goltzium paſſim ΥΕΛΗΤΩΝ. Sed nec *Phrygius magiſter* amovendus, cum nitatur vetuſti codicis auctoritate, quicum vir doctus neſcio quis antiquiſſimam editionem Parmenſem commiſit in muſeo meo exſtantem, nec dubitari de fide ejus poteſt, cum multae lectiones inde depromantur a receptis plurimum diſcrepantes. parentis mei illud *Nubigenas clypeos* & Politiani alterum *Quam tuus ille dies*, aliaque id genus plura ibi exhibentur. Quare nec temere rejiciendum, *Mater & inde ſuum:* pro *ordine vitae* forſan caſtigandum *ordine avito*. Τὸ *Maeon* manifeſte in legem metricam peccat, niſi quinti ſit caſus. Τὸ *exſerto* capiebam reſpectu illorum, *nobile pectoris aurum*, quo exuto, tamquam amoto omni impedimento, Muſas coepiſſe illi favere, neque enim *exſertus* pro nudo ſemper ſumitur, ſed quandoque pro parato aut expedito aut exercitato, *exſertus lentandis navita tonſis* apud Claudianum. In Senecae Tragoedias nonnulla ſuggeſſeram, quae neſcio an acceperis. Sunt in prom-

promptu longe plura. De Petronio cum alii, tum *Carolus Datus* nuper admodum nonnulla ſignificabat. Ipſe tamen ſuſpenſam tenet fidem, nec quicquam arbitratur temere credendum. Dediſſe quidem ſe literas Romam ad *Octavium Falconerium*, elegantis ingenii virum, per quem ſperabat certiora de re tota poſſe cognoſci, caeterum eas ſerius Romam delatas eſſe, *Falconerio* jam in Gallias profecto, quo ſe cum *Raſpono* nuper contulit. De Scylla poſt Charybdin ſecurum eſſe te jubeo, ſatis enim ſuperque per hanc fundi noſtri calamitatem ſum attritus. Quos autem innuas amicos noſtros haud ſcio. Praeter te enim & *Beuningium* vix opinor illic terrarum eſſe quemquam, cui id nominis conveniat. Niſi [1] homines deſignas in Gothicarum, Saxonumque ac Iſlandicarum antiquitatum luto ſpurciſſimo aſſidue volutantes, qui cum veterum elegantiarum omnemque priſcae eruditionis cultum ſtolide ejurarint, & caſtra noſtra turpiter deſeruerint, quo jure ſe pro amicis meis auſint venditare non video, digniores profecto qui huc relegentur terrarum, quam ego. Eſſe hîc, qui male de me aut loquantur aut ſentiant, non miror, cui res longe odioſiſſimae fuerint tractandae hactenus, ac inter caeteras urgendum ſupplicium juvenis nobiliſſimi, & cognationis vinculo procerum pleriſque adnexi, qui piratarum manu inſtructus nautas Hollandos complures trucidarat. Is jam poenas pro meritis me accuſante dedit. Ne quid erres, amice, fuit hîc nonnemo nuper ex diſcipulis tuis, qui pro venerio nepotulo te palam traduceret, aliis etiam viris honeſtiſſimis pari modo obtrectaret. Hunc ego a me removi, cum domi foriſque ſaepius jam digladiatus eſſet, & nunc alios pugnis depexuiſſet, nunc vapularet ipſe, jurgiiſque ac calumniis modum non faceret, tum ex famulis meis unum trino vulnere lethaliter confeciſſet. Tanta in illo erat calumniandi libido & inſania, ut & hîc terrarum viros primates duos proditionis, & Viennae in Auſtria unum ex Proceribus paederaſtiae inſimularit, atque hanc ob cauſam inde nocturnus clam profugerit. *Schokium* quando pro meritis a te ornatum videbimus? aut cur premis tanto tempore, quae legi publice non tuâ tantum, ſed omnium, quotquot te & literas aeſtimamus, intererat? In [2] τῷ δεῖνα quae dixi, ſunt veriſſima. Geſſit enim ſe perquam nequiter, ut minimum prae aliis delictis in eo peccarit, quod in ſcriniis meis compilandis manu ſiniſtra non belle uſus eſt: hoc enim illi fraternum eſſe quodammodo videri poteſt. Scis, quid in Voſſianis aedibus evenerit. Deprenſus & convictus coram tribus teſtibus ad calumnias confugit, & invenit, qui aurem hîc illi commodaret, Trajecti nonneminem ex familiaribus noſtris. Sed haec contemni & negligi praeſtat. Tu vale, mi Gronovi, & cum vacabit horam unam alteramque amicis impertiri, fac intelligam de rebus tuis nonnihil. Exſpecto indies, ut rationum mearum examen Proceres noſtri abſolvant, tum curae mihi erit, ut per Elzevirios, quod debeo, tibi numeretur. Vides, quam manum de tabula non tollam tempeſtive, cum ad te ſcribo. Vale, Holmiae Suecorum. CIƆIƆCLXIII. a. d. VII. Junii Gregor.

EPI-

1 *Janum Vlitium* intelligit. 2 *Jacobum Tollium*; quem puto indicari in praefatione Heinſii in Valerium Flaccum, & qui notas ejus ſubduxerat.

EPISTOLA CCCLXXXVIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

QUaſi non ſatis negotii Livius faceſſeret mihi, deſubito admiſi & Plautum, Heinſi jucundiſſime. Nam quum ſignificaſſet typographus ſe ſubjecturum praelo, qualem antehac dederat, & phalerarum aliquid poſceret, quod commodo meo facere poſſem (hac enim ſemper & anxie formula mecum agit, ne quid imputem) promiſi, nihil aliud tum deſtinans animo, quam veteres nonnullas miniatulas cum eo communicare. At re diligenter tractata intellexi aut totum mihi Plautum in fulloniam eſſe mittendum, aut iterum fore, ut & chartae & formae tam nitidae perirent, ac ſi quid eo conjiceretur meum, ignoſcat mihi genius tuus, in oletum adderem. Ita vanum omnem *Gruteri* laborem tantum reddidit nomine ſuo corruptiſſimo exemplari praepoſito *Aug. Buchnerus*, quem ſecutus eſt noſter, & hic margines ſcoriis ſuis & foriis opplevit. Quid ille, qui non obſervavit, quid eſſet *in mundo eſſe:* quid *Sic dedero*, vel *Sic datur:* quid in imprecationibus, *Qui illum:* quid *Condigne:* quid *Eâdem* pro eadem opera, & alia paſſim occurrentia? & his tentandis ſe prodat correctorem ſe prius prodiiſſe, quam domi ſediſſe lectorem Plauti? Scis penes me legatum eſſe [1] *Philippi* juſtum Animadverſionum (ut in brevioribus editis appellat) volumen, haud facile edendum: ita deterret parochos moles libri, nihil niſi varias lectiones, & magnam partem inutiles, continentis. Ignoraſſem, quam fidelis & exacta fuerit opera *Gruteri*, niſi centies iſtum viderem conqueri, vitiatos ab adverſario ſuo verſus deletis aut tranſpoſitis, aut additis vocibus. Neque enim diffitetur in MSS. ſic repertum, & lex illa metrorum, quam Comicis nuper indixerunt, & Plauto & Terentio, opinor, magnum malum dedit. Pauca tamen occurrerunt, in quibus & contentionis ſtudium abduxiſſe *Gruterum* videbatur: in quibuſdam judicium fefellerat: erat, ubi differrent, & neuter aliquid commemoraret auctoritatis: alicubi hic ait, ille negat ſic in ſcriptis haberi. Ergo optavi videre & illos, quoſque potui paravi, tres a Voſſio in membranis, chartaceum ab *Had. Junio* Rectore Amſtelaedamenſi, quo [2] *Marcus* olim uſus: licet omnes non ultra fabulas octo contineant. Sic exemptae mihi feriae, adeo quidem, ut nec uxorem Daventriam ad communes neceſſitudines viſendas profectum comitatus ſim. Sed Plautum multis locis illuſtriorem, paſſim antiquis exemplaribus congruentiorem habebitis, ut tu ſtatim, quum legeris, quae diſplicent, divinando reſtituere poſſis, nec vereare, ne male inculcata quanquam, quae vis eſt ingenii tui, meliora reddideris, longius tamen a priſca manu recedas. Qua in re non ſemel

1 *Jo. Philippi Parei*, qui legatum Gronovio reliquerat. Vid. ſupr. Ep. CLX. 2 *Boxhornius.*

illuſit ſibi *Salmaſius*, pro ſcripta lectione accipiendo, quae recentiorum erat conjectura. Sic Moſtellaria 2, 2, 23. *Pulſando pedibus poene confregi aſſulas*, vetus eſſe putat, quum ſit *baſce ambas*. Et ſtatim verſ. 38. *Dii te deaeque omnes perduaxint cum iſto omine*, ſi liceret a veſtigiis ſcriptae lectionis recedere, pronum fore notat legere *perduint*: ſed *perduo* antiquum feciſſe *perduaſſo*. At ſcripta lectio eſt *axint* vel *faxint*: & hoc recte: intelligitur enim, male perire. Hoc ego vos periculo liberabo. Te quoque jam inveni locum, ubi intexerem: nempe ad *Deglupta Maena*. Quae literis tuis miſces φιλολογούμενα, melli fuere omnia. In altero Silii loco multos annos eſt, quum ex vulgata conjeceram: *Duxerat & Cretum*: ſed remiſi, quia *Cluverium* occupaſſe cognovi. Placet & conſilium de Virgilio, Silio, Valerio Flacco. Age ſane, da illos ſacros ſinceros, quod ſolus potes, & quamprimum: feſtina, urge. Potin, ut hos nobis ſiſtas pure lautos terſoſque? en erit unquam, cum hoc tui Muſei munus habebimus. Nec levius tibi convicium faciemus, ſi ceſſaverint poëmata, quae quidem nunc domi deſidero: nam cum homini nobili Transiſalanae civitatis ea praedicaſſem, & commodaſſem, nunquam poſtea recuperare potui. Oxonienſia excerpta, quae deſiderabas, en tibi filii manu: quae ex Romano exemplari, proxime mittentur. Amicorum tu nomen in arctum concludis. Sed ita eſt: ego quoque idem indies magis experior in meis, pauciſſimos eſſe. Interim vulgi more loquutus eram: & ſunt hic quoque, qui, quae parum ſecunda audiunt, ſpargant ſpecie dolentium, cum revera ſint in ulcere ungues. Ita certatim de poſtrema ſententia ingeſſerunt mihi, & quia te bono eſſe animo dicebam, exaugebant periculum, ſcilicet illi quaſi ſolliciti tuam vicem, quae ſi fierent, nil niſi cachinnarent. Sed iſtos merito contemnimus. Euathli mei παροινίας cognovi apud *Plumerum*: ubi Sannionem aut Ballionem ſane quam riſi: in te patrata tuli aegerrime. Quem ſcribis ei aurem commodare, miror profecto, ſi eſt, quem cenſeo. Honorem, quem ſtudiis veſtris habitum ivit Galliarum rex, libens vobis gratulor, ut & iſtam magnitudinem animi, atque exemplum merito praedico: licet ipſe faſtiditus, ſcilicet quia infortunati amicus. Ita enim ad nos ſcriptum eſt, meum quoque nomen (& hoc multum ſatiſque eſt mihi) ibi a primo receptum fuiſſe: ſed neſcio quem faſcinantibus oculis ſubmonuiſſe, in rationibus vincti munuſculum mihi expenſum ferri; ita illud expunctum. Bene habet: dum honos ſit literis, non invideo felicioribus. Quae in leſſo tuo correxiſti, recte facies, ſi nobiſcum communicaveris, ut ſint in promptu, ſi forſan edatur. Vale, decus noſtrum, & pectus amicitiae. Lugduni a. d. prid. Cal. Septemb. CIƆIƆCLXIII.

EPI-

EPISTOLA CCCLXXXIX.

NIC. HEINSIUS.

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

DE Regis Chriſtianiſſimi munificentiâ erga viros, literarum cognitione potiſſimum ſub hanc tempeſtatem florentes, res non te latet. Ego quamquam ante menſes hoſce ſex ſeptemve *Capellano* noſtro auctor fuerim, cum de Regis hoc inſtituto mecum per literas agebat, ut tui in praecipuis rationem haberet apud illuſtriſſimum *Colbertum*, cui negotii totius cura a Rege erat demandata, quemque *Capellani* conſiliis inniti hic haud ignorabam, hominis ſibi per quam familiaris: (cum pudore enim noſtro conjunctum fore videbatur, ſi aliquo eſſemus loco, ubi tu non admittereris, optime, ſi quiſquam, de literis meritus) reſcripſit tamen *Capellanus*, ſe nolente tui rationem nunc quidem habitam non eſſe, quamquam virtutes tuas operoſe commendaſſet *Colberto*, ſed nec te unum eſſe praeteritum in hoc numero, nec de re ex voto meo conficienda deſperari oportere in annum proximum. Id vero ut oportunius confieri poſſit, Livium tuum aut ipſi Regi, aut ſaltem *Colberto* dedices atque inſcribas cenſeo, niſi fidem tuam alius jam patronus oppigneratam tenet. Sin minus, vide ſodes an e re tua ſit, florenos mille annuos faſtidiri. Si paratus es conſilio meo manum dare, ita cauſam tuam in aula Gallica ſum acturus, ut certo intelligas, quid tibi ſit ſperandum, priuſquam horum, quos jam deſignabam, alterutri Livium inſcribis. Fac quaeſo hic ſaltem reſponſi a te nonnihil obtineam, & quidem mature; ne cum dolore meo denuo te praeteritum eſſe, quod abominor, intelligam. De Marone & ſtudiis meis proxime nonnihil fortaſſe, quamquam ſatis ac ſuper hiſce frivolis jam nuper te obtundebam. Habe nunc hoc [1] epigramma regiae pietati a me datum, ne ἀσύμβολος te acceſſerim. Vale, mi Gronovi. Holmiae. CIƆIƆCLXIII. XII. Sept. Gre.

1 Editum lib. III. Silv. p. 207.

EPISTOLA CCCXC.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

DE caſtigandis Plautinis Comoediis te cogitare ut lubens intelligo, mi Gronovi! Inopinatò equidem ſupervênit mihi hic nuncius, cum ſolum a te Livium impatienter expectarem, cujus editionem egregie ornabit tibi *Gudius*,

dius, ſi ſalvae ſunt ſchedae omnes, quas ille tuam in rem apud Italos collegerat. Ipſe *Gudius* non longe a vobis poteſt nunc abeſſe, cum Lutetiam jampridem incolumis advenerit. Fortunas ejus habeo profecto commendatiſſimas. Quare, ſi me audit, de conditione a Duisburganis oblatâ nunc quidem non cogitabit, ſed ſecundam ad exteros profectionem molietur, quam priore hac longe utiliorem ſibi fore experiatur aliquando; ego certe id expertus ſum. Occaſio rei oportuna non deerit, ſive *Leeuwencronii* filio operam hanc addicet, quod pater mihi viſus eſt optare, ſive alteri cuicumque. Indolem *Leeuwencronii* adoleſcentis perſpectam tu habere jam potes, quam ſi minus probaris, alibi facile comitem itineris illi inveniemus, quem per Europam ſine impenſis ſuis circumducat. Velim tamen anno alteroque interea ſedem apud vos figat, & nonnihil prodat in lucem ſuarum lucubrationum, quo facto exiſtimationem apud homines literatos multam haud dubie eſt collecturus vir egregius. Rogo & auris illi a te vellatur ſuper iis quamprimum ad me mittendis, quae multo ſtudio conquiſivit undique, Naſonis novam editionem non parum exornatura, quam parari a me poſſe ante tempeſtatem vernam confido. Multum quippe praeſidii hoc acturo mihi in ſe fore, jam non ſemel eſt pollicitus. Sed ad Plautum tuum ut revertamur, memineris velim pervetuſtum ejus exemplar; typis tamen deſcriptum, in Leidenſi bibliothecâ adſervari. Teneo & ego Venetam editionem Anni MCCCCLXXII. quam *Georgius Alexandrinus* recenſuit: adhaec Plantinianam manu *Scaligeri* paſſim emendatam. Si quid horum codicum deſiderabis forte, id in tuos uſus eſſe apud me paratum ſcito. Nam Aldinum codicem cum MStis, ſi recordor, collatum utendum a me *Goeſius* ante annos complures accepit. Filium ejus, nepotem meum, per literas monebo hodie, ut libri hujus copiam tibi faciat. Praecipuo tamen uſui erunt Schedae Gruterianae, quas Amſtelaedami apud *Johannem Sixium* vidi olim. Eas *Ruſius* noſter facile tibi impetrabit, ut ſpero, niſi ille hoc officio jam eſt perfunctus, quod malim. Commentatores varii quidem penes me exſtant, ſed quorum neminem te fugiſſe opinor. De me ut addam nonnihil deque ſtudiis meis, exerceor etiamnum membranis Maronianis evolvendis, labore ingrato & moleſto, ſed qui ad finem jam propemodum ſit perductus. Duodeviginti codices, & aliquanto plures etiam, fuerunt excutiendi. Nunc reſtat, ut quae inde depromta ſunt, veterum Grammaticorum auctoritate nonnihil confirmem. Eos enim noſti in Marone ad partes vocando tantum non aſſiduos eſſe. Hinc ubi me expediero, caſtigationes ad Val. Flaccum & ad Silium Italicum continuata opera detexam. In Flaccum Commentarios integros *Baptiſtae Pii*, hactenus mihi ignotos, ex Ubſalienſi bibliothecâ ſum nactus, quos percurrendos propoſui, praeſertim cum membranis vetuſtis ſe uſum eſſe Valerii paſſim depraedicet. Silii quoque editionem Parmenſem hic inveni, quam cum Romana in plurimis conſentientem deprehendo. Libro XIV. apud illum ſub finem ſcis illa occurrere, *non aera vacabant*, *quae ſcirent Ephyren*; ea negotii nonnihil & mihi exhibuerunt, & tibi quoque quantum video. Τὸ *vacabant* in Juntarum editione Florentina, anni MDXV. quam *Ambroſius Nicander Toletanus* in-

interpolator ſe gloriatur caſtigaſſe, video comparere. Idque Aldus etiam ſecutus eſt, & Aldo obſecuti caeteri typographi. At vetuſtiores cum Marſo cumque ſcriptis exemplaribus, *juvabant* conſtanter; niſi quod *juvabat* in Colonienſi. Idem quoque, uti & Puteaneus, & Oxonius *Quem ſcire*, non *Quae ſcirent*. Videor videre quid velit Silius, verba tamen ejus an exhibere poſſim & revocare fugitiva dubito. Tentabam tamen,

—— non uſquam clarior illo
Gloria picturae ſaeclo; non aeris (avitam
Quà ſcires Ephyren) fulvo certaret ut auro.

Non uſquam clarior illo ſaeculo gloria nec picturae nec aeris, ut etiam auro certarent, nec minus cara haberentur ſigna aenea; qua gloria (ad aes refer) facile ſcires avitam eſſe Syracuſanis Ephyren. Syracuſae autem Corinthiorum colonia, hinc ſupra hoc ipſo libro verſ. 181. *Ephyraea moenia* Syracuſas appellavit. Vide & verſ. 52. ex literarum tranſpoſitione error ſubnatus videtur. Tu judica. *Ephyraea aera* pro ſignis aeneis faberrime factis in proverbium abierunt apud Maronem alioſque. Ut cogitarim aliquando in Petronio ſcribi poſſe. *Aes Ephyres laudabat miles in umbra*. Quo ductus vetuſtae ſcripturae invitabant Mediceorum codicum. Et quia Petronii oportune mentio eſt injecta, narro tibi Italos de ſcriptore illo recens invento, ut aut integer mox in lucem ſit proditurus, aut integro ſimillimus, pergere praeclara omnia polliceri. Nunciat *Carolus Datus* codicem ipſum ab amico quodam ſuo, rerum haud imperito, eſſe inſpectum, qui teſtetur pervetuſta manu omnia eſſe exarata, nihil inculcatum interpolatumve, aut quod de dolo malo ſuſpicionem poſſit injicere. Idem ex Italia ad ſe perſcribi *Bigotius* aſſeverat. Nobis obdurandus eſt animus, dum videamus, quo evaſura ſint promiſſa. Munifice me habitum fuiſſe a Rege Chriſtianiſſimo qui ſpargunt, nil mentiuntur. Quamquam Proceres noſtri fructum liberalitatis regiae omnem mihi intercipere videntur velle. Munus ipſum ut iis ignaris admittendum non putavi, ſic neque invitis iis id ſum amplexurus. Te praeteritum moleſte aegerrimeque tuli. Auguror tamen huic errori poſſe a nobis occurri, praeſertim ſi conſilium meum ſequeris, de quo proximis literis tecum agebam. Poſſis autem officii partes haud incommode ſic dividere, ut Livius Regi, *Colberto* Plautus inſcribantur. Ego utrique grates per epiſtolam jam egi. Ubi reſcribetur nonnihil, rem tuam urgebo, quantum potero. *Fulqueti* patrocinium quod ſcribis invidioſum noxiumque rebus tuis hic fuiſſe, ita jam ſuſpicatus eram, & video nunc nihil conjecturae me falſum. Sed mederi conabimur huic ulceri. *Colbertus* ultro humaniſſimis literis ignotum ignotus compellavit, quarum exemplum hic habes. Ad *Loccenium* & *Schefferum* tuas perendie curabo. Noſter ille poſt Phaedrum commentariis illuſtratum, Mauricii atque Arriani tactica praelo nunc ſubjecit, etiam Opus de Philoſophia Italica Sectae Pythagoreae. In Phaedrum conjecturarum nonnihil tecum communicabam nuper, de quo quid ſentires, vellem explicaſſes paullo apertius. Sunt enim non pauca ejuſdem notae mea, quae amicus noſter obſervationibus ſuis inſerenda non duxit, credo, quod ea improbaret.

 Ego

Ego tamen, ut noſtra nimii plerumque nos amamus, ea prorſus ut damnem induci nondum poſſum. In Marone conjecturae omnis ſum parciſſimus in tanta copia veterrimorum exemplarium. Auſus tamen ſum quandoque aliquid tentare, praeſertim quod exploratum habebam ipſis membranis, antiquiſſimis utcumque, naevos pertinaciter nonnunquam inhaerere. Sic *Hylas* pro *Hylax*, & *Sardonii herbis* pro *Sardois*, *Projiciunt* pro *Porriciunt* aliaque hujus notae plurima. Quare in Bucolicis adverſus membranarum auctoritatem tentabam Ecloga verſ. 30. *thiaſos indicere Bacchi*: non *inducere*. *Bacchi* pro *Baccho* eſt in ſcriptis omnibus. Aeneidos x. *Aut ubi curva choros indixit tibia Bacchi*. Statius tuus Achill. *Sed Bacchi comites diſcuſſa nube soporis Signa choris indicta putant*. Aeneidos primo verſ. 548. putabam, *Non metus, officio ne te certaſſe priorem Poeniteat*, pro *nec te*. Non eſt metus, ne te poeniteat. verſ. 737. *Primaque libatos ſummo tenus attigit ore*. latices nimirum: non *libato*. Scis poëtarum accuratiſſimos quoſque diligenter cavere, ne voces duas in eundem ſonum deſinentes conjungant. Sed, ohe jam ſatis eſt. Filium tuum ob excerpta Siliana Oxonienſis libri ad me miſſa amo vehementer. Vale, Vir ſumme. Exaratum Holmiae. CIↃIↃCLXIII. a. d. XXVI. Sept. Gre. De Quinctiliani editione ne quid temere aut inconſulte *Screvelius* veſter agat erit monendus. Pithoeanum exemplar hanc in rem offert *Bigotius*, locis plurimis caſtigatum. Tum *Turnebi*, *Guieti*, aliorum notas, per quas editio ornari egregie poſſit. Cogitare ſe de caſtigando hoc ſcriptore *Graevius* diu eſt quod monuit, etiam de Heſiodo. Utrumque inſtitutum praeclare non uno ſubſidio poterat promoveri, ſi hoc ſerio illum agere haberem exploratum. *Graevius* noſter, quid rerum moliatur, ubi curas occupet potiſſimùm, ſciſcitatus jam non ſemel eſt humaniſſimus *Bigotius*, ad quam quaeſtionem reſpondere nil poſſum. Velim tamen obligatam de Polyaeno edendo fidem aliquando liberet. In *Schelii* epicedio quae hîc illic emendaram, is jampridem a me tulit. *Schoppii* Minervam Sanctianam ſcis, puto, jam proſtare venalem. Si Plumerus aliam ejus libri editionem parat, ut opinor, auctor illi eſto, ut reliqua ejuſdem argumenti Sanctiana opuſcula Minervae ſubjiciat: quicquid hujus notae in ſcriniis tuis meiſque deſideratur, *Bigotius* ſe aliunde inveſtigaturum eſſe promittit.

EPISTOLA CCCXCI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

BOnitas tua & ſtudium in me commendando, Heinſi excellentiſſime, pluris eſt mihi, quam regia pecunia. Itaque in magno beneficio mihi licet expenſum feras, & quod ita fieri oportere judicaſti, & quod, ut fieret, elaboraſti. Eas tibi ego grates habebo immortales, & Deum veneror, te ſupra omnes au-

Digitized by Google

augeat, quum tam benevole alios tibi aequari cupis. Rem ipſam ita cecidiſſe magis laetatus ſum veſtra, quam dolui mea cauſa. Didici enim multis caſibus non accuſare homines ob ea, quae contingunt, quam omnia referre ad divinam providentiam: quae mihi quamcumque partem adſignat, ea laetus vivo: ſi cui prolixior alluxit, non inde ὀφθαλμὸς πονηρὸς mihi. Deinde amor ille infinitus literarum, qui me tot cogit ſuſcipere ac tolerare labores, vetat indignari, ut vos magis illis eniteſcere, ita etiam eas in vobis magis honorari. Sed & gloria magni regis ſalva eſt, quoſcumque ille munificentia ſua dignos probet, dummodo hanc ob cauſam probet. Quid ergo me ſollicitas, & amicum tuum, quem tantopere monſtrando evexiſti, illum deprimis indigna ſuadendo? Primum ambiguum eſt an haec ſit ad utilitatem via. Deinde ut ſit, praecipua rei gratia interit, quae eſt, quod ultro & non exſpectantibus provenit. Ac forte ob id ipſum non proderit: nam & ego ambiendo viliorem me fecero, & illi, ſi rationem mei haberi debuiſſe intelligent, nolent agnoſcere in judicio ſe peccaſſe. Itaque eant illa, quo volent: ego de fortuna habeo, quod illa ſponte detulit, non quod importunus fatigatae extorſi. Livium mihi auctor eſt *Rottendorfius* ut ad Paderbornenſem Principem allegem. Plauto (ſcis enim quae poſtremo Sextili ad te ſcripſi) videbo, ſi quem ſalvo pudore invenero. At tu, o fidiſſimum & cariſſimum caput, alium quaere feliciorem, in quo gratiam tuam experiare: iſtos arbitratu ſuo uti, me nemini moleſtum eſſe patere. Quod adjeciſti, *Tale tuum carmen nobis*, *d.p.* noſti caetera. Vale & ſalve, ὦ φιλότης. Lugduni a.d. III. Cal. Octobr. CIƆIƆCLXIII.

EPISTOLA CCCXCII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

Solet mihi plurimum apud te licere, flos amicorum, unde fit, ut manu praecipiti incogitanter plerumque illinam chartae, ſi quid ad te perſcriptum cupio. Id ipſum ne & nuper mihi evenerit metus eſt, dum in partem regalis munificentiae te adhiberi cupio. Nam quemadmodum meritis tuis cum haberi honorem vehementer optabam, atque etiamnum opto, qui viris nequaquam tibi comparandis, meritique longe minoris, obtigiſſet nuper, ita in ea nuſquam fui ſententia, ut aliquid te indignum hic tibi faciendum, & ad lucra ſordide adſpirandum eſſe, arbitrarer. Quid enim? Egone venalem te exponi velim, aut quicquam a te fieri, quod & ipſe averſere, & in mores ingenuos cadere non poſſit? Cum abhorream & ego ab intempeſtivo honorum ambitu, putare noli, id tu ut facias a me poſtulari. Si quid tale ſcripſi aut flagitavi, praeter mentem praeterque animi ſententiam id flagitatum ac ſcriptum eſſe ſcito. De Livii tui editione Regi aut *Colberto* dedicanda tempeſti-

ve

Digitized by Google

ve te monendum duxi, ne poſt acceptum beneficium, ſi beneficium tamen eſſes accepturus, ſerum foret ea de re cogitare; ubi alteri jam addixiſſes, quod benefactoribus deberi judicabam. Volui praeterea & ipſe de re certus eſſe, ne, qui *Capellano* negotium omne commendaram fervide, & de grati animi in te laude eximiâ multis eram praefatus, viderer fidem obſtrinxiſſe, quam liberare non poſſem, ſi ad alios patronos irent Livianae lucubrationes, quae inter ſcripta tua principatum tenent. Suſtine igitur parumper, & conſilium in arena cape, cum ad umbilicum jam perducent id opus typographi, de patrono libri eligendo. Nolo enim ut tu occupes aut venêris beneficium; ſed ut beneficium te deprehendat volo, paratum tamen & accinctum, ne, cum velis praeſtare te gratum, non ſit, quo praeſtes. *Paterbornenſi Principi* volo optime, & mihi plurimam olim Romae cum illo fuiſſe neceſſitudinem haud ignoras, nec quicquam impediet, quominus ad illum Livius ſeſe convertat, ſi nil interea regiae monetae ad te redundarit. Petii, fateor, a *Capellano*, ut tuis meritis aulam conciliaret, aut, ſi tu parum illic eſſes intellectus, ut mihi in hoc negotio gratificaretur, qui honori regio omnia, tuo nihil ambirem. Regium enim honorem conſummari poſſe hoc facto. Satis is exploratum habet per ſe, nec eam tibi mentem, nec eo fortunas tuas eſſe loco, ut extortum Regi cupias, quod ultro deferendum fuiſſe nemo non intelligit ac fatetur. Sed de his jam plus ſatis. De *Paterbornenſi Principe* & *Rottendorphio* ſi quid potes nunciare, nuncia quaeſo. Scripſi ad utrumque plus vice ſimplici, ſed biennium jam ferme eſt quod neuter reſpondet. *Rottendorphius* ultimis ſuis iter cum Colonienſi Electore Hildeſium a ſe parari ſignificabat. In ipſo itinere bibliothecas veteres non unas perluſtrandas fore. Si quid illic reperiret, aut Maronis, aut aliorum poëtarum, ex horum praeſertim numero, quibus ego manum jam admoviſſem, diligenter ſe curaturum, ut eorum mihi fieret copia. Saltem moniturum eſſe ſeſe de iis, quae illic inveniſſet, per literas. Ille vero hactenus ne γρὺ quidem, ut mirer hominem in vivis adhuc eſſe, quem ad plures abiiſſe ex pertinaci ſilentio ſuſpicabar. Pergo interim in Marone, quantum per alias occupationes licet; &, ni blandior mihi, multas deterſiſſe nitidiſſimo ſcriptori maculas me opinor, de quibus per duodena ſaecula ne cogitatum quidem fuit. Praelucet mihi facem in plurimis Silius, quem ſtudioſiſſimum Maronis fuiſſe imitatorem haud ignoras. Aeneidos x; 455. pro *meditantem praelia taurum*, Mediceus codex omnium veterrimus *meditantem in praelia*, non dubitabis de ſcriptura elegantiſſima, ſi Silium audis: is libro x.

Haec dicens Silarum meditantem in praelia telo
Praevenit. haſta volans imo ſub gutture ſedit.

Sed majoris momenti illud ſub finem Georgicon primi.

Ut cum carceribus ſeſe effudere quadrigae,
Addunt ſe in ſpatia.

quaenam iſta ſit Latinitatis ratio, *Addere ſe in ſpatia*, non video. Affirmat Pierius in nonnullis veterum τὸ *ſe* omitti, ac legi *Addunt in ſpatia.* Idem de iis, quos

quos inſpexi, aſſevero. Prior Mentelianus omnium veterrimus poſt Mediceum, ***Addunt ſpatia*** omiſſis duabus vocibus. Mediceus ipſe ***Addunt ſpatio.*** Nimirum Maro ſcripſerat ***Addunt in ſpatio.*** Cum carceribus ſeſe effuderint, magis adhuc effunduntur in ipſo circi ſpatio. τῷ ***Addunt*** videtur ***curſum*** eſſe ſubintelligendum. Sic ***addere gradum*** habes apud Plinium, ea, ni fallor, epiſtola, qua mortem Plinii majoris Tacito enarrat, pro augere aut incitare gradum. Sed audiamus denuo Silium XVI. verſ. 372. ubi agit de re ſimili; ***Jamque fere medium evecti certamine campum In ſpatio addebant.*** Ita enim Colonienſis & Puteaneus codices. nam vulgati *In ſpatia*. Bene Servius ***currendo curſum augere*** interpretatur. Erant plura, quibus recenſendis nunc ſuperſedeo. Collegam tuum ex aedibus Bredani hoſpitis fato paraſitico turpiter ejectum eſſe audio, remque totam plenius cognovi ex epiſtola publice edita. Videor mihi videre praefrictam Stoici, ſi dis placet, noſtri frontem. Mirum, ni filio monitor fuerit, dum domo inprovide occupatâ emigrabant inviti uterque. Spectaret, & in haec tempora ſeſe natum meminiſſet, quibus animum conſtantibus exemplis obfirmare oporteret. Deos tamen fervide precatum eſſe fit veriſimile, ut omen averterent: dum hoſpes interim & uxor hoſpitis Jovi Liberatori libabant. Vale. Habes hîc denuo nonnihil nugarum poëticarum. [1] Ultimum epigramma tibi ſoli habe. nolo enim me auctorem ejus circumferri. Quintum diſtichon eſt acerbum ſatis, quo rem annonariam a *Mario* ſordide, & multâ cum populi Romani querela adminiſtratam tango. Caeterorum nihil in obſcuro tibi poteſt eſſe, qui hiſtoriam omnem Romanam penitus exploratam habes. Ob inſcriptionem *C. Billieni* plurimum te amo. Utinam plura ejuſmodi monumenta antiquitatis ab Amſtelaedamenſibus noſtris eruantur. Holmiae. CIↃIↃCLXIV. XVII. Octobr.

Schefferus, qui nunc nobis adeſt, plurimam ſalutem jubet tibi dici. Quando *Schoockium* defricatum videbimus? niſi feſtinas, denuo interveniet hyems, & me deſiderati libri conſpectu in aeſtatem proximam fraudabit.

1 **Primum editum legitur lib. III. Silv. p. 108. ultimum hic ſubjici curavimus.**

EXPEDITIO ROMANA.

Martia gens Senones iterum cum triſte minentur
Excidium laribus, Roma, famemque tuis;
Jam tibi Victoris Ludovici foeta triumphis
Caſtra ſuburbanam cum populentur humum;
In duce ſpes Mario eſt: Mario te vindice tutam
Credis. ad hunc belli ſumma relata novi eſt.
Hoc Capitolinam cuſtode tueberis arcem?
Hic tibi defectae Manlius alter erit?
Ad mala per longos, fateor, praemuniit uſus,
Inque Saguntinam Romula tecta famem.

Sic tamen ad Cimbros Marium Numidaſve relega.
Hinc tibi ſub Mario forte triumphus eat.
Laudo ducem Marium. Sed dux, mihi crede, Camillus
Hoc foret utilior tempore, Roma, tibi.

EPISTOLA CCCXCIII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

CUm Illuſtriſſimus Comes *Turo Oxenſtierna* filios ſuos peregrinationi Belgicae accinctos habeat, qui ſedem aliquo tempore apud vos fixuri ſint, rogo & obteſtor te, ut adoleſcentibus ſplendidiſſimo loco natis conſilio atque alia quavis ope adeſſe ne graveris, quorum Avus Archidapifer & Prorex Regni Suecici, totiuſque Senatûs Princeps, D. *Gabriel Oxenſtierna*, magni illius *Axelii* frater, de Republica foederati Belgii optime olim ſit meritus. Confido reapſe illos eſſe intellecturos, preces meas nonnihil apud te potuiſſe, quem immane quantum demereri hoc officio potes. Quamquam meae commendationi vix eſt locus, ubi de votis ac deſideriis illuſtriſſimae gentis Oxenſtiernarum agitur, cui te ſtudere vehementer ac unice cupere ſum certus. Vale, Vir Celeberrime, & te tui ſimilem, hoc eſt virum comitati natum nunc praeſta. Exarabam Holmiae Suecorum. CIↃIↃCLXIII. a. d. XVII. Octobr. Gregor.

EPISTOLA CCCXCIV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

PErlatus eſt ad me heſterna die recenſionis tuae Plautus, vir Clariſſime, una cum Apologetico rem nummariam ſpectante. Atque hunc quidem jam perlegi libellum non doctum minus atque elegantem, quam aculeatum & de corio adverſarii tui ſuaviter ludentem. Plautus ut a capite ad calcem totus quoque pari diligentia a me percurratur proximae mihi curae erit. Scis enim quam tua omnia unice probem ac venerer. Utriuſque voluminis cum geminum exemplar mihi ſit oblatum, alterum ad me pertinere facile ſum arbitratus; de altero quid capias conſilii ſum docendus, quanquam eſt ſuſpicio *Scheffero* munus iſtud deſtinari. Sed divinum me venditare in conjecturis, quae frequenter imponunt, vix auſim. prodibat poſt paucos dies amici hujus noſtri de Italica Pythagoreorum Philoſophia commentarius, Mauricii quoque & Arriani Tactica

ctica ante Kalendas, ut opinor, Octobris lucem videbunt, de tuo interim Livio quid nobis expectandum? cujus deſiderio immane quantum nos torques. In eo dum totus es, videris amicorum oblitus. Quod ex ſilentio tuo jam propemodum annuo etſi colligi poſſet, intercedit tamen pro te, ne id credamus, tum munus nuperum, pro quo gratias ingentes ago, tum in ipſo munere mei tam honorifice facta mentio, quod omni munificentia eſt majus. A Virgilio occupationes publicae jampridem me avocarunt, ſed brevi revertar ad penſum: de ſilentio tuo jure an querar haud ſcio, qui alibi quod agas habes. *Gudio* tamen & *Graevio* nulla ex cauſa tacentibus, quin iraſcar, minimum abeſt, horum certe nunquam recordor, recordor autem ſaepenumero, quin Ovidianae iſtud Helenae ſuccurrat mihi, certum in hoſpitibus eſſe amorem diffidentis. *Vorſtium* e vivis audio exceſſiſſe invitus. Petronii fragmentum accepi proxime ex Italia. Sed nedum perlegi totum. Tu ſi quid de eo ſentias ex te cognoſſe cupio. Ad Trimalcionis coenam pleraque videntur eſſe referenda. Hiſce miſſum te facio. Tam paucis inquies? An tu verboſus, qui nihil ſcribis. Vale, Holmiae Suecor. CIↃIↃCLXIV. ad. XVII. Junii Greg.

Patruum regis ne fortunis omnibus exutum videremus periculum proxime fuit, poſt cuſtodes tanquam jam captivo appoſitos. Imperium quippe militiae utriuſque deberi ſibi contendebat ex ultimis fraternae voluntatis tabulis; praevaluit tamen gratia candidatus *Vrangelius*, & aemulum ſubmovit. Vale iterum.

EPISTOLA CCCXCV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

AGe ſane, repetamus ſollenne officium: nam & me poenitet tam diu tuis carere, & neſcire longius non debes, alterum utriuſque libelli exemplar Cl. *Scheffero* deſtinatum eſſe. Itaque per hoc nihil eſt cauſae, quo minus in conjecturis te divinum vendites: quemadmodum etiam, cum me totum in Livio eſſe auguraris. Sum enim, atque id eo magis, quia quae amicus noſter ex Italia promiſerat, ſtrenue praeſtitit, ſuoque beneficio magnum mihi laborem impoſuit. Qui quod ſic raro ſcribit, non excuſo: ſed certe nunquam una ſumus, quin magna pars colloquii noſtri tuas virtutes & meritiſſimas laudes decantet, ac certemus inter nos, uter te magis amet, colat, admiretur, deſideret. Ac nollem accidiſſe, ſed accidit tamen, ut illum etiam cupidiorem tui fecerit iſtius, quicum [1] *Bonus* noſter uno omnium conjunctiſſime ſe victu-

Ppp 2 rum

[1] *Marquardus Gudius*, cujus contubernalis fuit *Schiaſſius* vel *Schaſſius*, Belgice *Schas*, quem in itineribus comitatus eſt, & poſtea heres ab eo ſcriptus conſecutus magnas opes, & bibliothecam inſtructiſſimam. Intelligi vero *Voſſii* ſimultates, ex epiſtolis ſequentibus apparet; ubi ſub *Gelotiano* Voſſius, ſub *Probino* Gudius, ſub *Gazaeo* dives Schaſſius inducuntur.

Digitized by Google

rum iſtic putabat, pravitas, invidia, & poene dixerim perfidia. Sed noſti forte aliunde fabulam. Vocatus eſt Teutoburgum: ſed nullo modo dimittit hominem contubernalis ille triennii, qui raro exemplo decrevit in literis vitam agere, & hoc, quamdiu poteſt, adjutore uti. Quin nunc ipſum adornant iter in Germaniam, excuſſuri ibi quoque, quicquid eſt bibliothecarum. De fragmento Petronii quaeris? quaſi non diſſimulando ſententiam tuam me quoque ad opinandum tardiorem facias? Dicam tamen aliquid. Timeo tum Danaos, tum Dalmatas & dona ferentes: & ut agnoſcam nonulla haud inficeta, ac propemodum credam, qui fuit hunc centonem, paullo pluſcula, quam antehac edita habuimus, excerpta & reliquias ejus auctoris habuiſſe, tamen totum hoc textum Arbitri eſſe adfirmare haudquaquam auſim. Primum monſtra vides plurima quaeſitae oſtentationis: ex quibus tamen quaedam procuravimus. *Iliada & Odyſſeam, inquit, aclenatis gladiatorium munus non licebat multitiam conſiderare: nos jam ad triclinium.* Scripſit, qui condidit: *ac Laenatis gladiatorium munus. Non licebat tralaticia conſiderare, nam jam ad tric.* Laenatis intelligo Popillii cujuſdam. Juvenalis: *Quod captator emit Laenas.* Picta autem gladiatoria munera etiam publice ſolita proponi noſti. Rurſus: *Ipſe neſcit, quid habeat, adeo ſaplutus eſt; ſed haec lupatria providet omnia.* Scribendum, *Zaplutus*, ζάπλυτος: deinde, *haec laecaſtria.* Λαικάστρια, πόρνη. *Poſtquam itaque omnes bacaluſias conſumpſiſſem.* Voluit, *omnes bacculas jam conſump. Ab hoc ferculo Trimalcio ad laſammum ſurrexit.* Valde blanditur, & cupio eſſe Petronii. Scribendum autem: *ad laſanum.* Scis Horatii lib. I. Sat. VI. *laſanum portantes oenophorumque.* Ubi Acro, *vas, in quo exoneratur venter.* Eadem vox deſideratur inferius, ubi Trimalcio in convivium redit: *Si quid plus venit, omnia foris parata ſunt, aqua, laſſant, & caetera.* Scribendum: *aqua, laſanum* vel *laſana.* &c. Ubi quod ſequitur, fuit: *Credite mihi* ἀναθυμίασις (vel *anathymiaſis*) *in cerebrum it.* Reſtant multo plura: ſed tu jamdudum me derides, adfectata forſan haec vitia ſanare dignantem. Neque enim credis Petronii eſſe *impropero, abſtinax, urceatim, linguoſus, deſomnis, larifuga, gaudimonium, triſtimonium, corporaliter, depraeſentiarum, inſpecioſus, apoculo.* Quomodo autem perſuadebo tibi domi nata, non adoptata, & pellecta atque excantata aliunde, quae ſequuntur? *Fundos habet, qua milvi volant.* Suum hoc clamat Juvenalis Sat. IX. *tot milvos intra tua praedia laſſos. Cum mulſi pultarium* (forte *ſextarium*) *obduxi, frigori laecaſim dico.* Martialem volvit, ſi naſum habeo, hic Petronius, cujus eſt lib. II. 59. Λειχάζειν *cupidae dicet avaritiae.* Mox: *Chryſanthus animam ebulliit*: quod & repetit alibi, Senecae ſubreptum de morte Claudii. *Et ille quidem animam ebulliit. Habitabat ad arcum veterem*, nonne mutuatus eſt a Juvenali Sat. III. *Reſtitit ad veteres arcus madidamque Capenam? Piper, non homo*, ut *Phantaſia non homo, Diſcordia, non homo*, ad taedium uſque adumbrata ex Ciceronis ad Atticum, *Metellus non homo, ſed litus atque aër & ſolitudo mera*, iterumque, *non hominem, ſed ſcopas ſolutas.* Jam vero, *piper, non homo; is quacumque ibat, terram adurebat*, partim ex Martialis 8, 59. *Autolyci tam piperata manus*, partim ex Plauti Epidico, *Quaqua tangit, omne amburit*: & profe-

cto

cto magna mira ſunt, ni mirificus hic Petronius *Petri Scriverii* notas in Martialem lectitavit. *Nomina omnium reddere* Seneca ei praeſtitit ex Conſtant Sap. cap. XIII. Brevit. vitae cap. XIV. 1. de Benef. cap. III. *Echion centenarius* evocatus videtur ex Juſtiniani Inſtitutione p. 111. de ſucceſ. libertorum: atque ad horum imitationem dictos *ſeſtertiarios* & *dupondiarios homines*, *ſeſtertiarios gladiatores*. Niſi tamen & *ſeſtertiarium ac dupondiarum foenus* ab Salmaſio didicerat hic Petronius. *Niſi te toga perverſa ubique fuero proſecutus*, prodit hominem: eſt enim, quod meminerim, τῶν ἅπαξ εἰρημένων apud Senecam de Ira 1. cap. XV. *etſi perverſa magiſtratui induenda veſtis*. Magis illud: *Et quia bonam mentem habet*, *attuli illi Roma munus* (ſic enim legendum) *cultros Norico ferro*, *quos juſſit ſtatim afferri*, *inſpectoſque miratus eſt*, *& nobis poteſtatem fecit*, *ut mucronem ad buccam probaremus*. Decet Dalmaticum Arbitrum mentio ferri Norici, ſed quid, malum, eſt *mucronem probare ad buccam*. Scias & Suetonii clarorum Rhetorum non ignarum fuiſſe, utcumque male intellexerit, ibi habes cap. V. Sex. Clodii jocum. *Fulviam Antonii uxorem*, *cui altera bucca inflatior erat*, *acumen ſtili tentare*. Haec nunc ſatis: quae vide, numquid ipſe tibi, ego certe ea tibi me approbaturum diffido. Uno tamen loco juvari & verus Petronius videtur. *Proceſſit ſtatim ſciſſor*, *& ad ſymphoniam geſticulatus ita laceravit obſonium*, *ut putares eſſem Darium hydraule cantante pugnare*. In editis deeſt τὸ *eſſem*. Et ſatis tamen veriſimile Petronium ſcripſiſſe: *ut putares eſſedarium hydraule cantante pugnare*. Scis gladiatores *eſſedarios*: unde hic noſter mulierem *eſſedariam* commentus eſt. Academia noſtra non modo *Vorſtium*, ſed etiam *Lindium* luget: & velit Deus op. max. ne plures, adeo minari incipit contagio. Vale, decus noſtrum, & me ama. Lugduni VII. Id Quinctil. CIↃIↃCLXIV.

EPISTOLA CCCXCVI.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

Mirifice adfectus ſum mehercules litteris tuis, quae & valere te & mei meminiſſe, quo nunciare nil jucundius acceptiuſque potuiſſent, egregie ſignificarunt, virorum amiciſſime: tum quod de *Gudii* noſtri adfectu ſecurum eſſe me jubes. Optimum factum eſt. Cujus ipſe argumentum indubitatum veterrimas Maronis membranas, eaſdemque praeſtantiſſimas, ſed quibus ob publicas occupationes uti hactenus non eſt datum, nuper Elzevirio curante perveniri ad me voluit. Utinam pari facilitate Naſonem meum foveat; praeſertim ſi quid veterum exemplarium notae minime vulgaris, aut excuſſit nuper in peregrinatione ex priſcis bibliothecis, aut aere ſuo comparavit noſter. Quod tu, cui patuere ejus ſcrinia, arbitrari optime omnium atque unice, ni fallor, potes. Naſoni enim recenſendo, hibernas lucubrationes deſtinavi. Interim

Digitized by Google

terim gaudeo vehementer, quod Italia Galliaque perluſtratis, Germanicam quoque profectionem ſibi nunc proponit *Gudius*; nec dubito quin in Holſatia, Gottorpianam bibliothecam ſit inſpecturus, quae & Wouwerianos libros complectitur, & alios complures in membranis exaratos, qui a *Lindenbrogiis* fratribus ad principem tranſivere. Contemplatus ſum illic ſemel iterumque, quae non modice placerent. Sed adeo me totum ſibi vindicabant Naſonis exemplaria, quae ibi adſervantur nonnulla, ut praeter unicum Lucretiani fragmenti codicem nihil horum in uſus meos converterim. Etſi triumviros amorum cum vetuſtis ſchedis a *Wouwerio* collatos plurimum inter alia minime protrita geſtiebam, praeter hanc cum Argentina & Baſilienſi bibliothecis nullas in Germania excuſſi. Sed & illae ob anguſtias temporis, quibus premebar, unico Naſoni a me ſunt datae. De Bernenſi Bongarſiana praeclare multum *Langermannus* mihi eſt pollicitus, cui ſane hîc credo. Ut operae pretium facturus ſit amicus noſter, ſi eo iter convertat. Wyngartenſem ſi probe memini, in Helvetia *Johannes Rhodius* Sciopipana fide vehementer mihi olim commendavit, ſed nae ego nugator ſum inſignis, qui homines rerum peritiſſimos erudiendos mihi propono. Quid ſimultatum inter noſtrum hunc & *Alopecium* ſit ſubortum equidem cum ignoriſſimis ignoro: nec fuit hactenus, qui apud me vel leviſſimam rei indignae mentionem impetret. Narra igitur ſodes, & expone apud aures fidiſſimas omnem querelae iſtius originem. Non enim dubito quin ὁ δεῖνα etiam hîc mirificum ſeſe Philoſophum, & plane paradoxum ſit profeſſus. Cl. *Schefferus*, vir tui amantiſſimus, pro praeclaro munere ἀντίδωρον depoſuit apud me de Italica Philoſophia Commentarium, quem mittam proxime. Auguror etiam fore, ut Mauricium & Arrianum ejus, ſcriptores tacticos, ante Januarias Kalendas nanciſcaris, neſcio an idem de Livio tuo mihi debeam polliceri. Sed polliceor tamen. Tu da operam quaeſo, ne mea apud me vacillet fides. Nam vel eo impenſius ſcriptorem longe optimum a te caſtigatum deſidero videre, quod hac lucubratione defunctum ad intermiſſa jampridem compellationis epiſtolariae munia te rediturum ſpes eſt, cum hanc ego ſolitudinem impatientius, quam credi mihi a te poſſet, feram. Βασίλεια noſtra, rerum peregrinarum pertaeſa, praeſertim ex quo & litibus alienis incautius ſeſe immiſcuit, & ob id contumelioſe a Gallis ac Romanis ipſis haberi coepta eſt, nunc id agit, quantum video, ut in patriam revertatur, quod ut ſibi liceret hiſce comitiis apud regni ordines per *Appelmannum* illa ſerio contendit. Nec abnuere poſtulato ordines, ſed regni Senatus conditionem duram addidit, ne integrum illi eſſet, celebrare ſacra ac rem divinam ritu Romano, aut ſacrificuli cujuſcumque pontificii opera, atque caeremoniis uti. Si illa nihilominus huc pergit, metuo, ne Papa ſuſpicatus de Palinodia cogitari, manum abiturienti injiciat. Et haec quidem inter nos. Ego interim occentare illi per litteras haud deſino, antiquum, *omitte mirari beatae Fumum & opes ſtrepitumque Romae*. Nudius quintus regiae munificentiae monumentum ſecundum ex Galliis ad me pervenit, addita Colberti humaniſſima epiſtola. Sed negant munera hujuſmodi a me admitti oportere ii, a quorum nutu pendeo: nec deſcen-

deſcendam ego ad preces in contraria euntes, ut judicio magni regis liceat frui, *Neve mihi noceat quod vobis ſemper, Achivi, Profuit ingenium.* Noviſti caetera: renuntiandum igitur erit regio favori. Si neſcirem litteras, eſſem felicior. Claudianum meum aut cum hiſce accipies, aut mox habebis. Certe quae praefationi addenda ſunt omnium poſtrema, miſi jam nuper ad Elzevirium. Adjecta & Claudiano Lactantii de Phoenice Elegia, locis plurimis non infeliciter, niſi mihi Suffenus ſum, a me caſtigata: veterum exemplarium, uti videbis, quam debui, rationem habui in omnibus fere; nec potui tamen mihi temperare, quin ad conjecturas quandoque confugerem, praeſertim ubi in membranis nihil erat praeſidii, talis eſt ille locus, *Magnitiem terris Arabum quae gignitur ales Vix aequare poteſt.* *Magnitiem* interpretantur avem: nec tamen quae ſit haec avis nos docent; credo quod ipſi neſciant. At ego in Animadverſionibus moneo & ſcribi oportere, *Magna etiam terris Arabum quae gignitur ales Vix aequare poteſt*, & de Struthiocamelo intelligendum eſſe demonſtro, quae ϛρυθὸς ἡ μεγάλη, & ὄρνις ἡ μεγάλη Graecis dicatur, Claudiano *vaſta ales: Libycam* quidem avem Graecis juxta Romanis ſcriptoribus frequenter appellari ſcio, quod Struthius in Libya ſit frequentiſſimus, ſed & in Arabia occurrere hanc avem Animadverſiones noſtrae ex Xenophonte, Aeliano, Herodoto palam faciunt. Adde quod illic admonere me fugit, tabulas antiquas Arabiae chorographicas, qualis illa in notitia Imperii vetere, Struthiocamelos & ſerpentes promiſcue exiſtere, tanquam huic regioni familiares admodum. Nec dubitemus de ſtruthiocamelo agere Lanctantium ſequentia faciunt, *ſeu fera ſenſit avis.* Rerum quippe naturalium auctores ubi id animal deſcribunt, feriſne terreſtribus an volatilibus ſit accenſendum, in incerto relinquunt. In Naſone nuper occurrebant illa libro VII. Metamorph. *florentemque Cythnon*, *Scyron*, loco ſuſpecto: nam priorem *in Cythnos* poſſe corripi non opinor, idque *Raphaelis Regii* commentum eſt; cum vetuſta exemplaria ad unum fere omnia agnoſcunt, *Florentemque Tyron Cyprum*, vel *Cypron*; niſi quod tribus quatuorve *Florentemque Ciron*, in uno Thuaneo *Chiron.* Alii alia ſuggeſſerunt, corrigebam ego, *Florentemque thymo Syron.* per omnes Cycladas uberrimus mellis proventus, ac proinde etiam Thymi, maxime in Inſula Calydna, quam Hymetto & Hyblae proximam faciunt mellis copia atque probitate Strabo & Plinius: hinc *faecunda melle Calydna*, bis terve apud Naſonem occurrit. Sed & Syros mellis laudatiſſimi & thymi ubertate commendatur a Columella, quem vide omnino RR lib. IX. verſ. 14. ubi in tranſcurſu monendus es corrigi oportere ex optimis membranis S. Germani, *rurſus in inſulis Cycladibus, cum ex aliis tranſportantur Syrum.* Scyros ſi melle fuiſſet faecunda, ejus rei meminiſſe Statius in Achilleide non neglexiſſet, puto. mox ſequitur, *Quamque impia prodidit arcem Sithonis accepto quod avara popoſcerat auro.* Codices vetuſti habent maxima ex parte, *quamque impia prodidit Arne Sithonis.* vel, *quoque impia prodidit Arnon*, nullo *arcis* ullibi relicto veſtigio, & ſtat pro *Arne* vetuſtus argumentorum in fabulas Naſonianas auctor. Praeter haec in optimo Berneggeriano & uno Cioſani, *Sithon & accepto*, omnium veterrimus Florentinus *arci Sithon accepto.* Emendo, *quamque impia prodidit Arne Siphnon,*

&

Digitized by Google

& accepto quod avara popoſcerat auro Mutata eſt in avem: auctor argumentorum refert haec ad Minois expeditionem. Certe Siphnos omnium Cycladum maxime vicina Cretae, & a Cretenſibus frequenter oppugnata, ut quodammodo apparet ex excerptis Valeſianis Diodori Siculi p. 338. opulenta eadem, aurifodinis commendata olim, ut animadverſiones noſtrae pluribus ubertim evincunt: hinc vetuſta adagia Σίφνιος ἀῤῥαβὼν, & Σίφνια ποτήρια, quod ex auro ſcilicet potabant, etſi alii ad gulam Siphniorum referunt. Sed ſcrinia mea nunc non compilabo. Faſtorum VI. 680. *in plauſtro ſcirpea lata fuit.* Diverſas lectiones codicum in Notis congeſſi, legendum tamen, *in plauſtro ſirpea ſtrata fuit*, quod ſuo loco pluribus illuſtramus. Faſtor II. 572. monui jam non probari mihi *anum annoſam* dici, *& vinoſam* proinde illic inculcabam, nunc *anus pannoſa* magis mihi arridet: anum enim pauperculam deſcribit, qualis illa, *pannucea Baucis.* Egeſtas juxta ebrietas ſenectutis comites, hinc illud Comicis & aliis ſcriptoribus familiare, *annis panniſque obſitus.* Epiſtola Deianirae loco vexatiſſimo ex ſcripturae diſcrepantiis jam exhibitis caſtigo,

Scilicet immanes eliſis faucibus anguis
Infantem nodis involuiſſe manum.

nudis pro *nodis* exaratum erat, hinc tot monſtra lectionum prognata. De *nodis* ſerpentium nos illic copioſe. De Petroniano fragmento alias agemus, mihi enim alibi occupato vix ſemel hactenus id properata lectione delibatum eſt, pleraque frigere mihi viſa ſunt, & ad nativum illum orationis Petronianiae nitorem nequaquam adſurgere. Ita ſemibarbara, ſolaeca complura, ſunt tamen & nonnulla ex reconditis ſcriniis ultimae antiquitatis depromta, quae ab homine noſtrorum temporum ſemiliterato confingi vix potuerunt. *Scheſſerus* noſter omnia illic genuina, ſed admodum depravata opinatur. *Octavius Falconerius* Roma perſcribit, ſibi aliiſque hominibus in urbe aeterna eruditis ſuppoſititium videri foetum. Cui accedemus? Tuum judicium mihi quidem perplacet, dum videamus, quid *Scheſſerus* in cauſam ſuam publice ſit dicturus. Videtur enim obſervationes in id ſcriptum meditari. Quae tu illic animadvertiſti, & in integrum reſtituiſti oppido feliciter, pro iis plurimum me debere tibi agnoſco. Habebis & aliquando, quae mihi hìc illic caſtiganda ſeſe obtulerunt. De caſtigatione mea loci Maroniani illius, *in ſpatio addebant* ſententiam tuam non diſſimulaſſes vellem, tum & conjectura ad illud Silii XIV. 654.

non clarior illo
Gloria picturae ſeclo, non aeris, avitam
Qua ſcires Ephyren, fulvo certaret ut auro.

ſuſpicabar aliquando ſcriptum fuiſſe, *fulvo, conſertave an auro*, pro *conſertaque ab auro veſtis*, unde *certaret ut* prognatum eſſet. Sed nunc placet nil mutari. Syracuſae Corinthiorum colonia, ut alias monebam. Corinthus non ab aeris ſolummodo ſignis affabre factis commendata, ſed picturae etiam mater & inventrix habita, ut apud Plinium in Naturali hiſtoria apparet, artem utramque Syracuſanis Silius hìc, ut vides, cum Corinthiis communem facit. Tu vide an meliora comminiſci poſſis, atque interim vale. Holmiae CIƆIƆCLXIV. XVI. Aug.

EPI-

EPISTOLA CCCXCVII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

DE frigufculo inter *Gelotianum* & *Probinum* accipe paucis. Simul intellexit tantum priſcarum & literatarum pellium advectum, livere veneno invidiae homo, & ſe vertere in omnes formas. Apud *Probinum* contemnere totum hoc genus: aliquando me coram aſpernabatur ipſum conferre: nunquam per ſeſe, ſemper conducta opera aut per amanuenſes id facere: denique ſi ſit, qui digitum tollat, quamvis vili, quicquid haberet, & tantum non nummo ſeſtertio addicturum, ſive ut ſatis philoſophus videretur, ſive ut gaudia noſtra refrigeraret, ſeu denique ſtultiſſima ſpe, poſſe iſtum imbibere ſenſus, quos hic ſimulabat, & abjicere, quod ipſe per ſe aut per alium colligeret. Apud *Gazaeum* longe aliter; hunc ſeducere, ſevere monere quaſi neſcientem, theſaurum agi inaeſtimabilem: ne pateretur ſibi fucum fieri, neu velut ſeruta, velut frivola, condonaret homini peregrino, propediem in vervecum patriam ituro. Ille contra, quicquid eſſet, *Probini* eſſe, nihil in eo ſibi juris. Alter ridere quaſi mimum, non dubitare, quin illius aere forent paratae, ne vano captus nomine benevolentiae aut grati animi (eſſe abunde aliarum copiarum, unde utrique ſatisfacere poſſet) rebus tanti pretii tamque raris ſeſe & Batavos fraudaret, poſſe eos conſociare hujuſmodi opes & inſtituere MSS. tabularium, quod, dum viverent, haberent commune; decedentes novo in his terris exemplo, & ingenti eum gloria publico relinquerent. Sic terque quaterque tentatus *Gazaeus*, quum maneret in eo, quod ſemel dixerat, *Gelaſimus* aggreſſus eſt fratrem, videret; illos de compacto agere, ut quod haud dubie ipſorum pecunia (erant autem fratres erecto nondum cito) & magna & pretioſum ipſum emptum eſſet, hic alienigena auferret. Poſtquam hoc quoque parum proceſſit, nec niſi ad frigida murmura valuit (etenim mox homo ſordidus turpiſſimam ſuſcepit litem, dum biennio major fratrem perpetuum pupillum deſtinat habere, neque aut tutelae ſuae aut patrimonii compotem reddere, quae controverſia conſiliis maxime *Probini* juſtos & optatos eventus ſortita eſt) apud ipſos Proceres, & quoſdam e curia Hollandiae ingentem *Probino* invidiam conflavit: quae ſimul cum diſceſſu ejus in inſulam propinquam erupit: ſed paullo poſt tamen evanuit. Eo autem hoc aegrius ferunt uterque, quod ſperaverant, te abſente, nemine cum alio ſe conjunctius victuros: ὁ καλὸς κἀγαθὸς etiam, quod ſcis, ubi nunc eſt, a pleriſque vehementer hominis mores improbari, ipſe illorum ignarus ſemper repugnaverat, atque exiſtimationem ejus defenderat. Quid apud Britones effecerit, quid ad Sequanam, omnino ignoro. Nonnemo, qui ſorte eodem comitatu partem itineris fecerat, retulit mihi e famu-

lo audiſſe, portare librum offerendum τῷ μέδοντι. Cujus liberalitatem (quam vel unico illo epigrammate meruiſti) etiamnum invideri tibi, doleo & indignor. Scilicet hanc legem curant, qui omnes, quoties opportunum eſt, ambitioni donent. Quae ex ſanctiore promis eruditionis tuae aerario, me quidem capiunt omnia: neque eſt quicquam, quod ſine probabili conjectura & ratione dicatur. Livius noſter ad finem properat: menſem tamen facile unum alterumve eximet. Accepit mantiſſam haudquaquam ſpernendam ex Gudianis partim excerptis, partim membranis. Jamque exſpectatur a Principe Paderbornenſi: quod aegre ferre non poteſt [1] Janiculi cultrix, quippe quae ad ſe profecto, atque etiam arceſſito, nullum, ne verborum quidem, honorem habuit. Interim rurſus ad urbanae frontis praemium deſcendi. Scis patrum [2] τῶν Κυκτώνων, ſolum ex tanta familia peſtilenti ſidere abreptum, Quintiliani opera, *Bigoto* potiſſimum inſtigante ſuſcepta, deſtituiſſe. De Inſtitutionibus neque conſulunt me, neque ego, niſi quod vivo pauculas conjecturas dedi, me immiſceo. Sed declamationes avi miſere periiſſent, niſi ultro manum admoviſſem. Perſuaſerat ſibi *Aerodii* editionem Pithoeanae praeſtare: & hoc etiam typographo inculcarat, qui ſecure poſt mortem hominis eam dederat operis exprimendam. At Pithoeana & auctior eſt, & multis partibus e veteribus ſcriptis emendatior: ne dicam *Aerodium* ſibi jus feciſſe totos verſus, non ſolum vocabula, inſerendi ad ſententiam complendam. Sed quibus nunc vulgo Pithoeanis utimur, ea tot ſcatent operarum culpis, ut aegre nomen tanti viri ſuſtineant, & in contrarium quinquies aut ſexies integras periodos, quae in *Thaddaei Ugoleti* editione legebantur, & ſine dubio auctoris ſunt, diſſimulent. Inter hanc Scyllam & Charybdin ut medium tenerent, fruſtra docebam homines imperitos: ipſum me oportuit ire viam: hoc eſt, ex tribus illis exemplaribus parare unum, mea manu interlitum, cui ſubjiciuntur *Aerodii*, *Pithoei*, meae notae: habeo enim ſatis multas, jam ex quo M. Senecam recenſui. Ita rurſus in piſtrinum conjectus fui. In Petronii fragmento facile conceſſero eſſe quaedam Petronii antehac ἀνέκδοτα: totum contextum multum laborabit amicus noſter, ſi germanum eſſe evincere volet. Verba illa, *cum mulſi pultarium obduxi*, ſollicitari non debebant. Aucupatus eſt eam quoque raram vocem, quae Cornelii Celſi eſt lib. II. cap. XI. *caliculus quoque aut pultarius oris compreſſioris.* Et Plinii lib. VII. cap. LIII. *calidam potionem in pultario popoſcit.* In principio: *Venerat jam tertius dies, id eſt, exſpectatio liberae coenae.* Videtur voluiſſe, *libertorum*, aut *libertinae coenae.* Statim: *evitaremus procellam, unus ſervus Agamemnonis.* Puto, *procellam, Manius ſervus Agamemnonis.* Fuit id quandoque antiquis ſervile nomen. *Et circulis ludentem accedere.* Forte, *circulos ludentium.* Tum, *& quid jam principium coenae videtis? Et jam non loquebatur.* Lego, *Ecquid jam p. c. v. Etiamnum loquebatur Menelaus.* Poſt aliqua: *Nondum mihi ſuave erat in triclinium abſens more vobis venire, ſed ne diutius abſentivus eſſem, voluptatem mihi negavi.* Cenſeo illa, *abſens more vobis*, ſupraſcripta fuiſſe τῷ *abſentivus*: inde non ſuo loco in con-

1 *Chriſtina* Regina.

2 *Corn. Schrevelium*, auctorem multorum Scriptorum, cum notis variorum editorum.

contextum relata, ſive in veteri libro ſic fuit, ſivi docti hominis conjectura erat, ut legeretur: *Nondum mihi ſuave erat in triclinium venire, ſed ne diutius abſens morae vobis eſſem, voluptatem mihi negavi.* Illud etiam videbatur juvari poſſe: *Sed quomodo dicunt, ego nihil ſcio, ſed audivi, quomodo incuboni pileum rapuiſſet, & theſaurum invenit*: ſi reponeremus: *Sed, quomodo dicunt (ego nihil ſcio, ſed audivi), cum Euclioni pileum rapuiſſet, & theſaurum invenit*, id eſt avaro domino libertatem extorſiſſet. Sed de his viderit *ὁ πάνυ Scheſſerus*, cui materiam ingenii exercendi praereptum ire nolo, & jam ſcribendo feſſus ſum. Verſiculi, quos vides, cujuſdam ſunt auditoris mei Amſtelaedamenſis, qui quam ſpem faciat de ſe, agnoſcis. *Gudium* & *Sciaſſium* adhuc exſpectamus. Tuas Hamburgi eos reperiſſe opinor: fuerunt enim illic, & jam inde diſceſſere. Vale ac ſalve plurimum, decus meum, una cum optimo *Scheffero*. Lugduni VII. Id. Novemb. CIϽIϽCLXIV.

EPISTOLA CCCXCVIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

NUnc certe tu in culpa es, quam ſi expiare voles, potes cum aliquo commodo meo. Eſt Bremae Vicariatus, ut vocant, ad Altare SS. Trinitatis, & B. Caeciliae, cujus fructus adjumentum ſtudiorum olim mihi conceſſit Archiepiſcopus, ſuſceptor meus, *Johannes Fredericus*, Dux Holſatiae, cui pater meus ad viginti annos a conſiliis fuit. Scis, opinor, quum poſt pacem Monaſterienſem illa bona dividerentur in bene meritos de republica, Sereniſſ. Reginam me ultro juſſiſſe petere, quemcumque vellem opimum Canonicatum; meque reſpondiſſe, ſatis mihi fore, ſi, quod haberem, non eriperetur. Illa tum priſtinum jus meum non modo auctoritate ſua confirmavit, ſed idem in filium quoque majorem meum poſt mortem meam in dies vitae ejus contulit. Ejus codicilli manu ſigilloque regio muniti exemptum fide publica confirmatum proxime ad te mittam, ſi forte opus ſit. Jam nuntiatur mihi Brema, *Guthmuthum Specium*, regium Secretarium, ſibi eandem donationem a Rege factam ferre, & per *Scherium* quendam indictum colonis, ne poſthac procuratori meo ſolverent. Et vix nuntiatum erat, quum ſuperveniunt literae iſtius *Scherii* ſatis inverecundae, quarum exemplum his incluſi. Puto virum illum, quippe illuſtri loco poſitum, tibi notum eſſe. Si vis eleganter facere, hoc eſt, & bonae cauſae & amicitiae ſervire, explora, quaeſo, ex ipſo, num quid ita ſe res habeat: mone, quam indignum ſit me juſtiſſima poſſeſſione pelli, regia diplomata pro nihilo putari, praeſertim ab eo, qui auctor illorum eſſe ſoleat: doce rem illam tanti non eſſe (neque enim centum reficiuntur floreni annui) ut ob eam vir

Digitized by Google

tantae dignitatis, & communibus ſtudiis praeditus, in hominem ſtudioſum, & de plurimis nobiliſſimiſque ex juventute Suedica egregie meritum & merentem, ſaevire velit: ſi opus putabis, etiam allega; & credo inveniſſe te aliquos nomini noſtro benevolos. Quod ſi auctoritas tua non valuit, ut aliunde regiae liberalitatis particeps fierem, valebit utique, ut hanc ſtipem mihi retinere liceat. Eoque enixius te operam mihi navaturum ſpero, & ne pigrere, te vehementer etiam atque etiam obſecro. Vale, decus & praeſidium meum. Lugduni a. d. VII. Non. Mart. CIↃIↃCLXV.

EPISTOLA CCCXCIX.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

ACcepiſti, opinor, meas, quibus tibi commendavi raudusculum

Pauperis & tuguri congeſtum ceſpite culmen

quod mihi ſupereſt in agro Chaucorum. Poſtea locutus ſum cum *Appelbomio:* ei viſus tutiſſimus conſiliorum portus recta ire ad Regem, atque obtinere aditum per *Berenclavium* & *Erenſtenium:* eam eſſe unicam rationem, fundandae in perpetuum rei, & omnium impetum non hujus modo, ſed & quorumcumque in poſterum declinandi. Parui ſalubria monenti, & libellum ſupplicem literaſque ei commiſi, quibus ille ſe ſuae ſuffragationis pondus adjecturum promiſit. Quod ſi ergo nondum interpellaviſti hominem, videbis, numquid etiamnum opus ſit. Nam ſi feciſti jam, nihil peccatum cenſeo tamen: ſive enim durum inveniſti, huc eundum erat: ſive juſtum, non tam adverſus illum, quam alios inſidiatores, quicquid impetraro, mihi proderit. Apud *Berenclavium*, *Erenſtenium*, *Figrelium* ſi quid poteris, opportunum erit. Item ſi quid reſciveris, ut literae exceptae ſint in utramvis partem, per te cognoſcere melli erit. Claudianum tuum ab Elzevirio accepi, & grates ingentes ago; ſed per fidem, etſi fateri pudeat, inſpicere nondum licuit: ita diripior. Quintilianum abſolvit Hackius, cujus exemplar propediem Elzevirio committam, ut ad te curetur. [1] Τὸν Τηΰσιον obiiſſe ſcis: & exſpectas fore, ut mihi bibliotheca credatur. Exſpectabam & ego, ſed monitus, niſi prenſarem, alio delatum iri, circumivi ſane, ambigua ſpe dimiſſus. Ajunt & τ̀ [2] Μάγειρον hiare, & qui jamdudum amico noſtro Vindicias Ebraicas minatur, quas credo una cum Caro τοῦ δεῖνα apparituras, & neſcio quos alios. Certe [3] ὁ Ρύσιος mihi confeſſus eſt ſe facturum, niſi ego facerem. nam quia iſte habuit, ſe quoque & quemvis verum eſſe. Quid de aliis titulis facturi ſint defuncti, ignoro, nec me immiſceo, loco meo contentus. Bonus noſter [4] Κερατίας nuper incidit in valetudinem mentis, adeo ut

1 *Ant. Thyſium.* 2 *Joh. Coccium.*
3 *Alb. Ruſius.* 4 *Georg. Hornius.*

ut per aliquot dies cuſtodiendus fuerit: ſed jam reſtitutus eſt. Vale τοὐμὸν μέλημα, & me ama. Lugduni a.d. XIV. Cal. April. CIƆIƆCLXV.

EPISTOLA CCCC.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

NE mirare, Vir Clariſſime, ſi mea interpellant avocantque officia, qui publicae tranquillitati inſidiantur. Ex quo a male feriatis Britannis terrâ marique turbari intempeſtive coeptum eſt, nuncius a me Muſis & Apollini, quibus operabar nonnumquam ante, confeſtim mittendus fuit: adeo ſeriis occupationibus totum me dedi, dum illi fide ſubleſtâ hunc quoque Septentrionem in partes ſuas pellicere contendunt, nec omnino fruſtra. Interim dum alius ex patriâ adventurus huc ſperatur, qui ſiſtat ac coërceat infrenem gentis efferatae libidinem, meae mihi ſpartae invigilandum eſſe intelligo, ne quid detrimenti aut incommodi per ſupinitatem meam capiat res publica. Quo aequius eſt, abs te ignoſci ac veniam dari nobis, ſi mutuae neceſſitudinis legem ſacroſanctam minus religioſe obſervamus duro ac moleſto hoc tempore, rerum privatarum negligentes, dum publicis toti curis vocamus. Duabus abs te epiſtolis non ita nuper ditatus, reſponſione Laconica defungar, auguratus mox adfutura oportuniora confabulationis tempora. De injuria inſigni, quam poſteriores tuae inſtituunt, querelam eam invitus equidem & indignabundus accepi. Vellem ſolummodum paucis diebus temporius epiſtola fuiſſet mihi tradita, ut ante ferias Paſchales tuis commodis ſtudere licuiſſet, nunc ruſticatum abiere ex civitate procerum plerique, aberuntque, ni fallor, in Eidus uſque Apriles. Quaeſivi tamen, ſi quis *Speckium* iſtum haberet compertum, qui me latuit ac praeterivit hactenus cum ignotiſſimis ignotus. Quos percunctatus ſum, illi hominem ſe noviſſe pernegarunt, omnem exemiſſet ſcrupulum *Figrelius*, quem die heſterno ſciſcitandum ſuper re eam propoſueram mihi; niſi ille ad convivium quoddam in villam ſuburbanam Cancellarii tum fuiſſet evocatus. Vide interim, ne is, quem tu hominem eſſe pretii quantivis opinaris, nebulo ſit magnus. Novi complures, qui Regi ab actis & epiſtolis ſe venditant, ut hujus farinae ingens eſt in hac aula numerus: nec gloriari auſim, omnes id genus mortales hîc terrarum mihi cognitos atque exploratos eſſe. Suſpicor tamen apud Stadanos in Bremenſi provinciâ oportere quaeri, quem in hac aula inveſtigamus. Ea de re certiora proxime ſignificabo. Tu interim diploma regium deſcribendum, ejuſque apographum ad me mittendum cura: ne tela non ſint in promtu, dum ego rei indignitatem, injuriamque fortunis tuis inſigniter factam, ab hoc ſycophantâ apud proceres Suecicos invidioſa narratione percurro. Hiſtoriam de friguſculo inter *Gelotianum* & *Probinum* legi ac relegi mul-

tâ animi contentione, & patricias artes in homine privatae vitae hactenus addicto ſum miratus: quamquam, ut, quod res eſt, dicam, antiquum mihi viſus eſt obtinere, in ſimilibus jam olim a me deprehenſus non ſemel. Livium tuum inpatienter nimis exſpectamus, quem jam luce publicâ donatum oportet, ſi quid poſtremis Elzevirii bibliopolae litteris credendum. Eundem mecum *Scheſferus* avidiſſimus exſpectat, cujus Arrianum Mauriciumque, ac de dogmate Pythagorico libellum autumno proxime elapſo ad vos miſi: nunc demum intelligo navem illam, cui faſciculus tum fuit concreditus, non hybernaſſe tantum in Daniâ, ſed Lubecam propediem cogitare, cum Amſtelodamum eſſet deſtinata, ne in piratas incidat Britannos. Valde me percellit hic nuncius, cum facile hinc colligam, tarde admodum copiam munuſculi iſtius eſſe tibi faciendam. Haeret penes me ejuſdem amici noſtri de Stylo commentarius editionis tertiae, quem nuper admodum munus ad te volebat perferri; nunc, ni fallor, in fragmento Petronii edendo occupatus. Claudianum meum ad te jampridem perlatum eſſe confido, etſi tu nihil omnino de hac re in tuis. Invitus deprehendo mendas complures huic operi irrepſiſſe: quibus tu clementer ignoſcas aequum eſt. Sub finem libri nonnihil inculcatum eſt praeter rem ex neſcio quo ſchedio. In Elegiâ de Phoenice perperam, *praeminet iſte locus*, pro *eminet* conjiciebam. Vidi enim poſtea τὸ *eminere* cum quarto caſu etiam a Manilio conjungi. Cl. *Brunnerus*, qui Graecas litteras publice apud Ubſalienſes profitetur, in Attico vocabulario Thomae Magiſtri edendo totus eſt, cui Moerin Atticiſtam hactenus ineditum ſubjunget, ut alias monuiſſe me recordor, & excerpta nonnulla ex Orionis Thebani etymologico, quae ex ſchedis Vaticanis deſcripta *Octavius Falconerius* Roma ad me miſerat, ſed monet *Bigotius* integrum Orionis etymologicon, duobus voluminibus magnae molis comprehenſum, a *Gudio* in Italia repertum venalem, atque inde ad Belgas foederatos avectum eſſe. Verumne ſit is rumor, per te doceri cupio. Nam ab ipſo *Gudio* tale quid nequicquam exſpectem, quem ejuraſſe litteraria commercia haud neſcis. Janiculi cultricem nobis hac aeſtate adſuturam ſperaveramus; ſed cum ex aula Gallica huc perſcriptum ſit, illam neſcio quid rerum novarum in religionis negotio hic eſſe machinaturam, aut ſaltem Pontifici fidem de hoc conatu obſtrinxiſſe, neſcio an prudenter ſit factura, ſi huc excurrat, quamquam tale quid abs ſe promiſſum cogitatumve ipſa pernegat. Quintilianum tuum aeque ac Livium avidus & impatiens geſtio videre. Ad Petronii fragmentum quae obſervaſti, mirifico placuerunt. *Petri Francii* verſus laudibus meis datos, politos ſane & rotundos praedicarem pro merito, niſi nimius is eſſet in meis praeconiis. Tibi interim, mi Gronovi, maximam felicitatem gratulor, cui inter tot ingentia in rem litterariam merita laus provenit uberrima ex compluribus diſcipulis eruditionis fama praeſtantibus, in quibus poſt te longum ſuperſis, ſaeculumque noſtrum, quamvis ingratum, demerere. Barthianos in Statium commentarios vidi, ſed vidi tantum: infeliciter locum illum ſub finem epicedii in Glauciam conjectura ſuperflua tentavit, *inſontes animas nec partitor arcet*, *Nec dirae comes ille ferae*. Ad Silii enim librum XIII. verſ. 845. de Othro ſeu Orthro, bicipiti cane Ge-

Digitized by Google

Geryonis, haec intelligenda monui, qui Cerberum fratrem apud inferos comitari credebatur, ab Hercule una cum Domino interfectus. Nam & in Silio ex Colonienſibus membranis caſtigandum, *illatrat jejunis faucibus Orthrus.* Ubi plura ex Graecis ſcriptoribus ad rem. Vale vir ſumme, & mihi favere perge. CIƆCLXV. a. d. XI. Kal. April. Holmiae Suec. Pauciſſimis verbis te convenire propoſitum mihi erat; cum interim in molem maximam excrevit epiſtola.

EPISTOLA CCCCI.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

GUdmuthus ille *Spaackius*, quem fruſtra aliquamdiu quaeſivimus inter deos majorum gentium, quique Regium ſeſe Secretarium venditabat tibi, collegio rerum maritimarum (Admiralitatem vocant) in hac civitate eſt ab actis & epiſtolis. Rem omnem, ut augurabor fore, *Figrelius* me perdocuit: miratus ille impudentiam in homine, quem caetera minime malum aut improbum contendit eſſe. Quapropter opinatur procuratorem ejus *Scherium* negotium omne fervidius paullo urſiſſe. *Spaackium* obtinuiſſe quidem jus tibi ac filio tuo ſuccedendi, ubi in vivis eſſe defieritis, quod frequenter hic fieri conſuevit: vivos ac videntes poſſeſſione dejectos nolle, contra quam *Scherius* rem eſt aggreſſus. Et hoc quidem ſuſpicatur ille, pollicitus mihi operam in hoc negotio ſuam, ubi proceres poſt res prolatas denuo ſunt conventuri in aulam, quod propediem fiet. Tu interim mitte ocius regium diploma, quo nobis opus eſſe etiam *Figrelius* arbitratur; apographum diplomatis ſuffecerit, ſed cui aut ab *Appelbomio*, aut a notario ſive tabellione publico auctoritas accedat. Pluribus tecum agebam proxime. Tu vale, Vir eximie, & rem feliciter gere. Exarabam Holmiae Suecorum. CIƆIƆCLXV. a. d. VIII. April. Gregoriani.

EPISTOLA. CCCCII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

PRoxime ſignificabam habitos a me ſermones cum *Figrelio*, quem *Grypenhelmium* nunc vocant, ſuper negotio, quod tibi faceſſitur a tenebrione quodam male feriato. Poſtea & *Chreſtenium* ſuper re eadem conveni, qui & operam ſuam nobis non defuturam ſpondebat, & libellum a te ſupplicem accepiſſe teſtabatur Regi offerendum. Caeterum abſentibus ab aulâ procerum pleriſque, ac

Google

ac rebus prolatis, expediri te hinc haud poſſe: quapropter oportunius exſpectandum eſſe tempus. Evenit autem commodum, ut ſpe noſtra citius magnus regni hujus Cancellarius nudius quintus rure in hanc civitatem recurreret, valetudini curandae intentus, quod in praetorio ſuburbano minus ſibi licuiſſe ob continuas amicorum interpellationes ac frequentes convivas querebatur. Illi negotium iſtud fervide ſatis heſterno die a me commendatum eſt. Reſpondit benigniter admodum pro caetera comitate ſua, ac luculento erga univerſum litterarum nomen, curaturum, ne tibi negotium exhibeatur a *Spaackio*, aut Spaackii ſimilibus: quod facinus invitus ex libello tuo ſupplice cognoverit, ſed dolere praeter hoc, non eſſe rem majoris momenti, de qua gratificaturus ſit tibi. Addebat nonnulla in laudem eruditionis tuae, commendabat merita in nationem Suecicam privatim, cupereque liberos ſuos, quos poſt annum alterumque ſtudiorum cauſſâ in Bataviam eſſet miſſurus, diſciplinae tuae traditos. Haec & plura ille: quae dubitare nos non ſinunt, rem ex ſententia tibi ceſſuram eſſe. *Figrelium* nobis non male hic conſuluiſſe opinor, quo eſt candore. Nam reliqui illi, ad quos confugiendum eſſe *Apelbomius*, vir ſatis officioſus, rebatur, cum faſtidio quodam curant litteras, & cum frigore, quibus tamen fortunam omnem referunt acceptam. Viſi praeterea jam non ſemel foederatis Belgis haud quaquam favere; quod inter nos ſit dictum: ut recte ordineque ſis facturus in poſterum, ſi remiſſis ambagibus ipſi Cancellario per litteras te ſiſtas, quotieſcunque auctoritate regia adverſus iſtiuſmodi harpyias tibi erit opus. Ego interim urgere negotium non ceſſabo, dum in tuto navigemus. Claudianum mecum ad te perveniſſe ſatis eſt, quid enim evolvas, unde nihil a te proficiatur? *Thyſium* e vivis exceſſiſſe neſcirem, niſi tu nunciaſſes. Accipio enim litteras rem privatam ſpectantes ab amicis e Batavia oppido infrequentes. Quibus a me hîc ignoſci eo aequius eſt, quod primae neceſſitudinis conſanguinei nihilo illis diligentiores in hoc officio mihi ſe praeſtant. Bibliothecam ni credunt tuae cuſtodiae Curatores academici, peſſime de republica merebuntur. Vellem adeſſet nunc vobis *Beuningius*, cui commendari negotium iſtud a me poſſet: quamquam virtutes tuae commendationis ampliſſimae locum obtinere debent. Vale, Vir ſumme, & me, quod facis, ama. Holmiae Suecorum Nonis Aprilibus. Anno CIↃIↃCLXV.

EPISTOLA CCCCIII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

CUm illuſtriſſimus atque excellentiſſimus Dom. *Guſtavus Bonde*, Regni Suecici aerario praefectus, & regis tutor, par liberorum ſuorum ad te nunc mittat, ut ſtudio bonarum artium, & tui nominis celebritate excitati adoleſcentes hi nobiliſſimi, diſciplinae praeſtantium eruditione virorum ſe tradant, quos Aca-

de-

Digitized by Google

demia veſtra complures habet quidem, ſed tamen haud quemquam, qui laude meritiſſima doctrinae ac rerum uſu tibi ſit componendus; rogo obſecroque te pro jure diuturnae neceſſitudinis, quae inter nos fuit hactenus, ut ſplendidiſſimo prognati loco adoleſcentes re ipſa intelligant, commendationem meam nonnullo apud te fuiſſe loco. Praeſtabis autem abunde, quicquid abs te officiorum hîc promitto mihi, ſi ad te ventitantes conſilio & hortatu omni impleas, taleſque abs te dimittas, quales pater illuſtriſſimus cum rege & Republica, ad quam ſunt nati, videre reduces exoptant. Ita aliquando eſt futurum, ut tibi maximam partem referant acceptos honores illos, quibus olim laudabiliter ac digne capeſſendis jam nunc deſtinantur, conſpirante omnium ſuffragio. Haec ut prolixius a te contendam facit cum indoles ipſa adoleſcentum, nil non praeclari ſpirans, tum inſignia parentis in me merita, qui prudentia & auctoritate per univerſum Regni ſenatum prorſus nemine eſt inferior; quemque hac opera ſic nunc demereri potes, ut nunquam magis. Vale, vir ſumme, & me in tuis porro habe. Exarabam Holmiae Suecorum. A. CIƆIƆCLXV. a. d. XVII. Julii.

EPISTOLA CCCCIV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

Bibliothecam tamen mihi crediderunt. De aliis titulis hominis quid faciant, ſuſque deque: neque enim ego πολυπράγμων, & illi, ſi quiſquam, ἰδιογνώμονες, ut commendari ab aliquo noſtrum poene ſit praerogativa repulſae, ut ſic dicam. Caeterum id carum qualecumque depoſitum dum recenſeo, dum per *Cocceji* valetudinem Heſychio Hackiano, atque etiam Salluſtio (ita nobis exedundum eſt, quod illi varie valentes, capigrenum & pantherinum genus, intriverunt) oculos commodo, dum Livio ſupremam manum impono, dum privatas ſcholas, ut commode ante ferias abſolvam, multiplico, diutius in aere tuo fui. Interim multum debeo tibi pro ternis jucundiſſimis tuis: nam & ſollicitudinem tuam in negotiolo meo teſtabantur, & ex honeſtis procerum judiciis boni eventus laeticiam praecepi. Nunc iterum tibi onus injungendum habeo, ut illuſtriſſimis illuſtribuſque illis viris, quorum propitias in me voluntates deprehendiſti, in primis Dn. *Figrelio* & Dn. *Erenſteinio*, per occaſionem meo nomine exquiſitiſſimas grates agas, meque hujus beneficii memoriam omnibus officiis tum in nobiliſſimam univerſam gentem, tum erga eos, qui contulerunt, proſecuturum polliceare. Idque eo majorem in modum peto, quod intelligo, quantum eis ponderis adjectura ſit & perſona tua ac dignitas, & delenifica facundia, & ille, quem in paucis experior, fidus & ſincerus amor mei. Cl. *Brunneri* coeptis mire faveo. Sed quod penes *Gudium* vetus Lexicon eſt, non eſt ejus, cui gentilis ac civis filias.

Hanc non foemineum jugulo dare pectus aperto,
Illam demiſſo per fortia vulnera telo
Pro populo cecidiſſe ſuo,

Canit vates, a quo tu civicam; verum Photii. Cl. *Schefferi*, cujus munera exſpecto cupide, mentio me revocavit ad illud fragmentum ψευδώνυμον. Ubi de Fortunata & Trimalcione: *Ad ſummam, quemvis ex iſtis babaecalis in rutae folium conjiciet.* Hîc crucem figere lectoribus voluit Praetor ab Illyriis. Sed vide, ne ſe perdiderit. Nam *babaecalos* iſtos unde hauſit, niſi ex Arnobio Salmaſiano lib. IV. pag. 141. *ut babaecali adoleſcentes ſolent, ſalax deus:* nam vulgo *bacchari* legitur, & *Heraldus* adverſus neſcio quem, qui *vagari* ſubſtituerit, tuetur. *Salmaſius* autem id videtur finxiſſe ex apicibus codicis Regii: ac valde vellem, expoſuiſſet nobis, qui eſſent *babaeculi*. Poteſt videri a βαῦβαξ, φλυαρός· ſed quid hoc ad libidinem? An igitur a βιβάζω, de admiſſariis equis: ut ſint libidinoſi, inſtar admiſſariorum adhinnientes. At quemadmodum haec ſignificatio convenit ſententiae hujus, ſi diis placet, Petronii? Dein, quid eſt *in rutae folium conjicere.* quo & πανακατιῶν delectatur: *niſi dominum tuum in rutae folium non conjecit:* ubi forte voluit, *meus conjecerit.* Numquid alludit ad Syracuſanum πεταλισμὸν, de quo Diodorus Siculus lib. XI. cap. LXXXVII. ſed ibi eſt πέταλον ἐλαίας. Numquid igitur ut toties barbaros, & ſoloecos, & fabulam veterem conturbantes (ut in Diomedem & Ganymedem fratres, & Ajacem inſanire deſiderio Iphigeniae facit convivas ſuos) ita hunc voluit, dum eruditionem oſtentat, imperitiam confiteri? ut *in rutae* (*oleae* voluit dicere) *folium conjici* ſit ἐκπεταλισθῆναι vel ἐξοστρακισθῆναι. At ſine perſona ineptit etiam de Habinna: *oneratuſque aliquot coronis & unguento per frontem in oculos fluente, praetorio ſe loco poſuit.* Quia legerat apud Plutarchum de *conſulari loco* in lectis, putavit etiam bene dici *praetorium.* Cur non & *aedilicium* & *tribunicium* & *quaeſtorium?* Non longe a prioribus, quae tentavimus, verbis: *Nam mihi nihil novi poteſt afferri, ſicut iſte fericuluſta mel habuit praxim.* Legendum: *offerri, ſicut iſte ferculus, tamen habuit gratiam.* Niſi homo paſſim palam κακόζηλος ſcripſit *graxim.* Meminiſti in Aſinariae prologo aliquando lectum, *cave ne graxis*, pro *gratiis. Ferculus*, ut *caelus*, *candelabrus*, *malus fatus*, *balneus.* Nunc accipe, quam mihi cogitationem fecerit iſta quaeſita barbaries. Ad illa veri Petronii verba: *Contubernalis mea faſtum mihi facit: ita, ſi me amas, male dic illam verſibus, ut habeat pudorem:* hic ille legerat apud Gonſalium: Servile hocce „ prorſus verbum & inurbanum vilique mancipii ingenio adprime conveniens, „ qui perſonarum mores mire a Petronio ſervati. Hoc ille, ut Thracius ruſticus apud Gellium putationem vitium accipiens, putavit ſe pro germano Petronio facillime probaturum, ſi libertinorum dialogos barbariſmis & ſoloeciſmis inquinaret. At nugatur Gonſalius: ſunt enim iſta puriſſimae Latinitatis: nec uſquam Petronius ſervos fugitivos & ſcorta, quantumvis inſana dicerent, legem aut morem loquendi migrare paſſus eſt. Quemadmodum Comici frigida quidem & plebeja & incompta, atque etiam nonnunquam ſordida, vilibus tribuunt togatis & palliatis perſonis, at non male Latina vel Graeca. Quemad-

admodum in Bucolicis eſt quaedam ſimplicitas ruſtica, quae & verbis & ſententiis proditur: nec Graeci tamen nec Latini ſuos opiliones & caprarios tam ſtulte ac palam βαρβαρίζειν juſſerunt. *Clamat itaque primus, cum pataracina popoſciſſet.* Puto *amaracina*. *Et mundum frigus habuimus*, ſuave eſt, ſed Martiali furto ſubductum lib. 3. ep. 58. *At tu ſub urbe poſſides famem mundam. Staminatas duxi & plane matus ſum.* Haud dubie *madidus:* forte & *geminatas*, niſi potius *heminarias* i.e. non ſextantes, non trientes, non quincunces, ſed ſex cyathorum potiones. Non potuit enim praeterire ullum rarius vocabulum, quin colligeret, & nunc nimium doctis, nunc nimium barbaris libertis daret. *Baliſcus fullo eſt. balneus*, ut apparet. *Tamen bene elatus eſt, vitali lecto.* Credo, *vittato lecto.* Id eſt, coronis ſtrato. *Puto illum reliquiſſe ſolida centum, & omnia in nummis habuit.* Aut rurſus voluit σολοικίζειν ſuum Seleucum, aut nos conjicere, *ſolidum centies.* Illud *in nummis habuit* emendicatum a Cicerone lib. VIII. ad Att. ep. x. *ſe quod in nummis haberet, neſcire quo loci eſſet.* [1] *Gelos*, homo mirus, poſt reditum ex peregrinatione immutatus prorſus & alius videtur. Bene rurſus de literis ſentire, nomen Grammatici non vile putare, venditare διορθώσεις, requirere nomina & indices omnium puſillorum librorum, quos te conſectari olim criminabatur. Viſebat ad me nuper cum ſplendido comitatu nobilis & perelegans adoleſcens Lutetia: is ex eo audiſſe ajebat, Phaedrum eſſe penes ſe MS. non verſibus, ſed fabulis, ſed paginis multis auctiorem: id ſupplementum, miſſum a ſe ad *Tanaquillum*, in via periiſſe. Hoc tu cave *Scheffero* noſtro dixeris. Crederet enim, quod tu & ego non facimus. Sed charta deficit, non animus tecum garriendi. Quintilianum & duos Livios, quorum ſcilicet alterum *Scheffero* tradas, Elzevirio dedi ad te curandos. Vale, pectus amicitiae, & cum privatam, tum in primis publicam rem hoc difficili tempore bene gere. Idibus Quintil. CIↃIↃCLXV.

1 Gudius.

EPISTOLA CCCCV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

LIvium & Quinctilianum tuos tandem aliquando poſt longam expectationem accepi. Horum alteruter cum ſat ſuperque muneris per ſe eſſet, tu utrumque ad me ſimul pervenire voluiſti, inſigni plane munificentia. Sepoſui & hunc & illum mihi ſub proximas ferias perlegendos, imo conterendos, ſunt enim ejus notae tua omnia, ut ſatis evolvi non poſſint. Vellem equidem nonnihil nunc & meis frivolis reponi, ſi quid eſſet in promptu. Poëmata propediem videbis, quae morantur libelli duo adoptivi variorum carminum ab

 ami-

amicis meis mihi inſcriptorum. Hos enim & addi bibliopola cupit, ut in molem nonnullam liber excreſcat, & ſic ut fiat viri ex praeſtantioribus quidam ſunt auctores. Agmen illic ducunt dux *Montozerius* & *Briennaeus* comes. Nam de *Furſtenbergio* vix exploratum habeo, an & ſua illic legi, quae ad me dedit aliquando, aequo laturus ſit animo. Diu eſt quod ſuper illa reſciſcitatus ſum *Rottendorphium*, qui cum nil reſpondeat, vix eſt ut quicquam auſim tentare *Furſtenbergio* nolente, aut de conſenſu ejus parum certus ac ſecurus. Quae in Maronem, Flaccum Valerium, Silium Italicum tantum non parata habebam, etiamnum premo, quod difficultati horum temporum a me datur, quibus nec publicae res, nec privatae ſatis ſint in tuto. Affulgebunt mox, ſpero, pacatiora. Interim Saluſtium tuum, quem jam prodiſſe audio, mirum in modum geſtio videre, ut abſentem erudire pergas, quando ab abſentis ore pendere haud concedetur. Elegiam, cum in Galliis eſſes, ni fallor, ad me ante annos complures dediſti & epigramma. Utrumque adoptivis inſertum cupio. Quare ſi quid in iis mutaſti aut mutaturus es, Elzevirio quaeſo permitte, quod de ſuis verſibus *Hugenius*, *Vlitius*, *Wallius* jam fecere. Urget enim editionem libri bibliopola, quem ante Februarias Kalendas juris publici faciendum ſpondet, niſi mora a nobis objicitur. Hîc igitur quaeſo gratificare mihi, tum ſi quid novi in litteris meditaris, communica. Habes hîc a *Scheffero*, cujus varios libellos non unâ occaſione ad te miſi, nec ſcio tamen ſi quid horum hactenus ad te ſit perlatum. Phaedri fabellas & Pacati Panegyricum editione ſecunda molitur. Sed de his ipſe, ut opinor, ubertim ad te. Vale, vir ſumme & amiciſſime. Noſque, ſi meremur, in oculis ferre perge. A *Gudio*, *Graevio*, *Vlitio*, tota denique amicorum cohorte, diu eſt quod nec litteras nec nuntios accipio. Nam *Voſſius* nil praeter ſolitum facit. Iterum vale. Exarabam Holmiae Suecorum CIƆIƆCLXV. a. d. XXIII. Decembr. Gregor. Habes hîc nonnihil nugarum mearum, quod rogatus ab amicis Pariſienſibus effudi.

EPISTOLA CCCCVI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

VEllem, aut ſatageres minus, aut plus profligares. Hoc tempus igne ſpectat qui amant tuam meamque nutricem: & ad obruſſam vix quiſquam. Unus amicus certus in re incerta cernitur, qui benignus in vos, me ſibi privatim nihil debere voluit. Itaque jam & amare faſtoſum poſſum, quamvis derelictus. Expungat nos, quantum volet, dummodo ſic laudi ſerviat. In hujus gratiam, ſi non bonos, at ſatis bonos, aut certe non malos fore puto, in quibus laboras. Et is, ut opinor, & certe, qui ſupra nos negotium curat, niteſcere vult virtutem duris, non exſtingui. Quare ne concidamus animis. Sextus

tus eouſque mari felix, ut ſe Neptuni filium diceret, ac caeruleum paludamentum ſumeret, conſtantia tamen bis fugati, bis naufragi Octaviani periit. Nam ille alter, qui pro pedo ſumſit haſtam, & deglupto ſuo pecore nunc brevem rabiem in alieno ſatiat, plus habet quam meretur gloriae, quod unum ex Selectis Trajectenſibus terrore exanimavit. De verſiculis, equidem omnes aboleri mallem: & cum ad bonos emendandos tam pigre veniatis vos diſertiſſimi vatum, quibus vix unus & alter limandus locus, quid eos oportet, qui ſcribunt Muſis & Apolline nullo? praeſertim ſi paullo plus habeant ſenſus, quam ut ineptos tolerent; minus autem facultatis, quam ut recte tornatos reddant. Tamen quia imperas, ſic illum accipe, [1]

Tu melior, tam rara quies & vivida virtus
Ad laudem pleno quem jubet ire gradu.

Tum iſtum,

Et facilem raperes artis ad omne decus.

Sed & hunc talem:

Me, cum ſeducto tibi venit Apolline carmen
Ab Naſone ſuo quale Corinna tulit.
Aut Nemeſin cupidam quod rure avertit ad urbem,
Detinuitve oculos, Cynthia pulcra, tuos.

Malim etiam, *Atque impar quamvis.* Item. *Et numeros virtus implet.* Denique:

Mitte tuas curas, ſola haec medicina veterni,
Ruiſus & agnoſcet ſe prior ille vigor.

Haec ſi placent, utere. Quod de hiſtoria cogitas, probo vehementer, & σπεύδοντα καὶ αὐτὸν ὀτρύνω. Quamquam omnis propemodum doctrinae & ſcripturae liberalis ſterile ſeculum ſortiti ſimus; tamen hac ipſa nihil deſolatius: & tu unus, qui eo munere nos ornare potes. Euge igitur, nec ceſſa, utique ubi Maronem, Flaccum, Silium reſtitueris: & jam nunc conſilium formare te velim, unde incipias, quantum complectare, patrias res, an & Europae, immo & per omnem orbem cognitum, tradere malis. Atque utinam domum revocatum, inſtrumenti publici copia facta, commodis ita tractarent Patres, ut huic uni curae vacare poſſes. Quae a Cl. *Scheffero* tu, & ipſe in ſuis per nobiles quoſdam adoleſcentes allatis, promittis, jamdudum exſpecto: & minus tarditatem miror, cum ille noſter in magno emporio (ſolus qui τὴν εὐθεῖαν, non tamen naſo) tam fuerit negligens, ut quos ego Livios mea manu inſcriptos Cadomi & Salmurii legi putabam, eos nuper Hamburgi oberrare, & dominum quaerere acceperim. In Salluſtium nihil auſus ſum: ſed filius meus, qui in gratiam Hackii poſtrema operarum ſpecimina relegit, ex opuſculis meis excerpta, & de marginibus quaedam deſcripta noſtra in Variarum veterem illam congeriem addidit. Heſychianum opus exigit *Coccejus*: & cum parum vacat, ad me veniunt. Certum habeo, ſi minus eſſet difficilis, tibi, qui reticet, egregiam acceſſionem fore: ſed in hoc quoque coiſſe videntur noſtra amborum

 fata,

[1] Hae emendationes ſunt elegiae Gronovianae, quae legitur in Heinſii Adoptivorum carminum lib. 1. pag. 35.

Digitized by Google

fata, neutros ut agnoſcant proximi, nec quam praeſtamus pietatem reddant. Ego nunc paullulum interjungo, etſi eſt qui Diatriben, ille ipſe qui Obſervationes. Sed horreo ſtabulum Augiae, nonnunquam tamen ſic quaſi limis. Et vide quid mihi nuper in mentem venerit. Scis in Soteriis Rutilii:

Non labente Numa timuit ſic curia felix,
Pompejo nec celſus eques, nec foemina Bruto.

Non poſſum probare *curiam* illam *felicem*. Felicior ego, ſi bene conjecie

Non labente Numa tenuit ſic curia fletus.

Inſpice ſuperiora & arbitrare. Ante omnia vale, & rempublicam privatamque bene gere. Lugduno a. d. III. [1] Id. Decemb. CIƆIƆCLXV.

1 Credo temporis notam non recte aut hic, aut in ſuperiori epiſtola expreſſam, nam Idibus Decembribus non potuit reſpondere Gronovius ad priorem, datam XXIII. Decembris, niſi Heinſius ſuas Novembri menſe dederit.

EPISTOLA CCCCVII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

DIu eſt quod litterarum nonnihil abs te exſpecto. Quae cunctatio tua ut permoleſta accidit mihi, ſic gaudeo tamen, me, quando aliis artibus te ſperare non poſſum, diligentia ſaltem & affectu victorem evaſiſſe. Nam quod occupationes tu ſilentio praetendas, nunquam effeceris, ut te magis negotioſum credam, quam ſim ego: nec ſcripſiſſem ſane nunc, niſi & poëmatum meorum exemplar allatum tibi vellem, & quas hîc vides, ad te curandas mihi crediḋiſſet noſter *Scheſſerus*: haeſerant illae aliquamdiu penes me, dum praeſtoler tuas. De Statio bis terve nuper tecum egi, & pluribus fortaſſe, quam par erat: *de luce una* retro referente Proteſilaum, puto rem ipſam me tetigiſſe. De Admeto, ut, quod res eſt, dicam, necdum mihi ſatisfacio. Alceſtin Admeti loco reponebam ad Naſonis Faſtos: illa enim ab Hercule ad ſuperos reducta. Sed *lux una* illi reductae haud reſpondet. Admetus vicaria uxoris morte jam morti vicinus, ſed necdum mortuus, aut ad infernos delatus, liberatur a praeſentiſſimo periculo. Ut nec in illam iſta ſatis quadrent. Vide igitur num exciderit verſus unus atque alter, quomodo & paulo ante poſt illa, *gaviſaque vovit Quae lamenta tulit.* pro *vovit*, ego *fovit*, hoc eſt aluit, nutrivit hortando vel laudando. Sic *fletus immodicos corde fovere* Abaſcantii pietate. Apud Lucanum pari modo ſcribendum cenſeo de Cornelia, *fovitque ſui ſolatia caſus*, non, *volvitque*, libro VII. verſ. 659. cum MScriptis pluribus exſtet *vovitque*, quod & *Voſſii* unum praeſtantiſſimum occupavit, vel *novitque*. lib. X. verſ. 500. *cladem fovere Noti.* Auſonius Parentalibus carmine 5. *Dicebas ſed te ſolatia longa fovere.*

vere. Illud *ſegnes vias gravatus* nondum diſplicet, & *vias gravatas* minus probo, quia *graves arenae* paulo poſt ſequuntur, quod tantumdem eſt. Tu vale, & feliciter rem gere. Holmiae Suecorum CIↃIↃCLXVI. a. d. XVII. Martii manu praepropera.

EPISTOLA CCCCVIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

QUod jamdudum deſideraſti, mittitur tandem ad te lectu Ordinum, qui caerimoniis domui tuae praeſit. Neque ipſe modo, ſi quid vellem, ſed & omne venerabile collegium hujus urbis, ut eum tibi de meliore nota commendarem, multis verbis mecum egerunt. Virum invenies, ut teſtati ſunt mihi, pium & probum & religionum interpretandarum ſatis peritum, tum ad ea, quae ποιμένα λαῶν, μᾶλλον δὲ ὃ περιυσίυ λαοῦ, videre, accurare, feſtinare oportet, ſumme promptum atque induſtrium: aliarum rerum, quae extra id officium ſunt, nec callidum nec πολυπραγμονοῦντα. Tuum nunc eſt operam dare, ut apud coetum veſtrum ob honorem, quem illi tribues, in merita dignatione ſit, nec eum tantum iter pietatis colendae cauſa feciſſe poeniteat, utque libenter te mutuis officiis proſequatur, nec Borean Arctonque in iſto contubernio ſentiat, denique non illic modo, ſed & hic laudi tuae ſerviat. Id te rogant omnes vehementer, & non minus ad ſuam, quam ad tuam exiſtimationem pertinere judicant: tuque cur ita judicent: facile intelligis. Ad literas tuas alia via otioſior reſpondebo. Nunc accipies & Salluſtium, quando ita voluiſti, etſi in eo me vix agnoſces. Vale, vir ſumme, & rem publicam privatamque bene gere. Lugduni a. d. VI. Non. Maj. CIↃIↃCLXVI.

EPISTOLA CCCCIX.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

SAtis & olim credebam tibi, Patrone beneficentiſſime, tua nominatione inter dignos congiario regio mentionem mei factam. Nunc [1] *Aedituus* ipſe id

1 *Joh. Capellanum* intelligi puto: nam illa verba, quae mox in hac epiſtola referuntur, legi in epiſtola Capellani ad Heinſium VIII. Aprilis hoc anno data, qua & Heinſio indicat, ſe per

id confirmat mihi, teque in magna apud me gratia ponit, & aſſidua admonitione tua potiſſimum ſe incenſum & captaſſe eam, & oblatam rapuiſſe occaſionem confitetur. Equidem tanti faciebam teſtimonium & judicium tuum, ut eo contentus eſſe, ac fortunae jus donorum ſuorum aequo animo relinquere poſſem. Quod autem & contendiſti vehementer honoris mei cauſa, & indignitates, fruſtrationes, repulſas pertuliſti, nec niſi perfecta re conquieſti, id prorſus eſt ſanctiſſimorum morum tuorum, & inſignis cujuſdam erga me benevolentiae. Omnino ambiguum feciſti, tibi plus an illis, quos expugnaſti, deberem. Itaque ſtabit hujus quoque facti apud memorem gratia, & agnoſco paratiſſimo animo ingentem cumulum tuis erga me meritis acceſſiſſe. A [2] *Venatore* non eſt, quod in poſterum literas exſpectes. Ille enim uxoris impatiens, poſtquam non ſecubuiſſent modo aliquandiu, ſed & ſemigraſſent, domo, ſupellectile, bibliotheca, creditoribus & haſtae ſubjectis, non hoc tantum dolore, ſed tum quoque ζηλοτυπίᾳ ipſe ſuum cor edens, in conducto obiit, vix, qui funus proſequerentur, inventis. *Voſſius* de Nili & aliorum fluviorum incrementis Regi, appendicem de Lucis natura *Capelano* dicavit. Is negat te cauſam habere, cur excurſum in has partes deſideres, & melius tibi conſulere Patres, qui non indulgent; fore enim ſi apparueris, ut hoſpitio publicitus excipiare munere dominae. Non video quid haereas in illo: *Virtus ſopita admonitu parvo reſurgit, & implet numeros ſuos, ut ante.* De *Delrio* bene mones: ſed quae eſt illa Solini editio? mihi non eſt niſi Stephanica, in qua nihil tale reperio. Salluſtium miſi tibi per eum, qui rem divinam domi tuae facturus eſt. Rogarunt me noſtri Κήρυκες, ut hominem diligenter inſinuarem tibi probum & pium, & diſciplinae, quam profitetur, bene gnarum aſſeverant, alia exigere te non debere. Quin & excuſant ultro, inconſultis ipſis ordinatum, ſi adhibiti forent, alium validiorem externis, magiſque ad aulam factum circumſpecturos fuiſſe, talem tamen orant ut toleres, foveaſque etiam exiſtimationis tuae cauſa. Ο' Αρυτὴρ fuit meus φοιτητὴς, frugem facturus, ſi matureſcet: ut nunc etiam eſt, frenis indigere videtur: itaque vereor, ut exſpectationem tuam ſit impleturus. De Diatribe poſt illa vix cogitavi, adeo huc illuc diverſus trahor: ſum tamen in ſpeculis, ſi quid otioli, eoque grata ſunt, quae ſubjeciſti, nec Parmenſis codicis, ſed nec Solini Delriani, & Epitomarum MS. uſum faſtidio. Mitte, ubi via dabitur. Epigramma de bis fulminato magnificum & ingenio tuo digniſſimum vidi libenter, multiſque admirantibus recitavi. *Palmerius Grentemeniius* Exercitationes ſuas in optimos quoſque veterum Graecorum doctiſſimas per *Bigotium* mihi volenti commiſit edendas, & jam operas exercent. Vale, decus & praeſidium meum, & me ama. Lugduni a. d. XII. Cal. Junias Gr. CIƆIƆCLXVI.

Has

per Colbertum impetraſſe a Rege viris doctis, *Gronovio*, *Reineſio*, *Conringio*, & *Ferrario*, liberalitatem inſignem, qua illi octingentis imperialibus donati fuere. Heinſio eadem pecuniae ſumma data, quam ille, quia in Sueciae regno Oratorem agebat, ex legibus patriae accipere non poterat. Vid. ſupr. Epiſt. CCCXC. & ſeqq.

[2] *Jano Vliti*o puto, qui Venationem novantiquam edidit.

Has obſignabam, cum mihi reddita eſt gratulatio tua, cui caput ex literis *Aeditui* adjeceras. Quid illi homines, oro te, de me exiſtimant? aut quis iſtic locorum mihi frigidam ſuffundit. Mirabar in ipſius ad me epiſtola tam anxie commendari gratiarum actiones. Non minorem in iſta curam video. Et opinor quidem hactenus me ſatisfeciſſe: jam enim reſponſum habeo ad illas εὐχαριστικὰς ſatis humanum. Sed potin' mihi commentarium facere in illa verba: *quoy qu'il ne m'en euſt pas donné grande occaſion, & que des ſçavans de voſtre connoiſſance trouvaſſent eſtrange, que vous vous eſchauſiez ſi fort en ſa faveur.* Si de alio haec ſcriberentur, & magni alicujus eum peccati reum, & graves habere obtrectatores crederem. Ipſe nec iſtius mihi conſcius ſum, nec hoc meruiſſe me cenſeo. Iterum vale.

Nondum manum de tabula. Venit enim in mentem ſcribi aliquid oportere, cujus exemplum, ſi tibi videtur, ad *Aedituum* mittas. Hoc igitur habe. Narro tibi, Heinſi Ampliſſime, tandem me quoque reſpexiſſe R. C. liberalitatem, non qvidem cupidum optantemque (neque enim improbis votis indulgere ſoleo) ſed tamen gratam animo proprie, & quidem tanto gratiorem, quanto minus exſpectatam: ſic enim & danti honeſtior eſt & accipienti. Nam quod tardius, fatum eſt meum ſero agnoſci, hoc in omni praemio (neque ullum niſi labore ac virtute, ſi hoc adjici pateris, quaeſitum habeo) jamdudum experior. Quare vivat Ludovicus Adeodatus, unicum hoc tempore toto terrarum orbe magni regis exemplum, in quo & ſpes & ratio ſtudiorum ſolo eſt. Vivat, & Majeſtati ejus placeat *Colbertus*, qui tam glorioſa conſilia ſuggerit, & eam aerario copiam praeſtat. Vivat & canat aeternum *Capelanus*, qui Magno Miniſtro me tradidit. Vivas tu quoque & floreas, juxta canore Heinſi, qui *Capelanum* mihi benevolum reddidiſti. Nam (ne ignores candorem & civilitatem viri ſummi) cum totum commendationis beneficium ad ſeſe vindicare potuiſſet, te admiſit in partem, ultro confeſſus, inter alias, quae ſe moverint, cauſas aſſiduam interpellationem fuiſſe tuam. Caeterum is honor meis

Molem immenſam humeris & vix tractabile pondus
Impoſuit.

Nam qui conſtitueram poſthac abſtinere ſcribendo, aut ſaltem interjungere aliquamdiu, tanquam rude donatus, video novo auctoramento me retractum in hunc ludum, nec quieſcere poſſe, priuſquam publice grates egerim. Ea cura nunc me coquit, & verſat ſub pectore fixa. Tu, cui coepiſti, me commendare perge &c.

Digitized by Google

EPISTOLA CCCCIV.

NIC. HEINSIUS.

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

INdignabar, fateor, & aegerrime ferebam a congiario regio te excludi, nec in partem admitti meritiſſimi honoris, non quod fortunis tuis multum incrementi inde acceſſurum cenſerem, ſed quod cum ignominia quadam ac certiſſimo pudore regis maximi conjunctum videbatur, te fraudari ea munificentia, quam alii tuis virtutibus haud quaquam pares toto jam triennio eſſent experti. Nunc ſecurum rei totius me reddidit induſtria optimi *Capellani*, omnemque exemit huic pectori ac deterſit penitus moleſtiam, etſi ſerius id multo quam fieri oportuiſſet. Eſſe in urbe principe Galliarum, qui minus tibi velint, jam dudum eſt, quod agnovi, quanquam nec auctores indigniſſimi facinoris compertos habeo, nec cauſas ſatis excogitare poſſum. Interim optime, ni fallor, conſules tibi, ſi & cum *Capellano* noſtro, & cum aliis viris illic terrarum aut eruditione aut dignitate praeſtantibus, quos hoc ambire ac ultro velle deprehendes, literarium commercium inſtaures minus frigide, quam hactenus eſt factum: operumque tuorum, ſi quae in poſterum proditura ſunt, copiam iis facias. *Venatoris* exceſſum permoleſte tuli. etſi ille ex quo barbaram antiquitatem venerari coepit, me ac mea quodammodo neglexit atque inſuper habuit. Certe vellem paulo meliora fata ante diem extremum eſſet expertus. Meus in patriam excurſus, ne quid detrimenti rebus meis ferat pulcre, ut ſpero, providebitur: cum urgeo praeſertim, ut aut ſtipendio majore doner a patribus, aut ſi difficiliores mihi hîc erunt, alios mihi circumſpiciam heros; ac ſimul plorare illam in perpetuum jubeam cum ſuis, quae me indignis modis luſit hactenus atque exagitavit. De ſtipendio augendo dudum ſpes eſt facta, & quidem per Senatuſconſultum ſcripto conſignatum; nec tamen quicquam promoveo, cum, quia abſentium ratio vix ſolet haberi, nec adeſt vobis, qui res meas multo ardore fovebat, *Beuningius*, tum quia Ampliſſ. *Isbrandius*, qui, quo eſt in me animo, hanc rem utpote aequiſſimam praecipuae curae ſibi fore, ſimulatque domum rediiſſet, erat pollicitus, hîc terrarum longius expectato detinetur. Is teſtis oculatus abunde exploratum habet, quam caro conſtet vivendi ratio in hac civitate, idque non levi ſuo cum damno. Accedit nunc cumulus haud exiguus huic incommodo bellum Britannicum, per quod fit, ut pretia mercis tranſmarinae in immenſum excreſcant, interpellantibus commercium omne piratis Britannis. Ne tamen omnino moleſtum ſit hoc exilium faciunt, tum is, quem deſignabam modo, *Isbrandius*, vir comis & literis probe inſtructus; tum orator Gallicus *Dandillaeus Pomponius*, elegantiſſimi eruditiſſimique homo ingenii, quem in hoc ſuburbio vicinum habeo. Is *Fulqueto* tuo

Digitized by Google

tuo unice aliquando carus, & ejus ob noxiam in aula Gallicana parum gratioſus, nunc denuo pro meritis haberi coepit: hunc mihi *Montozerius* & *Capellanus* plurimum commendarunt. Prudentio manum nuper admovebam, promiſſi reus apud praeſulem Paterbonium, qui poſtulavit hunc laborem ſibi darem, idque iteratis jampridem precibus, paucorum dierum otio eſt opus, ut reliqua detexam, quae in libris adverſus Symmachum praecipuam partem occupantur, ubi membranae vetuſtiores me deficiunt. Si quid hic potes juva. Reginam noſtram, quae Virgilium publico a me dari cupit, rogavi, ut codices bibliothecae ſuae Maronianos a me excutiendos huc ferat Roma ſecum: venturam enim ſeſe jampridem minatur. Quod ſenatus regni minime fieri velit. Quid totius rei ſit, & an allatura codices, quos deſidero, propediem videbimus. Ego certe ſcriptorem tantum non ſine cura caſtigandum mihi propoſui. Interim poëmata jam mea, niſi fallor, prodierunt: quorum exemplar ab Elzevirio accepiſſe debuiſti. Inſpicies librum aliqua cum venia, me abſente, & tempore maxime alieno, juris publici factumi. [1] Alaſtor illic pro meritis habetur. Voluiſſem limam huic poëmatio admovere. Quod in poſterioribus, quorum initium, *Age literarum dic facete dictator* utcumque a me eſt praeſtitum; in prioribus vix licuit, quod occupationes publicae alio me vocabant. Eo majori cum venia abs te legenda ſunt, ſi tanti facies id carmen, in quod oculos conjicies. Plantinianam Solini editionem innuebam, non Stephanianam. Nec quidquam *Stephanus* praeter ſolitum fecit, ſi tollenda inde curavit pro ſuperfluis, quae paginas complures occupabant. Theologus ille non male, puto, apud me erit. Si *Boekhorſtio* negotium concreditum curae fuiſſet, uti debebat, alium haberemus. Sed is cum toto quadriennio mandata publica & meas adhortationes eſſet fruſtratus, tandem opera *Isbrandiana* apud patres foederati Belgii hac in re ſum uſus, qui Batavis meis id beneficium debere maluiſſem. Ajunt hunc noſtrum ſatis facundum eſſe. Id ſi ſic habet, applauſum facile & approbationem omnium ac meam facile conſequetur: nam alter ille, quem *Gherii* fratres alunt, vir quidem bonus eſt, ſed orator minime vehemens. *Schefferi* Upſaliam antiquam proxime ad te miſi, quem ab Elzevirio librum accipies. *Palmerii Grantemenilii* illa, quorum meminiſti, quaeque *Bigotius* jam apud me laudavit, videbo libentiſſimus: Phaedrus *Schefferi* necdum typis deſcribi coeptus eſt. Velim ſcire ecquid in vivis etiamnum ſit *Fererius*, ejus rei ſciſcitatorem habeo aſſiduum *Henricum Moucheronium*. Plura, quae his addam, nunc non occurrunt. Vale, vir ſumme, & me, ut ſolebas, ama. Holmiae Suecor. CIϽIϽCLXVI. a. d. IX. Kal. Quintil. Gregor.

[1] *Salmaſius.* Vid. lib. II. Silvar. pag. 165.

Digitized by Google

EPISTOLA CCCCXI.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

SAlluſtium, munus ab te jucundiſſimum, tulit ad me theologus ille noſter: quem jam verba publice facientem audivimus non ſine plauſu. Mores viri ad vitam aulicam magis compoſitos optaremus. Sed & ſic, docilem modo ſe praeſtet, poterit nobis probari. Et vivit jam ſub diſciplina illuſtriſſimi *Isbrandii*, apud quem puto proficiet nonnihil. In eloquio & doctrina hominis nihil deſideramus. Salluſtium perlecturus ſum brevi una cum tuo Livio. Quamquam Livium jam fere totum evolvi. Sed opus eſt iterata cura, ut hîc mihimet ipſi plene ſatisfaciam. Interim poëmata noſtra tibi exhibita jam eſſe opinor, de quibus judicium tuum non ſine acri cenſura expeto. Apud Prudentium libro primo adverſus Symmachum quid ſibi velit, *communes de matre Dii?* ubi agit de Dioſcuris, an *communes* quod ex meretricibus ac proſtibulis prognati? Emendatione locum aggrediuntur *Barthius* & alii: ſed non perſuadent. *Reineſius* me monet apud Naſonem Met. VII. verſ. 291. legendum eſſe, *capit hoc ab Aetide munus*, ut Αἰήτης dicatur pro Αἰήτης, reſolvendo diphthongum in duas vocales. Tu vide, quaeſo, an id liceat, & exemplum ſuggere, ſi potes. *Schefferus* noſter Phaedrum editionis ſecundae praelo commiſit. Miratur nullas ſe tanto tempore abs te accepiſſe. Tu vale, virorum doctiſſime, & ſolens me ama. Exarabam praepropere Holmiae Suecorum CIↃIↃCLXVI. ad XIIX. Quinctil. Gregor.

EPISTOLA CCCCXII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Amſtelodamum.

RUrſus ergo decoxi tibi? certe tardum & impeditum nomen fui, non feci copiam mei, latitavi vel poſt columnam. Quid faciam? tot circum undique; in his, qui nihil numerarunt, tamen ferunt expenſum, inſtant, flagitant, poſcunt de praeſentibus. Ego autem, ut homines infirmi atque obnoxii ſolent, rem perdere malle, quam miſerum pudorem: & tamen hic quoque poſtea laeditur: nam poſtquam negare non ſuſtinui, quibus nihil debeo, ad reliqua non reſpondeo. At tu, oro, da mihi & hanc veniam, atque ignoſce, quemadmodum ſoles: poſthac frugi ſat ſcio me fore, ſi culpam emendare permi-

miſeris. Nec tamen feriatus tibi complicatis manibus ſedi. Nam praeter illa legitima, diatribas publicas & privatas, ſenatulos, puteal Libonis (aſſedi enim) officia, cum aliquamdiu inter orſa Statiana, & Noctes Atticas A. Gellii, & Senecas meos, huc diviſus & huc fuiſſem, & in ſingulis non parum operae temporiſque poſuiſſem, chartaſque aliquammultas nugarum impleſſem, repente rebus relictis unus me Tacitus addixit ſibi. Id factum intemperie iſtius, qui Cajum Aleandri merere noluit, ut vultum tuum ſubiret. Coeperant hîc locare miſcellum ſamen (ſi me pateris cum Martiano loqui) an miſellum, [1] *Franciſcus Rufus* conducere, cum duo [2] *Danieles* (& alteri, cum forte demulcendum haberem ob rem urgentem, vivo etiam tum affine ejus, id receperam) ita inſtiterunt, ut manum darem. Habebis igitur, ſi tibi mihique Dii favent, Tacitum cum *Lipſii* integris, *Merceri*, *Gruteri*, *Salinerii*, *Freinshemii*, *Pichenae*, *Grotii*, fere integris, aliorum excerptis, & ſi quas mihi reſiduas fecerunt, notis. Sed quoties inter haec ego, Bovi clitellas? Nam praeclari artifices centonum ſuendorum ut magni imperatores fortuito cibo, obvio poculo, ſic illi, ut quaeque fors obtulerat, omnibus contenti, nullo delectu, labore minimo defungebantur. At homini neque omnino naris obeſae, nec mentis male ſanae, iſto cum ſtomacho & faſtidio, ubique occurrunt *Plura quidem tollenda relinquendis*: & cum poſt arroſos ſaepe ungues tandem acquievi, ac ſatis curate fideliterque rem geſſiſſe videor, quantum feci, poenitet. Sed intrivimus, exedundum eſt: praela ſiſtere metuunt. *Jac.* quoque *Palmerii* Grenthemeniſii Exercitationes, opus doctum, ſed ne popularibus quidem, nedum Germaniae ſuperioris officinis admiſſum, quia omne in Graecorum optimis reſtituendis & illuſtrandis occupatur, hîc inveni, cui obtruderem, ita tamen, ut poſtremam ſpectationem ſuſcipere me oportuerit. Nec deſinit *Rufus* eadem fini Heſychii ſui (bis deſtituti, primum morte *Schrevelii*, poſtea morbo *Cocceji*, etiam poſtquam is convaluit) unumquodque folium miſſitare. Ita ſubegerunt me ingratiſſimi mortalium, & gratis imperant laborem, quem multo leviorem minuſque utilem magna mercede alioquin emere ſolent: poſtquam facilitatem meam & ſtudium in fovendis juvandiſque omnibus, quae literis profutura ſunt, deprehenderunt. Ad Prudentium me vocabas in poſtremis tuis, hem, hic eſt, qui primus impetum meum ad reſpondendum tardavit. Dum jam pridem non inſpectum cupio replicare non in tuam tantum gratiam, & de die in diem ad id mihi otium fruſtra promitto, menſes abierunt. Ad Symmachum tandem curriculo quaſi tranſii, dum quaero *Communes de matre dei*, nec reperio, ſed *Corrupti de matre nothi*, & *Cognatos de Marte deos*. Invenio autem ad marginem ver. LXIV.

Capta quibus volucrem virguncula ferret amorem,

me maluiſſe olim, *amantem*. Ver. CIX.

In-

1 *Franciſcus Hackius* Bibliopola.

2 *Daniel Elzevirius* & *Daniel Gaesbeeckius*. eadem, quae *Heinſio*, fere ſcribit *Octavio Ferrario*, in epiſtola edita inter Ferrarii, parte III. pag. 104. *Gronovius*.

Digitized by Google

Indomitum intendens animum ſemperque paratum
Ad facinus.

Non ſufficere videbatur *animus*, quia ſaepe paratus miles arma non habet: itaque cogitabam, *nervum*, quem mox *ramum* vocat. Verſu CXLIII.

Mox Ariadnaeus ſtellis coeleſtibus ignis
Additur, hoc pretium noctis perſolvit honore
Liber.

Naſo tuus, opinor, dixiſſet, *hunc*, *pretium noctis*, *perſolvit honorem*. An & Prudentius, tu videbis. Verſu CLIX.

Inde puellarum ludibria, pignora, partus,
Et furtivus amor juvenum, & deprenſa jugalis
Corruptela tori.

F. *raptus* alleveram, & *defenſa*: omnia enim iſta defenſa & velata ſunt nominibus deorum. Ver. CXCV.

Talis & antiquum ſervavit terror aſylum

Conjeceram *ſacravit*, & propemodum etiam *torpor*. Ver. CCXXVII.

Illic Alcides, ſpoliatis Gadibus, hoſpes
Arcadiae, fulvo aere riget.

Poteſne concoquere *Arcadiae* poſitum pro Euandro jam in Latio regnante, ut *Hac Tyron, hac profugos*, an mavis *Arcadii? Aetis* dicere non auſim: ſed, *capit hoc ab Aeetide munus*, jam olim notaram ex codice Menardi, & probaram: non enim inſolens Graecis diphthongum in media voce ante vocalem aut diphthongum aliam corripere. Sic Ariſtophanes in Pluto:

Ἐγὼ τοσαῦτα δυνατός εἰμ' εἷς ὢν ποιεῖν.

Sic Homero Δρυάντος υἱὸς Λυκόεργος, Theocrito ἄειδε τοιαῦτα. Quod imitatum Ovidium non audacius putabam, quam dixit *Dyſpari Priamide*. Si vidiſti Paſſionem Perpetuae & Felicitatis, ſcis, unde ſuppoſtor ille fragmenti Petroniani acceperit, *liberam coenam*. nam, ut homo Italus, exemplar de illis, quae typis facta ſupprimebat *Holſtenius*, facile habere potuit, habuitque. Reſtat, ut poëmata tua quantopere permulſerint me, demeruerintque, referam. Tu vero, quae vel in theatro vel in auditorio honorificentiſſima & ſtudioſiſſima poteſt ἐπισημασία dari, ea me uſum interpretare: nam quicquid dixero, minus erit, nec, quid de illis ſentiam, ſatis unquam eloquar. Ita quicquid moliris, omnibus numeris perfectum eſt, & virtutes venereſque pectoris inſtructi & aetherio ſpiritu calentis poſſides univerſas. Vivet hoc opus, neque in eo eſt quicquam, quod aetatem non ferat, niſi forte qua me quoque immortalitati admoviſti. Ea vereor, ne, ut aries aureus Hellen, prodat Pegaſus tuus. Vale, decus praeſidiumque meum, & feliciter age. Lugduni a. d. pr. Id. Febr. CIƆIƆCLXVII.

Solinum Plantini unde mihi? ſi non ſunt nimis multa, poſſes ex tuo exemplari deſcribi jubere.

EPI-

EPISTOLA CCCCXIII.

J. F. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

VAlde amo te de *Octavii Falconerii* V. Cl. muſteo libello, quem mecum in primis communicare dignatus es. Et doctae ejus conjecturae, quantum ex properata lectione decernere poſſum, facile ſubſcribo: nam Perſea & Danaen, Telephum atque Augen cogitare cum alia, tum aetas maris figurâ vetat. Sed & jucundum eſt & pium ſanctiſſimorum initiorum noſtrorum umbras & ſimulacra penes τὰς ἔξω agnoſcere. Ego praedicto die & hora, ſexta ſcilicet matutina, in lintrem me conjeci, ubi deſideratum te mutaſſe conſilium putavi: adeo non exſpectabam tibi jus eſſe fidem meam appellandi. Vin' ſigni quid amplius? Dum abſentis *Volbergii* commodum ab hora XI. uſque ad mediam ſecundam opperior, confectis ubique prandiis ganeas & popinas fruſtra circumii, & vix tandem magna mercede reperi, qui recalfaceret focum, & viſcus nobis ſemicrudum, ut Velitris Marti, apponeret. Ad *Graevium* quas mandaveras, ſtatim miſi. Nuper a recitatione publica regreſſus in veſte longa obvium auſpicato habui illuſtrem *Slingelandum:* qui ſtatim ut me ſalutarat (ego enim ablatus aeſtu dictorum & exterritus etiamnum parum utebar oculis, & poene haud agnitum praeterieram) de novo vicino ſibi gratulabatur. Vale, & me ama. Lugduno a. d. III. Cal. Maj. CIↃIↃCLXVII.

EPISTOLA CCCCXIV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

HOminem te lepidum & feſtivum! quia ſemel ineptire me vidiſti, putas idem quotidie poſſe facere. Atqui noſſe debebas ingenium meum, & me ab iſtis fragilis gloriolae choragiis alienum quam qui maxime, neque unquam huc (deſcendere enim me puto, cum illuc eſcendo) niſi inſtaret Διομήδειος ἀνάγκη. Scis etiam moris non eſſe, & difficulter exemplum novum introduci, nec quicquam me poſſe tale conari, niſi tot approbantibus. Apud quos ſi verbum ea de re faciam, caſpecto, ut amici noſtri (illi ipſi, quos tu atque ego diutiſſime coluimus) interrogent: num Criticus eſt? num literam occidere ſcit? num collegium in[1] I. & F. habere vult? hac enim adventicia plerumque

[1] Credo notari *Juſtinum* & *Florum*.

que amoris & honoris cauſa excipior. Quemadmodum autem effugero, ne rauduſculum quaerere, aeruſcare, ſtipem petere, ut μητραγύρτης, videar dicarque? praeſertim tam recenti exemplo ejus, qui ducentos praeſentes, quadringentos annuos, juſſo, ut prae ſe fert, Panegyrico meruit? Taceo alia multa, quae me deterrent. Quare te oro, obliviſcere hoc, & pro non ſcripto habe, & ne dicas cuiquam hoc tibi in mentem veniſſe, ſed ſine me latendo & quieſcendo vitare deriſum & ciconias a tergo pinſentes. *Laur. Megalottus* & *Paullus Falconerius* me dignati ſunt alloquio pleno humanitatis, elegantiae, eruditionis. Tranſire tum putabam τὸ μέγαν, & hos eſſe de cohorte: ſed interrogare non audebam, ne invitarer ad faciendum officium, qui illo ſermone uti dedidicerim, neque ullum habeam, quo tam delicatas aures permulceam. Si naenia eſt parata *Golio*, hem tempus eſt. *Fabricio* pro me ſatisfecere *Francium* noſtrum juſſi. Si tibi curandi occaſio eſt, curabis; ſin, ad me redeat face. Vale, meum decus, & noli me apud gentem omnium ſubtiliſſimi ſenſus & naſi traducere. Lugduni a. d. XIV. Cal. Januar. CIↃIↃCLXVII. [1].

1 Ad haſce & quaſdam ſequentes deſunt Heinſii epiſtolae, quibus reſpondet, unde clarior lux appareret. Sed agere Gronovium puto de Allocutione ad Coſmum, magnum Etruriae principem, cum Academiam Leidenſem viſitaret, facta publice a. d. IV. Idus Januar. CIↃIↃCLXVIII.

EPISTOLA CCCCXV.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

BEne habet: luſimus aliquid, & ἔπεα πτερόεντα literis revinximus: ſed tuo periculo, qui me hoc poſſe hominibus perſuaſiſti, & me credere juſſiſti. Audietur nonnihil de honore loci; pauca, ſed nervoſe, de Italia & Florentia; multum de gente Medicea, ſed ita, ut res geſtas perſequar, nomina nulla interponam; plurimum de ipſo & de hoc conſilio peregrinandi; tum vota & bona omina, quae tamen omnia intra dimidium horae facile poſſint pronuntiari. Sed heus tu doctor meus, quam longe aberras? Coſmo Franciſcum ſcribis ex Blanca Capella ſublatum. At Coſmus ex Petri Toletani regno Neapolitano praefecti filia quatuor filios ſuſtulit, in his Franciſcum & Ferdinandum. Blanca Capella primum fuit Franciſci delicata, & tum, ni fallor, ex eo peperit. Poſtea Franciſcus duxit Auſtriacam Ferdinandi filiam, Maximiliani Caeſarum ſororem, quod ſcire potes ex P. Victorii praefatione comm. in τὰ πολιτικὰ Ariſtotelis. Et hinc proveniſſe cenſeo Mariam. Ea mortua publice collocantibus Venetis duxit Blancam juſto matrimonio, ſed ex ea nihil procreavit, quae cauſa mortis utrique fuit. Hoc tamen ex miſſo ſtemmate di-

dici

dici Mariam Franciſci fuiſſe filiam, quam ego Ferdinandi putabam. Nunc non in praeſentem uſum, ſed animi gratia cuperem ſcire, quemadmodum Coſmus I. Magnus dux deſcendat a Laurentio Coſmi P. P. fratre? nam Coſmi Petrus & Johannes filii fuerunt: Petri Laurentius & Julianus: Laurentii Petrus, Johannes, (qui Leo X.) Julianus, qui pater Julii, hoc eſt, Clementis VII. Petri Laurentius dux Urbini, pater Catharinae Henrico II. Chriſtianiſſimo nuptae, & Alexandri Ducis, in quo Coſmi ſtirps defecit. At inter Laurentium Joh. filium Coſmi P. P. fratrem, & Johannem Coſmi M. D. Patrem neminem novi. Sed de his, ubi bene vacaveris. Vale, meum decus & praeſidium. Lugduno a. d. pr. Cal. Januar. quas toto pectore tibi opto auſpicatiſſimas.

EPISTOLA CCCCXVI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

A d. XIII. Calendas Febr. quum tuae mihi redderentur, nihil jam poterat cum *Calcaneo* agi. Mos enim ſolennis illi pomeridianum agitare Dolae, non quae iram Borbonii ſuſtinuit, ſed ubi facta eſt pugna porcorum. Poſtridie igitur bene mane, & quae ad ipſum erant data & excerpta ex iis, quae ad te, quatenus ad illum pertinebant, ad hominem miſi, & ille ſe, quod opus ſit, curaturum reſpondit. Habet auctores ſuos, quibus utatur, licet. Plurimum praeſtitero, ſi attendero, ne quid fiat inepte nimis. Nam fatigari quis velit, & operam navare homini, qui pro triennii aſſiduo & quotidiano labore ſex ſcilicet aſſignat exemplaria? Tu vero mone communes amicos, ut impudentem & arrogantem paedagogum iſtum norint & faſtidiant, niſi ab eo velint epiſtolis miſſitandis occidi. Ευφημία illa noſtra ſub praelo eſt, & cum hac hebdomade, quamquam moratores, finem promittunt. Dein dies abibunt, dum glutinantur exemplaria. Etiam ſcire me oportet, quot velis tibi mitti, nam & circa ipſum aliqui, opinor, erunt promerendi. Sed unde fiducia tibi, futurum ut ea cauſa ſit unctiuſculum olus? nam vexatio tranſierit: ſed inſumere praeterea & neſcire, an id ſumptum exerceat ſuum, durum eſt. Praefationem aliam nullam adjunxi: nam ad ipſum, id eſſet nimis profiteri, quid exſpectes; ad Curatores, de ipſo deſperare. Homines vulgo, quoties nego adhuc factum quicquam, derideri ſe putant, & me ſcilicet egregii mortalem altique ſilentii. Placetne addi tria carmina? Mihi fere, tibi ſi minus, fac me moneas. Vale & laetare, quicquid erit. Lugduni a. d. VIII. Cal. Febr. CIϽIϽLXVIII.

Digitized by Google

EPISTOLA CCCCXVII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

SCiſti, qua cogere poſſes, quamquam munere iſto oderim te odio Vatiniano. Vix mihi ſatisfacio paratiſſimus. Nunc ad omnia flagitioſe imparatus ſum. Itaque ludibrium debebo, & habebunt, quod ſemper rideant. Fac tamen ſciam quamprimum, quod nomen & ipſius & patris, quae aetas, num qui fratres aut ſorores. Quando venturum putes, &; ſed interrogandi finis non eſt. Vellem diſceres omnia, quae ego debeo. Vale.

EPISTOLA CCCCXVIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

MItto tibi ſex exemplaria, quorum tria, ſi tanti eſt, offeras aulae, unum tibi ſerves, unum, quorum carmina miſiſti, unum *Schatzio* noſtro, ni grave eſt, tradas. Nec mei honoris cauſa frontem perfrices. Ego enim ut iſta, ſi ſponte veniant, accipere grate poſſum, ita eadem facile aſpernor, ſi minima ſubſit indignitas. Meminiſti, quid olim ad te ſcripſerim, cum de Gallico congiario mecum ageres. Caeterum poſthac hujuſmodi me commiſſionibus cave objurges. Aliquot millia paſſuum commoratus es non cantharum, ſed Cornelium Tacitum, & aliquid etiam tempeſtivius, quod parabam ei, qui quanto civilius fert me ſui obliviſci, tanto magis operam mihi dandam puto, ne ille me ſui oblitum ſentiat. Vale, & me ama. VIII. Id. Februar. CIƆIƆCLXVIII.

Haec ſcripſeram cum mihi reddebantur tuae. Ego nec quid ſcribam, ſcio, nec cur etiam epiſtola moleſtus ſim, cauſam video. De libello, inquiram. Iterum vale.

EPI-

EPISTOLA CCCCXIX.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

ET voluntati tuae & operae & conſiliis gratias habeo habeboque immortales. De exemplarium & cultu & numero utinam me monuiſſes, quum rogabam. Epiſtola, & quae alia jubes, exemplaria parata ſunt, ſive hic ea adventum tuum manere velis, ſive iſtuc mitti, ſive denique ad Elzevirium: modo ſciam quot exemplaria, & glutinata an ſoluta, aut quot utriuſque generis. Vale, & valetudinem cura in primis. Lugduni a. d. v. Idus Februar. CIƆIƆCLXVIII.

EPISTOLA CCCCXX.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

TAmen aliquando ad officium redeundum eſt. Hoc dudum non ſemel ipſemet mihi dixi, & ſuccenſui jam hoc agentem interpellantibus; cum tandem, Tollito cuncta, inquit, & tui me primam rationem habere juſſit, quem tu (bene apud memorem veteris ſtat gratia facti) tantam mei rationem habere compuliſti. Is cum in curandis ad te ſuis meam fidem legiſſet, juſtis deſideriis tantorum fautorum moram nec facere nec fieri ſuſtinui. Acceſſit alter monitor ampliſſimus *Thevenotus*, quem ſcis, opinor, ab aliquo tempore hic deſediſſe, dum perſequatur Arabum τὰ γεωγραφούμενα. Ego & conſilium nobile ac ſalutare non omni genere ſubſidii proſequi barbarum, & noſtrae Academiae amplum ratus habere, quod alliciat demereatque hoſpites longinquos & honoratos, (quum praeſertim & divinus *Capelanus* eam rem ſibi quoque gratam agnoſcere dignatus eſſet) quod poſſum, indulgeo libens, & vellem me plura poſſe. Quicquid tamen facio, non dono, ſed foenero: ita praeſentem & improbam mercedem capio, propemodum ἡμεροδανειστής, conſuetudinem viri & ſtudiis, & moribus, & ſermone ad miraculum uſque politi, & judicio elegantiſſimo, qua nihil poteſt contingere jucundius, ſuavius, amoenius. Saepius tamen filium ei delego, quem nunquam non meliorem & doctiorem dimittit. Hic igitur etiam tui crebram ſemperque dignam virtutibus tuis facit mentionem, cum acceſſione illa legitima, ut quoties ad te ſcribo, ab ſe amiciſſimam ſalutem & promptiſſima obſequia tibi deferam. *Brummeri* legem Cinciam accepiſſe te puto, a me ad Elzevirium miſſam. Noſtra ad majorem Plinium una

cum praefatione, jam pridem profligata, exſpectant reliqui operis conſummationem. Alter quoque Plinius, ad quem manipulum obſervationum dedimus, ad carceres haeret. Interim & Plautus repetitus praelis, cui denuo aliquot horas impendi: venitque in mentem, quod ſuadebas olim una re deterrito, ne ambitione honorem corrumperem. Nunc quia ſpecioſior gratiarum agendarum titulus ſuccurrit miſero pudori, & haud ſcio, quam mox, quamque facile iterum eam ſim habiturus copiam, conjeci quaedam in chartam, quibus Principi Miniſtro dico ſpeculum vitae vulgi, ſed duorum cultiſſimorum populorum. Amſtelaedamenſes cum de inſtaurando Lyceo ſuo cogitarent, & mihi honorem habuerunt. Retinuerunt (qui calculus & in priori migratione plurimum valuit) mortui, & vergens aetas corpuſque labori priſtino impar, & crebrius ſolito languidum; denique contentus praeſentibus animus. Itaque ſimpliciter, nihil cauponatus, gratiam feci. At ὁ τῶν φοιτητῶν μου τὰ πρῶτα (cui ad rogantes, cum de me deſperarent, meritum teſtimonium perhibueram) cum praebere aurem & tractare conditiones coepiſſet, apud aeſtimantes recte ſuos, quid perderent, commoda mirifice auxit. Profuerunt haec τῷ τελωνήσαντι & proderunt, modo preſſis manibus tenere fortunam ſciat. Vale, meum decus & praeſidium, & rem bene gere. Lugduni tuae a. d. VI. Idus Majas CIↃIↃCLXIX. Ampliſſ. & Optimo *Scheffero* plurimam ſalutem, cui etiam, quod debeo, exſolvam quam primum. Minantur quidem ſe meam effigiem aere reddituros. Quid ſubſcribam? Puto nil niſi nomen. Quid enim mihi opus invidia. Iterum vale.

EPISTOLA CCCCXXI.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

Diuturnioris ſilentii culpam agnoſco & deprecor, Vir Celeberrime, cujus ſumma ad valetudinem referenda eſt jam ferme annuam: ex quo enim regreſſus ſum in hanc aulam, morbos tantum non continuos experior mihi familiares. Hiemem certe proximam aut lectus aut cubiculum me ſibi adfixere toto temporis quadrimeſtris ſpatio. Nuper etiam in recidivam ſum lapſus, ex qua lento proceſſu nunc vix tandem emergo. Hoc rerum mearum ſtatu confidebam equidem fore, ut gratiam mihi facerent patres demandati publico nomine ad Ruthenos itineris, concordiaeque hoſce inter ac Suecos inſtaurandae. Cui ego me ſpartae non parem eſſe jam ſaepe numero apud amicos, Ampliſſimum imprimis *Beuningium*, per litteras eram teſtatus: quibus ex Senatu abſentibus cauſam meam proditam ac profligatam invitus nunc intelligo. Itaque nil integri relictum nobis, praeter obſequii gloriam. Nec tamen mihi tempero, quin illa Fortunae meae occentem nonnumquam:

Ergo erat in fatis Scythiam quoque viſere noſtris!

No-

Noviſti cetera. Meram igitur barbariem ſpiranti, & in irae permoleſtae cogitatione defixo tuae mihi reddebantur proximis diebus, ex quarum lectione tale delinimentum cepi, quale ſopor feſſis in gramine. Epiſtola optimi *Capelani* haeſit in via multo, quantum apparet, tempore: meliori tamen fato uſa, quam ejuſdem penultima, in itinere una cum Illuſtriſſimi *Colberti* literis intercepta, quod nunc primum doceor. Ampliſſimi *Thevenotii* conſuetudinem quotidianam tibi quin invideam, minimum abeſt, etſi nunquam non ſecunda quaevis rebus tuis apprecatus, tantum ex ea voluptatis atque emolumenti ad te redundare ſum certus. Utinam illi tibique iter, quod molior, commodi nonnihil foret! Ita enim uterque de me meriti eſtis, ut, ſine animi ingrati nota praeſentiſſima, utilitati veſtrae deeſſe haudquaquam poſſim. Quae de viri virtutibus uberi oratione ſubjungis, ea ex tripode proferri mihi ſunt viſa, veris nihilo majora. Quapropter iterum iterumque meis verbis quaeſo, ſalveat homo ad unguem factus: atque ex te cognoſcat, abſentiam a ſolo natali meam multis mihi nominibus moleſtam eſſe, nullas tamen ob cauſas moleſtiorem, quam quod per illam fit, ne in commune ſtudiis ſuis publico profuturis a me conſulatur pro virili. Sed & Magnum Etruriae principem ſic res in Brittannia ſuas componere eſt rumor, ut per Belgas Foederatos iter in patriam moliturus credatur. Videbis igitur Heroem praeſtantiſſimum, & dextram tot meritis inſignem proxime continges.

At mihi Sauromatae pro principis ore videndi.

Fragmentum Petronianum, in Dalmatia repertum, Romam perlatum eſſe nuntiabat non ita nuper *Falconerius*; nec de impoſtura aut dolo malo ſuſpicionem apud homines rerum peritos in urbe relinqui, ex quo compererunt, codicem ipſum ante annos ccc. eſſe exaratum, hoc eſt, illo tempore, quo fraudi litterariae inter Barbaros locus non erat. Cl. *Schefferus* valet utcumque, ac totus eſt in adornandis de re vehicularia veterum commentariis, quos deſcribit ac luci parat. Idem aliquando fert iniquius Navalem militiam, poſt priores curas parte altera auctiorem, ab Elzevirio negligi: qui erat pollicitus, nullam editionis in ſe moram fore, ſimul atque librum accepiſſet. Eum & accepit anno proxime decurſo mea opera, & tamen neſcio quid cunctatur, ac promiſſo deeſt. Admoneatur is officii interdum per te, quaeſo, objurgeturque; dum in publicum conſulat. Ait quidem ſe in Spanhemiano opere edendo occupari, & has excuſationis ambages jam praevidit fore objiciendas *Schefferus* autumno proximo, quando alter ille negabat, procraſtinationi hac de cauſa vel minimum ſubvenendum eſſe: ſufficere enim ſeſe utrique telae ſimul detexendae. Hortatu *Graevii* noſtri, qui typographum non deſore *Meurſii* poſtumis edendis aſſeverat, petii a Magno Regni hujus Cancellario, ut quae vir ille doctiſſimus ſuper Antiquitatibus Cretae, Cypri ac Rhodi commentatus eſt, & quorum exemplar hic in arce Regia aſſervatur, mitti in Belgium pateretur juris publici facienda. Promiſit ille cum ſenatu ſeſe ea de re propediem eſſe acturum, & bene nos ſperare juſſit. Ceterum ſtudia omnium hic unice occupantur in edendis libellis neſcio quibus Gothorum veterum hiſtoricis, & ad inſtitutionem

regiam pertinentibus, quae & cura *Scheſſerum* noſtrum a melioribus avocavit. *Brummeri* Commentarios ad Legem Cinciam nuper admodum accepi, nave, qua libellus vehebatur, tempeſtatibus multum jactata, & in portu Gothoburgico hybernare compulſa. Pliniana tua mirum in modum oculis hiſce uſurpare geſtio: utinam hic mihi comitatus obtingat ad Ruthenos excurrenti! armarem certe hoc me amuleto adverſus omnem barbarae faſcinationis adflatum, ſed nec invitus evolvam, quae ad Plinii junioris epiſtolas, & ad Plautum curis ſecundis annotaſti. Plinii epiſtolas in manibus habebam lecto nuper adfixus, & ex Membranis Florentinis ad Aldinam Editionem complura viſus mihi ſum obſervaſſe, haudquaquam inſuper habenda. Etſi *Aldus* ipſe ea praefatione gloriatur, membranas ſibi praeſto fuiſſe ex Galliis allatas longe vetuſtiſſimas, & ad Plinii ipſius aetatem proxime accedentes. In Hendecaſyllabis certe Sentii Augurini: qui libro IV. Ep. XXVII. exhibentur, ſcribendum codex me docuit,

Ille o Plinius, Ille, quot Catones!
I nunc, quiſquis amas, amare noli.

Nam ita diſertim illic legebatur, niſi quod mutavi, *Quod Catones*, in *quot*. Plinium inſtar habere plurium Catonum voluit, & hoc jam monui ad Naſonem. Vale, vir Eximie, &, ſi vacabis a continuis occupationibus, fac litterarum aliquid a te adipiſcar, in Ruthenis conſtitutus. Exarabantur Holmiae Suecorum Anno CIϽIϽCLXIX. a. d. XVII. Junii.

EPISTOLA CCCCXXII.

J. F. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

DOlui non ſemel, Heinſi jucundiſſime, vicem tuam, in tam profundam barbariem miſſi: ubi non virtus tua, non fama, non ingenium, non ſuavitas tanta publicae cauſae ſuffragaretur: unde, quum quaſi Perſicus Angaros δι ἐλαχίςων γραμμάτων, aut inſtar Scytales Laconicae juſſa eo portaſſes, meram ἀπὸ Σκυθῶν ῥῆσιν referres. Sed & ego (tanquam ita conſentiret noſtrum utriuſque aſtrum, ut neceſſe foret eodem tempore ambo miſeros eſſe) interea rerum mearum ſategi. Decubui enim in ſextum menſem cum exigua ſpe ſalutis, & alterum tantum jam temporis quaſſatam valetudinem inter Phinea edundi faſtidia traho & vix ſuſtento. Praeterea jacuit non tamdiu quidem, ſed identidem pari deſperatione univerſa domus, quam ἡμιτελῆ, non tam cubili, quam cenſu, reliquit, quae fidei ac pietatis noſtrae & veterum dolorum immemor, nos alii Phinearum volucrium generi, quos ipſa peſſime oderat, diripiendos prodidit. Itaque non modo corpus & vires, ſed & rem amiſimus. Sed vita cum ſupereſt, bene eſt: non tam mihi, qui ſatis firmaveram animum ad

ad tranſitum per quantumvis ardua in pacem aeternam, quam parvis meis, quos, ſi quid accidiſſet mihi, non aliis, quam quibus me vivente ac vidente ſub ſpecie bonorum novercae redigendorum praemio quaeſtuique fuerunt, commendare poteram. Talis tamen anno praeterito variis moleſtiis dies noctesque inquietatus geſſi magiſterium collegii noſtri, in quo ſeniorum jam quartus ſum: ſed numerus ejus major, quam umquam fuit: quemadmodum nec viae urbis auditoriave, atque Album Academiae ſolita frequentia carent. Familiae forſan etiamnum ſentiunt, quos perdiderint: ſed ut quaeque meliore ſtatu ſunt, minus, ut reor, inter adverſa, quod contigit, numerant, quia computant, multis repente adeptis, ad quae nunquam alioquin aut tarde fuerant perventuri. Caetera civitas, praeter paucos, quos reliquiae mali languidos tenent, Κρότωνος ὑγιέστεροι, adeo ut medicum nuper mitioris autumni ſe non meminiſſe, & die ſacris ſolenni nullas preces pro aegroto deſideratas, quod XL. annorum miniſterio ſibi non eveniſſet, de ſuggeſtu praedicantem audierim. Quod mihi quaeſtionem ponis de veredis a te incitatis, & te recte conſuluiſſe judico, & illos merito greſſum acceleraſſe, utique ſi gerebant & fiſcos cum pecunia, quos ferro tonſitari ſolere a compare ginno Phaedri Aug. Lib. didicerant. Nec fugae nomen invidiae ſit: nam ipſe Apollo per flumina jurabit

Infera ſub terris tacito labentia luco

fugam honeſtam eſſe, quae te, delicias ejus, ſervavit; nec te quicquam tota vita excuſandum habere, quam quod, dum te Herculem putas, unam excetram non fugeris. Plinium & Plautum, filiique Macrobium jamdudum adſervo tibi: de Polybio promittere vix poſſum, adeo indigne nobiſcum agunt mortalium ſordidiſſimi & ingratiſſimi: quod poſſum tamen, promitto. Habeo etiam ab *Aproſio* ad te *La Beliſa tragoedia*, Il *Veratro*, Le *Vigilie del capricorno*, & inſtar vitae tum Parentis tui, tum tuae manuſcriptum. Quod in literis aliud hinc exſpectes, nihil eſt, niſi forte Stephanum de Urbibus cum verſione & notis bonae frugis, quantum ex uno alterove ſpecimine praeſagio, *Abrahami Berkelii. Scheffleri* V. CL. Militiae navali mancipem quaerere non omittam, etſi jam ab uno alterove repulſam tulerim. Cauſantur priorem editionem nondum eſſe diſtractam: erat, qui, ſi pretium facere vellem, ſena exemplaria ſibi eſſe in promptu diceret. Sed haud dubie politiſſimum opus praejudicio gravat, qui adhuc lactavit auctorem, ſociennis occultior, non melior: quem, ſi lucroſam rem fore ſperaret, nunquam dimiſſurum fuiſſe ex ſuo & ipſius ingenio interpretantur. Sed videbimus. Vale χαίρειν κελαδεινᾶν καθαρὸν φίγλον, & mei memor eſto. Lugduni prid. Cal. Mart. CIↃIↃCLXXI.

Sto compilando la ſeconda Pentecoſte della medeſima in cui non mancara qualche Grillo a VS. Ecc^ma^*. ed al Sig. Heinſio. Magia che di lui favelliamo non ſo ſe m'habbia a dolere, mentre havendo egli publicati nel* CIↃIↃCLIII. *i ſuoi Poemi, ſi ſia di me affatto dimenticato. E pure non gli mancava occaſione a pag.* 119. *nel regiſtrare l'Epigramma* In Talpam impudentem plagiarium *notato come fattolo a mia inſtanza, egli l'haveſſe. Poco pero mene curai. Ma ſpiacquemi vedere taciuto il nome dell' Ill*^mo^*. Sig.* Tommaſo Spinola, *che fu figliuolo de* Giuliano, *coſi anco d'altri*

ami-

amici Genoveſi. Intendo che egli habbia ſtampato Ovidio con le ſue Note, *non per ancora io l'ho veduto: & lo bramo al maggior ſegno*, *pero che havendogli donato un MS. delle Epiſtole di quello*, *per lo quale havendomi ringratiato di Venetia con le ſue lettere delli* 13. *del caduto* CIƆIƆXLIIX *diſendomi:* Nec diſſimulabo hoc beneficium in Notis ad Ovidium iſtis, *eſſendoci paſſati tanti anni di mezzo vado ſoſpettando*, *che egli habbia ſegnata la promeſſa nelle efemeridi dell' oblivione. V. S. Ecc*ma. *ſi compiaccia di non tacerle queſte mie juſte doglianze: che ſe ho torto*, *laſſo che egli medeſimo l'habbia a giudicare &c. & vorrey pure prima di finirlo riverire con tutto l'affetto il mio Sig. Heinſio. &c. di Vintimiglia.* 2 *Martze.* CIƆIƆCLXIX.

EPISTOLA CCCCXXIII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

NUntio, rediiſſe me ad meos, nec tamen omnino ſalvum. Eſt enim negotium cum pedibus ingratum, qui niſi clavo trabali adfixum tenerent lectulo, jam ad te advolaſſem. Tu, ſi melius voles, fac, quaeſo, quod a me fieri non poſſe permoleſte equidem fero. Vale. Hoſpitio utor, quo & ante hoc triennium ſum uſus. Hagae Comitum a. d. v. Auguſt. CIƆIƆCLXXI.

EPISTOLA CCCCXXIV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

LUbens equidem reſcivi nudius tertius ex Ampliſſimo *Terborghio*, in quem forte incidebam, die craſtini te nobis eſſe adfuturum, Vir Celeberrime. Hoſpitio meo nihil tibi debet eſſe antiquius, quod pro veteri illius jure, abs te promitto mihi. Etſi & peſſime illic exceptus nuper, & alibi lautius ſat ſcio, habendus, juſtiſſimas potes proferre cauſas, cur nos ſordeamus tibi ac praetereamur in poſterum. Tamen nolito tui eſſe diſſimilis, aut ſeverius vindicare in nos homunciones longe longeque tibi devotiſſimos: ſi quid nuper eſt peccatum, non tam mea ſupinitate aut culpa, quam abſentia illorum, quorum aedes nunc inhabito, ut ſane peccatum eſt graviſſime. Catalogos ſi tecum tuleris bibliothecarum proxime apud vos auctionibus publicis diſtrahendarum, rem pergratam feceris. Atque adeo auctor ſum filio tuo, eos, qui poſthac in lucem prodituri ſint, ut ad me mittat. Nondum enim emacitatis antiquae morbum expugnavi. Vale & veni. Hagae Comitum A. CIƆIƆCLXXI. a. d. XVI. Octob. Greg.

EPI-

EPISTOLA CCCCXXV.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

DE Theſauro *Stephani Henrici* memorem te fore ſpes eſt, Vir amiciſſime: ut mihi is addicatur, ſi exemplaris ſit neque immundi, & pretio ſalubri poſſit comparari. Idem de *Reuſneri* familiis dictum eſto. Quamquam ſi tu eas tibi deſtinaſti, uſu harum me non fore defraudandum poſſum mihi promittere. Velim & *Glandorpium*, ſi commode vendetur. Eſt enim mihi exemplar ejus jam olim acquiſitum. Nunc video & exhiberi Senecam cum commentariis variorum ex editione Aurelianenſi. Si recordor probe, illi accedunt notae *Franciſci Jureti*, quae ab aliis abſunt editionibus, cujus rei admonitum te volui. Navali militiae Schefferianae ſi ſpei nihil reliquum eſt de typographo apud vos inveniendo, certior faciendus erit quam primum iſtius rei amicus noſter. Auſonium nuperae editionis evolvo, ipſi frontiſpicio abeſſe epiſtolam Theodoſii Aug. miratus ſum, quae laudes poëtae luculentum in modum complectitur. Praefatione Auſonii ipſa ad Theodoſium, quid ſibi velint illa, *quoties contra parem dubites*, doceas me rogo. Nam nec Latina ſatis ſunt, & peccant in legem metricam. Vale. Hagae Comitum. a. d. XXI. Octobr. CIƆIƆCLXXI.

EPISTOLA. CCCCXXVI.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

CUm *Langermanno* ut agam ipſe ſuper negotio, quod noſti, conſultum opinor. Ne ſi tibi acrius nonnihil fortaſſis excidat, quod fieri interdum poſſit, ego vos colliſiſſe arguar immeritus. Hodierno die monendus erit amicus noſter per litteras, ne aurem nimis credulam praebere pergat hominibus id genus garrulis, & ſupra modum aut malignis aut improvidis. Ad quae quid reſcripturus ſit, tibi poſtmodum communicabo. Ob minacias cur iraſcaris huic tanto animi fervore, agnoſcis, puto, tute, cauſas non eſſe tibi longe juſtiſſimas. Si tecum perpendis aliquanto meditatius, eſſe naturae legibus ac pietati convenientiſſimum, ut exiſtimationem paternam etiam, cum jure ſugillatur, ab omni opprobrio, quantum in nobis, vindicemus atque adſeramus. Agit autem ſic tecum amicus noſter, ut delatori non plane ſubſcribat, ſed haereat am-

ambiguus mediuſque credentem inter ac narratis derogantem. Nec dubium eſt, quin, quando ex me intelliget, inficiari te rem omnem; tibi potius, quam alteri acceſſurus fidemque habiturus ſit. In loco Auſonii etſi minus Latine dici videbatur, *dubitare contra parem*, tamen quid iſtis vellet auctor, cetera non inelegans, minus obſcurum cenſebam, ſed de loco corrupto cur liberius ſententiam ferrem, faciebat poſterior ſyllaba correpta τοῦ *contra:* quod praeter exemplum eſſe, nec ferre legem metricam perſuadebar ut crederem, & adhuc ut credam perſuadeor: cum noſter ſit accuratiſſimus in ratione Syllabarum ſervanda, Graecis nonnullis exceptis, in quibus accentibus & pronunciationi, pro more temporis ſui, ſe praebet plus nimio obſequentem. De claris urbibus in laude Athenarum occurrit quidem

Unde per Joniae populos & nomen Achaeum
Verſaque Graia manus centum ſe effudit in urbes.

Vel, ut ſcripti potiores, *verſa & ſe fudit*, cum prima in *Jonia* corripienda fuerit, producenda ſecunda. Sed ſcribendum utique,

Unde per Jonii populos & nomen Achaeum
Sparſam Graia manus centum ſe fudit in urbes.

Jonio in magno, cum mare ſubintelligatur. De Arelate ipſo ſtatim initio

Pande duplex Arelate tuos blanda hoſpita portus.

τὸ *Arelate* in carmen ipſum ſubrepſit ex lemmate carminis & titulo, de Arelate certus ſum Auſonium ſcripſiſſe,

Pande, duplex Arelas, tutos blanda hoſpita portus
Gallula Roma, Arelas:

quod ipſa repititio Arelatis ſat evincit. Sed haec in infinitum abirent, ſi percenſerem omnia, quae caſtiganda in Auſonio ſuperſunt, poſt curam ultimi [1] interpretis. Quem miror non ſolum omiſiſſe Divi Epiſtolam in ipſa operis fronte, quam illic legi Auſonius ipſe haud dubie voluerat, ſed amoebeas Paulini litteras, per quas Auſonianis reſpondet, cum in vetuſtis Auſonii membranis legantur, utpote ab ipſo Auſonio juris publici factae. Non diſſimili modo frater ejuſdem, qui Appianum nobis dabat nuper, Illyricis omiſſis, quo nomine nos omnes Belgae exteris ludibrium debemus, quaſi conſultores illi defuerimus, cum ipſus, credo, defuerit conſultoribus, cum nemine hominum litteratorum communicato conſilio hoc ſuo ac propoſito. Sed ad rem. Tentabam in noſtro, *quoties cum pare res dubia eſt*, vel *contra operi indubitas*. Sed non ſatisfacio. Vide, ſi quid aptius hinc extricare poſſis. In Caeſaribus.

Tertia finit hiems graſſantia tempora Caji.

vel, *craſſantia*, ut in aliis. Liber Voſſianus veterrimus *tranſatia*, alii quidem *tranantia*. Conabar, *tranſacti tempora Caji*. Sed exemplum deſidero; quod ſuppeditari a te velim. Apud Florum, *bellum cum Pompejo peractum*. Peractus Pompejus, & cum Pompejo peractum bellum. Sed de *peragendi* verbo hac ſignificatione complura in Adverſariis annotavi ad illa Martialis vulgo mendoſa, *Jam Lacheſi jamque peractus eras*. Apud eundem Auſonium Epiſtola jocoſa

1 *Jacobi Tollii*, cujus frater *Alexander*.

Digitized by Google

ſa ad Theonem de Oſtreis, cujus initium *Oſtrea Bajanis*, hic verſus exhibetur, *Quot ter luctatus cum pollice computat index.* Nonnulla illuc congeſſerunt interpretes de numerandi per digitos ratione, quod veteres, quae qualis fuerit, apertius demonſtrare debuerant. Fuit cum *τὸ luctatus* cenſerem mutandum in *jactatus*: ut ad micationem digitorum referatur, ludum veteribus uſitatum, & diverſum ab eo, quo Itali nunc utuntur. Noſti illa Calpurnii Ecloga II.

Ter quiſque manus jactare micantes.

Haec, ut te doctore proficiam. Sed revoco me, ne, qui praeſentem praeſens obtundebam nuper recitatione nimia quiſquiliarum, nunc in abſentem pergam ſaevire. Doleo tantum temporis periiſſe filio tuo, dum Theſaurum Stephani in meos uſus nequicquam venatur: exemplar minoris chartae (quale meum, quod Holmiae jam habeo) haud a me deſideratur, Gloſſarium multo minus, quod in bibliotheca mea non ſemel exſtat. Ajebant, qui auctioni interfuere, nuſquam alias hunc librum minoris fuiſſe divenditum. Ceteros etiam ſalubri pretio ab emptoribus addictos. Vale, decus litterarum & meum. Hagae Comitum. CIↃIↃCLXXI. a. d. XXX. Octobr. Gregor.

EPISTOLA CCCCXXVII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

FIlius meus diem perpetem in auctione perſedit rebus relictis: ſed adeo excandefecerunt pretia ſive appoſiti ſive animoſi licitatores, in his *Plumerus* Amſtelaedamo, ut nihil nec tibi, nec mihi auſus fuerit parare. De *Schefferi* opere docebit te, atque ipſum referet tibi *Riquius* noſter. *Quoties contra parem dubites*, accipiebam, ſi ſit auctor conditione par nobis, non tanto major, quanto princeps privato, & dubites, vel tergiverſeris, aut tarde accedas ad id, quod ſuadetur, tunc decet & laudatur modeſtiae mora: principi ſtatim parendum eſt. Si tamen tu quid melius, ut plerumque ſoles, addiſcam libens. Tentavi aliquot formulas epiſtolarum, tam ad delatorem illum, quam ad eum, qui tam facile illi credidit. Sed non poſſum moderari mihi, nec decerno ſatis, plus ſit indignitatis in vaniſſimo mendacio, an in minis tam incivilibus. Itaque virtute me involvam mea & ſilentio: ut nimio ſaepius quam vellem feci, quum magnis beneficiis meis par merces reddebatur. Valeant, & ſint ſimiles ſui: non dubito brevi fore, ut ipſimet inter ſe his artibus moribuſque invicem plectant. Tu aliter vale & ſalve, plurimum merito tuo cognatis carior. Lugduni a. d. IX. Cal. Nov. CIↃIↃCLXXI.

Stephani integri cum Gloſſario & bene compacti copiam tibi de ſua copia defert librarius quadraginta florenis, ſi libido eſt.

Digitized by Google

EPISTOLA CCCCXXVIII.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

QUi has portat, de auctione tibi ſatisfaciet, in qua qui bene emerunt, aut albae gallinae filii fuerunt, aut rivali caruerunt, aut nihil, quod placet, earum putant. De D. *Magno* credo & praeclaris ſpeciminibus, quorum mihi copiam facis, & ipſe olim expertus, etſi nunquam ei tam enixam operam dederim, ut de induſtria eum ad ſuam ipſius & majorum obruſſam exigerem; ſed ſi quid tamen in eo vidi, obiter & non hoc agenti natum ſit. Sed ab tirone iſto quid majus exſpectare potuiſti? Non cuivis datum, ut bonos verſus facere, ita Poëtas reſtituere. Utrumque tuum ſolius eſt, non in his modo, ſed quot aut fuerunt, Aut. &c. Vale, unice *Cantandi poſitor*, *cantati ſancte repoſtor*, & ſalve plurimum, me autem ama, cui nec moleſtus unquam, & omnium minime, cum doces. Lugduni. raptim a. d. IV. Non. Novem. A. C. CIↃIↃCLXXI.

EPISTOLA CCCCXXIX.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

Opinor filium tuum ad te pertuliſſe, quorum cauſſa huc miſſus erat nuperrime. Cum Regina litem antiquam mihi eſſe noſti, aut potius aeri meo. Quae quod nomen haud bonum eſſe pergit, ac ſui ſimilis, flagitatione Muſicâ proximis diebus a me conventa eſt, non quia ſperem ſive negligentiam ejus, ſive dolum malum cantando rumpi ac expugnari poſſe, ſed ut poſteri cognoſcant, ſi huc pertinget mei fama, non potuiſſe verba ſemper dari mihi nimis ſtulte credulo. Ipſoſne verſus ad illam ſim miſſurus an preſſurus tenebris, nondum ſatis apud me deliberatum eſt. Mittendos tamen fore potius eſt ut credam: quos judicio tuo, ſed cenſorio, non indulgenti, proinde commiſſos nunc volo, ea lege, ut a te ſolo inſpiciantur, ac revertantur poſt ad me, ubi commodum tibi id erit. Cum [1] Romana urbe & Arca mire difficili expoſtulare me

[1] Hanc elegiam periiſſe doleo, qua debitum, de quo toties in epiſtolis ad Chriſtinam queritur, ſibi tandem poſt tot moras ſolvi poſtulat: erat vero ad Arcam Reginae expoſtulatio. miris laudibus ſaepe a celeberrimo *Graevio* hoc carmen praedicari audivi, qui & ſibi deeſſe querebatur: & a recitante Heinſio non potuiſſe exemplum obtinere, ex ejus Epiſtolis videbimus.

Digitized by Google

me potiſſimum vides, quae tamen quorſum ſpectent, tu & illa, credo, intelligetis. Nunc habe ex ſeptem Auſonii ſapientibus nonnihil, ne otioſus plane te accedam. Biante.

Sed nemo quiſquam tam malus judex fuit,
Qui non bonorum partibus ſe copulet.

V. C. *nemo quiquam*, & *judex fiat*, & *qui non amborum*, opinor:

Sed nemo ſui umquam tam malus index fuat;
Quin jam bonorum partibus ſe copulet.

Poſſis & *ſui uſquam*. Quod ſequitur, etiam corruptum eſt,

Jam fugit illum nomen invisum mali.

τὸ *illum* videtur irrepſiſſe ex praecedenti verſu, *ſive ille vere bonus eſt*, ejuſque loco excidiſſe *omnes*, ob cognationem proxime ſubſequentis vocabuli *nomen*. Audax videbor, corrigo tamen, cum melius nihil ſuccurrat.

Tum fugiunt omnes nomen inviſum mali.

Non enim jambum in ſecunda ſede horum verſuum ſemper admittit Auſonius. Paullo ante.

Qui jus & aequum & ſacros mores negligunt.

Sacroſque mores liber veterrimus. Ni fallor,

Qui jus & aequum, ſacraque & mores negligunt.

Sed praeſtat non moveri hanc camarinam: inquinatiſſima enim ſunt omnia. Tu Vale cum Collegis Clariſſimis, *Heidano*, *Colonio*, *Rufio*. Hagae Comitum Anno CIϽIϽCLXXI. a. d. VII. Novem. Gregor.

Habui heſterno die Roma a *Falconerio*. Is cum de Manichaeorum ſecta ſcriptores antiquos ineditos collegerit nonnullos ex Vaticana aliiſque bibliothecis, luce publica propediem donandos, ejuſdem argumenti libellum miſere quaerit, nempe *Cyriaci Spangenbergii* Hiſtoriam Manichaeorum, ſub finem ſuperioris ſeculi Urſellis editam. Tu conſule ex Theologis Leidenſibus amicos, an praeſtare hunc librum aut eruere ex forulis bibliothecarum poſſint, demerituri hominem inter Italos longe officioſiſſimum. Iterum vale.

EPISTOLA CCCCXXX.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

DIgnos profecto verſiculos, qui non modo, quod flagitant, ſed & alterum tantum auferant. Vide tamen, ne res eat in exemplum, atque ut inter vos duos hoc arcanum pereat, (nam ego facile tacitum premam) verendum eſt enim, ne tibi, quibuſcumque credidiſti, reliquentur, & mala nomina ſimulent, ſi ſciant etiam in obvagulando & pipulo poſcendo te tam dulcem eſſe. Libellum de Manichaeis ignorant omnes: hominem aliunde norunt: nec ſibi

Digitized by Google

quiſquam de illo quid magni promittit. Auſonio te operam dare pergere gaudeo. Ego pluſculos dies parum bene me habui, bis quartanae impetum ſenſi: prae gravedine vix ſuſtineo caput, nec ſtomachus reſponſare ac nauſeare deſinit. Itaque totus torpeo jaceoque adeo impar curis, ut & in Tacito invitis invitus operis ferias interpoſuerim. Tu melius vale, & me ama. Lugduni prid. Idus Novemb. CIↃIↃCLXXI.

EPISTOLA CCCCXXXI.

J. FR. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

En tibi, quas heri accepi a praeſtantiſſimo *Thevenoto*. Reſponſum ad me mittere potes, aut, ſi mavis, recta ad illuſtrem *Capelanum*, ſunt enim inter ſe amiciſſimi. Nudius tertius, etſi religioſius Attico myſta jejunium ſervaſſem; & ne ſidera quidem viſa inediae mihi gratiam feciſſent, venit ad conſtitutum acerbiſſima quartana: & quamvis bene calefactis ſtratis ac lodiculis foveretur, miſerum corpus quatere ac vexare ad numerum & legem ſuam perſeveravit. Secus eo die apparatis epulis in ipſa Patris tui bibliotheca invitabar, & non tam cibo, quam tot occurrentibus memoriae jucundiſſimis congreſſibus, amplexibus, alloquiis, convictibus, praeceptis & hortationibus divini ſenis refici potuiſſem. Heſternum ſubſidens fatigatio & acutus capitis dolor exemit: hodiernum ignavia & taedium rerum eximet, ut & craſtinum exſpectatio acceſſionis recidivae. In hac jactor charybdi, donec in utramcumque partem juxta propemodum optatam miſereatur ὁ κρείττων. Cui tuam valetudinem reſque omnes toto pectore commendo. Lugduni a. d. XI. Cal. Decembr. CIↃIↃCLXXI.

EPISTOLA CCCCXXXII.

NIC. HEINSIUS

J. Fr. Gronovio.

Leidam.

PRo Thevenotianis curatis ad me litteris non parum tibi debeo, reſcripturus ad illas ea, quam deſignaſti, viâ. Cum Quartana negotium tibi eſſe permoleſtum audio equidem invitus. Multum moleſtiarum eadem haec bellua truculenta mihi exhibuit ante annos complures, atque hoc in omine vix tandem intermiſit, ut me alteri harpyae & homini rapaciſſimo, hoc eſt belluis nihilo mitioribus, ſimul deſpoliandum objiceret. Tibi meliores ſucceſſus precor.

Digitized by Google

cor. Sed ajunt, qui te aeque ac ego multos in annos vitalem ac ſuperſtitem videre pervelint, cum diaeta rationem minus curatam a te iniri. Cruda omnia, nec foco admota procul ſunt habenda, quae grato quantumvis ſui frigore febrim nutriunt & irritant. In rapis paſſuliſque, quas Corinthiacas vocant, plurimum praeſidii fuiſſe mihi recordor. Detergent enim mirum in modum vitioſos ſanguini humores. Quae cum tibi non magis ſint ignota, quam mihi, reliquum eſt, ut ea tantum adhibeas, quae ſi profutura non ſint, morbum tamen nec poſſunt augere: piſcium eſu, marinorum maxime, cum febris profligata quodammodo jam videretur, recidivam me paſſum plus vice ſimplici, & hoc recordor. Non eris vilis tibimet ipſi, ſi memineris, quanti nos omnes te faciamus, qui bonis artibus conſultum cupimus, quorum & in numero Illuſtris eſt *Capelanus*, qui in ſuis omnibus & ſalvere te jubet, nec parum ſollicitudinis ad ſe redundare ex adverſis tuis hiſce profitetur. Ego quidem (non enim ignoras quam timori amor ſit obnoxius) vehementer metuo, ne in cauſſis ſim ſceleſtae quartanae, adfuſa nuper frigida tot nugacium obſervatiuncularum. Itaque manum nunc de tabula revoco, de ſtudiis communibus non acturus tecum, niſi poſt debellatum morbum. Epiſtolam tamen hanc a *Scheffero* nuper ad me perlatam ſubtrahere oculis tuis non poteram; quod noluiſſet auctor ipſe. Multum curarum demſeris nobis, ſi verbis vel tribus interdum ſcribas, quo loco res ſint tuae. Mihi enim ob dubiam quoque valetudinem vix eſt ut liceat ad te excurrere, eaſdemque ob cauſſas manu aliena nunc utor, quod tu in bonam partem interpreteris velim. Cum in omni vita numquam non ſis eruditiſſimus & feliciſſimus antiquitatis aemulator; hanc tamen gloriam, vix erit, ut certius nobis des approbandam, quam ſi curae tibi eſſe, & quidem unice, valetudinem oſtendas. Hagae Comitum a. d. XXII. Novemb. CIↃIↃCLXXI.

Hic finis factus commercii literarii inter duos Viros ſummos, nec tam eruditione & ingenio, quae tamen in utroque ſummae fuerant, quam ſanctitate amicitiae perpetuae aeternum celebrandos: adjicere viſum Filiorum epiſtolas, quae de obitu patris nos edocere poſſent.

EPISTOLA CCCCXXXIII.

LAUR. THEOD. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

EN quae voluiſti deſcribi ex Solinianis. Libri, quos juſſeras emi, pretium quod definieras, exceſſerunt: nam *Pontanus* ſeptem florenis & undecim ſtuveris. Rituale graecum quatuor florenis conſtiterunt. Itaque doleo me tibi parare eos non potuiſſe. Pater nondum languere deſiit, & te plurimum atque officioſe ſalutat. Vale, & me in clientelam tuam ſuſcipere ut digneris, oro. Lug-

Digitized by Google

Lugduni in Batavis a. d. tertium Id. Novemb. CIↃIↃCLXXI. Auguſtinum nactus ſum, ſed peſſimae notae & vix ultra centum annos. Rei Ruſticae ſcriptores nullius fuere momenti, nec textus aderat, niſi altera pars tantum notarum.

EPISTOLA CCCCXXXIV.

NIC. HEINSIUS

Laur. Theod. Gronovio.

Leidam.

EST ſane, quod ſtudium in te ſingulare prorſus mei demerendi collaudem atque exoſculer. *Pontanus* in Maronem alibi Bibliothecae meae jam tenetur mancipatus; alioquin majus ei pretium poſuiſſem. Rituali Graeco addidiſſes mallem pretii nonnihil, etſi parum refert: nam nec liber magni faciendus is eſt, & haberi venalis etiamnum in bibliopoliis poteſt: pro excerptis vero Salmaſianis de *Clavicula* Germanici Caeſaris gratias habeo ingentes, relaturus, cum voles. Videtur autem locus Germanici ſcribendus

Quali ferratos obices clavicula dente
Succutit, & foribus praeducti vincula clauſtri,
Talibus eſt poſitus ſtellis.

Ex poſtremo verſu, *talis diſpoſita eſt ſtellis*, fecere, *talis diſpoſitis ſtellis*, ut Puteani codex, & vulgata exemplaria. *Talis* pro *talibus* dederat feſtinans librarius. Hinc incrementum ſumpſit error: illud autem, *meritae non juſta piacula matris* haud quaquam mutandum fuit in *meritam*, cum *meritae* tueatur etiam Puteanorum fratrum, quo olim uſus ſum, exemplar. Eſt epexegeſis elegantiſſima. Ipſam Andromedan dicit non juſta piacula meritae ſupplicium matris, quod luebat inique filia maternae poenae ſuppoſita. Parentis tui, viri ſummi, valetudo dubia nos miris modis anxios habet, cui meliora precor. Vale tu quoque, & veſtigiis ejus innitere. Si ex amicis tuis nonnemo Lutetiam aditurus eſt propediem, habeo faſciculum paratum, quem illuſtri *Capellano* traditum velim. Is *Wierii* opera ad ſe mitti voluit, quibus opus habeat. Faſciculus ipſe nihil praeterea librorum complectetur! Tu, ſi quem ſcis illuc excurſurum, tempeſtivus, quaeſo, mone. Vale. Hagae Comitum CIↃIↃCLXXI. XII. Decemb.

EPISTOLA CCCCXXXV.

LAUR. THEOD. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

ITa quotidie cogimur ire in lacrimas, & ſupplices numen tentare precando: En vindicem peccatorum, hinc nobis prima mali labes, δίκαιος ὁ Θεός. Ex ſupe-

ſuperioribus audiſti, ſi menſem nunc, ſi ſeptimanam, ſi diem, immo ſi noctem imminentem trahere poſſit. Haec *Silvius* noſter. Precibus tum publicis, tum privatis commendatus eſt humani generis ſervatori, cui & ipſe nos viciſſim, jam lingua deficiente, commendavit. Ferreus profecto es, niſi ſolatium aliquod aut carmen mediteris: a quo praeter te, conſilium, auxilium, opem implorare poſſumus? de oratione funebri te appello, interpellavi ſaepius afflictum, at ille recuſat, *vanitas vanitatum* ait. Certum eſt Senatum Academcium *Coccio* hoc officium injuncturum: non patiar, noſti mores hominis. Frater etiam ſaepius mihi teſtatus eſt, non videri ſibi, ut quiſquam hanc tragoediam agat, niſi melior. Quid ſi amicus tuo nunc amico; ſed valetudo, vereor, ut excuſet. Fac, ſummis precibus oro, periculum. Profecto nulli hîc placent. Haec te volvere in animo & quam celerrime reſpondere oramus & precamur: an Frater redeat! pater ipſe ante diſſuaſit, ipſe tamen, voluit. Suntne hîc multi patris familiares ad funus invitandi? de loco etiam te digno, quaeſo, ſis memor. Oratio ut habeatur, ex animo dico, niſi praepoſita conditione, non placet. Vale, & ignoſce mihi in tam acerbis luctibus. a. d. XIII. Kal. Jan. Non ſunt haec digna, quae in oculos incurrant. *Terborchius* eſt ne adhuc apud vos? quaeſo, ſignifices, etiam *Hugenio*, de patris valetudine. Iterum vale, & reſponde.

EPISTOLA CCCCXXXVI.

NIC. HEINSIUS.

Laur. Theod. Gronovio.

Leidam.

INvitiſſimus profecto, nec ſine lacrimis profuſis, ex epiſtolio ſum edoctus, jam nunc in manus mihi perlato, loco eſſe perquam afflicto Parentis tui valetudinem. Pervelim mehercules occurrere, ſuprema excepturus mandata, & officia arctiſſimae neceſſitudini, quae tanto tempore inter nos viguit, convenientia exhibiturus. Sed debilitas pedum vix permittit mihi reptare per cubiculum, nedum ut domo prodire poſſim, aut iter ad vos moliri hoc tam inclementi caelo. Salutabis meis verbis optimum deſideratiſſimumque ſenem, deque affectus mei conſtantia certiorem facies, quamquam ſpero adfuturum e machina deum. De funebri oratione, ſi huic ſit locus, nolim in *Coccium* alioſve ſimultatum quid ſuſcipias, ſed rem omnem Senatus Academici arbitrio permittas, quando opinioni tuae apud vos non eſt locus. Nihil hoc impediet, quo minus ex amicis paternis aut *Graevius*, aut alius quicumque, ſpartam hanc majori cum applauſu adornent poſtea. Vale, & certus eſto, non te magis adverſis tuis indolere, quam me tibi amiciſſimum. Dabam praecipiti manu. Hagae Comitum. XXI. Decemb. CIƆIƆCLXXI.

EPISTOLA CCCCXXXVII.

LAUR. THEOD. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

O' Θεὸς τῆς ἐλεότητος reſpexit patrem, poſtquam ſex ſeptimanarum ſpatium vehementes & acres febris παροξυσμοὺς & impares tantillo corpori expertus eſſet. Die dominico XX. hujus menſis cum afferretur juſculum aliquod, primum ſumſit, dein manum allevans non poterat repetere vices, ***en fili non poſſum:*** & ita veſpere ejus diei ingraveſcente morbo, petenti veniam peccatorum, eſſe puerilia & aetatis, non ſolum veniam dedit, ſed & ſolatus eſt, & ita manum exoſculandam porrigens, nihil peccaſti, eſto bonus & probus, ***Godt ſal het maecken.*** De ſtudiis multa volebam, nihil, niſi ***perge, ut coepiſti:*** interim lacrimis ſermonem abrumpentibus, ultima haec, quae integris & validis viribus ὁ μακάριος effatus eſt: donec tandem per ſeptimanam ſine cibo & potu lecto afflictus animam reddidit ei, a quo accepit,

Sub pedibusque videt nubes & ſidera Daphnis.

Ergo ad exequias Gronovii, quibus commodum eſt, ſorores, & ego invitamus eum, cujus praeſentia ipſe pater, ſi mortuis ſenſus, exultaret. Interim cura valetudinem, ne quod in patre amiſimus, in te duplicetur. Vale, mi Heinſi, & me ama. ***Colonius*** te plurimum ſalutat, & petit documenta ad parentandum. Tu, ſi ſimile munus ſuſcipias, facies rem gratiſſimam & fratri, & mihi. Alexander, ni fallor, nolebat depingi niſi ab Apelle, & Achilles, non niſi Homerum optavit laudum ſuarum decantorem, ſed non poſſumus ita ut volumus. Iterum vale a. d. IV. Cal. Jan. CIↃIↃCLXXI. Ignoſce feſtinanti & in tantis doloribus. ***Hugenium***, opinor, invitabit ***Ryckius***, ego prae dolore vix mentis compos.

EPISTOLA CCCCXXXVIII.

NIC. HEINSIUS

Laur. Theod. Gronovio.

Leidam.

EXceſſus optimi parentis tui nemini luctuoſior poteſt eſſe, quam mihi accidit, adeo totus animo dejectus ſum, poſt acceptos de hac tam inſigni calamitate noſtra nuntios. Quapropter auctor tibi ſum, ut quae nequicquam exſpectes a me ſolatia, a temet ipſo mutueris, ac nobis fortiter ſubminiſtres. Quod feceris profecto, ſi relicto ſororibus tuis animi dolore, erigas te viriliter,

ter, atque in eo cogitationem omnem exerceas, ac penitus defigas, quanam via te parenti tanto ſimillimum praeſtare poſſis, ac ereptum nobis feliciter referre. Nos quidem nulla admittimus ſolatia, praeter id unum, quod uti a te pendet, ita nihil eſt cauſſae, cur longe quaeratur. Agnoſcis paternum omen, quando exegit a te moribundus ſenex, ut ſtudiis pergeres inhaerere. Exequiis τοῦ μακαρίτου ſi interfuturus haud ſum, imbecillitati virium id adſcribas neceſſe eſt. Optime enim intelligo, quanto majora ſummi amici ſingularibus erga me meritis debeantur. Cetera ex *Ryckio* noſtro jam cognoviſti; Ampl. *Terborchius* ſeſe comitaturum funus ſpondebat heſterno die. Vale, cum lectiſſimis ſororibus, & me tuum crede. Hagae Comitum manu propera. Pridie Kal. Jan. CIϽIϽCLXXII.

EPISTOLA CCCCXXXIX.

JAC. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

Nobiliſſime & Eruditiſſime Vir. Denique a quotidiano τοῦ πάνυ *Valeſii* congreſſu, & ultra fidem grato ſuaviſſimi *Thevenoti* contubernio avulſus, ac poſtpoſitâ in Italos meditatione ad agnoſcendam fatorum meorum ſaevitiam huc appulſus, ſecundum vix diem ago, quum ab hoc redduntur mihi literae, in quas aliae ad te conjectae erant, quas vides. At quantam jacturam! quam verum & inveteratum amicum tu perdidiſti! quam dignum politiſſimi ingenii tui aeſtimatorem! quam fervidum cultorem literae interiores, jam velut publico jure deſpectae! quam fidum ſcrperaſtrum, quam benignum praebitorem juventus mea & tenera ſtudia! Obmuteſco & obſtupeo ad conſiderationem tam crudelis, tam inexſpectati, tam indigni caſus. Damnum majus eſt, quam ut ipſum capere queam. Invidiam facere fatis doctrina arcet, quam unicus hic praeceptor mihi inculcavit. Quod poſſum igitur, refero me pietati, & ſummo numini grates laudeſque ago, quod ei, qui ſortem ab ipſis vitae principiis vel maxime irrequietam expertus eſt, tandem indulſerit propriam & ſinceram miſſionem, etſi magno nobis conſtantem. A te ſolum omni prece contendo, ut, ſicut cum nomine familia τοῦ μακαρίτου tranſibit, ita quoque in te amando, curando & admirando univerſum ejus jus tranſmitti permittas. Quod ſi abſtulero, tum vere vos amicos fuiſſe cenſebo, tum me non penitus periiſſe. Propter nugas domeſticas jam plura ſcribere prohibeor. Deum Opt. Max. annos, quibus pater meus fraudatus eſt, tuis adjungere & longam ac propriam ſalutem tibi largiri ex toto corde precor. Vale, Vir Nobiliſſime, ac fratris, qui te multum ſalutat, miſere & mei, qui ero ſemper profundiſſimae doctrinae, & limatiſſimi ingenii tui admirator & cultor obſervantiſſimus. Lugduni Batav. a. d. XII. Cal. Febr. CIϽIϽCLXXII.

Digitized by Google

EPISTOLA CCCCXL.

NIC. HEINSIUS

Jac. Gronovio.

Leidam.

SOſpitem ex peregrinatione Gallicanâ te rediiſſe ad tuos, Gronovi praeſtantiſſime, gaudeo mehercules, ut qui maxime. Quamquam ſi votis meis fuiſſet locus, meliore rediiſſes auſpicio, illumque domi inveniſſes ſalvum ac incolumem, cujus exceſſu univerſum literarum nomen graviter adflictum eſt, & conturbatum. Sed quando publicae calamitatis fatum averti non potuit, praeſentiſſimi ſolatii medelam a te omnes artium bonarum ſectatores exſpectamus, quo ſubveniatur immoderato dolori noſtro: nimirum ut ſcripta quae ὁ μακαρίτης complura reliquit luci parata, ea publico quamprimum permittas, ac ſinas per ora famae volitare. Ita fiet, inquam, ut verba ſibi det maeror hic noſter, ac Gronovium a te nobis exhibitum in ſcriptis, tanquam ſuperſtitem ac praeſentem intereſſe vivis credamus. Hoc igitur age, quaeſo, amota omni procraſtinatione, & tantum genitorem ab oblivione ſaeculi pientiſſimus filius, cui debes omnia, aſſertum-ito. Reliqua differemus in congreſſum noſtrum: opinor enim fore, ut compoſitis rebus domeſticis, ad nos excurras, quando per valetudinem mihi haudquaquam integrum ſit, pedem ex hoc oppido movere, cui pertinacius equidem, quam vellem, adfixus haereo, non ſine taedio ſedentariae hujus vitae. Clariſſimus *Thevenotus* reſponſum propediem ad ſuas a me feret, pro quibus ad me gnaviter curatis, eſt quod plurimum debere me tibi agnoſcam. Caeterum de affectu meo, ſi quid emolumenti rebus tuis hinc ſperandum, quaevis promittas tibi par eſt; nihil enim eſt quod in rem tuam non velim, cum paterno nomine, tum tuo. Vale, doctiſſime Gronovi, cum fratre ſororibuſque te dignis, & in meis eſſe perge. Hagae Comitum a.d. XXIV. Jan. CIƆIƆCLXXII.

EPISTOLA CCCCXLI.

JAC. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

NOn exiſtimo arceſſitis allegationibus me debere uti ad impetrandum, ne haec annua ceſſatio mea a te ſubſcribatur, aut ſi forſitan iſta fidem meae in te obſervantiae in aliquam ſuſpicionem adduxerit, eam ne altius in animum tuum deſcendere patiaris. Fateor enim paratius ſequendum fuiſſe diem, quo tibi,

tibi, Honoratiſſ. me domine, non ſolum ut principi paternarum amicitiarum (in quibus omni genere amplectendis majorem mihi injunxi religionem, quam quas ipſe conciliavi) certa debiti obſequii argumenta acriter ſignificanterque deferrem, ſed jam quoque propter ſucceſſionem familiaritatis paternae in me tranſcriptam ac propagatam, ut cenſori meo vitae rationes ederem & approbarem. Verum ſi quid in eo eſt alienum officio commiſſum, illud inducet ac pro me ſatisfaciet infinita haec, & aetati meae imperturbata literarum amoenitate abuti ac foveri ſolitae incognita tum temporis, tum omnium ferme rerum acerbitas; quae quum quaſſo ac labefactato mihi vix ullam a miſerrimis cogitationibus avocationem conceſſerit, ſpero aequius te cauſam meam ac juſta cogniturum, ſi congelaſſe nec officioſae mentis ſtipendia prompte meruiſſe videar. Itaque confidens & voluntatis tuae ſecurus, quam primum horam aliquando tandem excitata noſtrorum hominum virtus in tam longinquo exilio mihi dedit ad liberum os circumferendum, & animum aegritudine hactenus concluſum laetius diffundendum, eam ſumo potius ad Hiſpanicae hujus peregrinationis fortunam tibi ſignificandam, quam ad declarationem mei in te proſequendo fervoris; quem conſtanter mihi haerere ardentiſſimum, & quocunque tempore fore, ut ſi aliquam demonſtrandae ſedulitatis cauſam mihi dederis, rebus & exitum talem me ſis cogniturus, qualem velis, firmiſſime tibi perſuadeas, precor. A Fontarabienſi munitione, hoc eſt, introitu Hiſpaniae, uſque ad hanc metropolin nihil omnino, propter quod pedem moveas, in rebus noſtris occurrit dignum; adeo mera & una vaſtitas inertiaque illic cunctos tenet, ac immani cautium iſtarum horrori exaequavit. Hic diu multumque per ſacrarum aedium ſcrinia concurſavi: ſed quum earum pleraeque nuperrime ſint erectae, nullos in iis libros conſervari deprehendi, niſi ex quibus horum hominum vitilitigationes inſtrui ac formari poſſunt. Eadem plane ratio Compluti & Salamanticae eſt, nemine ullo jam peregrinas linguas & veterem urbanitatem morante. Caeterum ante dies, quum publica fama nos excitaſſet ad videndam elegantiam Marchionis *Lichei* (is filius *Ludovici de Haro*, frater major hodierni Flandriae praefecti) quam in colligendas tabulas pictas pulcherrimi operis ex more horum procerum contulit, praeter expectatum inducti ſumus in bibliothecam ſatis egregiam, ubi inter alia erant MS[ti] Plautus, Livius, quondam Alphonſi Arragonum regis, poſt a *Cujacio* miſſus ad *Lipſium*, deinde *Jani Wowerii* Antverpienſis; Caeſar, Ovidius cum commentariis, Plinii hiſtoria naturalis, Curtius, Suetonius, Claudianus, Donatus in Terentium: omnia non antiquiſſima. Item aliqua ex adverſariis Hier. Suritae, in quibus libellus antiquarum Inſcriptionum, de Familiis Romanis, de nummis; quae ſi otioſius tractare permitteretur, non dubito, quin operae pretium facturus eſſem. Sed unde hanc ſpem mihi deſtituto illa interceſſione, cujus expectatione ad hujus itineris moleſtiam ſum impulſus? Quare undique excluſus, ne nimium macerer, quamcumque rationem ineo & omnem occupationem aucupor, ut hic taediosiſſimi temporis curſus quam celerrime ſine ſenſu meo avolet. Sic quamvis facile conjicerem nihil me profecturum, neque praeter lapides quidquam vi-

Digitized by Google

viſu:um, Eſcoriacum (ubi quum prima vice librorum MSS. conſpectum mihi comitum meorum impeditus ſit inſulſitate, deinde temere ſparſos in tabulato vix per cancellos aſpexerim, nunc aliquam partem recollectos vidi, habuique in manibus Horatium, Claudianum, Terentium, Ciceronis nonnulla, etſi quota illa pars prae iſtis, quae propter feſtinandam profectionem praeterire debebam intacta?) inde Abulam (ubi etiam apud Dominicanos quaedam latebant) Salamanticam, Valliſoletum Segoviamque excurri, in quarum ultima urbe merita cum admiratione contemplatus ſum aquaeductum opere fornicato a Romanis, ut volunt, fabricatum, undiquaque integrum, maximaeque altitudinis. Vivit hîc *Bartolomaeus Bagnanius*, qui immenſam & lectiſſimam nummorum veterum vim ex auro, argento, aere corraſit, tam Graecorum, Siculorum, Hiſpanorum, quam Romanorum: ipſe mihi affirmavit *Carcavium* jam incepiſſe licitari, ſeque ut precium conveniret, propoſuiſſe omnia in Galliam ad amicum quendam mittere. Caeterum ex his omnibus exiſtimare potes, Heinſi politiſſime, quam libenter hinc eſſem diſceſſurus, ſi ſcirem, quo me verterem: quum & mare ſit infeſtum, & Italiam petere, id quod omnibus certe votis praeferrem, arceat incertus ille domeſticarum opum ſtatus, tantaque jactatio. Ita dum expedire nequeo, quid ſit ſatius, hîc deſideo, & fallendis horis, quas mihi comitatenſia munera reliquas faciunt, recipio me ad libellos, licet paucos, tamen quietis probatiſſimae portum experior, donec me caſus quidam hinc ſit erepturus. Quod ſi tu me errabundum in his fluctibus conſilio juvare, ſicuti potes, ita dignaberis; certe maximo me beneficio devincies, & ego tempora mea ad ſententiam ac arbitrium tuum accommodare & componere laetabor. Illuſtris Patronus meus die dominico, hora undecima, de praeſenti rerum ratione cum Regina, ac deinde omnibus magnatibus egit. Deus Opt. Max. in hoc procellarum concurſu incolumem intactumque cuſtodiat. Vale, Ampliſſime & Nobiliſſime Vir, meque in tuorum numero habere perge. Mantuae in Carpetanis, quorum nulla ſuperſunt veſtigia. a. d. v. Nonas Julias CIↃIↃCLXXIII.

EPISTOLA CCCCXLII.

JAC. GRONOVIUS

Nic. Heinſio.

VIx literarum tuarum ſplendor me inertiſſimo annui temporis ſomno, ſopitum dicam an mortuum, expergefecerat, quin continuo oculis meis mentique Italia tot votis, ſed irrito ſemper ſucceſſu petita, obverſari coepit. Itaque quamvis mihi conſilium tuum retractanti & non modo elegans ac veriſſimum, ſed neceſſarium exiſtimanti & propterea ſtatim ſequuturo, inopina debilitas & mox febris (eadem certe omina, quae ante biennium Pariſiis pares cogitationes foventem repreſſerunt) viderentur obnunciare; tamen rationes meas, ſimul conva-

valui, ad auctoritatis tuae momentum potius, quam ad rerum aut domeſticarum aut publicarum ſtatum ſubduxi, & ad ignaviae Hiſpanae ſcabiem in Etruria primum excutiendam, recta illuc viae me commiſi. In qua uti ſcias deſideria tua maximae mihi curae cordique fuiſſe, ſtrigavi integrum diem Caeſaraugustae, tantum quo diligentius poſſem inveſtigare ſignificatum tibi Catalectorum codicem. Qua de re hoc ſolum affirmare habeo, neminem Caeſaraugustanorum ſcire in illa urbe bibliothecam eſſe, praeterquam in ſuburbano coenobio, nomine Franciſci, ad alterum Iberi latus; ad quam admiſſus credere quidem potui ejus partem a *Surita* veniſſe (quippe ſillabae ac literae in affixis ad earum tergum chartulis eandem formam ac manum oſtentabant, quam in libris Marchionis *Lichei* cognoram) caeterum nec nomen ejus, nec quidquam hujus generis ad margines ſcriptum annotavi, nec monachorum quiſquam noverat, unde hi libri veniſſent. Virgilium ſane inter iſtos neminem offendi, nedum Catalecta. Scilicet hic cumulus praeteritae infelicitati imponendus reſtabat, ut ne tum quidem uſui tibi eſſe potuerim, quo multum doleo, etſi profecto, Heinſi maxime, nullus dubitem, quin perrupturus ſis facile, quidquid ſcrupuloſi nodoſique occurrat, modo ſe vivacitas ingenii tui vere divina illuc immerſerit. Meae nunc res ita ſe habent, ut ſi aliquam ſpem paulo firmiorem habere unquam potero reparandi mei temporis, eam plane exploratam ac certam mihi haec civitas praebeat; ita vixdum ingreſſo ipſum theſaurorum ſuorum, qui ſunt maximi, ſinum patefecit ac obtulit, eoque magis me amo, quod bene monenti tibi obtemperarim. Hoc omne debeo amicitiae *Ant. Magliabecbii*, quem virum quum experiar in ſtudiis utriuſque linguae & aliis artibus liberalibus eruditiſſimum, in cenſendo ac diſceptando limatiſſimum ſinceriſſimumque, in devinciendo unoquoque promptiſſimum & effuſiſſimum, denique omnia virtutum ſtipendia acerrime merentem, neſcio, quo digno honore nominis ejus mentionem proſequar, ita ut jure palmam amicitiae Principalis obtineat. Ne enim de triduo dicam, quod penitus mihi impendit, ſimulatque Magnus Dux ex receſſu Artaminenſi in hanc urbem rediit, confecit mihi quotidie Laurentiana bibliotheca utendi commeatum; id quod praecipue ſcis ad me pertinere. In qua ſicuti te deſudaſſe multum ſcio; ita ſi quid reſiduum eſſe noſti, quod collatum aut exſcriptum velis, recipere jam tibi poſſum, non incaſſum te id mihi imperaturum. Ipſe etiam Clariſſimus *Magliabecbius* a me petiit, ut & hoc facerem, & ſui de ſcriptis tuis politiſſimis judicii & erga Heinſianum nomen obſervantiae certum te facerem, cum precatione fauſtiſſimae ſalutis. Quum maxime in ſupplendis Aeneae Tactici lacunis ex vetuſtiſſimo codice ſum totus, cujus jam poſſem dare documenta, niſi vererer Muſarum commoda morari. Itaque Vale plurimum, Nobiliſſime Vir, meque commendatum tibi habe. Florentiae ipſis Nonis Octobr. CIↃIↃCLXXIII.

ISAACI

ISAACI VOSSII ET NICOLAI HEINSII EPISTOLAE. MUTUAE.

EPISTOLA I.

ISAACUS VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

JAmpridem tibi, amiciſſime Heinſi, miſiſſem Codicem hunc MStum, niſi plenius tibi ſatisfaciendi ſpes fuiſſet. Quippe & alia quaedam opuſcula Ovidii MSta, quorum ſpes mihi facta erat, una mittere decreram. Sed poſt longam cujuſdam abſentis exſpectationem, ſenſi me operam perdidiſſe. Interim ſi opinio nos fruſtrarit, compenſabit id libri hujus bonitas. Quod tu ipſe melius judicabis. Videtur autem is codex eſſe ex bibliotheca S. Nazarii, ut in fronte ſcriptum offendi. Auctores Mechanicos & Tacticos, quorum mihi copiam feciſti, ſimulac uſus fuero, mittam: vixdum enim inſpexi, quod hactenus meis, quae jam eduntur, paulo fuerim ſolito occupatior. Si & alia opuſcula Ovidii MSta acceperim (hoc ut fiat opera dabitur) non ſegnior mea in mittendo, quam tua in pervolvendo erit opera, etſi eam maximam fore omnes confidimus. Quamquam moleſtiſſimum id mihi videatur, quod plerique hîc, in quorum Bibliothecis hujuſcemodi patent theſauri, gryphis ſint ſimillimi: auro incubant, attingentibus infeſti. Vellejum Paterculum primae editionis *Rhenani*, qui in inſtructiſſima veſtra Bibliotheca eſt, ſi miſeris, fratrem maximopere tibi devinctum reddes. Vale, ſpes magna magni patris, & patriae communis. Amſtel. CIↃIↃCXXXVII. Decemb.

EPI-

Digitized by Google

EPISTOLA II.

ISAAC VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

MItto tibi, Doctiſſime Heinſi, Epigrammatum librum, quem a me, dum una tecum Lugduni perquam familiariter ſermones ſererem, petiiſti: plura miſſurus, ſi poſtulaſſes, vel mihi quidnam tuis laboribus potiſſimum inſerviret, compertum fuiſſet. Socium tamen addidi Gloſſarium, quod vides, pervetuſtum, ἀνέκδοτον hactenus, cui & in fine adjunguntur Gloſſae *Eucherii* Lugdunenſis Graeco Latinae; quamvis vocabula Graeca Latinis characteribus ſint concepta, & ut plurimum corrupte, nihilominus multa inde hauries (ſi viſum fuerit percurrere) quorum non poenitebit. Teſtamentum cum variis MSS. collatum ſi Illuſtris parens tuus aliquid inde emolumenti capere poſſit, ſtatim mittam. Quaeſo fac ſciam, non diu morabor, ἅμ' ἔπος ἅμ' ἔργον. Si alia fuerint, quibus indigeas, velim perſcribas. Si detur facultas, non deerit voluntas mittendi. Vale, non juvenum minus, quam amicorum meorum purpura. Amſtelodami Pridie Kal. Febr. CIƆIƆCXXXVIII. Epicteti ἐγχειρίδιον MS. quod penes vos me vidiſſe memini, rogo tranſmittas. Si & Plinium MSS. carere aliquamdiu poſſis, quaeſo, mitte & hunc. Iterum vale.

EPISTOLA III.

ISAAC VOSSIUS.

Nic. Heinſio.

Leidam.

TUas accepi, doctiſſime Nicolae Heinſi, una cum libris, quos miſiſti, pro quibus tantas me debere profiteor gratias, quantas nec poſſum dicere. Codices, de quibus ad me ſcripſiſti, conſtitueram *Gronovio* dare, ut tibi traderet, ſed ille praeter opinionem praeterita Leida, recta Hagam perrexit. Hactenus idcirco a me protractum fuit negotium. Decreveram una libros nonnullos, quos a te habeo, remittere, ut Atheneaum & Britonem περὶ μηχανημάτων, & praeterea Epictetum, ſed tutius mihi viſum, ut differrem in tempus, quo ipſe Lugduni excurrerem, quod brevi, uti ſpero, fiet. Vale, & plurimum ſaluta Illuſtrem parentem, & ſuaviſſimam ſororem. Amſtelodami.

Digitized by Google

EPISTOLA IV.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

QUibus verbis gratias tibi agam, doctiſſime Heinſi, equidem neſcio. Caudex eſſem, ſi me ea humanitas, qua una cum Clar. *Boxhornio* me excepiſti, non admodum cepiſſet. Ingratus, ſi non paria referre, quoties licuerit, ſtuderem. Interim pro libris ſcito me tantas tibi agere gratias, quantas & debeo & poſſum. Mitto Iſidori gloſſas, altera parte auctiores, quas e Bibliotheca *Guilhelmi Noomſii ὁ μακαρίτου* accepi, ut memini me tibi ante hac retuliſſe. Aliud quoque addidi Gloſſarium, quod videtur eſſe *Macri* cujuſdam, mihi ſane ignoti. Diſpicies ipſe, quid bonae frugis inde poſſit demeti. Multa ſane cum *Papia* habet communia. Mittere tamen volui, ne ulla in parte negligentior viderer. Ubi meliora majorave petieris, & iſta mittam, ſi in manu fuerit noſtra. Salutem Illuſtri parenti, & Nobiliſſimae ſorori plurimam impertias. Amſtelodami. Poſtridie Kal. Majas. Raptim. CIↃIↃCXXXVIII.

EPISTOLA V.

NIC. HEINSIUS

Iſaac. Voſſius.

Amſtelodamum.

IN mandatis hodie pater meus mihi dedit, Voſſi praeſtantiſſime, ut ſacrarum hoc Exercitationum exemplar ad Parentem tuum τὸν πάνυ quam primo curarem. Scripturus ipſe, niſi Hagam neceſſariis de cauſſis evocatus eſſet. Eam itaque in me curam quamlibentiſſime recepi. Sed cum nonnulla eſſent, quae te vellem, tum etiam de librorum quorundam, quos beneficio tuo nactus eram, reſtitutione cogitarem, ad te ire malui. Nec tantum a pudore meo impetrare poteram, ut tanti viri occupationes interpellarem. Eo praeſertim in negotio, quod per te melius curari poſſe non ignorabam. Si enim tua acceſſerit commendatio, opus illud acceptius aliquanto parenti tuo futurum confido. Tibi nunc incumbit, ut & noſtrae & tuae commendationi pondus aliquot accedat. Ovidii excerpta, de quibus aurem mihi nuper vellit, cum hîc eſſet, frater tuus, una mittimus. Uſui non exiguo videbantur ea mihi futura, niſi a *Puteanis* fratribus eorundem codicum excerpta mihi impetraſſet *Fabricius* noſter. Utraque prorſus ſibi ſimilia ſunt, niſi quod alter nonnunquam ea neglexit, quae ab altero notantur. Adjectum erat inſuper ſchedium

cum

cum longe diverſo codice collatum, quo in Italia *Claudius Puteanus*, ejus enim praeferebat manum, uſus aliquando videbatur. Tibi interim quidvis pro tam liberali opera debere me profiteor. Novi quoque Teſtamenti collationes ut vobis remitterem juſſit parens meus. Dolet admodum tam ſero eas ad ſe perveniſſe, uſui alioquin maximo futuras. Secundae interim editioni reſervari poterunt: aut illis, quibus id ipſum moliri vacaverit. Gloſſaria etiam illa vetuſtiſſima, nunc tandem tibi reddimus. Omnes jam dudum remiſſos oportuit; ſed neſcio quae iſta confidentia mea eſt, ut in te plus licere mihi putem, quam in alios. Quare iis, qui reſtant, adhuc utar. Quin & novos mihi polliceri audeo. Seneca & Prudentio tuis, utroque MSpto, mihi opus eſt. Nactus enim comitem ſum, qui conferendi laborem mecum ſubire velit. Claudiani editiones Aldinas ſi quas habueris praeter illam, quae anno MDXVIII. prodiit, ſimul expecto. Colinaei & Gryphii editiones hactenus non vidi. Fortaſſis inſtructiſſima Bibliotheca illa veſtra nos hîc juvare poſſit. Ad. Cl. *Rompſium* ſi quando ſcribes aut excurres, una de faſtis illis Ovidianis MSptis velim inquiras. Nulla enim cum viro iſto, ne de facie quidem noto, mihi familiaritas intercedit: ut parario hîc mihi opus ſit. Vides quam impudenter haec a te flagitem. Sed abſolvet me candor tuus, & affectus ille, quo φιλομαθεῖς omnes ipſe πολυμαθὴς, amplecti ſoles. Vale, juvenum doctiſſime, &, me, quod facis, amare porro perge. Lugd. Bat. CIƆIƆCXXXIX.

EPISTOLA VI.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

PAullo diutius, juvenis doctiſſime, quam vellem, aut deberem, diſtuli poſtulato tuo ſatisfacere. Sine dubio exſpectas, ut meditato ſermone ſocordiam meam ea in parte excuſem. Facerem equidem, niſi ſcirem, amicitiam noſtram firmiorem eſſe, quam ut leviculis ejuſcemodi delictis ſolvi, aut labefactari poſſit. Si qua in re peccatum ſit, id neque negligentiae, neque ſiniſtro effectui, ſed ſoli abſentiae viduae *Arlerveniae* imputes velim. At, inquies, hoccine igitur obſtitit, quo minus calamum arripere poſſes, meque ejus rei certiorem facere? Dicam, mi Heinſi: ex eo tempore, quo mihi poſtremam epiſtolam tuam tuus attulit cognatus, de die in diem viduae ejus exſpectabatur adventus. Ita fruſtra aliquot elapſae ſunt hebdomades, dum quotidie id, quod petebas, praeſtare me poſſe confiderem; & ubi praeſens dies exſpiraſſet, in proximum plerumque rejicerem. Ecquid praeterea profuiſſent literae meae ſine libro, quem petebas? Prudentium enim petebas, non caſſum aliquod epiſtolium. De numiſmatis quod ſcribis, memor ero. Mitto patri tuo viro maximo *Freinshemii* Curtium, nomine *Joachimi Wicefortii*. Poſt oeti-

 duum,

duum, ut ſpero, te Lugduni videbo, & pluribus compellabo. Vale, Clariſſ. juvenis a tuo ex animo Iſaaco Voſſio. xv. Julii CIↃIↃCXL.

EPISTOLA VII.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

TUas mihi ante triduum quatriduumve attulit doctiſſ. juvenis *Vlietius*. Prudentium hodie reſtituit. Quanquam non erat, cur ita in reddendis meis feſtinares, cum ipſe, qui plura melioraque a te habeo, in iis reſtituendis tardior hactenus ſecuriorque fuerim. Gratias interim quam maximas ago, & pro literis, & pro reſtitutione librorum. Codices MSptos *Vickevortii* quod attinet, illi perpauci admodum ſunt, & quos vix aliquid ad guſtum tuum facere arbitror. Pomponium Melam exinde habeo, & Cenſorinum eodem corpore contentos, quos Cl. *Golio* utendos dedi. Siquid tamen inter eos repererim, quod ad rem tuam faciat, enitar ut habeas. Sed vix putem. Martianum Capellam mittam poſt hebdomadem, aut ante. Hactenus nullum mihi ad conferendum eum cum editis fuit otium. Caetera quoque, quae a te accepi, ubi uſus fuero, remittam ilico. Vale, & parentem maximum ſalutes omnium noſtrûm nomine. CIↃIↃCXL. Amſtelodami Octob.

EPISTOLA VIII.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

LIterae tuae, Nicolae Clariſſime, non ea in urbe mihi perlatae fuere, ad quam illae a te fuerant deſtinatae. Siquidem cum tu eas Lutetiam mihi tradendas miſiſſes, ego vero interea temporis in Italiam diſceſſerim, factum eſt ut Romae demum in manus meas pervenerint, adſerente eas mihi *Vincentio Nogbera*, nobili Luſitano. Ubi ubi locorum in eas incidiſſem, pergratae mihi fuiſſent. Gratiores tamen fuerunt, quod in tam remotis a patria noſtra terris illas perceperim. Scis quid mercibus quibuſvis evenire ſoleat, quae tanto cariores habentur, quanto eae e longinquioribus oris adportentur. Sed quamobrem longe mihi gratiſſimae fuerint, erat, quod ex iis intelligerem, te ita bona valetudine, ut inquis, redditum eſſe, & patriae, & urbi ei, cui & tu, & ego natales noſtros debemus. Quereris quod non ita laxè tibi patuerit uſus librorum in Anglia atque optaſſes. Juſtius ego forſan hanc querelam in

me

Digitized by Google

me transferrem. Nam cum ſint hîc innumerabiles poene Bibliothecae librorum ſcriptorum, qua in monaſteriis, qua in principum & nobilium quorundam aedibus, adeo tamen difficilis eſt aditus, ut non niſi favore aliquo ſingulari, uti interpretantur, liceat vidiſſe. Vidi jam egomet aliquas, ſed ita vidi, ut perinde ſit, atque ſi non vidiſſem. Illi, qui eas poſſident, quamquam a literis ſaepe ſint alieniſſimi, adeo tamen amant, adeoque cuſtodiunt, ut non putem gryphas ita auro incubare, atque illi cuſtodiae librorum ſuorum: nam non tantum adtingentibus, ſed videntibus etiam invident. Nonnulli itaque non ea cura, & anxietate, uxores ſuas recludunt, qua Bibliothecas. Etiamſi ſiquis utroque brachio poſt terga religato eas ingrediatur, timent etiamnum nequid oculi inde ſurripiant & exportent. Praeterea ubi ſemel videris, nulla poſthac iterum videndi ſpes relinquitur. Non defuit tamen mihi favor, etiam praecipuorum in hac aula hominum, qui aditum ad eas mihi parare voluerunt. Sed fruſtra fuere plerique. Verum neque *Holſtenius*, neque quiſquam eruditorum, impetrare id ſibi unquam hîc Romae potuerunt. Sed haec hactenus. De veritate lectionis Ovidianae in epiſtola Hypſipyles ad Jaſonem, noli dubitare. Quid opus eſt teſtibus? Etiam peſſimo cuivis libro, eam atteſtanti, quis fidem detraxerit? De Codd. MSS. ejus autoris hîc in Italia nihil quidquam dicturus ſum, cum non ſatis diligenter in illos hactenus inquiſiverim. Maximum interim numerum librorum Ovidianorum vidi ubique, praeſertim Neapoli in *Jani Parrhaſii*, & Florentiae in Medicea Bibliothecis. In eadem quoque urbe, in conventu quodam Divo Marco dedicato, exſtat integrum Ovidii opus, cum pluribus MSS. ab *Angelo Politiano* collatum. In Claudiano, de quo itidem ſcribis, videſis an illae collationes, quas penes Cl. *Gronovium* reliqui, in Burgundiam diſceſſurus, aliquid te juvare poſſint. Diſcrepantes lectiones in reliquos ejus poëtae libros ipſe tibi, ut ſpero, allaturus ſum. Interim ſalve, mi Heinſi, cum omnibus tuis, a tuo ex animo Jſ. Voſſio. Romae CIↃIↃCXLII. pridie Kal. Quint.

EPISTOLA IX.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

SI dies & hora adventus tui me non latuiſſet, obvius tibi proceſſiſſem; aut ſaltem, ſi id non licuiſſet, feciſſent id literae meae. Nunc quoniam occaſio illa tranſierit, non alio, quam eo, quo fieri ſolet, modo inter ſinceriores amicos, teſtari poſſum laetitiam, qua me deſideratiſſimus adventus tuus perfudit. Gratulor itaque Magno parenti tuo, cui iterum reſtitutus es: gratulor tibi, quod & parenti, & tibi ipſi ſis redditus: mihi vero gratulor tum ob haec, tum etiam ob illud, quod cum corporis valetudo in melius mutata ſit,

Digitized by Google

de quo multum gaudeo, animus tuus & affectus, ut fidem mihi fecerunt literae tuae, idem erga me permanſerit. Sed tu, Clariſſime juvenis, mavis amicitiae, quam veritati favere, cum putas aliquid aliud in me eſſe, quamobrem amorem tuum promerear, quam id ſolum, quod te amem. Quinimo, ſi me rectius loqui patiaris, ne ob iſtud quidem, quod ita ego erga te affectus ſim, ut tu pari modo erga me adficiaris, auſim expoſtulare: ſponte enim tua id facies, nullo meo ductus merito; neque enim potes naturam tuam, & innatam ei humanitatem non ſequi; te vero cum diligo, nihil niſi debito meo fungor: neque id ſponte tantum facio, ſed etiam ex lege quadam neceſſitatis. Eſto tamen, ut tu me ames, nunquam me ita amabis ut ego te; & ſi in omnibus vincas, hoc uno non vinces: quin potius quantum in reliquis me ſuperaveris, tantumdem ego te in amore ſuperabo. Pro libris, quos remittis, ſummas ago gratias. Tuos quoque remitterem tibi, niſi mallem omnes ſimul reddere. Eſt inter illos unus & alter, quo aliquamdiu etiamnum utar, ſi patiaris. Utinam id, quod promittis, exequaris; nimirum ut per otium huc excurras. Impatienter enim te videre deſidero. Si moraberis huc venire, ipſe Leidam feſtinabo. Si feſtines, ego morabor. Vale CIↃIↃCXLIV. XXIII. Octobris.

EPISTOLA X.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Pariſiis.

TU quidem, jucundiſſime Heinſi, ſi doles quod inſalutatis amicis diſceſſeris, felicitatem tuam doles. Ego vero, ſi idcirco dolerem, minus te quam meipſum amarem. Gratulor tibi potius feliciſſimum tuum in Galliam adventum; & ſi quid ſit, quod dolorem adferat, non jam hoc eſt, quod tam longe a nobis abſis; ſed quod diſcedentem te corpore non aeque atque animo comitari licuerit. Hoc ſi fuiſſet, jam tecum forſan gauderem inter Regias iſtas & Thuaneas delicias, quarum vel ipſa recordatio ingentis mihi loco eſt poenae. Tu jam illis ad ſatietatem uſque frueris, & quod mihi non licuit, majori oblectamento & fructu. Tuam itaque vicem tantum gaudeo, quantum meam deploro; qui nunc demum, cum tempus & occaſio tranſiere, negligentiam & ſupinitatem meam accuſo. Vellem jam ſcire, in quibus potiſſimum autoribus verſeris: ſcio enim te nunquam otioſum eſſe. De Martiale quod aurem vellas, vix dixerim quam gratum feceris. Diu eſt quod auctorem illum e manibus depoſuerim. Sed ſi tu etiam in eo corrigendo juvare me volueris, aliquid audebo. Ejus autoris paucos codices vidi Pariſiis, & ne illos quidem contuli, niſi ex parte, inter quos eſt Codex Puteaneus, ſcriptus forma quadrata, at parum antiquus, ut videtur. Itaque ſex tantum libros priores abſolvi. Excerpta Martialis, quae exſtant in illo optimo codice Thuaneo, in quo

Digitized by Google

quo & Gratius, & Oppiani Halieuticon, & alia quaedam Epigrammata, ſatis diligenter examinavi; uti & alterum codicem Epigrammatum ſatis vetuſtum (in quo itidem ejus autoris aliquot Epigrammata habebantur) qui exſtabat in Bibliotheca *Petavii* Senatoris. In ejuſdem quoque Senatoris Bibliotheca vidi alium codicem, illum quidem chartaceum, ſed de quo tamen plura mihi promittam, quam de illo antiquo Puteaneo. Plures Martialis codices Lutetiae mihi videre non contigit. Vix tamen dubito, quin & alii in aliis Bibliothecis reperiantur, quas non vidi, uti eſt illa S. Victoris, & Cardinalis *Richelii*, cujus aditum parare poſſis per Dominum *Stellam*, ſi ille ſit Pariſiis. Sed optimi proculdubio libri exſtant in Bibliotheca Memmiana. Utinam in illam penetrare poſſis. Eſt in ea inter alia aureus Varronis codex, quem non vidit *Scaliger*. Sed intelligo *Memmium* eſſe inter eos, qui malint habere libros nondum collatos, quam collatos. Quod ſi magnus *Valeſius* non poſſit tibi aditum procurare, poterit nemo. Bibliotheca Mazzarinica necdum, puto, Pariſios advecta eſt. Ignatii Epiſtolae, quibus & Barnabae epiſtolam addidi, nondum prodierunt, ſed non plus quam quinque aut ſex folia ſuperſunt. Coepi & ego inſtruere Bibliotheculam librorum MSS, & jam ad ducentos collegi. Si Aurelias excurras, rogo, ut inquiras de quadam muliere nobili, quae degit x. aut xii. circiter leucis extra urbem, in via, quae Bituriges verſus tendit. Habet illa MSS. quamplurimos, quos parvo velit pretio vendere. Aliquot ex iis acceperat Bibliopola quidam, quos mihi vendidit. Cumque reliquos peterem, dixit mihi, matronam illam in luctu verſari ob mortem filii, & proinde ſibi non licuiſſe cum illa paciſci. Bibliopola ille habitat in angulo cujuſdam plateae, ubi degunt reliqui Bibliopolae Aurelianenſes. Ante aliquot dies promiſit mihi quidam, ſeſe miſſurum collationes ex optimo codice Epiſtolarum Ovidii, qui exſtat in Friſia. Ubi eas accepero, faciam te participem. Vale, Clariſſ. Heinſi, & corculum illud gratiarum, *Menagium* dico, plurimum ſalutes. Amſtelodami cIↃIↃcxlv. xxvi. Nov.

Diu eſt, quod Cl. *Menagio* miſerim epiſtolium cum pauculis aliquot emendatiunculis in Diogenem; quod neſcio an acceperit. Rogo ut me certiorem facias. Sed & hoc rogo ut excuſes, ſi propter abſentiam meam, tardius tibi reſcribam. Iterum vale.

EPISTOLA XI.

ISAAC VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Pariſios.

PRocul dubio exſpectas, mi Heinſi, ut multis apud te verbis, ſilentium, quod mihi objicis, excuſem. Facerem certe, ſi plus apud te valerent excuſationes, quam ipſius rei veritas. Sed cum omnis, qui ſe excuſat, crimen agnoſcat,

Digitized by Google

noſcat, parum eſſem ſincerus, ſi non innocentiam meam apud te potius tuerer, quam ſi veniam peterem, etiam cum nullus eſſet errori locus. Et tamen ſi me purgare apud te eſſet animus, non deeſſent rationes: uti ſunt abſentia mea ab hac urbe, & amborum fratrum obitus, & alia, quibus etiam delicatiſſimi faſtidii amicis ſatisfacerem, ſi paulo in ſcribendo fuiſſem ſegnior. Sed quam id non fuerim, agnoſces ſpero, ubi Venetias veneris. Cur autem eo potius literas meas miſerim, quam Lutetiam, in cauſa fuit *Boxbornius* noſter, cui cum eo adeſſem tempore, quo mihi recens literae tuae in manus veniſſent, dixerat mihi te jam in Italiam conceſſiſſe. Quominus ex Parente tuo certiora intelligere licuerit, obfuit quod tum magnus tuus Parens domo abeſſet, ego vero Amſtelodamum properarem. Quo cum veniſſem nullam interpoſui moram, quin me debito exſolverem. Quas itaque exaraveram literas, tradidi *Wickefortio* noſtro, qui eas Venetias ad aedes Reinſtianas mitteret; quod utique, ut quidem arbitror, fecit. Judices jam, mi Heinſi, an tam graviter deliquerim, quam tibi videar. Verum amice, quam tu me feſelliſti, quam ego te non injuria reprehendam, qui tam facile offenderis ob res, quas amici amicis ſoleant condonare, etiam tum, cum de culpae veritate nihil tibi quidquam conſtiterit. Si me reprehendiſſes tanquam negligentem (quamvis neque hoc forſan verum fuit) rem longe feciſſes gratiſſimam: tuis enim monitionibus non ipſe tantum melior reddor, ſed & tibi utilior: quod vero tot annorum amicitiam, tanto deſiderio & tot votis a me expetitam, tot mutuis officiis confirmatam, velis in dubium vocare, & ob unicum negligentiae nondum manifeſtae crimen miſſam facere; res mihi videtur ab exactiſſimo judicio tuo plane aliena. Sed forſan tibi viſus ſum talem promeruiſſe poenam, tu vero, ut rigidus exactor, non potuiſti peccantem non caſtigare. Hoc ſi ita eſſet, jam poenam non deprecarer: imo te eondonante, non ceſſarem me ipſum ulciſci. Verum cum aut nihil aut parum deliquerim, non ego hoc ſupplicio dignus, verum tu nimium ſeverus, qui ex ſuſpicione & inaudita cauſa amicum condemnas. Ut ut ſit, rogo, ut de omnibus potius dubites impoſterum, quam de affectu meo: quodcunque potius minere, quam quod mihi minaris, nunquam te mihi poſthac ſcripturum. Procul dubio jam Pariſios reliquiſti, aut brevi relicturus es: quamvis non ignorem mercatorum res ſaepe in longum trahi. Si *Reinſtium* Venetias uſque velis comitari, ſive per Helvetios ſive per Maſſiliam iter inſtituas, utroque modo Mediolanum videbis. Proculdubio ea in urbe aliquantum morabeberis. Bibliotheea ibi inſtructior, quam ulla in tota Italia, excepta Vaticana. Aditus praeterea facilior, cum ſingulis diebus pateat, viri etiam eruditi ea in urbe, quorum tibi familiaritas & grata, & utilis erit. Ego certe tantum debeo humanitati *Bern. Ferrarii*, Doctoris Collegii Ambroſiani, viri ſcriptis clariſſimi; ut plus cuiquam debere non poſſim. Ille mihi in aegritudine magno fuit ſolatio: uſum praeterea MStorum ejus Bibliothecae procuravit, & in aliis omnibus & conſilio & re ſemper mihi adfuit. Sed & plures ea in urbe ſunt literati, literarumque amantiſſimi; uti Pater *Sfondratus*, Ordinis Theatini, & praeterea Illuſtriſſimus *Joannes Maria Vicecomes*, cujus carmina, ubi vide

de

deris, non poteris non probare. Sed quoniam carminum incidit mentio, non poſſum diſſimulare, quantum ea videre deſidero, quae tu Pariſiis edenda curaſti. Rogo ut quam primum poſſim exemplar habere, prout promiſiſti. Si ego tibi Ignatium meum mitterem, qui jam aliquamdiu lucem vidit, quorſum id fieret? an ut iterum eum in Hollandiam remitteres? Differam itaque in tempus, donec nos mutuo iterum aliquando licebit amplecti; quod niſi votis tuis forſan eſſet contrarium, ut quam citiſſime fieret, exoptarem. Interim omnia tibi ex animo eveniant, pacata & jucunda itinera, aditus ad quaſvis Bibliothecas facilis, corporis habitudo athletica, & qualem deſideras. Semper elige tutiora, mi Heinſi, nullam tentes ſemitam, cui non & vorſum & retrorſum videris impreſſa veſtigia; aliquando etiam, ubi otium fuerit, memineris ejus, qui ſemper tui memor eſt, *Iſaaci Voſſii*. In Bibliotheca Ambroſiana Mediolani Martialis ter MStus habetur. Unus codex ex iis in charta ſcriptus, cui varias lectiones & commentarios ſuos ad oram adſcripſit *Perottus*, longe eſt optimus. Illum tantum aliquot locis inſpexi. Alios duos, quamvis & illi ſint boni ut arbitror, vix vidi. Pater *Olgiatbus* bibliothecarius eſt Mediolanenſis Bibliothecae. De aliis Italiae Bibliothecis & Bibliothecariis ſcripſi in epiſtola, quam Venetias miſi. Vale, clariſſime Heinſi. Amſtelodami IV. Aprilis. CIↃIↃCXLVI.

EPISTOLA XII.

ISCAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Romam.

IN poſtremis, quas ad te dedi, literis, Heinſi clariſſime, purgavi me ego apud te, neque dubito quin etiam ſatisfecerim. Nunc vero etiamſi id quammaxime poſſim, nollem tamen, non quod verba aut argumenta defutura eſſent, quibus me excuſarem, apud te praeſertim tot regionibus diſſitum; ſed quia cum non omnino culpa me poſſim eximere, velim tibi non deeſſe occaſiones, quibus labenti ſubinde amico poſſis ignoſcere. Noli tamen aut negligentiae aut parum ſincero affectui tribuere, ſi quid forte peccaverim. Neque enim proximis duobus menſibus per alios licuit mihi eſſe otioſo. Sed ſane fuerim talis, ipſa mea negligentia magni amoris indicium tibi eſſe potuit. Minus enim ſi amarem, non cum tanta ſecuritate peccarem. Sed ſpero non ex ſola negligentia patere affectum meum, neque opus eſſe ut pluribus illum perſuadeam. Nam erga te ſi affectum mentirer, nimium certe mentirer. Ex altero epiſtolio tuo, quod mihi ante quatriduum in manus venit, intellexi te Romam pergere, quo proculdubio jam veneris. Si Florentia aliquamdiu te detinuerit, diutius id factura eſt illa orbis metropolis. Bibliothecae ibi longe plures & melio-

liores, ima una Vaticana melior omnibus. Verum aditus forſan erit anguſtior. Tibi tamen ſpero patebunt, ſi non omnes, ſaltem plurimae. Farneſiana proculdubio jam aperta eſt, quae toto, quo Romae egi, tempore clauſa fuit; uti quoque illa Cardinalis de *Altaemps*, quas prae reliquis inſtructiſſimas eſſe arbitror. Jeſuiticam vidi, ſed vidi tantum. Nihil in ea ſingulare, quam libri aliquot a *Mureto* collati cum codicibus ſcriptis, an bona fide neſcio. Eſt inter eos Codex Apicii de re culinaria, vulgatis multo auctior & emendatior, cujus libentiſſime apographum habuiſſem, ſi per patres Collegii licuiſſet. Sed hoc non magni eſt momenti ratione eorum, quae ex aliis poſſis tibi comparare Bibliothecis, quarum notitiam accipies ex Cl. viris *Luca Holſtenio* & *Leone Allatio*. Neapolin ſi excurras, ibi videbis Bibliothecam *Sannazarii* in conventu S. Joannis Carbonarii. Praeeſt ei, niſi fallor, Pater quidam *Chryſoſtomus*, ad quem ab *Holſtenio* habui commendatitias. Inter eos libros eſt codex ſatis vetuſtus Varronis de re ruſtica, quem dolet non contuliſſe cum editis. Vidi quoque in eadem urbe pauculos aliquot libros Patrum Theatinorum, ſed nihil in iis boni, quam Frontinus de aquae ductibus integer, cujus a Cl. *Holſtenio* ſperamus editionem. Multos ibi invenies viros mediocriter eruditos, inter quos tamen recenſendi non ſunt tres [1] *Camilli*, *Glorioſus*, *Tutinus*, & neſcio quis tertius. Si conſpexeris [2] *Januarium Groſſum*, is plura anagrammata e nomine tuo eruet, quam in eo ſint literae. Id ferme ſtudium eſt Academicorum ea in urbe, qui ſe Otioſos vocant, & revera ſunt. Bibliothecam Proregis non vidi. Non me permiſit ſtudiis multum vacare amaenitas ejus urbis, quae omnium, quotquot uſquam vidi, longe eſt pulcherrima. Hoc & ipſe forſan non ſine ſtudiorum tuorum jactura experieris. Romam cum deſeris, Flaminiam proculdubio carpes. Non praeteribis utique Bibliothecam Urbinatem, quae hactenus tamquam intacta eſt. Senecam Tragicum a te Florentiae denuo collatum intelligo. Neque dubito, quin potiori diligentia id praeſtiteris, quam non licuerit Cl. *Gronovio* propter nimiam feſtinationem. Audio quoque Cl. *Bulialdum* multa Aſtronomica ex ea Bibliotheca depromſiſſe. Aveo ſcire an prodierit vita B. Perpetuae; cujus editionem parabat *Holſtenius*, item Tiberius Rhetor *Leonis Allatii*; & ſiquae alia melioris notae Romae excuduntur. Dolet per *Gaddium* non licuiſſe, quominus Martialem conferres. Spero te non neglecturum in alia ejus poëtae exemplaria inquirere. In Vaticano proculdubio aliquot invenies. Ego nullum in Italia contuli; quam Florentinum: Mediolanenſe inſpexi tantum. Vellem ſcire, an codex ille *Notitiae Imperii utriuſque*, qui in Vaticana exſtat Bibliotheca, ſit antiquus, & an multum differat a vulgaris. Quod ſi verum ſit, utinam aliquis vel quocunque pretio conductus ejus

con-

1 *Joannes Camillus Glorioſus* Philoſophus & Mathematicus, Profeſſor Patavinus; vide *Toppii* Biblioth. Neapol. p. 142. & *Nicodem* Addit. pag. 118. Alter *Camillus Tutinus* ſacerdos ſecularis Neapolitanus, qui propter ſatyrica ſcripta contra Hiſpanos coactus fugere Romam, ibi in miſeria obiit, *Toppii* Bibl. Pag. 55. Tertium puto *Camillum Peregrinum* fuiſſe, virum doctiſſimum, de quo idem *Toppius* pag. 55. & *Nicod.* addit pag. 55. & nos nuper in praefatione ad Tom. IX. Theſauri Italici pag. 3.

2 *Januarii Groſſi* obiter meminit *Toppius* pag. 105.

Digitized by Google

conferendi laborem velit ſuſcipere. Sed vix mihi perſuadeo id permiſſuros ejus bibliothecae cuſtodes. De Juſtino quod mones, non memini me videre codicem antiquum adeo inter libros Mediceos, & certe ſi vidiſſem, non praetermiſiſſem eum cum editis committere. De Nobiliſſ. *Donio* quod mones, illum non obtinere munus illud, quod credideram, gratias ago pro indicio. Neſcio quis mihi perſuaſerit. Et certe ipſe, dum haec ſcriberem, dubitabam. Utinam in eo non male conjecerim, non meo tantum ſed & publico bono. Legi poëmatia tua magna cum voluptate & deſiderio. Petis ut, quid de iis ſentiamus, perſcribam: verum cum nolis auribus tuis aliquid tribui, imperas nobis ſilentium. Nihil ego auribus tuis darem, ſiquid in iis minus fuiſſet laudabile: nunc vero cum id longe aliter ſeſe habeat, non debet operum tuorum perfectio obeſſe, quominus ſincerus tibi videar eſſe amicus. Sed non nos tantum muſas tuas merito admiramur, verum eas etiam probant delicatiſſimi faſtidii homines, quique non ſolent alia, quam ſua ſolum in pretio habere. Ego poſt Ignatium nihil in lucem dedi, niſi paucula quaedam in hiſtoria Patriae; cujus mihi ſcribendae onus impoſuere Ordines noſtri. Bibliothecam meam multis auxi MS. Emi illos, quos olim poſſidebat Medicus Reginae Bohemicae. Multos quoque accepi ex Germania, & plures exſpecto. Verum de eo coram aliquando, ut ſpero, garriemus. Interim, tu Heinſi Clariſſ. valetudinis tuae rationem habeas quam diligentiſſimam, & ſi e re tua fuerit, fac ut te ſpoliis onuſtum Italicis reducem quamprimum videre contingat. Amſtelodami CIƆIƆCXLVI. XIX. Decembris.

EPISTOLA. XIII.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Romam.

Non doleo, Heinſi clariſſime, periiſſe literas, quas tibi in Italiam diſcedenti exararam, neque enim quae in iis de Bibliothecis Italicis monueram, talia puto fuere, quin ea vel tua ſponte, vel etiam aliunde melius cognoſcere potueris; verum illud ex animo doleo eas, quoquo modo deperditas, viſas tibi fuiſſe neſcio quid friguſculi amicitiae noſtrae attuliſſe. Nam cum nihil mihi quidquam carius pretioſiuſque ſit amicitia tua, non poſſum non graviſſime ferre jacturam rei licet leviſſimae, & quae tamen tantum apud te potuerit, ut propterea minor tibi videar amicus. Num tabellarii incuria, an obitu *Reinſtii*, an vero alio caſu literae meae amiſſae ſint, neque *Vicquefortius*, neque ego dicere poſſimus: verum illud tibi affirmo, ſi quod literis non perlatis commiſſum eſt, literis poſſe emendari; licet non ſim ſcribaciſſimus, contentus amicos animo potius, quam voce coluiſſe: centenis tamen aliis dammum iſtud apud te libens repararem. Magna vero me adfeciſti voluptate, quod indicaveris te in-

Digitized by Google

cumbere coëmendis libris rarioribus, ſive editis, ſive etiam manu exaratis. Verum eorum, recte mones, magna Romae eſt penuria. Aliqua forſan erit copia Venetiis & Mediolani. Multum tibi propitiam habeas fortunam neceſſe eſt, ſi quid alibi reperias. Veterum cujuſcunque generis nummorum admodum ſum egenus; ſi quos tamen habeam, libentiſſime illos tibi concedam. Verum nihil me aeque adficit, quam quod inſcriptionum antiquarum ſtudio tenearis. Multum ego illis delector, quoniam major earum mihi uſus videtur, quam nummorum, licet iſtis plus debeant oculi. Pamphylianarum credo tibi apographum comparaveris. Erunt proculdubio inter eas aliquot pulchrae. Clariſſimus *Holſtenius* magnam jam copiam collegerat meliorum inſcriptionum, cum Romae verſarer, nec dubito quin interea temporis plurimum creverint. Innumeras quoque in unum congeſſit *Donius*. Illas mallem potius publico daret, quam vel Pandecten ſuum, vel Muſicam veterum, vel obſervationes de penula, quamvis & illis capiar. Efficias quoque apud Cl. *Holſtenium*, rogo, ut & ille tandem aliquando nobis det paſſionem B. Perpetuae, quam impenſiſſime omnes exſpectamus. Verum nunquid & alia ab eo habebimus? Gaudebo ubi quoque prodierint illa *Leonis Allatii*. Diu eſt, quod neſcio quis (niſi is ſit *Salmaſius*) mihi retulerat de *Bulialdo*, id, quod ad te ſcripſeram. Mirum cur *Junium Moderatum Nypſum* deſcripſerit, cujus tamen plura exemplaria, vel in ipſa Gallia, habere potuiſſet. Alia certe ex ea Bibliotheca comparare ſibi potuiſſet, quae nuſquam exſtarent. Majori credo delectu utetur in luſtrandis Graeciae Bibliothecis, ſi quae uſquam ſint. Quod Martialem contuleris Vaticanum, ago gratias, mi Heinſi, ago gratias. Si quid ego pro te poſſim, vel nunc, vel poſthac, utere opera mea pro arbitrio tuo. Epiſtolarum heroidum Ovidii, cujus Groningae exſtare ſcriptum codicem indicaram, nondum nactus ſum collationes. Credo amicum illum, a quo illas poſtularam, noluiſſe conferendi laborem ſuſcipere. Poſt menſes duos, niſi fallor, Friſiam adibo, & procurabo ut quoquomodo eas habeas. *Barlaeus* noſter Poëmata *Intemelienſis* Monachi recte accepit. An etiam reſponſurus ſit, neſcio. Verſatur ille in novo orbe, & brevi dabit librum de geſtis Comitis Mauritii in Braſilia, cui magnitudine cedat Livius ingens. *Holſtenio Allatioque* diu eſt quod miſerim exemplaria libri Parentis de vitiis ſermonis; uti etiam Ignatium meum, dubito, an jam ad eorum manus pervenerint. Curam eorum mittendorum ſuſceperat *Petrus Lambecius*, cognatus *Holſtenii*. Prodibit etiam intra aliquot dies liber Parentis de arte Poëtica. Neapolin credo jam videris, aut certe non diu exſpectabis. Commodius illa hoc tempore, quam aeſtate, adiri poteſt, quando reditus eſt periculoſior, propter neſcio quam aëris antipathiam. Pax non ita certa eſt nobis cum Hiſpanis, atque vos iſtic creditis. Longius ab ea forſan receſſimus, quam antehac arbitrati fueramus. Invident nobis Galli iſtam felicitatem. Obiit ante hebdomadem unam alteramque *Beverovicius* Medicus. *Boxhornius*, ut intelligo, mediocriter valet, & totus eſt in originibus Graecis Latiniſque e Friſia accerſendis. De Bibliotheca *Goldaſti*, quam Bremae venalem proſtare indicaſti, needum aliquid

re-

reſcire potui. *Rumſius* junior dixit mihi, te Lucanum MS. ab illo commodato tenere, illud nimirum exemplar, cui Gloſſae antiquae ad oram ſunt adjectae: dubito an recte meminerit. Vellem certior fieri. Apud *Holſtenium* vidi librum nummorum Siculorum *Philippi Parutae*. Vellem illum quoquo pretio comparares vel tibi, vel mihi. Ego tardius ad te ſcribo, quam debueram, quod per hebdomadem unam alteramque febricula laboraverim. Iterum de reditu tuo nihil mones. An inexſpectatus forſan aliquando ſupervenies, ut nos majori gaudio perfundas? Mihi certe, qui ſemper tui ſum memor, nunquam inexſpectatus aderis. Vale, clariſſ. Heinſi, & viros ſummos *Holſtenium*, *Allatiumque* plurimum ſalutes. Amſtelod. CIƆIƆCXLVII. VIII. Martii.

EPISTOLA XIV.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Neapolim.

NIſi te ita amarem, Heinſi clariſſime, ut nullus plane ſiniſtro cuidam affectui locus relinqueretur, multum equidem inviderem tibi delicias & oblectamenta, quibus nunc tantum non ad ſatietatem uſque frueris. Refers mihi Pauſilypum. Nempe ut & mihi memoria tam divini loci voluptatem aliquam concilies. Gaudeo tuam ſortem. Ego vero non poſſum ſine dolore meminiſſe tam ſacri nominis. Suavis eſt praeteritorum malorum recordatio: at vero ea, quae nobis jucunda aliquando contigerunt, animo revocare, id nunquam ſine moerore fieri poſſit. Hoc te ne nunc quidem latet, utinam tamen id reipſa etiam quamprimum experiaris; neque id eo, quod aliquid tibi imprecer mali, vel quod gaudia tua velim minui, verum ut ea diuturna ſint magis; imo perpetua. Quid enim ſi diutius moreris in oris iſtis felicibus non ſordebit tibi, huc praeſertim reverſo, ubi de omnium elementorum iniquitate jure conqueri poſſis? Rogo itaque ne iſta Parthenope, nec Mergelline, nec Circe, aut ſi quae aliae Campanae ſint Sirenes, ulterius mentem tuam excantent. Redde te tandem Patriae, Parenti, amicis, imo & tibi ipſi. Nec tamen tua tuorumque deſideria, tantum apud te poſſint velim, ut tempore hoc inopportuno te in viam des. Scio quam periculoſum ſit Neapolin relinquere hoc praeſertim menſe, ardente & coelo & ſolo. Exſpectandi erunt, niſi fallor, dies pluviales. Intermedium tibi interea tempus, ſat ſcio, non peribit. Moram iſtam compenſabit vel ſolus *Aruſianus Meſſus*, & forſan non ſolus. Multum tibi literati omnes debebunt, quod iſtum autorem e tenebris erueris. Meminit ejus alicubi in caſtigationibus ad Virgilium *Pierius Valerianus*. Quod in nummis antiquis conquirendis tam bona utaris fortuna, & hoc quoque tibi gratulor. Magno alioqui opus eſt judicio in diſtinguendis iſtis metallis ve-

ris a fictitiis, quos magno indies numero procudunt verpi iſti Romani, idque tanto artificio, ut ſaepe etiam peritiſſimos fallant. Multum quoque te amo, quod inſcriptionum copiam congeſſeris. Earum ego uſum potiorem duco, quam nummorum; licet illi plus oculos afficiant. Malum mihi adtuliſti nuntium literis tuis, quod Paſſionem B. Perpetuae non ita cito videbimus. Utiliſſima mihi eſſet ea hoc tempore, quo mihi quaeſtio eſt cum *Blondello* de veritate Epiſtolarum Ignatii. Oſtendi ei in omnibus eum eſſe nugatum, quae ad fidem earum epiſtolarum labefactandam in praefatione operis de Epiſcopis & Presbyteris ſcripſiſſet. Ubi iterum reſponderit, curabo ut ſcripta iſta ſimul excudantur, quo eruditi de illis judicent. Si meae quidquam preces apud Cl. *Holſtenium* poſſent, rogarem eum maximopere, ne nos ulterius tam pulcri & antiqui monumenti deſiderio excruciaret. Romam ſi revertaris, & Vaticanam iterum adeas, peto a te, ut inquiras, an illic habeantur Homiliae Origenis in Lucam Graecae. Si habeantur, quaeſo, ne graveris, inſpicere initium Homiliae Sextae, ubi Ignatii facit mentionem, & unicum tantum illum verſum deſcribere. Quoniam *Blondellus* propterea, quod iſtic Ignatius citetur, negat Homilias iſtas eſſe Origenis, ſed Ruffini, ſomnia ſua Origeni affingentis. Ego contrarium evincam, praeſertim vero, ſi poſſim verba ea Graece habere. Ex affine Ampliſſ. *Goeſio* intellexi, geminum te exemplar comparaſſe columnae Trajani; ſi alterum pro amico emeris, rogo ut tibi ego ſimille. Pretium vel affini tuo, vel cui placuerit, refundam. Patris iſtius Veneti libellum *Barlaeus* noſter ſe accepiſſe jam olim mihi dixit, quamvis primo ſubdubitaret. Ab aliquo tempore in magno verſatur periculo, ne in veterem ſuum incidat morbum. Nimium ad animum creditur revocaſſe obitum *Hooftii* dynaſtae Mudani, cujus amicitiam prae omnibus caram habebat. *Ramſio* non impune erit, quod Lucanum MSptum apud te eſſe commentus ſit. Si Neapoli etiamnum verſeris, plurimum meo nomine ſalvere jubeas *Nicephorum Meliſſenum*, & *Chryſoſtomum*, Patres Auguſtinianos, viros optimos & humaniſſimos. Si vero Romam reverſus fueris, officioſiſſime a me ſalutabis *Allatium Holſtenium*que, quibus propediem mittam librum Parentis de arte poëtica, & alia quaedam. Sin vero maritimo itinere Liburnum veneris, ubi Piſas & Florentiam videris, *Donio Gaudentioque* omnia mea officia deferas. Vale, Clariſſ. Heinſi, & me ames. Amſtelod. CIƆIƆCXLVII. XXV. Julii.

EPISTOLA XV.

ISAAC VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Venetias.

SI unquam mihi gratae fuere literae tuae, Heinſi Clariſſime, certe nunc quam gratiſſimae fuere. Magna enim eae me ſollicitudine liberarunt, cum

ex

ex iis te non vivere tantum, ſed etiam recte valere intelligerem. Nam quales proh Deum, & quam improbi huc de te rumores ſunt allati! quantos moerores & luctus illi mihi dediſſent, niſi prius aliter edoctus omnem plane iis fidem denegaſſem. Ante quippe jam certior eram factus ex literis, ad ſummum Parentem tuum ſcriptis, te Bononiam ſalvum ſoſpitemque perveniſſe. Tantum itaque non exhorrui, cum mihi narrarent etiam tuo ſanguine expiandam fuiſſe nequiſſimorum hominum rebellionem & inſaniam. Scias tamen me talia audientem non leviter fuiſſe commotum, utcunque enim aliter eſſem perſuaſus, talia tamen vel audire ſaltem non poterat non eſſe graviſſimum. Riſeris tu forſan vanam meam credulitatem, verum ſi etiam noveris, quam ſaepe plus poſſit apud amicum ſuſpicio, licet intempeſtiva, quam ratio & veritas, non certe riſeris. Ne itaque mihi tales unquam adferantur nuntii, nec mihi adfectus meus poenae potius fuerit, quam voluptati. Gratulor tibi adventum ad iſtos olim ſtrenuos Mileſios. Eorum urbs ſi exſpectationem tuam ſefellerit, meam certe non minus ſefellit. In carcere mihi ſomniaſſe videor, quamdiu illic fui. Literatum vel literarum amantem nullum plane inveni, niſi forſan duos vel tres (ſi bene memini) paedagogos famelicos, in quos ſi incideris, vae tibi. Martialem cum Vaticanis codicibus collatum, tibi & mihi periiſſe non doleo, nec ipſe, ſi te ames, dolere debeas. Voluptas, quam ex eo, quod ipſe evaſeris, concepi, non patitur, ut de jactura, quantumlibet magna, ſim ſollicitus. Agnoſco interim beneficium, mi Heinſi, agnoſco. Multum quoque tibi debeo, quod ita me vindices apud iſtos Italos, qui mihi ingrati animi vitium objiciunt. Apud nonnullos fateor vix me poſſim excuſare ſilentii, vellemque ſane aliter factum. Sed neque illi propterea me odiſſe debebant, ſi ego ſola mente animoque erga illos gratus hactenus fuerim. Tu meos noſti mores, etiam cum pudore meo, nec tamen propterea me odiſti. Ego vero ob id impenſius te amare cogor, quia non tantum malis meis moribus veniam des, ſed & aliis, idem ut agant, ſis auctor: garrulis nonnullis ſi non pari ſemper garrulitate reſponderim, non multum curo. Eorum ego amicitiam & inimicitias juxta aeſtimo. Unus item & alter fuere, qui ſi me comiter exceperint, beneque de me fuerint meriti, mox beneficium iſtud perdiderunt nimia loquacitate ſua, cui tamen ego nullam dederam occaſionem. In coëmendis libris Bononiae gaudeo, quod tam bona uſus fueris fortuna. De MSptis laceratis doleo. Sed tamen & inter fragmenta illa aliquid forſan bonae frugis inveneris. Venetiis proculdubio, ſi otium fuerit, invenies aliquid librorum, qui ad guſtum tuum faciant. Sed majora auſim promittere de Mediolano. Eſt ibi aliquis bibliopola *Bidellus* nomine, qui tantam habet librorum copiam, quantam alibi videre non memini. Is ipſe, niſi fallor, eſt, e cujus officina maxima pars Bibliothecae Ambroſianae eſt conflata. MStos tamen paucos, aut potius nullos, apud eum reperi. Sed tu, uti in omnibus, ita etiam hac in parte me felicior eris. Moraberis vero aliquanto diutius ea in urbe; nam & ſingulis diebus patet ingens illa Bibliotheca Ambroſiana, & invenies in ea, quae tibi, ut arbitror, placebunt. Vidi in ea exemplaria duo vel tria Martialis, quibus tamen

men non ſum uſus. Unum aliquot tantum locis inſpexi, doluitque quod non permiſerit tunc valetudo, ut integrum conferrem. Eſt quidem iſtud in charta ſcriptum, ſed tamen egregias ex eo lectiones haurire eſt. *Perottus*, qui bonam commentariorum ſuorum partem orae adſcripſit, etiam varias aliquas lectiones, ex aliis, ut puto, codicibus excerptas, addidit. An etiam bonae notae ſint alii Martialis codices, id dicere non poſſim. Vidi in illa Bibliotheca Quintilianum uncialibus literis deſcriptum. Libros vero Graecos ineditos innumeros vidi. Catalogus codicum, qui exſtant, ab imperito contextus eſt, cum vix tertiam librorum ſcriptorum partem contineat. Eſt etiam illic MStum Rufi Feſti Avieni Periegeſeos, cui additur Ora ejuſdem Maritima, quam noſti, ſenariis conſcripta. Vellem, ut horulam unam collocares huic poſtremo ſcripto conferendo. Licet codex ſit chartaceus, aliquid ſaltem bonae frugis inerit. Eſt in eodem volumine, niſi fallor, Gratius Poëta, & neſcio quae alia. *Holſtenius*, quantum ex literis tuis poſſum colligere, videtur morem ſuum priſtinum ſervare, & mirum in modum amans eſſe quietis & otii. Cognatus ejus & haeres, *Petrus Lambecius*, qui nuper lectiones varias in Gellium dedit, ad Romanam ſeſe recepit Eccleſiam. Nunc altercantur de eo *Sirmondus* & *Mileterius*, quorum iſte prior cupit, ut Jeſuita fiat, alter mavult potius, quam hoc fiat, ut ad priorem revertatur haereſin. Literas tuas ad Clariſſimum *Gronovium* prima, qua potui, occaſione tranſmiſi. Vocatus ille fuerat ad Profeſſionem Hardervicenam, invitatus illuc ſtipendio mille florenorum. Sed poſtquam Daventrienſes tantumdem illi polliciti ſunt, mavult non migrare. Dolet ipſum excidiſſe ſpe edendae Annae Comnenae. Exemplar enim illud MStum, quod tranſmiſerat *Holſtenius* ad *Puteanos* fratres, obtinuit ab illis *Pouſſinus* quidam Jeſuita Toloſas, cum non huic, ſed *Gronovio* noſtro tradere debuiſſent. Panegyricum, quem edidit ad Principem Arauſionenſem, nondum potui vidiſſe. Accepit pro eo munus ſatis liberale. Scire velim quid in Italia judicent de libro *Samuelis Bocharti* de Coloniis Phoenicum & poſteritate Noachi. Tanti fieri audio Pariſiis, ut ipſi illi, qui amiciſſimi ſunt *Salmaſio*, judicent illum unum eſſe librum, cui ipſe debeat invidere. Audio *Petavium* ſcribere contra illum. Cathedram Bononiae tibi oblatam intelligo. Sed illa nimium anguſta fuerit pro meritis tuis. Gratulor itaque, quod recuſaveris. *Boxhornium* noſtrum nemo quiverit revocare ex iſto Scythiae eremo, non ipſe tuus Pater, qui illum mallet potius ἀποσκυθίσαι. Totus eſt in laudibus Barbariſſimae gentis, quaeque nihil hominis habet, praeter figuram. Ait illos non in terris tantum latiſſimum obtinere imperium, ſed & in coelis longe lateque dominaturos: facilius enim eo poſſe penetrare integram legionem Scytharum, quam unum vel Florentinum vel Neapolitanum, quibus totis ſaeculis vix unus naſcatur pius. Venetiis diſceſſurus, non opinor, moraberis in urbibus illis, per quas eſt tranſitus Mediolanum euntibus. Videbis ibi Livii, Pliniorum, Catulli, & iſtius Principis poëtarum natalibus nobiles urbes. Hae manent, illi olim fuere. An ea loca effoeta ſint poſt tantos partus, vel an etiamnum ſimilia producant ingenia, de eo aliquando coram. Bibliothecas me-

meliores nullas, ut opinor, in hoc tractu invenies, niſi forſan aliquae lateant apud importuoſos homines. Mantuana olim eſt direpta a Germanis, a quibus mox redemta fuit paucis aliquot muſti amphoris per Anglos nonnullos, qui praedam eam ſecum avexerunt. Sed & Mediolanenſem Bibliothecam hoc modo creviſſe arbitror. Si tibi tales occurrant praedones, quibus tam care poſſis vinum vendere, proculdubio oenopola fias. [1] Epiſtolae iſti Scioppianae, de qua ſcribis, reſpondebit Pater in ſecunda parte de vitiis ſermonis. Sed modeſte, neque enim ſcorpiacum reponet. Ante aliquot dies prodiit liber parentis mei de arte Poëtica. Mitterem tibi exemplar, ſi crederem id tibi gratum fore. Sed quorſum id facerem, niſi ut remitteres? Pro literis Clariſſ. *Donii* ad me miſſis gratias ago maximas. Reſcribam ei proxima occaſione, quoniam nunc tempus non patitur, ut ei dem apographum quarumdam notarum ex quodam libro MSto. Boethii de Muſica. Tu vero, Vir Clariſſime, ſi quos mei memores invenias, eos plurimum meo nomine ſalutes, & id quod facis, me amare pergas. CIↃIↃCXLVII. Kal. Nov.

1 Credo intelligi *Scioppii* animadverſiones in *Voſſii* librum de vitiis ſermonis, Ravennae Anno 1647. & Amſtel. 1666. editas, inſcriptas *Matthaeo Defendio*; *Voſſium* reſpondiſſe non reperio.

EPISTOLA XVI.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Venetias.

ANte geminas hebdomades miſi ad te epiſtolam bene longam, Heinſi Clariſſime, eodem vero tempore etiam altera tua epiſtola ad manus meas pervenit ſcripta Patavii XVI. Octobris. Pro illa, quae prius mihi fuit reddita, gratias egi proximis literis: pro altera nunc id ipſum ago. Interea etiam accepi literas *Gronovii* noſtri, tibi exaratas, quas cum ſuperiori hebdomade mittere animus eſſet, intellexi affinem tuum ampliſſ. domo abeſſe. Veritus itaque ne, ſi alteri traderem, minus tibi perferrentur, uſque in hunc diem diſtuli eas tibi mittere. De lucernis *Smetii* nihil ad me reſcripſit *Gronovius:* ſed, credo, ipſe in ſuis ad te literis ea de re agit. Mitto reſponſum ad Epiſtolas *Donii* & *Caroli Dati*, quas tuo beneficio acceperam. Spero te non in ſequiorem partem interpretaturum, quod eas hoc eodem involucro incluſerim, teque rogem, ut ſiquando ad alterutrum ſcribas, ſimul quoque meae perferantur. Si commodam aliquam ſcribendi Florentiam occaſionem perſpexiſſem, gravis tibi & moleſtus non fuiſſem. Librum *Donii* de Muſica tardius, credo, accipiam, nec tamen ideo minus erit gratus. Aveo videre muſas tuas Italicas, Pauſilypum dico, & Epicedium in Poëtam illum Florentinum, de quo ad me ſcribit *Datus*. Verum de his alias, nunc rogo ut excuſes brevitatem: & boni conſule, quod tam paucula verba tanto pretio redimere cogaris. Amſtelodami. CIↃIↃCXLVII. XV. Novembris.

Digitized by Google

EPISTOLA XVII.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Venetias.

MAjori cum affectu quam voluptate legi literas tuas, Heinſi clariſſime. Non permiſerunt tot ac tanta funera integro me, uti ſolebam, frui gaudio. Movit me obitus *Servii*, *Nicii Erythraei*, aliorumque, quorum vidi ſcripta nonnulla: quoniam tamen neque literis, neque aliter, familiaritatem cum iis colui, ideo mihi facilior viſa eſt jactura eorum, quam *Donii* noſtri, cujus funus caeterorum omnium inſtar fuit. Nullum inter Italos novi, in quo tantus candor & doctrina concurrerent; nemo etiam erga me fuit humanior. Non ſolum benevole & peramanter me in aedibus ſuis ſemper excepit, ſed & ipſe quoque ſaepius me inviſit, & in villam amoeniſſimam abduxit, & aliquamdiu detinuit. Non poſſum itaque non ex animo dolere fatum viri optimi & eruditiſſimi, quique etiam ho: nomine carior mihi eſt, quod te magni feciſſe intellexerim. Utinam ipſi per fata licuiſſet abſolvere opus illud inſcriptionum, quod non poſſim dicere, quanto deſiderio videre expetam. Non dubito quin id quamprimum daturus ſit praeſtantiſſimus *Carolus Datus*, modo Florentiae typographum poſſit invenire. Quod ſi minus procedat, ſaltem in his terris non deerunt, qui talem theſaurum in lucem protrudant. Vix autem ambigo, quin tantum facile valeas apud *Cl. Datum*, ut alterutrum praeſtet. Vidi etiam aliquot inſcriptionum ſpicilegia apud *Holſtenium*, ſed ab illo nihil poſthac ſperandum. Differt ille, credo, omnia ſua in adventum Meſſiae Judaeorum. De *Plempii* obitu miror quis tibi indicarit. Reliquit ille quidem pro tempore ſuos Lovanienſes, ſed nondum inter mortales eſſe deſiit. Inde proculdubio natus error, quod aliquis ad te ſcripſerit Lovanio Plempium diſceſſiſſe. Agit ille, niſi fallor, medicum Monaſterii apud Legatos Hiſpanicos. Verum apud nos *Barlaeus* ante biduum morte repentina exſtinctus eſt. Vides itaque non in Italia ſola mortem graſſari inter viros doctos. Sarcinarum tuarum cauſa, quas Neapoli reliqueras, & ego ſollicitus ſum: vereor ut illae ſint direptae, praeſertim ſi in Romerianis fuerint aedibus. Quamvis ipſe *Romerus* ad mercatores noſtros ſcripſerit, leviſſimum ſeſe perpeſſum eſſe damnum, aut potius nullum. De quo tamen multum hic dubitatur, cum probe norint, quanto in eum odio plebs flagrarit ob conducta vectigalia. Avidiſſime omnes hic ſcire deſideramus, quemnam tandem exitum habitura ſit tragoedia haec, quae in iſta urbium pulcherrima non fictis perſonis luditur, cujuſque tu principiis interfuiſti. Quis credidiſſet ex corbe pomaria talem ſubito potuiſſe naſci rempublicam? De *Scioppio* quod novas iterum ſimultates quaerat, miror maxime. Uti iſte homo vivens timuit ſemper, ut quem amicum haberet; ita etiam moriens cavere videtur,

Digitized by Google

detur, ne quis ipſi poſt mortem ſit amicus. Bene vero actum, quod muſas tuas Auſonias inſcripſeris viro egregio & vere generoſo, *Caſſiano* a *Puteo*. Gaudeo, cum video inſignia quaeque opera inſignibus dedicari viris. Pati vero vix poſſum viros quoſdam etiam eximios, qui, ut aureos aliquot acquirant, inſulſis neſcio quibus, & non tantum aeterna, quam tribuunt, fama, ſed & vita, qua fruuntur, indigniſſimis monſtris, labores ſuos inſcribunt. Hoc quoque ſcio, te inter omnes iſtos perſonatos moriones, quos tempore hoc quadrageſimali viſurus es, ne unum quidem *Caſſianum* repertiurum. Verum quid de Bibliotheca Veneta, concediturne libertas ejus adeundae? Vix arbitror. Non poteris belluam iſtam expugnare, bibliothecarium ajo, hominem & in literis, & in omni vita plane rudem & barbarum. Tales aſinos paſſim in Italia lyrae admovent, & bibliothecis praeficiunt. Cauſſam nondum adſecutus ſum, credo tamen aliquam ſubeſſe: neque enim Principes Italiae, ut ſunt acuti, fruſtra aliquid faciunt. Alexiadis edendae occaſionem indignatur quidem *Gronovius* noſter ſibi praereptam, neſcit tamen in quos facinus iſtud ulciſcatur. *Puteanos*, Jeſuitas, *Holſtenium*, *Lambecium*, omnes ſuſpectos habet. Sepoſuerat opus hoc ad ultimam aetatem, & decreverat omnibus eruditionis ſuae floſculis illud quam ornatiſſimum reddere. Dicit tamen ſe propterea nolle ſeneſcere. Adfuit nobis aliquamdiu, herique demum diſceſſit. Rogabam eum, ut aliquid mihi literarum ad te relinqueret, ſed negabat id fieri poſſe, niſi prius viſa epiſtola tua, quam ego Daventriam miſeram, ignarus de diſceſſu ejus. Sed promiſit ſeſe quamprimum tibi reſcripturum. Epiſtolas, quas ad *Donium Datumque* ſcripſeram, miſeris proculdubio: verum illae priores inutiles erunt magno meo cum dolore. Vellem itaque ut remitterentur, vel ſaltem gratia folii cujuſdam, quod ex libro quodam MSto. excerpſeram. *Blondellus* ſcripto meo pro Ignatio non reſpondit. Rogavitque me *Sarravius*, ne ulterius virum optimum vexem, cum tamen nihil acre in illum dixerim. Sed haec hactenus. Clariſſimum *Rhodium* plurimum meo nomine ſalvere jubeas. Vale clariſſime & eximie vir. Amſtelodami CIƆIƆCXLVIII. XXVIII. Januarii.

EPISTOLA XVIII.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Venetias.

ANtequam prioribus tuis reſponderem, etiam alterae mihi perlatae ſunt a te literae, Heinſi clariſſime. Quum enim hebdomadem unam alteramque Lugduni & Hagae abfuerim, facile, ut ſpero, ignoſces, ſi nunc demum officio meo fungar. Dum ibi moror, legi poëmatia tua in Italia a te ſcripta & edita, quae mihi ſummus tuus pater communicavit. Nunquam ego aliquid a te non magnum & ingenio tuo digniſſimum exſpectavi. Lectis vero iis,

Digitized by Google

omnem fateor ſpem & exſpectationem longe ſuperaſti. Non miror in illis verſuum concinnitatem & euphoniam, non rerum pondera & ſententiarum acumina, non denique ſermonis Latini elegantiam & nitorem, ſed omnia ſimul. Pereant lutulenti iſti urbis lutoſae magiſtri, qui gentis noſtrae carmina cereviſiam olere mentiuntur; cum tua nihil, niſi Veneres, Gratias & venuſtates ſpirent. Ipſi vero ſcribunt carmina luto ſuo lutoſiora, aqua, quam bibunt, frigidiora, & ſcriptoribus ſuis fatua magis & inſipida. Nec tamen omnes urbis iſtius poëtas culpaverim, nec laudaverim omnes noſtros. Habent enim & illi, quos ſuſpiciam, *Menagium* alioſque: habemus & nos *Plantam* & *Boyum*; ſed ut quorundam laus caeteros culpae non eximit, ita nec paucorum crimen omnibus impingendum eſt. Sunto illi quod voluerint: tu vero, mi Heinſi, eſto ſemper & patriae tuae gloria, & malevolorum invidia. Menſe Martio demum te Venetos relicturum fuiſſe, ſatis potuiſſem conjicere, etiam nullo indicante. Operaepretium enim fuerit cum bacchantibus illis ſimul quoque bacchari aliquantiſper. Eodem quoque tempore, niſi fallor, nempe bacchanalibus exactis, & ego Mediolanum olim me contuleram, ſed me gravis morbus in itinere oppreſſit, quem an aeſtus ſolis, quem intenſiſſimum illis diebus perſenſi, abjecta praeſertim umbella; an vero non bene ſervata adtulerit diaeta, ne nunc quidem ſatis dixerim. Illud interim certo ſcio, me in popina neſcio qua Venetiis diu ſatis haeſiſſe inter Germanos quoſdam & Anglos, id eſt inter famem & ſitim, nec alii rei quam ventri & gulae operam dediſſe. Neque hoc eo refero, quod periculum tibi ſit a ſimili conſortio, verum ut exemplo meo monitus, valetudinem tuam ſemper cures, ne tibi ob immoderata ſtudia contingat id, quod mihi ex nimio cibo potuque contigerit mali. Scio enim nunquam te eſſe otioſum, etiam cum maxime videris. Ne mediis quidem Bacchanalibus aliter te quam carmine luſiſſe exiſtimo. Proculdubio autem dedere ea argumentum vel hymno vel Satyrae alicui. Verum nonne etiam elegia aliqua celebraſti jacturam nobilis iſtius capillorum ſtructoris *Campanii*, nuper admodum in finibus Venetorum a Turcis capti, & inter regia Regis Byzantini ſcorta emancipati, ut & officio eſſet Gallus, qui Gallus eſſet natalibus? Tumulum certe & epitaphium merentur partes illae, quibus olim, ut audio, multum valebat. Norunt hoc Principes Galliae matronae, norunt Polonicae; & etiam nunc, poſtquam ipſe non unam ob cauſam factus eſt inteſtabilis, ſi velint, poterunt teſtari. Quod ſarcinas tuas Neapolitanas recuperaturum te ſperes plurimum gaudeo. Utinam & bona aliqua fortuna Martialem tibi mihique reddiderit. Male ſit nequiſſimis furunculis, qui eum tibi ſublegerunt; utilior illis & convenientior reſtis aut laqueus erat futurus. Sed tamen everſo Neapoli Hiſpanorum imperio, & indulta priorum criminum venia, forſan eum poſſis recipere, cum illum tuto poſſit reſtituere, qui abſtulit. De antiquitatibus Veronenſibus quod monueris, gratiſſimum fuit. Vidi olim opus hoc, antequam excuderetur, tabularumque, quae librum exornare debeant, ſatis recordor. Bene vero actum, quod *Datio* auctor fuerit, ut inſcriptiones *Donii* quamprimum in lucem protruderet. Quod ſi poſſis efficere, ut auctaria illa Holſte-

ſteniana una excudantur, multum ſane effeceris. *Pyrrhi Ligorii* nomen mihi notiſſimum eſt, ſcriptaque ejus nonnulla habeo. Tomos illos inſcriptionum, qui in Bibliotheca Farneſiana exſtant, ſaepius apud *Holſtenium* vidi, & ipſum maximam longe partem inſcriptionum ſuarum iis debere, & ego olim animadverti. Verum auctor non ſim, ut tot ſimul opera jungas. Difficulter enim reperietur typographus, cum libri magni non nimium ſint vendibiles. Opus *Donii* vel ſolum ſatis juſtae erit molis, & ſi invenerit typographum, qui id velit excudere, non deerunt, qui auctaria & ſpicilegia velint edere. Scis quam vili olim proſtiterit pretio labor ille *Gruteri*, qui nunc tam care divenditur, cujus rei recens admodum apud typographos eſt memoria. De inſcriptionibus, quas habeat *Sixtinus*, nihil certi potui; ejus enim verbis non multum fido. Noſti hominem, ſi non de facie, ſaltem ex relatione *Gronovii* noſtri. Erit ſane quod gratulentur ſibi eruditi, ubi vir iſte ſupremum clauſerit diem; reviviſcent enim multa egregia ſcripta, quae nunc ſecum ſepulta ſervat. Sed ipſum longaeva manet aetas, quod cum multis inſanis commune habebit. De morte *Boxhornii* non miror adeo conſtantes in Italia fuiſſe rumores. Miraculum multis videtur, quod vivat, cum deſperatiſſimo morbo per integrum annum decubuerit. Fumo, ut ſcis, ſemper ille vixerat, fumo quoque revixit. Ceſſerant medicorum remedia, ceſſabat omnis ſpes, jamque ultima ei hora denuntiata fuerat; & ille hauſtu iſtius herbae novum quaſi ſpiritum concepit, medicos omnes eluſit, omneſque aegritudines, imo ipſam etiam mortem ſolo odore pelli poſſe oſtendit. Correctiones tuas in Martialem probo, multumque etiam propterea te amo. *Holſtenius* quum ſenis tuis literis nullum repoſuerit reſponſum, fecit, quod facere ſolet. *Donio* olim noſtro, aliiſque ipſum hoc contigit. Si velis, ne tale poſthac crimen committat, una id tantum via poſſis efficere, nempe ſi nunquam amplius ſcripſeris. A Venetis ne ultra aliquid exſpectes. Magno credo illi beneficio te adfectum eſſe putant, quod eorum Bibliothecam ſemel videris. Mediolani omnia tibi ex animo fluent, praefecto praeſertim ei Bibliothecae reverendo *Bernardino Ferrario*, viro humaniſſimo, & Italorum omnium longe doctiſſimo. De libris quibuſdam in ea Bibliotheca alias ad te ſcripſi. Sed de his, cum Mediolanum veneris, fuſius. Vale, clariſſime & amiciſſime Heinſi, & *Rhodium* virum clariſſimum, plurimum meo nomine ſalutes. Ejus in cauſa ſi quid poſſim, faciam quam libentiſſime. Amſtelodami CIↃIↃCXLVIII. XII. Martii.

EPISTOLA XIX.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

QUod augur optimus fuerim, nec fruſtra metuerim, vellem ſane aliter factum, Heinſi clariſſime. Malim ego non eſſe augur, quam tibi, tuique ſimili-

milibus amicis (ſiquos tamen ſimiles habeam) futuri aliquid mali praedicere. Cavebo, ne in poſterum idem contingat; fauſta omnia & felicia tibi praedicam, quorum vel ipſa expectatio ſit jucunda, tumque demum optimum me vatem cenſeas licet, eum optima & gratiſſima tibi praenuntiavero. Jam vero antequam literis tuis certior fierem, etiam ampl. adfinis tuus aliquid de morbo tuo indicarat, qui me admodum perculit, quoniam perſuaſus eram a Parente tuo, bene te valere, dudumque Italiam reliquiſſe, ac propediem ſe literas tuas e Gallia exſpectare, neque enim reſciviſſe eum arbitror, te adverſa uſum eſſe valetudine. Male ſit iſtis prandiis Venetis, quae tantum tibi faſtidii adtulerint. *Mariotti* nomen pene exeiderat. Sed unde iſti homini tanta ſaturitas, qui ante paucos annos aeterna fame tabeſcebat. Saepius mihi miſerationem movit, ſaepe etiam riſum. Aderat ei ut plurimum alius quidam paedagogus brevior, qui Longinum Italice vertit, ſed multo politior illo & minus turbulentus, quique tantum mihi profuit in emendis bonis libris, quantum alter ille obfuerit. Sed quid factum de libro, quem *Mariottus* iſte ſcribere coeperat adverſus hiſtoriam Tridentinam Patris *Pauli?* an tandem reſipuit? Vides tamen quid non audeat ſupercilium paedagogicum. Ambroſiana proculdubio tibi bibliotheca placuit, propter multitudinem librorum & facilitatem aceeſſus. Non ſoli, credo, Ovidio impenderis bonas iſtas horas, quas in ea tranſegeris. Rogaſſem te, ſi paulo maturius mihi in mentem veniſſet id, quod nunc peto, ut mihi procurares verba illa, quae de Joanna Papiſſa habentur in eodice quodam MS [1] Anaſtaſii Bibliothecarii, vel potius Damaſi Papae (ut in veteribus libris vocatur) quem in ea bibliotheca olim vidi. Dixeram *Sarravio*, *Blondello* aliiſque vitam ejus Papiſſae haberi etiam in hoc codice Ambroſiano; nunc vero quoniam quaeſtio illa, fueritque ſcortum iſtud nec ne, a multis agitatur, & video fidem meam in dubium vocari, te ex animo rogo, ut paucula illa verba mihi tranſmittas. Quod ſi Mediolano diſceſſeris, quod verum eſſe arbitror, quid obſtat, quominus etiam opera alicujus amici ea poſſis procurare, cum certo ſciam, neminem eſſe Mediolani, qui te norit, ac non libentiſſime tui ergo id ſit facturus. Ego quamobrem non hoc ipſe exigam ab amicis Mediolanenſibus, cauſas habeo graviſſimas, quas alias explicabo. Spero etiam te contuliſſe Rufi Feſti oram maritimam, quod unice a te poſtularam, praeſertim cum is paucarum ſit labor horarum. Literas Clariſſ. *Gronovii*, quas ante duas fere hebdomades miſerat, propter abſentiam ab urbe, nunc demum tibi exhibeo. Intra paucos dies in Brabantiam tendo. Tu interim per Galliam reditum tuum maturabis, ita aliquanto invicem erimus propiores. Felicem illum diem, quo alter alterum dextra poſſit contingere, quod ut quamprimum fiat, hoc votum eſt tui ex animo Iſaaci Voſſii. Amſtelod. CIƆIƆCXLVIII. III. Kal. Quint.

1 De hoc ſaepe Sarravius in Epiſtolis. verba Anaſtaſii ex codice Regio exhibet Epiſt. CXXXVIII. Vid. & Ep. CLXXVIII.

EPI-

EPISTOLA XX.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

CUm heſterno a nobis die diſcederet *Gronovius* noſter, excidit neſcio quomodo, ut ſcripta illa, quae a te habeo, cum reliquis ejus ſarcinis compingerem, quod & ille permiſiſſet, & ego libentiſſime praeſtitiſſem. Nunc id uno die ſerius ago, gratiaſque ſimul refero quam maximas. Pauca ſunt ea, quae nos habemus ejus generis ſcripta, parva quoque ſunt illa, quae a me proficiſci poſſint, officia, qualiacunque tamen ea ſint, non opus eſſe puto ut tibi offeram, cum abunde tibi conſtare putem, me meaque omnia non tua minus eſſe, quam noſtra. Salutem rogo plurimam magno parenti tuo, & eximio hoſpiti dicito. Vale, vir clariſſ. & me ames. Amſtelod. CIƆIƆCXLVIII. XIX. Nov.

Vellem per unum alterumque diem uti Virgilio, quem cum Mediceo codice contuliſti. Si illum per Cl. *Gronovium*, vel quacunque alia occaſione mihi tranſmiſeris, ſummopere me obſtringes. Iterum vale, vir eximie.

EPISTOLA XXI.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

VEnit ad te, Heinſi clariſſime, Magni *Caſauboni* [1] filius natu minor, Principi Walliae a Secretis. Deſiderat is & ſummum parentem tuum, & te quoque videre & ſalutare. Non auſim tantum tibi nomen commendare, tum ne praeſumtuoſus tibi videar, tum etiam quod opus non eſſe putem tibi commendare illum, quem vel ob hoc ſolum commendatiſſimum fore ſcio. Ante biduum remiſi tibi Aruſianum Meſſum, & annotata in Avienum, cum altero illo MSto, quem mihi communicaveras. Spero te eos recepiſſe. Poſtulabam quoque eo in epiſtolio, ut mihi concederes per unum alterumque diem Silium tuum Italicum, quem cum codice MSto. contuliſti. Nunc vero id ipſum etiam atque etiam rogo, & excuſatam habeas peto libertatem meam, quod cum non poſſim de te bene mereri, porro me tamen tibi obſtringere deſiderem. Vale, vir eximie, & ſalve a tuo plurimum Iſaaco Voſſio. Amſtelod. CIƆIƆCXLVIII. XXVIII. Novemb.

1 An ille ſit *Jacobus*, quem Cl. Almelov. in vita Caſauboni ultimam prolem facit, neſcio, neque aliunde quidquam de hoc filio mihi conſtat, neque Almelovenius, praeter natales ejus, quidquam narrat.

Digitized by Google

EPISTOLA XXII.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

NOn opus eſſe arbitror, Heinſi clariſſime, ut multis ſilentii mei rationem tibi reddam, cum comperta mihi ſit humanitas tua, habeamque nunc cauſſas juſtiſſimas, quibus me apud te poſſim purgare. Ab eo enim tempore, quo a te diſceſſi, continuis incubui itineribus, donec in hunc tandem locum, unde nunc ad te ſcribo, perveni. Vix autem hic depoſueram laſſitudinem, quam ex via contraxeram, cum mihi nuntiatus fuit triſtiſſimus Parentis mei obitus, qui me ita adfecit, ut nihil minus cogitarim, quam de literis ad amicos exarandis, quas ſi ipſe eo tempore ab iis accepiſſem, fuiſſent ſane maximo mihi ſolatio. Sed amicis forſan ad me ſcribendi defuit occaſio, mihi voluntas; non quod non ſemper velim eſſe officioſiſſimus erga illos qua rebus, qua verbis; ſed quia iniquum videbatur, eos, quos impenſiſſime amarem, doloris mei facere participes; ſufficere enim arbitrabar, ut ſolus lugerem. Nunc autem licet recente adhuc luctu, ad veterem redeo ſcribendi conſuetudinem, idque non tantum ſponte mea, ſed & jubente Sereniſſima Regina, quae, ut miro omnium ſtudiorum deſiderio tenetur, ita imprimis poëſi delectatur. Quantum ea in arte valeas, jam ex aliis cognovit; vult tamen etiam ipſa tua videre poëmata, exiſtimatque ſeſe in illis dignum tanto patre filium eſſe reperturum. Mittas ea ergo rogo prima, quae ſeſe offerat, occaſione, & conſequeris gratiam Sereniſſimae Regiae Majeſtatis. Non autem vult, ut carmen aliquod in laudem ſuam mittas, ſed ea poëmata, quae jam olim Pariſiis & Patavii edideris. In quo quidem an parendum ſit Majeſtati ejus, tuo relinquo arbitrio. Id tantum tibi adfirmo, ſi Principem hanc noſſes, habiturum te ampliorem carminibus materiam, quam tibi unquam contigerit vel contingere poſſit; nam neque majus, neque amabilius, neque divinius quidquam toto orbe reperiri poſſe exiſtimo. Vale, vir clariſſime, magnumque Parentem tuum plurimum meo nomine ſalutes. Animus erat etiam ad *Gronovium* noſtrum ſcribere, ſed tempus non patitur, ut id nunc faciam: rogo itaque, ut ei ſignifices, illum commendatiſſimum eſſe Sereniſſimae Reginae, eamque ſummopere exſpectare ejus Senecam. Sed & hoc quoque pene, mi Heinſi, exciderat, deſiderari quoque ab ea editionem Ovidii tui & Claudiani, magis tamen Ovidii, quem unice deperit. Iterum vale. Stockholmiae CIↃIↃCXLIX. ſcripſi celerrime. Kal. Maj. CIↃIↃCXLIX.

EPI-

EPISTOLA XXIII.

ISAACUS VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

TArde admodum literas & poëmata tua accepi, Heinſi clariſſime. Ex quo enim ad te ſcripſeram, tres fere abierunt menſes, antequam ea huc perlata ſunt. Tradiderat ea affinis tuus *Appelbomio*, is autem commiſerat nobili Suedo, ille iterum nautae; ita dum multorum contrectantur manibus, moram non exiguam in itinere paſſa ſunt. Ut vero mihi redditus fuit faſciculus ille, obtuli ſtatim ſereniſſimae Reginae carmen, quod mittis, moxque etiam alia tua poëmata. Admodum autem ea placuerunt incomparabili huic heroinae, & quamvis recentium poëtarum carminibus valde mediocriter delectetur: continua enim Graecorum Latinorumque veterum lectio reddunt eam nimium delicatam, tuas tamen Muſas non benigniter tantum excepit, ſed & legit, & laudibus non vulgaribus extulit. Gratiſſimum itaque ſibi fore ſignificavit, ſi, quod in literis tuis promittis, facias quoque, praeſentemque te aliquando ſiſtas: ipſa viciſſim beneficentiam benignitatemque ſuam pollicetur, facturamque, ne unquam ſuſcepti itineris poenitentiam habeas. Sed quid opus eſt iter tuum differre in feſtum coronationis? Integer exſpirabit annus, antequam tempus iſtud adveniat. Adeone tibi breve hoc intervallum videtur? Si noſſes divinae illius Principis virtutes, aliter ſane faceres, vel hoc ipſum ſpatium carum te reddere poſſet. Praevertas itaque tempus iſtud praeſtitutum, atque ita exiſtimes, adventum tuum, quanto fuerit celerior, tanto quoque gratiorem fore ſereniſſimae Reginae. [1] *Paganinum Gaudentium* in Italia obiiſſe moleſte fero. In multis negotiis utilis mihi eſſe potuiſſet impoſterum opera illius viri. *Spanhemii* quoque mortem ex animo doleo. Multum in eo perdidit Academia veſtra, ſed tamen, ſi verum ſit, quod intellexi, *Bouchartum* venturum, non minor debet eſſe laetitia de tanto ſucceſſore, quam luctus de fato alterius. Claudianum tuum brevi lucem viſurum eſſe ſane gaudeo. Senecae quoque Gronoviani editionem quod urgeas, & hoc quoque gratum eſt. Non poſſum dicere, quam auctores illos avide exſpectem, uterque enim & ingenio & eruditione veſtra jamdudum indigebat. Multum quoque tibi debeo pro officiis praeſtitis matri meae, & pro luculenta voluntate minuendi dolorem noſtrum, quam in literis tuis oſtendis. Et tibi quoque, mi Heinſi, ſi quid unquam injucundum contigerit, ne deſint, rogo, qui te tam bene ſolentur. De gemmis & nummis Cardinalis *Boncompagnii* comparandis ſerio cogitavit Regina. Sed hoc tempore neminem habet in Italia, qui res ſuas agat. Italis autem quis tale negotium

1 Vid. Epiſt. Gronov. CCCLXXIII. de eo legenda Naudaeana pag. 90. & addit. pag. 212.

gotium committat? Interim ſi ſine fraude & fallacia poſſit comparari iſte theſaurus, adfirmavit ſeſe emturam. Poſſet hoc negotium pulcre curari per *Caſſianum a Puteo*, cujus viri probitas & generoſa indoles etiam hîc eſt notiſſima. Bene autem feceris, ſi iſtius Muſei indicem tibi comparaveris, quem huc tranſmittas. Si alicubi in Italia Bibliothecae librorum manu ſcriptorum exſtant venales, & hoc quoque explores, rogo. Sed hîc cogor abrumpere, plura itaque alias. Vale, clariſſime vir, & maximo parenti tuo omnio mea officia offeras. Holmiae. XIV. Aug. CIƆIƆCXLIX.

EPISTOLA XXIV.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Hamburgum.

GAviſus ſum plurimum, ita ex animo proceſſiſſe iter tuum, ut bidui ſpatio Norcoppingam adtigeris. Spero reliquum, quod ſupereſt viae, ſimili te celeritate & fortuna abſoluturum. Et jam forſan, dum haec ſcribo, non longe a Dania abes. Quod ſi ſit, & ſane exiſtimo, neſcio an te meae literae in via poterunt offendere. Neque enim diu, ut opinor, aut Hafniae, aut Gottorpii, aut Hamburgi commoraberis. Quod ſi tamen eae ad manus perveniant, priuſquam ad tuos fueris reverſus, peto ne obliviſcaris ſedulo inquirere in libros MStos [1] Bibliothecae Ducis Holſatiae, in qua optimos adſervari codices probe noſti. Rogo etiam ut memineris librorum venalium in Cathedrali Eccleſia Hamburgenſi, & eorum, quos reliquit *Lindenbrogius*. Ampliſſimum virum D. *Langermannum* plurimum meo nomine ſalutes, ſcribam ad illum proxima occaſione. Poteris illo ſequeſtro nanciſci codices illos, vel ſaltem catalogum eorum. Poſtremae literae, quas ex Hollandia accepi, nuntiarunt nobis mortem *Scriverii*. Significavi hoc ſereniſſimae Reginae. Juſſit itaque illa, ut ſignificarem tibi, ut quoquo modo codices ejus manu exaratos emeres. Pecunia, quae ad hoc tibi opus fuerit, quamprimum remittetur. Ubi eos comparaveris, tradas obſignatos *Apelbomio*, cui, quid facto opus ſit, indicabitur. Miſit jam tertium vel quartum ad Reginam noſtram literas ejuſdem argumenti [2] *Berlicomius* quidam. Non novi hominem, ſed ex literis, quas tibi tranſmitto, adparet eſſe paedagogum pinguem & obeſum. Excipias eum pro meritis rogo. Litteras *Caſſiani a Puteo* exhibui, ut juſſeras, Reginae. Retinuit illa

1 Vid. Epiſt. CCCXCVI. ad Gronovium.

2 Quis ille ſit neſcio, ſed *Andream* quemdam *Berlicomium* edidiſſe A. 1656. librum de rerum naturalium gravitate, pondere & impreſſu, video ex Biblioth. Lippenii: quia vero ille liber Rotterodami impreſſus eſt, & ſequenti epiſtola Rotterdamenſis ludi magiſter dicitur, videtur ille fuiſſe. ſed an filius fuerit *Balduini Berlicomii*, a *Valerio Andrea* memorati, aut eum aliqua cognatione attigerit, non certo mihi conſtare fateor.

Digitized by Google

illa ſibi epigramma incluſum *Holſtenii*, & folium exiguum, continens non catalogum nummorum, ſed brevem tantum deſcriptionem. Vellet Regina ipſum videre catalogum: poſtulat idcirco, ut eum cures afferri per curſores, nam mari nimium tardum fuerit negotium, praecipue cum ſit periculum in mora. Atque haec quidem hactenus, plura ubi in Hollandiam veneris. Vale. Raptiſſime XVI. Martii. CIↃIↃCL.

EPISTOLA XXV.

ISAAC VOSSIUS.

Nic. Heinſio.

Leidam.

GAudeo ex animo tam te feliciter emenſum eſſe tractum illum horribilem, ut vocas, quem vix firmiſſimus quiſque tantillo ſpatio abſolvere potuiſſet, hoc praeſertim anni tempore. Miratur quoque Domina noſtra potuiſſe te tam celeriter trahere corpus tam infirmum & imbecille, quod alii vix e lectulo movere potuiſſent. Non poſſum vero tibi reticere, mi Heinſi, quam magna cura & ſollicitudine liberatus ſim, nec tamen omnino. Nondum enim Dominam noſtram reliquit febris, quae eam & heri & praeterita nocte exercuit vehementiſſime. Mitigata vero eſt plurimum, &, ut ſpero, nunquam revertetur. Si id tamen certe mihi conſtaret, jam σωτήρια te poſcerem, verſus nempe aliquot pro reddita ſalute & Dominae & nobis, quibus meditandis ſatis in itinere eſt otii. Quam autem vellem carminibus tuis illam poſſes addere vim & efficaciam, quam Homericis ineſſe verſibus olim nonnulli putabant, quibus febres & alia id genus mala facto emplaſtro tollerentur. Abſit tamen impoſterum, ut ejus rei experimentum facere cogaris. Prioribus literis prae feſtinatione omiſi includere epiſtolam Roterodamenſis Ludimagiſtri, & alteras *Caſſiani*. Eas nunc hîc habes, uti quoque ſyngrapham *Meiſſii*, quam hîc vides. Aliter hoc negotium non potui, quamvis etiam plures allocutus ſim, ipſumque etiam *Ludovicum de Geere*. Sed de his ſequenti occaſione vel etiam coram. Nam poſt duas hebdomades veſtigia tua legam. De libris *Scriverii* cordi tibi erit, quod proxime elapſa ſcripſi hebdomade. Vale, & me ama. Ego quidem amare te nunquam ceſſabo. Holmiae XXII. Martii CIↃIↃCL.

Digitized by Google

EPISTOLA XXVI.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Amſtelodamum.

REddita mihi eſt epiſtola tua, qua ſalvum ſoſpitemque te Haſniam perveniſſe ſignificas. Fuiſſet mihi illa, uti omnes tuae, jucundiſſima, ſi ullum voluptati locum reliquiſſet adflictiſſima Dominae noſtrae valetudo. Indicavi tibi praeterita hebdomade initium morbi, verum ita interea accrevit hoc malum, ut ne quidem explicare illud ſiccis oculis valeam. Nulli unquam vitam ita gravem fuiſſe exiſtimo, atque mihi tota hac fuerit hebdomade. Omnia ego tormenta perpeti malim, quam ut tales mihi unquam recurrant dies. Nudius demum tertius coepi deponere ſollicitudinem, ſi quidem tum certa futurae ſalutis ſigna apparuerunt. Tunc demum ſpiritum recolligere, & iterum vivere incepi: neque enim aliis illis diebus me vixiſſe exiſtimo, aut ita ſane vixi, ut ipſe neſcierim, nam & amens, & excors, & ſine ſenſu mihi fuiſſe videor, licet infinitos ſuſtinuerim dolores. Quanto tu felicior, mi Heinſi, ad quem tanti mali ſenſus non ante pervenit, quam & ſimul intelligeres, quod te ſolari poſſet. Quamvis autem non omnino abſit febris, cum tertio quoquo die revertatur, intantum tamen mitigata eſt, ut jam omne periculum abſit. Spero me ſequenti hebdomade ſignificaturum, ipſum etiam abeſſe morbum. Jam vero ut ad tuas redeam literas, gratum feceris Sereniſſimae Reginae, ſi libros *Lundii* quoquo modo comparaveris, ſi alicujus tibi eſſe pretii videantur. De libris *Scriverii* id ipſum ſignificavi praeteritis literis. Verum de ſimilibus fuſius tecum coram. Omnino enim in Hollandia te videbo, antequam huc revertaris. Habeo nonnulla, quae te ſcire velim, non quidem illa magni momenti, ſed tamen quae libenter intelliges. Literas *Caſſiani* cum faſciculis adjunctis aperui ut juſſeras. Catalogum nummorum vidit Regina noſtra. Plerique ſunt Romani, & quidem Caeſarum. Conſulares nulli, uti neque Graeci, niſi forſan altera catalogi pars, quam ſequenti promittit hebdomade, eos exhibeat. Syngrapha *Chriſtiani Meyſii* proculdubio ad manus tuas perveniet, alteram ipſe nunc tranſmitto, una cum literis *Puteani*. Hoc ipſo momento, quo haec ſcribo, redditur mihi Seneca, & literae *Gronovii* & *Rottendorfii*. Tempus nunc non ſuppetit, ut illis reſpondeam: faciam hoc ſequenti occaſione. Aliud quod ſcribam jam non ſuccurrit, niſi juſſiſſe Reginam noſtram, ut tibi plurimam nomine ſuo ſalutem adſcriberem. Vale, & mei ſemper memor eſto.

Literarum ad te faſciculum ut juſſeras, aperui, idque in praeſentia Chriſtiani *Meys*. Reperi in eo folium Claudiani, allocutionem maximi parentis tui ad Reginam, & folium complicatum, quod ſtatim judicabam eſſe epiſtolam affinis

Digitized by Google

nis tui. Itaque mox obſignavi eam, tradidique mercatori huic, tibi remittendam. Allocutionem vero obtuli Reginae. Sed illa jam ſe eam vidiſſe, te oſtendente, mihi ſignificavit.

EPISTOLA XXVII.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

MUltum gaudeo, quod catalogum tranſmiſeris MS. codicum, qui adſervantur in bibliotheca Ducis Holſatiae. Videram olim magnam eorum partem, ſed propter feſtinationem ipſa etiam nomina exciderant. Vellem etiam miſiſſes catalogum librorum *Lundii*, quem promittis. Nondum occaſio ſeſe obtulit, ut de eo alloquerer Reginam: vix enim eſt hora, quod mihi tuas literas adtulerit *Meiſſius* noſter. Reliquam partem catalogi nummorum tranſmiſit *Puteanus*. Litteras ejus mitto. Catalogum ipſum vel mecum feram, vel per primum nautam tranſmittam. Regina noſtra adhuc decumbit tertiana, ſpero tamen eam jam extra periculum verſari. Plura ut tibi ſcribam, tempus non permittit Sequenti hebdomade pluribus tecum agam. Vale, Dn. Silvercronium plurimum meo nomine ſalutes.

EPISTOLA. XXVIII.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Romam.

AD ſingulas tuas hactenus reſpondi, Heinſi clariſſime. Ad illas tamen, quas priori a te accepi hebdomade aliquanto λακωνικώτερον, quam ad reliquas, ſi bene memini. Omnes vero tuas oſtendi ſereniſſimae Reginae, & gratae admodum fuerunt, illae vero gratiſſimae, quas poſtremo exaraſti, quibus ſubjunxiſti indiculum meliorum codicum Bibliothecae Bremenſis. Vides me non falſum fuiſſe, qui tibi jam olim retulerim armarium illud, quod contineret libros MSptos *Goldaſti*, non eſſe valde magnum, ſed tamen optimis libris refertum. Ego certe longe majoris eos facio, quam illos, quos vidiſti in Bibliotheca Ducis Holſatiae, licet longe plures ſint numero. Quod autem poſtulas, ut tibi Catalogum tranſmittam librorum Chymicorum, qui exſtant in bibliotheca Dominae noſtrae, in eo ſane vix poſſum tibi morem gerere. Quid enim merui, ut me ad metalla damnares? Non te fugit innumerabilem eſſe librorum talium copiam, quorum vel index magni inſtar libri ſit futurus. Cui & hoc addas, quod Teutonice vel Boemice ſiut conſcripti, quam ego ſcripturam non adſequor.

quor. Praecipuum vero quod te ſcire velim eſt illud, quod non ſim Germanus. Plane ineptus ſum ad talia officia, deſunt enim mihi omnes iſtae virtutes, quae ad πινακογραφικὴν requiruntur. De libris vero *Scriverii* allocutus ſum ſereniſſimam noſtram Dominam. Quodcunque optimum eſſe cenſueris, id plane tuo relinquit arbitrio. Sed verum eſt id, quod refers, illam nullo loco habere libros, qui hiſtoriam Belgicam adtinent. Si non poſſunt ſeorſim comparari MSpti, optimum Dominae noſtrae videtur, ut exſpectes tempus illud, quo publica auctione diſtrahentur: tum enim aequiſſimo poterunt haberi pretio. Quod ſi diſceſſeris, antequam tempus illud advenerit, poſſis alteri curam relinquere. At de his brevi coram, ut exiſtimo. Regina enim noſtra jam convaleſcere incipit. Si carmen aliquod compoſueris in receptam valetudinem, proculdubio id gratum erit futurum. Vale, clariſſime vir, & magnum parentem tuum plurimum meo nomine ſalutes.

EPISTOLA XXIX.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

ET ex tuis, & ex illis, quas a cognato meo *Junio* accepi, intellexi dediſſe te etiam alias ad me literas, quae priori hebdomade reddi debuerant. Nondum tamen eae ad manus meas pervenerunt, ideo credo, quod eas *Apelbomio* tradiderit *Junius*, ille vero nautae. Nauta vero heri huc adpulit, verum quia navis ejus adhuc in portu Thalerae commoratur, nondum potui literas tuas obtinere. Spero tamen me habiturum eas vel cras, vel perendie. Quod autem iter tuum adtinet, cujus mihi rationem perſcribis, gaudeo id tibi tam feliciter ſucceſſiſſe, ſimulque deum rogo, ut tibi non minus facilem & jucundum largiatur reditum. Incluſas vero ad Reginam reddidi eodem, quo eas accepi, momento. Fuere autem ei gratiſſimae. Verum & quas ad me ſcripſiſti, communicavi ſereniſſimae noſtrae Dominae. Perquam ei placuit, quod ita ſedulam navaveris ubique operam indagandis libris & numiſmatis veteribus. Nondum ad ſingula reſponſum tibi mittere poſſum. Nam praeterquam quod needum ſatis firma utatur valetudine Domina noſtra, etiam hoc accedit, quod tot negotiis, tot ſalutationibus quotidie diſtinetur, ut de talibus colloquendi vel cogitandi vix otium aliquod ſuperſit. Dixit tamen ſibi curae fore, ut oblata occaſione libros *Goldaſti* ſuos faciat. Quod autem Holſati ducis codices attinet, res erit aliquanto difficilior, praeſertim cum libris, ut ſcribis, delectetur, eoſque ſaepius eminus adſpiciat. Quod ſi ſucceſſerit permutatio illa cum *Oleario*, quem adfirmas brevi in Hollandiam venturum, jam ego multo te peritiorem cenſebo in chymia, quam illum, licet profeſſione ſit chymicus. Tu enim aurum e re viliſſima conficies, ille vero ex auro plumbum & nugas, imo nihil.

Digitized by Google

nihil. Aurei enim ſunt revera codices quidam bibliothecae illius, ſed hoc nemo reſciverit non eruditus. At vero alii iſti, quos viciſſim ſpondebis, multo magis aurei, & illi, & duci Holſato videbuntur: nam & aurum promittunt, & auro amiciuntur; auratas inſuper habent fibulas, auratas etiam imagunculas. Quod autem intellexiſſe te ais, multos exſtare codices manu exaratos in bibliotheca principis iſtius Lunatici, id ipſum etiam aliunde intellexi. Sed & illic, ut opinor, fruſtra aliquid tentabis. Nam ſi tanto in pretio habeat ille & poſtillas & methodos, fieri non poteſt, quin cariſſimum ei ſit, ſiquid boni inter libros ſuos eſſe cognoverit. Operae pretium tamen fuerit, ut adeas bibliothecam ejus, indicemque rariorum codicum tibi compares, cum non ſit opus, ut multum a via declines. In Regis Daniae bibliotheca recte mones nihil reperiri praeter pulverem & ſordes. *Zeveldii* Bibliotheca ſatis eſt bona, ſed non tantum liberali, ſed etiam prodigo eget emptore. De libris Anglicis quod nihil ſperare me jubeas, id me male adficit. Pereant iſti nebulones, qui, quidquid apud eos eſt boni, carceri emancipant. *Scriverium* revixiſſe ex animo gaudeo. Ejus enim generis homines merentur, ut quam diutiſſime poſteritati ſuae interſint. Videris nihilominus, an vendere velit eos, quibus non amplius utitur, libros, cum & oculis orbatus ſit, & ardor iſte ſtudiorum priſtinus diſceſſerit. De libris *Sixtini* & *Latii* alloquetur te cognatus meus *Junius*. Mentitur vero Livonus ille, qui dicit ſe in mandatis habere a Regina, ut libros illos emat. Non novit illa hominem. Nummos Siculos & Graecos *Wicquefortii* ſi emeris, credo id gratum fore dominae noſtrae, ſed de eo, & caeteris proxima te hebdomade certiorem faciam, de ſingulis enim dominam noſtram alloquar, ſi occaſio tulerit. Reſpondebo quoque illis tuis literis, quae prius tradi debuerant, quas craſtino, ut ſpero, die accipiam. Vale, mi Heinſi, & maximum parentem tuum plurimum meo nomine ſalvere jubeas. IV. Maj. CIↃIↃCL. Holmiae. Poſtquam haec ſcripſiſſem, juſſit Sereniſſima Regina, ut & parenti & tibi ſalutem ſuo nomine adſcriberem plurimam.

EPISTOLA XXX.

NIC. HEINSIUS

Iſaac. Voſſio.

Lutetiam.

IN Bataviam te adveniſſe ſalvum, idque illo fere tempore, quo pedem inde moveram, proxime intelleximus. Quae quidem res ut mirae voluptati mihi fuit, cum de itinere tuo minus proſpero multa hîc ſpargerentur, ita doleo & congreſſu tuo me fraudatum, & maluiſſe ex aliis, quam te ipſo tam laetum a me nuncium intelligi. Ne arbitreris igitur ſilentium iſtud tuum laudem apud me promeriturum, loquacitate injuriam hanc vindicare ſtatui: pluribus etiam acturus, niſi perſuaſum haberem, vix futurum, ut haec epiſtola in Galliis te de-

Digitized by Google

deprehenderet, cum conſtans rumor ſit, in eo te totum eſſe, ut brevi nobis adſis. Nudius tertius huc perlata eſt Anthologia Latina cum Appiani Illyricis, quae clementiſſimae Principi noſtrae miſeras. Perlatum etiam Balzacianorum Poëmatum exemplar illud, quod offerri a me voluerat *Menagius*. Libera igitur amicum illum noſtrum omni metu, ſi in illum forſan incideris. Multis tamen diebus tempeſtivius huc perlatum, quod ego ab Elzeviriis redemptum exemplar miſeram. Faſciculum, cujus mittendi ſpem ultimis ſuis *Sarravius* faciebat, negat ſibi viſum Domina. Tu igitur omni cura hoc age, ejus deſideriis ut reſpondeas, operamque des, ut aut faſciculus iſte, quanta fieri poterit feſtinatione, huc mittatur, aut ſi miſſus jam eſt, & in via intercidit, de novo conquiras, quicquid libellorum continebat. In Bataviam ubi reverſus eris e Gallia, memineris velim percunctari harum rerum peritos, quid Regiis ac Ducis Bucquingamii ſtatuis ac marmoribus antiquis ſit futurum, quae venalia proſtare ſunt, qui ferant. Cui hoc petam non ignoras, quo magis confido omnem a te diligentiam fore adhibendam, ut certi aliquid de re tota intelligas, nobiſque proxime impertias. In auctione Sixtinianae Bibliothecae libros aliquot pro me emerat *Junius* noſter, quos apud illum diſcedens reliqui, quod negaret de pretio eorum ſatis certo ſibi conſtare. Petebam igitur, ut expenſas in ſchedulam conjiceret, *Goeſioque* una cum libris traderet, illum ſatisfacturum. Quid factum ſit neſcio, ſcribit tamen *Goeſius*, caeteros a ſe libros nautae poſt diſceſſum meum traditos, illis tamen exceptis, quos *Junius* non miſiſſet. Pariſiis ſi incides in Gutherium de Jure Pontificio, Paſchalium de Coronis, Schioppii ſuſpectas lectiones, Lambecii notas in A. Gellium, tum Triſtani ac Sirmundi exiguam diſſertationem de nummis antiquis a Cramoiſio nuper editam, eos libros ut mihi compares rogo, de pretio nihil perdideris. Catalogum numiſmatum Romanorum ab *Equite Puteano* miſſorum videre vehementer geſtio, quem avexiſſe te intelligo. A *Gevartio* litteras tandem accepi, negat impetrari a *Moreto* typographo poſſe, ut codices ſuos manu exaratos vendat, vides itaque nihil hîc ſperandum. Apud equitem *Wouwium* Hagae vidi paucis, antequam e patria diſcederem, diebus libros aliquot ſcriptos, ſed qui ad Hiſtoriam gentis noſtrae potiſſimum pertinerent. Duo inter illos extabant codices ſatis vetuſti, e Monaſterio Egmundano deprompti, quorum alter ſcholiaſten Lucani antiquum, alter Aulularia Plauti verſibus Elegiacis expreſſam, aliaque quaedam contineret. Eos aliis libris facile permutabis, cum a poſſeſſore non magni fiant. Haec feſtinans, cum comitiis ſpectandis intentus fuerim, quorum hodierno die auſpicium. Vale, & amicos communes ſaluta. Holmiae CIↃIↃCL. v. Julii Juliani.

EPI-

EPISTOLA XXXI.

NIC. HEINSIUS

Iſaaco Voſſio.

Pariſiis.

QUanquam & tabellioni nuperrime literas ad te ferendas commiſerim, & vix occurrat, quod nunc ſcribam, ſcribo tamen, mi Voſſi, cum certum fixumque mihi ſit, eo diligentius crebriuſque te compellare, quo tu diligentius taces. Dominae noſtrae valetudinem loco non malo eſſe, hoc primum intellectu gratum ac jucundum tibi fore confido. Diſtinetur illa nunc quidem graviſſimis occupationibus, iiſque tam continuis, cum alia ex aliis negotia ſe ingerant, ut reſpirandi locus vix detur: ſpero tamen futurum, ut ſub reditum tuum intermiſſis ſtudiis alacrius incumbat. De inauguratione nihil hactenus certi, ut cauſa deeſſe videatur, cur in patria aut Gallia deſerendis praecipitem te praebeas. Ubi certo tempus ſolennis feſti decretum erit, tempeſtive te monebo. Allatum huc eſſe nuncium de marmoribus Regiis ac Bucquingamianis, vaenum brevi exponendis, aut jam expoſitis, proxime ſignificavi. Omni igitur cura id a te agi velim, ut in rem totam diligenter inquiras, noſque quanta fieri poſſit feſtinatione certiores facias, quid hic ſit ſperandum. Sarcinae meae proximis diebus in hunc portum advenerunt, doleo iis additos non eſſe libros, quos in Sixtinianae bibliothecae auctione ut mihi compararet, *Junium* noſtrum rogaveram. Nam de navi mox diſceſſura in tempore illum monui, quo magis miror inſuper ab eo habitam tam oportunam me demerendi occaſionem: niſi quod facturum auguror, id quod factum non eſt hactenus. Congreſſu tuo me fraudatum in patria aegerrime tuli: erant enim ſuper quibus compellatum te vehementer cupiebam, quaeque non ignorari tua fortaſſis interfuiſſet. Quanquam rumuſculos iſtos hominum malignorum & contemni a te ſcio, & futurum, ſi eorum rationem habendam exiſtimas, ut auctores facile per te deprehendantur. *Erpenium* conveni de re, quam noſti. Faſſus mihi eſt à *Ludolforum* fratrum altero, quos *Roſenbanii* contubernales non neſcis, accepiſſe ſe literas ruri ſcriptas, quibus indicaret intellectum ſibi ex amicis, non deeſſe inter aulicos, qui male tibi vellent, quod Janitorem Linguarum palam traduceres. Hoc ſe in familiari colloquio uni mortalium *Boxhornio* narraſſe, non nominato tamen auctore, a quo id hauſiſſet, neque unquam arbitratum ſe futurum, ut ejus rei quicquam propalaretur, cum tui ſtudioſiſſimum ſe profiteatur. Reginae autem nullam in iis literis mentionem factam. An ſuſpicatus ſit *Boxhornius*, a me id perſcriptum, non dixerim, cum ille neget rem ulli a ſe relatam, meive mentionem factam: ſi is rumoris auctor, per imprudentiam potius, quam malignitatem peccaverit. Plura ex ipſo *Erpenio* intelliges, qui teſtabitur in meis ad ſe literis nunquam te nominatum. Vique-

fortianorum nummorum, qui Graeci omnes ſunt, numero quadringenti maxima ex parte argentei, catalogum tibi exhibebit *Silvercronius*. Vide, quaeſo, an operae pretium futurum ſit ut redimantur: magni omnino a poſſeſſore fiunt, & meo quidem judicio pluris, quam merentur. Si ante iter Gallicum compellatus a me eſſes, rogaſſem, ut quocunque pretio Pariſiis comparaſſes mihi Theſaurum Linguae Latinae Lugduni anno ſaeculi ſuperioris ſeptuageſimo, ni fallor, tertio editum. Apud nos enim nullo modo haberi poteſt. Proſtat quidem in officina Janſoniana exemplar, ſed quod multis locis ſit mutilum. Quid ſperare nos jubeat *Gevartius* de *Moreti* manuſcriptis codicibus proxime perſcripſi, idem aurem mihi vellit de Manilii prima editione, quam ſibi a te promiſſam, nec oblatam queritur. Ovidii exemplaria Gottorpiana utinam excutere licuiſſet! Videbantur enim bonam de ſe ſpem concitare. *Sixtini* manu ſcripta omnia redemeris, ut ſpero. Habemus hîc *Conringium*, virum ſane egregium, & *Chriſtianum Ravium*. *Boeclerus* etiam in hac urbe eſt, cujus negotium necdum compoſitum. Quid apud vos aut in Gallia rerum agatur, fac ſciam. Imprimis autem operam da, ut valeas. Matri tuae, praeſtantiſſimae matronae, cognato *Junio*, caeteriſque amicis ſalutem dico. Holmiae. Anno CIↃIↃCL. Eid Juliis Julianis.

EPISTOLA XXXII.

NIC. HEINSIUS.

Iſaaco Voſſio.

Pariſios.

TErtium nunc ad te ſcribo, poſtquam Holmiam adveni, Voſſi amiciſſime, quanquam omnem ſcriptionis materiam conſumpſerint priores illae literae, nec occurrat quod iis addam. In ſtatuas Anglicas ut diligenter inquiras rurſus moneo. Nimiam eſſe Dominam in negotiis regni ſui tractandis & video jampridem, & aegre fero, praeſertim cum valetudine ſit, ut apparet, necdum ſatis confirmata. De inauguratione nihil certi hactenus intelligo. Eam pleroſque amplecti opinionem video, diem ſolenni feſto ſtatum non fore decernendum, niſi poſt adventum Principis Palatini ex Germania, quem brevi expectamus. Legatus Luſitanicus heſterno die huc advenit. Codiceſne ullos manu exaratos ſecum ferat non dixerim: ſciam brevi. Meos Reginae obtuli. In Gallia quid tu effeceris deſideramus ſcire. Utinam Petavianam bibliothecam tecum feras, ſpem enim eſſe intelligo de ſucceſſu. Quicquid ſit, bonae frugis inanem non adfuturum nobis confido. Vide, mi Voſſi, an fieri ullo modo poſſit, ut Ovidianos Gottorpianae Bibliothecae codices in menſem alterumque obtineas, dum illac tranſibis. Me quidem mirum in modum iſtoc beneficio devinxeris. Vale. Holmiae. CIↃIↃCL. xx. Julii Juliani.

Catalogum numiſmatum Romanorum quod abſtuliſti tecum, aut ablatum huc non

Digitized by Google

non remiſiſti, cum in Gallias proficiſcerere, nolim factum. Nam & de nummis quid ſentiam velit ſcire Domina, & reſponſum eques *Puteanus* urget, ne in alienas manus incidat hic theſaurus. Ego vero neutri poſſum ſatisfacere. Praeſertim metus eſt ne id accidat, quod tu ac ego nolimus fieri, quorum intereſt, ut deſideriis Dominae ſatisfiat.

EPISTOLA XXXIII.

NIC. HEINSIUS

Iſaaco Voſſio.

Lutetiam.

DE itineris Suecici ſucceſſu, deque rebus, quas in his oris agam, ſcripſi jam non ſemel, mi Voſſi: tibi quid evenerit ab eo, quo hinc diſceſſiſti, tempore non conſtat: niſi quod e Galliis jam reverſum auguramur. De inauguratione regia nihil adhuc certi. Principem Palatinum ex Germania expectare pergimus; ubi venerit, plerique exiſtimant fore, ut negotio finis imponatur: & certe, cum autumnus ſit prae foribus, feſtinandum, aut ſolennia haec in aeſtatem proximam rejicienda: quod perſuaderi ſibi vix eſt, ut Regina patiatur. Quapropter hortor te, de reditu in has oras tuo ut cogites. Nam & Dominae rem gratam feceris, & tibi recte conſulueris. Cum *Scriverio*, dum in Batavia eſſem, ſedulo egi de vendendis, quos poſſidet, Reginae libris manu exaratis. Primo congreſſu exorandus non videbatur, faciliorem poſtea ſe praeſtitit, & niſi iter Suecicum interveniſſet, de indice librorum conficiendo ſe cogitaturum promiſerat, qui Dominae exhiberetur. Vide, quid tu apud illum poſſis efficere. De Ovidianis codicibus, quos Gottorpiae vidi, monui proxime. Gratiſſimum foret, ſi uſus utriuſque in menſem alterumque mihi concederetur. Decrevi enim Ovidio manum ultimam hieme proxima imponere; ſcis quid Dominae pollicitus ſim. Sed haec cum commodo tuo tu videris. Plura quae addam non habeo. Tu hoc age, ut & valeas; & brevi nobis adſis. Holmiae. CIↃIↃCL. III. Kalend. Aug. Julian. Niſi quid a te literarum proximus huc ferat tabellarius, nolo quicquam a me expectes poſthac praeter ſilentium. Nihil enim reliqui jam, de quo nunc ſcribam.

EPISTOLA XXXIV.

NIC. HEINSIUS

Iſaaco Voſſio.

Pariſios.

PEtavianam a te bibliothecam emptam cum ex Domina nudius tertius intelligerem, mirum quanto gaudio perfuſus ſum, mi Voſſi. Gratulor tibi to-

to animo rem tam feliciter confectam: quanquam non tam gratulationes quam querelae, & quidem atrociſſimae, forent expectandae, qui nulla me litterula dignatus ſis hactenus, ex quo hinc diſceſſiſti. Sed crambem non recoquo. Cum *Scriverio* velim agas ante diſceſſum de ſcriptis, quos poſſidet, codicibus Reginae vendendis: non enim videbatur ab hac re animus illi valde alienus paucis ante meum ex Hollandia diſceſſum diebus: propter feſtinationem tamen non licuit finem negotio imponere: fieri hoc a te deſiderat Domina, quo magis rem curae tibi fore confido. De caeteris jam ante ſcripſi. De Polybio Bremenſi memineris rogo, deeſt enim ſolus ferme is auctor mihi ex ſcriptoribus antiquis meliorum temporum. *Salmaſius* hodierno die huc advenit, ut audio. Libros, quos *Junius* noſter in auctione bibliothecae Sixtinianae mihi emerat, magna ex parte accepi. Miror inter illos non comparere, Piecarti Pericula Critica, Dauſquei notas in Q. Calabrum, Ferrarii in Claudianum nunquam mihi viſas, Metamorphoſin Ovidii Aldini, Plinii epiſtolas tam ex editione Caſauboni, quam Claudii Minois, ejuſdemque Minois in Auſonii Idyllia duo aut tria obſervationes. Horum enim pleroſque *Junius* a ſe emptos mihi exhibuerat, ſed ait *Goeſius*, non omnes tum neſcio qua de cauſa ſe accepiſſe. De inaugurationis die adhuc diſputatur. Ego auctor tibi ſim, ut itineri te committas, ne ſecus huc venias. Matri tuae, ampliſſimo *Beuningio*, *Junioque* ac caeteris amicis ut me commendes rogo. Extremum quod te alloquor hoc eſt. Vale. Holmiae. CIↃIↃCL. XVII. Aug. ſtilo Juliano.

EPISTOLA XXXV.

ISCAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

NOn poſſim dicere, mi Heinſi, quam injucundus & ingratus mihi contigerit ille, qui paucis poſt diſceſſum tuum de te huc allatus fuit, nuntius, impegiſſe te graviſſime in palum, bis cecidiſſe in aquam, & adſtrictum glacie in tabernam fuiſſe delatum Addebant quinetiam ſpoliatum & exarmatum fuiſſe te a nequiſſimis quibuſdam ruſticis. Sed tamen cum ſcirem gladium excedenti tibi hac urbe excidiſſe, nec viderem quomodo poſtea exarmari potueris, ſuſpicatus ſum ſtatim, animi gratia haec fingi, vel in majus ſaltem extolli. Suſpicionem meam non parum augebant lepidiſſimae illae, quae de famulo tuo narrabantur, fabellae; quomodo nempe inſcius in nives deciderit, & tamen ſe progredi exiſtimarit, quomodo deinceps, ubi errorem ſuum cognovit, in tam profundos inciderit cachinnos, ut aurigam & comites inclamare fuerit oblitus, & quemadmodum ubi ad ſe rediit, vox ei fuerit congelata: hac inquam atque ſimiles nugae, id tantum efficiebant, ut neque illa, quae de te narrabantur, crederem. Sed tamen cum & ipſe in literis Rhensburgi in Dania

Digitized by Google

nia exaratis, damni alicujus a te perpeſſi facias mentionem, invitus cogor & ipſe credere ea, quae facta eſſe nollem. Spero autem reliquum itineris feliciter, & ex animo tibi proceſſiſſe. Valde itaque primos ex Hollandia nuntios exſpecto, qui me & de tuo, & de *Silvercronii* adventu certiorem faciant. Ego ex ſordibus & pulvere librorum tandem emerſi. Omnia ſiquidem jam in ordinem digeſſi, neque ſupereſt quidquam, quod Bibliothecae addatur, niſi ea tantum, quae ad ornatum pertinent. De libris *Stephanii* agam cum *Stirnhelmio*. Epiſtolium tuum communicavi Sereniſſimae Reginae, uti omnia tua facio. Porro ſi quid ſit, qua in re putes operam meam poſſe tibi eſſe uſui, utere ea pro arbitrio tuo. Vale, & ſummum parentem & ampliſſimum adfinem plurimum meo nomine ſalutes.

Inter literas, quas tibi remiſi, una (niſi me fefellerit manus) erat *Equitis Puteani*, vellem ſcire, nunquid ille aliquid de *Holſtenio* reſcripſerit, miror enim nondum me ab eo aliquid accepiſſe reſponſi. *Silvercronium*, rogo, plurimum meo nomine ſalutes, ſcribam ad eum proxima occaſione. Vale & me amare perge. xv. Martii. cIↃIↃCLI.

EPISTOLA XXXVI.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

Accepiſſe me priores tuas literas, quas in Holſatia ſcripſiſti, jam ante duos tibi ſignificavi hebdomades. Quamvis autem longe fuerint gratiſſimae, multo tamen gratiores & jucundiores fuere iſtae, quas ante horam demum tradidit mihi *Wullius* noſter. Ex iis ſiquidem certior factus ſum, ſalvum te & ſoſpitem in Bataviam rediiſſe, de quo valde eram ſollicitus, cum propter adverſam tuam valetudinem, tum etiam propter vulnus, quo te in itinere adfectum eſſe intellexeram. Valde quoque amo te, quod tam multa docueris me ad rem literariam pertinentia, quae quantam mihi legenti voluptatem adtulerint, nunquam ſatis poſſim exprimere. Bibliothecam *Stephanii* quod adtinet, de ea nihil certi poſſum reſcribere. Exſpectat Sereniſſima Regina ex Gallia aliquot Bibliothecas ſatis inſtructas libris editis, inter quas etiam erit illa, quam noſti, *Memmii*, quae ubi huc una cum aliis advecta fuerit, tum, ut puto, minime indigebimus illa *Stephanii*. Obſervationes antiquarias *Vlitii* valde avide exſpectabo, neque dubito, quin erunt gratiſſimae Dominae noſtrae. Sed ex quo tempore *Gronovius* noſter Hiſtoriae Eccleſiaſticae animum adpulit? Certe nihil a quoquam unquam minus, quam ab hoc amico noſtro talis argumenti ſcriptum exſpectaſſem; non quod exiſtimem ingenium ejus minus eſſe aptum ad Sacras, quam ad alias materias pertractandas, quid enim de illo credere non poſſimus? ſed quia arbitrabar illum haec ſtudia in ultimam aetatem

Digitized by Google

ſepoſuiſſe, nec ita celeriter tranſire potuiſſe a Caeſare, Livioque ſuo, ad illos ſcabrae eloquentiae & injucundae hiſtoriae compilatores. Admodum itaque me beaveris, ſi tuo beneficio libellum iſtum quamprimum videre poſſim, illudque pro certo habeas me quidem ſcriptum *Vlitii* valde expoſtulare, illud vero *Gronovii* ardenter deſiderare. Manilium ex prima editione quamprimum mare ſit navigabile tibi tranſmittam, ut eum tradas *Gevartio*. De *Scriverii* MSptis vellem aliquid certi nobis reſcriberes. Valde puto gratum fore Dominae noſtrae eorum catalogum, ſi iſtum poſſis nanciſci. De *Boxhornio* miror quod ſcribis. Illius ſane me miſeret, poſt tam longum morbum nondum tamen convaluiſſe. Theocritum jam tranſmiſiſſem *Elzevirio*, ſi per me ſtetiſſet. Sed exemplar illud, quod cum variis codicibus contuleram, cujuſque orae annotata mea commiſeram, in itinere Ubſalienſi perdidit ſereniſſima Regina. Novi hinc nihil poſſim reſcribere; noſti enim ingenium meum, quam id ſit parum rerum novarum cupidum. Si tamen aliquid dignum auribus tuis impoſterum intellexero, faciam te ſemper certiorem. Vale, mi Heinſi, talemque meum erga te animum eſſe ſcias, ut amantior eſſe non poſſit. CIↃIↃCLI. IX. Aprilis ſt. N.

EPISTOLA XXXVII.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

NOn poſſum dicere, mi Heinſi, quam gratae & jucundae Sereniſſ. Dominae fuerint literae tuae. Significaſſem id jam tibi priori hebdomade, ſed cum mihi paululum tantum ante diſceſſum tabellarii tuae fuerint traditae, coactus ſum in hunc diem id differre officii. Animus autem fuerat facere hoc verbis quam plurimis, ſed cum mihi plures hac ipſa luce exarandae ſint literae, praeter inſtitutum cogor eſſe quam breviſſimus. Scias tamen & vultu & verbis ſignificaſſe optimam Principem, gratiſſimas ſibi fuiſſe literas, gratiſſimas quoque futuras quaſcunque ad eam impoſterum ſcribes literas, & tanto quidem gratiores, quanto crebriores. Verum & illam, quam ad me dediſti, epiſtolam ei legendam exhibui, una cum apographo literarum *Gronovii* noſtri. Addidi quin etiam preces meas, & juſtitiam poſtulati amici noſtri quantum potui commendavi. Libenter illa me audivit, promiſitque ſeſe non tantum in hoc negotiolo velle ſatisfacere *Gronovio*, verum etiam libenter decuplo majora praeſtituram fuiſſe, ſi poſtulaſſet. Verum audi nunc, quare non ulterius progreſſus ſim in hoc negotio. Acceſſit me aliquoties ille, qui huc ab Hamburgenſi Eccleſia eſt miſſus, is me obnixe rogavit, ne pergerem quidquam pro *Gronovio* ſollicitare, neque enim ullum eſſe periculum, ut ipſe canonicatum perdat, ſi caeteri retineant. Quod ſi vero caeteris is adimatur, tum me poſſe pro illo ſollicitare, quod ſi nunc fecero, id nullum ipſi adferet emolumentum, caeteris vero

vero dammo & detrimento erit maximo. Ita quidem ille, verum ego animadverti illum admodum metuere, ne ſereniſſima Regina prae affectu, quo *Gronovium* noſtrum proſequitur, plus ipſi, quam caeteris Canonicis conferat ex iſtis bonis Eccleſiaſticis Hamburgenſis Eccleſiae. Vellem certior fieri quid *Gronovio* noſtro animi ſit in hoc negotio, & quid a me fieri deſideret. Iſta autem jactura temporis nihil ei poſſit afferre detrimenti, ſi quid enim ſit, quod vel ipſi, vel matri ejus perierit beneficii, id ei etiam cum lucro compenſabitur. Petat modo quod velit, ſpero eum non fruſtra petiturum. De mea vero ergo ipſum voluntate, ne patiare rogo ut dubitet. Vereor enim ut perpetua mea negligentia in cauſa ſit; ut aliter de affectu meo exiſtimet quam exiſtimare debeat. Liber *Miltoni* heri huc eſt allatus. Exemplar meum petiit a me Regina. Ipſe non niſi curſim dum perluſtravi. Nihil tale ab Anglo exſpectaram. Et certe, niſi me animus fallit, placuit quoque, uno tantum excepto, incomparabili noſtrae Dominae. Dicit tamen *Salmaſius*, ſe perditurum auctorem cum toto Parlamento. Vale, & me ama. raptiſſime XII. April. CIↃIↃCLI.

Vid. Epiſt. *Heinſii* ad *Gronovium* CCXIV.

EPISTOLA XXXVIII.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

SI non melior eſſet illorum, de quibus ſcribis, ratio, Heinſi praeſtantiſſime, quam ſit tua, qua me negligentiae convincere conaris, valde ego me ab omni culpa immunem eſſe exiſtimarem. Siquidem cum ad omnes tuas reſponderim, nec pauciores reddiderim, quam a te acceperim literas, non video quomodo mihi illud, quod fingis, crimen poſſis objicere. Non diffiteor merito de me conqueri poſſe alios nonnullos, quod toto fere anno vix ſemel eos compellem, quibus tamen me obſtrictiſſimum eſſe & ſcio & agnoſco, ſed uti illi recte me reprehendere poſſunt, ita tu injuſte mecum agis, quod adfectatam neſcio quam negligentiam mihi exprobres. Scias, mi Heinſi, me ne ex bonis quidem operibus (ſi quae a me proficiſci poſſint) aliquam velle captare laudem, ne dum ex iis, quae palam ſunt vitioſa. Quod omnibus non poſſim amicis ſatisfacere, non id meae imputandum voluntati, ſed ſorti & humanitati communi, quae non patitur, ut erga multos ſimus officioſi. Saepius igitur cum mihi plures redduntur epiſtolae, quam ut omnibus reſpondere poſſim, hoc me pacto expedio, ut neque his neque illis quidquam reponam. Huc accedit quod tanto aliquando ſcribendi laborem taedio (licet hoc forſan mireris, cum me quam rariſſime ſcribere exiſtimes) ut vel per integrum diem remos ducere vel piſtrino tradi malim, quam vel pauliſper calamum arripere. Quod ſi hanc

hanc pigritiam aut negligentiam eſſe dixeris, habeas hoc tibi reſponſum, non eſſe pigrum eum vel negligentem, qui graviſſimo malit operi inſudare, quam ei, quod leviſſimum eſt facillimumque. Ut paucis abſolvam, nimis mihi otioſus eſſe videor, cum literis ad amicos ſcribendis vaco. Verum ut injucunda haec miſſa faciamus, habeas tibi perſuaſum velim quartum me nunc ad te ſcribere. Prioribus meis literis reſpondi iis, quas tu Rheinsburgo in Dania ad me miſiſti. Duabus dein hebdomadibus ſerius iterum ad te ſcripſi. Elapſa vero proxime hebdomade reſpondi duabus tuis, licet raptim & feſtinanter admodum. Nunc ad poſtremam tuam venio epiſtolam. Quamvis in ea non unius criminis reus a te peragar, non dubitavi tamen & illam quoque more meo communicare ſereniſſimae Reginae. Gratas autem admodum ei eſſe pleraſque tuas literas, ex prioribus meis jam intellexeris credo. Quod *Elzevirium* porro monueris, ut pleraque ea, quae in lucem prodeunt, modo alicujus ſint momenti, huc tranſmittat, pro eo gratias ago maximas. *Miltoni* apologiam pro Parlamento ſuo priori accepimus hebdomade. Legit iſtud ſcriptum incomparabilis noſtra Domina, & niſi fallor, valde ei placuit. Certe & ingenium iſtius viri & ſcribendi genus multis praeſentibus collaudavit. *Salmaſius* jam ſeſe ad reſpondendum accingit, quamvis necdum a diuturno morbo convaluerit, ira tamen ſatis ei ſuppeditabit roboris & armorum. *Menagii* origines ſtatim, ut accepi, obtuli Sereniſſimae Reginae, nec tamen ſponte, ſed ita ea poſtulante & volente. Ubi eas recepero, non praetermittam gratias agere auctori, quantas debeo. Verum & *Gronovii* lectiones & obſervationes Eccleſiaſticas etiamnum habet Sereniſſima Regina. Interim valde te amo, etiam hoc nomine, quod mihi tuum tranſmiſeris exemplar. Nam illud, quod ad me miſit ipſe *Gronovius*, nondum comparuit. *Sirmondi* hiſtoriam poenitentiae publicae, & diſquiſitionem de azymo miſit ad me *Sarravius*. Percurri jam ea opuſcula, & valde miratus ſum libertatem ejus in ſcribendo. *Scriverium* ſi videris, rogo meo nomine plurimum ſalutes. Vellem ſcire, quid cum ſuis facturus ſit manuſcriptis, quibus impoſterum, ut puto, non utetur. Vellem eos Sereniſſimae Reginae venderet. Non dubito quin gratiſſimam ei rem praeſtiteris, ſi catalogum eorum tranſmittas. *Gronovio*, *Scheltio*, *Rubenio Gevartio*que, plurimam rogo ſalutem a me denunties. Idem rogarem ut faceres Ampliſſ. *Dubletio*, *Beuningioque*, ſed me fere pudet tralatitio eos more ſalutare, ad quos creberrimas dare debueram epiſtolas. Brevi, ut ſpero, omnibus me exſolvam debitis, interim rogo, mi Heinſi, ut noſtri memoriam & amorem & tecum & apud alios, quantum fieri poſſit, conſerves. Vale. CIƆIƆCLI. XIX April.

EPI-

EPISTOLA XL.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

PLacet Sereniſſimae noſtrae Reginae, ut quamprimum te ad iter Italicum accingas, Heinſi clariſſime. Juſſit itaque illa, ut tibi ſignificem, gratiſſimum ſibi fore, ſi pleraque, quae tibi in Batavis agenda ſuperſunt, negotia quam citiſſime expedias, & te viae committas. Mavult autem nunc Domina noſtra, quod & ipſum quoque te malle exiſtimo, ut per Galliam iter inſtituas. Cauſa haec eſt, quod univerſam Cardinalis *Mazarini* librariam ſupellectilem comparare ſibi in animo habeat. Proſtat illa venalis, niſi fallant nos literae Pariſienſes. Quod ſi verum ſit, nullum eſt dubium, quin aequo admodum pretio tam vaſta poterit emi bibliotheca. Hoc ſi bene ſucceſſerit, opus non erit, ut impoſterum Domina noſtra de libris editis ſit ſollicita, cum illic ſit quidquid fere boni malique unquam in lucem prodierit, poſtillas tamen excipio, non enim, ut noſti, nomen merentur librorum. Sumtus vero & ad redemtionem bibliothecae, & ad iter tuum Italicum neceſſarios exhibebit, quem noſti, *Bidalius*, cui id jam in mandatis datum. Virum vero ſummum parentem tuum quod adtinet, ejus, ut opinor, facile impetrabis adſenſum, praeſertim cum norit iter hoc non fore tibi inhonorificum aut damnoſum. Verum & hoc quoque eum movere debet, quod nunquam tibi melius ſit, quam cum peregrinaris. Jam vero quod & ipſum quoque apud eum non parvi fore momenti exiſtimo, hoc eſt, quod incomparabilis noſtra Domina deſideret, ut quamprimum iter tuum abſolvas, ut brevi poſſis & ſe, & parentem reviſere. Atque haec ſunt, quae juſſu ad te Dominae perſcribo, caetera ex Bidalio, & ex literis, quas ſequenti ad te ſcribam hebdomade, intelliges. Vale, vir praeſtantiſſime, & ſummum parentem tuum plurimum meo nomine ſalutes. XXVI. April. CIƆIƆCLI. Stocholmiae.

EPISTOLA XLI.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

QUinque a te accepi literas, ipſe vero nunc ſextum ad te ſcribo. Ultimas tuas heri mihi adtulit *Wullius* noſter. Valde illae fuere bilioſae, & vanis plenae ſuſpicionibus. Scriptas a te fuiſſe puto dum febricitares.

Quod enim exiſtimas a me & [1] *Mercera* fuiſſe confictas lepidas iſtas de itinere tuo fabellas, in eo valde falleris. Scias me cum *Mercera* de te aut negotiis tuis ne verbum quidem permutaſſe. Amicus ille, quem tibi haec ſignificaſſe ſcribis, ſtrenue mentitus eſt. Literas illi tuas legendas exhibui, ut diſcat impoſterum aut minus eſſe malignus, aut ſaltem cautius mentiri. Omnia illa, quae de itinere tuo ad te perſcripſi, intellexi in aedibus *Spiringii*. Tota ejus familia hoc teſtabitur, & libenter fatebitur. Ne itaque *Mercerae* tribuas id, quod amicis, & quidem amiciſſimis tibi, eſt imputandum. Jam vero quod me jubeas certiorem facere *Merceram* calamitatis tuae, quaeſo, ad hoc alios elige nuntios. Literas illius ad pictoris cujuſdam Galli conjugem quod adtinet, quibus a me communicatas ſibi fuiſſe ait neſcio quas narratiunculas famae ſuae noxias, ac hoc me nomine laudet, eas ſane non moror. Et illius laudes & tuas propterea reprehenſiones juxta pono. Quamvis non addideris, quidnam id eſſet, quod confabulatrici ſuae perſcripſerit, ſatis id tamen poſſum conjicere. Cum hic tota urbe ſpargeretur illud, quod de *Riveti* conjuge & mihi & aliis narraſti, illa me tanquam ejus rumoris auctorem inſimulabat. Ego hoc falſum eſſe reſpondi. Ad haec illa, igitur *Heinſius* eſt, qui haec ſparſerit. Bene, eſto, inquam, dummodo ego non ſim. Ille enim eſt inimicus veſter, ego vero amicus, itaque ab illo poſſis merito ſuſpicari hos & ſimiles ſpargi rumores, non autem a me. Vellem ſcire, mi Heinſi, quid hic reprehendas. Valde enim mihi videris indignari, ſed an cum ratione aliqua, de eo valde dubito. Eſto, ut aliquid ipſi retulerim, quod a te haberem, quod tamen verum non eſt, quid mali in eo, ipſe quippe negas arcanum id fuiſſe: arcanis enim apud me locum non eſſe, idque te probe ſcire. At vero, mi Heinſi, ipſe fateris me multa in ſinum tuum effudiſſe, & tanquam arcana tibi commiſiſſe. Vide igitur quanto ego amicior tibi fuerim, quam tu, qui nihil mihi credideris. Ipſo itaque te confitente ego te prodere non poſſim, cum nihil mihi commiſeris; tu vero jactas te habere a me, quod prodas. Si itaque velis eſſe proditor, per me licet, ego tibi iſtam non invideo gloriam. De imperio in me *Mercerae* quod narras, id non minus lepidum eſt caeteris tuis nugis. Taedet illis immorari; itaque iis omiſſis ad ea deveniam, quae ut tibi ſignificarem juſſit ſereniſſima Regina. Priori hebdomade indicavi tibi voluntatem & deſideria Sereniſſimae Reginae. Non dubito, quin eae tibi literae recte tradentur. Valde autem cupit, ut negotium illud de emenda *Mazarini* Bibliotheca diſſimuletur. Quod ſi illa necdum venalis proſtet, gratum erit Dominae noſtrae, ſi rem commiſeris *Bidalio*, ipſe vero quamprimum in Italiam proficiſcaris *Alexandrum* ſi tecum ducas, & hoc quoque non ingratum erit Sereniſſimae Reginae. De catena aurea trecentorum ducatorum ſcripſi ad Dominum *Silvercronium*. Neque dubito, quin is tibi communicabit literas illas. Attamen ſi jam per *Bidalium* Venetiis mavelis conficiendam curare, tuo hoc permittitur arbitrio. Caetera ſequenti hebdomade. Vale, III. May. CIϽIϽCLI.

1 Uxore Salmaſii.

EPI-

EPISTOLA XLII.

NIC. HEINSIUS

Iſaaco Voſſio.

Holmiam.

Dordraco nudius tertius redux, quo ante dies aliquot profectus eram, ut cognatos ſalutarem, offendi hîc orationem *Ferrarii*, quam vides, panegyricam, incomparabili Reginae inſcriptam, Patavio recens per tabellarios allatam: eam mittendam tibi exiſtimavi, ut, ſi tanti videatur, in Auguſtas manus perveniat. Non defuere forſan alii, qui me praevenerint. Pertinere tamen ad me iſtam curam arbitratus ſum atque id officium, ut ſi per viarum ambages non liceret mihi primo eſſe, diligentiae ſaltem meae ratio tibi conſtaret. Errores, qui irrepſere ſatis multi, per te corriges: quos & ego jam ex parte correxi. Placuit, fateor, non leviter id ſcriptum, bis terque jam à me relectum, typis etiam deſcribendum in hac urbe curaſſem, niſi mitti ad vos conſultius crediſſem. Nihil in illo reprehendit *Boxhornius* noſter, praeter nimiam antiquitatis aemulationem, quam ego nimiam vix poſſe reprehendi exiſtimo. Editionem ejus novam ſi Janſonianis typis procuraris, recte feceris. Hoc certe officii tui videtur eſſe, ut, cum ipſe nihil hujus argumenti hactenus moliaris, qui & omnium optime id poteras praeſtare, & maxime debebas, alienae ſaltem pietatis laudem ne patiaris obſcurari. Ampliſſimus vir *Johannes Foreſtus*, in ſupremo hujus reipublicae ſenatu conſiliarius, ut noſti, Graecis ac Latinis litteris non perfunctorie tinctus, indicabat nuper, ante menſes tres, & quod excurrit, *Viquefortio* litteras ſe tradidiſſe mihi inſcriptas, quas ille Holmiam ad *Canterſteinium* miſerit: eidem faſciculo epiſtolam & verſus inſertos, quibus Reginam compellaret. Faſciculo iſti quid factum ſit hactenus ignoramus, cum neque *Viquefortio* reſpondeat *Canterſteinius*, nec inſcriptas mihi litteras huc remittat. Exequias Turni idem *Foreſtus* luculento nuper carmine celebravit, quod ille ſupplementi loco, ad exemplum *Maphaei Veggii*, editioni Virgilianae alicui velit attexi. Editionis curam cuidam ex clientibus ſuis, Rectori, credo, Scholae Hornanae mandarat: quam in ſe recepiſſe Janſonium is poſtea teſtatus eſt, ea tamen lege, ut Reginae inſcriberetur. Excuſavit id factum multis apud me verbis *Foreſtus*, negavitque ſine typographi impulſu tale quid auſurum ſe fuiſſe. Libello ipſi quid acciderit, non ſcio; niſi quod exemplar ejus manu nitida deſcriptum Janſonio traditum intelligo, una cum dedicatione & litteris ad Reginam, cujus oculis libellum exhiberi voluerat, antequam in lucem prodiret. Haec me abſente & inconſulto jam pridem acta. Si igitur faſciculus iſte (miſſum enim a Janſonio ad vos arbitror) in Regias manus inciderit, quaeſo, intelligat ex te Domina, mi Voſſi, non eſſe mendicabulum hominis *Foreſtum*, ſed virum in ampliſſima Fortuna conſtitutum, neque egeſtatis aut ava-

avaritiae hunc errorem eſſe, ſed venerationis, qua ſenex optimus incredibili in virtutes regias exarſit. Non improbante Domina conatum ejus, poëmatium hîc aut Holmiae procudi poſſit. Legimus id ego ac *Kinſchotius* meus ὁ μακαρίτης ante biennium, & probavimus. Vigor quidem, qui debebat, non ſemper adeſt: ſed in ſene quis hoc non excuſet? Venio nunc ad tuas, quas ſecundas, poſtquam e Suecia profectus ſum, accepi, ex quibus mira cum voluptate intellexi, Memmianam Bibliothecam Regii juris factam. E Stephaniana potes enotare, quicquid ad guſtum tuum fecerit, poſtquam de tota emenda cogitationem deponis. Creditoribus enim fixum, ſi deeſſet, qui integram licitaretur, per partes fore vendendam. Si quid curatum vis ea in re, utere Danielis Elzevirii operâ, qui in Daniam nuper hinc diſceſſit, is abunde tibi hîc gratificabitur. De Memmiana aliiſque Gallicis a te emptis vellem paulo fuſius ac explicatius egiſſes. *Vlitium* urgebo, ut obſervationes antiquarias pertexat. Quaeſivit me hîc nuper, cum Dordracum profectus eſſem. Manilii primam editionem recte feceris, ſi *Gevartio* mittas. Scripſi illi non ita pridem, ſed nihil reſponſi fero. Succenſuiſſe illum mihi intelligo, quod in Poëmatio Reginae inſcripto Auſtriacos acerbius exceperim. *Scriverius* altero etiam oculo laborare incipit: decumbentem ex podagra nuper offendebam, aderant tum *Gronovius Walliusque*: ita factum, ut de manuſcriptorum catalogo aurem illi vellere non potuerim, faciam tamen id brevi. *Silvercronius* aegrotavit aliquamdiu: nunc melius habet, quem a quatuordecim diebus non vidi, nec hoc menſe videbo, ut arbitror, cum Amſtelodamum ac Trajectum cogitem, ac is quoque ſuis negotiis promovendis occupetur. Comitem *Torſtenſonium* e vivis exceſſiſſe, non ex te, qui nihil horum ſoles, ſed ex aliis intelligo: comitem etiam *Petrum Biba* graviſſimo cum morbo conflictari. De *Mercerae* litteris ſi quid acerbius mihi nuper excidit, id ex juſta indignatione profectum: exiſtimationi enim non tam meae, quam tuae iſto facto perperam conſuluiſti, quo nihil in hac urbe notius, adeo litterae illae paucorum oculos fugerunt. Sed novas turbas excitare nolo. Virulentum *Miltoni* librum jam dudum ad vos perlatum confido. Ejus editiones quinque jam hîc vidimus: Belgicam etiam verſionem, Gallicam nunc adornari ferunt. *Bruno* non ſemel conſilium meum imploravit de itinero Suecico: ſed ad *Zulichemii* domeſticum oraculum a me ablegatus eſt. Fortunis ſuis quia negat ſatis proſpectum conditione illa, quam *Junius* tuo nomine obtulit, te ipſum litteris ſuis ut compellaret auctor fui: eas ſe miſſurum promiſit, nec mittit tamen. *Meibomius* in Muſicis ſuis lente admodum pergit, quorum tertiam adhuc partem edendam ſupereſſe intelligo. *Tollius Cinnami* hiſtoriam Conſtantinopolitanam praelo cum verſione ſua commiſit: cum tranſiret nuper per hanc civitatem, meque ſalutaret, de fratre ſuo mentionem injiciebat, eumque famulum in Italicam peregrinationem ut admitterem, rogabat. Ego amplius deliberandum reſpondi ob cauſas, quae te ſpectant. Jubet me ſperare *Gronovius* noſter a *Rottendorfio* Ovidianos aliquot & Claudianeos codices, quos avide expecto. Incipit enim moleſtum mihi eſſe hoc otium. Roma nihil ab aliquot jam menſibus. Effigiem Reginae, quam a *Beckio* emi, Equiti *Pu-*

Digitized by Google

Puteano offerendam apud me ſervo hactenus, quod artis pictoriae periti multa in ea carpant. Oculum alterum altero majorem expreſſum adfirmant, atque alia hujus notae. Miror de exiſtimatione ſua tam ſecurum *Beckium*, tam lucri cupidum, ut, Romam ubi venerit, ludibrio haberi malit ab emunctae naris hominibus, quam aliquo loco eſſe. Habes hic verboſam epiſtolam, cui ſi pares impoſterum deſideras, ut & tu loqui incipias neceſſe eſt. Vale Lugd. Bat. CIↃIↃCLI. die VIII. Maii. ſtilo novo. *Bouchartum* intra octiduum nobis adfuturum *Morus* modo adfirmabat.

EPISTOLA XLIII.

ISAACUS VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

QUinque jam a te accepi epiſtolas, mi Heinſi, ex quo hinc diſceſſiſti. Iſtae vero, quas vides, ſunt octavae. Ita enim impoſterum tecum agere debeo, ne mihi ſemper, quod facis, negligentiam objicias. Mitto tibi nummum, quem una cum catena aurea trades *Ferrario*, ſimul atque Patavium perveneris. Torquem quod adtinet, de eo mentem Sereniſſimae noſtrae Reginae ſatis, ut puto, ex prioribus cognoviſti literis meis. Quod autor fueris *Gronovio*, ut iteratam Livii editionem heroinae noſtrae inſcriberet, id optime a te factum. In *Riveti* Bibliotheca nihil erit, ut puto, quod magnopere cures. Epiſtolam *Puteani* Junioris nec vidi, nec de ea quidquam potui reſcire. De *Silvercronio* varii admodum huc perferuntur nuntii, non niſi unicum ab eo accepi epiſtolium, & tamen jam ter ad eum ſcripſi. Rogo ſalutem ei meo nomine annunties plurimam. Aureum nummum ſtatim mihi ſe allaturum promiſerat *Holmius*, ſed non fecit: ſequenti illum mittam hebdomade. x. Maii. CIↃIↃCLI.

EPISTOLA XLIV.

NIC. HEINSIUS

Iſaac. Voſſio.

Holmiam.

PAnegyricam *Ferrarii* noſtri orationem miſi tibi proxime, mi Voſſi, addidi & litteras ad Dominam. De oratione quid arbitreris, fac ſciam, quid ipſe ſentiam apud te tum diſſimulavi. [1] Virginis Gallicae eruditae illius quod memi-

[1] In Panegyrico ipſo, video mentionem fieri pag. 361. Edit. Patavinae 1668. proluſionum, *Virginis, quae in Belgio ſexum & ſeculum nobilitat.* &c. nullum vero Gallicae virginis. an correxerit monitus ab *Heinſio* errorem neſcio. Forte confudit *Gornaeam* (de qua vide Heinſii ad Gronov. Epiſt. xci.) cum *Schurmanna.*

minit, neſcio quam velit. Niſi *Schurmannam* noſtratem fortaſſis Gallam credidit. De choreis etiam quod addit ſub finem orationis, rem, ut geſta erat, non viſus eſt narrare, ſed hos errores multo verborum nitore abunde compenſavit vir diſertus. Mitto nunc *Rigaltianam* de Fundis populis, ſuper loco quodam Ciceronianae pro Balbo orationis, diſſertatiunculam: quanquam carere ea poteras, malo tamen nimius eſſe hiſce ſuppeditandis, quam videri deſideriis tuis aut defuiſſe, aut mearum non ſategiſſe partium. Accepi eam per tabellarios nuperrime ex Gallia. *Bouchartum* in procinctu eſſe, ut ad vos excurrat, *Puteani* ſcribunt, ſic & *Morus* credi volebat: negant tamen profecturum una cum illo *Valeſium* natu majorem, quanquam abunde illi proſpectum ſit juſſu Reginae de omnibus, quae ad iter tam longum ac moleſtum requiri videantur. *Blondellum* heri ſalutavi. Is in opere vaſto typis edendo nunc verſatur, quod ad Regum Gallicorum auctoritatem ſtabiliendam pertinet. Tomus primus jam fere abſolutus eſt, qui genealogiam Regum continet. Secundus aget de lege Salica, qua foeminae a Gallici imperii regimine capeſſendo arcentur. Tertius de primo loco inter Principes Chriſtianos Regi debito. Adeo haec cura hominem doctiſſimum occupavit, ut de lectionibus publicis cogitare hactenus non poſſit. In *Chiffletium* haec faba cuditur. Inter alios ſermones cum *Boucharti* noſtri injecta eſſet mentio, negabat expectandum, ut vir ille ſummus ante bimeſtre tempus hac in Sueciam tranſire poſſet. Vides igitur quam incertum hoc ſit negotium. Petavianam bibliothecam jam ad vos perlatam arbitror, ſic certe factum Pariſienſes amici confidunt. De Memmiana nullus praeter te, mentionem facit. Utinam Viennenſes codices aliquo artificio juris regii fiant! De ſucceſſu non videtur deſperandum, ſi operâ Legati, qui Viennam hac aeſtate abiturus, libri iſti cum archetypis Auſtriacorum imaginibus in arce Pragana captis permutentur. Credibile enim eſt, quovis eas theſauro libenter redempturum Caeſarem. Sed tui eſt officii ea de re cogitare. Mazarinianam fore diſtrahendam rumor erat, nunc mutarunt conſilium, qui auctionem maxime urgebant: nihil igitur ſperandum. *Scriverium* bis terve conveni, ſed aut ex adverſa valetudine decumbentem, aut amicorum caterva obſeſſum, ut de re, quam non ſemel mihi commendaſti, agi vix potuerit. Nunc in ſuburbano ſuo vivit, rariuſque in civitatem excurrit. Aderit tamen, ut exiſtimant, brevi; ſin minus, in ipſa mihi villa erit compellandus. *Vlitius* fruſtra me quaeſivit nuper, cum Dordracum profectus eſſem. quod igitur coram monere non potui, per litteras agam, ut feſtinet Obſervationum editionem. Magiſtratus jam eſt reipublicae Bredanae, metuendum itaque, ne publicis occupationibus curae iſtae poſthabeantur. Ex Germania ſcribunt, *Barthium* quidem in vivis adhuc eſſe, ſed oculis laborare. Eam illum ad egeſtatem redactum non ignoras, ut libros, quos & multos & minime vulgares poſſidebat, accedentibus viris doctis venales offerat. Quapropter nihil praeter ordinem feceris, ſi manu exaratos codices, quoſcunque reliquos habet, tibi vindices. *Reineſius* inſcriptiones ineditas luci parat, notis ſuis illuſtrandas. Sperat per *Langermannum* impetrari a te poſſe, quas collegiſti. Habet nunc ſub praelo libelli neſcio quid

cri-

Digitized by Google

eriſtici adverſus *Andream Rivinum*, Profeſſorem Medicinae Lipſienſem, editorem Κυρανίδων ex verſione Latina, & ſermonum quorundam Hildeberti Cenomannenſis, ſi libellos forſan vidiſti. Prioribus tuis duabus jampridem reſpondi. Tertias ante quatriduum hîc inveni, caeteris nihilo prolixiores, cum negotia & occupationes more ſolito cauſeris. Si ſic pergis, fore praevideo, ut brevi commercium iſtud inter nos frigeat. Tribus jam menſibus Holmia abſum. Tanto tempore, ſi horam nullam ſeponere vacuam litteris ad me ſcribendis potuiſti, quid impoſterum ſperare debeam facile agnoſco. Quam negligentem te praeſtiteris in itinere Gallico meminiſti, quamque ego tum de omnibus, quae Holmiae agerentur, certiorem te fecerim aſſiduus. Servilis obſequii ſcis eſſe compellare non reſpondentes, quod fruſtra a me exigas. Pudor etiam meus non patitur, ut ſemper loquar, tu aut pauca aut nihil reponas. Argumentum ſcribendi ſi deeſſe tibi queraris, injurius ſis in incomparabilem Reginam, cui quotidianus ades, & cujus dicta factaque omnia non epiſtolis tantum, ſed annalibus etiam luculentis ſatis ſuperque argumenti ſuppeditare poſſint. Illa volu t, ut frequenter ſcriberemus alter alteri; nec ego deſum hactenus; plenius etiam id facturus, ſi inveniam qui meo ſe exemplo patiatur excitari. Redditas fuiſſe, q ias primas ad Dominam dedi, laetor. Quid ni & acceptas fuiſſe? Agnoſco ſolitam in divina Principe benignitatem. Ex Miltoniano libro unicum tantum exemplar Holmiam perlatum miror: cum tria uno eodemque tempore fuiſſe miſſa ſciam. Primum a *S tvercronio* ad Reginam, ſecundum ad te ab *Elzevirio*, quod & accepiſti, tertium ab *Herebortio* Philoſophiae Profeſſore ad *Salmaſium*. Eſt is liber in omnium hîc manibus ob argumenti nobilitatem, & jam quatuor, praeter Anglicanam, editiones vidimus: unam in quarta, ut vocant, forma Goudae editam, tres in duodecima, quarum primam *Ludovicus Elzevirius*, ſecundam *Johannes Janſonius*, tertiam Trajectenſis ne cio quis edidit: quinta in octava forma editio Hagae ſub praelo ſudat, ut monet *Elzevirius*. Belgicam verſionem video etiam circumferri, Gallicam expectari ferunt. *Miltonus* ille quis ſit non ſatis conſtat. Vidi qui adfirmarint infimo loco natum, eruditum tamen, & plebeiorum factione ad maximam dignitatem promotum. *Ludovicus Elzevirius* adfirmat, certo ſibi conſtare; hominem eſſe & nobili loco natum & opulentum, a reipublicae muniis negotiiſque omnibus remotum, ac ſibi in rure ſuo viventem. Refutavit Anglico ſermone Iconem Baſilicam, qui liber inter Parlamentarios maximo eſt in pretio. Poëmata etiam Latina edidit, ſed quae in manus meas hactenus non pervenerunt. Si certiora cognovero, faciam, ut ex me intelligas. *Gronovii* noſtri negotium Sereniſſimae Reginae quod commendaſti, optimum factum. Monui illum ea de re, ac quid fieri porro vellet percunctatus ſum. Queſtus ille jam olim non ſemel mihi, cognatos illos ſuos non bona ſecum fide agere. Suſpecta igitur habeas velim illorum conſilia, donec ipſe, quid agendum, doceat. Haec Amſtelodami exarabam, quo profectus ſum, partim ut ſororem viderem, partim ut *Moncheronio* ad vos abiturienti valedicerem. Moratur iter ejus uxor valetudinaria, quae nudius tertius abortum fecit. Amicos omnes ut ſa-

Digitized by Google

ſalutes rogo, *Wullenium* imprimis, *Holmiumque*, ac *Spiringianos* omnes. Vale. A. CIↃIↃCLI. XV. Kal. Junii Gregor.

EPISTOLA XLV.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

Circa finem prioris hebdomadis, mi Heinſi, adpulit huc navis, quae Petavianos, alioſque nobis adtulit codices. Venere una cum illis libri Clariſſimi *Gaulmini* Arabici, ut noſti, Hebraicique maxima ex parte: pauci admodum ſunt Armenici, Perſici, Copticique, Graeci vero nulli omnino. Numerum vero librorum quod adtinet, is longe minor eſt, atque exiſtimaveramus, ſi quidem in univerſum non ſuperant dies unius anni. Id cum ita ſit, opus non eſſe exiſtimo, ut tibi rationem reddam vel temporis vel ſilentii mei. Verum cum videam, quam ſis difficilis & moroſus, vereor ne & hoc nomine magnum tibi videar commiſiſſe crimen, quod vel ſemel officium meum diſtulerim, licet ad caeteras tuas epiſtolas extemplo reſponderim. Ego quidem, mi Heinſi, diligentiam tuam laudo, proque ea gratias ago maximas, mallem tamen minor eſſet illa, dummodo minus quoque mihi exprobrares negligentiam meam. Neque hoc ideo dico; quod non mihi quam gratiſſimae ſint literae tuae, vel quod breviores a te flagitem, cum quanto prolixiores, tanto quoque mihi ſint jucundiores; ſed quod continuae illae de ſilentio & torpore meo querelae, immenſum quantum minuant voluptatem, quam tuae mihi adferunt literae. Et ſane quaenam eſt illa mea, quam fingis, negligentia? cum ad omnes tuas, ex quo hinc diſceſſiſti, reſponderim, aliquando brevius, aliquando etiam prolixius. Interim ſi quempiam hic habeas, qui majori cura, fide, affectu & ſedulitate, & literis & deſideriis tuis ſit ſatisfacturus, non ego illum tibi invideam amicum. Quod vero inquis argumentum ſcribendi mihi neutiquam poſſe deeſſe, cum luculentiſſimum exhibeant dicta omnia factaque Sereniſſimae Reginae, in eo non ego, ſed tu potius injurius es Incomparabili Reginae, quum argumentum, quod vel luculentiſſimis annalibus, ut ais, poſſit ſufficere, quodque non eſt epiſtolare, mihi homini, ut ipſe fateris, negligentiſſimo velis committere. Valde ego infelicem exiſtimarem principem noſtram, ſi noſtris illa egeret praeconiis. Quod vero dicis, me non ſignificaſſe tibi mortem *Torſtenſonii* & alia id genus, id libenter fateor. Si non ex aliis atque ex me impoſterum intelligas ea, quae hic aut publice aut privatim geruntur, valde imperitus eris rerum Suedicarum. Ego enim & ſum, & indies magis magiſque reddor hic peregrinus. Si bis de hebdomade in publicum prodeam, vix unum alloquor. Et hoc quoque negligentiae meae tribuas licet. Sed de his jam ſatis: nunc ad epiſtolam tuam venio. Gratum admodum fuit,

fuit, quod tranſmiſeris ſcriptum illud *Rigaltianum* de Fundis populis. Habet illud Sereniſſima Regina, ego non, niſi obiter, inſpexi. Valde mihi jejunus videtur libellus. Amici illi tui, qui negant *Valeſium* una cum *Bocharto* venturum, illi non recte ſentiunt. Spero utrumque vel jam vobis adeſſe, vel brevi affuturos. Opus *Blondelli*, de quo ſcribis, erit laborioſius, quam utilius. Valde optarem, ut vir ille egregius, relictis illis tricis genealogicis, meliori ſe tandem accingeret operi, criticae nempe Sacrae, de qua aliquoties cum eo egi. *Vlitii* obſervationes avide exſpecto. *Reineſium* moliri editionem inſcriptionum ineditarum gaudeo. Libenter ei meas communicarem, ſi eſſent ad manus. Sed, ut noſti, magnam ſcriptorum meorum partem habet *Salmaſius*, quae omnia Leidae reliquit, ipſe vero hîc pauciſſima habeo; plura enim relicta ſunt Amſtelodami. Verum & tu quoque non pauca ad hoc opus poſſis conferre. Quod ſi feceris, & ipſe quoque omnia mea exhibebo. Quod *Gronovio* ſignificaveris ea, quae ad te ſcripſeram, pro eo gratias ago maximas. Valde quoque gratum erit, ſi porro ſignificaveris, quis & qualis ſit iſte *Miltonus*. Iconoclaſtem ſi habeas, rogo ut tranſmittas. Allocutus me eſt [1] *Keckius*, quem noſti. Is opera *Boecleri* excidit gratia patroni ſui. Vellet is tibi itinere Italico comes haerere & inſervire. Rogavit me itaque, ut hoc tibi ſignificarem. Dixi ego exiſtimare me te jam alium comparaſſe tibi, cujus in hoc itinere opera ſis uſurus, libenter tamen tibi ſignificaturum. Interim ipſe recta in Hollandiam, & inde Pariſios tendet. Promiſi me commendaturum illum diviti cuidam mercatori, cum quorum liberis poſſit peregrinari, ſi tecum non poſſit. Vale, mi Heinſi, & ſalutes plurimum omnes noſtros amicos. Inter Codices *Petavii* multa ſunt Ovidiana, quae proculdubio videris, verum id quod te vidiſſe non arbitror, eſt codex Faſtorum, exaratus ante octingentos annos, vel certe non multo minus. IV. Junii CIϽIϽCLI. ſtilo novo.

1 Vid. Epiſtol. Heinſii ad Gronovium CCXXI.

EPISTOLA XLVI.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

NOn conqueror, mi Heinſi, quod tam acriter & prolixe adeo de ſilentio meo expoſtules: fieri enim poteſt, ut id facias amore noſtri & deſiderio literarum noſtrarum; ſed cum id tam acerbe & inuſitate agas, neſcio num & id ipſum quoque tuo erga me adfectui debeam tribuere. Exprobras mihi, tanquam ſi rem magnam ac me dignam me praeſtitiſſe exiſtimem, quod omnibus tuis reſponderim literis. Atqui tales conjecturae & ſuſpiciones locum habere non debebant in benevolo pectore, praeſertim cum probe noris, me non ob aliud hoc tibi ſcripſiſſe, quam ut iſtud, quod mihi intentabas, negligentiae crimen a me repellerem. Jam vero quod audeam tibi affirmare, me non tan-

tum longe abeſſe a negligentia; ſed etiam officium impleviſſe, non debet hoc tibi mirum videri. Ab eo tempore, quo hinc diſceſſiſti, vix ſcio an quatuor aut quinque neglexerim occaſiones, quibus ad te non ſcribſerim. Et non tantum tuis reſpondi, verum etiam nonnunquam ſcripſi, cum nullas a te accepiſſem literas. Quod vero mihi objicis negligentiam, qua uſus ſim erga te in itinere Gallicano, in hoc maxime te miror, cum te non fugiat, nullas me omnino a te literas in toto illo itinere accepiſſe, niſi demum reducem in Hollandiam. Atque illinc, fateberis, abſurdum fuiſſet tibi reſcribere, praeſertim cum ſperarem me citius tibi affore, quam feciſſent meae literae. Noſti omnes iſtas tuas ad manus meas perveniſſe, poſtquam demum eſſem in Suediam reverſus. Egi tum tibi gratias, quantas potui, ſatiſque ſignificavi dolere me, quod iſtum laborem fruſtra ſuſcepiſſes. Et ſane fateor me multum tibi hoc nomine debere, pluſque etiam deberem, niſi ipſe nimia praedicatione beneficiorum tuorum tibi ipſi eſſes injurius. Sed quandonam erit querelarum finis, e quibus magnam partem epiſtolarum tuarum video conſtare? Mutemus ſtylum & argumentum ſcribendi, & habebis me multo ad ſcribendum promtiorem & alacriorem. Injucunda eſt prorſus iſta conteſtatio, & ſane agnoſces me non adeo indiligentem fuiſſe, quam tibi videbar, cum iſta ſcriberes. Atque haec quidem hactenus. Nunc ad literas tuas accedo, licet ſero. Inter libros meos, quos heri demum accepi, ſi quid ſit tuum, moneas me, reſtituam quamprimum. Pro communicatione literarum *Holſtenii* gratias ago maximas. Ipſe viciſſim tibi remitto *Foreſti* literas, quas mihi tibi transmittendas commiſit incomparabilis noſtra Domina. Scripſi hodie ad illum, gratiaſque ei egi nomine Reginae pro inſcriptione operis. Gratum vero erit Sereniſſimae Reginae, ſi id in Batavis potius, quam hic lucem adſpiciat. *Salmaſius* totus eſt in meditione operis contra *Miltonum*. Lepidum eſt, quod de [1] *Graswinkelio* narras: male mulctabitur, ſi *Miltonum* adtigerit. De itinere tuo in Galliam reſponſum ſequenti hebdomade exſpecto. Proculdubio enim jamdudum Hollandiam reliqueris, neque enim quidquam accidiſſe arbitror, quod itineri tuo moram injicere potuerit. De Bibliothecis *Petavii*, *Gaulmini*, & aliorum ad te priore ſcripſi hebdomade, uti quoque de codice antiquiſſimo faſtorum Ovidii. Verum & alia reperi Ovidiana inter ſcripta *Gruteri*, quae ab haeredibus *Sixtini* redemi. Faciam te certiorem de omnibus, ſimul atque ea excuſſero. Nondum enim omnia pervolvi, licet toto die heſterno nihil aliud egerim. Ea ipſa eſt cauſa, quod & hodie tardius me ad ſcribendum accinxerim. Talium enim rerum adſpectus non me minus poſſit retinere, quam te nundinarum Leydenſium adſpectus. Vale, mi Heinſi, & me ames. Raptiſſime CIↃIↃCLI. XI. Junii ſtilo novo.

1 Vid. Epiſt. *Heinſii* ad Gronov. CCXXIII. in fine, ubi interdictum ipſi, ne contra *Miltonum* ſcriberet, narrat, ſed Epiſt. CCXXXII. edidiſſe librum ſuum ſe audiviſſe ſcribit

EPI-

EPISTOLA XLVII.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

TErtius jam fluit menſis, mi Heinſi, ex quo nullam, niſi unam, ſi bene memini, neglexerim occaſionem, qua non aliquid ad te dederim literarum. Quamvis autem non aeque omnes fuerint prolixae, tales tamen fuiſſe exiſtimo, ut ex iis facile conjicere potueris, alienum me eſſe ab eo crimine, quo me jam toties notaſti. Hac hebdomade nullas a te accepi. Credo te Hagam excurriſſe, vel ſaltem non fuiſſe Amſtelodami, ubi te verſari intellexeram; arbitror enim, ſi ibi fuiſſes, utique non praetermiſiſſes, aliquid reponere reſponſi ad literas illas, quibus tibi voluntatem Sereniſſimae Reginae, ut in Galliam Italiamque quamprimum proficiſcerere, expoſui. Quamvis vero non dubitem, quin jamdudum te in viam dederis, miſi tamen omnes meas in Hollandiam, ad patrem tuum, qui proculdubio eas ad te perferri curabit. Quas vero impoſterum ſcribam, eas recta in Galliam mittam. Sed vero neceſſarium erit, ut ſemper me in tempore certiorem facias, quamdiu in ſingulis locis commoraberis, ne aut fruſtra, aut intempeſtive te meae quaerant literae. Ea quippe tendis in loca, unde alter ab altero, non niſi trimeſtri demum elapſo ſpatio, reſponſum poſſit conſequi. Verum de his, ut puto, non eges me monitore; ipſe enim modum, quem tenere debeam, praeſcribes, verum ut id quamprimum facias etiam atque etiam te rogo. *Gronovii* adverſam valetudinem aegre admodum fero. At vero plus aegrotat *Graswinkelius*, ſi cum Anglo iſto moloſſo, *Miltono* dico, ſeſe commiſerit. Arbitrabar ego intimam tibi cum illo intercedere familiaritatem, ſed ſane non videris multum ei favere; id enim ſi faceres, nec probares, nec permitteres ejus inſtitutum. Rex ſane Scotiae, ſi ſapit, quovis pretio ſilentium ei imponet; Parlamentarii vero laborem ejus luculento etiam propoſito praemio debeant juvare. De *Ferrarii* oratione quid ſentiam, jam ſuperioribus ad te ſcripſi literis. *Salmaſius* quanti eam faciat, dicere non poſſim, necdum enim illam vidiſſe eum exiſtimo. Ipſe totus nunc eſt in confutando ſcripto *Miltoni*, cui totidem reddet convitia, nec patietur, ut a minori vel hac in parte ſuperetur. Tu vero viciſſim velim reſcribas, quid judices de oratione *Valeſii* noſtri. Mitterem tibi exemplar, niſi crederem te jam habere, vel habiturum brevi, nempe ſimulatque Lutetiam veneris. Ego ſane nihil quidquam in eo reperiri exiſtimo, quod vel a faſtidioſiſſimo poſſit carpi. Rerum novarum nihil ad te poſſim perſcribere: ſcis enim me nec eſſe valde curioſum his in terris, nec quenquam noſſe, a quo novi aliquid poſſim cognoſcere. Hoc ſolum habeo, quod tibi ſignificem, *Wullenii* conjugem obiiſſe & heri tumulo eſſe traditam, quod & ipſum quoque ignoraſſem, niſi ante aliquot dies ad funus fu-

 iſſem

iſſem invitatus. Verum & hoc nunc addo, *Freinshemium* & conjugem ejus eſſe in extremis. Ita adfirmavit D. *Chanutus*, qui intra paucos dies Lubecam ſeſe conferet ad tractatus, ut vocant, pacis. Tradidi illi jam olim literas tuas, uti quoque Illuſtriſſimo *Salvio:* a neutro aliquid accepi reſponſi, niſi hoc tantum, ut te reſalutarem. Fruſtra jam a te peterem, ut communes amicos in Batavia nomine meo ſalutes: proculdubio enim jam eos reliqueris. Aliud itaque jam a te peto, nempe ut ſi occurras *Bochart o Valeſioque*, omnia illis mea officia offeras; ubi vero Lutetiam perveneris, ne rogo praetermittas, quoſcunque noſtri memores & amantes inveneris, meo amplecti nomine. Dolet, quod in poſtrema peregrinatiuncula, debitum non potuerim ſingulis exhibere cultum, & obſervantiam: ſcis quam exiguo ibi commoratus ſim tempore, idque totum tamen librariis impenderim. Tu vero in omnibus me ſis fortunatior, & ſi me ames, non tantum tuo ſatisfac officio, ſed & meam, ſi quam contraxerim, diluas culpam. Caeterum ſi mea non adſpernaris vota, omnia tibi fauſta & felicia precor in hoc itinere, valetudinem proſperam, mentem hilarem, & bonam fortunam in comparandis iis, quae te jam gratum incomparabili noſtrae Reginae, longe tamen faciant gratiorem. Me vero ſcias & eſſe & ſemper futurum tui amantiſſimum. Vale. mi Heinſi. Literas *Foreſti* ſuperiori hebdomade apertas; ut vides, a Regina acceperam. Oblitus fui eas tum literis meis includere. Regina omnia tibi fauſta & felicia in itinere precatur. Juſſit ut hoc ſuo tibi nomine ſignificarem. iterum vale. Holmiae CIƆIƆCLI. XVIII. Junii ſtilo novo.

EPISTOLA XLVIII.

NIC. HEINSIUS.

Iſaaco Voſſio.

Holmiam.

MEminiſti, Iſaace Voſſi, vir clariſſime, compellatum me tibi in muſaeo meo Holmiae hyeme proxime elapſâ, cum adeſſet *Silvercronius* noſter, atque ibi inter varios ſermones injectam forte [1] *Mercerae* mentionem, cujus tu ſuperbiam & incredibilem faſtum commemorabas. Gloriari illam frequenter, & mira ſubinde narrare de ſumma familiaritate, quae ſibi cum Reginâ Bohemiae ac Principe Auriacâ matre interceſſiſſet: nota ſe ac penitus explorata habere aulae utriuſque arcana: nihil illic geri, quod ſe lateret, aliaque, quae profuſum nobis tum riſum exprimebant. Hic tu quaerere, quicquamne mihi conſtaret de hiſce rebus? Negavi me ſcire, quo illa apud Reginam loco eſſet. De Principe non videri vera, quae jactaret. Eſſe enim delicati ac faſtidioſi ingenii faeminam, nec facillimae admiſſionis, & a moribus illius noſtrae immane quantum averſam. Narratum etiam mihi jam olim ab aulico non ignobili, conventam aliquando & ſalutatam ab illa Principem, praeſente D. *Riveti*

1 Uxoris Salmaſii.

Digitized by Google

veti uxore, quae noſtram, niſi fallor, eo deduxiſſet, cum primus is eſſet aditus: atque iis tum geſticulationibus illic uſam *Merceram*, ut judicarit poſtea morum graviſſimorum, & ineptiarum impatiens Princeps, non eſſe illam inter ſapientiſſimas numerandam, aut bene educatas. Haec fabella quia ad aures *Mercerae* delata eſt, aut a te id factum oportuit, aut a *Silvercronio*. Uter veſtrûm reus ſit mox videbimus: apparet certe mihi valde amicum non fuiſſe; nam hiſtoriam veterem ac obſoletam, mihique ab illo aulico ante annos duodecim & plures narratam, tanquam rem novam & nuperrime geſtam *Mercerae* vendidit, & ad exaggerandam facti invidiam, oſtentatas a me Holmiae palam plurimis hujus argumenti litteras, quas a Gallo quodam recentes Hagâ accepiſſem, mulieri credulae perſuaſit, quod falſiſſimum: cum nullas unquam acceperim, tantum abeſt, ut oſtenderim De *Silvercronio* non poſſum ſuſpicari, cum & bene erga me affectus ſit fueritque ſemper, nec tam plenus rimarum, ut ſoleat perpluere. De te non eſſe novum, ut amicos ſic ſoleas, facile illis perſuadebo, qui mores tuos perſpectos habent. Quanquam in auctorem harum turbarum fruſtra inquiro, quem expreſſis verbis *Mercera* nominat in epiſtolâ. Quid enim aliud ſibi vult hoc exordium? *Jé apprend par un rapport du Sieur Voſſius*. Non ait, ſe ex aliis id intellexiſſe, ſed *Voſſio*: hunc auctorem nominat. ex aliis jam ante aliquid iſtius rei ſi intellexiſſet, cur in te rei totius invidiam derivavit? Ex aliis quidem id antea illi intellectum tu adfirmas, ſed & ſic teneris. Alii enim illi te rumoris ſparſi auctorem nominarant, quare & jure tecum expoſtulavit *Mercera*, ut fateris ipſe. Bis ergo peccaſti, qui & apud alios me prodideris primo, & poſtea apud *Merceram*. Nam ſibi apud quemquam ejus aliquid rei excidiſſe negat *Silvercronius*, & perſuadet. Narratione igitur iſta tua hoc effeciſti, ut meam & caeterorum amicorum de te confirmaris opinionem, qui exiſtimamus, arcanis nullum apud te locum eſſe: deinde viris in hac urbe honeſtis tam firmiter perſuaſum eſt, ut avelli ſuſpicio non poſſit, occultum te mihi hoſtem eſſe. Quod eo illi magis mirantur, cum benigniſſime me ſemper & honorifice de te loquentem adiverint. Exiſtimationem etiam tuam ſciant tam acriter contra plurimos oppugnantes, qui facto quaſi agmine in te irruebant, neſcio qua de cauſa, & ſuperiori, cum e Suecia huc reverſus eſſem, & hoc anno a me defenſam, ut fraternam non magis poſſem. Quo in inſtituto, quia optime ſucceſſit, & plurimum laudis mihi conciliavit hactenus, pergam alacriter impoſterum, teque tuo relinquam ingenio. Dixi quidem illis, nunquam ſilentii fidem a te exactam mihi: ſed vel ſic tuarum arbitrantur partium fuiſſe, abſenti amico non nocere. Garrulitatem iſtam nulli non pudendam eſſe, iis etiam, qui in aula verſantur, pernicioſam. Huc accedit, quod non cum *Mercera* tantum, quod leve, abſentem commiſeris, ſed cum *Riveti* vidua, quam ego mariti ſui nomine (ab illo enim quamquam ignotus, dum viveret, amabar) veneratus ſemper ſum, & quod omnium peſſimum, cum Principe Auriaca: hoc juſtiſſimae indignationi omnem occaſionem dedit. Sed iis turbis tu ac *Mercera* nunquam efficietis, ne verum ego dixerim. Negat unquam a ſe compellatam Principem praeſente *Riveti* uxore. Meminerit, quaeſo, a qua ad Prin-

Digitized by Google

cipem primo ſit deducta. Sin minus, haec jam illius culpa eſt, a quo id accepi, non mea; quare compellabitur a me, ubi Hagam proxime excurrero, nec negabit ſat ſcio rem geſtam. Poterit & nominari, ſi res ſic ferat, & defricandus objici *Merceræ*, ea tamen lege, ut & mihi liceat lege agere in duos illos profeſſores, quos teſtes laudat de caede in mariti caput a me excogitata; qua de re oportune a te ſim admonitus. Vides quantas in moleſtias te praecipitaris. Quod porro de odio meo Vatiniano queritur in illa epiſtola, quam ego totam legi, ne dubitare poſſis, aut febricitare me credas; qui innocentiſſimum animal fraudiſque ac doli inſcium, qui miſerrimam faeminam, & vix unquam mihi viſam, exagitandam ſumpſerim, miror impudentiam ejus. Illi ergo licebit palam & ubique exiſtimationem meam inter notos ignotoſque proſcindere, (quod Leidae ſemper, Holmiaeque nuper fecit promiſcue) mihi non licebit illam, quae ſic inſaniat, pro fatua habere? Nam hinc illae lacrymae, hinc turbae omnes. Neget ſe de univerſâ Batavorum gente benignius locutam palam in conviviis circuliſque, cum Lutetiae eſſet, & tum vicerit. Denique eligamus amicos noſtros arbitros utrimque, iiſque judicandum relinquamus, uter noſtrûm, omnibus bonis ac honeſtis oblatret ac obganniat, uter cenſuram in mores ac vitam gentium, regum principumque, quorum munificentia alamur, exerceat, uter beneficiis acceptis animum ingratum reponat, ſi ego is eſſe arguor, tum triumphet ac exultet *Mercera*, ego vapulem. Venio nunc ad Apologiam tuam, mi Voſſi: ac primo quidem ſuſpicionibus ac bili nimis me addictum reprehendis, deinde quereris, quod non aperiam dilucide, quid velim, de turbis a *Mercera* excitatis, quas tamen diluere conaris. De ſuſpicionibus miror, qui turpiſſime deprehenſus ſis. Agnoſco hiſtoriam te praeſente narratam, laudat te teſtis *Mercera:* legi epiſtolam ab illa ſcriptam. & tamen ſuſpicionibus indulgeo. Utinam vero tu non indulgeres? Nam quod ego querebar fabellas in Salmaſianis aedibus non ſine tua ope excogitatas, de iiſque ab amico me monitum: tu *Wullenium* interpretatus es amicum; ſi dixiſſem e Suecia id ad me perſcriptum, de *Wullenio* ſuſpicari poteras, quamquam nec ille ſolus ad me ſcribat: ab amico me monitum dixi. An ignorabas igitur, *Gerium* hîc eſſe cum duobus filiis, eſſe *Trippium*, eſſe *Silvercronium*, eſſe chirurgum Reginae, ejuſque fratrem, atque alios, qui aut recentes ex Suecia tum adveniſſent, aut qui frequentes inde litteras acciperent, ex quibus id haurire potui? Pergis profecto ſine cauſa injurius eſſe in virum optimum, nec unquam male de te meritum. Sancte enim teſtor, nullas adhuc ab illo ad me perlatas litteras, cum iſta ſcriberem. Bilem etiam fruſtra in me reprehendis, qui tot conviciis immerentem premis *Wullenium.* Caeterum quidquam eſſet, quod ad confabulatricem perſcripſerit *Mercera*, non addidi accurate, fateor. Quod augurarer conſcientiam ſuam id abunde tibi ſuggeſturam. Nec conjecturae falſus fui, quod obnoxium tanto magis te culpae arguit, cum jam nullo negotio divinare potueris, quid vellem. Non febricitavi igitur, cum ad me perlatum eſt, functum te officio hominis minime amici, valeo enim, nec quicquam mihi negotii cum febre eſt, poſtquam in patriâ aetatem ago. Utinam, mi Voſſi, non majori jure febrem iſtam lentam, & quidem perpe-

petuam, amici uno in te ore reprehenderent! Denique non hoc volui, cum nullum apud te arcanis locum eſſe exprobravi, nihil a me commiſſum tibi unquam fuiſſe, ſed magno meo malo me expertum, tuto nihil committi tibi poſſe teſtatum volui. Multa ſunt, quae nos conjungere arctiſſimo vinculo debebant, Sereniſſimae imprimis Reginae auctoritas, quae non ſemel hoc imperavit, & cujus tu mandata religioſius obſervare debebas. Cum multos mihi ex amicis propenſiſſimos experiar, unus tu tamen inter omnes, cujus affectum precibus lacrymiſque tantum non ſupplex, quod alius fruſtra ſperaret, in me derivare contendi: idque fruſtra. Poteram iſto obſequio barbaros quoſvis demereri: te non potui. Cum monerem libere multa, ut amicum decebat, indignatus es: cum monenti ego gratias ſemper egerim. In faciem multa tibi exprobrabam, quae excuſabam apud alios. Hoc amici eſt officium. Pergam mei ſimilis eſſe, nec committam unquam, ut malignum mihi animum ſodalium quiſquam poſſit objicere. Cum *Mercera* ſi unquam bene tibi conventurum putas, falleris: ſaepius hoc monui. Vive tamen cum illa concorditer, aut litigare perge, dum modo nexu veſtro ego non conſtringar. Taedet harum nugarum, quas proinde abrumpo. Vale.

EPISTOLA XLIX.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

Credo, mi Heinſi, jam dudum id te agitare, ut cum ſcias me omnes tuas Sereniſſimae Reginae legendas exhibere, quod & diſcedenti tibi promiſeram, & poſtea literis iterum confirmavi, tu tam pulcra utaris occaſione, qua omnia mea crimina retegas, & hoc me pacto inviſum facias apud omnium optimam benigniſſimamque Principem. Si tam callidum tibi placeat commentum, non video quo pacto poſſis profiteri illum, quem toties & ad nauſeam uſque jactas, amorem erga me & benevolentiam. Nam ſi amicorum honor & fama apud quoſcunque etiam tuenda eſt homines, quanto magis id apud illos fieri convenit, quorum in manibus ſpes & fortuna eorum ſita & collocata eſt? Gloriaris te exiſtimationem meam apud neſcio quos Leidenſes tuos acriter defendiſſe; at vero quiſnam iſte eſt perverſus affectus, velle meam cauſam agere apud eos, qui aut parum aut nihil omnino laedere me poſſunt, eam vero oppugnare & prodere apud illam, in qua non ſpem tantum & fortunam, verum & honorem, famam, ſalutem, vitam, omnia denique mea poſita eſſe decrevi. Niſi enim hoc agere volueris, quo pertinent tot crimina, tot exprobrationes, tot ſiniſtra de me aliorum judicia, a te in unum congeſta, cum in ſuperioribus, tum in poſtremis tuis potiſſimum literis? Ne tamen exiſtimes

Digitized by Google

mes gratis te ea vel finxiſſe, vel ab aliis conficta huc tranſmiſiſſe, ad ſingula tibi quam breviſſime reſpondebo. Commemoras primum ſermonem, proxime elapſa hyeme in cubiculo tuo habitum de *Mercera*, liberiorem forſan, quam apud te inſtituere debueram. Quorſum vero iſtud? Promiſeras in ſuperioribus te omnia iſta, tanquam arcana, pectore tuo clauſa velle continere, nunc vero quare ea in literis tuis repetis. Amicitiae & affectui debes, ſi quid ego liberius in ſinum tuum depoſuero. Ex animo angebar, cum te viderem afflictiſſima valetudine oppreſſum, aegerrimeque ferentem injurias & perſecutiones inimici tui, quas nec ipſe diſſimulabas; mene nunc reprehendis, quod ea apud te amoris & libertatis ediderim ſigna? Quid ſi & mihi animus nunc eſſet revocandi tibi in memoriam verba illa, in quae ut erumperes, imbecillitas & extrema te adegerat deſperatio. Quos non ille tuus hoſtis de te triumphos ageret, ſi tale quid reſciret? Quod vero inquis me quaeſiviſſe a te, quo loco in aula Bohemica eſſet *Mercera*, in eo valde te memoria decipit. Certus ſum me nihil tale unquam a te poſtulaſſe. Si de verſu aliquo Ovidiano fuiſſet quaeſtio, quo is loco reperiretur, de eo te potius conſuluiſſem, quam de loco, quo eſſet *Mercera* in aula Palatina. Satis enim noram; te non minus atque ſim ego, eſſe ibi peregrinum. Verum & tum quoque fallit te memoria, cum negas te ulli, niſi *Silvercronio*, & mihi, narraſſe eam hiſtoriolam. Narraſti enim omnibus *Spiringii* filiabus, me quoque praeſente. Hoc & ipſae teſtantur, & inſuper addunt, ſeſe diu, antequam a te fabellam iſtam accepiſſent, eandem quoque ex aliis intellexiſſe. Illae porro narrarunt multis. Et hoc libenter agnoſcunt. In tuum itaque recidit caput garrulitas illa, quam mihi objicis, cum jam ipſe plures tibi retulerim, quibus id narraveris, tu ne unum quidem poſſis adferre, apud quem ego ea de re habuerim ſermonem. Nam quod ad *Mercerae* literas provocas, miror equidem. Inquis te mores foeminae iſtius probe habere perſpectos, videris tamen velle eos nunc ignorare. Tu producis teſtimonium unius mulieris, quam mihi male velle ipſe fateris; ego vero plurium apud te utor teſtimonio, quarum nulla eſt, quae tibi non ex animo faveat. Ais me bis peccaſſe; primo cum aliis, dein cum *Mercerae* hiſtoriolam iſtam narraverim. At vero tu bis nugaris, mi Heinſi, primum cum verborum tuorum es immemor, deinde vero cum maligne & culpam & tuam, & aliorum, immerenti imputas amico. Sed video quid velis, indignaris me tibi eſſe amicum, omnibuſque modis efficere conaris, ut candidiſſimi illi amici tui, inter quos verſari te inquis, qui tibi perſuaſerunt occultum me tibi hoſtem eſſe, vera dixiſſe videantur. Niſi enim id tibi ſit animi, quorſum iſta bella argumentatio, *Silvercronium* non potuiſſe ſermonem tuum aliis communicare, quoniam is tibi ſit amicus, ergo me eſſe, qui illum in vulgus ſparſerim. Pro inimico igitur me habes. Id ſi ita ſit, quomodo de te amice poſſim exiſtimare? Si vero poſtulas, ut amice de te ſentiam, cur me pro inimico habes? Adfirmaſſe hoc tibi inquis candidos iſtos tuos amiculos, quos & honeſtos, & eruditos & eximios vocas. Sed ſane quicunque illi demum fuerint, illos ego & honeſtos, & candidos fuiſſe nego

Digitized by Google

nego. Imo quidquid in contrarium adtuleris, ego ſcurras & nebulones fuiſſe convincam. Vix duo vel tres ſunt in tota veſtra urbe, cum quibus mihi vel modica unquam interceſſerit familiaritas. Eos autem nimium probos & ingenuos eſſe exiſtimo, quam ut de me, nihil certe mali de ipſis promerito, tam improba tibi ſuggeſſerint mendacia. Si qui aut hoc aut ſuperiori anno, facto, ut inquis, agmine contra exiſtimationem meam conſpiravere, peſſimos ſane eos & nequiſſimos fuiſſe oportet, cum tantum abſit, ut unquam eos laeſerim, ut ne de facie quidem noverim. Et ſane recte feciſti, quod addideris, te neſcire qua ratione certatim in me incurrerint, cum nulla prorſus ſit. Gratis quippe ſunt nebulones. Falleris vero, ſi putas multum me tibi debere, quod apud tales defenderis. Odi approbationem improborum. Indignus eſt amicitia bonorum, quisquis ſcurriles captat applauſus. Ultro itaque te rogo, ut viliſſimos iſtos homines impoſterum moribus & ingenio ſuo vivere permittas. Quanto illi acrius in me debacchantur, tanto illos magis contemnam. Pergis deinceps garrulitatem mihi objicere, & hoc crimine, inquis, me ab aliis quoque notari. Ipſe nimium garris, mi Heinſi, cum talia fingis. Nemo eſt, qui hoc me nomine reprehendit, tuum eſt hoc commentum. Scio quidem, quantopere laboraveris, *Silvercronio* id ipſum perſuadere, ſed fruſtra, ut opinor, fuiſti. Improbe vero & peſſime a te factum, quod *Wullenii* in literis tuis mentionem feceris, cujus cauſam dum agis, ſimul quoque prodis. Nam cum in ſuperioribus tuis literis diſerte ſignifices, illum ſolum eſſe in Suedia, qui ad te ſcribat, in his plane contrarium adfirmas, & te alios quoque habere ais, qui id tibi praeſtent officii. *Silvercronius* vero iſta non tibi ſignificavit. Ex aedibus enim parentis ejus habebam omnia ea, quae tibi reſcripſi. Sed neque caeteri, quos nominas, hoc tibi retulere. Etiamnum in Suedia commorabantur, cum iſta ad te ſcriberem, & ſero admodum in Hollandiam venerunt, chirurgus praeſertim, qui ſolus aedes *Salmaſii* frequentabat. Caeteros ipſos eorum, quae a me aut *Mercera* aguntur, valde ignaros fuiſſe exiſtimo. Verum itaque hoc ſupereſt, ut aut *Wullenius* tibi ſignificarit, aut ipſe finxeris. Elige quod mavis. Quod vero mihi exprobras pergere me male mereri de *Wullenio*, quid hoc ad te pertinet. Res tuas age. Mihi ſemper, ut ſpero, cum *Wullenio* bene conveniet, niſi tu nos commiſeris. Illud vero praeclare a te dictum, poſſe te, ſi velis, vindictam de me ſumere, manifeſtando ea omnia, quae tuae commiſi fidei. Tune de vindicta cogitas, qui primus tot me injuriis & calumniis oneraveris? Fac quod velis, dic omne, quidquid de me dicere poſſis, dic publice & privatim, non renuo. Cognoſcetis & tu, & *Salmaſius*, qualis erga vos fuerim. Interim ſcias, quod res illa non ſine inſigni tua infamia peragetur. Dicis Sereniſſimam Reginam voluiſſe, ut eſſemus amici. Cur ergo ſolvis ſanctum illud amicitiae vinculum, & falſiſſima mihi objicis crimina, vel a te, vel ab aliis non ſine ope tua, excogitata? Mihi objicis febrem, eaque te non amplius laborare ſignificas. At vero gravius illi laborant, qui ſe laborare neſciunt. Exprobras mihi, quod erga alios non ſim officioſus. Tanto minus tu debes conqueri. Aliis iſtas relinque querelas. Illud vero prae caeteris ſatis mirari

rari non poſſum, quod toties repetis inſignia illa tua erga me officia pariter & beneficia. Viſne, de eo quid ſentiam, breviter tibi exponam. Suſpectum mihi eſt, quidquid nimium oſtentatur. Ubicunque fuerim terrarum, in nullum hactenus incidi, vel notum, vel amicum, qui vel praeclaram illam tuam erga me benevolentiam, vel invidioſum aliquod mihi praedicarit teſtimonium tuum. Sed neque unquam id a te flagitavi; probe enim mihi ſum conſcius, me nihil tale promereri. At vero cur ſilentibus caeteris ipſe tua jactas beneficia. Ideo proculdubio, quoniam alii tacent. Si id ita ſeſe habeat, laudo acumen tuum, mallem tamen ea ab aliis praedicari. Nihilominus ſi aliter tibi viſum fuerit, per me licet. Sequere ingenium tuum. Nunc vero illud a te unice peto, ut ſiquid mihi, dum meipſum purgo, acerbius exciderit, id benigne accipias. Deinde & hoc quoque te rogo, ut tu, qui primus odioſae iſti ſcriptioni anſam & originem praebuiſti, eidem quoque primus finem imponas. Ut omnium oblivíſcar, tu facile poſſis efficere. In me nulla erit mora, ut tales impoſterum permutemus epiſtolas, quales inter amicos decet. Verum & tu, mi Heinſi, fac illud, quod promittis, & ne unquam permittas, ut beneficiis a me vincaris. Minime id tibi difficile; nam neque ea mihi fortuna eſt, ut magnopere te obſtringere poſſim, & etiamſi poſſem, nunquam id tamen faterer. puderet enim me meorum apud quemquam meminiſſe beneficiorum. Sed vero tu innumeris cum me jam, ut inquis, obſtrinxeris modis, illud quoque caeteris adde meritis, ut de tuis erga me benefactis moderatius impoſterum judices, de meo vero erga te animo benignius. Vale. XIV. Junii CIↃIↃCLI.

EPISTOLA L.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

ARbitror te jam Lutetiae verſari. Tamen cum tempus & diem diſceſſus tui non ſignificaveris, conſultius viſum eſt, ut & has quoque literas mitterem in Hollandiam, praeſertim cum non multo celerius iter ſuum abſolvant curſores illi, qui recta Lutetiam, quam qui per noſtras eo tendunt terras. De itinere tuo nihil eſt quod intellexerim ex Sereniſſima Regina, quod non tibi indicaverim. De Bibliotheca Cardinalis quid futurum ſit, ipſe videris, ego enim nihil certi de ea poſſim reſcribere. De *Silvercronio* quid fiet, ipſe, ut exiſtimo, brevi te poterit certiorem facere, nempe ſimul ac pater ejus fuerit reverſus. Gellium *Gronovii* avide exſpecto. Vellem illum per curſores tranſmiſiſſes, neque enim magnae molis librum eſſe exiſtimo. Negotium ejus commendatiſſimum eſt Sereniſſimae Reginae. De torque aureo recte judicas. Et mihi quoque, cum ad te ſcriberem, iſtud conſultius videbatur, propter pericula itinerum. Ampliſſimum *Sarravium* obiiſſe ulcere hepatis ultimis intellexi-

leximus litteris. Mortem ejus ex animo doleo. *Valeſium* & *Bochartum* necdum ſeſe itineri commiſiſſe idem adtulit nuntius. Detinet *Bochartum* liber de animalibus & plantis biblicis, *Valeſium* vero Bochartus. Uterque aliquot meas ad ſe ſcriptas in Hollandia offendet literas. Gratum erit Sereniſſimae Reginae, ſi omnem tuam contuleris operam, effecerisque, ut ſe viae quamprimum committant. Niſi enim quamprimum ſe itineri huic accingant, vereor ne hyemem cauſentur. Sane non puto defuturos, qui curam editionis libri *Bochartici* ſuſcipiant, etiamſi ipſe abſit. Sed de hoc mentem Sereniſſimae Reginae ſequenti, ut ſpero, ſignificabo hebdomade. Uti quoque de libris Eguilloniae, aliiſque. De nummis curae mihi erit id, quod poſtulas. Quamdiu in Pariſiis haerebis avide ſcire deſidero. Pro fragmento literarum *Caſſiani a Puteo* gratias ago maximas. Domino *Holmio* tradidi literas tuas, longeque ei fuere gratiſſimae. Stephanianam Bibliothecam Sereniſſima Regina pretio ſuam fecit. Illuſtriſſimus *Salvius* & Dominus *Chanutus* hac hebdomade Lubecam profecti ſunt. Aliud, quod tibi ſignificem, nihil habeo. Vale. XXIV. Junii. ſtilo novo. CIƆIƆCLI.

EPISTOLA LI.

ISCAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

HEri mihi reddita eſt epiſtola tua ſcripta idibus Jun. Greg. Inquis in ea, te nullas illa hebdomade a me accepiſſe literas, quod, quî factum ſit, divinare non poſſum. Certus enim ſum me ab eo tempore, quo te de itinere Italico certiorem feci, nullam praetermiſiſſe occaſionem, qua non aliquid ad te dederim literarum. Aut itaque illae interceptae ſunt, aut proxime ſecuta hebdomade geminas accepiſti. Tuas vero more meo legendas exhibui Sereniſſimae Reginae. Negat illa unquam ſe ſermonem habuiſſe cum *Salmaſio* ea de re, cujus in epiſtola tua mentionem facis. Miror itaque imprudentiam viri, quod ea reſcripſerit, quae, etiamſi vera fuiſſent, alto fuiſſent premenda ſilentio. Tu vero, mi Heinſi, melius facies, ſi haec tacite concoxeris & contempſeris, quam in vulgus ſparſeris. Regina procul abeſſe vult a veſtris litibus, nec vult quidquam cum iis habere commercii. Miror te in literis tuis nihil de itinere tuo ſcribere. Mortem *Sarravii* ex animo doleo. Verum eſt, *Bochartum* & *Valeſium* diſtuliſſe iter ſuum in menſem Martium anni ſequentis. Sed tamen ſpero illos denuo conſilium mutaturos, & praeventuros hyemem. Tuum eſt urgere eorum diſceſſum, ſimulatque in Galliam veneris, magnam hoc nomine gratiam Dominae noſtrae demerebere. Videntur illi exiſtimare Suediam eſſe inacceſſam & inhabitabilem hyeme. Tuum eſt eos hoc errore liberare, & commoditatem adeundae Suediae ſignificare. Si Pariſiis videris *Thevenotum*, agas cum eo de libris *Pyrrhi Ligorii* vel deſcribendis, vel comparandis.

 Tranſmi-

Digitized by Google

Tranſmiſit ad me eorum [1] fragmentum de antiquitatibus Tiburtinis. Regina ad matrem contendit Nicopiam, neç niſi poſt octiduum reverſura una cum matre ad exequias *Torſtenſonii*. In Italiam ubi veneris, habebis commendatitias Sereniſſimae Reginae ad magnum Hetruriae Ducem, & forſan ad alios principes. *Spiringius* cum tota familia ante complures dies jam hinc diſceſſit. Filius ejus quamprimum huc revertetur, ut offerat Sereniſſimae Reginae picturas, caeteraque patris cimelia. Quas ad te ſcripſi literas de diſceſſu tuo in Italiam, nulli oſtendas vel communices rogo. Cauſam noſti. Neque id mihi tantum, ſed & Dominae noſtrum gratum fore confido. Plura alias. Nunc enim ideo brevis eſſe cogor, quod totum fere pomeridianum tempus mihi abſtulerit Illuſtriſſimus D. *Skytt*, vixque ante horam a me diſceſſerit. Petit is aquas Spadanas valetudinis ergo. Vale, & me ama 1 Julii St. N. CIↃIↃCLI.

1 Illud eſt, credo, de *Villa Hadriana Tiburtina*, quod inſertum nunc legitur tomo; IX. Theſauri Antiquitatum Italiae; ex Voſſiana enim Bibliotheca, quae acceſſit Leidenſi Academicae, eſt depromptum.

EPISTOLA LII.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

HEri in loco tribus milliaribus hinc diſſito animi deliquium paſſa eſt Sereniſſima noſtra Domina, Heinſi praeſtantiſſime. Creditur hoc malum ſibi conciliaſſe ex nimio aquae hauſtu. Nullo ſiquidem alio hoc tempore utitur potu incomparabilis noſtra Domina, quam aqua cruda. Et hoc aequis cogimur indies ſpectare oculis, nec quiſquam eſt noſtrûm, qui tantum nefas vel poſſit, vel auſit reprehendere. Invitis medicis & omnibus ſuis pergit in hac prava conſuetudine, & nequidem tantillum vini aquis ſuis permiſcere dignatur, ut vel pallorem ſaltem deponant. Tu qui olim in aquae potores ſtilum exercuiſti, experiare nunc vires tuas. Utinam carminibus tuis id poſſes efficere, ut divina noſtra Domina, tanto laboraret aquae, quanto nunc vini odio. Si teipſum, ſi nos omnes ames, & quod praecipuum eſt, ſi tibi curae ſit ſalus illius, a qua noſtra pendet ſalus, hoc tuum nunc ſit officium, ſi nihil profeceris, nihil certe nocebis. Reverſa eſt autem illa in urbem hanc ante horulam circiter. Tradidi ei tuas legendas, quamvis nunc nihil habeam, quod tibi reſcribam nomine illius, quamvis etiam nihil novi reſciverim, quod tibi poſſim ſignificare, tamen quia poſtulas ut ſemper veſtigia tua legam, & ad omnia accurate reſpondeam, parebo libentiſſime. Iter tuum quod adtinet valde miror te etiamnum in Batavis haerere, praeſertim cum novem jam effluxerunt hebdomades, ex quo voluntatem Sereniſſimae Reginae tibi ſignificarim. Neſcio vero quaenam ſint illa mandata regia, quae te exſpectare dicis, prius quam te in viam des, neque enim politica ſunt ea negotia, quamobrem in Galliam Italiamque tendis, ut multis & prolixis egeas, quas vocant, inſtructio-

Digitized by Google

ctionibus. Satis, ut opinor, mentem ſuam coram ſignificavit tibi Sereniſſima Regina. Quod ſiquid ſit, de quo dubites, abunde tibi eſt temporis, ut de eo quid ſentiat ſereniſſima Regina poſſis explorare. Commendatitias jam dudum ad Bidalium miſit D. *Holmius*. Pro oratione *Ferrarii* puto me jam tibi gratias retuliſſe, quod ſi id non ſatis ſit, nunc iterum gratias tibi ago. Non tradidi illam Sereniſſimae Reginae propterea, quod illa duobus tribuſve hebdomadibus antea aliquot ejus orationis exemplaria eſſet nacta. Hoc itaque quod tranſmittebas, mihi ſervavi. De *Foreſto* jam dudum te certiorem feci. Literas quoque tuas ad D. *Salvium* & *Chanutum* me curaſſe, & hoc quoque diu eſt quod ſignificarim. Ne itaque mihi negligentiam hoc nomine imputes. Literae vero meae quod tam ſero tibi reddantur, ea non mea eſt culpa. Indica aliam mihi occaſionem quamcunque volueris, in me nulla erit mora, quin eam accuratiſſime ſervem. Quod autem dicis poſtulare te id tantum, ut ad ea reſpondeam, quae ex me ſcire deſideras, arbitror me id ſatis diligenter praeſtitiſſe. Nam quod inquis, me ne γρῦ quidem repoſuiſſe iis, quae de oratione *Ferrarii* ſcripſeris, id omnino ita ſeſe non habet. Non ſemel mentionem ejus orationis in literis meis feci. At in eo non erras, quod inquias me non tibi ſignificaſſe, deberesne *Ferrarium* de torque aureo certiorem facere, nec ne. Quomodo ad hoc reſpondere potuiſſem, cum tu ipſe nullam ejus rei in literis tuis feceris mentionem, uti neque poteras, non enim eras divinus. Opus praeterea non eſſe exiſtimabam, ut de eo quidquam ad te ſcriberem, ſiquidem jam, antequam exemplar tuum ad manus meas perveniſſet, nomine incomparabilis dominae egeram *Ferrario* gratias. Hoc itaque argumento nihil proficis, uti neque ſequenti, quod nimium leve & prorſus te indignum, nempe quod non reſcripſerim me literas tuas Sereniſſimae Reginae tradidiſſe, cum tibi ſignificarim me tuas accepiſſe literas, poteratne dubitare de illis ad Sereniſſimam Reginam? De Memmiana, Mazariniana aliiſque bibliothecis, nihil certi tibi poſſim adfirmare. Et ſane perridiculus eſſem, ſi in talibus apud te verboſus eſſem, & e Suedia ad te ſcriberem ea, quae Pariſiis aguntur. Nonne hoc eſſet nuntios cum iiſdem remittere literis? Quae te adtinerent, vel quae eſſe grata Sereniſſimae Reginae vel ſcirem vel crederem, ſignificavi tibi omnia. De libris τῦ μακαρίτυ *Sarravii* nihil habeo certi, quod tibi reſcribam. Vix exiſtimo Sereniſſimam Reginam eos velle comparare. Si aeque eſſet inſtructa ejus Bibliotheca, atque ſit Thuanaea vel Puteanea, libenter procul dubio eam aequo ab haeredibus pretio redimeret. Ipſe noſti magis e re eſſe Dominae noſtrae, ut ſemel inſtructiſſimam aliquam compareт ſibi bibliothecam, quam multas imperfectas. Quatuor aut quinque illi MSS. quos habet *Sixius*, illi mei eſſe debuerint. Sed ſane perinde eſt, uter noſtrum eos habeat, cum a multis annis ſimus amiciſſimi. Caeteros omnes ipſe emi, una cum ſcriptis *Gruteri*. Inter ea ſunt triginta libri Suſpicionum ejus inediti. Sunt & alia multa vel illius, vel aliorum eruditorum manu exarata, ſed tam miſere lacerata & conſpurcata ab iſto impuriſſimo homine, ut videantur eſſe Annales *Voluſi*. Relicta ſunt omnia Amſtelodami, exceptis Suſpicionum libris, & aliis nonnullis. Malo enim

nim abeſſe, quam ut eorum faetore cubiculum meum inficiatur. Magni tamen mihi conſtant, quod tamen ſoli imputo *Sixio*, qui nunquam permiſit, ut quemcunque librum bono unquam compararim pretio. Adeo mihi damnoſa ſemper ejus fuit familiaritas. Et tamen ſumus amici, & erimus ſemper. De *Miltono* jam certior factus ſum ab avunculo meo *Junio*, qui cum eo familiaritatem colit. Is mihi ſignificavit eum Parlamento eſſe a Secretis in negotiis externis, eſſe multarum linguarum peritum, non quidem nobili, ſed tamen generoſa, ut ipſi loquuntur, ortum ſtirpe, diſcipulum *Patricii Junii*, comem, affabilem, multiſque aliis praeditum virtutibus. De *Keckio*'nolim ita accipias, tanquam ſi eum tibi commendarim. Ego tibi ſimpliciter ſignificavi, quid ille deſideraret. Et huic & caeteris longe debes praeferre *Reſandrum*, non quod cum illis eruditione poſſit certare, verum quia diu jam inſervierit Sereniſſimae Reginae, mediocremque habeat cognitionem linguae Graecae, & ſcripturam librorum manu exaratorum ſatis bene adſequatur, ſatiſque bene litteras pingat. Verum apud te rationibus opus non eſt, cum ſolam tibi Dominae noſtrae voluntatem ſufficere exiſtimem. Vale & me amare perge. VIII. Julii ſtilo novo CIƆIƆCLI.

EPISTOLA LIII.

ISAAC. VOSSIUS.

Nic. Heinſio.

Leidam.

TRadidit mihi literas tuas *Wullius* noſter apertas, Heinſi Clariſſime. Addideras tantum ſigillum, quod vocant, ut puto, volatile. Nempe voluiſti D. *Wullium* prius eas legere: ſtatim itaque ut eas accepi legendas, ipſi obtuli, verum ille recuſavit. Sereniſſimae vero Reginae eas tradidi more meo, ſimul atque ſeſe obtulit occaſio. Nondum eas recepi. Non puto autem, niſi me fallit memoria, aliquid eſſe in iis, de quo reſponſum exigis. Diligentius tamen eas perlegam, & ſiquid ſit, de quo poſſim aut debeam reſcribere, non ero negligens. Hic novi nihil eſt quod ſciam, aut ſiquid ſit, id ex *Wullenio* melius & accuratius poſſis intelligere. Ego nihil aliud habeo quod a te poſtulem, niſi id tantum, ut me porro amare pergas, ſi iſto tibi honore dignus videar. Vale XV. Julii CIƆIƆCLI.

EPI-

Digitized by Google

EPISTOLA LIV.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

QUum tam acriter urgeas, ut ea tibi mittantur mandata, quae tibi promiſiſſe ſignificas S. Reginam, heri iterum veſperi eam ſum allocutus, Heinſi clariſſime. Inquiebat illa, ſatis ſeſe coram mentem ſuam tibi expoſuiſſe, & vix poſſe te ea in re peccare: neque enim praeſcire ſe quinam libri & Bibliothecae venales proſtabunt, & proinde imperare ſeſe non poſſe, hosne an potius iſtos debeas comparare, totum id tuo permitti judicio. Juſſit tamen, ut breviter in cartam conjicerem ea, quae te deſiderare exiſtimarem. Feci id quam libentiſſime, ſtatimque ei obtuli. Cum vero occupatior mihi videretur, & interpellaretur ab aliis, juſſit, ut id negotium in ſequentem differrem hebdomadem. Quod vero in literis meis pollicitus ſim ſequenti me acturum hebdomade de caeteris rebus, iter tuum adtinentibus, in eo non me poſſis reprehendere. Non potui tibi plura ſignificare, quam ex Sereniſſima Regina intelligerem. Quidquam autem ex ea intellexi, id tibi ſignificavi. Nummi vero aurei aliquot ad *Bidalium* ſequenti hebdomade tranſmittentur, a quo tuum accipies. Libros Elzevirii avide exſpecto. *Gronovium* ſe iterum accinxiſſe ad meliorum autorum emendationem ex animo gaudeo. Nam certe *Aldhelmus* iſte, aliique hujuscemodi verſificatores, non merentur, ut in iis tempus terat, quod multo dignius poſſit collocare. Non defuere, qui titulum libelli reprehenderent, quod *Eccleſiaſticas* inſcripſerit *Obſervationes*, cum nihil prorſus in iis occurrat, quod ad Eccleſiaſticam pertineat hiſtoriam, & ſint mera Grammaticalia. His tamen reſpondi, non mihi videri in eo eſſe peccatum, utcunque enim ſcriptum illud nihil haberet Eccleſiaſticum, pertinere tamen ad hiſtoricos Eccleſiaſticos, quorum multa in eo loca illuſtrantur. Porro in hac noſtra Petaviana multa & Aldhelmi, & ſimilium autorum ſcripta exſtant inedita. Sed nondum otium fuit illis pervolvendis, hactenus enim melioribus, ut mihi quidem videtur, vaco. Et ſane nullus tranſit dies, quo non aliquid ſeſe offerat novi. Hoc ipſo die, quo haec ſcribo, incidi in duo folia ſtupendae antiquitatis, quae poſtquam diligentius adſpexi, ſtatim conjeci eſſe fragmenta deperditarum Salluſtii hiſtoriarum. Continent illa bellum Servile Crixi & Spartaci. Non potuiſſet vel tu vel alius in lacrimas me pronior ſiccis ea oculis intueri. Attamen non ideo minus dolui. Et ſane quis non doleat & indignetur tam divini autoris tam laceras videre reliquias? Forſan ante pauca ſecula delirus aliquis bibliopola, ut miſſalia aliaſve veſtiret ineptias, totum conſumſit opus, paucaque haec nobis reliquit, non tam ſolatio, quam maerori. Poëmatum aliquot novorum quod editionem moliaris, gaudeo. Euſebius, quem ſub

ſub manibus habere ſcribis Janſonium, opus erit longum & laborioſum, nec intra triennium abſolvendum. Multa ſunt & pulcra, quae addidit iſti editioni *Scaliger*, non tamen pauciora & deteriora erunt ea, quae ipſe, ut ſpero, conferam. Quod tamen ne aut oſtentatione ingenii, aut quadam vanitate dici a me putes, quod ope eorum codicum, quos olim contuli, & quos nunc beneficio Sereniſſimae Reginae nactus ſum, hoc me poſſe praeſtare exiſtimem. In Theocrito, quo editionem Elzeviriorum juvem, nihil habeo hoc tempore ad manum. Exemplar meum, cujus ad oram nonnulla congeſſeram ex veteribus codicibus, perditum eſt neſcio quo caſu in itinere, quod ante aliquot menſes Sereniſſima Regina Ubſaliam inſtituerat. Alterum exemplar una cum aliis ad Theocritum annotatis, quomodo perierit, retulit jam tibi mater mea. *Wicquefortium Silvercroniumque* mirari, me nihil quidquam reſcripſiſſe *Foreſto*, id ipſum valde miror. *Foreſtum* aliquid tranſmiſiſſe Sereniſſimae Reginae, neque ipſi neque alius quiſquam mihi ſignificavit. Et plane ignoravi, antequam tu me certiorem faceres. Mox indicavit idipſum Sereniſſima Regina, juſſitque ut ei reſcriberem. Feci id eodem die. Cinnami hiſtoriam quod nunc demum in lucem protrudat *Tollius*, in eo operam ludet. Ante triennium quadrienniumve donavi, vel ſaltem communicavi ei codicem iſtum, ut ex ejus editione aliquam ſibi compararet gloriolam. Nunc autem praevenietur a Jeſuitis, qui id ipſum longe accuratius praeſtabunt. In titulo tamen ipſe minus peccavit, quam Jeſuitae. Illi namque *Ginnamum* pro *Cinnamo* ſubſtituunt, nulla prorſus ratione aut autoritate. *Cinnamum* eſſe viri nomen conſtat etiam ex Martiale. Monui ea de re jam ante decennium Clariſſ. *Holſtenium*, qui illum autorem Jeſuitis communicavit, is tamen maluit in errore perſtare, quam meis hac in parte obtemperare monitis. Bibliothecam librorum manu exaratorum Archiepiſcopi Tholoſani, Incomparabilis noſtra Domina ſuam faciet. Habeo hîc catalogum, cujus apographum ſequenti hebdomade ad *Bidalium* remittam. Poſtulat pro ea decem ſcutatorum millia. Sed proculdubio multum de ea ſumma remittetur. *Freinshemius* in Germaniam valetudinis ergo proficiſcetur quamprimum, ſequenti reverſurus æſtate. *Salmaſius* abitum meditatur. Vale, & ſalve a tuo ex animo Voſſio. Holmiae CIↃIↃCLI. XII. Julii.

EPISTOLA LV.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

Literas ad Sereniſſimam Reginam, quas tuis ad me incluſeras, ſimulatque accepi, obtuli Incomparabili noſtrae Dominae. Jam olim te certiorem feci, quam illae ſemper ſint gratae, nunc tamen non poſſum praetermittere, quin

quin id denuo tibi indicem, cum novis illa & non tralatitiis verbis iterum ſignificarit, valde ſibi gratas eſſe & literas & officia tua. Ipſas quidem quod adtineat literas & genus ſcribendi, id certe uſque adeo laudavit, ut impenſius laudare vix potuiſſet. Teſtabitur hoc quoque *Wullius* noſter, qui & ipſe aderat, cum eas offerrem. Cave itaque dubites impoſterum, gratane ſunt Dominae officia tua, nec ne. Imo id ego tibi adfirmare audeo, tanto te rectius facturum, quanto ſaepius eam literis tuis compellaveris. Optime vero a te factum, quod itineri te tandem accinxeris. Quanto id promtiore feciſti animo, tanto te rem gratiorem praeſtitiſſe ſcias incomparabili Reginae. Eorum, quae poſtulas, vel quae tibi ad iter ſunt neceſſaria, nihil omnino defuturum ſpero. Mandata illa, quae poſtulas, ſequenti tranſmittam hebdomade. Aliquid enim interceſſit, quamobrem illa expediri nunc non potuerunt. Laborabo ut ſimul tranſmittantur nummi promiſſi. De argenteis, quos petis, certiora ſequenti reſcribam occaſione, ſimulque de hiſtoria plantarum Mexicanarum, quam habet *Wittius*. *Graſwinkelio* interdictum eſſe ne pergat in *Miltono* confutando, aegre fert *Salmaſius*. Verum idem ex animo gaudet librum *Miltoni* Lutetiae publice a carnifice eſſe combuſtum. Non opus eſt ut meum de hoc ſcripto interponam judicium: interim hoc ſcio, fatum eſſe bonorum fere librorum, ut hoc modo vel pereant vel periclitentur. Homines plerumque propter ſcelera & pravitatem manus carnificum ſubeunt, libri vero virtutis & praeſtantiae ergo. Soli fatuorum labores tales non metuunt caſus. Sed ſane fruſtra ſunt, qui ſe hoc modo exſtirpare poſſe exiſtimant *Miltoni* & aliorum ſcripta, cum potius flammis iſtis mirum quantum clareſcant & illuſtrentur. Quae autem de *Miltoni* conditione ad me ſcribis illa convenire puto cum iis, quae tibi ante hebdomades aliquot ſignificavi. De Cardinalis Bibliotheca non debes omnino deſperare. Forſan ſolos poſſis comparare Manuſcriptos. Gellium *Gronovii* nondum accepi. Minus tamen illum nunc deſidero, cum nihil quidquam editioni huic acceſſiſſe ſignifices. Quod vero rogas, ut diligentem impoſterum habeam curam eorum, quae ſis poſtulaturus, de eo nolim te dubitare. Verum quod exiſtimas me maximam habiturum curam eorum, quae ad augmentum pertinent bibliothecae Regiae, & ad propagandos, ut loqueris, imperii mei terminos, in eo omnino falleris. Ita, ut ſpero, ſemper inſerviam Sereniſſimae & incomparabili noſtrae Dominae, ut unuſquiſque poſſit cognoſcere, me vel parum vel nihil propriis ſtuduiſſe commodis & utilitatibus, nec alium ob oculos ſcopum habuiſſe, quam voluntatem honorem & gloriam incomparabilis Reginae, cui ſi ſervitium meum qualecunque non improbetur, jam nihil eſt quod ultra deſiderem. Illi non diſplicuiſſe, id omni mihi honore & munere carius ſemper erit, & quodcunque mihi in vita contigerit, id mihi perinde eſt, dummodo ſemper huic inſerviam: id enim ſi licuerit, ſemper beatus moriar. Atque haec quidem me ex animo proferre oſtendet, ſpero, perpetuus vitae meae tenor. Erras itaque, cum putas me propriis ſtudere commodis, quin potius ita habeas velim, te tibi ipſi comparare, quidquid Incomparabili comparaveris Dominae. Nam certe ſi & ipſe non detrectes curam Bi-

bliothecae Regiae, multum ſane gaudebo. Nihil enim eſt quod aeque optem, atque ut hujus tot ſint curatores, quot aliquando literarum amantes & ſtudioſi Dominae noſtrae aderunt, inter quos ſi poſtremum meruero locum, ſatis mecum benigne agetur. Sed haec hactenus: alia alia ad te ſcribam occaſione. Vale, & amare pergas Voſſium tuum. ad v. Aug. CIↃIↃCLI.

EPISTOLA LVI.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

NUnquam plura habui, de quibus te certiorem facerem, nunquam tamen magis in arctum fui redactus, quam hoc tempore. Plures mihi epiſtolae hoc die ſcribendae fuere in Hollandiam ad amicos, aliquot etiam nomine Reginae. Magnam praeterea temporis pomeridiani partem abſtulere Luſitani quidam. Una tantum aut altera ſuperfuit horula, quam tuis literis reſpondendis deſtinaram. Attamen cum ſcirem me non tantum, ſed & ipſam Reginam promiſiſſe habiturum te ea mandata, quae toties flagitaſti, contuli me iterum ad illam, petiique mandata. Verum illa diu quaeſivit, attamen fruſtra. Tandem juſſit ut alia ſcriberem. Feci id quam raptiſſime, ut vides. Illicoque illa ſubſcripſit. Verum haec non ſunt tam ampla, quam illa, quae prius exararam, defuit enim tempus. Verum tamen, ſi quid ſit, quod deſit, certiores nos fac, & curabo, ut voto tuo ſatisfiat. Velim convenias abbatem *Tintum*, qui nunc Pariſiis agit, cumque eo conferas de libris & bibliothecis Italicis. Gratum hoc erit Sereniſſimae Reginae. Tribus tuis epiſtolis non poſſim nunc aliquid reponere: faciam id ſequenti hebdomade. Vale, mi Heinſi CIↃIↃCLI. XII. Auguſt.

EPISTOLA LVII.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

PRo apographis literarum, quas tranſmittis, magnas ago gratias, Heinſi clariſſime. De Stylo *Liceti* recte judicas. Indignum eſt tanto viro tam ineptum ſcribendi genus. Non ſine indignatione, ne dicam riſu, legere potui *Caucaſos* illos *contemplativos*, & *Caucaſeas majeſtates*. Quis non *Caucaſias* patiatur *hyemes* talia audiens. Et tamen hoc condonandum viris quibuſdam inſignibus ſaeculi noſtri, quod Mercurium non in lingua, ſed in pectore habeant. Quan-

Digitized by Google

Quantum autem diverſus ab illo *Ferrarius* ejus collega, cujus ſtylus, licet magnificus ſit, & multum adſurgat, nihil tamen minus, quam operoſus & intricatus dici meretur, in quod tamen vitium ut plurimum deflectere noſti eos, qui ſublime illud dicendi genus ſequuntur. Hiſtoriam Plantarum Mexicanarum nactus ſum, & prima tranſmittam occaſione. Inter ſcripta, quae in Italia excudi ſignificas, nihil eſt quod aeque videre geſtiam, atque *Camilli Peregrini* Campaniam felicem. Jam diu & hoc ſcriptum & alia quaedam non abſimilis argumenti ſub manibus habuit, quae ut aliquando publici faciat juris ex animo deſidero. *Celſi* Rhetoricam inquiram, & cum altero, quem ſtatim nominavi, libro tranſmittam. Faſciculum vero, in quo Gellius *Gronovii* & alia, necdum accepi. Credo tamen adpuliſſe navem, quae iſta mihi advehet. *Grenirius* iſte Zelandus, qui in Gellium notas ſcribit, quis ſit vellem addidiſſes. Intra unum alterum que diem profecturus eſt hinc *Salmaſius*. Caetera malim ex *Wullio* noſtro intelligas, quam ex me. Vale, mi Heinſi, & ſalve a tuo ex animo Voſſio. A. CIƆIƆCLI. XIX. Auguſt.

EPISTOLA LVIII.

ISAACUS VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Pariſios.

SAlvum te ac ſoſpitem Lutetiam perveniſſe ex animo gaudeo, Heinſi clariſſime. Non nego longe mihi majori futurum fuiſſe gaudio, ſi majorem quoque animi quietem & tranquillitatem tecum Pariſios adtuliſſes, attamen cum exiſtimem iſtam perturbationem eſſe fructum inimicitiarum tuarum, quas cum aliis exerceas, minus excrucior, cum ſciam me ab omni culpa abeſſe quam longiſſime. Nam niſi hoc ſit, quod quietem tuam turbet, quid rogo me tam multis, ſed inanibus tamen, oneras criminibus, quae quamvis eſſent veriſſima, tanta non ſunt, ut propterea de affectu meo ſiniſtri aliquid ſuſpicarere, cum talia moroſiſſimi etiam homines facile ſuis ſoleant condonare amicis. Nam quale eſt, quaeſo, illud de *Ferrarii* oratione, quod una forſan alterave hebdomade ſerius gratias tibi retulerim. De nummis vero aureis argenteiſque non video quare me increpes. Etiamſi illorum facta mihi fuiſſet copia, ſcis tamen non ſemper paratas adeſſe occaſiones, quibus poſſimus illos tranſmittere. Olim me non recte feciſſe adfirmabas, quod unicum illum aureum tabellariis Gallis commiſiſſem, nunc vero mirari non debes, quod te monente cautior ſim factus, praeſertim cum plures poſtules, pluſque proinde ſit periculi. Unum tamen, quem hîc vides, aureum *Ferrario* exhibendum ad te mitto. Caeterum enitar ut etiam reliquo tuo deſiderio poſſim ſatisfacere, obſervaboque occaſiones, quibus poſſim efficere, ut etiam aliquot habeas argenteos: quae ſi defuerint, ipſe ad te veniam; faciamque, ſi poſſim, omnium te votorum tuorum com-

compotem. Juſſit enim Domina, ut in Hiſpaniam me quamprimum conferam; cum vero neceſſarium ſit, ut per Galliam iter inſtituam, dabitur, ut ſpero, occaſio, qua te poſſim convenire. Unicum, ut ſpero, diem alterumque tecum Pariſiis in tranſitu eximam, multa enim habeo, de quibus tecum agere velim. Verum non debes propterea committere, quominus quam diligentiſſime ad Sereniſſimam Reginam perſcribas ſingula. Quamdiu etiamnum hic ſum, ad me mittas literas tuas, ubi vero diſceſſiſſe me compereris, gratiſſimum erit Sereniſſimae Reginae, ut ipſam ſemper compelles. Juſſit vero ut tibi ſignificarem poſtulare ſeſe, ut in ea, quam hactenus praeſtitiſti, diligentia perſtares, nihilque tibi tam exiguum videretur, quod modo alicujus eſſet momenti, de quo ipſam non faceres certiorem. De *Reſandro* iterum allocutus ſum Sereniſſimam Reginam. Illa vero lectis tuis literis dixit ſeſe liberum relinquere tibi, quodcunque de eo viſum fuerit. Catalogum librorum *Richelii* jamdudum tibi tranſmiſiſſem, niſi illum perdidiſſet *Salmaſius*, cui eum communicaram. Bibliothecae Mazarinicae nullam te in literis tuis feciſſe mentionem valde miror. De Memmiana poſſis cum *Bidalio* agere, praeſertim ſi aliquid de pretio remiſerit vidua. Intra biduum triduumve diſcedet hinc *Salmaſius*. Servos, ancillas, ſarcinas, & omnia impedimenta, excepta conjuge, jam praemiſit. Dominus *Holmius* quamprimum tibi reſponſurus eſt. Nunc vero juſſit, ut te peramanter ſuo nomine ſalutarem. Recte feceris, ſi ad eum aliquando literas dederis, omnia enim tui cauſa vult. Vale, mi Heinſi, & amicos communes Pariſienſes meo nomine ſalutes quam plurimum.

EPISTOLA LIX.

NIC. HEINSIUS

Iſaac. Voſſio.

Holmiam.

ADfuit mihi tandem commendatus a te tantopere *Reſander*. Juvenem vidi, ut apparebat, bonum. De morbo ejus melancholico mira mihi alii narrarunt, atque hinc majorem ſibi in hac urbe famam comparavit, quam Graecarum literarum cognitione. Mihi quidem juſtiſſimam exprimit miſerationem: quanquam loco nunc ſatis ſit commodo ejus valetudo. Primo congreſſu multa conqueſtus eſt, & merito, de ſumma, qua cum conflictatur, rerum omnium inopia. Negat ſe vel obolum ex Suecia toto hoc anno accepiſſe, hoc eſt a ſeptem vel octo menſibus. Carceris colonum jam dudum ſe proculdubio fuiſſe, niſi per *Vicquefortium* ſtetiſſet, qui fidem ſuam apud hoſpitem caeteroſque creditores interpoſuerit. Idem & mihi *Vicquefortius* narravit. qui menſam illi ſuam domumque obtulit, quam conditionem cur amplexus non ſit, vix video, niſi injurium ſe hoc pacto in Dominam fore crediderit. Tu tecum cogita, an bene mihi conſulueris tibique, ac ipſi Dominae, qui Italico itineri hunc hominem deſtina-

na-

naris. Debet in hac urbe, ut *Vicquefortius* adfirmat, ſcutatos minimum ducentos, quos ut ego pro illo refundam, in mandatis non habeo. Ex meo autem aere id ut fiat, non arbitror conſultum. Auctor igitur ſim tibi, ut bonum juvenem angore animi, ac moleſtiis aſſiduis, cum quibus luctatur, liberes, domumque reverti jubeas: aut ſi vis, ut in Italiam me ſequatur, intercedas pro illo apud D. *Holmium*, quo flagitationibus creditorum ſe ſubducat. Id niſi tempeſtive feceris, metuendum eſt, ne clam aufugiat, atque ita & ſuam & popularium exiſtimationem in hac urbe proſtituat, ad extremam deſperationem redactus. Aperte tecum agô, & ſine circuitione, ut vides: neque exiguam ipſe occaſionem dediſſe mihi videris huic melancholiae. Aut enim domo eum ablegaſſe non debebas, aut poſtquam ablegaſti, curam ejus majorem habuiſſe. Mihi ad iter Italicum ſexenti ſcutati adſignati ſunt. Ejus ſummae partem tertiam jam numeravit Bidalius. Centum florenos expendi, dum ex Hollandia in hanc urbem contendo. In hac urbe dies quindecim jam vixi, vivam dies ad minimum totidem. Ubi diſceſſero, praeter famulum, una *Langermannus* ibit. Rationes a te diligenter ſubduci velim. Rem magnam fecero, ſi in menſem Januarium ſuffecerit pecunia haec. Sed ea de re non laboro. Novi enim Venetiis mercatores, quibus commendatus ſum a conſanguineis: illi de pecunia abunde mihi proſpicient. Tantum ideo tecum communico, ut videas quam non poſſim *Reſandro* ſuccurrere. Bonum igitur patrem familias impoſterum age. Et quia efficere gravatus es, quod ſaepe a te contendi, ut aut diurnum aut menſtruum in hoc itinere ſtipendium mihi procurares, quod moris hactenus per totam Europam apud reges Principeſque fuit omnes, id quia gravatus es, inquam, nunc ſaltem ne onera viribus majora mihi imponas rogo. Nec ſtipendium iſtud hoc flagitavi nomine, ut melius mihi eſſet, quam nunc eſt: ſed quod moleſtum fore praevidebam, ſi expenſae omnes minimae maximae in rationes eſſent referendae, id quod nunc mihi faciendum. Volo enim omnino videatis, nihil me lucratum ex hoc itinere. Vale, & tibi uni haec dicta puta. Ego ſtilum & pugillares exercebo.

EPISTOLA LX.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

ANte biduum huc eſt reverſa Sereniſſima noſtra Domina, Heinſi clariſſime. Abfuiſſe enim illam aliquamdiu Nicopiae, matris inviſendae gratia, ex ſuperioribus meis jam intellexiſti, ut opinor. Quamvis autem ex ea ſtatim, ut reverſa eſſet, intelligerem, redditas ſibi fuiſſe Nicopiae duas, quas ad me ſcripſiſſes epiſtolas, adtamen non niſi ante horulam demum eas videre contigit, quod neſcio quibus aliis fuerint permixtae reculis. Si itaque non prolixe ad

Digitized by Google

ſingula reſpondeam, non id animo, ſed tempori imputabis. Gratias ago, quod nomen mercatoris ſignificaveris, ad quem literas Venetias debeam mittere. Proculdubio vero cum calores jam remiſerint, tempuſque praeſtitutum tranſierit, jam te in viam dederis. Quod ſi ita ſit, precor ut & hoc tibi iter tam feliciter cedat, quam quod feliciſſime. De me vero noli dubitare, mi Heinſi, quin omnia ea, quae poſtulas, ante diſceſſum meum vel perficiam, vel ſaltem perficere coner. De tumultibus Neapolitanis, ipſe videris. Verum & de hoc ipſe ſtatuas licet, utrum Romae, an vero Florentiae inſtantem velis exigere hyemem. Scis optimam & incomparabilem noſtram Dominam liberam in talibus tibi reliquiſſe voluntatem. Recte itaque feceris, ſi eo te conferas, ubi operam tuam maxime utilem & neceſſariam fore exiſtimaveris. De *Langermanno* valde gratum eſt Sereniſſimae Reginae, quod ſcribis. Colloquar cum Domina noſtra uberius de illo, eritque, ut opinor, quod ſibi gratuletur de hoc ſuo conſilio. De catalogo Bibliothecae Richelianae quod ſcribis, non tanti eſt, ut propterea mihi ſuccenſere debeas, ſignificavi tibi ſuperioribus literis *Salmaſium* eſſe in culpa, quod ille perierit. Recte vero facis quod inſtigare non ceſſes *Cunradum* & *Menagium* de edendo eo, quod meditantur, opere. Scriptum, quod tranſmittis, Frontonis nondum vidi, uti neque caetera, quae literis tuis adjunxeras, omnia ea habet Sereniſſima Regina. Quod ideo tibi ſignifico, ne mihi impoſterum ſuccenſeas, quod nihil ad ea reſcripſerim tibi. Liber Marchionis *Montoſerii* gratus erit Sereniſſimae Reginae. Caeſaris Commentariis a Rege tranſlatis poſſit carere Sereniſſima noſtra Domina. Libri illi, quos in aedibus Elzevirii expoſueras, periere, ut exiſtimo, de quo & in ſuperioribus ad te ſcripſi literis. Verum neque Gellius *Gronovii* comparet. Quod vero nummum *Menagio* deſtinatum adtinet, illum jam dudum habuiſſes, ſi per me ſtetiſſet. *Capellani* epigramma necdum vidi. Tactica illa, quae *Reſander* deſcripſit, grata erunt, ut arbitror. Valde doleo periiſſe opus ſatis prolixum ſub nomine Ariſtarchi, quod ipſe a ſe deſcriptum juniori commiſerat *Freinshemio*. Immerito certe hominem illum odit *Bidalius*, cum & optimae ſit indolis, & in Graecis eruditiſſimus, verum & in Latinis multum profecit, ex quo Pariſiis commoratus eſt. Quod autem *Bidalius* objiciat ei melancholiam, quid hoc mirandum? quem non is corripiat morbus, qui cum ſimili colluctetur fortuna? Non cuique datum eſt, eſſe in miſeriis hilarem. Verum de *Reſandro* ſatis jam ſuperioribus ad te perſcripſi literis. Caeterum non praetermittam Dominam noſtram rogare ut diſſolvat id, quod Pariſiis contraxit, aes alienum. Judicium *Valeſii* de oratione *Ferrarii* ſane non miror. Jam pridem cognovi, *Valeſium* non probare id genus dictionis, quod uſque adeo a Cicerone abhorreat, cui ſe totum a multis tradidit annis. Et ſane per me licet ut inter ſeſe diſſentiant viri illi egregii, Dummodo in eo conveniat uterque incomparabilem eſſe, quam laudavere, dominam, & longe facundia ſua ſuperiorem. Pro epigrammatis *Menagii* gratias ago maximas. De bibliothecis autem Italicis quidquid mihi ſuccurrit, diligenter ad te perſcribam. Phoemionis Philoſophi cynoſophion hactenus non vidi. Poſſumus tamen eo facile carere, cum multa praeſtantora ſcripta ex-

Digitized by Google

exſtent adhuc inedita, quaeque longe nobilius tranctant argumentum. Agathemerus in omnibus paſſim exſtat bibliothecis, ipſeque etiam olim in deſcribendo, aliquot perdidi horulas. Catalogum Archiepiſcopi Rhemenſis jam olim accepimus. Nullos is continet codices manu exaratos. *Poſſino* nomine Reginae gratias egi, quod & ſuperiori tibi ſignificavi hebdomade, niſi me fallit memoria. Hactenus literis tuis reſpondi, nunc ad alia venio. Accepit Domina noſtra ante biduum catalogum accuratiſſimum librorum bibliothecae Althaemſianae. Non poſſum tibi exprimere quanta cum voluptate illum perlegerim, adeo is multos & rariſſimos continet libros. Procuravit hunc Dominae noſtrae *Vincentius Noghera*, qui & ipſe brevi quoque ſe tranſmiſſurum promittit Catalogum librorum Farneſianorum. *Noghera* autem is eſt Eques Luſitanus, a multis mihi jam notus annis, vir probus, doctus, & Dominae noſtrae ſtudioſiſſimus. Habitat Romae in aedibus, ut puto, Barberinianis. Caetera ex aliis intelliges. Cupit Sereniſſima Regina, ut illum convenias, neque enim dubitat, quin plurimum inſtituto tuo poſſit prodeſſe. Scribit ille exiſtimare ſeſe Ducem illum, cujus eſt bibliotheca, libenter aures praebiturum cupientibus illam emere, cum nihil minus quam libros curet, ut pote cum ſit totus deditus venationi. Facile itaque vel totam venditurum, vel etiam aliquam ejus partem, quod ſane ego longe praetulerim. Nam multa haec quoque continet bibliotheca, quae vix ſit operae pretium tranſmittere. Juſſit itaque Domina, ut Catalogum illum diligentiſſime perlegerem, & quoſcunque excerperem libros, qui modo alicujus mihi eſſe viderentur pretii. Tempus non permittit, ut id hoc faciam die. Curabo, ut ſequenti hebdomade & tu & *Noghera* habeatis excerptum ex hoc catalogo, quod omnes contineat codices, quos emere deſiderat Domina noſtra. Id ipſum faciam in Farneſiano, aliiſque, quos ante diſceſſum meum accepero, catalogis. Venetias ubi veneris curabis, ut ſpero, deſcribi Didymum de plantis Aegyptiacis. Liber enim is digniſſimus eſt bibliotheca noſtra. De libris quibuſdam rarioribus ineditis in bibliotheca Laurentiana ſcribam ad te ſequenti hebdomade. Prae caeteris vero memor eſto Manethonis Aegyptii apoteleſmatum, conſcriptorum carmine heroico, item topographiae Chriſtianae Coſmae Indopleuſtae. De aliis alias. Vale, mi Heinſi, & *Langermannum*, cui quamprimum reſcribam, plurimum meo nomine ſalutes. Poſtquam haec exaraſſem, Clariſſime Heinſi, juſſit Regina ut te plurimum nomine ſuo ſalutarem, omniaque tibi fauſta & felicia in itinere precarer. Curam quoque *Langermanni* habituram eſſe ſeſe ſpopondit. Iterum vale, mi Heinſi, & me tui amantiſſimum ut viciſſim ames, etiam atque etiam rogo. De itinere meo in Hiſpaniam necdum certus ſum. Velim *Langermannus* uſuram Ptolemaei ſui mihi concederet. Diſceſſit hinc *Salmaſius* ante duas hebdomades. Utrumque filium hic reliquit. Verum haec accuratius ad te *Wullius* noſter, ut arbitror. XXIII. Septemb. CIↃIↃCLI.

EPI-

EPISTOLA LXI.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Pariſiis.

NUntio tibi, mi Heinſi, rem non mirandam tantum, ſed & prorſus incredibilem. Aliquid jam forſan ex communibus percepiſti rumoribus, verum an iis credideris id vix arbitror. Sceptrum & coronam ſuam deponere velle videtur Domina noſtra. Cui eam vult tradere, is eſt *Carolus* princeps. Audiſtine unquam aliquid ſimile, Reginam & in flore aetatis, & cui omnia ex voto fluant, tantas unquam opes fortunaſque abdicaſſe? Quod ſi & aliqui alii imperio ſuo unquam valedixerint, certe illorum fuit longe alia ratio: nam aut ignavia, aut vi adacti, aut annis graves, aut denique quod ob aliud quid imperio eſſent impares, id ipſum fecerunt: id vero prodigioſiſſimum, virginem reginam primis juventae annis, tanta circumdatam gloria, quanta nemo alius regum, poſſidentem regnum pacatiſſimum domi foriſque, timentem neminem & ab omnibus amatam, tanto denique praeditam intellectu & ingenio, quod vel imperio orbis poſſit ſufficere, tam divinum audere facinus, quale ne heroica quidem unquam viderunt ſaecula, nec credent futura. Uni huic facto omnia ego Romanorum geſta longe poſthabeo. Libens autem haec ad te ſcribo, mi Heinſi, quoniam jam dudum cognovi te non eſſe unum ex iis, qui Dominam noſtram propter opes colunt, memor quippe ſum verborum, quae te ſaepe repetentem audivi, te multo velle libentius privatae alicui ſervire dominae, tantis praeditae virtutibus, quam cuicunque reginae. Quod ſi ex animo id verbum provenerit, jam voto potieris. Et profecto non fallor, cum exiſtimo vel ob hoc ipſum propoſitum multo te promptiorem paratioremque fore ad quaecunquae ſervitia, quam ante; non quod non hactenus fueris promptiſſimus, ſed quod probis & honeſtis viris jucundiora fiunt officia ſua, quando compenſationis ſpes vel adimitur vel minuitur, tum enim animus & voluntas eorum maxime cognoſcitur. Atque haec quidem pauca de re omnium maxima & miraculoſiſſima dixiſſe, apud te nunc ſufficiat. Literas tuas quod adtinet, eae valde fuere gratae & jucundae. De Bibliotheca *Mazarini*, Archiepiſcopi Tholoſani & aliis emendis, recte judicas. De *Gaulmini* libris vero non recte exiſtimas, ſi eos non gratos fuiſſe putes Sereniſſimae Reginae; fuere enim gratiſſimi, neque dubito quin id ipſum munere etiam teſtabitur Domina noſtra. Quas proxime elapſa hebdomade miſi literas, eas ad mercatorem, cujus mihi ſignificaſti nomen, tranſmiſi. Quod vero rogas, ut cum praefecto tabellariorum agam, quo literae tuae ſecure poſſint ambulare, faciam id quamprimum. Pro Catalogo librorum *Juſtelli* gratias ago maximas. Vidi illum etiam olim, & nihil prorſus continet ſingulare, & immenſum eſt, quod poſtulat pretium. Verum & Gaulminianorum librorum, quod

quod tranſmiſeris catalogum id quoque optime factum. Intra decem vel duodecim dies diſcedam. Promiſit Sereniſſima Regina ſeſe curaturam, ut ea, quae vobis debetur, pecuniae ſumma in camera rationum adprobetur, mihique ſcriptum illud patri tuo ferendum committat. Occupatiſſimus ſum in concinnando catalogo librorum bibliothecae Regiae. Per quinque jam hebdomades nihil aliud ago. Brevi tamen & forſan intra octiduum me inde expediam. Vale, & me amare pergas. VII. Octob. CIƆIƆCLI.

S. Regina dixit ſeſe reſcripturam tibi, ubi hinc diſceſſero. Ipſam itaque ſemper compelles velim.

EPISTOLA LXII.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

NOn exiſtimaram me plures ante diſceſſum meum ex Suedia ad te ſcripturum literas, ſed video iter meum cum ob alia, tum etiam propter difficultatem viarum, de hebdomade in hebdomadem differri. Tertia jam eſt hebdomas quod nullas a te acceperim. Unde conjicio te jamdudum in Italia eſſe, modo non aliquid incommodi in via tibi contigerit, quod utinam deus avertat. De juvenibus aliquot in poëſi Italica exercitatis huc tranſmittendis egi ſuperioribus ad te literis. Valde gratum erit Sereniſſimae Reginae, ſi eam certiorem facias de quibuſdam eruditis in Philoſophia, praeſertim quos huc poſſe evocari exiſtimas. Valde enim illa deſiderat excellentem aliquem Philoſophum Italum ſui facere juris. Significabis itaque nomina & ingenium eorum, qui maxima cum laude & gloria ſtudium id profitentur, & exercent. Mitto ad te literas, quas ad *Vincentium Nogheram* exaravi. Incluſum iis eſt epiſtolium Sereniſſimae Reginae ad eundem. Rogo ut id ei quamprimum Romam tranſmittas. Ipſum enim te nondum eo veniſſe exiſtimo. Arbitror maximam hyemis partem aut Mediolani aut Venetiis exacturum te eſſe. Ut ut ſit, rogo verbulo ſignifices: plures meas invenies Venetiis, nonnullas apud illum, cujus mihi primo nomen ſignificaſti, alias apud alterum iſtum Belgam. Literas tuas impoſterum ad *Georgium Furſtenhauſium* Conſiliarium Reginae mittas Norimbergam. Is porro huc tranſmittet. Tranſmitto literas *Wullii*, quas hic vides. Sequenti hebdomade fuſius ad te ſcribam. Vale & me ama.

Digitized by Google

EPISTOLA LXIII.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

Epiſtolium, quod Divione prid. Kal. Octobres exaraſti, reddidit mihi Regina hoc ipſo' fere, quo haec ſcribo, momento. Caſu neſcio quo inter alia id conjecerat ſcripta. Quod in eo denuo ſilentium meum reprehendas, facis in eo quidem pro more tuo, attamen vix puto eam tantam eſſe, quantam tu exiſtimas. Ex animo tamen opto voveoque, ut meliorem diligentioremque in *Bourdelotio* amicum habeas, quam me hactenus habueris. Credo & ſpero quoque libenter, illum ſatisfacturum tibi in omnibus, deſideriaque tua ad meliorem perducturum exitum, quam ipſe hactenus fecerim, verum an tui futurus ſit amantior, de eo admodum dubito. Regina modo promiſit mihi ſe ipſam tibi miſſuram epiſtolam commendatitiam ad magnum Hetruriae ducem. Non ceſſabo flagitare, ut id quam primum faciat. De libris Cardinalis *Altempſi* emendis agas cum Domino *Vincentio Noghera* domeſtico, ut exiſtimo, Cardinalis Barbarini. Excerpta catalogi tranſmittam, ſimul atque in Hollandiam venero. Deſtinavit *Nogherae* torquem aureum Regina, quem ut quamprimum offerre poſſis curabo, ut ſpero. Nummus jam tranſmiſſus eſt *Bidalio*, quem appendas. Novus jam cuditur aureus nummus, cujus aliquot tibi promiſit exemplaria Domina noſtra. *Wullenius* non diffitetur negligentiam ſuam, ultro & ſponte eam agnoſcit. Si illum culpa liberavit nuper calamitas domeſtica, nunc illum non minus liberare debent novi amores, quibus totus eſt irretitus. Diſtrahunt animum ejus duae viduae, utraque pulcra & opulenta. Illam non novi, alteram vero, in quam pronior videtur, quamque diligentiſſime obſervat, licet id ipſum quoque alii faciant quam plurimi, ſui videtur eſſe facturus juris. Nomen ei eſt *Annae Kock*, maritus ejus olim hîc fuit praefectus rei monetariae. Quod ideo tibi ſignifico, ut ſi forſan animus tibi ſit Epithalamiolo aliquo nuptias ejus cohoneſtare, ne nominis ignoratione id omittas. Et ſane brevi eae celebrentur, ſi *Moncheronio* & aliis credendum ſit. Ejus gratia jam tabaco valedixit, & liberos in Hollandiam tranſmiſit. Eſt autem nunc vicinus meus in hac arce, proximum ſiquidem meis habet cubiculum, animoque non minus, quam loco vivimus conjuncti. Is & *Moncheronius* jam mihi (coenaturi mecum) adſunt, quae cauſa eſt ut nunc brevior ſim, plura ex Hollandia. Mirari vero non debes, quod literas nullas Lugdunum miſerim, neminem ibi novi. Tres aut quatuor, niſi fallor, miſi Venetias, priores quidem ad *de Wilm* & *Strickerum* mercatores, alteras ad *Lumagam*, quem mihi indicaſti. Vale & me ama.

EPI-

EPISTOLA LXIV.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Pariſios.

A Quatuor hebdomadibus vix quatuor a te accepi lineas, mi Heinſi. Jam itaque video verum eſſe id, quod mihi minabare, te quoque poſt hac Λακωνικώτερον fore, niſi ipſe prius mores mutarem. Ego quidem, ut verum de me fatear, licet raras eaſque breves admodum ad te ſaepe dederim literas poſtremo hoc bimeſtri ſpatio, mirari tamen id non debes, praeſertim cum jam ſignificaverim tibi, quantus mihi fuerit exantlandus labor, in tam vaſto librorum numero denuo digerendo, colligendoque. Licet enim amanuenſes mei Catalogum fecerint, eum tamen ipſi conficere non potuiſſent, niſi ipſe prius bonos a malis ſeparaſſem. Nunc demum, mi Heinſi, poſtquam tam vaſto & moleſto defunctus ſum labore, iterum reſpirare incipio, videorque mihi de ſupulchro prodire: nam certe ſi me vidiſſes inſidentem cumulo Germanicarum poſtillarum, cinctumque undique tam inamoenis dapibus; non certe meliorem meam judicaſſes conditionem, quam eorum, qui buſta inhabitant: imo aut ego fallor, aut multo me magis miſerum ipſis mortuis cenſuiſſes, illi ſiquidem quieſcunt, & ſumma fruuntur tranquillitate, ego vero in tam injucundo & inamabili adeo labore utrumque exercui latus, & tantum non contabui, attamen ſemel ea fuit exedenda moleſtia. Hodie ſummam huic labori nondum potui manum imponere, fiet id tamen quam primum. Non itaque debes mihi ſuccenſere, mi Heinſi, quod tam raras tamque breves interea temporis ad te dederim literas, neque id debes imputare etiam negligentiae meae, nam certe multo libentius literis ad te ſcribendis vacaſſem, quam moleſtiſſimo huic labori, qui totum poene meum labefecit corpus. Atque haec quidem de me ſufficiant. Ad tuas autem ut veniam res, ſcias Reginam promiſiſſe, ſeſe quamprimum miſſuram, quas ad magnum ducem promiſit, commendatitias. Hodie a me quaeſivit, ubinam terrarum te nunc agere exiſtimarem, dixi me arbitrari te vel veniſſe, vel brevi venturum Venetias. Neque enim diu te Maſſiliae, aut alibi in Gallia moraturum exiſtimo. Proculdubio te aliquamdiu detinebit Mediolanenſis Bibliotheca. *Wulli* noſtri nuptiae differentur neceſſario in aliquot menſes propter luctum conjugis defunctae. Nomen ſponſae ſuperioribus jam tibi indicavi literis. Vides quam brevi inter hunc & illam convenerit. De voluntate Reginae in deponendo ſceptro quae tibi ante aliquot ſcripſi hebdomades, noli ea credere. Brevi certiora intelliges. Iter meum in Hiſpaniam non ſuccedet. Neſcio an hîc commorabor, an vero per aliquot menſes me in Hollandiam conferam, quo jam omnia mea praemiſi. *Spiringium* ſenem credo jam intellexiſti miſſum eſſe a Regina ad parlamentum Anglicanum. Pictori

Becco animus quoque jam eſt adire Italiam. Jam ſeſe ad iter accinxit. Neſcio unde is cognovit ea, quae de ipſius ad me ſcripſiſti picturis. Ipſe conjicias, vel forſan id jam tibi ſignificavit *Wullius*. Non bene admodum erga te animatus eſt hoc nomine. Sed ſcio te non curare hominem, qui a viliſſimis vapulat ſcurris. Verum de his ipſe ad te *Wullius*. Mihi rogo nihil quidquam ad haec poſtrema reſcribas, ob cauſſam, quam noſti. Vale, mi Heinſi, juvenum maxime & eruditiſſime, & ſalve a tuo aeternum. Holmiae 11. Novemb. CIↃIↃCLI.

EPISTOLA LXV.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Amſtelodamum.

NEſcio an ultimum ſit, quod ex Suedia ad te ſcribam, hoc tamen ſcio me non ultra octo vel decem dies hîc commoraturum. Significavi vero tibi jam ſuperioribus literis, me ante non hinc diſceſſurum, quam obtinuero literas Camerae rationum, ut vocant, quibus promittant ſolutionem ſummae vobis debitae. Allocutus jam ſum *Guldenclavium*, ut ab eo poſtularem cartam illam, quae continet veſtras rationes, verum negat is exſtare eam aut apud ſe, aut in Camera. Forſan folium iſtud Reginae tradidiſti, quod ſi ſit, vereor ut perierit. *Wullius* quoque negat ſe id habere, alia itaque tenenda via eſt; de qua cum Regina agam, ut ſpero. Celſi Rhetoricam, quamvis jam ſaepius inquiſiverim, nondum tamen reperi. Librum de Plantis Mexicanis tradam affini tuo, diu enim eſt quod eum a *Wittio* obtinuerim, ſed occaſio ſaltem defuit, qua eum tranſmitterem. De *Sanctamantio* idem quod tu ad *Wullium* ſcribebas, ſcripſit ad me *Valeſius*, cui nomine reginae reſpondi, eum imprudentiſſime mentiri, priuſque illam cocum ſuum eſſe miſſuram, quam talem gnathonem. Munus, quod ei dedit Regina, non tam amplum eſt, quam ipſe jactat. De honore ei exhibito ipſe praeſens cum fueris poſſis judicare. Tranſmitto tibi epiſtolam *Thevenoti*, ut videas ecquid ea tibi prodeſſe poſſit. Catalogus librorum *Altempſii* Cardinalis nimis eſt magnus, quam ut per curſorem tranſmittatur. Excerpta habebis ſimulatque in Hollandiam venero. Mediolani operae pretium fuerit deſcribere inſcriptionem quandam prolixam, ante aliquot annos in Creta repertam, & Venetiis excuſam, ſed valde vitioſe. Ex apographo autem Mediolanenſi innumera ejus inſcriptionis loca ſuppleri & emendari poſſunt. Exſtant quoque ibidem Conſtantini Porphyrogennetae Strategica ſeu Tactica, quorum principium edidit *Meurſius*. Velim quoque cures conferri Catulli quoddam exemplar ſatis vetuſtum, nempe illud, in quo Catullus ſolus continetur. Alterum, quod & ipſum ſatis eſt bonum, ipſe olim contuli. Innumeris locis auctorem illum emendavi, & ubi otium fuerit, novam ejus dabo

Digitized by Google

bo editionem, haud paulo meliorem iſta *Scaligeri*. In Bibliotheca Medicaea Florentiae haec maxime ſuccurrunt, quae digna exiſtimo, ut deſcribantur. Hippocratis Chirurgia, cui accedunt & alia ſcripta medica Apollonii Theros, Amyntae, Sorani, Oribaſii, Heliodori, Archigenis & aliorum. Exſtat iſte liber in ſcamno ſeptuageſimo quarto. In ſcamno autem xxv. exſtat liber quantivis pretii, nempe topographia Chriſtiana auctoris incerti, conſtans libris quindecim, cujus ego particulam tantum deſcripſi. Inter poëtas Graecos habentur apoteleſmata Manethonis Aegyptii, conſcripta carmine hexametro, inter philoſophos vero, ut puto, Eutecnii Sophiſtae paraphraſis in Nicandri Alexipharmaca. In capſa vero clauſa, quae eſt in ultimo bibliothecae receſſu, exiſtimo haberi Porphirii philoſophi libros contra Chriſtianos, & Xenophontis Mileſiaca. *Bourdelotium* avide videre & cognoſcere deſidero. *Wullius* jam eſt vicinus meus in hac aula. Hac ipſa veſpera, qua haec ſcribo, mecum coenabit cum aliis quibuſdam. Juſſit ut te nomine ſuo ſalutarem plurimum. Si ad me poſthac ſcripſeris, recte feceris, ſi literas tuas Amſtelodamum miſeris. Vale, mi Heinſi, & ignoſce properantiae.

EPISTOLA LXVI.

NIC. HEINSIUS

Iſaaco Voſſio.

Amſtelodamum.

ADhuc in Suedia haereo, mi Heinſi, cum propter alia quaedam, tum vero maxime propter difficultatem viae & profundum lutum. Simulatque nives ceciderunt, viae me committam, breviſſimoque ſpatio tractum illum abſolvam, faciamque te & de itinere meo in Hiſpaniam, & de aliis quibuſdam certiorem. Iterum juſſit mihi incomparabilis noſtra Domina, ut per hunc ipſum curſorem ſignificarem tibi, valde ſe deſiderare, ut in omnes eos, qui arte poëtica aliquam ſunt conſecuti famam, diligentiſſime inquiras. Valde enim deſiderat illa egregium aliquem poëtam Italum ſui facere juris. Qualibus debeat ornatus eſſe dotibus, qui Dominae noſtrae poſſit placere, non opus eſſe exiſtimo, ut tibi ſignificem: ipſe enim tua ſponte ſatis hoc poſſis colligere. Interim noſti praeſtabilius eſſe, ut is ſit juvenis. Praeterea, ut ſit gratioſus apud Dominam, oportet ut ipſe prius gratiis litarit. Quod ſiquid aliud ſit, quod in eo illa deſideret, faciam te certiorem ſimulac intellexero. Verum ipſa forſan Domina noſtra diſertius mentem ſuam in literis ſuis ad te explicabit. De itinere meo Hiſpanico adhuc incertus ſum. Quod ſi illud ſuccedat, non praetermittam nomine tuo ſalutare illos, quorum mihi indicaſti nomina. Impoſterum literas tuum ad mercatorem illum Venetum mittam, cujus mihi ſignificaſti nomen. Has tamen & priores nonnullas ad affinem tuum miſi Amſtelodamum, quoniam praefectus hac in urbe curſorum negabat, ſe ſine maxi-

Digitized by Google

mo ſuo incommodo eas poſſe Venetias tranſmittere. Sequenti hebdomade parabo occaſionem, qua poſſis tuto & celeriter non literas tantum omnes, verum & libellos & quoſcunque faſciculos tuto tranſmittere. De *Moraei* Manuſcriptis gratias ago, quod me monueris. Gratum fuit Sereniſſimae Reginae, quod libros illos hactenus ineditos Lugduni emeris. *Wullius* noſter ſecundas, ut videtur, brevi celebrabit nuptias. *Bourdelotius* intra hebdomadem unam & alteram, ut ſpero, aderit. *Salmaſius* Gottorpii in Holſatia decumbit. Quod me reprehendas, quaſi non praeſtiterim quod promiſi, cum ſcias me in culpa non eſſe, quominus illud quam primum tibi exhibeatur, parcius, ut mihi quidem videtur, reprehendere me debebas. Imo aut fallor, aut nihil eſt, in quo mihi peccaſſe videor. Nam quod dicis prudentis non eſſe aliquod promittere, quod praeſtare non poſſit, non tam hoc me tangit, quam ipſam Reginam, cujus nomine haec tibi promiſi, itaque ſi aliquando tardius tibi contingunt ea, quae promittuntur, non hoc mihi imputare debes, qui nunquam ceſſo urgere executionem promiſſorum Sereniſſimae reginae, ut teſtari poſſit D. *Wullius*. Auctor tibi aliquando fui, ut humaniores ad *Holmium* exarares literas, quod ſi feceris, nunquam ſat ſcio te hujus facti poenitebit. Ego in itinere ſaepiſſime ad illum ſcripſi, hocque pacto mirum in modum hominem mihi conciliavi. Scis illum eſſe diſtributorem expenſarum Reginae, ſcis illum regere *Bidalium*. De meo vero affectu utinam non dubitares. Nam certe toto vitae meae tempore oſtendam, ut ſpero, me ne meipſum quidem plus amaſſe, quam te amem. Videbo an ſequenti hebdomade literas Reginae ad te poſſim impetrare. Italum aliquem ſi huc miſeris, multum bene de Regina mereberis. Fac ut decenti ſit facie, fac elegantibus praeditus moribus, & ſi fieri poſſit, aulae non imperitus, verum haec tibi ſoli iterum. Vale, XXV. Novemb. CIϽIϽCLI.

EPISTOLA LXVII.

ISAAC. VOSSSIUS

Nic. Heinſio.

Romam.

PEr menſem integrum peregrinatus ſum, mi Heinſi, tantum nempe periit mihi temporis, dum Holmia in patriam tendo. Ejus mihi conſpectus ut ſemper, ita nunc quoque eſt jucundiſſimus; nunc, inquam, poſtquam nulla hîc amplius aula, nulli ſcurrae & externi apparent paraſiti. Itaque non poſſum oculos mentemque conjicere in eam, quin pulchrior pulchriorque mihi ſemper videatur. Et ſane ſi barbaris & feris quoque gentibus amor ineſt patriae, miſerrimae ſaepe & ſteriliſſimae, qui non poſſim amare & deperire noſtram hanc tam florentem, tam jucundam, tam fertilem invita licet natura, tam denique potentem, ut vel quorumcunque regum & tyrannorum minas ſecure poſſit contemnere. Non poſſum itaque tibi ſatis exprimere, vel tam brevis ha-

harum terrarum conſpectus quantum mihi afferat voluptatis. Tua tamen abſentia, mi Heinſi, facit, ut nullum mihi gaudium integrum videatur. Itaque ſaepiſſime illud mecum repeto, utinam adeſſet Heinſius. Huc vero ut veni, quatuor una eademque hebdomade accepi epiſtolas tuas. Una ante quatuordecim circiter dies matri reddita eſt, alteram mox exhibuit adfinis tuus; aliae duae ex Suedia mihi ſunt tranſmiſſae. Magnas vero tibi ago gratias, quod cum ipſe breves admodum & incultas ad te ſcripſerim literas, tu tam prolixas & elegantes ad me mittere non dubitaveris. Libenter agnoſco liberalitatem tuam, mi Heinſi, & fateor, me, ſi quis non animum, ſed exiguitatem officiorum ſpectet, non promeruiſſe, ut me vel ſemel compellares. Attamen quanto id minus promerui, tanto magis devinctum me tibi eſſe ſemper agnoſcam. Multum quoque doleo, quod non omnes meae ad manus tuas pervenerint. Nam quas ad *Stryckerum* miſi, tibi non redditas fuiſſe ex literis tuis cognovi. Mirari autem non debes, quod illum praetulerim *Lumagiis Coloniiſque*, eorum enim nomina ignota mihi fuere, antequam tu ea ſignificares. Literae vero illae exaratae a me fuerunt, antequam tuas acciperem. Et tamen jam ante ſcripſeras, ut recta Venetias mitterem quaſcunque ad te impoſterum deſtinarem. Praeter vero *Strickerum* & *Guilhelmium* nullos alios noram mercatores ea in urbe. Neſcio vero gaudeamne an doleam, quod cum tanta codicum venalium proſtet copia, eorum tamen comparandorum deſit tibi facultas. Jam dudum ante diſceſſum meum ex Suedia affirmavit mihi Regina, ſeſe triginta ſcutatorum millia uſibus tuis deſtinaſſe, utinam tamen illa aut jam comparuiſſent, aut brevi ſaltem compareant. Stephanum autem de urbibus noli quaeſo dimittere, libentiſſime pro eo centenos perſolvam imperiales. Pro Ptolemaeo, quem comparaſti, immenſas tibi refero gratias. Quamvis non admodum bene de te mereri hactenus potuerim, ſcias tamen nihil meum fore, quoad vivam, quod non tuum ſit futurum ubi volueris. De *Langermanno* quod mones optime feciſti. Promiſit Regina ſeſe rationem ejus habituram quam maximam. Exaravi ad illum tria verba raptim, cum Hamburgum tranſirem. Pluribus eum compellabo, ſimulatque reddita mihi fuerit ejus epiſtola, quam ex Suedia exſpecto, eo enim illam tranſmiſit ampliſſimus ejus parens. De *Bourdelotio* ita habeas, illum ante quinque vel ſex hebdomades in Suediam appuliſſe. Gaudet is titulo primarii archiatri, honoribuſque ampliſſimis. Nullus unquam princeps majori exceptus eſt pompa. In *Wullenium* plenam exercet autoritatem, tanquam longe ſe inferiorem, quem tamen *Bourdelotio* minorem non eſſe exiſtimo. Aequo autem haec animo concoquit *Wullenius*. Antequam Lutetia diſcederet, coegit *Bidalium*, ut ſingulis annis quatuor ſcutatorum millia ipſi perſolverentur, idque in ipſa Gallia ſex menſibus antequam tempus ſolutionis exſpiraret. Exegit ab eodem pro impenſis itineris quatuordecim florenorum millia. Obtinet praeterea domicilium ampliſſimum in arce regia, ferculaque accipit innumera ex culina Reginae. Vides quid non poſſit impudentia Gallica. Quis non juret daemonum fieri inſtinctu, quotieſcunque probus aliquis & pudens vir aulam ingreditur? Verum de his liberius aliquando coram garriemus

mus. Neſcio vero quis tibi perſuaſerit, ut literas Hamburgum ad *Mejerum* mitteres, quem tamen nullum eſſe exiſtimo. *Mullerum* credo voluiſti dicere. Curat is negotia Reginae ea in urbe, ſub nomine Reſidentis, eſtque gener *Salvii: Ciconius* iſte an verum tibi retulerit de *Holmio* valde dubito. Fieri tamen aliquando poſſit, ut in Galliam excurrat. Literas *Macedonis* tranſmiſi Reginae. Jam dudum nempe ante tres menſes monui te de mittendis Norimbergam literis tuis ad illum, qui res agit Reginae ea in urbe. Nomen fere excidit, tum tamen tibi ſignificavi. Puto eſſe *Furſtenhauſe*, eſtque conſiliarius Reginae. Quod ſi detrectet literas tuas recipere, & porro in Suediam mittere, ſignifices hoc Reginae, vel ipſe ſignificabo. Velit, nolit, cogetur id facere, niſi ſponte pareat. Verum plura, ubi Hagam venero, eo me jam confero. Vale, mi Heinſi. Velim ſcire an *Holſtenium* aliqua in re offenderim. Aliquoties meipſum conſului, & conſcientiam meam, nec tamen quidquam in ea reperio, quod eum laedere potuerit. Velim verbulo certiorem me facias. Amſtelodami XIII. Martii CIƆIƆCLII.

EPISTOLA LXVIII.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Romam.

DUas hebdomadas Hagae & Leidae exegi, mi Heinſi. Promiſeram me inde ad te ſcripturum, & neſcio quî factum ſit, ut inter crebras amicorum ſalutationes convivationeſque, non tui, neque enim hoc unquam fiet, verum mei fuerim oblitus officii. Pridie tamen quam ad te ſcribendae eſſent literae, ſepoſueram veſperam aliquam vel noctem potius integram, qua tam prolixas ad te dare literas conſtitueram, ut earum lectio non tibi tantum, verum patientiſſimo cuique Stoico taedium adferre potuiſſet. Verum tam laudabile propoſitum interrupit heros noſter *Silvercronius*, qui ipſo coenae tempore me acceſſit, totamque noctem apud me extraxit. Mihi quidem intempeſtive viſus eſt me acceſſiſſe: effecit enim ut non erga te officioſus eſſe potuerim: ut tamen verum fatear, valde opportunus negligentiae meae hoſpes advenit. Mortem vero parentis ejus jam dudum intellexeris, ut arbitror. Ipſe cum matre & ſororibus univerſaque familia in Suediam contendit. Ita ut tibi non defuturum ſit bonum ſodalitium, ubi in Suediam fueris reverſus. De *Bourdelotio* jam bis aut ter te monui. Tu quidem confidis in hoc amico; nimis tamen mihi videtur inimici tui partes agere, quam ut vel minimum tua agat gratia. Credo illum vix compellare te audere, adeo is ſe obſequiis & nutibus Domini ſui devovit. *Vincentii Nogherae* captivitatem doleo. De Catullo quod ſcribis valde te amo, uti quoque de caeteris libris a te vel emptis, vel deſcriptis. Tranſmiſi Reginae ante biduum Elegiam tuam, quam literis incluſeras. Lite-

teras illas obſignatas mihi tranſmiſerat *Langermannus*. Certus ſum gratiſſimam fore Reginae elegiam iſtam, atque utinam illa ſaepius tale quid a te habeat. Vellem quoque, ut ſi quid ab Italis in honorem Dominae noſtrae poſſis impetrare, id quam primum tranſmitteres, mirum enim in modum Italorum illa delectatur carminibus, & certo ſcio quam liberaliſſime compenſaturam Dominam tales conatus. *Bochartum* hîc ſingulis diebus exſpecto. In portu Gratiae occaſionem huc transfretandi exſpectat, aut forſan jam inde ſolvit. Is tenerrime te amat, ut ex literis ejus conjicio. Commoraturum hîc aliquandiu ſpero, neque enim ante ſex aut octo hebdomades hinc diſceſſerim libens. *Salmaſius* omnibus modis bellum mihi indicere parat. Ego ſecurus finem fabulae exſpecto. Vale, & Clariſſ. *Langermannum* plurimum meo nomine ſalutes. Si tibi uſura Vaticanae conceditur, vellem vitam Perpetuae deſcribendam curares, quae codici cuidam Cypriani eſt adfixa, ut mihi olim ſignificavit *Holſtenius*. Et illum & *Leonem Allatium*, & ſi quos alios noſtri memores videris, plurimum rogo nomine meo ſalutes. Amſtelodami CIƆIƆCLII. Menſe Aprili.

EPISTOLA LXIX.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

SI ſubitus tibi nuper viſus ſit meus ex Hollandia diſceſſus, multo magis ſubitus videbitur ad hanc reditus. Helmſtadiam & fines terrae Suedicae jam adtigeram, [1] mi Heinſi, cum mihi nil tale exſpectanti, allatum eſt mandatum horribile, quo juſſus ſum pedem referre, & a *Salmaſio* veniam petere injuriarum, quibus a me ſit affectus. Quaeres fortaſſis, quaenam illae fuerint injuriae, quibus uſque adeo irritarim Sereniſſimae Reginae erga me animum. Rem breviter narrabo. Nuper, ut noſti, ex Suedia in patriam reverſus, coepi a *Salmaſio* exigere mille iſtos & quingentos ſcutatos, quos mihi debet. Ille tergiverſari, atque aes iſtud nihil quidquid ad ſe pertinere contendere; ſimulque exprobrare quam plurima, quae nihil quidquam ad rem faciebant. Inter crimina, quae mihi objiciebat, ſupremum & forſan unicum fuiſſe iſtud, quod tecum arctam, etiam poſtquam ipſe in Suediam veniſſet, coluerim amicitiam, facile, ut opinor, poſſis conjicere. Praecipue vero objicere, patuiſſe tibi etiam aditum ad aedes meas per portam clandeſtinam, ſeque hoc ſedulo obſervaſſe. Ego non negare factum, verum ultro fateri, feciſſe me id, ut imbecillitati ejus conſulerem. Aequum vero eſſe, ut tibi hanc relinqueret querelam, quod non per honoratiorem te admiſerim portam. Statim ut ab eo digreſſus fui, dixit pluribus, me nulla alia de cauſa eum acceſſiſſe, quam ut contumelia adficerem. Meque

1 Confer cum his Heinſianas ad Gronovii Epiſt. CCXLVI, & ſeq.

que eſſe impoſtorem, & poſtulaſſe ab eo magnam pecuniae ſummam, quam jam Regina perſolviſſet. Ego ubi haec intellexi, reſcripſi falſiſſimum hoc eſſe, perque notarium *Bitterum*, quem noſti, ut puto, eum in jus vocavi. Tum ille in furias ignemque adverſus me ruere, & ridere quod cognatum habeam, qui notarius, ſeque nullum in tota urbe Leidenſi agnoſcere vel forum, vel tribunal, a quo citari poſſit. Ego ad haec, perinde mihi eſſe, quorum ſeſe vellet ſubmittere judicio, dummodo ſolverit, ſive Academiae, cujus eſſet membrum, ſive curiae Hollandicae. Reſcripſi quoque notarium illum, qui mihi aliqua junctus eſſet adfinitate, virum eſſe probum & honeſtum, & vel illius cognatione digniſſimum. Injurias quoque pleraſque mihi inflictas in illum retorſi. Has ille literas ſtatim ad Reginam tranſmiſit. Atque haec quidem eſt cauſa, quamobrem Sereniſſima Regina hanc mihi, quam retuli, poenam indixerit. Fuit id quidem mihi moleſtum, & injucundum, verum multo id moleſtius accidit Cl. *Bocharto*, a quo, ut dixi, Helmſtadiae divulſus ſum. Agit is quidem nunc cauſam meam apud Reginam, verum quo eventu neſcio. Adverſatur ei in omnibus *Bourdelotius*, qui ſolus apud Reginam poteſt, quidquid vult. τάχα τ' ἄνεμον ἵζετ' ἄμεινον. Ego feci quidquid potui, ut *Salmaſium* mihi reconciliarem, epiſtolamque ad eum exaravi humaniſſimam, qua petii ut praeteritorum omnium obliviſceretur. Verum hanc bellua iſta, etiam priuſquam legiſſet, igni tradidit multis praeſentibus. Avide ſcire deſidero, an probatura ſit tam memorabile facinus Sereniſſima Regina. Proculdubio aliptes ille δοκησίσοφος aliquod σοφὸν φάρμακον contumeliae huic adhibebit. Nam cum fortunam ſuam *Salmaſio* acceptam ferat, non poteſt non ejus ergo omnia velle. Urget is valde meum in Hiſpaniam iter. Fuiſſet id quidem gratum alias, verum nunc non poteſt quam maxime illud diſplicere, tum quia ſupplicii inſtar id mihi injungatur, tum etiam quod tuo exemplo ſapere incipiam. Non tamen, mi Heinſi, mihi iraſci debes, quod nihil eorum, quae tibi promiſſa fuerant, praeſtetur. Ab eo tempore, quo a nobis diſceſſiſti, non eo apud R. fui loco, quo forſan exiſtimas. Quicquid itaque ſcribis de numiſmatis aureis argenteiſque, de paternis rationibus adprobatis, de commendatitiis ad magnum Ethruriae ducem & alios Italiae principes, haec non mihi ſunt imputanda, ſed illis, qui nos perdere ſatagunt apud optimam Reginam. Eorum enim culpa non haec tantum perficere non potui, verum neque id ſaltem potui impetrare, ut vel de neceſſariis ad iter ſumtibus tibi proſpiceretur. Quod autem attinet auctorem de plantis Mexicanis, illum dedi affini tuo, ut oblata occaſione eum ad te tranſmittat. Dudum eum me quaeſiviſſe teſtis erit idem ille tuus adfinis, nempe a quatuor aut quinque menſibus, ex quo in Hollandiam reverſus ſum primo. De *Holmio* quod ſcribis valde miror. Is in ſcribendo liberalior erit impoſterum, invenit ſiquidem aliquem, qui ei ſit ab epiſtolis. Utinam is aeque in praeſtando atque promittendo eſſet liberalis. Et ſane potuiſſet ille, ſi voluiſſet, rebus tuis in tempore proſpicere, cum cuſtos ſit aerarii privati Dominae noſtrae. Sed noſti mores hominis. Aditurum eum Italiam necdum credo. Actum eſt de ejus fortunis, ſi eo ſe conferat. Sed credo haec eum ſcribere, & tui

&

& *Cicconii* gratia. De una alteraque epiſtola, qua de rebus & adventu *Bourdelotii* te certiorem reddideram, quid factum ſit coram narrabo. De faſciculis in Suediam miſſis nihil certi tibi renuntiare poſſim. *Bochartus* quin te plurimum amet, cave dubites. Nihil eſt quod ipſi aeque in Suedia doleat, quam quod neuter noſtrum ipſi adſit. Utinam vero vir iſte & amicus noſter ſummus quantum nos amat, tantundem pro nobis poſſet apud Reginam, id ſi eſſet, frueremur votis utrique. Verum improbus obſtat aliptes, qui artibus aulicis longe eo eſt potentior. Vidi literas ejus Latinas ineptiſſimas: vocat ſe ſemper *Protomedicum*, lepido ſane vocabulo: verum de his coram. Manuſcriptos, quos emiſti, neſcio quomodo ſecure in Suediam, vel huc poſſis tranſmittere, cum bellum Anglicanum omnia maria tanquam tempeſtate praecluſerit. Sed ſpero ſecuritatem brevi redituram, praeſertim ſi nobis victoriam conceſſerit deus, de gente & ſibi & omnibus hominibus inviſa. Et jam forſan, dum haec ſcribo, praelium commiſſum eſt, ultimus ſiquidem nuntius adtulit non longe ab invicem diſtare claſſes. Legati noſtri re nulla peracta domum reverſi ſunt, bellumque jam utrinque declaratum eſt. Duo hinc legati in Suediam ituri ſunt intra duas hebdomades. Nomina eorum necdum cognovi, alterum tamen exiſtimo futurum *Beuningium*, niſi ipſe recuſaverit, quod ego nolim. *Appelbomius Spiringio* ſucceſſit. Is re infecta, ut narratur, ex Anglia huc eſt reverſus. *Spiringius* junior, vel, ut accuratius loquar, *Silvercronius* hîc etiamnum haeret, abiturus & ipſe intra unam alteramve hebdomadem in Suediam. Mater cum caeteris ejus ſororibus jam Holmiam appulit, niſi fallor. Ex beneficio ipſis fruendo poſt mortem *Spiringii*, Regina dimidium abſtulit, quod valde male habet iſtas Dominas. De Ptolemaeo cum manuſcriptis collato magnas tibi ago gratias. Multum quoque debebo *Langermanno*, ſi ſuum codicem Reginae obtulerit. Si me Sereniſſima Regina dignum denique ſuo ſervitio exiſtimarit, potero, ut ſpero, ejus fortunis proſpicere. Utinam inter caetera, quae ſibi ex Bibliotheca Ambroſiana comparavit, etiam eſſent collationes in Hiſtoriam Auguſtam, cujus ibi ſatis bonum exemplar exſtat, ex quo innumera poſſunt reſtitui loca. Id utinam ego olim contuliſſem, ſed nimius erga *Salmaſium* affectus non permittebat, ut quidquam in iſtos auctores poſt illum tentarem. Verum de Stephani Byzantii περὶ πόλεων codice MSS. quid factum eſt? Utinam illum quovis pretio mihi comparaveris. Quidquid dederis libenter refundam, magnoque inſuper beneficio me obſtringes. *Bekkius* pictor hîc eſt: is Italiam cogitat. Verum & hic viaticum a Regina exſpectat. *Cyperum* ejus ſocium, & illum a Reginâ diſceſſiſſe exiſtimo. Quod ſacculum tibi plenum aranearum eſſe conquereris, hoc commune habes cum ea, ad cujus exemplum vivere debemus. *Blondelli* oculos tanta invaſit caligo, ut parum a caecitate abſit. *Miltonum* in Anglia idem invaſit malum. Intra duas treſve hebdomades ſciam, ut arbitror, quid de me futurum ſit. Quod *Holſtenium* mei non diſſimilem eſſe inquias gaudeo, nam ſi in illo excuſatum habeas id vitii, non debes me propterea odiſſe. Vera cauſa, cur non ſaepius ad te ſcripſerim, ea fuit, quod nihil boni pro te apud Reginam efficere potuerim. Quod vero ex Hollandia rarius ſcripſerim, id fieri

 ali-

aliter non potuit. cum non niſi breviſſimo ſpatio ſubſtiterim, nempe per quatuor vel quinque hebdomades, reliquum temporis periit mihi, dum vaſtum iſtud ſpatium, quod nos ac Suedos interjacet, bis recurro. *Naudaeus* in Suediam eſt venturus, is forſan mihi ſuccedet in Bibliotheca. Incomparabilem parentem tuum non bene valere ex affine tuo intellexeram, nunc vero ex famulo ejus audio illum graviter admodum decumbere. *Salmaſium* mentitum eſſe, cum me male de eo apud Reginam locutum eſſe dixit, vel publice oſtendam, Spero deum redditurum valetudinem tuo parenti, cogniturum que veritatem. *Annae Schurmannae* aliiſque ſimilia perſuaſit, aut ſaltem perſuadere conatus eſt. Sed oſtendam illum eſſe nebulonem. Amſtelod. CIↃIↃCLII. XIX. Julii.

EPISTOLA LXX.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Venetias.

PRolixiores ad te praeterita hebdomade literas dedi, mi Heinſi, quibus quo in ſtatu res meae ſint ſatis, ut opinor, fuſe tibi ſignificavi. Satis quoque ex iis potuiſti cognoſcere, nihil eſſe eorum, quae me adtinent, quae non libenter tibi cupiam aperire. Quoniam autem liberiores fuere literae iſtae, peto, ut quod *Salmaſius* odio mei, id ipſum tu facias mei amore, nempe ut eas Vulcano offeras, ne fraudi mihi ſit aliquando mea apud te libertas. Superiori hebdomade vix audebam indicare tibi adflictiſſimam ſummi Parentis tui valetudinem, jam conclamatum fuiſſe nuntiarat mihi adfinis tui famulus illo ipſo, quo ad te ſcribebam, die, verum gaudeo quod nunc meliora tibi poſſim adferre. Siquidem hodie intellexi ita remiſiſſe morbum, ut ſpes ſit brevi eum priſtinae poſſe reddi ſanitati. Commorabitur tamen affinis & ſoror tua per aliquot etiamnum dies Leidae, quamvis enim omne, ut audio, periculum abſit, nondum tamen diſceſſit morbus. Quod vero in literis tuis ſcribis Parentem tuum intellexiſſe, me non honorifice de te apud Dominam noſtram eſſe locutum, ſcias velim eam eſſe meram *Salmaſii* calumniam. Nunquam vel dixi vel cogitavi aliquid dicere, quod Parentem tuum laedere potuiſſet. Ex eo tempore, quo in Suediam venit *Salmaſius*, (verum etiam ſemper) tanti mihi non eſt viſa amicitia *Salmaſii*, ut eam improbo aliquo facto comparare voluiſſem. Ut me exoſum faceret apud omnes amicos, nihil eſt quod non tentarit. *Blondello*, *Annae Schurmannae*, *Gronovio*, *Bochарto*, *Golio*, pluribuſque aliis perſuadere conatus eſt peſſime me de ipſis apud Reginam eſſe locutum. Verum, ut opinor, erit mihi de illo vindicta. Nihil eſt quod aeque illum urat, quam quod Notarium quendam dixerim eſſe dignum ejus cognatione. Atqui notum eſt cognatam illius *Salmaſiam* diu ancillatam fuiſſe concionatori cuidam Carantonenſi. Nupſiſſe vero non ita pridem inſtitori cuidam ligularum, cui nomen eſt

eſt *Euſebio Leban*, viro probo admodum, & quo merito gloriari poſſit *Salmaſius*. Adeo quippe ſincerum eſſe dicunt, ut in mercibus ſuis vendendis, emptores nunquam vel uno emunxerit obolo. In reliquam ejus cognationem tu proculdubio inquires. Aequum enim non eſt, ut tam heroica genealogia ignota in tenebris diutius lateat. Verum neque oblivisci debes quartae, quam vocas, Gratiarum. Avum habuit inſtitorem panni, & inde familiae nomen. Verum haec tu diligentius. Ex animo cuperem habere collationes in Auguſtam hiſtoriam, de quibus proxime ad te egi. Utinam eam conferas: id enim ſi feceris, habebis, quo *Salmaſium* poſſis vexare. De Anglicanis rebus nihil certi tibi poſſim reſcribere. Claſſis *Trompii* Dunae portum reliquit, ſeptentrionemque verſus contendit, ad perſequendum, ut creditur, *Blaeckium*, qui ſtrenue noſtrum contemnit, tanquam detrectantem certamen. *Beuningius* intra unam alteramve hebdomadem in Suediam diſceſſurus eſt legatus. De me ante duas vel tres hebdomades nihil certi poſſum adfirmare. Vale, mi Heinſi, & me ames. Amſtelodami. CIↃIↃCLII. XXVIII. Julii.

EPISTOLA LXXI.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Venetias.

Literas, quas ad me ſcripſiſti in Suediam, inde mihi eſſe remiſſas, ex ſuperioribus meis jam intellexiſti, mi Heinſi. Dolet quod nihil omnino iis poſſum reponere. Scis mea non eſſe factum culpa, quod rebus tuis tam male conſulatur, quomodo enim abſens tuam potuiſſem agere cauſam, cum meipſum expedire nequiverim! Noli itaque mihi imputare, quod cum tam multa promiſerim, nihil tamen eorum praeſtiterim: noſti enim juſſum me iſta ſcripſiſſe. Meminique me hoc ſaepius tibi ſignificaſſe. Ex iis praeterea literis, quas ante duas ad te exaravi hebdomades, ſatis potuiſti colligere, quo in ſtatu res fuerint noſtrae, ex quo e Suedia diſceſſimus. Si illae tibi redditae ſint, peto fac, quod praeterita poſtulabam hebdomade. Ego etiamnum Amſtelodami haereo, incertus quamdiu. Si recte calculum pono, ſuccedet iter Hiſpanicum, de quo ſaepius alias. Perſtat enim in voluntate Regina, omnibuſque modis cupit, ut eo me conferam. *Salmaſium* quod adtinet, is quomodo meas tractarit literas, jam intellexiſti. Accepi vero modo literas *Bocharti*, quibus reſcribit hunc in modum: *J'ay leu a Sa Mte & celles que vous m'eſcrivès, & la copie de celles que vous eſcrivès a Mr. de Saumaiſe. Elle en eſt demeurée ſatisfaicte. Et pour moi je ne juge, que vous en deviès faire d'avantage.* Avide ſcire deſidero, quid dictura ſit Sereniſſima Regina, ubi intellexerit eum combuſſiſſe meas literas. Ego ſane hoc facto gaudeo. Male mihi ſemper conveniat rogo cum nebulonibus. Olim, ut noſti, non ſuſpexi tantum, ſed pene adoravi eruditionem iſtius hominis, nunc vero,

 ex

ex quo majorem coepi cum illo familiaritatem colere, moreſque ejus penitius inſpicere, cognovi & minus doctum eſſe, quam exiſtimaram, & minus generoſum. Imo puſillum eſſe oſtendam & viliſſimi animi hominem. Jactat genus & proavos, cum omnes fuerint ignobiles. Mutuo accipit pecuniam, quam poſtea vel nolit, vel non poſſit reddere. Vult heros videri, cum ſcurrilia committat. Verum & in literis oſtendam illum non eſſe id, quod quidam exiſtimant. Palam fiet aliquando, imperitiam ſaeculi unicam fuiſſe felicitatem iſtius nebulonis. Sed de his alias. De itinere meo in Hiſpaniam ſcribam ad te ſimulatque aliquid certi cognovero. Parentem tuum, virum ſummum & incomparabilem, convaluiſſe ex animo gaudeo. Rerum novarum utinam hîc non tantum indies audiremus. Creditur jam Admiralius noſter non longe abeſſe a claſſe Britannica. Verum de eo nihil tibi certi poſſim adfirmare, cum rumores ſint meri, nulloque nixi teſtimonio. Velim tecum adferas opus cujuſdam poëtae Itali de bellis Granatenſibus, quod mire in Gallia commendant, adeoque ipſi *Taſſo* praeferunt. Auctoris nomen nunc non ſuccurrit, verum vocat ſe Mutinenſem, & inſervire ſe Mutinenſi duci. Plura per ſequentem tabellarium, nunc enim Hagam propero. De Stephano Byzantio utinam ſis memor. Quicquid habeo tuum erit, ſi illum mihi procuraveris. Vale, mi Heinſi, & me ames. Amſtelodami 11. Aug. CIƆIƆCLII.

EPISTOLA LXXII.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Venetias.

ANte octiduum accepi e Suedia literas iſtas tuas, quibus alias ad Reginam incluſeras. Statim illas una cum iis, quas ad me ſcripſeras, remiſi. Id ideo feci, ut cognoſceret Sereniſſima Regina, unde factum eſſet, quod earum laeſum eſſet ſigillum: ejus ſiquidem pars aliis tuis adhaeſerat. Nihil autem eſt in illis, quod nolis reſcire Dominam noſtram. Verum eſt in his, quod ego eam ignorare vellem. Attamen fruſtra; nota eſt enim Reginae negligentia mea, nec tamen propterea me odit. Tu vero, mi Heinſi, cum jam olim cognoveris, naturale mihi id eſſe vitium, nondum tamen me inſectari deſinis. Parcius rogo impoſterum me increpes, ſitque tandem aliquis querelarum modus. Si omnes computes hebdomades, quibus hîc, poſt diſceſſum meum priorem e Suedia, ſubſtiterim, plures erunt, quibus ad te ſcripſerim, quam quibus non ſcripſerim. Atque haec quidem ita ſeſe habent, ut autem ad tuas veniam, ex animo dolet, quod nihil habeam, quod illis poſſim reponere. Scis enim me longe abeſſe ab aula, diuque in eo fuiſſe ſtatu, ut neque tuam, neque *Langermanni* cauſam agere potuerim. Verum omnia, ut ſpero, brevi mutabuntur. Exſpectemus & patiamur etiamnum paululum, & triumphabimus,

ut

ut ſpero, brevi de hoc noſtro communi inimico. Multum jam ejus criſtas ſubſediſſe exiſtimo, aut ſi nec dum ſubſederint, videbis eum hominem brevi eo redactum inſaniae, ut ſcribat in Reginam. Divinas ad eum literas miſit Regina noſtra, quibus ejus ſuperbiam, inconſtantiam, invidiam, & malignitatem ita graphice depinxit, & retudit, ut mira prorſum res ſit, ſi non in rabiem agatur. Verum haec tibi ſoli dicta ſunto. Ego in Hiſpaniam brevi proficiſcar. *Naudaeus* interea curam habebit Bibliothecae. Tranſiit is hac ante menſem fere, nec tamen me compellavit, inſtigatus, ut credo, a *Salmaſio*. Atqui tamen ego iſtum primus Reginae commendavi, invitavique eum literis in Suediam. Una cum illo vocatus eſt in Suediam Gallus quidam, nomine *du Freſne*, mihi quidem ignotus, Praefecturam is exercebit in picturas & Cymelia regia. Anglicana illa puella, quam vidiſti apud *Salmaſium*, compreſſa eſt a Moro. *Salmaſius* cupit, ut eam in uxorem ducat. Neſcio quid facturus ſit *Morus*, qui affirmavit nonnullis, ſe Anglicanam iſtam iniiſſe tanquam Profeſſorem, non autem velut verbi divini miniſtrum, ideoque non curare monita Eccleſiae. Intellexeris vero jam dudum illum vocatum eſſe huc ad Profeſſionem Graecam. *Blondellus* necdum a caecitate ſua eſt liberatus. *Bochartus* in gratia eſt apud Dominam noſtram. *Beuningius* Legatus diſceſſit in Suediam ante duas circiter hebdomades. *Beckius* hic per Hollandiam diſcurrit, tectus octo vel decem catenis aureis. *Spiringius* jam per multos menſes meditatur iter in Suediam, nec tamen eo proficiſcitur. Detinent illum neſcio an novi amores, an vero lites cum avunculo. Filiam graphiarii *Muſſi* dicitur ambire. Adfinem tuum brevi ſenatorem fore ſpero. De motibus Anglicanis certiora proculdubio ex illo intelligere poſſis. Ego quippe raro in publicum prodeo, & non me multum immiſceo publicis rumoribus. *Miltonum* caecum eſſe factum jam tibi ſignificavi, addunt alii etiam mortuum. *Patritii Junii* locum obtinet *Duraeus* quidam. Ipſe vero rure alicubi vivit. *Seldenum* haeredem eſſe omnium fere bonorum Comitiſſae Cantii, & hoc quoque indicavi. Dum vivebat auſerat ei quodammodo, erat enim, ut vulgo loquuntur, maritus conſcientiae. Verum in partem haereditatis venit etiam Maurus quidam, egregie mutoniatus. Ipſi tamen *Seldeno* ceſſit & aula, & reditus quadraginta fere millium florenorum. Aliqui etiam longe majorem eum faciunt. In Suedia febris quoddam genus multos abſtulit. *Wachtmeiſterus* & *Wittenbergius* obierunt. Comes *Magnus*, Princeps *Carolus* aliique innumeri diu decubuere. Mortuus quoque eſt *Sopius* pater. *Tiſſenhauſius* coloſſeus ille, quem noſti, homo, dicitur occiſus eſſe a *Wrangelio* quodam. Aliud quod ſcribam nihil ſuccurrit. Vale, clariſſime Heinſi. Si Romae etiamnum commoreris, peto, ut ab *Holſtenio* poſtules collationes, quas habet in inſcriptionem Herodis Attici, quam edidit *Salmaſius*. Vale, & *Langermannum* plurimum meo nomine ſalutes. Kal. Sept. CIƆIƆCLII.

EPI-

EPISTOLA LXXIII.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Venetias.

VIx ſignaveram ſuperiores meas ad te literas, cum mihi tuae redderentur, mi Heinſi. Scriptae illae ſunt Florentiae IX. Aug.. Valde mihi ingrata fuit & injucunda earum lectio, quod videam rebus tuis tam male conſuli. Pene maledixerim illis, quorum pravitate haec tibi contingunt, quique non patiuntur, ut ſeſe benignitas Reginae erga te quoque exerat. Verum paululum etiamnum obdura, brevi forſan fabellae iſtius καταστροφὴν videbimus. Quae tibi priore ſcripſi hebdomade veriſſima ſunt, ſed tibi ſoli dicta ſunto. Coram aliquando tibi oſtendam apographum epiſtolae R. cujus ſi me ſciret habere apographum adverſarius, nollet, credo, vivere. Tantum certe illa jam effecit, ut cogitationem de adeunda Suedia omnino abjecerit. Adfirmavit id ipſum nonnullis conjux ejus ante biduum triduumve, cum huc forſan excurriſſet ad mercatum vaſorum Chinenſium. Verum alterum iſtud ſtrenue diſſimulat, ut exiſtumo. De *Capellano* miror jam tum reſciviſſe, quae reſcribis. Attamen fallitur in eo, quod putat *Freſnium* bibliothecarii munus obiturum. Illo ſiquidem durante abſentia mea fungetur *Naudaeus*. Verum erit cuſtos cymeliorum & picturarum. Sua jam, ut audio, cymelia &c. obtruſit Sereniſſimae Reginae pro ſexaginta ſcutatorum millibus. *Cicconus* hiſtrio proculdubio & ipſe magnam abſtulit pecuniam in deducendo grege. Quanto melius & utilius tantam ſummam tuis deſtinaſſent uſibus diſpenſatores aerarii Dominae noſtrae. De Stephano immenſum quantum me obſtringes. Multum tamen me magis obſtringes, ſi per te poſſim conſequi collationes codicis iſtius Ambroſiani Hiſtoriae Auguſtae ſcriptorum. Ducentis imperialibus libenter a te redimam collationes iſtas. Fac, mi Heinſi, ut quoquo modo eas habeam. Videbis quid poſſim contra *Salmaſium*. Utinam autem etiam minutiſſimae quaeque diſcrepantiae codicis iſtius annotentur, cum licet non admodum antiquus, valde tamen ſit bonus. Haec dum ſcribo redduntur mihi etiam alterae tuae literae, ſcriptae XX. Auguſti, eademque in urbe, qua priores. Significas in illis redditas tibi eſſe tandem literas ab iſto Vaſcone, quibus multa promittit & plura minatur, niſi turpiſſimum aliquod commiſeris facinus. Verum, mi Heinſi, ſi me audias, valeant promiſſa & minae talium nebulonum. Si te ſubmitteres homini, qui & te & ſummum Parentem tuum tantis affecit injuriis, nemo eſt, qui te non viliſſimum & abjectiſſimi animi mortalem eſſe exiſtimaret. Sceptra ipſa & coronae hac lege tibi diſplicere debeant. Ita itaque habeas, vana eſſe iſta promiſſa, longe autem vaniores eſſe minas. In me longe diſpar eſt ratio, nam ſi ego quidpiam fecerim, feci id non impulſu Vaſconis alicujus, aut ho-

Digitized by Google

hominis, qui malit videri, quam eſſe, ſed Reginae omnium maximae. Scis praeterea quanta mihi olim cum iſto tuo inimico fuerit amicitia. Cave itaque putes me quidquid pudendum commiſiſſe, aut velle committere, quoquo propoſito praemio. Rogo tamen in omnibus literis oſtendas, tibi nihil aeque gratum eſſe, quam obſequium Sereniſſimae noſtrae, nec vel praeſentes miſerias tibi eſſe moleſtas, ſi eas ipſius perferas nomine. Certus enim ſum, ſi cognoverit Incomp. Noſtra Domina ſe a te amari (quod ſane verum eſt, cum praeſens tuus ſtatus id ſatis teſtatur) fieri non poteſt, ut te non viciſſim redamet, & non triumphes de omnibus noſtris inimicis. Si vehementiores & acriores literas ſcripſeris ad *Holmium*, rogo, ut eas emollias. Ratione enim nobis procedendum eſt, ſi velimus de inimicis noſtris triumphare. Verum prae omnibus iſtud oſtendas, nihil te praeſerre obſequio Dominae noſtrae. Plura non poſſum, jamjam enim diſceſſurus eſt tabellarius, niſi forſan jam diſceſſerit. VII. Sept. CIↃIↃCLII.

EPISTOLA LXXIV.

ISAACUS VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Florentiam.

ANte tres circiter hebdomades poſtremas tuas accepi, mi Heinſi, ſcriptas Florentiae xx. Aug. Pauca admodum tunc illis repoſui, quia Hagam feſtinabam, ubi allatum eſſe cognoveram faſciculum literarum ex Suedia, mihi inſcriptarum. Continebat autem is cum aliorum, tum etiam *Bocharti* literas, quibus ſignificabat Sereniſſimam Reginam decreviſſe, me Conſtantinopolin mittere ad inquirendos codices Graecos. Vides itaque egregie te falli, cum exiſtimas me tibi ſucceſſurum in itinere Italico. Promittit vero commendatitias ad *Rakoczium*, & Legatum Gallicum, qui eſt Conſtantinopoli. Reſcripſi me iturum quandocunque Dominae noſtrae placuerit. Antequam tamen diſcedam, petam ut matri meae vel avunculo annumeretur ſtipendium meum annuum in hac urbe per mercatorem aliquem, idque quamdiu abſim. Probabis puto hoc conſilium. Reliquos, quos mihi conceſſerit nummos S. R. itineri impendam. Intra duas vel tres hebdomades reſponſum exſpecto, faciamque te certiorem quamprimum. Si per Germaniam iter inſtituas, uti olim minabaris, forſan tibi occurram. Conſtitui enim aliquandiu morari Auguſtae Vindelicorum. Quod ſi etiamnum diu tibi Italiam inhabitare ſtatutum ſit, facies me, ut ſpero, certiorem ſimulatque illuc venero. Peregrinationis meae ratio non permittet, ut tibi ulterius occurram. Cupit enim Regina ut per Viennam Byzantium tendam. Verum de his fuſius ad te ſcribam, ſimulac ipſe certiora cognovero. Valde autem, mi Heinſi, doleo, ita avare compenſari diligentiam & operam tuam a miniſtris incomparabilis noſtrae D. Verum rogo, ut

ut pauliſper etiamnum obdures. Spero enim Sereniſſimam Reginam & tibi & mihi ſimul proſpecturam. Quod ſi ego prius expediar, ita habeas velim, commune me tecum habiturum quidquid accepero. *Bourdelotii* minas quanti debeas facere ipſe judices. Non ſemper protomedici regnabunt, ut ſpero. *Naudaeus* & ipſe jam in Suediam, ut exiſtimo, appulit. *Freſnius*, qui cum comitatus eſt, erit *Garde du Cabinet des antiques*. In Suedia omnes hi mortui ſunt; Princeps Palatinus pater, Praefectus Stabuli, pater nempe Comitis *Magni*, quorum neuter, ut noſti, immatura periit morte, uti neque *Salvius*, qui & ipſe ſupremum vixit diem. Praeterea obiere, *Joannes Wachtmeiſter*, & *Tiſſenhauſius*, coloſſeus ille, quem & ipſum noſti. Obiere etiam alii complures minus tibi noti. *Bochartus* eſt in flagranti apud Reginam Gratia. Compelles illum rogo literis tuis: nihil non tua facturus gratia. *Beuningius* in Suediam appulit. Appulit quoque Legatus Hiſpanicus, nomine *Pimentellus*. Statim profecturus eſt hinc in Suediam *Silvercronius*, cujus hae ſunt, quas vides, literae. Adeſt nunc ille mihi, nec patitur pluribus tecum agam. Vale, a tuo aeternum Voſſio, ſequenti occaſione plura. XXVII. Sept. CIↃIↃCLII.

EPISTOLA LXXV.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Florentiam.

EXiſtimo te jam Florentia diſceſſiſſe, mi Heinſi, cum neque affinis tuus, neque ego ab aliquot hebdomadibus ullas a te acceperimus literas. Poſtremas tuas ad me ante quinque circiter hebdomades tradidit mihi *Blaeuwius* typographus. Iis jam reſpondi bis aut ter, quamvis breviſſime. Literas vero meas miſi *Georgio Ebertz*, perſolvique Mantuam uſque, prout juſſeras. Rogo ut ſignifices, qua te ſemper via poſſint invenire epiſtolae meae. Nam non ſemper affinis tuus in hac urbe verſatur. Ipſe etiam non minus Hagae habito, quam Amſtelodami. Quamvis autem nihil hoc tempore habeam, de quo operae pretium ſit te monere, ſcribo attamen, ut tuo poſtulato & meo ſatisfaciam officio. Neſcio tamen an alterutri unquam ſatisfacere potero, cum neque tu poſtulandi finem facias, & ego plurima jam debeam: verum obruam te aliquando crebritate literarum, faciamque ut potius loquacitatem, quam ſilentium meum accuſes. Valde ſcire deſidero, quale a *Burdone* protomedico reſponſum referes. Significes rogo, quid ille de me in ſuis ad te ſcripſerit literis, quarum facis mentionem. Mihi ſoli dicta erunt quaecunque ſcripſeris. *Beuningius* in Suediam adpulit ante tres circiter hebdomades. Bis audientiam, ut vocant, habuit ipſo, quo adpulit, die. Primo allocutus eſt Dominam noſtram Latine, deinde Belgice privatim. Plura de illo needum intellexi. *Naudaeus* quoque adpulit, & *Freſnius*, terreſtri itinere prior, alter vero mari. De me quid

Digitized by Google

quid futurum ſit intra unam alteramque cognoſcam hebdomadem. Hiſpanicum Britannicúmque iter jamdudum evanuit. Huic ſucceſſit Byzantinum. Et illud quoque jam vacillare incipit. Verum forſan erit, quod mihi praedixiſti, me ſucceſſurum tibi. Verum non illud alterum, conclamatam eſſe fortunam meam in Suedia. Spero enim, imo certus ſum, me eſſe gratum Reginae. Verum conſtanter opperiar tempus, donec omnes iſtae tempeſtates tranſeant, & majorem nobis reducant tranquillitatem. Vellem & te quoque ita eſſe animatum. *Silvercronium* in Suediam conceſſiſſe jam ſuperioribus monui. *Bochartum* eſſe optimo apud Dominam noſtram loco, & hoc quoque indicavi. In poſtremis ad me literis ſcribit ſeſe occupatum fuiſſe in perluſtrando catalogo, quem tranſmiſiſti Codicum, qui Florentiae adſervantur, excerpſiſſeque eos, qui maxime merentur deſcribi, verum nondum potuiſſe ſeſe eos offerre S. R. cum Stregneſiam diſceſſerit ad exequias Principis Palatini. Zelandos Principem Arauſionenſem Gubernatorem ſuum declaraſſe, Wilhelmumque comitem Friſiae Capitaneum, ut vocant, Generalem, aliunde, ut puto, jam intellexiſti. Valde id aegre habet Amſtelodamenſes, alioſque, quos vocant Lovenſteinianos. Aliud novi nihil omnino habeo. Vale, mi Heinſi, & me ames. Salutes cum alios communes noſtros in Italia amicos, tum praecipue *Ferrarium* utrumque, & maxime Mediolanenſem. Significes ei, rogo, quam honorifice de illo ſentiam, quamque me illi obſtrictum eſſe confitear, quod utinam aliquando ullis poſſim aut obſequiis aut officiis oſtendere. Amſtelodami. CIƆIƆCLII. IV. Octob.

EPISTOLA LXXVI.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Florentiam.

GEminas tuas epiſtolas ad me heri veſperi perferri curavit *Blauwius*. Scripta erat poſtrema XXII. Sept. altera ejuſdem menſis Kalendis. Non dubito quin utraque diu apud *Blauwium* jacuerit. Scis eum hominem eſſe ſatis lentum, nec nimium erga amicos officioſum, quo citius iis fruar, nec tibi negligentior videar, quam revera ſim. Noli vero dubitare, quin tuto mihi tradentur. Ex animo vero gaudeo, mi Heinſi, quod inſolentiſſimis circulatoris iſtius literis tam animoſe reſponderis, & nec ipſam quidem, quam maximi facis, Sereniſſimae noſtrae gratiam, turpi aliquo facinore velis comparare. De Aethiope & Angla lepida ſunt & feſtiva, quae reponis. Sed nunc negant ea vera eſſe, & ſparſa eſſe ab malevolis quibuſdam. Sane conſtat mihi Anglam iſtam omnes Aethiopi reddidiſſe amatorias ſuas. Inter ipſum & *Salmaſium* lis forſan orietur (quaenam enim inter tales poſſit eſſe diuturna concordia) propter librum quendam hic excuſum, cui titulus, *Clamor ſanguinis regii in coelum.* Scri-

ptus ille videtur a quodam anonymo Anglo, tranſmiſſus vero *Salmaſio*, divulgatus vero ab Aethiope. Propter ſexaginta exemplaria, quae promiſit typographus, inter ipſos eſt contentio. Aethiops ea ſibi vult vindicare, decrevitque ſex exemplaria inſcribere Reginae noſtrae, totidem vero Regi Angliae. Alia item ſex Galliae Regi, & ſic porro, ita ut Regina Bojohemica, & Auraufianenſis vidua unum etiam alterumque habiturae ſint ſibi inſcriptum. Caeteris exemplaribus ipſe typographus ſuam addidit dedicationem. De ſtudiis *Langermanni* quod ſcribis gratum eſt. Quod autem vereatur ne *Salmaſius* eum in edenda Anthologia praeveniat, id fruſtra veretur. Nunquam huic operi manum adhibebit. De Simplicio aliquando coram. Noli vero nimium eſſe ſollicitus in colligendis ejus codicibus aut collationibus, puto me in Suedia habere ſex aut quinque minimum codices collatos. Vel unus & alter ſufficiebat. Verum longe ardentius a te poſtulo, ut de Hiſtoria Auguſta non tantum cogites, verum ut ſerio & diligenter eam conferas. Optimus eſt codex, & quamvis non videatur multum antiquus, continet tamen lectiones praeſtantiſſimas, & ex quibus facile verum poſſit exſculpi. Quidvis tibi debeo, ſi tuo beneficio has nanciſci poſſim varias, quas dixi, lectiones. Innumeris me jam modis obſtrinxiſti, unum tamen & ſummum hoc caeteris precor addas tuis beneficiis. De Stephano Byzantio doleo, ſed minus dolebo, ſi alterum hoc praeſtiteris. Pro honore habito tibi Florentiae gratulor tibi. Verum plus tu Academiae iſti, quam illa tibi poſſit conferre. *Bochartus* hyemem tranſiget in Suedia. Poſſis itaque illum convenire literis tuis, quod proculdubio illi erit gratiſſimum. Valeat agyrta iſte, nec amplius rogo eum compelles. De *Freſnaeo* gratias ago quod monueris. *Naudaeus* vir eſt bonus, ut credo, ſed & ille tamen nihil audebit facere, quod agyrtae diſpliceat. Ego illum & commendavi, & vocavi literis meis, nec tamen me auſus eſt hac in urbe compellare. *Bochartum* optime tibi velle cognovi ex literis ad me *Beuningii*. Res meae non optimo ſunt in loco. Iterum illa erga me mutata eſt. Sed haec tibi ſoli. Vale, & me amare pergas. Graeciam, Hiſpaniam, Italiam, Germaniam Britanniam, & omnes regiones adire jubeor, & tamen nullam adeo. Neſcio quid cauſae ſit. Sed omnia illic plena ſunt aranearum. Plura libenter ſcriberem, ſed heri demum veſperi traditae mihi fuere literae tuae, hoc vero mane diſcedit tabellarius. Plura itaque alias. *Datum*, *Cavalcantem*, plurimum meo nomine ſalutes. Amſtelodami CIↃIↃCLII. XVIII. Oct.

EPI-

EPISTOLA LXXVII.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Venetias.

DUabus poſtremis occaſionibus nullas omnino ad te dedi: neque enim quicquam mihi ſuccurrebat, quod operaepraetium eſſet tibi ſignificare. Valde praeterea metuo, ut meae non recte curentur, quas tamen ſemper Mantuam ad illum, quem juſſeras, mercatorem tranſmiſi. Verum in ultimis tuis III. Kal. Oct. exaratis, nullam mearum facis mentionem. Traditae mihi ſunt illae aliquanto ſerius, Hagae enim aliquandiu ſubſtitit *Goeſius* noſter. Quod in illis ſcribas revocatum te eſſe in Sucdiam, literaſque inde humaniſſimas accepiſſe, valde me id recreat & reficit. Tabeſcet *Sagmarius* heros, ubi hoc intelliget: pergit enim jactare neutrum noſtrum ſubductum eſſe ſubligar poſthac in Suedia. De *Moro* vero quae ſcribis, quam ſunt ea lepida, quam venuſta. Auctor ſane ei ſim, ut nummum det cum hac inſcriptione, SUBACTA BRITANNIA. Verum vide quam ingratus ſit iſte heros erga Aethiopem, cujus tamen clavae iſtam debet victoriam: quoniam is non cupit eam uxorem ducere, acerrime nunc illum perſequitur. Mihi ſane *Aethiops* multo rectius facturus fuiſſe videtur, ſi ex Ovidii tui praecepto a Domina incepiſſet. Minor quidem voluptas iſta fuiſſet, ſed longe majorem iniviſſet gratiam. Divulgata eſt paſſim haec fabella etiam in gazettis publicis Londinenſibus. Addita etiam epigrammata. De *Bordelotio* quae ſcribis, ea mirifice mihi placent. Verum non eſt Vaſco, ut exiſtimaram, morum & ingenii conjectura ductus, ſed eſt popularis *Salmaſii*, nam & ipſe eſt Burgundus. Non itaque mirandum eſt tam bene convenire nebulonibus iſtis. Gallus aliquis non indoctus, olim comes *Bochart*i, nunc vero ex Suedia redux, multa mihi narravit de prodigioſa hominis iſtius inſcitia. Cum aliquando *Bochartus* adfirmaret veteribus ignotum fuiſſe genus illud florum, quod Galli *oeillets*, nos *caryophyllatas* vocamus, aut etiam corruptius *girofles*; ipſe corripiens *Bochartum*, florem dictum inquiebat appellatum fuiſſe *ocellum* a veteribus. En impudentiam. Alio tempore pertendebat, praeſente Sereniſſima Regina, Sidonium Apollinarem Pſalmos ſacros Graeco vertiſſe carmine, non autem Apollinarium. Valde infenſus eſt *Valeſio*, quoniam illi apud nonnullos excidiſſe cognovit, *je ne ſçay comment la Reine ſoit infatuè de cet hableur la.* Itaque ipſe *Valeſium* paedagogum vocat, & qui nihil legerit, aut ſciat praeter Ammianum Marcellinum, & varias lectiones Caſſiodori (nota & hic inſcitiam) ſe vero noſſe vivere, & ferere jocos, qui placeant Reginae. Verum de his coram. Sane tantum poteſt iſte homo apud Sereniſſimam noſtram, ut etiam perſuaſerit, legere *Pecqueti* obſervationes medicas, chirurgi, niſi fallor, cujuſdam Pariſienſis, aut anatomici ſaltem. De Hiſto-

ſtoriae Auguſtae Scriptoribus gaudeo quod promittis. Noli vero exiſtimare *Caſaubonum* ejus codicis lectiones vidiſſe. Jam mihi contrarium conſtat. Scribam de his plura proxima forſan occaſione. Mea fortuna in Suedia ſive perierit, ſive non, perinde eſt mihi. Saltem velim; ut Regina veritatem aliquando cognoſcat, nec vel *Sagmariis* vel *Bordelotiis* & ſimilibus ſcurris credat. *Meibomius* in Suedia utitur tua bibliotheca. Prius ambulavit per multorum manus. Nunc non magis eſt tuta. Noſti omnes Germanos, iſte vero pauper eſt & famelicus. Incendium magnam partem Holmiae conſumſit. Centum nempe & quinquaginta domus lapideae combuſtae ſunt. Podragra iterum affligitur *Salmaſius*. Dicitur jam illa coxas, & latera ejus invaſiſſe. Vale, mi Heinſi, & amicos communes ſi quos videris, illos plurimum meo nomine ſalutes. Amſtelodami CIↃIↃCLII. VII. Novemb.

EPISTOLA LXXVIII.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Venetias.

Valde futurum verebar id, quod poſtremis tuis ſignificas, mi Heinſi, ut non bene meae ad te curarentur literae. Utinam tamen ſolae iſtae perierint, quibus *Silvercronii* incluſeram epiſtolam, nihil enim in illis ſcripſeramus, quod arcanum eſſe debeat, priuſquam enim obſignaret, ipſe mihi eas praelegerat. Et ſi bene memini, verſabatur maxima ex parte in depingendis amoribus *Mauri*, nymphaeque Britannidis. Verum quas ad te poſtea ſcripſi, eas nullomodo mihi periiſſe velim; non quia eae negligenter fuere ſcriptae, aut quod graviter feram literarum mearum jacturam, verum quod liberius aliquanto de ſtatu aulae noſtrae in illis ſim locutus. Vix autem mihi perſuadeo opera pueri eas periiſſe, utor enim ſemper in curandis literis opera *Chriſtiani*, quem noſti, qui mihi iterum commendatus a *Spiringiis* adeſt. Tuas autem omnes an acceperim neſcio, verum illae, quibus *Puteani* incluſeras epiſtolam, ſalvae ad me pervenere. Habet eas jamdudum *Gronovius*. Quod autem tibi in Italia hibernandum fore ſignificas, valde id mihi eſt moleſtum. Speraveram enim te hanc hyemem nobiſcum eſſe tranſacturum. Attamen ſi haec mora aliquod rebus tuis adferat aut ſubſidium aut ſolatium, non dolebo. Et ſane non eſt eſt quod exiſtimes res tuas in Suedia eſſe conclamatas, quamdiu illic agat *Bochartus*. Ex illis ipſis, quas ab eo hac, ut ſcribit, hebdomade, accipies literis, ſatis ejus erga te animum poteris cognoſcere. Quo praeterea obtinuerit pacto, ut conterraneus iſte *Salmaſii* cogeretur epiſtolam tuam exhibere, & hoc puto intelliges. De ipſa autem epiſtola tua ita judicat, *la lettre de Mr. Heins eſt bien admirable, pour teſmoigner le peu d'eſtat, quil faiſt des fumees de la Cour, mais dont la liberte a ſemblè a quelq' uns un peu exceſſive. Je luy en eſcriray plus au long a la pro-*

prochaine. Gratias tibi maximas habeo, quod argumentum iſtius epiſtolae tranſmiſeris, multo me tamen magis obſtringes, ſi integram tranſmittas. Ex animo peto, ut hoc facias. Quod autem medicus libertatem in ea arguat, peccares, ſi in eo peccaſſe te crederes. De inſigni iſtius hominis in literis progreſſu jam ad te ſcripſi occaſione praeterita. Et tamen ſi aliquis eſſe cupias in hac aula, oportet ut huic placeas. Solus enim ibi ſapit, & ſolus omnia poteſt. *Bochartus* & ipſe etiam nunc in aulam migravit. Ad eandem omnes menſam accumbunt & ipſe, & *Naudaeus*, & *Freſnius* & *Bourdelotius*. Verum hic poſtremus eſt tanquam Jupiter inter minores deos. Vide quanto majus ſit videri, quam eſſe. De *Salmaſio* nihil omnino habeo quod tibi ſignificem. Credo eum etiamnum cum ſolito ſuo malo conflictari. Retulit tamen nonnemo, eum nunc meliuſcule valere. Lis ipſi eſt cum *Moro*. Cupit enim ut is Anglicanam ſuam in uxorem ducat, quod alter recuſat. Verum iſti duo boni amantes, qui nuper tam ſuaviter & amice oſcula jungebant, valde nunc ſibi invicem ſunt infenſi. Ante quatriduum ſiquidem, cum forte *Maurus* huic noſtrae occurreret in vaſta iſta area, quae aedibus *Salmaſii* adjacet, ſtatim illa capillitium ejus invaſit, pluribuſque adfecit verberibus: neque eo contenta etiam fuſte in illum ſaevire conabatur, niſi bonus ille ſocius in horreum confugiſſet ſuper ſtruicem quandam, jactuque ſe vindicaſſet caeſpitum. Huic ſpectaculo non defuit ingens ſpectatorum numerus, qui ex vicinia paſſim eo confluxerant. Vides quam omnes iis in aedibus ſint γυναικοκρατούμενοι. Facile hinc poſſis conjicere falſos fuiſſe rumores, qui de *ſubacta Britannica* paſſim fuere ſparſi, cum illa potius *Maurum* ſubegerit. Vel ſi verus ſit rumor, adparet non ſatis fuiſſe ſubactam. De me vero nihil habeo, quod ſcribam. Quo enim loco ſim apud Reginam ne ipſam quidem Reginam ſcire exiſtimo. Si *Bochartus* aliquid pro me agat, id ſtatim deſtruit aliptes. Video me nimium eſſe Reginae. Miſſionem petam quamprimum. Valde hoc placebit *Salmaſio* & conterraneo illius. Huic poſtremo praeſertim. Attamen, ſi me ipſum amem, ita mihi faciendum eſt. Illi enim quamdiu bene ſit in Suedia, video mihi bene eſſe non poſſe. Habet neſcio quas artes circulatórias, quibus pene infatuavit Reginam. Mimum agit praeclare. Cantica novit plurima, eaque non infeliciter profert ad ſonum citharae. Odorarius eſt praeterea, unguentariuſque. Rem quoque culinariam probe intelligit. Scripſit duo volumina ſatis grandia cum hoc titulo, *Les apopthegmes de la Reine de Suede eſcrites par ſon Protomedicin*. Neſcio an lucem videbunt, puto tamen. *Salmaſius* quoque ut & is aliquandiu triumphet per me licet. Oſtendam tamen illum eſſe nebulonem, & alterum ſcurram, nec mereri nomen medici, ſed veſpillonis potius, cum tam multos occiderit, inter quos *Tiſſenhauſium* noſtrum, alioſque complures, de quibus alias. Excuſſi jam aliquam partem exercitationum Plinianarum. Portentoſos multos deprehendo errores, & quales vel mediocriter eruditus nunquam commiſit. Nilum aliquoties vocat μεγάλον ποταμὸν & in nominativo. μεγάλος ποταμός. Nonne hoc omnem ſtuporem ſuperat. Libellum quendam de reſurrectione, & alium de virtutibus cardinalibus, qui hactenus ſine nomine auctoris prodiit, dicit

eſſe

eſſe ſcriptum aevo Cypriani Atqui eſt *Bernardi* cujuſdam monachi, qui vixit ante annos quingentos. Plura ex his libellis teſtimonia petit contra *Grotium*. Quod & ipſum mihi perquam videtur lepidum. Aliquot millia ſimilium errorum colligam, & huic noſtro heroi, qui ſe impeccabilem eſſe exiſtimet, ſolvenda proponam. Ex correctionibus decem vix unam veram eſſe oſtendam. In botanicis perpetuos committere errores. In Geographia eſſe aſinum, & nihil unquam boni obſervaſſe. Prae caeteris ſuis correctionibus ſolet ſaepe jactare illas in Manilium, cujus locos a *Scaligero* pro deſperatis relictos ſe ex ingenio emendaſſe exiſtimat. Velim, ſi in codicem aliquem bonum Manilii incidas, ea loca, quae *Scaliger* aſteriſco notavit, cum manuſcripto committas. Vellem videre ſpecimen aliquod Manethonis, quem deſcripſiſſe ais noſtrum *Langermannum*, de quo ſane multum gaudeo, forſan ex illo poteſt multum illuſtrari Manilius. Vellem quoque deſcriberet Topographiam Chriſtianam, Coſmae Indopleuſtae. Quod ſi Romam denuo repetas, ut ſcribis, utinam poſſis acceſſum impetrare ad Bibliothecam Altemſianam. Exſtant in ea Iſidori Characeni Stathmi Parthici, cujus exiguum fragmentum edidit *Hoeſchelius*. Exſtant quoque ibi plura alia, quae fruſtra alibi quaeras, uti ſunt Antonii Aureliani architectura, Apollodori Athenienſis Grammatica, Cenſorinus de planetis, Manilius cum veteri Scholiaſte. Exſtat quoque ibi Spartianus manuſcriptus. Verum haec fruſtra. Vereor enim ut tibi non pateat acceſſus ad illam. Ubi ubi vero ſis peto, ut diligenter inquiras in illorum autorum veteres codices, quos edidit *Salmaſius*. Nempe Tertulliani de Pallio, Solini, & hiſtoriae Aug. Scriptorum. Utinam quoque conferas caput illud Plinii libro poſtremo, quo gemmarum nomina ordine alphabetico recenſentur. Scis librum poſtremum in pleriſque fere Plinii codicibus abeſſe. Multas magnaſque nugas ad hoc caput congeſſit *Salmaſius*, cum & ipſe veteribus hic deſtitutus fuerit membranis, ex quibus ſolis aliquando ſapit. Poſtquam haec ſcripſiſſem, diu mihi redditae ſunt *Bocharti* literae, in quibus ita ſcribit. *Les lettres de Mr. Heinſius ont fait icy grand bruit. Je ne luy repons poinct ancore, pource que ma reſponce doit eſtre accompagnee d'une autre, qui n'eſt pas preſte.* Verum haec hactenus, plura per ſequentem tabellarium. Vale, mi Heinſi, & me ames. Tuus, quem noſti, totus. Amſtelodam. CIↃIↃCLII. XXIV. Novemb.

EPISTOLA LXXIX.

NIC. HEINSIUS

Iſaaco Voſſio.

Amſtelodamum.

[1] ULtimas meas duas treſve Amſtelodamum ante ad te miſi, ut juſſeras, mi Voſſi, ſupereſt, ut recte curatas intelligam. Iiſdem interim veſtigiis inſiſtam

1 Hanc epiſtolam & alteram n. LXXXVI. edidit nuper Halae CIↃIↃCCIX. Henr. Auguſtinus

Digitized by Google

ſiſtam porro, ut ſi non perferantur mea, obſequium ſaltem meum agnoſcas. Quas ad te dedi proxime, alias *Gronovio* inſcriptas ſecum trahebant. Spero curae tibi fore ut Daventriam mittantur. Ab amico illo noſtro nullas totis quatuor jam menſibus accepi, quod quid ſibi velit prorſus ignoro; ſuſpicor tamen apud *Goeſium* haerere, qui & ipſe jam pridem nec compellat me, nec reſpondet provocatus. Cum inſultandi finem non faceret, meque ut inprovidum & incautum ſaepius traduceret, quod & cauſſam noſtram communem prodidiſſem in Suecia, & ſtationem creditam deſeruiſſem: mihi praeterea ipſi conſuluiſſem perperam, in hoc itinere regio viatico deſtitutus: reſpondi nonnulla acerbius, quae & puto male illum habent. privatam noſtram cauſſam, cui promovendae iter Suecicum a me deſtinatum erat, ut noſti, regiis commodis poſthabui, fateor, quia luculenta polliceri meus in Italiam excurſus videbatur; nec inſtituti aut obſequii poenitet, etſi fefellerit ſucceſſus. Caetera quod ſpectat, nihil minus qnam improvidum me fuiſſe, tu teſtis es, qui nimiam in me ſollicitudinem ac anxiam futurorum curam ſolebas reprehendere. Nihil mihi defuturum promittebatur identidem. Ego autem, etſi parce promiſſis crederem, tamen naturali inhibitus verecundia nihil unquam petii, tum ne viderer meae utilitati iter Italicum dediſſe, tum quod augurarer ultro facturam Dominam pro inſigni ſua clementia, quicquid flagitare in rem meam ipſe poſſem. Expenſarum facilis omnino jactura eſt. Illud aegerrime fero, quod cum male mecum ageretur atque indigne, Alpha tamen grammaticorum *Alaſtor* palam jactet, multa ſcutatorum millia me dilapidaſſe, quorum rationem reddere nou poſſim regiis diſpenſatoribus. In aula quoque frigere res meas poſt operam tam fideliter navatam moleſtum eſt. Illud vero longe moleſtiſſimum, quod meis ludibrium debeo. Goeſianus tamen iſte aeſtus deferbeat neceſſe eſt. Tu diſſimula horum quicquam te ſcire, & exige ab illo, ſi quas aut Gronovianas, aut alias mihi inſcriptas acceperit, eaſque tua opera ut nanciſcar, quaeſo. Urit etiam illum, quod duo florenorum millia poſcam, quibus & aes alienum hîc a me conflatum expungam, & laribus paternis ſiſtar. ſed nihil poſco, niſi quod ſit meum. Rebus meis, dum in Suecia eſſes, conſuli ſic ut velles a te non potuiſſe facile credo. Tu in indicando tamen aliquem, ad quem aut Noribergam, aut Hamburgum meas deberem mittere, nimium cunctatus es. Quo fit, ut & rariſſimas nunc ex Suecia accipiam, & ad ſuas reſponſiones pleraſque non perferri a me argutentur aulici. *Holmius* certe quater ad me ſcripſiſſe Dominam adfirmat, cum ego non niſi unicas acceperim, quaeque fidem certam facere videantur, nullas antea ab illa ſcriptas eſſe. Negat quoque, praeter unicas iſtas, alias ad ſe ullas perveniſſe *Furſtenbeuſius*, qui rerum ſuarum ſatagit in omnibus, & valde accuratus eſt, ut video. Jurat tamen per Deos omnes *Holmius* rem ſeſe ita, ut adfirmat, habere. Pariſios cum adveniſſem, tibi non ſemel ſignificavi, ad quem Venetias tuae eſſent mitten-

nus Groſchupſius in nova librorum rariorum collectione; Faſciculo I. 8. ſed vitiis calami admodum deformatas.

tendae, ſignificavi & *Holmio*. Ille vero negat, aut meas tum ullas ſe accepiſſe, aut te diſcedentem ex Suecia verbo vel uno monuiſſe, ad quem curare ſuas deberet, inveniſſe ſe ultro tandem viam, qua me compellaret, immenſo, quo me proſequatur, amore compulſum, uſumque ſe opera *Fincleri* Hamburgenſis, illius ſcilicet, qui quartas regias perire paſſus ſit. Denique impudentiae in ſuis me notat, quanquam verbis humaniſſimis, quod rebus meis diſcedens melius non proſpexerim, tibique potius, quam aliis omnia crediderim. Ego mi Voſſi, deprehendi iam olim, poſt *Alaſtoris* laetum in aulam introitum, noſtra omnia retro illic ſublapſa referri, etiam eum tu maxime ſecurus eſſes. Haec quia mutari jam non poſſunt, reliquum eſt, ut tergo luat ſcabioſus *Alaſtor*, quicquid in nos fortuna peccabit. Luiturum autem ſum pollicitus Protodemico illa epiſtola, quae tantas turbas excitavit, ut nuntias. Bibliothecam meam [1] homini ingratiſſimo & peſſime de me merito patere indignor. Scripſi hodie ad *Silvercronium*, petiique ut ejus uſu illi interdicat, niſi regia auctoritate ſit munitus. Illis autem mandatis quod opponam nihil habeo. Nebulo iſte non modo conditionem a me oblatam comiter averſatus eſt de peregrinatione, quam *Langermannus*, longe meliori natus loco, non dubitavit ulnis ambabus amplecti, literaſque hujus argumenti petulantiſſimas ſcripſit ad *Alaſtorem*, ut meminiſti: ſed poſtea etiam, cum intercedente *Doubletio* illi ignoviſſem, nonnullaque ad Muſicos, quos luci parabat, maxime facientia Pariſiis ſubmiſiſſem, pluraque miſſurum me eſſem pollicitus; nunquam vel verbo unico gratias mihi agere eſt dignatus. Bibliotheca vero mea, ut in Bataviam mitteretur, tribus quatuorve literis continuis, cum in hanc urbem ante menſes adveniſſem quinque, a *Wullenio* contendi, quod nec fecit ille, nec meis etiam precibus quicquam repoſuit. Multo tamen tempore moratum Nicopingae fuiſſe narrat *Holmius*, ut excuſari quodammodo poſſit. Venio nunc ad tuas, mi Voſſi, die XXIV. menſis proxime elapſi exaratas, quae nudius tertius mihi exhibitae fuerunt. Primo omnium rogatum te volo, ut ambitioſis titulis *Agentis* & *Conſiliarii* in poſterum abſtineas. Neutram enim dignitatem mihi vindico, & ſi vindicarem maxime, hac in urbe diſſimulari tamen praeſtaret, in qua cum tenuiter ſatis vivam, aulam, quantum poſſum, fugio, unicumque a Muſarum ſacris & Medicea bibliotheca, & paucorum amicorum congreſſibus capio ſolatium. Famulum a me jam pridem removi, ſic neceſſitate cogente. Id enim malui, quam *Langermannum* amoliri, juvenem ſuaviſſimum meique amantiſſimum. Apud Italos quoque, quantum poſſum, diſſimulo, etſi diſſimulari vix poſſit, Dominae me inſervire, ne illi inceptam de ejus maximo erga litteras adfectu opinionem projiciant. Neſcio an narraverim tibi jam ante, agere aetatem in hac civitate, ac ali ſtipendio magni Hetruriae Ducis *Johannem Pricaeum*. Is cum ſolitudinis quoque ſit amantiſſimus pulere mihi cum illo convenit. Vides quo loco res ſint *Agentis* tui? & ſane ſi grammaticis fides habenda, cum *luci* dicantur quod minime luceant, & *Parcae* quod par-

1 M. Meibomio.

parcant nemini, *Agens* & ego recte dicor, tanquam qui agam nihil. *Langermannus* Romam profectus eſt, ut *Anthologiam* abſolvat. Sed omnia illic invenit difficilia aditu & occluſa, cum novus Vaticanae ſit cuſtos datus, altero viro optimo, & humaniſſimo nuper e vivis ſublato: *Holſtenius* denuo repulſam eſt paſſus, puto igitur futurum ut *Langermannus* brevi huc revertatur, ne cum inſcitiſſimo iſto cuſtode conflictari pergat. Ex tuis, quas ad me dediſti, vix ullas periiſſe opinor. Omitte curam igitur. De Nympha Caledonia nimis eſt lepida, quam narras fabula. Herae ſuae, Furiarum maximae, numine fuiſſe plenam oportet, quae miſerum amantem ſic defricuerit. Heu quantum mutatus ab illo Hectore noſter graeculus, qui ζωὴ καὶ ψυχὴ modo ſub lodice relictis, praeclarum de Britannis ſubactis triumphum meditabatur. Tales etiam clitellas *Alaſtori* Ononymo a Clytemneſtra ſua, Tyndaridarum fortiſſima, imponi rumor eſt, ut mirum non ſit *defricandi* verbum tantopere in deliciis illi eſſe. Quod tamen cur ille ſemper in ore foveat cum neſcias, cauſſam ego te veram aliquando docebo, doctus ipſe Pariſiis, ubi vacabit ridere: nunc enim paullo ſum moroſior, & nihil fabella illa feſtivius. A *Bocharto* nullas accepi hactenus; ubi accepero, faciam ut intelligas. Alteras illas, quas affirmat necdum paratas eſſe, Protomedici erunt, ut opinor, quem mihi infeſtiſſimum puto, nihilque non acturum, ut ab aula excludar. Nec enim ſupplicavi ne fieret, ſcio enim preces meas fruſtra fore. Unum machinationem ejus turbat, quod videat perire me non poſſe, niſi pereat & *Alaſtor*. Minatus enim ſum, ſi quid evenerit mihi praeter votum, ut innoteſcat publice operam me daturum, quid de procerum Suecicorum ſuperbia, de veneno ſibi ab illis dato, aliiſque rebus in Galliam perſcripſerit *Alaſtor*, denique quam petulanter Lutheranis inſultet diſſertatione de tranſſubſtantiatione, aliaque hujus notae, quae cum non neſciat eſſe veriſſima, Protomedicus valde ſocienni ſui rebus illic terrarum timet. Epiſtolam fruſtra a me petis, eſt enim diffuſiſſima. Quid quod in exemplari penes me relicto multa ſint omiſſa, quae inter ſcribendum illi alteri inſerui. Nonnullae enim fabellae de *Alaſtoris* virtutibus erant narrandae, quarum quaſdam addidi alteri epiſtolae hîc illic, cum earum meminiſſe in meo exemplari neglexiſſem. Et doleo ſane tam ſupinum me fuiſſe. Quae tamen Dominam ſpectabant ſatis magna cum cura examinavi antequam chartae committerem. Magnam ubique libertatem prae me tuli, vitae etiam aulicae contemtum. Uno loco forſan aut altero offendi poſſet Domina, praeſertim ſi conſiliis Protomedici utatur: volebat ille, ut non modo *Alaſtorem* amarem in poſterum, ſed etiam laudarem publice. Rationes cum alias cur hoc fieri oporteret, tum hanc proferebat: *La Reine l'eſtime infiniment*. Repoſui expertum me hoc ſcire, nec illum, ſi nobis eſſet felicior, propterea & meliorem eſſe. Fuiſſe apud *Guſtavum* olim *magnum* loco non pejori fortaſſis & Patrem meum & Avunculum, eas eſſe rerum aulicarum viciſſitudines. Heroe illo inmortalitate digniſſimo ſuperſtite non fuiſſe metuendum, ut vacua regnaret in aula *Alaſtor*, & fortunis noſtris pro lubitu inſultaret. Sed epiſtolam lituris plenam apud me videbis aliquando. Tui illic mentio honorifica non ſemel facta. De

Digitized by Google

litteris in ignem conjectis rem quoque narravi. An impune laturus ſim illam epiſtolam tempus docebit. Non opinor tamen, niſi ut dixi, mihi parcat Protomedicus, ne & noceat *Alaſtori*. Ego vero, mi Voſſi, & protomedicos *Alaſtorum* admiratores, & protomedicorum ſociennos protoſycophantas *Alaſtoras* non morabor. Quorum quidem ut hi vapulabunt, ſi quid in me viri eſt, ita illi vapulantibus medicinam faciant licet, ſed veſpillonicam, & qualem fecerunt hactenus. Apud Clariſſ. *Bochartum* velim diſſimulas de illa epiſtola tibi quicquam conſtare. Nos exitum tragoediae brevi videbimus. Multa ſunt quae urent Protomedicum, inprimis ne me paraſitum eſſe aulicum crederet, qui bonos maloſque amicos uno ordine ducerem, ac promiſcue laudarem. Experietur me tamen amicum ſi velit. Sin *Alaſtorem* pro Jove ſuo adorare, ad ejuſque nutum ſe perget componere, nullo apud me loco erit, ejuſque nomen inter patellarios & minorum gentium deos referam. *Alaſtorem* nihil *Miltono* hactenus reponere indignum eſt profecto auguſta viri majeſtate. Utinam quod tu paras brevi videamus. Μεγαλος iſte Ποταμος riſum mihi movit maximum. Scis ut Africam olim omnem, ita Nilum maxime monſtrorum proventu fertilem fuiſſe, dum in illo hippopotamos venantur alii, is miram & hactenus ignotam belluam venatus eſt, Onopotamum videlicet. Certe μεγαλὸς ὄνος non pejore jure tibi dici poſſit *Alaſtor*, quam ipſe Nilum μεγαλὸν dicit ποταμὸν, Prodigioſos errores, quos in Anthologia deſcribenda commiſit, aliquando videbis, ubi redierimus ego & *Langermannus*. Certe negligi a te non debet praeclarum ejus furtum, quo Scholiaſtem Palatinum ovi Simmiae miſerrime Cyclopeo more devoravit totum, inque ſuccum & ſanguinem convertit. Diſſimula tamen, quaeſo, *Langermannum* de Anthologia cogitare, ne & ejus fortunis inſidietur. Quicquid enim de nobis fiet, e re noſtra erit, aliquem in aulam illam irrepere, quo familiariter poſſimus uti. De hiſtoriae Auguſtae ſcriptoribus nihil promitto. Scias tamen velim, ſi res id meae ferrent ullo modo, me Mediolanum excurſurum. A patre *Sfrondato* litteras habui, ſed *Stephani* non meminit. Quare dubito an is nobis exſpectandus. Supplicavi tamen quantum potui. Ego totus ſum in *Ovidio*. Si menſem adhuc unum hic morari mihi continget, ut vix dubito, codices auctoris illius Mediceos omnes abſolvam. Sunt quidem recentioris plerique notae, qui tamen antiquis interdum nihil cedent. Diverſas lectiones Manilii Veneti a *Gronovio* jam habes. Alterum ejus exemplar veterrimum Urbini exſtare monuit *Holſtenius*. Vellem *Langermannus* eo excurreret, ſed & is jam magnas expenſas fecit, nec ſcio an reſtituendae illi a Domina ſint unquam. Hactenus certe ſcire non poſſum, an ejus obſequia ſint accepta in aula. Manilium miſit; ego quoque *Mediolani* emtum poſſideo, ſi recte memini. Haeret is codex cum reliquis Venetiis, ſed recens eſt. De *Altempſiana* bibliotheca negotium commendavi *Langermanno*. Nam *Nogberae* res ſunt eodem loco. Quod Stathmos illos integros ibi credis exſtare, fugit te ratio, aut ſi exſtant, jam eos deſcripſerit *Holſtenius*. Vendidit Ducis hujus pater *Paulo* quadraginta circiter codices ex melioribus, qui in Vaticanam ſunt tranſlati, eos tamen deſcribendos ante curarunt. Latina exemplaria Mſta ejus

jus

Digitized by Google

jus bibliothecae ſunt notae recentioris pleraque, quae mihi videre contigit: multi enim capſis erant incluſi, ad quos aditus non patuit. Nihil eſt inſcitius ſtolidiuſve Duce. Topographia iſta Chriſtiana cum immenſum ſit volumen, deſcribi non ſine magna moleſtia poterit. Patet enim per horas tantum tres matutinas Medicea, & adeſt tum ſemper aliquis Canonicus. Si praeſtitiſſet promiſſas commendationes ad magnum Ducem Domina, nihil occluſum foret. Petii quidem eas non ſemel, ſed fruſtra. Longe me felicior fuit *Citharoedus ille Italus*, ex infima plebe ortus hic in Hetruria, qui magno cum ſplendore huc venit, & regias literas magno Duci obtulit. Contemptim tamen eſt habitus, quod hominem noviſſet. Sed hoc inter nos. nam & citharoedus mihi amicus eſt, & caetera virum bonum exiſtimo. Solini exemplar vetuſtiſſimum exſtare hic apud Franciſcanos monuit *Langermannus*, ego bibliothecam illam necdum vidi; in Leidenſi eſſe codices treſve quatuorve bonos memini. In porphyrium contra Chriſtianos animus erat inquirere, ſed praevenit me juſſus a regina idem Citharoedus, qui cum palam heri jactaret, eum codicem a Regina deſiderari ſummopere, tu jam intelligis, quid ſit ſperandum. Plinii & Tertulliani codices antiquos hactenus vidi nullos. De nave noſtris erepta in Ligurienſi portu ſcripſi proxime. Indigniſſime id factum fert magnus Dux. Architalaſſus Anglicus jam ab illo in carcerem conjectus, navibus etiam mercibuſque anglicis, quae 8. millionibus aureorum aeſtimantur, manus injecit. Quid porro futurum ſit exſpectamus. Navis ipſa noſtris erepta in Iluam inſulam deducta eſt ab Anglis, cum elabi poſſe ſe deſperarent. Illam quoque magnus dux ſui fecit juris, & Hollandis, ut opinor, reſtituet. Vale, mi Voſſi. Salutant *Datus* & *Cavalcantes*. Anni novi exordia tibi tuiſque ſecunda voveo. Florentiae CIↃIↃCLII. XVII. Dec. Ignoſce feſtinationi.

EPISTOLA LXXX.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Venetias.

Redditas mihi literas, quas per *Goeſium* curaras, ſatis ex poſtremis meis potuiſti conjicere, mi Heinſi, licet neſciam, an earum in meis meminerim. Faciam vero id quod cupis, & ad *Colonium* omnes meas impoſterum tranſmittam. Huic etiam miſi, quas ad te poſtremo exaravi. Spero ſecuriorem fore illam occaſionem, quam qua hactenus uſi ſumus, ſi enim unquam, certe nunc quam maxime deſidero, ne nobis damnoſa ſit libertas noſtra. De literis Dominae quod ſcribit *Holmius*, in eo ſolitum facit. Placet, niſi fallor, hoc artificium ipſi etiam Reginae. Ubi Hamburgum veneris, ex ipſo *Finclero* contrarium intelliges, ſi tamen tale nomen exſtet in rerum natura. De nummis ex Suedia veriſſima ſunt quae ſcribis: fruſtra hoc tempore aliquid inde exſpe-

ſpectes. Late apud eos regnat paupertas, ſoliſque affluunt mendicis. Nec mihi ex ea terra aliquid hactenus venit. Praeter biennii proventum etiam alia debentur. Mille & quingenti ſcutati, quos in gratiam Salmaſii ſe mihi reddituram eſſe promiſerat Regina, ne illi quidem comparent. Studioſus quidam, quem illic reliqueram, ut res meas curaret, is nihil obtinuit, & re infecta domum revertitur. Quamvis autem moleſta ſit ſex ſeptemve ſcutatorum millium jactura, longe tamen moleſtior eſt librorum jactura, quos omnes, ut noſti, una cum ſcriptis, penes ſe ſervat Regina, nec tamen utitur, cum jam dudum poene omnem literarum affectum exuerit. Benigne mecum agi exiſtimarem, ſi vel illi ſoli redderentur. Significavi jam proximis meis petiturum me quamprimum dimiſſionem, ut ſi huic noſtri memoria exciderit, mihi ſaltem liceat fortunis meis proſpicere. *Bochartum* quod ſaepe literis tuis compelles, gaudeo. Valet ille multum gratia, illo tamen, ut ſcis, longe gratioſior eſt Jatraliptes. Per hunc omnia nunc in Suedia & aguntur & moventur. Praeſidet ille noviter erectae in aula Academiae, ut vocant, & aſſeſſores habet *Naudaeum* & *Frenium*. Cum primo tamen minus ei nunc bene convenit, quod cum ipſe a jocis & ſalibus liberioribus abſtinere non poſſit, alter ea non poſſit concoquere. Huic Academiae intereſſe etiam cogitur *Bochartus*, ita volente Regina, ſubtriſtis tamen, & ab ineptiis, quae illic pertractantur longe, ut noſti, alienus. Nuper examinata fuere in hoc reverendo conſeſſu Poëmata *Mori* in Reginam, verum ea futilitatis & inſcitiae fuere damnata: cumque *Bochartus* & *Naudaeus* cauſam abſentis tuerentur, exemplo Virgilii & Horatii, interlocutus eſt D. Praeſes, affirmando, ſibi plura quam trecenta vitia in illis autoribus eſſe annotata, ideoque parum tutam eſſe defenſionem *Mori*, ſi talibus niteretur autoribus. Tecum tamen rem habere non cupit Scurra iſte, ut cùm ex aliorum, tum praecipue *Beuningii* literis intelligo, is ſiquidem haec poſtremis ad me literis. *D.* Heinſius *ad* Bourdelotium, *qui eum ad deprecandam* Salmaſii iram] *hortatus fuerat*, *ſcripſit magni ingenii atque animi literas*, *&* *non modo* Salmaſium *valde depexuit*, *ſed ipſi* Bourdelotio *deforme ſuum in patronum obſequium*, *in te injurias & alias malas artes libere exprobravit. Commoviſſe ea res dicitur virum*, *ſed cum eodem ſtylo reſpondere non poſſit*, *neque in ea contentione victoriam ſperare audeat*, *ſtatuit tacere*, *& injuriae ſenſum ſilentio premere.* Secretarius ille Reginae, qui Venetias adpulit, vocatur *Lagé*. Mihi commendatus fuerat a *Valeſio*, *Thevenoto*, & aliis. Cum primum in Suediam veniſſet, valde in flagranti gratia fuit apud R. Sed ea ſpatio trium quatuorve menſium tota defecit. Enormia crimina commiſiſſe eum non exiſtimo. Verum eſt illum vomuiſſe aliquando ad menſam Comitis de la Guardie. Debet is mihi octoginta vel nonaginta imperiales. Monebo eum ſequenti hebdomade, ut eos tibi annumeret, me enim illos tibi debere. Sed, niſi fallor, aliquam inveniet excuſationem. *Morus* Anglicanam in jus vocavit, mendacii convincere ſtudet. Soluta eſt fere inter illum & *Salmaſium* amicitia. De novellis memor ero. Verum nunc nihil eſt ad manum, & non dubito, quin Ampliſſimus *Goeſius*, qui reverſus eſt in hanc urbem, id abunde ſit facturus. In Angli-

gli-

Digitized by Google

gliam ad repetendas naves Suedicas denuo miſſus eſt *Bonellus*, quem noſti. De meis rebus plura alias, nunc addam hoc tantum, valde me deſiderare, ſi quae ad Martialem habeas, ea mihi communices. Mille locis me iſtum auctorem emendatiorem daturum exiſtimo. Vale, mi Heinſi, & *Datum* & alios amicos, ſi qui ſint, ſalutes plurimum. Amſtelodami. CIƆIƆCLII. XII. Decemb.

EPISTOLA LXXXI.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Venetias.

INdignor tam raras meas ad tuas pervenire manus, cum tamen ab octo jam menſibus ſingulis duabus ad te ſcripſerim hebdomadibus, idque ſedulo ſemper obſervarim, & non niſi bis aut ad ſummum ter ſcriptionem in tertiam diſtulerim hebdomadem. Sed metuo ne maxima pars earum literarum, quas Mantuam ad *Ebertum* miſeram, perierit. Spera meliorem fore fortunam illarum, quas Venetias ad *Abrahamum Colonium* & jam miſi, & impoſterum ſum miſſurus. De libris MSS. *Salviati* ducis & S. Marci quod ſcribis, doleret, ſi nobis in Suedia porro vivere contigiſſet, & Sereniſſimae Reginae idem fuiſſet erga literas amor. Sed jam dudum ex illa aula Muſae ejectae ſunt, admiſſis illic Mimis, muſicis, circulatoribus aliiſque id genus ſcurris. Literae non niſi pro praetextu ſerviunt. Itaque nec *Bochartus* diutius illic haerebit, ut opinor. Scribit is, ſe primam captaturum occaſionem, qua huc redeat. Mirum ni jam ab illo aliquot acceperis epiſtolas. In poſtremis ſuis ita ad me ſcribit. *Il eſt vray auſſi, que ce n'eſt pas icy un petit pechè, que de vous avoir pour ami, & M. Heins. & ancore plus vray, que c'eſt un pechè, du quel bien loin de me repentir, je my engageray toute ma vie de plus en plus, ſçachant ce que vous valez tous deux, & que par mi tous ceux, qui vous cognoiſſent, ce me ſera tousjours de l'honneur d'avoir part a voſtre affection.* Promiſſa ipſi fuerant cubicula in ipſa aula, ſed adhuc commoratur in caupona, neſcio qua. E contrario *Naudaeus*, *Freſnius*, aliique *Bourdelotii* miniſtri jam in ipſa habitant aula. Ipſe vero *Bourdelotius* ne ipſo quidem Jove ſeſe minorem exiſtimat. Solus omnia iſtic terrarum poteſt. Menſam habet inſtructiorem, quam habeat comes *Magnus*, vel alias quiſquam magnatum in hoc regno. Is vero Comes longe minori eſt in gratia, quam nunc ſit ιατραλείπτης iſte. Forſan ideo tabeſcit, nam etiamnum decumbit, ut ajunt, & forſan ſemper decumbet opera protomedici iſtius, cujus in re eſt, ne unquam convaleſcat. Bonus iſte vir non tam clanculum, quin facile omnes animadvertant, docet & profitetur illic atheiſmum: ait enim nullos eſſe deos, coelum inane, & mera eſſe verba virtutem, ut lucum ligna. Haec ſunt ejus myſteria, quibus initiatos eſſe oportet, qui ullam illic captare cupiunt gratiam. *Beuningium* quod adtinet, is non tanta illic eſt in gratia, quin longe acceptior ſit Hiſpanicus legatus. Cum proxime conaretur

Re-

Digitized by Google

Reginam flectere, ut foedus nobiſcum iniret contra iſtos parricidas, & nunc latrones, moneretque illos ne ab ejus quidem navibus avaras abſtinere manus, jamque duas vel tres naves Suedicas auro onuſtas diripuiſſe, illa reſpondit, longe ſeſe prudentiorem fore, quam ut parieti ruinam minanti adniteretur. Si Angli aliquot ſuas naves auro onuſtas coepiſſent, ſeſe alias totidem illis miſſuram. De *Trompii* ſucceſſu in his maribus intellixiſſe te jam exiſtimo. Mutabit hoc proculdubio multorum animos. Egregie ſane ultus eſt filium, atque utinam caetera ſimiliter ſuccedant. Viginti ſiquidem navibus quadraginta ſex adverſariorum in fugam egit, captis octo vel novem. Verum de his accuratius adfinis tuus, ut arbitror. Muſici, de quibus ſcribebas, numero ſeptemdecim jam in Suediam adpulerunt. Conſtitutum eſt ſingulis ſalarium annuum trium millium florenorum. Exceptis nonnullis, qui duplum iſtius ſummae merebuntur. Magna ſane res fuerit, ſi vel ſemel perſolvantur. Interim iſtud hominum genus vides in quanto ſit pretio. *Naudaeus* jam illic Bibliothecae habet curam. Subbibliothecarii munere fungitur *Meibomius*. Debet & is mihi aliquam pecuniae ſummam. Sed manum injiciam ejus Bibliothecae, quam hîc reliquit, niſi quamprimum ſolvat. Mirum quanta ſuperbia iſtum homuncionem ſubito invaſerit editione iſtorum Muſicorum, in quibus tamen nihil praeter paedagogicam navavit operam. Inſcripſit eas Reginae noſtrae. *Morus* in jus vocavit *Salmaſium* cum tota ſua domo. Exitum litis ubi cognovero ſignificabo. *Salmaſio* ego vitam diuturnam precor, ut cognoſcat ſe non fruſtra me laeſiſſe. Attamen conſultius fuerit forſan prodromum majoris operis nunc in lucem dare. Verum de his proxima ad te ſcribam occaſione. Addidi his literis epiſtolium, quod ſi videris rogo ut tradas *Lageo*, qui mihi nonaginta debet imperiales. Scribo me iſtam ſummulam tibi debere, & rogare propterea, ut iſtam tibi perſolvat. Vale & me ama. Ineunte anno CIϽIϽCLIII. quem tibi felicem opto. Raptim.

EPISTOLA LXXXII.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Venetias.

ANte duas hebdomades vix meas ad tabellarium miſeram, cum mihi redditae ſunt tuae, mi Heinſi. Incluſae illis erant aliae ad *Gronovium*, quas ſtatim perferendas curavi. Reſcripſit vero is, ſeſe per affinem tuum ſuperiori hebdomade literas ad te miſiſſe, denuoque te compellaturum ſequenti hebdomade. Simulatque illas mihi, ut promittit, tranſmiſerit, curabo ut quamprimum habeas. Cum adfine tuo, viro optimo, noli quoquomodo contendere verbis. Siquid illi calidius nonnunquam excidat, debes hoc imputare naturae & temperamento ejus. Sedulo dabo operam, ut, ſi colloquendi ulla ſeſe offe-

ferat occaſio de his rebus, cognoſcat quantum tibi ſit injurius. Ante tres hebdomades convivio ab illo fui exceptus. Interea temporis eum non vidi. Leidae enim haeſit, niſi fallor, aut Hagae. Hodie aut cras illum accedam, cavebo tamen diligenter ea quae mones. De *Holmio* neſcio quid ſim dicturus. Mavult, ut videtur, eſſe aſellus clitellarius Protomedici, quam noſter amicus. Artificia ejus, quae narras, ſunt quidem ſiniſtra, non tamen ſubtilia admodum. De *Alaſtore* non nimium debes eſſe ſollicitus. Quod ille jactet tot te ſcutatorum millia dilapidaſſe, non video quare hoc injurioſum tibi eſſe exiſtimes. Apud Reginam id potius tuum commendat negotium. Quod autem dubitare videris, utrum aliquid in lucem daturus ſim contra illuſtre illud Grammaticorum ἄλφα, brevi faxo ne dubites. Nimis longum eſſet omnia ejus opera examinare, ſaltem aliquot folia operis Soliniani percurram, & oſtendam aliquos errores ineptiſſimos, offeramque vel centenos ſcutatos illi, qui aliquam in toto hoc opere paginam poſſit oſtendere, in quo non ſit turpis aliquis error. Caetera ejus opera ſtrenue contemnam, & praeſertim, illa omnia, quae in Hollandia ſcripſit, ut quae mera ſint ὑπνωτικὰ φάρμακα. De ovo Simmiae & alis mentionem facerem, ſi ad manum eſſet Scholiaſtes ille [1] *Pediaſimus*, ut puto. Sed, ut noſti, omnia mea ſcripta & libri ſunt in Suedia. Foedi tamen aliquot errores etiam in hoc opuſculo occurrunt. Quam ineptum eſt id, quod in limine ſtatim occurrit, cum eundem eſſe putat Herodem magnum Regem, & Herodem Tetrarcham. Verum & illud, quam ineptum, quod *Coon* & *Ceam* eandem eſſe putet inſulam, & Simonidem ſemper *Coum* vocet? Multum me tamen obſtringet clariſſ. *Langermannus* noſter, ſi tranſmiſerit ſcholium illud Pediaſimi. Omnia quae ego vel hîc, vel in Suedia habeam, viciſſim illi offero. Velim quoque poſſe impetrare ab *Holſtenio* pauculas illas correctiones in inſcriptionem Herodis, quas ille ex collatione ipſius lapidis obſervavit. Tibi vel *Langermanno*, ut opinor, hoc non negabit. Gratias illi pro communicatione faciam publice. Fugiam enim quantum poſſim, ne dum alium reprehendo; ipſe quoque errorem committam. Verum & alterum eſt, de quo ut me certiorem facias quamprimum obnixe rogo. Nempe ut ſignifices, quale munus a Venetis pro inſcriptione operis Soliniani acceperit *Salmaſius*. Verum quia opus noſtrum nimis ſit futurum prolixum, & interea Heros iſte grammaticus aliquid poſſit humanitus pati, prodromum dabo intra menſem, vel ſex ad ſummum hebdomades, ne porro gloriari pergat, neminem noſtrum ſe vivo aliquid audere. Rogo itaque ut ſimulac poſſis de hoc me certiorem facias. Saepius oblitus ſum tibi ſignificare exſtare [2] *Eutecnii* ſophiſtae Scholia in Nicandrum in Bibli-

1 Exſtat ille in Bibliotheca Leidenſi, in Voſſiano codice pag. 39. qui in Catalogo eſt MS. Graecor in Octavo n, 8. pag. 399. in quo & multa epigrammata Graeca inedita habentur.

2 *Eutecnii Sophiſtae* paraphraſis Proſaica in Oppiani Ixeutica edidit ex MSS. & Latine vertit *Eraſmus Pauli F. Windingius* Hafniae 1702. duobus ſe auctor MSS. exemplaribus uſum ſcribit, quorum unum Avi ſui *Eraſmi Windingii*, alterum *Bartholi Bartholini* manu erat deſcriptum ex Vaticana Bibliotheca, cui & additae erant emendationes, quas *Lucas Holſtenius* margini adſcri-

bliotheca Florentina, ea ſane merentur, ut deſcribantur. De *Bocharto* neſcio quid futurum ſit. Solus illic poteſt omnia ſcurra iſte, quem noſti. Autor eſt *Bochartus* ut miſſionem petam a Regina, & ſimul veniam ad breve tempus illic commorandi, quo poſſim res & libros meos colligere. Neſcio quid facere debeam. Vellem hic eſſes. De *Priceo* gaudeo quod ſcribis. Valde iſtum virum amo. Sed metuo ne eum noſtra offenderit negligentia. Avunculus *Junius* ante diem unum & alterum Heidelbergam contendit, non niſi poſt duos vel tres menſes rediturus, vel etiam ſerius. Juſſit ille ut plurimam illi per te adſcriberem ſalutem, idem & meo nomine facias rogo. Nunc Hagam propero. Prolixius ad te ſequenti ſcribam occaſione. Valde enim multa habeo, de quibus tecum velim agere. Sed tempus effluxit, & ego ſum occupatiſſimus. Vale & me amare pergas XVI. Januarii CIↃIↃCLIII.

ſcripſerat. Habeo hanc paraphraſin mihi Haſnia tranſmiſſam a doctiſſimo, & dum in Belgio verſaretur, amiciſſimo mihi viro. *Matthia Ancherſen*, cujus benignitatem gratus agnoſco. Ex adductis poſt praefationem ex *Lambecii* Biblioth. Caeſar. Tom. II. contin p. 544. & literis Illuſtris *F. Roſtgaardi*, diſcere lector poteſt, quibus in Bibliothecis alia *Eutecnii* in Oppiani reliqua poëmata & Nicandri reperiantur.

EPISTOLA LXXXIII.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Venetias.

Conſtitueram tibi apographum mittere literarum *Bocharti* noſtri ad me, quae mihi ante biduum fuere redditae, ſed adeo nunc diverſis obruor negotiis, literis praeſertim in Suediam ad Reginam & alios ſcribendis, ut nullum omnino tempus iis deſcribendis ſuperſit. Sunt enim prolixiſſimae, & alteri iſtud officium non libens commiſerim. cognoſces forſan, & agnoſces iis lectis, nec nos eſſe tam viles atque exiſtimas Sereniſſimae Reginae, nec *Alaſtorem*, ut nominas, tam acceptum. Et profecto aut ego fallor, aut in noſtra ſitum eſt poteſtate, ut ille aliquando ſit exoſiſſimus. Forſan & Protomedicorum non erit aeternum imperium. Fatuis iſtis cibis & ſermonibus circulatoriis brevi, ut opinor, ſatiabitur optima noſtra Princeps. *Bochartus* cauſam noſtram apud illam egregie ſane egit, frendente licet altero, multiſque offenſas a te acceptas exaggerante. Verum haec fuſius ipſae ſignificabunt literae, quas ſequenti habebis hebdomade. *Salmaſius* totus eſt in reſponſo ad *Miltonum*. Coeptus eſt jam excudi ejus liber, qui mole non erit minor priori. *Miltonum* paſſim Catamitum vocat, atque eum in Italia viliſſimum fuiſſe ſcortum, & paucis nummis nates proſtituiſſe. Examinat quoque paſſim carmina ejus Latina. Diſſidium vero, quod exercet cum *Moro*, indies creſcit, praeſertim poſtquam in jus vocavit Anglicam. Infenſus quoque eſt alio nomine, nempe quod

Digitized by Google

quod *Morus* ipſum cornigerum vocarit. *Morus* autem valde nunc ambire videtur noſtram amicitiam. Ante biduum Hagae prandio eum excepi: multa tum mihi perquam ſane lepida, & de illo, & de Xantippe, narravit. Valde is deſiderat, ut & tu quoque Scazonte tuo illum invadas. Sed de *Alaſtoris* titulo vide quid faciendum ſit, valde enim hoc gloriatur, quoniam & Juppiter aliquis ita olim dictus eſt. Reſpondi *Moro*, ſi & ipſe Juppiter aliquis dici & haberi velit, poſſe eum facile impetrare ut Juppiter Ammon vocetur. Ab aliquo tempore imperium in ſuam Xantippen coepit exercere, ſed quomodo illa novam iſtam uſurpationem ſit latura, multi avide admodum ſcire deſiderant. *Hugenius* noſter ſolet illam vocare la *chaudronniere*. Cogites an aliquid poſſis elegantius reperire. *Salmaſium* jam incipere dubitare de gratia erga ſe Dominae, certis mihi conſtat experimentis. A tribus aut quatuor menſibus nullas ab ea accepit literas. Ipſe in literis ad *Bochartum* & in ſermonibus paſſim jactat, omnes Reges & principes non poſſe quietem & tranquillitatem ſuam turbare, nec poſſe ſe excidere gratia. Certus ſum, ſi, quod veretur, contingat, ſcripturum illum in Reginam. Lepidum vero illud, quod de tranquillitate ſua jactat, quem etiam muſca aliqua poſſit inſanum & furioſum reddere. Vae illi, ſi haec intelligeret Tanaquil ſua. Ut autem ad literas tuas veniam, ita habeas, me heri reducem Haga duas hîc inveniſſe. Priores ſcriptae ſunt pridie Kal. Januarias, alterae una hebdomade ſerius. Epiſtolium ad ſororem tuam ſtatim curavi. In literis poſthac mittendis ſequar, quod dediſti, conſilium. De Plinio noli ſollicitus eſſe; ſecum illum advehet *Bochartus*. Ante aliquot hebdomades miſeram epiſtolium ad *Lageium* olim Reginae a Secretis, debet is mihi nonaginta imperiales. Si illos tibi reddiderit, utere tanquam tuis. Sed profecto puto & illius ſacculos eſſe plenos aranearum. De rebus porro novis melius aliunde, quam ex me intelliges. Interim vides parietem noſtrum non eſſe tam vicinum ruinae, quam exiſtimabat optima Princeps. Incipit jam & illa de foedere nobiſcum ineundo cogitare. Vale, & me ama. XXXI. Januarii CIↃIↃCLIII.

EPISTOLA LXXXIV.

ISAAC. VOSSIUS.

Nic. Heinſio.

Florentiam.

QUod jam priori hebdomade promiſeram, id nunc demum praeſto. nempe ut mittam apographum eorum verborum ex epiſtola *Bocharti*, quae nos utroſque attinent. Sunt igitur haec; *En ce jour qui eſt icy le premier de l'an, apres tant de lettres facheuſes, je vous en donneray pour eſtreine une, qui ne vous deplaira pas. il y a quatre ou cinq jours, qu'eſtant au cabinet de ſa Majeſte, je luy parlay d'une longue lettre, & de quelque vers, que Mr. Heins m'avoit envoye de Florence, & de la ayant pris ſujet de fort louer ſes vers & ſa proſe; j'adjouſtay que*

S. M. pouvoit dire, quelle avoit eu les deux hommes du monde, qui eſcrivent le mieux en Latin, a ſcavoir Mr. Heins & Voſſius. Comment, dit elle, je les ay eu? Pourquoy parles vous ainſi, ne les ay je plus? ne ſont ils pas encore a moy? Ouy bien, luy dy je, Mad. Mais j'entendois que vous les aviez eu pour ornement en voſtre cour, ou ils ne ſont plus, & d'ou ils ſont a preſent ſi fort eloignez, cela, dit elle, ne durera pas touſjours, & M. de Saumaiſe me permettra bien, ſ'il luy plaiſt, de les garder: je les ay eu, & les auray tant que vivray. il eſt vray que Mr. Heins n'a pas eu rayſon d'offenſer B. dans les longes lettres, qu'il luy a eſcrites, & que voudrois pour l'amour de luy, qu'il ne peuſt pas faict. Je luy dis Mad. ce n'eſt pas a M. B. qu'il en a, mais a un autre pour une vieille querelle, qu'il n'a pas commencè. Sur cela le S. B. qui eſtoit preſent, exaggera fort les ſujets des plaintes qu'il pretendoit àvoir de ces lettres, ce qui n'empecha pas, que la Reyne ne retournaſt aux louanges des deux, que j'avois nommes. &c. Poſt multa deinceps B. voluiſſe ſuſcipere, inquit, defenſionem *Salmaſii* contra me, Reginam ſilentium illi impoſuiſſe, *par une repartie fort verte, qu'il n'oſa depuis dire aucun mot. Et quelque autre de nouveaux venus ayant dit avoir appris a Leide, que la ſource du mal venoit de ce, que vous aviez declamè devant ſa Majeſtè contre Xantippe; Sa Mte vous juſtifia, diſant que vous n'eſtiez point homme portè a la meſdiſance, ne que luy euſſies jamais faict de mauvais contes de quique ce ſoit. Mais je vous diray, dit elle, qui c'eſt, qui a deſcriè Xantippe, & luy a rendu prez de moy de tres mauvais offices: & comme nous attendions le nom du delateur, elle adjouſta en riant, c'eſt elle meſme. Deux jours apres a la face de toutte la cour en plein ſirquant, qu'on appelle icy, Sa Mte retomba encor ſur vos louanges, & de Mr. Heins, & ſe plaignit de ce que vous ne luy eſcriviez plus.* &c. Verum nimis longa eſt epiſtola, & procul dubio ipſe de his ad te *Bochartus*. Caeterum haec ſufficiunt, ut arbitror, ut cognoſcas quo in praedicamento ſint res noſtrae in Suedia. Ipſe autem *Bochartus* neſcit unde ea mutatio facta ſit, niſi forſan Sereniſſima Regina paulatim magis magiſque fatigetur cibis iſtis inſipidis, & ut ipſe loquitur, cavis ferculis. Hoc eſt, ut ego interpretor, ſermonibus & geſticulationibus circulatoriis. Attamen aliae literae, quas ante biduum ex Suedia habui, longe contrarium affirmant, in quibus eſt *Bourdelotium* etiamnum regnare, & quidem ſolum, & Sereniſſimam Reginam credere vitam & ſalutem ſuam hujus artibus & conſiliis inniti. Nemini patere praeterea aditum, niſi hoc admiſſionali, ut vocant. Imo neque videre, nec ab aliis videri, niſi per illum. Iſte autem *Bourdelotius* nuper promovit ad Centurionatum cohortis praetoriae longurionem iſtum Gallum, quem noſti, nomine *Monceau*, ut puto, altero illo, quem & ipſum noſti, *Echovio* ejecto. Comes *Magnus* neſcio qua melancholia in quartanam incidit. Is multis offenſus, quae iſtic contigerint, dimiſſionem petiit a Regina. Sed illa, ut creditur, eum placavit munere magni Theſaurarii. Frater ejus *Jacobus* duxit *Ebbam Spar*, quam noſti, alter junior *Pontus* nomine hac tranſiit ante menſem, peracto itinere, & ipſe ducturus *Coningsmarcii* filiam. Celebratum eſt nuper convivium deorum in Suedia, ubi *Uleveldius* Jovem egit, Procancellarius Poloniae Bacchum, Hiſpaniae legatus Martem, Comes *Magnus* Apollinem. Valde omnia magnifica & ſumtuoſa fuiſſe inquiunt. Admodum

dum hoc probant hîc terrarum, minus vero priores illos rumores de Danis bello inferendo a Suedis, quos tamen hoc tempore non tam pertimeſcendos eſſe arbitrantur. Quoniam vero ſtatim Poloni feci mentionem, operae pretium eſt, ut dicam, quis is ſit. Confugit in Suediam procancellarius Poloniae ob odium ſui regis, juſtum nec ne, id ſane neſcio. Is ſimulatque venit, a Regina benigniſſime eſt exceptus, admittitur indies ad ſecretius colloquium, tantum non in coelum laudibus fertur, nihil jam illo viro majus, nemo huic prudentia aut ſapientia comparandus eſt. Et tamen, qui bene hominem norunt, ajunt illum pene ſtultum eſſe. In tali aula quid nobis eſt ſperandum! Sed de his coram. *Salmaſium* non eſſe nobis valde pertimeſcendum omnino mihi perſuaſi. Regina etiam in praeſentia multorum valde illum contemſit. *Morus* & *Salmaſii* domina publice hic de Helena altercantur in foro. Necdum exitum rei cognovi. Omnia undique teſtimonia conquiſivit *Saumarius*, ut *Morum* impudicum & ſcortatorem eſſe oſtendat. Dicitur habere teſtimonium unius alteriuſve ancillae, quibus vim inferre *Morus* voluerit. Quid non dares, ut praeſens in curia tam lepidae poſſes intereſſe diſputationi, & coram audire tam bellam Muſicam, quam duo iſta tintinnabula, ubi committuntur, efficiunt. De Anglis non puto multum te eſſe ſollicitum. Procul dubio ex fratre, cum jam dudum huc ſit reverſus, certiora intelliges. Hortabor illum, ut diligentius poſthac ad te ſcribat. In Anglia omnia novis turbis impleri videntur, ſi vera ſunt, quae hîc nuntiantur. Illud ſane conſtat, illos caudam remulcere & utero ſubjicere. De itinere tuo nihil in poſtremis ſcribis. Velim ut in tempore me moneas, ne te fruſtra meae inquirant literae. Partum felicem ſororis tuae jam cognoviſti. *Maeſtertius* Lugduni eſt Magnificus. De *Vorſtio* multa tibi lepida narrabo, ſed coram. Vale, mi Heinſi, & ſalve. Amſtelodami, CIↃIↃCLIII. XIV. Febr.

EPISTOLA LXXXV.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Venetias.

JAm te apud Venetos verſari exiſtimo. Quamvis enim tempus profectionis non addideris, attamen & ex illis & ex prioribus tuis ſatis colligere potui, non te diutius Florentiae moraturum, peracto eo, de quo ſcribis, negotio. Utinam tamen contuleris ante diſceſſum exemplar illud Hiſtoriae Auguſtae, quod in conventu quodam exſtare dicis. Licet id recentiſſimum ſit, ut ais, erit tamen non minus bonum, quam illud, quo uſus eſt *Saumarius* heros, neque enim illud magni videtur fuiſſe momenti, aut ſaltem peſſime eo eſt uſus. Quod ſi non integrum, partem ſaltem, ut opinor, contuleris. De literis meis quod ſcribis, nullas ad tuas perveniſſe manus, valde miror. Sancte tibi adfir-

adfirmo, me à multis menſibus nunquam, niſi ſemel, in tertiam hebdomadem diſtuliſſe ſcriptionem. De Stephano quod promittit *Sfondratus*, utinam praeſtet. De metu calculi quod ſcribis valde me male habet. Cave tamen putes me hoc mirari, imo miror ullum eſſe malum, quod te non invaſerit, imo miror te vivere. Quî enim bene valere poſſis, cum totos dies in ſella ſedeas tripede, pronus uni alicui imminens libro? Ego certe, ſi ita viverem, intra triduum apud inferos epularer. Gaudeo vero, quod nullam hujus tormenti in ſequentibus tuis literis, quae mihi ſuperiore hebdomade redditae fuere, facias mentionem. De MStis quod ſcribis, non poſſim dicere quantae mihi haec res ſit indignationi. Quam vellem ut ſumtus illi, qui ſcurris & hiſtrionibus fuere impenſi, tuis fuiſſent deſtinati uſibus. Attamen ſi libri iſti ſine nobis in extremum deportati fuiſſent ſeptentrionem, jam animum muto, ac malim ut illic, ubi ſunt, porro habitent, ac ſaltem inter homines maneant. Quod ſcribis, *Bochartum* nullas ad te dediſſe literas, id valde mihi ſuſpectum eſt. Quale id ſit, quod ſuſpicer, tu optime noſti, qui ſcis, ut puto, quam nobis *Bochartus* bene velit. Novi quod tibi ſignificem non multum habeo. Legati noſtri ad comitia Lubecenſia miſſi, *Wittius* nempe & van *Wavere*, domum quamprimum revertentur, uti quoque *Chanutus*. Omnes ibi operam luſerunt. Novum bellum Germania deſiderare videtur. Regina quoque undique copias contrahit. Negotia noſtra cum Anglis ſatis videntur eſſe tuto in loco, praeſertim ſi claſſis noſtra ſalva domum revertatur. Videtur plus nobis eſſe periculi a tempeſtatibus hybernis, quam ab inimicis. Valde Anglos fefellit concordia noſtra, & praeterea foedus cum Rege Daniae. Quantum enim & in hoc poſtremo ſit momenti, vel inde poſſis colligere, quod nullas poſthac claſſes fabricare aut in mare educere poſſint, niſi prius fretum illud vi aperiant. Verum nunquam ſignificaſti, quidnam Itali de hoc noſtro bello ſentiant. Atque haec quidem hactenus. Priori hebdomade literas *Bocharti* communicavi affini tuo, itaque jam, ut opinor, ex illo intellexeris, nempe illum ſcribere, *Bidalio* tandem juſſum eſſe, ut pecunias tibi annumeraret. Sed profecto, priuſquam ex te ipſo intelligam, non credam. *Bochartum* ipſum quod adtinet, is Phalegi ſui ſpecimen dedit in Academia illa nova, quamque ipſa etiam Regina frequentat nonnunquam, illamque ajunt valde in admirationem ſui rapuiſſe. Iſtam Academiam frequentat quoque *Beuningius* noſter, qui valde nobis favet. Utinam in Suediam venias, illo etiamnum illic commorante, certus ſum non parum tibi profuturam illius amicitiam; longe enim alio nunc loco eſt apud Sereniſſimam Reginam, quam antea. Valde autem contemnit *Saumarium*, adeo ut eum vocet omnium fatuorum doctiſſimum. Scias praeterea diſſidere jam inter ſeſe *Bourdelotium* & hunc noſtrum, de quo loquimur, heroa, atque brevi in apertas inimicitias eſſe eruptura eorum odia. Praeterea Reginam permittere, ut contra *Salmaſium* ſcribam. Sed haec raptim, & tibi ſoli. Vale, mi Heinſi, & me, ut facis, ama. Amſtelod. CIↃIↃCLIII. XXVIII. Febr. ſt. N.

EPI-

EPISTOLA LXXXVI.

NIC. HEINSIUS

Iſaac. Voſſio.

Venetias.

Vide quam diſſimilis mei factus ſim, Voſſi amiciſſime, qui unas, duas tribus ſolebam remunerare, nunc tribus tuis reſponſum debeo. Earum primae in Hetruria ſunt mihi redditae, cum jam eſſem in eo totus, ut Florentia Venetias contenderem convaſatis ſarcinis. Secundae mihi poſt perreptatas Apennini rupes Bononiae occurrerunt. Tertias hodierno die accepi hic a *Colonio*. Haec verboſius, ut agnoſcas mea culpa non eveniſſe, quod praeter ſolitum cunctatus ſim, ac protraxerim aliquamdiu reſponſionem. Etſi enim & plurimas amicorum epiſtolas in hanc civitatem conſecutus ſim adveniens, & ex itinere moleſto valde langueam, noctibus ſine ſomno tribus in via exactis, nihil tamen prius habui, quam confabulationem tecum inſtituere, cum quo garrio libentiſſime. Inprimis autem curae mihi erit, ut tuis ordine reſpondeam. Deinde ſi quid ex hiſce oris habuero nunciandum, id omne proferam in medium, nec tibi invidebo. Res aulicas fluctuare, & nos cum illis, non tam miror, quam doleo. Narravi proxime accepiſſe me ab *Holmio*, quibus promittat non proſpecturam tantum Dominam rebus meis, ſed & jam ſcripturam mihi. Nunc alias ab eodem nactus ſum, quibus denuo teſtetur, datum *Bidalio* in mandatis, ut viaticum mihi curet annumerari; deſiderari valde ab Auguſta meum in aulam reditum, quem eo fore gratiorem, ſi *Langermannum* mecum duxero. Apographum litterarum, ſi per temporis licebit anguſtias, in calcem hujus epiſtolae conjiciam. De *Bidalio* quid ſit futurum neſcio. Poſt dies certe paucos compareat, ſi quid ab illo exſpectandum. Ego illum litteris urgere non deſino, quae ſi aliquid efficiant, ne ſucceſſum rei ignores opera a me dabitur. Pro Gronovianis multum me debere tibi agnoſco. Alias ejus, quas ad *Goeſium* videtur miſiſſe, nullas vidi hactenus. Nec miror frequentius perire litteras, cum noſter ille domo abſit plerumque, quapropter fieri a te velim, quod non ſemel jam rogavi, ut apud Daventrienſem tabellarium inveſtigari cures, ſi quid illic forſan inſcriptarum mihi literarum haereat. Ego totis ſex menſibus vix unam a *Goeſio* habui, aut a Patre epiſtolam. Pater tamen per valetudinem aut ſenectutem cogitur officio deeſſe. *Goeſium* quid excuſare poſſit non video. Sororem ne gravidam quidem ſcivi, tantum abeſt, ut ſcierim peperiſſe. Utrumque nunc primum ex te intelligo. Haec cum me lateant, quid de rebus Anglicis ſcire poſſim hinc licet conjecturam facere. Leidae etiam quid fiat cum ignariſſimis ſcio. *Scotanum* obiiſſe, *Meſtertium* rectoratu fungi academico ex popularibus hodie meis contubernalibuſque nonnullis didici, quorum ingens numerus in hanc civitatem ad bacchanale ſpectaculum confluit. Iidem nar-

narrant, ſex demum naves Anglicas a noſtris interceptas, quae ex Luſitania in patriam contendebant, Londini omnia turbari, *Cromwelli* auctoritatem nutare: de pace inter nos & illos facienda ſpem affulgere magnam, praeſertim cum Arbitram liti componendae ſeſe offerat Auguſta noſtra. Scriptum, quod minaris in *Alaſtorem*, brevi videamus velim. Florentini omnes favent vapulanti plurimum, quibus eſt inviſiſſimus, ut & Italis fere omnibus. Libellum tuum amplecti vehementer deſiderant. Sed cum in ultimis duabus ejus non memineris, non tam cito ac pollicebaris videtur exſpectandus. Scazon meus luce nequaquam fraudabitur, ubi ad vos reverſus ero. Nolo enim exiſtimationem meam gravare pergat Protomedicus aſſiduis accuſationibus, dum abſum, praeſens cauſſam meam Principi clementiſſimae ſatis ſuperque ſum probaturus: ipſius etiam Protomedici epiſtolam diligenter ſervo, ut Domina intelligat, ea inſpecta, non defuiſſe mihi rationes, cur hominem nugaciſſimum verbis pupugerim acrioribus, qua enim, petulantiane dicam, an perfidia, ipſo illo fere tempore, quo litteris omni cumulatis comitate Princeps optima de ſavore ſuo quaevis magna me jubebat ſperare, auſum Protomedicum minarum plenam exarare epiſtolam, quae praefracte neget fore me in aulam admittendum unquam, niſi cum hoſte redeam in gratiam? Id autem fieri alio modo non poſſe, niſi laudem publice ac privatim numen iſtud litterarum. At promiſit ſemper Domina, quod tu non neſcis, nunquam fore me compellandum ad amandum hominem, cujus odium aperte prae me tuli. Non fruſtra fuerit in me injurius Medicus ille gallica hieme frigidior. Tibi etiam cum volet nocuiſſe, tempus aliquando veniet. Sed de hac re melius aliquando coram diſſeremus. Tu tuas interim litteras huc mitte ad *Colonium*: vix enim fiet, ut ante Kal. Apriles Italiam ſim relicturus, cum & reſponſum a *Bidalio* ſit acceptandum, & operienda ſint magis opportuna itineri faciendo tempora. Eſt enim valetudo mea continuis lucubrationibus non modice adfecta. Etiam cum reliquero Italiam, ut tuae literae me deprehendant in Germania *Colonius* diligenter curabit. Nam & Baſileae & Bernae, ubi Bongarſiana Bibliotheca eſt, & alibi morandum erit nonnihil. Majo tamen menſe ut vobis adſim omni niſu conabor efficere. *Langermannum* Neapoli reducem exſpecto, ubi advenerit, ut Scholium in ovum Simmiae conſequaris, & quae praeterea deſideras, opera dabitur. Habet idem *Langermannus* quae *Holſtenius* ad Herodianum marmor obſervavit, nec illa tibi invidebuntur. Quo munere a Venetis ſit affectus *Alaſtor*, quis me docere poſſit praeter *Nicolaum Craſſum* vix ſcio, cum plerique hujus urbis literati ad plures abierint. *Craſſum* igitur de ea re conveniam diebus proximis. De *Euthymio* Medico ſatis memineram, ſed frigida ſuffuſa eſt iſtis curis, quod viderem tam negligenter ac contemptim agi ab aulicis, & tua me veſtigia deterrerent. Promiſit tamen mihi diſcedenti Princeps *Leopoldus*, nihil eſſe in Medicea, quod non libentiſſime ſit communicaturus cum Auguſta. Ego officio nequaquam defui. Vix enim Florentiam adveneram, cum indicem omnium librorum Dominae miſi, qui inediti exſtant in illa Bibliotheca, ſatis diligenter confectum, petiique ne gravaretur monere, quoſnam ex iis deſideraret maxi-

Digitized by Google

maxime. Sed nec ad illas, nec ad alias, quibus de Numiſmatis & iſtis MSS. venalibus egi, quicquam reſponſi unquam conparuit. *Pricaeum* tuo & Avunculi tui nomine ſalutavi, quod officium gratum & acceptum valde habuit. *Samuelem Bochartum*, virum clariſſ. quidni parentis loco veneremur, qui innocentiam noſtram contra nefarias Protomedicorum artes ac inſidias tam fervide tueatur? Rarum certe in illo exemplum eſt, ſumma integritas cum ſumma eruditione conjuncta. Nullas ab eo accepi, quamdiu in ſeptentrione haeſit; fortaſſis intercipiuntur a Protomedico, cujus audaciſſimam inſcitiam quae ſatyrae, quis Lucilius expiare ſatis digne poſſint? Sed de reſponſo ad meas magni *Bocharti* minime ſum ſollicitus, dummodo ſic ab illo, ut ſcribis, amari nos conſtet. Gratias illi agam pro adfectu proxime, nunc enim ſum paulo occupatior. *Miltonum* mortuum credideram, ſic certe nunciaras. Sed praeſtat in vivis illum eſſe, ut Sycophantae cum Sycophantis committantur. *Poëmata* ejus mihi oſtendit *Holſtenius*. Nihil illa ad elegantiam apologiae. In proſodiam peccavit frequenter. Magnus igitur Salmaſianae criſi campus hìc apertus. Sed qua fronte alienos iſte verſus notabit, cujus muſis nihil eſt cacatius? Quod ait adverſarium nates Italis vendidiſſe, mera eſt calumnia. Utinam ejus malae tam tutae fuiſſent a pugnis uxoriis, quam poſticum *Miltoni* os a ſicariis Hetruſcis! Imo inviſus eſt Italis Anglus iſte, inter quos multo vixit tempore, ob mores nimis ſeveros, cum & de religione libenter diſputaret, ac multa in Pontificem Romanum acerbe effutiret quavis occaſione. De rixis inter *Morum* (cujus patrem fuiſſe gente Scotum audio) & noſtrum ſycophantam multum triumphabunt Angli. Nobis etiam nocere lites iſtae nihil poſſunt. De *Alaſtoris* nomine noli ſollicitus eſſe: ego unum ex equis Plutoniis reſpexi, qui ſic appellatur. Noſti illa Claudiani: *Ditiſque nota ſignatus Alaſtor*. Jovem *Alaſtorem*, ſive *ultorem* a Graecis fuiſſe cultum ſatis conſtat. Sed quid ille ad hunc noſtrum? An quia Martem illi peperit (*Getica qui nunc bacchatur in arcto*) delicium foeminini ſexus Juno, idque ſine mariti ope, Jovem ſe credi velit? Id ſi accedet, quid ni *Salmaſiolus* quoque Alexandrum magnum ſe jubeat appellari, qui ſi Hammonem patrem non habeat, habet ſaltem vitricum. De iſta foemina cum narrationes facetae nunquam exhauriri poſſint, quarum ingentem acervum cumulavi, unam tamen fabellam non prorſus illepidam, vix a me impetrare nunc poſſum, ut ſilentio ſinam involvi. Eam Succiae, ubi res geſta eſt, debemus. Scis quam ſordide ſit avarum iſtud myrothecium Gratiarum. Convivas quidem excipit dapſiliter, quia raro: ſed ſola obſonat parciſſime, ut inter ejus prandia & aliorum jejunia nihil aut parum interſit. Deliciarum ſi quid forte gratis conſecuta eſt obvia, ut ſolet, amicorum liberalitate, earum ſolo odore paſcit Jovem ſuum, guſtum ſibi ac Hebae ſuae omnem vindicat. Emerat illa forte nonnullos piſciculos, cum recens in Succiam adveniſſet, quibus appoſitis neſcio quo fato evenit, ut unus illorum integer ac intactus prandio ſubductus ſit. Hunc cum ſibi deſtinaſſet famulus, ac oculo famelico avidiſſime involaſſet, dum patinam ex menſa tollit (ventrem enim habebat inanitate pleniſſimum, & morbo iſti chronico valde fuerat obnoxius, ex quo in Salma-

ſianam irrepſerat culinam, quam tutiſſimum eſuritionum aſylum nuncupare poſſis) arrepta, inquam, patina dum gaudet miſer, ecce carminis horrendi legem. Intonat voce ſtentorea Juno, ac piſciculum ſervari ſibi in coenam jubet. Indignatus ille, ac herili parcimoniae offenſus ſubducit ſe in angulum domus remotiorem clanculum, & patina commiſta cuſtodiendum ancillae piſciculum tradit. Magno ſub noctem apparatu in coenam piſciculus prodit, novo juſculo conditus. Quid multis? dividunt inter ſe dapes Ambroſias Juno & Hebe Caledonia, diviſiſque veſcuntur. Famulus ancillae rem jucundam narrat, ancilla Junoni. Nec mora, de natibus rei miſerrimi comitia habentur; quo ſupplicii genere ſi delectari Junonem non noſti, nihil noſti profecto. Nunquam inter Italos tam praeſenti periculo objectus fuit *Miltonus*, hoc mihi credas velim. Annum agebat decimum plus minus octavum puer iſte, ut ex amicis Pariſienſibus intellexi. Lutetiae enim haerêbat, quo profugerat puer, cum & ego in illa civitate eſſem ante menſes duodeviceenos. Sed eventum fabulae jam pridem exſpoctas. Demiſſa igitur ad talos pueri braeca, & levato magna religione ſipario, quo ſacra illa caſtis oculis non inſpicienda ſolent involvi, virga nudatos clunes acriter fricare coepit, & mira conſtantia Rhamnuſias Opis. Jam ad flagra illa venerea incaleſcebat Attys noſter mutoniatus, arrectaeque horrore comae cum voce ad ejulatum compoſita, & protenta non manu ſupplice, ſed illa parte, qua viri ſumus, utinam, inquit, hera, meae virgae tantum in te liceret, quantum tuae in me licet. Gallice miram hoc habet emphaſin, *virgam Sancti Benedicti* vocant. Subriſit illa, & magnum pueri acumen mirabunda ſuſpiciens ſaevire deſtitit. Sic ſervavit vapulantem non Apollo, ſed Priapus. Et haec quidem hactenus: alia occaſione plura, jam enim charta deficit. Parum abfuit, quin neglexerim te monere nactum me Bononiae Appiani Alexandrini Iberica & Hannibalica Mſta. Iberica, ſi memini, edidit *Hoeſchelius*. Hannibalica an lucem viderint non ſcio. In *Roberti* certe *Stephani* editione, quae ad manum eſt, fruſtra ea quaeſivi. Si non prodierunt, magnum theſaurum conſecutus ſum. Vidi in eadem civitate apud *Ovidium Montalbanum* duos codices Graecos, quorum unus continet *Zonarae hiſtoriam*, alter *Libanii plurima*. Tertium etiam Latinum ante DC annos ſcriptum, in quo *Vegetius*, *Solinus*, *Macrobii ſaturnalia*, *Vitruvius* & *Aethicus* iſte nugator, hactenus ineditus. Volebat eos permutare mecum, ſi ſibi emerem theatrum *Bauhini* botanicum. Tria ſunt volumina, quem librum in hac urbe ſi invenero, illi mittam. Gallicam quam dixi, *Holmii* epiſtolam non vacat totam deſcribere, partem ejus potiſſimam deſcribam. *J'ay monſtré a ſa Majeſté meſme vos lettres, laquelle m'a temoigné grande affection pour votre pèrſonne, auſſi bien que pour Monſr. Langerman; elle ſouhaite, que vous fuſſiez deja ici, & eſt fort aiſe, que Monſr. Langerman vient avec vous. Il part avec l'extraordinaire un lettre pour Monſr. Bidal a Paris, par la quelle ſa Majeſté a commandé de vous fournir de l'argent pour vôtre voyage tant que vous en auriez beſoin* &c. Has jam deſcripſeram, cum & Florentia magnam chirographiam accepi. Adſunt a patre, adſunt a *Goeſio*, quibus uxoris partum imminere adfirmat. Gronovianas tamen nullas mittit. Pariſiis *Peta-*

vi-

vium obiiſſe ſcribunt. *Langermannus* Romam rediit, multos Neapoli libros nactus bonae notae. Sed de his alibi. *Lagerius* hinc diſceſſit, ut audio in Gallias, cum luculentam nactus ſit haereditatem mortuo avunculo, quare literas illi tuas exhibere non potui. Apud *Ducem Salviatum* effeci, ut promiſerit, ſe donaturum Reginae ſuos codices. Litteras ad Dominam, una cum Hetruſco carmine (pollet autem multum poëſi) hîc exſpecto. Cum ſalutarem illum, aderant comes *Ferdinandus del Meſtro* & *Andreas Cavalcantes*, uterque mihi amiciſſimus. Frendebant tamen illi, codices praeſtantiſſimos Italiae fore ſubducendos, quantum ex commiſſis illorum capitibus muſſitationibuſque colligebam. Ducis Oeconomo centum aureos promiſi, qui negocium promovit. Si pecuniam habuiſſem illam in promtu, poteram abſtuliſſe libros, nunc vereor, ne meliores ſurripiantur, antequam mittat huc aliquem Regina, qui libros auferat. Vale, mi Voſſi, cum tuis omnibus. Dabam Venetiis An. CIↃIↃCLIII. prid. Kal. Martias.

EPISTOLA LXXXVII.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Venetias.

PRolixas tuas heri accepi, una cum incluſis ad Patrem, affinem & *Gronovium*. Omnes ſtatim curavi perferendas. Nunc cogor Laconice tecum agere, quoniam quod ſcribam deeſt. Breviculas enim ex Suedia accepi hac hebdomade literas a *Bocharto*, quibus nihil aliud ſignificabat, quam tradidiſſe ſe S. R. epiſtolam meam, verum nullum ab ea tuliſſe reſponſum. De protomedico tamen aliquid addebat, nempe illum brevi illuc acceſſurum dignitatis, ut omnes, quotquot Suedia indigent, & illo quoque indigeant. Cave itaque hunc talem tantumque virum offendas Quod exiſtimas me non cogitare de ſcripto erga communem noſtrum adverſarium, falleris admodum. Creſcit illud indies, & videbis, ut ſpero, bonam illius partem luce donatam, antequam reverſus fueris. Sed a ſcommatibus plane abſtineo; malo enim ut ab his ipſe prius incipiat. Quod Ἀννιβαϊκὰ Appiani te habere MS. inquias, nec ea reperiri in tuo codice, aliud oportet Appiani exemplar habeas, quam quo ego utor. Quod lapillos in renibus concoxeris valde gaudeo. Fabella de *virga S. Benedicti*, quam narras, valde eſt lepida. Dux *Tremolius*, alias princeps Tarenti, Hagam venit, is operam ſuam offert in reconciliando *Moro* cum *Salmaſio*. Quod affinis tuus rarius ab aliquo tempore ad te ſcripſerit, mirari id non debes. Vides enim in longe potioribus laboraſſe eum, quam in ſcribendis literis. *Gronovius* Statium Papinium jam in lucem protruſit. editus eſt eadem forma & iiſdem characteribus, quibus Ovidius tuus. *Guſtum* (ita vocat notas ſuas) addidit in Statium Inſcripſit vero Reginae. De cambio ſpero aliquan-

quando vera dicturum *Holmium*. Valde reditum tuum exſpecto. Sed & *Langermannum* ſpero hac tranſiturum, oſtenſurumque nobis, quantum in Italicis bibliothecis profecerit. Recte vos facturos arbitror, ſi omnia veſtra ſcripta vobiſcum feratis, nec marium vel praedonum periculis permittatis. De proelio inter noſtros & Anglos jam intellexiſti ex ſuperiore nuntio. Saltem id conſtat, ſpe excidiſſe Anglos potiundae tantae praedae, & non minus verum etiam multo magis vapulaſſe, quam noſtros, ſi verus ſit hic, quem tranſmitto, catalogus, de quo tamen valde dubito. Et tamen vix dimidia aut tertia pars navium noſtrarum pugnavit. Nebulones enim aliquot capitanei, Gallis Rupellenſibus & aliis vendiderant pulverem ſuum pyrium, itaque cum ad pugnam eſſet deventum, nihil habuere, quo ſe defenderent. Lotharingos aliquot a noſtris fuiſſe aſflatos jam dudum intellexiſti, ut opinor. Iſtorum nidor reliquos pepuliſſe videtur. Abſtinent enim a noſtris finibus. Vale, & me ama. XIV. Martii CIƆIƆCLIII.

EPISTOLA LXXXVIII.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Mediolanum, aut *Baſileam*.

IAm ſtatim Amersfurto domum redux, mi Heinſi, tuas offendi, & longas & jucundiſſimas. Scribis in illis, ut literas impoſterum tradam aut affini tuo, aut ad aedes paternas mittam. Verum id, ut opinor, efficiet, ut cum ſingulis duabus ad te ſcripſerim hebdomadibus, nunc una hebdomade ſerius ad te meae perveniant literae, nam, ut noſti, uno die ſerius, quam huc, literae ex Italia Germaniaque adveniunt, alter hinc diſcedit tabellarius. Valde autem gaudeo quod videam te iter tuum maturare, celeremque promittas reditum, qui quamvis celerrimus fuerit, nunquam tamen erit inexſpectatus. Utinam ſi quam ſcribendi negligentia aut raritate apud te contraxerim culpam, eam omnem praeſentibus poſſim conpenſare officiis, hactenus non ingrata nobis & injucunda fuerit mutua iſtaec inter nos benevolentia, multo illa, ut ſpero, erit gratior, ubi iterum praeſentibus officiis & conſuetudine jucundiorem facere poſſumus amicitiam noſtram. De hiſtoria Auguſta ita eſt, ut olim dixi; quamvis codex iſte Mediolanenſis ſit recens, innumera tamen loca ex eo reſtitui poſſunt. Sed opus eſt naſo, quo caruiſſe videntur illi, qui eorum autorum primam dedere editionem. Non recte enim illo libro uſos eſſe (ſi tamen ſint uſi) ſtatim adparebit, ſi quis vel unam conferat pagellam. Vellem cum D. *Ferrario* arctam faceres amicitiam, mirum enim in modum illius impoſterum tibi prodeſſe poſſit familiaritas, in conſequendis melioribus iſtius bibliothecae monumentis. Quod nonnullos tibi rariores comparaveris codices valde gaudeo: velim ut illos tecum terreſtri itinere deferas, ne forſan aut mari aut pi-

piratis Anglis ea cedat ſpraeda. Habes hîc literas *Gronovii*. Intra aliquot dies hîc nobis aderit, ſi ſtet promiſſis. Valde capior ejus familiaritate. Sed utinam quoque tu adeſſes, id ſi eſſet, nihil nobis deeſſet. *Bocbartus* quando huc rediturus neſcio. Ipſe ſcribit ſe non poſſe de reditu cogitare ante tertium menſem elapſum. Si maturaveris iter tuum poſſis illum in Suedia offendere, uti quoque D. *Beuningium*. Ex Suedia nihil novi. Creſcit illic indies paupertas, & ſane videretur ea regio brevi futura mendicorum ditiſſima, niſi deus aliquis proſpexerit, ac de Polonis aut aliis inimicis bonam illis praedam conceſſerit. Ipſe ὁ παντοκράτωρ ἀλείπτης aliquid ſe percepiſſe negat in Suedia, ſed jam de ſuo expendiſſe ultra viginti florenorum millia. Quid de *Bocharto*, quid de nobis ſperandum in tanta egeſtate? Sed de his coram. De *van Galio* modo rumor eſt allatus, illum duas Anglorum naves occupaſſe, & alias quatuor in fundum egiſſe, aut conſumpſiſſe flamma. Nos ſtrenue pergimus in Antipliniano noſtro. Affinis tuus Leidae eſt, ut mihi ſtatim narratum. De *Moro* nihil intellexi ab aliquo tempore. Aliud quod ſcribam nihil jam ſuccurrit. Vale, & matures reditum & me amare pergas. Amſtel. IX. April. CIↃIↃCLIII.

EPISTOLA LXXXIX.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Coloniam.

VAlde anxius fui de tuo reditu, quinque ſiquidem jam tranſierant hebdomades, ex quo nemo hîc terrarum aliquid de te cognoviſſet, cum ſubito laetiſſimum nobis nuntium adtulit affinis tuus, ſalvum te veniſſe Genevam. Heri vero etiam literas adtulit Baſilea datas, quibus certam ſpem facis affuturum te Coloniam intra duodeviginti dies, quos jam praeteriſſe exiſtimo. Utinam iter tuum matures, quantum fieri poteſt. Simul Suediam repetemus, ſi dis placet, nam & ego nunc revocor. Propempticon nobis ſcribet *Morus*. Tonſoris ruſtici filius abiit, evaſit, neſcio aurone an diris onuſtior. Valde aeſtive viaticatus illuc venerat: auferet vero nunc pluſquam quinquaginta imperialium millia. Infinitas de illo fabellas coram narrabo. Tranſiit hac praeterita hebdomade *Bocbartus* & *Naudaeus*, in comitatu uterque *Chanuti* Legati. Non niſi per unum diem hîc ſubſtiterunt. Ex Suedia ad me ſcribit *Beuningius* ſperare ſe habiturum te locum *Lagerii*, aut ſimilem, nempe ut ſis S. R. ab epiſtolis Latinis. De *Bidalio* dolet quod ſcribis. Sed poteris de illo ultionem accipere, ſi ita tibi viſum fuerit. Multa habeo, quae in aurem tibi dicam, quae non audeo literis committere. Spero tibi ea non ingrata fore, quamvis imprudenter facta videbuntur, ſed tamen optime exciderunt. *Fraxineus* adhuc in Suedia eſt: huic ſoli cum tonſoris *Michonis* filio quomodocunque adhuc convenit. Et ipſe tamen quamprimum diſcedet, niſi fallor. Literas mitto *Gro-*

Gronovii, quas hoc ipſo fere momento Haga redux domi meae offendi. Tutius forſan eas hic ſervaſſem, cum neſciam an ad manus tuas ſint perventurae: ſpero enim te prius Colonia diſceſſurum, quam iſtae perferantur, cum nihil ea in urbe ſit, quod te multum moretur. De Catalogo Bibliothecae Bernenſis noluiſſem te ſolicitum eſſe. Jam olim eum mihi deſcripſit cognatus *Junius*. Vale, & reditum feſtines; peream ſi quid in mundo ſit, quod majori cum impatientia deſiderem. Famulus non deerit. *Gronovio* & ipſi haec res cordi eſt. Vale x. Julii CIↃIↃCLIII.

EPISTOLA XC.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

NOn niſi per unicam horulam licuit verſari in Bibliotheca; ob cauſas, quas coram melius explicabo. Omnia illic ſurſum & deorſum volutata inveni, itaque tam brevi ſpatio nihil neque in uſus tuos, neque etiam meos potui efficere. Ovidium & Statium MSS. pauculoſque alios expoſui, uti volebas, habebiſque quandocunque placuerit. Tranſmitto clavem interioris cubiculi, quam tradas rogo *Holmio*, aut Sereniſſimae noſtrae, ſi tempus & occaſio tulerit. Incluſas rogo tradas *Holmio* obſignatas. Valde jejune ſunt exaratae, ſed jam pridem ceſſat mea erga hominem iſtum reverentia. Qualem erga me ſe gerit, talis quoque ero erga illum. Si homo literarum & omnis civilitatis expers neſciat libros, quos ſeparavi, a caeteris diſtinguere, adjuves illum rogo. Si tibi comparaveris libros, qui in anteriore ſunt cubiculo, praedam non contemnendam habebis. Sin id neglexeris, fac tamen rogo, ut & illi convaſentur, & cum caeteris tranſmittantur. Pileum, quem volebas, reliqui adfixum parieti cubiculi mei. Si *Silvercronium* videris, ſalutes non tantum meo nomine, ſed etiam commendes illi arcam, quam reliqui, ne forſan ſervorum pateat fraudi. Velim itaque quam libentiſſime, ut illam quam ocyſſime auferat Gertrudis, quam noſti, Beuningiana, ut iſtam una cum heri ſui ſuppellectile reliqua in Hollandiam tranſmittat. Simulatque in Hollandiam venero pluribus tecum agam, nunc enim raptim haec exaravi, redeunte ad vos famulo meo. Quis futurus ſit ſtatus aulae Sereniſſimae noſtrae Reginae tribus rogo reſcribas verbis, quandoquidem id nunc ſecure licebit, nempe an *Comes a Dona* comes itineris ſit futurus, *Silvercronius*, *Mareſcallus*, quid alii item. Northolmiae nunc verſor. Reſponſum ſi quod tranſmiſeris, id hac praecipue vice tradas domino *Oſle*, ut includat literis ſuis ad D. *Beuningium*. *Langermanno* rogo omnia mea offeras officia. Mittam illi quae promiſi, ſimulatque eum Hamburgum reverſum eſſe cognovero. Vale & me ames. IV. Junii Gregor. CIↃIↃCLIV.

EPI-

EPISTOLA XCI.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

NAc illi lepidi ſunt homines, mi Heinſi, qui tam magnifice ſentiunt de munuſculo librorum, quod mihi indulſit Domina. Illinc, an vero ego debeam indignari, quod cum pulcherrimam in Suediam advexerim bibliothecam, in qua nullus omnino veterum auctorum deſiderabatur, quaeque ultra quingentos numerabat manu exaratos codices; neſcio quas receperim quiſquilias, in qua ne unus quidem bonae notae ſit auctor (exceptis paucis aliquot meis) digni prorſus omnes, qui a cacantibus legantur. Nolim tamen ut apud Suedos nimium de iis contemtim loquaris: e re enim mea eſſe poſſit, ut magnifice de his ſentiant. Conſtitui enim Catalogum omnium iſtorum librorum pluriumque aliorum, quos ad ſpeciem admiſcebo, quamprimum in lucem dare. Tranſmittam illum, ſimulatque excuſus fuerit, ut videas ecquis illic ſit emptor. Prorſus enim eſt digna haec bibliotheca, quae ad locum, unde venit, revertatur. Atque haec quidem de libris. Hamburgenſi quod excideris Canonicatu, non eſt quod doleas. Nimium id puſillum fuiſſet praemium pro laboribus tantis. Spero ſucceſſurum id quod ſcribis, nempe ut ordines te illic utantur oratore. Non erit hoc, ut exiſtimo, inconſultum aut honori tuo, aut utilitati. D. *Beuningius* jam de eo egit apud ordines noſtros. Non male feceris, ſi unam alteramve ſcripſeris epiſtolam, quam communicare poſſit illis, qui nunc plurimum poſſunt. S. Regina adhuc Hamburgi haeret, indieſque hîc exſpectatur. Avide illam exſpecto etiam ipſe, tum ut videam ecquid ſperandum ſit de ſolutione ſtipendii, tum vero magis de repraeſentatione ſummae expoſitae. Libros, quos petis, habebis omnes. Multum me obſtrinxeris, ſi per famulum tuum inquiſiveris in volumina quaedam, quae mihi ſunt ſublecta in Suedia, ut exiſtimo, a famulis quibuſdam, dum transferuntur, vel etiam in ipſis aedibus D. *Beuningii*, praeſertim in navigationes quaſdam in Indiam, Francofurti editas in folio, quorum figurae coloribus ſunt variegatae. Praeterea itinerarium *Rauwolfii*, innumeraque alia ſcripta, vellem quoquo pretio recuperare. Sed de his alias. Ante duas hebdomades tranſmiſi tibi libellum *Miltoni* contra *Morum*. Vale & me ames xxx. Julii. CIↃIↃCLIV.

EPI-

Digitized by Google

EPISTOLA XCII.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

ACcinctus ad iter Antwerpienſe, ut illic S. R. conveniam, haec ſcribo. Itaque non poſſum ad ſingulas literarum tuarum partes reſpondere, hoc ſaltem nunc promitto, me ſedulo omnia curaturum quae poſtulas. Nunc praetermittere non poſſum quin ſignificem, D. *Beuningium* ſtrenue cauſam tuam egiſſe apud Ordines, atque ita de te eſſe locutum, ut non dubitem, quin ſi reſciveris ſive ex me, ſive ex aliis, quomodo ille te laudeſque tuas praedicarit, longe tibi gratiſſima ſit futura ejus erga te viri benevolentia. Itaque jam parum ſupereſt quin omnium nomine electus ſis ad munus illud publicum in Suedia obeundum. De ſalario annuo non ultra quatuor florenorum millia impetrare potuit, quamvis illis neceſſitatem alendi currus famulorumque aliquot ſatis indicarit. Non niſi per biennium illic commoraberis, ut exiſtimat. Ubi reverſus fueris, ſyndicus eris urbis alicujus primariae. Dum interim illic verſaberis pulchre rem tuam facere poteris. Vale, mi Heinſi, ubi Antwerpiam venero, ubi nunc agit Regina, dabo ad te prolixiores. CIƆIƆCLIV. VIII. Aug.

EPISTOLA XCIII.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

ANte biduum Antwerpiam veni. Regina vero abeſt, ſed hodie reverſura eſſe creditur. Bruxellas & praedia nobilium quorundum, circa illam ſita, per aliquot dies inviſit. Manſura vero eſt etiamnum per menſes minimum tres vel quatuor. Verum de his certiora potero reſcribere, ubi ipſam compellavero. De te vero quid ſtatutum ſit apud ordines noſtros ſuperioribus perſcripſi literis. Putabat itaque Heros noſter *Beuningius* brevi te habiturum acta illa, quibus quid tibi faciendum ſit poteris cognoſcere. De Ovidio quod ſcribis memor ero, ſimulatque domum fuero reverſus, quo admodum feſtino, tranſmittam omnia, quae in Bibliotheca mea Ovidiana monumenta invenero. Vellem id ipſum apud *Moretum*, quocum familiaritatem inire ſtatui, mihi liceret. Sed vereor ne is recuſet codices illos ſuos in tam longinquas oras tranſmittere. *Graevius*, qui mihi Amſtelodami adeſt, cujuſque utor opera in concinnandis operibus paternis, deſcribit Ovidianas lectiones *Gruteri*, excerptas ex variis ejus

Digitized by Google

ejus ſcriptis. Velim ſcire quid *Chriſtianus Meys* praeſtiterit pro me apud Doctorem *Ericum*. Reliqueram illi ſchedulam exhibendam huic D. *Erico*, qua, ut reſtitueret libros, quos D. *Manaſſes* in Suediam miſiſſet poſtulabam. Si nondum reſtituerit ciſtam, praedictus D. *Ericus*, velim moneas *Chriſtianum Meys*, ut denuo ab eo repetat. Et ſane nullam cauſam video, quare tamdiu aliena bona penes ſe detineat. De Purchaſio Anglo neſcio an quid futurum ſit. Ipſe hic habeo poſteriores duos tomos, Illuſtriſſ. vero *Skyttius* quatuor priores. Pro libris iſtis Hebraicis jam ſatisfeci *Manaſſi*. Itaque non ipſi, ſed mihi remittendi ſunt libri iſti, quamdiu nondum iſtam pecuniae ſummam a S. Regina receperim. Si nondum tranſmiſſi ſunt, fac rogo ne illi mihi pereant, ſimulque trecenti ſexaginta imperiales, quos pro illis perſolvi. De capſa illa librorum quod narrat hoſpita, id falſiſſimum eſt, non enim tantum, quod illa fingit, denuo examinavi libros, ſed ne totam quidem capſam aperui; verum per *Fredericum* & alterum, quem habebam, famulum aſſerem unum ab uno tantum latere aperiendum curavi, & ſic per foramen iſtud aliquos minores libellos immiſi. Antverpiae CIↃIↃCLIV. Aug. XX.

EPISTOLA XCIV.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

ET alia, & praeſertim morbus graviſſimus matris, effecere, ut ſpatio trium quatuorve hebdomadarum nullas omnino ad te literas dederim. Singuli dies extremam illi horam minati ſunt, & tamen dei beneficio illam evaſiſſe ſperamus, licet admodum diminuto calore naturali, ut in tam ſenili ſolet corpore. Nunc ante quatriduum demum Antwerpiam reverſus, tuas illic offendi geminas, quibus reſponſum cogor in ſequentem hebdomadem differre, adeo nunc mihi multa ſunt negotia peragenda. Hoc tantum nunc dico, habere me hîc faſciculum literarum a *Furſtenbauſio* ad te tranſmiſſum, quem Regina aperuit, ſed meras continet novellas Garmanicas de morte Caeſaris & ſimilia. Grandior is eſt, quam ut tranſmittere poſſim, alia itaque id tranſmittam via, praeſertim cum nihil contineat, quod ſcire magnopere velis. *Fraxineus* & *Picquetus* huc adpulere. *Bourdelotio* ſignificavit Regina, ſe non egere medico. *Wullenius* jam hinc in Suediam diſceſſit. *Chanutus* hodie hinc diſceſſit, poſt moram quatridui. Caetera ſequenti hebdomade. Antwerp. CIↃIↃCLIV. II. Octob.

Digitized by Google

EPISTOLA XCV.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

SUperiore hebdomade redux Amſtelodamo paucis te compellavi, vir clariſſime, quoniam aliter ut facerem tempus non patiebatur. Significavi tunc me geminas tuas hîc offendiſſe, nunc vero, id eſt heri, tertiae tuae ad manus pervenere. In omnibus poſtulas, ut tibi tranſmittam Ovidiana quaecunque vel hîc, vel Amſtelodami invenerim. Noli dubitare, quin id facturus ſim intra paucos dies, modo non deſit occaſio, qua codices illos poſſim tranſmittere. Per hunc ipſum tabellarium ſcribam ad avunculum *Junium*, ut id negotii ſuſcipiat. Tria exemplaria Metamorphoſeos hîc habeo, omnia in pergameno, ſed omnia mediae antiquitatis, ut ſolent eſſe pleraque ejus auctoris ſcripta. Addam & alia quae habeo. Miror cur Platonem alioſque, quos habeo a te, libros addi velis. Non potui illos reddere hactenus vel affini vel ſorori tuae, cum hîc in Anglia, altera vero Leidae ſemper fuerit, ex quo huc reverſus ſum. Itaque neque alteram hactenus iſtam ſummulam refundere potui. Sed & pugillares eburneos debeo. Et hos quoque brevi habebis; intra paucos enim dies Lutetiam tendo una cum D. *Silvercronio* & *Fraxineo*. Regina hîc commorabitur, niſi fallor, per totam hyemem. Ipſa tamen non tam diu ſe hîc velle haerere dicit. Sed Princeps Condaeus proculdubio detinebit. Comites itineris futuri ſunt *Silvercronius*, *Piquettus*, *Fraxineus*, & ego, ſi velim. Sed non hinc diſcedam, niſi prius impetrata ſumma illa, quae mihi debetur. *Silvercronius* liberalis admodum eſt in promiſſis. Itaque non mihi tantum, ſed & tibi ſe velle ſatisfacere dicit. Sed ſane factus eſt alter *Holmius*. Suedos autem *Wolfium*, *Wrangelium* & alterum illum, qui piſtillo regio in plebeo conformatus eſt mortario, abdicare velle videtur Regina. Silium, quem petis, deſcribi curabo. Sed profecto haec ſunt minuta, ſi cum iis comparentur, quae aliquando apud me videbis. Spero non diuturnam fore tuam in Suedia moram, ſed te revocaturos intra annum unum aut ſaltem alterum D. ordines ad meliorem, aut ſaltem beatiorem conditionem. Interim & de hac quoque tibi gratulor. Sed profecto nihil minus, quam lucroſa haec tibi erit dignitas. Verum refundent ordines quidquid de tuo expenderis. Ad hoc impetrandum ſufficiet tibi *Beuningius*. Mortem Cancellarii tui maxime ergo doleo. Beneficium confer in ſenes, moriuntur, confer in juvenes, obliviſcuntur. Utroque modo infelix hactenus fuiſti. Tempus eſt, ut illis operam tuam offeras, qui nunquam moriuntur, & apud quos nunquam, ut ſpero, ſeneſcet gratia. Salutavi nomine tuo *Gevartium* & Jeſuitas, illi omnes amanter te reſalutant. Antverpiae XVIII. Octobris CIↃIↃCLIV.

EPI-

Digitized by Google

EPISTOLA XCVI.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

QUinque, niſi fallor, hebdomades ſunt, aut aliquanto minus, ex quo Lutetia ad te ſcripſerim, mi Heinſi. Qua potiſſimum de cauſa eam adierim jam cognoviſti, ut opinor, nempe ut ſumma iſta, quae mihi debetur, ex illis perſolveretur rebus, quas *Du Freſnius* ad ſuos tantum uſus in Galliam tranſtulerat. Duae jam effluxerunt hebdomades, ex quo inde reverſus ſum. Sed totum illud tempus impendi convaſandis denuo libris Bibliothecae noſtrae, quae Bruxellas migrabit ad aedes Egmondanas, ſimulatque glacies, quae etiam hîc pleraque invaſit flumina, fuerit ſoluta. Ante biduum demum huc reverſus nihil mihi prius jucundiuſque eſſe potuit, quam ut tibi rationem redderem itineris Gallici, ſimulque eorum, quae a me poſtremis tuis flagitaſſes. Sic itaque habeas, comparaſſe me tibi pleraque quae juſſeras, nempe tomos tres Sanctamantii, Sidonium Sirmondi, aliaque nonnulla. Sed & omnes illos auctores, qui de numiſmatibus antiquitatibuſque Romanis agunt, illic inveni, meique feci juris. Inter illos multi ſunt hactenus tibi inviſi, quos tamen libenter patiar ad tuam tranſire bibliothecam, ſi in ea deſint. Verum de libris coram aliquando videbis. *Pyrrhi Ligorii* opus jamdiu Lutetiam advectum eſt, intra paucos, ut ſpero, dies huc mittetur, nempe ſimulatque Pariſios reverſus fuerit *Bidalius*, qui hoc ipſo die peracta negotiatione ſua ſatis bene contentus hinc diſceſſit. *Menagio* perſuaſi ut huc ſe conferat. Dixit mihi velle ſe Sereniſſimam Reginam comitari in itinere Italico, jamque ſepoſuiſſe ad hoc octo ſcutatorum millia. Hodie illi tranſmiſi literas ſalvi, ut vocant, commeatus. Sed & *Beuningius* heros promittit brevi ſe huc excurſurum. *Fraxineus* Pariſiis haeret, nec forſan huc reverſurus. Eo quoque ſe contulit *Piquettus*. Regina in ſervitium ſuum adſcivit Dominam *Donneau*, & ſororem *Janetoniam*. Harum frater poſt *Antonium* praecipua nunc floret gratia apud Reginam. *Wolfius*, *Wrangelius* & *Lilicronius* ad ſuos quamprimum revertentur. Itaque nos ſupradicti heroes & heroinae vacua dominabimur aula, ſi dîs placet. Hactenus in aula Archiducis vivimus, qui nos ſplendide excipit. Poſt ſeptem, aut octo dies ad domum Egmondanam tranſibimus. Pulchre omnes curamus cuticulam. Muſici, hiſtriones, chorauli & crotaliſtriae ad nauſeam pene nos compellunt. Principem Condaeum quod adtinet, is abrupit commercium cum Sereniſſima Regina; iiſdem, quibus Archidux, honoribus adfici cupiebat, id quod recuſavit Regina, itaque ſoli Hiſpani hîc aulicantur. *Jannetonia* & ipſa jam incipit verba Hiſpana conari. De ſumma, quae tibi debetur, bene ſpero. *Silvercronius* omnia promittit, verum is valde eſt prolixus, & omnino alter eſt *Holmius*. De pecunia tamen deſpero, ſed picturis, libris, gemmis

 aliis

aliis rebus, ut puto, compenſabitur. Ita omnino ego facere propoſui. Brevi de his certiora potero reſcribere, interim non ceſſabo & ipſe negotium tuum urgere, quantum potero. Magnus quidem eſt numerus librorum geminorum, veruntamem illi non ad tantum adſurgunt pretium. Recte feceris, ſi Reginam aliquanto humanius compellaveris, quam in Suedia feceris, ſi non ob aliud, ſaltem ne obſit, quominus tibi ſatisfaciat. Rogavit me jam aliquoties ecquas a te accepiſſem literas. Sed illas non potui exhibere, ut ipſe facile conjicere poſſis. De ſequentibus melius ſpero. Interim ita habeas velim, ſi non aere aut argento, ſaltem aliis rebus Sereniſſimam Reginam compenſaturam eſſe ſummam, quam tibi addixit. Vale, vir eximie, & me ames. Bruxellis 11. Januar. CIƆIƆCLV.

EPISTOLA XCVII.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

SI pro infrequenti literarum officio, meum etiam erga te ſtudium & affectum aeſtimes, mi Heinſi, longe profecto ego alius videar, quam vel ſim, vel eſſe debeam. Sed certe nimium me amas, quam ut de affectu dubites; negligentiae vero crimen uteunque non detrectem, tanta tamen forſan non eſt, quantam exiſtimas. Nam quod ſcribis tribus integris menſibus nihil te literarum a me accepiſſe, id valde miror, cum nunquam tandiu officium meum intermiſerim, optimeque recorder, me tribus quatuorve circiter hebdomadibus, antequam illas, quarum mentionem facis, ad te exararem, alias ad te dediſſe in procinctu a me ſcriptas. Quas ſi non recte curarit *Bidalius*, nihil in eo praeter morem egit, cum neque tuas illas verboſiſſimas curarit, quarum in literis mentionem facis. Porro quod ſuperiorem tuam epiſtolam adtinet, quam per *Holmium* curaſti, illam ante tres circiter hebdomades accepi. Verum vix lectam per *Janetoniam Reginae* offerendam curavi, quae iſtam ſibi ſervat hactenus. Legerat illa tuam, multumque hac commota fuit, adeo ut diceret, *Heinſius me traicte comme ſi j'eſtois la plus vile creature du monde.* Ego, ut haec mitigarem, dixi te tamen cum ſummo honore & affectu de ipſa loqui in tuis ad me literis. Itaque exhibui. Praecipue aegre ferebat, quod *Pantolabi ſcurrae Nomentanique nepotis* facceres mentionem. Rogavi vero *Janetoniam* & *Silvercronium* (qui valde tibi iraſcebatur, jamque reſponſum nomine Reginae meditabatur) ut aeſtus iſtos componerent potius, quam de vindicta cogitarent. Quamvis autem pulcherrima iſta ſit epiſtola, meritoque illam amare debeas, non tamen tanti facere debes dicta aliquot arguta, ut propterea tot ſcutatorum millia perdere velis. Porro quod cupis, ut moneam Dominam de reſponſo Italis parando, pro illo Poëmatum a te tranſmiſſorum volumine, faciam ubi aliqua

Digitized by Google

qua adfulſerit occaſio. Quamvis cum ipſa literas tuas habeat, & proculdubio legerit, hoc opus non videatur, praeſertim cum ipſa Bruxellis ſit, ego vero Antwerpiae habitem, & quidem occupatiſſimus, dum tuis meiſque commodis omni modo inſervire ſtudeo. Libris ne pretium ſupra aequitatem imponatur curae erit quam maxime. Aliquot centenos & quidem optimae notae jam expoſui. minimeque timeo, ne hac in parte negligens tibi fuiſſe videar. Tranſmittam tibi eorum catalogum intra tres hebdomades, tanto enim minimum tempore indigebo, antequam negotium hoc potero perficere. De picturis aliiſque agam tecum ſequenti occaſione, ſimulatque *Silvercronius* huc advenerit, quem indies exſpecto. Abſque illo enim nihil hac in parte poſſum. Ovidiana omnia, quae petis, jam convaſavi, habebis illa quandocunque volueris. Antwerpiae CIↃIↃCLV. XIIII. Martii.

EPISTOLA XCVIII.

NIC. HEINSIUS

Iſaac. Voſſio.

Bruxellam.

Totis quatuor aut quinque menſibus non niſi unicam a te accepi epiſtolam, vir Eximie. Cum decies ego ad minimum interca ſcripſerim, teque compellarim. Nimia fieri loquacitate meâ ſuſpicor, ut ne reſpondeas. Quare frenabo poſthac hunc impetum, & pruritui garrulitatis moderabor. De Excerptis tantum Ovidianis verbo vel unico quid ſit factum opto doceri, quae *Puteanus* ad me mittenda *Bidalio* ante annum commiſit. Major eſt theſaurus ille, quam ut negligi a me aut inſuper haberi debeat. Sed & ſcire cupiam, an egeris cum Dominâ de reſponſione Principi Hetruriae *Leopoldo* paranda, deque gratiis illi agendis pro carminum luculento munere, per me Majeſtati ejus oblato. Metuo enim ne Domina, ſi officio diutius deſit, Italorum animos alienos a ſe reddat, quos ſui ſtudioſiſſimos & experta jam erat, & porro erat expertura, ſi grato animo Sereniſſimi Principis munus excepiſſet. *Octavii Ferrarii* Oratio an viſa ſit tibi neſcio, quae CHRISTINA ABDICANS inſcribitur. Ego Parentem optimum nuper amiſi, qui caſus miris modis me adflixit. *Flemingius* menſe Maio ad Dominam hinc proficiſcitur, magnam pecuniae vim vobis allaturus. Mei aliquam haberi rationem velim, antequam hinc diſcedat. Sed ſine mandato ipſius Dominae nihil eſt ſperandum. Utinam *Silvercronium* noſtrum tam officioſum, tamque mei demerendi cupidum experiar, quam *Beuningium* heroem ſum expertus, & quotidie experior. *Holmium* jam adeſſe vobis arbitror. Is me ignaro hinc deſceſſit. Carmen nuper Epithalamium ſcripſi, etſi Muſarum transfuga, ejus ut copia tibi fieret, Ampliſſimum *Beuningium* rogavi. Tu vale, & memento mei. Dabam Holmiae. A. CIↃIↃCLV. ad diem XXVII. Martii Gregor.

Oooo 3 EPI-

Digitized by Google

EPISTOLA XCIX.

ISAAC VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Venetias.

BEne tibi iraſcor, quod tam aequo animo feras negligentiam meam, mi Heinſi. Quamquam enim valde gaudeam nonnunquam quod iſtam feras, malo tamen, ut more tuo mihi iraſcaris, quam ut perinde a te habeantur ſtudia & officia mea. Acres omnino & virulentas a te exſpectabam literas, jamque longas excuſationum ambages meditabar, cum ecce prodit poſtrema tua ad me epiſtola, plena amoris & affectus planeque contrarii argumenti atque exſpectabam. Quod ſi illum erga me animum geras, ut vitio huic ignoſcere poſſis, & non tantum me non odiſſe, verum etiam eodem, quo ego te, affectu proſequi; jam te impenſius amo, petoque ut ſic me ſemper amare pergas. Catalogum librorum, quos pro te expoſui, tradidi adfini tuo jam ante ſex ſeptemve dies, puto illum jam hunc ad te tranſmiſiſſe. Implent iſti tres vaſtas ſatis capſas, quas una cum quinque aliis meis tradideram nautae, Hagam deferendas, ſed quid illis factum intelliges ex literis *Gevartii*, quas hîc habes. Interim craſtino mane denuo Antwerpiam repeto, efficiamque, ut libri noſtri intra unam alteramve hebdomadem huc adferantur. Niſi ſperarem brevi te huc adfuturum, longas tibi ſcriberem hiſtorias, quo pacto illas obtinuerim. Noſti enim ille noſter amicus quam ſit longus. Pretium puto non diſplicebit, praeſertim ubi coram aderis libroſque videris; in catalogo enim illud praecipue cavi, ne librorum tituli nimium eſſent ſpecioſi. Simulatque illae Pariſienſes ciſtae, quas abſtulerat *Fraxineus*, Bruxellas allatae fuerint, habebis alios, & quidem aliquanto rarioris generis, ut ſpero. Porro *Fraxineus* dedit mihi *Lazii* Graeciam, tibi tradendam, quoniam iſtam te deſiderare ſignificaram. Ante octiduum Hagam habitatum conceſſimus, itaque jam totus in eo ſum, ut bibliothecam, quae ſatis eſt luculenta, in ordinem digeram. Spero permiſſuram Reginam, ut hîc aeſtatem tranſigam. Attamen prius me Antwerpiam & Bruxellas conferam, ut videam ecquid etiamnum efficere poſſim in communi noſtro negotio. Ubi picturae Pariſienſes a *Bidalio* tranſmiſſae fuerint, bonam exinde portionem obtinebimus uterque. Sed & in illis exhibendis adeo tardus eſt amicus noſter, ut pene ſcribere pudeat. De die in menſem, imo in annum jam differt, licet Sereniſſima Regina jam ſaepius juſſerit, ut nobis ſatisfaceret. Quod ſi illum officii admoneam, ſerio iraſcitur. Verum de his coram, quod utinam quamprimum fiat. *Wullenius* in epiſtola ad *Silvercronium* valde de te conqueritur, quod te in Suedia omnium aſperrimum inimicum experiatur. Ego id verum eſſe negavi, dixique me exiſtimare, magis te eſſe ipſi amicum, quam ipſemet ſit ſibi. Certe ſoror illius, in novis aedibus ſuis, quas Amſtelodami conduxit, valde te impatienter exſpectat, nec ſuum poteſt

dif-

Digitized by Google

diſſimulare affectum. Noli itaque cum viro optimo odium exercere, amicitiamque veterem levi de cauſa diſſolvere. Si non hoc ipſi velis praeſtare, at ſaltem praeſtes ſorori, quae ſe totam tuam eſſe dicit. De Domina noſtra coram multum narrabo, verum utinam iter matures. Ita enim habeas rogo, inter omnia mea deſideria maximum eſſe illud, ut te videam: Vale, vir Nobiliſſime XIII. Maii CIƆIƆCLV. Hagae Comitis.

EPISTOLA C.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

PRiore hebdomade tuas accepi, vir ampliſſime, quibus nuntias redditas tibi eſſe literas noſtras, menſe Majo exaratas, id eſt ante quinque, & quod excurrit, hebdomadas. Miror affinem tuum ſimul non tranſmiſiſſe Catalogum, quem illi tradidi. Exiſtimavit forſan me aliud quoque exemplar tibi tranſmiſiſſe, ſed profecto, niſi fallor, diſerte illum rogavi, ut quem unicum haberem, illum quoque ad te mitteret catalogum. An placitura tibi ſint librorum nomina valde dubito, verum illud exiſtimo non diſpliciturum tibi pretium, ubi coram videris, praeſertim ſi cum meis comparaveris. Interim ita habeas, me non paucos libellos rariores, qui bis inter libros Reginae exſtarent, mihi adtribuiſſe, tum quod illi meae deeſſent bibliothecae, olim enim illos donavi Sereniſſimae Reginae, tum quod exiſtimarem eos in tuis, vel ſaltem in paternis exſtare libris. Si quid attamen in iis ſit, quod tibi magnopere arriſerit, non me difficilem experiere, quod enim aliquanto plures mihi adtribuerim vel uſurparim, id antiquo dandum eſt affectui, quo illos potiſſimum amplector libros, quibus diutiſſime uſus ſum, utpote meis, & in quibus magnam memoriae meae partem collocavi. Porro quod de Ovidii codicibus ſcribis, de eo noli amplius dubitare, non pauca enim in illis tuis capſis invenies hactenus tibi, ut exiſtimo, inviſa. Verum & alia illic invenies dudum tibi deſiderata, Auſtriaca Lazii, Familias Urſini, Olai Hiſtoriam Gothicam, fratriſque ejus Joannis, Opera Geſneri, Auguſtini & Hieronymi opera ex editione Plantiniana, Opera Mirandulae, Cuſpiniani, multaque alia, quae forſan deſunt, ipſe ſuppeditare potero, & praeſertim illa, quae in ſchedula proxime tranſmiſſa poſtulas. Libri Pariſienſes an ante diſceſſum Reginae ſint adfuturi ignoro. Quia enim *Bidalius* necdum obtinuit a Rege confirmationem eorum agrorum, qui ipſi adſignati ſunt, ideo recuſat reddere, vel differt ſaltem omnia ea, quae penes ipſum ſunt, Reginae bona. Iter Reginae in Italiam incidet in Menſem Septembrem. Comitabantur illam *Pimentellus*, *Dom de la Cueva* cum conjuge, *Comes Montecuculius*, *Silvercronius*, *Lilicroniuſque*. De me nihil certi poſſum promittere, licet enim & me quoque comitem poſtulet Sereniſſima Regina, dicere tamen non poſſum quanto ſeceſſus flagrem deſiderio

Digitized by Google

rio. *Jannetonia*, *Donneus* cum conjuge, in Hollandiam revertentur. Verum comitabuntur duo Secretarii *Apelmannus* alter, alter vero *Gilbertus* quidam Gallus, nec non *Apelgrenius*, & praeterea cohors xxv. militum pro cuſtodia corporis. *Rubenium* ſaepius nomine tuo ſalutavi, vivit is valetque, ac ſaepe alter alterum videmus. Adventum tuum in Hollandiam impatientiſſime ſperamus omnes, quandocunque venies, nunquam certe inexſpectatus aderis. Vale, vir nobiliſſime & me ſemper ames. Libri tui una cum meis ſalvi Hagam ſunt allati. Mater capſas noſtras alias ab aliis non potuit diſtinguere. Itaque hoc differendum eſt in adventum noſtrum. Interim tuto adſervabuntur. Iterum vale. x. Julii CIↃIↃCLV.

EPISTOLA CI.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

VAlde tibi ipſi es moleſtus, mi Heinſi. Vide ne dum paucis quibuſdam os obſtruas, omnibus aperias. Multo hoc ſalubrius conſilium, quam illud, quod mihi dediſti. Inquis, quod honorem *W.* apud *Goeſium* & *Wicquefortium* & alios proſciderim. Hoccine de me dicunt illi? non credo. Apud *Wicquefortium* nunquam *W.* mentio incidit, cum ille Hagam eam habitatum veniſſe ſignificaret. Hoc tibi renuntiavi. Auctorem etiam addidi te petente, neque enim in eo quidquam mali. Verum tu, ut ſolent qui ſuſpicionibus indulgent, ipſum adiiſti, ut videres, num, cum *W.* fieret mentio, alii quoque de ea habiti eſſent ſermones. Promas illos, ſi qui fuerint. Sed & iſta profer, quae adfini tuo dixi, confirmabo libens. Verum alii iſti ubinam ſunt? nuſquam ut opinor. Quae ſuſpicaris, vel potius quae ſomniaſti adfirmas. Illud non probe a te dictum, quod illuſtriſſimo *B.* . . . litem intendi ab illa, & mea culpa obtorto collo in jus rapi ſcribis, te tamen pro tua pietate illum ex his turbis conari extricare. Facit me profecto ridere iſta pietas. Nempe ſignificavi & olim & nuper, *B.* . . . me praeſente defendiſſe honorem *W.* apud *B.* . . . Indicaſti hoc dominae tuae, quae nunc lites hoc nomine minatur, cum gratias agere debuiſſet. Fingis dolere tibi *Beuningii* vicem. Sed iſtum dolorem & iſtas lites valde contemnet heros noſter. Dicis illam fremere. At vero ego valde illam laetari exiſtimo. Sin minus, ſubde matellam. Adfirmaſti enim nuper valde hoc eſſe utile remedium ad compeſcendam choleram. *B.* . . . obiiſſe dicis. Cur viventem non conſuluiſti, jam ſiquidem triennium effluxit, ex quo id facere potueras. *V.* . . . ſcribis factum, ut a me narratum eſt, infitiari. Hoc verum eſſe non poteſt, qui enim infitiari poſſit, cum ipſa non interfuerit? Dixeram tibi *V.* . . . proculdubio notum fore, qualiter de tua domina ſenſerit & locuta ſit *B.* . . . His tamen veluti manifeſtis, jubes ut tonſorem nominem. Ego vero nullius

lius tonſoris nomen novi in tota veſtra urbe. Ipſe quaeras, mea enim nihil intereſt, utrum tu privatim, an vero cum aliis puellam tuam poſſederis. Caeterum ut ſignum habeas, quo eum forſan poſſis cognoſcere, is ipſe eſt, qui ſeſe jactabat alteram ejus ſororem a lue Venerea liberaſſe. Pergis dein & dicis non deeſſe mihi inimicos, qui mihi calumniatoris notam inurant. Quinam ſunt illi? Si jam tuo more agere vellem, vel edere iſtorum nomina deberes, vel ipſe pro calumniatore haberi. Ipſiſſimum hoc eſt argumentum tuum. Dicis cautius me facturum fuiſſe, ſi praeterito *Goeſio*, tibi uni credidiſſem. Quomodo tibi uni, cum aliis quoque, ut vel ipſe fateris, & praecipue Dominae tuae, apud quam omnium minime decebat, haec eadem communicaris. Inquis W. . . tuae conſtare quid Hagae ſparſerim, & me natales ejus laceraſſe apud *Goeſium*, cum tamen conſtet illos eſſe nobiliſſimos. Et hoc quoque aliter ſeſe habere ipſe teſtabitur *Goeſius*. Inquiebat is ſeſe ex te intellexiſſe puellam eſſe nobilem. Adhaec ego, nihil me aliud ſcire, quam patrem fuiſſe paſtorem Lutheranum. Cujas ſit mea nihil ſcire intereſt. Quam vero es ridiculus, cum me periiſſe adfirmas, niſi alteram de pudicitia ejus proſciſſa cauſam egero. Utinam tuo capiti non majus immineat malum, quam mihi. Quorſum vero cupis me teſtimonium ferre de caſtitate puellae, quam tu intus & in cute noſti? De *Genegio* quid iterum quaeris, cum olim B . . . nominarim? De fama mea noli eſſe ſollicitus. Tu tuam & exiſtimationem & valetudinem cura diligenter, ſi per Dominam tuam liceat. *Beuningii* literas quod adtinet, ita habeas; nihil in iis eſſe, quod puellam tuam tangat, verum id ſimpliciter, quidquid facturus eſſes, ſperare ſe nihil te indignum commiſſurum judicio & prudentia tua. Hoc idem retuli adfini tuo, ac promiſeram me ipſas tibi oſtenſurum literas, tui enim videndi gratia Amſtelodamum me properare. Facere id ſum oblitus, fiet quandocunque volueris. Interim boni conſulas ingratum hoc ſcriptionis genus, cui tu occaſionem praebuiſti, daturus literas jucundiores de codicibus Ovidianis, quos hîc inveni, aliiſque quae magis faciant ad animum tuum, ubi aliquanto fueris tranquillior. Vale, & ſi potes me ames, ſin minus, ſaltem deſinas me odiſſe illo, quo me amare debeas nomine. Ruraemondae v. Octob. CIƆIƆCLVI.

EPISTOLA CII.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Amſtelodamum.

Superiori hebdomade ſcripſi ad te epiſtolium, quod quando ſit reddendum ignoro, Vir ampliſſime. Miraberis forſan quod in illo commendarim mulierem mihi ita ignotam, ut neſciam an alba an atra ſit, cujuſque negotia nec ad te, nec ad me quidquam pertineant. Sed profecto mos hac in parte gerendus fuit communi noſtro amico, quem iſta paupella aliqua videtur adfini-

tate attingere. Siquid itaque poſſis in hoc negotio, fac rogo: interim noli aliquid facere quod diſpliceat, ſcio enim tales commadatiunculas minime eſſe jucundas. Facile unum & alterum invenies papiſtam, quem noris, cui ejus negotium verbulo commendes. Ego etiamnum haereo Ruraemondae. Sperabam jamdudum finem negotio noſtro, ſed praeter opinionem tam diu hic detineor. Dum itaque indies reditum ad vos paro, factum eſt ut tam diu reſponſum diſtulerim. Attamen, ut verum fatear, etiam alia tam diuturni ſilentii fuit cauſa, nempe quod de iis, de quibus mihi controverſiam moviſti, malim coram, quam per literas tecum decernere. Non quod periculoſum eſſe mihi exiſtimem publice etiam iſta teſtari, quae jam olim tibi indicavi, ſed quod famae tuae id conſultius eſſe credam: tranſigi enim ea res non poſſit, quin in amicum, vel quod longe majus eſſe exiſtimas, in amicam crimen aliquod committas. Caeterum jus nullum pertimeſco, libens me ſiſtam judicio, dummodo tibi proſim. Facias quodcunque placuerit, nunquam te adeo metuam, quin ſemper te amabo impenſius. Quod autem dixi mea nihil intereſſe an ſolus an cum aliis amicam tuam poſſederis, in eo non video, quare me reprehendis. Si animus eſſet eam tibi matrimonio jungere, multum ſane mea intereſſet; verum quia hoc deus avertet, non video quid obeſſe poſſit, etiamſi millenis quoque aliis ceſſiſſet procis; imo aut ego fallor, aut hoc multum tibi prodeſſet. Amſtelodami ſane ſi me hoc nomine poſtulaſſes, libenter haeſiſſem, etiam cum magno meo diſpendio. Siquid mea praeſentia poſſit efficere, maturabo reditum. De *Beuningii* erga te animo multum tibi mihique gratulor. Is ſi te amet, non poterit noſtrum improbare conſilium. De libris, quos hic mihi comparavi, praeſens ipſe dijudicabis. Non paucos eoſque valde raros hic, & in vicinis urbibus locisque inveni. Verum de his coram. Vale & me ames. Ruraemondae XXVII. Januar. CIƆIƆCLVII.

EPISTOLA CIII.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

LIcet multum me adflixerint literae, quas de adverſa matris valetudine domo accepi, mi Heinſi, dicere tamen non poſſum, quantum huic dolori laetitiae acceſſerit ex tuis, quibus ſimulatorum erga te amorum exitum mihi commemoras. Si nunc tanto in te flagret odio, quanto olim affectu, ſpero ut olim adfectus, ita quoque odium ejus irritum futurum & vanum. Vellem jam nunc praeſens tibi eſſe, ac noſtras operas tuis conjungere, ſed tamen nullas nectam moras, ſimulatque intellexero poſſe me huic negotio prodeſſe. Unum me male habet, quod mihi videor ex tuis poſſe colligere literis, quod nempe huic formolulae videaris te obſtrinxiſſe promiſſo matrimonii. Nam ni hoc ſit, merito illam poſſis ridere, ſi in jus,

vo-

vocere. Millies licet ipſam inieris, non tua, ſed hujus ſtultitia fuit, quod ſeſe divaricarit. Sed neque promiſſum abſque ſcripto ullius eſt pretii. Unice itaque a te peto, ut ſtatum quaeſtionis paucis perſcribas. Non opus eſt ut nomen adſcribas. Tu Cajus, illa vero ſit Caia, vel quod placuerit. Omnia quaecunque in tuam potero colligere gratiam, faciam colligamque ex animo; ac ſi placet, diſſimulato nomine, negotium hoc communicabo cum quibuſdam amicis meis juris canonici conſultiſſimis, qui hac in parte noſtris advocatis longe ſunt verſutiores. *B*. . . . teſtimonium & aliorum vel coram exhibebo, vel per literas ſignificabo, ſi volueris. Sed ante omnia oportet hoc, quod dixi ſignificare, & ſi quidquam promiſeris, etiam illud addere, quando promiſeris, & quibus verbis. Ex animo peto, ut quamprimum me de eo facias certiorem. Utinam & in hoc & in aliis noſtram erga te diligentiam & affectum poſſim teſtari, bene de me ipſo mihi mereri videbor, ſi quoquo modo tibi prodeſſe poſſim. Avide itaque literas tuas exſpectabo, ac tum quamprimum me in viam dabo; interim vale, & ſalve ab omnium quotquot vivunt hominum longe tui amantiſſimo. Ruraemondae raptim. CIↃIↃCLVII. Febr.

EPISTOLA CIV.

ISAAC VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

QUaeris, vir clariſſime, ut pro amicitia noſtra, quid de *W*. . . . ſentiam ſincere & breviter exponam. Faciam id admodum libenter, tum quod honor tuus id exigat, tum quod veritatis ratio ſemper ſit habenda. Licet itaque injucundum & ingratum auribus tuis forſan ſit futurum, dicam tamen audacter, non me exiſtimare tantum, ſed ſi qua in rebus humanis ſit certitudo, noſſe me & pene poſſe jurejurando adfirmare, iſtam tuam pulchellam, antiquum & tantum non exſoletum eſſe proſtibulum. Duodecim aut etiam plures jam elapſi ſunt anni, quod communi fama ſcortillum iſtud cognoverim, ac quamvis haec aliquanto cautius peccaret, quam ſoror ejus, proſtitutiſſimi pudoris femina, ſed quae obtentu matrimonii tutius poterat moechari, iiſdem tamen eſſe moribus omnes adfirmabant, ac in eadem domo cum iiſdem miſceri. Bene memini in pleriſque conventiculis & circulis crebros admodum me audiviſſe ſermones de impudicitia iſtarum ſororum. Reverſus ex Italica Gallicaque peregrinatione intellexi eadem quae prius. Quae in Suedia cognovi his ſimillima ſunt. Paulo ante coronationem illuc, niſi fallor, ſe contulerat *M*. . . Inſtabat frater medicus apud Reginam, matronas nobiles, & *Holmium*, ut ſoror ejus ancillarum numero adſciſceretur, eodemque loco haberetur, quo *Tongelia*, & epiſcopi filia. Convenit me tunc *Holmius*, dixitque valde ſe mirari, qua fronte aliquis auderet Sereniſſimae Reginae publicum obtrudere ſcortum. Idem poſtea adfirma-

Digitized by Google

vit ipſa Regina, addiditque valde ſe mirari viſum tibi fuiſſe, tam lepidum & feſtivum ad ſe deducere ſcortillum, ſeſe tamen ne quidem adſpectu ſuo illud fuiſſe dignatam. Verum ut ſcias iſtam formoſulam non tantum belle meritricari, ſed & inſignem eſſe conciliatriculam, audi quid ante quadriennium acciderit. Ibamus viſitatum Magdalenam *B*. . . Ill. *B*. . . . & ego. Incidit neſcio quo caſu mentio *M*. . . . . *B*. . . laudabat ingenium, formam aliaſque ejus dotes. Tum *B*. mirari ſe talem a tanto laudari. Non quidem ſe infitiari ingenium, hoc enim cum multis aliis ſcortis habere commune, ſed mores: eo enim proceſſiſſe impudentiae, ut non dubitarit ſeſe ad ſimile vivendi genus invitare, adſerendo virtutem eſſe vanum nomen, bene & ſapienter illos facere, qui ſenſibus obſequuntur, ſolam in his conſiſtere felicitatem, caetera eſſe ſomnia ac mera commenta. Adfirmabat *B*. . . adeo ſe turbatam fuiſſe hoc ſermone, ut ſeſe proripuerit, alteramque domo in perpetuum excludendam curarit. Inquiebat praeterea qualis eſſet ſermo, talem etiam eſſe vitam ejus. Irretire quoſcunque juvenes, & omnium amoribus patere. Nominabat etiam locum, ubi diu fuiſſet detenta & alta ſumtibus *Genegii* puto cujuſdam, hominis mihi ignoti. Negabunt haec, & ille, & caeteri proci. Sed ſane ſi amantium te jusjurandum moveret, dignus eſſes, qui ab illis deciperere. Parum ab illis ſubſidii puto habebis in indaganda veritate. Quidquid dixerint perinde erit. Nulli tenentur turpitudinem ſuam fateri. Si tamen fateantur, perit teſtimonium, cum proprii criminis agnitione teſtimonii efficaciam evertant. Hoc poſito, jam nullum ſcortum impudentiae poſſit convinci. Vide itaque quanto melius ſis facturus, ſi ipſe tecum judices, an fieri potuerit, ut mulier juvencula, formoſa, ſola & ne uno quidem ancillariolo comitata, ſponte ſua tot maria tot terras pertranſierit, pudorem inter tot gentes conſervarit, nullis illicebris aut blandimentis allecta, nulla ne armatorum quidem vi coacta, tui demum vultus elegantia victa caſtitati renuntiarit. Miraculum certe hoc longe maximum fuerit, & non tantum noſtro, ſed & priſco ſeculo inauditum. Ego quidem ſic cenſeo, illam toto licet ferme pervagato Septentrione aeque virginem domum rediiſſe, atque inde digreſſa fuit. Si aliter exiſtimes, rogo quamprimum reſcribas, plura reponam, quae nunc non ſuccurrunt. Vale, mi Heinſi & me ames. Ruremondae CIↃIↃCLVII. . . . . Febr.

EPISTOLA CV.

NIC. HEINSIUS

Iſaac. Voſſio.

Hagam.

QUod tuum de LXX. interpretibus commentarium non es gravatus ad me mittere, grates longe maximas pro illuſtri munere habeo, vir ſumme: quan-

quanquam liber ipſe etiamnum in itinere obhaeret, nec ad me perventurus eſt ante vernam tempeſtatem. Navis enim illa, per quam ab Elzevirio mittebatur, neſcio quas ob cauſſas cunctata diutius in via, quam oportuit, Hafniam nunc demum appuliſſe, atque illic hybernatura dicitur, ſummo meo cum dolore, qui oculis avidiſſimis ſcriptum illud devorare geſtiebam. Literularum tuarum nonnihil expecto, idque impatienter: ſcio, quam invitus ſcriptioni te accingas. Sed amicis indulgentiſſimum te ſolebas praeſtare. Accedat igitur hoc beneficium longe plurimis, quae tibi debeo, ut quo loco res tuae ſint, ſubinde intelligam, teque in epiſtolis tuis complectar vel abſentem. In aere tuo etiamnum me eſſe probe recordor. Sed mox ut auguror, ex illo nexu me expediam. Naſonis mei exemplar cura Avunculi tui, viri optimi & eruditiſſimi, ad Equitem *Twiſdenium* in Brittannis perveniſſe ſpero. *Schefferum* hortari non deſino, ut Urbicium luci committat. Seſtediana bibliotheca, quam, puto, Rinyſtadii olim videras, in arcem Regiam huc tranſlata eſt. Vale, decus noſtrum. Exarabam feſtinus Holmiae Suecorum. A. CIϽIϽCLXII. ad diem VIII. Jan.

EPISTOLA CVI.

NIC. HEINSIUS

Iſaac. Voſſio.

Hagam.

PErlatus eſt nuper admodum ad me commentarius de marino motu tuus, idque te auctore: voluiſti enim munificentiae ac benignitatis tuae teſſeram hoc volumen apud me exſtare, vir ſumme. Librum ipſum majori jam ex parte omnem perlegi. Quid quaeris? omnia illic avita atque erudita: quaeque palam faciant, quam feliciter penetraris in interiora Philoſophiae arcana. Vellem equidem par pari nunc referre; ſed, nec unquam dabitur eniti mihi ad tam optatos ſtudiorum ſucceſſus, nec in promptu nunc eſt, quo animum ſaltem haud omnino ingratum teſtari detur. Erit tamen, ut puto, ante exortum anni proxime ſubſecuturi, niſi Typographi me fruſtrantur. *Martinus Brunnerus*, qui Upſaliae literas Graecas profitetur, ac eruditionis ſuae ſpecimen Palaephati Mythologica publico nuper admodum dedit, cum de Thomae Magiſtri lexico Attico recenſendo cogitet, valde me per literas obſecravit, ut ſi quod in bibliothecis vetuſtis ſcirem latere ejuſdem argumenti ſcriptum, aut ipſius Thomae veteres membranas, quarum opera editio haec ornatior luculentiorque poſſet in lucem proferri, horum uti copiam atque uſum ſibi impetrarem. Scire praeterea ſe cupere, quis fuerit hic Magiſter Thomas, & qua vixerit aetate. Tu ſi expedire nos hic potes, aut haec ſtudia fovere, plurimum de re literaria mereberis; nec patiemur hoc ab illo diſſimulari beneficium, cum vir ſit bonus omnino, nec culpae animi ingrati obnoxius. Caſtigationes in Maro-

ronem noſtrae lentius procedunt, quam vellem. Morantur harum editionem, quae ex Gallia ſperare ſum juſſus. Promiſit & Regina ſuos codices, ſed de iis parum mihi blandior, cum rem eſſe plane incertam haud ignorem. Deeſt & amanuenſis, ad cujus opem poſſem confugere: Nam [1] qui nuper a me diſceſſit, manu ſiniſtra in ſcriniis meis pervolvendis non belle utebatur, quamquam & alia graviora peccavit: nam iſtud illi erat fraternum. Memini enim quid geſtum ſit in parentis tui aedibus. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα. Amicos omnes jubeo ſalvere, atque in hiſce Heroidas quoque noſtras. Exarabam Holmiae Suecorum A. CIↃIↃCLXIII. ad diem XXVII. Junii Gregor.

1 Vid. Epiſtol. ad Gronov. CCCLXXXVII.

EPISTOLA CVII.

ISAAC. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

QUod magnifice adeo judices de noſtris libellis, id non tam noſtro merito, quam tuo tribuo affectui, Vir ampliſſime. Utinam omnes aeque ac tu benigne de iis ſentirent, verum tantum abeſt, ut hoc ſit, ut nullum noſtrum ſcriptum, quantumvis leve & puſillum, in lucem prodeat, quo non odium magis & invidiam, quam amorem & benevolentiam nobis conciliemus. Ego tamen minime hoc nomine offendor, quin potius quanto inquiora ſint judicia, quantoque plures contra me ſcribant, tanto mihi plus gratulor. Quamvis enim jucundius videatur adprobationem quam reprehenſionem promeruiſſe, ſi tamen propriam ſpectem utilitatem, eſt quod aliter exiſtimem. Quod enim metallis contingit, ut ea demum perfectiſſima in ſuo genere habeantur, quae quancunque flammam integra eluctantur, ipſum quoque hoc & de noſtris & de alienis ſentio laboribus, & ea ſolum probari velim, quae quibuſvis ictibus & cuicunque examini valeant reſiſtere. Si commoditas pateretur & ulla adeſſet occaſio, tranſmitterem ad te reſponſum noſtrum ad objectiones profeſſoris cujuſdam Mathematici Ultrajectini, & alias cujuſdam *Petiti* medici Pariſienſis. Quod ante menſem & aliquanto diutius in lucem prodiit. Scripſere & hic & in Germania ſex ſeptem contra me Theologi, e quibus licet ne unus quidem ſit reſponſo dignus, ſingulis tamen aliquid dabo reſponſi. De Moſchopulo quod quaeris ita habeas, me geminum hujus ſcriptoris habere exemplar MStum, quorum neutrum Thomae Magiſtri nomen praeferat. Alterum exemplar eſt ἀκέφαλον, aliud vero ſic inſcribitur, Μοσχοπούλου περὶ Ἀττικισμῶν. *Eraſmus* olim habuit exemplar hujus ſcripti, quod Theoduli nomen praeferret, ut ipſe teſtatur ad XI. cap. Matthaei. AEtatem quod attinet, de ea nihil certi habeo quod affirmem, hoc tamen certo poſſim affirmare, illum ſex ſeculis recentiorem eſſe Complura id genus monumenta habeo Graecorum Grammaticorum, longe antiquiora & meliora iſtoc Thoma ma-

magiſtro, digniſſima quae aliquando in lucem prodeant: ſed de eo alias forſan, hoc ipſo enim puncto Hagam Amſtelodamo redux, & pluribus diſtractus vix tantum mihi ſupereſt otii, ut haec pauca expediam. Vale, vir ampliſſime, & me ames. Geoponicis Graecis cum MStis Palatinis collatis ſi uſus fueris, rogo, ut illos remittas. XXII. Julii CIϽIϽCLXIII.

EPISTOLA CVIII.

NIC. HEINSIUS

Iſaac. Voſſio.

Hagam.

COmmentarios de rebus Philoſophicis tuos invidiam & lites tibi conflare, mi Voſſi, doleo & miror. Tanti tamen eſt qualemcunque exhibere hanc moleſtiam ne gratis conſtet triumphus, ex ſcriptis adverſariorum nil vidi hactenus praeter *Coccei* & *Brunii* nonnulla. Ajunt & *Petitum Gallum* & Bredanum neſcio quem in te inſurrexiſſe. Sed horum lucubrationes me latent. De Germanis antagoniſtis quod addis, id quale ſit, ignoro. Dantiſco tamen ad me ſcribunt eſſe in ea civitate homines ſtudii philoſophici admodum peritos, qui invenerint, quod carpant & reprehendant in poſtremo ſcripto tuo de motu maris. Adverſariis tuis quid reſpondeas avidiſſimus videbo. Nec deeſſe tibi poteſt libelli ad nos mittendi oportunitas, cum ſingulis menſibus ter quaterve naves Amſtelaedamo huc contendant, ut ſi *Elzeviriis* faſciculum commiſeris curandum, ad me cum bono Deo ſalvus ſit perventurus. Neſcio an ſignificarim jam tibi Mauricii Tactica hactenus inedita typis Ubſalienſibus deſcribi, verſionem latinam addit operi *Joh. Schefferus*, & Ariani commentarium exiguum de eodem argumento, quem *Bigotius* illi miſit, a ſe ex membranis vetuſtis deſcriptum. Idem Moerin Atticiſtam *Brunnero*, quem de Thoma magiſtro edendo cogitare monui, pollicetur. Vellem ut tu operam conferres. Certe vetuſta ſive Thomae, ſive Moſchopuli (niſi unus idemque ſcriptor eſt) exemplaria, quae poſſides, *Brunnero* non negari intereſt rei litterariae. Cujus commodo cum totum te des, promitto mihi operam tuam ne hîc quidem nobis defuturam eſſe, ſi pateris te exorari, ut & haec & alia, quae penes te eſſe aſſeveras Atticiſmum illuſtrantia, nobiſcum communices; mature facto opus eſt, ne tempeſtates ſuperveniant hybernae, & propoſitum hoc intervertant. Viam jam indicavi, qua tuto ad me perferri poſſunt. Geoponicos ſcriptores, quos repetis, nec utendos a te habeo, nec habui, quantum recordor umquam. Horum exemplar poſſideo, quod magno redemi ex bibliotheca paterna. Vide ne tuum illud *Goeſio* dederis utendum, quamquam ne id quidem pro re certa auſim adfirmare. Obſervationes in Maronem meas hoc anno abſolvi poſſe ſpes eſt, ejus exemplaria complura hinc inde ad me miſſa ſunt, ſed duo in his pervetuſta, quae *Bigotius* a *Jacobo Mentelio* in uſus meos obtinuit. Vale, Celeberrime ac ſumme vir. Exarabam Holmiae Suecorum CIϽIϽCLXIII. ad diem VIII.

Digitized by Google

VIII. Auguſti. Antagoniſtae tuo Bredano ajunt applaudiſſe *Franciſcum Plantam* protervis & contumelioſis in te verſibus. Si res ſic ſe habet, non abibit inultus homo inſulſus. Paro enim jam nunc novam poëmatum editionem, cui attexi a me poſſunt epigrammata nonnulla in Mauritiadem ejus, jam olim ſcripta, quo poëmate nihil eſt ineptius.

EPISTOLA CIX.

GERARD. VOSSIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

NObiliſſime & doctiſſime Heinſi, non ita diu eſt quod Ovidii opera cum MSS. collata nactus ſum. Statim igitur ea obiter pervolvere coepi. Et certe non pauca mihi invenire viſus ſum, quae in iis multo integriora, quam in impreſſis codicibus, legebantur. Ea perſcriberem, niſi talia eſſent, ut te in eo auctore recenſendo adeo ſubacti judicii, facillime ea perſpecturum putarem. Codicem igitur ipſum mitto, e quo ſiquid utilitatis ad te redire poſſit, ad me redibit laetitia quod quomodocunque tibi inſervierim. Ego jam in Cenſorino reſtituendo occupor. Sed quandoquidem MSS. ejus ſumma penuria eſt, editis fere exemplaribus uti compellor. Ac habeo quidem tres editiones, Aldi Majoris, Carrionis & Lindenbrogii. Memini me ante ſeſquiannum circiter in bibliotheca veſtra vidiſſe Cenſorinum Aldi nepotis. Eum ſi aut ipſe tranſmiſeris, aut latori harum *Joanni Chriſtophoro Huiſvedelio*, & doctrina & modeſtia praeſtanti juveni, tradideris, rem mihi feceris acceptiſſimam. Parens adhuc diſtinetur opere de Theologia gentili, & Phyſica Chriſtiana: in quo ut nationum Idololatriam, ſic miranda perſequitur naturae & eorum cauſas. Jam ad finem opus properat. Simulatque prodierit parenti tuo τῷ πάνυ ἀντίδωρον tranſmittet. Si ſciſſet tam diu ceſſaturos typographos, jam diu parenti Clariſſimo per literas gratias egiſſet. Nunc, quia ceſſare coepit, & occupatiſſimus eſt, tribus me verbis perſcribere hoc juſſit. Sed, ut dixi, ſimulatque opus iſthoc lucem videbit, exemplar tranſmittet, & per literas ſimul gratias aget, lubens enim meritoque pro tam illuſtri dono obſtrictum ſe profitetur. Amſtelodami CIↃIↃCXL. III. Id. Feb. Raptim.

JANI

Digitized by Google

JANI VLITII,

ET

NICOLAI HEINSII

EPISTOLAE.

MUTUAE.

EPISTOLA I.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

ALtera, Heinſi Suaviſſime, volvitur Hebdomada, ex quo conſpectu veſtro longe gratiſſimo miſeri caruimus; necdum tamen ad vos regredi ultimus Cognatae noſtrae (addam ſi licet, amatiſſimae) Cognatae inquam P. M. habendus honos ſiverit; dum ſimul parentari Manibus quietiſſimis (quid enim ego iſtos χεσιατομάςιγες moror?) vel non volentibus Muſis conamur. Seceſſeramus nos, ſecure quidem, in Alberti-montium noſtrum, quod jure merito Academiae ſuae praetuliſſet Cicero, niſi ſubitus ille dilectiſſimae Animulae deceſſus eò retraxiſſet, unde ſummo jam cum faſtidio abieramus. Ne tamen interim Voſſianae inveteraſcerent, (quippe qui poſt funus unius, etiam ſi Diis placet ad nuptias alterius vocor, ne brevi me iude rediturum videam) jam omnino graviter ad vos ſcribere adactus fui. *Vicquefortius* tuus, ne meis negotiis mandata poſtpoſuiſſe tua videar, nihil librorum accepit, ut aſſerebat *Iſaacus:* ipſe tamen paucos poſt dies Martianum Cap. MS. (non etiam impreſſum, quem negat penes ſe eſſe) remittet. Pater *Voſſius* Salmaſianas calumnias ex me avidè expiſcabatur; verum ita moderate, ut quibus adhaereſceret partibus, non facile dinoſceres. Quid igitur ad me, cujus aequior ſit calumniatio? Tibi ut placeam omnimodo inſervire cupio. Modo tu ne nimium mihi inſervias. Scis quid velim. Have.

Triſtia ſectantur miſeri Naſonis amores: &c.

Literas has ad hoſpitium meum ferri cura; ſic ſaluti tuae ex Pegaſo (mirabere aliquando poculi genus) propitiè libabimus. CIƆIƆCXL. Octob.

EPISTOLA II.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſii.

Leidam.

JAm eo provecti ſumus, Animoſe Heros, ut lapidem laverimus, ſi nunc primum de ſubitae profectionis excuſatione ſermo inſtitueretur. Quin potius de ipſo itinere haec habe: Nonis Martiis Norwichum ſecundo flumine ſubvecti equos ſcandimus, & ſex dierum ſpatio primum per paludoſam, hinc per planam, plurimum deinde per aſperam, montanam, & nivalem regionem, plus minus cc. Millia paſſuum confecimus. Summo tum labore aërium jugum continui montis ſupergreſſi in novum (ita vocant) Caſtellum pervenimus. Schoti hic caſtra poſuerunt a prima belli origine. Milites non magis ſtrenui, quam religioſi. Mira tamen facies in voltu omnibus; niſi magis in habitu. Pileo, qualis *Eraſmo* a pictoribus imponitur, ſed caeruleo omnes galeati. Quidam non braccati, inveſtes clunes brevi togula obumbrant: credas ludibrium ſpectatoribus debere. Nos tamen ulterius eorum luſtra pervagari decrevimus, ſi non frigus nos retorſerit: eſt enim hic vehemens, tum propter Maenalin vicinam, tum propter montanas nives & continuos e jugo rivos. Meliora omnia ſperamus ſimul ac in Heborenſem tractum redibimus, in quo non pauca monaſteria in tranſitu numeravimus, quae ſubſiſtere nos praeter alia ibi agenda facient. Ibi literas a matre exſpecto redux. Si quid tuarum, Mi Heinſi, addere dignaberis, ut de tuo itinere certus Londinum me tempori conferam, grates gratas agam. Quanta ibi, Deus bone! conjecturarum agmina agemus, ſi nos Imperatores Legiones noſtras coadunato ſubſidio inſtruxerimus? Interim Vale. Novi Caſtelli. xiv. Kal. Apriles Stilo Juliano.

In agro Eborenſi prope Carleton marmor hoc viſebatur:

[1] DEAE SURIAE
SUB CALPURNIO AG
RICOLA LEG. AUG.
PR. PR. A. LICINIUS
CLEMENS PRAEF.
III. A. IOR

in pede Saxi:
TUSCO ET BASSO COS.

Porrigitur ab hac urbe Zephyrum verſus murus antiquiſſimus, quem Pictonibus a Claudio Caeſ. oppoſitum memorant Hiſtoriae. In eo aliquot vidi inſcriptiones, quas per occaſionem deſcribam & tecum communicabo alias. Nunc vale.

1 Eſt mutilum apud Gruter. lxxxvi. 7. vide Caſaub. ad Capitol. Antonin. Phil. 8.

EPI-

Digitized by Google

EPISTOLA III.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

POmponium Melam, ſi commodum tibi fuerit, generoſe Heinſi, cras remitti mihi deſidero. Quaedam, quae in eo & Periegete adnotaſſe memini, uſu nunc mihi veniunt, dum ſupremam Gratio operam addico, quem cum comitibus ſuis a manu dimittere in Galliis decrevi; non adeo, quod liberos velim tam cito, quam ne ulterius moleſti mihi ſint. Si quid commendationis frontibus eorum a te, tanquam magno & tam celebri praecone, acceſſerit, poterit praecipitationis meae crimen aliquanto excuſabile videri, ſi quidem ſufficiens auctoramentum acceperint. Et omnino inopportunus fuero in refricando memoriam tibi, ſi non ſolita porro humanitate, unde confidentia ſuboritur audaciae meae, Vlitium tuum mactaveris. Percurrebam oculo jaculo nunc jam Halieuticôn fragmentum, quod Gratio meo ſtilus vindicat, & locutionum quarundum, ut oſtendemus, mira affinitas. Ovidio quod aſſcripſerit Plinius, memoriae lapſus dicendus eſt. Ejus non eſſe, quis dubitet, cum intimus Naſoniani Genii myſtes Heinſiades meus abnegaverit? Si quid tamen in eo obſervaveris, ne me lateat, magni mea intereſt. Item quid ad iſta Maronis:

Corpore tela modo, atque oculis vigilantibus exit.

Nam ex Manilio Gembl. adducebas aliquid olim, quo, *excit* legi volebas. Iter meum proxima ſeptimana auſpicabor. Sed ſpero te cum *Kinſchotio* hîc interim affore ob occaſiunculam aliquam. Eodum, Nobiliſſime Heinſi, incolumem te ſervet Deus. Vale. nec oblivione omni dignum me judices, velim. Dabam Veneris Die, natali meo. Hagae e Muſaeo CIƆIƆCXLII. XI. April.

EPISTOLA IV.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Aquaſgrani.

NE ex me novi quicquam exquiras, *Brunonem* ſcito id negotii a me ſuſcepiſſe, eique mandatum, quod bene curatum hac in re volui. Et quanquam non videris a me tale quid ſcriptionis expetere, ego tamen tanti credidi te nolentem compellare vel volentem, ut hoc operae pretio vel ſponſum vel reſponſum a te exigam. Carmen dico, quod Gratius meus meruit, quod fidei tuae erit exolvere, ſi liberatam eam apud me voles. Age, Heinſiade, ſi quid agis, & quid poſſis ultra, quam aquae potores hactenus, praeſta. De re

litteraria noſtra multa nunc tecum ſunt quae velim interim. Et ut mirere pertinaciam, [1] *leporem illaeſum* retracto apud Martialem, ſuppeditante *Brunone* exempla ejuſmodi in jambis licentiae etiam apud eundem. Fulgentium, quem tibi emptum volebas, contuli obiter cum Pariſienſi editione.. Talia in eo tantaque deprehendebam, ut admirationi εὐστοχίας meae & fortunae non ſufficerem. Sed poſt alteram chartam collatam omnes conjecturae & emendationes meae in ipſam veritatem coinciderunt. Vidi enim hunc librum me adeptum, quem ſolum fere in editione ſua expreſſit *Hier. Commelinus*, tantopere ut & apices ejus ſequutus ſit, & naevos. Quin poſtea & manum ipſius ἀ δεῖνος deprehendi in margine multis in locis appoſitam. Unde mihi conſtat & antiquiſſimum, & digniſſimum hunc illi codicem viſum, quem ſequeretur. Reliqua, quae accedunt, Macrobii, & Boëtii aetatem non ſapiunt, nec tanti videntur, ut conferam. Tu interim ipſi antiquitatis genio immergeris: nec invideo, modo inviſa etiam nobis poſtea ne velis. *Jardinius* incolumis praeter omnium ſpem rediit. Statuas aliaque digna Urbe Aeterna κειμήλια advexit, nec numero nec pretio contemnenda. Plura hac occaſione occupatiſſimus in Sororibus & [2] generis meis excipiendis non habeo, quae ad aures tuas ogganniam. Caeterum, ſi non ingrata haec fuerint, meliore otio verboſius de ſtudiis noſtris tecum agere animus eſt. Vale, Heinſi Nobiliſſime, & quo coepiſti favore vel abſentem fovere ne deſine. ὡς ὤπιστα, Kalendis Sextilibus, ipſo die CIƆIƆCXLV. Haghae.

1 In notis ad Grat. vs. 204. ita correxerat apud Martial. III. Epig. 47. ſed in curis ſecundis retractavit.

2 *Affinibus* voluit, credo, ſcribere. non enim ea aetate erat *Vlitius*, ut generos poſſet habere. niſi uſus ſit voce *Gener.* pro affini, ut apud Graecos γαμβροὺς poni ſolet: ſeq. Epiſt. *Fratres* vocat.

EPISTOLA V.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Aquaſgrani.

Si bene ephemeridis tuae rationem inii, non tantum hiſce, ſed & aliis, modo tuis intercales ſcriptionis vices, compellare te Aquiſgrani agentem potero. Nec deerit voluntas, quamquam hactenus ille, qui falce omnia in praeceps agit, Deus denegaverit poteſtatem. Fratres & Sorores trihebdomadale tempus abſumpſerunt nec invito, nec citius, quam heſterno die abierunt, exceſſerunt aedibus meis. Nunc itaque poſtliminio ad officium revertor, & id, quod reliquis antepono, te ſcilicet ut reſalutem, Heros εὐγενέστατε. Tum quoque ad abſolvendam Editionem libelli mei, cui, quam ut ſuprema imponatur manus, nihil deeſt, totus redeo. Varias lectiones, Indicem (taedioſum mihi opus) prologos & Epilogos dico. *Wallius* & *Bruno* unguem ſtrenue arrodunt, quo commendent quod nunquam viderunt. Neſcio an eodem affectu tu item

mea

mea gratia commendationis tuae jacturam periculitari velis. Non facies, ſi Horatianum ſapis, ne

Incutiant aliena tibi peccata pudorem,

Sed quem commendes etiam atque etiam inſpicies; quid de Ovidio tuo ſentiat, quantum Maroni deferat, & an *laeſos lepores* quam verſus malit διασκάζοντας. Imo quidni, mi Heinſi, ſiquidem σκάζων eſſe debeat? Nam qui a recto aberrat, ſive parum ſive longius viam excedat, quid refert? Ἴσα γὰρ τὰ ἁμαρτήματα, καὶ τὰ κατορθώματα, inquiunt Stoici. Ita qui claudicat utroque pede, non magis a recte incedenti differt, quam qui uno. Sed

Quem penes arbitrium eſt, & jus & norma canendi.

aliter uſus habet, inquies. Fateor. Si tamen alia exempla ſunt, ſatis apparet non voluiſſe uſu tanquam convento ſtare Martialem. Omitto jam, cujus maxime ratio habenda tamen eſt, ſententiae & ordinem & veritatem. Quid enim deliciarum habet *laeſus canis Gallici dente lepus?* Quid memoratu dignum Gallicus canis habet, ſi laeſum dente leporem refert delicatulo Baſſo, qui alias illaeſum vulgo etiam referre ſolet? Ita te purumputum Rhenanum illud merum delectet, ita tibi fontes Spadani ſapiant, etſi non palato, ſaltem ſtomacho proſint, & cordi & ſaluti ſint, ut Baſſo illaeſum leporem ne invideas. Nec ego tibi Symmachum, nec reliquos, quos ſectaris codices, ipſo domino licet πρεσβυτέρως, invideo, o noſter, ſi modo τὴν κοινότητα τῶν φιλῶν cogitas. Ego ſane nunquam committam, ut ejus culpae jure merito reus ab ullo amicorum agi poſſim. Interim reditum tuum omnes optamus. Cum *Wallio* acris mihi interceſſit de thure in ſacris ab Idololatris incenſo diſputatio, illo thuribulum tanquam aras & focos propugnante. Ego gentilibus, quam Chriſtiano dignius eſſe oſtendere laboro. Haud dubie in reditum tuum vices ſcribendi & reſcribendi extrahemus. Leidae veſtrae, dum nuper eram, nihil proficitur. *Salmaſius* totus adhuc in Papam militat. De reliquis nihil audivi. Vacuna nunquam remiſſius regnavit, quam hac rerum prolatione. Notae Gronovianae etiam feriantur. Ipſe brevi huc tranſcurret, & ni fallor, feriis Julianis. Vale, Amicorum meorum Ocelle, Vale, Heros Nobiliſſime, & me, quod facis, amare ne deſine. Sic te ad nos incolumes incolumem reducat Deus O. M. Hagae v. Kal. Septemb. A. S. C. CIƆIƆCXLV. *Kinſchotios*, an te, citius reduces videbimus, eventu dubium eſt, niſi tempus praeſcriptum, & illos occupas. *Jardinius*, cum quo heri Italice pranſi, te ſalutat officioſiſſime.

EPISTOLA VI.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Pariſios.

Quanquam omne ex voto tuo tibi iter ceſſiſſe gaudeo, eoque nomine tibi tuiſque gratulor, nihil tamen praeter votum meum & augurium id eveniſſe

niſſe literae meae, quas ad te Kalendis hujus menſis dedi directas, evidenter teſtari poſſunt. Eſt itaque & quod mihi de tanta εὐςοχίᾳ & dexterrimo augurio gratuler, & porro quid amicorum divinationi inſit conſiderem. Hoc inſuper nomine tibi gratulandum cenſeo, quod meliore conſilio, quam quo hinc inſtructus abiveras, uſus, *Sarravio* te permiſeris, & tam moderato ſermone *Salmaſium* tetigeris, ut non temperaverit huic inexpectatae laetitiae ſuae ὁ δεῖνα, quin *Rivetum* ejus participem fecerit, & mirum in modum candorem tuum & ingenuitatem depraedicaverit. Addens porro, ſi ita te apud omnes geſſeris, magnum meritis paternis & tuis vel hinc momentum acceſſurum. Voluit & *Rivetus*, cum Sarravianas mihi praelegeret, ut ſe autore hoc tibi ſuaderem: quanquam ſcio nihil eo opus eſſe, poſtquam ſemel inimicitiam omnem exueris, & animum odio vacuaveris. *Elſevirius* tandem ad te abiit, ita propere ablatus, ut verear ne mandatorum etiam poſt ſe memoriam relinquat. Eoque factum ut L. Rhodia penes me manſerit, quanquam non magni interſit nunc an poſtmodo habeas, cum nihil in ſchedis iſtis ſit, quod non a *Leunclavio* in Jure Graeco-Romano ſub finem editum. Si tamen mitti tibi vis, imperata ſimul exequar, cum Gratium mittent Elſevirii, qui tandem publicum nactus eſt, & veſcitur aura aetheria. Exemplar ejus eadem occaſione ad te etiam feratur curabo, vel ipſe ab *Elſevirio* pro jure tuo petas. Hulſtae obſidio optime (favente autumno) vertit, uno *Spinola* refractante, jam utrinque cincto pluteis, & ferventiſſima manu quotidie oppugnato. Sunt qui hoc ipſo menſe, dato pignore, de occupanda urbe certent; ii, qui particulam proximi adjiciunt, modo ne poſt Idus Novemb. extendatur obſidio, plus mihi ſapere videntur: illi vero non modice furere, qui XVIII. M. florenorum pignore Antverpiam hoc eodem anno nobis ceſſuram aſſerere auſi ſunt. Doleo ſane, & porro ne mei id doleant item poſteri, ſummopere vereor, Gallos adeo audacter publice *Gaſſionis* ſui fortunae adſcribere, quod CC. non amplius equitum praeſidio omnes ſtationes hoſtiles perruperit, & hoc ſuo periculo Imperatori noſtro viam ad Tranſlegianos & Hulſtam uſque aperuerit, quam ille noſter XXX. M. exercitui inſtructus ne V. quidem menſium ſpatio tentare auſus fuerat. Si lubet mendacia haec propius inſpicere, praecedentis hebdomadis narrationes hiſtoricas repete. Sed cave interim ab iſtis ſaperdis. Vale, praeſtantiſſime Heinſi, & quod ego & *Kinſchotius* optamus tibi ex animo, vive tibi, tuiſque: is enim ſcriptioni huic interveniebat, ut Voorburgium ad nundinas me abduceret ἵκοιτ' αἰκόντι γε θύμῳ. Cras Leidam imus. Nuſquam adeo libandi aliquid ſaluti tuae deficit, & nulla, quae dabitur, peribit occaſio. ὡς τάχιςα.
Hagae noſtrae, in piſtrino priſtino XVI. Kal. Novemb. CIↃIↃCXLV.

EPI-

EPISTOLA VII.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Pariſiis.

DUm decem circiter in caſtris moror dies, praeterierunt vices meae, quas *Kinſchotius* & ego mutuo alternare tecum decrevimus. Eas vero jam non ſine uſura tibi praeſtabo. Primum tamen ut tuis reſpondeam aequum eſt, niſi quatenus *Kinſchotius* noſter partem laboris levavit. Ita is ipſe, dum intervenit ſcriptioni huic, mihi aſſerit magna ex parte tibi ſatisfeciſſe, adeoque non opus eſſe ut in te abſentem, quam in illum & alios cum illo praeſentes, & aegritudini meae ſuccurrentes, officioſior ſim. Ignoſce itaque magna praefato & amphoram exorſo, ut currente rota urceum tibi propinem. Hoc eſt, quod agitur. Ego die Veneris caſtris exceſſi, & eopſe die huc appuli. Adeo ego unus ſacculus tibi ſufficiam novarum rerum, quae inibi poſt expugnationem Hulſtae aguntur. Obſidentur Moerſpuya, Moncado, & S. Andreae munimenta: haec minori vi, illud ſumma omnino, & ne ſic quidem ſatis expugnabile, ingruente hyeme & aquarum vi ingenti, quarum illic copia ſuppetit. Urbs expugnata, quam biduo vel triduo inhabitavi, ruinae quam Troja olim ſimilior. Nihil integrum, excepto templo majori. Cordi mihi erat intelligere, quanta copia MSS. librorum ab exercitu noſtro proſtrata, & perdita eſſet in expeditione Flandrica, quos tamen ſummo faſtidio intactos praeterierant plerique. Spero aliquos me brevi nacturum ab Equitum Praefecto adgnato mihi. *Zulechemius* non inelegans Hexaſtichon Gratio meo conſcripſit, & ſimul epiſtolio, benevolentiae ſuae uberrimo teſte, me beavit. Impedior ſermonibus amicorum fritillum quatientium. Vale, Heros Nobiliſſime, & amare tamen me perge. *Kinſchotius* te ſalutat poſtridie natalium ſuorum XIII. Novemb. CIƆIƆCXLV.

EPISTOLA VIII.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Pariſiis.

NEgligenter nimis apud te, Heroum genus, praeterita hebdomade ſcribendi officio me functum eſſe memini, cum ipſi ſcriptioni vixdum inchoatae intercederent amici aliquot noſtri, quos ad fritillum convocaveram. Multa etiam promiſiſſe, nihil praeſtitiſſe memini. Quapropter repeto vicem meam, & ſimul alteris tuis XI. Novembris ad me datis reſpondebo. Gratii exemplaria centum & amplius in Gallias miſerunt *Elſevirii*. Ex iis tu, quot vo-

Digitized by Google

voles, elige. Praeterea, ſi moleſtum non erit, ſex alios pete, ut quatuor cum literis hiſce *Menardo* Andegavum mittas per tabellarium, qui bis ſingulis ſeptimanis, niſi fallor, eo proficiſcitur: reliqua duo *Sarravio* & *Bulialdo* cum multa ſalute offerri cures. Vel ſi hic nondum ex Italia rediit, quod innuere videris, *Puteanis* aſſervandum in reditum illius committe. Mandarem etiam ipſis fratribus aliud dari, niſi jam memoria illorum totus excidiſſem, qui nunquam illos niſi in tranſitu, quo per Bibliothecam eorum in Thuanaeam itur, ſalutaverim. Tu tamen, quod aequum videtur, pro arbitrio tuo age, & codicem Gratii, ab illis *Crommonio* in uſus meos commodatum, conſidera. Ampliſſ. item *Petavio* Conſiliario, quod pene oblitus eram, unum ſaltem depromi jube, & officio meo apud illum fungere. R. P. *Merſenno* Minimorum maximo & ſubtiliſſimo ingenio, quem Roma rediiſſe audio, unum quoque tradeſis, ſi eouſque jam excurris. Toto enim milliario illorum coenobium ab hoſpitio tuo, niſi id mutaveris, abeſt, non longe Tulliano. Nunquam tamen itineris ſuſcepti poenitebit te ſcio, ubi ſemel humanitate optimi ſenis peruſus fueris. Sed tu rerum tuarum ſatagis magis, quam ut me monitore indigeas. Quae tamen de *Sarravio* ſcripſeram, ab ipſo *Riveto* tui ſtudioſiſſimo, non a me dictata tibi eſſe puta. Nequam iſti, novarum rerum buccino facta atque infecta canenti, vereor ne potior pars id genus hominum conſentiat, qui jamdudum voraci oculo opima novalia, & navalia noſtra maxime oblimant. Audio illum ab aſino ad bovem, & a bove ad aſinum jam multoties deſultoria quadam lubricitate devolutum, nec, quicquid malarum artium eſt, intentatum reliquiſſe quicquam, quo famem ſuſtineat; uſque adeo ut ad verſificandi rabiem etiam delapſus fuerit. Tandem autorem ſimul ac typographum novellarum ſibi ſuarúm factum. Qui fuſtuario mulcandum ſtrenue tecum cenſuerunt, & ipſi item Legato noſtro, ſi id juberet, operam ſuam polliciti ſunt, vidi unum atque alterum, qui proximo trajectu ad ſuos reduces facti, quos forſitan noſti. *Tulpius* certe ad id praeſtandum viribus & animo mihi par viſus eſt. De *Zinzibero* quod ſcribis, mirum magis, quam novum mihi eſt. Is enim ipſe ante triennium, dum Andegavi agerem, oſtendit mihi multa, quae contra novas *Salmaſii* de mutuo & uſuris opiniones moliebatur.

Quid dignum tanto feret hic promiſſor hiatu?

Niſi forte ut uxorem ſuam, quae mutuo alteri jampridem ceſſit, alienatam a ſe doceat? E re itaque magis boni viri erat, ut quamvis mutuatariam factam, non alienatam crederet, ſi nondum fera beſtia modo facta ſit, & revertendi animo apud adulterum haereat. Quis credat poſt duos Belgas, & geminos Germanos, alterum Gallum in eadem arena deplumare difficile negotium Antagoniſtae noſtro fore? Credo actum aget, nec impune: cum infectum volet, quod citius aut omnino non factum oportuit. Jube tamen *Elſevirium* exemplar unum vel alterum, ſimulac prodierit liber, cum illo, quem comparare mihi diſcedens promiſit, data occaſione ad me mittere quamprimum: niſi forſan ipſe autor aliquid mihi daturus eſt, quum ſane ipſi Gratium per *Menardum* offerri mandem. Quid novi hic agatur, paucis dicam. *Boyus* dignam ſe Epigram-

grammatum farraginem Hulſtae deviĉtae illuſit. *Zuylechemius* etiam aliquot utraque lingua compoſuit, quae videre te volo. En & aliud ejuſdem, de quo memini proxime ſcripſiſſe, inter amicorum meorum verſus ſuo loco inſerendum. *Bruno* etiam e multis plurima, cum Leidam mecum nudiotertio iret, recitavit, quae ut ederet, autor fui; ut autoritati meae cederet, nondum obtinui. Spero tamen non detrectaturum, ſimulac Heros ipſius judicio meo ſubſcripſerit, qui craſtino hîc cum Principe aderit, ut dum perendie Vulcanalia celebrentur, laetitiae noſtrae dator ipſe interſit. *Rivetus Grotium* depectere pergit non exiguo nimis libro, ut ipſe ſpondet. Vale, meae & omnium Belgarum Deliciae, Heinſiade Praeſtantiſſime, & amare perge Vlitium tuum ἁπλῶς. Dabam feſtinanter XII. Kal. Decemb. CIↃIↃCXIV. Hagae Comitatenſis. Nota bene me *Volcanalia* dixiſſe, quia viae tum fere *vol canaillje*, & plebecula ſcatent. Ride argutias meas, modo ignoſcas impudentiae, qua tot moleſtias tibi pario. *Kinſchotius* proxime reſpondebit, quia verſificatur Hulſtae, Gallica ode.

EPISTOLA IX.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Pariſios.

HEros praeſtantiſſime. Niſi omni modo vices meas & officium tibi probare meum geſtirem, erat quod in juſtam excuſationem allegare poteram, ſive ſilentii, ſive brevioris, quod aequius videretur, reſponſi. Non fritillum, non veteris codicis inſpectio: ſed convivium biduanum, quo *Kinſchotius* Σαββατήσιον ſuum hilaritatis memoriae conſecrare, & triſtes abitu ſuo amicos laetiore poculo fallere decrevit. Hodie inter conjuges, cras inter juvenes innuptasque puellas ſacra illa, non ſine Cerere aut Baccho, nec forſan abſque Venere, quae ut frigeat metus nullus eſt, ſolemniter peragenda ſunt & pervigilanda cantibus. Nec enim deerunt, Opimianae notae fonte rigati, *Kinſchotius*, *Wallius*, *Crommonius*, &, ni fallor, ille ille, quem nominare ſufficeret, niſi jam ſcires a tali caetu abeſſe non poſſe. Verum ne praepropere eo abripiatur, quo totus geſtit, animus meus, paucis primum multis illis tuis petitionibus & juſſionibus reſpondebo. De gemino exemplari Gratii non eſt quod imputes, nec gratis tibi cedere, ſi bene ſupputas, putes. Apud *Boſwelium* brevi cauſas tuas perorabo; quanquam praeter conſilium meum id nunc acciderit, ut negligentiae tuae potius, quam feſtinationi, quod tibi videtur, patrocinandum ſit. De *Zinzibero* ſententiam non muto; ſed omnino placuit lepidiſſima illa tua, & nihil illi profutura unquam defenſio. Erras vero, ſi quid praeter ſalem & menſam, aut eo animo a me dictum quicquam reris. Amicitiam noſtram & Jovem hoſpitalem teſtor, nunquam me ſciviſſe inter illos ullo gradu quenquam ad te pertinere. Imo etiamnum nihilo certior ſum: niſi *La-*

cium illum extra pellem ſuam mihi conſtituere videris, ſub qua ego ſemper *Vinnium* latuiſſe credidi, & a plurimis mihi perſuaſum habui. Noli tamen propterea me incomitiari. Caeterum quod de *Salmaſio* melius, quam iſtis omnibus ſentiam, vehementer nimis decipior, ſi non in eo etiam tu mecum ὁμοψηφίζεις. De Phoenice illa nihil dico; quae non minus omnium judicio, & meo etiam, excellit, quam deplumator ille operam perdidiſſe in deplumatione ejus cenſendus eſt. Quid tamen ad hanc cuculus aliquis, aut id genus alii? Non ita argumentantur cati homines; ut vitulum qui ſuſtulerit, bovem ferat: qui leporem aut ovem vicerit, leone etiam validior exiſtimetur. Melius itaque & tu, ſi ſapis, de amicis tuis opinare. De novatoribus illis, quos dicis, plurimi hic & ibi, inter quos agis, ſunt qui aliter judicant. Non homines, ſed res ipſae conſiderandae. Corrigere itaque antiqua, quae longo abuſu a veritate deflexerunt, omnino licet. Vide ea, quae Tertullianus, Arnobius, Minutius, & alii pro novatione, quae illis objiciebatur, religionis, & quae reformationis nuperae autores & defenſores in pari cauſa calumniatoribus ſuis oppoſuerunt: eadem videbis argumenta in omni dogmatum correctione militare. Sed ſuper eo non eſt, mi Heinſi, quod contendamus. Tranſeat illa qualiſcunque tibi viſa eſt ſuſpicio, & ſerio mecum in gratiam redi, qui totus amore tui ardeo, ſi ſincere vis me loqui. Abſit omnis verborum fucus, quae, ubi deficit aliquid conſummandae amicitiae, in complimentum vulgo invicem obtrudi ſolent. Perge itaque amare, quod facis hactenus, & illibato affectu proſequere tuum ex omni animo Janum Vlitium. De Angliae ſtatu nihil praeter debitum ſollicitus ſum; multo minus nunciorum, qui facta infectaque ad ſatiem nobis cotidie narrant, ſectator. Odi iſtud hominum genus, bilingue, duplex, turbatores univerſorum commerciorum, & rerum publicarum. Quare etiam ut meo exemplo ab illis caveas moneo. Latet anguis. *Gronovius* prole maſcula auctus, ut ſcis, quam ego, ne neſcias, ſuſcepi a baptiſmate, ſalutari te voluit, & in memoriam tibi revocari, quae in Livio Petaviano & Regio inſpicienda mandaverat, ut inſpiceres. Sed, ohe! jam ad patinas. Vale, Deliciae meae, Heinſiade εὐγενέστατε; & hem tibi ter, ter etiam *Liſae* tuae, quicquid eſt: ἄμυσι, nequid fallare.

EPISTOLA X.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Pariſiis.

QUod hactenus ad te ſcribere diſtulerimus *Wallius* & ego (quanquam elegantiſſima tua Elegia in venerationem tui toti proclives redditi) ipſe tibi impputa, mi Heinſi, qui Italici itineris ſcrupulum nihil tale ſperantibus injecisti, quaſi jamjam eo abripereris. Quid namque reſtabat miſeris, niſi ut ſolemnibus votis & precibus pro ſalute tua ſuſceptis (de qua ſolicitos nos reddideras

ras ſummopere, ne coeli ſolique ac ſali mutatione turbaretur) abeuntem potius comitaremur, quam Pariſiis abſentem compellaremus? Jam vero, ut ex *Brunone*, qui Parenti tuo apud *Graſwinckelium* diverſam longe a tua ſententiam pronuncianti affuit nuper, intellexi non ita diis viſum ſuperis, lubens ac laetior aliquanto ad literarium hoc noſtrum colloquium redeo. Et primum de exemplarium diſtributione gratias tibi ago, quam pote, maximas; & quod mandati, quaſi id exceſſiſſes, reus fieri anxie nimis vereri videris, eo nomine ſecurum te eſſe jubeo. Tum quod *Sengibero* ea, quae Andegavenſibus deſtinaveram, commiſeris, perquam opportuna occaſione uſus es, ut & duplici illum damno mactares, & dupliciter mihi ſatisfaceres: quia ſic & opera ſua, & mutuo illo (quod vere alienabitur, ſiquidem ita vult) mihi tenetur. Caeterum rogo, ut iterum, vel, ſi forte ab incommendato tantum negotii obtrudi potuit, jam ſaltem me ei commendes. Nam ſi ob ea, quae nuper tibi ſuper ejus cum *Salmaſio* contentione in aurem dicta volui, me homini iratum, atque adeo id fieri nolle putaſti, nae tu, quae joco dicta ſunt, peſſime interpretatus es. Ampliſſimis *Sarravio* etiam ac *Petavio* iterum atque iterum commenda, & quod tanta expectatione fruſtratus illos ſim, quantum debet ob libelli tenuitatem & inficetias, quem non talem expectaverant, etiam atque etiam excuſa. R. P. *Merſennum* cum accedes, ab eo ſaluta, qui *Beverovicii* literas cum libello ejus de Calculo, ante fere quadriennium ipſi tradidit, tumque aliquoties reviſens modo Bibliothecam inſpexit illo duce, modo Muſicen docentem audivit. Nam a nomine vix puto me cognoſcet: quia id, quod ſcribo, non *Vlitium*, ſed *Ulitium* τετρασύλλαβον pronunciant Galli: quod autem ore profabar, alii *Welit*, vel *Velit*; nonnulli *Hulit* vel *Vulit* ſcribebant. Eodem errore quo *Kinſchotium*, dixere & ſcripſere *Quinxotium*, quaſi cognominem Fabulatoris Hiſpanici, vulgo notiſſimi, cognomento Manicati. Noſter ille Monaſterii ſerio ac ſedulo Pacificis Dominis ſuis, qui hactenus ſalutant tantum & ſalutantur, operam navat, & rerum, quae illic agitantur, ſalutationumque illarum ſeptiduanas nobis Ephemerides concinnat, ac tranſmittit. Quales ſiquidem & tu requiris, ab eo petas malim, quam ut me negligentiae accuſes, quod de morbo Principis, quaſi non ipſa hiems perpetuus illi morbus eſſet, certiorem te non reddiderim, atque ea ſane tam acris nunc eſt, ut nulla hoc ſaeculo, citraque viventium memoriam par fuerit: fortean nec illa, quae in Kalendario annotatur ad annum CIↃIↃXIII. gelu ſuo maris aeſtuaria aliquot occupaſſe. Quod enim nunc eſt frigus, quo omnia Germaniae flumina, ne Danubio quidem excepto, uſque ab fontibus ſuis conſiſtunt, adeo durabilius & vehementius eſt, ut tota maris noſtri ora glacie praetexta ſit: quae in ſpeciem aggeris ita excrevit, ut tanquam obice facto nec appelli nec deduci lembi poſſint, niſi validiſſimis ferramentis & labore maximo diſſipetur. Ita & fori noſtri piſcarii celebritas jacet, & ſalſamentariorum commercia frigent per omnem fere Bataviam. Ceſpitibus & ſtipitibus res ſtrenue agitur: ſed & horum cum inopia caritas in dies creſcit: quam ego quidem non moror

Dum meus aſſiduo luceat igne focus;

Sed illi, quibus quotidiana eleemoſyna producit vitam ad miſeriam, impatientiſſime ferunt tam diutinum frigus, & duplex diſpendium etiam ejus, quod non niſi precario habent. Καὶ ταῦτα δὴ μὲν ταῦτα. Ut eo, unde abii, revertar, quam putas opportunum mihi aut commodum tam frigido coelo auras & rumores hominum captare, ut tibi nihil tale quid ſentienti frigida manu & calamo gelato tranſcribam? *Wallius* vel a tota ſcriptione excuſari jam poſſe confidit: mihi apud te venia nulla ſit, niſi ex lubitu tuo totus obrigeam? Nam quantillum id erat, quod diem & conſulem non aſſcripſerim, qui nec mei forſan ad ecſtaſin uſque frigentis tum meminerim? Bona verba, quaeſo, mi Heinſi, & expiare me hoc piaculum aliquando ſine. Imo vel jam, ne iterum quid committam, ea tibi narrabo, quae foris ad meas aures intra privatos parietes agentis advolarunt. Principem Guilhelmum Gallias cogitaſſe, praetentu inaugurationis ſuae, qua Arauſionibus initiandus eſſet, animo revera apud Pariſios Bacchanalia, quae inſtant, libere celebrandi. Quod cum Proceribus inoluiſſet, quorum arbitrio negotium hoc permiſerat Pater Patriae, non tantum inſtitutum improbarunt, ſed & Patri idem haud dubie meditanti perſuaſerunt. Ne itaque totus propoſito ſuo excideret, eo quod ex conjectura mea intellexti, idem hic abſolvere decrevit, omne genus choraularum & ſaltatorum convocando, qui proximis feriis in tot conciones, quibus e ſuggeſtu quotidie in Aulicos furores invehuntur Theologi, ſplendidiſſime debacchabuntur. Unus ex illis noſtratibus miſterii Evangelici miniſtris non ita diu pro concione agitavit, cum Idololatris pacem non ineundam eſſe, & Aſam ideo Pedibus aegrotaſſe, ἐν Θαλλεπτίῳ. lib. I. cap. XVI. Quod non ita Pater Auriacus, quaſi ad ſe pertineret, podagra affectiſſimum accepit, quam Gallorum reſidens Legatus apud Ordines queſtus eſt, contra conventionem publicam id intentatum. Illi ergo coram adeſſe juſſerunt, reprehenſumque dimiſerunt arte oratoria male uſum Technaeum noſtrum. *Gronovio*, quod volebas, ſignificavi. Is proxime VII. viris ad Negotium Pacis Legatis Daventria Monaſterium diſcedentibus προπεμπτικὸν proſa oratione ſcripſit. *Claudius* noſter praeter geminum Militiae opus, quod utraque lingua cuditur, etiam aliud quid ἱστορικὸν meditari dicitur. Vereor ne is homo ad ingenium redeat, & vel *Cypriano*, vel *Singiberi* libro, antequam prodeat, anticipatorie reſpondeat. Item illud Mauritiados opus, quod dudum apud te memini vidiſſe, in lucem prodit, a Lamaerio cubitum longis literis in foliis integris excuſum, tabuliſque aeri inciſis non paucis nec vulgaribus, quarum archetypa in atrio Mauritii Comitis oſtenduntur, ſplendide ornatum, ne pretium operae deſit, aut materiae opus. Ipſe φιλαυτότατος [1] author ampliſſima, quod ajunt, in forma palliatus frontem operis ſui occupat, tanto Elogio mactatus, ut vel Maro ei poſſit invidere, vel parciori contentus eſſe, in cujus aemulationem XII. Libros auguſtiſſimo numero clauſit. Quare mirum videri non debet, tanto Heroi miſerum & plagoſum Priſcianum impune toties vapulare; ut cum primam in *propitius* producit, in *flagitat* corripit, & ultimam in *Iber*, quanquam hoc ego ferre poteram;

1 *Franciſcus Planta* qui *Santras* nomine in ſaturnalitio Luſu Heinſii eſt nobilitatus.

Digitized by Google

teram; niſi *Bruno* id inter plura alia annotaſſet, quem recenſioni ille praefecit; poſtquam ſero reſcivit, Patrem tuum aliosque viros poëtas, quibus legendum commiſerat, veritatis odio obſequium praetuliſſe. Idem ille ὁ δεῖνα in Lauro Hulſtica, non exiguo poëmate, eadem autoritate primam in *detur* bis corripuit, ne qua ſcilicet mora etiam in re fieret, quia bis dat qui cito dat. Non aliter ſane ac ille, qui ut legendo

Venit ad Euphratem ſubitoque exterritus haeſit
Ut cito tranſiret corripuit fluvium.

Secunda puta in *Euphrate* correpta. Fruſtra tamen id expectat etiamnum. Et Princeps, quanquam prolixiſſime de ſe meritum, parco admodum praemio, verboſitatemque ejus compenſavit; centum nempe florenis non numeratae ſed promiſſae tantum pecuniae; quantum & *Brunoni* & *Boyo* addictum: *Kinſchotio* triens additus: *Thyſio*, & ineptiſſimo omnium declamatori, qui ſe Regium vatem jactat, alterum tantum: *Barlaeo*, ſolitum & annuum fere ſtipendium, trecenti. Sunt & alii, quos non memini, aut non novi, minorum gentium Panegyriſtae, an Panagyrtae dicam? Feraciſſima enim mendicabulorum haec noſtra tempeſtas. Prodiit hauddudum *Valeriani Sigiſmundi Rozzen*, Theologi & nobilis Poloni (de ſe ſi creditur ipſi) *Aſtra inextincta coeli Batavorum*, horribilis liber, quem potius fuerat δόμον εἰς Ἀΐδαο περῆσαι; niſi ventri authoris, cui fame alias pereundum erat, ita unice conſultum videbatur. In eo ille multos laude indigniſſimos eximie laudavit; alios, qui potiſſimum merebantur, aut parce admodum, aut omnino praeteriit; nec Latine, ſed Barbare mihi loqui videtur. Ignatii Epiſtolae a *Voſſio* propediem edentur, ὡς αὐτὸς ἔφα. Ego de Antichriſto novam opinionem & diverſam fere a reliquis, qui hodie id agunt, procudo, & totus in SS. Patrum lectione ſum. Eadem opera Idololatriae tam Gentilis, quam Papalis, originem ac progreſſum oſtendere laboro, nova prorſus methodo. Nimirum illam ex ceremoniis Judaicis autore Diabolo, eodemque Antichriſto, propagatam, & a Gentilibus iterum ad Chriſtianos tranſcriptam. Longa eſt narratio, longae ambages. Verbum itaque non addam, praeter ſolemne illud, Vale, Heinſi, decus meum, Praeſtantiſſime, & amare me perſevera Tuum ἐκ παντὸς Vlitium. Dabam raptim, frigida manu, quanquam ſolvente ſe gelu. III. Kal. Febr. CIↃIↃCXLVI. Hagae.

EPISTOLA XI.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Pariſiis.

ORbis delicium. Nae tu brevi reſponſo literarum mearum odioſae prolixitati abunde reſpondiſti, & paucis plura, quam ego, immanibus verborum periodis, complexus es. Quanquam eſt iterum quod cauſari poſſim, ne ſcriptione avocer a neceſſitatibus meis, nolo tamen abſque auſpiciis noſtris & pre-

Digitized by Google

cibus votivis iter illud tam inexpectatum aggrediare, neque votis incomitatus Italiam accedas. Quod itaque felix tibi, fauſtumque tuis; & reipublicae noſtrae ſalutare ſit, maxime literariae illi, quae totam in te uno nunc ſpem fovet, *I ſequere Italiam ventis.* Patavium ubi adveneris, memineris promiſſi, quo mire me deſideriumque noſtrum excitaſti. Bononiam vero poſtquam transiveris, noli S. Salvatoris coenobium vel mea cauſa illuſtratum praeterabire, in quo Nemeſiani liber de Aucupio jam olim reconditus aſſervatur, ſiquid [1] *Geſnero* ita in Bibliotheca ſua tradenti fidei tribuendum. Sin migraverit inde, facili negotio inquirere poteris, quo tranſlatus ſit. Age, nobiliſſime Heinſi, & heic patriam tuam agnoſce, & famam auſpicare, quae inibi patriis remigiis dudum tibi praevelificatur. Euge, optime merito nihil alienae commendationis ad amorem, quiqui illic vigent, bonorum hominum conciliandum opus eſt. Tuo vel nomine vel nominis praevio rumuſculo rigidiſſima Bibliothecarum clauſtra ipſemet reſerabis. Quid vero illam Venerem tuam, quam proſtitutam aliquando tandem gaudemus, ut publici juris non ſcortum, ſed corculum fiat, loquar? Nae tu ſapis, qui Italorum libidini ſic ſerio te applicas. Nos interim Junonem Lucinam invocabimus, ſed domeſticam, quae iterum proſpera nobis fuit, ut parienti parentique ſubveniat. *Brunonem* parum abfuit quin hodie ad officium erga te reduxiſſem: rediturum brevi, non dubito. Ita amneſtiam dolet, poenitetque incogitantiae. *Kinſchotio* etiam hodie ſalutem a te mandabo. Salutat ille & te. Sed illi Pacifici, non pacem, ſed monſtri aliquid alunt. Proximo heptiduo & nos hîc ſtrenue bacchabimur, ut vicem illis reddamus, qui paci publico ludibrio inſultarunt. Scis quid rei actum ſit in natalitiis Dunenſis Comitis. Intervenit ſcribenti *Wallius*, & ut apud te intercederem de negligentia ſua ſalute plurimum dicta voluit, niſi forte citius hinc dimiſſus ſcriptioni veſpertinae (quod tamen myopi ſalubre non fuerit) vacabit. Vale ergo, & plurimum Vale, Heinſi praeſtantiſſime, ac ſpatio illo, quo a nobis porro divideris, metire affectum, quo nunquam vel latum unguem a te abſcedit. Hagae XXVII. Febr. ſive pridie Kal. Martias CIƆIƆCXLVI.

1 Rectius, in Epitome aucta per *Simlerum* & *Friſium* dixiſſet. Fragmentum, ſed ſparſum, edidit Vlitius poſt Nemeſiani Cynegeticon *pag.* 34. Ridicule vero hunc *Olympium Nemeſianum* in duos Poëtas diviſit *Clericus*, in Arte Critica cap. 2. ubi commendat Eclogas *Olympii* & *Nemeſiani*: quod neſcio cur memoriae vel calami lapſu accidiſſe credat *Cl. Fabricius*, cum ſequentia verba de duobus eum ſerio agere oſtendant, & pag. ſeq. repetat idem ignorantiae ſpecimen, cum *Janum Vlitium* edidiſſe *Gratium cum Olympio & Nemeſiano* ſcribat, quos ego ad eum uſque diem Criticum illum inſpexiſſe numquam puto, ſed ex indice aliquo noviſſe.

EPI-

EPISTOLA XII.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Pariſios.

ORbis deliciae politioris. Binis tuis quod ſimul reſpondeam, iter Amſtelodamenſe effecit; cui acceſſit biduum, quod popularibus tuis & penatibus, optimoque Parenti rediens impendi. Deus bone! quam volupe mihi fuit ipſum te quaſi praeſentem recordari, ubi in ore tot illuſtrium animarum, quas cubiculum iſtud habet, apud optimum ſenem de amicitiae noſtrae incunabulis, & aeterno vinculo non ſicco ore teſtari licuit. Aderant affinis *Goeſius*, & comes meus *Richterus*, ſi fando id forte tuas pervenit ad aures amiciſſimi ac ſtudioſiſſimi hominis nomen. Ibi de ſumma republica non deparcus, nec temere divulgandus ſermo. Multa ſuper foedere & conjugio inter Gallicum Puerum & Infantem Hiſpanicam, ſalute noſtra dotandam, ac mira in pernegando conatum ſuum Gallorum pertinacia: multa item de reditu Legatorum, & *Eſtradae* legatione: ſuper te vero ac itinere illo, quod moliris, quamplurima ac ſummo affectu egimus, quaſi de ſalute tua in medium conſulendi. Audivimus etiam ea, quae pudor tuus ex aliis quam ex te audiri maluit: ſcilicet quo honore apud utriuſque ordinis praecipuos viros exceptus ſis. Nihil non lubenter accepimus, quod ſummam exiſtimationem tibi conciliare videbatur. De itinere tamen ſubdubitatum, an aeque proſpera fama te ad Italos ſecutura ſit, & an non melior virtus ſit partam tueri, quam hac deſerta novam quaerere. Viſus eſt (ut pace tua dicam) non ita ex animi ſui ſententia, quam ad deſiderium tuum votis tuis ſubſcripſiſſe amantiſſimus tui Pater, ſubſcripſit tamen. Ergo, quaſi eo indigeres, ac noſtri res arbitrii eſſet, aſſenſimus & nos, & quod felix fauſtumque ſit, more majorum litantes, vovimus unanimiter, atque ita diſceſſimus. Poſtridie ubi domum redeo, ſiniſtro de *Kinſchotii* noſtri deſperata propemodum valetudine rumore primum adveniens percellor, patremque fere conclamantem de unico haerede invenio. Revera aeger erat, & duobus medicis jam commiſſus: ſed acceſſerat rumor jam diem obiiſſe; ipſo tabellario id Monaſterii percrebuiſſe referente. Dum angimur, dum fletur, ſupervenit alter cum ipſius literis ad Patrem, ad *Wallium*, ad *Brunonem* (nam & hic pro me ſcripſerat) ad me, & hiſce, quas vides, ad te mihi commiſſis. Salva res eſt; convaluit, aut ſaltem convaleſcit. Tu tamen tutius ac ſimul timere amico noſtro & tam caro capiti, ſimul gratulari poteris. Sed jam literas tuas repeto. Quae ad *Gronovium* mandaſti, perſcripſi heri. Exemplaria Poëmatum tuorum, quibus ventos ſecundos precamur, cum appulerint, (quanquam deſideria noſtra morantur) ex periculo recitandis nominibus reddi curabo. Etiam *Brunoni*, quia ita ſedet ſententia, quod reliquum erit, puta reſtim & ſegeſtria, ex aſſe relinquam, ne quid incurioſius mandatorum tuorum exe-

executor cenſear. De Epigrammatis in Papam, gratias habeo. Recitavi heri ea apud Ill. *Boſwellium* praeſente *Jardinio* meo, abſque quo fuiſſet nihil intellexiſſemus: ſed etiamnum interprete meliore opus eſt nobis; utque tu is eſſes, rogatum te voluit ὁ δεῖνα, utque adderes tertium, ſi vacat. Salutavit te uterque quam humaniſſime. Quod tamen apud hunc profeſſus ſum [1] *Gaulminum* pro authore haberi, id mihi ne ſuccenſeas, rogo. Muto dictum puta. Addebat ipſe credibile videri, quo idem ante xv, aut amplius, annos verſus admodum virulentos & ſatyricos publicarit, quos editioni Erotici cujusdam Graeco-Barbari autoris adjecerit. Quod de Nemeſiani ἰξευτικοῖς & Calpurnio promittis, pergratum feceris. Cogita & de Demetrii Conſtantinopolitae κυνηγετικοῖς, quae me nondum potuiſſe videre conqueſtus ſum in Comm. II. pag. 364. ſed tandem nactus ſum ex Editione Pariſienſi. Si terra Italiam petis, aut ſaltem Tiguro redis, quaere ibi in Bibliotheca publica, quae in pontis limine lacum proſpicit, Gratii &c. editionem [2] Tigurinam, & a quo ad quod exemplar procuſa ſit. Nam Profeſſor ille, ad quem cum *Kinſchotio* nuper ea de re ſcripſeram (qui literas tibi Lugdunum curandas commiſit, nec neglexiſſe te confido) nondum reſpondit. Nomen excidit, ſed tu fortaſſe meminiſti. Scripſeram & ad *Taubmannum*, qui ibi concionator eſt: neque is reſpondit. Quam Opinionem de ea Editione in Proleg. ad Gratium habui, vereor ut me deceperit. Vale, φίλτατον κάρα, & diis ducentibus i atque redi. Dabam ὡς ὠκίστα, x. Kal. Aprileis, CIƆIƆCXLVI. Hagae.

1 Vide Henſii Epiſt. ad Gronovium cxxxv.

2 Hanc prodiiſſe A. MDXXXVII. dicit *Barthius* ad Nemeſ. Eclog. I. vs. 67. & paſſim in notis eam laudat, ſed ſuſpectam ſibi Barthii fidem oſtendit Vlitius in Prolegomenis p. 87.

EPISTOLA XIII.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Venetias.

ETiamne in Galliis haeres, Heinſi Suaviſſime, quem dudum Venetiis compellavi? Ita juſſeras. Quamdiu ſit, recte neſcio. Computo tuo inſtitiſſe me certe ſcio. Et jam totum menſem Bredae ago cum univerſa familia & domo mea. Interim afferuntur tuae Lugduno VIII. Maji in procinctu datae. Poëmata tua an appulerint ignoro. Curabo tamen, abſente me, commode per alium diſtribui. Nondum enim domuitionem cogitat animus noſter, qui mire loci hujus genio & ruris vicini deliciis capitur. Accedit totius aulae & ordinum generalium, & quicquid eſt in patria noſtra domi militiaeque majorum gentium, in eundem locum confluxus. Nunquam tanto hominum coetu Breda ſuperbuit, quam hoc ipſo tempore. Quicquid agendum erit (de quo per compendium ab iis, qui huc ex omnium ordinum conſeſſu ad hoc delegati ſunt, deliberabitur) haec ipſa belli paciſque ſedes futura eſt. De Pace ut

melius

Digitized by Google

melius ſperemus, ſuadent plurima. Nuncii ex Brabantia, & ipſa Hiſpania continui. Brabantinorum praeſidiorum, quae nobis objici ſolebant, evacuatio, & univerſa eorum vis in Gallos converſa. [1] Academiae in hac urbe, ſive Collegii Auriaci (quia Principe autore & inſtitutore) erectio. Profeſſores quinque electi, praeſentes, & brevi inaugurandi.

I. *Reneſſius* Paſt. hujus Eccl. Theol. Prof. & praeſes Coll. Aur. futurus.

II. *Broſterhuſius*, Botanices, & Gr. Linguae Prof.

III. *Kyperus* Med. Prof. & Math.

IV. *Philemon* Hiſtor. & Juris Prof.

V. Ignotus mihi Philoſophus. Inaugurationem, quae proximo menſe fiet, praecedet biduum Supplicationis. Quae omnia retro caderent, aut ſucceſſu felici ſaltem carerent, ſi ipſa urbs porro tanto praeſidio, ut hactenus, occupanda eſſet: puta cohortibus minimum quinquaginta, id eſt, hominum millibus quatuor. Non bene enim conveniunt in eadem ſede armorum & literarum ſtudia. Atque hîc quidem Literariae rei ſtatus, quem neceſſario ſequitur publicae rei reſtitutio, & ſecuritas. Quae, me judice, non procedet, niſi invito Gallo, qui mire ad omnem noſtrorum capitum conjunctionem ringitur, & nodum in ſcirpo quaeri jubet. Quos ego! ſed motos praeſtat componere fluctus. Quamdiu enim in tot bellorum oceano verſamur? Nunc ad ſummam res redacta eſt. Aut nunc ſemel quieſcemus, aut nunquam. Auriacus Pater bene ſe, pro aetate & afflictu corporis, habet. Utitur utroque *Zulichemio* ſecretorum miniſtris. Excitavit nuper omnium indignationem foedum [2] *Philippi* Bohemiae Principis & Venetorum Imp. deſignati facinus, quo *Eſpinoeum* in ipſo foro & mero die propria manu obtruncavit, fugientem & inermem armatus, ſolum auxilio ſociorum ad id aſſumpto & miniſtrorum ſeptus, ſceleris participum; inopinum inſidiator. Advenit huc Patrocinatum reo, Domino ſuo, cui a ſecretis & conſiliis futurus erat in Expeditione Cretenſi, *Petrus Grotius*: ſed fruſtra praeoccupatos abominatione omnium animos tentat. Galli quinquaginta, hauſto in id vino, ſanguinis ſingulorum guttis aliquot mixto, in vindictam quovis loco modoque peragendam conjuraverunt. Non dubito, quin in Angliam transfretaturus ſit reus, infelicis domus infeliciſſimum incrementum an excrementum dicam? Quid agat *Kinſchotius*, ex ipſo malim reſciſcas. Bene valere, proxime ſignificavit in iis, quas XV. Kal. Junias Monaſterio ad me dedit. Galli Cortracum preſſo pede obſident, fruſtra aliquoties obſiſtente Hiſpano. Urbs, quantumvis valida, & bis mille hominum praeſidio munita, non ultra octiduum putatur poſſe defendi. Hinc illis prona via Gandavum erit. Ego eventum conſiliorum hic praeſtolabor: ut, ſi induciae concedantur, Antverpienſes & Bruxellanos amicos reviſam. Si bellum continuatur, Antverpiae ob-

1 Vide Aitzemae lib. XXVI. principio, ubi & *Tauberus* ſive potius *Dauberus* Juris Profeſſor, *Bernius* & *Rouwſius* Philoſophiae memorantur Profeſſores. Caruit vero ſucceſſu hoc Gymnaſium, & brevi dilapſi, qui ſtudiis operam dabant.

2 Aitzema hanc caedem narrat libro XXVI. ſed tacito *Philippi* Principis nomine.

obſidio interſim, de quo non dubitatur. Exercitus omnis brevi hîc futurus eſt, ut, quam perſuaderi ſibi non patiuntur, extorqueamus miſeris conditionem. Tu interim quid agis? quo vadis? Romam? non puto. Nec Venetorum turbae te forſan delectant. Paduae vel Bononiae haerebis potius. Tum, quid promiſeris mihi, cogita. Literas tuas Hagam optime deſtinabis, quia certius. Has Antverpia tamen accipies. Sed neſcio quamdiu hîc ſubſiſtam. Vale, praeſtantiſſime Heinſi, & cura ſalutem maxime. Saluto te oſculatim. Quid *Schoppius* agat, fac ſciam; Quid Papales copiae, & quibus adjutoribus. Dabam raptim (quia in antiquam illam Abiegnam ſilvam feſtinabam) Bredae III. Kal. Quintil. A. S. N. CIↃIↃCXLVI.

EPISTOLA XIV.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Florentiam.

UNicas tuas, poſtquam Lugduno abiiſti, nec uno exaratas tempore, Kal. Novembris, Florentia accepi, Heros ἀμϐδηλίσαντι. Non exprobro tibi incuriam; ſed mihi gratulor, de reſtituta valetudine tua citius, quam de morbo, nuncium habuiſſe. Quanquam ſemper de inſtituto iſthoc mali aliquid praeſagiit animus: idque tibi nondum ad id procincto ſignificare memini. Sed cum patris voluntati tui jam derogatum eſſet, leve erat meum ſpernere conſilium. *Rheimſius*, quo duce gloriatus ſaepe es, nae ille malam praeivit ſemitam. Benerte, quod recta aberrantem deſerueris, etſi parum audio abfuiſſe ut ſequereris. Non placebat moleſtus ille per Alpinas regiones tranſitus, aëris intemperantia, & coeli, aeſtatisque inclementia: tum periculoſa valetudinario profectio, ac iſtius orae linguaeque imperito incommoda hoſpitia. Gaudeo tamen, tibique gratulor, vel nobis invitis, id tibi alia via, tui ex animi ſententia, optime ſucceſſiſſe. Ea gratia hos effudi Phaleucos. Vides quanto affectuum aeſtu modo huc, modo illuc abreptus fuerim. Parum mihi ſatisfacere videbar, niſi idem, in quo exprimere me & tibi probare volebam maxime, bis terque more meo repeterem. Multa etiam deſcribenti acciderunt, ut ſolet, quae prioribus etiamſi nihil meliora eſſent, tamen ἀκμὴν ſuam urgent, & momentanea, ut ita dicam, allubentia judicium corrigentis turbant. Ita nata haec tibi Phaleucorum Farrago, corniculae inſtar Aeſopicae aliorum plumis undiquaque adornata. Nec quicquam de ea addo, ne commendare tibi potius, quam excuſare, videar. Affectum tu modo boni conſule. Nunc ad tuas reſpondeo. *Gronovius* brevi hîc erit, curarum ſecundarum in Livium excudendum volumen adferens. *Salmaſius*, poſt librum de Tranſſubſtantiatione, vel militat, vel mutuatur toties recoctam cramben. *Wallius* promiſerat ſuas meis juncturum ſe, ſed vadimonium deſeruit, Delphos profectus. *Bruno* proxime meo hortatu ad officium rediturus eſt: nolit enim munere tuo carendo hanc

Digitized by Google

hanc otioſitatem penſare. Parens tuus nobis exemplaria tua diſtribuit. Gratias habeo maximas. *Viquefortius* heros negat ſe ullas ab *Iſaaco* literas ad te habuiſſe : ſed hauddubie Fratri traditas exiſtimabat, qui Amſtelodami agit. Publica *Kinſchotius* docebit, cujus manibus haec tibi mittenda ſunt. Vale, mi anime, & hoc ſedulo cura, ut angore nos liberes. Si enim me amas, ſaepius reſcribe. Dabam curſim x. die Septembris CIↃIↃCXLVI.

AD NICOLAUM HEINSIUM,

cum, incerta valetudine profectus, Florentiam ſalvus adveniſſet,

FARRAGO PHALEUCIA.

HEINSI, *Caſtalidum chori ſacerdos,*
Sincerae columen Latinitatis,
Proles unica maximi Parentum;
Nunc deſiderium dolorque ſummus
Optimi ſenis, optimi Parentis,
Ac tot, quotquot habes, amiculorum:
Quis te nam furor abſtulit, domosque
Ignotas petere, & procul remotam
Cedentemque retro magis magisque
Juſſit Italiam ſequi per undas?
Quaenam tanta agitat tuae ſalutis
Deſperatio te, malusque morbus,
Ipſo vel Jove non probante, anheli
Iras ſpernere ut audeas Leonis,
Veſanique ruens Canis per ora
Fluctus ſcindere cogites Etruſcos?
Nulla te rabies furentis Auſtri,
Nullus te rabidae furor procellae,
Nec tot naufraga ſaxa, uberisque
Colles acriter imminentis Afri
Nullus te potuit metus morari?
Atque omnem ſpeciem periculorum
Rides in mediis protervus undis,
Securusque jaces utramque in aurem?
Ecquod robur & aes triplex chalybsque
Circa pectus erat tibi, caducam
Cum dares pelago ratem minaci?
Infames ſcopulosque, tot Charybdes,
Nec quovis ſcopulo minora monſtra
Siccis heu! poteras videre ocellis?
Non te cautibus aſperis inhorrens,
Multos parturiente monte in annos,
Caucaſus genuit, nec efferato
Hyrcana ubere tigris educavit.
Tantae at molis erat, Beate Myſtes,
Ah! longis quoties petita votis
Antiquae Heſperiae ſubire regna.
Tantae molis erat, laborioſum
Tritarum pretiumque ſemitarum,
Romam, maxima qua fuit jacetque,
Et qua nunc ſupereſt, videre Romam.
In fatis erat hoc tuis, ut ULTRA
PLUS *ſemper ſequerere, quo praeivit*
Ingens gloria nominis paterni,
Atque illam pede quo pari ſecuta eſt
Praecox fama tuae Eruditionis.
Quae natalitios lares relinquens,
Et longe Batavis citata ab oris.
Totum ſedula permeavit orbem,
Magnasque ivit & exiit per urbes.
Illa & per medios diu Britannos,
Et Calcedonios in uſque fines,
Pictos perque Brigantas, atque Iernae
Infraenem populum, ultimamque Thulen
Nequaquam tacitis vagata linguis
Illuſtre hoſpitium tibi paravit.
Illinc cum propere nimis profectus
Totum te eriperes meis Britannis,

Invitumque relinqueres ſodalem,
Extremas eadem magiſtra rupes,
Vix tantum tua vela non ſequentes,
Formoſam docuit ſonare Liſen,
Liſen Heinſiadae intimam medullam,
Liſen ter referente utrimque ripa.
Hinc tum praevia (dum venire ceſſas,
Et mavis calidos natare fontes,
Quam vel caeruleum vehi per altum)
Pinna trans freta celſiore vecta,
Et coelo caput inſerens, ad almam,
Quae nunc Aonides tuas dicavit
Victurae genio perennitatis,
Optato appulit Univerſitatem.
Heic quamvis poterat, probante coepta
Summorum quoque calculo virorum,
Aeternum tibi conſecrare nomen,
PLUS ULTRA *nihilominus cucurrit,*
Totque emenſa ſoli ſalique tractus,
Ut vix ſe tulit arduas per Alpes,
Primis Auſonas attigitque plantis,
Prorſus, pene-tot-inſularum ocellum,
Natalem tibi, Quinte, Sirmionem,
Atque iſtos Saliſubſulos Colonos,
Ac magni Patavina tecta LivI
Ala remige praepes ut reliquit,
Detorſit Venetos ad uſque curſum;
Hos ut multiplici repleret ore,
Te jam nominis, aeſtimationis,
Et virtutis imaginem paternae,
Haeredem genitoris univerſi,
Adventare procul, cui ſupremos
Tranſcribant titulos, paremque cultum,
Totque inſignia caerimoniarum,
Quot Divus dare poſſet ipſe Marcus.
His dictis Medicaea regna, & altam
Supremi Ducis advolavit arcem,
Certum Caſtaliis diis aſylum,
Certam Romuleis domum Camaenis.
Heic faſtigia Fama anhela ſcandit,
Seque inter Medicaea condit aſtra.
Tu vero propiore Sole gaudes,
Tot curaſque moleſtiaſque laeto
Compenſas animo viae peractae
Magni Principis hoſpitalitate,
Nec durum reminiſceris cadurcum.
Heic tibi Criticen profeſſa Clio
Tot cimelia, totque verminoſo
Excuſſas pluteo ſchedas revolvit,
Per te luce frui ſereniore.
Inſigneſque notis Opimianis,
Cultores ſapientioris aevi,
Toto ſuppeditat ſinu libellos;
Tot volumina, totque codicillos,
Veras delicias tuae miniſtrans,
Felix Critice, curioſitati.
Heic tu mille colos araneorum,
Blattarumque colonias edacum,
Foedorum omne genus pediculorum,
Aevi incommoda, putidoſque vermes,
Plenos papilionibuſque nidos,
In praeceps ruere & perire cernas:
Ut tandem tuus ille Naſo, tandem,
(Qualem noſcere, qualem amare poſſit
Vatem poſt cineres ſuum Corinna)
Arcana redivivus arte Naſo
Siſtatur dominae patrocinanti:
Et quem ſaepe pari ſoles favore
Multa fingere lucubratione,
Relicto tibi Claudianus Orco
(Dum ſurdos Hymaenaeon ante poſtes,
Et dia ſonat inferos Camoena)
Tandem prodeat integer ſuuſque
Dignus hic labor Heinſio, ô Heinſi,
Dignus Heinſius unus hoc labore.
Sic te gloria ſtabit aeviterna;
Et lauru decorandus atque myrto,
Quod cives Latio ſuos reduxti,
Binis tempora civicis coronis
Cingeris, Pater ô Latinitatis,
Romani bone Soſpitator anni.
Sic te, ſic recinent tui clientes
Liſen Heinſiades, uterque, amores,
Liſes Heinſiaden ſuaeque vitam.
Hic Peluſiacum movendo plectrum,
Optatum tibi praecinens triumphum,

Dig-

Dignis grande epos intonabit orſis:
Alterno numeros trahens pede alter,
Non quales Tomos exulantis audiit,
Toto ad plectra gemente ſaepe Ponto,
Teſtes ah! nimiu ſonos doloris
Teſtes immeriti ſonos reatus:
Sed quibus coluit modis Amorem,
Et culti teneras Amoris artes;
Queis fictae potuit placere amicae,
Ac nequicquam inhiante janitore
Nocturnas toties fores fefellit:
His idem celebrabit Heinſianos
Vates imparibus modis amores,
Atque illam Paphia docebit arte
Argutum ut tibi cingulum relaxet,
Liſaeumque lubens ſinum repandat.
At tu jam nimium moraris, Heinſi,
Qui Liſen nimis ah! tuam moraris,
Liſen delicias tuas, ô Heinſi!
Quae nunc lacrimulis madens ocellos,
Nulla lumina vinciensque ſomno,
Heu! dulces Elegos fugacis Heinſi,
Solamen viduae unicum puellæ,
Triſtis lectitat, & modo ore hiulco,
Modo frigidulis premens papillis,
Nunc praeſens ſibi, nunc videtur abſens
Praeſentem modo baſiare in illis,
Abſentem modo te ſequi per auras;
Ah! longe nimis ah! relicta Liſe!
Saepe illam horrifico metu labantem
Ingens cura rapit periculorum,
Quae ſpernis temerarius, petiſque,
Imperterritus omnium viator.
Saepe & ne Italidas, leves puellas,
Se ſpretâ, levis appetas, inhorret,
Vixque irae moderans imaginoſa
Heinſi! vociferatur, at te, at omnes,
Quos jurare nimis mihi ſolebas,
Te perdant, maleſide, dii deaeque!
Ergon' illud agis, tuamque ludis
Ficto nomine literiſquë Liſen,
Æneae male dum patrocinaris,
Reſponſum miſerae & refers Eliſae?
Sic ſic, perfide, me valere juſſi,
Sic cum Sidonia perire Dido?
Si non flectere vota lacrimæque,
Non te ſollicitæ preces minaeque,
Nec triſtes poterant movere Dirae;
At, ſi cura tuae tibi ulla Liſes
Reſtat, nec ſibi vera ſenſit illa,
Sola te poterit movere Liſe.
Ergo flectere, flecte lora, amator,
Seu nunc Euganeum bibis Timavum,
Alpinaſque nives: (at abſtine illis,
Exemplo modo ſi ſapis doceri)
Seu celſam meditaris ire Romam,
J, felix, propero gradu, redique,
Et, quantum pote, duplicato greſſus.
Dulcem reſpice Patriam, ſenemque
Vultu, reſpice, quo refers, Parentem;
Qui nunc te, veniente ſole, ſolum,
Solum te que, abeunte luce, clamat.
Nos & te, Nicolāe, nos vocamus,
Et te Leida, Sororque te, tuiſque,
Heroum genus, invocat, Phylacter.
Te, te nunc toties mei vocarunt,
(Queis nullus modus, inquis, eſt) Phaleuci:
At te mox, iterumque te vocabunt,
Qualeſcunque vides, nihilque curas,
Saecli incommoda, peſſimi Phaleuci:
Donec incolumis mihi tuiſque,
Parenti ante alios, amiculæque,
Et ſodalibus, & piæ Sorori
Siſtaris, quaſi publice citatus,
Quo ſolet fugitiva turba duci.
Ohe! jam ſatis eſt, ohe! Phaleuci,
Ohe! plus ſatis eſt. Meis Phaleucis
Ergo hic terminus eſto, tu VALETO.

EXCUSATIO.

Cum neque quod nitidis Elegis contendere poſſem,
Heinſiade, nobis invida Muſa daret:

 Nec

Nec tua non grata venerarer munera mente,
Qua mihi das aliquo nomen habere loco,
Nomen ut aeterno noſtrum cum carmine vivat,
Et tecum fato ſtetque cadatque pari,
Hec ſaltem, numeris quia nam certemus inique,
Hæc tibi, ſed numero, qualiacunque damus.

ὁ αὐτὸς, ἀντεσχεδίασε,
de ſe ſi creditur ipſi.

EPISTOLA XV.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Florentiam aut Romam.

Quintum nunc ad te ſcribo, Amicorum Praeſtantiſſime, ex quo Italiam attigiſti: binas tantum inde a te accepi; quarum prioribus Kal. Auguſti datis, x. Septembris, addito etiam Phaleucio carmine, geminum reſponſum, alterum per Patrem, per *Kinſchotium* alterum, dedi; poſterioribus xxiii. Septembris ſcriptis, Kalendis Novembr. acceptis, nunc etiam reſpondeo. Querelae tuae, quae plus una pagina tibi fecerunt, vanae ſunt; jamdiu enim Poëmata tua accepimus, legimus, oſculati & admirati ſumus; quippe te & Heinſiano nomine digna; non tamen deſiderium noſtrum exſatiarunt magis; quam irritarunt. Plura ſcimus potuiſſe dari, & danda fuiſſe. Age, mi Heinſi, hoc age! *Vive memor lethi: ſed te prius eripe letho*; *Et meliore tui parte ſuperſtes* fac ſis. Ovidio tamen & quid debeas, memineris; quid & Claudiano; & pro iis omnium, qui ſe praeſtare ſtudent, votis. Sed Naſoni maxime omnium tandem, aliquando tandem, juſta & vota ſimul exolve. Audi, exaudi flebile vatis ebur; aſpice laceras manus, quas tibi tendit inops. At quantus ille futurus, ſi ſemel integer ſuique, nec tui nihilominus, juris prodierit. Fidem tuam teſtor, mi Heinſi, geniumque ſummi Poëtae, nihil me poſſe & faelicitati & perfectioni & amoenitati perfectiſſimi operum Metamorphoſeos contendere. Faſti etiam me valde capiunt, quia re etiam juvant antiquitatis ſtudioſum. Nec numeri, qui exilii amaritudinem ſapiant, ut illi Triſtium & de Ponto. Nuper admodum lectionem eorum repetii; tum & Kalendarium, quod in Paterna Edit. item accedit, examinavi. Nihil inconcinnius aut abſurdius. Omnia confuſa & alienis locis inſerta. Feſtorum ordinem, quorum gratia id aggrediebar, reſtitui: multa ſuperflua recidi: quae deerant, ſupplevi. Calculum paſſim emendavi. Summa, novum Kalendarium ex Faſtis confeci. Dum textum repetebam, egregie juvabant, quae pridem ex ore tuo excerpſiſſe memini. Eorum, quae olim partim, partim nunc quoque tentavi, en tibi ſpecilegium. Lib. ii. vs. 326. *Conditaque in pharetra tela minora ſua.* Imo, *minore.* Jocus eſt non inſolitus ingenioſiſſimo vati;

Digitized by Google

vati; ut ipſam pharetram Omphales minorem dicat telis Herculeis. Lib. III vs. 166. *Quae conſumatur partibus, una dies.* Omnino [1] *Conſummatur.* Atque ita puto alias Editiones habere. vs. 316. *Arbitrium eſt in ſua tecta Jovi.* Fateor; ſed cum de fulmine agatur, cur non, *tela?* Lib. IV. vs. 78. *Phryx prior in ſilvis facie ſpectabilis altis.* Scio perpetuum id ſilvis epitheton eſſe. Malim tamen, *Attis*, vel *Attys*; ut Metam. X. *Cybeleius Attys.* vs. 479.

Jamque Peloriaden, Lilybeaque, jamque Pachynon
Luſtrarat; terrae cornua prima ſuae.

Prima, poteſt eſſe, pro extrema; ut *altus*, pro profundo, & ſimilia. Vide, ſed vide, an non potius, *trina?* Ut paulo ante:

Terra tribus ſcopulis vaſtum procurrit in aequor.
Trinacris, a poſitu nomen adepta loci.

vs. 735. *Unda prius ſpargat, virgaque, verras humum.*
Unda non ſpargit, ſed ſpargitur. Lego:

Uda prius ſpargat, virgaque verrat humum.

Ut modo:

Udaque rorales laurea miſit aquas.

Et lib. V. 677.

Uda ſit hinc laurus: lauro ſparguntur ab uda Omnia. &c.

vs. 944. *Suſtulit immenſo ter jubar orbe ſuum.*
Lego, *Emenſo t. j. orbe.* Lib. V. vs. 149. Diſtinguo obiter:

Eſt moles nativa (loco res nomina facit)

vs. 466. *Uberaque expoſitis ille ferina dedit.*
Lego, *ulla ferina dedit.* Quae pluribus aſſerendum eſſet, ſi charta & tempus paterentur. Lib. VI. vs. 125. *Nil agis en, dixit: nam te* &c. Senſus poſtulat: *Nil agis; en, dixi, nam &c.* Praeceſſit enim ab ipſo Poëta, *Nil agis, Stulta*, &c. vs. 140. *horrenda ſtridere nocte ſolent.* Non placet, *horrendâ nocte*, conſtrui. An Graeciſmus? Sed quo illa caeſura, quanquam non inſolens Naſoni, cum evitari poſſit ſcribendo, *horrendum?* vs. 165. *de ſpina ſumitur alba.* Senſus requirit, *ſubditur*, vel tale quid. vs. 212. *Si titulos quaeris: Sylla probavit opus.* Non probo. Recitat tanquam ex titulo ſive tabella autorem: SYLLA ROGAVIT OPUS. Id eſt, fieri juſſit, curavit, ex ſolemni formula Rogationum. Alias PARAVIT, vel PEREGIT planum ſit; ſed mihi neutrum placet. vs. 751. *Tunc cum obſervatas augur deſcendit in herbas.* Pro *augur*, omnino rectum eſt, *anguis*. Caeterum ita quoque conjiciebam. *Cum coacervatus anguis deſc. in herbas.* Qua voce in Metam. alicubi ita utitur. Sed haec talia non ſunt, ut ideo videar falcem tuae meſſi immiſiſſe. Miutias haſce forſan non conſectaris, aut praeteriiſſe potes. Forſan & animadvertiſti. Quod ſi intelligam, laetabor de Symphonia noſtra. Locum in Metam. audaci conjectura emendatum velim mihi gratuleris, cum & hunc videbis, lib. XII. vs. 411. *cornum ſine cuſpide fixit.* Adeo me ejus non poenituit, ut quod nunc contigit, ſemper crediderim certiſſimam eſſe, & aliquando poſſe adſtrui. Vide,

1 Hoc neglexit & improbavit Heinſius, ſed nos adſerere conati ſumus.

Vide, ſi tanti eſt, quae ſuper eo ad Gratium p. 145. incertus & quaſi haeſitabundus adhuc adduxerim Si commentanti ſuccurriſſet, potuiſſem & tribus locis in eodem opere reſtituere, *Cinyphios*, pro quo perperam *Cinephius* aut *Cinipheus* legitur. Hunc quoque locum Polyphemi minantis: *Perque tuas ſpargam (ſic ſe tibi miſceat) undas*. Ubi vulgo languet ſenſus. Quaero adhuc cujus ſint illa argumenta Fabulis praefixa: Luctatiine, an recentioris? Item illa, quae Epiſtolis praemittuntur. Fac per te certior ſim. Nam quod quaeſo initium illud: *Mittit Hypermneſtra* &c? Quid *Mittit?* Multa in ea luxa, mutila, ac tranſpoſita. Fortaſſe ita inceperat:

Mitis Hypermneſtre de tot modo fatribus uni,
(Cetera nuptarum crimine turba jacet.)
Clauſa domo teneor, &c.

Sed nec ita tamen aptum exordium eſt. Forſan tale quid praeceſſit:

Mittit Hypermneſtre, quam perdidit ipſa, ſalutem,
Quem ſalvum, quam ſe, maluit eſſe, viro;
Mitis Hypermneſtre &c.

Non poſſum non manum addere loco corruptiſſimo, quem ita conſtituo:

Quam ne caede putes fungi potuiſſe mariti,
Scribere de facta nunc tibi cæde timet.

Senſu aperto, quia alias nullus. Poſſit tamen retineri: *Quam tu caede putes*, &, *nunc ſibi c. timet*. Quid porro illud, *comitum clamore frequentes?* niſi, *frequenti?* & illud: *ſdcui frigida facta toro?* niſi, *pacta*, ut Vellejus lib. I. c. I. de *pacta* Oreſtis. Tum quis putet hos Naſonis numeros: *externis danda forent generis*. Cum pronum fuiſſet: *Externis generis quae modo danda forent*. Et quo illa Iûs alieniſſima fabula? &, quae praeter temporis conſtitutionem, de bello Ægypti, ejuſque victoria. Tu expedi, mi Heinſi, quid ſentiendum ſit; ac interim haec boni conſule. De pace nondum ita plana res, quam audiveras. Haeret adhuc nobis aqua: quam Galli turbare pergunt, ut in turbida piſcentur. VI. Provinciae, ſolis Zelandis diſſentientibus & inducias, quam pacem optantibus, unanimiter mandarunt, ut conficeretur negotium. Sed & illi hodie adeſſe debent, ut rationes exponant diſſenſionis ſuae; & niſi probaverint, quod in facili non erit, ut invitis ſe nobis pacem non invideant, quam Batavi omnimodo poſcunt. [1] Veſaliae obſidionem deſeruiſſe Principem, tam extrema aetate, hactenus invictum fere, dedit alto corde dolores omnibus, & externis ludibrium debere ſcio: Maxime Gallis, qui nimis inſultant temerario conatui. In *Anglia* a Scotis deliberatur, Regemne vel ne Regem velint. Certe auro eum tradere & prodere cogitant. Interea, examinum inſtar,

Qui patriam malunt, trifidaſque relinquere ripas,
Sceptraque civili ſubverſa furore, fideles
Regis amore pii, merito quam ſanguine dextras
Imbuere ultrices, profugi venere Britanni.

Kin-

1 *Venloae* Heinſius in margine notaverat.

Digitized by Google

Kinſchotius Monaſterii adhuc agit. *Wallius* te ſalutat, &, ſi memini, nuper tibi ſcripſit. Vale, noſtrum decus, & ſi quid mea carmina curas. Sit tibi cura tui, ſit tibi cura, ſalus; Quam plurimam, integerrimamque tibi vovet Tuus, ſed omni pectore tuus, Vlitius. Hagae Com: dabam feriatus aliquantum, Nonis Novembris; in foro boario, porcarioque: aſt apage porcos & boves, Inimica Muſis ora ſecedentibus!

EPISTOLA XVI.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Romam.

HEros Maxime. De adventu in eam Urbem, unde merito reliqua deſpicias, ſummopere tibi incolumi gratulor. Nec enim ego neſcire debebam Romam terrarum caput cur haberetur; nec tu illud,

Non cuivis homini contingit viſere Romam.

Me quidem Matris repentina mors jam iter ingreſſum a ſumma illa ſemper votorum meorum revocavit: *Kinſchotium* vero Patris imperium. Qui, cum ipſi literas tuas praelegerem heri, dicebat ſe potuiſſe filio ſuo Italiam viſendi gratiam facere, niſi ipſe illam perluſtraſſet; multoſque cognôſſet, quos, poſtquam Italia exceſſere, Italia tamen non deſeruerit. Triſtiſſimum & pene domeſticum mihi exemplum praebuit *Jardinius* apoſtata, qui ipſe profitetur hujus, ut vocat, converſionis ſuae fundamenta Romae ſibi apud PP. Jeſuitas jacta. Comes ejus per omne iter *Carpentierius* miſere etiam animi turbatur, & fluctuat. Non tamen ideo haec tibi allego, mi Heinſi, quod tam parum de conſtantia tua mihi promittere poſſe videar, ſed quo rationi tuae reſpondeam hac mea. Ut fatear mereri tantum periculi ac laboris & Romam, & Latium, &, quae tota ibi ſupereſt vigetque, antiquitatem, atque omnem denique Italiam; ut fatear quoque memet ipſum ſummis votis illam cogitaſſe ac petiiſſe, ac non niſi ſumma fati vi potuiſſe contineri; at te, Heros optime, (ſi pateris modo ſincero in Parentem tuum ac pene fraterno tecum affectu certari) te, inquam, Patris, ſenis, valetudinarii, vidui, ſorore nuper & altera uxore ſive matrefamilias orbi, & jam poſt omnia filiae quoque dilectiſſimae conſortio in ſumma ſolitudine orbandi, prorſuſque deſolandi, Patris illius, iterum dico, te tui miſereri oportebat; aut, ſi tamen tanti eſt Romam vidiſſe, ut & illud *Lipſii*, ni fallor, videaris cogitaſſe, monentis Italiam in tranſitu modo luſtrandam, ne illecebris ſuis patriae parentumque deſiderium imminuat, jam jam oportet. Deum teſtor, veras mihi jam ſaepe lacrimas expreſſiſſe, non ſine lacrimis vel cogitanti repetendas optimi Senis de longinqua abſentia, & pertinace in fugiendo ſe inſtituto tuo querelas. Quid autem illi futurum cenſes, cum intelliget, quod ipſe legens horrui, Neapolim porro te cogitare? fortaſſe & vériturus, ne, ut ſolent peregrinantes minus ac

minus de reditu cogitare, quo ulterius progreſſi ſunt, ac ulteriora tantum conſiderare: & inde Hieroſolymam vel Africam videre pari fervore abripiare, quo huc uſque avectus es. Interim ego vel commiſerationis ergo vicem tuam obeo, ac ſaepiſſime penates veſtros viſo atque reviſo, nunquam non accedentem, & quaſi memoriam ac imaginem tui novantem, tenerrimo amplexu excipiente optimo illo tuo Parente. Ah! quoties anxie roganti de ſalute tua, ſe nunquam te viſurum reducem certo opinari, reſpondit! Utinam vel ſemel audiiſſes hos gemitus, ut ſolet, fundentem! jam adeſſes credo tanquam conclamatis rebus. Ignoſce, mi Heinſi, vera monenti; nec monita, ſi ſapis, nimium ſperne. Gaudeo tamen bene & ex merito tecum ab *Holſteinio*, aliiſque ſummis viris jam ante agi. *Bullialdi* ille concurſus mirus ſane mihi videbatur. Ut laudes tuas, quae ipſae hoc magis merentur, obtrudi mihi patiar, ſola in affectu conſcientia eſt: nulla de verſibus meis (qui jam φαλευκωτάτυ nomen mihi fecerunt apud *Brunones* noſtros) confidentia eſt. Etſi ita tamen nunc agam, ut abſentibus te *Kinſchotioque* etiam Poëtam me jactem vulgo, quem praeſentibus cygnis ut graculum obſtrepere nefas erat. *Wallius* & ipſe hunc pudorem mihi imperare poterat, niſi is adeo raros ingenii ſui foetus exhiberet, ut vel ſolo ſilentii illius intervallo ad defungendum furore meo mihi frui ſufficiat. Is *Wallius* forte cum *Brunone*, nec non *Crommonius* meus, ad Saturnalitiam Symbolam vocati, mihi Genioque Poëtico vacabant, IV Idus Janu. cum ſuaviſſimae, & ſuavitate ſua omne deſiderium vincentes literae tuae adferrentur. Nihil communi omnium decreto prius habitum, quam ut ſaluti tuae confeſtim libaremus, antequam lectionem, cui omnes attentiſſimi inhiabamus, exordiremur. Eadem ad medium fere perductis pauſa, eadem finientibus clauſula fuit.

Nec non & Liſae, Magnoque ante omnia Patri,

Qui tuas illas epiſtolio comiter comitatus erat. Sympoſii noſtri cauſſa non proletaria, qualis nunc temporis homines congregare ſolet, ſed mira ac inuſitata erat. Compoſueram Epithalamium Sereniſſ. Electori Brandenburgico, atque in tempore obtuleram. Ea maxime de cauſſa, quod videbam multos illum in procuratione munerum complecti favore ſuo, & paſſim promovere etiam apud Principes Arauſionenſes. Quo non mihi tantum, cui ſemper hactenus pependit hamus, ſed etiam affinibus meis certa occaſione opus erat. Quodque non ſolum mihi praeſtitit benevolentiſſimus Elector, ſed inſuper, ſi qua porro in re favore ſuo uti vellem, nunquam defore promiſit. Hac ſumma ejus munificentia cum abunde & pluſquam ſatis mihi factum eſſet, quaſi parum tamen id illi videretur, diſcedens inſuper in vicem τεκμηρίυ torquem aureum cum gemmata pyxide, effigiem ejus continente, donari mihi curavit per Procubitorem ſuum. Sed is homo tantum ſibi apud facillimum Principem licentiae adrogavit, ut detracta pyxide ſolum torquem mihi miſerit, promittens aliam poſtea daturum. Torquis ipſe minimum cc ſcutatos aureos pendet, quo xci verſus, & vel avariſſimi lucripetae famen exſolvi ac ſedari poſſe nec tu ſcio negaveris. Velim ego tibi fortaſſe jam deſideranti tam care

emp-

Digitized by Google

emptum carmen videre, ipſum id exhibere, niſi typis tam grandibus, ac in tam vaſta ac vere regia papyro impreſſum eſſet, ut ipſa mole & portorii pretio terreri poſſes. His enim lenocinium vel fucum oculis Principis feciſſe me jure dicas. *Barlaeus* (quem hoc nomine Archimendicum vocare ſolet *Bruno*, quod ejuſmodi occaſiones nunquam negligat) & ſimia ejus ſolito epigrammate *Boyus* item, atque *Planta* (quem tu merito Romanis tuis compares, qui, quod loquuntur, non intelligunt) nec non *Bruno* eaſdem quoque nuptias carminibus ſuis celebrarunt: ſed omnes poſt feſtum. Et, quantum intelligo, πάντων ἡ ἐλπὶς ἀποτάσσεται. *Barlaeum* tamen non puto mercede ſua, vel patrocinante *Zuliebemio*, ut ſolet illi ſemper, cariturum. At viden' mi Heinſi, quam largus rerum mearum praedicator ſum? Plura etiam promittere poſſum, quae reduci tibi exhibeam. Ante omnia, Quinquatruum Braedanarum libros duos, quos de inauguratione Scholae Illuſtris Auriacae juſſu Principis Matris conſcripſi verſu Heroico. Mirabere, unde tam vaſtum opus? Atque ita quidem meorum rationem habe. *Kinſchotius* paci jam jam perpetratae, immaniter indignantibus ac ringentibus, & tantum non minantibus Gallis, extremam adhuc manum accommodat. Quam ob cauſam hac hebdomade huc appulit *Servientius*, alter ex Plenaepotentiae legatis Gallicis, ut minis & intercedendo ordinum conſilia tractationeſque cum Hiſpanicis turbaret ex propinquo. Sed nihil illa curaturos Patres Patratos ſpero. Nolim tamen eam tibi ulterius progrediendi occaſionem naſci; ſed potius pacatos Belgas tuos reviſendi. *Mollius* ille acris diſputator ante triennium vel amplius, quem puto te noviſſe vel per *Kinſchotium*, patrocinante Electore, Senatorum numero a Principe adſcriptus eſt, atque inſuper Procurator negotiorum Electoris (Reſidentem vocant) quae hic agenda, deſignatus. In Anglia Scoti, qui videbantur Regem velle reſtituere, accepta, quam in ſumptus auxiliorum ſuorum pacti erant, pecunia Regem deſerere velle, atque domum jam cogitare dicuntur. Rex autem vel huc vel in Gallias, vel in Hiberniam, ut veriſimile magis, fugam meditatur, ſeque non invitis cuſtodibus ſuis Scotis ſubducere. Eſt adhuc Neocaſtelli. Tantum de Publicis: nunc & privata aliqua attexam, ne quid paginae vacet. *Gronovius* mihi edendum commiſit Obſervationum librum ſingularem, in quo promiſſa ac praetermiſſa ad Livium abſolvit: nec non & alios authores illuſtrat. Scripſit nuper ad me, ut conſiderarem caput aliquod, quod totum in Ovidianis emendationibus eſt, ſalvone id jure amicitiae veſtrae tibi non praereptum videri, & quaſi meſſe tua exemptum poſſet. Sed recuſavi arbitrium, quod mihi detulit, ne aut invidiae, aut altrinſecus neglecti officii reus agar. Utrique faveo. Delevi tamen locum unum atque alterum, quae jubebat. Tu modo, Heros maxime, tandem nobis fidem tuam libera, &, quod facis, amare nos quamlibet longinquus perge. Vale, diligenterque ut valeas, cura. Dabam, raptim fere, Hagae Com. Pridie Idus Januarias (tertio poſt allatas tuas, XXIV. die Novembris datas, quas longo intervallo praeceſſerunt proxime datae Florentiae XIX. Julii) anno a Chriſto Nato, CIƆ IƆC XLVII, qui faxit Deus tibi feliciſſimus ſit, nobiſque incolumem reducat. Iterum vale, mi Anime.

 EPI-

EPISTOLA XVII.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

R·mam.

HEros Nobliſſime. Quantas injurias contumeliaſque nuperrime perpeſſus ſim, ſi neſcis, gaudeo, mi Heinſi; ſin ſcis, nec calumniae aliquid, ut vulgo factum, miſeriarum mearum cumulo acceſſerit, verae narrationi lubens acquieſco; nec te quoque miſertum mei dubito. Nolo utcunque recens vulnus, & jam pene cicatrice aliqua obliteratum retractare. Hoc tantum gloriari licet, & fortiter impetum furoris me tuliſſe, & ferendo ac cedendo omnem ultionem abſolviſſe. Qui rerum mearum dominium expulſo me aſſeruerant ſibi, etiam literas tuas XIX. Januarii die Roma datas pari licentia involaverant, &, ne quid conjurationis lateret ſcilicet, reſeraverunt. Ac vix tandem precanti reſtituerunt: detentis vero illis ad *Kinſchotium*, quas, cui tu commiſeras, illi credere gravabantur. Ut elegantiſſimas obſervationes tuas inſpicere licuit, multum ſenſi triſtitiae taediique mihi demptum. Tum vero & in adverſis meis laetitiae aliquid ſuboriri coepit, cum, quantopere mihi affectum tuum probares, iterum atque iterum relegendo conſiderarem. Neutri beneficiorum horum ex aequo aut merito reſpondere jam me poſſe, hoc quoque jam etſi ſummo dolore fere ſublevatus doleo, Heinſi amiciſſime. Faciam tamen, ſi quid valeam poſthac, ne, uti eruditionis ac ingenii tui praeſtantia & longe quidem, ita etiam amicitiae officiorumque certamine a te vincar. Enotavi lubens cum ea, quibus aliquot conjecturas meas & tuo & codicum conſenſu aſtruis, tum illa lubentiſſime, quae ſponte tua in Ovidio & Val. Flacco mecum communicaſti. Emendationis illius (*aerata torſit grave cuſpide cornum*) nuſquam me in additis ad Gratium, quod ais, poenituiſſe ſcio: etſi fatear parum mihi ſemper arriſiſſe. Nam locus ex XII. Metam. *Fixit in adverſo cornum ſine cuſpide vultu*, nihil juvat ſententiam meam, qua *τὸ cornum*, ut fructum, pro arbore ipſa accipiebam. Hic enim revera cornus arbor intelligenda eſt pro haſta poni, ut Silius lib. x. *Sic propria miſeri transfixit tempora cornu.* & lib. XIII. *cornumque ſonantem* dixit. At in priore illo Naſonis loco non poteſt ita accipi, ni τὸ *grave* adverbialiter, & *cornum aerata cuſpide*, ita uti, *lato venab. ferro*, ſumas: ac ſequentia quoque in ſequiorem ſexum mutes: *Qua bene librata votique pot. futura:* quod tamen nihilo magis placet. Tu vide, & ſi quid rectius iſtis noris, candidus imperti; ſi non, his utere mecum. Imo, ſi tantum tantilla merentur, utere ut tuis. Nihil mihi ex aurea illa, quam brevi expectamus, meſſe tua, nec ſpicilegium quidem depoſco. Age, Heros praeſtantiſſime, & non tantum ſuaviſſimos venae tuae liquores orbi erudito indulge, ſed & originem ejus in omnes, qui poëſin vel amant vel affectant, (exceptis quales ego vel Cluvienus) liberali manu deriva. Ipſum ipſum Naſonem te poſ-

poſcimus, ut quid vera falſis diſtent, tandem agnoſcamus. Imo & illi omnes agnoſcant, qui nihil te operaque tanta dignum in eo reſtare putant, ut hoc, quod negant, vel taciti & pudore victi fateantur. Non pauci ſane ii numero ſunt; de quo jam triumphare potes. De *Gronovio* quod quereris, forte caſu magis, quam dolo aut culpa ejus accidit. Nam mihi ſane & frequenter ſcribit, & ultro ſaepe ceſſantem provocat. Faciam ut ſcias brevi, quanto plus tibi ſe debere fateatur. Jam enim reſponſum meditor conſolatoriae illius, qua non tantum mihi animum cum rebus meis fractum ſolidavit, ſed etiam diligentiſſima quaeque, quae in hoc genere Stoici ſcripſerunt, (quorum Philoſophiae me jam addixi) meo judicio aequavit. Fragmenta L. Rhodiae Ampliſſ. *Goeſio*, affini tuo, cum domi meae rebus adhuc turbatis me viſeret, tradidi. collationes quoque obtuli. *Salmaſii* Militia vacat: quamquam de Pace nihil certi adhuc: imo retro ſublapſa referri in nihilum potius videatur. Altum certe hoc publico juſtitio ſilentium de ea factum. ὁ δεῖνα librum de anno climacterico ex Epiſtola, ut ſolet illi, natum Elſeviriorum praelo commiſit. Ita tres nuper de cruce reſponſorias *Bartholino* dedit: in quibus & ipſum *Bartholinum* & *Vorſtium* & omnes quidvis aliud ſentientes acriter perſtrinxit. Imo & ipſe ſic adeo vehementer excruciavit, ut ſui quoque, nedum induciarum cum Nobiliſſ. Patre tuo, oblitus ſit. Crucem Chriſti ita depreſſit; ita omnia, quae hactenus communi opinione recepta ſunt, impugnat; ita neſcio quam ficulneis argumentis ſuam aſtruit. Et quam ob rem vide ſis? ut hyſſopi ſeſquipedali ramuſculo os Chriſti crucifixi ab humi ſtante aliquo attingi potuerit. Ego nec *calamum* pro caule, nec *hyſſopum* pro caule hyſſopi, poni, nec tam valido caule, aut tam obviam ac vulgo ad manum fuiſſe ut credam, hactenus induci poſſum. Hyſſopus nulli alii rei inſervit ibi apud Johannem, Cap. XIX, 29. quam cui alias ſolebat, ſcil. ad refocillandum deficientis ſpiritum. Et quidem ipſi aceto mixtam fuiſſe vult Nonnus, cum ait: ὑσσώπῳ κεκερασμένον ὄξος ὀλέτρῳ. Diverſa itaque a καλάμῳ longe eſt, quâ ſpongia porrigebatur: & ſolent ſaepe Evangeliſtae diverſa diverſi referre. Lego apud Johannem mutato tantum caſu: καὶ ὑσσώπον περιθέντες, *& hyſſopum circumponentes*; nimirum ſpongiae aceto impletae. Quam ſententiam peculiari tractatu aliquando aſſeram, Deo volente. Tu vide, mi Heinſi, an tot magnorum virorum opinionibus contendi poſſit: aut ſaltem novi alicujus inſtar habe, cum nihil aliud ſit, quod addam. Vale, meum & bonorum omnium decus, &, quod facis, ſtrenue ama Nominis familiaeque veſtrae devotiſſimum cultorem Vlitium ὅλως tuum. Hagae Com: pridie Kalendas Apriles, CIƆ DCXLVII. Aliud quoque a te reſponſum jam praeſtolor ad eas, quibus progreſſum in itinere tuo impedire conabar, ante duos fere menſes datas.

EPISTOLA XVIII.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Romam.

HEros Praeſtantiſſime. En quas a Gronovio tibi promiſi literas, cum III. Kal. April. ad te ſcriberem: quae de turbis rerum familiarium queſtus tum quoque fui, penes te pereant quaeſo, ne paria cum adverſariis feciſſe videar, qui αὐτῆς τῆς ἀμνησθίας, qua mutuo obſtricti ſumus, ἀμνησθῶσιν. Addam hic tantum aliqua, quae heri de pacis negocio comperi. Legi ingens ſcriptum, quo *Servientius* partim de Hiſpanorum fraudulenta commerciorum tractatione, partim de legatis noſtris *Pavio* & *Knuytio*, ut nimium illorum parti addictis, partim illorum quoque de Ordinibus noſtris Hiſpanis magis, quam Gallis auſcultantibus, prolixe querebatur. Quorum omnium cauſam ipſis iſtis Legatis imputat; & maxime *Pavio*; quem ſolum Mediatorem inter ſe ac Gallos ſumpſerunt Hiſpani. Imo vix tantum non repetundarum utrumque inſimulat; falſi non ſemel; doli mali, ubique. *Pavius* (qui ſolus hactenus Monaſterii egit, ideoque collegas omnes ſemoviſſe ibidem accuſatur, ut libera poteſtate ſolus omne cum Hiſpano negotium conficeret) tandem impetravit, ut huc ſe conferre liceat, & calumniis *Servientii* praeſens collato pede reſpondeat. Hac ipſa hebdomade hic affore creditur. Interim *Servientius* aegrotare ſimulat; donec *Monſr. de la Tuillerie* ex Gallia accedat, & junctis viribus nobis pacem cum Hiſpano diu pactam, peractam, & ab ipſo Rege ratam habitam extorqueant. Ne ſeparatim rem noſtram ageremus, urgent ea, de quibus inter nos ac Gallos quotannis fere convenit; neutros ſcilicet invita altera parte foederi renunciaturos, nec non niſi conjunctim cum Hiſpano quicquam pacturos. Perfidos, & foedifragos nos fore, ſi ſeparatim & invitis Gallis pacem cum Hiſpano ineamus: potiſſimum pacem quoque illis petentibus, ſi modo honeſtae conditiones haberi queant. Nihil autem honeſti illis videtur, niſi quod tantae, quanta Hiſpanorum unquam fuit, ambitioni illorum conſentaneum ſit. Quas illi conditiones non accipere, ſed armata manu imponere malint. Ita aperte loquitur *Servientius*. Heic terminus haeret. Nam quod ſociorum reſtitutiones & conſervationem praetendant, ſcimus cui ſerviat iſte praetextus. Quid his querelis reſponſuri ſint Ordines, incertum. Ambigue hactenus reſponſum. Nondum enim inter noſtrates ſatis convenit, veterine foederi cum Gallo, an novae cum Hiſpano ſtipulatae pactioni ſtandum potius ſit. Diverſi diverſa volunt. Imo & ipſos Batavinae noſtrae Ordines contrariae factiones diſtinent. Populares tui bellum quam pacem malle feruntur: metuentes potiſſimum, ne Walonibus domum recedentibus, panni commercia & civium frequentia magnopere imminuantur. Ita & alii ex privatis commodis publica negotia tractant. Plurimi tamen pacem poſcunt. Militis ac nautarum univerſa gens in turbido piſcari ma-

Digitized by Google

miſſint. Hiſpanorum Legati petierunt ſimul cum *Servientio* admitti, ut audita altera parte quid credendum ſit appareat. Sed hactenus Gallorum ope ſalvus conductus illis negatur. *Brunio* potiſſimum, in quem immodice invehitur *Servientius.* Interim Phillippus Regius pro Rege ſuo Philippo tanquam privatus rem publicam agit, & Gallorum machinationes ſubinde evertit. Hoc anno tres Galli, prior ſolus duodecenni puellae, alteri duo virgini ſponſae publica via intra primum ab urbe hac lapidem vim intulerunt: & indignantur etiamnum populares illorum ſupplicio afficiendos publicae ſecuritatis turbatores. Non puto tamen impune illis fore, ne bene cuiquam cedentis nequitiae exempla foveat Batavia noſtra. Haec obiter & vix Latine tibi narrare lubuit, mi Heinſi, ne vacuae chartae includerentur hae ab *Gronovio* literae. Ignoſce & feſtinationi; & turbatae adhuc menti, quae non niſi extra hos coetus, & rure potiſſimum, refici poteſt: qua gratia in Brabantiam migrare decrevi, ac Bredae forſitan ſedem figemus.

Tu Tityre lentus in Urbe
Formoſam reſonare doces tibi Tibrida Liſen;
Nec patriam, nec forte ſenem reminiſcere Patrem:
Ni reducem melior faciat Deus

Redi, dum vales: & vale, ut redeas. Salutat te *Wallius.* Etiam *Bruno* ſalutari te vellet, ſi non jam memoria tua excidiſſe meritum ſuum agnoſceret: vel poſtquam *Zulechemiis* laribus exire, imo efferri, proximus eſt. Jam enim Epitaphium ſibi genioque ſuo ſcripſit. Iterum vale, φίλτατον κάρα, & perge amare, cujus ſortem odiſſe potes. Dabam raptim, Hage-Com. XI. Aprilis die, natali heu! mihi; quia ſcilicet annis Debuerat noſtris impoſuiſſe modum. A. S. N. MDCXLVII.

EPISTOLA XIX.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Mediolanum.

Nihil profecto me felicius, mi Heinſi, qui poſt exantlatas tot aerumnas, ut me denique in portum tranquillitatis recepi, reſque meas in priſtinum ſtatum reſtituere coepi, ſimul quoque amicitias veteres recuperavi, novaſque non pauciores acquiſivi hominum non illiteratorum. Ante omnes autem longe tua illa, Praeſtantiſſime heros, excellit, quae etiam in medio illo calamitatum incendio efferbuit. Quod etſi tuis minus, aliorum tamen literis, qui ex te intellexerant, mihique non ſemel ſignificarunt, quam ſedulus in officio periſtiteris, abunde mihi teſtatum fuit. Sed damnum hoc, quo non parum tactus fui, reliquis imputare calamitatibus & computare non gravamur, cum & ipſa viarum fortuna, ultimas illas incolumes nobis praeſtando crimen ſuum quodammodo excuſaverit: quae quidem poſt illas, quas Româ initio praecedentis anni dede-

dederas, quibusque reſponderam, unicae ad nos pervenerunt. Bene exiſtimationi tuae proſpexti, Heinſi Nobiliſſime, quod & Italis memoriam tuam publica commendaveris gratitudine. Quale id ſit, cum a te profectum, etſi praeauguramur, videre tamen etiam deſideramus: imo vel te ipſo citius, quem potius nihilominus expetimus. Si commode rebus meis proſpicere alicubi potes, amice & benefice feceris. Gratium cum MS. aliquo recentioris notae & mediam plus partem mutilo collatum *Iſ. Voſſius* nuper mihi dono dedit. Et, ni fallor, id ipſum eſt exemplar, quod tibi innuit. Initio legitur ibi, *Dona como*, pro *cano*. & ſecunda pag. *de valle ſubudae*, pro, *Sibyllae*, quae vox ultima eſt, quam notaverat *Voſſius*. Vide, quaeſo, an nihil ulterius compareat. Si & ad Nemeſianum varias nanciſci potes, gratum mihi operaeque pretium feceris. Quae caetera ex *Kinſchotio* cognoſcere me voluiſti, cum ille neglexerit, neſcio qualia ſint. Ex te ergo, ſi tanti, malim reſcire, quam neſcire. Quid in *Bojum Plantamque* cuſum ſit, deque illius Viennam deſtinato itinere ex ipſo intelliges latius. Quid in Patria tua agatur, raro huc nunciatur. Schola Illuſtris Bredana, etſi *Rivetum*, *Dauberum* JC. eruditſſimum, alioſque Profeſſionis ſuae peritiſſimos habeat, ſucceſſu ſuo nondum fruitur. In cauſa eſt Principis ad alia quaevis major, quam ad honeſta inclinatio. Venatur ille conjugis immemor, ſed Veneres ſuas: in ſilvis quoque immodicus: in circo (quem litus maris facit) curſor quotidianus; inter aleatores Galloſque adulatores aſſiduus. Scenam quoque publica auctoritate proſcriptam, privatis inſtruere dicitur ſumptibus. Heu quantum à patre avoque degener! Sed nolo foris domeſticam infamiam evulgare, nec faſtidium patriae noſtrae tibi parere. Redux cognoſces, quantum Gallica ſocietate profecerimus in eorum imitationem. Tu interim, Heinſi praeſtantiſſime, perge patriſſare (ut ita loquar) & ex patris optimi monitu memento, αἰὲν ἀριστεύειν. Ante omnia cura ut valeas, & incolumis nos quamprimum reditu tuo bees, quod ſummum nunc votorum noſtrorum eſt. Vale, meum decus, & quantum facis, amare nos perge. Dabam ruri, ubi nunc totum fere annum degimus (ſed pace promulgata urbe mutare *eſt* animus, quae hinc vix II. M. *diſtat*) prope *Bredam*. XIV. Kal. April. CIϽ DC IIL.

CL. NOBILIQUE VIRO

NICOLAO HEINSIO D. F.

incolumem ad patrios lares reditum ex animo gratulatur

JANUS VLITIUS

Leidam.

Nunc libet exclamare, Eſtis io! Superi, qui Heinſiadem nobis poſt tot Ulyſſaeos errores, & tanta pericula viarum atque undarum ſalvum, ſoſpitem-

Digitized by Google

temque reſtituiſtis. Nunc votis rite perfectis tremula fere facta ſociales imbuat aras, agna, & laeto demus pinguia thura foco. Ergo nec inania ſuſcepimus vota, quorum ſumma, & felix fauſtusque finis, *Heinſius Redux*. Fateor citius gratulandum tibi fuiſſe, ſi putaſſem in tanta laetitia prorſus verbis defungi me poſſe. Carminis aliquid parabam tibi, Heinſi Nobiliſſime, & jam exhiberem, niſi maligna nobis vena prae tua iſta ubertate exaruiſſet, & noſter Phoebus tuo illo longe ſplendidiore hebetatus fuiſſet. Patere ergo ſinceris rectisque non verſis verbis tibi me dicere, exoptatus ades. Utinam per te licuiſſet de adventu tuo certiorem fieri? Nam quantumvis fidis amicis vix credere potui, quod cogitatione noſtra multis ſaepe praeambulis nunciis fruſtratâ majus videbantur. Sed ecce miraculi inſtar! dum ita mecum expoſtulo, ecce, inquam, tuas geminas literas a *Kinſcbotio* excipio. Cumulaſti me nimio propemodum gaudio, cum non tantum reducem mihi te ſiſtis, ſed & uſque mei memorem. Ut ad literarum, quas ad me dediſſe credenti aſſeris, multitudinem reſpondeam, certo tibi affirmo omnes, quas recepi unquam, inter cimelia diligenter aſſervaſſe, nec plures ex Italia habuiſſe, quam Florentia tres, Roma totidem, quarum ultimae XIX. Januarii datae toto menſe calamitates noſtras praecedebant, atque exinde unicam Patavio codem primoque menſe hujus anni; nullas praeterea: exceptis binis illis ultimis. Non parvi ſane tantam facio jacturam; ſed dolorem meum ſolatur affectus tuus nequaquam interruptus, & integer adhuc. Ego (ut hoc etiam ſcias) multò plures, imo vel bis totidem ad te in Italiam ſcripſi. Caeterum quod me, quaſi parum ingenuum ex amici officio in verſus tuos Italicos cenſorem egerim, amicis tamen verbis accuſas, paribus excuſandum puto. Teſtor itaque amicitiam noſtram fidemque, quam nondum mihi negaveris, ſcio, nihil unquam carpendi animo in iis vel penes me animadvertiſſe, multo minus ut apud alios te eo nomine notaverim, unde iſte, quem ais, rumor evaſerit. Scio ego quis ſim, & quae domi mea vineta caedenda reſtent. Nec errorum meorum adeo oblitus ſum, ut in tuos tam inunctis oculis inquirere praeſumpſerim. Imo quos, inquam, tuos errores, quos in tam culto poëmate naevos vel cogitatione aſſequi potuiſſem? Pereat omnis mihi apud te fides, mi Heinſi, ſi tale quid in mentem mihi unquam venit; quapropter (ſi me amas) animo tuo iſtam exime atque eradica ſuſpicionem. Vel, ſi diligentius inquirendum putas, amicis iſtis (quos ego neſcio quam amici mihi in tali delatione fuerint) teſtimonium defer, jurati dicant, vel literas meas (nam abſens qui alio modo potuiſſem?) in medium proferant. Atqui leve hoc & praetereundum cenſeo ego graviſſimum crimen, amici famam meritosque honores ſugillare. Majora profers, ſed ejuſdem generis, ac culpae: te de popularibus tuis parum honeſte ſenſiſſe, cum caneres [1] *Patria da veniam, ruſtica terra tua eſt*; idque me authore in vulgus ſparſum. Iterum antiquam fidem teſtor, nihil tale quid me divulgaſſe; niſi pro divulgatione habeas (nec enim fateri turpe puto, in quo

1 Haec leguntur lib. 1. Eleg. IV. Italicorum, & magnam Heinſio invidiam apud noſtrates fecerunt.

quo nullius mihi culpae conſcius ſum) quod *Kinſchotio* & quidem ſoli (niſi me memoria fallit, &, forſitan, idem *Wallio* noſtro ſcripſerim, ſed puto tamen, ſoli *Kinſchotio*) aliquando per luſum & jocum ſcripſerim, vindicias pöeticas in Heinſiaden decernendas, quod ruſticam indigitaverit terram patriam. Ad quae en ipſa verba quae reſpondit ὁ δεῖνα. *Oblitus fere eram probare tuam in Nicolaum noſtrum cenſuram. Certe data occaſione poenas dabit, quod tam male de patria noſtra locutus ſit* Indignum te & amicitia noſtra eſſe exiſtimo, malignitatis eo nomine vel me vel *Kinſchotium* arceſſere. Bona verba, ô noſter? Quae joco dicta ſunt, ut inter poëtas (quibus nullo meo merito vos me accenſere ſoletis Viri Poëtae) eane tu ſerio reprehendere praeſumis? Si bene te novi, mi Heinſi, haec a candore tuo aliena ſunt, nec tamen puto, peregrinos adeo mores a peregrinatione tua te traxiſſe, ut iſtius ſpectatiſſimae in te ingenuitatis quicquam mutaveris. Sed tamen vindicandam cenſuit hanc contumeliam patriae a te illatam. Non a vulgo ſane, ſed ab amicis: non vulgari vindicta, id eſt, ſiniſtro rumore, maliſque conviciis, ſed amice & ſcazonte aliquo, vel mordace jambo. Non a quovis, ſed a *Kinſchotio*. Imo, ſi pateris, & ego te ruſticum dixero, qui te in ruſtica terra natum fateris, & quidem cum pudore. Qui enim in Italia naſci maluiſſes, nunquid te patriae tuae te pudere profiteris? Atque ita continuo ſubdis, patriam tuam ruſticam terram eſſe; id eſt, locum, ubi natus es. Non enim e terra terrae quaſi filius natus es, ſed in terra iſta ruſtica, cujus te pudet, ita ut malis in Italia natus eſſe & quidem, non ob laurum, platanos, myrtos, cypreſſos, & reliquas arborum delicias, quarum ſummum decus ruri eſt, atque adeo ruſticae deliciae merito vocentur, ſed ob praecedentia, ubi ingenium iſti orae peculiare attribuis, quaſi, qui eam nunquam adierint, nullum habeant, & tuum quoque ibi primulum vernaverit, & incaluerit: qui quodammodo antea, ut in ruſtica terra natus, nullum habuiſſes. Ergo non ego ruſticitatis arguendus, ſed tute ipſe es. Ego ruſticam terram patriam nego, nec fero ita vocari: tu aſſeris ruſticam eſſe prae Campania molli iſta & infami olim regione. Sed terram intelligere te dicis, & quidem reſpectu arborum iſtarum Nec in hoc vinces, mi Heinſi, patriam tuam magis ruſticam eſſe, quam ullam ſilvis omnigenis veſtitiſſimam. Utroque enim ruſticari licet, & ruſticos invenire, id eſt (ut Cicero vocat) imperitos morum & agreſtes. Ergo ruſticus ſilveſtri non poteſt opponi, ſed urbano & bene morato: ut Ciceroni frequens. Quinimo Virgilius Muſam ſuam modo *ſilveſtrem*, modo *ruſticam* vocat, eodem ſenſu. *Silveſtrem* Ecl. 1. *Ruſticam*, ubi ait, *Pollio amat noſtram*, *quamvis ſit ruſtica*, *Muſam*. Ego, cum rure hîc agerem, arboribus omne genus veſtitiſſimo, ruſticatum, & ruſticum me egiſſe fateor, quia nòn in urbe degerem. Sed patria tua ruri non eſt, ſed in urbe Leida, ſed in urbe arboribus veſtita ſatis, nec illarum quoque, quas callide te reſpexiſſe ſubjicis, inope & egena, quanquam non abundante. Liquet hinc te ruſticam oppoſuiſſe ingenioſae, & ingeniorum ſcilicet foecundae ac nutrici Campaniae. Nihil te Aſcraeus juvat Heſiodus, nihil Ovidius, Heſiodi illud in patriam convitium citans. Hic certe patriam nimis laudat, quam ut tibi patriam dedignanti opi-

Digitized by Google

opituletur: de illo quid ſenſerint Aſcraei, ſerum eſt diſputare: nec ideo ad univerſos Graecos pertinet, ſed ad ſolos Boeotos, quorum convicium videris patriae tuae velle applicare, cum hoc Heſiodi allegas opprobrium. Non ita habemus aurem Batavam, ut neſciamus quid auris Batava apud vicinas gentes audiat. At quid ego pro Batavis velitationem hanc ſubeo cum Batavo, qui Batavus non ſum? Viderint Batavi, an bene cum illis egeris, ego Batavus non ſum, ſed forſan majora de iis & merito magis conquerenda habeo. Ignoſce ergo, Heinſi Praeſtantiſſime, iſthaec prout calamo incurrunt, effutienti. Pluris mihi amicitia tua eſt, quam ruſticitatis Batavae quaeſtio. Nec puto aliquid ſcripſiſſe vel poſuiſſe hic, quod praeter ſalem & menſam ſit. Tu vero quid de *Barthio* reſcieris, ſcire aveo. Non quod verear, quin idem ipſe ſit *Barthius*, ſed nec aream iſtam ſtantibus Saturnalibus ridendi materia. De ITALIA Elegiarum tuarum libro modeſtia tua, nec tenuitas mea & rudis, quo nunc utor, ſtilus patiuntur, ut digna loquar. Quod in ea nomini meo quoque fulgorem dederis, grates habeo meritiſſimas: ſed minimum hoc eſt, cur tanti, quanti par eſt, faciam divinum illud tuum Opus. Ignoſce ergo iterum, quod nullo operis tui, nec nominis mei honore induci potuerim a te, quin merito etſi amicus ſed amice apud amicum carpendus mihi viſus fueris, & in eo hactenus perſeverem, donec Patriae tuae palinodiam occinueris, vel ſenſum verborum meorum melius interpretatus fueris, quam mea mihi dictat ratio, & ſequentia quoque evincunt, cum canis: *Ab nullo patriae genio loquor, &c.* Vale, Muſarum noſtrumque decus, & quantum facis, ſepoſitis nugis iſtis, amare me ne deſinas. Dabam, die ſolis, qui unicus mihi a munere meo feriatus. Properatiſſime. Bredae, XIII. Decembris CIƆ IƆC III. Illuſtriſſ. Parenti S. D. devotiſſimam, cum delatione debiti officii. In fato iſto tuo, nihil eſt quod me ſpectat, qui & praeſenti & abſenti idem ſemper atque aeque amicus fui, eroque dum vivam. Sed meum illud in hoc iterum agnoſco, quo ſiniſtrae famae reus agor, & pro tali traducor ab iis, qui hoc agunt ipſi, quod in me culpant. Vale iterum, Heinſi praeſtantiſſime, & ſi unquam mihi fidem praeſtitiſti, in hoc ſaltem ne negaveris.

EPISTOLA XXI.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

Heros Praeſtantiſſime. Agnoſco mehercule antiquum illum totieſque in te exploratum candorem. Quapropter non modo de te reduce, ſed eodem tibique ſimili mihi reddito gratulor. En dextra, fideſque, qua vetus illud amoris pignus accipio ac repromitto. Ad literarum quoque commercium non invitum revocas. Nec incommodum erit miniſterio nautarum, qui ſingulis hebdomadibus Leidam Bredamque eunt redeuntque, ad hoc uti. Sed unde haſce ordiri

ordiri congruum atque tempeſtivum fuiſſet, ne prorſus obliviſcar, Auſpiciis felix totus ut hic annus eat tibi tuiſque, votum ſolemne facio. Nunc ad id redeo, quod lubens praeteriiſſem; niſi quaedam replicaſſes, quae nova expurgatione indigent. Pro ſolito candore meeum agis, mi Heinſi, quod cenſuram noſtram, etſi indignam, non defugis. Hoc tantum culpare videris, quod eam aliis, quam tibi, propoſuerim. At quî potui, ſodes, cum ex eo tempore, quo Italiam tuam accepi, tuque jam eam egreſſus eſſes, nunquam certior reddi potuerim, quo loco degeres? Teſtis ſit idem, quem nuper citavi, *Kinſchotius* noſter. Is in eadem epiſtola, ex qua illa pro me nuper addixi, ſubdit: *Incertus ſum ubi nunc degat; puto Genevae.* Nam id ſcire ab eo poſtulaveram. Ad quem tamen, cum ad te non poſſem, cenſuram meam (quae vix talis vocari poteſt, cum joco magis quam ſerio propoſita ſit) deſtinavi? nunquid ad aliquem e vulgo σπερμολόγον, qui iſtud diſpalaret? nunquid ad inimicum? nunquid ad multos, unde facilius divulgaretur? Nihil minus. Sed ad tibi proximum, fidelem, amiciſſimum, imo te alterum, & quidem unicum (quod aſſerere non vereor) *Kinſchotium*. Quo etiam animo id fecerim, teſtentur literae meae; nimirum, ut de eo ſive crimine ſive errore ad Senatum Viroſque poëtas relatio fieret: querebar nempe, non ferendum tale facinus Viris Poëtis Batavis; quos duorum numero, *Wallii* & *Kinſchotii* ſcilicet, includebam. Allegabam illud Epigramma, neſcio *Kinſchotiine* an meum vel utriuſque, quod in *Fabricium* te praeſente & probante cenſuram, in tuo Muſaeo cudebamus.

Stipitibus Batavos ſimiles quicunque profatur,
Stipitibus Batavis excipiendus erit.

Immerito ergo me ſiniſtri iſtius rumoris reum agis; qui unde ad *Schelium*, (quem tamen ne nomine quidem novi hactenus) atque per eum ad *Gronovium* pervenerit, cum ignariſſimis plane neſcio. *Gronovii* de loco illo controverſo judicio nihil detrecto, imo lubens ſubſcribo, meoque calculo etiam te ingrati in patriam animi abſolvo; nam etſi mihi verborum alia videbatur eſſe ſententia, non ita continuo ipſa re te convici. Unuſquiſque verborum ſuorum interpres eſt. Quoniam itaque negas bona fide nihil minus te cogitaſſe, quam patriae tuae contumeliam ullam afficere, cum iſthaec caneres, interpretationi & menti tuae tam ſincerae nullus adverſor, ſed acquieſcam poſthac. Atque ita aeterno ſilentio controverſiolam hanc mando, ea conditione, ut quemadmodum nec tu in Patriam, quod videri poterat, ita nec ego ſic arbitrando in te famamque tuam (quae ſi vindice indigeret, me quoque pro vindice haberet) nec *Kinſchotius* quoque, injurii fuiſſe cenſeamur. Quod Italorum hoſpitalitatem tantopere extollas, patior facile; nec tibi invideo, Heinſi Praeſtantiſſime, qui vel majora mereris, ſed mihi experiri eam non licuiſſe, poſtliminio doleo. Certe in paucis Anglis etiam ego majorem comitatem expertum me fuiſſe teſtor, quam in cunctis Batavis. De *Barthio* quae nuncias, neſcio an contemnere, quam riſu digno aliquando excipere praeſtiterit. Notus jam mihi iſte Thraſo. Et miror quid in Claudianum addere velit, niſi nugis nugas tegere ſatagat,

ne

ne perpluant. Non eſt cur ejus gratia deſideratiſſimam omnibus Editionem tuam differas. Sed Ovidium poſtpoſitum hactenus, nonnemo mirabitur; ego ſaltem diutius differri aegre fero; fidemque tuam de eo liberari publice opto. Columnae Trajani exemplaris oblationem gratiſſimam habeo, & tanti apud te me eſſe, ut in hoc *Voſſio* praeferar, ſummo honori duco. Quia tamen libris Practicis coëmendis pluſculum hoc anno praeter ſolitum inſumpſi, quorum cotidianus mihi uſus eſt, occaſione tam hactenus optata & beneficio tuo gaudere non poſſum. De *Gronovio* Leidam evocato in locum *Boxbornii*, qui Maximi Parentis tui emeriti vice fungatur, ſucceſſuro, neſcio quid rumoris huc advolavit, cujus certior fieri velim, antequam optimo amico noſtro gratuler. Tu, noſtrum Muſarumque aeternum decus, Heinſi Nobiliſſime, vale, &, ut facis, amare perge. Dabam raptim *Bredae* VII. Idus Januar. CIↃ IↃC IL. in vico macelli, vulgò dicto. Quas inſerui, tuis ad *Gronovium* ut jungas, commendo.

EPISTOLA XXII.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

UT diutius ſilentio indulgeam, non patitur tua illa tot benefactis probata mihi humanitas; quam obliviſci, imo vel inlaudatam praeterire, οὐ θέμις οὐχ' ὅσιον. Quid enim ab ullo affinium pro neceſſitudinis vinculo deſiderare potuiſſem, quod tu, cum in urbe veſtra nuper morarer, non praeſtiteris? Multûm certe in aere tuo ſum, nec ſine foenere exſolvendo: non tamen alio, quam Trapezitico. Utinam ipſa ſorte aliquando, imo quantocyus, ſponſore *Kinſchotio*, exonerare debitorem tuum velles! praeſertim hoc tempore, quo Regi Principibuſque feriamur. Tu vero quid agis, Idalione, an alio cales numine? Cytheraeo an Cyrrhaeo? an utroque? ut veſter mos eſt, viri Poëtae. Quomodo ſe habet orta mari Cytheraea iſta, quam Nereinen dicitis? Facilem tibi promitto victoriam *Kinſchotio* ultra Alpes remoto, & jam jam cantaturo.

Nos patriam fugimus, tu Tityre lentus in umbra
Formoſam reſonare doces Nereida nymphas,
Vicinoque fretum claudentes obice colles.

Vel tale quid aliud μουσικώτερον, & ſe dignum. Audiſti puto τὸν δεῖνα Auſoniam cogitare. Sed non invitis neque diſſuaſuris illuſtribus Vatibus *Boyo* atque *Plana*; ut ſaltem proxima Saturnalia immunes celebrent, & ſuas interim populo cantillent naenias. Dic ingenue, mi Heinſi, ſi unquam lepidiora habuiſti Saturnalia. Doleo me celari, cui autori tam argutum ac ſalſum debeatur ferculum. *Kinſchotius* tantum non iraſcitur mihi, quia ſibi adſcripſerim. Si illi obtrudi non poteſt, ad te ibitur. Nam ad alios, praeter vos, & *Willium* (ſi hic tamen addi debet) fruſtra ea laus deferatur; me judice. Si me amas, dubitatione hac me

 libe-

Digitized by Google

libera. Quod ut ne gratis facias, en tibi pro Minervali conjecturam, quae inter legendum tuum Naſonem mihi, fungorum ritu, nata eſt, liberaliter dono: Libro de Arte amandi ſecundo (quem te nocturna diurnaque verſare manu hac tempeſtate opinor) prope medio, legitur:

Afferat aut uvas, aut quas Amarillis amabat,
At nunc caſtaneas, nunc amat illa nuces.

Naſute quidem Virgilii illud tangit Naſo tuus,

Caſtaneaſque nuces mea quas Amaryllis amabat.

Jocus in eo eſt, ut innuat, non opus fuiſſe *nuces* addere, cum *Caſtaneas* ſimpliciter ponere ſuffeciſſet. Qui ut eluceſceret magis, legebam, *non amat illa nuces:* utpote ſuperflue appoſitas. Hiſce vale, & ſiquid noviſti rectius iſtis Candidus imperti, ſi non, his utere mecum. Salvebit a me Illuſtris Parens tuus: Etiam, ſi videbitur, *Elſevirii*; quibus dolium Bredani decocti plenum mitto, non indigni ſpero palato tuo, ſi lubuerit per otium. Iterum vale, Heros ἡρωικώτατε. Dabam Bredae x. Kalendas Quintiles CIↃ IↃ IL. Addo carmen, quod rogatu Ill. Boſwellii imprimi curavi. Autorem neſcio; ſed Epiſcopum aliquem Anglum eſſe reor.

EPISTOLA XXIII.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

EX quo amplexu noſtro & in Sueciam te ſubduxiſti, Amiciſſime Rerum, te plurimum noctu diuque in oculis ferimus, animoque fovemus ſuaviſſimam illam tui memoriam. Cum itaque jam te apud Reginam tuam appuliſſe rear, & augurer, gratulandum tibi eo nomine cenſui, ſalvo incolumique. Sed infelicem me, qui vix trium horarum ſpatio ab ultimis tuis amplexibus excluſus fui. Eodem enim mane, quo tu Amſtelodamum petebas navem conſcenſurus (ſi bene memini) ego Leydam appuli, & continuo ex *Elſeviriis* te profectum intellexi. Quid mihi tunc animi putas fuiſſe, cum ea ſpe, ut vota mea repeterem pro incolumitate tua ante hac ſuſcepta, & quidem praeſenti nuncuparem, ſtatim poſt adventum meum hinc me Leydam contuliſſem? Ne Patrem quidem tuum, & religioſe ſemper mihi cultos Penates tuos jam magna familiae parte carentes adire aut intrare ſuſtinui. Hagam itaque reverſus ſum, & ibi moerorem meum auxit ſubita mors Soceri mei, & infinitae in erciſcunda familia, moleſtiae, ac rixae quibus etiamnum inhaeremus. *Voſſium* interim Pariſios tranſcurrentem vix tribus ſalutavi verbis. *Wallius* & *Crommonius* ante octo dies huc advecti primum mihi obtigere ſolatium. *Wallius* e Brabantia attulit effigiem τοῦ μακαρίτου noſtri *Kinſchotii* cura & impenſis ſuis ab *Hollaro* inſigniter, non tamen ſatis ad vivum expreſſam; quam puto ab illo brevi habebis, & miraberis aenigmatis appoſiti inventum. Non dubito, quin videris *Barthii* illum

tam

tam diu expectatum in Claudianum tuum commentarium, vaſtum, operoſum, &, ut verbo abſolvam, autore ſuo dignum. Miror minas illas in me jam pridem jactatas, & quarum rumorem per te, perque alios toties exceperam, in ventos abiiſſe; nihil enim invenio, quod me tangat; & ſi ſaepe Gratium & comites ejus ad partes vocet; & quidem multis locis a me emendatis aut retractatis poſt illum *Gronovius* interim non ſemel vapulat, & audit nuperus Criticus, & neſcio quid non? Sed fruſtra & temere. Tu autem magno malo mactaris, tam vaſtum librum percurrere coactus; ſi modo tanti videbitur. Nunc quid in publico actum ſit, apponam. Heri cum finis expectaretur tot contentionum & conventuum ad miſſionem militum temperandam convocatorum, Princeps, cum votis ſuis excidiſſet, militibus ſuis Palatinis ſub ſpecie exercitandi convocatis aulam undique ſtipari, aditusque ſervari curavit; & ſub meridiem *Wittium*, Dordracenum Exconſulem & Ablegatum, *Ruylium*, Harlemenſium Syndicum, eorumdemque magiſtratum *Waelium*, cum gratioſo & interrito illo Medemblicenſium Oratore *Stellingbwervio*, alteroque Hornenſium Syndico (dubito an plures alios) ad ſe evocatos in aula ſua ſeparatis locis detineri juſſit. Quo facto duae centuriae militum Delfis, aliaeque deinceps Roterodamo ad hoc accitae Hagam jam tumultu civium repletam aulamque intravere. Plures etiam aliunde cum Equitum turmis expectantur. En quo diſcordia cives Perduxit miſeros! Quid Amſtelodami agatur, ubi LX. centurias a Comite Guilelmo Friſio introductas rumor eſt, inde certius tibi nunciabitur. Ego de ſucceſſu tanti conatus ſine exemplo, niſi forſan *Barneveldium* ſpectes, nihil habeo quod judicem: exitus acta probet. Tu interim otio tuo fruens, & particulam ejus aliquam etiam nobis indulge, promiſſi carminis memor, Scazontis dico. Nec non de *Salmaſii* appulſu, & reliquis rebus Reginae Veſtrae, aliquid ſignifica. Vale, Muſarum noſtrumque decus, Heinſiade, & nos amare perge. Dabam tubis turbiſque immixtus, Hagae, pridie Kal. Sextil. CIↃIↃCL.

EPISTOLA XXIV.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

Tandem ergo Claudianum tuum videre mihi licuit, mi Heinſi! tandem euge, poſtquam ineunte aeſtate a nobis diſceſſiſti, ſalvum incolumemque te apuliſſe adulta jam hyeme intelligere contigit. Quid miraris? literas tuas Idib. Auguſtis Holmia datas, & has quidem unicas poſt diſceſſum tuum, cum Claudiani exemplare, per Clariſſ. *Goeſium*, cui probe illas commendaveras, ante paucos demum dies accepi. Ego tamen jam ſtatim & vix elapſo poſt abitum tuum menſe ad te ſcripſeram; & jam iterum ſcripſiſſem, iterumque te compellaſſem obteſtatuſque fuiſſem amicitiam noſtram, ne ejus immemor

mor eſſes, aut nunc denique te poeniteret, niſi inopinanter & vel invitus in Magiſtratuum hujuſce urbis primarium ordinem ab Optimo (heu quondam!) Heroe noſtro adlectus fuiſſem proxime elapſo menſe; ex quo publicorum negotiorum mole tantum non obrutus fui. Arridebat quidem primulùm inexpectata haec conditio, quia non tantum par, ſed ſuperior quoque tot meis publicaeque quietis hoſtibus evaſeram. Nam quorum tirannidem incuſaſſe ſummum in me crimen fuit, eorum curules non vacuas tantum vidi; ſed & ſucceſſor occupavi. Verum, ut ingenue fatear, uti bellum, ita & imperium hoc qualecunque, dulce inexpertis; grave autem jam gerenti eſt. Quapropter non alienus jam videbar a Profeſſione Eloquentiae et utriuſque linguae ſuſcipienda, quam idem noſter ὁ μακάριος Heros mihi deſtinaverat. Cujus tam inexpectata, & non ſine horrore accepta mors,

Venturo nunquam ſatis excuſabilis aevo,

omnia nunc in incerto reliquit: & parum abfuit, quin & reſpublica univerſa cladem hanc ſecuta fuiſſet, niſi divina manus, eademque, quae tantum vulnus fecerat, pari feſtinatione fomentum aliquod applicuiſſet. Ego interim inter ſacra & ſaxum haereo, & in publico tanquam privatus vivo: dulceſque ante omnia Muſas (quicum in gratiam redire non tantum in votis, ſed & in ſpe erat) ſubciſivis horis non remiſſe colo. Unde intelliges, mi Heinſi, (ut ad te & munus tuum redeam) quam opportuno tempore elegantiſſimus, &, quod per te nunc dicere licet, terſus ille tuus huc appulerit Claudianus. Pro munere nunc quidem grates ago, quas poſſum, maximas. Sed quam gratus fuerit, & judicium meum, ut tu quidem vis, vel potius applauſum & album ad omnia calculum meum, ut ego cenſeo, proxime intelliges. Jam enim admirari elegantias tuas vix ſatis licet; praecipue tam recenter & vix primoribus labris deguſtatas. Vix quidem unam atque alteram Panegyrin percurrrre potui. Et hoc quoque aliud agendo. Non poſſum verbis eloqui, quam geſtiat animus. Ennam illam tot novis floſculis a te ditatam & praeter conſuetum nitentiorem, involare, & tot mellea prata depaſcere: quibus maxime Sylvas meas, quas in mortem *Kinſchotii* & *Broſterhuſii* meditabar, exornare decrevi. Nam ut publico luctui ſolaminis aliquid afferam,

abſumptae vires, & copia fandi
Nulla mihi; dignumque nihil mens fulmine tanto
Repperit, inferior vox omnis, & omnia ſordent
Plectra;

Tuo tantum excepto, mi Heinſi. Quare, niſi me ἱεροδιώκτην aſpernaris, hoc nunc age, & paternum illud exemplum in Manibus Arauſiacis deflendis redde; & Patriae noſtrae, quae a te hoc officii exigit, juſta ſua perſolve. Jam enim puto ſat feſto Divaeque tuae dediſti: jam, ſi bene auguror, tranſiit illa Dies, qua nullam ſacratiorem aut deſideratiorem vidit ab axe propinquo Invida quantumvis Helice. Sed manum de tabula; praeſertim pleno jam margine chartae. *Guarinum*, cujus nomine malum nomen apud te audio, ante tres menſes per Elſevirium ad Paternas aedes deferri curavi. Si me amas, quamprimum Panegyrico

rico tuo nos bea, & feſtinationi, quam ſemper in ſcribendo cauſaris, plus etiam indulge; ut prolixitati quoque ignoſcamus. De *Salmaſio* ſaltem quae digna vel indigna ſunt, omnia perſcribe. *Rivetus Borniuſque* (qui nuper Orci faucibus ereptus eſt) te ſalutant. *Wallius* quid aut ubi agat, & quando *Kinſcotium* nobis redivivum dabit (niſi quod imaginem ejus curaverit exprimi) plane ignoro. Quaeſo & illum, ut hoc agat, pro autoritate tua qua polles, ſerio exhortare. Cl. *Voſſium* ſalutâ quam pote officioſiſſime. Vale, ſaeculi & orbis noſtri decus, & nos amare perge, qui te in oculis ferimus, & Claudianum tuum quotidianum comitem adſcivimus. Iterum atque iterum Vale Mellitiſſime Heinſi. Dabam ὡς τάχιστα, Bredae III Kal. Xbres. Gregor. ſt. anno. S. N. CIƆIƆCL. Per *Goeſium*. CL. miſſas.

Neſcio, an tanti videbitur, liceatque examini tuo ſubmittere
hoc quicquid eſt Epigrammatis ſive Eidyllii Italico rythmo compoſitum.

„ *Ter eere van het Vreughde-vier by de Wet en Gemeente der Stadt*
„ *Breda ontſteken over de Geboorte, van de Naboortigen Sone*
„ *ende eenigh Na-ſaet van H. L. M. S. Hoochr. &c. Baron van Breda.*

Uw' friſſche STAM, Breda, in't bloeyen van ſijn leven
In wien gy al uw' roem en hope hadt geſtelt,
Wiert door de Doot (helaes!) ontyd'lyck neergevelt,
En 't ſcheen dat met ſijn val de moet was opgegeven.
Maer neen; God leeft, en doet de Goddeloſen 1 *beeven.*
En maakt te ſchand' hun vreught in't vallen van den Helt.
God heeft een jonge SPRUYT (in ſpyt van Doots gewelt)
Van d'afgehouwen ſtronk op uwen ſtoel verheven.
De naare duyſternis, die op u neder quam,
Is door dit nieuwe licht, en onverwachte ſtralen
Van God's erbermend' oogh, van u weer afgeweeken.
Juycht dan, tot Godes Eer, en laet dees vreugde-vlam
Verlichten uwe rouw, en treurigh hert ophaelen;
Doch in uw' Ziele meeſt een geeſtlyck vier ontſteeken.

Poſt nubila Phoebus V.V.

1 Tales hic plurimi, qui defuncti mortem laetiſſime exceperant, foti ea ſpe, ut comes Johannes Naſſovius ex teſtamento Philippi ſucceſſiſſet. Vlitius.

EPISTOLA XXV.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

Quas ad me Eidibus Novembr. Gregor. anni ſuperioris Holmia miſiſti, eas demum pridie Kalendas Februar. hujus anni (quem tibi Muſiſque tuis propitium felicemque precor) accepi, ſecundas, poſtquam a nobis diſceſſiſti.

Digitized by Google

Munus autem, quo me beaſti, vixdum hac hora, qua haſce ad te depropero, per *Walhum*, qui & literas tuas praemiſerat, huc allatum videre contigit. Sed bene tamen nobis, quos immodico deſiderio noſtro fruſtrari noluiſti! Judicium noſtrum, vel potius præjudicium, ſi poſtulas, dicam quantum potero ex ungue Leonem aeſtimare: vix enim primam perlegi paginam, nec tamen, ut fatear, lepidiſſimum illud in *ἐσχατοκολλίῳ in* [a] *Olum* Epigramma non potui prurienti oculo temperare, quin obiter inſpicerem. Verbo abſolvam, ne fruſtra meritum carminis laude condigna aequare coner, verè nobis Auguſtam dediſti. Sed cave ab *Olo*, ſi monentem non indignaris. Ut metuas, nihil metuo quidem; ſed tamen, ut cautè vindicem agas. Ad mellitiſſimas literas tuas redeo. Cl. *Voſſio* curam Regiae Bibliothecae demandatam, eamque undique accerſitis incrementis jam in immenſum auctam, lubens intellexi. Quod de *Brunone*, etſi ſui pene, non noſtri tantum, oblito, ſollicitus ſis, pro candore tuo agis. Faciam quamprimum injuriam ſuam erga te, tuamque ſimul benevolentiam, intelligat, ſi quis humanus in illo ſenſus reſtat. Claudiani tui geminum exemplar, a *Goeſio* unum, alterum per *Elſevirium*, niſi fallor, probè accepi, & hoc quidem puto me tibi nuperis meis ante tres fere menſes datis non ſine gratiis ſignificaſſe, ut & alia de rerum noſtrarum quà publico, quà privato ſtatu. Interea notas tuas a capite ad calcem percurri, & cum textu alios contuli. Deus bone, quam inſignes eaſque infinitas in tam brevi opuſculo nobis emendationes dediſti! Ita ut una fidelia non unum parietem unaque opera non Claudianum modo jam vere tuum, ſed tot innumeros autores demerueris. Ut Silium, ut Statium, Val. Flaccum, alioſque, quorum nomina & ſingula loca mihi deſcripſi, omittam, ſane tot palmariae in Ovidio tuo correctiones non potuerunt non ſalivam nobis movere, & ad pleniores in illo dapes nobis a te debitas praeguſtationem, ut ita loquar, acuere. Non meum tibi judicium hic depromam, ne adulari tibi exiſtimes, ſed aliorum & quidem Antverpienſium *Henſchenii*, *Bolani*, *Gevartii*, denique & *Moreti*, quos cum *Bornio* ante triduum inviſimus. Omnes uno ore civicam tibi decrevere: nos &, ſi pateris, triumphum de omnibus, qui Claudiano hactenus manum admovere, quos inter non *Barthium* & id genus alios nugatores, ſed vel *Scaligeros*, *Raphelengios*, & caeteros ἀκιβδηλεστάτους heroas accenſeo. *Hoſchii* ſententiam ex ipſius, quas ab *Henſchenio* accepi, ad Jll. Parentem intelliges. Poëmation ejus, ſi occaſio feret ut commode mitti poterit, ſimul videbis. Sed ad Claudianum tuum redeam, ſi pace tua liceat liberè unum atque alterum locum tangere, non notandi gratia, ſed ut vel hinc colligas, me ſerio illum notaſque tuas evolviſſe. In Conſ. Prob. & Olybrii v. 202. in tua legitur,

> *taceat Nereida nuptam*
> *Pelion, duplici foecundam Conſule Matrem, &c.*

In aliis, *Pelione*, *duplici*, &c. Neutrum placet; & forſan in tua operae errarunt. Nec enim aut metrum aut ſenſus conſtat. Ego ex corrupta vet. lect. reſcribo:

taceat

[a] *Legitur inter Heinſii Poëmata. lib. 1. ſilvar in fine pag. 148.*

taceat Nereida nuptam
Pelion. O! dupl. faec. Conſ. matrem,
Felicemque uterum, qui nomina parturit annis!

Nam & in fine hac diſtinctione caret tua. Quod in Calpurnio meo, *gentilia poma*, pro *genitalia*, reſcribas, ſi modo autoribus, quos laudas, libris, probo ſane. Nam & *Genitalia*, quod Romana & omnes Pythaeanam ſecutae tenent, ſaeculi iſtius genium ſapit, idemque valet ut ex Ammiano notavi ad Nemeſiani Cyneget. pag. 411. qua eadem pag. videbis etiam me *Mazacas* contra *Salmaſium*, *Mazaces* praeferentem, aſſeruiſſe, ex iiſdem, quos tu pag. 142. citaſt autoribus, ſed memoria te puto fallebat, cum Gratium, pro Nemeſiano, appellares, quod leve eſt. Item Raptus Proſerpinae lib. II. video te repoſuiſſe, *Parthenium canibus ſectatur odorem*, pro *odoris*, quod quidem ſatis docte aſſeris, ſed (pace dixerim tua) nondum probas. Nam quae adducis exempla, de canibus, quos odor tangit, loquuntur; at hic de Diana ſcrutante agitur, vel, ſi id parum eſt, opponam vel unum Maronem, apud quem *odora canum vis*: Ut Laevii *odoriſequos canes* omittam, quae nota eſt ſagacium. *Parthenium* autem, quod Cherſoneſi promontorium eſt, eodem modo indigetat Val. Flaccus V. Non tamen hoc tanti eſt, ut tecum ideo, multo minus cum libb. Vett. autoritate, contendam. Poſtquam iſthaec in chartam conjeciſſem, non potui non Auguſtam tuam in manus repetere, ubi continuo textum illud tam graphice a te detextum in oculos occurrebat. Nihil potuit auguſtius, nihil tanta Auguſtâ dignius, aut tali feſto convenientius, pingi fingive. Quam egregie autem invidiam Fati, quam alii accuſaſſent, excuſaſti! cum dicis,

Solus ſibi vindicat aether
Invidiam hanc, & prona neci Diiſque aemula virtus.

Quàm vere divinum hoc poſterius! Tum illud quam numeroſum, *Peſque pedi, manibuſque manus, oſque ore premuntur.* Nec illud minus ingenioſum,

Et ventis debentem inimicis nomen Adonin;

Quod vereor ut quis digne legat, qui Ovidianam tuam Emendationem ignorat, Et *perdunt iidem, qui praeſtant nomina, venti.* Diras vero illas in Regicidas Britannos (hactenus enim continuata mihi unico ſpiritu lectio) quis non tibi invideat? Sed infinitum eſſet, ſingula iterum iterumque legi digna enotare, cum nihil non te dignum, imo vel majus, ſiquidem & te ipſum in hoc poëmate ſuperaveris, & ipſam (pace ejus mihi dicere liceat) Auguſtam aequaveris, ubique occurrat. Veniam precor, mi Heinſi, ſi amore, imo ardore reliqua legendi abreptum ſcriptionis hujus jam taedeat. Sed heus, o bone; quamnam ego a te poenam merui, quod ad Augiae ſtabulum, *Barthii* Commentarium dico, me ableges? Egone ut inventis glandes jam praeferam ariſtis? Plus eruditionis ſpero ex unica tuarum pagina, quam ex toto illo volumine. *Rivetum* poſtridie Non. Jan. obiiſſe puto intellexeris. Sed levis haec nobis jactura, qui hominem iſtum jam probe novimus. Obiit ſane Chriſtianus; niſi quatenus nihil ſordidiſſimae avaritiae ad extremum uſque remiſerit, cum & publicis impenſis ſepeliri voluerit. Haec inter nos. *Wallium*, ut *Kinſchotium* nobis reddat,

Xxxx 2 ſeriò

Digitized by Google

ſeriò, & non ſine exprobratione aliqua tam ſupinae procraſtinationis, monui. Ego, etſi in curia totus, aliquid tamen libelli Auguſtae tuae inſcribendum paro; & jam abſolviſſem, niſi deeſſet typorum commoditas. Exercitationes antiquariae erunt. Tu videris, an liceat & mihi Regiam intrare, Vale, Muſarum noſtrumque decus, & nos amare perge, *Voſſiumque* meo ſaluta nomine. Dabam ὡς ἀμυςα, Bredae Idib. Februar. CIƆIƆCLI. *Bornius* te ſalutat, & Claudianum tuum, quem a me habet, diligenter legit.

EPISTOLA XXVI.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

ETſi quidem, ſi unquam, nunc maxime in hoc civitatis noſtrae gemino juſtitio (nam & *Arſenium* Praefectum fatis functum, & cauſam Dominae noſtrae retractari novo appellationis judicio ignorare non potes) ſummis diſtrictus negotiis, ſuaviſſimis tuis literis, nedum tam prolixo geminoque affectui, condigne reſpondere nequeam, nolui tamen diutius ſuperſedere, quin ſaltem binas illas tuas cum Regio numiſmate poſtliminio accepiſſe ſignificarem. Grata laetaque omnia fuiſſe, parum eſt, imo & ſupervacuum, ut addam, qui quanto unquam affectu tua excepi, legi, aeſtimavi; tanta nunc religione ſacroſanctum hoc amicitiae noſtrae mihi ſemper futurum pignus, non modo expanſis manibus, ſed intimo quoque corde recepi: nec minimae gloriae duco, praeter tot tua munera & beneficia, quibus me pridem devinxiſti, nunc Reginarum illam Reginam parariam acceſſiſſe. Si non vani ſunt vates illi, qui olim Principum imaginibus arcani divinique quiddam affinxerunt; jure equidem affirmare poſſum, Regio iſti nummo ſecretam quandam vim vel ab ipſa auctore vel a te inſpiratam, qua in perpetuam devotionem abreptus ſum. Et ſancte jam promitto, me ſimulac impar illud humeris meis & vere iniquum onus, magiſtratum inquam, depoſuero, vel ſaltem mutavero meliore mihique convenientiore conditione (quorum alterutrum propediem fore, certum habeo) totum inquam me accincturum, ut illam, quam profiteor, devotionem aliquo ſaltem effectu ipſi Dominae, (quid ni enim ejus poteſtati me quoque ſubjiciam, qui pluſquam aere paratus ſum?) teſtatam faciam. In quo non dubito, quin & votis meis aſpires, & propitius mihi futurus ſis, Heinſi Amantiſſime. Verum de hac re, ut & de reliquis, ſpero me intra paucos dies praeſenti tibi (niſi iter meum, quod civitatis nomine ad Principem Regiam ſuſcipiendum molior, praevertere mavelis) expoſiturum; nec in hoc malum nomen a me auditurum (etſi non a me ſed ab aliorum ſuffragiis pendeat, ut ego potius quam alius mittatur) confido. Tum ſimul & alterum illud, quod in te Dordraci quaerendo indiligentior fuerim, expuncturum me, puto. Interim miſerum illum Regum patronum κλαιέιν τε καὶ ἄλγεα πάσχειν, teque gaudere & bene rem gerere jubeo.

Vale,

Vale, ſaeculi noſtri aeviternum decus, Heinſi Nobiliſſime, & me, vel, ſi minus, meas prolixiores propediem expecta. Illuſtrem Parentem valere & ſalvere velim. Dabam feſtinanter Bredae III. Idus Junias S. N. A. CIↃ IↃC LI. De *Gronovio* dudum nihil intellexi, ut nec de *Brunone*, & quo loco res ejus ſint. *Thibautii* caſum perincommode fero, *Crommonii* mei cauſa, qui ejus ope, patris ad Rempublicam curandam promoti loco ſufficiendus videbatur. Sed utinam modo non gravioribus malis; quae tamen proſpicio, Principis noſtri interitum deploremus. Iterum vale, meum decus. *Bormius*, quem tenerrima familiaritate complexus ſum, & vel eo magis, quod te tuaque debito honore proſequatur, te ſalutat. Quaeſo apud Bibliopolas veſtrates inquire, an ullibi *Bernardini Rutilii* de veterum JCtorum vitis liber, quem *Geſnerus* in Bibliotheca ſua paſſim citat, haberi poſſit, quovis etiam pretio: vel alias commodato.

EPISTOLA XXVII.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

SImulac ſuaviſſimas illas tuas acceperam VII. Id. quas ex Elſeviriorum taberna Hagae a. d. IV. Idus Quintiles ad me dediſti, Amicorum Praeſtantiſſime, jam totis velis vel illuc, vel ſaltem Dordracum, in amplexus tuos ruiturus, contendebam. Quid enim gratius, quid ſuavius mihi evenire poſſet, quam vel una hora tecum eſſe; & tenerrimum illum amorem meum, quo te ſincere (ſi modo non praeter reverentiam loquor) diligo, jucundiſſimo viſu tuo tantiſper exſatiare? praecipue hoc tempore, dum animus mihi, abitus illo tui nuntio graviter perculſus, neſcio quid inominati praeſagit, ita ut, niſi ſtato tempore utar, vix toto triennio te viſurus ſim. Sed vide quam moleſtus hic mihi ſit magiſtratus, cum alias, tum praecipue hiſce XIV. diebus, quibus vices meae inciderunt, ut cauſſis diſceptationibuſque forenſibus pro tribunali & quidem gemino, decidendis vacare cogor; nec non (ut ne tantulum quidem otii ſuperſit) quotidianis levioribus rixis ex arbitrio, poſt meridiem, componendis praeeſſe. Id ſcilicet cauſae erat, cur ille, quem dicis, e magiſtratibus noſtris, vicinus & affectu pater meus, vir optimus atque integerrimus, *Drabba* nomine, negaverit me pedem hinc poſſe movere. Cur vero ante hoſce dies atros non venerim, proximis, quas negligenter ad te pridie, niſi fallor, nonas Quintil. dedi, ſignificavi. Quapropter, ne fidem meam ludere videar, polliceri quidquam non audeo: Sperare tantum dicam, me octavo abhinc die hinc in Batavos & ad te, ô Bataviae decus unicum, iter moliturum. Iterum dico, non addicere me; ſed ſperare ut, rebus prolatis, excurrere poſſim. Interim, de *Brunone* noſtro, & *Gronovio*, quae ſignificas, grata fuerunt: quae de *Freinſhemio Holſtenioque* grates habeo. De *Sarravii* obitu, jam antea, & ni fallor, ex te, in-

Digitized by Google

intellexeram. Quid vis dicam? omnes una manet via leti. Ad te, mi Heinſi, ſpectat, quod dignum laude virum Muſa vetet mori. Hac occaſione non poſſum quin te exhorter, ut qui jam Galliis, Italiae, & Sueciae ſingula monumenta ingenii tui dederis, jam & Patriae aliquid maturae meſſis relinquas. Scio enim pro crudis te habere (non ego) quae ante x. & quod excurrit annos concinnaſti. Ad *Gronovium* quod attinet, obſervationes ejus tuo munere acceptas, nondum, niſi oculo jaculo, videre aut legere contigit. Mirus eſt caſus. Bibliopola, cui ſarciendas commiſeram, hactenus amiſſas vel alieno domino traditas aſſeruit. Pauci ſunt dies, ex quo iterum inveniſſe ſignificavit: nondum tamen compactas dedit. Haec cauſa, cur nondum lectis ejus obſervationibus, reſpondere ſuperſederim. Sed benificio tuo utar, ut ſaltem a te admonitus officio non deſim. Imo jam hîc teſtes habes literas meas; quas, ſi venia dignum me putas, commendatione tua ut augeas, rogo. Ulterius etiam tendo, & obſecro, perque communia Muſarum Sacra oro, ut *Bernardini Rutilii* & *Ant. Auguſtini* libros de vitis vett. JCtorum neceſſario uſui meo ex inſtructiſſima Illuſtris Parentis Bibliotheca, tanquam pararius, ſuppedites: fidemque meam obſtringo, brevi reſtitutum iri. Ne quid enim neſcias, erit & obſervationum mearum pars illis deſtinata, dum juriſprudentiae incunabula quaero, progreſſum & maturitatem indico, abuſum & declinationem (ut ita loquar) demonſtro. Tum quoque, ut JCtos ſuae quemque aetati, quam Lampridius in Severo, ſi modo probi ſunt codices, mire confudit, aſſignem; & an idem ſit Tertullianus, cujus opera extant, & cujus in pandectis centunculos habemus, diſquiram. Denuo itaque rogo, mi Heinſi, ut pro conſueta benivolentia illos mihi vel per nautam, vel potius per Elſevirium quantocius mittas; ſimulque itineris tui, qua via quoque die ineundi, certiorem reddas; ne aut fruſtra, te profecto, adcurram, aut unius horae negligentia fructum itineris mei perdam. Arras promiſſionis, vel potius ſpei meae, habe ſacrae imaginis exemplum, quod (ſi modo non indignaris) emplaſtro formari curavi, quo plures & in hac Muſarum colonia Dominae tuae cultores facerem. *Aurea donanti ſic aerea reddimus arma.* De reliquis, volente & favente Deo, coram. Interim vale, fideliſſimum pectus, Heinſi Nobiliſſime, & nos, quantum facis, amare conſtanter perſevera. Illuſtrem Parentem, *Boxhornium*, etiam Σκυθίζοντα, *Wallium*, reliquosque amicorum ſalvere jubeo. Dabam feſtinans in curſum piſtrinum. A. D. V. (vide enim an bene calculum poſueris, qui tuas a. d. IV. dederis) V. inquam, Idus Quintil. CIↃ IↃC LI. Bredae. *Bornius*, qui finienti ſupervenit, te & τὸ δεῖνα Parentem officioſe ſalutat.

EPI-

EPISTOLA XXVIII.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Pariſiis.

Etſi equidem hactenus ignorem, ubi nunc terrarum agas, nolui tamen diutius in aere tuo eſſe, quin aliquid ſaltem reponam ingenti tuo erga nos amori, quem noviſſimis tuis literis, quaſi ſupremis tabulis (abſit verbo omen) tanto cum ſtudio mihi teſtatus es, Heinſi, politiorum quicquid eſt mortalium decus. Nec poſſum ſane dijudicare, utrum illae plus gaudii an moeroris mihi attulerint. Quid enim gratius, quam affectus tui quaſi in extrema tegula perſeverantiam; quid triſtius, quam unius aut alterius dieculae diſpendio amplexu illo tuo deſideratiſſimo excluſum me, intelligere? Quanquam poſtmodum ex *Elſevirio Joanne* noſtro hic acceperim, te multis diebus poſt illas a. d. XVIII. July ad me datas, in procinctu ſtetiſſe, & Leydae manſiſſe. Infelicem me, qui tam cito deſperaverim! Sed quandoquidem ſic fuit in fatis, age ſequor te animo per Terraſque tractuſque maris coelumque profundum; & quocunque loco te ſubſiſtere intellexero, mutui amoris teſtes interpreteſque ad te mittam, literas meas. Tu modo, amabo, fac intelligam, quo tempore quoque uſque loco iter tuum proſequuturus ſis. Interim, ut abſentem quoque amplectar, audeam, videamque, (quod de amante Didone Maro) Chriſtinam tuam, non argenteam, ſed vere auream illam dico gremio teneo, genitoris, id eſt, autoris imagine captus. Saepe jam illam repetii, ſed nunquam ſine novis deliciis, quae non niſi attente legenti apparent. Tantum ineſt reconditae eruditionis. Sed ne merita ejus deteram, cum inferiora ſint omnia, quae dicere queam, tacita mente potius illam adorare pergam. Licetne tamen ut modeſte interrogem, cur non *Talaonion Adraſtum* malueris, quam *Talaonium*, caeſura periculo evitato? Etſi ſciam, *Actaeo Aracyntho*, infinita talia extare, quae & ego avide imitor; ſed inum deſinentia deſidero. Tum & *transformia corpora* quaero adhuc: tibi exemplum ſuppetere non dubito. Poſtmodum Faſt. I. *transformis adulterat arte* Calepino citatum video, pro quo tamen a. Ed. & parentis tui, *transformat & alterat*. Et hoc me expediri velim, utra genuina MSS. lectio ſit. Deus bone! quid de miſera Britannia, legumque pudore nunc diceres, ſi iterum inſtantem Regi cladem, forſan & caedem, videres? Quanquam primum tam laeta omnia, ut jam Soli reſtitutum publicum novum fuerit. Nec jam Galliae ſincera quiete, ut vides, fruuntur. Nos ſaltem hactenus poſt publicam gratiarum actionem. Me quod attinet, vereor ut magiſtratus hic meus mihi vel invito conglaciet. Dum enim reſidua litis inter Principes comperendinantur ex conſueto, vereor ut comitia noſtra, quibus x. Octobris dies praeſtitutus, haberi poſſint. Quod ſi fit, miſerum me, qui voti mei vix compos fieri queam. Conabor tamen omni modo ſolicitudine & moleſtiis hiſce me ſubducere, & vitae

vitae me reddere priori. Vale, Heinſi ſuaviſſime, &, ſi me amas, cura valetudinem tuam. *Auguſtini* & *Rutilii* vitas, quibus *gratia* & favore tuo perusſus ſum, Opt. Parenti ipſe intra xv. dies reſtituturum me polliceor, recipio. Iterum atque iterum, Vale, Cor meum. Dabam tolutim, ut nautae abeunti has traderem. Bredae, xiv. Kal. Octobres, CIↃ IↃ CLI. *Bornius* te ſalutat.

EPISTOLA XXIX.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Florentiam aut Romam.

Jamdudum, quo loco viveres, ab omnibus, in quos incidebam, tuis ſcilicet, quaerebam, jamque id incommodum mihi erat, nihil certi de te intelligere, cum tu ipſe primus Pariſiis te ſalvum incolumemque eſſe ſignificaſti. Et jam hoc ſaltem gaudeo, nihil periculi in tam diutino ſilentio fuiſſe. Sed, ut primum commercii noſtri ratio inter nos conſtet, ſcito me & noviſſimas, quas cum in procinctu ſtares, ad me dabas, & haſce nunc unicas poſt diſceſſum, ix Septembris datas menſe fere altero poſt, accepiſſe, Interim me circa idem fere tempus ad te ſcribſiſſe, eaſque Ill. Parenti tuo commendaſſe. Et paulo poſt Rutilium & Ant. Auguſtinum per *Elſevirios* reſtituiſſe, quorum nomine & tibi nunc ut parario grates habeo maximas. Multum enim me juvit Rutilius, exactiſſimus autor. Tametſi inſtituto meo ingentem moram injecit publica, quae mihi cum nonnullis perditiſſimis collegis, omnis aequi bonique hoſtibus, aliquamdiu fuit contentio, quae nondum deferbuit; nec ſpes mihi eſt, ut unquam ceſſet, niſi cum illorum ejectione, vel mea ſaltem migratione in alia caſtra. Quod & ipſum fieri non poteſt niſi controverſia Principali deciſa primum fuerit. Ego, quamvis non ſine magna ſpe glorioſae victoriae publicam ſalutem defendam, tamen admodum moleſte fero, tantiſper muſaeo meo excludi, & quodammodo a Muſis libriſque exulare. Nihil enim magis ex votis mihi eſt, quam ut Deus nobis haec otia reddat; quibus tu interim, mi Heinſi, tam abunde frueris. Non poſſum tibi verbis exprimere, quantum animus mihi pruriverit, cum tuas obſervationes vidiſſem. Nec potui, quin continuò Gratium in manus ſumpſerim, ut conferrem. Varias lectiones Codicis iſtius Thuanaei jampridem beneficio *Crommonii* mei (qui nuper Senatui Principali a Regiâ adſcriptus eſt) nactus fui, & libello meo inſerui. Quod *profectò* reſcribas loco *profecti*, cum in V.C. ſit *profectu*, pace tua dixerim, non perſuades, ſaltem hactenus; utitur enim autor perpetua metaphora, a viatoribus petita, qui compendia itineris quaerunt. Sic venatores illos *propiore via profectos* dicit, qui Rationem *comitem* (quae etiam metaphorae ejuſdem vox eſt) aſſumſere, ut ea duce uterentur. Praeterea tu videris, an ſatis poëtica vox ſit *profectò*. Paulo poſt pro *cecidit violentia retro*, quod *ceſſit* reponas, edidit ita ſua autoritate *Barthius*: quod & ego rectum cenſeo, ſi libri addicant. Alias *retro cadere*, ut

retro

Digitized by Google

retro ſublabi, apud Maronem AEn. 1. *retro ſublapſa referri Spes Danaûm.* Et ibid. *Sic cunctus pelagi cecidit fragor.* Quod denique, *& non ſine carmine niſus* (ſic ſaepe Cicero, *praeſidio alicujus niti*;) loco *luſus*, reſtituas, ut ego quidem ex conjectura edidi, gaudeo ſane ὁμόψηφον te mihi, etiam inopinanter, factum Quae de Phaemonis Editione monuiſti, libens intellexi, gratiaſque habeo De Alexiade edita *Gronovium* monebo, niſi jam audivit, nimia expectatione ſua ſe operam tam periculoſam luſiſſe, aliumque fructus praecepiſſe. Poëmata tua edi nondum audiveram. Gaudeo vehementer. Miror tamen *Grotium*, *Ruſiumque*, quîcum nuper Hagae ſaluti tuae non ſemel libavimus, nihil ea de re mihi ſignificaſſe: nec adeo *Elſevirios*. *Salmaſium* veniam a Regina tua, citius faciliuſque forſan, quam voluiſſet impetraſſe, ex Anglia dudum nuntiatum, & novis ordinariis (gazettas vocant) additum fuit. Poſtea Holmia, vel Upſalia potius, a Matheſeos quodam Profeſſore (Ex *Bornio*, quicum haſce relegebam tuaeque libabam ſaluti, poſtmodum intelligo, *Ravium* eſſe Hebraeae linguae Profeſſorem, cujus literas vidi.) perſcriptum, eum de eventu proelii Regis Scoti conſilium ſuum vel huc vel in Gallias migrandi ſuſpendiſſe: quod ſi ſit, jam vos quoque Gallia junget. Sed quid ego tam late, qui quo haſce mittam, vel ubi te conveniam, & quando iſto regno exceſſurus ſis, nihil ſcio. Utinam hoſpitia vel locum aliquem, Venetiis vel Florentiae, & ubicunque moraturus ſis, deſignaſſes, quo meas deſtinarem: jam ſaepius ſine metu perdendae operae ad te ſcripſiſſem. Nam Leydam retro dimittere, cum citius vel Lutetiam perferri poſſent, ſane admodum incommodum eſt, tam vicinâ Antverpiâ. Quare iterum rogo (ſi haſce tamen brevi antequam Alpes tranſcenderis, accipias) hoſpitia tua vel argentarios tuos, quibus uteris, mihi deſcribe Iterum Vale, Decus meum, & ſi me amas, ſaepiuſcule mecum age per literas. Dabam raptim, Bredae pridie Kal. Novembres. CIↃ IↃ CLI.

EPISTOLA XXX.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

In Italiam.

TErtium jam ad te ſcribo, mi Heinſi, ex quo abes. Quarum ſecundis reſpondi tuis Lutetia datis. Ego cum diu molitus ſim trajectum in Angliam ad fundos remque familiarem curandam, hactenus difficultate bellorum & partium detentus fui. Nunc Legati tres eo proficiſcuntur, & princeps eorum *Catſius*. Is, cum comitem me illi obtuliſſem, curavit ut non otioſus vector adſciſcerer: Legationi enim a ſecretis futurus ſum. Conditio & commoditas praecipue haud ſpernenda mihi & omnibus amicis viſa eſt. Facilis itaque conſenſus fuit: etſi intelligo non facile negotium fore. Hujus rei neſcium te eſſe nolui, ut ſi commode meis reſpondere poſſis, Londinum tuas curares; ſin minus, ne inſalutato te neglectoque amicitiae officio profectus viderer. Novi

Digitized by Google

hic parum eſt, niſi quod omnis cura Patrum, omniumque conſideratio in illam legationem feratur. Hinc ſummam reip. pendere etiam vulgus animadvertit. Audiſti puto Edictum ab Anglis emanaſſe, quo exteris naviculariis omnia commercia interdicuntur. Ei dies praeſtitutus Kalendae decembres. Hunc praevenire omni ope nituntur Ordines; adeoque quantocyus nos ſolvere jubent. Jam nonae ſunt, & primulum tempeſtates ſedere, Euruſque flare incipit. Ita fit ut undique obruar, &, dum ſcribo haec, interpeller. Vale itaque, decus meum, & ſi me amas, etiam Londini fac pignus amoris tui excipiam aliquod. Iterum atque iterum vale, & valetudinem tuam cura. Dabam in procinctu, Nonis decembr. CIƆ IƆC LI.

Poëmatum tuorum deſiderio nimis maceror, & vereor ut ullum exemplar ante abitum videam. Lentulus ille *Kinſchotii* Editor *Wallius*, puto, iterum neſcio quid morae injicit. Praefatio illa plus taedii nobis affert, quam officii tibi. De *Salmaſio* altum ſilentium eſt. Ego *Miltoni* familiaritatem jam praecepi, Parariis viris doctis, qui mecum eunt. *Seldenum* quoque & *Junium* (ſi in vivis adhuc eſt) adibo frequens. Hinc quoque commoda itineris mei, etſi

Hiberno molimur ſidere claſſem,
Et mediis certum eſt aquilonibus ire per altum,

metiri mecum potes. Poſtremum & jam vale:

EPISTOLA XXXI.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Florentiam.

EX quo in Angliam trajecimus, nihil mihi ſuavius fuit, quam tuas videre. Quas enim Bredam ad me, Scabinum ſcilicet, deſtinaveras, mi Heinſi, eas hic, dum Legationis ſecreta curo, xxv. die, poſtquam Venetiis datae ſunt, feliciter accepi. Itineris profectioniſque hujus meae, antequam e Patria diſcederem, certiorem te feci. Nos inde ſatis commode proſpereque tranquilliſſimo mari navigavimus, quod biduo emenſi, ad Mariae portum XXIV. die Septembris ſtetimus, & poſtridie Graveſandam prope anchoram jecimus; unde publicis phaſelis Londinum pervecti, ibique XXVII. magnifice excepti legati; quibus Lautia ſane lautiſſima per V. dies praebita. Atque ita ipſis Kal. Januariis, quas propitias tibi ominor, in aulam noſtram peculiarem migravimus, quae eſt in via Reginae (Queene-ſtreet) non longe a Drury-lane, ubi *Joachimus*, & tu olim divertebamini. Ædes illae memoriam tui mihi ſubinde referunt. Ex xx. Nobilibus, qui nobiſcum venerunt, ſolo *Lud. Hugenio* familiariter utor, digniſſimo Patre ſuo filio. *Seldenum*, dum exequiis defunctae Comitis Cantii intenſus eſt, cujus ingenti haereditate auctus eſt, hactenus videre ſuperſedeo: ut & *Miltonum*, quem adire decrevi. De *Salmaſio* ne γρῦ quidem auditur. Nec magis & *Patricio Junio*, qui Oxoniae, eſt, *Duraeo* in praefectu-

ram

ram Bibliothecae D. Jacobi ſuffecto. Nihil hactenus publice actum poſt primum acceſſum, Orationemque a Domino meo *Catſio* in Senatu habitam. En tibi epigrammation extemporaneum. Quamquam vereor ut haſce per Galliam miſſas recte accipias. Dudum eſt, quod ſcire expoſtulem, ad quem literas meas deſtinare poſſim. Nam ad Parentem, nunc praecipue, incommodum videbatur. Partem ſextam Poëmatum tuorum; quae Chriſtinae placeraque habet, paucos ante dies accepi: in qua expreſſum video iterum illud, *aut Talaonium Adraſtum*; Quid ſi *Talaonion* ſcripſiſſes? Sed tuum id eſt diſpicere. Interim vale, Decus meum, & ſi me amas, ſcribe aliquando ubi & quando hîc vel ibi futurus ſis. Dabam raptiſſime & occupatiſſimus, eadem, qua tuas accepi, nocte, XII. die Januarii CIↃ IↃC LII. Londini. Obſeratis reſeratiſque literis addere viſum fuit (cum poſt admiſſionem Legatorum in Conſilio, quod vocant, ſtatus aliquantulum ocii ſuperſit) hodie Dominis noſtris oblatum Poematum volumen ſatis prolixum in honorem *Cromwellii* rerumque ab eo geſtarum, auctore milite quodam *Fisbero*, quem *Petrejus* (noſti puto hunc Miniſtrum) ejecto Marone, utpote obſoleto & fabuloſo, in Scholas inducere ſuadet; & tantum non perſuadet. Carmina ſunt heroica non ita inepta. Sed manum de tabula. Lupus eſt in fabula? Vale iterum atque iterum vale, rerum dulciſſime, & cura valetudinem.

EPISTOLA XXXII.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Romam.

Tertias a te, dum hac in gente moramur, recepi heri, mi Heinſi, pridie Kal. Apriles Româ datas. Secundis tuis Florentia miſſis Martio menſe, eodem reſpondi; meaſque, ut & haſce, Caleto, curâ noſtratis *De Glargii*, Romam curavi: ignarus qua via tuas habeam: certus autem hanc compendioſam maxime, dum per Gallicas turbas licet impune noſtris ire redire literis. Quod jam ante ex urbe ad me ſcripſiſſe, geminiſque meis reſpondiſſe addas, puto te errore loci lapſum, ut pace tua dicam. Florentiae enim id factum: nec praeterea ullas ex Urbe a te habui interim. Sic conſtat nobis ſcriptionis mutuae ratio. Nunc ad tuas illas venio, quibus nihil mihi ſuavius gratiuſve inter moleſta haec negotia obvenire potuit. Quapropter & ſtilum publico ſubtraxi, ut tibi quantocyus reſponderem. Valetudinem tuam te curare, gaudeo imprimis: utque ante omnia cures, moneo, memor iſtius,

Οὐκ ἔσθ᾽ ὑγείας κρεῖττον οὐδὲν ἐν βίῳ.

Pejuſcule tamen te habere, non placet. Quantum a fructibus cavendum ſit, doctum non docebo. Non minus id tibi uſu venit forte, quam nobis a bubulae ovillaeque eſu hic abſtinendum; aut ſaltem moderandum. In quo multi noſtratium gulae ſuae poenas dederunt. Meminiſti peculiarem carnivorae gen-

Digitized by Google

tis hujus morbum eſſe. Sed quid ego nunc aliena ago? Quod Vaticanae & amoeniſſimo iſti literarum ſtudio totum te des, non culpo: imo cuivis, quam tibi, invidere hanc felicitatem poſſem. At enim

Non cuives homini contingit
Romae nutriri atque doceri.
Nobis non licet eſſe tam beatis.

Utinam aliquando Ovidium tuum tandem non diutius promittas, ſed praeſtes. Quid de poematibus tuis factum ſit, dudum non audivi; *Petro* noſtro *Vincentio* mortuo. Chriſtina ultimam paginam facit, quam ὁ μακαρίτης mihi miſit. Eam multis hic oſtendi. *Seldeno* non licuit; quia omnibus advenis, praecipue noſtratibus (ut credo me nuper ſignificaſſe) Muſaeo & congreſſu ſuo interdixit. Oxoniae nondum fui. Non patiuntur enim pro arbitrio excurrere concatenati, quibus hic implexus ſum, labores; tota fere Legatione (abſit invidia verbo) mihi incumbente quodammodo. Praeterito tamen menſe commeatum a Dominis impetravi, Eboracum uſque eundi, ad res privatas curandas. Hoc itinere Lincolniam, Nottingamiam, Northamptoniam, caeteraque, quae ſe offerebant, oppida perluſtratus ſum, vidique militum (an belli?) maximas clades, templa vaſtiſſima, arces praecipuas atque palatia Regia paſſim dejecta, nonnulla & ſolo aequata non ſine indignatione vidi. Eadem & Bibliothecas paſſim involvit calamitas, Cantabrigiam fere deſertam inveni. Populum ubique ſortem ſuam regnique deplorantem, & jugum indignantem. In pago quodam exiguo Lincolnienſis agri, cui a parva arce, quae ibi a Romanis quondam extructa fuit, Littleburgh nomen manſit, numiſmata aliquot aerea bonae notae forte fortuna nactus ſum; Ruſtici incolae ſuillam pecuniam ibi vocant, quippe plerunque a ſuibus erutam. Spero me plura, etiam argentea, inde accepturum. De Bello inter hanc & noſtram Remp. nec verus, nec vero nimis abſimilis nuntius ad vos pervenit. Domini mei tamen, ut pacem habeamus, omni opera adnituntur. Hoc opus, hic labor eſt. Quod niſi (favente Deo) perficimus, ego quoque operam meam luſero. Ne de Hiſpano caeteriſque inimicis noſtris in ſinu gaviſuris jam loquar. Gravelingam arcta obſidione premi, & quid in Galliis turbarum ſit, aliunde citius certiuſque intellexeris. Salutat te Dominus meus *Catſius*, gratiſſimamque habuit, quam illi a te identidem dixi, ſalutem; eoque magis, quia Roma miſſam. Vale, Muſarum Literarumque Aſſertor atque Vindex, & nos amare perge. Licet tuas huc mittas. Non enim jam propinqua nobis domuitio promittitur. Vereor ut ſaltem in Patria hibernare liceat. Spero tamen meliora, & poſt tot moras expeditiora negotia. Iterum atque iterum Vale, Heinſi dulciſſime. Dabam Chelſiae ſecundo a Weſtmonaſterienſi Palatio lapide in villa amaeniſſima, quae *Buckingamii* nuper Ducis fuit. Poſtridie Nonas Majas CIↃ IↃCLII.

EPI-

Digitized by Google

EPISTOLA XXXIII.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Florentiam.

Pertinax ſanè nimis indignumque amicitia noſtra ſilentium illud fuit, mi Heinſi; cujus quod tuis Kal. Sept. Florentia datis repagulum amoveris, habeo gratias. Ego enim, ex quo Laeſtrygonum machinas evaſi, patriaeque incolumis ab ingruente in claſſem tempeſtate redditus fui, nihil prius quaeſivi, quam ut reditus noſtri te certiorem redderem. Sed dum rationes & diaria Legationis abſolvo, quae ſubita profectione infecta reliqueram, multum temporis inopinanti elapſum. Nec interim quemquam obvium habui, ex quo quid ageres, & quibus in oris degeres, intelligere potuerim; donec tandem Ampliſ. *Goeſius* veſter caſu quodam ſe mihi obtulit hîc Hagae, ubi non mea ſponte toto jam menſe partim publicis, partim privatis incommodis atque negotiis detineor. Obiit enim hîc ante triduum, ex morbillis, quibus vehementer aliquamdiu laboraverat, filiola mea natu maxima, qua ingenioſiorem mihique ſuaviorem nullam expecto. Nam & calamo & gypſo egregie pingebat, & Gallicè eleganter docta erat me uno magiſtro, ſeptennis. Jamque arithmeticae & muſicae diſcendis totam ſe dabat; & in omnibus multum ſupra vulgaria ingenia praeſtabat; nemine non mirante. Sed hui mihi! quo me abripit paternus affectus, cui tamen quin apud te quoque, mi Heinſi, venia ſua ſit, non eſt cur metuam. Nam & te optimus Parens tuo merito aeſtimat; & tu ejuſmodi ingeniola aſpernari non ſoles. Secure itaque, nunc in viam redeo. Dum ego ita aegrotanti, ipſe etiam articulari morbo aeger accumbo, tuas illas exeunte jam Octobri Bredâ (nam eo jam perlatae fuerant) tandem recepi; & de valetudine tua caeteriſque rebus tuis, ac imprimis de affectu tuo ergo nos, quae ſemper optavi, commode intellexi. Quod etiam Academiae veſtrae me intereſſe cupias, ego in hoc optimam voluntatem tuam magis agnoſco, quam ut votis tuis aeque atque meis (quibus Italiam aliquando videre necdum deſpero) reſpondere impraeſentiarum poſſim. Nunc enim, ut ſcias, totus iterum ζῶον πολιτικὸν factus ſum, & non poenitendos honores propitiae mihi Regiae Principis gratia pollicetur, ſimulac lis illa Principalis, quae Hydrae ad inſtar in nova indies capita regerminat, ſemel aliquando deciſa fuerit. Quod tum demum erit, ubi litem lite dirimere deſinent Judices. Omne autem, quod nunc reſtat certamen Bredam noſtram petit; cujus imperium Regia, impatiens conſortis, ſoli ſibi ex *jure* dotali vindicat: altera commune cupit. *Nec quenquam jam ferre poteſt aut illa priorem aut iſta parem.* Sed (quanquam equidem haud noſtrum eſt tantas componere lites) omne pro Regia jus eſt; pro hac nimius militat favor. Quo loco reſp. ſit, haud aeque dijudico. Hactenus certe procerum ducumque navalium diſcordiam multae ſecutae ſunt calamitates.

tates. Et quanquam a *Wittio* nuper ſtrenue pugnatum feratur. (vix enim certi quidquam nuntiatur, diſſidentibus partium ſtudiis, & ſibi tantum faventibus) viribus & numero ſaltem victus ceſſit. Jam vero ad *Trompium*, cui res primum male geſtae imputabantur, ſpes & vota rediere. Is cum C. navium redintegrata claſſe propediem mare remetietur uſque Gades, onerarias huc illuc ducturus & reducturus. Quid *Galius* noſter in Mediterraneo agat ex propinquo audis: nos audire indies expectamus. Nunc de privatis. De *Salmaſio* ne γρῦ quidem. Prodiit nuper liber, cui tit. CLAMOR REGII ſanguinis ad coelum. Angli *Morum* pro autore habentes, nupero novorum ſchedio eum vehementer perſtrinxere, inter alia facinora objicientes adulterium cum Salmaſiana pediſſequa (dame ſuivante) quam hoc epigr. notarunt:

Galli e concubitu gravidam te, Bontia, Mori,
Quis bene moratam morigeramque neget?

P. Grotius Rhyniam ſuam, invitis matre & neceſſariis, quippe procuratoris filiam, caeterum praedivitem, bellam lepidamque puellam, nec nimis catholicam, tandem duxit, votiſque ſuis fruitur beatus. Non diu eſt, quod is *Voſſium*, *Gronovium*, & me habuerit convivas, tui non immemores. Ut & Bredae cum *Bornio* vivitur. Sed is nunc Leidam vocatus abit, ſupra numerum, non extra ordinem tamen, Philoſophiam ſuam profeſſurus. Ita ſpes omnis Scholae Illuſtris cum illo moritur. Mortuo nuper *Philemone*, & *Pellio* in Angliâ ſubſiſtente *Elſevirium* utrumque ſenem obiiſſe, intellexti puto. *Thyſium* in ordinem tandem redactum fama eſt. *Catſius* ab Itinere Anglico & tempeſtate illa nondum firme convaluit; & jam ſe tranquille in Curaefugio ſuo, ubi habitat, ad aeterna totus componit: SEPULCRUMQUE ſuum, poſtumum opus futurum, indies abſolvit. *Boyus* Muſſii manes vehementer vexat. Vidi nuper apud *Grotium* Epigramma Reginae tuae (verè dico tuae) imagini appoſitum ab ipſo heroë; ex quo ista ſaltem memini; ſi recte memini

Quisquis Hyperborei cernis miracula regni
Tantaque totque una in virgine dona ſtupes.
Quid mirare ſuas moderantem Pallada terras?
Haec etiam Arctoo nata Tonante fuit.

Placet, ſi tibi non diſplicet. Ego jam ad aemulationem rapior. Vale, Suaviſſime Heinſi; & amore tuo me porro complectere. Dabam ex grabato, Hagae, VI. Id. Nov. CIↃ IↃ CLII.

EPI-

Digitized by Google

EPISTOLA XXXIV.

JANUS VLITIUS
NICOLAO HEINSIO S. P.

fauſtumque ad ſuos reditum ex animo precatur.

Florentiam.

JAM alteras ſubſicive ad te parabam, Heinſi Praeſtantiſſime, cum ecce tuae peropportune afferuntur, Florentiae datae VII. Kal. Januarias, & Kalendis ipſis Februariis huc demum perlatae. Hoc ſcilicet compendii facimus, dum tuae Antverpia, quo omnes ex Italia Germaniaque epiſtolarum faſciculi perferuntur, non recta Bredam, ſed prius Leidam mittuntur, atque inde iterum ad nos. Idemque puta factum de illis, quas ad te dedi. Sed utcunque tandem tuas accepi, nihil mihi gratius deſideratiuſve accidere potuit, quam longinqua iſta conſolatio; & amoris tui viva expreſſio. Quanquam ſane parva illa videri jactura poterat, unâ de tribus amiſſâ, cum paucis poſt diebus Bredam reverſi utramque ſuperſtitem etiam amiſerimus, eadem morbillorum ſive Exanthematum (ut vocant medicorum filii) peſtilentiſſima lue abreptas. Ita ut ſoli nunc domo moereamus vacua. Suſtinui tamen damna univerſa brevi epigrammate ſive cenotaphio complecti;

Qui modo tres habui, cariſſima pignora, natas,
Juraque tergeminae prolis adeptus eram;
Mox orbus totidem moeſtiſſima funera duxi,
Intra bis denos praecipitata dies.
Abſtulit idem omnes morbus, menſisque November,
Deliciasque ſimul, diſcipulaſque meas.
Hei! mihi, quod nullo procedant ordine fata,
Cogar ut haec natis reddere juſta pater!
Hoc ergo meritis poſui pro marmore carmen;
Debuerant ipſae quod poſuiſſe mihi.

Quin addidi & epitaphium monumenti vice, quod, quia longiuſculum, hîc omittam; ne ferali hoc menſe ferales literas ſuperaddam. Sat naeniis lacrimisque datum. Et dolorem abrupit novum gaudium, quod hiſce diebus percepimus ex ſententia pridie Kal. a Senatu Hollandico ſecundum Regiam Principem, Dominam noſtram, latam. Quanquam nullus dubitem ad Supremum Senatum provocatum jam iri ab Aviâ, quae nihil intentatum reliquit, quo Illi adverſaretur. Nec parum laetitiae publicae acceſſit, quod Regina tua, quam arma in nos ſpirare, & piratis Britannis plus aequo favere acceperamus, pacata & in mutuum foedus propenſa certo feratur. Hoſtibus noſtris illius ira, nobis omnino propitia Pallas illa maneat. In quem finem non inglorium tibi fuerit, mi Heinſi, tam ſalutarem Patriae tuae operam navare; & vel car-

carminibus tuis delinire ſubiraſcentis Dominae mentem. Encomia Etruſca ſimulac abſoluta fuerint, vehementer videre geſtio. Jam enim iſta lingua maxime capior & delector. Saepenumero etiam aliquid in illa molior; quale nuper hoc Epigramma, quod Sobrinae meae Arſeniae, puellae nobiliſſimae, & linguae etiam iſtius ſtudioſiſſimae me & Bornio (is nunc domuitionem parat; imo mutationem dicere volebam. Leidam enim vocatus eſt ad Profeſſionem Philoſophicam, ſupernumerariam, non tamen extra ordinem. Tametſi adhuc fluctuare videatur, dum dimiſſionem differt Domina. ϗ ταῦτα μὲν ἄρτι ἐν παρόδῳ) auctoribus & inſtitutoribus dicavi, aliud agenti excidit.

SONETTO.

Alla virtuoſa Signora, la Signora ISABELLA ARSENIA.

De la beltà, ch 'il ciel donna vi diede
Il men ſi ſcuopre, il piu dentro ſ' aſconda;
Begli occhi, bianco ſen, & chioma bionda
Ogn' uno amante adora, non che vede
Ma la virtù che l' anima poſſiede
Et l' arte delle lingue in te ch' abonda
Nel cuor mio un piu ſchietto amor diffonda
Et d' eſſer fra gl' amanti tuoi concede.
Non tu pero ch' adorna la natura
Sopr' al conſueto, Arſenia corteſe,
Col pettine ti dar faſtidio ò vetro
Ma queſta ſempre ſia tua prima cura
Di far tuo nome ubombar adietro
In Roma, Francia, Olanda & terra Ingleſe.

Has enim quatuor linguas callet. Sed quid ego aliud, quam noctuas Athenas, qui rude hoc tirocinium tibi in Etruriam, & quidem inter ipſos Academicos verſanti mittam. Ignoſce, mi Heinſi, & ſtudio imputa, ſi quid peccavi. Vel ſi ulciſci temeritatem meam animus eſt, aliquam ex tuis illis Elegiis in Britannos piratas vibratis appone. Jam enim dudum eſt, quod expectatione Poëmatum tuorum diſcruciamur. Et altrinſecus fruſtratur nos quam foediſſime cunctator *Wallius*, qui Kinſcotiana etiam prorſus ſupprimit. Tu cave ne tali executori tua aliquando committas, mi Heinſi. Sed jam manum de tabula. Vocor enim in Senatulum noſtrum, cui totum me jam mancipavi, donec liberius poſtmodum licebit πολιτεύεσθαι, ſimulac Dominae gratiâ deſtinatum aliud munus obtinuero. Tu interim, Heinſi Amiciſſime, vale, & nos amare perge, qui te tuaque ſtudia in oculis ferimus. Dabam Bredae, ante focum, quia frigus erat, v. Februar. CIↃ IↃC LIII.

De Alaſtore tuo (niſi is jam piſcis factus, qui graculo quovis antea loquacior fuit) ſaeculum eſt, quod nihil audiverim. Nec quidem de *Gronovio* amplius quicquam habeo, ex quo Hagae una fuimus. *Grotius* heros optima ſpe ob-

Digitized by Google

obtinendi muneris Graphiarii (quod vocant) peſſime excidit; idque unius opera *Wevelinchovii* veſtratis, qui unus, cum reliqui patres conſcripti aſſenſiſſent, paterna ſupplicia, & religionem objiciebat, non ſine acri exprobatione anteactorum. Patienter tamen ille repulſam fert, & conjugis in gremio ſe ſolatur, imagine captus. Iterum Vale.

EPISTOLA XXXV.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

QUam jucunda mihi ſit dieculae iſtius tecum noviſſime ac tam ſuaviter actae recordatio, etiam poſtquam in piſtrinum meum redii, nullis equidem verbis exprimere tibi poſſum, mi Heinſi. O utinam alteram atque alteram licuiſſet adjicere. Utinam & tu viciſſim nos hic in amoeniſſimo pineto inviſas. Sed jam vereor reorque te in Sueciam properare, turbatamque relinquere velle patriam? Deus bone, quo loco vivimus! Ubi iſta, qua res noſtrae creverunt, concordia? En quo diſcordia cives perduxit miſeros! Videant nunc ſaltem obſeſſi & perplexi Ordines, quanta fati vis ſit, quae ab Arauſionenſi gente pendet. Agnoſcant vel cum pueris proavi merita in pronepote. Sed ego tamen rebellionem iſtam, quae veluti arcana febris totum reip. corpus inſedit, minime probo. Et maluiſſem ipſam cauſam quoque procul abfuiſſe. Interim Hannibal ad portas, ad portus inquam. Nec deſunt vires, nec animus. Quare te felicem praedico, mi Heinſi, qui in tantae Reginae ſinu patriae labantis caſum ſolari potes. Memineris, quaeſo, mei, ſi (quod avertat deus terra mutanda, aliaeque ſedes quaerendae ſunt. Jam, puto, concinnata habes, quae mandaveram, exemplaria. Sin minus, Elſeviriis meo nomine commenda, ut recte curentur. Parnaſſi mei alterum exemplar tibi tradidit reor Typotheta Nicolaus. Fac intelligam quando diſceſſurus ſis: & ſi quid voles, liberaliter impera. Ego pro virili annitar, ne indignum hactenus tam amice habueris: neve poenitendi aut deſinendi cauſam ullam habeas. Suaviſſimos *Elſevirios*, ac reliquos amicos, ſi qui mei memores ibi vivunt, ſalvere plurimum jubeo. Vale, Saeculi & Muſarum decus, & mei memor vive. Deum veneror, ut propitio pede ad Reginam redeas pergaſque. Iterum iterumque vale. Dabam Bredae, e Diaeta mea IV. Idus Sextiles, A. CIƆ IƆC LIII. Xenia, quae addo, boni conſule.

Digitized by Google

EPISTOLA XXXVI.

JANUS VLITIUS NICOLAO HEINSIO

Omnia ex voto propitia, ventoſque in vela ſecundos, animitus vovet.

Leidam.

QUa quidem prece Epiſtolii hujus meliorem abſolverim partem, quandoquidem incertus ſim an naviganti, vel navigaturo ſaltem, tradetur. Non potui tamen pro affectu, quin noviſſimis tuis nil niſi merum amorem ſpirantibus aliquid reponam, quod hactenus vel invitus differre coactus fui; ut facile ex iis, quas *Rufius* heros & ego tumultuarie nuper ad te dedimus, colligere potuiſti. Rediit interim ὁ περιπατητικὸς ex itinere *Bornius*, retulitque attonitus domi veſtrae totum νοσοκομεῖον factum; unde, non ſine dolore, percipiebamus manum fatalem properanti injectam. Imo forſan in proximum annum iter differendum. Quid enim facias, mi Heinſi, obluctantibus fatis; ac ingruente jam hyeme. Si me non audis, at Dido tuae ſaltem auſculta, monenti ac precanti;

Ne mediis properes Aquilonibus ire per altum
Crudelis. Quid? ſi non arva aliena, domoſque
Ignotas peteres?

Caetera abominor. Auſculta potius Naſoni etiam tuo; *Quo ruis, obſtat hyems*; & quae longo ordine apud eum ſequuntur. Quae ſatis feliciter expreſſit in Suaſoria ſua Elegia *Rufius* ὁ δεῖνα, quam nuper demum mihi dedit, cujus initium:

Per mare turbatum petis impia litora, Vliti?

(media enim hyeme poſt maximas tempeſtates in Britanniam ſolvebamus) pergitque.

Quo ruis? obſtat hyems, & vetat ire Deus.
Quo ruis? obſcaenis vento prohiberis ab oris.
Juſtior, atque animo mitior ille tuo eſt.
Debuit hoc coelo tellus Tameſina relinqui,
Et per naufragium terra paterna peti.

Sed plura non addo, quae tu noviſti rectius ipſe. Tantum Naſonianum addo illud, vere ac tempeſtivum conſilium:

Grande morae pretium; tuta futura via eſt.

Nec omittere poſſum, non me capere, cur tenebris te Suecicis damnare, quam patria luce ulterius frui, malis. Audio enim hyeme Apollinem tuum (qui te non reſpexit inertem) obliquo admodum lumine plagam illam vix per quatuor horas illuſtrare. Ignavi domum & penetralia Somni, tuus dixiſſet Ovidius, mu-

mutamque illic habitare Quietem. Quid ſi tenebrionem atque lucifugam te aliquis dicat? Quin itaque patriis laribus hyemem hanc indulges; & proximo vere Amphitruonaeas, vel potius Herculeas dies illas expecta. Nos enim congreſſu tuo vel hic, vel quocunque juſſeris loco lubenter fruemur. Subſcribunt precibus meis *Rufius* (qui lepide nos indies excipit, viſitque viciſſim) & *Bornius*, tui, ante aliquot luſtra, aeque amantiſſimi. Utinam votis noſtris te nulla fatalis neceſſitas obſtringat! Sin pergis,

J. pete CHRISTINAM, felix, ventiſque ſecundis.

Scio te non immemorem noſtri navigaturum, mi Heinſi, quod ut crebrioribus tuis ſubinde intelligam, & quando ſolves, & cum appuleris, rogo, atque obſecro. Deum veneror, ut omnis calamitatis expertem te navigantem vel potius proficiſcentem proſequatur, aegroſque veſtros priſtinae reſtituat ſanitati. Vale, Nobiliſſime Vatum; meque, quod facis, amare perſevera. Dabam Bredae poſtridie Nonas Septembres, CIↃ ᴅᴄʟɪɪɪ. *Rufius* P. S. Sal. tuam *Renano* addidit. CHRISTINAE luce forſan omnes tenebras, quae inſtant, diſſipatum iri dicas. Carmen illud, in quo *rei* correptum recte notaſti, (nam *reii* ſcribendum fuit, ex Lucretio) cum caeteris libris, quos illic reliqui, ut mittant *Elſevirii*, quaeſo illos, S. P. dicta, moneas. Exemplaria REGINAE deſtinata bene curata, ex *Bornio* intellexi, habeoque gratiam. Si conveniens cenſueris, literas ad Ipſam AUGUSTAM addam. Tametſi ego quidem plus Suadae tuae, quam ſtilo meo confidam. Iterum ſemperque vale.

EPISTOLA XXXVII.

NOBILISS. HEROI

NICOLAO HEINSIO

JANUS VLITIUS S.P.

Ventoſque in vela ſecundos, animitus vovet.

Leidam.

Cimbrica te Tethys hiemalibus aſpera nimbis
Jactat? an Arctoi naufraga ſpuma freti?
Di maris & coeli faveant modo; Di modo damnent
Plurima quae dixi ſolvere vota tibi.
Phoebe, tuum ſerves, ſervent pia numina, vatem.

Sed quo abripitur ſtilus, epiſtolam non carmen exorſus; Praeſtat itaque deſiſtere, quam male finire. Vides, mi Heinſi, quo me lectio poëmatum tuorum, quae altera manu haec ſcribens tenebam, externatum abſtulerit. Quî enim poſſem mihi a furore poëtico temperare, qui plenus adhuc caloris tui ſum? Adeo igne illo tuo, qui plurimus ubique in tuis ſpirat, me afflatum ſentio.

Digitized by Google

tio. Jam nihil niſi otium depoſco, ut teſter tibi, quantum lectione entheorum verſuum tuorum profecerim. Multum enim profeciſſe mihi videor. Quanquam non parum laboris mihi reſtat, in indagandis Heroicis illis, quibus luxurias & indulges, patronymicis. Nec deſinam, donec omnia excuſſero. Sunt enim divina prorſus, ac veluti emblemata operis materiam exornantia. Trompiacos Manes *Ruſius* & ego grato excepimus animo, legimus ac relegimus. Jamque praelo deſcripſiſſem, niſi ſcrupulus obſtaret, quo ſuper te conſulere prius, decrevimus. Videmus enim te miramurque ultimam in *juventus*; ut & in Eleg. I. Italicorum lib. II. in *ſervitus* corripuiſſe. Incerti prorſus quo authore, quave ratione id a te factum. Si exemplis te tueri potes, quaeſo, quantocyus nos dubio hoc expedi, & ignorantiae noſtrae ignoſce. Sin minus, candori noſtro fave, & remedium adhibe. Scimus enim quantum feſtinatio tua veniae apud aequos judices mereatur: & quam facilis ipſe amicorum cenſor ſemper fueris. Quare omnino aequum cenſemus

Peccatis veniam poſcentes reddere rurſus.

Si tamen error erat: nec nos peccavimus ipſi. Quo loco res publica ſit, dicere non poſſumus. Videmus enim omnia paucorum factioſorum arbitrio res domi bellique hactenus agi, pacemque cum Laeſtrygonis vel iniquiſſimis conditionibus prope emendicari; quos ſub Regiis auſpiciis contundi ſatius ac facilius eſſet. Sed manum ego de tabula. *Bornius* ante XIV. dies Lugdunum tranſmigravit: quem Propemtico hoc proſecutus ſum; ſi tamen haec χάλκεα χρυσείοις admittis. Quod res ac literas meas tanto cum affectu in te ſuſcipias, mi Heinſi, gratias habeo maximas, quas publice etiam teſtari brevi conabor; modo conanti tuus adſit Apollo. *Ruſius* hîc hiberna agere ſperat; eôque cohortem ſuam huc transferri parentis fratriſque opera curat. Rumor eſt, eum Arſeniae, ſobrinae meae, amore teneri, cui ipſe cauſam praebuit. Quotidie enim accedit. Sed de amore ejus mihi tamen nihil omnino veriſimile eſt. *Boxbornium* in fata conceſſiſſe, haud tu omnium ignoras, aut mirari potes, qui jam moribundum abiens reliqueris. Nos unice deſideramus de adventu tuo in Sueciam quantocyus certiores fieri: eaque gratia Deum Opt. Max. ferventiſſimis veneramur precibus. Vale, Muſarum ſaeclique decus; & nos amare perge. Dabam Bredae VI. Kalend. Novembris. CIϽ IϽC LIII.

Quod [1] *Maji* nomen aeternitati ſacraveris, nollem factum. Fuit enim in Regem perfidiſſimus, ſcripſitque annales juſſu parricidarum, quo nomine monumentum publicum, quod Monaſterii deſcripſi, ab illis meruit; auditque ibi, ſi Diis placet, Hiſtoricorum ac Poëtarum ſui temporis facile princeps, ut caetera mendacia omittam. Miror item maximopere, quod Trompiacos Manes tibi obfuturos metuas, poſtquam tam largas publicato nomine vindicias a Regicidis ſumſeris. *Langermanno* Clariſſ. S. P. D. nec non Clariſſ. *Voſſio*; ſi noſtri memor agit.

1 Edidit *Thomas Majus* ſupplementum Pharſaliae Lucani, quod carmine laudavit *N. Heinſius* inter Juvenilia libr. II. p. 274. edito.

ODE

Digitized by Google

ODE προπεμπτικὴ

ad Cl. V. HENRICUM BORNIUM.

Breda, victoris monumentum Arauſi
Quamque Hyantaeis nova regna divis
Diximus nuper, Claria revincti
Tempora lauru.
At tuus jam nunc ubi ubi ille reſtat,
Notus Eois Libycisque terris,
Splendor, & nitentis in aſtra praecox
Fama Lyaei?
Occidit plenus Fredericus aevi,
Occidit primis Gulielmus annis,
Patriae heu! quondam decus unicum, nunc
Flebile nomen!
Ilicet raptis ducibus profundo-
Aream belli Veneris maritus
Fixit, ingenti meditatus umbrae
Solvere juſta.
Pallas inverſam quatiens olivam,
Et faces poſt terga rotans ſupinas
Funus Heroum comitata terras
Moeſta reliquit.
Nec ſequi divam placido moraris,
Integer morum, pede, Broſterhuſi,
Tuque ſupremum regimen Minervae,
Docte Philaemon.
Caeteras quid jam cumulare clades?
Quid juvat ſero ſapuiſſe Troas
Hectore amiſſo? Sophiae ille verae
Publica cura,
Una collapſis mora ſpesque rebus,
Bornius, ſcenae ſatur otioſae,
Jam lares vertit, vitreoque Rhenum
Praetulit Adae.
Hoccine, o Borni, fuit? hoccine illud
Ultimum cladis miſerae quod addi
Reſtitit Bredae? ſiluaſque & urbem
Linquis amatas?
Hei mihi! quid jam vacuo Lycaeo?
Quid putas mutae fieri cathedrae?
Jamque feralis Sophiae dicata
Atria circum
Horror obſedit: pariesque & ipſe
Fidus auditor tuus, ut profectum
Senſit, ubertim maduiſſe fletu
Fertur amaro.
Vidimus ſumma trepidare ripa
Vortices Mariae, lacbrimoſque multo
Imbre creſcentes ſibi miſcuiſſe
Vidimus Adam.
Pinea Nymphas ululaſſe ſilva,
Foederis noſtri memores, & hujus
Carminis teſtes tibi quod vovebam,
Credere fas eſt.
At mihi ſi quid faciles Camoenae
In tuas olim peperere laudes,
Ne queri hoc ipſum, te abeunte, poſſem,
Cuncta negarunt.
Nam quid haec ſurdis rapienda ventis
Vela qui longe tua propulere
Fundo nequiquam? Batavum momordit
Anchora litus.
Soſpitem jam te Zephyri tulerunt,
Qua caput ponto vetitum reclinat
Rhenus & flexi mediam inſtar arcus
Circinat urbem.
Jam reor notum ac veterem clientem
Pallas excepit, Sophiaeque in aede
Entheo circumradians honore
Rite ſacravit.
Fallor, an laetam video juventam
Ad novi myſtae properare dextram.
Fallor? an crebros reſonare tectis
Audio plauſus?
Inſtat exultim numeroſa pubes,
Geſtit & plenis pluteis doceri:
Et Batavorum ſtupuit loquentem
Purpura Patrum.

 Euge

Euge! ſic veri dubiam Stagyren
Aſſere, & ſerae vigiles lucernas
Dedica famae, ratione certa
Singula firmans.
Euge! ſic dia Sapientiae arte
Imbue attentas dociles que mentes:
Quam ſecuturis meliore ſaeclis
Fonte nepotes
Hauriant. Sic, ſic Sophia magiſtra
Itur in coelum: & penitus recluſa
Senſibus natura patet, ſtupore
Libera ab omni.

EPISTOLA XXXVIII.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

Quas Hamburgo ad me candoris affectuſque pleniſſimas dediſti, iis obiter quidem, ſed non ex merito, reſpondi, Heinſi dulciſſime. Quapropter continuo me ad lectionem Poëmatum tuorum totum accinxi; utque diligentiae meae ſpecimen tibi mihique conſtaret, plurima hinc inde, (inſtar florilegae mellificantis apis) delibavi, unde peculiarem favum conderem, quem nunc primigenio autori ſuo, tibi, inquam, Mellitiſſime Heinſi, gratiarum ergo, oblatum eo, volo. Duplicem tamen veniam in praeambulo mihi poſco; Primam, quod nonnunquam liberius te imitatus ſim. Non id plagiariè factum puta: ſed quod cum tua tam lubenti animo hauſerim, altius memoriae ſenſibuſque infixa inſederint. Ita poſtmodum mihi item evenit, ut Elegiam alteram, quam *Catſio* meditabar, exorſus fuerim; *Carmina quae tenero juvenilia luſimus aevo*; cum poſtea vidi, te Epigramma tuum praeliminare hoc ipſo inchoaſſe verſu. Appoſitum ad hoc memini Anglorum diverbium; *Good wits jumpe together*. Tametſi de caetero minimè diffitear, me data opera ac ſtudio pluſcula ex tuis adumbraſſe, nec id vituperio, ſed laudi potius duco. Alterum quod excuſes, eſt, quod primum hunc meum in Elegiaco genere conatum, tibi, ὥσπερ γλαῦκας Ἀθήναζε praeſumſerim inſcribere. Quanquam facilem mihi in utroque veniam a candore tuo ſpondeam. Major adhuc animo inhaeret ſcrupulus, an commode navigaveris, & an, *Holmiacos teneas ſalva carina ſinus*. Cujus omnino certior fieri deſidero; tum item, an quas VI. Kal. Novembres ad te dedi, acceperis; & quid in dubitato illo in Manibus Trompianis verſu reponi cupias. Nos enim nullam adhuc autoritatem, quae iſti loco patrocinetur, invenimus; & omnes Grammatici clamant τά in US tertiae ultimam producere. Niſi tu illis hic crucem figere voluiſti. *Rufius*, qui mecum haec ſentit, adhuc in urbe noſtra haeret, amore Arſeniae Sobrinae meae, ut videri aliquomodo vult, detentus. Et jam vulgo dudum pro ſponſo declamatus. Ego quid ſentiam, haud dum dijudico. *Bornius*, ut ſcis, Leidae jam eſt: ſed magno cum detrimento ſtipendii, quod cum altero diviſum habere fertur. Si ita eſt, praeſtitiſſet integrum hic etiam in otioſa ſcenâ ſervare. Haec quidem domi. Mil tiae autem novas iterum turbas exhibet incur-

curſus Lotharingiorum in ditionem Gemerenſem, quae dubitatur & diſputatur, an Silvaeducenſi ſubſit, an ſibi relicta. Legati ex Anglia reduces re infecta expectantur, a Cromwellio non ſemel jam eluſi. Vale Nobiliſſime atque amiciſſime Heinſi, &, quandoquidem me amas, perge ſtudia mea apud AUGUSTAM tueri. Dabam feſtinanter, Kalendis Decembribus. CIↃ IↃ CLIII. Memineris, [1] Propemticon meum ita impreſſum, ut poſſit nuperae Gratii Editioni, poſt Epiſtolam meam ad te datam, commode inſeri. Cujus miſi exemplaria aliquot, quae, ſi videretur, & tuis insererentur Exemplaribus. Si typis interfuiſſem, nonnulla mutaſſem. Puta illud

Rufius haec mecum calamo non ludit agreſti,
Dodonis Elyſium qua legit umbra nemus.

Et, *Mox Aganippaeae propter Sibethidos urnam.*

Et alia, quae feſtinatio eripuit. Initio autem errore impreſſum fuit: *Poſtulat hos*, pro *hoc*; tametſi ſemel ita emendaram.

[1] Legitur illud libro II. Adoptivorum Carminum ad Heinſium p. 63.

EPISTOLA XXXIX.

NICOLAUS HEINSIUS.

Jano Vlitio.

Bredam.

Minus diligentem me expertus es jampridem in ſcribendis literis, Vliti ſuaviſſime, quod valetudo non procedat optime, & vires langueant. De adventu tamen in Sueciam meo certiorem te feci, deque Gratio tuo sereniſſimae Reginae oblato. Excepit illa munus praeſtantiſſimum ſolita benignitate, & pergratum ſibi eſſe verbis amplis eſt profeſſa. Quare ſi liberaliter tecum non eſt actura praeter ordinem, id temporibus potius adſcribe, quam ipſi Dominae: quae pretium praeclaris ingeniis ſcit ponere. AErarium ejus attritum eſſe valde nuper ſignificabam, ſi pax inter Anglos & noſtros ſancitur, melius procedent omnia. Rarius illam accedo, tum quod Hyberno coelo non libenter me exponam, corpore haud ſatis firmo, tum quod ipſa tota ſit in publicis, credo, ut privata tanto diligentius poſthac curet. Conſcriptus eſt Senatus huius Regni de rebus arduis, quantum apparet, acturus. Negotium totum brevi intelliges. Ego interim Principem optimam conciliare tibi haud negligam, ubi occaſio ſeſe offeret non longa quaeſita. Venio nunc ad tuas, quarum alterae VI. Kal. Novembribus, alterae Decembribus ipſis Kalendis anni proxime elapſi exaratae erant. Poſteriorem Elegiam elegantiſſimam habebant additam, quam profectioni in Sueciam meae dediſti. Totum te eſſe in lectione poëmatum meorum quod prioribus teſtareris, verſus expectabam, ſi non malos, at ne bonos quidem, ut ingenue nunc proferam quod ſentiebam tunc temporis. Jam vero, cum nihil contagii contraxeris ex tam peſtilenti & lutulento libello, facile agnoſco venam perennem tibi eſſe, & prorſus defaecatam. Si primi conatus

natus in elegiaco carmine tam feliciter ſuccedunt, quid a te promitti non poteſt poſt exercitatum in hac palaeſtra uſu continuo ingenium? Perge igitur, ut caepiſti, & gentis noſtrae gloriam arte poeticâ quaeſitam latius propaga, ac extende. Primo intuitu offendebant nonnihil oculos Tò *Dodonis* ſecunda correpta, & *ſebethidos* pro *Sebethi*, *&* *Anienis* pro *Anienius* aut *Anio:* ſed priora duo a te praeoccupata mox vidi & laetatus ſum; quanquam ipſa ſunt ejuſmodi, ut eruditos etiam lectores poſſint fallere. Carmen iſtud hodie aut cras ipſi Dominae exhibebo, ſi aditus mihi ad illam patebit. Si quid interim in eo mutari vis, ſecundae poëmatum meorum editioni para, quam libro adoptivo auctam atque ornatam dabo. Trompianos manes nimio impetu effuderam, ut mirari non debeas, ſi quae occurrant in illo carmine non ſatis ad limam exacta. Revocavi ad curam paulo poſt omnia, & nonnulla addidi; praeſertim in digreſſione illâ invectivâ, qua Anglos defricabam. Placeo enim mihi, ne quid diſſimulem, in exagitandis feroculis iſtis belluis. Legatus Pelopidarum hic palam jactat, a ſuis hoc bello captas naves Batavicas Mcccc: idque pro re certiſſima & Dominae & cancellario, & aliis proceribus juratus per Cromwellum (quem τὸν Δία τῶν Κρητῶν noſti, cuius ſepulchrum utinam brevi oſtentent, ut nunc oſtentant cunas) adfirmavit. Plures ejus facetias proferre nunc poſſem, ſi id ageretur. *En fin, om dat hy ſouw toonen dat hy een Engelsman is, ſoo liecht hy leugens met ſteerten.* Sed ad Trompianos manes ut revertar, verſum illum, qui te merito offendit, cum aliis multis iam ſecundis mutaram curis, hoc nimirum modo, *Gloria par proavis noſtra juventa ſuis.* Si otium nunc eſſet, carmen integrum deſcriberem, ſed tanti vix eſt. To *ſervitus* recte etiam carpis in alterâ elegia, quanquam enim non neſciam & poſteriorem in [1] *Palus* ab Horatio correptam contra leges Grammaticorum, & hujus notae plura corradi ac proferri poſſe ex aliis optimae notae poëtis, culpam tamen & ſupinitatem ingenue profiteri malo, quam aliena licentia me tueri. Hujus farinae multa ne exciderint metuo incogitanti. Sed hanc labem feras neceſſe eſt in homine, tot jam annos vitam vere ſcythicam barbaramque in equis & plauſtris aſſidue agenti, & a bonis auctoribus non minus exulanti,) quam a patriâ. Utinam cum Muſis ac Bibliothecâ meâ aliquando redeam in gratiam, ut emendare poſſim quicquid peccavi, & vineta mea caedere. Eo certe curas omnes jam converto, & ſpero votis meis Dominam non obniſuram ultra. Intereſt enim mea, ut tandem Ovidius poſt tanta promiſſa & tantos hiatus lucem aliquando videat notis neceſſariis illuſtratus. Coeperam ei jam manus admovere, ſed quid poſſim, inter turbas aulicas? Otio opus eſt, ut a contemptu conatus iſtos vindicem. Omnia menſium quinque aut ſex ſpatio abſolvi poſſent. Videbis conjecturas plurimas non contemnendas, plures locorum reſtitutiones ex libris manuſcriptis depromtas: verſus etiam ducentos & plures adulterinos hinc inde ejectos, qui aut adverſantur poëtae menti, aut inepti ſunt, & pulcherrimum corpus deformant. Quod miror tot eruditos interpretes non vidiſſe: praeſertim cum a melioribus membranis nonnulli illorum abſint. Ode Propemptica ad *Bornium* ſcripta valde mihi

[1] Vide quae de his commentatus ſum in Ovidii Metam. lib. 1. vers 121.

hi placuit, ut tua ſolent. *Mayum* laudaram iam ante decennium, cum praeſagire non poſſem Regi infeſtum fore. Editum etiam carmen illud jam ante ſeptem fuit annos Pariſiis, ut ſero nunc ſit futurum, ſi id premam. Cum *Bornio* agi non bene quis miretur? Cum ita curetur res Academiae poſt evocatum ex Galliis *Alaſtorem*, ut bonis male, malis ſit bene. *Boxhornio* ſucceſſor datus neſcio quis, rejecto *Gronovio*, qui ſolus ex noſtris hoc munus merebatur. Sed relinquendi ſunt ſuo ingenio, aut Curatores dandi Curatoribus. Ipſi vident & fatentur annis proximis homines aliquot putidiſſimos in Academiam vocatos, & tamen non diſcunt ſapere. *Ruſium* noſtrum in oculis fero aſſidue. Is quaeſo ſalveat. Vale, vir ampliſſime, cum tota familia, & ſubinde literis tuis me bea. Upſaliae x. Kal. Martias. CIↃ IↃCLIV.

EPISTOLA XL.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

Ex quo in Sueciam appuliſti, unicas tantum a te habui, Heinſi amiciſſime, x. Kal. Mart. Upſalia datas: alteras, quarum in iſtis meminiſti, non accepi. Iamque dudum iis reſpondiſſem, niſi te cum Regina huc adventurum exinde certo crediſſem: vel ſaltem brevi ſubſecuturum. Dum vero ſpe iſta oblector inani, aliquot elapſi ſunt menſes, antequam officio meo me defuiſſe agnovi. Quod uti ingenue fateor, ita facilem mihi a te veniam promittere audeo, mi Heinſi. Quanquam alias & alias cauſſari poſſim occupationes, qua publicas qua privatas. Reip. enim atque hiſtoriae Bredanae ſerio ſimul me accinxi. Pleraque ex media barbarie indaganda. Quo factum, ut vix Latine ſcribere poſſim. Conatus tamen fui, ſecundum exhortationem tuam, aliquid in laudem Reginae tuae proferre. An tanti ſit, tuo relinquo judicio. Statueram ipſi offerre. Sed dum ſub praelo Moretiano erat, illa Bruxellas excurrerat: & antequam inde redierat, ego domum vocabar. Ita factum, ut ipſam viderim quidem, non autem allocutus ſim: Oden autem meam cum *Voſſio* reliqueram, qui poſtmodo ſcripſit ſe illam Reginae tradidiſſe. Nec deinde quidquam aut de Reginae approbatione, aut quid de ea actum ſit intellexi. Varii tamen in vulgus ſparſi rumores, de ipſius Reginae tum animi tum morum inſtabilitate. Hiſpanicae factioni addictiſſimam; muliebrem ſexum prorſus averſari, neque opera aut conſortio muliebri hactenus in Belgio uſam. Miniſtros etiam Evangelicos a ſe dimiſiſſe pridem, tanquam inutiles & ſuperfluos comites. Geſtus ſane obſervavi non nimis decoros aut bene compoſitos. Archidux *Leopoldus* palatii ſui partem excipiendae Reginae paravit; ubi hibernatura dicitur, a Legato *Pimentello* Regis nomine colenda. Reditus etiam a Suecorum Rege negari fama eſt. Et neſcio quae non; Bohemiae regina illam jam recenter inviſit Antverpiae, picturis ſpectandis intentiſſimam, a Sacris omnibus alieniſſimam, in Scenicos luſus, aliaſque nugas nimis propenſam, &

plura ejuſmodi convitia jam dudum etiam apud bonos fidem invenere. De Rom: Rege eligendo, inter Reges ingens certamen. Mazarinum pro ſuoagere; ſeque in PP. locum deſtinare ferunt. Alii Suecorum Regem idem affectare. Reginam tamen Auſtriacis favere. Ego nuper Opt. Parentem tuum, Leidae cum eſſem, vidi: corpore animoque ſatis adhuc pro aetate valentem: memoria autem labili. Jubebat enim, ut te ſuo nomine ſalutarem, ſimulac ad te veniſſem. Ante paucos dies Leidae iterum cum eſſem (cruris enim exulcerati cauſa identidem ad Criſtianum chirurgum remeare cogor) ex ancilla veſtra intellexi, te Legati ordinarii titulo auctum. Quod ſi ita eſt, ex animo tibi gratulor. Sin minus adhuc perfecta res eſt, opto ut ex animi voto tamen ſuccedat. Res publicae hic nondum ſatis quietae: Principe a Tranſiſulanis in praefectum, Gulielmo Comite (qui & Princeps nunc audit) pro praefecto, creatis: quantumvis obnitentibus Daventrienſibus. Gelri & Ultrajectini idem moliri dicuntur, Hollandis licet ringentibus. De graviſſima Delfenſium clade jam audiiſſe te reor: uti & Anglos Gallias infeſtare. *Pompejus*, ille olim a te debellatus, ſobrinam meam Waeſdorpiam ante triduum duxit, improbante & adverſante ſocero quondam ſuo. *Rufius* heros alteram ſobrinam Arſeniam jamdudum fruſtra in matrimonium efflagitat. Haec ſunt quae impraeſentiarum tibi ſcribere potui. Vale, Reip. novum decus, & nos amare perge. Plura brevi forſan de rebus noſtris intelliges ex *Wyckio* vicino pridem meo, nobili Weſtfalo, qui Militiae Suecicae pro militum centurione operam ſuam addixit; & proximo anno eo navigaturus eſt. Iterum atque iterum Vale, Heinſi Amiciſſime. Dabam Hagae Comitis, ex aedibus quondam Kinſchotii noſtri, cujus poëmata fruſtra etiamnum deſideramus, XXIV. Novembris CIↃ IↃCLIV.

In Elegia mea recte carpis ſupinitatem meam. Puto tamen me dudum correxiſſe *Dodonis Lyſium qua tegit umbra nemus.* Vocatur *Lieſboſch.* vulgo. Poëmata tua quotidie adhuc revolvo; nihilque vena tua indignum praeterea invenio. *Thyſium* quondam affinem *Boxhornio* ſuffectum ſcire te exiſtimo. *Bornius* egregie agit.

EPISTOLA XLI.

AMPLISS. & CL. V.

NICOLAO HEINSIO

JANUS VLITIUS.

Novam gratulatur dignitatem.

Belmiam.

QUas tu anno jam elapſo, menſe Novembri ad me dediſti, Heinſi ſuaviſſime, eas hoc demum anno (quem fauſtum propitiumque tibi cum multo honoris amplitudiniſque auctu precor) atque menſe accepi. Eodem fere tempore atque argumento ad te ſcripſi, addita Ode ad Chriſtinam Aug. Quae quidem interea temporis Bruxellas migravit, aulaeque in parte recepta eſt ab Archiduce Leopoldo;

do. Parum abſuit, quin addiderim; *Et nunc ille Paris, cum ſemiviro comitatu*; cantorum puta, quibus imprimis delectatur. Fama, cui ludibrium nimis illa debet, nuper Regi Hiſpaniarum, deinde ejus Spurio Joanni, nunc ipſi Archiduci nupturam tulit. Quod luculento iſti chirographo ſuo, quo te donavit, detraxit, id nunc in hiſtriones & pantomimos larga manu effundit. Non audeo tibi vel in aurem committere quae hîc vulgo de ea narrantur; ne injuriam faciam & tuae & meae tam recenti de Auguſtae laudibus ac virtutibus opinioni. Hoc unum animo inſedit atque inhaeret. *S. M. Eſtant demandeé, ſi elle n' avoit point des miniſtres ou preſcheurs dans ſon train, Elle reſpondit, que non; d' autant que partant de Suede elle s' eſtoit defait de tout ce que luy eſtoit inutile.* Ad te nunc redeo, mî Heinſi. Poſtridie cum ad te noviſſime, ut dixi modo, ſcripſiſſem, in *Ommerium* noſtrum forte incidi. Is mihi tum, quod ſubaudiveram, aſſeveravit te Legati titulo condecoratum, ſtipendioque quater M. Florenorum auctum: Ordines vero mirari, ſe hactenus nullas a te accepiſſe literas: Promotorem tuum fuiſſe Ampliſſimum *Beuningium*, quem, caetera hactenus ignotum, vel eo nomine plurimi facio, & data occaſione colere atque obſervare annitar. Laudo ſane conſilium tuum, quod tempori, ut ajunt, te temperaveris, fortunamque tuam melius, quam Domina, ſtabiliveris. Ubi *Voſſius* haeſitet, dudum nihil audio. Certum mihi eſt, contemptum iri. Tota enim Hiſpanis verpis addicta eſt; moderante utrimque omnia *Pimentello*. Nuper cum Leidae aliquamdiu agerem (occaſione ulcerati malleoli pedis, quem feliciter ſanavit chirurgus ille celeberrimus *Chriſtianus Regius*) optimum Parentem tuum obiter conveni; qui videbatur mei adhuc meminiſſe, jubebatque, ſimulac te acceſſiſſem, ſuo nomine plurimum ſalutarem. Caetera enim ſane mecum locutus fuerat. Adeo ut mirarer; nec minus ingemiſcerem ob injuriam aetatis. Uſus fui hoſpitio *Bornii* noſtri, qui ſane ſtrenueque philoſophatur, tui ſemper memor. Conflictum habuerat acrem cum *Heidano* caeteriſque, ob ſuffragii jus. Quod nolueram quidem. Sed tamen Curatorum patrocinio triumphavit. Mira tum temporis res acta in corrigendis erratis typographicis S. Scripturae vernaculae verſionis. Magno enim molimine atque ſumtu nihil prorſus actum. Sed jam in piſtrinum hora me vocat. Vale, Ampliſſime Heinſi, & ſi me amas, ſaepiuſcule compella Vlitium tuum. *Ruſius* ingenti ardore ſobrinam Arſeniam meam, puellam ingenioſiſſimam, me ſere conſcio, hic amaverat. Et videbatur voti compos. Sed illa Hagam ſimulac migraverat (mortuo praeſide *Arſenio* avo ſuo, cujus nunc aedes inhabito ampliſſimas) ſub patruo curatore animum mutavit; qua re factum, ut heros noſter, tentatis fruſtra omnibus remediis, ſpe ſua luſus ſit. Ne pagella haec vacet, claudum addam epigrammation, a claudicante aliquo inter navigandum elapſum.

Aulam Guilelmus quam Archidux Leopoldus
Habitavit olim, fertur ipſe Chriſtinae nuper
Feciſſe vacuam, ſeque jam in Gynecaeum
Quod Iſabellae dicitur, recepiſſe;
Effoeminatum nunc utrum magis dicas?

Ego interim in annalibus Bredanis concinnandis totus ſum. Vernaculæ omnia agam. Quod ſi Epigrammatio aliquo opellam meam condecorare dignaberis, gratiſſimum erit. Iterum Vale Heinſi ſuaviſſime, & cura Patriae noſtrae incolumis, diuque vivas. Bredae dabam pridie Kal. Februarias CIↃIↃCLV.

EPISTOLA XLII.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Stokholm.

Ick ſal by deſen een aanvangh maeken van't geene ick lange gedreyght, en ook by eenige vrienden in trayn gebracht hebbe, te weten om eenmael myn moederlycke tael wat beter en meer te oeffenen, ende de correſpondentien daer door te bath faciliteren. Ick vertrouwe dat uwe Ed: ſulx niet onaengenaem ſal weſen, dewyl Uwe Ed: ſelver nu ſich in gelycke betrachtinge vindt, waer van wy de blyckelycke proefſtucken in weeckelyke miſſiven aen haer Ho: Mo: met curieuſheid en niet ſonder verwonderen ettelycke maelen geſien hebben. Het is my van gantſer herte leedt, dat de doot van den goeden heer uwer Ed. Heer Vader het eerſte ſubjet moet zyn, waer over myn Duytſche penne haere ſchuldige plicht van condoleantie by Uwe Ed: te bekleeden heeft, hoewel ick niettemin wel verſeekert ben, dat Uwe Ed: het verlies van ſoo Weerden Vader des te geduldiger opneemt, voor ſoo veel als de Nature, in regarde van ſyner Ed: Zaliger. hooggeklommene en afgeſloofden ouderdom, haeren vollen loop gehadt heeft, en de doodt ſyn Ed: veel eer verloſt als verraſt heeft. Ick hoope de eere te hebben van myn naem mede ontrent ſyne Ed: tombe te laeten hooren, hoewel niemant weerdigh genoegh daar toe en zy, ſoo lange Uwe Ed: en ſyner Ed: papiere kinderen leven ſullen. Uwer Ed: aengenaemen van 20. *der voorleden maent is my ſpoedelyck en wel geworden. Ick ſal Uwer Ed: addreſſe aen* Biſdommer, *die wy in de Engelſe Ambaſſade mede gebruyckt, en leeren kennen hebben, behoorlyck en wat dickwyls waernemen. Ondertuſſchen werden my weeckelyck toegeſonden de copyen van Uwer Ed: miſſiven aen Staet* Ex quibus lubentiſſime perſpexi, te Sparten iſtam, quam virtute tua nactus es, pari induſtria velle ornare atque tueri. De Zelandis non eſt, quod metuas: certe ſi modo Crommoniorum partes non prorſus ſubvertantur. Si ſcirem tibi placere, mitterem Auguſtae quondam noſtrae novam *P. Pontio* artifice effigiem, cui epigramma inſcripſit *Gevartius*, & ad me miſit. Apparet inibi Pallados ritu armata, depoſita tamen mitis galea, ut loquitur ὁ δεῖνα. Miri hic rumores de Suecorum auxiliaribus copiis, quas illa fertur huc in Brabantiam curare acciri, jamque in procinctu ſtare XIV. M. hominum. Spero vanos fore hoſce rumores, ac timores ruſticorum. Certius compertum habemus, Regem Sueciae in Polonos velle movere, & ingentem parare exercitum, uti ex tuis item vidimus. Sed mentione iconis Regii habita, occurrit & meae, quae ſub Pictoris ſtilo eſt, memoria. Non lac lacti ſimilius dixeris. Si vel diſticho aliquo id condecorare dignaberis, habebo ceu non intermorituri affectus tui quotidianum & tanquam dome-

domeſticum pignus. Si pluribus te exprecari anniterer, vereor ne & in pronam humanitatem tuam & in publica commoda, pariter peccarem. Vale ergo Ampliſſime Legate, & nonnunquam vel per otium Vlitii ἄπλως tui eſto memor, qui tibi omnia fauſta & propitia auguratur.

Sed cum amphora coepit
Inſtitui, currente rota cur urceus exit?

Elegantia ſtili tui in noviſſimis tuis, quas repetebam nunc, ita ſubito captus raptuſque fui, ut patrii ſermonis pene oblitus ſim. Iterum atque iterum vale. Hymen tuum Mecklenburgicum videre geſtio, mittamque viciſſim poëmation meum in laudem Sorghvlitii Catſiani vernaculis ryhtmis conſcriptum, quod nunc ſub praelo eſt, ut operibus τοῦ δεῖνος accedat. Καὶ σὺ μὲν, χαῖρε φίλτατον τὸ τρίτον ἔρρωσο. Breda 20. April 1655.

EPISTOLA XLIII.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

Eſt ita, ut ſcribis, mi Heinſi: imo plus etiam quam ſcribis, ſiquid judico, excellunt literae tuae Latinae. Nec ego, ut ingenue tecum agam, vernaculas praetulerim; nec ſcabram adhuc noſtram eſſe linguam, tametſi invitus, diffitear. Cogitabam nihilominus non ſermonis vernaculo id vitio vertendum, ſed nobis, qui dum exoticas linguas excolimus, maternam & indigenam, ut ita loquar, negligimus atque incultam relinquimus. Itali jam ante ſaeculum fere hodiernum, quo utuntur, idioma ſuum ita perpolivere, ut vel minimum, meo judicio, abſit a priſci Latii nitore. Hinc ille *Taſſo* Maronis aemulus, *Guarini* Terentium imitatus, *Arioſto* felix Ovidii tui affectator, & reliqui non poenitendi ſane vates. Galli etiamnum linguae ſuae elimandae ſtudio inhaerent. Nec Angli ceſſant πολυγλωττίαν linguarumque, ut ita dicam, farraginem augere; quaecunque in unaquaque delicatiora ſunt mutata dialecto in ſuam aſciſcendo. Nos ſoli maſculam noſtram αὐτόχθονα, nec exotici fuci egentem indignam cenſemus, quam exornemus. Unus mihi viſus eſt ſatis feliciter id inchoaſſe *Catſius*. Parentem tuum proximum conſtituo, qui liquido uſus eſt ſermone in παρέργοις ſuis Belgicis. Nam reliqui (pace magnorum aliquot virorum dixerim) exaſperare potius ſermonem patrium, quam ut expolirent, tentavere. Haec me ratio impulerat, ut nuper Belgice ad te ſcriberem; ut & alios. Eo magis, quod & feliciſſime te hanc Sparten, quam nactus es, exornare videbam, & provinciae iſti conveniens ſtudium cenſebam. Quo accedit, quod dum continuis litigatorum barbariſmis indies exerceor, Latii ſermonis magis magiſque obliviſcar. Nec tamen indignum operae pretium videbatur, quod Belgae bene & praeter vulgus Belgice & loqui & ſcribere anniterer. Jam enim & poëmata ſubinde vernacule pango: quorum unum

Catſio noſtro ita placuit, ut operibus ſuis, quae in unum nunc colliguntur volumen, praefigi juſſerit. Jamque ita aſſuefactus fere ſum, ut ne ſummo quidem conatu Latine dignum aliquid efferre potuerim, quod ὁ μακαρίτης Parentis tui Illuſtri tumulo apponere auſim. Quid, quod nec amiciſſimi *Crommonii* mei manibus, ante menſem nobis immatura ſubitaque morte intercepti, hactenus juſta reddere valuerim? Sed jam in otium me componere decrevi feriis rebuſque prolatis, ut utrique quoad poſſim, ſatisfaciam. Scribam interim Leydam, ut intelligam, an Oratio funebris, vel ſaltem vita optimi Parentis tui haberi queat. Petierat enim id quoque Eccleſiaſtes noſter Gallicus *Hulſius*, Vir non minus probus, quam doctus, praecipue in Orientalibus linguis, quarum hic Profeſſor audit; quibus, hortatu meo, piis manibus Parentis tui, niſi nonvis, mi Heinſi, parentare promiſit. Sed ut finem hiſce imponam, agamus porro, Amicorum ſuaviſſime, tu Latina, ego utralibet, prout occaſio ſe mihi obtulerit. De *Ruſio* noſtro dudum eſt, quod nihil audiverim. Et, ut in ſinu tuo querar, videtur is, ex quo Sobrinae meae amore fruſtratus eſt, contumeliam ſuam contemtu noſtri velle ulciſci; immerito! Per me enim non ſtetit, quo minus ea potitus ſit; nec per *Catſium:* ſed avus morti vicinus interdixerat; milites ſemper, & maxime obaeratos, utpote homo opum ſtudioſiſſimus, cane pejus & angue, exoſus. Oblitus paene eram pro cultiſſimo & anguſto vere Epithalamio tuo meritas grates agere. Miror unde homo tam negotioſus tantum otii nanciſci poteris. Quod patriam reviſere cogites, probo, gaudeoque maxime. Ego interim, ut quid agam intelligas, horrendae lanienae Valdenſium miſeratione tactus, origines eorum ac ſucceſſionem Eccleſiae noſtrae ab Apoſtolorum tempore vernacula deduco. Ordines noſtri, exemplo Protectoris, vel forſan jam novi Regis an Imp. vindicias hauddubie poſcent: niſi metu advenientium huc, ut rumor fert, Suecorum ſibi potius conſulere compellantur. cxxv. cohortes turmaeque in Tranſyſalaniam deducuntur, ut limites tueantur. Galli xviii millia equitum, peditum vii. in Arteſiam ducunt. Hiſpani ſecuri ſe praedae ſervant, nihil molientes. Mirabilis haec futura videtur aeſtas, praecipue in Germania, ubi omnes principes, etiam Palatinus, ad arma convolare dicuntur. Imaginem Reginae proxime mittam, Antverpiâ ubi venerit. Vale, Ampliſſime Heros, & nos, ut facis, amare perſevera, tui obſervantiſſimos. Dabam ex aedibus Arſenianis, quondam Soc. J. xxii. die Juny CIↃ IↃCLV.

EPISTOLA XLIV.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Amſtelodamum.

Est ſane, ut ſcribis; non vere tantum, ſed & jucunde: imo jucundiſſime. Placet mihi ſic a te increpari. Placet etiam vel rixoſum me tibi videri; aut, quod

Digitized by Google

quod malim & verius eſt, conſultus juris & actor cauſarum mediocris habear, modo tu rixam iſtam mecum habere pergas; & cum litigatoribus meis ſic porro litiges. Sed quid tu illis mali tantum minaris, qui verbis tantum eminus velitaris, nec coram congrederis? apage illa terriculamenta, meraſque formidines; & in arenam: ſi quid audes, & vir es, deſcende. Hic Rhodus, hic ſaltus; Bredae inquam. Ubi, cum Appolline tuo nos ſerenaveris, non dubito ullus, quin continuo diffugient omnes iſti adverſarii noſtri,

Vaſta fundorum barathra, bruta legum cymbala,
Et toga tenus patroni, qua imperitiam tegant,

Ut ego olim, cum meus eſſem, de illis, quos nunc, pro dedecus! quotidie frequento, ut literas, dulceſque ante omnia Muſas, & ſi quid humani paulo ante in me fuit, dediſcam, & obliviſcar. Id ſane nupero, tametſi momentaneo, congreſſu noſtro, Jucundiſſime Heinſi, intellexi, quantum mutatus eſſem ab iſto Hercule, qui tam ſuaviter olim tecum vixit; & cum ſuaviſſimae memoriae *Kinſchotio*. Intellexi item, quam efficax monitor, imo medicus ſis, qui me brevi in integrum mihi reſtituere, & ad ſanam mentem revocare valeas. Huc ades, ergo, bone medice, & aegrum tuum tuique amore languentem reviſas. Invenies eum vel in amoeniſſima, quam unquam videris, diaeta, geminos quae proſpicit hortos; vel in ampliſſimo Muſaeo, quod hoc titulo cognoſces, τῆς ψυχῆς ἰατρεῖον: quod ſane per te nunc inſtructius invenies liberaliſſimo ἀντιδώρῳ illo, *Haraei* Annalibus, quos avide percurri protinus. Plura adderem, niſi coram exponere malim; modo tu feſtines horti mei fertilitate, annique opportunitate uti. *Brunonem* poſt diſceſſum tuum vel ad ſatiem vidi; erat enim jam mane prope ſatur, vinum abſintiacum totus redolens Donavit me Pſalmis ſuis, ſatis concinne redditis, niſi quod ſe Belgicae novae verſionis Hebraiſmis nimis adſtrinxerit. O imitatores ſervum pecus, Flaccus dicat. Me autem hora iterum in piſtrinum vocat. Vale, mi Heinſi, & affectus noſtri ſecurus eſto, dummodo meus eſſe poſſum.

Dabam Bredae CIↃ IↃCLVI. III. Kal. Septembres.

EPISTOLA XLV.

JANUS VLITIUS

INCOMPARABILIBUS VIRIS

NICOLAO HEINSIO ATQUE ISAACO VOSSIO

Hagam.

QUam jucunda mihi conſortii veſtri & eruditorum ſermonum memoria ſit, carmine hoc, rudi licet Minerva deproperato, teſtatum vobis reddere volui, Amiciſſimi Viri. Non quod vobis meliora non deeſſe neſciam, ſed quo ſaltem non ingratus tot antehac & recentium beneficiorum ratiocinator viderer. Melam Naſonemque veſtros teſtor, aſſiduos dum grabato claudus deti-

neor

neor comites meos, nihil mihi domum reduci prius fuiſſe, quam ut ſtudia iſta recolerem, & beneficia veſtra in utroque auctore agnoſcerem. Nam tametſi publicis negotiis plerumque diſtricto non ſemper, ut olim, vacat privatis ſtudiis animum intendere; non tamen ulla mihi dies abiit hactenus, quin dulces ante omnia Muſas iſtas ſaltem velut in tranſitu ſalutaverim. Nolo verbis meis credatis, ſed ipſi, amabo, huc adeſte (nam ita fere promiſiſtis abeunti) & lectos, grabatula, diaetas & cubicula mea inſpicite; quorum ſi ulla non aliquot bonis autoribus inſtructa, vel ullum eorum non probe attritum & annotationibus libatum reperietis, tum vero tot prandiorum coenarumque dicam mihi ſcribite, quot dies illis me non dediſſe judicabitis. Sin vero inſontem invenietis, ut revera iſtius criminis conſcius mihi non ſum, cur pro deſertore habear, cauſam non video. Sed quid ego haec apud vos allego, Amiciſſimi Heroës, quos tale quid de me ſuſpicari, nefas ſit cogitare; quique me toties beneficiorum veſtrorum participem non reddidiſſetis, niſi ea ſummopere mihi grata fuiſſe perſpectum habuiſſetis. liceat hîc ex Naſone inſerere, *Utque ea non ſperno, ſic acceptiſſima ſemper Munera ſunt, autor quae pretioſa facit.* Quae ſane tot ac talia ſunt, ut niſi ea aſſidua gratitudine recolam, ingratiſſimus & indigniſſimus mortalium ſim. Avertat id Deus; & ſtudia veſtra propitiet atque publico bono aeternet. Valete, Nobiliſſimi Heroës, & amare pergite Vlitium veſtrum, qui vos in oculis fert. Dabam Bredae ex grabatulo aſſiduus VI. Kal. Octobres CIↃ IↃCLVIII.

En nucis meae exequias addo, ſi per Heinſium licet Naſonianae querelae obſtrepere. Oden rogo & reliqui amici, ad quos pertinet, videant. Nam, ſingulis eam deſcribam, nauſea impedit. Si vero cenſura veſtra dignum judicabitis, monitus libentiſſime corrigam. Iterum valete, docti duo lumina mundi.

1 Carmina, quorum in hac Epiſtola mentio fit, non reperi inter ſchedas.

EPISTOLA XLVI.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

QUod inſalutato te, ut & reliquis, quos Hagae habebam, amicis, huc recta contenderim, mi Heinſi, per Flaccum tuum jam excuſaveram, non apud te modo, ſed & caeteros ibi amicos, *Hugenios*, *Junium*, *Voſſium*,

Si quis & eſt alius, qui memor uſque mei eſt.

Non tempeſtati tamen id, quam vocas, Poëticae, ſed neceſſitati imputatum velim, quae me inopinum domum revocavit, jam ſupra menſem evagantem. Ita ut nec carmen meum typis abſolvere licuerit, quod alias tecum omnino communicaſſem; non quod tanti ſit, ſed quia te conſulto mihi in iſtis ſemper opus

opus fuit. Quapropter etiamnum te obſecro, ut, cum Leidam excurres, impreſſa jam inſpicias, revideas, libereque cenſeas, atque indices quaecunque (ſi non omnia) diſpliceant; idque quantocyus. Mihi enim eo excurrere minime nunc quidem vacat. Idcirco en tibi, quos comites mihi indixeras, Higinum atque Palladium; quibus ego binos tuos addidi libros, non omiſſis, quas maximas pro uſu eorum debeo, gratiis. Addidi & quaedam ad Optimum *Junium* pertinentia, quae rogo ut ei cum pari gratiarum actione ac S. P. reſtitui cures. Addidi denique, venia cum tua, aeneam tabellam Elſevirio vel ejus inſtitori tradendam, typographoque tranſmittendam; Symboli & numiſmatis Regii, cujus mentio fit, qualemcunque expreſſionem continentem, & averſae titulo pagellae imprimendam. Naſoni tuo de ſeria cura tua & gratulor, & libenter gratificari vellem, ſi quid in me eſſet. Sed heus, quae iſta ſurda an abſurda, quam abſenti & nihil ſentienti minaris, Germanica an Thraſonica vapulatio eſt? Aperte loquere, quidquid id eſt. Nihil metus eſt. Et quin tu potius, ut promiſeras, huc excurras, ut liberiore aëre animoque defaecatiore hîc fruaris. Hoc age, mi Heinſi, & bea temet ipſo Vlitium tuum. Dabam inter rabularum verboſas litigationes e Senaculo Bredano XXIII. Julii die, CIↃ IↃCLX. Quidquid eſt, quod *Flaccus* de Rege imprimat, velim mihi mittatur. Niſi deſiſtat ob ineptiſſimum libellum nuper Dordraci ejus de Rebus impreſſum, ubi & tua carmina, inter meras nugas, immerito ſuo leguntur. *Calepinus* & *Smetius*, quem remitto, tuus, mihi peſſime perſuaſerunt ſecundam in *Delibutus* poſſe produci, quod Flaccus revincit, Patriſque tui Hipponax hodie primum me monuit. Quid conſilii? quid ſtatuendum.

EPISTOLA XLVII.

JANUS VLITIUS

UNICO, QUI RESTAT, POETAE

Nic. Heinſio.

Hagam.

QUod me pararario, Optimo Regum te notum charumque reddere volueris, grates habeo quammaximas. Adeo que Muſae tuae [1] genuinum foetum protinus accuratiſſimo deſcriptum ſtilo, praeſente, ſed nihil iſta, ut ſcis, curante *Bornio*, Regi ſupplex obtuli, laetiſſimo illum ſuſcipienti ac continuo perlegenti vultu. De Icone nihil addere potui, quippe ignorans. Caeterum quod cenſuram meam expetere ſuper Epigrammate tuo videris, id ſolitae humanitati tuae potius acceptum do, quam ulli merito meo datum accipio. Utinam coram tecum conſilia communicare, gaudiaque jam indies non naſcentia modo, ſed maturitati proxima participare liceat, mi Heinſi! Utinam Op-

[1] Credo duo intelligi epigrammata, primum de Caroli I. caede, lib. III. Silvar. p. 192. alterum, in effigiem Caroli II. pag. 204.

Optimo Regi te ſiſtere velis! Veni, eja, veni, & ſapientis jam ſaeculi commodo fruere. De Hymenaeo tuo quod ſcribas, non mittas, enecas me. Age & te & illum nobis praeſentem ſiſte. Quin & Icona Regiam tecum affer, ſi parata eſt. De *Brunone* miſere dejecto, imo abjecto, quod jocaris, non placet. Miſero enim calamitas addenda non eſt. Optimis Heroibus *Zulichemiis*, *Grotio*, *Junio*, *Voſſio*, *Wallio*,

Si quis & eſt alius, qui ſacra noſtra colit,

officia & obſequia mea cum S. P. offero. Tibi imprimis, rerum optime, fauſta omnia, litiſque perniciosiſſimae felicem exitum precor. Vale, mi Heinſi & ſi quid me amas, nil mihi reſcribas, at tamen, ipſe veni. Dabam raptiſſime charta manuque bibula, iter urgente *Bornio*, qui haſce ſecum ferre recuſet, ſi quid carminis ineſſe ſciat. Quare cave canem; imo Platonem dico. Scis enim quam inimicus ſit κυνιλόγμω ἐν τῷ πλύνειν. Αὖθις ϗ αὖθις ἔῤῥωσο. Bredae a. d. XXIII. Aprilis, CIↃ IↃCLX.

EPISTOLA XLVIII.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

HOccine eſt aequi in amicum Judicis, inauditum indicta condemnare cauſa? Egone, ut Heinſii me oblitus videar, ab ipſo condemner Heinſio; *Hoc vel Planta velit, vel ſi quis ſtultior alter.* Amicitiam noſtram, Muſaſque tuas, dulciſſima mihi numina, teſtor, meo te pectore ſemper, Semper & ore meo, noctesque dieſque fuiſſe. Haga cum diſcederem, ſupremum tibi caeteriſque ſimul amicis valedixiſſe memini; cum Braeda recta Helium peterem, qui potui? At quid criminis, quod horribilem tamen in modum exaggeras, Panegyris mea commeruit, quae ne Regiis quidem ſe oculis hactenus communicavit, quippe inaugurationis feſto deſtinata, nedum ut publicitus ſe proſtituerit. Nemini, dico atque redico tibi, ejus copia quidem me volente aut ſciente huc ſaltem uſque facta eſt; niſi quod me abſente Magiſtratus noſtri, qui id juris ſibi vindicarunt, cum eorum auſpiciis quaſi illa prodierit, amanuenſem eo adegerunt, ut negare iis, etiam dominis ſuis, id non potuerit. Quod autem in Muſas tuas adeo injurius ſis, ut eas cum quiſquiliis meis compares, nae tu pol quidem aut merita tua ignoras, aut me ipſum non noſti. Verbo dicam, non tali me dignor honore. De Epicedio grates habeo, ut & *Earlius* pro ſalute, quam illi tuo dixi nomine, ſimulque illud obiter communicavi. Sed & ille & ego nunc maxime diverſim adeo occupati atque diſtracti ſumus, ut de Bibliotheca nihil inquiſiverim, tametſi & illam cum caeteris diſſipatam nullus dubitem. Nullam etiam hactenus adire per continua forenſia negotia potui. Et vix unum atque alterum inter doctos in tranſitu ſalutavi, *Molinaeum*, *Pellium*, *Philippium*, *Dugdalium*. Totos dies aut Palatinum aut fori Curiaeve limen obſideo,

Digitized by Google

deo, nec quando expugnaturus ſim etiamnum video: inſtante jam quippe xx. Decembris, quo Senatus uterque diſſolvetur, ut inaugurationi, quae VII. Februarii futura creditur, melius vacari poſſit. Maximo ſumtu cuncta eo parantur. Caetera ex impreſſo cognoſces. At quid tu interim, mi Heinſi, Nunc iterum hiberno moliris ſidere iter? De munere & gaudeo & gratulor ex animo. Quid de lite tua interea temporis fiet? De qua ſecurus mihi quaſi videris, qui ea poſthabita, alienam curas. Utinam modo in tua felicior ſis, quam in ſua meus ille affinis. Atque haec quidem, mi Heinſi, partim in ipſo Senatus veſtibulo, partim in diverſorio, inter rabularum calonumque aſſiduos diſcurſus atque conſuetos clamores, prout male ſcripta vides, in chartam conjeceram, cum domum & ad me reverſus dubitavi valde, mittendane an omittenda potius forent. Miſi tamen, ut aliquid mittam, quo meum ſaltem excuſem ſilentium. Percrebuit interim fama Primicerium *Hidaeum*, Ducem Clarentiae creatum, filiam ejus cum Duce marito in S. Jacobi commoratum ire; nepotemque praeſente Rege ſacro fonte ſolemniter aſperſum. Regis conſecratio in III. Maji diem dilata; caetera impreſſa mitto. *Voſſium* huc cogitare ex *Junio* avunculo lubens intellexi; nondum appuliſſe miror. Utrique, ſi ille nondum ſolvit, S. P. dici cupio; & huic inſuper me proxime ei reſponſurum, nunc aliis occupatum *Philippum* me interim conveniſſe, & talem, qualem mihi delineaverat, prorſus inveniſſe. Nova ubi perlegeris, rogo cum iiſdem; & ſi qui praeterea me abſentem amicitia ſua dignantur, praecipue Celſo meo V. Ill. communices, qui in vicinia illic habitat. De diſceſſu tuo, ſi modo hac hyeme proficiſceris, certior fieri cupio, ut ſaltem abeuntem votis proſequar. Poſtridie Kal. Nov. Jul. Thameſin una nocte ter aeſtuaſſe neſcio an obſervatum. Appulerat tum Regina mater. Ante ſex dies navis Regia, XL. tormentis inſtructa, ad nova Guineae commercia deſtinata, ſubitae vi tempeſtatis, prope Wolwichium (Woelwyck vel Wolwyck Belgice dicas) ſubmerſa eſt. Sed jam plus ſatis nugarum habes. Vale, Muſarum ſaecclique decus, & nos amare perge. Dabam modo Londini modo Weſtmonaſterii x. XII. & XIV. Decembris die CIↃ IↃCLX.

Bruno noſter & tibi & *Bornio* S. P. D. huic ſignificans *Bellaciorum* hîc etiamnum ſupereſſe familiam trium Iridis Florum inſigni utentem, quae Lilia vulgus vocat. Nova Gallice, ut ſolent, impreſſa non ſunt. Magna conſpiratio contra Regem Regioſque detecta fertur; & dux rebellium *White* cum IV. ſociis deprehenſus. Iterum vale.

Digitized by Google

EPISTOLA XLIX.

NIC. HEINSIUS

Jano Vlitio.

Bredam.

NAE nomen tuum, mi Vliti, inter Pyladas & Oreſtas referri meretur, qui abſentis amici tam religioſe memoriam conſervas? in Britannia degentem compellavi fruſtra non ſemel: compellavi poſtea & ex hac civitate, maximoque litterarum tuarum deſiderio me flagrare ſum teſtatus, ſed aut muto aut ſurdo omnia. Ne Panegyricum quidem tuum ad me perferri paſſus es. Quam atrociſſimam noxam non niſi verboſiſſima epiſtola expiabis. Jam enim exſpecto, ut Regem pro carmine munificentiſſimum ſis expertus, utque eques ex armigero repente factus domum redieris, ſi horum nihil, at ſaltem permitte pretium a nobis ingenio tuo poni. Advolet igitur ocius huc panegyricus, aut vapulato trecentis ſcazontibus; ſatin' pro imperio? At loquor ſerius, ſed nec Naſo miſſus muneri epiſtolam extorquere tibi potuit. Dignus profecto, qui Britannos ſolos verſibus tuis plaudentes experiaris. De me quod addam, non habeo. Muſas in ſeptentrione meas ſi frigere dixero, facile inveniam, opinor, qui hoc mihi credat. Mitto tamen earum ſpecimen, & quidem unicum. Nihil enim toto jam anno carminum praeterea ſcripſi. Ajunt Gallis non diſpliculſſe epigrammatia. Tu vale. Holmiae ſuecorum Anno CIↃ IↃCLXII. a. d. XXVIII. Januar.

EPISTOLA L.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

EX quo ex Anglia redii, nulla mihi prorſus ad te ſcribendi data fuit occaſio, Heinſi ἐξοχώτατε, neque impraeſentiarum quidquam habeo, quod te dignum ſit. Panegyris mea CAROLUS REDUX tanti non eſt, ut vel eo nomine aut tu mihi ſuccenſeas, aut ego ad te mittam; quippe γλαῦκας Ἀθήναζε. Miſi tamen Amſtelodamum, ut maritimo Rex ille maris ſcilicet ad te perveniat itinere. Nunc quod addam nihil habeo. Nos enim hic in angulo patriae latemus, ubi nihil novi affertur, quod non tritum obſoletumque ante ſit. Scis me vehementer amare exoticas, praecipue ſeptentrionales linguas, ut vernaculae origines inde haurire poſſim. Hibernas horas hiſce impendi, & jam libellum ſelectorum veterum id genus adagiorum ſub praelo habeo. Deeſt mihi tamen Suedici, ut & Danici Dictionarii copia. Iſlandicum item ſi quid praeter Biblia ea in lingua, quae omnium iſtarum puriſſi-

riſſima remanſit, adhuc ſupereſt. Oro atque obſecro te, ſuaviſſime rerum, ut, ſi aliquid ejuſmodi forſan tibi occurrat, mihi eadem via quantocyus mittas. Biblia etiam Iſlandica quovis pretio lubens excipiam. Noli credere me *Boxhornium*, aut *Becanum*, aliasve id genus Chimaeras aut Sphyngas velle imitari. Solidiora ex Gothicis Franciciſque habemus Euangeliis, quae liberaliter mecum communicavit amiciſſimus & candidiſſimus *Junius*. Is quidem ſolus haec optime praeſtare poſſit, & totus in illis eſt, ſed tam multa ſimul agit, ut verear nihil effecturum tam provecta jam aetate. Promiſit tamen ſe jam Gothica editurum Euangelia, & characteras ad id comparaturum. Factus enim compos eſt litis contra *Straffordium* Comitem. Utinam par tua fuiſſet ſors! Quo ſtatu res illa ſit, prorſus neſcio. *Ruſium*, ne fera facta beſtia credatur, animum ad ſuos revertendi induiſſe, jamque revertiſſe, non dubito quin audiveris. *Zulichemium* etiam cum *Ludovico* filio in Galliis adhuc haerere, non bene ſuccedente legatione. Nos hîc ſub nova Domina nova diſcimus imperia pati, Anglicas delicias cum ſeveritate & auſteritate Germanica mutantes. Hagae quid fiat, tu melius, quam ego hîc, percipis. Vale Nobiliſſime & Ampliſſime Vir, & ut facis ſemper, Vlitium tuum amare perge, ejuſque in hoc ſtudia fovere atque promovere ne dedignare. Dabam Bredae VI Kal. Februarias A. S. N. CIƆ IƆCLXII. quem propitium magis tibi voveo.

Princeps noſter, conſummatis ſcilicet Leidae ſtudiis, Academiae valedixit, Hagamque rediit: brevi etiam cum Avia huc venturus creditur, ut renaſcenti Athaenaeo noſtro interſit.

EPISTOLA LI.

NIC. HEINSIUS

Jano Vlitio.

Antiquitatis utriuſque, tam barbarae quam eruditae peritiſſimo.

Bredam.

QUid ni enim ſic te compellem, amicorum ſuaviſſime? poſtquam Graecas & Latinas litteras edidiciſſe ſatis non habuiſti, ſed adjunxiſti iis Gothicas quoque ac Saxonicas inexhauſta & propemodum nimia diſcendi cupiditate. Mallem equidem, ut libere quod res eſt apud te depromam, inceptam venationis antiquae ſemitam decurreres porro, & digno elegantia ingenii tui ſtudio iſti te denuo accingeres; ſed quando aliter in fatis eſt, & civicam ambitioſe captas, ex juratis imperii Romani hoſtibus, barbariaeque aſſerendae ſedulus ac prorogandae incumbis, obſequar tibi & haec quoque ſtudia, quantum in me erit, vel invitus ac nolens fovebo. Quanquam ſperaveram Britannicum iſtud iter conatibus meis aliqua ſaltem ex parte profuturum eſſe, atque adeo fore, ut vetuſtorum nonnihil Naſonis exemplarium ex priſcis illis terrarum Bibliothecis erueres. At tu in Gothicis Saxoniciſque ita totus fuiſti, ut nec

mei, nec Naſonis ſis recordatus. Panegyrin tuam necdum vidi, nec quando viſurus ſim ſat ſcio. *Elzeviriorum* enim alter, cui *Danieli* nomen, in Gallias profectus eſt: unde tamen propediem redux a ſuis exſpectatur. Quando auguror fore, ut carmen iſtud cum aliis, quos ille Lutetiae meis uſibus collegit, ac utendos ab amicis accepit, huc confeſtim mittatur. Iſlandica biblia, ſi venalia invenero, tibi parabo; ſed liber ille perquam difficilis eſt inventu, ut ex *Scaligeri* τῦ πάνυ epiſtolis cognoſſe potuiſti. Ejus ſermonis alia complura vidi, ſed in membranis exarata, dum regiam Bibliothecam nuper hic perluſtrabam, quae ex Dania inter praedam luculentam huc advecta dicebantur, direptis ſcriniis *Georgii Sefeldii*; ſed illa in tranſcurſu feſtinantibus alio oculis raptim ſolummodo delibavi, cum avidius me convertiſſem ad perluſtrandas Meurſianas lucubrationes, quae magno ſat numero, necdum editae, illic ſeſe offerebant. Tria praeſertim volumina antiquitates trium nobiliſſimarum inſularum complexa, Cretae videlicet, Cypri ac Rhodi: ſed haec nihil ad te, qui ad caſtra Gothorum Saxonumque jam pridem tranſiiſti. Panegyricum tuum ab ingrato Rege non bene exceptum indignor. *Voſſius* noſter, qui magnos honores ſibi in aula illa habendos fore praeſagit utinam feliciore fortuna utatur. Reginam, quam noſti, obviam habui in ipſo itinere huc adveniens. Excepit illa me curru ſuo, comiterque ac familiariter mecum eſt confabulata per horas quatuor continuas, dum vehebamur. Petierat enim in ipſo occurſu, ut mea relegerem veſtigia, ſeque ad octavum uſque miliare comitarer: cui petitioni parendum fuit. Poſtero die, dum Helmaeſtadii uterque ſubſiſtimus, ad prandium me vocavit, menſaeque ſuae admovit: denique multis & indignis laudibus apud Italos ſuos cumulatum dimiſit, additis promiſſis, omni opera ſeſe eniſuram, ut quod debere ſe mihi nummorum non ſine plurimo rubore meminiſſet, quam primum ſolveretur; idque ipſum per litteras iterata pollicitatione nuper confirmavit, ſed non ego credulus illi. Haec in aurem tibi. *Bornius* noſter ne diſcipulum ſuum magno pretio nihil ſcire doceat, vehementer metuo. Provinciam ejus de Lucretio edendo invaſit *Tanaquillus Faber*. Naſonem meum illi miſeram, ſed ille vile munuſculum faſtidioſe excepit. Certe tanti non putaverat, pro quo grates vel tribus verbis ageret. *Phaedri* editionem novam molitur Ubſaliae *Schefferus*. Conjecturas illi complures ſuggeſſi, tibi forte non improbandas, quas ille obſervationibus ſuis hic illic inſeruit. Si quid ex ſcriniis tuis ad hanc Spartam ornandam potes conferre, nam terſiſſimum ſcriptorem praecipuis tibi in deliciis jampridem eſſe non ignoro, id ut facias, & quidem quam primum rogo. Rhemenſem codicem, *Rigaltio* laudatum, ſed negligenter evolutum, *Marquardus Gudius* ſe perlegiſſe plurimo cum fructu, & multas in eo ſibi deprehenſas lectiones praeſtantiſſimas ante annum aſſeveravit, ſed ille in Italiam nunc eſt profectus. Enitar tamen vel ſic homini diligentiſſimo extorquere, quicquid ad Phaedrum obſervavit, ut Schefferianae editioni addatur, & ornamentum qualecunque accedat. Vale, Vliti jucundiſſime, & me tui unice ſtudioſum, pari affectu complectere. Exarabam Holmiae Suecorum Anno CIↃ IↃC LXII. a. d. x. April. Gregor.

EPI-

Digitized by Google

EPISTOLA LII.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Viro, uti Latiae Graecaeque antiquitatis indagatori ſtudioſiſſimo, ita patrii avitique ſermonis incurioſo,

Holmiam.

QUid enim minus tibi reſpondere poſſum, rerum dulciſſime, qui nuperis tuis, etſi etiam ſic mihi ſemper gratiſſimis, patriam tuam, quam olim ruſticam terram nulla impetrata venia ceciniſti, nunc etiam barbaram, imo vel ipſam barbariem vocas? An non doctiſſimus ille Romanorum Varro, ut Graecos Etymologos omittam, quos tamen & Parens olim tuus ὁ μακαρίτης, & tumet ipſe (& quis non eruditiorum?) plurimi ſemper, nec immerito, feciſtis, idem ſtudium habuit, ut vernaculae origines indagaret, atque indicaret? Quid de *Vulcanio*, *Voſſio*, *Pontano*, *Mylio*, *Scotto?* (nam *Beccanum Schrieckiumque* his accenſere nolo) quid de ipſo *Scaligero*, ipſo *Caſaubono*, qui tamen peregrini erant, dicturus ſis, expecto, idem ſtudium (quia tamen hiſce, quae nunc in manibus habemus, cimeliis deſtituti erant,) infelicius profeſſis. Nam Anglo-Saxonicae, qualem proavi noſtri hîc locuti ſunt, & Britannis devictis ante M. annos tradidere, ne γρῦ quidem, Francicae ſive veteris Teutonicae parum ſatis (Germanos omitto, Goldaſtum, Freherum, alioſque) Gothicae autem linguae vel minimum intellexerunt. Runicam & Cambricam vix fando audiverunt. Iſlandicam autem quantopere ὁ δεῖνα expetierit, ex iiſdem, quas mihi allegas, epiſtolis ejus ipſe tumet ignorare non potes, bone Vir. Si haec tibi non ſatisfaciunt, vel Patriae linguae vindicias, vel apologiam pro meo erga illam ſtudio, quae μέγα κακὸν tibi dent, aliquando videbis Quod tamen vel invitum, ut ais, gratificaturum te mihi polliceris, accipio, gratiasque habeo. Utinam ex MSS. illis, veteribusque Runico charactere inſcriptis monumentis, vel Hiſtoriis, vel ſtatutis, aliquid mihi impetrare poſſis, digneris. Nam Iſlandica Biblia ante biduum nactus ſum, ex Bibliotheca Leidenſi, ubi forteforte fortuna ea deprehendi, per affinem, qui ea nuper paraverat, mutuo mihi tradita, donec Hafnia, ubi ante xv annos denuo impreſſa (quod tu & ego neſciebamus) afferri mihi curem. Sunt tamen vitioſe valde excuſa. Deficit mihi Dictionarium ejuſdem linguae, quod ab *Ingramo Jona* editum fertur. Καὶ ταῦτα δὴ μὲν ταῦτα. *Voſſius*, ut hactenus Theologos exercuit, ita nunc Philoſophos in ſe inritavit, edito de Luce libello, acuto & laborioſo, ſed a receptis vulgo omnium ſententiis longe diſſentiente. Is nunc cum *Thuano* circum vicinas ditiones pervagatur: quo facto ὁ δεῖνα in patriam, invito, ut creditur, animo, per Brabantiam rediturus eſt, aere etſi alieno, quod plurimum hîc, ad C. uſque florenorum M. contraxit, nondum ſoluto. *Bornius* noſter promiſſis ſuis de Lucretio, quem circumforaneum ſibi ſemper habet, adhuc inhaeret; ſuccenſens omni-

omnibus, qui contra credunt fidem ſe non liberaturum. Is me permoverat fere, ut in Principis gratiam, *Phaedri*, receptis in textum melioribus lectionibus & conjecturis, novam, breviſſimis cum notis, editionem darem. Sed nunc ἐπέχω, donec videro quid *Schefferus* ille praeſtiturus ſit. Atque hîc quidem, uti tecum inceperam, pariter deſino. Vale, Muſarum, Venerisque, quod nolim, nepos & me tamen tui ſtudioſiſſimum crede, & ſic amare perge. Hagae Comitis, tremula per febriculam manu, IV. Kal. Junias CIↃ IↃC LXII.

EPISTOLA LIII.

NIC. HEINSIUS.

Jano Vlitio.

Bredam.

QUantum ex Bibliopola *Elzevirio* intelligebam, proxime erat is in eo, ut ſupremam manum Claudiano meo editionis ſecundae imponeret, negabat quippe ad ſummam operis reſtare quicquam typis deſcribendum, praeter ſolam praefationem. Accipias igitur cum hiſce litteris, ni augurium me fallit, quicquid eſt iſtius libri. Mox poëmatis meis de novo edendis ſe accinget idem *Elzevirius*, quapropter, me hortatur ut huic libello patiar accedere quicquid carminum a praeclaris ingeniis eſt datum. Quibus ejus deſideriis etſi necdum ſubſcripſi, rogo te tamen obſecroque, mi Vliti, ut verſus omnes, quibus me jam olim compellare es dignatus in faſcem conjicias, & aut ad me quamprimum pervenire patiaris, aut Elzevirio tradi. Ne quid in te morae ſit, ſi conſilium de libro adoptivo poëmatis edendo cepero, quod in arena capietur, ſi capietur tamen. De novo Teſtamento Gothico quod luci adornas, jam non ſemel verba apud me fecit Illuſtriſſimus Regni hujus Cancellarius, cujus deſiderio videndi non modico ſe teneri profitebatur. Vale. Exarabam Holmiae Suecorum, manu ex morbo nupero necdum ſatis confirmata. Anno CIƆIƆCLXIV. a. d. III. Sept. Gregor.

EPISTOLA LIV.

JANUS VLITIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

GAudeo magnopere non totum me tibi, Suaviſſime Heinſi, excidiſſe, ac poſtliminio per tuas compellatum, A. D. III. Septembris menſis Holmia datas, mihi autem heri demum cum Claudiani tui nova & nitidiſſima editione redditas. Pro munere gratias primum habeo maximas: ut & ſecundo pro eo honore, quod me in iteranda poëmatum tuorum Editione nomen quoque meum in amicorum albo profiteri velis. Tametſi ſciam me graculum inter pavones,

Digitized by Google

nes, vel ut inter ſtrepit anſer olores, in pompâ iſta compariturum, non detrectio tamen, neque deero officio meo. Quae puer juveniſque luſeram non auſim ſeriis apponere. Unicam ergo Elegiam Gratio praefixam pro ſymbola conferam; ſed nonnihil a me dudum elimatam. Eam, puto, illic habes; & cum jam trimeſtre elapſum ſit temporis, ex quo tuas illas dediſti, ſpatium, ea propter non tibi, ſed Typographo mittam. Gothica Euangelia cum Gloſſario *Junii* meaque opella abſoluta ſunt. Sed accedent, quae jam quoque finem ſpectant, Doctiſſ. V. *Thomae Marſhalli*, collationes variarum interpretationum cum Gothica; eruditiſſimae aedepol Tantiſper vale, mi Heinſi. Illuſtriſſ. Comiti *Magno* (cui praemiſſa ſatis longa Elegia opus dedicavi) rogo ut gratia tua me commendes. Dabam Brabantum Trinacriae. x. Septembris. CIↃ IↃC LXIV. St. Gregor. *Beuningium* Heroëm hîc indies expecto, in Gallias Legatum. Sed tu haec melius ex publicis intelliges.

EPISTOLA LV.

NIC. HEINSIUS

Jano Vlitio.

CLaudianum meum tibi ſe ſtitiſſe laetor. Quamquam in ipſis obſervatis nihil omnino ſingulari illa eruditione tua dignum occurrit, aut quod oculos tam perſpicuos paſcat. Multa praeter hoc ab operis typographicis per abſentiam meam oſcitanter & ſupine commiſta ſunt, quantum primâ fronte mihi apparuit, quae ne cenſores malignos offendant, ac exiſtimationi meae apud illos inſidientur, metuendum eſt. Nam de te, mi Vliti, tuique ſimilibus, hoc eſt Viris ingenuis pariter & eruditis, ſum omnino ſecurus. Alia nuperrime mihi erant prae manu, in Maronem praeſertim obſervationes ſatis copioſae & luculentae, niſi mihi blandior: ſed eas jam propemodum ad finem perducta abrumpit bellum Britannicum, quod ut foederatis Belgis vertat feliciter Deum opt. max. veneror, quando tam nulla de cauſa tamque perfide ac nefarie ab adverſariis noſtris eſt inchoatum. Vapulent igitur per me licet, cum lumbos habeant uſque adeo prurientes. Ego quidem adfectam inſigni injuriâ patriam [1] verſibus non paucis jam ſum ultus, quos in poëmatis meis publico expoſitos propediem forſan videbis: niſi quod libelli editionem procraſtinare pergit me invito *Elzevirius*. Omnia, quae honori meo dediſti, illic comparere omnino velim: ſunt enim te tuiſque Muſis digniſſima. Gothica Euangelia Illuſtriſſimus Regni Suedici Cancellarius avide exſpectat: ſermo mihi jam non unus cum illo fuit de tuis praeclaris in rem litterariam meritis, quae me commendatore neutiquam indigebant. Reliquum ſolummodo eſt, ut opus ipſum hîc aliquando compareat. Vale, Vliti jucundiſſime, & me, quod facis, indeſinenter amare poſterum perge. Exarabam Holmiae Suecorum CIↃ IↃC LXV. a. d. XIV. Kal. Mart.

1 Vide lib. IV. Eleg. 9.

Digitized by Google

ARNOLDI SLICHTENHORSTII AD NICOLAUM HEINSIUM EPISTOLAE.

EPISTOLA I.

ARN. a SLICHTENHORST

Nic. Heinſio.

Leidam.

Ecce tibi promiſſos [1] verſus meos, amiciſſime Heinſi, qui ſi oſcitare tibi ac languere videbuntur, poëtae tui excuſationem obtendam, qui exemplo ſuo nos docuit, quam difficile ſit, impeditum luctu ac moerore ſpiritum, invitis Gratiis ad poëticum furorem impellere. Impetu enim, ut noſti, haec peraguntur, quem a languidis ac ſibi diſplicentibus importune exigas. Adeo ut poëtarum mihi eadem quae navium conditio videatur, quas vento, ſtatove aeſtu deſtitutas, vado haerere aut Neptuno nequicquam obniti videmus. Tu vero, quas tam dudum parturis, tandem in lucem protrude, Caſtigationes Ovidianas. Literarii Senatus intererit, reſtitutum videre illum ſcriptorem, in quem tanquam metam aut idaeam omnibus numeris perfectam omnes cultores intuentur. Dum heri apud me eſſet noſter *Wittenius*, qui diuturno ex morbo ad ſalutem jam eluctatus, hac in urbe Muſis mecum operatur, ac forte, ut fit, confabulantibus, ſe verſus ille offerret:

Nil mihi reſcribas, attamen ipſe veni;

monuit, ſe ex Cl. *Pontani* ore audiſſe, qui ſcindendam cenſebat voculam *attamen*, legendumque ſeparatim; *at tamen*; ut *tamen* ſic idem eſſet, quod (& locos veterum plures adducebat) tandem aut aliquando. quomodo & *Wittenius* intelligebat Virgil. Eclog. 9.

——— *Sic Moeri canamus, Hic hoedos depone tamen veniemus in urbem.*

In Epiſtola Phyllidis;

Theſea devovi, quia te demittere nollet,

demittere pro *dimittere* obrepſit. Ibidem, ubi de fictis lachrymis:

Hae quoque habent artes, quaque jubentur eunt.

quum-

[1] Additum erat huic Epiſtolae carmen in Ovidium cura N. Heinſii editum, quod legitur ante ejus editionem.

Digitized by Google

quumque jubentur ſcribi debere puto. Et hoc eſt, quod 3 de Arte ait: *Quoque volunt plorant tempore, quoque modo.*

In Epiſtola Briſeidis:

Eſt aliquid ſolitis collum tetigiſſe lacertis,
Praeſenteiſque oculos admonuiſſe ſinu,

Poſtrema vocula neceſſario in *ſui* mutanda eſt. In Epiſtola Phoedrae verſu 8. pro *deſtitit*, melius *reſtitit* leg: poterit, ut alibi: *Semper in his apte narrantis verba reſiſtunt.* In Epiſtola Oenones, ibi: *Ardet amore tui*, & paulo poſt: *Non profecturis littora bobus aras*, gemina utrobique interrogationis nota, erigendo ſenſui, deeſt. In Epiſtola Didonis:

Et nondum nati funeris auctor erit,

res ſuadet ut *nato* ſubſtituatur. In Epiſtola Canaces:

Sic mea vibrari pallentia membra videres,

ut & quinto Triſtium Eleg. 8.

Nec mala te reddunt mitem placidumque jacenti Noſtra &c.

elegantius meo judicio ſit, ſi utroque loco *pallentis* & *jacentis* legatur, quomodo alibi: *Et fleſti noſtros vidiſti flentis ocellos.* In Hypermneſtrae Epiſtola, verſu primo & penultimo *Hypermneſtre* mallem. Vitii quoque manifeſta illa: *Et ſubitus dextrae praepedit oſſa tremor. Orſa* enim auctoris manus fuit, quod praeter totius orationis contextum ac rem ipſam ex illo ſequenti patet: *Erigor & capio tela tremente manu.* Libro quoque Amorum tertio Eleg. 5.

Colle ſub aprico celeberrimus ilice lucus Stabat eis

creberrimus commodius reſcribi poſſe exiſtimo. Sed de his ipſe melius judicabis. Vale, nobiliſſime Heinſi, ac ſalve plurimum, a noſtro Wittenio. Illuſtri parenti ac Clariſſimo Boxhornio humillimam ſalutem nunties rogo, nec non, ſi jam reverſus ſit, amiciſſimo Hoffero, cui brevi ſcripturus ſum. Iterum Vale, ac reſcribe. Trajecti ad Rhenum propridie, niſi fallor, Nonas Octobreis. veteri dierum computatione A. C. cIↃ IↃC XXXIX.

EPISTOLA II.

ARN. SLICHTENHORSTIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

Cum veſtram per urbem in Gallias iret doctiſſimus juvenis ac utrique juxta amicus, *Rodolphus ab Ommeren*, non potui officio meo deeſſe. Maturius factum id fuiſſet, niſi putaſſem in Academia Oxonienſi te adhuc haerere. *Kinſchotius* enim noſter in ſuis noviſſimis ne verbum quidem de tuo reditu. Quo errore me nuper liberavit *Ommerenus*, a quo ut reverſionem tuam lubens accepi, ita ad morbi tui nuntium vehementer indolui. Faxit ſummum Numen, ut nobiliſſimus Parens, ac communes amici de recepta valetudine brevi tibi gratulentur. In Ovidio poſt priora quaedam notavimus, ſed modica, quae per

Digitized by Google

occaſionem (nam tempus nunc non ſuppetit) tranſmittemenus. Nos Arenaci, amoeniſſimâ urbe, ob negotia paterna jam ſex menſes continuos commoramur, paucos poſt dies domum reverſuri. Interim authoritatę ſuperiorum ac Typographi precibus immenſum opus, ac nihil minus quam invidioſum, ſuſcepimus, Hiſtoriam nimirum Gelricam *Pontani*, ſuâ mole laborantem, contractam Batavico habitu donare. Tres priores libros jam abſolvimus, reliquos raptim cum deo adornaturi. Gloriae enim omnem uſumfructum primus auctor habet, quanquam illum nec κατὰ πόδας, nec ubique ſine cenſura ſequimur. Tum & ad vulgi captum omnia ſcribenda ſunt; cui hic labor potiſſimum ſervit. Nuper ad *Hofferum* noſtrum, in Galliis adhuc ut puto agentem, literas miſimus; ipſius literae ac verſiculi poſt multos errores ac longiſſimam moram nondiu eſt, quod accepi. Interim quid tu rerum agas (neque enim ſtudiorum amorem morbus in te extinxit) quando Poemata, quando Ovidium publico daturus, ſcire deſidero. Nos poſt Luſitaniam liberam nihil praelo ſubjecimus, ſordidis curis nimium diſtricti. Clariſſ. *Boxbornius*, ut video, ſemper ſui ſimilis, ſemper in opere eſt, ac nominis ſui ſplendorem quotidie in majus extendit. Nobiliſſime ac integerrime juvenis vale. Illuſtris Parens tuus, Clariſſ. *Boxbornius*, *Blëuius* ac *Kinſchotius* plurimum meis verbis ſint ſalutati. Raptim & aliis occupatus Arenaci Gelrorum, Nonis, ni fallor, Quintilibus A. C. CIƆIƆCXLII.

EPISTOLA III.

ARN. SLICHTENHORSTIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

VIde, mi Heinſi, quantum tuâ unius culpâ famae ac honori meo detractum ſit. Nuper ad me Zirizaeâ allatae ſunt *Hofferi* noſtri literae, in quibus fidem meam non ambigue ſuggillabat, nec ſimplicis negligentiae inſimulabat reum, addito, te ignaviae meae, ſi diis placet, non minus ſuccenſere, ac plane conſtituiſſe, veteris amici non amplius meminiſſe. Quo intellecto ad rei novitatem pene cohorrui, praeſertim quod tuam ipſe ſcabiem inuſitato exemplo mihi affricare conareris. Quam enim religioſus ſemper in officio ſcribendi, ac conſervandâ amicitiâ fuerim, nec ipſe ignorare potes, nec opus eſt ambitioſe pluribus hic referre. Illud me imprimis urit, quod jam integrum fere biennium, non ſine ſuperbiae opinione, vanâ expectatione ſuſpenſum me tenes, ac reſponſi omnis exſortem, priſtinae humanitatis, ac communium ſtudiorum penitus oblitus: Tantum enim temporis effluxit, quo Rudolfo Ommereno, Arenaco per Hollandiam ac Lugdunum veſtrum in Gallias eunti, codicillos ſatis prolixos ad te commiſeram, obnixe inter alia obteſtatus, ut quid rerum Hofferus, & ubi locorum in Galliis tum ageret, perſunctorie ſignificares. Caeterum ſurdo omnia; nec preces meae quicquam valuere. Neque hîc contentus, etiam exemplum Poëmatum Magni parentis, dudum (ſcis Proteu, ſcis ipſe) pro-

Digitized by Google

promiſſum mittere ſuperſediſti: tum (quod rei caput eſt) conjunctiſſimos inter amicos malignis criminationibus diſſidium ſuſpicioneſque procurare, ac frigidam ſuffundere non es veritus. Quomodo haec bonâ cum fide ac amicitiae legibus conveniant, ipſe videris. Caeterum ne accuſare tantum videar, legibus, fortaſſe immeritum, ſcire deſidero, eruditiſſime juvenum, quibus jam ſtudiis animum oblectes, quid hoc biennio rerum novarum dederis in publicum, quid in divini Poëtae Commentatore Servio dehinc praeſtiteris, quando denique poëmata tua, quando eligantiſſimae in Ovidium lucubrationes nobis expectandae ſint. Nec enim *Wittenio* quicquam noſtro conceſſurus es, qui, ſi neſcis, Carminum ſuorum editionem ſimiliter vel molitur, vel adornat. In Ovidio tuo pauca quaedam poſtliminio hîc illîc obſervaſſe mihi viſus ſum, quae, ſi tanti aeſtimas, ubi commodum erit, communicabo. *Vincentius* quoque *Alſarius*, qui in Epiſtolam Ciceronis ad Luceium non ineptos commentarios ſcripſit, aliud agendo loca quaedam Poëtae minus obvia noviter interpretatus eſt. Hoc eo dico, quia Scriptorem illum tibi ignotum credo. In Servio, qui pluribus mendis obſitus eſt, &, ſi quiſquam antiquorum, medicas manus deſiderat ac meretur, plura fortaſſe poſſem praeſtare, & emendationum ſylvam congerere, ſi veterum Codicum, tum & Criticorum eadem mihi eſſet, quae tibi facultas, nec ſordidioribus curis indies diſtinerer, quae ad haec amoeniora niſi rariſſime ac furtivis horis me non ſinunt reſpicere. *Fulvii* tamen *Urſini* Notae ex manu ſcripto antiquo, quae olim ex officinâ Santandreanâ prodiere, multum ſubſidii ac lucis ad doctiſſimum Grammaticum ſanandum afferre poſſent. Caeterum alia, ut dixi, negotia intentionem noſtram abrumpunt, & praecipue quod ſub manibus eſt opus Annalium Gelricorum, quod in noſtrum idioma transferre, contrahere, illuſtrare, ac pluribus locis reformare, auſpiciis Ordinum patriae meae, jam pridem ſuſcepi. Et quoniam labor ille noſter jam ad finem ſpectat, Camoenas tuas, ut inglorio per ſe operi famam aliquam concilient, implorare audeo. Hoc & irritato animo thuris loco erit, & redivivae amicitiae certiſſimum pignus. Atque audin? ne iterum fallas, aut longâ morâ occidas expectantem, non pulvere (ut olim Romanus Orator dubiae fidei Regem) ſed circulo temporis te circumſcribo, nimirum octiduo, intra quod ſpatium niſi deſiderio meo ſatisfacias, extremum hoc erit quod te alloquar. Amicos enim demereri poſſum, poſſum obſervare, faſtus modo & contumelia abſint, quae ut perpeti non poſſum, ita multo minus invitos procari. Et certe

Tempora ſi numeres, bene quae numeramus amantes,
Non venit ante ſuum noſtra querela diem.

Vale, Nobiliſſime, & niſi a te degeneras, amiciſſime Heinſi; & ſi quid praeter fas & meritum hîc objeci, audacter redargue, mone, objurga. Mitto ſimul Epithalamium, quod etiam Gallicis Rhytmis, ſed minus feliciter, a me incluſum eſt. Illuſtres viri, parens tuus ac Boxhornius plurimum ſalveant, tum & doctiſſimus Kinſchotius ſi in Academiâ iſtâ (dudum enim de candidiſſimo juvene nihil intellexi) adhuc Muſis operatur, quem etiam monebis, ut nobis paria

 fa-

Digitized by Google

facturis quamprimum ſcribat, quod officium ipſe aliàs occupabo. Scribebam ad Amiſii ripam poſtridie Nonas Februarii A. C. CIↃ IↃC XLIV.

EPISTOLA IV.

ARN. SLICHTENHORSTIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

HOc nimirum mihi unice in votis ac mente erat, ut acribus remediis diuturnum utrimque lethargum expellerem, & (quod ante hac per *Hofferum* ac *Kinſchotium* internuncios, ſaepe nullo cum fructu, tentaveram) languorem tuum tandem expugnarem. Eo fine finxeram iras, ac ſuſpicionibus candorem tuum oneraveram, indignatus merito, honeſtum illum ignem tanto tempore in nobis ſopitum fuiſſe. Quanquam, uti narranti tibi fidem habeo, fortuna potius in nos peccaſſe dicenda eſt, quam uterque in fidei ac diligentiae leges. Ne vero iterum ejuſmodi nubes & parelia amori mutuo intercedant, à calamo impetrabimus, quem dehinc (paria modo praeſtes) magis exercere certum eſt. Hoc tanquam fidejuſſore adverſus diffidentiam alternam & ſuſpicionum frigus utamur, mi Heinſi. Atque utinam & anni tempus, & rerum mearum ſtatus mutuos conſpectus amplexuſque permitterent! ſi quidem & tui & urbis iſtius perpetuum & incredibile deſiderium me tenet. Illîc vivere ac conſeneſcere, in ſinu ac inter alumnos Muſarum, ſi qua Fata ſinant, procul curis ac ſtrepitu, non ſemel votis expetivi. Sed quia quod volumus non licet, proximum eſt, ut id velimus quod poſſumus. Ad rem venio. Quas in Ovidium tuum Notas promiſeram, hoc tempore (quod illarum longa eſt ſeries) ſpatiis excluſus iniquis mittere ſuperſedeo, quam primum tamen cum foenore reliquum nomen exſoluturus. Earum interim loco [1] Epigramma illud meum, hic illîc leniter caſtigatum, in anteceſſum offero; & ſimul Excerpta quaedam; quanquam dubius, an hoc officio gratiam à te initurus ſim. Sed utcunque ea ſe habeant, fidem tamen noſtram ac ſtudium vel in minimis tibi placendi, ut ſpero, non improbabis. Vale, ſuaviſſime Heinſi, ac Slichtenhorſtium tuum ama, qui reſponſum tuum cupide expectat, & jam plus te amat, quam unquam. Amisfurti XIV, aut fallor, Kal Mart. A. C. CIↃIↃCXLIV.

1 Nec epigramma, nec excerpta illa potui inter ſchedas repperire.

EPI-

EPISTOLA V.

ARN. SLICHTENHORSTIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

SAepius mecum indignatus ſum, cum tot ubique extent, etiam in proletarios autores, Scriptorum hujus aevi cenſurae ac caſtigationes, nullum hactenus repertum, qui ex profeſſo ac cum judicio delicatiſſimum poëtam Ovidium ſibi ſanandum propoſuerit. Adeo craſſae omnibus fere paginis mendae occurrunt, quas facile ex ingenio alicubi aut membranis tollere erat, & hactenus non ſublatas valde admiror. Ut jam merito poſt tot ſaecula, ſaeculum noſtrum ac tanti poëtae manes ſibi gratulari debeant, quorum cauſam ac vindicias ſero ſed ſerio, ſoli huic provinciae pares, Heinſii ſuſceperint. Ego ut & promiſſis meis ac petitioni tuae magis fortaſſe. quam proprio honori ſatisfaciam, non verebor, acuendo ingenio tuo, quae in iſtum auctorem recens mihi obſervata, quaſi per Satyram collecta apud te deponere, judicium tuum exploraturus.

Epiſt. Penelopes: *Denique, quiſquis erat caſtris*, ea libentius legerem: *ſi quis erat*, ut cum ſequentibus cohaereat. [Paulo poſt ita diſtinxerim: *Auſus & ô nimium, nimiumque oblite &c.* ut poſterior vox ſit adverbialis.] Ibid. *quae veſtra libido eſt, Eſſe peregrino captus amore potes.* Gemina illà in Epiſt. Helen. *Quae tua nequitia eſt, non his contenta fuiſſet.* Epiſt. Phyllidis. neſcio an prioris editiones damnandae, quae repraeſentant: *in poenas non ſatis unus eris.* Epiſt. Briſeidis, *Praeſenteiſque oculos admonuiſſe ſinu*, Jam ante monui *ſui* legendum eſſe. Ovid. in Halieut. princ. *Accepit mundus legem, dedis arma per omnes, Admonuitque ſui.* Sed & Epiſt. ſeq. pro *deſtitit* virilius *reſtitit* ſcribi poſſe, monueram. Ita & virgil. 4. Aen. *Incipit effari, mediaque in voce reſiſtit.* Ibid. *Et tenuis tellus audit utrumque mare.* fortaſſe rectius ſubſtituere poſſemus *Claudit* i. e. ſeparat ac dividit. Ipſe 6. Metam. *Quaeque urbes aliae bimari clauduntur ab Iſthmo.* Alibi: *Quaeque maris gemini diſtinet Iſtmos aquas.* Non longe poſt illa me turbant: *Et fas omne facit fratre marita ſoror.* valde enim licenter *fratre maritam* dictum puto pro *fratri*, vel *fratris* maritam, mallemque ego, niſi a recepta lectione hoc nimium abiret, *fratris amica ſoror. amicam* pro conjuge ac concubina ſumi, omnibus notum. Sed & Thais apud Terent. militem *amicum ſuum* vocat, quod non ita crebro invenias. In iſto verſu: *Depuduit profuguſque pudor*, ea tautologia me offendit, & pro *pudor* melius *rubor*, legi poſſe, non dubitem. Ita Amor. I. Eleg. 8. utraque vox conjuncta: *Erubuit. Decet alba quidem pudor ora.* In Epiſt. Oenones diu me torſerunt iſta, quae manifeſte vitioſa: *Depreſſa eſt humili cana pruina caſa*; tentaveramque puto, *Depreſſa eſt humilis cana ruina caſae*, ad exemplum illius lib. Amor. I. Eleg. 8. *Caneſcunt turpi tecta relicta ſitu.* Sed Parrhaſium ubi poſt vidi *defenſa* ingenioſe ſubſtituiſſe, meam ipſe conje-

conjecturam tanquam frigidam damnare coepi. Epiſt Hypſipyles pro *hoc tamen ipſa. hoc* id eſt, de hoc, vel hac re. Sed hoc leve. Ibidem pro *devicto ſerpente* manuſcripti non male habent *devicta*, Ita Epiſt. Deian. *Quaeque redundabat foecundo vulnere ſerpens*. Epiſt. Med. *Utque tua ſerpens victa quieſcat ope.* Amor. 2. Eleg. 13. *Pigraque labatur circum donaria ſerpens* Poſt: *Dos tibi lemnos erit, terra ingenioſa colenti* & *ingenioſa* minus hic ingenioſum mihi videtur; ac puto poëtae manum fuiſſe *invidioſa*, uti Epiſt. proxima: *Moenia finitimis invidioſa locis* & in Epiſt. Hermiones, *arma invidioſa*. Tu judicabis. Epiſt. Didonis ita diſtinguendum ſcribendumque credo: *caſtris militet ille tuis*, *Aut ego, quae coepi (neque enim dedignor) amare. Materiam* &c. Illo verſu: *Uſque lates, refugitque tuas obſtruſa carinas*, emendaverim vel *obſtructa*, vel *abſtruſa* Sed & pro *uſque* priores editiones *utque* habent, quod non facile rejiciendum. Mox pro *ſceptra ſacrata*. libri praeferunt, *ſceptraque ſacra*. Suſpicari lubeat, an poëta ſcripſerit: *Inque loco regnum ſceptraque ſacra tene*. Paulo poſt: *Dum freta miteſcunt, & amor dum temperat uſum*. ſi divinare liceat, hic legerim: *& amorem temperat uſus*, vel potius, *& amor dum temperat uſu*. 1. in temporis ſpatio. Alibi: *Intrat amor mentes uſu, dediſcitur uſu*. 2. de Arte: *Dum novus errat amor, vires ſibi colligit uſu &c.* Claud. 2. in Rufin. *ſenſumque mali detraxerat uſus*. 1. Amor. 8. *Mox recipe, ut nullum patiendi colligat uſum* i.e. habitum vel conſuetudinem. Epiſt. Hermiones, verius ac modeſtius eſt quod ſcripti exhibent, *vacua ſediſſet in aula*, quemadmodum apud Livium, *compreſſis manibus ſedere*; nam alias repugnante metro *ſtertuiſſet* dicendum erat. In Epiſt. Deianirae poſt illa, *factis inficianda tuis*. talis diſtinctio adhibenda, quae moneat, verſus ſequenteis prioribus, cohaerere. Sed illa, quae ſequuntur magis vitioſa ſunt. *At non ille venis*. vix dubium, quin pro *venis*, uti nos conjectamus, *velit* emendandum ſit, ac verſu ſubſequente pro *non tanti*, x. libro *non ſatis*. *At non ille velit*, (nimirum Jupiter) *cui nox, ſi creditur una Non ſatis, ut tantus conciperere, fuit* Ne amplius haeſitemus, facit carmen praecedens, *Hoc velit Euryſtheus, velit hoc germana Tonantis*. Verſu quoque illo, *Quid niſi notitia eſt miſero quaeſita pudori*, manifeſta obſcuritas ac repugnantia apparet, quam levi mutatione tolli poſſe exiſtimo, legendumque, *Quid niſi notitia eſt miſero quaeſita pudorque*. *Notitia*, quemadmodum & *nobilitas*, *famoſus*, ac *pudor*, ambigua verba ſunt, nec raro in deteriorem partem accipiuntur. Verſu quoque proximo pro *ſtupri nota* ſignantius *turpi* ſcriberetur. Verſu illo, *Omniaque arcana nocte petita movent*, rectius alii cod. *Ominaque* repraeſentant, ac fortaſſe pro *movent* elegantius *monent* legi poterit. *Monere* idem eſt, quod ſaepe noſter alibi dicit *ſigna dare*. Virg. *Me patris Anchiſae &c. Admonet in ſomnis & turbida terret imago* in Aeneid. 7. verſ. 102. *monituſque ſilenti Nocte datos*, quos verſus reſpexiſſe dici poſſet Ovidius; uti lib. 8. *Carmentis nymphae monita & deus auctor Apollo*. Et *monitus Deorum* ac *vatum* paſſim apud poëtas & noſtrum, de quo videndus Richeletius in Not. ad odas P. Ronſardi. Paulo poſt: *Teuthrantia turba ſorores* de hoc loco videndus Angel. Politian. in Epiſt. adverſus Georg. Merulam. Sequitur inde: *Nec te Moeonia laſcivae more puellae Incingi zona dedecuiſſe pudet*

Digitized by Google

pudet. longe meo judicio elegantius ac expeditius ſit, ſi pro *pudet putas* ſubſtituatur. Nec longe poſt pro *eliſos faucibus* ſcripſerim *eliſis*. Eadem quoque Epiſtolâ, ut alia praeteream, cum vet. lib. legendum eſt: *Eurytidoſque Ioles atque inſani Alcidae Turpia famoſus corpora junget Hymen*. Epiſt. Ariadnes, quanquam vulgata ſe ſatis tueri poteſt, malim tamen ex menbranis: *Utque erat è ſomno turbida, rupta coma eſt*. Ita alibi: *rupi tamen ante capillos*. &c. Epiſt. Canaces, verſus ille, *Quid mihi tunc animi &c.* adumbratus eſt ex Terent. Act. 5. Sc. 6. *nam quid illi credis animi tum fuiſſe, ubi veſtem vidit illam eſſe eum indutum pater?* Verſu ultimo: *Tu rogo projectae nimium mandata ſororis Perfer.* Imo *perfice*; non enim mandata perferenda, ſed perficienda cupiebat. Epiſt. Medeae: *Eſt aliqua ingrato meritum exprobrare voluptas. Hac fruar, haec de te gaudia ſola feram.* ita alibi: *Flere licet, flendo certe diffundimus iram.* Nec tempero mihi, quin & Afri fabulatoris verba, uti a me emendata exiſtimo, hîc aſſcribam, Andr. Act. 4. Sc. 1. *Sed quid agam? adeamne ad eum, & cum eo injuriam hanc expoſtulem? Ingeram mala multa, atqui aliquis dicat, nihil promoveris multum. Moleſtus certe ei fuero, atque animo morem geſſero.* Eàdem Epiſt. in vet. legitur: *Noſtin? an exciderunt mecum loca? venimus illuc.* Valde bene. Offenderat barbaros vox *exciderunt*. Patet hoc & alibi & ex Epiſt. Didonis, ubi ſimiliter male editur: *Nec ſteterant in te virque paterque meus*; pro eo quod ſcripti habent *ſteterunt*. Caeterum corruptiſſimus ille locus, qui ſequitur: *Proditus eſt genitor: regnum patriamque reliqui: Munus in exilio quodlibet eſſe, tuli.* Nec vet. libri, qui *manus* & *quod licet* habent, litem dirimunt. Ego nullus dubito, quin caſtiſſimi ſcriptoris mens manuſque fuerit: *Proditus eſt genitor: regnum patriamque reliqui Funus: in exilio quidlibet eſſe tuli.* Ipſa Medea lib. 7. Metam. *prodamne ego regna parentis? Regnum patriamque funus relinquere*, eâdem notione dictum eſt, quâ Suetonius Auguſtum dixiſſe refert, *ſe Romam, quam lateritiam acceperat, marmoream relinquere.* Ita & Vellejo Varus Quintilius narratur, *provinciam, quam pauper divitem ingreſſus erat, dives pauperem reliquiſſe.* Illa autem, *quidlibet eſſe tuli*, nonne eadem ſunt cum illis, quae Didûs Epiſt. occurrunt? *Dum tua ſit Dido, quidlibet eſſe feret*, & quae in Epiſt. Oenones: *ſervo nubere Nympha tuli*, *i. e.* ſuſtinui nec dedignata ſum. Non Apollinis magis verum atque hoc oraculum eſt. Ibidem non longe a fine nota interrogandi ponenda eſt iſto verſu: *Dos ubi ſit quaeris?* Epiſt. Laodam. valde elumbes ac lachrymoſi iſti verſus: *Troadas invideo. quae ſic lachrymoſa ſuorum Funera conſpicient, nec procul hoſtis erit. Ipſa ſuis manibus &c.* Praeterea manifeſto in communes regulas impingunt illa *Troadas invideo*. Ego pro *Troadas*, vel *Troadis*, i. e. Troadibus, foeminis Trojanis, vel certe *Troibus* corrigendum credo, totumque locum ita conſtituendum: *Troadis invideo, quae ſi lachrymoſa ſuorum Funera conſpicient, nec procul hoſtis erit, Ipſa ſuis manibus forti nova nupta marito Imponet galeam &c.* Epiſt. Hypermn. credo legendum, *Exuit inſanae pellicis ora bovi*. non *bovis*. Carmen autem ſequens tolerari poſſe videtur, ſecus quam magno viro ſentire viſum, ut dicat; Quid in ſenectute ac ſeriori aetate me futurum eſt, quae juvenilibus annis tot moleſtiis premor? Verſus autem

iſti praecedentes de Iö; vide, nobiliſſ. Heinſi, an Amor. 2 Eleg. 2. vel Eleg. 13. vel alibi ſuo loco melius infarciri poſſint. Epiſt. Sapphûs: *Accedant capiti cornua, Bacchus eris.* Faciem cornutam Baccho tribuunt veteres, vel propter truculentiam ebriorum, vel quod primus omnium boves aratro junxerit. Mihi ſimplicior veriorque ratio viſa, Bacchum cornua ſua nulli magis debere, quam Minois filiae, quam ille à Theſeo prius relictam devirginatamque, optimus deorum ac Vulcano ſimillimus, ſibi conjugio ſociare non erubuit. Ibidem. *Ibimus, ô Nymphae, monſtrataque ſaxa petemus.* Recte in prioribus legebatur: *Ibimus ô Nymphe*, caſu ſingulari: praeceſſit enim: *Conſtitit ante oculos Naias una meos.* Ita 2 Amor. Eleg. 17. *Nymphe mortalis*, alibi, *Thracia Bacche*, & ſimilia. Paulo poſt, ubi codices variant, diſtinguere libeat: *Ecquid ago? precibus pectuſne agreſte movetur, An riget?* Sub fin. *Venus orta mari mare praeſtat amanti.* Nihilo deterior aliorum lectio: *mare ſternit eunti. Ire* pro navigare frequentiſſimum auctoribus, praeſertim poëtis, & huic noſtro. Nec opus loca adſcribere. Atque hic jam deſino, mi Heinſi, reliqua proximâ occaſione pertexturus, ſi haſce primitias tibi gratas fuiſſe animadvertero. Tu in carmine noſtro quae lubet emenda, ac tuum viciſſim jam dudum debitum tranſmitte. Scripſi Amisforti XIV. Kal. April. CIƆIƆCXLIV. Vale, nobiliſſime Heinſi, ac me ama.

Epiſt. Parid. *Spem facit, hoc recipi me quoque poſſe modo* Levi diſtinctione hic locus adjuvandus videtur in hunc modum: *Spem facit hoc, recipi me quoque poſſe modo.* Verſus ille, *Nam nec triſtis hyems, nec nos huc appulit error*, e Virgilii ſeptimo deſumptus: *Non errore viae, nec tempeſtatibus acti &c.* Pag. ſeq. illa: *Fas vidiſſe fuit, fas ſit mihi viſa referre*, duobus circulis includenda ſunt, ne ſenſum ſuſpendant. Ibi autem, *praecordiaque intima ſenſi Attonitus curis intonuiſſe novis*; pro *intonuiſſe*, vel *incaluiſſe*, vel *intepuiſſe*, vel ſimilis vox ſubſtituenda videtur. Non multo poſt vel vulgata retinenda eſt, vel cum ſcriptis legendum: *Da modo te, Paridi quae ſit &c.* Ita mox: *Da modo te facilem.* Terentius Adelph. *Da te hodie mihi, Exporge frontem.* Heaut. *ſed nunc, Clinia, age, da te mihi viciſſim.* mox. *Et modo per nutum ſigna tegenda dabam.* *Tegenda* fortaſſe idem eſt quod epiſt. proxima *ſigna tecta*; vel potius *ſigna legenda* i. e. colligenda vel intelligenda, legendum videtur. Epiſt, ſeq. pro, *Quis prohibet, raris nomen ineſſe meum*, non male ſcribi poſſet, *quid prohibet?* Sub fin. cum priſcis membranis ſcribendum: *Militia eſt operis altera digna tui*, & ſimiliter 1. Amor. 3. *Proveniant cauſae carmina digna tuae.* notum illud, *magnorum haud unquam indignus avorum.* Epiſt. Leandri, lectionem manuſcriptorum probo: *Illa meum, dixi, littora numen habent.* Ita Epiſt. Phyll: *Et quaecunque procul venientia lintea vidi, Protenus illa meos auguror eſſe Deos.* Amor. 2. Eleg. 11. *Primus ego aſpiciam notam de littore puppim, Et dicam, noſtros advehit illa Deos.* Sed iſta magis in morbo cubant. *Quod mihi non eſſet niſi ſit iterare, querebar.* Niſi multum fallor, ita reſtituendum eſt: *Quod mihi non eſſet niſi ſic iter, ante querebar, At nunc per ventos id quoque deeſſe queror.* Et ſi praecedentia videas, ſcrupulum omnem dubitandi depones. Paulo poſt manuſcriptorum fidem ſequor ſcriboque: *Hinc*

eſt,

eſt, exiguum miſero contingis amanti. Hinc, i. e. hac de cauſa, quia coelo digna es. Sub fin. *Deſine parte queri.* cenſeo mutandum in *Deſine, parta queri*, Epiſt. Herus ſcribo cum vett: *Corripio verbis aequora ſaepe meis* Ita Virg. in Georg. *Increpat aeſtatem ſeram zephyroſque morantes*; & alibi. Forſan quoque pro *Seducit terras haec brevis unda duas*, legendum *ſecludit* Epiſt. Acontii, editur, *Et viſa eſt motâ dicta tuliſſe comâ* Omnino male. Aliud enim ſentit, & aliud dicit. Teſtem ac ſubſcriptorem ſententiae meae habeo Ovidium, cuique noti verſus, *Qui mea verba ferunt, vellem tua vela referrent.* Emendandum itaque, *Et viſa eſt motâ ſigna tuliſſe comâ*, aut potius *dediſſe*. Ita Amor. 3. El. 2. *Annuit, & motu ſigna ſecunda dedit.* Paulo poſt *amor* & *amore* majuſculis literis ſcribi velim. Illud, *Sit modo placandae copia parva tui*, typothetis adſcribendum eſſe puto pro *placandi*. Epiſt. Cydip. *Ante fores ſedet haec: quid agamque rogantibus inter.* Scipio Gentilis volebat, *quid agamque rogantibus intus* mox: *Sicut eram, properans verba imperfecta relinquo.* Rectius meo judicio foret, ſi legeremus: *Sicut erant, properans &c.* Sequitur non longe: *Neve mihi creaas in te quoque dicere famam, Facta veneficiis pars putat iſta meis.* Imo *tuis*. *Quam ferus indigna labe perire finis.* Sc. Gentil. *labe* librarii meram labem lapſumque putat, legens *tabe*. Virg. *Et quos durus amor crudeli tabe perêdit* Poſtea emendaverim, *Quam ſaepe heu tardis feci convitia remis*, non cum vulgatis *ut tardis*. *Ter mihi jam veniens poſitas Hymenaeus ad aures Fugit.* Turpis error, cui librariorum inſcitia ortum dedit, ex occaſione verſus iſtius, qui in Epiſt. Medeae ſupra occurrit: *ut ſubito noſtras Hymen cantatus ad aures Venit.* Sed diverſa utrobique ratio. Illic carmen nuptiale, hic deus ipſe nuptiarum intelligitur. Intrepide itaque hic correxerim: *Ter mihi jam veniens poſitas Hymenaeus ad aras, Fugit.* Illa quae ſequuntur, *Vixque manu pigra toties infuſa reſurgunt Lumina Vix moto corripit igne faces*, non capere me ingenue profiteor, niſi poſteriora ita leviter immutes: *vir moto corripit igne faces.* Et eam veram eſſe lectionem, ſequentia declarant. Caeterum illa *infuſa lumina* nihil minus quam lucernam olere arbitror, dicendum enim fuerat, oleum infuſum luminibus, vel quid ſimile; ut facile appareat, barbarorum commenta eſſe has poſteriores Epiſtolas. Haec ad Heroidas; caetera ſuo tempore expectabis.

Lib. 11. de Art. Amand. 353.

Phyllida Demophoon praeſens moderatius arſit.
Exarſit velis acrius illa datis.
Penelopen abſens ſolers torquebat Ulyſſes.

Senſum in poſtremo verſu turbat duorum iſte Epithetorum concurſus. Si non verius, concinnius certe pro τὸ *ſolers ſolam* legere poterimus. Faſtor. 1. 549.

Nulla videt quaerens taciti veſtigia furti,
Traxerat averſos Cacus in antra ferox.

Nondum prioris conjecturae, *feros* vel *feras* me poenitet: Praeter ea, quae antea allegavi, ex Varrone aliiſque, vix veriſimile eſt, poëtas vocem illam *boves* toties repetiiſſe, licet quidam manuſcripti illas habeant: Tum ipſe Ovidius ac Virgilius, ubi de hoc ipſo furto agit, bis taurorum meminit.

EPISTOLA VI.

ARN. SLICHTENHORSTIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

NEſciebam profecto, clariſſime Juvenis, te tam felicem in Belgicâ Poëſi; nam carmen iſtud tuum non ſolum implevit, ſed longe ſuperavit expectationem meam. Plane in Latinis tuis major ſpiritus ac facundia non elucet, quam in iſtis. Quia tamen de omnibus judicium meum ſollicitas, non diſſimulabo, iſtum verſum, *Bemachticht heeſt het land met liſtige practyck*, minus placuiſſe ob barbarae mixturam vocis, quem facili negotio ita reformari poſſe exiſtimem, *met liſtig ongelyck*. Caeterum religio mihi erit, quidquam te inconſulto in illis mutare. In meo carmine nuper tranſmiſſo repetitum illud *ingemuit* ex ſententia tua ac mea tolli velim, ſed ne ter eadem vox, nempe *dolet* & *indoluit* occurrat, prius illud diſtichon ita conſtitui: *Quiſque gemit caecae triſtia pila Deae*; exemplum illius Ovidiani. *Illa gemens patrui crimen, delictaque Martis &c.* Notas meas ad Ovidii Heroidas jam dudum tranſmiſiſſem, niſi iter tuum Dordracenum incidiſſet. Ut tam libere omnia communicarem, candor tuus impulit, orans obteſtanſque ne libertas iſta mihi fraudi ſit, atque cenſuras tuas, ſi qua tibi iſtorum minus placebunt, confeſtim mihi aperias. Jam menſis eſt & amplius, cum literas prolixas ac varii argumenti ad *Hofferum* noſtrum ſcripſi, tradideramque eas per tabellarium fratri ipſius, qui in ſcholâ Hieronymiana Trajecti Muſis operatur. Caeterum nihil dum hactenus reſponſi accepi, quod neſcio magis mirer an doleam. Amabo te, mi Heinſi, ut iſta veteri amico ſignificare velis, ne iterum violatae amicitiae me accuſet. Nec defuiſſem iterum ſcribere, ſi priores meas ad eum perveniſſe certus forem. Hanc ſine me ſpem ferre tui. Nam crimen iſtud omni crimine gravius mihi foret. Raptim Amisfordiae propridie Kal. April.

EPISTOLA VII.

ARN. SLICHTENHORSTIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

OPpido gratae mihi literae tuae fuerunt, nobiliſſime Heinſi, quibus tam candide conjecturas noſtras ad ſtateram vocas. Magis tamen mirum quod tot inter caeca ſpicula (manuſcriptis quippe omnibus deſtitutus, nullam praeter parentis tui editionem, ſi Wechelianam excipias, inſpexi) aliquot etiam ad metam pervenerint, ac alibi cum manuſcriptis, toties quoque cum ingenio ac

ac conjecturis tuis, quod fere ſupra fidem videtur, conveniant. Recte autem judicas pro *audit* minus bene a me *claudit* ſubſtitutum. Confirmandae ſententiae tuae eſt & alius locus in ipſo poëta noſtro, nimirum Amor. 3. 11. *Jam mea votiva puppis redimita coronâ Laeta tumeſcentes aequoris audit aquas.* Epiſtolâ Hypſipyles, ſi recte recordor, inter varias lectiones etiam ab interpretibus notatum erat, *devicta ſerpente*, nec alias vulgarem ſollicitaſſem. Epiſt. Dejanirae, quod lectio noſtra, *At non ille velit*, in manuſcriptis tuis patrocinium inveniat, multum gaudeo, mi Heinſi. Nec minus certum eſt, quod in verſu ſeq. eadem manuſcripta repraeſentant: *cui nox, ſi creditur, una Non ſatis, ut tantus conciperere, fuit.* Ne dubita. Ex Plauti Amphytruone ac Tragicorum fabulis nihil notius, quam Jovem eo ipſo tempore, quo cum Alcmene rem habebat, nocte una in amoribus peracta, inſequentem etiam diem, cum ſtupore totius Naturae, in noctem commutaſſe: quo ita liberius libidini vacare, ſeque totum fortiſſimo viro impendere poſſet. Breviter & argute Seneca de hac ipſa re: *In cujus ortu mundus impendit diem &c.* Redeo ad illum Medeae locum: *regnum patriamque reliqui. Munus in exilio quodlibet eſſe, tuli.* ubi certe quae notas non minus obſcura ac intricata videntur, quam quae vulgo legimus: ſed quia in manuſcriptis quibuſdam, invenitur *Et minus exilio*, viſus mihi ſum leporem tandem excitaſſe, ſervatis quantum poteſt veſtigiis iſtius ſcripturae legendo: *Et Minyis exul, quidlibet eſſe tuli*, ut hoc dicat, Et Colchis patriâ e tellure tecum profugiens, Minyiſque (unde & Minyae ſaepius apud poetam pro ipſis Argonautis) ac in Theſſaliâ exulans, quidlibet ibi eſſe ſuſtinui. Quas autem contumelias ibi paſſa fuerit, paulo poſt aperit: *Auſus es Aeſoniâ, dicere, cede domo*, & quae tam ſequuntur, quam praecedunt. In Epiſtolâ Sapphûs, ut hoc quanquam levidenſe hîc moneam, legendum ita ac interpungendum puto: *Si tam certus eras hinc ire; modeſtius iſſes, Si modo dixiſſes, Lesbi puella vale.* Scripti enim pro *ſi mihi*, habent *& modo.* Illo Leandri loco, *niſi ſic iterare, querebar*, rectum in primis videtur, quod conjeci: *niſi ſic iter, ante querebar.* uti non ſolum Gallicanus codex, ſed & ſubſequens verſus ſatis ſuperque evincunt: *At nunc* &c. Antea querebar, quod mihi non eſſet iter niſi per fluctus, at nunc quoque queror, illam ipſam viam ventorum ac maris furore mihi ademptam. Adde quod *iterare* pro ſaepius eandem viam ire rariſſime ita ſimpliciter occurret, plerumque autem cum nomine, ut apud Horat. *Cras ingens iterabimus aequor:* & utcunque haec eſſent, comparatio tamen illa, unicum ſententiae condimentum, alias perierit. Epiſt. Herûs lectionem illam, *Corripio verbis aequora ſaepe meis* â Mycillo in textum receptam ignorabam, quemadmodum & iſtis locis, *Sicut erant, properans* &c. & *Facta veneficiis pars putat iſta tuis.* alias non moniturus. Epiſtola Cydippes verſus iſte diſtinctione tali emendandus: *Quae jurat, mens eſt: nil conjuravimus illa: Illa fidem dictis* &c. Et ita libri priores, nec aliter citat Grotius in auguſto opere de Jure belli & pacis, addens verſiculum hunc ex Euripide: *Jurata lingua eſt, mente juravi nihil.* Sed hîc fortaſſe typographi peccarunt. Conſtitueram eadem opera & quae in Amorum libris mihi obſervata ad te tranſmittere, ſed aliis impeditus

 pro-

Digitized by Google

procraſtinare cogor. Interim, ſuaviſſime Heynſi, ut favente Mercurio Spadanos fontes adeas, ac propitio Apolline quam primum inde expectatus domum redeas, calide precamur. Illuſtri parenti ac celeberrimo heroi Boxhornio, cujus memoria ac merita nunquam animo meo excident, officioſam meo nomine ſalutem dicas velim. Scripſi raptim Amisforti XII. Kal. Majas A. C. CIƆIƆCXLIV.

VIN-

Digitized by Google

VINCENTII FABRICII,

ET

NICOLAI HEINSII

EPISTOLAE

MUTUAE.

EPISTOLA I.

VIN. FABRICIUS

Nic. Heinſio.

VIdi[1] epiſtolam tuam ad Gronovium clariſſimum, heſterno die miſſam, in qua ſerio utrique noſtrum iraſceris. Gronovius equidem noſter pro facilitate morum tuorum & innocentiſſima jocandi conſuetudine omnia interpretabatur: ſed mihi neſcio quomodo viſus es vero vultu ſtomachari. Contemni a nobis homines utriuſque noſtrum amantiſſimos. Alterum aedes veſtras ſtudioſe vitare, alterum etiam Urbem. Tota ea lex eſt, ut puto, horrendi carminis. Sed, hominum optime, ſi nondum ita noti tibi ſumus a candore inculpato, ut audeas etiam impingere ſcelera, plane parum laboraſti cognoſcere, quales eſſemus. Non jam loquar pro *Gronovio*, qui oratore opus non habet: in mea utique cauſſa Παλινδικίαν flagito. Et puto ſatisfieri tibi poſſe, ſi animo non perturbato ad vindicandum acceſſeris. Sed amotis ambagibus affirmo tibi, mortalium ſuaviſſime, ideo me Leidam in itinere non vidiſſe, quod ob incidens frigus ſuſpicabar commoditatem Hagam commeandi intercipi, quae res valde intricatura fuerat totam itineris rationem. Denique putabam ſingulis diebus contingere mihi poſſe, ut Leidam excurrerem, & ſummum votorum meorum fructum ex honorifica conſuetudine veſtra caperem. Quod quam ſincere dicam, agnoſces inpoſterum, ſi me culpam emendare permiſeris. Dabo enim operam, ne ſi illic aliquis iracundiae tuae fomes eſt, vel exiguus eam quidem ob cauſam ſcrupulus in animo tuo relinquatur. Paucis dicam, veniam ſaepius, & efficiam ut jam iraſcaris irae tuae. Literas ſummi parentis tui, & Cl. Zuerii, impatienter deſidero. Scripſi idcirco Ultrajectum, & puto me eum faſciculum propediem habiturum. Schertlingius noſter ſerius heri huc venit. Itaque non miraberis, quod in heſternis Gronovii literis nulla de tua epiſtola men-

1. Hanc epiſtolam non reperies inter editas a nobis, ſed vid. Gronov. LXVII. & LXVIII.

mentio. Quae pro incolumitate noſtra vota ſuſcepiſti, praeſente Schertlingio, ſolemni poculo repetivimus, & ea pro vobis precati ſumus, quae pro maximis, & amiciſſimis mortalibus precari jus faſque eſt. Feliciſſime vale φίλλαλον κάρα, & incomparabili Parenti me commenda. Hagae 23. Januarii. 1639.

EPISTOLA II.

NIC. HEINSIUS

Vin. Fabricio.

Hagam.

CONtubernium, quod ex tuis primum intellexi, cum *Gronovio* noſtro tuum gratulor tibi, mi Fabrici. Et quid ni inſtitutum veſtrum probem. In votis id mihi ſemper fuit, ut, quoniam coram non daretur, quam proxime ſaltem adeſſes nobis. Singulis nunc ſeptimanis, aut videbitis vos me, aut ego vos: ut & ſic felicitatem meam agnoſcam. Parentis & *Boxhornii* literas, ſi nondum accepiſti, periiſſe tibi non eſt quod dubites. Haeſuras hoſpitio veſtro putaveram. Scripſit heſterno die ad me *Cabeljavius Hagmeierum* eas abſtuliſſe ſecum. Injecta illarum forte mentio apud illum cum eſſet, nullas accepiſſe viſus eſt. Quicquid id rei ſit, a te expecto. Poëmata tua ad Bodecherum miſſa nondum ſunt, quia non fuit hactenus, qui curaret. Indignatio mea tam juſta cur offenderit te, ignoro. Concoxiſſe illam poteras, ſed, ut puto, [1] heſterna illa comeſſatiuncula ſtomachum tibi nonnihil debilitarat. Id tamen vitii agnoviſſe in me videris, quo jure non ſcio, id ſcio a menſibus jam aliquot nullum Rhenanum, nulla mihi oſtrea guſtata. Hoc aut non memineras, aut profecto, cum Horatiano Maevio, tibi ignoveras. In me ſaltem non erat cur ſaevires. Condimenta & deliciae noſtrae parcius ſi admiſſae ſunt, non miror. Hoc erat cur paucis iſtis periodis tam inclementer reſponderes. Hoc erat cur in tuis crebro occurreret, ſtomachari, iraſci, ſcelera impingere me vobis, animum praeferre perturbatum. His ſuperius jam reſpondi, audi nunc rem ipſam. *Gronovius* Leidae fuit, Leidam tu praetergreſſus es. Neuter hoc negabit. Vacavit ille popularibus ſuis, id probo. mihi non vacavit. Alloquium ſaltem, ſi nihil aliud, ejus merebar. Unum; tantum diem Leidae ſe fuiſſe reſpondebit. Atqui Hagae ſic ſoleo, primus tamen fuit ſemper, quem ſalutarem. Simile commiſſum nunquam mihi impinget. Nunc ad te venio. Frigus immenſum & ſubitam glaciei cauſaris ingluviem. Aut imponere voluiſti mihi, ut puto, aut ingenium tuum exercere. Dic ſodes: ignorabas adhuc iter hoc curribus hyberno tempore confici? Vellem itaque aliam praetexuiſſes excuſationem, ea quin injuſta ſit, ne tu quidem negabis. At vero, haerendum Leidae fuiſſet tibi, ea mora propoſitum in Gallias iter tuum perturbaſſet. Vides eam ingenioſam potius eſſe, quam veram. Nunc videamus an ſola ea indignationis

meae

1 Vid. Gronov. Epiſt. LXVII.

mae fuerit cauſa. Cum Hamburgo ante annos fere duos Coloniam cogitares nec me, qui Dordaci tunc haerebam, nec *Gronovium* conveniſti. Poſtero tamen inde die revertebar. Hagae illic tum morabatur, nec probavit conſilium tuum. *Voſſiis* ſeptimanam aut alteram dabas, nobis ne diem quidem. Multa exinde prece Ultrajecto vix tandem evocatus, per diem aut alterum divertiſti apud nos. Haga Leidam reverſus hoſpitium mutaſti, qua, quaeſo, ratione alia, quam quod aut illud, aut hoſpes tibi non probaretur: poſtremo cum *Schertlingius* noſter publice diſputaret hîc, eadem meridie Hagam tibi eundum eſſe apud *Boxhornium* & parentem meum praeferebas. Hoc quam falſum fuerit non ignorant illi, qui viderunt, Paulatim adnantem terrae & vix tuta tenentem. Praetermitto nunc quam ſaepe a parente in prandium aut caenam vocatus, abitum cauſatus ſis, amicis exinde tuis dies aliquot cum dares. Domi noſtrae canis es ad Nilum (ignoſce vero comparationi ſatis incompoſitae) ſemper fugis, apud amicos tuos ſummus procraſtinator. Stultus, hoc ſi non videam. Vide nunc an juſta ſit indignatio mea. Talem fuiſſe deprehendes, ſi & ipſam cauſam & candorem meum diligenter penſitaris. Fac interim brevi te videamus. vale. III. Id. Febr. CIↃIↃCXXXIX.

EPISTOLA III.

VINC. FABRICIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

NObiliſſime Heinſi, cum nuper *κατὰ δαίμονα* Parentem tuum, virum incomparabilem hîc vidiſſem, & te quoque una veniſſe crederem, non poteſt dici, quam aegre tulerim hac ſpe decidiſſe. At tu fortaſſis me ulciſceris, cujus peccata nuper diſertiſſima epiſtola caſtigaſti: homo nempe atrox, & *καὶ μικρᾶς προφάσεως δεόμενος ἐς τὸ ὀργίζεσθαι.*] Sed audi me *ὦ τρισμεγίστη Εἰνσιάδαο κλυτὸν αἷμα*, & ne ſaevi tantopere. Plus ſatis erat objurgaſſe, & pro parvulo peccato unum ſupplicium amico ſufficiebat: ne tu verbis facta conjungeres. In mea epiſtola, quam poſtremo ad te miſi, neſcio quid fuerit, cui tu tanta ſeveritate obviam eundum putares. Putabam mihi profuturam illam ad placandum animum tuum, qui ſuccenſebas nuper mihi, quod Hagam recta potius, quam per ambages iviſſem. At an non tanti erat Heinſius, cujus cauſa paululum deflecteres? Utique tanti erat, ut ad congreſſum ipſius per Garamantas & Indos pergerem, ſi tam facile laedi potuiſſe praeſenſiſſem. At ineptam cauſſam comminiſcebaris de glacie, de ſarcinis, *οὐδὲν ὑγιές*. Video eum locum epiſtolae meae cum legeris, mortalium ſuaviſſime, iram obſtitiſſe tibi prae oculis. An inſipidus adeo eſſem, ut Gallicum iter noſtrum hac digreſſiuncula interrumpi dicere tibi auderem. Imo hoc volui: commodius ſarcinulas noſtras, quibus varias ob cauſſas adhaerere cogebamur, Harlemo Hagam vectas eſſe, & rectius uno itinere. Cum enim putarem futurum, ut ſcaphae fri-

Digitized by Google

gore attinerentur, facile videbam, quam moleſtum futurum eſſet, bis cum auriga conflictari, & reculas noſtras toties agi ferrique. Vos autem alias videre licebat tam vicinos, ut manu pene contingere liceat. An tibi jam ſatis rectum videtur, quod tam ſuperbe proxime elevabas? Nimium velim vidiſſe vultum tuum, cum ſtomachabundus ad concilium vocabas, quot modis adverſus te deliquiſſem, διαβληθεὶς μὲν, οὐκ ἐλεγχθεὶς δέ. Idque ut iracundius acerbiuſque facias, quae ante biennium facta ſunt, novis peccatis adiicis. Sed audi me; veriora ipſe tibi dicam. Cum Coloniam pergerem, id ſedulo operam dedi, ut tuto irem. Scis autem varie itinera circa illam urbem infeſtari. Praeceſſerat Legatus Regis Daniae, qui eodem tendebat, ut Pacificationis negotium una auſpicaretur, quod adhuc neſcio quo Deo iniquo trahitur, ac differtur. Cum eo ire ſi vellemus, non niſi ſex dies in Hollandia ponendi erant. Id ipſe mihi legatus Groningae praedixerat. Non totum triduum Amſtelodami fui, interea dum comes meus urbem luſtrabat, & ſupellex noſtra Colonienſi navi imponeretur. Et quaeſo te, quis iſte fuit ſubleſta lingua, qui apud te argutatus eſt, duas me ibi hebdomadas triviſſe. Pendere lingua ſua debebat, qui tum impudenter verum non dixit. *Voſſios* (ipſorum fidem teſtor) bis tantum vidi. Leidae biduum fui: quod *Gronovium* ibi exſpectarem. Sed ille ne veniret, incuria *Fr Voſſii* fuit; qui ſerius, ac fas erat, adventum meum ipſi indicaverat. Nunc ex te rogo an tam intricato & tempore & rebus meis tibi, Dordraco advenienti, praeſtolari debuerim. Maxime, cum ſummus parens tuus de adventu tuo nihil certi haberet dicere. Et meminit is procul dubio, quae tunc ipſi de Legato Danico dixi. Quamvis autem viam corripuerim, Legatum niſi Veſaliae adſecuti non ſumus. Puto hoc ſatis jam purgatum tibi eſſe, quod jam olim oblitum oportuit. Sed tu pergis. Vix biduum in domo veſtra haerere volui, hoſpitium mutavi, denique atrocia multa. Si mitigari potes, dulciſſime hominum, recognoſce illud tempus, & videbis ſolidos dies quatuor me vobis moleſtum fuiſſe: ita diſceſſiſſe, quaſi iturus Ultrajectum: propter comitem meum mutandum conſilium fuiſſe: proximo poſt reditum die abiiſſe: denique unam me noctem obteſtanti & ſe ſperni clamitanti civi meo negare non potuiſſe. Haec tu omnia agnoſcis eſſe veriſſima & tamen iraſceris. Apud parentem tuum unquam abitum ſimulaſſe, nec diſceſſiſſe tamen non memini, & ſane nego factum. Eo die, quo *Schertlingius* diſputabat, omnino diſceſſurus fueram, licet pluſculum appotus circa veſperam. Sed commeſſantium tunc ſolenni more comitas me attinuit. Vinolentiam eorum cum tamen fugerem, & idcirco clanculum aedibus egrederer, ſcis quid contigerit.

O ſcripe, ſcripe laudo fortunas tuas,
Quae ſemper ſervas gloriam aritudinis.

Sed ego tibi idoneus ſum viſus, quem non videres tantum (id merebar ſane) verum cujus calamitatem in crimen vocares etiam, ἐπιεικέως σοὶ θέμενος ἀγνάμπτον νόον. Scio te amare adeo Fabricium tuum, ut nolis ipſum ad eum modum iterum mentiri. De vita enim periclitabar, ille tuus tibi tam dilectus. Τὸ μὴ μαθεῖν σεσωφρόνηκεν, ἢ μαθεῖν πάλιν. Arbitror te jam placatum eſſe: Et malle ſane non

accu-

accuſaſſe, quam tam prolixam apologiam legere. Poſtremo, ne te diutius detineam, omnia erunt, nobis liquida primo congreſſu, quem ſi tu differs, ego occupabo. Vale feliciſſime, mea animula, meum mel. Peream, ſi quicquam te mihi poſſit eſſe jucundius, etiamſi millies iraſcaris. A. CIƆIƆCXXXIX. III. Kal. Februarii.

Jam ſcripſeram iſta, cum faſciculus tuus mihi circa veſperam allatus eſt. Scin autem? nunc ego iraſcor tibi, qui epiſtolam tuam combuſſiſti, quam ego tantopere deſiderabam. Si peccaſſem enormiter, quod non puto, tu te ſummi jam criminis reum feciſti. Scis quam aegre tuis caream, Vale mellitiſſime Heinſi, & ſcito me quamvis irato nihil tui eſſe amantius.

Tu mihi ſuccenſe, ſic ut cogaris amare:
Hoc pretio nondum paenitet eſſe reum.

EPISTOLA IV.

VINC. FABRICIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

NOn erat fortaſſis officii mei, nobiliſſime Heinſi, tacere tam diu: ſed nec verecundiae meae fuit otium tuum inanibus literulis, praeſertim cum occurriſſet nihil, quod ſcire magnopere velles, interpellare. Adde quod Dionyſia hîc fuerunt, liberales feriae, & quae te quoque haud dubie aliquo rore adſperſerunt inter ſodales & amicos ſuaviter luxuriantem. Heros maximus de *Thienhooven* dies aliquot decubuit, ut jam timere nonnihil pro ipſo inciperent domeſtici. Heri ad ipſum viſimus *Gronovius* & ego; etſi videbatur aliquot moleſtiis morbi jam levatus. Itaque ſpero propediem ad priſtina munia reverſurum. Una ab ipſo edentur, quae amici contulerunt ad exequias unice chari Henrici. Exſpectatio Epigrammatis, quod incomparabilis parens tuus promiſit, ſola videtur editionem morari: itaque illud avidiſſime exſpectat. Verum heus! nunquid vidiſti prolixum Epos *Boyi?* Quale tibi viſum eſt id mercimonium? Et tamen ille, ne erres, totam illam farraginem quinque horis effudit. Circa meridiem, cum in Aula obambularemus, indicabat ipſi *Gronovius* ſummopere placiturum Heroi Thienhovio ſi & ipſe ſymbolam conferret. Poſtridie vix orto ſole accurrit ſuffarcinatus mole carminis. Miſerum, qui tanto molimine vix paucos malos verſus facio! Porro, meminiſti tu me aliquando ſive ebrium, ſive ſobrium coram te effutiviſſe, collatum eſſe a me totum Aeſchylum, & Ammianum Marcellinum cum MS. Colonienſibus? Ego vero & nego factum, & nego dictum. Et tamen nuper aliquis amicus neſcio quid tale ex te audiviſſe, mihi perſuadere conatus. Puto me aliquando dixiſſe tibi, viſum a me Ammianum Marcell. a *Lindenbrogio* multis locis, poſt primam editionem, meliorem factum: quibus conatibus jam viam interceperit editio Pariſienſis nupera. An is ſermo meus, vel te, vel amicum in errorem induxerit, arbitrari nequeo.

 Sed

Digitized by Google

Se liſtae ſunt merae quisquiliae, nec quae morari te debuerant. Salve & a Gronovio noſtro. Vale feliciſſime. Hagae Comitis. 12. Martii. 1639.

EPISTOLA V.

VINC. FABRICIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

PUto te jam reſciviſſe ex *Schertlingio* noſtro, quam acerbe luerim inconſultam illam feſtinationem meam. Non dubito, quin id ſupplicii ſatis ſit tibi. Quanquam excuſatio inſit; quod quoniam comiti meo annexus ſum; non ſemper meo remigio agor. Te nihilominus & totam domum veſtram conſtanter mihi favere dubitare ipſe nequivi, & *Gronovius* inſuper in Anglia confirmavit, cum ego aliquid offenſae contractum eſſe properatione nimia crederem. Nicolae mellitiſſime, corculum meum, utinam introſpicere animi mei intima poſſes. Agnoſceres impreſſa illic veſtrorum beneficiorum veſtigia, quae deleri nulla temporum diuturnitate potuerunt Fateor inter caetera vitia mea eſſe ſimplicitatem nimiam, qua interdum labor. Sed quoniam propius candorem id peccatum eſt, facilius me mihi excuſo, tibi quoque, qui patricias artes pro ingenuitate tua aut addiſcere noluiſti, aut iis, adverſus amicos ſaltem, non uti. Dicam paucis, unus tu mihi es omnium, a quo ſine fuco amari me intelligo, quemque effuſiſſime amare occulto quodam inſtinctu cogor. Iter ex Anglia hucuſque feliciter evenit. De Gallia, ut verum tibi fatear, multa mentitur fama. Pene omnia expectatione mea inferiora fuerunt. Nihil ſordidius incolis, nihil oppidis abjectius, aut magis deſolatum. Lutetia aliquo pacto expectationi par eſt. Sed ſi bibliothecas & eruditos viros excipias, nihil hic quoque valde memorabile. Eruditorum exquiſita eſt humanitas, ut fingi amabilius nihil poſſit. Quanta ubique veneratio parentis tui, quantus ſit tam illuſtris nominis cultus, narrare tibi opus non eſt, quem hoc ignorare conſenſus totius orbis non ſivit. Meminiſti te rogaſſe me, ſi qua re juvari Ovidii tui editio poſſet, ut omnia ſtudioſe conquirerem. Ut ſentias non defuiſſe me tibi, ecce excerptas collationes ex Codice manuſcripto vetuſtiſſimo. Contulit & annotavit iſta manu ſua *Chriſtoforus Puteanus* Senator Regis. Filii ipſius, viri optimi & eruditiſſimi facile paſſi ſunt collationes illas tibi impetrari. Epiſtolae tantum ſunt & pauca alia: liber enim mutilus eſt. Non fuit ad manus Ovidius, itaque conferre non licuit. Non dubitant tamen *Puteani*, quin ibi multa futura ſint bonae frugis. Ante octiduum cum apud ampliſſimum Senatorem *Claudium Sarravium*, virum optimum, & amantiſſimum ſtudiorum fabularer, advenit eo *Franciſcus Pithoeus*, itidem Senator Pariſienſis, *Petri* & *Franciſci Pithoeorum*, nepos. Is inter caeteros ſermones, ut fit, oſtendit mihi locum Ovidii a ſe feliciſſime emendatum. Is eſt in fine libri. x. Met ubi de flore Anemone.

Namque male haerentem, & nimia levitate caducum,

Ex-

Excutiunt iidem, qui perſlant omnia, venti.
Correxit ipſe, *Qui praeſtant nomina.* Biduo poſt cum ad ampliſſ. *Grotium* acceſſiſſem, ſibi videri, dixit, emendationem illam eſſe jam occupatam a noſtro *Gronovio*. Non otium mihi fuit, inſpicere libros *Gronovii*. Tu abſque dubio memineris. Si quid inpoſterum obveniet, quo ornari editio tua poſſit, non deero tibi. Poëmatum tuorum editionem quaeſo accelera. Parum abfuit, quin ego eam hîc promitterem literatis. Noli diutius celare eos, quid de ingenio tuo promittere ſibi debeant. Poſt hebdomades duas nos hinc diſcedemus, fortaſſis Aureliam, aut alio, ubi facilior addiſcendae linguae erit copia. Parentem incomparabilem, & univerſam familiam officioſiſſime ſaluto. VV. CLL. *Scriverio* & *Boxhornio* me commenda. Feliciſſime valete: Non patior te ignorare, ubi inpoſterum futurus ſim. Lutetiae Pariſiorum. IV. Kal. Julias. A. CIƆIƆCXXXIX. Amicus iſte meus, qui hanc tibi reddit, ex Italia nuper venit. Cupit per te commendari parenti tuo, quem unice colit. Fac quaeſo, ut ſentiat amicitiae meae fructum.

EPISTOLA VI.

VINC. FABRICIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

NObiliſſime Heinſi, quas ante menſes circiter quinque ad te dederam literas, eas periiſſe arbitrabar, quod nihil reſponderes. Sciebam enim fortunae exponi, quae amicis reddenda committuntur. Neque is, cui eas dederam, adeo diu mea conſuetudine fuerat uſus, ut inſignem aliquam diligentiam ab eo expectare deberem. Ex eo tempore Galliam variis itineribus perluſtravi, & nuſquam diu, niſi fortaſſe Biturigibus duos menſes, haeſi. In Urbem hanc autem nuperrime redii, cum humaniſſime me revocarit Ampliſſimus *Claudius Sarravius*. Quo viro cave credas quicquam candidius & bonarum literarum amantius inveniri. Reverſus ergo, ſedulo id operam dedi, ut ſcirem, nihilne tu reſpondiſſes. Tandem ex tuis ad *Gronovium* dedici, dubitare me non debere, quin meas accepiſſes. Polliceris enim, te remiſſurum *Puteanis* excerpta Ovidiana, quae tibi ab ipſis impetraveram. Sed, quod mirabar, nulla iſtic mentio, nec epiſtolae meae, nec mei. Accedit obſtinatum ſilentium tuum, ut plane quid cogitem, quidve ſuſpicer non habeam. Potes ſcire quam in omnem partem anxius fuerim, ex eo, quod nullam mihi amicitiam religioſius conſervandam ſemper arbitratus ſum, quam tuam. A qua tamen dejectum me nunc eſſe, tua facta, quae dixi, me non ſinebant dubitare. Ergo itaque ſic ego rationes putabam. Deſiit me amare Heinſius, vel exacerbatus injuria aliqua atque offenſa noſtra: vel ereptus mihi ab iis, qui fortaſſis inter nos diſſidium volunt: vel denique me contemptum, ſeque ſuoque affectu indignum abjiciens. Prior ſollicitudo de offenſa non diu anxium me habuit, quod ab ea me tui meque

Digitized by Google

mores abſolverent. Mei: nulla enim in re te laeſiſſe certus eram, immo potius ubique praedicaſſe, nihil mihi in omni vita obtigiſſe, quo laetarer magis, quodque mihi glorioſius eſſe ducerem, quam domus veſtrae amorem mihi conciliaviſſe, cique me illuſtria & incomparabilia beneficia debere profeſſus ſum. Hanc gloriam meam ut volens aliqua offenſa corrumpere mihi voluerim nec par eſt, nec ulli fiet credibile. Sin vero ignorans aliqua in re offendiſſem (quamvis diu inquirens nihil repererim) ea te ingenuitate animi praeditum ſciebam, ut condonare didiciſſes aliqua errata humanae imbecillitati; nemo enim ſine labe notaque vivit. Saltem id ſciebam aequitatem ipſam a te exigere; tuaeque eſſe indolis non condemnare inauditum, indefenſum. Atque hoc eſt, quod de moribus tuis propoſui. Quorum perſpectus mihi candor etiam id, quod ſecundo loco jeci, mihi eripuit. Ut enim fortaſſe eſſent, qui nos vellent diſtractos, non te tamen ita mobilem ſciebam, adeoque injuſtum, ut coram te accuſatum eſſe, id tibi ſufficeret. Reſtat itaque poſtremum, ut me merito meo, nulla re magnopere commendandum, tuoque affectu indignum, amari deſiiſſe arbitrarer. Haec cogitatio me eo vehementius afflixit, quo juſtiorem ejus eſſe rationem videbam. Quid enim? An magnopere quiſquam mirabitur negligi ab Heinſio eum, qui quod tam intime amari potuerit, merito omnibus ſtupendum videbitur. Nuditatem meam norunt mecum alii, quamque parum idonee honeſta ſtudia tractem (qua vobis laude conciliari oportet) jam olim fuit cognitum. Qui itaque viderunt me ad tantum favorem provectum, cum omnia perquiſiviſſent, nihil in me te dignum repererunt, niſi fortaſſis ſimpliciſſimam & ſine fuco, aut affectatione animi probitatem, innocentiſſimum ac fallere neſcium candorem. His artibus ſi tibi conciliatus ſum (neque ſane alias habebam) vide ne atrocem inculpatiſſimis moribus tuis injuriam facias, ſi me ab illuſtri parente tuo primo tanto affectu quaſi in ſinum receptum, a te tanto opere amatum, tot benemeritis ornatum excultumque ſubito deprimas, antequam illam probitatem, illumque candorem meum mihi abeſſe probaveris. Quae cum in me amaveris hactenus potius quam me, nulla re amabilem, vide ne mutata ſententia virtutes illas damnaſſe videaris. Denique, intereſt exiſtimationis tuae tanto affectu inter nos cultam amicitiam ſubito non abrumpere: cum nemo bonus unquam faſtidire amicum coeperit, niſi id ille meruiſſet. Quod poſtremum ſi in me cadit, ſaltem titulum inſcriptionemque mei criminis ſcire debui, ut ad formulam accedens ſtatuendum haberem, litine cedere, an contendere deberem. Non amari me cum id non merear, aegerrime quidem, ſed tamen utcunque fero. Excidere autem amantibus indigniſſime fero, ſi, ut dixi, inaudito, & indefenſo id contingat. Vides quam prolixum me fecerit ſollicitudo mea: qua nulla mihi moleſtior unquam accidit. Scire inde debes, quam mihi cordi ſit amicitia tua, quam maximi theſauri inſtar habui. Et fortaſſis ſupervacuum tot verba fundere, cum amabiliſſimi mores tui non permittunt tibi aliquam in me crudelitatem. Sed quoniam nimis inquietum me habuit ille amantium ſuſpicax timor, tandem illo me exonerare volui. In hac urbe tota fortaſſis hyeme morabor. O ſi tu hîc eſſes, quot deliciis circumflueres. Sed ea potius mea felicitas

Digitized by Google

citas foret, quam tua, qui domi plura habes quam hîc invenias. Incomparabili parenti tuo & Cl. *Zuerio* me officioſiſſime commenda. Vale, juventutis noſtrae delitiae, mellitiſſime Heinſi. Tuas anxie exſpecto. Lutetiae Pariſiorum. Prid. Kal. Januar. A. CIƆIƆCXLI. Dies ſunt duodecim, quod *Gronovius* ex hac urbe Andegavum diſceſſit.

EPISTOLA VII.

VINC. FABRICIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

DIſceſſeram jam Lutetia, optime mortalium, cum tuae literae eo allatae ſunt. Ceperamus quidem conſilium hibernandi in ea Urbe, ſed id nobis eripuerunt rationes comitis mei, quem diu haerere in Urbe delitiarum omnium lena, e re non erat. Morati itaque aliquantulum ſumus Aureliae, ſed cum & ibi ſodalitates parum gratae obtigiſſent, ad Bituriges noſtros regreſſi ſumus. Expertus fueram nuſquam quietius aut innocentius vitam degi: quanquam non ſine maerore ſummo a ſummis humaniſſimiſque viris, qui Lutetiae ſunt, divellerer. Sed alligatus ſum ſaxo, quod cum volvo, ipſe ut diſtrahar, voluterque neceſſe eſt. Poteras tu quidem ſine incommodo tuo carere hac rerum mearum hiſtoria: ſed ratio reddenda fuit, cur ſerius literis aureis vere, & merum amorem ſpirantibus reſpondeam. *Petreus* enim & *Elzevirius* non ſcire potuerunt ubi locorum eſſem, quod id ipſis indicare noluerim, antequam certam denuo ſedem delegiſſem. De qua tandem certiores facti, tuas extemplo tranſmiſerunt. Habes & cauſas morae, & rationes, quae efficiunt, ut de Lutetianis & hominibus & rebus nihil ſcribere poſſim. Quae ad *Iuſtellum* pertinebant ea jam & dixiſſe & effeciſſe *Gronovium* memini quaſi per tranſennam. Carmina *Rutgerſii* & tua apud τ̃ πανὺ *Grotium* vidi: qui ea deſcribi curaverat. Et ante hebdomadas tres *Sarravius* Aureliam mihi ſcripſit, excerpta Ovidiana eſſe reddita *Puteanis*. Controverſias tam acerbas in Academia veſtra excitari, ita vivam, ex animo doleo. Eoque magis, quod multum publicis commodis decedere arbitror, dum viri ſummi digladiantur. Noſti illud: *Heu quantum terrae potuit pelagique parari*, & quae ſequuntur. Deum ſummum obteſtor, ſi vita mea redimi poſſet concordia inter incomparabilem Parentem tuum, & *Salmaſium*, me eam libenter profuſurum. Satiram tuam videre valde cupio: quanquam nullum utrinque telum expediri poſſit, quod non mihi quoque ingenti plaga pectus vulneret, & intimo doloris ſenſu animum exulceret. Non quidem illo in praelio ullae meae niſi ſpectandi partes ſunt. Ita tamen ſpectator adſto, ut ad ſingulos ictus concutiar, & quo major fortitudo utriuſque videri, & quibuſdam oblectamento eſſe poſſit, eo vehementius utrumque aequis manibus, factaque pace ex arena diſcedere cupiam. Sed omittamus tam triſtia, quibus fortaſſe tempus medebitur. Clariſſimum *Boxhornium* tandem amaenitates ſuas, Vene-

Digitized by Google

Venereſque omnes, quibus mille puellarum animos excantaverat, unum in locum contuliſſe gaudeo & gratulor. Ex animo ipſi felicem & concordem torum opto, &, in quo delitiarum conjugalium ſumma conſiſtit, vegetum ac expeditum τὸ ἐς ἀσκὸν τρέχοντα πόδα. Notum illud Xenarchi apud Athenaeum.

Φθίνει δόμος ἀξύνοισι δεσποτᾶν κεχρημένος
Τύχαις.

De *Bodecheri* reditu, & ingenio, de *Thyſii* Profeſſione neſcio quid ad me ſcribitur. Cupio ex te ſcire quid ejus rei ſit. *Dii meliora piis, erroremque hoſtibus illum* Oro atque obteſtor te, mellitiſſime Heinſi, ſerva illum animum, illum affectum mihi, quem tot experimentis cognitum habeo, & quem poſtrema epiſtola tam luculenter oſtendis. Non eo pertinebant querelae meae, quaſi diffiderem tibi, ſed quod mihi. Sciebam te non deſerere mores tuos, ſed ego potueram te offendiſſe meis. Quae ſuſpicio quoniam falſa fuit, pene mihi jam exoſa eſt, & iraſcor ipſemet mihi, quod tam ſiniſtre non tam de te, quam de me ſenſerim. Unum hoc in ea re video, quod me oblectet, quia intempeſtiva licet querela incomparabilem a te epiſtolam elicuit. Incomparabili & illuſtri parenti tuo me ut commendes, oro. Vale feliciſſime. Avarici Biturigum. x. Kal. Martias. Anno CIↃCXL.

EPISTOLA VIII.

VINC. FABRICIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

CUm ex Gallia in patriam tenderem itineris mei rationes non permiſerunt mihi, quanquam id cuperem unice, ut pertranſirem Belgium, uſuramque ſummae voluptatis, quamvis fugitivo amplexu raperem. Jam praeceperam mecum animo fabulas, ſermones noſtros, quam multa tu mihi de rebus veſtris, quantum ego tibi de Gallicis: praeterea guſtum Poëmatum tuorum, quae ſub praelo fervere augurabar; denique infinitas delitias meditabar, cum his omnibus fruſtratum me ſenſi, quod nullae naves Belgicae in portu reperiebantur. Impoſitus itaque in aliquam noſtratem, quam fortuito ibi offenderam, quatuor diebus, nec integris, ex portu Gratiae in patriam delatus ſum, non ſine gemitu ac lacrimis ex alto littus veſtrum proſpiciens, nec ſine indignatione, quod nimis feſtinanter illius adſpectus mihi eriperetur. Ex eo tempore multis intricatus diſtrictuſque hinc inde negotiis, ſcribendi ad te nec animum nec otium habere potui. Ne nunc quidem defunctus taediosiſſimis occupationibus, quibus pro moribus gentis hic implicantur, qui peregre redeunt, quod tamen ulterius differre ſcribendi officium niſi flagitioſe non poſſem, itineris mei rationem reddere qualemcumque tibi volui, uberius id diligentiuſque facturus, ubi ex illis, quae nunc me ſollicitant, emerſero. Interea per Deum teſtor, conſtantiſſimo me affectu cultuque venerari virtutes indolemque ſuam, ſanctiſſimamque

que

Digitized by Google

que eſſe apud me beneficiorum incomparabilis parentis tui memoriam, cujus in me animum, favoremque quamvis erga immerentem ut tu mihi conſerves alaſque, ſummae illius tuae benevolentiae erit, cujus immortalia jam in amicitia noſtra veſtigia preſſiſti. Poëmata tua, ſi prodiere, avide expecto, cum epiſtola, quales omnes tuae ſunt, amantiſſima, & in qua Heinſium meum, tanquam in elegantiſſima imagine recognoſcam. Amicis omnibus quaeſo me commenda, inprimis CLL. VV. *Scriverio* & *Boxhornio*. Feliciſſime vale. Dabam Hamburgi. VI. Kal. Febr. CIↃIↃCXLI.

EPISTOLA IX.

VINC. FABRICIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

NIſi naturae tuae benignitatem noſſem, crederem te negligentiae meae, quam nuper tam ſollicite tibi excuſabam, poenam exigere, dum nihil reſpondes. Tu vero mihi manſuetudinem tuam toties probaſti, ut alia omnia potius, quam vindictam tuam pertimeſcam. Neque ſane, ſi te offenſum exiſtimarem, denuo te adirem, antequam deferbuiſſes, quod celeres exitus iracundia tua habere conſueverit. Ut autem tibi fidem faciam, nihil me hujuſmodi de te in animum induxiſſe meum, ecce, pro cumulo confidentiae, nuptiis meis Epithalamium poſco: ne impune feras tam prolixum ſilentium. Poſcit hoc mecum venuſtula mea, quam ob mores potius & ingenii dotes mihi ſponſam delegi, quam ob ea, quae alii appetunt, non tam ut utantur, quam ut poſſideant. Dabis puto veniam mihi, ſi dixero primum in animo meo locum, quem tibi hactenus religioſiſſime conſecraveram, totum amicae meae ceſſiſſe; te nunc in ſecundo conſiſtere. Sed nihil hic periit tibi. Duos nunc habebis cultores virtutum tuarum, quas cum ego intelligere me putem, facile in admirationem earum pertraham virginem mihi obſequentiſſimam. Si noſſes indolem, non paeniteret te horulae tribus quatuorve verſiculis deſtinandae. Intra hebdomades quatuor nuptiae fient. Exiguum ſpatium, ſed votis meis nimium, & quod Epigrammati ſcribendo ſufficiat. Non enim ſum tam inverecundus, ut Elegiam petam in tam ſterili materia. Quicquid erit quod mittes, quaeſo ut ſtatim mittas. Dies enim nuptiis dictus eſt XV May juxta Calendarium Gregorianum. Agnoſcis honeſtam ambitionem hominis delicati, qui diem ſolemnem non vult, niſi optimis carminibus inſigniri. Illuſtrem virum parentem tuum ſollicitarem, ſi eſſem paullo audacior. Sed impedior reverentia tanti nominis, neque auſim quicquam decerpere publicis commodis. Hoc unice peto, ut verſus ſaltem duos a CLL. VV. *Scriverio* & *Zuerio* mihi impetres. Nullum mihi pignus erit certius perpetuae eorum in me benevolentiae. In omnibus iſtis oſtende te eſſe Henſium, i. e. mei amantiſſimum, quod obſignatis tabulis, ſi tu negas, faciam manifeſtum omnibus. Experiar hac in re quantum mori-

moribus tuis indulſeris, quantum denique amicitiae noſtrae dederis. Inimicorum enim ſuſurros nihili te facere compertum habeo, quicquid blaterent ſycophantae. Parenti incomparabili caeteriſque omnibus officioſe me commendo. Feliciſſime vale. 20. Aprilis. 1641. Civi meo, qui has tibi offeret, recte trades quicquid mittetur. Sed feſtinato opus eſt.

EPISTOLA X.

VINC. FABRICIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

VEni Hamburgum circa Idus May, poſtridie, quam tu illinc diſceſſeras; parique fato, quo, ut meminiſſe potes, ante Sexennium tuus Gedano diſceſſus meum a Thorunienſi itinere ſeu ablegatione reditum die uno antevertit. Deteſtatus pene ſum illud triduum, quod Lubecae exegeram iners, & neſcio quibus amicorum atque affinium ineptiis obſecundans. Si enim feſtinaſſem, copia fuiſſet ſaltem per biduum fruendi amico tanto, & jucundum illud os oculoſque diſſuaviandi. Perſpexi poſtea ex tuis literis ad praeclariſſimum Langermannum (per menſes enim fere duos illic haeſi, quaedam domeſtica extricans) tibi aeque dividiae fuiſſe hunc caſum ac mihi. Decreveram Hamburgo ad te ſcribere, idque fueram pollicitus Langermanno noſtro, ſed varie diſtractus, tum vero convivia pene quotidiana obeundo, ſenſi praeter ſpem mihi effluxiſſe tempus, quod ei ſcriptioni deſtinaveram. Ne enim neſcias, pene me obruerunt, ne dicam occiderunt, convivali illa benignitate veteres amici. Sane tantum vini bibi hebdomadibus ſeptem, quantum alias toto biennio bibere non ſoleo, homo, ut noſti, non abſtemius. Sed vel Genius dulciſſimae patriae, quam poſt annos octodecim reviſebam, vel eadem illa amicorum obvia hilariſque benignitas effecit, ut nullum inde valetudinis incommodum poſtea ſenſerim. In praedones incidi, cum deinde Hamburgo Lubecam reverterer, qui mihi abſtulerunt Joachimicos pene ducentos; praecipua, quae habebam, quod feſtinarent, ſalva reliquerunt, neque praeterea vis ulla, aut injuria illata eſt. Erat is annus aetatis meae climactericus ſeptimus, quem periculoſum Aſtrologorum filii autumant. Et fortaſſis non minus periculi eſt in praedones, quam in morbum incidere. Perveniſſe de illo meo caſu famam in Sueciam ex tuis literis ad *Pelſium* intellexi, quas hodie ad me miſit, teque illi, vero affectu, indoluiſſe. Subito itaque arripui calamum, ut quam jucunda mihi fuerit ſignificatio veteris ſincerique amoris, ſtatim tibi oſtenderem, & ſimul gratias agerem pro donato Ovidio, eruditionis, ingenii, atque induſtriae tuae immortali monumento, quod ad me & *Paſtorium* recte curarunt *Elzevirii*. Utinam mihi detur copia veris rerum teſtimoniis demonſtrandi, quantum te amem, quantumque tibi debeam. Salve ac vale feliciter. Gedani. die. 21. Decemb. 1661.

EPI-

Digitized by Google

EPISTOLA XI.

NIC. HEINSIUS

Vinc. Fabricio

Gedanum.

CUm ex literis Lucae Langermanni V. Cl. non ita nuper intelligebam, Hamburgum te adveniſſe paulo poſt meam ex illa civitate profectionem, indignatus ſum, non lentius aliquanto me feſtinaſſe, quanquam mandata publica urgebant ſupremam ſuſcepto itineri manum mature imponi. Nuſquam alias ſic me fefellit cortina Phoebi, Vir Eximie. Nam ſi vel tantilla ſpes congreſſus tui affulſiſſet, omne ingenium advocaſſem ad cauſas cunctationis excogitandas, quas apud Proceres noſtros praetexerem. Caeterum quemadmodum invitus intellexi conſpectu hominis amiciſſimi me fraudatum eſſe, ita non minus moleſte atque indigne tuli nuncium, qui in latrones te incidiſſe poſtea ad tuos contendentem, ac ſarcinis exutum eſſe, ſubindicabat. Gaudeo tamen & ſalvum te evaſiſſe tam truculentas manus, & ſarcinas tantum fuiſſe delibatas a properantibus, cum nihil ex iis tibi relictum rumor aſſeveraſſet. Male ſit ducentis iſtis Joachimicis, per quos poeſi tuae inter latrones locus non fuit. Poteras enim coram illis cantaſſe, ſi fuiſſes vacuus; ſed ut in re ſeria jocari deſinam, mihi quoque non minimum ab iſtis male feriatis furciferis in via periculum fuit, quos tamen feliciter evaſi, cum Illuſtr: *Tottius* Orator a Suecis ad Regem Chriſtianiſſimum deſtinatus, quem in Dania habebam obvium, fortunam minus propitiam ſit expertus. In tuto jam collocatus ad Scandenaviam emenſus, relicta poſt tergum Helmaeſtadio civitate, veteri patronae, Chriſtinae Heroidi, nec opimus in ipſa via occurri, quae perquam benigniter me excepit: voluitque ut ad quintum uſque miliare mea relegerem veſtigia ac ſeſe comitarer. Obſecutus ſum imperio, unumque ac alterum cum illa Helmaeſtadii diem commoratus reliquum itineris perfeci: hoc nomine plurimum gaviſus, quod ſub meum in hanc civitatem adventum cognovi Procerum Suecorum conſilia Pacem unice ſpectare. Eo in propoſito ſi perſiſtunt conſtanter, moram diuturniorem mihi hîc terrarum fore trahendam praevideo, ſi quid interim aut privatis rebus tuis, aut veſtrae civitatis publicis, cui arctiſſimo hoſpitalitatis vinculo devinctum me eſſe ſemper profitebor, poteſt conſuli, ſtudia mea experiamini rogo, & animum commodis veſtris unice faventem. Naſonem meum tibi redditum eſſe laetor, ut qui maxime. Tumultuariae iſtae lucubrationes ſunt, & nova hac peregrinatione interruptae, quas per otium fortaſſis elimabo ac detexam. Ad te tamen mittendas duxi, pro teſſera luculentae benevolentiae & fiduciae, quam in tuo affectu maximam a me collocari agnoſceres. Vale, Vir Ampliſſime, & me quod facis hactenus amare perge.

Holmiae Suecorum Anno CIƆIƆCLXII. a. d. XXI. Januarii.

Digitized by Google

EPISTOLA XII.

NIC. HEINSIUS

Vinc. Fabricio.

Gedanum.

CUm *Chriſtianus Daniel Findekelder*, domo Germanus Saxo, natus perquam nobili loco, peregrinationis ſtudio excitatus varias Europae noſtrae regiones jam obierit partim, partim ſit obiturus, atque in his civitatem quoque Gedanenſem ſibi perluſtrandam proponat, adhortatus illum ſum, ut tuam prae caeteris conſuetudinem apud Boruſſos ambiat, ac conciliare ſibi enitatur. Habet quippe hunc praecipuum peregrinationis ſcopum, ut viros ubivis locorum celebriores praeſtantioreſque non tantum adeat, ſed frequentet etiam, ratus quod res eſt, uberrimos hinc fructus ad ſe redundaturos eſſe. Tu quaeſo fac, ut intelligat commendationem meam aliquo apud te fuiſſe loco, nec apud te ſolummodo, ſed apud tuos quoque. *Paſtorium* maxime noſtrum ut cognoſcat, ejus intereſſe cenſeo, ad quem verboſe ſcribebam nuper, nunc multum ſalveat. Vale Holmiae CIↃIↃCLXII. XIII. Novembr.

EPISTOLA XIII.

VINC. FABRICIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

FAteor flagitium me admiſiſſe, quod literis tuis ante annum & amplius ſcriptis hactenus nihil reſpondi. Sed me miſeriae temporum, & moleſtiſſima, quibus diſtringor, negotia non ſemper officii memorem eſſe ſinunt. Quid ſi quoque lenitatis tuae atque indulgentiae fiducia ſecurius interdum peccamus, quotquot amicitia tua perfruimur? Sed plane veternum illum excuſſerunt poſtremae tuae, ſcriptae quidem, a. d. XXIII Novemb. anno ſuperiori, ſed ante dies ſex mihi demum a Nobiliſſimo *Findekelder* redditae, poſtquam is per fines Finmarchiae, Ruſſiae, Eſthoniae, Livoniae, Curlandiae ac Pruſſiae magno ambitu itinere peracto ſalvus huc tandem adveniſſet. Magnum mihi praeſtitiſti beneficium, quod notitiam viri, multis eximiis dotibus praecellentis mihi conciliaſti, cui omnia illa praeſtare officia cupio, quae a mea tenuitate proficiſci poterunt. Sed heus amice. Sunt hîc qui ſuſpicentur ſecretis illum] mandatis inſtructum ex Suecia huc veniſſe, ut in Aula Polonica quaedam negotia ſine ſtrepitu procuret. Ego id non credo, immo plane falſum eſſe puto, cum & literas tuas, in quibus hominis peregrinandi inſtitutum mihi deſcribis, & illius, quod confecit, itineris rationem ac modum conſidero. Neque opinor te conjectorem tam horribile hoc arcanum fugere potuiſſe, aut, ſi quid reſciſſes,

me

me id voluiſſe celatum. Si grave non eſt, velim mihi ſenſum tuum ſuper hac noſtrorum hominum ſuſpicione, quam tamen ipſis eripere laboro, paucis indicari. De ſtatu Orbis iſtius Sarmatici ex literis Domini *Pelſii* haut dubie plenius doceberis. Ego enim libenter abſtineo a commemoratione earum rerum, quae animum meum non parum excruciant; a quarum cogitatione quoque, quantum licet, ſtudeo me abducere. Quod ut nunc quoque faciam, narro tibi perveniſſe nuper ad manus meas manuſcriptum volumen ſatis ſpiſſum Poëmatum *Andreae Critii* Archiopiſcopi Gneſnenſis Regnique Poloniae Primatis, qui vixit ſub Rege Sigismundo primo & Anno CIↃIↃXXXVII. Cracoviae Sexagenarius deceſſit, extant ad eum aliquot Eraſmi epiſtolae. Deprehendi in eo volumina non pauca ad hiſtoriam illorum temporum pertinentia, reperiuntur quoque amatoria multa, & inter ea quaedam turpicula, ne dicam plane foeda. Non poſſum quin unum ex elegantioribus epigramma adſcribam.

AD LYDIAM PUELLAM.

Me nive candenti petiit modo Lydia, rebar
Igne carere nivem, nix tamen ignis erat.
Quid nive frigidius? noſtrum tamen urere pectus
Haec potuit manibus miſſa, puella, tuis.
Quis locus inſidiis dabitur mihi tutus amoris,
Frigore concreta ſi latet ignis aqua?
Lydia ſola potes noſtras exſtinguere flammas,
Non nive, non glacie, ſed potes igne pari.

Hos tamen verſus tam elegantes dubito an non alibi aliquando legerim, & puto exſtare neſcio in quo libro, utque verum fatear, reliqua non ſunt ad eundem aeque genium comparata, quanquam multa ſint, non inſulſa, quaedam plane ſunt inepta & frigida. Te autem appello, memoriamque tuam omnium elegantiarum promam-condam, ut, quod ſine incommodo tuo fiat hoc mihi dubium explices. Liber, quem habeo, deſcriptus eſt, ut profitetur titulus A. 1568. in uſum Generoſi Domini Joannis Konietzki Pretzlaw de Magna Konskie, Illuſtriſſimae Annae, Dei gratia Reginulae Poloniae, Aulici & Theſaurarii. Sed nimis te moror tam levibus ineptiis. Tu ut ſerio me amare pergas plurimum te rogo, Vir Nobiliſſime. Salve & vale feliciter. Gedani. a.d. III. Martii A. CIↃIↃCLXIII. Ignoſce lituris.

EPISTOLA XIV.

NIC. HEINSIUS

Vinc. Fabricio.

Gedanum.

Colicis doloribus non ita nuper immane quantum exagitatus ita poſtmodum vires attenuatas ſenſi, ut omnis animi cura, omnis meditatio paulo inten-

tior procul fuerit habenda, dum redeo cum valetudine adverſa in gratiam, Fabrici Ampliſſime. Hinc factum eſſe facile jam colligis, quod ad tuas oppido ſuaves & jucundas reſponſum hactenus diſtuli : quae procraſtinatio mihi ipſi accidit perquam moleſta. Quid enim gratius optatiuſque poſſit obtingere, aut quod majori ſit voluptati, quam tecum confabulari, homine mihi longe amiciſſimo, & quem in oculis tantum non aſſiduum ſic fero, ut nunquam vel latum unguem abſis, ne tunc quidem, cum multo, uti nunc fit, locorum intervallo disjungimur & ſeparamur? Tum inteſtinae ſeditiones, quae viciniam veſtram indignis modis jam nunc colliſere, ut de te cogitem frequentiſſime, mihi quodammodo injungunt. Nunquam enim flagrantiores aut magis concitatos experiaris adfectus; quam cum ſollicitudo ſtimulos amori ſubdit. Spero mox fore, ut ſopito hoc motuum internorum incendio, quo nunc miſerrime vexamini , ſecurius te amem. Nobiliſſimum *Findekelderum* ſoſpitem atque incolumem ad vos perveniſſe, rebellium ac barbararum gentium manibus feliciter elapſum, gaudeo mehercules, ut qui maxime. Id cum ex ipſis ejus litteris, tum ex tuis quoque cognovi libentiſſime. Et quamquam vix eſt, ut certo mihi perſuadeam, ſedem ab illo etiamnum inter vos figi, compellandum nihilominus verbis vel tribus virum praeſtantem eſſe duxi, ut, ſi a vobis necdum diſceſſit , intelligat virtutes ſuas conſtanter a me coli atque obſervari. Domo ac gente Saxonem eſſe ex ipſo didiciſſe potuiſti. Nobis tempore ſatis multo ſe indulſit, exactis in hac civitate quinis aut ſenis, ſi probe recordor, menſibus, ſic tamen ut aulam regiam rarus admodum aut nunquam accederet, caetera perquam curioſus & induſtrius in minimis maximiſque rituum exterorum rimandis. Quod occaſionem dediſſe arbitror veſtris hominibus ſuſpicandi , illum occultis mandatis inſtructum a Suecis hanc peregrinationem ſuſcepiſſe, quod eſt falſiſſimum. Cum nec Suecis operam addixerit, nec rebus aulicis multum ſeſe immiſcuerit, dum hic haeſit. Potius eſt, ut opinemur principis ſui ac patriae utilitatem ab eo ſpectari, dum peregrinos mores ſibi familiares reddit ac ſagaciter explorat. Epigramma iſtud ad Lydiam puellam elegans omnino eſt, & quod *Andreas Critius* nullo jure ſibi vindicavit. Vetuſti ſcriptoris partum facile agnoſcis; quod ut magis liqueat certiuſque intelligatur, quaeri a te poterit in catalectis Petronianis, ſive verſibus atque epigrammatis his, quae Petroniano ſatyrico Petrus Pithoeus ſubtexuit, ex vetuſtis membranis deſcripta. Illic tamen *Julia* eſt *puella*, quae Critio *Lydia:* tum verſus quartus hoc modo legitur *noſtrum tamen urere pectus. Nix potuit manibus, Julia, miſſa tuis.* Vides feciſſe fucum lectori bonum Arichiepiſcopum , qui furti ignominiam non eſt ſubveritus & notam incurrere, dum amatorem ſcitum & venuſtum poſteris ſe probare poſſet homo nugator. Utrum facinus in illo praecipue ſit improbandum jure ambigas, furtine, an ineptiarum amatoriarum. Nam amatoria ſcripſiſſe potuit, cum eccleſiaſticae vitae ſe haud dum dediſſet; furtum admiſiſſe, cum militaret, ſi militavit unquam. Hic terrarum ſatis pacate hactenus procedunt omnia: ante menſes hoſce tres aut duos delectus militares per hoc regnum multa cum feſtinatione habebantur, accedebat

Digitized by Google

debat rumor, in Ruſſos ſub aeſtatem arma fore movenda; ſed proceres hi alio cogitationem nunc videntur convertiſſe, & paci denuo ſtudere, ex quo cognoſcunt nihil praeſidii rebus ſuis fore in exercitu Polonico, quem in hoſtem communem armari unice velint, opinati hoc pacto ſucceſſus proſperos longe procliviores ſibi fore, ſi Ruſſo cum duobus adverſariis res ſit uno eodem tempore. Sed veſtri homines patriam exedere & depopulari malunt, quam ſolum hoſtium. Amicos omnes jubeo plurimum ſalvere. Vale, Ampliſſime & Amiciſſime Vir. Holmiae Suecorum Anno CIↃIↃCLXIII. XV. May menſis.

EPISTOLA XV.

NIC. HEINSIUS.

Vinc. Fabricio

Gedanum.

SUaviſſima compellatione tua nihil accidiſſe mihi potuit jucundius aut exoptatius, Vir Eximie. Quamquam enim in civitate veſtra non deſunt aliqui & literis ſuis identidem me convenire & de rerum ſuarum ſtatu certiorem facere ſoleant, neſcio quomodo tamen fit, ut ex ipſo fonte potus ſe gratiſſimum praeſtet. Ineſt enim alloquiis tuis ἑλκυστικόν τι & detrimentum venuſtatis pleniſſimum, quod quo uberius ſe diffundit ingeritque ſitientibus, eo magis ſitim accendit atque exacuit. Valetudo mea quod ſollicitum te habet, facis peramanter, eſt tamen illa nunc loco ſatis commodo, niſi quod vulnus intempeſtive ſororis unicae optimaeque exceſſu ante menſes hoſce vicenos mihi inflictum cicatricem necdum duxit. Sed eſt ſolatii non parum in ſtudiis literaturae humanioris, ad quae frequenter deverto, cum per occupationes publicas licet. Jamque in eo ſum, ut urgente typographo novam poëmatum meorum editionem adornem. Muſis res ſuas habere pridem juſſeram, quod alia agenda minime deëſſent, ſed excuſſit mihi quodammodo veternum princeps maximus, & ad ſui commendationem non tam rerum praeclare geſtarum magnitudine; etſi hac quoque, quam luculentto ſtudii poëtici atque eruditionis amore pellexit. [1] Epigramma illi quod poſtremum offerebam, hic vides. *Findekelderi* res anguſtas miſeratus ſum ex animo; ſed quod ipſe poſtmodum Warſaviam ſe cogitare perſcripſit, auguror illi cum creditoribus jam conveniſſe. Conciliavit illum mihi Orator Danicus in hac aula ante hoc triennium, cujus in comitatu huc pervenerat. De natalibus ejus vero majora fortaſſis perſuaſa tibi volui, quod illos quoque idem Orator apud me praedicabat. Caetera ni fallor commendationi meae in illo abunde reſpondent. Eſt enim & egregia animi dote & multa rerum cognitione inſtructus. Alium neſcio quem domo Pariſinum *Pelſio* noſtro ad vos contendentem paullo poſt commendabam, obſecutus in eo precibus ac deſideriis Oratoris Gallici, qui coenaturus ad me adoleſcentem hunc cum aliis ſecum adduxit, atque illa occaſione ut commendatitiis meis illi adeſſem Geda-

1 Legitur lib. III. ſilvar. p. 210.

Digitized by Google

Gedanum cogitanti obſecravit. Sed mox cum literae a parente adoleſcentis Lutetia veniſſent querelarum plenae, ſuper diſſolutis ac corruptis filii moribus monente eadem oratore, *Pelſio* auctor fui ne nimium illi fideret concrederetque: metuo tamen, ut tempeſtive ſatis. Res Polonicas loco nunc eſſe non inoportuno fert rumor, quem vobis ſucceſſum diuturnum propriumque fore confido; praeſertim cum & Sueci malum non exiguum Ruſſis minari videantur. Diſceſſit hinc heſterno die Caeſarianus Orator, cui opem adverſus Turcas poſtulanti mille pedites de novo, equites quadringenti, tam alia muniendis caſtris aut urbium oppugnationi promiſſa. de poëmatum collectione jam annus eſt propemodum quod intellexi nihil. Percunctabor tamen illos, quos cura collectionis proxime ſpectat, & ut certiora cognoſcas operam dabo. Epicedium quod exequiis dediſti parentis meae, inter tua praecipuum duco, ſive id merito carminis a me datur, ſive argumento, quod non poteſt non placere multum. Opinor tamen me mihi hoc judicio minime blandiri. Vale vir ampliſſime, cum lectiſſima uxore liberiſque ac caeteris amicis. Exarabam Holmiae Suecorum CIↃIↃCLXIV. a. d. XI. Martii Gregor.

EPISTOLA XVI.

NIC. HEINSIUS

Vinc. Fabricio.

Hagam.

ID demum eſt χάλκεα χρυσείων, uti ajebat ille, verſus optimos pro male tornatis reponi, Vir Amiciſſime. Jam vero non poenitet tam procaciter me laſciviiſſe, ut Elegiam venuſtiſſimam tibi extorquerem, ne ſemper auditor tantum eſſes. Legi & relegi oculo frequenti praeclara adhortamenta, quibus Lindanum tuum in arma concitaſti adverſum hoſtes Chriſtiani nominis infandos, multo verborum pondere, multa ſententiarum mole, & id quidem auſus elegiaco metro, quod heroi pedis argumentum erat, aemulatus hac in re Tyrtaeum illum, qui mares animos in Martia bella eodem carminis genere olim, feliciter, ut ſcis, exacuebat. Utinam tantum vividi coloris a Lindano caeteriſque pro pia cauſa militantibus conferatur in praelia, quae parant, quantum fingeretur impulſu tuo! Auderem equidem jam nunc laurum certiſſimam ſpondere noſtris partibus. Et quidni ſpondeam! Cum monitores tam facundi ſint in promptu; quos ſi miles audiet, deſperare palmam non poteſt, aut de ſucceſſu dubitare. De tuis verſibus ſic ſtatuo, impleviſſe te omnibus omnino numeris, quod nos ancipiti eventu tentabamus. Quia tamen tu tantus auctor atque auſpex ſtimulos addis, quoties per occupationes publicas licebit atque integrum erit, in Muſarum caſtra obiter excurram, & quae in ſcriniis poëticae venae non pauca mihi adfecta aſſervantur, proferam in lucem, curis prioribus incrementi loco acceſſura. ſed otium fruſtra circumſpicio hactenus, quod incepto huic utcumque par ſit, neque enim ſatis eſt procudi carmen, ni victurum

rum procudatur. Comitia omnium regni Suedici ordinum, quae Calendis Mayis haberi debuiſſent, heſterno demum die haberi coepta ſunt. Nimirum, dum nonnulla praemittuntur, quibus haud confectis ad comitia iri vix poterat, turbarum ac jurgiorum id ſubortum eſt, quod ad collidendos proceres ac plebem concitandam haud dubie videbatur ſpectare, ni Deus adfuiſſet e machina. Rex Carolus Guſtavus ante quadriennium fere fatali neceſſitate compulſus tabulis ſupremis fratrem Adolphum Johannem filio ſuo tutorem una cum Regina Matre procerumque praecipuis, tum utriuſque militiae Magiſtrum deſtinarat: improbatum tamen regis judicium in comitiis, quae poſt exceſſum ejus proxime habebantur, ac munus imperatorium Laurentio Kagge, viro rebus bellicis exercitato prae caeteris, eſt oblatum; ſed & ille non diu honorem ampliſſimum geſſit, morte circumventus. Cui dum ſucceſſor quaeritur, Princeps Adolphus Johannes palam obteſtari ordines, nunc ſingulos, nunc univerſos, rationem fraternae voluntatis ac ſupremi haberent mandati: ſuam eſſe provinciam illam, nec ab alio adminiſtrari poſſe ſalvo obſequio, quod Regi deberetur: minaciter etiam cum Vrangelio agere, in quem praecipue ſtudia converti animadvertebat. Cum modus expoſtulandi non eſſet, Vrangelio jam voti compote facto, Principi cuſtodes ex praetoriano milite adduntur. Nec facultatem impetravit abeundi quo vellet, niſi obſtructa per Chirographon fide, non fore ſibi poſthac adſpirandum ad imperatoriam dignitatem. In Vrangelii locum Archithalaſſus eſt electus Guſtavus Otho Steenbockius, obniſo quanquam ordine equeſtri, qui hominem affinitatibus ac cognatis nimium pollentem averſabantur, ducta videlicet ſorore Cancellarii in uxorem, ac germana Archidapifero regni elocata. Locus praeter haec in equeſtri ordine aſſignandus nobilitati ſcaenicae, qui nec primo inter Comites ac Barones admittebantur, & poſtremum inter homines nobilitatis jure nuper donatos negabant occupari a ſe poſſe. Inter has contentiones dies in diem extractus eſt. Heſterno demum Steno Bielke oratione habita ordines regni edocuit, quas potiſſimum ob cauſas a Rege convocati eſſent; erant quidem Cancellarii hae partes, ſed is valetudine adverſa ſubito tentatus, dum orationi ſe accingit, ex ipſo procerum ac plebis conventu aeger digreſſus eſt. Haec ominoſa adflatis ſuperſtitione ingeniis nec auſpicata admodum videntur. Adderem & de nupero incendio nonnulla, niſi nimius jam eſſem, remque, uti geſta eſt, exaratis ad Pelſium noſtrum litteris hodie magna ex parte enarraſſem. Diu eſt quod Itali jactarunt inventum eſſe in Dalmatia Petroniani ſatyrici luculentum fragmentum. id proximis diebus per tabellarios ad me pervenit, Patavinis typis deſcriptum, ſed vix inſpectum Ubſalienſes amici abſtulerunt, ur ſententiam accuratam de eo ferre nequaquam poſſim. Ad Trimalcionis coenam, quantum video, ſpectant omnia. Multa mendoſe illic ac depravate ſcripta exhibentur, frigent plurima, & ad Petronii nervoſam elegantiam vix adſurgunt. Nihil igitur pronuncio, ſed iterandae lectioni differo judicium. Amicos jubeo ſalvere, *Paſtorium* prae ceteris, virum eximium. Vale. Exarabam Holmiae Suecorum. CIƆIƆCLXIV. a. d. XV. Junii.

Digitized by Google

EPISTOLA XVIII.

NIC. HEINSIUS

Vinc. Fabricio.

Gedanum.

FActam tibi Poematum meorum copiam, Vir Ampliſſime, non alio magis nomine laetor, quam quod inde manifeſtum fieri, & comprobari potuit, nonnihil loci beneficiis tuis apud me fuiſſe. Quae etſi digne ſatis haudquaquam ſum remuneratus, in eo tamen placui, fateor, mihi utcumque, quod animi grati argumento, licet tenui, te virum tantum apud poſteros venerari nobis contigit. Benignitatem tuam incredibilem, quam ſaepe numero ſum expertus, nuſquam apertam magis obviamque deprehendi, quam in iis laudibus, per quas Muſam noſtram quotidianam illam, atque immerentem collo beaſti. Alibi tamen benevolos lectores me reperturum minime confido: maluiſti enim affectui totum te indulgere, qui judicium ad partes vocaſſe conſummatum illud poteras, & maxime nobis formidandum. *Coſſum* & *Santram*, quos ignotos tibi eſſe video, qui ſint, paucis accipe. Alter horum *Cornelius Boyus*, Fiſci apud nos nuper patronus, nunc fato conceſſit, verſificator in multis ridiculus, niſi quod vernaculo ſermone carmen conſcribebat interdum haud malum: Alter eſt *Franciſcus Planta* a ſacris olim Mauricio Principi Naſſaviae apud Americanos, cujus geſta poſteris parum feliciter oratione vincta tradidit. Is puto Bredae etiamnum verbi divini praeconem ſe profitetur. *Macrini* nomen ſibi vindicat *Petrus Monmorus* profeſſor apud Pariſios Graecarum olim litterarum inficetus plane ac ineptus; quem *Menagius*, *Saracenus*, *Valeſii* fratres, alii certatim ſcriptis jocoſis ac mordacibus involarant. Amicus ille Batavus eſt *Hadrianus vander Walle*, ſive *Vallius*, quem prima inter Italicas compellat Elegia: Is dum curam habet, neſcio quas ob cauſſas, nomen ſuum latere voluit. Idem Eclogae, quam deſignas, auctor eſt habendus. *Gronovium* noſtrum tanto jam tempore per litteras haud egiſſe tecum miror, quamquam & me compellat rariſſimus. Ultimis ſuis menſe Junio exaratis agebat gratias pro amicâ operâ. Admiſſus quippe eſt hoc anno & adſcitus a Rege Chriſtianiſſimo inter illos, quos honorario annuo auctos atque ornatos voluit Princeps munificentiſſimus Quod etſi toto jam triennio tempeſtivius conferi debuit, praeteritus tamen ac inſuper eſt habitus a Regiis Miniſtris, me per litteras continuas factum apud illos improbante, urſit igitur negotium *Capelanus*, non ſine ſucceſſu. Qui *Gronovio* perſuaſum voluit, me commendationis rationem hic praecipue habitam fuiſſe. Eodem honore quoque ſunt donati *Thomas Reineſius*, *Octavius Ferranius*, *Carolus Datus*, triga hominum mihi amiciſſimorum. *Gronovium* apud te ſpero excuſabant ſenectus & continuae lucubrationes. Haec nunc praepropere inter ſummas temporis anguſtias. Salutat te peramanter Vir Illuſtris *Johannes Isbrandius*, qui nobis hîc adeſt, propediem ad ſuos rediturus. Vale Fabrici jucundiſſime, meque quo ſolebas ſtudio perge complecti Exarabantur Holmiae Suecorum CIƆIƆCLXVI. a.d. v. Octobr. Gregor.

EZE-

EZECHIELIS SPANHEMII
ET
NICOLAI HEINSII
EPISTOLAE
MUTUAE.

EPISTOLA I.
EZEC. SPANHEMIUS

Nic. Heinſio.

Leidam.

QUum in eo eſſem, Vir Nobiliſſime, ut contractae olim in Batavia, & hîc ſingulari quodam meo fato renovatae tecum, amicitiae memoriam refricarem, tuas longe gratiſſimas accepi. Non levem utique fateor mihi ruborem incuſſere, dum ſupervacua gratiarum actione vota ſolum mea, & flagrantiſſimam bene merendi cupidinem tanquam collata beneficia compenſant. Quantum enim felicitati meae gratulatus fueram, quae tui conſpectum & eruditae conſuetudinis uſum aliquamdiu nobis praebuit, tantum me uſſit tenuitatis meae conſcientia, quae animum in ſui cultum effuſum aliter quam verbis ſignificare non paſſa eſt. Spero tamen, quod exinde ſingularis illius, qua verum Heinſianae famae & eruditionis traducem proſequor, obſervantiae magnitudinem non metieris. Lubens caeterum intellexi quam felici ſucceſſu, licet aviis & difficillimis itineribus, cruentas ruſticorum manus evaſiſtis. Sedati jam omnes illi motus, & concitores turbarum intempeſtivae rebellionis poenas dedere. Non dubito, quin tu & eruditiſſimus *Langermannus* noſter eadem felicitate in Bataviam ſitis delati, gemino ſucceſſu brevi Holmiam appulſuri. Quod vero mentionem Panegyrici mei injicis, & patrocinium tuum apud Auguſtam ſpondes, non poſſum non id luculentiſſimum amoris in me tui argumentum interpretari; ſed non ita Suffenus ſum, ut neſciam tanti non eſſe, qui poſt tot exhauſtam hac in parte magnorum virorum facundiam ſtupendae Heroïnae oculos ſubeat, aut qualemcunque Regiae benevolentiae auram mihi conciliet. Impetum tamen, fateor, cohibere non potui, quin in illa applaudentium undique tam inuſitatis, & invidendis virtutibus turbâ, me quoque ſiſterem, & paterni ſpiritus reliquias ac Reipublicae noſtrae cultum, tenui licet & agreſti ſtylo, in lucem ederem. Magni tamen beneficii

loco ducam, ſi tua opera poſſim certior fieri, utrum interceptus ſit nec ne ille, in quo exemplaria illius Panegyrici erant incluſa, faſciculus. Illuſtri Parenti tuo ut me unice commendes rogo, ut & Patronis & amicis veteribus *Vorſtio*, *Golio*, *Boxhornio*, aliiſque Lycei veſtri luminibus. Doctiſſimum *Langermannum* inprimis plurimum ſalvere jubeo, qui ingenium illius & eruditionem impenſe colo, & cui felicia omnia ex animo voveo. Eadem tibi illique apprecantur mater mea & ſorores, ac eruditi omnes noſtrates, ex utroque coetu *Pictetus*, *Colladonius*, *Tronchinus*, *Meſtrezatius* aliique, qui omnes ſe ſtrenuos tui nominis cultores venditant. Genevae IV Kalend. Jul. Anno CIƆIƆCLIII.

EPISTOLA II.

NIC. HEINSIUS

Ezec. Spanhemio

Heidelbergam.

NEſcio quo iniquo fato meo jam bis evenit, ut cum maxime officia probata tibi cuperem & hunc affectum, per moleſtiſſimas tamen tricas & occupationes alio ſim avocatus, nec aliqua faltem ex parte praeſtiterim, quod tua merita abunde a me exigebant. Triennium jam eſt, quod iter hac non tantum faciebas, ſed aliquamdiu etiam apud nos morabaris. Neque tamen toto illo tempore, partim adverſa valetudine impeditus, partim lite importuna ac curis domeſticis diſtractus vel tantillum benevolentiae erga te meae teſtimonium aut ſpecimen dedi. Nuper quoque dum pulcherrimum tuum propoſitum mihi ſignificas de Lucano poëta ſummo in lucem emittendo ſub auſpiciis Sereniſſimi Electoris Palatini, ac peramanter me rogas, ut, ſi quid ad ornandam hanc editionem conferri a me poſſit, eo ne te tuoſque conatus defraudem: non tantum defui hactenus deſideriis tuis, nihilque ad inſtitutum tuum promovendum effeci, ſed ipſam quoque reſponſionem in menſes tres quatuorve diſtuli; non ſine ſummo pudore meo, dum indies ſpero ac confido eluctaturum me ex aeſtu ingrato negotiorum. Hinc quoque factum, ut virum Clariſſimum *Ludovicum Fabricium* vix ſemel iterumque viderim, ex cujus conſuetudine & fructum magnum & magnam alioquin voluptatem cepiſſem, nunc quoque hinc diſceſſiſſe illum ac pedem alio tranſtuliſſe invitus intelligam. Neque defuiſſem tamen officio jam diu, ſi quid penes me extitiſſet, quod conatibus tuis profuturum indicaſſem. Contuleram Lucanum olim cum quatuor aut quinque ſcriptis codicibus, & multa feliciter in eo ſcriptore caſtigaram. Petiit autem exemplar iſtud ante quadriennium a me utendum *Langermannus* noſter, cujus copiam dum amico facio, idque poſt tempus nonnullum ad me remittitur, in via periit. Ejus rei teſtis luculentus mihi poſſit eſſe noſter *Gronovius*, qui Hamburgo Daventriam uſque exemplar illud ſecum vexerat, ſed Daventria huc poſtea miſſum neutiquam comparuit. Fortaſſis enotvait inde

Digitized by Google

inde omnia aut potiora *Langermannus*. quod tamen pro re explorata non auſim affirmare. Hoc ſcio eundem *Langermannum*, dum mecum peregrinatur, uſum exemplaribus Lucani tribus quatuorve ſatis vetuſtis: quorum excerpta, facile ab illo impetrabuntur, ut ſpero. Memini preterea in Hamburgenſi bibliotheca Codices me vidiſſe duos treſve manu exaratos ejuſdem Lucani. Totidem apud *Voſſium* noſtrum. Quos ego tuae in ſpem gratiae cum vulgatis editionibus libenter committam, ſi moram menſis unius atque alterius editio a te adornata patitur. Unum ex iis certi jam contuli. *Scriverius* quoque, ſi memini, unum alterumque ejuſdem poëtae exemplar poſſidebat, ſed eo nuper e vivis ſublato uſus bibliothecae vix ulli patet, cum filius uterque τῦ μακαρίτυ literarum ſunt plane rudes. Naſo meus jam pridem ſub praelo fervet. Ipſe auctoris contextus jam eſt abſolutus. nunc in Animadverſionibus meis operae typographicae occupantur. Utinam hoc meum inſtitutum foveas! Intellexi ſane ex *Marquardo Gudio*, juvene literato, ſe vidiſſe in Heidelbergenſi bibliotheca nonnihil codicum Mſſ. Ovidii. ſed quicquid eſt, utinam breve ad tempus eorum copiam mihi impetres. & ſi quid ex vetuſtis Germaniae bibliothecis praeterea poſſis eruere. Maximi ſane beneficii loco id ducas. Ex paucis enim Baſileae & Argentorati a me inſpectis facile deprehendi, codices ejus auctoris & meliores & vetuſtiores in Germania, quam alibi terrarum inveniri: Spirae ſe vidiſſe unum alterumque ſatis antiquos *Langermannus* mihi ſignificavit. Complures Bernae in bongarſiana bibliotheca. . . . .

EPISTOLA III.

EZEC. SPANHEMIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

NOn deprecabor hîc apud te, Vir Ampliſſime, diuturni ſilentii culpam, quam negotia varia, & frequens ab hac ſede abſentia ſibi vindicarunt hactenus. Plura enim debeo tui in me affectus conſtantiae, & prono in rem noſtram ſtudio, quam ut lubens ultroque totum illius condam in pectore acerrimum alias ſenſum. Vel poſtremae tuae quantum pro meliore Lucani habitu & nitore operis & laboris velis defungi, & petitioni hac in parte noſtrae annuere, luculentis certo & manifeſtis indiciis probarunt. Quod quam laetum mihi, tam ſereniſſimo meo & litterarum Maecenati gratum accidit, cui tuum bene de excitatiſſimo vate & inſtituto noſtro merendi ſtudium ſignificavi. Quo etiam factum, ut nominis tui & famae ſtudioſſimum jam ante animum tibi ulterius devinxeris, & ad referendam gratiam, ubi ſe obtulerit occaſio, pronum reddideris. In cujus etiam rei qualemcunque ſignificationem tibi & *Voſſio Gronovioque* harum litterarum Triumviris, & quorum duo poſtremi aut exaratos Codices, aut ſuas etiam obſervationes ad me jam tranſmiſere, aliquam vini Baccaracenſis, hoc anno praeter ſolitum quoque generoſi, menſuram deferen-

dam juſſit. Quod ut leve ſui affectus, & praeſtandae in majoribus benevolentiae pignus accipiatis ſperat & expectat ſereniſſimus, idemque eruditorum amantiſſimus Princeps. Tuum nunc erit, Vir Ampliſſime, ſponte datam hac in parte fidem liberare, & quaecunque ad meliorem Lucani noſtri cultum & habitum opportuna videbuntur, larga manu ſubminiſtrare. In tuo etiam arbitrio poſitum aut ipſos, quos nanciſci poteris, exaratos Codices, ut conferendi moleſtia libereris, aut excerptas ex iis variantes lectiones ſuppeditare, certum quaecunque hujus generis ad nos transmiſeris optima fide tibi reſtituenda. Ampliſſ. *Grotio*, res Domini mei Hagae agenti, ſecure poterunt committi, quae curanda huc tibi videbuntur. Tres miſſos à *Voſſio* Codices jam ex parte conferre licuit. quibus addidi varias lectiones, quas ex antiquiſſimo Bibliothecae Bodleanae Oxon. MS. in mei gratiam cum vulgatis commiſſo excerptas nuperrime tranſmiſit *Thomas Barlour* illius ampliſſimae Bibliothecae ProtoBibliothecarius. Contulere etiam ſuam ſymbolam aliqui inter Gallos eruditi, & praeter alios Cadomenſis Nobilis de *Grenteſmenil*, miſſa eruditiſſima pro Lucano contra *Scaligeros* Apologia. ſed utinam quam à te poſcimus operam, eandem etiam in Naſonis tui gratiam praeſtare licuiſſet? Non certe hactenus lentum me hoc in paſſu aut petitionis tuae immemorem eſſe, expectes, ſi illius adimplendae aliqua ſeſe obtuliſſet facultas. ſed nequidquam hactenus omnes Bibliothecae noſtrae forulos excuſſi, ut indicata tibi ſcripta Naſonis exemplaria nanciſcerer, eademque reperta, impetrata jam hujus rei à ſereniſſimo Domino facultate, e veſtigio ad te curarem. Nulla certe talia ſe mihi aut Bibliothecario obtulerunt hactenus, nec ullius ferme ſcriptis id genus Codicibus Bibliotheca inſtructa, ut delatoris hac in parte fidem mirari ſubeat. Dolui certe impenſe ereptam hanc mihi Naſoni tuo & praeclaris tuis in eum conatibus gratificandi opportunitatem, qua & tuum pro Lucano noſtro ſtudium redderetur alacrius, nec in ingratum tibi collatum aliqua ratione conſtaret. Avidi caeteroquin cultiſſimum hunc vatem nitori ſuo redditum, & quaſi ab exilio ſuo rurſus in lucem protractum exſpectamus. ſi *Faber* in notis tuis vapulat, habet quod ſibi imputet, qui proterve nimis & data opera illuſtres manes ſollicitavit, & Criticam ſuam non uſque adeo felicem tanto ambitu venditat. Caeteroquin tuum novum in Sueciam deſtinatum iter, & obeundam in eam legationem, tibi ex animo gratulamur, Vir Ampliſſime, & veris ac faventibus de te Procerum veſtrorum judiciis lubentes aſſurgimus. Non dubitamus, quin ex tua & mittentium dignitate illuſtre & graviſſimum onus ſis obiturus. Dum vero tu in ſeptentionalem plagam tendis, ego in meridionalem ſereniſſimi Domini mei autoritate & imperio iter mihi brevi cum Deo ſuſcipiendum intelligo. Non poterat ſe mihi gratior, qua pridem flagravi luſtrandae Italiae, opportunitas offerri, nec felicior ad omnes Italiae aulas, urbes, Bibliothecas & κειμήλια alia introſpicienda aditus dari. Quam in rem etiam ſedem aliquamdiu in urbe domina figere, & eruditorum ibi alloquiis animum, ut ſpero, reficere & explere dabitur. Tuum erit, Vir Ampliſſime, tuis me etiam & mandatis, & ad amicos, quorum magnus tibi in illis oris proventus,

com-

Digitized by Google

commendatitiis inſtructum dimittere, & à me omnia exigere, quae tuis commodis inſervire videbuntur. Dabam raptim in Arce Heydelbergenſi prid. Kal. Nov. CIƆIƆCLX. Ad Celeberrimum *Voſſium*, ne moleſtus ſim interpellator, non ſcribo, quem de cultu meo & grata ob tranſmiſſos Lucani codices mente perſuaſum cupio, quae optima fide illi redditos iri dubium eſſe non debet. Ab eo etiam, ſi quid in Italiam curandum velit, litteras & mandata lubens eliceerem. Ad poſtremas Cl. *Gronovii* nunc reſpondeo.

EPISTOLA IV.

EZEC. SPANHEMIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

PRolixam tuam bene de nobis & Lucano noſtro bene merendi voluntatem vel poſtremae tuae luculenter obſignarunt. Quamvis enim eam à te publico potius, aut sereniſſimo meo Principi, quam mihi imputari exiſtimare debeam, gaudeo tamen impenſe me hortatore te ad hanc curam traductum. Mittes itaque, Vir Ampliſſime, quamprimum id tibi commodum videbitur, quaecunque ad Poëtae noſtri illuſtrationem tanto labore & ſedulitate à te ſunt annotata. In arbitrio tuo erit poſitum codices ipſos una tranſmittere, qui non invitis poſſeſſoribus ad nos deferri poſſe videbuntur. De cautela potiorem fide sereniſſimi Electoris offerre non poſſum, qui totum hoc beneficium in ſe transferet, & de reſtituendo idonee cavebit. Noli vero dubitare longe gratiſſima eſſe tanto Principi, quaecunque officia jam à te hanc in rem praeſtita ſunt & in poſterum praeſtabuntur, & quaſcunque referendi gratiam occaſiones acceptiſſimas fore. Ego vero ſerio mihi gratulor, quam conceperam pridem de propenſo tuo in conferendis id genus ſubſidiis animo & ampliſſima facultate, non irritam ſpem accidiſſe, immo ſupra vota etiam noſtra adimpletam. A sereniſſimo *Auguſto Brunſvicenſi* Duce Codices duos ſcriptos & editiones aliquot antiquas exſpecto, qui quamvis difficilem ſe in talibus praeſtare ſoleat, ubi inſtituti noſtri per *Conringium* certior factus, ſponte hoc mihi beneficium impegit. Antiquos illos exaratos & optimae notae ſcribit *Conringius*, qui & alterius, ſed recentioris & chartacei, qui in Bibliotheca Julia aſſervatur, mentionem facit. Duas tamen veteribus illis editionibus, quarum indicem miſit, in hujus Univerſitatis Bibliotheca antiquiores nactus ſum, quas omnium principes auguror, unam ſine anno & loco, ſed tum exmendis, tum ex characteribus, meo judicio primam, alteram ex eadem expreſſam Venet. 1477. Utraque ſaltem antiquior iis, quas *Barthium* video & *Rutgerſium* veſtrum principes ſtatuiſſe. Collectionem vero ſingulorum vix ſerio adhuc licuit aggredi; ita curae aliae tempus omne praeripiunt. Et quas iiſdem horas adimere licuit, inſpiciendis & ordinandis Nummis veteribus, quorum ingentem Theſaurum poſſidet sereniſſimus Elector, à multo tempore impendi. Vix major alibi copia, aureorum praeſertim & ar-

argent eorum occurret, tum Graecorum tum Romanorum, & multorum vel inprimis, quos *Golzium*, *Urſinum*, *Occonem*, & antiquarios alios latuiſſe video. Volupe fuit imprimis, oblata tam opportuna occaſione, & Domini deſiderio & animo ſimul meo morem gerere, in excolenda & tractanda utiliſſima hac & gratiſſima veteris aevi notitia. Quo factum ut multa nos aliis indicta annotaſſe, ſuo tempore aliquando cum hoc ſereniſſ. Theſauro evulganda ſperemus. Plura ad hanc rem ſubſidia conferet iter Italicum, cujus ingrediendi tempus ſignificabo. Συςατικὰς tuas ad amicos libenter eliciam, quorum ſcio magnum tibi eſſe in oris illis proventum. ſpero etiam non defuturam iter illud feliciter conficiendi opportunitatem, ſereniſſimi Electoris litteris & mandatis ad Italiae Principes & Purpuratos quoſdam, Ei non ignotos, inſtructo. Scio tamen magnum in privatis amicorum officiis momentum poſitum, quos tua opera lubens mihi conciliabo. Neſcio tamen an Bernam aut Baſileam adeundi tam proxime ſe offeret opportunitas, quum Oenipontinam Aulam mihi primum adeundam, atque ita per Tirolim iter ſuſcipiendum intelligam. Sed videbo, Deo ita adjuvante, ut in reditu voti illius compos fiam. Bongarſianam Bibliothecam olim a me inſpectam ſed in tranſitu, & vix ad dimidiae horae ſpatium recordor, ſcio optimis illam libris tum ſcriptis tum editis foetam, ex qua & *Gothofredus* noſter olim ſuum Philoſtorgium elicuit. Moroſos alias & difficiles cuſtodes nacta eſt, & quod magis dolendum, parum harum cupediarum aut avidos aut gnaros. ſi videre aliquando contigerit, memor ero utriuſque poematis a te indicati, quae certe cultiora prodire intereſt rei litterariae. De Lucano facile tibi aſſentior, pleroſque codices, ex uno, eoque non ſatis emendato, deſcriptos. Quinque illos verſus lib. I. *Tritonem* &c. in Voſſianis abeſſe video, ut & in Oxonienſi, ac priſcis quas conſului editionibus, quo nomine etiam *Grotio* ſpurii & interti videbantur. Mihi ſuſpendere judicium placuit, donec plures eoſque bonae notae Codices conſuluiſſem, ex quorum conſenſu aut fide de iis erit ſtatuendum. Miror *Grotium*, qui Thuaneos inſpexit, de illis ad marginem unius adſcriptis, nullam injeciſſe mentionem. Ovidiana tua avide expecto, & *Fabri* vapulantis, quando ita voluit, non miſerebor. *Salmaſii* Antimiltoniana prodiiſſe à te primum reſcivi, ſed vos ibi traduci nihil tale meritos miror. Vereor etiam ne contumeliae & cavilla praecipuam illius operis partem ſibi vindicent. Tua ad ſereniſſ. Principem meum compellatio, quando ita ſtatuis, longe erit gratiſſima. Vini Rhenani dolia prae aquae inſolita in Rheno penurſâ nondum ad vos deferri potuere, quae parata pridem felicem exitum exſpectant. Nullum tamen periculum erit in mora. Vale, Vir Ampliſſime, & me ama. Idib. Dec. Anno CIƆIƆCLX. In Arce Heydelb. Parentis tui τὰ πάνυ in Juliani Caeſares curas fac quaeſo ut nanciſcar. Vidi quaedam opportuna in ſatyra Horatiana ab eo notata, quod in calce libri ſignificavi, & de cujus cum iis quae jam annotaveram conſenſu mihi ſum gratulatus. Illud enim opuſculum cum aliis quibuſdam illius Imp. recenſere ac Gr. ac Lat. edere jubeor. A. Cl. *Voſſio* Codicis Juliani collationem exſpecto. Caeſarum Juliani tralationem Gallicam una cum notis nuper à me ſereniſſimi Domi-

Domini juſſu & ſumptibus publici juris factam cum duobus pro Voſſio Gronovioque V. C. exemplaribus accepiſſe non dubito. Unum & noviſſime ad Illuſtriſſimum Thuanum tranſmiſi, cum debiti ob promiſſa Lucani exemplaria gratiarum actione, quae Hagam delata Grotio una cum tuis ſecure tradi poterunt. Nec enim injectam itineris mei Italici mentionem moram illis injicere optarem, quum potiſſimam adhuc hyemis partem hîc tranſigere, eandemque illis collationibus imputare decreverim. Tu vale, & me ama, & me profectionis tuae in Sueciam certiorem facere ne dedigneris.

EPISTOLA V.

EZEC. SPANHEMIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

PRidem eſt, Vir Ampliſſime, quod molior hoc ad te ſcribendi officium. Illud enim & nominis tui reverentia, & eruditionis cultus, & illius, quae jam olim gratiſſimis mihi auſpiciis inter nos coaluit, amicitiae ſenſus, a me ſaepe efflagitavit. Acceſſit & novum a Fratris, qui Belgium veſtrum non ita pridem luſtravit, reditu momentum, qui me de tui in me amoris conſtantiâ luculenter certiorem fecit. Opportune itaque ad te ſcribere geſtientem praeſtantiſſimus harum lator *Fabricius* eo magis accendit, quo ipſe acri etiam Tui compellandi deſiderio flagrabat. Non poteris non in illo inſignem & eruditionem & virtutem exoſculari, quarum utraque inclytus in florentiſſimis Germaniae Galliaeque locis vixit. Scio autem quam pronus & lubens tales in tui notitam admittas, qui verum illius uſum & probe intelligere & ſerio aeſtimare norunt. Ex illo autem & publicum rerum noſtrarum, & tum Aulae, tum Academae ſtatum, privatum enim meum tanti non duco, ſi vacat & lubet intelliges; ſignificabit praeterea quam cupidus non veteris tuae ſolum benevolentiae, ſed novi adhuc beneficii copiam a te efflagitare contendam. Exprimit id à me ſereniſſimi Domini & patroni imperium, qui invitum certe & reluctantem ad illuſtrandum & ornandum nova editione Lucanum pridem impellere non dubitavit. Nequidquam hactenus, tum ingenii & eruditionis penuria, tum adminiculorum, quorum beatiſſima hîc olim ſeges, inopia, tum muneris jam gravis, & curarum aliarum ac vitae aulicae crebris, & ingratiſſimis ſaepe avocamentis, hanc a me provinciam amoliri, & in validiores ac opportuniores humeros transferre ſum conatus. Vicit Maximi Principis ſummum erga hunc Poëtam ſibi pridem familiarem ſtudium, qui novo & ſplendido cultu ornatum publica luce donatum cupit. Intelligis autem facile; Vir Ampliſſime, quam pauca, vel nulla ad hanc rem praeſidia nanciſci his oris poſſim, quae veteribus libris & ſcriptis codicibus tam vacuae hodie & deſtitutae, quam uberes olim & beatae cenſebantur. Unde vel praecipua, certe reliqua mihi in hoc opere fiducia, quam in tuo in me amore, harum litterarum uſu, & adminiculorum, quo

quae tibi ad manus procul dubio luculenta, copiam continuo repoſui. Juva itaque noſtrum hoc, vel Auguſti potius Principis, ſtudium, & vel ſcriptos codices, vel excerpta in iis, vel obſervationes tuas larga & benigna manu ſubminiſtrare non detrecta. Nemo te melius hoc me beneficio obſtringere, nemo procul dubio plura conferre, nemo promtius aut opportunius, de magno Poëta mereri vel poterit, vel non refugiet. Idem à Celeberrimis Viris *Gronovio Voſſioque* impetrare annitor, quos ad id praeterea & tuis in me officiis, & magni Principis reverentiâ extimulare non dedignaberis. Amicos Pariſienſes & Cadomenſes eo etiam nomine compellavi, interque eos *Capellanum* noſtrum, quo nemo aut tui obſervantior, aut bonorum omnium amicitia & cultu dignior. A *Bocharto* nudius tertius litteras accepi, quibus proximam magni operis, eamque doctiſſimo *Voſſio* parario, editionem pollicetur. ſed Ovidius tuus quando illo nitore & cultu a te inſtructus prodibit, qui ſolum hunc illi ſplendorem potes foenerari? Salmurienſis Critici nuperas aliquot ad illum emendationes legi, ſed quae an omnes probae ſint & genuinae, unus omnium optime intelligis. Magna hic horum ſtudiorum penuria, & proterve aut opportune in Critices ſacra irrepere gens Germanorum pridem deſiit. Veſtrum eſt, tuum intelligo & *Gronovii Voſſiique*, quibus ſolis ferme illa hodie patent, caligantibus nobis de veſtra tam copioſa luce mutuatitium aliquod lumen impertiri. Fac vel inprimis, Ampliſſime & Amiciſſime vir, ne vana ſit, quam in tui benevolentia, comitate & benigno in tui cultores animo, unice collocavi, fiducia. Omnes ad hanc rem opportunitates dabunt & proxime Francofurtenſes Nundinae, & praeſtantiſſimi *Fabricii*, quod mihi totum hac in parte addixit, ſtudium. Bene & feliciter vale, Vir Nobiliſſime, & me ſolito tuo amore complectere. Dabam In Arce Heydelbergenſi VI. Calend. Februar. A. M. D. CLX.

EPISTOLA VI.

EZEC. SPANHEMIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

Nihil mihi litteris tuis gratius, Vir Clariſſime, & ea bonarum rerum fruge, quam luculentam ex iis percipere datur. Intermiſſas ex iis nonnihil tuas pro Lucano noſtro curas moleſte ferre non poſſum, dum debitas pridem Naſoni tuo impendis. Nec ille ſe poſthabitum debet indignari, dum datam jamdudum fidem liberas, nec diutius cultiſſimum vatem premis. Spero perinde te ante profectionem Suedicam telam illam pertexturum, nec ulterius gaudia noſtra aut deſideria moraturum. Ubi tum vacabit, Lucanum noſtrum ad animum revocabis, & omnem a te praeſtitam pro eodem operam nobis, ſat ſcio, non invidebis. Nemo te plura conferre in ejus egregium poterit, & ſingula bona fide & grata mente tibi acceptum feret. Facile tibi aſſentior de mendis variis,

quae

quae optimum vatem etiamnum deturpant, & quas eluere non eſt niſi ſubacti in his litteris tum judicii tum ingenii. Placuiſſe non dubitabis emendationum, quas miſiſti, ſpecimen, & quae ad eliciendas plures id genus ſalivam mihi non leviter moverunt. Lectionem illam *Sithoniae gentes*, quam ab eruditis profectam credis, proferunt etiam aliquot ſcripti codices, & inter alios unus, quem poſſideo e Bibliotheca Ducis Auguſti Brunſvicenſis ſatis antiquum. Illud *Aſturii auri* pro *Aſſyrii* jam notaram in ore Codicis mei, quod *Dausquejus* jam olim, & *Barthius* alicubi in Adverſariis jam vidit. *Grotium* vero quod cenſes unicum Thuaneae Bibliothecae Codicem inſpexiſſe, id vero aliter ex Notis ejus ſeſe habere intelligo, ut vel in obſervatis ad verſ. 866. l. 1. poteris colligere, ubi diſerte duorum meminit. Auguſtus Brunſvicenſium Dux noviſſime duos Codices una cum priſcis aliquot Lucani editionibus e ditiſſima Bibliotheca, miſſis eo nomine celeribus, ad me curavit. Uterque codex in membrana ſatis antiquus, & unus praeſertim cum vetuſtis & eruditis ſcholiis, cum Salluſtii antiquiſſimo codice junctus, & quod doleo in lib. VI. deſinens. Bongarſianae Bibliothecae, quoad Lucani qua ſcriptos qua editos codices, modo accepi indiculum, qui unum tantum prioris notae in membrana eumque antiquiſſimum, ut volunt, recenſet. Videbo omni opera, quo ille ad nos poſſit advolare. Nec animus mihi editos omnes conferre, ſed primas tantum & veteres editiones conſulere, quod non ſine fructu aut exemplo fieri ſolet ab his, qui has litteras tractant. Immo multas jam in iis lectiones obſervare licuit melioris notae, quam in poſtremis, aut quales *Grotius* ex ſcriptis codicibus aut ingenio etiam primus ſe eruiſſe arbitratus eſt, unde facile illas non viſas eidem aut neglectas ab eo licet augurari. Meminit Bongarſianae Bibliothecae indiculus Apologiae cujuſdam pro Lucano contra *Scaligerum* Pariſiis excuſae Anno 1582. quam an videris ſcire aveo. Luculentam ad nos miſit *Grentismenileus* Cadomenſis, niſi quod paullo acerbius iniqua *Scaligerorum* de Lucano judicia ſuggillet, eademque refellat. Monebat nuper *Capellanus* noſter relatum ſibi quandoque a *Rutgerſio* longe aliter de Lucano *Scaligerum* filium ſenſiſſe ac Patrem, h. e. benigne admodum & honorifice. Unde tamen id conjecerit ὁ πάνυ Avunculus tuus neſcio, quum certe in Epiſtola ad *Patiſſonem*, & Prolegomenis ac Notis ad Manilium mirum in modum praeſtantiſſimum hunc vatem traducat Vir Illuſtris, nec eadem eum alibi recantaſſe videam, aut adducar facile ut credam. Magni Parentis tui ad Juliani Caeſaris annotata fac quaeſo omni opera ut nanciſcar. De illorum editione fiet tuo arbitratu, & ab Affine elicies facile aut extorquebis hunc libellum. *Cunaeum* non ita feliciter, ut Voſſio ſeniori, & pleriſque aliis eruditis viſum, in vertenda hac ſatyra verſatum, & impegiſſe in multis in annotatis noſtris jam a nobis eſt obſervatum. An felicior tamen ubique *Cantoclarus*, cujus viri magna fuit alias eruditio & probitas, id vero affirmare non auſim, quum plurima etiam in elegantiſſimo & eruditiſſimo opuſculo non aſſecutum, ut nec poſtremum editorem *Petavium* annotaſſe memini. Variantes horum Caeſarum & Miſopogonis lectiones e Codice ſuo exſcriptas noviſſime ad nos miſit Clariſſ. *Voſſius*, ex quibus de iis omnibus lucu-

Digitized by Google

lentius in poſterum ſtatuendi anſa praebebitur. Tuam vero ſingularem circa rem nummariam peritiam jam dudum exploratam habeo, unde poſitam a me quoque hac in parte operam tibi venditavi. Optavi ſaepe ut aliquem tibi geminum conſulere mihi in hoc ſtudio liceret, dum nummos omnis generis ſereniſſ. Electoris digero & excutio. Satis magnam illorum copiam ex eo facile colliges, quod eorum numerus prope ad novem millia excurrat, inter quos Dcccc aurei, reliqui maximam partem argentei, aenei prae illorum copia pauciores. Conſularium *Urſini* vix una aut altera Familia deeſt, multi veri adſunt, nec ab eo, nec a *Gorlaeo* annotati, iique bonae notae. Graecorum vero vel imprimis numiſmatum vix major forte alibi aut ſelectior copia, tum perſonarum, tum coloniarum, & quales plurimi apud *Goltzium* non exſtant. Adulterinos vero in tanta copia multos etiam obſervavi, & quales ſcio Italos vel inprimis iſto & ſuperiore ſeculo magno numero talium avidis & ignaris venditare. Rem vero longe gratiſſimam ſereniſſimo Electori feceris, ſi indiculum librorum, qui de hac materia agunt, ad nos tranſmittere volueris, ut videam quibus careat, utcunque inſtructa, ejus Bibliotheca. ſed de his adhuc alias, qui ex inopino ſcriptionem hanc tumultuariam cogor abrumpere. Vale, Vir Clariſſime, & me ama. Datum In Arce Heydelbergenſi 3. Febr. 1661.

EPISTOLA VII.

EZEC. SPANHEMIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

POſt noviſſimas ad te datas, Vir Ampliſſime, eaſque, ſi memini, bene longas, moleſtus iterum interpellator accedo. Cauſa ſcriptionis iter Italicum, ad quod ſuſcipiendum brevi Domini juſſa praeſcribunt. Et quamvis litteris ac mandatis ad omnes Italiae Principes, *Franciſcum Barbarinum*, & eruditos aliquot *Holſtenium*, *Pricaeum*, alioſque inſtructum dimittat, non ideo tamen minorem oblati a te beneficii rationem mihi habendam duxi. Vide itaque ut tua vel mandata, vel συςάτικὰς etiam ad amicos prima occaſione eliciam. Patavii inprimis & Florentiae ad *Petruccios*, *Ferrarium*, *Carolum Dati*, alioſque, & Romae ad *Furſtenbergium* aditum mihi tua opera patere optarem. Poſt luſtratas Mantuanam, Parmenſem, Mutinenſem, & Florentinam, Aulas, Romae aliarum compendio, mihi per tempus aliquod haerendum intelligo. Non poterit ſe mihi opportunior aut gratior occaſio offerri expetitum ſaepe calidiſſimis votis iter adimplendi, qualem ſereniſſimus mihi ſuppeditavit. Videbo ut Oeniponti Giſanianas in Ovidium curas extorqueam. Patieris hic etiam, ut Clariſſ. Viris ac de me optime meritis *Voſſio*, *Gronovioque*, plurimum ſalutem adſcribam, ſuaque vel juſſa vel litteras impertiri mihi non detrectent. Senecae Tragici munus ſereniſſimo Electori erit gratiſſimum. Optarem enim ut poſt *Freinshemii* fata tantum decus huic Academiae poſſet inſeri, de quo tamen

Digitized by Google

tamen exiguam ſpem foveo, illum poſſe a vobis avelli. Significavi id aliquoties ſereniſſimo, qui & totus in hoc propendet, modo mutationis illius ſpes aliqua poſſet affulgere. Tu libere reſcribe, quod de hoc negotio ſentias, & an deſerendi vel promovendi auctor ſis, quod & tibi adhuc in aurem dictum velim. Vale, decus noſtrum, & me ama. Dabam raptiſſime In Arce Heydelbergenſi x. Calend. Mart. CIϽIϽCLXI. Si ad amicos in Italiam ſcribis, qualiſcunque dignitatis noſtrae *Conſiliarii* ſereniſſ. Electoris memor eſſe poteris, qui alteram praefecturae Principis Electoralis nunc abdicamus, inter miniſtros ſtatus ſereniſſ. allecti.

EPISTOLA VIII.

EZEC. SPANHEMIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

GEminas tuas uberes adeo & officioſas una cum συστατικαῖς ad amicos in Italiam tuos lubens laetuſque accepi, Vir Ampliſſime. Non poteras luculentiori aut gratiori beneficio me obſtringere, nec prolixi illius tui in me affectus, & paratae comitatis praeſentius exemplum ſuppeditare. Italici itineris cum fructu juxta ac delectu inſtituendi viam mihi aperuiſti, quam tuo exemplo & monitis inſtructus calcare confidentior aggrediar. Amicos tuos Florentiae, Romae, alibique diligenter conveniam, & tui nominis fiduciâ propitium illorum uſum facile impetraturum ſpero. *Holſtenium* ad plures abiiſſe doleo, in cujus tum comitate tum eruditione non levem jam ſpem repoſueram, & quem litteris etiam ſuis in mei gratiam ſereniſſimus Elector conventum volebat. A *Petruciis*, *Schoppii* Theſaurum quovis theſauro elici poſſe unice optarem. Peritia certe hujus artis, Latine nimirum ſcribendi, omnia hujus & ſuperiorum ſeculorum ingenia provocaſſe videtur. Romam vix credo ante autumnum proximum me viſurum, quum adeundae mihi ſint primo aliae Principum Aulae, & in illa Urbe Dominâ moram per annum forte & ultra figere ſit praeſcriptum. Biennii ſpatium ad peregrinationem illam Italicam conceſſum, quo penitius noſcendi ſingula, & uſum aliquem rerum acquirendi facultas detur. Ita non tralatitiam ſpero voluptatem fore, quam ex peregrinatione illa mihi auguror, & quae, ſi pateris, mutuas has compellationes noſtras non interrumpet, ſed firmabit ulterius. *Grotio* Hagae Domini mei res agenti litteras tuas & mandata ſecure poteris committere. Illuſtriſſimo *Thuano* me & mea qualiacunque probari unice gratulor. Virum non dignatione ſolum aut adſcitica famâ, ſed ingentibus meritis & ſolida virtute illuſtrem, inter paucos colo & obſervo. Laudes ejus prolixe mihi ante dies paucos decantavit ſereniſſima Electoris ſoror, cui praefixam ante Caeſares noſtros Epiſtolam placuiſſe ſummo Viro ſcribis. Libraria tua, quae nummos ſpectat, ſupellectilis indicem ſereniſſ. lubens accepit. Ex quo non omnes ſolum te

poſſidere video, quos hanc rem illuſtraſſe noveram, ſed quoſdam etiam, qui mihi hactenus erant ignoti. Optimos & praecipuos habet ſereniſſimi Bibliotheca, unde de reliquis etiam conquirendis ſollicitum ſe oſtendit. Plane tibi aſſentior praeter *Auguſtinum*, *Goltzium*, & *Urſinum*, ſtudioſe a me & accurate jam aliquotiens tritos, eoſque tamen deficientes in multis, imparem longe eſſe hac in parte aliorum laudem & conatum. *Occonis* magna fuit diligentia, ut & *Triſtani*, quem aliquotiens in annotatis meis ad Caeſares Juliani, ſed modeſte & ita exigente materia, perſtrinxi. *Savotus* Gallus utilia & indicta aliis ſuppeditat, reliqui ferme in parte tantum aliqua hujus antiquitatis excolenda & illuſtranda verſantur. Graecorum vel inprimis nummos, qui & rariores & elegantiores ut plurimum caeteris, nemo hactenus ex profeſſo praeter *Goltzium* tractavit, & quorum an major in uno loco copia ac delectus quam apud ſereniſſ. meum occurrat vix credam. Habes hîc Indicem Conſularium, quibus caret, in quibus data occaſione conquirendis, operam tuam illi & ſtudium non illibenter, ut ſpero, addices. Tuae illi longe gratiſſimae fuerunt, nec verbis meis opus fuit, quo gratiam illis majorem & blandum apud optimum Maecenatem aditum conciliarem. Vinum tandem poſt illas ambages ad vos delatum, nec ingrati ſaporis viſum laetus accepit, ut & Epigramma elegantiſſimum, quo munuſculum illud proſequi tibi viſum eſt. *Gronovium* noſtrum ὁ πάνυ Heidelbergenſem ſpartam, de qua mihi cum ſereniſſ. noſtro ſermo fuerat, non omnino rejicere ex tuis ὡς μάλα ἀσμένως intellexi. Facile in animum induco vincula illa & compedes, quibus in oris veſtris irretitus eſt vir ſummus, & de quibus obiter injecta ab eodem in ſuis ad me litteris mentio. Poſſent & viciſſim alia momenta accedere, quae patriae ſuae decus illud reſtituendi poſſent anſam forte praebere, & Academiam hanc noſtram tanto beneficio mactare. Nihil mihi certe jucundius eſſet, quam ſpem illam fovere, quam non omnino abjiciendam innuis, & de qua ulterius alias & certius quidquam ad te ſcribendi erit locus. Adventus enim ſereniſſ. Ducis Luneburgenſis, ſororis Domini mei, poſt tuas noviſſime acceptas uberiorem de his cum ſereniſſ. agendi occaſionem mihi intervertit. Officia mea interim & cultum Magno & amiciſſimo Viro offeres, & Senecam ejus Tragicum gratiſſimum fore Domino munus ſignificabis. Optarem ſerio ut ante iter Italicum, ad quod jam ſarcinas colligere jubeor, intra dies forte non multos incipiendum, inſpiciendi ejuſdem & aſſumendi itineris comitem mihi facultas daretur. Bongarſianae Bibliothecae miſſus ad me indiculus nihil praeter Lucani ſcriptos aut editos codices continebat. Naſonis tui memor ero, ubi Auguſtae, aut alibi in Germania in ſcriptos ejus libros incidero. Habes hîc pagellas duas, quae in tranſmiſſo ad te Caeſarum Juliani libello deerant. Tuae ad *Fabricium* noſtrum recte curatae ſunt. Ampliſſimo & de me optime merito *Voſſio* ſalutem hîc officioſiſſimam a me adſcribi non detrectabis. Vale, noſter ac litterarum amor. Dabam ὡς τάχιστα inter occupationes varias IX Mart. A. CIƆIƆCLXI. In Arce Heydelbergenſi. Reſcribit tibi hodie & Cl. *Voſſio* ſereniſſ. Elector, & pro communicatis Lucani Codicibus ac oblata a te opera gratias utrique agit.

EPI-

Digitized by Google

EPISTOLA IX.

EZEC. SPANHEMIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

POſtremis tuis, Vir Ampliſſime, jam praeterita hebdomade ſatisfactum a me fuiſſet, ni interverſa id praeſtandi fuiſſet occaſio. Spero tamen has te adhuc in Belgio nacturum, quamvis de feſtinando in Succiam itinere certiorem feceris. Opto ex animo, ut tibi ex dignitate publica juxta & privata ſuccedat, quod utrumque votum egregia tua merita facile adimplebunt. Habeo jam in Suecia ſororem Genevae a te viſam, & Nobili Sueco à *Falkenberg*, Magni Regni Theſaurarii *Bond* ex ſorore Nepoti, & praeclaris aliis *Oxenſtiern* & aliorum id genus Procerum affinitatibus innixo, nuptam. Gaudebo ſi te offendat, & ſi eoſdem cura tua non indignos cenſeam. De Lucano ſtatues ipſe pro arbitrio, & in quos incides Codices, eos, prout negotia tua patientur, a tuis oculis non ſubmovebis. Idem ſerio me in Naſone tuo facturum polliceor, ubi ejus rei aliqua ſe offeret opportunitas. *Emerici Bigotii* nomen & eruditio mihi jam aliunde conſtabat, & credo eum viſum a me ante triennium in bibliopolio Francofurtenſi, tempore Comitiorum praeteritorum. Lubenter quam poſcis operam illi addicam, ubi Auguſtam venero, & ſi ejus rei facultas adhuc detur. Gaudebo quoque unice, ſi illum Venetiis offendero, & de Italicis rebus luculentam ab eo notitiam poſſim haurire. Mediolanum enim in reditu me demum viſurum credo, quum ante Parmenſis, Mantuana, Mutinenſis, Florentina, Aulae mihi ſint adeundae, & deinde Romam migrandum. In reditu Genuam, Mediolanum, Turinum luſtrabo, ſi Deus felicem exitum largiatur. Adventum ſereniſſ. Ducis Luneburgenſis aliquam itineri meo moram injecit, ſed quod prima jam die me aggreſſurum confido, compoſitis jam ad illud iter reculis meis. Mitto Conſularium, qui deſunt ſereniſſ. Electori, nummorum Catalogum a me nuper omiſſum. Rem illi gratiſſimam feceris, ſi operam tuam hac in re poſſis illi praeſtare. Plura jam non addam, niſi ut me amore tuo, quo me beaſti, complecti in poſterum conſtanter pergas. Vale, Vir Ampliſſime, & feliciter rem gere. Dabam In Arce Heydelbergenſi VI Kalend. April. Anno CIↃIↃCLXI.

EPI-

EPISTOLA X.

NIC. HEINSIUS

Ezec. Spanhemio.

Heydelbergam.

SAlvum te ſoſpitemque in Italiam perveniſſe unice ſpero. Nec nuncio acceptiore conveniri poſſum, quam qui confecti a te itineris certiorem me facturus eſt. Auguror enim ac certe perſuaſum habeo fore, ut plus emolumenti ex hac peregrinatione ad te redundet, plus etiam voluptatis, quam aut ipſe ſperaras, aut nos amici tibi eramus polliciti. In *Holſtenii* tamen morte magnam jacturam feciſti, nec minorem in digreſſu *Furſtenbergii* ab aeterna urbe, inque ejus ad ſuos reditu: quem Principibus Germaniae adſcriptum, ac luculento Paterbornenſium Epiſcopatu auctum eſſe jamdudum, credo, intellexiſti. Invenies tamen ejus loco alios complures Romae viros inſignes. Imprimis conveniendus eſt tibi *Carolus Antonius Puteus*, celeberrimi illius *Caſſiani* germanus frater, in quo fraternae comitatis ac ſuadae multum reliquum eſt, gener quoque ejus *Nicolaus Rondininius*, *Natalis* viri elegantiſſimi frater, cum quo arcta mihi neceſſitudo interceſſit, dum in vivis eſſet. Conveniendus quoque Illuſtriſſimus Vir *Octavius Falconerius*, mei amantiſſimus, & *Alexander Pollinus*, & *Leo Allatius*, & *Auguſtinus Favoritus*, quos omnes notos jampridem habeo. Quorum agmen ducit eminentiſſimus Princeps *Franciſcus Barberinus*, cujus eximiae comitati me devinctum ſemper profitebor. *Bigotium* ſuaviſſimae indolis Virum utinam in itinere obvium habeas! utinam & *Marquardum Gudium*, non enim dubito, quin horum conſilia in multis inſtituto tuo praelucere poſſint. Illud vero ſcire vehementer exopto, an Oeniponti incideris in filium *Oberti Giphanii*, tum quid de Naſone cum priſcis membranis collato ſit ſperandum. Romam ubi perveneris, fac, quaeſo, ex te diſcam, quando novum veterum inſcriptionum volumen viſuri ſimus, quod *Carolus Moronus* juſſu Eminentiſſimi *Barberini* jam pridem luci parat? flagro enim ardentiſſima ſiti pervolvendi tam deſiderati operis, fac etiam cognoſcam, an *Famiani Nardini* Roma antiqua jam praelo commiſſa ſit. Plurimum enim delector lectione ſcriptorum rem Antiquariam Illuſtrantium. ſi quid praeterea hujus argumenti apud Italos luci adornetur, intellectu erit mihi per quam gratum. *A Carolo Dato*, Viro Amiciſſimo, nullas literas multo jam tempore accepi, quae res ſollicitum me reddidit, ne valetudo male illi procedat. Illuſtriſſimus *Thuanus*, cum in procinctu ſtarem, ſe literarum nonnihil ad te velle dare, quo gratias tibi acturus eſſet pro Juliani Caeſaribus, promittebat. Spero promiſſi memorem fuiſſe. Praefationem tuam miris laudibus extollebat. Nam opus integrum nec dum perlegerat, ut eſt graviſſimis negotiis plerumque obnoxius. Graecos nummos complures poſſidet *Franciſcus Gothofredus*, eques Romanus. Nec ſcio an alibi ſelectiores inventurus ſis. Gemmas antiquas *Franciſcus Gualdus* magna

na copia: ſed quas Regi Chriſtianiſſimo ſupremis jam tabulis legavit, quod mihi ſignificare non es gravatus, quid in ſerie conſularium nummorum ſereniſſimo Electori deſit, rem gratiſſimam feciſti. Perſpiciam b:evi meos omnes, &, ſi quid augmenti! inde maximi Principis ſuppellectili antiquariae poſſit accedere, felicem me arbitrabor. Vinum, quod munificentia ejus ad me pervenit, optimi mehercules ſaporis eſt, nunquam id labris admoveo, quin vota concipiam pro incolumitate Herois incomparabilis. *Gronovius* poſtremis ſuis ſignificabat Senecae ſuo! necdum colophonem a Typographis impoſitum eſſe, quod ſatis mirari non poſſum. Praefationem longe elegantiſſimam huic operi praefixit. In Nobiliſſimam Matronam ſororem tuam diligenter inquiſivi, inquiram adhuc diligentius, ſed intelligo ruri illam cum Marito morari. Gratulor interim tibi tam ſplendidam affinitatem, nec deero ſalutationis officio, ubi cognovero illam in civitate eſſe. Lucanum in ipſo itinere trivi non incurioſa manu, jamque cum xx. & pluribus ſcriptis codicibus contuli: ſed quorum omnium inſtar ſit unus Voſſianus. Adeo nullum praeſtantis notae praeter hunc unum offendi. Naſo meus lucem jam videt. Ejus exemplar ut meo nomine ad ſereniſſimum Electorem mitterent, typographis juſſi. Hodierno die literas ad ipſum Principem mitto, quibus operam in hac aula meam Celſitudini ejus offero. Vale, Vir Ampliſſime. Dabam Holmiae Suecorum. A. CIↃIↃCLXI. XXVII. Auguſti. Ad Silium Italicum non pauca notavi: ſed deſunt multa exemplaria, quae aut nulla aut perpauca inveniuntur antiqua. Recentiora nonnulla vidi in Vaticana & Medicea Bibliothecis, quae omnia ex uno eodemque deſcripta eſſe opinor, nec certus tamen ſcio, ſi quod a vetuſtis membranis ſubſidium affulgeret: auderem fortaſſis aliquando hunc ſcriptorem ſereniſſimo Electori inſcribere a me recenſitum ac caſtigatum.

EPISTOLA XI.

EZEC. SPANHEMIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

EX non unis tuis ad *Falconerium* noſtrum litteris intellixi, ſuccenſere te mihi non leviter ob praeteriti ſilentii culpam. Id vero eo moleſtius accidiſſe non diffiteor, quod vix ullam veniae ſpem mihi apud te relictam viderem. Ea enim adferebas, quae & ſuboffenſum animum tuum arguebant, & amicorum me non minus ac litterarum deſertorem non obſcure traducebant, ἔπος δὲ ποῖον φύγεν ἕρκος ὀδόντων, Mi Heinſi? neque tamen credas velim, a me turpem hanc notam ita velle amoliri, ut ſi tecum componar, utramque jure mihi inuſtam non diffitear, ſed non par hîc ſumus bene compoſitum. Ego forte uno litterarum amore & cultu ſuſtentare me poſſum & efferre, tu vero juvandi eaſdem & illuſtrandi frui meritiſſima laude. In colendis vero amicitiis, ea ſoles verſari ſedulitate, ut negligentes merito dicendi veniant, qui tecum iiſdem

Digitized by Google

dem officiis ſperent contendere. Ego vero ut non unum expertus ſum minus hac in parte ſedulum, ita hanc veniam illis haud illibenter indulgere ſoleo, & alii cuivis obtentui, quam violati amicitiae crimini, intermiſſa id genus officia continuo imputare. Idemque eo libentius facio, ubi experimentis aliis perſpecta mihi eorum voluntas & fides, & vel locorum intervalla, vel alia rerum momenta, aliquem veniae locum relinquunt. Sed haec forte prolixius, ne graviſſimae tuae accuſationis nullam mihi rationem habitam putes. Illud vero ſtatuas, velim, defuiſſe me quidem huic litterarum officio, nulli autem ergâ te ſtudio & fidei, qui utrumque & privatim apud amicos, & publice etiam conſtanter ſum profeſſus. Dum enim herili mandato ſtatio mea in his oris producitur; dum tui e Suedia diſceſſus incertus pendeo; dum *Falconerius* noſter eorum, quae te ſcire intererat, certiorem facit, omiſſa mihi ad te ſcribendi occaſio. Neque vero plenius aut certius, quam ab amico noſtro cupiditatem tuam expleri poſſe exiſtimabam, & ſupervacuam fore apud te in eadem ſublevanda ſollicitudinem meam, haud vane mihi videbar augurare. Rerum autem mearum ſtatum, quem a te non alienum putas, eadem opera conſtare tibi quodammodo arbitrabar, protracta nempe mihi praeter exſpectationem mora in hac terrarum parte, cui proximus menſis finem, ut auguror, imponet. Confecto itinere Neapolitano, Siculo, & Melitenſi, in urbe aeterna praecipua mihi fuit hactenus ſedes. Parva vero acceſſio mihi ex illo itinere obtigit, praeter illam voluptatem, quam inſpecti celebrium locorum ſitus, & reſidua adhuc veſtigia ſuppeditarunt. In exitu vero hujus Italicae peregrinationis, Genevam, Mediolanum, Taurinum & Helvetiam luſtrandam dabit inſtituendi itineris ratio. Fructum vero, ſi quaeras, quem collegerim ex diuturna illa in his oris mora, perexiguum illum oppido fatear, non locorum culpa, ant opportunitatum penuria, ſed mei vel ignavia vel inſcitia. Veſtrum eſt, & tui ſimilium, *Bigotii*, *Gudii*, ſingula temporum momenta in litterarum compendium vertere. Ne tamen abjeciſſe me plane illas vere exiſtimes. Lucano, Juliano, aliiſque quibuſdam luculentis ſcriptoribus operam aliquam addixi. Lucani quidem Codices varios Vaticana, Farneſiana, & noviſſime Auguſtae Chriſtinae Bibliothecae ſuppeditarunt, paucos tamen bonae frugis, & Voſſiano Codice aetate ac bonitate inferiores. Neque tamen periiſſe plane cenſeo operam a me poſitam in iis conferendis, qui illam a me exigere videbantur. Juliani Caeſares & Miſopogonem haud perfunctorie a me recenſitos & illuſtratos, cum acceſſione Epiſtolarum aliquot ἀνεκδότων, proxima foetura dabimus. Meum vero circa rem nummariam ſtudium, non levia hic vel incrementa vel ſubſidia nactum eſt. Aliquod ejus ſpecimen expreſſerunt hîc mihi cum amicorum deſideria, tum juſſa ſereniſſimae Reginae, quibus factum ut Diſſertationem prolixam & verboſam de *Praeſtantia & uſu Numiſmatum antiquorum* evulgarem. Acquievi eo libentius huic inſtituto, ut aliqua otii mei in his oris ratio mihi aliiſque conſtaret. Exemplar illius operis ad te curavi per *Datum* noſtrum, de quo ita ſtatues, ut veniam feſtinato labori haud difficulter ſis largiturus. Neque enim mihi blandior, ob benigna lectorum, quos

hîc

hîc paſſim experitur, judicia. Plura & meliora alias dabimus, qui & locupletem Theſaurum Numiſmatum ἀνεκδότων adornavimus & ad ornandum ac illuſtrandum hoc ſtudium plurima nova nec ingrata videmur nobis annotaſſe. Multos hîc video hujus mercis avidos, ſed paucos, qui in ea aeſtimanda verum pretium ponant, aut ultra valorem & τὸ ἀκίβδηλον nummorum declarandum aſſurgant. Graecos Reginae nummos aureos & argenteos praeterita hyeme in ſuas claſſes digeſſimus, ut ea parte *Gottefredum* talium minus peritum ſublevaremus. Valet adhuc optimus ſenex, & Reginae Antiquarii partibus ac officio fungitur, poſtquam omnis ejus ſupellex nummariae gazae ejuſdem Auguſtae acceſſit. *Chifletius* junior eidem Reginae a ſacris, parat illuſtrationem aliquot Nummorum, & retractationem ſententiae ſuae olim vulgatae de nummis aereis Othonis, dum aereum & Graecum Caeſaris illius nummum ex *Gottefredi* & aliorum antiquariorum fide genuinum aſſerit, qui Gazam ejuſdem Reginae exornat. Adiunget alia, quae nomine meo voluit inſcribere. De rebus aliis litterariis plura & meliora te docebit *Falconerius* noſter, πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων. Fervet opus *Allatii* contra *Chreygthonum*, editorem Concilii Florentini, ubi in vertendis Graecis ejus vel audaciam vel inſcitiam traducere aggreditur. *Pallavicini* Cardinalis Hiſtoria Concilii Tridentini vernaculo idiomate conſcripta noviſſime prodiit, ex ſecundis ejuſdem curis. Latine eadem prodibit, in qua recenſenda bonas horas perdere cogitur amicus noſter. Pachymerius *Poſſini* cura & Cardinalis *Barberini* munificentia brevi hic typis committetur. Spes aliqua adfulget Stephanum *Holſtenii* aliquando proditurum, qui ejuſdem Cardinalis cura, Graeco amanuenſi ad deſcribendum ante paucos dies datus eſt. Non exiguos ſtimulos addidi *Benedicto Mellino* cuſtodi Bibliothecae ſereniſſimae Reginae, ut praeclarum illud opus eidem Auguſtae creditum, non ulterius moraretur eruditorum deſideria. Verſatur nunc vir optimus in diſponenda Bibliotheca ſuae curae credita, quae hactenus cum tineis & blattis luctabatur, & quam publico uſu deſtinavit Regina. Petronianum fragmentum varia hîc experitur hominum judicia, in quo certe πολλὰ μὲν ἐσθλὰ, πολλὰ δὲ λυγρά. *Schefferi* Tactica & alia opuſcula avide exſpecto, qui litterarum dignitatem egregie tuetur in illis oris; ubi regnabat olim barbaries. Hoc de me judicium, licet infra viri eruditionem & diligentiam, eidem per te cupio innoteſcere, qui & propiorem amicitiae illius uſum oblatum mihi iri non deſpero. Profectionis illius in Succiam meae, cujus in noviſſimis tuis ad *Falconerium* meminiſti, injecta mihi mentio, a cujus nutu pendeo. Quae futura mihi tamen ſit ſedes poſt reditum meum in Aulam optimi Principis, nondum certo poſſum definire, quamvis vix ſtabilem illam videar mihi augurari, in hac negotiorum, quae hodie ingruunt, mole. Illud credas velim, tuo complexu nihil mihi gratius aut jucundius fore. Placandum enim te mihi haud difficulter ſpero, & frigus illud, ſi quod tibi in illis oris adverſum me obrepſit, aeſtu cultus & amoris in te mei omnino diſcuſſurum. Vale, Vir Ampliſſime, & prolixae confabulationi ignoſce. Dabam Romae XV Auguſti CIↃIↃCLXI. *Falconerius* noſter mittet ad te fragmentum Gr. ex Vaticana depromptum. Illud una cum litteris

meis commode & ſecure ad te per *Grotium* curari poſſe cenſui. Expectatio hujus faſciculi in cauſa fuit, ut recentiores a Falconerio litteras ſis habiturus meis jam ſeptimana praeterita exaratis. Si reſcribere non dedignaris, tuae optime per *Grotium*, res Hagae agentem ſereniſſimi Electoris, in Aulam noſtram curabuntur, quae me ubicunque ſim terrarum, offendent. Has ad ſororem litteras tuae fidei commendo.

EPISTOLA XII.

EZEC. SPANHEMIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

DIci non poteſt, quam jucundae mihi fuerint tuae, quas curante *Fabricio* noſtro ante dies paucos accepi. Id unum me ſollicitum habuit, me in eo a te officio praeventum, cujus mihi primae erant partes occupandae. Id enim non affectus ſolum in me tui merebatur conſtantia, & beneficiorum magnitudo, ſed loci vel inprimis illius, quo per menſes aliquot avidiſſime fruor, genius. Aequum enim erat, ut quem blandum ac jucundum fueras pollicitus, quem commendatitiis ac monitis tuis conciliaſti propitium, eum gratum erga te & memorem tibi quodammodo praeſtarem. Vides jam ex iis, Vir Amiciſſime, quam optimum ego te vatem praedicem, qui tot mihi Italici itineris commoda & delicias, non inani ſpe aut fallacibus verbis es auguratus. Utinam ea ſingula poſſim tibi recenſere, & confectae ad hunc diem peregrinationis jucundiſſimam apud te hiſtoriam plene retexere? Auguſtinam Bibliothecam, quantum properanti licuit, in diligentiſſimi *Bigotii* commodum, χρυσοῤῥήμονος ornamentum, te monente, inſpexi. Neque tamen operae illius fructum retuli, ut Divi illius operum expetitum Judicem aſſequerer, quem accuratiori indagine inveſtigandum Bibliothecae illius cuſtodi commiſi. Oenipontinam Aulam, herili mandato inſtructus, conveni, per plures etiam dies in anguſto alias loco ſingulari Principis comitate detentus. Quae de propenſo tuo in ſereniſſimum Electorem ſtudio & cultu nunciaſti, eidem & longe accepta. Totidem verbis retuli, quamvis luculentius tua ad eundem Epiſtola id praeſtiterit. Incluſa, ad affinem & ſororem tibi committere audeo, & quae vel tu vel illi reſcribetis ad D. *Grotium* Hagam poterunt tranſmitti, qui eadem ſuis ad ſeren. Electorem litteris includat, ita ſecure & citra ambages deferentur. *Carolum Antonium Puteum* aliquoties, ſed fruſtra conveni, litteris a Dato. noſtro ad eum inſtructus. De *Oberti Giſanii* filio, ſedula mihi fuit inquiſitio, in eo tamen infelix, quod Domini mandata hominem, paucis ante adventum meum diebus, ad peragendum aliquid in diſtrictus illius praefectura officium ablegaverant. Commiſi tamen homini noto, & in illis partibus gratioſo, expetiti Ovidiani Codicis curam, quam explere in ſe receperat. Conveni eum non ita pridem, ut datam fidem liberaret, & proximis litteris praeſtitae a me aut ab eodem operae certior

Digitized by Google

tior tibi nuntius conſtabit. Venetiis per dies non ita multos commoratus Proceres aliquot, eruditos ferme, nullos ſalutavi. *Franciſcus Loredanus* ab urbe aberat, & *Nicolaus Craſſus* pridem rebus humanis exemtus eſt. Patavii *Octavio Ferrario* tuas obtuli, & prolixa ab eo, tum comitatis, tum benevolentiae officia intra dies paucos expertus ſum. Eadem mihi voluit abſenti conſtare, & contractae alicujus inter nos neceſſitudinis mihi gratiſſimam fidem praeſtare. *Petruccium* avarum Theſauri Schoppiani cuſtodem adire, ſed non emungere in publicos uſus licuit, qui illum, ut Pici aurum ſuum, defoſſum tenet, nonniſi grandi aere ab intento & vigili cuſtode eliciendum. Mantuae, Parmae & Mutinae nulla mihi litterarii profectus, multa Principum & Aulicorum comitatis argumenta contigerunt. Niſi quod in primam illam claſſem lubet revocare, probatam mihi Mutinae, ſingularem Comitis *Girolami Gratiani*, Poëtarum hodie Italicorum Principis, & a diſceſſu meo ſaepius mihi obſignatam benevolentiam. Florentiae potiſſimam aeſtatis, & autumni partem exegi, idque, quod vel me tacente intelliges, incredibili cum voluptate. Nec tam illam mihi nuptiarum ſolemnia, & aetatum omnium ad ea viſenda confluxus, quam urbis ipſius illecebrae, loci genius, incolarum ſuavitas, Bibliothecarum uſus, eruditorum denique & elegantiorum hominum conſuetudo conciliarunt. Quid tibi jam ſingulos commemorem, quos omnes notos jam pridem habes & unice tibi addictos, *Carolum Dati*, *Valerium Chimentelli*, *Ferdinandum del Maeſtro*, *Carolum Strozzi*, *Capponi*, *Marucelli*, *Erminii*, *Cavalcanti*, *Coltellini*, *Leſſini*, *Rucellias*, *Borelli*. Ut praeteream alios, *Franciſcum Redi* Magni Etruriae Ducis Medicum, Graecis & Latinis litteris eruditiſſimum, *Luigi Strozzi*, *Laurentium Magelotti*, *Antonium Magliabechi*, & plures alios, qui a tuo, ex Italia diſceſſu ingenio & eruditione, ac inſigni vel inprimis comitate, florentiſſimae urbis ſeceſſum gratiorem adhuc effecerunt. Taceo effuſam Principum humanitatem, ſereniſſimi inprimis *Leopoldi*, quam mihi immerenti luculentis voluit documentis conſtare. Laurentianam & reliquas Urbis Bibliothecas, quantum per occupationes alias licuit, excuſſi, ſcriptis illam eximiis & Graecis vel inprimis codicibus facile licuit vel primo obtutu augurari. Juliani Caeſaris quaedam contuli, & ſcriptoris veteris Chriſtiani eruditum contra Manichaeos ineditum opuſculum exſcripſi. Lucanum cum ſcriptis aliquot libris commiſi, ſed non admodum a vetuſtate aut bona in iis fruge meo judicio commendandis. Plura ad eum, ut ſpero, conferet diuturnior in hac urbe & reliqua Italiae mora, quam, Deo dante, ad minimum ultra annum adhuc producere dabitur. Meum vero circa nummos veterum ſtudium plurimum jam ad hanc diem juvit Italica profectio. Patavii plures luſtravi; Mutinae Graecos & Romanos magna copia mihi dedit inſpiciendos ſereniſſimus Princeps horum ſtudioſiſſimus, vetus Ferrariae Ducum peculium. Florentiae praeter *Gaddianos* & *Marchionis Nicollini* non contemnendos nummos, totam eorum Magni Ducis gazam ſingulari Principis *Leopoldi* comitate inſpicere & excutere propius licuit. Immo majori adhuc felicitate praeter Graecos complures, ultra mille & quinquentos ineditos Imperatorum nummos in ſchedas meas mihi

Iiii i 3 referre

Digitized by Google

referre contigit. Adeo ut copia ac delectu ineditorum & rariorum aereorum vel inprimis nummorum anteferendum hoc reliquis omnibus Europae Muſaeis facile credam. Farneſianum etiam Theſaurum obiter his diebus inſpexi, ad quem alias reconditum ſereniſſimi Ducis Parmae litterae mihi aditum fecere. Peſcennii in eo Nigri Medaglionem, ut vocant, aeneum magnum & in Europa, ut fertur, unicum, ac ſpintriarum & libidinum Tiberii in ſex aut ſeptem aereis veſtigia deprehendi. Ottonem aeneum genuinum Ducis Mutinae Muſaeum jactat, ſed de quo, utut alias eximio, ſententiam adhuc ſuſpendo. Alias Romanorum thecas hoc peculio inſignes, *Barbarini* Cardinalis, *Gottefredi* & plures brevi cum Deo avidis oculis luſtrabo. Ex quo enim ante ſeptimanas aliquot in aeternam Urbem appuli, plura, ut auguraris facile, novum & curioſum advenam detinuerunt. Inſignem Purpuratorum aliquot Patrum, & Cardinalis vel inprimis *Barbarini* comitatem, ac eruditorum aliquot, *Alexandri Pollini*, *Leonis Allatii*, Abbatis *Gradi*, Patris *Athanaſii Kircheri*, & *Vicarii* generalis Societatis Paduae olim ſum expertus; ſed omnium inſtar mihi *Octavius Falconerius*, genere, ingenio, & eruditione & ingentibus erga me meritis omnem meam praedicationem jam ſupergreſſus. Contractam cum illo felicibus auſpiciis ante menſes aliquot Florentiae neceſſitudinem, ferme individuam conſtringere indies meo commodo non ceſſat. Tibi vero & *Cappellano* noſtro primam virtutis illius notitiam adſcriptam grato animo fero. Ille etiam in te colendo aſſiduus Ovidium tuum avidiſſime exſpectat. *Datus* noſter Florentiae vivus & ſoſpes exemplaria illius aliquot ſe nuperrime accepiſſe ſignificavit. Vale, Vir Nobiliſſime, & me ama. Romae XXIII. Decembris CIↃIↃCLXI. Ab Illuſtriſſimo *Thuano* nihil litterarum accepi, abunde mihi ſatisfactum, affectum ejus & favoris de meis in Julianum curis judicium a te reſcire. De libris, quos poſtulas, de iis ſe ſcripturum recipit *Falconerius* noſter. *Octavius Ferrarius* meditatur philologicas in Plinium ſeniorem curas, & hiſtoriam rerum hoc ſeculo in Italia geſtarum. *Val. Chimentellius* parat opus affectum de *re donaria veterum*. *Leo Allatius* Hiſtoriam Concilii Florentini e *Voſſii* Muſaeo depromptam falſi convincere aggreditur. Silii tui Italici ſi aliquid occurrit probae notae memor ero duplici nomine tui, & Patroni, quem vis illi adſciſcere. Feſtinationi ignoſces & de rebus tuis fac nos certiores.

EPISTOLA XIII.

NIC. HEINSIUS

Ezec. Spanhemio.

Romam.

Viduari tanto tempore ſuaviſſimis alloquiis, Vir eximie, equidem impatienter atque indigne fero. Scripſiſſe tamen te, ex quo Alpes transgreſſus eſſes, & *Ludovicus Fabricius* & *Carolus Datus* mihi perſuaſum cupiunt. At ego ſancte affirmo, nec tuas me vidiſſe ullas, ex quo Aprili menſe anni proxime elapſi

Digitized by Google

elapſi ex patria emigravi, nec de te intellexiſſe quicquam, niſi quod amici duo illi noſtri nuper admodum ſignificabant & valere te, & in aeterna urbe aetatem nunc agere. Vide igitur, quarum opera utaris in curandis tuis, quas impoſterum ad me dabis: nam quicunque tandem ſunt, ad quos hactenus a te itum eſt, mae illi parum ſeſe ſedulos in hoc negotio praeſtitere! Lucani tui me meminiſſe, quem cum pluribus vetuſtis exemplaribus jam contulerim, ex ultimis meis credo cognoviſti; cujus antiquum codicem ex Galliis poſtea ſum nactus a *Menagio* mihi donatum. Naſonem meum viciſſim tibi commendo; Giphanianum exemplar an Oeniponti etiamnum exſtet, uti ſperare juſſus eram, cupio doceri. Curae priores in ſcriptorem illum jam pridem luci commiſſae ſunt. Earum exemplar ſi a *Carolo Dato*, Viro Clariſſimo, non feres, ego tibi ſervabo. Nunc Claudianum curis ſecundis recenſeo. Poſtea aut Silio Italico, aut Valerio Flacco manus admovebo. Scriptor uterque etiamnum mendoſiſſimus eſt, & dignus tamen meliori fato. Alterutrum ſereniſſimi Electoris nomini inſcriptum ac dedicatum velim, ſi vetuſtum aliunde codicem indagare poſſum, cujus opera aut hic aut ille emendatiores prodeant. Valerii exemplaria Vaticana *Langermannus* meae in ſpem gratiae excuſſit, quorum unum valde antiquum, nec magnae tamen id rei. Silii vetuſta nuſquam inveniuntur, quod ſciam, ut ad recentiora ſit confugiendum, quae non parvo numero in Medicaea ac Vaticana Bibliothecis ſervantur. Si propoſitum hoc pro ſpe atque expectatione haud ceſſerit; de L. Apulejo a me cogitabitur, ſcriptore ut perquam eleganti ac erudito, ſic a librariis peſſime affecto. Veterrimum ejus exemplar in Vaticana exſtare *Jacobi Sirmundi*, Viri doctiſſimi, ad Sidonium Apollinarem obſervationes me docuerunt. Utinam ſit, qui ejus evolvendi & cum vulgatis libris conferendi moleſtiam non ſubterfugiat, ſed minimas etiam lectionum diſcrepantias, atque adeo ipſos vitioſae ſcripturae naevos accurate enotari neceſſe eſt. Plurima ex conjecturis in illo caſtigavi: quibus ſi vetuſti codicis ſubſidium acceſſerit, auguror fore, ut dicar non male meritus eſſe de tanto ſcriptore. Lutetia ſcribitur *Guidonis Patini* filium cogitare de nova editione adornanda Familiarum *Fulvii Urſini*, quibus luculentum veterum numiſmatum auctuarium ſit additurus. Vale, Vir Eximie, & me ut, hactenus, conſtanter perge amare. Holmiae Suecorum A. CIƆIƆCLXII. a. d. IV. Febr. Gregor.

EPISTOLA XIV.

NIC. HEINSIUS

Ezec. Spanhemio.

Romam.

IRaſcebar, fateor, tibi, ſed quantum amantes ſolent, quod cum in ipſo itineris Italici procinctu, ſi meminiſti, frequenter te mihi ſcripturum eſſe, pollicitus, vix tamen ſcriberes, ex quo in Italiam ſedem fixiſſes. Nam qui aſſidua com-

Digitized by Google

compellatione ex Germania me dignatus eras etiam tunc, cum nullum ſcriptionis argumentum occurrebat, videbaris equidem multum a te ipſo degeneraſſe, ac mutatus eſſe, qui Harpocrati litabas, illic locorum poſitus atque conſtitutus, ubi, quod ſcribas, nuncquam deſit. Quippe ut jam demus, nihil egiſſe, nihil molitos eſſe homines per Italiam tot litteratos tanto tempore, quo illic haeſiſti; at ipſe regionis longe amantiſſimae Genius, ipſa oblectamenta tua, voluptas ipſa numquid ſuppeditare abunde poterant, quo ad priſtinum neceſſitudinis uſum excitareris? Videbas non deeſſe illic Viros eruditione & natalium ſplendore praeſtantes, qui poſt tanta temporis ac locorum intervalla mei etiamnum frequenter meminiſſent, idque ſtudium ſuum per litteras haud raro teſtarentur. Id exemplum tibi imitandum erat, ſi te ipſum imitari nolebas. ſed mecum facile in gratiam rediiſti, ſuaviſſime Spanhemi. Utinam & ſororem tuam, matronam lectiſſimam tam placatam experiaris! miratur illa & concoquere non poteſt, totó biennio, ne quid plus dicam, ſe alloquiis tuis fraudatam fuiſſe: idque ſilentium tam pertinax multo cum ſui contemtu conjunctum eſſe quiritatur: ſuſcepi quidem cauſſam qualemcumque agendam, ſed nullo cum ſucceſſu. Ad tuam igitur facundiam tuumque patrocinium tibi confugiendum eſt, ſi abſolvi cupis. Mihi, ne actum agam, aliud inpoſterum erit agendum. Commentarios tuos de uſu & praeſtantia vetuſtorum numiſmatum nec vidi hactenus, nec quando ſim viſurus, exploratum ſatis habeo. Negabat quippe *Datus* noſter nuperrime fuiſſe hactenus praeſto opportunitatem, qua libellus ad me tuto perferretur. Gaudeo interim ſatis feciſſe te hoc ſcripto Viris in urbe praeſtantibus, cum gloriae tuae inter praecipuos egregie ſtudeam. Ex Italia ſi jam in aulam ſereniſſimi Electoris rediiſti, quid de profectione ad nos tua ſperandum ſit, cupio doceri: eam enim ni maturabis, vix complexus tuos & jucundiſſimum adſpectum hic terrarum, quo frui unice tamen velim, dabitur mihi praeſtolari. In Sicilia locupletes Bibliothecas exſtare ſaepe numero audivi probeque codicibus, tam Graecis, quam Latinis manu exaratis inſtructas: nam mihi inſulae illius perluſtrandae facultas non eſt data. Quapropter aveo ex te cognoſcere, an famae res ipſa reſpondeat. Nam apud Melitenſes nihil tale adſervari opinor, aut in Neopolitano regno. Si urbem Principem excipimus, in qua moram trimeſtrem traxi, excuſſis omnibus propemodum vetuſtorum codicum ſcriniis, quotquot illic commendantur. De Juliani ſatyris edendis ſi cogitare pergis, auctor tibi ſum orationes nonnullas ſcriptoris ejuſdem ineditas, quae in Britannia aſſervantur, & quorum copia per *Patricium Junium*, *Dionyſio Petavio*, poſt Juliani editionem ab illo curatam, fuerat facta, nanciſci contendas. Chriſtinam Auguſtam de promovenda re litteraria etiamnum cogitare vehementer laetor; quod rumor publicus ſpargebat negligi & contemni ab illa eruditionis nomen, quamquam ultimo congreſſu talem omnino ſeſe mihi ſiſtebat, qualis a te deſcribitur. *Scheffero* jam te conciliavi. Edidit Vir optimus nuper praeter commentarium de Pythagorico Italorum dogmate, auctores duos Graecos ineditos, rem militarem ſpectantes Arrianum nempe & Mauricium tacticos, hactenus ineditos. Nunc ſub

praelo

praelo habet libellum de ſtylo, cui ſubjuncturus eſt Petronii fragmentum illud nuper inventum, una cum animadverſis ſuis. Nihil praeterea ex his regionibus nunciare poſſum. Illud anxie, atque unice te rogo, ut ſereniſſimo Electori perſuadeas, nihil me in rerum naturâ eſſe ejus virtutibus addictius. Vale, mi Spanhemi. Exarabam Holmiae Suecorum CIϽIϽCLXV. a. d. XVIII. Kal. Februarii.

EPISTOLA XV.

NIC. HEINSIUS

Ezec. Spanhemio.

Holmiam.

NOn hic ego operoſe diluam, Vir Ampliſſime, longi & pertinacis quidem ſilentii culpam. Illud unum haud ſubleſtae vel incompertae fidei dicam; ea nempe ex Italia reducem excepiſſe tempora, quae a colendis neceſſitudinibus meis vel invitum plane avocarunt. Noſti aliunde procul dubio, qui apud nos aeſtus animorum repente exorti, & quam proterve ab aliquo tempore in nos graſſata ſit male fauſta Infulatorum e vicinia ſocietas. Hinc crebra mihi locorum mutatio, dum optimo Principi placuit interioribus conſiliis ſuis admotum, aut componendis, ſi fieri potuiſſet, ingratiſſimis litibus, aut apud exteros cauſſae noſtrae adſerendae incubare. Unde mihi cum Muſis noſtris non ſolum, ſed cum ſuaviſſimis praeſtantiſſimiſque earum vel cultoribus vel alumnis, continua ferme divortia, nec ea animorum, ſed locorum aut temporum avocamentis. Illud enim unice velim fixum tibi immotumque, nihil unquam animo meo deceſſiſſe, aut deceſſurum in poſterum de priſtinae conſuetudinis tuae jucunda ſemper ac duratura recordatione. Ejus ego rei teſtes advoco quotquot in Italia, Gallia, aliiſque cultioribus terrarum locis ſingularis tua virtus, eruditio, & in colendis amicitiis ſedulitas tibi paſſim conciliarunt. Quod itaque ſemel inter nos tranſactum cupio, patere ut ego conſtantem debitumque tui cultum tibi etiam poſſim approbare, quamvis minus frequenter, quam decuit, ſcriptis ad te litteris teſtatum conſignatumque. Id enim & ſanctiſſimae amicitiae leges poſtulant, & avita neceſſitudinum jura, litterariis hiſce officiis firmiora longe & ſanctiora. Sed de his hactenus. Quid ab aliquot annis Muſae tuae parturiant, cupio inprimis a te ipſo edoceri. An praeterea diuturnus adhuc hoſpes futurus ſis in ultimo illo ſeptentrione, cui Romanae omnis elegantiae ac eruditionis domicilium vel ſolus multos jam annos praebuiſti. Quid agit *Schefferus* veſter, aliique, quos patrocinio ibi tuo & exemplo ad meliorum litterarum cultum excitaſti. De Italiae, & maxime aeternae urbis elegantioribus viris ſuperſedeo ad te ſcribere, qui ſciam noſtros *Falconerium* ac *Dati* abunde & ſollicite haec omnia ad te perferre. *Nardini* Romam a priore vulgatam nondum nactus ſum; longae enim ambages, antequam ſedulitatis illorum fructus ad nos perveniant incolumes. *Chiffletius* junior, Romanus hoſpes &

& Chriſtinae Auguſtae a ſacris, noviſſime aliquot Epiſtolas ad me tranſmiſit, quibus novem aut decem ſelectorum Numiſmatum explicationem complexus eſt: quam vellet appendicis loco Diſſertationi meae annecti. Vix enim ex Italia reverſum compellavit Typographus noſtras, ut recudendae ejuſdem copiam illi facerem. Neque illibenter ſum adſenſus, qui auctiorem eandem, & ipſis rariſſimorum aliquot Numiſmatum iconibus ornatam, prodire denuo in publicum cupiebam. Aliud enim ferme agenti, & inter alia meditamenta exciderat mihi prior editio Romana, vel in ea tenuitate benignos & plaudentes praeter ſpem omnem lectores nacta. Inde mihi orta quoque fiducia, ſecundas demum curas noſtras eruditis tuis oculis ſubjiciendi; quod jam pridem adimpletum foret, ſi per continua temporum & negotiorum noſtrorum avocamenta licuiſſet. Spero moram illam mihi omnium maxime ingratam, varietate rerum & argumenti, ac inprimis contemplatione praeſtantiſſimorum id genus monumentorum, iri compenſatam. Neque enim defuerunt aut deſunt Proceres & amici Galli Italique, ex reconditis ſuis Cimeliis ea ſubminiſtrare, quae identidem ab iis ad ornamentum & commendationem hujus memoriae ſoleo etiam efflagitare. In quo cenſu Chriſtinam Auguſtam, Medicaeos Proceres, alioſque id genus cum meritiſſimae laudis praefatione recenſeo. Noviſſime etiam mea ad Chriſtianiſſimum Regem ablegatio, mihi acceptiſſimam opportunitatem praebuit, excutiendi quidquid in hoc genere monumentorum, Regium, *Colberti*, *Sevii*, *Seguini*, *Patini*, aliaque Cimelia recondunt. Adeo ut vix credam hodie exſtare, qui aut plura hujus notae inſpexerit, aut ad illuſtrandum aliquando omne litterarum genus in uſus ſuos repoſuerit. Inde nata mihi etiam *de Conſecratione Veterum* Commentatio, quam ex interiori juxta Gentilium & Chriſtianorum antiquitate eruere & illuſtrare ſum adgreſſus. Multa enim, immo longe potiſſima indicta hactenus, quae ob nobiliſſimi argumenti dignitatem & praeſtantiam omnino expendi merebantur. Adfecta etiam quaedam alia habemus inter ſchedas noſtras de *Primatu Urbium*, & *Philologicas ad Leges aliquot veterum Juriſconſultorum* obſervationes. Vides ut praefiſcine otii mei qualiſcunque rationem conſtare tibi cupiam, ne me litterarum omnem amorem & curam, quod videbaris mihi aliquando ominari, plane credas abjeciſſe. *Patinus* noſter, quid monere antea debueram, Caeſareos nummos e Lominiano Theſauro, cujus hodie poſſeſſor eſt, depromtos & perpetuis Commentariis illuſtratos brevi in lucem emittet. Multus mihi de te cum illo, & praeſtantiſſimis amicis noſtris *Capellano*, *Menagio*, *Bigotio*, aliiſque ſermo, intra exigui illius temporis moram, quod in principe illa litterarum urbe noviſſime tranſegi. Vale, Ampliſſime & amiciſſime Vir, ac vel ſilentem ama. Dabam In Arce Heydelbergenſi xx. Auguſti CIƆIƆCLXVI.

EPI-

Digitized by Google

EPISTOLA XVI.

EZEC. SPANHEMIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

UBi terrarum mihi quaerendus eſſes diu eſt, quod ignoravi, Vir Ampliſſime. Nec ſatis exploratum id habebam nuper, cum Poëmatum meorum recens editio munus a me mitteretur ſereniſſimo Electori. Miſiſſem enim & ad te ſub nundinas Francofurtenſes libelli exemplar per *Elſevirios:* nunc quidem id ipſum praeſtare juſſi ſunt, neſcio tamen an ſatis tempeſtive. Poteram fortaſſe non nihil reſciviſſe de te ac rebus tuis ex Cl. *Blomio*, qui ſereniſſimi Electoris res in hac aula nuper agebat. Verum is conſuetudinem meam quodammodo ſubterfugit, ſive partibus Britannicis plus aequo ſtudens, ſive vitae civilis parum hac in parte intelligens. Nam cum moris per aulas ſit recepti, ut qui ex publicis Principum exterorum miniſtris recentes eo adventent, adventus ſui certiores alios ejuſdem ordinis ibidem locorum degentes per ſuorum non neminem faciant, nec aliter a Cl. *Blumio* factum didiciſſem apud Britannicum & Brandenburgicum miniſtros, quos etiam ultro prior convenit, apud me nihil horum ille praeſtitiſſet; nec ignorarem ego quid quantumque obſervantiae a me ſereniſſimo Electori deberetur, miſi ex meis non neminem, qui & adventum illi gratularetur, & officia mea operamque in omnibus offerret, tum ſignificaret ſimul cum morbo mihi negotium eſſe, atque hac de cauſſa fieri, quod ipſe ſalutatione haudquaquam defungi poſſem: per menſem enim ſolidum ſub illam tempeſtatem lecto haerebam adfixus, cum morbo diuturno luctatus graviter. Exſpectavi, fateor, ut ad aegrum ventitaret ipſe, quem amicum mihi veterem credebam, uti Orator Gallicus caeterique publicis negotiis admoti faciebant haud infrequenter, praeter internuntium Britannicum, eumque ſolum: aut ſi id nollet, paribus ſaltem officiis certaret mecum, ac valetudo mihi quo loco eſſet per ſuos curaret inquiri. In utroque mea me fruſtrata eſt exſpectatio; hinc ſubortum inter nos frigus & conſuetudo omnis interrupta. Verboſius paullo rem haud magni momenti ſum narrando proſecutus, ut eſſet apud vos, qui cauſſam meam ageret, ſi neglecti officii fortaſſis apud ſereniſſimum Electorem inſimularer, cujus ſumma aequitas abunde mihi eſt perſpecta. Similem fere controverſiam memini fuiſſe agitatam apud nos jam ante ſeptennium *Johannem Friquetum* inter & *Petrum Grotium*, quibus utebar ſatis familiariter. *Friquetus* cum ſignificaſſet mihi, ſe conciliari velle per me *Grotio*, quas ego partes in me recipiebam, conqueſtus eſt *Grotius*, negligentius ſe habitum a *Friqueto*, qui ſub adventum in Haganam aulam ſuum, clam habuiſſet rem omnem, nec ſibi ſignificari curaſſet, nec opinor quicquam conſuetudinis cum altero interceſſiſſe, etſi ſereniſſimo Electori cum Caeſare ſic ſatis conveniebat. Nunc ad privata reveniendum. Quae tu de utilitate veterum numiſmatum es com-

Digitized by Google

commentatus laudari ſcio a plurimis. Ipſum hunc commentarium tuum non vidi, quem curae ſecundae ornatiorem propediem, ſic fama fert, dabunt. Ego poſt Claudianum a me in lucem datum, quem munus accepiſſe debuiſti meo nomine, in Naſonem curas alteras fere paratas habeo. Tum in Maronem, Silium, Valerium Flaccum, Prudentium obſervata, ſed difficultati horum temporum nimis convenientia, per quam fit, ne ſuprema iis manus a me imponatur. Nam ad Lucanum quae annotavi haud pauca, in ordinem juſtum nondum ſunt digeſta. Tibi tranquilliorem, quam obtigit mihi, vitam exopto, & in commodum poſteris ceſſuram. *Schefferus* poſt miſſos in publicum commentarios de Upſaliâ antiqua, deque ſecta Pythagorica, ac fragmento Petronii Dalmatico, nunc rem veterem navalem, ac fabellas Phaedri curis ſecundis illuſtrat. Plura nuntianda nunc non ſuccurrunt. Vale, Vir Ampliſſime, & ſummi Principis favorem conciliare, ut ſolebas, mihi perge. Exarabantur Holmiae Suecorum VII. Octob. CIↃIↃCLXVI.

EPISTOLA XVII.

EZEC. SPANHEMIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

DIci non poteſt, Vir Ampliſſime, quam ſincero me gaudio perfuderit ea, qua me beaſti exeunte Autumno anni modo elapſi, Epiſtola. Inde enim nihil amori erga me tuo, quod ſubverebar, deceſſiſſe, & contractum, ſi quod fuit, ex praeterito meo ſilentio friguſculum, etiam glaciali ſub urſa diſcuſſum omne ac depulſum facile intellexi. Quo certe nihil mihi jucundius potuit contingere, qui veterem neceſſitudinem noſtram in hac terrarum, quae nos disjungunt, intercapedine ſartam tectamque unice ſemper optavi, & ſi non litterarum frequentia, ſaltem grata tui memoria, & crebro de te cum amicis communi ſermone, eandem haud perfunctorie colui. Ea ſcilicet ab annis aliquot fuerunt mea tempora, quae tum perpetuis ferme peregrinationibus, tum alienis quam maxime ab omni Muſarum conſuetudine avocamentis, exemtum diſtrictumque habuere. Hinc, ut ad noviſſima veniam, exacta mihi Heilbrunae hyems praeterita, ubi plenipotentiarii, quas vocant partes, nomine clementiſſimi Heri ſuſtinui, in cauſſa, quae illi ab annis aliquot cum vicinis vertitur, & quae duorum, quod non ignoras, Regum arbitrio veniebat decidenda. Eum vero huic negotio ſucceſſum benigne indulſit ὁ ἐπὶ πᾶσι, ut & potior cauſſa victrix evaſerit, & cum avitis ſereniſſimae Domus juribus, tum univerſo huic tractui, lux & ſalus reſtituta videantur. Venies tu quoque, ſat ſcio, Vir Ampliſſime, & ſi id etiamnum pateris, amiciſſime, in partem hujus voluptatis, qui inſitum rerum noſtrarum ſtudium, & ſerium maximi ejuſdemque tui amantiſſimi Principis cultum nondum depoſuiſti. Illud enim fixum tibi ac perſuaſum cupit, nihil detractum de propenſo illo, quo in te fertur, animo, & ingenii ac monumentorum,

Digitized by Google

torum, quae ſubinde illi communicas, candidiſſimo aeſtimatore. Quae de Cl. *Blumio*, & neglectis tecum officiis amice querebaris, ſereniſſimo Electori non reticenda credidi, miſſa ad eum, (quum alibi tum agerem) quam ad me eo nomine dederas, Epiſtola. Unde quum tenor ejuſdem Cl. *Blumio* innotuiſſet, longa ille data ad me Epiſtola, omnem hujus & rei culpam a ſe amovendam, & in te neſcio quibus argumentis transferendam ſategit. Neque tamen ita vel mihi vel aliis hac in re ſatisfecit. Novi enim te in colendis amicitiis inter paucos ſedulum ac officioſum, & eorum, quae vitae civilis uſum & conſuetudinem ſpectant, gnarum inprimis ac peritum. Neque etiam tibi reticebo, (quod nec longius adhuc vellem emanare) eum, de quo querebaris, amicum noſtrum, herili gratia, a tempore non ita multo excidiſſe, & de transferendis alio fortunis ac rebus ſuis cogitare. Agnoſces ſaltem non defuiſſe me cauſſae tuae, etiam cum eorum, quos arguebat, neque male alias de me meritorum, offenſione ſuſcipiendae. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα. Poëmata tua, nova & luculenta acceſſione locupletata, & nuper ad ſereniſſimum Electorem tuo nomine transmiſſa, non ſine magna voluptate tractavi. Illa vero & te in bicipitis jugi faſtigio, & cum ambigua inter te & Naſonem tuum palma, nobis non ſolum, ſed poſt futuris etiam aetatibus oſtendent. Beatum te illis feliciſſimi ingenii opibus, quas ad amicorum laudes in remotiſſima ſaecula transfundendas copioſe adeo profers ac libenter. Eorum vero Poëmatum ſimul & Claudiani tui, quae ſpondes exemplaria, gratâ manu, uti voles, excipiam. Quae ad reliquos, quos memoras, Poetas commentatus es, vellem per tua tempora brevi liceret in lucem & manus elegantiorum hominum devenire. Ubi meas Lucano dabitur admovere, quas ab annis aliquot habui, tum exactor veniam eorum, quae ad praeſtantiſſimi vatis ornamentum ſolus mihi videris conferre poſſe, & quorum pridem fidem tuam obſtrinxiſti. Commentaria mea de Nummis antiquis priori copioſior longe & ornatior, non tam abſentiae & temporum noſtrorum fatis, quam ſculptorum, quibus ducenta circiter aera cudenda tradidi, ignavia moras trahit. Quod ſi jam requieſcere aliquantum ab aliis curis, aut ſtabilem aliquamdiu ſedem hîc dabitur figere, videbo ut negotium illud brevi confectum reddam. Spero certe ea commentatione, me aliquid lumen litteris noſtris & venerandae antiquitatis monumentis adlaturum. Sequuntur poſtea, de quibus nuper ad te ſcribere memini, non unius argumenti Tractatus quidam ſingulares, quos profanae juxta & Chriſtianae, quam ab annis aliquot excolui, antiquitati illuſtrandae deſtinavi. Sed nimis magnifice videbor tibi de ſtudiis aut conatibus meis ſentire, qui alias tenuitatis meae ac in litteris infantiae mihi omnium optime ſum conſcius. Quid illi novi in Italia aut Gallia parturiant, non reticuere tibi procul dubio amici communes. Accepi praeteritis diebus ab optimo & eruditiſſimo Principe Etruriae *Leopoldo* gratiſſimum munus, *Valerii* nempe *Chimentellii* de Honore Biſellii commentationem. Inſtituta illa ad explicationem Marmoris cujuſdam Piſani, in quo mentio occurrit illius ἐπιγραφῆς, & eadem occaſione inſertum de Veterum ſellis Parergon, advocatis Lapidum Nummorumque veterum ſubſidiis. Magnam diligentiae & variae eruditionis

laudem in tractatione illius argumenti conſequutus eſt, & majorem meo judicio obtinuiſſet, ſi in recentiorum, non uſque adeo celebrium, nominibus & libris etiam ignobilioribus commendandis parcior paullo ac temperatior fuiſſet. Eodem ferme tempore, quo ille primus & ſolus credit ſe honorem cum Biſellii eruiſſe, video *Thomam Reineſium* in Scholiis ſuis ad Dalmaticum Petronii Fragmentum nonnulla ejuſdem argumenti adnotaſſe. Accepi illa non ita pridem ab eruditiſſimo ſene, pro ἀντιδώρῳ quinquaginta circiter Inſcriptionum ineditarum, quas maximam partem e *Ligorii* ſchedis Romae deſcripſeram. Neque adhuc certi quidquam ſcribit, quando Gruteriani operis ſupplementum, in quo tot jam annos verſatur, & cujus deſiderium mihi creſcit in horas, publica luce donabitur. Noviſſimae *Falconerii* noſtri datae 19 Februarii nuntiabant, ab eo prodiiſſe de nummo quodam Phillippi, Romae haud ita pridem reperto, & de quo ſuam ad me ſententiam vir utrique noſtrum amiciſſimus jam ante annum, & quod excurrit, perſcripſerat. Auctore & impulſore *Seguinio*, in Italia, quod non ignoras, a menſibus aliquot agente, ad eandem evulgandam ſe pertractum refert. Non dubito ingenio & ſolertiae Auctoris ſcriptionem illam reſponſuram. *Poſſinus* Jeſuita verſatur adhuc in ſecunda parte Pachimerii evulganda. Romam *Nardini* pridem ad me transmiſſam non licuit adhuc, per incuriam eorum, quibus id negotii injunctum, avidis oculis luſtrare. Et haec hactenus. Otium enim ſcribendi nactus, non tam leviter illud mihi abjiciendum credidi. Vale, Vir Ampliſſime, & me vel ſilentem, vel ſcribentem ama. Dabam In Arce Heydelbergenſi IV. Martis CIↃIↃCLXVII. En aliquot Epigrammata in ſucceſſum Cauſae Palatinae, quorum prius mihi ferme aliud agenti excidit. Tuum eſſet, felicem illius exitum Gratiis Muſisque plaudentibus celebrare. Cl. *Scheſſerum* meo nomine ſalutes velim. Iterum vale, decus noſtrnm. Vidiſti opinor quae cum *Tanaquil Faber*, tum Friſius quidam juvenis *Iſaacus Scepperus*, ad Naſonem & praecipue Metamorphoſes non ita pridem adnotarunt, & quae in altera parte Epiſtolarum ejuſdem Fabri leguntur cum crebra tui mentione.

EPISTOLA XVIII.

EZEC. SPANHEMIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

MUlta mihi in limine hic eſſent adferenda, Vir Ampliſſime, quibus praeteriti ſilentii culpam diluerem. Sed malo ſupervacuam apud te omnem hanc operam ſtatuere, neque de mutua utriuſque noſtrum voluntate inde judicium ferri. Sit conſtans illa inter nos ac immota, etiamſi aut longa nos terrarum ſpatia disjungant, aut negotiorum vel itinerum momenta a mutuis alloquiis avocent. Equidem dum ego te, poſt nuperum meum e Batavia reditum, in ultimum ſeptentrionem profectum credidi, mihi autem novum in Gal-

Digitized by Google

Galliam iter fuit ſuſcipiendum, injecta huic officio mora, quo defungi apud te debueram. Dici enim non poteſt, quam jucunda mihi fuerit recordatio temporis vobiſcum in Batavia ſuperiori anno exacti, & quod tu integrum in conferendis in me beneficiis, ego in ſuſcipiendis iiſdem collocabamus. Utinam & has mihi vices proſperior aliqua fortuna largiretur, quibus mihi liceret eadem tibi, etſi non αὐτῷ τῷ μέτρῳ, rependere. Caeterum quid jam parturiant tuae Muſae, & an diuturniorem hoſpitem te habitura ſit plaga Arctica ſcire inprimis aveo. Prudentium tuum apud noſtrates Bibliopolas nactus, magna eundem voluptate nec minori fructu evolvi. Ovidium tuum audio rurſus ſub praelo ſudare, in quem dubito an potueris nova beneficia conferre, poſt immenſa illa, quibus tibi devinctus eſt. An principem vatum proxima foetura jam a te exſpectabimus, dignum utique, qui curis tuis ornatior lectorum oculos in ſe denuo convertat! De me aut rebus meis, ſi quid viciſſim reſcire cupis, ſcias ea eſſe noſtra tempora, quae omne ferme cum Muſis commercium tollunt. Reverſum e Gallica Legatione nomine Collegii Electoralis ſuſcepta, cui ſemeſtre impendi, exortae rurſus in vicinia cum Lotharingis turbae ad alia cogunt animum & ſtudia deflectere. Jucundum illud fuit, communes amicos noſtros Pariſienſes, occaſione praeteriti itineris ſalutaſſe, & novos ſubinde dignitate aut meritis inſignes ſibi conciliaſſe. Referre poſſem in hunc cenſum *Montauſerii* Ducem, qui ultro me omni comitatis genere proſequi non eſt dedignatus, & qui unus ferme mihi viſus inter Gallorum Proceres litterarum amorem ſimul ac peritiam conjunxiſſe. Reſciviſti procul dubio, idque lubentiſſime, novam dignitatem, quam in eum inter tot ambientium vota, Rex Chriſtianiſſimus contulit. Divione ſalutavi viros tibi amiciſſimos mihique de facie hactenus ignotos, *Lantinium*, *de la Mare*, cum quo poſtremo crebro litteras olim commutaveram. Juvit etiam vidiſſe ibidem loci luculentam *Bobirii* ſupellectilem libris ac nummis antiquis egregie inſtructam. Unus mihi Pariſiis defuit *Bigotius*, qui illud tempus, quo ibi vixi, in Neuſtria ſua tranſegit. Ab *Huetio* praeteritis diebus accepi Origenis Commentaria, utraque lingua nunc primum edita, magnum & praeclarum opus. Magna eſt hodie illius ingenii in Gallia laus & exiſtimatio, & quam certe jure optimo videtur conſequutus. Ne quid vero te rerum noſtrarum lateat, ſcias opus noſtrum de Nummis antiquis tandem ſub praelo *Elzeviriano* ſudare. Exſurget illud ſatis in magnam molem, dum ex mora huic editioni per alias curas ſuborta, novae ſemper & luculentae, ut ſpero, acceſſionis occaſio & argumentum occurrit. Hinc pro una diſſertatione plures conſcriptae, in quas diviſum opus pro materiae & argumenti varietate. Illud certe poſſum praefiſcine jactare, multa nova in hoc genere a me primum eruta & obſervata, ac ni fallor aliquod lumen his ſtudiis noſtris adtuliſſe. Hinc variae etiam utriuſque linquae auctorum explicationes aut emendationes nobis tentatae, & per omne antiquitatis genus diffuſa tractatio. Sed haec apud te nimis magnifice, & praeter tenuitatis meae conſcientiam. Quid agat *Gudius* noſter, an ſeceſſum Vorburgianum adhuc colat, aut quo terrarum ſe contulerit, juxta cum ignariſſimis ſcio.

Vale,

Digitized by Google

Vale, Vir Ampliſſime, & me vel immerentem ama. Dabam Heydelbergae Kal. Novembris CIↃIↃCLXVIII. Illud ferme praeterieram, non mea certe culpa ſed aliorum opera effigiem noſtram aere celatam, quo operi meo de Nummis comes adjungatur. Verſus pro more efflagitant, qui eandem exornent. Hoc vero beneficium a te expoſcere, vix permittit tenuitatis meae ſenſus. Si hoc vero non meritis, ſed amori in me tuo velis indulgere, novum quendam & eximium in me honorem collocatum putabo.

EPISTOLA XIX.

EZEC. SPANHEMIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

SPero recte ad te curatas, Vir Ampliſſime, quas ante ſeptimanas haud ita multas, conſtantis mei erga te cultus interpretes literas tranſmiſi. Quod jam occupo denuo ſcribendi officium, herili mandato mihi praeſcriptum ſcias. Quum enim hoc muneris mihi inter alia ſit injunctum, rerum noſtrarum ſtatum, ad varios Regum Ordinumve Miniſtros in exteris aulis degentes, hebdomadatim, quod ajunt, perſcribere. Tu in eam quoque claſſem, juxta Illuſtriſſimum *Grotium* adſcriptus es. Si inde quid moleſtiae tibi accidat, eam diluet ſpero fiducia, quam ſereniſſimus Elector de tuo erga ſe ac res ſuas ſtudio concepit. Non exſpectas vero, ut ab alto hic repetam diſſidii cauſas & momenta, quod nobis cum Lotharingiae Duce vertitur. Erupit denuo illud, quod non ignoras, a menſibus aliquot in apertam contentionem. Eo vero eventu utrinque res geſta, ut hinc Arces aliquot Imperii, praeter fas a Lotharingo detentas, ſicut Landſthull & Hohenrick, ac noviſſime Caſtrum Falkenſtein, copiae noſtrae feliciter oppugnarint; illinc hoſtilis exercitus Palatinatum infeſtare voluerit, ſed qui re infecta & citra laureas ſit domum regreſſus. Interim nova mandata Caeſarea, quae vulgo vocant Inhibitoria & Avocatoria, utrique parti, ante dies haud ita multos, indicta; quibus vetatur ulterior hoſtilium continuatio, abductio autem & exauctoratio militum praeſcribitur. Delata illa in Aulam noſtram per ablegatos Marchionum Badenſis & Durlacenſis, qui Commiſſarii Caeſarei ad componendam hanc litem erant jam ante deſignati. Datum iis reſponſum nomine ſereniſſimi Electoris, ſub dato 4. hujus menſis, quo ſe in inducias ex reverentia erga Caeſarem conſentire profitetur. Hinc altera etiam die publicae eaedem factae, juxta ſolita ſolemnia. Ea ſpe ſcilicet, iturum in eaſdem conditiones Lotharingum, aut alias ſolutum fore viciſſim ea lege ſereniſſimum Electorem, quam ſibi ſub intuitu boni publici, indixit. Ea vero nota adverſarii, & ſemper infeſta tranquillitati publicae, indoles, ut omnia tuta etiam ab eo timenda ſint, & in excubiis vigilandum. Quae ſecutura ſit rerum facies, proxime ſuo loco perſcribetur. Alterius generis quae jam addam non occurrunt; amoeniora nempe, & quae animum ali-

quam-

quamdiu ad jucunda utriuſque noſtrum ſtudia revocent. Neque ſi occurrerent, liceret jam per alia negotia, & litterarum, quae ſcribendae mihi reſtant, multitudinem, in eadem me diffundere. Vale, decus noſtrum & me ama. Dabam Heydelbergae XII. Decembris Anno CIↃIↃCLXVIII. Excuſabis ſi aliena manu ad te, & ea, qua ad Proceres alioſque de rebus noſtris, ſcribo. Neque enim mea ſufficeret tot exarandis litteris.

EPISTOLA XX.

EZEC. SPANHEMIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

EN me tibi denuo ſiſto, Vir Ampliſſime, ut partes eas ulterius peragam, quas mihi in poſterum ſuſcipiendas prioribus ſignificavi. Tu vero boni conſule, & impoſitam officii legem, & in eadem adimplenda jucundam & prolixam voluntatem. Ille vero jam eſt rerum noſtrarum ſtatus. Prodiit a Lotharingo noviſſima Declaratio data Nanciae 15. Decembris, quam Comiſſariis Caeſareis, occaſione poſtremi mandati, ut vocant, Inhibitorii, conſignavit. Tota in eo eſt, ut a ſe praeteritorum culpam amoliatur, quam in nos derivet, ſuum pacifici animi & concordiae cum vicinis tuendae ſtudium extollat; Imperatoris & Imperii contra nos opem imploret; conditiones pacis nobiſcum ineundae aut iniquas aut inſidioſas proponat; ac tandem, in quo rei cardo verſabatur, ſex ſeptimanarum inducias offerat, praevia tamen ea lege, ut quae a revocatis copiis ſint a parte noſtra admiſſa, in priorem ſtatum reſtituantur. Haec autem poſtrema ſatis aliena ab illo obſequio, quod alias erga Caeſarem & Imperium eodem ſcripto conteſtatur; dum Inducias illas, in quas ſereniſſimus Elector indefinitas & citra conditiones annexas conſenſerat, ipſe ad exiguum tempus reſtringit non ſolum, ſed clauſulis id genus adjunctis irritas reddit. Adeo ut exigua ſpes adfulgeret ſedandorum horum motuum, ni intercedant Potentiorum officia, qui hortari non ſolum poſſunt, ſed coërcere novaturientem, & vicinorum ſaluti ſemper infeſtum. Neque leve, ut opinor, hac in re momentum habitura eſt Illuſtrimi Comitis a *Königsmarck* in aulam noſtram legatio, nomine Coronae Suecicae ſuſcepta, & quae vergit in eundem ſcopum, ne latius ſerpat hoc incendium. Et haec ſunt, quae jam occurrebant de rebus noſtris. Tu vero bene & feliciter vale, noſtrum ac Muſarum decus. Dabam Heydelbergae 26. Decembris 1668.

Digitized by Google

EPISTOLA XXI.

NIC. HEINSIUS

Ezec. Spanhemio.

Heydelbergam.

JAm pridem, verbis etſi pauciſſimis, cauſatus ſum per litteras valetudinem graviter adfectam, quae me ab exarandis ad amicos Epiſtolis, non avocaret ſolum, ſed omni quoque negotio, qua publico, qua privato menſem jam quartum excluderet prohiberetque, cubiculo aſſidue plerumque & lecto affixum. Cauſa morbi ex hepate ac liene, vehementer obſtructis, originem trahit: cui malo etſi poſt diligentem curam a medicis nonnihil eſt proſpectum, debellari tamen fons ac radix valetudinis omnino vix poteſt, hîc praeſertim, tam incommoda anni tempeſtate. Nos enim in hoc ſeptemtrione adhuc hibernamus, nec remiſit frigus, menſe tantum non quarto continuatum. In veris adventum meliora jubeor ſperare a noſtris Aeſculapiis: ſin minus, ad acidulas Germanas aeſtate proxima erit confugiendum: ſed vires penitus dejectas attritaſque jam recolligo paullatim, & hic fundus, bono medicorum augurio, neſcio quam certus. Interim plurima cum voluptate didici ſimultates ſereniſſimum inter Electorem Palatinum & Lotaringiae ducem eſſe aut compoſitas plane, aut certe ſopitas. Faxit deus Opt. Max. Ut Princeps, vita tranquilla omnique rerum proſperarum ſucceſſu digniſſimus, hoc otio diuturnus perfruatur. Ad quem diu eſt, quod litterarum nil omnino dedi, ſubveritus partim, ne ſuperfluus atque inopportunus accederem, cum ſcirem miniſtrum illi eſſe in hac aula rerum ſuarum ſatagentem: partim poſt paullo evocatus ipſe in patriam, ubi, ut ſcis, per annum integrum, & quod excurrit temporis, ſum commoratus. Huc revertentem valetudo dubia excepit, quae in apertum graviſſimumque morbum erupit tandem, ut jam audiviſti. Quod ſi mora ulterior in hoc terrarum tractu, ut mandatis partibus defungar, requiretur, revertar ad intermiſſum officium propediem. Holmiam ſimul atque adveni, percuſſit me nuntius de ſororis tuae, matronae lectiſſimae, intempeſtiva morte. Sed cicatricem jam obductam praeſtat non reſcindere. Verſus imagini tuae ſubſcriptos, quos flagitaſti, hic habes, ſed quales ab aegrotantibus ſcribuntur, ne tu magnifici ſplendidique quid exſpectes. Editionem operis tui opinor vix promoveri, quod in Gallias profectus *Elzevirius* Typographus urgere non poſſit. *Gudium* ſcribendis Epiſtolis noſti rarum atque infrequentem vacare. Ego certe nullas ab eo accepi, ex quo Haga ſum digreſſus. Prudentius vix tanti mihi viſus, qui ad te mitteretur. Miſiſſem tamen, ſi ſciviſſem, ubi locorum quaerendus eſſes. Gratificatus ſum opera illa tumultuaria non mihimet ipſi, ſed Praeſuli, litterarum amantiſſimo callentiſſimoque. Ex illo adeo per valetudinem non licuit mihi de muſis cogitare, ut etiam coactus ſim a me amoliri demandatam provinciam ſuper pace Suecos inter & Moſchos inſtauranda. De te ex-

ſpecto

ſpecto nuntios optatos. vale. Holmiae Suecorum Prid. Non April 1669.

Viva pollicitus ſub imagine reddere pictor
Quod priſcae veneris Roma, quod Atthis habet.
Promiſſam nec dextra fidem miranda fefellit:
Hic qui Spanhemium cernis, utramque vides.

EPISTOLA XXII.

EZEC. SPANHEMIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

NEſcio quo fato factum ſit, ut eodem ferme tempore haud diſſimili, quantum ex noviſſimis tuis colligo, morbi genere uterque noſtrum ſit conflictatus. Quartus enim menſis excurrit, ex quo moleſta & pertinaci angina infeſtor, cui ab obſtructionibus & hypocondriacis adfectibus cauſam & alimenta praeberi augurantur Medicorum filii. Hinc mihi ab eo tempore, & a ſtudiis, & ab iis, quae muneris ratio exigebat, officiis impoſita requies, quae & tecum aliiſque inſtitutum litterarum commercium importune abrupit. Praeſcriptus ibidem mihi Acidularum Schwalbacenſium uſus, quas hîc habemus in vicinia, & ad quas intra dies haud ita multos proficiſci conſtitutum ſedet. Utinam vero ea mihi felicitas obtingeret, quae te compotatorem nobis daret. Nulla equidem lubentius mactari vellem, neque praeteriti doloris ſenſum ſalubriori aliquo remedio expelli poſſe arbitrarer. Quum enim mutua inter amicos conſuetudine nihil in vita jucundius dari poſſe ſemper exiſtimarim, tum certe id locum habet potiſſimum, quo arctiora ſunt illa neceſſitudinis vincula, morum puta & ſtudiorum communiones, aliiſque probatae pridem fidei ac in retinendis colendisve amicitiis conſtantiae argumentis. Qua in re quam tua ſit omnibus perſpecta, & mihi dudum explorata, ſedulitas & religio quaedam ſingularis, ita illud ſtatuas velim, nihil mihi gratius poſſe obtingere, quam ut ea laude, non ita longo a te intervallo ſuperari, tibi aliisque videar. De Epigrammate ad me tranſmiſſo imagini noſtrae ſubſcribendo, quas gratias tibi referam, haud facile explicatu. Nimis tu quidem officioſus, Vir Amiciſſime, qui petitionis haud ita verecundae eam tibi rationem habendam cenſuiſti, ut & eidem continuo annueres, & amicum longe elegantiſſimis neque alio dignis Apolline verſibus aeternitati conſecrares. Erexiſti utique animum, ut quam a tenuitate ingenii ſperare non poteram, eam ab Heinſianae Muſae fama ac veneratione ſpondere mihi auſim, & aliquo apud poſteros in pretio haberi, qui ſe illis tam luculento ornatus a te elogio in poſterum ſiſtet. Inſidebit vero mihi aeterna tanti beneficii memoria, & qui in te colendo nulli videbar mihi palmam concedere, eam certe novis hiſce nominibus tibi obſtricto neminem mihi ambiguam facturum reor. Opus meum de Numiſmatibus antiquis, ut vere auguratus es, per *Elzevirii* in Galliis abſentiam jacuit ab operis typo-

graphicis neglectum. Idem vero ab ejus reditu ſerio urgetur, ſicut *Elzevirius* ipſe litteris, quas ante dies paucos accepi, conteſtatur. Cogitat vero de eodem in duas partes dividendo, dum praeter exſpectationem crevit ipſius operis moles, quae vereor ne lectori faſtidium ſit creatura. Neque valde incommode nobis accidit illa typographicorum operarum mora. Reſtat enim adhuc nobis tertia ferme pars operis, quam adfectam habemus, in mundum redigenda; quod negotium pridem a nobis confectum foret, ſi per adverſam valetudinem, qua & jam hyeme praeterita fuimus conflictati, id nobis licuiſſet. Caeterum quid de eruditorum ad te, quae prodierunt aut exſpectantur, monimentis ſcribam, quae jam tibi non aliunde abunde ſint explorata. Socratis & Sozomeni Hiſtoriam Eccleſiaſticam a *Valeſio* verſione & Notis illuſtratam jam manibus verſo. A *Philiberto de la Mare*, Senatore Divionenſi, nactus ſum haud ita pridem *Salmaſii* Praefationem in librum de Homonymis Hyles Iatrices, quam ipſe cum *Lantino* publici juris fieri curavit, quo adliceret typographos ad opus ipſum de Plantis evulgandum. Adjunctum eſt illi Praefationi de Plinio judicium, ubi imperitiam ejus graviter perſtringit. Mirum vero & novum mihi viſum, quod contra communem eruditorum ſententiam, & argumenta, ut videbantur, ſatis perſpicua, Dioſcoridem a Plinio viſum neget. In ea, quam praefixerunt Editores, Praefatione, plura ejuſdem *Salmaſii* opera lucem viſura pollicentur, ac inter alia abſolutum ejus de Militia Romana Commentarium lingua Gallica conſcriptum. Recordor autem petiiſſe a me eundem *D. de la Mare*, ubinam terrarum ageres, quo illius Praefationis Exemplar ad te curaret. Reſcripſi, & de loco, ubi ageres, certiorem feci. Vale. Amicorum & litterarum decus. IV. Kal. Jul. CIↃIↃCLXIX. Haud aliud mihi in hac Aula munus, quam Sereniſſimi Electoris a Conſiliis, ut vocant, ſtatus. Secretarii officium per ſe honoratiſſimum, & in Aulis Italicis & Anglicis primae dignationis, in Aulis Germanicis vulgo inferioris ordinis habetur.

EPISTOLA XXIII.

EZEC. SPANHEMIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

QUod ſalvus nuper & ſoſpes ex foeda illa barbarie evaſeris, Vir Ampliſſime, tibi, patriae, amicis, Muſis denique tuis, optimiſque artibus ſum animitus gratulatus. Neque certe tamdiu intimos gaudii illius ſenſus declarare tibi diſtuliſſem, ni de tuo, quem parabas, in patriam reditu, rumor ad nos dimanaſſet. Qua de re cum communes amicos eſſem per litteras ſciſcitatus, neque certi quidpiam referrent, malui omnino nimium diligentis, quam officii immemoris notam ſubire. Quantum enim in te praeſidium habeant interiores litterae; quantam in te jucunditatem, fidem, conſtantiam amici; quum ego in me benevolam meaeque laudis, ſi quae eſt, ſtudioſam mentem ſim exper-

pertus, nolo jam pluribus commemorare. Ergo liberaſti nos eo metu, quo ſuſpenſos ac ſollicitos tenuit tua apud inficetos illos Ruthenos habitatio, & perlati de tua invaletudine nuntii, oppido iniucundi & moleſti. Quid tibi animi fuit & ſolatii elegantiarum omnium promo condo, in illis ſordibus locorum & colluvie hominum verſanti? & quam mite tibi procul dubio, quam invidendum videbatur Naſonis tui apud Graecorum traduces & colonos exilium? Tu quidem patriae ac Suecis navabas operam, in qua haud leve rerum ſuarum & communium temporum momentum vertebatur, quam ille in inerti otio aut ſolis querelis nobilitato conſumpſit. Quamquam haud dubitem in illa barbariae Regia, iiſque gravioribus curis, genio te amoribûſque tuis induſiſſe, neque venuſtos minus aut ignobiles Muſarum partus edidiſſe. Ardeo certe haud mediocri cupiditate de iis aliiſque praeclaris cogitationibus tuis, ſed vel potiſſimum de proſpero tuae valetudinis ſtatu, quando tibi per otium licebit, edoceri. Me quod attinet, (abſit enim ut me animo tuo excidiſſe metuam) annum ferme hîc ago herili juſſu, quo rerum ſuarum hîc loci obeundarum procurationem mihi demandavit. Neque pauca ſunt, quae in hac ſtatione me delectant; ſeu urbis celebritatem & frequentiam; ſeu temperiem coeli; ſeu opportunitatem ſitus; ſeu viciniae, in quam facilis excurſus, annonae, aliorumque id genus commodorum rationem reputem. Frater meus Heydelbergenſem ſeceſſum cum Lugdunenſi commutavit, repetitis eo & ſollicitis Procerum hortatibus, quamquam diu reluctans, traductus. Iterum ſub incudem revocat Hiſtoriam Jobi, jam ante annum & quod excurrit editam, in qua Herois illius patriam, natales, inſtitutum aliaque, quae de eo tradi poſſunt aut erui, haud indiligenter eſt perſequutus. In Italia aut Gallia quid parturiant litterae ſeu potius communes amici, vix equidem novi; niſi quod *Capellanus* alteram poëmatis ſui partem, in eo etiam ſenio plenam, ut ajunt, vi ignea, edere cogitat; *Falconerius* autem, ut poſtremis ſuis referebat, ad illuſtrandas antiquitates Eccleſiaſticas animum & curas convertit. Earum etiam ſpecimen parat, editionem nempe aliquot ſcriptorum veterum, qui adverſus Manichaeos ſcripſere, & quibus novam Haereſeos illius hiſtoriam praemittere molitur. Unum ex iis & *Mani* ferme coaevum, *Alexandrum Lycopolitam* deſcripſeram olim Florentiae ex antiquiſſimo Codice Mediceo, in lucem aliquando cum aliis quibuſdam id genus lucubrationibus emittendum. Sed hanc lampadem lubenter ei trado, ea indole in iiſque locis verſanti, ubi omnia ad hanc provinciam obeundam ei adfatim ſuppetunt. Illud vero tibi forte haud ingratum ſignificabo, Vir Amiciſſime, prodiiſſe tandem in lucem opus de nummis noſtrum, non mea certe, ſed temporum aut typographi culpa aliis diſtracti preſſum ſatis diu. Scripſi continuo ad eundem, ut duo Exemplaria majoris, quam vocant, chartae ad te curaret; quorum alterum tibi ſervabis; alterum per unum e tuis familiaribus Magni Suediae Cancellarii filio, ſummae indolis & harum lautitiarum cupidiſſimo, tradi haud gravatim recipies. Caeteroquin an aliquod lumen antiquitatibus litteriſque noſtris iſta mea lucubratio adtulerit, tu unus omnium optime decernes. Haud levi ſaltem nec poenitenda, ut ſpero, acceſſio-

ſione priorem operam a me adauctam agnoſces. Aliud opus in hoc genere, illudque luculentum exit itidem in lucem a *Carolo Patino*, in quo longa Numiſmatum Caeſarianorum, antea Lomeniani, jam Regii Muſei, ſeries cuſa, & ab eodem enarrata occurret. Neque certe leviter apud eum, qui amicitiae noſtrae aliquid tribuit, & apud nos ſedem aliquamdiu rerum ſuarum habuit, hoc egi, ut curis aliis depoſitis in eam totus incumberet. Nummi a me inſpecti procul dubio egregii ſunt & ſelecti, & ad quorum illuſtrationem plura conferre poterunt alii, quibus uberior paratus eruditionis contigit. Operis illius exemplar Argentinae, ubi auctor jam haeret, editi indies exſpecto. Mihi neque ea ad manus ſubſidia fuere, & alia omnino conſilii ratio inſedit, ubi ſcriptioni illi manus admovi. Elegantiam & diligentiam in cudendis nummis, quos ſubinde exhibet opus noſtrum, majorem praeſtare potuiſſent noſtri homines, maxime quum me abſente ac aliis diſtracto tota haec res ſit procurata. Tu de ſingulis ſtatues, ignoſces erroribus, & me, quod feciſti hactenus, amare perges. Vale, decus noſtrum. Coloniae Agrippinae x. Kalend. Mai. CIↃIↃCLXXI.

EPISTOLA XXIV.

NIC. HEINSIUS

Ezec. Spanhemio

Coloniam.

Niſi ſubveritus fuiſſem, ne adflareris contagione foediſſimae Barbariae, in qua mihi nupero anni propemodum totius decurſu, Vir Ampl: vivendum fuit, non defuiſſem tui compellandi officio, etiam illic terrarum, quarum ne nunc quidem recordari poſſum ſine trepidatione, & offundente ſeſe ſenſibus meis profunda quadam caligine. Reverſus exinde Holmiam debui, fateor, itineris confecti certiorem te facere, ſed ferebat rumor, neſcio unde exortus, propediem fore, ut ultro nobis ipſe iſthic adeſſes. Molienti jam abitum ex aula Suecana tuas mihi litteras Illuſtriſſimus Regni Cancellarius in manum tradidit, ubi multo poſt praeſtantiſſimum opus tuum, quod nummis veteribus illuſtrandum dediſti, ad me perlatum eſt, cujus exemplar alterum, ſic ut juſſeras, filio Cancellarii oblatum ivi, atque adeo confido promiſſae illum, debitaeque gratiarum actioni non defuiſſe. De ipſo Opere quid ſentiam quaeris? perſuaſus ſum omnino, ut exiſtimem, neminem rei antiquariae hactenus ſtudioſum tot exquiſita numiſmata, tot exquiſitas numiſmatum interpretationes in unum corpus congeſſiſſe: tum a nullo ſimilis argumenti ſcriptore plura me eſſe edoctum. Quanquam omni lectione libri tanta rerum fruge abundantis necdum ſum defunctus, quem quo frequentius curatiuſque evolvo, eo majores a me profectus fieri non ſine praeſentiſſima voluptate experior. Atque hinc fit, ut reliquas diſſertationes, quas non diſſimilis argumenti habere te paratas non ita nuper ſignificabas, avidiſſimus videre geſtiam. Ut autem plenius cognoſcas indul-

Digitized by Google

indulgenter me non loqui. En tibi, unde colligi detur me anxie indagaſſe, ſi quid carpendum in tuo illo ſuper re nummaria commentario occurreret, nec inveniſſe niſi unicum fortaſſis ex Tragoedia veteri, quae ſub Octaviae nomine circumfertur, locum, verſ. 248. quem ego ex veſtigiis codicum antiquorum ſic caſtigandum eſſe cenſeo.

Utinam ſuorum facinorum poenas luat
Nero inſitivus, Domitio genitus lare.

Domitio lare hoc eſt, gente Domitia, non *Domitio patre*, conjecturae noſtrae eſt, etſi non multum refert. *Nero inſitivus* ſcriptis exemplaribus debetur, nec aliud quaerendum, quanquam in diverſa ire homines eruditos neutiquam me fugit. Tota iſta Tragoedia Octaviam meritiſſimum Neronis odium ſpirare agnoſcas, ut *Divum* Domitium Neronis patrem, praeter morem antiquitatis, hominem ſcilicet a Caeſarea familia alienum, nec ad culmen reipubl. evectum, nuncupare haudquaquam potuerit. Vocatur tamen Trajani pater in nummis *Divus*, fateor, ſed ne ea propter evincas idem a Nerone factitatum, & ſi maxime factitatum eſſet, tamen Octaviae partes in hac tragoedia ſuſtinentem id neutiquam deceret. Claudiam gentem patriciam, Domitiam plebejam fuiſſe haud ignoras. Hinc contemtim de Nerone loquendi occaſio captata Octaviae hoc loco. ſic alibi ipſa de eodem, *Odit genitos Sanguine claro.* ſed haec, & ſi quae plura ſunt ejuſdem notae, tu per te facile indagabis. Caeterum, Vir Ampliſſime, ea in civitate ſedem nunc fixiſti, in qua, ſi quid famae credendum, egregia antiquitatis monumenta quotidie eruuntur, marmora praeſertim, quorum ſi nobis interdum copiam fieri permiſeris, beaveris profecto hominem tui ſtudioſiſſimum. de nummis etiam addunt, ea frequentiora a foſſoribus erui; quibus rumoribus quantum ſit tribuendum, tu omnium optime nos docebis. Nec dubito Bibliothecas veteres, quae in civitate ampliſſima deeſſe non poſſunt, a te per otium multa cum cura evolvi, atque exemplaria manu exarata pro caetera tua curioſitate abs te ſtudioſe conquiri. Vides uberrimam argumenti Epiſtolaris meſſem tibi propoſitam, ut ego, ſi enarrare nunc tibi inſtituam, quantum moleſtiarum taediique devorandum mihi fuerit, dum ex caeno barbarico eluctor atque emergo, jam te obtundam, certus ſcio, atque enecem, tantum faſtidii frigoriſque tibi ſit ſuboriturum, ex inſulſiſſimis narrationibus. Vellem nihilominus confabulationis pomoeria latius extendere, niſi quod morbus in itinere me oppreſſit, a quo nunc aegre reſpiro. Adeſt hac tempeſtate nobis *Pantiatichus* Abbas, elegantiſſimi vir ingenii, & Italici nominis elegantia digniſſimus. *Patinum* in Britannias excurſum paraviſſe audio; ſed propediem inde rediturum ad nos: *Gudium* dux Holſatiae nobis abſtulit, quem ſibi a conſiliis & Bibliotheca eſſe voluit. Vale. Hagae Comit. XXVI. Aug. 1671.

EPI-

gratias diu eſt quod egi, & ago nunc iterum. Vale, Spanhemi elegantiſſime. Exarabantur Francofurti ad Moenum CIↃIↃCLXXII. a. d. XIX. Octob. Gregor. Ecce verſiculos, quos Princeps litteratiſſimus luce publica donandos cenſuit.

EPISTOLA XXVI.

EZEC. SPANHEMIUS

Nic. Heinſio.

Francofurtum.

QUamquam ſcribendis hodie litteris praeter ſolitum etiam obrutus, quas officii mei ac temporum ratio, neque unica heri mandata omnino exigunt, non potui tamen diſſimulare tibi diutius intimum illum gaudii ſenſum, quo me Tuae heſterna die ad nos delatae nihil tale exſpectantem perfuderunt. Ea vis ſcilicet amoris illius & cultus, qui de te rebuſque tuis in hac patriae tuae calamitate pridem ſollicitum tenuere, nunc tam optato viciniae tuae nuntio haud mediocriter exultant. Sed de his alias, ubi plus otii dabitur, & forte etiam coram. Neque enim adeo de iniquitate aut infelicitate temporum mihi querendum aut tibi metuendum reor, quin hac tuum ad patrios lares reditum, citra tam longas Bremenſis viae ambages, poſſis omnino inſtituere, idque vel tuto per Brabantiam aditu, vel ſalvi etiam conductus litteris a vicinis Gallorum Praefectis haud difficulter, ut opinor, impetrandis. Qua in re operam meam qualemcumque, immo totum me tibi addictum devotumque noſti; neque adeo ut praeſentiſſimo Muſarum numini, quam ut amicorum principi. Thermarum uſum propitium interea ac ſalutarem, ſi iis uti per haec tempora liceat, animitus voveo; quae te, ſi non πόδας ὠκέα cum Achille, certe valentem reddant. Qui caeteroquin homines eruditionis ac ingenii fama celebres iis in oris, in quibus verſaris, conſulendi tibi veniant, vix equidem novi; niſi Heydelbergam ad notum tibi litterarum Numen, tuaque praeſentia, ut opinor omnino, recreandum excurrere cogites. *Tanaquillus Faber* ad docendas ibi humaniores litteras lauto ſic ſatis, pro loci ratione, fuerat evocatus ſtipendio. Sed dum colligit ſarcinas & abitum parat, longiorem viam emenſus eſt, unde negant redire quemquam. Quum vero ad me itum eſſet, quem eo loco & ſtatione dignum crederem, & *Graevium* noſtrum indicaſſem, juſſus ſum continuo viri ea in re ſenſum ſciſcitari. Quod a me factum noviſſime, & reſponſum adhuc exſpectatur. Exiſtimabam enim hoc rerum & urbis ſuae ſtatu fieri haud difficulter poſſe, ut alio ſedem ſuam tranferre haud gravatim reciperet. Neque alius ſane dignior occurrebat, qui illam ſpartam obire felicius poſſet. Quod ſi ille vota noſtra fruſtretur, & alium noris parem aut ſupparem huic obeundae provinciae, eum quaeſo indica. Unum ferme excidebat, conſulendum tibi ante alios in illo terrarum tractu *Baronem Boineburgium* Moguntii commorantem, virum praeter alia decora,

quod procul dubio haud ignoras, Germanicae nobilitatis decus, & omnium praeſtantium ingeniorum fautorem & aeſtimatorem ſummum. Nae ille vero in magnae felicitatis parte reputet, tuo beari conſpectu. Ego certe has quamquam occupatiſſimus effudi, quas ei, ſi viſum eſt, trades, & quo nomine gratiam ejus inſigniter demereri ſum certus. Vale, noſtrum & Muſarum decus. Colon. Ubior. XXIII. Octob. CIϽIϽCLXII. Pro elegantiſſimis, teque ac Ferdinando, primis Muſarum Antiſtibus, digniſſimis verſibus gratias ago immortales. Illud adhuc diſſimulare non poſſum, neſcire me quidem quae nobis impendunt, quamdiu ſub ictum quaſi vicini militis ſumus conſtituti, ſperare tamen meliora, & brevi tota de re liquidius conſtiturum.

EPISTOLA XXVII.

NIC. HEINSIUS

Ezec. Spanhemio.

Coloniam.

Meas tibi redditas eſſe, tum ſpem adfulgere de itinere per Colonienſem agrum tuto inſtituendo laetor, me hercules ut qui maxime. Ingruens enim tempeſtas hiberna quodammodo requirit, ut viarum compendia captentur, ne diuturnis incommodis ac coelo intempeſto exponar temere, & ſi ratio alia non eſſet in promptu, quae inſtitutum hoc meum foveret, te videre in via, te complecti longis itinerum ambagibus penſandum medius fidius foret, cum Bremenſis atque Embdanus tractus nihil tibi aequandum praeſtare jam nobis poſſit. Tibi igitur me permittam totum, te auctore dubium iter ſum ſuſcepturus, ſed poſt uſum Thermarum Wisbadenſium; quibus dies ad minimum XIV erunt dandi. Hactenus enim ne adhibuerim eas, miles populator vicini ruris eſt in cauſſa, qui nihil agendo mirifice pertinacem ſe praebet, noſtri aerarii non minimo cum damno. Credis illum publicis foederati Belgii impenſis ferias ſibi, magno nobis conſtituras, indixiſſe. Igitur, dum ad thermas aditus haudquaquam patet, Moguntia brevem excurſum ſum molitus Heydelbergam verſus, ut Principalis faſtigii ſingulare ornamentum, Electorem ſereniſſimum, coram venerer. Et quanquam ea incidebat hoc iter noſtrum in tempora, quae parum opportuna videbantur ob exſpectatum in ipſo Palatinatu militem hunc, quem dicebam modo de hibernis, ut ferebat rumor, ſibimet illic proſpecturum, non ſine ingenti aulae totius trepidatione, votis ſum tamen uſque ad invidiam potitus felicibus. Et haec quidem hactenus. Nam quanquam ſunt in promptu complura, de quibus tecum nunc actum cupiam, e re tamen erit communi in congreſſum noſtrum ea differri, ne deſit confabulationis argumentum, aut longe quaeratur, cum ad partes vocandum erit utrimque. Tu interim ſi demereri plenius me cupis, excogita, quaeſo, viam quamcumque, qua me meis illaeſum atque incolumen ſiſtas. Ego de diſceſſu hinc meo ante ipſam profectionem certior ut fias, operam dabo. Si quid viciſſim interea ad me vo-

les

les, Moguntiam id mittas erit neceſſe ad diverſorium, quod pro inſigni anchoram praefert: ita enim fiet, ut quantumvis abſenti tradantur tuae. De *Graevio* Heydelbergam evocando cogitare ſereniſſimum Electorem eſt cur gaudeam, qui hominem ob ſuaviſſimos mores & eruditionem perpolitam amo tenerrime, ſed cum laute ſatis habeatur ab Ultrajectinis, ac ſtipendio fruatur largo, amplectendam ab illo fore conditionem oblatam dubitari poſſit, ni publicae fortaſſis calamitati hoc dandum exiſtimet vir quietis amantiſſimus. D. *Boineburgium* ſemel iterumque Francofurti jam ſum allocutus. Vale, Vir Ampliſſime, & inter meos haberi patere in poſterum. Moguntiae IV Novemb. CIↃIↃCLXXII. Etſi Caeſarianus miles ac Brandenburgicus bona tandem fide abituri videntur, poſtquam agrum hunc omnem exederunt, ſubverendum tamen eſt, ne Gallus illis mox ſuccedat, micaſque ac relliquias omnes, pridiana coena ab illis projectas, frugaliter cum pulviſculo converrat, quod ſi fit, de Thermis Wisbadenſibus cogitatio omnis erit abrumpenda mihi. Iterum vale.

EPISTOLA XXVIII.

EZEC. SPANHEMIUS

Nic. Heinſio.

Moguntiam.

HAud mediocri me gaudio perfuderunt tuae poſtremae, quae proximi tui ad nos adventus ſpem haud indubiam faciunt. Felicem eum, immo feliciſſimum animitus voveo; quo ſplendidiſſima haec Domus Auguſtae Colonia mirifice exultet, cui veram ac unicam propemodum Auguſtaei aevi ſpirantem imaginem, intra moenium ſuorum ambitum, intueri & agnoſcere quaſi poſtliminio dabitur. Dum vero ego me blandae illius voluptatis contemplatione oblecto, en tibi a *Graevio* noſtro litteras, ante dies circiter octo traditas, quarum exſpectatione fruſtrari te diutius nolui. Neque enim eaſdem transmittere citius licuit, dum incertus pendeo, an priores meae recte ad te curatae; aut an abjecto omni tuae ad nos profectionis conſilio ad patrios lares reditum per alios terrarum tractus paraſſes. Salubrem tibi interea thermarum uſum, ejuſque datam tibi tandem Germanici Exercitus abitu facultatem haud vane jam licet augurari. *Auriacus* interim valido equitatu ſtipatus ſigna ſua ex Eburonibus in vicinum hunc agrum tranſjecit, mutatis rerum vicibus, Gallum inde profugum militem ſubſequitur, cui hinc *Turenius*, illinc *Luxemburgicus* ſuppetias laturi feruntur. Sed de his, totoque tui reditus conſilio coram. Neque enim jam, quod unice tamen vellem, confabulari tecum diutius licet. Dabam raptim Coloniae Ubiorum XXIV Novemb. CIↃIↃCLXXII. Aedes meae, ne] hic in quaerendo ſtabulo longius oberres, in loco dicto *Kinckenpoël* ſitae, quae praeſentis tui numinis conſpectu beari, medius fidius, exoptant.

Digitized by Google

EPISTOLA XXIX.

EZEC. SPANHEMIUS

Nic. Heinſio.

Coloniam.

CUm in procinctu jam ſint exercitus foederati uterque, tandem aliquando licebit mihi, ut opinor, adire thermas in vicinia hujus civitatis, quibus crure tenus immergar, parce enim utendas eas praeſcribunt nobis Medicorum filii. Litteras ſalvi conductus, ut vocant, Gallicanas unde ſim impetraturus, haud ſane habeo compertum. Nam & mihi cauſae ſunt juſtiſſimae, cur eas flagitare nolim ab amicis, quos fortaſſe nonnullos privatim numerare poſſem in ea gente, quam foederati Belgae nunc infenſiſſimam experiuntur, & deſunt hîc terrarum mihi, per quos precario id beneficium obtineam. Eaque propter ne poſt uſum thermarum, quibus reliquum menſis hujus dabitur, mea mihi veſtigia in patriam abituro per Caſſellanum ac Bremenſem tractum ſint relegenda, itinere perquam incommodo, videtur prorſus metuendum. Illuſtrem *Boineborgium* ſub adventum haſce in regiones meum Francofurti bis compellare mihi contigit. In hac civitate tentato non ſemel aditu ad eundem dictus eſt in aliis occupari. Ego autem & rarus omnino in publicum procedo, ob moleſtam pedis utriuſque debilitatem, & ſalutationes meas tanti vendito haudquaquam, ut homines negotioſos, & curis publicis aſſidue vacantes, a rebus ſeriis per eas avocandos auſim mihi proponere. Tuae tamen litterae ad illum probe ſunt curatae, ob quas plurimum te amo. Sed & poſtremas tuas una cum Graevianis, ad quas reſponſi hîc nonnihil vides, illius beneficio jam nunc ſum conſecutus, dum itineri accingor. Nolui tamen hoc ex oppido moliri pedem, non actis tibi gratiis ob ſingularem diligentiam, qui hominis amiciſſimi epiſtolam tam gnaviter ad me perferendam curaris. Jam opinor me ſignificaſſe, eſſe mihi hoſpitium Moguntiae, quod inſigne anchorae auratae praeferat. Illuc quicquid perlatum erit me abſente, ut in manus perferatur meas opera dabitur. Tu vale, Vir Nobiliſſime, & perfunctoriam hanc ac properatam ſcriptionem aequi bonique conſule. Moguntiae XVII. Novemb. CIƆIƆCLXXII.

EPI-

EPISTOLA XXX.

NIC. HEINSIUS

Ezec. Spanhemio.

Coloniam.

SPargi rumorem late de *Octavio Falconerio* Bruxellas propediem adventuro Roma, ex publicis noſtratium nuntiis ſum edoctus. Quae res cum plurima, uti debet, me perfuderit voluptate, nec tamen an plenam mereatur fidem, mihi ſit compertum penitus, ſufflaminandum laetitiae ſingularis impetum utcunque duxi; dum, conſulto tuo oraculo, omnia habeantur, quam nunc apud me exploratiora. Neque enim praeterire me poteſt, iis te ac *Octavium* mutuae neceſſitudinis vinculis adſtrictos teneri, ut profectionis ab urbe hac ſuae, ſi non imponit nobis rumor, te haudquaquam ignarum eſſe ſit paſſurus. Effectum igitur da, quaeſo, vel tribus verbis, ut aut ſolide ego gaudeam voluptatis tantae ſecurus, aut certe, ut abrumpam tempeſtive, quicquid ex rumore lubrico inconſultae ſpei conceperam. Audio *Boineborgium* e vivis exceſſiſſe, cum valetudine luctatum aliquamdiu minus proſpera. Difficiliorem aliquanto ejus aditum Moguntiae eram nuper expertus, uti per poſtremas meas tibi a me ſignificatum recordor. Rejecit ipſe cautus hujuſce rei in eam, quae jam tum nutabat, valetudinem. Ego autem quod alios ſalutantes minus difficulter is admitteret, ſuſpicabar, fateor, nec fruſtra id fortaſſe, Gallicanis hoc ab illo partibus dari, quibus obnoxium plane fuiſſe, apud pleroſque conſtans eſt opinio. Et haec quidem hactenus. Thermis Wisbadenſibus non ea animi tranquillitate me dedi hactenus, quam ex praeſcripto medicorum adhiberi oportuit, interpellante nos frequentius militari aſſultu, & timorem incolis oppiduli hujus tantum non continuum incutiente. Emigravit jam miles ex hoc terrarum tractu quidem non infauſta, ſi rumori credendum, ave. Feruntur & laetiora de Batavis noſtris, quos redituros tandem ad bonam frugem, ac relecturos veſtigia avorum, confido. De meo ad vos excurſu jam fere cogitationem cunctam ſepoſui, quod iter illud diſcriminis plenum perhibeatur a nonnullis; nec diplomate ullo ſim munitus, quo me tuear ab hoſte. Quas ego proxime mittebam tibi, ad *Graevium* noſtrum curandas litteras, eas recte curatas eſſe a caetera tua diligentia mihi promitto. Sub Nonas Januarias Jul. Moguntiam hinc cogito, de profectione ad paternum larem inſtituenda, deque via, quam inſiſti oporteat, in arena conſilium capturus. Urgetur enim acrius meus in patriam recurſus per aſſiduas Amicorum litteras, rebus ad haec meis privatis non ferentibus, ut diutius domo abſim. Vale, Vir Eximie, & me tuis annumerare perge. Wisbadae in agro Moguntino. CIↃIↃCLXXII. XX. Decembr.

Digitized by Google

EPISTOLA XXXI.

EZEC. SPANHEMIUS

Nic. Heinſio.

Wisbadam.

IN ſumma temporis anguſtia hoc unum mihi non praetermittendum duxi, ut certior continuo fieres ante duos demum dies redditas mihi, quas xx Decembris Wisbadi ad me exaraſti. Sepoſitum ferme de tuo ad nos excurſu conſilium valde illibenter ex iis percepi. Quamquam ſi res adhuc integra, longe majori, ut mihi videtur, temporis & viae compendio, & minori etiam, quam non auguraris, diſcrimine tuum ad patrios lares reditum potuiſſes per hunc terrarum tractum inſtituere. De diplomate etiam eum in finem impetrando jam eum hîc loci compellaveram, qui res Gallorum Regis hîc procurat, tuique nominis & famae juxta alios elegantiores gentiles ſuos ſtudioſiſſimus vivit, *Verjus* nomine, & cujus fratri, Doctori Sorbonico, olim parentaſti. Ut mittam patere hinc tibi, per Brabantiam haud intutam, prout ferunt tempora, ad tuos Batavos profectionem. De his omnibus ſtatues quidem pro arbitrio; ita tamen ne omiſſam a me omnem rerum tuam cogitationem putes, aut inconſultum illud omnino, quo mirifice flagrabam, te hîc in tranſitu compellandi conſilium. Plura addere jam non ſinit praeſtanda haud unis herilibus mandatis diligentia ac fides. *Falconerius* noſter, de quo te ſollicitum oſtendis, deſignatus in Brabantiam Pontificius Internuntius, res ſuas ad eam profectionem adornare, & vaſa colligere ferebatur. Gratulatus ſum ei & nobis per litteras illam provinciam, & ut cunctationem omnem, in qua verſari antea dicebatur, omnino abrumperet, ſerio hortatus. Reſponſum adhuc exſpecto. Tu vale, Muſarum decus, & me ama. Coloniae Ubior. XXVI. Decemb. 1672. v. Jan. 1673.

EPISTOLA XXXII.

NIC. HEINSIUS

Ezec. Spanhemio.

Coloniam.

SI ad oſtentationem ingenio comparatus eſſem, non ſine multa verborum ambage exaggerari deberet, quamquam ne ſic quidem ſat poſſet, immenſus & minime fucatus dolor ille, quem in animo meo excitarit nuper nuntius perquam funeſtus de ſublatis e vita ſub idem fere tempus binis tibi liberis, hoc eſt ſpe patris omni. Sancte interim profiteor, & ut paucis, ſic vere, hanc tuam orbitatem inflixiſſe mihi vulnus altiſſimum, & quod ipſa penetrarit vitalia. Citius, fateor, ad haec ſolatia praeſtanda debui accurrere, ſed fretus tua ſingulari ſapientia, ſummaque animi moderatione, quas ego deeſſe mihi virtutes pul-

chre

Digitized by Google

chre intelligo, ſubverebar, ne rem ambitioſam ac intempeſtivam aggrederer, ſi ſolator adeſſem ſerus, atque eas, de expugnando luctu, in te deſiderarem virtutes, quae a memet praeſtari haudquaquam poſſent. Nunc ſpero obductam vulneri cicatricem quodammodo, quae ne fomentis tam tarde adhibitis reſcindatur unice eſt cavendum mihi. Cum illuſtriſſimo Marchione *de Graua* quin neceſſitudo tibi literaria etiamnum intercedat nullus dubito. Mirae, ut quod res eſt dicam, voluptati mihi fuit nuntius de adverſario ejus, ſuis artibus eluſo captoque, poſt ludificationes indignas, quae in auctoris caput probroſe nunc reſultant. Potes enim meminiſſe illius hiſtrionicae, quam boni fratres exercebant, cum ego vobis adeſſem. Gratulatus jam eſſem ipſi Marchioni pulcherrimos ſucceſſus, niſi cum aliunde, tum ex *Laurentio Magelotto* noſtro cognoviſſem plenè nullum vindictae veſtigium in generoſo viri illuſtriſſimi pectore potuiſſe deprehendi, poſt rem feliciter laudabiliterque geſtam. Vere heroicum mihi viſum eſt in cauſſa tam juſta affectus omnes ſic potuiſſe cohiberi, ſic redactos in ordinem ad nutum imperantis. Si occaſio feret, rogo etiam atque etiam, ne graveris Heroi illuſtriſſimo ſignificare quantam ſui venerationem apud me excitarit hoc facinus, quantoque nexu obligatum me teneat prorſus ſingulari illa benignitate, quam praeſenti praeſens omnibus abſolutam numeris exhibebat in Ubiis. *Johannem Capelmum* amiſi nuper, amicum ſane incomparabilem. De *Thevenoto* addunt nonnulli, ſed dubiis rumoribus. Vale, vir nobiliſſime, & mihi favere, ut ſolebas, perge. Hagae Com. CIↃIↃCLXXIV. XXVI. Martii.

EPISTOLA XXXIII.

EZEC. SPANHEMIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

QUum pridem aliquam occaſionem, Vir Nobiliſſime, tacitus circumſpicerem, qua fretus culpam ſilentii nimis equidem diuturni ſi non diluere omnino, lenire tamen poſſem utcumque, en jam commode mihi obtulit hominis mihique tibique etiam jam familiaris, opportunus ad vos diſceſſus. Is eſt Abbas *Pacichellus*, mutuis jam inter vos contractae litterariae neceſſitudinis officiis, quod impenſe illi gratulor, carus tibi & acceptus. Unde quum ille, qua flagrabat pridem Britanniae ac Bataviae inprimis veſtrae luſtrandae cupiditate, comitem ſe Britannicis Oratoribus adjunxerit, nihil conſultius rebus meis futurum cenſui, quam ſi illius conſpectu & collocutione, te mihi, ſi forte ſubiratus, ut merebar, fuiſſes, placatum propitiumque facilius redderem. Quamquam illud fixum ſemel immotumque inter nos velim optemque quam maxime, ut de meo ergo te cultu antiquo illo & plane ſingulari, omnique ea, qua tibi tot nominibus devinctus teneor, neceſſitudine, non ex litterarum mearum frequentia judicium feras; ſintque alii etiam

etiam me ſilente perpetuae hujuſve meae voluntatis obſides ac internuntii. Quid enim mihi vel ad laudem praeclarius vel ad voluptatem gratius, vel ad fidem opportunius, quam ut tuam mihi benevolentiam ac in me reſque meas propenſionem longo uſu ac illuſtribus documentis probatam teſtatamque, non amittere mea culpa, ſed tueri & augere indies potius liceat? Equidem ea fuit hactenus a tuo a nobis diſceſſu temporum meorum ratio, ut quamquam ſedandorum publicorum motuum aut fundandae pacis onus his certe humeris meis non incumberet, iis tamen obruerer ut plurimum curis, quae a colendis neceſſitudinibus meis mutuiſque reddendis officiis me haud parum avocarent. Acceſſit luctus domeſticus, iſque intra dies haud ita multos geminatus, qui mihi utrumque gaudiorum noſtrorum pignus fato immiti & acerbo abſtulit, ac triſtem infelicibus parentibus orbitatem reliquit. Quod tam amice vero, tam blande mei doloris non conſcius ſolum ac teſtis, ſed ſocius quodammodo eſſe volueris, in eo utique & vim amoris erga me tui ſingularem & humanitatem mirificam complecti mihi abunde licuit. Quamquam in his anguſtiis temporum, ac fatali quadam rerum omnium converſione, non deeſſe aliunde ſolatia haud omnino diffitear, quae hujuſce jacturae ſenſum ſi non tollere funditus, minuere tamen plurimum, & ad fortiora conſilia ſedatioreſque cogitationes animum convertere haud mediocriter valeant. Quae ſpes caeteroquin de claudendo Jani templo ac pace hîc loci fundanda ſtabiliendave plane decollavit, ubi locorum obſequentem fortunam reperiet, una augurari amplius licet. Erupit quoque ad noſtratem Nicrum Rhenumque ex inopino ea, qua propemodum eſtis ambuſti, belli flamma, infauſto illorum ſtudio, qui gentis Germanicae libertatem procerumque dignitatem & jura proculcare, ſuaeque libidini ancillari unice cupiunt ac tentant. Fecit tamen generoſus fortiſſimi Principis animus, ut jugum illud cervicibus ſuis imminens ſubire non ſolum detrectarit, ſed ut exemplo etiam ſuo ſimul & periculo gentiles ſuos ad heroicum hoc & ſalutare conſilium amplectendum fovendumque noviſſime excitaret. Sed quando redibunt ea tempora, ubi non alia, niſi de praeclaris litterarum ſtudiis & laborioſis doctorum virorum curis & lucubrationibus, inter nos differendi occurret materia? Aveo tamen ſcire, quando Maronem aut Flaccum tua ſingulari induſtria ac doctrina cultiores nitidioreſque haud illotis manibus verſare nobis tandem licebit. Joſephus in Anglia ad editionem paratus, cui ornandae ſubſidia undequaque quaerunt & conferunt eruditi illi Oxonienſes, qui hoc onus in ſe receperunt. Qua de re etiam illorum rogatu ad *Andream Boſium* in eandem curam ſtrenue, ut dicunt, incumbentem haud ita pridem ſcripſi. An vero nundinae iſtae Francofurtenſes aliquos bonae frugis ac mentis foetus, in hac temporum calamitate, ſint nobis adlaturae haud equidem ſcio. Sed de his alias. Vale, Vir Nobiliſſime, & amorem erga me tuum etiam ſilenti ac immerenti ſartum ac inviolatum ſerva. Dabam Coloniae apud Ubios VIII Kal. Mai. CIↃIↃCLXXIV. Pro tranſmiſſo elegantiſſimo carmine immortales ago gratias. Tuas poſtremas mecum Bonnam poſt diem unum vel alterum ad Illuſtriſſimum Marchionem de Grana feram.

HADRI-

Digitized by Google

HADRIANI WALLII
ET
NICOLAI HEINSII
EPISTOLAE
MUTUAE.

EPISTOLA I.
HADR. VANDER WALLIUS
Nic. Heinſio.

Aquas Grani.

QUamquam mihi praeſagiret animus, inclyte Heinſi, has ad te vix perventuras, malui tamen verborum aliquot facere periculum, quam naufragium benevolae tuae de me opinionis, ſi omnino non fuiſſem conatus tibi reſpondere. Conatus, inquam: non enim amplius poſſunt meae vires, utcunque demum tu ſentias, & nuperis iſtis totus effundaris in amici tui (alio nomine ne mihi fas ſit me appellare, gratiſſimam jam olim impoſuiſti neceſſitatem) laudes. Eas etiam ipſas cur non exoſculer, quae non debentur meritis meis ullis, ſed ſanctiſſimo amori tuo. Nimirum, ut, quorum regius morbus aurigine oculos ſuffudit, lutea vident cuncta, ita quicunque animus efficacis hujus affectus veneno haud ſemper noxio imbutus, omnia, in quae intuetur, aut invenit pulchra, aut facit. Ne exſpecta, ut nunc vicem reddam ego, qui, quoties te, quoties ampliſſimum virum parentem tuum circumſpicio, cogor, quod ſolent, quorum mentes ingens admiratio occupavit, aliquandiu ſilere. Illas, quas ad *Kinſchotium* noſtrum volebas, poſtridie ejus diei, quo tuae ad me fuerunt delatae, curavi. Speraveram hiſce aliquid iterum novi me tibi de Heroe iſto nunciaturum: ea ſpes induxit, ut ſcriptionem differrem, ſed fefellit. Aliud tamen eſt, operae pretium quod narrem, ac rideas forſan omnibus cachinnis tu.

Et quantum eſt hominum venuſtiorum.

Non ignoras ut, te monitore, emendationem choliambi alicujus apud Martialem e notis ſuis ad Gratium eraſerit [1] amicus noſter. De ea re nunc ipſe plurimum dolet, docere paratus admitti in ſecunda ſcazontis ſede ſpondaeum. Ita-

[1] *Janus Vlitius.*

Itaque in notis ad Nemeſianum obiter emendationem ſuam repetet laud ſine ſale, quo aſperſurus eſt contra ſentientes, homines procul dubio inſulſos. Juriſconſultus *Boyus* libellum vulgavit, cui titulus eſt, *Theantropologia.* Sunt aliquot de ſervatore noſtro elegiae, ſacrae, magnificae, characteris ante hac inuſitati. Nam neque liberas, in quibus frequentes Graeci, inventiones, hiſque proprios numeros adhibet (quales feliciſſime Catullus expreſſit, ac incomparabilis, ut ubique, in monobiblo pater tuus) & vix unquam ſenſum diſticho abſolvit; verum in ſequentem hexametrum producit, ubi fere ſemper in penthemimeri Claudianaea conquieſcit. Heroi *Zuilichemio*, quem in inſcriptione illuſtriſſimum vocat, dedicavit. Eum, poſtquam ſe *umbroſum vatem* dixit, ſic alloquitur.

Illuſtra me luce tua illuſtriſſime.

Ex ungne leonem. Plures elegantias ejuſcemodi haec charta non capit. Cura ut valeas, ô decus noſtrum; &, niſi intra paucos dies huc cogites, quid agas ſciamus. dabam Delphis noſtris. Prid. Non. Sextil. CIↃIↃCXLV.

EPISTOLA II.

HADR. VANDER WALLIUS

Nic. Heinſio.

Pariſios.

FRigus hoc tam diutinum & acre non modo ſummam mihi ſtrinxiſſe cutem, ſed altius quoque in ipſas, tenerrimorum affectuum ſedem, medullas penetraſſe vereor, ne coëgerim iſto literarum, ita liceat loqui, juſtitio te tibi perſuadere, nobiliſſime Heinſi. Ab eo tamen metu ſecurum eſſe jubent nuperae tuae elegantiarum plenae & humanitatis, quibus adeo praeclare de me ſentis, ut nonnunquam deeſſe officio impune mihi fore confidam. Ingenue fatebor; quo tempore tuas accepi, teque in procinctu ſtare, ut Lutetia moveres, docebar, apud animum meum conſtitueram non antea reſpondere, quam de itinere tuo aliquid certi ſciremus, gnarus quam ſaepe litterae pereant in via, quamquam earum facilis ſit jactura. Nunc autem tanto alacrius animum appuli ad ſcribendum, quod eo loci ſis reverſus, quo cogitatione retrogredi multo mihi jucundiſſimum accidit. Quae enim aliis in urbibus frequens vagatio taedium parit, ea ibi ſaepe me abripuit invitum, & fere ſemper otioſo etiam nihil agendi impoſuit neceſſitatem. Et profecto quem non utcunque occupatum eliciant nunc delitiae fontium & honorum, nunc palatiorum ſplendor & varietas templorum, nunc amoeniſſimus propter Sequanam ſubter fluentem proſpectus ab illo ponte.

Ubi perenni Magnus Erricus ſuis
In aere reſtans civibus,
Acris caballi rector emirantibus
Occurrit advenis eques,

Et

Et quantus inſtar Martis imperterriti
Tercentum obivit praelia.
Et qualis urbem intravit auguſtam, hoſtibus
Caeſis, fugatis inclytus,

Quomodo olim ſcripſiſſe memini in carmine ad *Kinſchotium* noſtrum, vicinae inſulae tunc forte habitatorem; cujus peractae rei memoria, quamquam dulcis, aliquam tamen triſtitiam creat; quod nobis tam felicibus eſſe jam non licet, ut herois illius praeſentia fruamur. Utinam aliquando vos reduces ambos detur amplecti, & audire diverſa memorantes! ita dii viales, ita ſoſpitales velint, quod ego volo, mi Heinſi, quod vos vultis. Dabam die 26 Februarii CIↃIↃCXLVI. Hagae raptim, cum Delphis rediens viſiſſem ad *Vlitium* noſtrum, quem ſuis ſcribendis occupatum oppreſſi: proximis plura, poſtquam contigerit tua videre, quae avide exſpectamus, ô magnum patris incrementum.

EPISTOLA III.

NIC. HEINSIUS

Hadr. Wallio

Hagam.

Cogitationibus ac votis adſum tibi frequentiſſimus ſane: quo magis cupiam minus alienum te eſſe ab epiſtolari officio. Per me quidem non ſtabit, quominus identidem colloquamur. Enitendum nempe eſt omni utrimque contentione, ne locorum intervallis, quibus diſtinemur, aliquid in nos videatur licuiſſe. *Weymannum* ad plures abiiſſe intelligo. De Bibliotheca ſua quid ſupremis tabulis ſtatuerit, tu me docebis. Literas hodierno die ad *Gevartium* ac *Wallium Jacobum* dedi, utrumque in vivis etiamnum eſſe auguror. De Negotio Neoburgico ad litem meam pertinente, quod diſcedens tibi commendaram, quid factum ſit, ſcire deſidero. Naſonem meum ſi necdum tradidere *Elzevirii*, exemplar ab iis poſtules ipſe par eſto. ſed *Kinſchotianas* Muſas quando videbimus? Noli, quaeſo, injurius eſſe in exiſtimationem hominis ingenioſiſſimi, qui, dum vivebat, in oculis te tulit aſſiduum. Da hoc ejus meritis, da noſtris precibus, da tuae gloriae. Commentarios Caeſaris ex editione *Jungermanni* Francofurtana, quibus cum notae diverſorum, tum Maximi Planudis verſio graeca accedunt, furto neſcio quis mihi abſtulit. Aliud exemplar apud vos ſi venale mihi inveneris, pretium fide optima reſtituetur. Vale. Exarabam Holmiae Suecorum CIↃIↃCLXII. XXVIII. Januarii.

EPISTOLA IV.

HADR. VANDER WALLIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

TU quoque non modo in cogitatione admodum mihi creber es, ſed etiam in ore, praeſertim apud eos, quos ego, cum ſe tibi amicos dicant, mallem ut eſſent. De affectu quidem meo nihil deteret aut temporis aut loci intervallum: tamen Epiſtolare, quod poſtulas, officium exhibere, licet maxime velim, vereor ut poſſim, ita infrequens Hagae & in vicinia proximam per aeſtatem ſum futurus, ſicuti & magnam elapſae hyemis partem egi in Hollandia Borea. *Weymannus* ſine teſtatis ullis tabulis deceſſit, ventrem haeredem linquens; neque dum de uxoris partu quidquam inaudivi. Bibliothecae ejus deſcribitur catalogus, typis excudendus, neſcio ſub auctione, an aliter vendendae. Dicitur repertus licitator, qui offerat imperialium tria millia nummûm. *Kinſchotii* immemorem ne me putes; eccum effigiem, quam me abſente ſculptor effinxit pro veteri, quam dederam reformandam: an feliciter, tuum eſto cenſere, cui pectore infixum credo amiciſſimi capitis vultum. Muſae illius bene ſe habent: quod eas prodire necdum ſinam, hoc ipſum eſt, quia nolo injurius eſſe in exiſtimationem hominis unice cari: fuiſſem maturando, ut abunde mihi poſtea compertum, quare haud poenitet morarum, animoque ſedet non ponere rumores ante ſalutem. Si autem vel minimo indicio reſciviſſem, ambiviſſe te, ut Naſo tuus in publico appareret phaleratus, nihil obſtitiſſet propoſitum meum, quo minus potuiſſem e *Kinſchotianis* depromſiſſe carmen unum aut alterum pretii non vilioris ac ſunt ea, quae vidi praefixa, cum *Elzeviriorum* cura politiſſimum munus accepi; pro quo tibi gratias ago. Ovidius, qui, te hinc profecturo, Lugduni noſtrae ſub praelo erat, dudum editus eſt, & Holmiae procul dubio jam viſus, cum pulcro, ſcilicet, epigrammate, ſubſcripto imagini poëtae, quae eſt in limine libri, *tractent fabrilia fabri*. Et ille *Faber*, tam laute a te exceptus, pridem dictus obiiſſe, revixit; quod tibi latere haud putem; uti neque eum emiſiſſe in lucem Bibliothecam Apollodori; parare Lucretium, quem ſic fortaſſe ſervabit Apollo. Commentariorum Caeſaris exemplar, quale petis, curabo ut ematur, prima, quae dabitur, occaſione. Quas ad *Gevartium* & *Jacobum Wallium* literas dediſti, te non fruſtra dediſſe autumo, quamquam diu ſit quod Antwerpia nihil ego acceperim literarum. Super Neoburgico negotio, ad res tuas ſpectante, conveni *Heſſingium*, qui mihi retulit, illa a te ipſi commiſſa ὑπομνήματα Duſſeldorpium eſſe miſſa; & inde Dortmundam, ſed hinc nihil apparuiſſe reſponſi; igitur ut denuo ea mitteret rogavi, & ſpopondit ſe facturum. Vale. Scribebam Hagae Batavor. CIↃIↃCLXII. Martii VII.

EPI-

Digitized by Google

EPISTOLA V.

HADR. VANDER WALLIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam:

THomae a Kempis libellum de imitatione Chriſti *Theod. Graſwinckelius* carmine a ſe redditum mihi commiſerat ad te mittendum, quem ego admodum feſtinus tradideram heri *Pluymero*, ut ille porro curaret, mandaramque una ut breviter ſignificaret, unde veniret, cum mihi non ſuppeteret otium ſcribendi; ſed, ubi me vidi fruſtatum occaſione abeundi, placuit hac in urbe pernoctare. Eſt mecum hîc eodem in diverſorio Clariſſ. *Voſſius*, cui expoſui, quae tu ultimis tuis (quae mihi Hagae reddebantur nudius tertius ſimul ac reverſus eo forem, iterumque abirem) petieras, de codicibus Rufi Feſti Avieni, & Virgilii, quem unicum, (ut noſti) poëtam, unice commendo diligentiae tuae, neque ipſi minus bene eſſe velis, quam Ovidio, quem praeclare a faſtidio quorumdam delicatulorum vindicaſti. Labori tuo & tibi propitium gratulor *Tanaquill. Fabrum*, cujus brevi prodibit Lucretius, dum moratur alter. Gaudeo etiam de curis ſecundis tuis in Naſonem, quae ſi in juſtum commentarium excreverint, paratum ſe *Blaeuvius* ſaepe mihi dixit, opus illud excudere auguſtiori forma, communi approbatione haud cariturum, niſi, eorum, qui communi ſenſu plane carent, certe prioribus jam curis meae exſpectationi non modo ſatis feciſti; ſed eam longe ſuperaſti. Exemplar non habuiſſe ſe *Graſwinckelius* conquerebatur, cui ego meum ultro conceſſi, tuo tamen nomine, quem ita voluiſſe ajebam, eſſe in culpa, quo minus id ante fuerit factum, *Elzevirios*, a quibus ego aliud eſſem petiturus pro occaſione, qua nunc (reor te non invito) utar. De *Furſtenburgio* audiveram jam, neſcio an tu de editione quorumdam poëmatum ejus, Antwerpiae ſcilicet; titulus libelli eſt, ſeptem (ni fallor) illuſtrium virorum poëmata, ſunt etiam inter ea, quaedam *Natalis Rondinini*; ut ex praefationibus conjicio, editor eſt *Jacobus Wallius*, qui Iperis degit, ſaeculumque eſt quod de ipſo nihil ſciam per ipſum. De cariſſimae tuae ſororis fato indolui tua cauſſa; ſed in poſterum amici erunt tibi & ſoror & fratres. Vale & ſalve, mi Heinſi. Scribebam raptim Amſtelodami; die XXIII Junii CIↃIↃCLXII. Neſcio cur literas mihi inſcribas, I.V.D. falleris neſcio quomodo in titulis ſemper, nec enim iſtum quidem ego unquam aut emi aut ſumpſi. Saepius ſubmonui; ſimplicitate nihil peccabis.

EPISTOLA VI.

NIC. HEINSIUS

Hadr. Wallio

Amſtelodamum.

GRaſwinkelianum de imitatione Chriſti Poëma recte curatum eſt jam pridem, mi Walli. Ἀντίδωρον quod repoſuiſti Naſonem meum, nihil praeter ordinem a te factum eſt. Jamque *Elzevirio Danieli* in mandatis dedi, ut aliud Naſonis exemplar ad te perferendum curaret, ſi negligit officium pro imperio poſtula, quod tibi debetur jure optimo. Virgilium plurimis locis caſtigatum jam ad typographos edendum hinc ablegavi. De animadverſionibus tamen res paulo lentior videtur fore: quas ne una miſerim fecerunt amicorum pollicitationes, ſpem facientium de majore veterum membranarum copia mox ſuppeditanda. Tres ex Gallia Maronis Codices jam accepi, praeter eos, quos poſſideo ipſe, Duos Monaſterio a *Rottendorphio*, totidem a *Langermanno* jubeor exſpectare Hamburgo. Quinque *Moretus* apud *Elzevirium* depoſuit, quos ſub hanc anni tempeſtatem maris periculo exponi conſultum non videtur. Alii aliunde mox aderunt. Solus *Voſſius* noſter inter haec auxilia auxiliantium undique amicorum ſuos codices huc perferri non patitur; ſed fruatur ingenio ſuo, quando ſe ſolum praelucere omnibus caecutientibus arbitratur. Interim detexam proximis feriis, quae ad Valer. Flaccum non pauca obſervavi. Silius & Lucanus poſtea ſequentur. Quamquam de Lucano nihildum ſtatui, quod illa provincia *Spanhemio*, ut ſcis, jam pridem deſtinata ſit. *A. Furſtenbergio* literas non ita pridem habui, addito Poëmatum munere. Vir ille digniſſimus eſt tanto fortunae faſtigio, quem inter amicorum potiſſimos ſemper numeravi, ex quo Romae contubernalem habui. Sorori unicae a me parentatum eſt, & eadem quoque opera amiciſſimo *Schelio*. Verſus funebres, ſi tanti eos putabis eſſe, apud *Gronovium* noſtrum licet videas, ad quem miſſi ſunt. Familiae Romanae *Fulvii Urſini* additis de novo plurimis numiſmatis per *Carolum Patinum* Lutetiae prodierunt. Exemplar necdum nactus ſum, quod is, qui id ad me laturus eſt, negotiator Gallus, dicitur in morbum Amſtelaedami incidiſſe. Vale, mi Walli, & me, quod facis, ama conſtanter. Prodibunt hic brevi fabellae Phaedri commentariis illuſtratae per *Johannem Schefferum*. Holmiae Suecorum CIↃIↃCLXII. a. d. v. Decemb.

Digitized by Google

EPISTOLA VII.

HADR. VANDER WALLIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

NAE ego te conſtanter amo, mi Heinſi, cui tuae tum ingenii tum animi virtutes admodum ſunt perſpectae, iiſque faveo tantum, quantum plures (quos illud quoque deceret) favere opto, qui neſcio in quos rumuſculos intenti multa de te non amice ſciſcitabantur. Hagae cum eſſem, litteraſque tuas ibi forte aperirem redux, intelligeremque una latam ſuper tuo negotio & pronuntiatam ſententiam, quam & talem & feſtinatam aegre inaudivi. Laetabar tamen poſtea quam hic Amſtelodami a *Plumero* reſcivi rumuſculos iſtos vanos eſſe, & manere tibi mentem, quam diſcedens mihi indicabas, firmam contra haec adverſa, cauturumque, ne cogare ad quidpiam te indignum. Unde & eſt quod gratuler tibi proſpectum de potentibus amicis; & in his, quem commendas, *Furſtenbergium*, qui praeſidio eſſe poſſint, ſi quid forte iniquius inimici moliantur favente (quod abominor) Fortuna. Ego iterum maximam aeſtatis partem Hagae me abfuturum credo; Uti & *Chriſtianus Hugenius*, qui (ni fallor) Lutetiam Pariſiorum jam abivit, non niſi ſub autumnum rediturus, ego tamen multo antea, & per intervalla crebrius; itaque ſi quid officii praeſtitum tibi velis, non errabunt litterae tuae illuc deſtinatae, niſi forſan longius me detinuerit Brabantia, quam cogito. Laetum habui nuncium de curis tuis in tot veteres Poëtas; ſed Lucretium omiſſum nolim, quem, a *Fabro* promiſſum e Gallia nondum contigit videre. Illud enim rogo, ut commatum diſtinctionis & interpunctionum rationem accuratiorem habere jubeas, quam vulgo fiat, praeſertim quando iis ſenſus verborum illuſtrior evadit: ſicut illud Lucretii in tertio, ſic interpungunt:

Sponte ſua leto caput obtulit obvius ipſe.
Ipſe Epicurus obit, &c.

At quanto melius foret; ita, uti jam monui noſtratem editorem:

Sponte ſua leto caput obvius obtulit. ipſe,
Ipſe Epicurus obit. &c.

Apud Virgilium ecloga Prima, ſic diſtinguitur in vulgatis:

Impius haec tam culta novalia miles habebit?
Barbarus has ſegetes; en queis conſevimus agros!

malim ego,

Impius haec tam culta novalia miles habebit
Barbarus? has ſegetes? en queis &c.

Et ſi quae talia plura occurrent alibi, quae equidem judicii tui ſunto. Aliud Naſonis tui exemplar nondum ab *Elzevirio* accepi, ſed quando iterum hac tranſibo, aut Hagae illud mihi reddetur, tibique pro munere gratias ago, idem

idem jam bis debiturus. Cum primo oblatum fuit, raptim pervolvi totum, & etiam mei mentionem (quod minime fuerat opus in re tantilla) amice factam notavi; aliaque nonnulla poſtmodum majori otio, quae mitterem, ſi chartulae eae in promtu forent, quamvis exigui momenti. Carmen, quo unciae ſorori & amiciſſimo *Schelio* parentaſti, apud *Gronovium* non vidi, qui illud miſſum narrabat ad *Graevium*, ab eo una cum pluribus edendum cum parentalibus τȣ μακαρίτȣ. Petebat etiam a nobis aliquid; ſed poſt abitum tuum nondum videmur cum Muſis in gratiam rediiſſe. Interim addixi poëma [1] *Kinſchotii*, *Schelio* olim inſcriptum, de Virgilii Maronis natali, in quo & tui honorifice meminit, neſcio an tempori adfuturum; jam enim fere menſis elapſus, cum promiſi. Scriveriana Bibliotheca hîc ſub auctione vendita eſt, at non licuit mihi auctioni intereſſe: Weimannianae me adfuturum ſaltem ex parte non diffido, cras enim aut perendie Hagam revertar, ibidem paucis diebus moraturus. Catalogos utriuſque vidiſti puto. Weimannianos certe haeredes & *Leſſenium* praeſidem auctionis futurae monueram, catalogum tibi mittendum ut curarent, & per abſentiam meam aut *Biſdommero* Hagae, aut *Plumero* traderent Amſtelodami; quid fuerit praeſtitum ex ipſo non quaeſivi ante has obſignatas. Salve & Vale, mi Heinſi. Dabam Amſtelodami, die XXI Aprilis, Anni CIↃIↃCLXIII.

1 Legitur lib. 1. Poëmat. Kinſchotii pag. 31.

EPISTOLA VIII.

NIC. HEINSIUS

Hadr. Wallio.

Amſtelodamum.

TArdius paullo, quam oportebat fieri, tuae mihi ſunt redditae, ut mirari non debeas, mi *Walli*, ſi lentius procedit reſponſionis officium. Quid quod aeſtatem hanc domo abfore te minabaris? ut fruſtra viderer ſcripturus, ſi ſcriberem. Nunc quoque vix promitto mihi ſperandum eſſe, ut hae in manum tuam perveniant. Jacienda tamen fuit alea, ne mihi ipſi inviderem voluptatem longe maximam, quam ex tua conſuetudine cepi hactenus. Ad Lucretium & Maronem, quae in tuis illis obſervas, habui, ut tua omnia, perquam accepta. In Marone caſtigando, quantum licet per occupationes publicas, ſum aſſiduus, codices divini poëtae jam evolvi aut evolvendos teneo vicenos circiter, quarum major pars e manibus jam pridem dimiſſa. Menſe unico opus eſt etiamnum, ut hac opera defungar penitus, ſed & hoc ago, ut quicquid a vetuſtis ſcriptoribus, praeſertim Grammaticis, ex Marone profertur locorum, cum vulgatis editionibus committam. Unde membranarum diſcrepantiis plurimum ſubinde auctoritatis & praeſidii accedit, ſed paucorum dierum non eſt hoc negotium. Auguror tamen praelo typographico ante hyemem proximam parari omnia poſſe. Ad Silium Italicum & Valerium Flaccum caſtiga-

ſtigationes jam deſcriptae ſunt. Sed exſpecto ex Germania Belgioque noſtro nonnihil etiamnum ſubſidii, quo uterque ſcriptor ornamenti quid capiat. Leviore manu has lucubrationes detexui. Interim & poëmatum meorum editionem novam flagitant Bibliopolae *Elzevirii*. Cui curae vacare etiam poſt alias jam coepi. Suadent nonnulli ex amicis, ut praeſtantium hac tempeſtate virorum ad me ſcripta carmina; in libellos duos adoptivos diviſa, meis verſibus addam, quorum prior exterorum muſas, alter Belgarum noſtrorum foetus complectatur. Et ſunt ſane in illis non pauca, quae legi publice mereantur, ſed non eſt frontis meae meas laudes lectori obtrudere & palam venditare. Tu quid cenſeas hîc, doceri & commonefieri opto. Claudianus meus ſecundae editionis jam, ni fallor, eſt ſub praelo. Pluribus tecum agam, cum docebis me, ubi locorum ſis compellandus. De *Jacobo Wallio* deque *Caſpare Gevartio* diu eſt, quod nihil prorſus intelligo. Antwerpiam ſi perluſtraſti hac aeſtate, non potes ignorare, quid de poſtremis *Rubenii* opuſculis ſit exſpectandum. Vale, Vir Amiciſſime. Scribebam Holmiae Suecorum CIↃIↃCLXIII. a. d. XIIX. Sextilis Gregoriani.

EPISTOLA IX.

HADR. VANDER WALLIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

NIhil mihi gratius potuit reddi tuis litteris, nobiliſſime Heinſi, quae me Hagae jam reducem invenerunt, non tamen ex Brabantia; quam viſere hac aeſtate (ut bene conjicis) non niſi minatus fui, comite, quocum ire ſtatueram, aliorſum viam ingreſſo. De poſtumis autem *Rubenii* opuſculis jam antea dudum ad me perſcriptum erat, ea apud *Moretum* ſub praelo eſſe; ſcilicet, de re veſtiaria libellum, & gemmarum explicationes. Quae ad Maronem & Lucretium monueram obſervanda, monueram tantum: ſcio enim ut plura, ita & minuta haec per temet ipſum te ſapere, teſtimonioque eſſe vel ſecundum verſiculum Ovidii e tua editione.

Nil mihi reſcribas attamen: ipſe veni.

Qui recte ſic interpunctus, contra quam in vulgatis. Neque nunc, dum in eo es, ut Maronis loca, a vetuſtis ſcriptoribus, Grammaticis praeſertim, prolata, cum vulgatis committis, neceſſarium puto monere de delectu in diverſis apud Virgilium lectionibus adhibendo: qua de re ſcediaſma *Henricus Stephanus* conſcripſit, qui quam ſit feliciter verſatus in iis expendendis jam tuum erit expendere. Minus auſpicate exordiri hanc telam poteſt videri, qui primum ſpecimen ſuae induſtriae exhibiturus; in hoc verſu, qui eſt ſub finem ſecundi Aeneidos.

Collectam exilio pubem, miſerabile vulgus.

Servii quam Donati lectionem judicat potiorem. Donatus, meliores (ut

 reor)

reor) codices ſecutus, legit, *ex Ilio*. Servius obloquitur, quaſi contra metrum peccaretur. Suffragatur *Henricus Stephanus* acumine plus quam Grammatico eandem ob cauſſam, &, quaſi aeque commodus foret ſenſus; quod certe verum non eſt, nec dum enim.

Diverſa exilia, atque alienis quaerere terras

Divûm auguriis agebantur. Lucretium *Tanaquilli Fabri* vidiſti, credo, & una, vix quidquam factum eſſe ejus opera, quo minus eandem quoque provinciam tu tibi exiſtimes capeſſendam. Quantumvis nitida editio, & doctum opus, exſpectationi meae, quoad reſtitutionem textus, ſatisfacit parum. Intellexeris procul dubio in adornando Plauto *Gronovium* eſſe, in cujus Livio lente typographi procedunt. Alteram tuam Claudiani editionem videbo lubens; uti & poëmatum, quibus, ad te ſcripta carmina, in libellos duos adoptivos diviſa, ut adjicias, nihil impedire arbitror, quam ſcribis, rationem, quaſi tuas laudes palam ipſe venditaturus; & obtruſurus lectori: ea enim invidia facile leniri queat modeſta praefatiuncula, occaſionemque patefaciente quae te moverit, quare ad hoc faciendum hoc tempore animum appuleris tuum: neque vane perſuadeor, nullas in illis tantas laudes futuras, quin majores oppido merearis. Unicam tantum cautionem ſuaſerim adhibendam, nihil quidpiam ulterius edere, auctore non probante. *Lipſi* querelas in hoc negotio tibi haud ignotas puto, qui ipſe, hinc doctior, deinde in aliorum epiſtolis edendis parcior fuit, neque id poſtea, ſcriptoribus inconſultis, fecit. Ubi, quid conſtitueris certi de adoptivis libellis, cognovero, atque, num aliqua *Kinſchotii*, meaque, & quaenam, apud te quae ſervas carmina, in iſtis velis comparere, ego de meis & *Kinſchotianis* ſententiam feram, & quomodo cum ipſis agi optem, reſcribam. Magno meo gaudio inaudivi, illis te ingeniis annumeratum, quae ſuam experiri liberalitatem rex Chriſtianiſſimus digna judicavit; audiam majore, te gaudere; & bene rem gerere. Salve, mi Heinſi, & Vale. Dabam. Hagae Batavor. die XVII Septembr. CIƆIƆCLXIII.

EPISTOLA X.

NIC. HEINSIUS

Hadr. Wallio.

Nagam.

INvitus intellexi turbatum eſſe in *Vlitianis* aedibus, quas ſibi funeſtas hoſpes jam non unus expertus eſt. Miratus etiam ſum frontem Philoſophi noſtri ferream, qui toties praemonitus de hoſpitio alibi quaerendo, ejici foras maluit quam abire, quod per hoſpitem illi licebat. Quia tamen turbatum eſt me nolente, & uterque fabula jam per civitatem facti ſunt, haud invitus exitum hiſtrioniae hujus videbo: & ſi quid praeterea ſcriptis eſt deſcriptum hoſpitalis hujus rixae, id ut quamprimum ad me perferri cures, unice te rogo obſecroque. Virgilium typis minimis deſcriptum ex recenſione noſtra jam accepi.

Multa

Multa mihi poſt has curas ſubnata ſunt, quae ſecundae editioni eadem proditura forma, qua Naſonem *Elzevirii* dederunt, reſervantur. Notas tertia editio ſibi vindicabit. Claudiani ſpecimen jam vidi: typi arrident, nitidi. plane, ut optime mecum hic agi ſim arbitraturus, ſi emendate omnia in lucem proferentur. *Henrici Stephani* ad Maronem annotata inſpexi quidem; ſed non perlegi, quod tamen a me fiet, ubi mea in ordinem jam redegero. De Silio, Valerio Flacco, poëmatis meis lentum eſt negotium, quod publicae occupationes frequenter inde me avertant, ſpero tamen ante proximam aeſtatem & illa praelo fore committenda. Petronii in Dalmatia inventum codicem vetuſtum libris vulgatis multo auctiorem an intellexeris haud ſcio: Romae nunc exemplar illud aſſervatur, & ſpem faciunt amici fore, ut publici juris mox id fiat. Nunciatur ex Galliis *Cardani* opera denis voluminibus apud Lugdunenſes prodiiſſe. Phaedrum *Schefferi* commentariis illuſtratum hic terrarum publico datum vidiſti credo. De libello carminum adoptivorum poëmatis meis ſubtexendo conſilium needum cepi; ipſis poëmatis accedent fortaſſe nonnulla ex Saturnalium libello excerpta, quem tamen mutilum poſſideo, cum ejus, quod penes me eſt, exemplaris in fine nonnullae paginae mihi neſcio quo fato perierint. Tu vide an damnum iſtud ex tuis ſchedis poſſit reſarciri. Commentaria Caeſaris ex editione *Jungermanni* cum venalia occurrent in auctione quavis, mei rationem uti habeas enixe peto: Nummi, quos expendes, ab *Elzevirio* tibi reſtituentur. Ipſe *Elzevirius* negat venalem apud ſe proſtare hanc editionem, quâ tamen mihi nunc eſt opus, conſulta. Quid *Voſſius*, pergitne de Brittanico itinere cogitare? De Livio ac Plauto *Gronovii* plurimum mihi promitto; ſolus propemodum vir ille Majeſtatem literarum ab interitu vindicat ac tuetur hac tempeſtate. Habes hic nonnihil luſus poëtici. Erant plura, ſed metui ne odioſus eſſem, ſi omnia tibi apponerem. Vale, mi Walli. Exarabam Holmiae Suecorum CIↃIↃCLXIII. a. d. XVII. Octobr. Ajunt *Plantam* verſibus inſulſis auſum nuper inſultare *Voſſio* in gratiam [1] Profeſſoris neſcio cujus Bredani, unius videlicet ex antagoniſtis Voſſianis, ſi ita res ſe habet, nihil obſtat opinor, quo minus nugator in meis poëmatis mox vapulet. Cum *Ludovicum Hugenium* forte convenies, percunctare illum, quaeſo, quoſnam Naſonis codices, & cujus notae in Eſcuriali Bibliotheca invenerit. Audio enim offendiſſe illum inter alios poëtae noſtri codices vetuſtiſſimum Metamorphoſeôn exemplar.

1 *Antonii Hulſii.*

Digitized by Google

EPISTOLA XI.

HADR. VANDER WALLIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

PEr abſentiam meam (poſt ultimas enim meas iterum in Nort-Hollandiam abieram, ubi huc uſque haeſi) reſcire non licuit, an novi aliquid de hoſpitali rixa typis deſcriptum exierit foras. indagabo tamen, & ſi operae pretium fuerit, curabo ad te perferri. Virgilium tuum Amſtelodami promiſerat mihi *Elzevirius* tradendum in reditu meo, ſed tunc, cum feſtinarem, non inveni paratum, neque tantiſper morari permittebatur, dum folia colligerentur; itaque mihi exſpectandum erit, uſque dum huc Hagam mittatur. De tuis in Lucretium curis nihil addis, de quibus equidem quid ſit futurum, aveo ſcire. De auctiore Petronii codice in Dalmatia invento audieram pridem, & modo eum nunc Romae brevi lucem viſurum. Phaedrum *Schefferi* commentariis illuſtratum, & *Cardani* opera denis voluminibus noviter typis excuſa vidi, inque illis plurima hactenus ἀνέκδοτα. Commentaria Caeſaris ex editione *Jungermanni* fruſtra adhuc quaeſivi, neque inter Libros Weimannianae Bibliothecae reperiebantur. Neſciebam adeo illis tibi opus eſſe; alioquin dudum tibi miſiſſem meum exemplar, quod jam ad *Elzevirium* eſt perlatum, una cum Saturnalium libello, ut ad te deferri curet; de pretio ne ſollicitus ſis; plura debeo liberalitati tuae. De itinere Britannico pergit *Voſſius* cogitare, illudque inceptabit, quam primum prodierit libellus, quo reſpondit ſuis adverſariis, qui de auctoritate LXX. interpretum illi negotium faceſſiverunt, inter quos eſt profeſſor ille Bredanus, in cujus gratiam verſibus inſulſis *Planta* longum poſt temporis intervallum iram Muſarum denuo provocavit. *Ludovicus Hugenius* abeſt Haga. cum redierit, monebo ut ipſe ad te ſcribat de iſtis codicibus Naſonis, quos in Hiſpania vidit. frater ejus *Chriſtianus* e Britanniis in Gallias iterum eſt reverſus, & illic, ut audio, hibernabit. Luſus tui poëtici digni, qui tanti regis munificentiam iterum experiantur. in quo omine finio, mi Heinſi, & jubeo te multum valere. Scribebam Hagae in Batavis die XX. Novembris CIƆIƆCLXIII.

EPI-

EPISTOLA XII.

NIC. HEINSIUS

Hadr. Wallio.

Hagam.

DE commentariis Caeſaris, quae tandem ad nos perlata ſunt, pudorem meum plane oneraſti, mi Walli. Imploraveram ego diligentiam tuam, qua mihi opus erat, in conquirenda editionis Jungermannianae farragine; tu vero munificentiam ad partes vocaſti, & domum ad me pervenire voluiſti, quod ego aere meo redemptum unice cupiebam. Unde fit, ne auſim in poſterum parem tibi moleſtiam exhibere, deterritus ab hoc propoſito prodiga illa tua comitate & nimium obvia. Hoſpitalis iſta rixa ne in Lapitharum pugnam vertat aliquando videtur metuendum, ſed quid agas? ſpectemus igitur nos, & faveamus vapulantibus, quando id utrique litigantium eſt ingenium, ii mores, ut jam pridem nihil tranquilli ac pacati prae ſe ferant. De *Voſſio* ex quo in Britanniam emigravit nihil audio, ne hoc quidem an ſalvus eo pervenerit. Narrant amici Pariſini, a *Petito* vindicias in illum parari. *Scheffer*us Mauritii & Arriani Tactica hactenus inedita commiſit praelo typographico, quod jam alias ſignificaſſe me vobis opinor. Virgilius meus parum ex animi ſententia in lucem protractus eſt, editionem ejus longe magis accuratam cum annotatis uberibus aeſtate proxima, ut auguror, habebo paratam cum poëmatis meis, Valerio Flacco ac Silio Italico, ad haec Naſone curis iteratis illuſtrato. Nam Claudianus operas typographicas jam nunc experitur. Comitia habebuntur ſub Kalendas Majas in hac civitate, & in menſem tertium aut quartum fortaſſis extendentur. quod ego tempus cum a publicis negotiis vacuum ſim habiturus, ſupremam interea manum, ni fallor, potero imponere iis lucubrationibus, quas propemodum adfectas in ſcriniis jam nunc ſervo; Petronii Satyricon auctius praelo Patavino jam prodiiſſe autumo; prodierunt & alia Romae, ſed rem Theologicam potiſſimum ſpectantia, in his acta paſſionis B. Perpetuae & Felicitatis, inſigne antiquitatis monumentum. Habes hîc epigramma, quod poſtremum Regi Galliarum inſcripſi. *Ludovicus Hugenius* utinam mei juris faciat, quae Naſoniana collegit in Hiſpaniis, utinam & *Gudius* quae conquiſivit per Italiam, ſed uterque cunctantur, & moram lentiſſimi trahunt. Vale, mi Walli. Exarabam propere Holmiae Suecorum Anno CIↃIↃCLXIV. a. d. XI. Martii Gregoriani.

Digitized by Google

EPISTOLA XIII.

HADR. VANDER WALLIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

ANte tres, & quod excurrit, menſes ad ultimas tuas litteras reſpondi, addideramque quicquid praeterea hoſpitalis rixae poſtea typis excuſum eſſet, & meas iſtas *Biſdommero* tradidi curandas porro Holmiam: iiſdemque indicabam eodem me tempore inſtitori *Elzeviriano* exemplar meum (quoniam aliud non reperiebam) Caeſaris commentariorum ex editione *Jungermanni* commiſiſſe deferendum *Elzevirio*, ut ad te mitteret prima occaſione oblata, quod factum antequam Amſtelodamo diſcederet; redux ille idem mihi affirmavit, neſcio tamen, an recte acceperis, quia praeter morem tuum ſiles, niſi forte me nondum huc rediiſſe arbitreris. Libro commentariorum Caeſaris addideram Therianthropologiam cum ſuis appendicibus, ut poſtulaſti: Pullus iſte Muſarum, in quem ſcripta eſt, magno earum dolore, credo, jam dudum in morbo cubat, qui nunc quidem aliquantulum remiſit, periculo tamen aeger nondum eſt liberatus; ſi moriatur, epicedium para, & Apollini Paeana. Meliori auſpicio convaluit *Ludovicus Hugenius*, quem monueram, ut de codibus Naſonianis in Eſcuriali Bibliotheca viſis ad te perſcriberet, an fecerit, neſcio, nec enim poſtea eum ſum allocutus. *Chriſtianus* frater in Galliis etiamnum haeret, uti *Voſſius* in Britannia Londini, ut ex ipſo ſciveris, reor. *Gronovii* Plautus lucem vidit. At Virgilius tuus, quando? quando Claudianus? De Lucretio ſcripſeram, an non cogitaris. certe meretur tuam curam, nam de [1] ſponſore ejus, quid dicam? quid ſentiam noſti. cohortatus ſum nuperrime (cum mihi textum jam paratum narraret, de commentario multa cauſſaretur) ut ſaltem textum ederet, emendatum uti in commentario exponere cogitaret, hinc noſcendum, velut leonem ex ungue. Exemplo eſſe Ovidium tuum primae editionis. reſpondit: magis curandum eſſe de ipſis rebus & argumento, quod hactenus nemo digne praeſtitiſſet quam de criticis minutiis, quae multae ſatis in iſtum poëtam jam prodiiſſent. Vale, o politiorum literarum decus, & Caeſaris commentarios miſſos an acceperis ſi nondum reſcripſiſti, reſcribe: ego, ut minimum ad medium uſque Aprilem, hic aut in vicinia affuturus. Dabam Hagae, IV. Non. Martias. CIƆIƆCLXIV.

[1] *Bernio.* vid. *Vlitii Ep.* LI. & LII.

EPI-

EPISTOLA XIV.

NIC. HEINSIUS

Hadr. Wallio.

Hagam.

MEnſe Martio, ſi recordor probe, poſtremum te compellabam, mi *Walli*; gratiaſque pro commentariis Caeſaris agebam. Ex illo ad me perlatae ſunt tuae IV. Nonas Martias exaratae. *Ludovicus Hugenius* de Naſonis exemplaribus Hiſpanis omnia ignorare me patitur, fratrem ejus *Conſtantium* ſi quando obviam habebis, mone quaeſo, ut paret, ſi quid in duabus Elegiis mihi jam olim inſcriptis mutatum cupit. pergit enim *Elzevirius* urgere non poëmata ſolummodo mea, ſed libellos quoque adoptivos, quos poëmatis addi velit. Ego etſi ea de re necdum deliberavi ſatis, tamen rem gratam feceris, ſi quae tu, quae *Kinſchotius* noſter ὁ μακαρίτης honori meo quondam elucubraſtis, in promtu habeas, aut ad me mittas, ne quid morae hinc injiciatur feſtinanti typographo. Hoc igitur age. Nunc Claudianum meum iteratae editionis accipies: quem ſi vacabit tibi evolvere, invenies de novo additam Lactantii de Phoenice elegiam, & in eam animadverſiones noſtras tuo nomini inſcriptas. Virgiliani de novo Codices nonnulli notae praeſtantis ad me pervenere. Obſervationes meae in molem excreſcunt magnam, quas hyeme proxima, ſi Deus vitam conceſſerit, detexam. In Therianthropologos quae olim luſi juvenilibus meis inſerta cuperem, ſed metuo ne hominibus noſtris maledicus videar, qui & *Alaſtorem*, & alios illic exagitandos mihi proponam. Vale, *Walli* ſuaviſſime, & brevitati harum ignoſce, necdum enim ex morbo nupero ſatis convalui. Holmiae Suecorum CIↃIↃCLXIV. a. d. III. Septembr. Gregor.

EPISTOLA XV.

HADR. VANDER WALLIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

ET priores tuas, menſe Martio exaratas, & Septembri ultimas accepi admodum nuper, mi Heinſi, cum tuo Claudiano iteratae editionis, inſcriptoque mihi commentario ad Lactantii elegiam de Phoenice. Novo itaque & beneficio & munere mactus, quid expoſtulationi tuae ſuper miſſo a me tibi Julio Caeſare *Jungermanni* reſpondeam, niſi quod jam olim feci, plurium me debitorem eſſe, & felicem futurum, ſi aliquando queam reddere, non dico, paria, ſed teſtimonium ſaltem animi grati. Quare ſi quid ſit, quod ego in his oris tuae voluntati praeſtare poſſim, indicio tantum eſt opus, faciam lubenter.

Judi-

Judicium meum de novis lucubrationibus tuis ad elegantiſſimum poëtam non magnopere requiris, puto; tale certe, ut perſcribere erubeſcam, ne tibi videar adulari, etiam cum promſerim minus juſto. Utinam & Naſonem curis ſecundis, & quae caetera habes parata, brevi videamus! De *Alaſtore* & Therianthropologis exagitatis quid ſollicitus ſis; magna nomina, quae in ſimilibus, ut noſti, praciverunt ſequeris, neque verſus tantum, ſed & ille proſa oratione ſcriptus luſus Saturnalitius, ornamento fuerit juvenilibus tuis. Ad libellos tuos adoptivos ego & mea & τ̃ μακαρίτυ *Kinſchotii* in promtu habebo, aut mittam, ſi velis. Monere item ne negligas, an *Kinſchotianis* cupias additam Cygneam cantionem ad *Schelium*, in qua & tui mentio amica, & viri maximi parentis tui admodum honorifica, pluribus verſibus decurrens, neque commode ab orationis filo eximi poteſt, & ſeorſum dari, ut mihi quidem videtur. Ante annum, & quod excedit, petierat illam a me *Gronovius*, cum mea in eam ad *Schelium* praefatione excudendam, & *Schelianis* elogiis, tunc, ut ajebat, praelo paratis, inſerendam, quae dudum ſperavimus: ſed ea ſpes fefellit; ab ipſo repetere parvi erit laboris, & forſan etiam hoc *Schelio* tribuendum non abs re fore putabis, ut & ipſe tibi junctus inter tuos conſpiciatur. *Conſtantinum* item *Hugenium* de ſuis monebo; bis enim aut ter jam fruſtra eum quaeſivi, eadem opera *Ludovicum* moniturus, ne diutius te quidquam de Naſonis exemplaribus Hiſpanis ignorare patiatur: *Chriſtianus* dudum redux Ordinibus Bataviae in comitiis obtulit ante paucos dies longitudinum terreſtrium & marinarum a ſe inventam apodixin, poſitumque illi reperto praemium poſtulavit, quo ſucceſſu brevi audiemus. Memini eadem de re aliquando ad te e Dania ſcripſiſſe *Langium*, tanquam a ſe quoque ad optatum exitum perducenda: opto ſcire, poſteane intellexeris quid ibi fuerit effectum. Ad *Rottendorfium* cum ſcribes, inquire quid de *Malincrotii* ſcriptis actum aut agetur, & an ſpes ſit ut in lucem protrahatur operoſa apologia pro *Eraſmo* noſtro pertexta ab illo viro, quae operae pretium foret ut praemitteretur novae operum Eraſmiorum editioni, quam in Gallia Lugdunenſes typographi moliri dicuntur, dum Roterodamenſes ceſſant, aeternum, ut videtur, ceſſaturi. *Voſſius* in Galliis haeret, tamen propediem exſpectatur, niſi eum detenturus Ampliſſ. *Beuningius*, eodem Reipublicae cauſſa nuper profectus. cura ut valeas, amiciſſime Heinſi, huncque & mox initurum annum, uti & ordine caeteros ſecuturos, auſpiratum tibi precor. Hagae die XXIII. Decembr. Anno CIↃIↃCLXIV. De novo cometa varii hîc ſermones; nos utcunque valemus.

EPI-

EPISTOLA XVI.

NIC. HEINSIUS

Hadr. Wallio.

Hagam.

CLaudiani mei iteratam editionem non improbari a te, mi *Walli*, homine harum rerum egregie perito, plurimum laetor. Invitus tamen & indignabundus agnoſco ex paucis pagellis, quas oculo feſtinante & alibi occupato percenſere hactenus eſt datum, mendas hîc illic irrepſiſſe, cum plures, tum majores, quam par erat. Adeo vix tutum eſt, abſentibus nobis operas typographicas exercere. In meis ad Maronem animadverſis pauca detexenda reſtant, eaque librum Aeneidos poſtremum ſpectantia, ſed cùm in diverſis ac variantibus ſcripturis veterum exemplarium examinandis hae lucubrationes deſudent potiſſimum, Grammaticorumque priſcorum auctoritas ſuper dubiis lectionibus frequenter ad partes ſit vocanda, quorum partem potiſſimam hac de cauſſa jam perſpexi, cum ſolis fore Maronianis interpretibus, Servio, Donato, Probo, Philargyrio ſupereſt mihi negotium ad quos propendendos opportunitas nunc non datur, alio converſis cogitationibus, ob bellum Britannicum, quod maxima, ut ſcis, mole patriae noſtrae nunc incumbit. De poëmatis meis vix auſim quicquam polliceri, cum ea praelo ſeſe ſubjecturum de die in diem polliceatur *Elzevirius*, nec ſubjiciat tamen. Ajunt oratorem ex patria in hanc aulam propediem eſſe venturum. Quod ſi fit, aut mihi excurſus ad vos diu captatus concedetur, aut certe in publicis negotiis minus occupabor. Nugas Saturnalitias an poëmatis reliquis ſim additurus nec dum ſatis deliberatum eſt. Tua & *Kinſchotiana*, quae honori meo dediſtis, in penu tua habeantur velim, dum ſuprema poëmatis meis a typographo imponatur manus, tunc enim omnium optime arbitrari potero, quid addi, quidve demi verſibus adoptivis debeat, ne in compagem modica majorem liber excreſcat, neve nimis exilem ſe lectori ſiſtat. Quem ſucceſſum apodixis illa, quam narrabas proxime, *Chriſtiani Hugenii* habuerit aveo doceri. Juſſus eſt jam pridem *Elzevirius*, Claudianum meum illi mittere; quem mandato paruiſſe confido. Cometa ille, qui ſeſe Europae univerſae, ni fallor, oſtentat, poſtquam noctes latuiſſet pluſculas, denuo nuper apparuit. Quamquam ex Mathematicis non deſunt, qui diverſum hunc a priore ſtatuant. Sunt & qui argutentur tertium Cometam incepiſſe apparere. De *Langio* non ſatis memini. Niſi quod illum a me per Daniam iter faciente, cum huc contendebam, ſalutatum recordor monuiſſe, impenſas privatis fortunis majores requiri ad periculum rei iſtius faciendum. De Apologia pro *Eraſmo* Malincrotiana ſi paullo tempeſtivius rem in memoriam mihi revocaſſes, jam ſcires, quid de illa ſpei ſuperſit. Litteras enim ad *Rottendorphium* non ita nuper dedi. Compellaturus illum denuo, ubi reſponſi nonnihil comparuerit. Vale, *Walli* jucundiſſime, & amicos commu-

nes, ni moleſtum eſt, ſalvere plurimum meis verbis jube. Exarabam Holmiae Succorum. CIƆIƆCLXV. a. d. XXIV. Febr: Graegor.

EPISTOLA XVII.

HADR. VANDER WALLIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

ALiquid funeſtum accidiſſe mihi cerae iſtius indicio cognoſcere te puto, mi Heinſi. Obiit ante menſem aut paullo amplius optima mater mea, quae Alckmariae voluit ſuum corpus humari, quo & funus deduximus. Inde mihi reduci aliud non laetum occurrit Hagae. Audiebam enim nuptiarum veterum denuntiationem ſive (ut vocant) proclamationem primam publice factam fuiſſe, ex ambone in duabus aedibus ſacris, Lutheranorum altera idque ob ſponſae religionem: & altera Monaſterienſi, uti hic dicitur, quae olim Dominicanorum fuit. Id tuo juſſu, & abſentis nomine fieri per hominem fiduciarium, intellexiſſe primo videbar; quae mihi ut res mira, ita nec credenda putabatur: ſed errore detecto mirari deſinebam. De hac enim molitione jam antea inaudiveram. Nempe egregiam illam ſcilicet ſperatam tuam, egiſſe apud judices, & petiiſſe, ut, quod tu damnatus nolles exſequi per contumaciam; id auctoritate judicum fieret ab alio, qui in hac re partes tuas referret; cumque jam eſſe Curiae, quem appellant, apparitorem: unde cum hic homo in aede Monaſterienſi praeſens adeſſet, feſtive a non nemine quaerebatur; etiamne hoc ſolatii ſponſae indulgeretur, ut in lecto tuas eſſet partes acturus. Rem ridiculam operae pretium viſum ut ſcias. Nudius tertius ſecundo denunciatum. Ipſa matrimonii ſolemnitas non in aliqua aedium ſacrarum: non in judicialium curiarum aliqua, ſed in curia oppidi Hagenſis, dicitur patranda. Poſt quam peractam nupta nova vetus munita literis commendatitiis creditur Holmiam navigatura, & ibi tuas in aedes irruptura, uti olim Amſtelodami. Itaque niſi prius caveris tibi & tuis rebus, multum moleſtiarum exhibebit. Si tibi animus, qui fuit, manet, & memor ſis multorum, quae te monui aliquando, omnibus facile obviam ibis, ut puto. Res ſeria agitur, quare etiam atque etiam vide, ut te & tua colloces in tuto, ac amicos veros a fictis diſcernere operam uti des velim. Illud maxime mihi aegre eſt, quod huc te venire non erit tutum, quocum tamen ſperaveram hac aeſtate praeſens ſermonem commutare, occaſione quam in tuis perſcripſiſti: quibus jam antea dudum reſpondiſſem, niſi jam antea etiam meae matris cauſſa haeſiſſem diutius in Nort-Hollandia, & tempus triviſſem viſendo plus vice ſimplici claſſem noſtram in anchoris ſtantem; & exſpectans itidem dum in altum illa ſolveret; quae tamen ſpem meam fefellit, cum enim aliquoties ventos ſecundos habuiſſet, non niſi poſt meum abitum illa exiit malo alite. Amſtelodami poëmata tua excudi coepta vidi. ſed lentum negotium ajebat *Elzevirius*, quia tibi ſingula folia mittenda ut corrigas. In cle-

elegiam, quam olim mihi inſcribere tibi placuit, incidebam. Emendationis curam adverti. Faxo ut ſimilem in *Kinſchotianis* & meis non deſideres, ſi quid eorum inter adoptiva tua viſum exhibere. Quare ne quid his inſeras illorum, ut apud te jam extant, peto; *Kinſchotianorum* praeſertim; haec enim ſemel male evulgata, poſt ego pene fruſtra melius evulgem. Neque ſcio an Eclogam Thyrſin habeas a ſecunda ejus manu, ut eam, valde tamen obiter emendavit. Id ſcies, ſi in ea ſe ipſum *Corydonem* vocet an *Jolam*. *Corydon* enim eſt a prima manu, quem demum mutavit in *Jolam*. Hendecaſyllabon, & elegias duas, non aliter habere potes quam a prima manu, quas ego tales, ſi meae forent, nollem vulgari. In poëmatum libellis, quae editioni pararat, e quibus tamen multa tollenda monuit, non comparet niſi ecloga; ego eis derelictis aſſumſi hendecaſyllabon, & elegiam, qua ut tua poëmata edas, hortatur. Si plura velis, in quibus vel tui mentio, vel patris tui, colligam prout ipſe voles, & mittam petenti, aut parata ſervabo. Virgilium tuum minori forma excuſum, viae comitem abducebam. Placuit interim dum adornas meliorem, uti memini a te ſcriptum antehac. Hunc tamen dum pervolvo incidi in notiſſimum locum Georg. Primo. 218. *& adverſo cedens canis occidit aſtro:* Video tibi placuiſſe lectionem quae ponit, *averſo*; quam tolerabilem puto, ſi quoque legas, *incedens*, uti puto eoſdem codd. habere. Aliter omnino retinendum τὸ *adverſo*; neque tamen in interpretatione *Salmaſii* acquieſco, qui ſolum ſe hic oculos habere putat; quare etiam ob hoc alibi a *Petavio* vapulat; quam juſte non bene recordor, neque jam libros inſpicere vacat. Alias, ſi tanti hoc putaveris, latius de hoc agam. Vale, meum decus, & ſalve. Scribebam, ut vides, praefeſtine, unde nec de ſucceſſu negotii Hugeniani & caeteris amicis quicquam addo, in quibus fuiſſe ſpero, qui te de rebus tuis jam ante me monuerit diligentius, neque enim ego potui, aut etiamnum poſſum ſpatiis excluſus iniquis tam temporis quam loci. Die IV. Auguſti CIↃIↃCLXV.

EPISTOLA XVIII.

HADR. VANDER WALLIUS

Nic. Heinſio.

Helmiam.

JAm ante aliquot dies ad tuas reſpondere avebam, ſed omnia ſeſe mihi incerta offerebant. Inaudiveram enim cauſſae tuae cognitores datos ab Ordinibus Hollandiae Syndicos Leidenſem, Amſtelodamenſem, & Roterodamenſem, ab illiſque nihil dum fuiſſe relatum de ea re ad Ordinum conſeſſum, cum iſte ultimo ante menſem Septembrem deſineret haberi; itaque ſufflaminatam rem credebam certo, neque quidquam peragendum antequam aliquid redintegratis Ordinum comitiis ad eos relatum foret. Sed etiam Lugduni Batavorum trinas denuntiationes ſive proclamationes, quas vocant, fuiſſe factas quidam narrabat, & Amſtelodami; hicque ultimum fabulae actum abſolutum; ubi in camera,

 quae

Digitized by Google

quae dicitur Scabinorum poſt tertiam denuntiationem, tua illa nec virgo, nec bona, nec bono alite nupſit. Haec qui narrabat, adfuiſſe dicebat, cum ipſa redux Hagae veniret ad Senatorem aliquem gratias actura pro officiis praeſtitis, & togatus iſte viciſſim novae nuptae congratularetur. Alius tamen referebat praeſentem ſe aſtitiſſe ante aliquot hebdommadas forte in aedibus coci cujuſdam cum tua adverſaria, quae de nuptialibus obſoniis parandis agebat, incerta prandione an caenae illius diei: unde conjiciebat potius Hagae ſolemnia peracta eſſe, uti etiam ab aliis nunc ſum edoctus, & plura tu fortaſſe ac certiora: ſi tamen certiora. Nam quem ſcribis ſcortatorem notiſſimum, moechum cum cano capite hiſtrioniae iſti perſonam commodaſſe, jam dudum obiit diem ſuum & Proſerpinae, credo, delicias facit. Filius ejuſdem fuit bellatulus iſte ſponſus, qui patri in munere ſucceſſit. Ex hoc ipſo ut geſta res omnis anquireretur juſſi, ſed cui hanc provinciam dederam, nondum me convenit. *Salmaſium* quo jure quave injuria corripuerit *Petavius*, reperies ejuſdem *Petavii* diſſertationum Vranologio ſubjunctarum libro 7. cap. 3. *Salmaſium* ipſum conſulere queas in Solinianis pag. 433. quem in editione Virgilii Commeliniana *Screvelius* more ſuo mutilavit. Codicum manuſcriptorum ſi vel tantus ſit conſenſus, vel auctoritas, ut omnino judices legendum eſſe, *averſo aſtro*, alia & commodior interpretatio quaerenda eſt huic loco, quam dederint illi, qui hactenus mihi noti in eum commentati ſunt, & τὸ *averſo* approbarunt. Interpretationes enim iſtae ad trutinam expenſae, aut ſecum ipſis pugnare invenientur, aut a poëtae mente palam alienae, longeque petitae; a quibus ne illam quidem exceperim, quae τὸ *averſo* jungeret τὸ *incedens*; quae in eodem codice juncta reperit *Pierius*, & ſenſum quidem conſtituunt aptum lectioni, ſed non menti Poëtae & procul nimis petitum. Omnium ſententias ſingulatim excutere & oſtendere incommoda nimis longum foret, etiam eorum, qui retinent τὸ *adverſo*, ſed explicant perverſe. Ego, quam rectam puto, indicabo paucis. Cum in eo omnes conveniant, & ita intelligi pene ſit neceſſarium, agi hic de occaſu heliaco ſideris, quod Canem vocant, convenientiſſime *adverſum aſtrum* erit ipſe ſol, obvio motu Cani appropinquans, eundemque illuſtriori lumine obrutum intra ſuos radios abſorbens; cui proinde obvianti & adverſum eunti, ut majori minor, cedit Canis, poſtea non amplius ſpectabilis, quod eſt occidere heliace: de quo occaſu locus intelligi commode non poteſt, ſi legas, *averſo*; neque (hoc de occaſu cum intelligis) locus commode explicari, niſi dicamus *adverſum aſtrum* eſſe ſolem adverſo motu obviam euntem Cani, qui & ipſe tum contra ſolem ore obverſo conſiſtit. Haec mihi interpretatio optima videtur ac plana, omnes ineptias, quibus reliquae laborant, arcens a ſublimitate Maronis, praeſertim ſi meminerimus, uti frequenter *ſidus*, pariter quoque *aſtrum* de ſole ἁπλῶς poſſe dici. Manu ducere ad hanc nos videtur Macrobius Saturnaliorum lib. 1. cap. 18. Neſcio an ab illo hauſerint, qui ita locum interpretati ſunt, aliquot aſtronomiae conſulti. Inter quos primus (ut eos recenſeam ordine quos eorum ſcripta prodierunt in lucem) *Georgius Heniſchius* commentario pag. 238. in ſphaeram Procli: *Joannes Keplerus* in epi-

epitome pag. 391. aſtronomiae Copernicanae: *Joſephus Blancanus* in ſphaera mundi, lib. 17. cap. 10. ſeu coſmographia. *Joannes Baptiſta Ricciolus* in Almageſto pag. 471. & 472. novo. Plures forte & vetuſtiores, quos ego ignoro. De adoptivis poëmatum tuorum libellis mone quae lubet: ego omnia parata habebo, & jam correcta. De morte *Boji*, dudum eſt credo quod certior ſis factus; & de *Brunonis*, ipſe, ni fallor, aliquando ſcripſi; effigies ejus aeri inſculpta hîc proſtare juſſa; & carmen epicedium ſatis prolixum ab Hornano poëta ſcriptum ſervo; ſi cupias videre, indica mittendi modum, & deſiderio tuo ut ſatisfiat curabo. Vale, noſtrum decus. Hagae x. Kalend. Octobr. A. CIↃIↃCLXV.

EPISTOLA XIX.

NIC. HEINSIUS

Hadr. Wallio.

Hagam.

DUbius haerebam & incertus animi, quid de libellis adoptivis tandem ſtatuendum eſſet, cum nec verſus illos meis laudibus datos ut in publicum proferrem, etſi meritos legi, a pudore meo impetrare poſſem, nec ſine injuria aliqua ſupprimendi fere videbantur. Jam tamen verecundiae manum dederam, cum ab eximio viro *Johanne Capellano* litteras accipio, quibus ille non tantum, qua eſt facundia, perſuadet, ut publico permittam, quicquam carminum a praeſtantibus ingeniis meo nomine inſcriptum penes me ſervabatur. Sed addit quoque preci huic efficaciſſimae epigramma, quod *Montozerius* Heros, quem de fama noſti, ni fallor, ad me jam olim ſcripſerat, quodque meis in ſcriniis fruſtra quaerebam. Tandem igitur jacta alea eſt; nunc in ſchedis meis excutiendis ſim totus, unde ſparſa carmina colligantur. Etſi nonnulla ex his feliciter ſatis exarata haud compareant me nolente; nonnulla vix tanti ſint, ut lucem videant, etſi a viris magni nominis conſcripta. Libelli erunt adoptivi duo, quorum prior Gallorum, Italorum, Germanorum; Alter Belgarum noſtrorum complectetur carmina. Ex Gallis *Montozerii* Ducis, Comitis *Brienni*, *Balzaci Menagii*, *Colleteti*, *Mori*, Italorum & Germanorum complura ſunt. Teneo elegiam Praeſulis Paderbornenſis luculentam, quam tamen ignaro auctore non auſim publico dare. Scripſi quidem ad *Rottendorphium* jam dudum ſuper ea re, ſed nihil is reſcripſit, quod me de viri Principis aſſenſu ſecurum poſſit reddere. Tua & *Kinſchotiana* velim in promtu habeas, & ſi parata ſunt, ad *Elzevirium* mittas. Scripſerat non pauca ad me *Henricus Bruno*, quorum tamen nihil apparet hactenus in ſcriniis meis, praeter jambum *Chriſtiano Hugenio* inſcriptum, qui de me agit. Nec ſcio unde cetera conquiri poſſint. Sunt etiam in *Petri Strateni* & *Laurentii Nyendalii* Poëmatis epigrammata meo honori data, quae ad manum non ſunt. Sed de his alias fortaſſe. *Paganini Gaudentii* inveni Epigrammata plurima tam Etruſca, quam Latina, quae etſi non

ſunt magnae rei, facit tamen celeberrimum auctoris nomen, ut nonnulla ex iis ſim promturus, & haec quidem hactenus. Caeterum cum intelligam longae procraſtinationis rem fore, ſi pagellae omnes carminum adoptivorum ad me corrigendae mittantur, nec ſatis fidam operarum *Elzevirianarum* correctori, obſecratum te volo, ut hanc operam mihi praeſtare ne graveris; qui te viciſſim occaſione quavis ſum demeriturus: ita enim fiet, ut editio voluminis egregie maturetur, utque omnia quam emendatiſſime publico donentur. Si non detrectas moleſtiam, fac *Elzevirium* ejus rei gnarum, quaeſo, quam primum: per proximum enim tabellarium, quae mittenda reſtant, is a me accipiet. *Adverſo aſtro* non placet in Virgilio mutari. & hoc bene vidit *Salmaſius*. Sed de Tauro interpretationem ejus non fero. *Averſum aſtrum* canis ipſe, qui heliace tunc occidit. Plura his nos ad ipſum locum. Si mihi ſub aeſtatem excurſus dabitur in patriam feram mecum, quae ad illum Poetam ac alios complures obſervavi typis deſcribenda. Vale, mi *Walli*, & properae ſcriptioni ignoſce. Exarabam Holmiae Suecorum CIƆIƆCLXVI. VI Januar. qui annus uti tibi tuiſque fortunatus decurrat Deum veneror.

EPISTOLA XX.

HADR. VANDER WALLIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

Literas tuas nudius tertius accepi, & illico ad *Elzevirium* ſcripſi, me opellam, quam poſtulas, non detrectare. *Niendalii* & *Strateni* poëmata penes me non ſunt, ſed credo illa etiamnum repperiri in tabernis Bibliopolarum, & ab *Elzevirio* haberi poſſe, ſi quid inde excerptum velis, indicio tantum opus erit. Si me contingat Alcmariam ire, dum libelli adoptivi ſub praelo ſunt, expiſcabor de carminibus *Henrici Brunonis* quid comparari queat. Illic enim loci habitat ſoror ejus, & fratrem habet in vicino pago Egmunda patrii muneris ſucceſſorem. A praeſule Paderbornenſi nihil ſi inaudias, quo de aſſenſu ejus ſis ſecurus, vide an hanc ego tibi ſollicitudinem demere poſſim, [1] praefatiuncula ad illam elegiam, in qua mentio fiat tuae circa eam rem religionis, & culpa editionis in me transferatur, cui indignum viſum etiam hoc *Germanici* coeli decus non comparere inter totſidera haud quaquam poſtremi honoris. *Averſum aſtrum* quoniam retinendum putas, non poteſt aliter, quam de ipſo Cane intelligi, & qui aliter fecerunt, meras ineptias moliti ſunt: omnis in eo labor erit ut cum heliaco occaſu convenire facias interpretationem, quod cum alii praeſtare nequirent, in ſalebras compulſi ſunt. Utinam ſub aeſtatem excurrere in patriam detur, modo provideas, ut id tuto tibi liceat per adverſariam tuam, & caveas

1 Vid praefat. ad paralipomena carminum adoptivorum *N. Heinſii* pag. 87. quae eſt noſtri *Wallii*: Et Amici Batavi elegia & reliqua carmina quae pag. 129. & ſeqq. leguntur, eumdem auctorem habent, nam pleraque *Wallii* manu ſcripta inter Schedas Heinſianas repperi.

Digitized by Google

veas a dolis: in quo felici voto, mi Heinſi, finio, & taliter vertens tibi finiatur annus, precor. Dabam Hagae Anno CIↃIↃCLXVI. die XXVI. Januar. raptim.

EPISTOLA XXI.

NIC. HEINSIUS

Hadr. Wallio

Hagam.

QUod cauturum te polliceris, nequid gravius peccetur ab operis typographicis, dum reliqua poëmatum meorum praelo committentur, exoſculor & amplector ambabus ulnis tam obviam, mi *Walli*, facilitatem. De *Niendalii* & *Strateni* verſibus omitte curam: jam enim illos a me accepit *Elzevirius*, etſi procul haberi poterant. *Brunonis* tria aut quatuor epigrammata in ſchedis meis fortuito inveni, & adoptivis jam addidi, plura fuiſſe ſcio, quae tu per otium ab heredibus aliquando impetrabis: nam nunc propter haec puſilla procraſtinari poëmatum editionem nolim. *Furſtenbergium* conveniam in itinere, ſi mihi per patres integrum erit hac aeſtate in patriam excurrere. Operamque tunc dabo, ut Elegiam ab illo caſtigatiorem paullo nanciſcar: etſi enim eleganter pleraque illic ac nitide dicuntur, ſunt tamen nonnulla, quae limam qualemcumque videantur requirere. Poterunt tunc illa per te cum praefatiuncula latius in publicum proferri. Nunc, quaeſo, telam inchoatam properanter detexamus. Vale Holmiae Suecorum Anno CIↃIↃCLXVI. a. d. XXVII. Febr. Gregor.

EPISTOLA XXII.

HADR. VANDER WALLIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

ANte menſem ad penultimas tuas feſtine ſatis reſcripſi, & monui ut inſidias caveres, ſi tibi mens eſſet in Bataviam venire; niſi forte cogi ames, ut rata habeas quae hîc contra te acta ſunt; adverſus quae potius, (ſi tibi animus, qui fuit, manet) proteſtandum (ut vocant) a te jam dudum fuerat. Tuo nomine id quidem feciſſe *Goeſium* Senatorem audivi; ſed id factum a te probari ſingulariter oportuit, & etiamnum oportet; atque ad eundem ut denuo formulam proteſtationis mittas, conſultum immo fere neceſſarium putant, qui tibi bene volunt; & poſtea diſpiciendum, quo tutiore modo hic aliquando ſiſtere praeſentem te queas. Ultimae tuae itidem bene mihi redditae ſunt; & praefationem tuam ad *Capellanum Elzevirius* dum exſpectat, adoptivorum libellos cum tuis poëmatis recentis editionis ad me, qui hoc petieram, ut inſpicerem, miſit; quod bene vertit. Sic enim orthographiae rationem, quam es ſecu-

Digitized by Google

ſecutus, licuit mihi certo cognoſcere, ne quid in hoc temere operis imputarem, & in reliquis, quid fueris ſectatus, vidi; ita ut cum viderem inſeruiſſe te etiam adoptivis quaedam de tuo patre, viro ſummo, & matre; crediderim mihi quoque licere in *Kinſchotii* elegiis ad te duabus, Ecloga, & hendecaſyllabo: carmen ejuſdem non poenitendum, quod inſcribitur votum pro ſalute ***Dan: Heinſii***, & ſermonem ad ***Schelium*** ſuper natali Maronis, de quo memini aliquando ſcripſiſſe, ut ſit multus in tui patris laudibus, nec oblitus tuarum: ſicut etiam in quadam ad me ſcripta Ecloga, ſed ea eſt longiuſcula, & quia tantum verſu uno aut altero tui mentio fit, fortaſſis ea nimium aliena videri queat, ut & ſimilis mea ad ***Kinſchotium***. Sed de meis quid dicam? poſtea quam felicem tuam diligentiam in expoliendo vidi, mallem certe, de alienis ſecurus, mea inter Camaenas tam cultas non apparere, comparata futura deformiora. Ode, (quia tibi probatur) & ecloga Thyrſis tolerabiles videri queant; elegiae non item; quia tamen & eas poſcis, videbo an honeſtam eis faciem dare poſſim. Oblectare te vellem potius lectione eclogae cujuſdam, quam ſcripſi anno ſuperiore ad *Chriſtianum Hugenium*, occaſione tunc conſpicui Cometae, in qua mythologiam aſtricam ſum complexus facientem ad ſidera, quae nomen habent a ruſticis & nauticis rebus, ipſiusque *Hugenii* inventa celebravi. Sed quia prolixior eſt, quales Theocriti nonnullae, & piget exſcribere, neque ſatis commode tabellariis committenda. Frater ejus *Ludovicus* certiorem te de Laurentianis in Hiſpania manuſcriptis Ovidianis ſi non fecerit, faciet propediem, uti nuper mihi addixit. ***Conſtantinum*** monui, ut curam itidem haberet elegiae alterius ante annos xx. ad te conſcriptae, ſed id ipſe videtur neglecturus. Juſſi etiam conquiri ***Niendalii*** & ***Strateni*** poëmata ab ***Elzevirio***; item ut ſcriberet ad fratrem ***Brunonis***, ſi quid ipſe forte ſubminiſtrare queat addendum adoptivis, quae ante duas hebdommades, altero, quo acceperam, die remiſi feſtinanter inſpecta, ne quid a me morarum injiceretur, & nihildum mihi reſponſum eſt; credo praefationem ad ***Capellanum***, quae exſpectabatur, nondum advenisse. Si cum ea ſimul non miſeris elegiam ***Furſtenbergii***, poteſt ea etiamnum mitti, ſaltem uti appendix ad primum adoptivorum ſubjungenda ad operis calcem, & ei, ut appendicem libri ſecundi, tunc poſtponenda reſervabo ***Kinſchotiana*** & mea, loci parum ambitioſus, jamque hoc indicavi ***Elzevirio***, ne quid & illud ipſum moraretur. In carmine Graeco primi adoptivorum ultimo Britanni cujuſdam, ***Odoardi***, puto, ***Perſii***, memini vocem ultimam cum litura exaratam, vixque legi poſſe; eam in reſponſoriis ad has denuo perſcribe, ſi forte in tempore advenerint, ſin minus, aut diligentius inſpectam aſſequemur, aut parum errabimus convenientem ſubſtituendo. *Vlitii* Gothica, reor, jam in Sueciam appulerint; ipſe tandem publice divortium cum uxore fecit; ut audio; nam ſaeculum eſt ex quo hominem non conſpexi. [1] Proſaicam metaphraſin Ixeuticorum Oppiani nihil de aucupii iſtius genere, cujus apud Propertium mentio, prodere *Voſſius* arbitratur, a quo *Vlitius* habuit exemplar, ut curaret edendum, unicumque eſt tantum. Si quid ad me velis per ***Elzevirium*** id cura. Ille

[1] Vide ad *Voſſii* Epiſt. LXXXII.

Digitized by Google

Ille enim ſciet ubi ego degam, hîcne an in vicina ipſi Nort-Hollandia. Salve & Vale, mi Heinſi. Scribebam Hagae die 11. Martii CIↃIↃCLXVI.

EPISTOLA XXIII.

NIC. HEINSIUS

Hadr. Wallio

Hagam.

DE inſidiis quod monebas nuper, unice eas mihi cavendas eſſe tecum ſentio, mi Walli, nec ad eos ſum excurſurus, niſi munitus probe adverſus omnem adverſariorum inſultum. Quia jam dudum praevidi hanc, quam noſti, rem me abſente urgendam omni conatu, aut potius praecipitem dandam fore ab inimicis hominibus. Annus jam eſt, & quod excurrit, cum me tempeſtive ſatis in eventum quemcunque armavi, miſſo ad procuratorem libello per *Goeſios*, patrem filiumque, qualem conſulti juris noſtrates non judici tantum exhiberi, ſi res forte trahi non poſſet ultra, ſed actis etiam publicis inſeri oportere cenſebant. Id ſi factum non eſt, culpa penes *Goeſios* ſtetit, & procuratorem, a quibus etiam monendi fuerunt, ſi quid reſtaret per me faciendum. Noverunt enim illi per Procuratorem meum, utcumque laute hactenus & munifice a me habitum, rem totam ſupine tractari, ſed in eo patriſſat quod per litteras me compellat rariſſimas. Age cum ipſo, quaeſo, ſi fortaſſis obvium habebis, & ſciſcitare, ſi quid jam actis reſtet ſuperaddendum. Id enim ſi ex re mea eſt, mitti ad me oportet formulam verbis ſolemnibus conceptam, quae judici exhibeatur de novo. Venio nunc ad poëmata mea, quibus ſupremam ab *Elzevirio* manum jam pridem eſſe impoſitam rebar. Quia tamen cunctari illum video, mittendam duxi *Furſtenbergii* Elegiam, quam non ſemel petiiſti, ſi addendam forte caeteris adoptivis judicas. Quod ſine praefatione tua fieri haud oportet, ne facti invidia in me redundet, ſi vir Illuſtriſſimus hoc inſtitutum non probarit. Ex illo enim in ſcribendis verſibus non parum profecit, uti vel ex epigrammate brevi, quod eam in rem mitto, poteris judicare. *Furſtenbergianae* elegiae & *Keckianam* addo, quae aut aliis ejus verſibus ſubjungatur, aut in libelli fine appareat. Si id ſerum jam eſt, utramque Elegiam remittas peto, occaſioni magis opportunae ſervandam. Venere id genus complura non ita nuper mihi in manum, Italorum praeſertim: ſed quia poëtice magis, quam Latine videbantur loqui, in cenſum non admiſi. Tuis & *Kinſcbotianis* quis locus eſſet aſſignandus docui jam pridem *Elzevirium*. *Conſtantinus Hugenius* nimium ingenii ſui ſeverus ac moroſus exactor eſt. Verſus enim, qui ab illo damnantur, ſunt concinni ſatis, dummodo ab adoleſcente conſcriptos eſſe lectorem ne lateat. Litem hanc noſtram tui facio arbitrii, ac proinde verſus ipſos ad te mitto, ut te cenſore aut ſtent aut cadant. In meis praeter mentem meam nonnihil hic illic per operas typographicas eſt peccatum. Errores praecipuas vix corrigi poſſe, niſi duae aut

Digitized by Google

tres pagellae recudantur, ſum opinatus; idque faciendum in ſe recepit *Elzevirius*. Gothica *Vlitii* prodiiſſe in publicum, ac horum exemplar magno Regni hujus cancellario jam eſſe traditum intellexi. Prodierant hic terrarum, & in vicina Danica nuper duo aut tres libelli hiſtorici, veteri Iſlandica conſcripti lingua, additis & obſervationibus haud inſcitis, ſed ego Barbara ejuſcemodi vix moror. Magis ſum laetatus, cum didici Budanam Bibliothecam *Matthiae Corvini*, in qua ſcriptores antiqui non pauci hactenus inediti lateant, partem potiſſimam Graeci, Caeſari dono datam a Turcis: utinam non imponat nobis hic rumor, ſed jam nimius ſum. Vale, *Walli* jucundiſſime, Holmiae Suecorum a. d. XXIV. Martii Gregor. Anno CIↃIↃCLXVI. De aucupii illo genere alias agam.

EPISTOLA XXIV.

HADR. VANDER WALLIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

AD plures tuas jam dudum oportuerat reſponſum eſſe, mi Heinſi, ſed differebam, ſperans una cum abſolutis adoptivorum libellis, id commode fieri potuiſſe, quae res ut perfiat, apud typographum inſtabo, neque ſinam, ut occaſionem differendi longius captet, vel ex perlatis huc ad me heri Illuſtriſſimi *Furſtenbergii* litteris: adurgeboque ut ſecundum adoptivorum libellum aggrediatur, primo jam ante menſem ad finem perducto, neque aliud cauſſatur, quam citius nequiiſſe expediri praela: cum itaque Amſtelodami in tranſitu jam ante dies octo viderem necdum aliquid ſecundi libri inchoatum, ſuaſi, ut elegias duas virorum Germanorum primum potius libellum ſequi faceret, cumque in finem poſtridie hinc miſi praefatiunculam tumultuario ſatis opere, (ne quid ego in mora eſſem) ſi forte ita fieri placuiſſet; nam ipſe videbatur malle appendicem poſt totius opuſculi finem. Quid fecerit neſcio; neque quidquam indicat iis in litteris, quibus incluſae *Furſtenbergii*, heri ad me perlatis. Hodie ad Illuſtriſſimum Principem reſcribo, rem integram eſſe; jubeat ut volet, vel elegiam emendatam exſpectari poſſe, vel totam omitti; neque enim quod inſcio ipſo nobis liberum videbatur, aequum eſſet ut faceremus invito. *Elzevirium* tamen rogavi, ut excuſatiunculam meam ſive jam formis expreſſam, ſive manu exaratam (ego enim apographum non ſervavi) ad Illuſtriſſ. mittat, una cum tua praefatione, quae eſt ad *Capellanum*; unde patere queat, quid potiſſimum ſimus ſecuti, & captaveram occaſionem, qua commendatum epigramma ſuper reſtitutis Arminii trophaeis praemitteretur elegiae. Ego hic in vicinia *Brunonis* fratrem conveniam, & petam, ſi quid nobis deeſt. Libros ejus duos farraginis vernaculorum & Latinorum ſine ullo delectu ediderunt Lugduni Batavor. in quibus nihil quod nos juvet, quaedam etiam tam ſordida, ut pigeat meminiſſe; multa interfuerat neſciri; conqueritur frater clam ſe factum.

Vlitii

Vlitii & *Gevartii* obitum jam fueris edoctus, credo; uti & quod *Goeſios* monueram, de tuis rebus quid fieri opus foret ad te perſcriberent. Certe eſſet mihi aegre, ſi inimicis hominibus eſſet, quare tibi inſultare poſſent. *Chriſtianus Hugenius* ante ferias Paſchales in Galliam abivit; fratres eum Bruxellas uſque ſunt comitati: *Conſtantinus* verſus ſuos damnare pergebat; ſed ad *Elzevirium* jam miſſos ajebam, & quae vellet, mutaret, ſuaſi; quod audio eum feciſſe. Si *Elzevirius Furſtenbergii* & *Keckii* elegias eſſe velit pro appendice libelli primi; ego *Caſparis Kinſchotii* & mea ſervabo pro appendice libri ſecundi, & his etiam non meum nomen, ſed amici Batavi praeſcripſi, ſublatum eodem conſilio ex praefatione ad *Capelanum*. Auſus ſum etiam ex Montoſeriano auferre copulativam *&*, ubi eſt, *Cenſuram & doctae rigidam &c.* quia minus concinnum videbatur efficere verſum; & ſenſum etiam obſcuriorem propter adhibitas copulativas diſticho ſequenti. In *Balthas. Bonifacii* epigrammate ſcriptum erat, *Caſſa vetuſtatem*, manifeſto errore; reſcripſi *Caſca*, *&c.* facili conjectura. [1] Graecum epigramma multum ridebat *Voſſius*, plurima non ferenda dicebat; praeſertim ῥόοσι pro ῥόαισι vel (variata dilecto) ῥόησι, & hoc uſitatius ajebat, quare unum mutari paſſus ſum, reliqua ad apographi tui fidem exhiberi volui. Operae alioquin ſatis diligenter in ſua arte verſati viſi ſunt, neque opus plus unica mea correctione, & me ſecurum eſſe jubebat *Elzevirius*, etiamſi non inſpicerem, ſecundo formas jam praelo committendas. Vale, mi Heinſi, ſcribebam Alkmariae apud Friſiabones, praefeſtine die v. Maji CIↃIↃCLXVI.

1 *Eduardi Perſii*, in Adoptivis pag. 47.

EPISTOLA XXV.

NIC. HEINSIUS

Hadr. Wallio.

Alcmariam.

DE *Vlitii* & *Gevartii* exceſſu, quae ſignificabas proxime nova omnino atque inaudita hactenus aures meas contigerunt, ſed nec de *Chriſtiani Hugenii* profectione Gallica quicquam compertum habebam. Adeo apud vos vix quisquam eſt, qui de rebus privatis vel tantillum ad me perſcribat. Ipſe *Vlitius*, qui ſolebat hoc in officio ſatis ſedulum ſe praeſtare, neſcio, quomodo tardior factus eſt, ex quo antiquitatem Barbaram ſectari coepit. Itaque non nunc primum is mihi periit. De poëmatis meis doleo, & indignor tam lentum eſſe negotium: praeſertim cum jam menſe Februario per litteras apud ducem *Montoſerium* profeſſus ſim, ſupremam libello manum eſſe impoſitam: qui me mendacem nunc aliena culpa deprehendit. Nomen tuum cur in hac farragine unus inter tam multos cupias latere, cauſſam comminiſci non poſſum, niſi quod de rebus divinis non eadem fortaſſis omnia ſentimus. Sunt tamen illic plures hoc genus alii, & nemo invitus, ſponte omnes ſybolam iſtuc contulerunt.

Perſii Britannici carmen Graecum jure reprehendit *Voſſius*, & omitti potuit, imo debuit. Malo tamen Britannum hominem ridiculum ſe praebuiſſe, quam aut noſtratem, aut alium cujuſcumque gentis. Hunc quod mireris, ut Graecae litteraturae peritum apud me laudarunt olim *Lucas Holſtenius* & *Leo Allatius*. Nec meum fuit errores ejus emendare. Mitto αὐτόγραφον carmen, ut videas, ſi manus fortaſſe mea inter ſummam feſtinationem alicubi aberravit, quod tamen vix opinor. Si majore cum cura id perlegiſſem damnari potuit. Poſtea ad manum venere *Matthaei Bruſtoni* epigrammata tria aut quatuor, ſi non bona, Perſianis ſaltem meliora. Erat enim is natione ac domo Graecus. In *Furſtenbergio* nolui moram eſſe. Elegiam *Hugenii* emendatam operi acceſſuram eſſe nequaquam invitus audio, metuo tamen, ne alteram ſive ipſius *Hugenii*, ſive patris *Conſtantini* tollat ac premat *Elzevirius*, nam & hanc a patre conſcriptam *Elzevirius* videtur opinari. Vale, *Walli* amiciſſime, Holmiae Suecorum CIƆIƆCLXVI. XXVI. Maii. In autographo Bonifacii *Caſca*, non *Caſſa* legebatur.

EPISTOLA XXVI.

HADR. VANDER WALLIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

IN *Furſtenbergio* mora nulla fuit; ante enim finitum ab operis typographicis librum adoptivorum ſecundum, elegiam ex animi ſui ſententia emendatam remiſit, cum epigrammatis aliquot nuperis ſuis, quae quia mei ipſe faciebat juris, ego publici facienda duxi, librique primi adoptivorum paralipomenis praemiſi, & verbulo mentionem ejus rei feci in praefatiuncula, quae manſit, & in ea excuſatio, quaſi inſcio *Furſtenbergio* editio fiat, nec enim aliam ſubſtitui *Elzevirii* feſtinatio ſinebat. Querimoniam de mora tuam cauſſabatur: ita ei ego reus mendacii fui factus. Dum in ſecundo libro moratur *Elzevirius*, ſuaſi, ut, quoniam unicum *Francii* epigramma poſt *Brunonia* ſequeretur, hoc iſtis praeponeret potius, ut ordinatius ſubjicerentur, ſi quae *Brunonianis* accederent a fratre promiſſa, quae impetravi paucula, & quae forte jam videris ab *Elzevirio* miſſa; uti quoque Elegiam *Hugenii* non emendatam, in quo me fefellit *Elzevirius*, niſi jam excuſam, ſed nondum praelo ſubjectam miſerit auctori inſpiciendam, uti juſſeram ego. *Perſii* Britanni autographon remitto, in eo video exaratum ῥόοισι, quomodo ſi fuiſſet in apographo, potuiſſet non mutari fortaſſis, nunc ex ῥόοισι factum eſt ῥόησι (quoniam ita malebat *Voſſius*) potius quam ῥόαισι. Quoad caetera nihil commemorare poſſum, nec apographum nec ullum exemplar penes me eſt. De nomine meo in iſta farragine diſſimulato cauſam comminiſci quod nequeas facile credo: illam enim eſſe, quam es commentus, fuge ſuſpicari. Si elegia, olim libello Heſiano aſcripta, non fecerit te jam diu iſtius ſecurum, ne feras aegre uti

Digitized by Google

uti nunc id faciam tribus verbis. De rebus divinis qui recte volumus ſentire, ſentiamus oportet, Deum eſſe, Optimum Maximumque, ita neque ejus beneficiis, neque potentiae ponitur limes, quem ponunt perverſe homines quidam novi, antiquos malos male imitati. Hinc liquido apparere reor, quinam in his diſſidiis ſint ſequendi, quos etiam ſibi ſequendos tandem duxerat [1] *Kinſchotius ὁ μακαρίτης*. De nominis tamen mei iſta diſſimulatione ne omnia te celem (nam rationes ſunt plures) ſcito, multum me ambigere, an nominis mentionem ullam mei faciendam ſim paſſurus, quando *Kinſchotii* poëmata in lucem ſunt proditura, & an aequum eſt hanc tanto ante mihi eripi libertatem? adde quod, cum de perfectione ſui poëmatii leviter emendati nuper *Furſtenbergius* conquereretur, ſcriberetque, malle ſe hac in re gloriae ſuae deeſſe, quam amicorum voluntati, & ſuo in illos officio; reſcripſerim ego, parum me ſollicitum de gloria, non acquirenda homini, qui optimum putaret bene vivere & latere; reperiſſe tamen, quo nec meae nec amicorum voluntati deeſſem; ſcilicet curando ut mei verſus, non nomen, palam exſtarent. In meis autem publico dandis quam non fuerim parcus videbis, quando extra adoptiva cernes additam Daphnin eclogam, ſive Sidera, ad *Chriſtianum Hugenium*, de qua pridem ſcripſi; quamquam enim nihil haberet, cur adoptivis accenſeretur, monui eſſe Heinſiani amici ad Heinſii amicum; & praeoccupandum putavi *Hugenium*, ne eam cum meo nomine faciat prodire, uti quondam Thyrſin meam fecerunt Hamburgi. Reperies etiam inter *Kinſchotiana* Eclogam Jolam in obitum *Kinſchotii*, in qua tamen mentio tui ſub Thyrſidis perſona. Neſcio an memineris eam olim tibi praelectam, & ad te, *Scheliumve*, an *Gevartium* deſtinatam, nunc paululum refictam, reginae *Chriſtianae Alexandrae* inſcripſi, & de hoc inſtituto aliquid in praefatiuncula Kinſchotianorum leges. Neſcio an ultimis meis te fecerim certiorem, de jam in lucem emiſſo *Rubenii* libello ſuper re veſtiaria, & ad me Delphos curato, ſed quem nondum vidi, dum in his locis haereo. Hodie penultimum appendicis folium ad *Elzevirium* remitto; non niſi unicum aut dimidium reſtat, quod cras aut perendie ad me deferetur. Ita paucos poſt dies poëmatum tuorum negotium tandem fuerit finitum, niſi forte titulus aeneae lâminae incidendus, aut generalis aliqua praefatio reſtet. Litteras, ſi quas in poſterum mittes, commodiſſime *Elzevirio* mandabis, ſi forte ſpa-

[1] Hinc colligere liceret *Kinſchotium*, a *Wallio* perſuaſum, ſacra Romanenſis Eccleſiae probaſſe, quod apertius Epiſt. XXXII. ſcribit *Heinſio*. Ex epiſtola tamen, quam mortis *Kinſchotii* nuntiam *Jacobus Gronovius* praemiſit poëmatibus ejus, apparet illum Hagae in domo Patris obiiſſe, ſano judicio & Chriſtiana fide uſque ad extremum vitae ſpiritum, praeſentibus amicis omnibus & concionatore *Stormontio*, cui in omnibus ſatisfecit, ut *Heinſio* ſcripſit R. *Kinſchotius* ejus cognatus. Quare, ſi jam a *Wallio* corruptus fuerit, aut nimis hic credulus ex amici non ſatis cauti ſermonibus ſpem aliquam de ejus ad Romanenſes tranſitu conceperit, credendum eſt, poenituiſſe, & errore agnito in prioris diſciplinae profeſſione vita exceſſiſſe. Qui enim aliter *Stormontio* ſatisfacere potuiſſet, non video. *Heinſium* etiam ſollicitat hic *Wallius*, quod & *Jacobum Wallium*, & alios ex eorum literis deprehendo feciſſe, irrito conatu. Hinc vero diſcere licet, quam caute uti diverſa ſentientibus amicis deceat, & quam illi infamiam ſaepe memoriae mortuorum inurant.

Spadam ſim abiturus, aut in Brabantiam ſaltem. Vale, Amiciſſime Heinſi & ſalve. Dabam Alkmariae, IX die Junii Anno CIↃIↃCLXVI. cum vidi paucos ante dies ſolutam exiiſſe Batavam claſſem meliori alite, ſpero, quam idem fere ſub tempus anno proxime elapſo.

EPISTOLA XXVII.

NIC. HEINSIUS

Hadr. Wallio.

Alkmariam.

POëmatum meorum volumen tandem ad finem productum eſſe gaudeo, idque tua ſollerti ac fida opera, mi *Walli*. Horum copiam ut tibi faciat quamprimum Bibliopola, jam in mandatis habet. Si unum tantum exemplar accipies ab illo, & plura voles inter tuos fortaſſe circumferri, meo nomine ab illo petas, auferaſque licet. Sum enim in aere tuo, cum multas alias ob cauſas, tum ob curatam libelli hujus editionem. Quae tuae venae addidiſti, ea mirum in modum mihi placuerunt omnia, uti & *Kinſcbotiana*. In quibus tamen Elegiam de obſidione Leidenſi omiſſam video, tum pleraque alia ſic immutata, & ſic diſcrepantia ab iis, quae penes me ſunt, quantum aliud agenti in tranſcurſu licuit animadvertere, ut prorſus alia videantur. In *Hugenii* junioris elegia peccatur, ni fallor, in leges metricas, dum producit priorem ſyllabam in *idem*, *idem fatum*. .Tua ad *Chriſtianum* ecloga, inſigni & erudita *Aether* habet, poſteriore in *Aether* correpta, me neſcio an auctoritatem & exemplum ejus rei habeas in promtu. Nam apud Graecos per ἦτα, ut ſcis, effertur αἰθήρ. *Brunonis* pleraque ſatis frigida ſunt, quae per fratrem acceſſerunt. Ut de *Gevartii*, & *Vlitii* morte ex tuis primum cognovi, ſic tibi nunc debeo, quod de *Rubenii* re veſtiaria in lucem emiſſa me docuiſti ignarum. Nos Reginam *Chriſtinam* hîc exſpectamus: qua praeſente licebit nonnunquam de Muſis deque litteris ſermones inſtituere, praeſertim cum & adſit nobis *Arnoldus Pomponius* Orator Gallicanus, vir ingenii mire elegantis. Nec expers eruditionis eſt noſter *Isbrandius*. Caeteroquin nullus hîc terrarum, cum quo dabatur agere de litteris: paucis Suecorum hac cognitione inſtructis, & illis etiam, qui inde cenſeri poterant, faſtidientibus quodammodo, ne mali politici videantur, credo, litteras humaniores, quas ſub primam adoleſcentiam hauſere. Vale, mi *Walli*, & me ama. Holmiae Suecorum CIↃIↃCLXVI. a.d. III. Quinctilis Gregoriani. Quae in ultimis tuis ominaris de claſſe noſtra, rata fore auguror. Certe ipſa pugnae navalis initia ſucceſſus optatos habuere, de quibus rumor late eſt diditus, parem eventum par eſt ſperare, de quo nuntios impatienter exſpectamus.

EPI-

EPISTOLA XXVIII.

HADR. VANDER WALLIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

APud fontes Spadanos aeſtatem exegi, mi Heinſi; quemadmodum ultimis meis, ut puto, te feceram certiorem, eo me cogitare: & tandem e Brabantia reverſus, editorum poëmatum tuorum exemplar jam Delphos reperi delatum, &, quoniam huc rurſus properandum erat, in via obiter pervolvi; dum enim diligentiori lectioni me pararem, abſtulit a me illud *Brunonis* frater, qui nullum ſibi ab *Elzevirio* miſſum ajebat, quod tamen oportuerat factum, & petenti ego hinc abiturus promiſeram pro ſua opera, ſeque curaturum *Elzevirius* receperat, quem & moniturus ſum, ut alterum *Graswinckelio* dari mandet, qui nondum ſe vidiſſe ullum ajebat, quando Bruxellis aliquamdiu cum ipſo eſſem: neque dubito, quin tu id aut volucris jam, aut ſaltem velis: auferre plura neſcio an auſim, & abuti tua liberalitate; novi tamen nonnullos, apud quos nomen tuum admodum optem in pretio eſſe; ſique munuſculo tali id commode fieri queat, non deero pro occaſione partibus proxenetae. Elegia de obſidione Leidenſi non erat in promtu emendata pro animi mei ſententia, & ut digna videretur *Kinſchotio*, eſtque in derelictorum numero, neque vacabat nunc eandem illi operam impendere, quam aliis quibuſdam impendi. In poëmatis amici noſtri ingenium nuſquam deſideres, alibi tamen curam & limam, praeſertim in iis, quae habuit pro derelictis; in quibus advertas quandam tautologiam epithetorum, & phraſium; quae res in iis elimandis negotium mihi faceſſere ſolita, occaſionem dedit immutandi quandoque multa, auctoris tamen mente & ſcopo ſervatis: quemadmodum in elegia ſuper editione tuorum poematum factum vides, quae ſi operae pretium foret, ſingula enarrarem, & quae etiam eadem alibi in ſcriptis illius iterate reperiantur; & in eadem ipſe, qualis penes te exſtat, videbis. Illud tamen unum precor, ut compares; & me libere moneas, quid de ſucceſſu hujus audaciae meae judices: ſi enim minus felicem in ea re me arbitreris, omittam potius omnia derelicta, neque edam unquam, aut hoc jure parcius utar, quemadmodum in Ecloga feci, ubi licebat: neque enim in ea tam frequens reperi illud, quod modo dixi inconcinnum: ſublato tamen aliquando verſu, aliquando ſubſtituto ſententiam juvare viſum. De poſteriore in *Aether* quod mones, recte mones, & gratias habeo; neque auctoritas occurrit, niſi alicujus recentioris pariter decepti ratione terminationis, credo, & incrementi. Utinam monuiſſes in erratis & emendandis; ſubſtituiſſeſque quod placitum foret; velut *Aethra tenet.* &c. Mallem tamen legi, *Fert radians aether, vultus, formasque natantum.* & ita, ſi quandoque recudenda ſit, edi velim, ejuſque rei *Hugenium* quandoque non inſcium eſſe ſinam, quem hac occaſione praevenire bonum factum judicavi, ne ederet cum nomine meo factum, qui haud aliunde, quam

Digitized by Google

quam a tua approbatione, plauſum merere dignus haberi debet. In eadem ecloga video excuſum *In thalamos ſic ut illa tuos* &c. ubi tamen memini operarum negligentiam emendaſſe, & annotaſſe, *ſit*, imo & *Elzevirium* rogaſſe, ut ad talia juberet vigilantes eſſe; cum interpunctionum, & orthographiae, praeſertim dubiae, ipſe forſan negligentior eſſem: ut in mea Thyrſi excuſum, *Nec reperiſtis apes conſueti* &c. cum interpungendum foret, *Nec reperiſtis*, *apes*, *conſueti* &c. In orthographia peccatum reperies ſaepe: nempe τὸ *fraenum*, *caetera*, *auxilio*, *exutae*, *zephyri*, *auſtro*, *Thyrrenus*, *lachrymas*, & talia plura, aut non magni aeſtimanda, aut ab lectore aequo facile condonanda. Optarem tamen non praeteriiſſe, *Idumei*, pro *Idumaei*, in ecloga Jola, ad Reginam *Chriſtinam Alexandram*; quacum ſeu praeſente de litteris, ſeu abſente per litteras tibi ſermo inſtituatur, o te beatum ter quaterque, quia notus & cum bona gratia id facis; ego auſus aliquid ignotus, neſciuſque an temeritati ſit veniae locus; quem tu, (ſi id forte commodum) Majeſtati ejus indicabis a clementiae titulo me ſperare. De ſolitudine litterarum quod conquereris, idem ego conqueri merito poſſum, per ſex totos menſes, quibus abſui Haga; illud item moleſte ferens, quod per abſentiam hanc nihil poterim reſcire de molitione adverſariae tuae, quam audio interim in Succiam iviſſe. Spero aliunde ad te ejuſce rei nuntium perveniſſe, ita ut non improviſe oppreſſerit, nil forſan ab illa metuentem. Paucos poſt dies iterum aut Hagae aut Delphis ſum futurus, & tu quaeſo de te tuiſque rebus per *Elzevirium* me doceto. Vale, mi Heinſi, & ſalve. Scribebam Alkmariae admodum feſtine, a. d. XII. Octobris. Gregor. CIƆIƆCLXVI. Ignoſce quaeſo lituris ex characteribus male exaratis, immo ſemibarbarae Epiſtolae in loco, ubi de litteris, non dicam loqui, ſed vix cogitare tutum.

EPISTOLA XXIX.

NIC. HEINSIUS

Hadr. Wallio.

Alcmariam.

Gaudeo equidem, ut qui maxime, a fontibus Spadanis ſoſpitem te rediiſſe. Poëmatum meorum bina exemplaria juſſus per me eſt tibi ſuppeditare *Elzevirius* hodierno die, quorum alterum tibi habebis, alterum, cui libebit, amicorum, trades. Nam de *Graſwinkelio*, quem virum fata jam ſubduxerant, nequicquam cogitabam. Plura tibi cuperem oblata: ſed in hac editione minus mihi ſatisfacio, quam alia caſtigatior propediem excipiet. Si lectores liber & emtores inventurus eſt, ſin minus probabitur, & plauſu carebit, non eſt quod mea nimis officioſa opera nolentibus obtrudatur. Certe cum viginti & plura exemplaria jam dividenda inter Batavos Amicos curarim, vix tres quatuorve levi gratiarum actione hactenus ſunt defuncti, reliquis teſtari gratis librum in manus ſuas deveniſſe. Gratos ſe praeſtiterunt *Petrus Grotius*,

Digitized by Google

tius, *Johanne Georgius Graevius*, *Iſaacus Gruterus*, Officium inſuper hactenus habent tres *Hugenii*, *Ontmcrenus*, *Witſius*, *Slinglandius*, *Goeſii* pater & filius, *Voſſius*, *Gronovius*, *Gudius*, *duo Junii*, *Colinius*, *Piſo*, alii. Tum, quod miror maxime, *Blyenburgius*, & *Beuningius*, caetera officioſiſſimi homines. At gratias agere non eſt dedignata Regina *Alexandra*. Amici etiam, qua Hamburgenſes, qua Dantiſcani. Nam ex Gallia Italiaque necdum conſtat, eo librum deveniſſe: ſignificabat *Bigotius* duodeviginta libri hujus exemplaria ad ſe perlata eſſe, quae Lutetiam mittenda, ac amicis communibus offerenda quamprimum eſſet curaturus. De *Goeſiis* nil miror: qui toto anno vix ſemel ſcribunt. Filio tribus litteris continuis nuper res meas commendabam, ne quid mihi detrimenti pareretur ab illa, quam ſcis. Magnos enim ſtrepitus per hanc aulam excitavit, nec minores, puto, excitabit apud Proceres noſtros, nimio rerum ſuarum ſucceſſu elata, & repulſae, quam apud me experitur, impatiens. Ut hac moleſtia me expediam, denuo fieri flagitabo poteſtatem mihi ad meos excurrendi ſub hybernam tempeſtatem. Quod ſi impetro, Bibliothecam & ſupellectilis pretioſiora deponam apud illos, qui Reginae res in hac civitate agunt. Id enim hi in mandatis ab Auguſta principe jam habent, quam Hamburgi in tranſitu mulier putidiſſima ſalutare voluit. Excurſum in patriam vel eo magis urgeo, quod rebus infectis hinc propediem ſit diſceſſurus Illuſtriſſimus *Isbrandius*, poſt quem Roſcium fruſtra in hac ſcena ſaltavero. Bremenſes turbae niſi mature componuntur, mea opera rei publicae noſtrae hic terrarum omnino erit inutilis. Unde tamen id emolumenti ad me fortaſſis redundabit (nam nil pro certo adfirmare poſſum, quamdiu facultas profectionis haud datur) ut te coram complectar, utque de ſtudiis communibus operoſe colloquamur. Vale; Walli jucundiſſime, & me ut hactenus ama. Exarabam Holmiae Suecorum CIↃIↃCLXVI. a. d. XV. Novembr.

EPISTOLA XXX.

HADR. VANDER WALLIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

EGo certe gratum animum teſtari uſque non deſinam pro inſigni tua munificentia, qua jam antea fui uſus, ut duobus poſtremis exemplaribus non ſit opus, quae denuo offers, niſi forte non cogitaris de *Joanne Baptiſta Steenbergio*, cujus inter adoptiva carmen comparet, ſi idem eſt, quem ego Parlamenti Methlinienſis aſſeſſorem audio eſſe, virum humanitate inſigni, & qui nuper, illic cum forem, ſummopere familiaritatem mecum inire optaverat, niſi temporis illius fortuna invidiſſet. *Blyenburgius* ante paucos dies Haghae mihi fuit conqueſtus litteras ſuas rariſſime ad te perferri; auctor ipſi eram, ut eas in poſterum committeret *Biſdommero*; itaque vix dubito, quin de grato quoque animo ipſius jam teſtem epiſtolam acceperis; uti & plurimo-

Digitized by Google

rum aliorum, quibus aut occaſio defuerit, aut forte ad quos tuum munus nondum devenerit; de *Furſtenbergio* miror, quod ſileas, neque enim ego hunc etiam crediderim numerari inter inofficioſos. Ego hîc etiamnum haereo fere in media Barbarie procul a libellis, & forte diutius moraturus ſum, interim tuas ad *Elzevirium* ſemper tuto curare poteris. De adventu tuo admodum laetarer, accideretque ille mihi gratiſſimus, modo abſque tuo periculo foret; in has enim terras pedem vix intuleris, quin tui ſit potitura illa, quam novimus, & cogeris facere invitus, quod ſponte noles; qua de re puto jam antea ſaepiſſime monui, & videris aut non meminiſſe, aut negligere; cum minime ſit negligenda. Ego circumſpicere coeperam an non alibi in Brabantia quiete & jucunde aetatem degere poſthac poſſem: ſed inſtantium bellorum metus & tricae novae hereditatis cujuſdam adeundae, neſcio an repudiandae, quae mihi hîc nectuntur, vetant de ſeceſſu iſto ulterius cogitare. Poëmatis tuis & emtores & lectores & plauſum opto; in meis omnem, quae melior videbitur, mutationem pro libitu ut adhibeas non tantum concedo, ſed etiam precor, ut facias. *Duo* tamen pro *duas*, alibi extare videor meminiſſe. De caeteris alias. Interim ſalve & vale, mi Heinſi, tibique ſit, qui inſtat, annus admodum auſpicatus. Alkmariae Idibus Decembribus ſtylo Gregor. CIϽIϽCLXVI.

EPISTOLA XXXI.

HADR. VANDER WALLIUS

Nic. Heinſio.

Holmiam.

AD ultimas meas reſponſum exſpectaveram, ſed credo te diſtuliſſe ob profectionem tuam in has oras, quam aliunde inaudivi, ubi praeſentia tua frui opto quidem tantum, quantum quis alius, modo illud, quemadmodum monui ſemper, tuto fieri queat, quod ad te quidem attinet. Nam nupere Hagam reverſus, quid in ordinum comitiis de cauſſa tua actum eſſet intelligens, non omnino te ſecurum, & fidere litteris in eam rem ad te datis, judicavi; unde officii mei putavi eſſe hoc ſaltem monere & ſuadere, ut in proximo ſubſiſtas iis in locis, in quibus ſententiae Senatus Batavi non ſolent executioni mandari; quod in Gelriae ſolo commodiſſime fiet; nec enim aut Trajectenſis provincia aut Friſia te tutum praeſtent ab inſidiis adverſariae tuae aut eorum, quibus ipſa curae eſt. Ubi autem citra periculum eris, facile deſpiciemus quomodo aliter impetrari ſecuritas poſſit. Haec admodum feſtine, & ignoſce ſi rationes non addam, quae plures & longioris epiſtolae forent. Scribebam Hagae raptim die XXVII Martii CIϽIϽCLXVI.

EPI-

Digitized by Google

EPISTOLA XXXII.

HADR. VANDER WALLIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

KAlendis Martiis, amiciſſime Heinſi, ad me cum tuis litteris fuit perlatus Prudentius tuus. Officii mei fuerat illico reſcribere, ſed ipſe venire moliebar & molientem mala febris oppreſſit, ita ut nunc ego hic in morbo cubem: qui ſi hinc abeundo vitari potuiſſet, utinam jam dudum (prout animus fuit) Hagham properaſſem, ſtudio videndi reducem Tuſcum Principem hereditarium, patronum Muſarum, quarum nomine gratulatoriam conceperam oden, inſerta honorifica tui mentione. Quid enim minus tibi pro tot beneficiis rependam, aliunde non ſolvendo, quam tui toties meminiſſe, quoties occaſio offertur? De aucto ſtipendio tuo inaudieram aliquid, & *Bornius* narrarat, qui hic fuit, quaſi non fuiſſet: quod ſi maneat ſalvum, de cetero nihil eſt, puto, quod conqueraris, & tuo voto ſervit aemulatio minus bene volentium, ipſis aut neſcientibus aut invitis. Gratiſſimum prae reliquis habeo munus tuum Prudentium, vel ſola (ut aliae deforent) cauſa egregiae erga Deum & religionem pietatis: in eo quam multa advertas, quae erudire queant hominem, quiſquis audire vult & eſſe Chriſtianus? nunquid autem & nobis, mi Heinſi, ad hoc aetatis jam provectis, minime negligenter habenda praefatio, quam ſcribis non ad Cathemerina oportere referri peculiariter, ſed ad univerſum Prudentii opus poëticum? perplacent quae obſervas ad illius praefationis verſum 22; ſubdubito tamen, an non eo loci aptius retinendum ſit vulgatum τὸ *volans.* Praefationem vero, quae nunc ante librum περὶ στεφάνων legitur, (in qua jambos & ſuos trochaeos tantum recenſet poëta) arbitror illic recte collocatam, niſi malles poſt finem libri ejuſdem legi, aut potius Καθημερινῶν, quod ego magis probem, quoniam in ea martyrum nulla mentio, multa autem comparatio e rebus quotidianis petita. Quod ad Hymni quarti Cathemerinôn verſum 59. in addendis notas, poſſe colligi non uſum Clementem ſacrae Scripturae Latina illa, quam nunc habemus, verſione, vide an conciliari queat cum Hymni tertii verſu 127. & ſeqq. item 147. & ſeqq. lib. eod. ubi diſertiſſime expreſſum habes famigeratum illud, *ipſa conteret caput tuum*; aut fuerit exiſtimandum (ut quidam exiſtimant) etiam ita olim habuiſſe Graecam (nam ex Hebraeo nihil certi colligas) τῶν LXX verſionem, quandoquidem & Graecorum Patrum nonnulli ſic explicent iſtum locum, mutuis hodie diſſentientium inimicitiis vexatum tantis, quantae ſunt poſitae inter Serpentem & Mulierem, quas ex omnium piorum animis exeſſe precor; ut curis tuis in Prudentium ſecundis omnia fauſta, mi Heinſi, & ut non verborum tantum ac ſyllabarum, ſed inprimis rationem habeas rerum; monitiſque utare, quae ſunt in D. Hippolyti hymno verſu 30. & ſeqq. ut fruare voto tui vatis, quod in hymno

Digitized by Google

Sancti Romani penultimo & ultimo verſu. Sed haec tibi in aurem, haeſique diu, an eam tibi vellerem, velli tamen, quamquam praeter morem meum, qui ſciam hanc non eſſe rem mei aut optantis aut volentis, ſed Dei miſerantis, qui hoc indulſit amiciſſimo utrique noſtrum [1] *Kinſchotio*, tibi extremis verbis etiam optima quaeque apprecanti, cum eximie commendaret ſincerum animi tui candorem, & ſingularem indolis bonitatem, cui quam nequiter ſaepe ego audivi illudentes homines improbos, infortunioque & malis tuis gaudentes; ſed adverſus horum inſultus, eaque ipſa mala, utiliſſimum fuerit attente pervolviſſe Sancti Proſperi ſententias Aldinae Prudentii editioni (ejus tibi ſi copia eſt) adjunctas ex D. Auguſtino, cujus Confeſſionum aureolum libellum itidem operae pretium fuerit in eundem finem bene ruminari, a *Franciſco Petrarcha* jam ſene alibi admodum laudatum verbis, quae utinam ita meminiſſem, ut tibi referre poſſim. Sed deſino, ne nimius videar. Salve, mi Heinſi, & vale melius, quam ego. Alckmariae. CIƆIƆCLXVIII. VI. Martii.

1 Vid. ad Epiſt. XXVII.

EPISTOLA XXXIII.

HADR. VANDER WALLIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

EPiſtola tua, quae die nono hujus menſis ad me ſcripta, heri demum mihi reddita fuit; mi Heinſi. Valetudo quidem mea meliori loco eſſe, nondum tamen omnino reſtituta videtur, ita ut aperto frigidoque aëri non me credere audeam. Oden meam, prout petis, prima occaſione ut habeas, faxo. Oblitus fueram monere de hymno D. Laurentii verſ. 567, ubi notas in omnibus tuis libb. Altinio excepto, eſſe, *jocantur*, & noluiſſe te contra ire, non ſatis me capere, quid illic iſtud verbi ſit; viderique potius e veſtigiis cod. Altini in quo, *letantur*, formandum, *levantur*. De Aldina editione ſecunda, cujus meminit *Giſelinus*, eſt item quod dicam, me putare illum habuiſſe pro ſecunda, vetuſtam quandam [1] editionem ſine loco & nomine typographi, cui praefixa Aldi praefatio ad *Danielem Clarium*, habetque praeter carmina Proſperi etiam adjuncta quaedam Joannis Damaſceni, Coſmi Hieroſolymitani, Marci epiſcopi Idrontis, & Theophanis e Graeco verſa: eſt penes me ea editio, & ſi quid e typorum formis conjecturae dandum, Baſileenſem credam. Orthographiae quoque rationem, quam potiſſimum fueris ſecutus, optem ſcire, codicumne ſaeculi Prudentiani exprimentium morem, an vetuſtioris, recentiorisve, aut ex omnibus mixtam, quemadmodum mihi appa-

1 Hanc editionem eſſe unicam puto, & nullam eſſe Baſileenſem tam antiquam, ſed hanc eſſe partem Poetarum Chriſtianorum, quos *Aldus* Anno 1501. vel ut alii 1502. edidit. vide *Fabric.* Bibl. Graec. t. X. pag. 332. & *Mettair.* Annal. Typog. t. II. part. I. p. 148. nam poſt Prudentii carmina *Aldi* nomen legitur, & Venetiis Anno 1501. edita dicitur, quod forte latuit *Wallio*.

Digitized by Google

apparet. De operarum mendis in altera editione cavendis ſuperfluum fuerit addere, quamvis aliquas inſigniores notaſſem, ſed ſcedula non eſt in promptu. Vale, Heinſi amiciſſime. Alckmariae die 15. Martii CIϽIϽCLXVIII.

EPISTOLA XXXIV.

HADR. VANDER WALLIUS

Nic. Heinſio.

Hagam.

NUdius tertius tuas Amſtelaedamo accepi; avebam quidem illico reſpondere, mi Heinſi, ſed dum eſſem in eo, neſcio, quod taedium ſcribendi me capiebat, ita ut vix par eſſem effingendo exemplari nitidiuſcule deſcripto meae odes, quod tamen, ut petieras, hic habes, cum praefixa excuſatione ad Sereniſſimum principem Coſmum. In tuos uſus alterum hic ſubjeci. Vale, mi Heinſi, & bene rem gere. Alkmariae die XVII. Martii CIϽIϽCLXVIII.

ODE

Super Sereniſſimi Etruriae Principis

COSMI

in Batavos adventu, bello Britannico ſecundo finito.

Diro fugata cum comitum grege
Noſtris Enyo finibus, impii
Oſtenta belli poſt cometas
Auſpicio meliore fulget
Terrae benignum ſidus Etruriae,
Princeps juvandis Aoniſin gerens
Fatale nomen, nil vetuſto
Progenies minor ipſe Coſmo;
Tot derelictis urbibus Italûm,
Arni querelas neve morans ſui,
Dignatus extremos Batavos
Viſere magnificus viator.
Utcunque parvam grandibus inſolens
Aptare rebus, Melpomene, chelyn,
Aſſurge; dic heroa tantum
Oceanoque patrique Rheno
Veniſſe gratum, praecipue tibi;
Rurſum jacebis quae citharam tenens
Fago ſub alta populove
Abſque metu: neque dehinc repente
Unquam, minaci territa claſſico,
Voces, tumultu non ſine civium,
Ad arma, clamantes, ad arma
Aure bibes pavida per atras
Noctis tenebras, pulſaque denſius
Rauci ſonoris tympana, tum cavo
Ex aere diſploſum tonitru
Indomitumque ratis fragorem
Flamma crematae, quo ſimul ardua
Ictu domorum tecta gravi, ſimul
Concuſſa fundamenta late
Ima ſolo tremuere circum.

Non jam in remotis nubibus aetheris
Caliginoſi, mentis imaginum
Lymphata ſpectro, praeliantium
Agmina vi ſuper irruentem,
Saevis recenti tabe fluentia
Calcanda dantem membra jugalibus,
Vidiſſe Bellonam putabis,
Sanguineo horribilem flagello;
Quam pone totis emineat rotis
Thorace Mars indutus aheneo;
Iramque dein Diſcordiamque
Ac pariter Rabiem volantes.
Ceſſere nimbi. laetitiae jubar
Tuſcis ab undis ſol tuus advehit.
Plectro ſonaturas reſumto
Arte nova bene temperatas
Intende chordas. materies lyrâ
Coſmus minori, ſin tamen altior,
Et celſa virtus Heinſianum
Poſcat epos potius tubamque,
Impar voluntas non quoque gratia
Vilis carebit. carmina nobilis,
Vecti peregrinas ad oras,
Hoſpitis haec monumenta ſunto.

Digitized by Google

ERRATA In Tom. III.

Pag. 4. *lin.* 22. MDLXIX. *lege* MDLXIV.
9. *l.* 26. tuis *leg.* tuus
21. *l.* 11. ſenis *leg.* ſentis
35. *l.* 25. graviter *leg.* gnaviter
37. *l.* 25. obſervaote *leg.* obſervanter
48. *l.* 21. eſſem *leg.* eſſent
70. *l.* 23. verus *leg.* verſus
71. *l.* 2. Frabicii libra Janſenius *leg.* Fabricii l. Janſooius
73. *l.* autep. Fratrem *leg.* Fratea
81. *l.* 25. Marnni *leg.* Marioni
84. *l.* penul. Criſpiois *leg.* Criſpini
103. *l.* 13. Dalngitum *leg.* Dialngiſtam, & mox Dialogiſta
102. *l.* 6. occuparinnem *leg.* occupationum
107. *l.* 6. M. Lino *leg.* M. Livio
113. *l.* 33. lectionem *leg.* lectione
131. *l.* 25. Hyacenthinis *leg.* Hyacinthinus
164. *l.* 9. Gemblsceoſis *leg.* Gemblaceníi
207. *l.* 15. Jannigin *leg.* Jarrigin
209. *l.* 16. Janigios *leg.* Jarrigins
224. *l.* 4. *Daventriam leg. Leidam*
230. *l.* 5. ille *leg.* illa
239. *l.* 7. Kal. Jan. *leg.* Kal. Jun.
246. *l.* 7. pnnfici *leg.* proficiſci
206. *l.* 32. nmnes *l.* deleodum
270. *l.* pen. ſcribat *leg.* ſcribar
279. *l.* 12. illum *leg.* illa
l. 21. nnſtra *leg.* noſtros
298. *l.* 35. rer *leg.* per
294. *l.* 10. ab *leg.* ab
311. *l.* 27. Borharti *leg.* Bocharti
317. *l.* 25. Roſeotagin *leg.* Roſenhagio
l. 28. cognitus *leg.* cognatus
339. *l.* 6. illum *leg.* illam
345. *l.* 7. Piſeae *leg.* Piſae
347. *l.* 13. ſui *leg.* ſuis
375. *l.* penul. ſibi *leg.* tibi
376. *l.* 15. Superſunt *leg.* Superſint
415. *l.* 6. rum nnbilem &c. *leg.* tam. n. u. venam
471. *l.* 23. deſereodum *leg.* deſerendam
472. *l.* 1. viſu *leg.* riſu
493. *l.* 33. pnfectum *leg.* pnfectam
508. *l.* 16. aoguis *leg.* aoguea
510. *l.* 11. patrum *leg.* patrem
513. *l.* 17. vocamus *leg.* vacamus
l. 27. eam *leg.* ea

Pag. 516. *l.* 23. mecum *leg.* meum
557. *l.* 17. Plinium *leg* Plinio
558. *l.* 18. Iſaac. Vnſſius *leg.* Is. Voſſio
576. *l.* pen. fuerit *leg.* fueris
629. *l.* 14. Leidam *leg.* Pariſios
630. *l.* 4. Leidam *leg.* Pariſins
633. *l.* 18. *N. Heinſius J. Voſſio. leg. Iſaac. Voſſius Nic. Heinſio.*
661. *l.* in ooris. Paraphraſis Proſaica *leg.* Paraphraſin Proſaicam
667. *l.* 4. *Venetias leg. Amſtelaedamum*
706. oot. *l.* 1. ſpaſum *leg.* ſpurium
710. *l.* 21. benerte *leg.* bene te
715. *l.* 24. quae pluribus *leg.* quod
727. *l.* 12. nec aream iſta io ſtantibus *leg.* ne caream iſta ioſtantibus
729. *l.* 34. Plana *leg.* Plaota
732. *l.* 36. ἐρρωδιώκτην *leg.* ἐργοδιώκτην
739. *l.* 28. inum *leg.* in *um*
740. *l.* 23. Principali *leg.* Principalis
745. *l.* 26. ergo *leg.* erga
753. *l.* 16. Lyaei *leg.* Lycei
762. *l.* 19. anguſta *leg.* auguſto
l. 21. pateris *leg* patueris
789. *l.* 25. μακρῦς *leg.* μακρῆς & mox Τρισμεγίςω
790. *l.* 39. videres *leg.* rideres
799. *l.* 23. apimus *leg.* opinus
805. *l.* 19. obſtructa *leg.* obſtricta
806. *l.* 11. culla *leg.* coelo
l. 33. me *leg.* meae
809. *l.* 8. certi *leg.* certe
810. *l.* 13. Barlaus *leg.* Barlous
813. *l.* 3. debiti *leg.* debita
817. *l.* 37. libraria tus *leg.* librariae tuae
822. *l.* 3. violatſ *leg.* violatae
829. *l.* 8. *Nic. Heinſius.* leg. *Ez. Sphanhemius Nic. Heinſio.*
831. *l.* 2. *Ezec. Spanhemius.* leg. *Nic. Heinſius Ez. Spanhemio. Haidelbergam*
841. *l.* 5. Typngraphiearum *leg.* Typographicarum
851. *l.* 17. cautus *leg.* cauſas
804. *l.* 5. alienis *leg.* alieoas
867. *l.* 7. danum *leg.* dnnum
871. *l.* 25. propendendas *leg.* perpendeodos
874. *l.* 3. Hagae *leg.* Haga
l. penul. quos *leg.* quo
876. *l.* 9. adverſo *leg.* averſo
883. *l.* 24. Chriſtianae *leg.* Chriſtinae

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

005636634

Digitized by Google